

Rada Nadzorcza PZU SA

Warszawa, dnia 22 maja 2024 r.

Rada Nadzorcza PZU SA informuje, że w dniu 22 maja 2024 r. podjęte zostały uchwały nr: URN/109/2024, URN/110/2024, URN/111/2024, URN/112/2024, URN/113/2024, URN/114/2024, URN/115/2024 w sprawie rekomendacji udzielenia absolutorium Członkom Zarządu PZU SA z wykonania obowiązków w Zarządzie PZU SA w 2015 roku.

Zgodnie z treścią powyższych uchwał, Rada Nadzorcza PZU SA rekomenduje Zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu PZU SA udzielenie absolutorium Przemysławowi Dąbrowskiemu, Rafałowi Grodzickiemu, Witoldowi Jaworskiemu, Andrzejowi Klesykowi, Dariuszowi Krzewinie, Tomaszowi Tarkowskiemu oraz Ryszardowi Trepczyńskiemu za okres pełnienia przez nich funkcji w Zarządzie PZU SA w 2015 roku.

Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna

SPRAWOZDANIE FINANSOWE
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2015 ROKU
WRAZ Z OPINIĄ NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

Spis treści

Wprowadzenie do sprawozdania finansowego	4
1. Wstęp	4
2. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU	5
3. Kursy wymiany złotego w stosunku do euro	5
4. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości w roku obrotowym	5
5. Zmiany sposobu sporządzania sprawozdania finansowego	5
6. Korekty błędów lat ubiegłych	6
7. Znaczące zdarzenia, które wystąpiły po dniu bilansowym i nie zostały uwzględnione w sprawozdaniu finansowym	6
8. Znaczące zdarzenia dotyczące lat ubiegłych ujęte w sprawozdaniu finansowym okresu sprawozdawczego	6
9. Znaczące zdarzenia dotyczące okresu sprawozdawczego mające wpływ na istotną zmianę struktury pozycji bilansowych oraz wyniku finansowego	7
10. Organy zarządzające i nadzorujące PZU	7
11. Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych	10
12. Przyjęte zasady (polityka) rachunkowości	10
13. Wskazanie, objaśnienie i kwantyfikacja istotnych różnic pomiędzy PSR i MSSF	24
Bilans i pozycje pozabilansowe	28
Techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych	31
Ogólny rachunek zysków i strat	32
Zestawienie zmian kapitału własnym	34
Rachunek przepływów pieniężnych	36
Techniczne rachunki ubezpieczeń – działalność bezpośrednia	38
Techniczne rachunki ubezpieczeń – reasekuracja czynna	57
Opinia aktuarusza	67
Dodatkowe informacje i objaśnienia	68
1. Wartości niematerialne i prawne	68
2. Lokaty	71
3. Należności	114
4. Inne składniki aktywów	119
5. Rozliczenia międzyokresowe	122
6. Zmiany odpisów aktualizujących	124
7. Kapitały własne	126
8. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	129
9. Oszacowane regresy, odzyski i dotacje	133
10. Pozostałe rezerwy	133
11. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	137
12. Rozliczenia międzyokresowe	143

13. Margines wypłacalności	143
14. Pozycje pozabilansowe	146
15. Składki w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	148
16. Składki zarobione brutto.....	149
17. Rozliczenia z tytułu reasekuracji.....	150
18. Kwota odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	150
19. Dane uzupełniające do technicznego rachunku ubezpieczeń	152
20. Informacje o przebiegu procesów likwidacji szkód.....	155
21. Koszty działalności ubezpieczeniowej	155
22. Pozostałe przychody operacyjne	157
23. Pozostałe koszty operacyjne	157
24. Przychody i koszty odsetkowe.....	158
25. Podatek dochodowy	160
26. Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	162
27. Informacja dodatkowa do rachunku przepływów pieniężnych	162
28. Pozostałe informacje i objaśnienia.....	162
29. Sprawy sporne.....	164
30. Zatrudnienie	168
31. Umowy o badanie oraz przegląd sprawozdań finansowych.....	168
32. Transakcje z podmiotami powiązanymi.....	168

Wprowadzenie do sprawozdania finansowego

1. Wstęp

Podstawowe dane o Spółce

Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna („PZU”, „Spółka”) posiada siedzibę w Warszawie przy Al. Jana Pawła II 24.

PZU jest wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego w Sądzie Rejonowym dla Miasta Stołecznego Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 0000009831.

Podstawowym przedmiotem działalności PZU według Polskiej Klasyfikacji Działalności są pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe (PKD 65.12), a według Europejskiej Klasyfikacji Działalności - ubezpieczenia rzeczowe (EKD 6603).

PZU jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej („Grupa PZU”) i sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

Okres objęty jednostkowym sprawozdaniem finansowym

Jednostkowe sprawozdanie finansowe sporządzono za okres 12 miesięcy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku.

Format jednostkowego sprawozdania finansowego

Jednostkowe sprawozdanie finansowe za 2015 rok zawiera dane finansowe zaprezentowane w układzie określonym w załączniku Nr 3 do rozporządzenia Ministra Finansów z 18 października 2005 roku w sprawie zakresu informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych i skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych, wymaganych w prospekcie emisyjnym dla emitentów z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dla których właściwe są polskie zasady rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2014 roku, poz. 300, „rozporządzenie o sprawozdaniach finansowych w prospekcie”).

Założenie kontynuacji działalności

Jednostkowe sprawozdanie finansowe sporządzono przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez PZU w dającej się przewidzieć przyszłości, tj. w okresie co najmniej 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego.

Na dzień podpisania jednostkowego sprawozdania finansowego nie stwierdzono istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez PZU w okresie 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia dotychczasowej działalności.

Jednostka prezentacyjna

W jednostkowym sprawozdaniu finansowym, o ile nie zaznaczono inaczej, wszystkie kwoty wykazane są w tysiącach złotych.

Działalność zaniechana

W 2015 roku ani w 2014 roku PZU nie zaniechał prowadzenia jakiegokolwiek rodzaju działalności.

Sezonowość lub cykliczność działalności

Działalność PZU nie podlega znacznej sezonowości lub cykliczności.

2. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU

Dane z bilansu	31 grudnia 2015 tys. zł	31 grudnia 2014 tys. zł	31 grudnia 2015 tys. EUR	31 grudnia 2014 tys. EUR
Aktywa	36 358 361	34 629 778	8 531 822	8 124 669
Kapitał podstawowy	86 352	86 352	20 263	20 259
Kapitał własny, razem	12 378 733	12 328 724	2 904 783	2 892 505
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych (szt.)	863 523 000	863 523 000 ¹⁾	863 523 000	863 523 000 ¹⁾
Wartość księgową na akcję zwykłą (w zł/ EUR)	14,34	14,28 ¹⁾	3,37	3,35 ¹⁾

¹⁾ Dane porównywalne przekształcono uwzględniając nową liczbę akcji po przeprowadzeniu splitu opisanego w pkt. 7.1.1 Dodatkowych informacji o objaśnieniach.

Dane z technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz ogólnego rachunku zysków i strat	31 grudnia 2015 tys. zł	31 grudnia 2014 tys. zł	31 grudnia 2015 tys. EUR	31 grudnia 2014 tys. EUR
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	8 858 036	8 261 752	2 116 717	1 972 155
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	636 334	564 429	152 058	134 734
Wynik netto na działalności inwestycyjnej ¹⁾	2 023 981	2 568 038	483 651	613 014
Zysk (strata) netto	2 248 522	2 636 733	537 307	629 412
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych (szt.)	863 523 000	863 523 000 ²⁾	86 352 300	863 523 000 ²⁾
Podstawowy i rozwodniony zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/ EUR)	2,60	3,05 ²⁾	0,62	0,73 ²⁾

¹⁾ Uwzględniono pozycję „Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności”.

²⁾ Dane porównywalne przekształcono uwzględniając nową liczbę akcji po przeprowadzeniu splitu opisanego w pkt. 7.1.1 Dodatkowych informacji o objaśnieniach.

Dane ze sprawozdania z przepływów pieniężnych	1 stycznia – 31 grudnia 2015 tys. zł	1 stycznia – 31 grudnia 2014 tys. zł	1 stycznia – 31 grudnia 2015 tys. EUR	1 stycznia – 31 grudnia 2014 tys. EUR
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	379 760	804 109	90 747	191 948
Przepływy pieniężne netto z działalności lokacyjnej	2 259 509	(1 210 503)	539 932	(288 958)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(2 627 138)	381 418	(627 781)	91 048
Przepływy pieniężne netto, razem	12 131	(24 976)	2 899	(5 962)

3. Kursy wymiany złotego w stosunku do euro

W sprawozdaniu finansowym przyjęto następujące kursy walutowe (także w celu prezentacji wybranych danych finansowych):

EUR / PLN	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Kurs średni	4,1848	4,1892	4,2615	4,2623
Kurs najwyższy w okresie	4,3580	4,3138	n.d.	n.d.
Kurs najniższy w okresie	3,9822	4,0998	n.d.	n.d.

Kursy te są:

- dla pozycji bilansu – kursami średnimi NBP na dzień bilansowy;
- dla pozycji rachunku zysków i strat oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych – kursami wyliczonymi jako średnia arytmetyczna z kursów NBP obowiązujących na ostatni dzień każdego z miesięcy danego okresu.

4. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości w roku obrotowym

W 2015 roku nie dokonano zmian zasad (polityki) rachunkowości.

5. Zmiany sposobu sporządzania sprawozdania finansowego

W 2015 roku nie dokonano zmian sposobu sporządzania sprawozdania finansowego.

6. Korekty błędów lat ubiegłych

W jednostkowym sprawozdaniu finansowym nie dokonano korekt błędów lat ubiegłych.

7. Znaczące zdarzenia, które wystąpiły po dniu bilansowym i nie zostały uwzględnione w sprawozdaniu finansowym

7.1 Zakup III transzy akcji Alior Bank SA

11 marca 2016 roku nastąpiło rozliczenie nabycia III transzy akcji Alior Banku SA („Alior Bank”), której nabycie oraz sposób prezentacji w bilansie na dzień 31 grudnia 2015 roku zostały szerzej opisane w punkcie 2.4.2 Dodatkowych informacji i objaśnień.

Płatność za 3 828 673 akcje III transzy wyniosła 341 709 tys. zł. W wyniku nabycia III transzy PZU posiadał bezpośrednio łącznie 18 318 473 akcje Alior Banku stanowiące 25,1949 % kapitału zakładowego Alior Banku oraz ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Alior Banku. Dodatkowo pośrednio, poprzez kontrolowane fundusze inwestycyjne, PZU posiadał 4,0284% kapitału zakładowego Alior Banku oraz ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Alior Banku.

7.2 Ustawa o działalności ubezpieczeniowej

10 listopada 2015 roku opublikowano nową ustawę o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. poz. 1844 z 2015 roku), wdrażającą do polskiego systemu prawnego Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej („Wypłacalność II”). Ustawa wchodzi w życie 1 stycznia 2016 roku. Zgodnie z nową ustawą kalkulację wymogu kapitałowego oparto o ryzyka rynkowe, aktuarialne (ubezpieczeniowe), niewypłacalności kontrahenta, katastroficzne i operacyjne. Aktywa, zobowiązania, a w konsekwencji środki własne, stanowiące pokrycie wymogu kapitałowego będą wyceniane w wartości godziwej. PZU dokonał szacunkowej kalkulacji wymogu kapitałowego i środków własnych wg zasad Wypłacalność II bazując na danych na 30 września 2015 roku, stwierdzając znaczącą nadwyżkę środków własnych ponad wymóg kapitałowy (dane niebadane przez biegłego rewidenta).

7.3 Ustawa o podatku od niektórych instytucji finansowych

15 stycznia 2016 roku opublikowano ustawę o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. poz. 68 z 2016 roku), obowiązującą od 1 lutego 2016 roku. Zgodnie z ustawą, przedmiotem opodatkowania są aktywa płatników podatku, którymi są m. in. zakłady ubezpieczeń. W przypadku zakładów ubezpieczeń opodatkowaniu podlega nadwyżka aktywów ponad kwotę 2 000 000 tys. zł (limit ten obowiązuje łącznie dla wszystkich podatników zależnych lub współzależnych pośrednio lub bezpośrednio od jednego podmiotu lub grupy podmiotów powiązanych ze sobą).

Podatek obliczany miesięcznie wynosi 0,0366% podstawy opodatkowania.

PZU dokonał szacunku wpływu nowego podatku na wynik finansowy, zgodnie z którym roczny wpływ na wynik finansowy będzie kształtował się w przedziale około 150-160 mln zł (około 140-150 mln zł za okres luty - grudzień 2016 roku).

8. Znaczące zdarzenia dotyczące lat ubiegłych ujęte w sprawozdaniu finansowym okresu sprawozdawczego

Do dnia podpisania jednostkowego sprawozdania finansowego nie wystąpiły znaczące zdarzenia dotyczące lat ubiegłych, które powinny zostać ujęte w jednostkowym sprawozdaniu finansowym.

9. Znaczące zdarzenia dotyczące okresu sprawozdawczego mające wpływ na istotną zmianę struktury pozycji bilansowych oraz wyniku finansowego

Dywidenda z Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń na Życie

29 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU Życie podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku za rok obrotowy 2014 w kwocie 1 931 333 tys. zł w następujący sposób:

- przeznaczenie na dywidendę kwoty 1 795 174 tys. zł;
- przeznaczenie na kapitał zapasowy kwoty 131 159 tys. zł;
- przeznaczenie na odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych kwoty 5 000 tys. zł.

Zważywszy na wypłatę w dniu 29 stycznia 2015 roku zaliczki na poczet dywidendy przewidywanej na koniec roku obrotowego 2014 w kwocie 730 000 tys. zł, pozostała do wypłaty część dywidendy za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku wynosiła 1 065 174 tys. zł. Dzień dywidendy dla pozostałej do wypłaty części dywidendy ustalono na 14 sierpnia 2015 roku, a wypłaty dokonano 19 października 2015 roku.

1 grudnia 2015 roku Zarząd PZU Życie podjął decyzję o wypłacie zaliczki na poczet dywidendy przewidywanej na koniec roku obrotowego 2015 w kwocie 625 000 tys. zł i tego samego dnia Rada Nadzorcza PZU Życie wyraziła zgodę na wypłatę. Dzień dywidendy ustalono na 30 grudnia 2015 roku, a wypłaty dokonano 31 grudnia 2015 roku.

Wypłacone dywidendy

Zagadnienie opisano w punkcie 7.2 Dodatkowych informacji i objaśnień.

Zmiany istotnych szacunków w sprawozdaniu finansowym

Od 1 stycznia 2015 roku PZU rozszerzył zakres kosztów podlegających odrażaniu w czasie o część pośrednich kosztów akwizycji związanych z zawieraniem i odnawianiem polis ubezpieczeniowych w szczególności koszty działań związane bezpośrednio z procesami sprzedażowymi, które nie mogą zostać zakwalifikowane jako bezpośrednie koszty akwizycji, przede wszystkim koszty działań związanych z: procesami zawierania umów i underwritingu w jednostkach sprzedażowych (wyodrębnianych na podstawie ankiet czasu pracy), automatycznym i manualnym wprowadzaniem polis do systemów produkcyjnych (ewidencja sprzedaży) oraz funkcjonowaniem contact center w zakresie sprzedaży polis.

Powyższa zmiana zapewnia lepszą współmierność przychodów i kosztów (przypis składki generowany przez te działania jest odrażany w czasie poprzez rezerwę składki) i spowodowała podwyższenie wyniku brutto 2015 roku o kwotę 112 031 tys. zł.

10. Organy zarządzające i nadzorujące PZU

10.1 Zarząd PZU

Od 1 stycznia 2015 roku w skład Zarządu PZU wchodził:

- Andrzej Klesyk – Prezes Zarządu PZU;
- Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu PZU;
- Dariusz Krzewina – Członek Zarządu PZU;
- Tomasz Tarkowski – Członek Zarządu PZU;
- Ryszard Trepczyński – Członek Zarządu PZU.

Uchwałą z 16 marca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU powołała Andrzeja Klesyka w skład Zarządu PZU nowej kadencji i powierzyła mu pełnienie funkcji Prezesa Zarządu PZU.

24 czerwca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU, na wniosek Prezesa Zarządu PZU, powołała w skład Zarządu PZU nowej kadencji, powierzając pełnienie funkcji członków Zarządu PZU:

- Przemysława Dąbrowskiego;
- Rafała Grodzickiego;

- Dariusza Krzewinę;
- Tomasza Tarkowskiego.

Powołanie nastąpiło na okres wspólnej kadencji, której bieg rozpoczął się 1 lipca 2015 roku. Kadencja obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe. Pierwszym pełnym rokiem obrotowym kadencji jest rok 2016.

Zmiany w składzie Zarządu, o których mowa poniżej, nie spowodowały modyfikacji dotyczących biegu wspólnej kadencji.

1 września 2015 roku Rada Nadzorcza PZU, na wniosek Prezesa Zarządu PZU, powołała w skład Zarządu PZU Witolda Jaworskiego powierzając mu pełnienie funkcji członka Zarządu PZU SA.

8 grudnia 2015 roku Andrzej Klesyk złożył rezygnację z pełnienia funkcji Prezesa Zarządu PZU z dniem 9 grudnia 2015 roku. Także 8 grudnia 2015 roku Witold Jaworski złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Zarządu PZU z dniem 9 grudnia 2015 roku.

8 grudnia 2015 roku Rada Nadzorcza PZU powierzyła Dariuszowi Krzewinie tymczasowe pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu PZU od 10 grudnia 2015 roku do czasu powołania kolejnego Prezesa Zarządu PZU.

19 stycznia 2016 roku Tomasz Tarkowski oraz Rafał Grodzicki złożyli rezygnację z pełnienia funkcji Członków Zarządu PZU z dniem 19 stycznia 2016 roku.

19 stycznia 2016 roku Rada Nadzorcza Spółki powołała w skład Zarządu PZU Michała Krupińskiego, Rogera Hodgkiss, Beatę Kozłowską-Chyłę, Roberta Pietryszyna oraz Pawła Surówkę.

Od 19 stycznia 2016 roku do dnia podpisania jednostkowego sprawozdania finansowego w skład Zarządu PZU wchodził:

- Michał Krupiński - Prezes Zarządu PZU;
- Przemysław Dąbrowski - Członek Zarządu PZU;
- Roger Hodgkiss - Członek Zarządu PZU;
- Beata Kozłowska-Chyła - Członek Zarządu PZU;
- Dariusz Krzewina - Członek Zarządu PZU;
- Robert Pietryszyn - Członek Zarządu PZU;
- Paweł Surówka - Członek Zarządu PZU (od 20 stycznia 2016).

10.2 Rada Nadzorcza PZU

Od 1 stycznia 2015 roku do 30 czerwca 2015 roku w skład Rady Nadzorczej PZU wchodził:

- Aleksandra Magaczewska – Przewodnicząca Rady;
- Zbigniew Ćwiąkalski – Wiceprzewodniczący Rady;
- Tomasz Zganiacz – Sekretarz Rady;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Rady;
- Dariusz Filar – Członek Rady;
- Dariusz Kacprzyk – Członek Rady;
- Jakub Karnowski – Członek Rady;
- Alojzy Nowak – Członek Rady;
- Maciej Piotrowski – Członek Rady.

30 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU (ZWZ PZU) powołało w skład Rady Nadzorczej PZU nowej kadencji następujące osoby:

- Zbigniewa Ćwiąkalskiego (od 8 lipca 2015 roku – Przewodniczący Rady);
- Pawła Kaczmarka (od 8 lipca 2015 roku – Wiceprzewodniczący Rady);
- Dariusza Filara (od 8 lipca 2015 roku – Sekretarz Rady);
- Zbigniewa Derdziuka – Członek Rady;
- Dariusza Kacprzyka – Członek Rady;
- Jakuba Karnowskiego – Członek Rady;
- Aleksandrę Magaczewską – Członek Rady;

- Alojzego Nowaka – Członek Rady;
- Macieja Piotrowskiego – Członek Rady.

Powołanie nastąpiło z dniem 1 lipca 2015 roku na okres wspólnej kadencji, która obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe. Pierwszym pełnym rokiem obrotowym kadencji jest rok 2016.

Zmiany w składzie Rady Nadzorczej, o których mowa poniżej, nie spowodowały modyfikacji dotyczących biegu wspólnej kadencji.

7 stycznia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie PZU („NWZ PZU”) odwołało ze składu Rady Nadzorczej PZU Zbigniewa Cwiąkalskiego, Zbigniewa Derdziuka, Macieja Piotrowskiego, Dariusza Kacprzyka, Jakuba Karnowskiego, Aleksandrę Magaczewską oraz Dariusza Filara.

Tego samego dnia NWZ PZU powołało w skład Rady Nadzorczej: Marcina Chludzińskiego, Marcina Gargasa, Eligiusza Krześniaka, Jerzego Paluchniaka, Piotra Paszkę, Radosława Potrzeszcza i Macieja Zaborowskiego. Uchwały o odwołaniu i powołaniu członków Rady Nadzorczej weszły w życie z dniem podjęcia.

Od 7 stycznia 2016 roku do dnia podpisania jednostkowego sprawozdania finansowego w skład Rady Nadzorczej PZU wchodził:

- Paweł Kaczmarek (od 19 stycznia 2016 roku - Przewodniczący Rady);
- Marcin Gargas (od 19 stycznia 2016 roku - Wiceprzewodniczący Rady);
- Maciej Zaborowski (od 19 stycznia 2016 roku - Sekretarz Rady);
- Marcin Chludziński - Członek Rady;
- Eligiusz Krześniak - Członek Rady;
- Jerzy Paluchniak - Członek Rady;
- Piotra Paszko - Członek Rady;
- Radosław Potrzeszcz - Członek Rady;
- Alojzy Nowak - Członek Rady.

10.3 Dyrektorzy Grupy PZU

Oprócz Członków Zarządu kluczowym personelem kierowniczym w Grupie PZU są także Dyrektorzy Grupy, którzy wchodzi także w skład Zarządu PZU Życie.

Od 1 stycznia 2015 roku Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Tobiasz Bury;
- Rafał Grodzicki;
- Przemysław Henschke;
- Sławomir Niemierka.

W związku z powołaniem Rafała Grodzickiego w skład Zarządu PZU, uchwałą Zarządu PZU z 21 lipca 2015 roku Rafał Grodzicki został odwołany z funkcji Dyrektora Grupy PZU z dniem 30 czerwca 2015 roku.

Z dniem 29 stycznia 2016 roku ze stanowiska Dyrektora Grupy odwołano Tobiasza Burego oraz Przemysława Henschke a powołano Tomasza Karusewicza. Z dniem 15 lutego 2016 roku na stanowisko Dyrektora Grupy powołano także Romana Pałaca.

Od 15 lutego 2016 roku do dnia podpisania jednostkowego sprawozdania finansowego Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Tomasz Karusewicz;
- Sławomir Niemierka;
- Roman Pałac.

11. Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Zgodnie z zapisami punktu 12.a podpunkt b części „B. Dodatkowe Noty Objasniające” załącznika nr 3 do rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych w prospekcie, informacje o wynagrodzeniu podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych umieszczono w punkcie 31.1 Dodatkowych informacji i objaśnień.

12. Przyjęte zasady (polityka) rachunkowości

W myśl art. 45 ust. 1a ustawy o rachunkowości (t.j. Dz. U. poz. 330 z 2013 roku, z późn. zm., „ustawa o rachunkowości”), sprawozdania finansowe emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na jednym z rynków regulowanych krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego mogą być sporządzane zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej oraz związanymi z nimi interpretacjami ogłoszonymi w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej („MSSF”).

Z uwagi na fakt, że Walne Zgromadzenie PZU nie podjęło decyzji, o której mowa w art. 45 ust. 1c ustawy o rachunkowości, w sprawie sporządzania sprawozdań finansowych zgodnie z MSSF, jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU sporządzono zgodnie z Polskimi Standardami Rachunkowości („PSR”), określonymi w ustawie o rachunkowości oraz w wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych, m.in.:

- rozporządzeniu Ministra Finansów z 28 grudnia 2009 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. Nr 226 z 2009 roku, poz. 1825, z późn. zm. „rozporządzenie w sprawie rachunkowości ubezpieczycieli”);
- rozporządzeniu Ministra Finansów z 12 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (Dz. U. Nr 149 z 2001 roku, poz. 1674, z późn. zm.).

Inne ważne akty prawne mające zastosowanie do jednostkowego sprawozdania finansowego obejmują:

- rozporządzenie Ministra Finansów z 28 listopada 2003 roku w sprawie sposobu wyliczenia marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla działów i grup ubezpieczeń (Dz. U. Nr 211 z 2003 roku, poz. 2060 z późn. zm.);
- ustawę z 22 maja 2003 o działalności ubezpieczeniowej (t.j. Dz. U. poz. 1206 z 2015 roku, z późn. zm., „ustawa o działalności ubezpieczeniowej”).

W sprawach nieuregulowanych ustawą o rachunkowości oraz wydanymi na jej podstawie aktami wykonawczymi, stosuje się odpowiednio Krajowe Standardy Rachunkowości i/lub MSSF.

12.1 Wartości niematerialne i prawne

Wartości niematerialne i prawne są rozpoznawane, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości spowodują one wpływ korzyści ekonomicznych, które mogą być powiązane z tymi aktywami i obejmują nabyte przez PZU, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby PZU.

Wartości niematerialne i prawne obejmują w szczególności: oprogramowanie komputerowe, autorskie prawa majątkowe, licencje oraz koncesje.

Wartości niematerialne i prawne wyceniane są wg cen nabycia lub kosztów wytworzenia pomniejszonych o odpisy amortyzacyjne, a także o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

Wartości niematerialne i prawne amortyzowane są przy zastosowaniu metody liniowej przez przewidywany okres użytkowania, zgodnie z planem amortyzacji przyjętym przez PZU, który odpowiada ich szacowanemu okresowi użyteczności ekonomicznej, przy zastosowaniu rocznych stawek amortyzacji od 20% do 50%.

W uzasadnionych przypadkach, po indywidualnej analizie, dopuszcza się stosowanie innej stawki amortyzacji adekwatnej do przewidywanego okresu użytkowania danego składnika wartości niematerialnych. W związku z podjętą decyzją dotyczącą planowanego okresu użytkowania systemu produktowego Platforma Everest w PZU przez okres 10 lat, przyjęto dla niego roczną stawkę amortyzacji 10%.

Wartości niematerialne i prawne o wartości jednostkowej nieprzekraczającej 3 500 zł zaliczane są do kosztów w miesiącu oddania ich do używania.

12.2 Lokaty

12.2.1. Lokaty w nieruchomości

Lokaty w nieruchomości obejmują: grunty własne, prawa wieczystego użytkowania gruntu, budowle i budynki, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawa do lokalu mieszkalnego, spółdzielcze prawa do lokalu użytkowego, inwestycje budowlane oraz zaliczki na poczet inwestycji budowlanych.

Lokaty w nieruchomości są wyceniane wg cen nabycia lub kosztu wytworzenia z uwzględnieniem przeszacowania dokonanego na podstawie odrębnych przepisów (ostatnie takie przeszacowanie przeprowadzono 1 stycznia 1995 roku, a jego skutki odniesiono na kapitał z aktualizacji wyceny), pomniejszonej o wartość naliczonego na dzień bilansowy umorzenia z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości.

Nieruchomości amortyzowane są przy zastosowaniu metody liniowej przez przewidywany okres użytkowania, zgodnie z planem amortyzacji przyjętym przez PZU, który odpowiada ich szacowanemu okresowi użyteczności ekonomicznej, przy zastosowaniu rocznych stawek amortyzacji dla kluczowych składników danej kategorii, przedstawionych poniżej. W uzasadnionych przypadkach PZU może ustalać indywidualnie stawki amortyzacji zgodnie z obowiązującym planem amortyzacji. Grunty własne oraz inwestycje budowlane i zaliczki na poczet inwestycji nie podlegają amortyzacji.

Kategoria aktywów	Stawka
Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego	2,5%
Budynki i budowle	1,5 – 10%

12.2.2. Udziały lub akcje w jednostkach podporządkowanych

Udziały lub akcje w jednostkach podporządkowanych wyceniane są metodą praw własności.

Metoda praw własności polega na wycenie akcji lub udziałów w jednostce podporządkowanej w cenie ich nabycia powiększonej lub pomniejszonej o, przypadające na rzecz PZU zwiększenia lub zmniejszenia kapitału własnego jednostki podporządkowanej, jakie nastąpiły od dnia objęcia kontroli, uzyskania współkontroli lub znaczącego wpływu do dnia bilansowego, przy czym udział w zwiększeniach lub zmniejszeniach kapitału własnego jednostki podporządkowanej koryguje się o:

- odpis wartości firmy (dokonywany metodą liniową przez okres do piętnastu lat),
- odpis różnicy w wycenie aktywów netto według ich wartości godziwych i wartości księgowych przypadających na dany okres sprawozdawczy.

Różnice w wycenie aktywów netto według ich wartości godziwych i wartości księgowych obejmują głównie zidentyfikowane w trakcie procesu alokacji ceny nabycia wartości niematerialne i prawne oraz inne przeszacowania, takie jak m.in.:

- znaki towarowe – amortyzowane metodą liniową najczęściej przez okres identyczny z okresem amortyzacji wartości firmy;
- ubezpieczenia - przyszłe zyski z zakupionego portfela umów ubezpieczenia (ang. value in force) - amortyzowane przez okres obowiązywania umów ubezpieczenia;
- inne przeszacowania do wartości godziwych tych składników aktywów i zobowiązań jednostek podporządkowanych, które nie były wyceniane w wartości godziwej;
- ujęcie wpływu podatku odroczonego na aktywa netto jednostki podporządkowanej wynikającego ze wskazanych powyżej różnic.

Skutki wyceny akcji i udziałów w jednostkach podporządkowanych metodą praw własności ujmuje się w następujący sposób:

- przeszacowania akcji i udziałów w jednostkach podporządkowanych do wartości powyżej ceny nabycia ujmowane są w kapitale z aktualizacji wyceny;

- przeszacowania akcji i udziałów w jednostkach podporządkowanych do wartości poniżej ceny ich nabycia ujmowane są w rachunku zysków i strat.

12.2.2.1. Trwała utrata wartości

Na koniec każdego roku obrotowego oraz każdorazowo, gdy istnieją przesłanki, że mogło dojść do utraty wartości, akcje i udziały jednostek podporządkowanych poddaje się testom na utratę wartości. Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości rozpoznawane są w rachunku zysków i strat.

12.2.3. Instrumenty finansowe

Instrumenty finansowe są klasyfikowane w momencie nabycia do następujących kategorii:

- aktywa finansowe i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu;
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności;
- pożyczki udzielone i należności własne;
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Aktywa i zobowiązania finansowe ujmowane są w bilansie w momencie, gdy PZU staje się stroną wiążącego kontraktu, z którego wynika, iż ponosi ryzyko i staje się beneficjentem korzyści związanych z instrumentem finansowym. W przypadku transakcji zawieranych na zorganizowanym rynku, nabycie bądź sprzedaż aktywów i zobowiązań finansowych ujmuje się w księgach w dacie zawarcia transakcji.

Instrumenty finansowe ujmowane są początkowo wg wartości godziwej skorygowanej o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub wystawienia danego instrumentu finansowego. Wartością godziwą instrumentu finansowego w momencie jego początkowego ujęcia jest zwykle jego cena transakcyjna, o ile charakter instrumentu finansowego nie wskazuje, że jest inaczej.

W przypadku instrumentów finansowych przynoszących przychody odsetkowe, odsetki naliczane są począwszy od następnego dnia po dniu rozliczenia transakcji.

W wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych uwzględniane są naliczone na dzień bilansowy odsetki, zgodnie z warunkami emisji z uwzględnieniem pełnej wartości odsetek kupionych, ale nie rozliczonych, a także odsetek przyznanych, ale nie wypłaconych.

Rozchód instrumentów finansowych ustala się wg zasady „pierwsze weszło – pierwsze wyszło” (ang. FIFO).

Wartości godziwe instrumentów finansowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku, a w przypadku ich braku – przy wykorzystaniu modeli wyceny odnoszonych do publikowanych notowań instrumentów finansowych, stóp procentowych i indeksów giełdowych.

Wyjątek stanowią akcje i udziały, których wartości godziwej nie można wiarygodnie oszacować. W tej sytuacji wyceniane są one wg kosztu nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości.

12.2.3.1. Instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu

Do instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu zalicza się aktywa nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z krótkoterminowych zmian cen oraz wahań innych czynników rynkowych albo krótkiego czasu trwania nabytego instrumentu, a także instrumenty pochodne, o ile nie zostały one uznane za instrumenty zabezpieczające.

Do instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu zalicza się również zobowiązania do dostarczenia pożyczonych papierów wartościowych oraz innych instrumentów finansowych, w przypadku zawarcia przez jednostkę umowy sprzedaży krótkiej.

Aktywa finansowe zaliczone przez jednostkę do przeznaczonych do obrotu nie są przekwalifikowywane do innych kategorii.

Instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu wycenia się wg wartości godziwej.

Instrumenty pochodne

Instrumenty pochodne ujmują się w księgach rachunkowych w wartości godziwej na dzień zawarcia transakcji i w późniejszych okresach wycenia się w wartości godziwej.

Dla instrumentów pochodnych notowanych na aktywnym rynku za wartość godziwą przyjmuje się cenę zamknięcia notowań na dzień bilansowy.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnym rynku, w tym kontraktów terminowych (forward) oraz kontraktów zamiany oprocentowania typu IRS (interest rate swap) określana jest metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych używane są stopy procentowe z krzywych dochodowości przypisanych do danego typu instrumentu finansowego i waluty, konstruowanych na podstawie dostępnych danych rynkowych.

Instrumenty pochodne wykazuje się w bilansie w pozycji „Pozostałe lokaty” aktywów lub w pozycji „Pozostałe zobowiązania” pasywów.

Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych nie będących instrumentami zabezpieczającymi ujmowane są w rachunku zysków i strat okresu sprawozdawczego.

12.2.3.2. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

Do aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności zalicza się aktywa finansowe niezakwalifikowane do pożyczek udzielonych i należności własnych, dla których zawarte kontrakty ustalają termin wymagalności spłaty wartości nominalnej oraz określają prawo do otrzymania w ustalonych terminach korzyści ekonomicznych, na przykład odsetek, w stałej lub możliwej do ustalenia kwocie, pod warunkiem, że PZU zamierza i może utrzymać te aktywa do czasu, gdy staną się one wymagalne (w szczególności dłużne papiery wartościowe).

Klasyfikacja ta w znacznym stopniu oparta jest na subiektywnej ocenie Zarządu PZU, który dokonując analizy określa swój zamiar i możliwości utrzymywania tych instrumentów finansowych do terminu wymagalności. Ocena ta jest oparta na analizie sytuacji majątkowej i finansowej oraz dopasowania aktywów i zobowiązań PZU.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wyceniane są na dzień bilansowy wg skorygowanej ceny nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości.

12.2.3.3. Pożyczki udzielone i należności własne

Do pożyczek udzielonych i należności własnych zalicza się, niezależnie od terminu ich zapadalności (zapłaty), aktywa finansowe powstałe na skutek wydania bezpośrednio drugiej stronie kontraktu środków pieniężnych.

Do pożyczek zalicza się także transakcje typu buy-sell-back opisane w punkcie 12.2.3.6 oraz lokaty terminowe w instytucjach kredytowych bez względu na okres zapadalności lokaty.

Pożyczki udzielone, w tym lokaty terminowe i należności własne, wykazuje się wg skorygowanej ceny nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości.

Otrzymane oraz naliczone odsetki od lokat terminowych w instytucjach kredytowych przypadające na okres sprawozdawczy wykazuje się w pozycji „Przychody z lokat terminowych w instytucjach kredytowych” ogólnego rachunku zysków i strat.

12.2.3.4. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży zalicza się aktywa niezaklasyfikowane do opisanych powyżej kategorii tj.:

- instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu;
- aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności;
- pożyczek udzielonych i należności własnych.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wyceniane są wg wartości godziwej, a gdy jej ustalenie w sposób wiarygodny nie jest możliwe – według ceny nabycia z uwzględnieniem trwałej utraty wartości.

Różnica pomiędzy wartością godziwą aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży a ich ceną nabycia, a w przypadku instrumentów dłużnych – skorygowaną ceną nabycia, odnoszona jest na kapitał z aktualizacji wyceny.

Skutki przeszacowania instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży do skorygowanej ceny nabycia wykazywane są w rachunku zysków i strat.

W przypadku wystąpienia trwałej utraty wartości instrumentów dostępnych do sprzedaży, rozpoznane uprzednio w kapitale z aktualizacji wyceny straty z wyceny odnosi się w ciężar ogólnego rachunku zysków i strat.

W przypadku ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizującego wartość aktywów, równowartość całości lub odpowiedniej części uprzednio dokonanego odpisu aktualizującego ujmuje się w ogólnym rachunku zysków i strat.

12.2.3.5. Należności depozytowe od cedentów

Należności depozytowe od cedentów obejmują depozyty szkodowe i składkowe zatrzymane przez zakłady ubezpieczeń, którym PZU udziela pokrycia reasekuracyjnego. Stanowią one część płatności należnych PZU, ale zatrzymanych jako zabezpieczenie przyszłych roszczeń z tytułu odszkodowań.

Należności depozytowe od cedentów wyceniane są w kwocie wymaganej zapłaty, określanej zgodnie z warunkami umowy reasekuracji, uwzględniającej, w przypadku gdy depozyt stanowi instrument finansowy, również wycenę tego instrumentu oraz odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

12.2.3.6. Transakcje nabycia i sprzedaży instrumentów finansowych, których treść ekonomiczna jest odmienna od treści prawnej transakcji

W ocenie PZU transakcje warunkowego zakupu z przyrzeczeniem odsprzedaży oraz transakcje warunkowej sprzedaży z przyrzeczeniem odkupu nie oznaczają transferu praw i obowiązków związanych z danym instrumentem finansowym, stosowana jest zatem klasyfikacja ww. transakcji odpowiednio jako pożyczki lub zobowiązania. Transakcje te wyceniane są według skorygowanej ceny nabycia.

12.2.3.7. Trwała utrata wartości aktywów finansowych

Ocenę, czy występują obiektywne dowody trwałej utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, przeprowadza się na koniec każdego okresu sprawozdawczego.

W przypadku wystąpienia obiektywnych dowodów trwałej utraty wartości wynikających ze zdarzeń zaistniałych po pierwotnym ujęciu składników aktywów finansowych i powodujących zmniejszenie oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych dokonuje się stosownych odpisów w ciężar kosztów bieżącego okresu. Nie ujmuje się oczekiwanych strat z tytułu trwałej utraty wartości w wyniku przyszłych zdarzeń, bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia.

Do obiektywnych dowodów trwałej utraty wartości zalicza się informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczące trudności finansowe emitenta lub dłużnika;
- niedotrzymanie warunków umowy, np. niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub nominału;
- przyznanie pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych, wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym przypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
- wysokie prawdopodobieństwo likwidacji, upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;
- zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe emitenta;
- obserwowane dane wskazujące na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu ich początkowego ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
  - negatywne zmiany dotyczące statusu płatności pożyczkobiorców w grupie (np. zwiększona ilość opóźnionych płatności) lub
  - niekorzystne zmiany sytuacji gospodarczej w danej branży, regionie itp., które wpływają na pogorszenie zdolności płatniczej dłużników;
- znaczący lub przedłużający się spadek wartości godziwej inwestycji w instrument kapitałowy poniżej kosztu nabycia;

- niekorzystne zmiany środowiska technologicznego, rynkowego, gospodarczego, prawnego lub innego, w którym działa emitent instrumentów kapitałowych, które wskazują na możliwość nieodzyskania kosztów inwestycji w ten instrument kapitałowy.

W przypadku wystąpienia dowodów trwałej utraty wartości instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży, straty rozpoznane uprzednio w kapitale z aktualizacji wyceny odnosi się w ciężar rachunku zysków i strat.

Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości aktywów utrzymywanych do terminu wymagalności i pożyczek ustala się w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów, a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej ustalonej przy początkowym ujęciu (pierwotnej efektywnej stopy procentowej).

Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości instrumentów kapitałowych notowanych na rynkach regulowanych, jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych otwartych i certyfikatów funduszy inwestycyjnych zamkniętych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży dokonywane są jeżeli spełniony jest choć jeden z dwóch warunków:

- ujemna różnica pomiędzy wartością bieżącą a wartością nabycia, lub wartością zaktualizowaną (o wcześniej dokonany odpis z tytułu utraty wartości) stanowi co najmniej 30% wartości nabycia, względnie wartości zaktualizowanej;
- wartość aktywa na koniec każdego z 12 kolejnych miesięcy była niższa od wartości nabycia względnie wartości zaktualizowanej (o wcześniej dokonany odpis z tytułu utraty wartości).

Odpisu nie dokonuje się, jeżeli uznaje się, że zdarzenia, o których mowa powyżej są odwracalne w okresie 6 miesięcy od daty bilansowej lub istnieją inne przesłanki wskazujące na przejściowy charakter tych spadków.

12.2.3.8. Lokaty zagraniczne

Lokaty zagraniczne to lokaty umiejscowione poza granicami Polski.

Umiejscowienie lokat określa: w przypadku aktywów notowanych na rynkach regulowanych – kraj ich emitenta, w przypadku innych lokat – miejsce ich realizacji, co oznacza w szczególności:

- dla dłużnych papierów wartościowych, pożyczek i należności oraz innych instrumentów finansowych o zagwarantowanej stopie dochodu – kraj siedziby emitenta, kraj pożyczkobiorcy, kraj dłużnika;
- dla akcji, udziałów oraz innych instrumentów finansowych dających prawo do udziału w kapitale - siedziba tej spółki;
- dla jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych lub w innych funduszach wspólnego lokowania - kraj siedziby zarządzającego danym funduszem.

12.3 Należności

Należności ewidencjonuje się w wartości ustalonej przy ich powstaniu. Na dzień bilansowy należności wykazuje się w kwocie wymaganej zapłaty po pomniejszeniu o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Odpisy na należności nieściągalne lub wątpliwe tworzy się w oparciu o analizę sytuacji majątkowej i finansowej dłużników, analizę struktury wiekowej należności oraz historii ściągłości należności, oceniając w ten sposób stopień prawdopodobieństwa zapłaty.

12.3.1. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich

Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich obejmują należności od ubezpieczających z tytułu składek opłacanych ratalnie oraz składek zaległych, należności od pośredników ubezpieczeniowych, tj. brokerów ubezpieczeniowych, agentów i innych pośredników oraz inne należności.

12.3.1.1. Należności od ubezpieczających

PZU dokonuje przeglądu należności od ubezpieczających w celu stwierdzenia czy nie istnieją przesłanki wskazujące na możliwość trwałej utraty ich wartości.

W zakresie, w którym nie dokonano oszacowania w drodze oceny indywidualnej przeprowadza się jako ocenę zbiorczą trwałej utraty wartości należności, w wyniku której zostaje oszacowany odpis ogólny.

Odpis ogólny jest szacowany na podstawie przyjętego modelu oceny trwałej utraty wartości należności indywidualnie nieznaczących. W modelu odpis ustala się w drodze łącznej oceny trwałej utraty wartości należności od ubezpieczających grupowanych według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego.

Dla należności zapadłych sporządzana jest struktura wiekowa, w zależności od czasu przeterminowania. Należności zapadłe obniża się o wartość należności objętych odpisem celowym. Odpis ogólny oblicza się w poszczególnych przedziałach przeterminowania na podstawie wskaźników nieściągalności należności zapadłych ustalonych na podstawie analizy historycznej.

Dla należności niewymagalnych ustalana jest wartość należności, która prawdopodobnie stanie się wymagalna na podstawie historycznej analizy odsetka należności niespłacanych w terminie. Ustalona w ten sposób kwota należności obniżana jest o wartość należności objętych odpisem celowym. Od pozostałej kwoty należności tworzony jest odpis w wysokości wskaźnika nieściągalności należności zapadłych dla najkrótszego okresu przeterminowania.

Odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich zalicza się do pozostałych kosztów technicznych.

12.3.2. Należności z tytułu reasekuracji

Należności z tytułu reasekuracji obejmują należności z tytułu rozrachunków z cedentami, reasekuratorami oraz brokerami reasekuracyjnymi wynikające z reasekuracji czynnej oraz reasekuracji biernej i retrocesji. Należności te dotyczą w szczególności udziału reasekuratorów w wypłaconych przez ubezpieczyciela odszkodowaniach i świadczeniach, prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów.

Opisy aktualizujące wartość należności z tytułu reasekuracji zalicza się do pozostałych kosztów technicznych.

12.3.3. Inne należności

Do innych należności zalicza się m.in. należności z tytułu należnych dywidend, należności od budżetu oraz należności z tytułu wykonywania czynności komisarza awaryjnego.

Odpisy aktualizujące wartość innych należności zalicza się do pozostałych kosztów operacyjnych.

12.4 Rzeczowe składniki aktywów

Rzeczowe składniki aktywów obejmują rzeczowe aktywa trwałe z wyłączeniem nieruchomości, zakwalifikowanych do lokat, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby PZU.

Zalicza się do nich w szczególności:

- maszyny, urządzenia, środki transportu, sprzęt informatyczny i inne;
- ulepszenia w obcych środkach trwałych.

Rzeczowe składniki aktywów wykazywane są wg cen nabycia lub kosztów wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe umorzenie oraz odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Rzeczowe składniki aktywów amortyzuje się od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dany składnik przyjęto do użytkowania przy zastosowaniu metody liniowej przez przewidywany okres użytkowania, zgodnie z planem amortyzacji przyjętym przez PZU, który odpowiada ich szacowanemu okresowi użyteczności ekonomicznej, przy zastosowaniu rocznych stawek amortyzacji dla kluczowych składników danej kategorii, przedstawionych poniżej. W uzasadnionych przypadkach PZU może ustalać indywidualnie stawki amortyzacji zgodnie z obowiązującym planem amortyzacji.

Kategoria aktywów	Stawka amortyzacji dla kluczowych składników danej kategorii
Maszyny i urządzenia techniczne	10% - 40%
Środki transportu	14% - 33%
Sprzęt informatyczny	20% - 40%
Pozostałe aktywa trwałe	7% - 20%

Rzeczowe składniki aktywów o wartości jednostkowej nieprzekraczającej 3 500 zł zaliczane są do kosztów w miesiącu oddania ich do użytkowania.

12.5 Środki pieniężne

Środki pieniężne obejmują głównie środki pieniężne w kasie oraz na bieżących rachunkach bankowych, a ponadto weksle, czeki obce, środki pieniężne w drodze.

Środki pieniężne wykazywane są w wartości nominalnej.

12.6 Rozliczenia międzyokresowe kosztów i przychodów

Do rozliczeń międzyokresowych zaliczane są poniesione i zarachowane koszty dotyczące w całości lub w części okresów przypadających po dniu bilansowym i obejmują w szczególności koszty związane ze składkami ubezpieczeniowymi, które zostaną zarobione w okresach późniejszych (tj. między innymi koszty akwizycji, koszty opłat obowiązkowych, o ile mogą wywierać istotny wpływ na sprawozdanie finansowe).

W przypadku ubezpieczeń majątkowych odraczaniu w czasie podlegają prowizje akwizycyjne oraz część pośrednich kosztów akwizycji związanych z zawieraniem i odnawianiem polis ubezpieczeniowych w szczególności koszty działań związane bezpośrednio z procesami sprzedażowymi, które nie mogą zostać zakwalifikowane jako bezpośrednie koszty akwizycji, przede wszystkim koszty działań związanych z: procesami zawierania umów i underwritingu w jednostkach sprzedażowych (wyodrębnianych na podstawie ankiet czasu pracy), automatycznym i manualnym wprowadzaniem polis do systemów produkcyjnych (ewidencja sprzedaży) oraz funkcjonowaniem contact center w zakresie sprzedaży polis.

12.6.1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykazywane są po skompensowaniu z rezerwą z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

12.6.2. Czynne rozliczenia międzyokresowe

Koszty (w tym m.in.: koszty informatyczne, opłat obowiązkowych ponoszonych zgodnie z wymogami przepisów prawa itp.) są rozliczane stosownie do upływu czasu lub wielkości świadczeń, o ile mogą one wywierać istotny wpływ na sprawozdanie finansowe.

Do rozliczeń międzyokresowych zaliczane są między innymi zarachowane przychody z tytułu reasekuracji wynikające ze zdarzeń gospodarczych zaistniałych do dnia bilansowego, a których rozliczenie zgodnie z warunkami umownymi nastąpi w przyszłości.

12.6.3. Bierne rozliczenia międzyokresowe

Do biernych rozliczeń międzyokresowych zaliczane są koszty oraz nakłady inwestycyjne dotyczące bieżącego okresu sprawozdawczego ponoszone w okresie następnym, które nie ujęto jako zobowiązania lub rezerwy, w tym w szczególności z tytułu kosztów akwizycji, opłat obowiązkowych oraz reasekuracji biernej.

Rozliczenia międzyokresowe z tytułu reasekuracji obejmują zarachowane koszty wynikające ze zdarzeń gospodarczych zaistniałych do dnia bilansowego, a których rozliczenie zgodnie z warunkami umownymi nastąpi w przyszłości.

12.6.4. Przychody przyszłych okresów

W ramach przychodów przyszłych okresów ujmowane są między innymi odroczone prowizje reasekuracyjne rozliczane wspólnie do składki zarobionej na udziale reasekuratorów.

12.7 Kapitały własne

12.7.1. Kapitał podstawowy

Kapitał podstawowy ujmowany jest w księgach rachunkowych w wartości nominalnej i zarejestrowanej w Krajowym Rejestrze Sądowym.

12.7.2. Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy tworzony jest i podlega dystrybucji zgodnie z postanowieniami Kodeksu spółek handlowych (t.j. Dz. U. poz. 1030 z 2013 roku, z późn. zm., „KSH”) oraz statutu PZU.

Kapitał zapasowy tworzy się z podziału zysku netto lat ubiegłych i przenoszonej części kapitału z aktualizacji wyceny w momencie rozliczenia zbycia lub likwidacji uprzednio przeszacowanych środków trwałych.

12.7.3. Kapitał z aktualizacji wyceny

W pozycji ujmowane są skutki:

- przeszacowania wartości akcji i udziałów w jednostkach podporządkowanych (wyłącznie powyżej ceny nabycia) po uwzględnieniu korespondującej zmiany aktywów lub rezerwy z tytułu podatku odroczonego;
- przeszacowania lokat zaklasyfikowanych do portfela dostępnych do sprzedaży (powyżej i poniżej ceny nabycia, a w przypadku dłużnych instrumentów finansowych skorygowanej ceny nabycia) po uwzględnieniu korespondującej zmiany aktywów lub rezerwy z tytułu podatku odroczonego;
- przeszacowania wartości środków trwałych dokonywanego zgodnie z właściwymi przepisami. Ostatnie takie przeszacowanie środków trwałych przeprowadzono na 1 stycznia 1995 roku.

12.7.4. Zysk (strata) z lat ubiegłych

Pozycja ta obejmuje zysk netto (stratę netto) lat ubiegłych, w tym wynik finansowy netto wynikający ze zmian zasad rachunkowości, który(a) nie został(a) podzielony (pokryta) przez Walne Zgromadzenie.

12.8 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe tworzy się na pokrycie bieżących i przyszłych roszczeń oraz kosztów, jakie mogą wynikać z zawartych umów ubezpieczenia i umów reasekuracji czynnej. Rezerwy tworzone są z zachowaniem zasady ostrożności. W przypadku, gdy posiadane informacje nie pozwalają na ustalenie wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych z reasekuracji czynnej według metod, o których mowa poniżej, rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe są tworzone w wysokości udokumentowanej przez cedentów.

12.8.1. Rezerwa składek

Rezerwa składek przeznaczona jest na pokrycie kosztów mogących powstać po końcu okresu sprawozdawczego, a wynikających z umów ubezpieczenia zawartych przed końcem okresu sprawozdawczego.

Rezerwę składek tworzy się jako składkę przypisaną przypadającą na następne okresy sprawozdawcze, proporcjonalnie do okresu na jaki składka została przypisana. Rezerwę składek ustala się na koniec każdego okresu sprawozdawczego metodą indywidualną, z dokładnością do jednego dnia.

Dla grup ubezpieczeń, dla których stwierdzono nierównomierny rozkład ryzyka w czasie, rezerwę składek tworzy się w wysokości zależnej od rozkładu tego ryzyka w czasie w oparciu o rozkłady statystyczne.

Udział reasekuratorów w rezerwie składek ustala się w wysokości zgodnej z warunkami odpowiednich umów reasekuracyjnych, w wysokości proporcjonalnej do ochrony reasekuracyjnej przypadającej na okresy po końcu danego okresu sprawozdawczego.

12.8.2. Rezerwy na ryzyka niewygasłe

Rezerwę na ryzyka niewygasłe tworzy się jako uzupełnienie rezerwy składek, na pokrycie przyszłych odszkodowań, świadczeń i kosztów w odniesieniu do umów ubezpieczenia, które nie wygasają z ostatnim dniem okresu sprawozdawczego.

Kalkulację rezerwy na ryzyka niewygasłe przeprowadza się dla grup ubezpieczeń na koniec każdego okresu sprawozdawczego.

Ogólną kwotę rezerwy na ryzyka niewygasłe ustala się dla tych grup, dla których wskaźnik szkodowości bieżącego roku jest większy niż 100%, jako różnicę pomiędzy iloczynem rezerwy składek i wskaźnika szkodowości bieżącego roku

obrotowego, a rezerwą składek - dotyczącymi tego samego okresu ubezpieczenia. Udział reasekuratorów w rezerwie na ryzyka niewygasłe ustala się w wysokości zgodnej z warunkami odpowiednich umów reasekuracyjnych.

12.8.3. Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia obejmuje:

- rezerwę na niewypłacone odszkodowania i świadczenia za szkody i wypadki zaistniałe i zgłoszone do końca okresu sprawozdawczego (zawierającą w sobie część rezerwy na skapitalizowaną wartość rent);
- rezerwę na szkody i wypadki zaistniałe do końca okresu sprawozdawczego i niezgłoszone (zawierającą w sobie część rezerwy na skapitalizowaną wartość rent);
- rezerwę na koszty likwidacji szkód.

Wszystkie powyższe rezerwy za wyjątkiem części dotyczącej rezerwy na skapitalizowaną wartość rent ujmują się w wartości nominalnej, tj. bez ich dyskontowania.

Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent podlega dyskontowaniu.

12.8.3.1. Rezerwa na szkody zgłoszone i niewypłacone

Rezerwę na szkody zgłoszone niezlikwidowane i zlikwidowane niewypłacone („RBNP”, Reported But Not Paid, lub „I rezerwa”) ustala się w wysokości określonej metodą indywidualną przez komórki likwidacji szkód lub też, jeśli posiadane informacje nie pozwalają na ocenę wysokości rezerwy, w wysokości średniej szkody ustalonej metodą aktuarialną. Utworzona rezerwa uwzględnia udział własny ubezpieczonego, oczekiwany wzrost cen towarów i usług naprawczych i nie może przekraczać sumy ubezpieczenia lub sumy gwarancyjnej. Rezerwę aktualizuje się niezwłocznie po uzyskaniu informacji mających wpływ na jej wysokość, metodą indywidualnej oceny lub szacunku szkód i świadczeń.

12.8.3.2. Rezerwa na szkody i wypadki zaistniałe i niezgłoszone

Rezerwę na szkody i wypadki zaistniałe i niezgłoszone („IBNR”, Incurred But Not Reported, lub „II rezerwa”) tworzy się na szkody i świadczenia nie zgłoszone do dnia bilansowego, na który tworzona jest rezerwa. IBNR wylicza się przy wykorzystaniu metod analizy trójkątów szkód: uogólnionej metody Chain Ladder, a w przypadku niewielkiej liczby lub wartości szkód - metody Bornhuettera-Fergusona w podziale na lata, w których powstały szkody. Podstawą do wyliczeń są roczne trójkąty zarówno szkód wypłaconych, jak i szkód zgłoszonych.

12.8.3.3. Rezerwa na koszty likwidacji szkód

Rezerwa na koszty likwidacji szkód jest ustalana na koniec każdego okresu sprawozdawczego jako suma rezerwy na bezpośrednie i pośrednie koszty likwidacji szkód.

Rezerwę na bezpośrednie koszty likwidacji dla szkód zgłoszonych ustala się indywidualnie dla każdej szkody, zaś dla szkód zaistniałych i niezgłoszonych - przy wykorzystaniu uogólnionej metody Chain Ladder (na podstawie analizy trójkątów kosztów, w podziale na lata, w których powstały szkody).

Rezerwę na pośrednie koszty likwidacji szkód tworzy się metodą aktuarialną jako iloczyn wskaźnika udziału pośrednich kosztów likwidacji w wypłaconych odszkodowaniach oraz bezpośrednich kosztach likwidacji szkód i sumy rezerwy na szkody zgłoszone i niewypłacone, rezerwy na szkody i wypadki zaistniałe i niezgłoszone oraz rezerwy na bezpośrednie koszty likwidacji szkód.

12.8.3.4. Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent

Rezerwa na skapitalizowaną wartość renty wyliczana jest indywidualnie, jako wartość obecna renty (dożywotniej lub czasowej), płatnej z góry.

Dla rent dożywotnich okres, przez jaki renta będzie wypłacana ustala się na podstawie tablic trwania życia publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny. Dodatkowo, przy ustalaniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent uwzględnia się koszt przyszłej ich obsługi w wysokości 3% wartości wypłacanych świadczeń.

Przy wyliczaniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent, przyszły wzrost średniej renty szacuje się na podstawie danych historycznych z uwzględnieniem innych informacji mogących mieć wpływ na przyszły wzrost rent (przykładowo wzrost świadomości ubezpieczeniowej, zmiany legislacyjne, itp.).

Zarówno na 31 grudnia 2015 roku, jak i na 31 grudnia 2014 roku dla wszystkich rent przyjęto stopę techniczną w wysokości 3,6% oraz stopę wzrostu rent w wysokości 3,9%, oszacowaną w oparciu o prognozy inflacji oraz wzrostu wynagrodzeń.

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego metodami aktuarialnymi tworzona jest również rezerwa na skapitalizowaną wartość rent, ze szkód zaistniałych po 31 grudnia 1990 roku i do dnia bilansowego nieujawnionych jako renty (IBNR rentowy).

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego ustala się wysokość dodatkowej rezerwy przeznaczonej na pokrycie kosztów wynikających z podwyższania świadczeń rentowych pochodzących z tzw. starego portfela. Doszacowania dokonuje się dla tych rentobiorców, dla których wyliczono analogiczną rezerwę na koniec 1997 roku a świadczenie na koniec okresu sprawozdawczego jest niższe niż określony procent obecnej wartości średnich wynagrodzeń w latach 1960-1990. Dla różnicy pomiędzy świadczeniami satysfakcjonującymi, a świadczeniami faktycznymi obliczana jest, zgodnie z obowiązującymi zasadami, skapitalizowana wartość rent.

12.8.3.5. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych

Udział reasekuratorów w rezerwach na niewypłacone odszkodowania i świadczenia ustalany jest w wysokości zgodnej z warunkami odpowiednich umów reasekuracyjnych.

12.8.4. Rezerwa na wyrównanie szkodowości (ryzyka)

Rezerwę na wyrównanie szkodowości (ryzyka) tworzy się w wysokości mającej zapewnić wyrównanie przyszłych wahań współczynnika szkodowości na udziale własnym, zgodnie z rozporządzeniem.

12.8.5. Rezerwa na premie i rabaty (rezerwa na udział w zysku)

Rezerwa tworzona jest dla umów ubezpieczenia przewidujących powiększanie przyszłych świadczeń, w tym również wypłatę udziału ubezpieczonych w zysku.

Wysokość rezerwy na koniec danego okresu ustalana jest na podstawie aktualnie przewidywanej ostatecznej kwoty zwiększenia świadczenia (lub zmniejszenia składki), wprost proporcjonalnie do składki zarobionej na koniec danego okresu.

12.8.6. Oszacowane regresy i odzyski

Ustalając wartość przyszłych wypłat odszkodowań i świadczeń PZU szacuje metodami aktuarialnymi wartość przewidywanych, przyszłych zwrotów kosztów na skutek przejęcia roszczeń wobec osób trzecich (regresy), praw własności do ubezpieczonego majątku (odzyski) oraz dotacji na pokrycie części odszkodowań należnych producentom rolnym ze szkód spowodowanych przez suszę, należnych Spółce zgodnie z postanowieniami ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 150 z 2005 roku, poz. 1249, z późn. zm.). Przy szacowaniu wielkości regresów, odzysków i dotacji uwzględnia się koszty windykacji regresów i odzysków oraz koszty związane z pozyskaniem dotacji.

Podstawą ustalenia przyszłych regresów i odzysków są roczne trójkąty otrzymanych regresów i odzysków. Wartość przyszłych regresów i odzysków wyliczana jest przy wykorzystaniu uogólnionej metody Chain Ladder, w podziale na lata, w których powstały szkody.

Przy szacowaniu wartości przyszłych zwrotów kosztów na skutek przejęcia roszczeń wobec osób trzecich oraz praw własności do ubezpieczonego majątku, udział sumy otrzymanych i oszacowanych regresów i odzysków w koszcie odszkodowań i świadczeń danego roku zaistnienia szkody nie może przekroczyć średniej arytmetycznej udziału otrzymanych regresów i odzysków w koszcie odszkodowań i świadczeń z trzech kolejnych lat zaistnienia szkody, bezpośrednio poprzedzających rok, dla którego dokonuje się ustaleń.

12.9 Pozostałe rezerwy

W pozycji „Pozostałe rezerwy” wykazuje się rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe koszty wynikające z przeszłych zdarzeń, których kwota lub termin zapłaty są niepewne, ale których kwotę można w wiarygodny sposób oszacować. W szczególności tworzy się rezerwy na odprawy emerytalne, na niewykorzystane urlopy, na straty z transakcji gospodarczych w toku, udzielone poręczenia i gwarancje, straty z tytułu toczących się postępowań i rozstrzeżeń stron trzecich.

W pozycji „Pozostałe rezerwy” wykazuje się również rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego, po skompensowaniu z aktywami z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Koszty utworzenia rezerw zalicza się odpowiednio do pozostałych kosztów technicznych na udziale własnym, pozostałych kosztów operacyjnych lub kosztów administracyjnych, zależnie od rodzaju przyszłego zobowiązania.

12.9.1. Rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe

Na mocy przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy (t.j. Dz. U. poz. 1502 z 2014 roku z późn. zm.) pracownicy PZU są uprawnieni do otrzymania odprawy emerytalnej lub odprawy rentowej w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia w momencie przejścia odpowiednio na emeryturę lub na rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Koszty odpraw emerytalnych i rentowych oszacowane metodami aktuarialnymi rozpoznaje się memoriałowo przy zastosowaniu metody prognozowanych uprawnień jednostkowych.

Zyski i straty aktuarialne rozpoznaje się w całości w okresie, w którym wystąpiły.

12.9.2. Rezerwa na niewykorzystane urlopy

Wartość rezerwy na niewykorzystane urlopy ustala się stosując metodę zobowiązań w oparciu o różnicę pomiędzy faktycznym stanem wykorzystania urlopów przez pracowników a stanem jaki istniałby, gdyby urlopy były wykorzystywane proporcjonalnie do upływu czasu w okresie, za który te urlopy przysługują pracownikom zgodnie z obowiązującymi przepisami.

12.9.3. Rezerwa na odprawy pośmiertne

Na mocy przepisów Kodeksu Pracy w razie śmierci pracownika w czasie trwania stosunku pracy lub w czasie pobierania zasiłku z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby, rodzinie przysługuje od pracodawcy odprawa pośmiertna, której wysokość jest uzależniona od okresu zatrudnienia pracownika u danego pracodawcy i stanowi równowartość wynagrodzenia za okres od 1 do 6 miesięcy.

Rezerwę z tytułu odpraw pośmiertnych wycenia się w wartości bieżącej zdyskontowanych przepływów finansowych.

12.10 Zobowiązania i fundusze specjalne

12.10.1. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów

Zobowiązania depozytowe wobec reasekuratorów wykazywane są w księgach w kwocie wymaganej zapłaty, zgodnie z zawartymi umowami reasekuracyjnymi.

12.10.2. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek

Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek wykazuje się wg skorygowanej ceny nabycia.

12.10.3. Inne zobowiązania

Zobowiązania wykazywane są w kwocie wymagającej zapłaty.

12.10.4. Fundusze specjalne

W pozycji „Fundusze specjalne” wykazuje się:

- saldo Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”), tworzonego zgodnie z przepisami o ZFŚS w ciężar kosztów. ZFŚS zwiększa się także m.in. z odpisu z zysku netto na mocy uchwał Walnego Zgromadzenia;
- saldo Funduszu Prewencyjnego, tworzonego z odpisów w ciężar kosztów, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o działalności ubezpieczeniowej oraz statucie PZU.

Stan funduszy specjalnych powiększają wszelkie dochody z lokowania środków tych funduszy.

12.11 Przychody ze sprzedaży usług ubezpieczeniowych

Przychody z tytułu przypisu składek ubezpieczeniowych brutto rozpoznawane są w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, niezależnie od momentu rozpoczęcia ochrony ubezpieczeniowej.

Udział reasekuratorów w składce ustalony został dla tych grup ubezpieczeń, dla których istnieje pokrycie reasekuracyjne, w takiej części, w jakiej składka podlega cesji zgodnie z odpowiednimi umowami reasekuracyjnymi.

12.12 Przychody i koszty działalności lokacyjnej

12.12.1. Przychody z nieruchomości i koszty ich utrzymania

Przychody z nieruchomości stanowiących lokaty, takie jak otrzymane opłaty dzierżawne, czynsze z tytułu najmu oraz inne przychody związane z gospodarowaniem nieruchomościami, wykazywane są w pozycji „Przychody z lokat w nieruchomości” w ogólnym rachunku zysków i strat.

Koszty utrzymania nieruchomości przeznaczonych na cele inwestycyjne wykazywane są w pozycji „Koszty utrzymania nieruchomości” w ogólnym rachunku zysków i strat.

Koszty utrzymania nieruchomości wykorzystywanych na własne potrzeby są wykazywane w technicznym rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych w pozycji „Koszty administracyjne”.

12.12.2. Przychody i koszty z tytułu dłużnych papierów wartościowych

Wynik z wyceny dłużnych papierów wartościowych do wysokości skorygowanej ceny nabycia zalicza się do przychodów z dłużnych papierów wartościowych.

Różnicę pomiędzy wartością godziwą na dzień bilansowy, a wartością wg skorygowanej ceny nabycia ujmuje się:

- w przypadku dłużnych papierów wartościowych (nieuwzględnianych przy wyliczaniu rezerwy na skapitalizowaną wartość świadczeń rentowych oraz premie i rabaty) zaliczonych do lokat dostępnych do sprzedaży – w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny”,
- w przypadku dłużnych papierów wartościowych zaliczonych do lokat przeznaczonych do obrotu – w pozycji „Niezrealizowane zyski” bądź „Niezrealizowane straty na lokatach”.

Zrealizowane zyski/straty z tytułu sprzedaży/wykupu dłużnych papierów wartościowych wykazywane są w pozycji „Wynik dodatni/ujemny z realizacji lokat”.

12.12.3. Zyski i straty z akcji i udziałów oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych

Niezrealizowane zyski i straty z tytułu wyceny akcji, jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych zakwalifikowanych do portfela lokat przeznaczonych do obrotu rozpoznawane są w wysokości różnicy pomiędzy wartością godziwą a ceną nabycia lub wartością bilansową na koniec poprzedniego roku obrotowego (w przypadku, gdy walory te zakupiono w poprzednich latach) w pozycji „Niezrealizowane zyski/straty z lokat”.

Niezrealizowane zyski i straty z tytułu wyceny akcji, jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych zakwalifikowanych do portfela lokat dostępnych do sprzedaży, które nie są uwzględniane przy ustalaniu wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, ujmowane są w kapitale z aktualizacji wyceny.

Zrealizowane zyski i straty z tytułu sprzedaży akcji, jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych ewidencjonowane są w pozycji „Wynik dodatni/ujemny z realizacji lokat”.

Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości lokat utworzone w okresie sprawozdawczym wykazywane są w pozycji „Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat”, a przychody z tytułu rozwiązania odpisów utworzonych w poprzednich okresach wykazywane są w pozycji „Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat”.

Przychody z dywidend ujmowane są w wartości brutto z datą powstania prawa do dywidendy.

12.12.4. Przychody z tytułu odsetek z lokat terminowych w instytucjach kredytowych

Przychody z tytułu odsetek od depozytów w instytucjach kredytowych rozpoznaje się na zasadzie memoriałowej, zgodnie z którą wykazuje się wszystkie odsetki dotyczące danego okresu sprawozdawczego, niezależnie od terminu ich otrzymania. Jeżeli termin wygaśnięcia lokaty następuje po dniu bilansowym, odsetki nalicza się wg efektywnej stopy procentowej od dnia następującego po dniu otwarcia lokaty do dnia bilansowego łącznie.

12.12.5. Przychody z lokat netto (po uwzględnieniu kosztów) przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat

Przychody z lokat uwzględniane w wyliczeniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent oraz rezerwy na premie i rabaty są przenoszone z ogólnego rachunku zysków i strat do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych.

W związku z łącznym inwestowaniem (lokowaniem) środków własnych ubezpieczyciela oraz brakiem rozgraniczenia tych lokat, wartość przychodów z działalności lokacyjnej do przeniesienia z ogólnego rachunku zysków i strat do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych ustala się jako iloczyn stanu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent na początek miesiąca i uzyskanej w tym miesiącu rentowności obligacji Skarbu Państwa utrzymywanych do terminu wymagalności, z uwzględnieniem odpowiednich kosztów działalności lokacyjnej.

12.12.6. Koszty działalności lokacyjnej

Koszty działalności lokacyjnej to wewnętrzne i zewnętrzne koszty wynikające z prowadzonej działalności lokacyjnej, w tym koszty zarządzania lokatami, prowizje bankowe, prowizje biur maklerskich oraz amortyzacja i koszty utrzymania nieruchomości, z wyłączeniem amortyzacji i kosztów utrzymania nieruchomości wykorzystywanych na własne potrzeby, klasyfikowanych jako koszty administracyjne.

12.13 Koszty odszkodowań i świadczeń

W kosztach okresu sprawozdawczego ujmowane są wszelkie koszty wypłaconych odszkodowań i świadczeń za szkody i wypadki powstałe w okresie sprawozdawczym i w okresach ubiegłych, wraz z bezpośrednimi i pośrednimi kosztami likwidacji szkód oraz zmianą stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, po pomniejszeniu o wszelkie otrzymane regresy, odzyski i dotacje, a także zmianę stanu oszacowanych regresów, odzysków i dotacji.

Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach ustalony został dla tych grup ubezpieczeń, dla których istnieje pokrycie reasekuracyjne, w takiej części, w jakiej reasekuratorzy uczestniczą w odszkodowaniach i świadczeniach zgodnie z warunkami odpowiednich umów reasekuracyjnych obowiązujących w danym okresie.

Koszty likwidacji szkód i świadczeń obejmują bezpośrednie i pośrednie koszty związane z wykonywaniem czynności, które zmierzają do rozpatrzenia i zamknięcia spraw zgłoszonych lub wspierają czynności zmierzające do rozpatrzenia i zamknięcia tych spraw.

12.14 Koszty działalności ubezpieczeniowej

Koszty działalności ubezpieczeniowej ujmowane są memoriałowo wspólnie do osiągniętych przychodów.

12.14.1. Koszty akwizycji

Koszty akwizycji obejmują koszty związane z zawieraniem i odnawianiem umów ubezpieczenia. Do bezpośrednich kosztów akwizycji zalicza się między innymi koszty prowizji pośredników ubezpieczeniowych, koszty wynagrodzeń pracowników związane z zawieraniem umów ubezpieczenia, koszty atestów, ekspertyz, badań związanych z ryzykiem

przyjmowanym. Do pośrednich kosztów akwizycji zalicza się koszty związane z reklamą i promocją produktów ubezpieczeniowych oraz koszty związane z badaniem wniosków i wystawianiem polis.

Koszty prowizji ujmowane są w tym samym okresie, w którym rozpoznana została składka przypisana stanowiąca podstawę naliczenia prowizji, niezależnie od momentu jej faktycznej wypłaty.

Koszty akwizycji odraczane są na zasadach stosowanych przy ustalaniu rezerwy składek poprzez odnoszenie odpowiedniej części kosztów na pozycję „Aktywowane koszty akwizycji” i następnie amortyzowane w ciężar technicznego rachunku ubezpieczeń przez okres ochrony ubezpieczeniowej. Zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji koryguje saldo kosztów akwizycji.

Aktywowane w bilansie koszty akwizycji podlegają testom na utratę wartości poprzez ich uwzględnienie w wyliczeniu rezerwy na ryzyka niewygasłe.

12.14.2. Koszty administracyjne

Koszty administracyjne obejmują koszty działalności ubezpieczeniowej, niezaliczone do kosztów akwizycji, odszkodowań i świadczeń lub kosztów działalności lokacyjnej, związane z inkasem składek, zarządzaniem portfelem umów ubezpieczeniowych, umów reasekuracji oraz ogólnym zarządzaniem zakładem ubezpieczeń.

Koszty działalności ubezpieczeniowej korygowane są o wartość otrzymanych lub należnych od brokerów i reasekuratorów prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów i retrocesjonariuszy (w ramach reasekuracji biernej i retrocesji). Wartość otrzymanych lub należnych prowizji reasekuracyjnych korygowana jest o wysokość odroczonej prowizji reasekuracyjnych, w części dotyczącej przyszłych okresów sprawozdawczych.

12.15 Transakcje w walutach obcych

Wyrażone w walutach obcych składniki aktywów i pasywów podlegają przeliczeniu na dzień bilansowy według kursu średniego NBP obowiązującego na ten dzień.

Wyrażone w walutach obcych operacje gospodarcze ujmuje się w księgach rachunkowych na dzień ich przeprowadzenia odpowiednio po kursie średnim ustalonym dla danej waluty przez NBP na dzień poprzedzający dzień przeprowadzenia operacji, chyba, że w zgłoszeniu celnym lub innym wiążącym PZU dokumencie ustalony został inny kurs.

12.16 Podatek dochodowy

Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat obejmuje część bieżącą i część odroczoną.

Bieżące zobowiązania z tytułu podatku dochodowego nalicza się zgodnie z przepisami podatkowymi obowiązującymi w Polsce.

Wykazywana w rachunku zysków i strat część odroczonego podatku dochodowego stanowi różnicę pomiędzy stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i na początek okresu sprawozdawczego, z zastrzeżeniem, że rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące operacji rozliczanych z kapitałem własnym odnosi się na kapitał własny.

Wysokość rezerwy i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się metodą bilansową przy uwzględnianiu stawek podatku dochodowego od osób prawnych, które - zgodnie z oczekiwaniami - będą obowiązywały w momencie realizacji aktywa lub rezerwy, zgodnie z przepisami prawa podatkowego wydanymi w Polsce do dnia bilansowego.

PZU podlegając polskim przepisom prawa podatkowego ma możliwość efektywnego skompensowania należności i zobowiązań podatkowych poprzez płacenie podatku dochodowego od osób prawnych w kwocie netto. Dlatego też w sprawozdaniu finansowym prezentacja rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego następuje po skompensowaniu.

13. Wskazanie, objaśnienie i kwantyfikacja istotnych różnic pomiędzy PSR i MSSF

Z uwagi na fakt, że PZU sporządził pierwsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2005 roku i zaprezentował w nim dane porównywalne za rok poprzedzający, datą przejścia Grupy PZU na stosowanie MSSF był dzień 1 stycznia 2004 roku. Na podstawie punktu 17 załącznika D do MSSF 1 wskazania,

objaśnienia i kwantyfikacja istotnych różnic pomiędzy PSR i MSSF zakładają, że hipotetyczną datą przejścia PZU na stosowanie MSSF dla potrzeb sprawozdawczości jednostkowej był również dzień 1 stycznia 2004 roku (w celu kalkulacji różnic pomiędzy MSSF a PSR zaprezentowanych poniżej), pomimo faktu, że PZU nie sporządza jednostkowych sprawozdań finansowych według MSSF.

Poniżej przedstawiono opis istotnych różnic pomiędzy zasadami rachunkowości określonymi w PSR a MSSF, które miałyby wpływ na wynik finansowy lub kapitały własne w jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU sporządzonym zgodnie z MSSF.

13.1 Wycena jednostek podporządkowanych

W jednostkowym sprawozdaniu finansowym według PSR, udziały i akcje w jednostkach podporządkowanych wyceniane są metodą praw własności, opisaną szczegółowo w punkcie 12.2.2 Wprowadzenia do sprawozdania finansowego.

Zgodnie z MSR 27, w jednostkowym sprawozdaniu finansowym według MSSF udziały i akcje w jednostkach podporządkowanych wyceniane byłyby według kosztu nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

Zgodnie z zapisami punktu 66 MSR 39, nie jest możliwe odwrócenie odpisów z tytułu utraty wartości nienotowanych instrumentów kapitałowych niewycenianych według wartości godziwej (w sytuacji braku możliwości wiarygodnego ustalenia wartości godziwej).

13.2 Wycena nieruchomości

Zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie rachunkowości ubezpieczycieli, wszystkie nieruchomości (wykorzystywane na własne potrzeby oraz inwestycyjne) wycenia się według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe umorzenie oraz odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

Na dzień przejścia na stosowanie MSSF (tj. 1 stycznia 2004 roku) dokonano ustalenia kosztu wytworzenia posiadanych nieruchomości wykorzystywanych na własne potrzeby, odnosząc różnicę na niepodzielony wynik z lat ubiegłych. W późniejszych okresach powoduje to różnicę w wartości księgowej netto skumulowanego umorzenia oraz wysokości naliczanej amortyzacji tych nieruchomości.

Według MSSF nieruchomości przeznaczone na cele inwestycyjne wycenia się w wartości godziwej ustalonej na dzień bilansowy, a zmiany wartości godziwej w ciągu okresu sprawozdawczego odnosi w ciężar rachunku zysków i strat danego okresu.

W przypadku, gdy nieruchomość wykorzystywana na własne potrzeby staje się nieruchomością inwestycyjną, wykazywaną w wartości godziwej, amortyzacja jest kontynuowana do dnia reklasyfikacji, a ustalona na ten dzień różnica pomiędzy wartością bilansową a jej wartością godziwą odnoszona jest na inne całkowite dochody.

13.3 Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych

Zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości oraz na podstawie odrębnych przepisów dotyczących aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych w 1995 roku w księgach polskich dokonano przeszacowania składników rzeczowych aktywów trwałych, odnosząc jego skutki na kapitał z aktualizacji wyceny. Przeszacowanie to nie spełnia wymogów MSR 29.

13.4 Rezerwa na wyrównanie szkodowości w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Zapisy rozporządzenia w sprawie rachunkowości ubezpieczycieli precyzują zasady tworzenia i wykorzystywania rezerwy na wyrównanie szkodowości. Rezerwa ta nie odnosi się do konkretnych zobowiązań wynikających z zawartych polis ubezpieczeniowych. Zgodnie z PSR zmiana stanu rezerwy stanowi koszt bieżącego okresu, natomiast zgodnie z MSSF - alokację zysku netto.

13.5 Fundusz prewencyjny

Zgodnie z ustawą o działalności ubezpieczeniowej PZU może dokonywać odpisów na fundusz prewencyjny w ciężar kosztów bieżącego okresu. Zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie rachunkowości ubezpieczycieli fundusz ten jest wykazywany jako fundusze specjalne w zobowiązaniach.

Zgodnie z zapisami MSR 37 fundusze tego typu nie mogą być tworzone w ciężar kosztów bieżącego okresu i są wykazywane jako alokacja zysku netto przy jednoczesnym rozpoznaniu kosztów działalności prewencyjnej w momencie ich poniesienia.

13.6 Odpisy z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych zakwalifikowanych do portfela dostępnych do sprzedaży

W odniesieniu do niektórych instrumentów kapitałowych zakwalifikowanych do portfela instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży rozpoznano odpisy z tytułu utraty wartości.

Zgodnie z zapisami punktu 69 MSR 39, nie jest możliwe odwrócenie odpisów z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych zakwalifikowanych do portfela instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży przez rachunek zysków i strat.

Zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości w przypadku ustania przyczyny dla której dokonano odpisu z tytułu utraty wartości aktywów finansowych, całość lub odpowiednia część uprzednio dokonanego odpisu z tytułu utraty wartości zwiększa wartość danego składnika aktywów i jest wykazywana jako dodatni wynik z rewaloryzacji lokat.

13.7 Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych

Jeżeli Walne Zgromadzenie PZU podejmuje decyzję o przekazaniu części wyniku netto za rok poprzedni na rzecz ZFŚS utrzymywanego przez PZU, zgodnie z PSR fakt ten wykazuje się jako podział wyniku netto roku poprzedniego, niewpływający na wynik finansowy roku obrotowego, w którym dokonano takiego podziału wyniku finansowego netto.

Powyższa transakcja spełnia definicję kosztów zawartą w MSSF i zgodnie z postanowieniami MSR 1 wykazywana jest w rachunku zysków i strat roku obrotowego, w którym dokonano przekazania części wyniku netto za rok poprzedni na rzecz ZFŚS.

13.8 Zyski i straty aktuarialne z tytułu rezerw pracowniczych

Zgodnie z PSR w wyliczeniu rezerw na odprawy emerytalne oraz odprawy pośmiertne uwzględnione są zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń demograficznych oraz założeń finansowych. Zyski i straty te, zgodnie z PSR wpływają na wynik finansowy roku obrotowego.

Zgodnie z MSR 19 zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń demograficznych i założeń finansowych odnoszone są na inne całkowite dochody.

13.9 Różnice z tytułu podatku odroczonego

Dla różnic pomiędzy PSR i MSSF, opisanych powyżej, wyliczono również związany z nimi wpływ różnic z tytułu podatku odroczonego i uwzględniono go w wyliczeniu wszystkich przedstawionych korekt, o ile tylko było to zasadne.

13.10 Uzgodnienie kapitału własnego oraz wyniku finansowego netto sporządzonych według PSR i według MSSF

Opis	Pkt.	Zysk netto 1 stycznia - 31 grudnia 2015	Kapitały własne 31 grudnia 2015	Zysk netto 1 stycznia - 31 grudnia 2014	Kapitały własne 31 grudnia 2014
Sprawozdanie finansowe według PSR		2 248 522	12 378 733	2 636 733	12 328 724
Wycena jednostek podporządkowanych ¹⁾	13.1	(60 508)	(3 838 547)	62 055	(3 840 475)
Wycena nieruchomości	13.2, 13.3	(14 677)	114 477	(15 849)	123 969
Rezerwa na wyrównanie szkodowości w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	13.4	29 279	512 707	5 461	483 427
Fundusz prewencyjny	13.5	14 616	38 303	(18 583)	23 687
Odpisy z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych zakwalifikowanych do portfela dostępnych do sprzedaży	13.6	-	-	(3)	-
Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	13.7	(10 000)	-	(10 000)	-
Zyski i straty aktuarialne z tytułu rezerw pracowniczych	13.8	(1 301)	-	4 571	-
Pozostałe		(1 200)	979	(1 559)	2 180
Razem korekty		(43 791)	(3 172 081)	26 093	(3 207 212)
Sprawozdanie finansowe według MSSF		2 204 731	9 206 652	2 662 826	9 121 512

¹⁾ PZU nigdy nie sporządzał i nie sporządza jednostkowych sprawozdań finansowych wg MSSF. Dla potrzeb niniejszej noty przyjęto zgodnie z MSR 27 Jednostkowe sprawozdania finansowe, że lokaty w jednostkach podporządkowanych wg MSSF wyceniane są wg kosztu nabycia pomniejszonego o odpis z tytułu utraty wartości.

Bilans i pozycje pozabilansowe

Aktywa	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
I. Wartości niematerialne i prawne, w tym:	1	362 167	283 999
- wartość firmy		-	-
II. Lokaty	2	32 356 048	31 030 939
1. Nieruchomości	2.3	475 812	492 420
2. Lokaty w jednostkach podporządkowanych, w tym:	2.4	8 040 778	6 473 390
- lokaty w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności		7 463 908	6 393 416
3. Inne lokaty finansowe	2.5	23 839 458	24 065 129
4. Należności depozytowe od cedentów		-	-
III. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający		-	-
IV. Należności	3	1 801 903	2 437 819
1. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	3.1	1 433 828	1 398 967
1.1. Od jednostek podporządkowanych		2 419	110
1.2. Od pozostałych jednostek		1 431 409	1 398 857
2. Należności z tytułu reasekuracji	3.2	40 929	19 651
2.1. Od jednostek podporządkowanych		2 452	194
2.2. Od pozostałych jednostek		38 477	19 457
3. Inne należności	3.3	327 146	1 019 201
3.1. Należności od budżetu		63 641	1 953
3.2. Pozostałe należności		263 505	1 017 248
a) od jednostek podporządkowanych		37 127	803 507
b) od pozostałych jednostek		226 378	213 741
V. Inne składniki aktywów	4	195 984	171 650
1. Rzeczowe składniki aktywów	4.1	130 908	124 649
2. Środki pieniężne	4.2	65 076	47 001
3. Pozostałe składniki aktywów		-	-
VI. Rozliczenia międzyokresowe	5	1 642 259	705 371
1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	5.1	-	-
2. Aktywowane koszty akwizycji		957 179	568 502
3. Zarachowane odsetki i czynsze		-	-
4. Inne rozliczenia międzyokresowe	5.2	685 080	136 869
Aktywa, razem		36 358 361	34 629 778

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Pasywa	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
I. Kapitał własny	7	12 378 733	12 328 724
1. Kapitał zakładowy	7.1	86 352	86 352
2. Należne wpłaty na kapitał zakładowy (wielkość ujemna)		-	-
3. Akcje własne (wielkość ujemna)		-	-
4. Kapitał zapasowy	7.3	4 446 348	4 408 306
5. Kapitał z aktualizacji wyceny	7.4	5 597 511	5 197 333
6. Pozostałe kapitały rezerwowe		-	-
7. Zysk (strata) z lat ubiegłych		-	-
8. Zysk (strata) netto		2 248 522	2 636 733
9. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)		-	-
II. Zobowiązania podporządkowane		-	-
III. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	8	18 673 869	17 657 194
IV. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno - ubezpieczeniowych (wartość ujemna)	8	(1 037 301)	(683 893)
V. Oszacowane regresy i odzyski (wartość ujemna)	9	(96 075)	(112 120)
1. Oszacowane regresy i odzyski brutto		(96 539)	(113 763)
2. Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach i odzyskach		464	1 643
VI. Pozostałe rezerwy	10	472 916	265 170
1. Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników	10.1	50 287	72 667
2. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	10.2	349 003	92 577
3. Inne rezerwy	10.3	73 626	99 926
VII. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów		-	-
VIII. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	11	5 109 816	4 598 574
1. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	11.1	344 541	325 424
1.1. Wobec jednostek podporządkowanych		912	783
1.2. Wobec pozostałych jednostek		343 629	324 641
2. Zobowiązania z tytułu reasekuracji	11.2	81 038	67 650
2.1. Wobec jednostek podporządkowanych		1 883	-
2.2. Wobec pozostałych jednostek		79 155	67 650
3. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek	11.3	3 611 636	2 127 155
4. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	11.4	-	-
5. Inne zobowiązania	11.5	928 469	1 956 784
5.1. Zobowiązania wobec budżetu		50 783	40 502
5.2. Pozostałe zobowiązania		877 686	1 916 282
a) wobec jednostek podporządkowanych		46 427	8 192
b) wobec pozostałych jednostek		831 259	1 908 090
6. Fundusze specjalne	11.7	144 132	121 561
IX. Rozliczenia międzyokresowe	12	856 403	576 129
1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów		821 516	550 075
2. Ujemna wartość firmy		-	-
3. Rozliczenia międzyokresowe przychodów		34 887	26 054
Pasywa, razem		36 358 361	34 629 778

Wartość księgową	12 378 733	12 328 724
Liczba akcji	863 523 000	863 523 000 ¹⁾
Wartość księgową na jedną akcję (w złotych)	14,34	14,28 ¹⁾
Rozwodniona liczba akcji	863 523 000	863 523 000 ¹⁾
Rozwodniona wartość księgową na jedną akcję (w złotych)	14,34	14,28 ¹⁾

¹⁾ Dane porównywalne przekształcono uwzględniając nową liczbę akcji po przeprowadzeniu splitu opisanego w pkt. 7.1.1 Dodatkowych informacji o objaśnieniach.

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Pozycje pozabilansowe	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
1. Należności warunkowe, w tym:	14.1	30 527 497	9 846 030
1.1. Otrzymane gwarancje i poręczenia		12 408	12 552
1.2. Pozostałe ¹⁾		30 515 089	9 833 478
2. Zobowiązania warunkowe, w tym:	14.2	4 642 447	2 350 745
2.1. Udzielone poręczenia i gwarancje		3 651 485	2 152 111
2.2. Weksle akceptowane i indosowane		-	-
2.3. Aktywa z zobowiązaniem odsprzedaży		-	-
2.4. Inne zobowiązania zabezpieczone na aktywach lub na przychodach		-	-
2.5. Roszczenia sporne, nieuznane przez ubezpieczyciela skierowane przez wierzycieli na drogę postępowania sądowego		575 148	198 357
2.6. Pozostałe		415 814	277
3. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione na rzecz zakładu ubezpieczeń		-	-
4. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione przez zakład ubezpieczeń na rzecz cedentów		-	-
5. Obce składniki aktywów nieujęte w aktywach		136 477	123 161
6. Inne pozycje pozabilansowe		-	-
Pozycje pozabilansowe, razem		35 306 421	12 319 936

Wysokość środków własnych	13	7 838 829	7 981 468
Wysokość marginesu wypłacalności	13	1 424 278	1 362 353
Nadwyżka (niedobór) środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	13	6 414 551	6 619 115
Wysokość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych ²⁾		18 577 330	17 543 431
Wysokość aktywów stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		20 535 296	20 755 548
Nadwyżka (niedobór) aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		1 957 966	3 212 117

¹⁾ Pozycja obejmuje: zabezpieczenia otrzymane w formie przewłaszczenia majątku dłużnika, hipoteki na majątku dłużnika, weksle z tytułu udzielonych gwarancji ubezpieczeniowych, pozostałe weksle, inne należności warunkowe itp.

²⁾ Z uwzględnieniem oszacowanych regresów i odzysków brutto.

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych

Techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych	Nota	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)		7 897 960	7 902 639
1. Składki przypisane brutto	15	8 858 036	8 261 752
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej		293 494	281 468
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto		709 055	159 223
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek		42 473	81 578
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat		256 955	266 032
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym		213 649	143 758
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	18	5 036 629	5 230 864
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym		5 060 585	4 366 167
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto		5 135 220	4 427 251
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych		74 635	61 084
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym		(23 956)	864 697
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto		288 158	985 966
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia		312 114	121 269
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym		-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto		-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw		7 191	2 325
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	21	2 325 217	2 252 028
1. Koszty akwizycji, w tym:	21.1	1 572 330	1 511 908
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji		(388 677)	(48 197)
2. Koszty administracyjne	21.2	753 737	729 142
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów		850	(10 978)
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym		327 046	256 040
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)		36 147	6 743
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych		636 334	564 429

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Ogólny rachunek zysków i strat

Ogólny rachunek zysków i strat	Nota	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub ubezpieczeń na życie		636 334	564 429
II. Przychody z lokat		2 505 084	2 963 887
1. Przychody z lokat w nieruchomości		5 854	6 215
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych		1 708 564	2 093 953
2.1. Z udziałów lub akcji		1 704 309	2 090 212
2.2. Z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych		4 255	3 741
2.3. Z pozostałych lokat		-	-
3. Przychody z innych lokat finansowych		377 268	469 524
3.1. Z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych		13 884	11 670
3.2. Z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu		310 169	328 612
3.3. Z lokat terminowych w instytucjach kredytowych		1 344	58 677
3.4. Z pozostałych lokat		51 871	70 565
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat		534	5 230
5. Wynik dodatni z realizacji lokat		412 864	388 965
III. Niezrealizowane zyski z lokat		181 605	266 653
IV. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie		-	-
V. Koszty działalności lokacyjnej		391 054	301 637
1. Koszty utrzymania nieruchomości		9 706	9 146
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej		13 051	14 738
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat		21 349	7 386
4. Wynik ujemny z realizacji lokat		346 948	270 367
VI. Niezrealizowane straty na lokatach		218 407	298 810
VII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych		256 955	266 032
VIII. Pozostałe przychody operacyjne	22	303 853	146 489
IX. Pozostałe koszty operacyjne	23	284 539	220 455
X. Zysk (strata) z działalności operacyjnej		2 475 921	2 854 524
XI. Zyski nadzwyczajne		-	-
XII. Straty nadzwyczajne		-	-
XIII. Zysk (strata) brutto		2 475 921	2 854 524
XIV. Podatek dochodowy	25	174 152	155 736
a) część bieżąca		26 603	167 041
b) część odroczone		147 549	(11 305)
XV. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)		-	-
XVI. Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	26	(53 247)	(62 055)
XVII. Zysk (strata) netto		2 248 522	2 636 733

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Zysk (strata) netto	2 248 522	2 636 733
Średnia ważona liczba akcji zwykłych	863 523 000	863 523 000 ¹⁾
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł)	2,60	3,05 ¹⁾
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych ¹⁾	863 523 000	863 523 000 ¹⁾
Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł) ¹⁾	2,60	3,05 ¹⁾

¹⁾ Dane porównywalne przekształcono uwzględniając nową liczbę akcji po przeprowadzeniu splitu opisanego w pkt. 7.1.1 Dodatkowych informacji o objaśnieniach.

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Zestawienie zmian kapitału własnym

Zestawienie zmian w kapitale własnym	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Kapitał własny na początek okresu (BO)	12 328 724	12 259 761
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-
b) korekty błędów	-	-
I.a. Kapitał własny na początek okresu (BO), po uzgodnieniu do danych porównywalnych	12 328 724	12 259 761
1. Kapitał zakładowy na początek okresu	86 352	86 352
1.1. Zmiany kapitału zakładowego	-	-
a) zwiększenia	-	-
b) zmniejszenia	-	-
1.2. Kapitał zakładowy na koniec okresu	86 352	86 352
2. Należne wpłaty na kapitał zakładowy na początek okresu	-	-
2.1. Zmiany należnych wpłat na kapitał zakładowy	-	-
a) zwiększenia	-	-
b) zmniejszenia	-	-
2.2. Należne wpłaty na kapitał zakładowy na koniec okresu	-	-
3. Akcje własne na początek okresu	-	-
3.1. Zmiany akcji własnych	-	-
a) zwiększenia	-	-
b) zmniejszenia	-	-
3.2. Akcje własne na koniec okresu	-	-
4. Kapitał zapasowy na początek okresu	4 408 306	3 974 327
4.1. Zmiany kapitału zapasowego	38 042	433 979
a) zwiększenia (z tytułu):	38 042	433 979
- podziału zysku (ponad wymaganą ustawowo wartość)	36 164	433 321
- z kapitału rezerwowego z aktualizacji – tytułem zbycia środków trwałych	1 878	658
b) zmniejszenia	-	-
4.2. Kapitał zapasowy na koniec okresu	4 446 348	4 408 306
5. Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	5 197 333	4 819 783
- zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-
5.1. Zmiany kapitału z aktualizacji wyceny	400 178	377 550
a) zwiększenia (z tytułu):	673 567	677 291
- wycena lokat finansowych	664 996	677 291
- przeniesienia odpisu z tytułu trwałej utraty wartości lokat dostępnych do sprzedaży	8 571	-
- pozostałe zwiększenia, w tym rozwiązania odpisów z tytułu trwałej utraty wartości nieruchomości	-	-
b) zmniejszenia (z tytułu)	273 389	299 741
- wycena lokat finansowych	271 511	299 037
- zbycia środków trwałych	1 878	658
- pozostałe	-	46
5.2. Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	5 597 511	5 197 333
6. Pozostałe kapitały rezerwowe na początek okresu	-	-
6.1. Zmiany pozostałych kapitałów rezerwowych	-	-
a) zwiększenia	-	-
b) zmniejszenia	-	-
6.2. Pozostałe kapitały rezerwowe na koniec okresu	-	-
7. Zysk (strata) z lat ubiegłych na początek okresu	2 636 733	3 379 299
7.1. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu	2 636 733	3 379 299
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-
b) korekty błędów	-	-
7.2. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu, po uzgodnieniu do danych porównywalnych	2 636 733	3 379 299

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Zestawienie zmian w kapitale własnym	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) zwiększenia	-	-
b) zmniejszenia	2 636 733	3 379 299
- przeniesienia na kapitał zapasowy	36 164	433 321
- wypłata dywidendy	2 590 569	2 935 978
- przeniesienia/odpisy ZFŚS	10 000	10 000
7.3. Zysk z lat ubiegłych na koniec okresu	-	-
7.4. Strata z lat ubiegłych na początek okresu	-	-
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-
b) korekty błędów	-	-
7.5. Strata z lat ubiegłych na początek okresu, po uzgodnieniu do danych porównywalnych	-	-
a) zwiększenia	-	-
b) zmniejszenia	-	-
7.6. Strata z lat ubiegłych na koniec okresu	-	-
7.7. Zysk (strata) z lat ubiegłych na koniec okresu	-	-
8. Wynik netto	2 248 522	2 636 733
a) zysk netto	2 248 522	2 636 733
b) strata netto	-	-
c) odpisy z zysku	-	-
II. Kapitał własny na koniec okresu (BZ)	12 378 733	12 328 724
III. Kapitał własny po uwzględnieniu proponowanego podziału zysku (pokrycia straty)	12 378 733	12 328 724

Pozycję „Kapitał własny po uwzględnieniu proponowanego podziału zysku (pokrycia straty)” przedstawiono z uwzględnieniem zagadnienia opisanego w punkcie 7.2.2 Dodatkowych informacji i objaśnień.

Rachunek przepływów pieniężnych

Rachunek przepływów pieniężnych	Nota	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
I. Wpływy		9 571 857	9 155 722
1. Wpływy z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej		8 613 380	8 389 086
1.1. Wpływy z tytułu składek brutto		8 459 119	8 250 782
1.2. Wpływy z tytułu regresów, odzysków i zwrotów odszkodowań		119 939	108 120
1.3. Pozostałe wpływy z działalności bezpośredniej		34 322	30 184
2. Wpływy z reasekuracji biernej		87 338	61 026
2.1. Wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach		65 993	54 763
2.2. Wpływy z tytułu prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów		21 327	6 232
2.3. Pozostałe wpływy z reasekuracji biernej		18	31
3. Wpływy z pozostałej działalności operacyjnej		871 139	705 610
3.1. Wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego		194 355	183 762
3.2. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty		3 453	2 562
3.3. Pozostałe wpływy	27	673 331	519 286
II. Wydatki		9 192 097	8 351 613
1. Wydatki z tytułu z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej		7 530 796	6 687 994
1.1. Zwroty składek brutto		156 921	160 062
1.2. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto		4 405 539	3 771 911
1.3. Wydatki z tytułu akwizycji		1 185 199	1 115 888
1.4. Wydatki o charakterze administracyjnym		1 424 266	1 362 861
1.5. Wydatki z tytułu likwidacji szkód i windykacji regresów		206 305	155 280
1.6. Wypłacone prowizje i udziały w zyskach z tytułu reasekuracji czynnej		34 776	6 647
1.7. Pozostałe wydatki z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej		117 790	115 345
2. Wydatki z tytułu reasekuracji biernej		264 798	219 739
2.1. Składki zapłacone z tytułu reasekuracji		264 325	219 421
2.2. Pozostałe wydatki z tytułu reasekuracji biernej		473	318
3. Wydatki z pozostałej działalności operacyjnej		1 396 503	1 443 880
3.1. Wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego		484 799	453 015
3.2. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty		170 395	161 128
3.3. Pozostałe wydatki operacyjne	27	741 309	829 737
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I-II)		379 760	804 109
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności lokacyjnej			
I. Wpływy		168 572 509	212 221 437
1. Zbycie nieruchomości		34 766	20 725
2. Zbycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych		281 073	-
3. Zbycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych		12 976	140 654
4. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz spłata pożyczek udzielonych tym jednostkom		37 448	105 000
5. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki		8 001 193	8 541 245
6. Likwidacja lokat terminowych w instytucjach kredytowych		95 747 370	96 709 115
7. Realizacja pozostałych lokat		61 969 168	105 273 064

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Rachunek przepływów pieniężnych	Nota	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
8. Wpływy z nieruchomości		7 955	8 200
9. Odsetki otrzymane		22 003	52 428
10. Dywidendy otrzymane		2 434 351	1 360 261
11. Pozostałe wpływy z lokat		24 206	10 745
II. Wydatki		166 313 000	213 431 940
1. Nabycie nieruchomości		-	-
2. Nabycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych		1 414 544	1 412 626
3. Nabycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych		75 540	298 550
4. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz udzielenie pożyczek tym jednostkom		130 000	327 193
5. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki		7 418 486	7 885 670
6. Nabycie lokat terminowych w instytucjach kredytowych		95 783 100	97 839 671
7. Nabycie pozostałych lokat		61 430 307	105 610 348
8. Wydatki na utrzymanie nieruchomości		56 377	55 142
9. Pozostałe wydatki na lokaty		4 646	2 740
III. Przepływy pieniężne netto z działalności lokacyjnej (I-II)		2 259 509	(1 210 503)
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
I. Wpływy		13 604 842	3 670 304
1. Wpływy netto z emisji akcji oraz dopłat do kapitału		-	-
2. Kredyty, pożyczki oraz emisja dłużnych papierów wartościowych		13 604 842	3 670 304
3. Pozostałe wpływy finansowe		-	-
II. Wydatki		16 231 980	3 288 886
1. Dywidendy		4 058 605	1 468 139
2. Inne, niż wypłata dywidend, wydatki z tytułu podziału zysku		-	-
3. Nabycie akcji własnych		-	-
4. Spłata kredytów, pożyczek oraz wykup własnych dłużnych papierów wartościowych		12 144 251	1 820 733
5. Odsetki od kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych		29 124	14
6. Pozostałe wydatki finansowe		-	-
III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I-II)		(2 627 138)	381 418
D. Przepływy pieniężne netto, razem (A.III+/-B.III+/-C.III)		12 131	(24 976)
E. Bilansowa zmiana środków pieniężnych, w tym:		18 075	(28 008)
- zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		5 944	(3 032)
F. Środki pieniężne na początek okresu		47 001	75 009
G. Środki pieniężne na koniec okresu (F+/-E), w tym:		65 076	47 001
- o ograniczonej możliwości dysponowania	27.1	60 646	45 167

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczne rachunki ubezpieczeń – działalność bezpośrednia

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich – ogółem

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	7 757 001	7 857 787
1. Składki przypisane brutto	8 262 970	8 139 124
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	219 060	220 626
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	314 918	98 990
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	28 009	38 279
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	256 955	266 032
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	210 680	141 126
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	4 926 554	5 190 264
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	5 023 863	4 342 031
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	5 085 970	4 391 907
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	62 107	49 876
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	(97 309)	848 233
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(84 141)	970 095
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	13 168	121 862
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	2 501	908
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	2 266 013	2 235 788
1. Koszty akwizycji, w tym:	1 543 172	1 503 496
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(161 945)	(48 197)
2. Koszty administracyjne	723 691	721 314
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	850	(10 978)
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	318 847	251 904
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	33 619	7 867
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	677 102	578 214

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 1 Ubezpieczenie wypadku, w tym wypadku przy pracy i choroby zawodowej

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	436 487	438 399
1. Składki przypisane brutto	428 767	436 423
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	67	101
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	(7 807)	(2 049)
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(20)	28
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	1 415	7 434
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	134 675	128 216
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	140 255	141 989
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	140 255	141 989
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	-
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	(5 580)	(13 773)
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(5 578)	(13 772)
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	2	1
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	1	-
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	153 930	169 974
1. Koszty akwizycji, w tym:	101 106	109 649
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	5 450	(1 110)
2. Koszty administracyjne	52 846	60 332
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	22	7
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	6 636	2 535
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	142 660	145 108

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 2 Ubezpieczenie choroby

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	8 323	9 462
1. Składki przypisane brutto	8 337	9 461
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	2	4
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	10	(5)
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(2)	-
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	11	31
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	3 705	3 899
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	3 946	3 928
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	3 946	3 908
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	(20)
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	(241)	(29)
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(241)	(29)
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	-	-
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	-	-
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	2 925	3 438
1. Koszty akwizycji, w tym:	1 862	2 228
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(6)	-
2. Koszty administracyjne	1 063	1 210
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	105	19
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	1 599	2 137

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 3 Ubezpieczenie casco pojazdów lądowych, z wyjątkiem pojazdów szynowych

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	2 024 744	1 986 810
1. Składki przypisane brutto	2 142 681	2 010 892
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	24 076	26 898
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	92 941	(1 942)
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(920)	874
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	44 890	12 982
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	1 474 670	1 296 224
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	1 421 815	1 310 792
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	1 423 920	1 311 958
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	2 105	1 166
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	52 855	(14 568)
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	53 104	(14 304)
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	249	264
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	290	538
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	545 201	513 373
1. Koszty akwizycji, w tym:	406 745	373 949
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(33 983)	(14 129)
2. Koszty administracyjne	132 845	130 944
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	(5 611)	(8 480)
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	33 224	27 310
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	16 249	162 347

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 4 Ubezpieczenie casco pojazdów szynowych

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	4 231	4 437
1. Składki przypisane brutto	970	13 862
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	604	4 194
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	(5 038)	7 294
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(1 173)	2 063
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	492	88
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	1 530	7 075
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	8 571	979
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	8 890	594
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	319	(385)
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	(7 041)	6 096
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(10 004)	9 207
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	(2 963)	3 111
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	(18)	134
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	1 205	1 438
1. Koszty akwizycji, w tym:	1 231	1 225
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	860	(1 442)
2. Koszty administracyjne	202	458
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	228	245
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	21	433
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	212	(618)
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	1 773	(3 937)

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 5 Ubezpieczenie casco statków powietrznych

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	6 396	6 071
1. Składki przypisane brutto	8 323	6 130
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	1 375	1 077
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	1 059	(763)
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	507	255
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	378	270
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	(5 042)	7 397
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	2 090	1 131
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	2 090	1 578
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	447
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	(7 132)	6 266
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(8 410)	7 285
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	(1 278)	1 019
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno- ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	37	106
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	1 540	1 369
1. Koszty akwizycji, w tym:	1 346	1 216
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(237)	117
2. Koszty administracyjne	194	153
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	190	60
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	320	(1 069)
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	9 729	(1 522)

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 6 Ubezpieczenie żeglugi morskiej i śródlądowej

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	16 222	13 150
1. Składki przypisane brutto	21 237	22 107
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	5 453	7 625
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	(1 604)	3 484
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(1 166)	2 152
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	1 140	427
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	17 460	9 568
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	10 482	9 128
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	11 423	9 344
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	941	216
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	6 978	440
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	24 562	814
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	17 584	374
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno- ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	-	-
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	4 059	3 380
1. Koszty akwizycji, w tym:	3 709	2 969
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	202	(926)
2. Koszty administracyjne	808	758
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	458	347
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	428	660
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	811	(267)
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	(5 396)	236

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 7 Ubezpieczenie przedmiotów w transporcie

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	8 443	8 730
1. Składki przypisane brutto	8 428	14 547
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	1 526	4 351
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	(2 067)	3 548
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(526)	2 082
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	493	860
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	(4 197)	2 535
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	3 720	1 609
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	3 720	1 609
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	-
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	(7 917)	926
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(7 859)	912
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	58	(14)
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno- ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	5	287
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	3 818	4 259
1. Koszty akwizycji, w tym:	2 791	3 097
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(651)	(353)
2. Koszty administracyjne	1 104	1 249
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	77	87
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	488	412
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	92
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	8 822	2 005

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 8 Ubezpieczenie szkód spowodowanych żywiołami obejmujące szkody rzeczowe, nieujęte w grupach 3-7

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	1 046 456	1 014 907
1. Składki przypisane brutto	1 121 316	1 084 178
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	46 459	53 292
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	31 548	22 833
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	3 147	6 854
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	14 641	17 825
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	380 001	343 287
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	374 830	304 045
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	382 377	312 567
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	7 547	8 522
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	5 171	39 242
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(4 201)	37 608
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	(9 372)	(1 634)
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	283	(402)
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	331 293	312 085
1. Koszty akwizycji, w tym:	247 168	236 376
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(22 929)	(8 124)
2. Koszty administracyjne	86 858	78 284
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	2 733	2 575
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	49 740	40 440
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	299 780	337 322

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 9 Ubezpieczenie pozostałych szkód rzeczowych (jeżeli nie zostały ujęte w grupie 3, 4, 5, 6 lub 7) wywołanych przez grad lub mróz oraz inne przyczyny (jak np. kradzież), jeżeli przyczyny te nie są ujęte w grupie 8

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	668 553	694 078
1. Składki przypisane brutto	744 001	745 404
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	67 794	41 851
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	22 571	13 669
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	14 917	4 194
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	9 375	20 480
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	284 969	338 454
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	296 464	340 839
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	307 710	345 381
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	11 246	4 542
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	(11 495)	(2 385)
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(14 568)	(372)
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	(3 073)	2 013
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	200	(585)
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	256 426	266 588
1. Koszty akwizycji, w tym:	166 875	182 467
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(25 425)	(1 583)
2. Koszty administracyjne	93 216	86 740
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	3 665	2 619
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	19 668	10 774
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	28 922	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	87 743	99 327

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 10 Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wszelkiego rodzaju, wynikającej z posiadania i użytkowania pojazdów lądowych z napędem własnym, łącznie z ubezpieczeniem odpowiedzialności przewoźnika

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	2 518 975	2 709 143
1. Składki przypisane brutto	2 642 743	2 634 079
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	7 912	10 725
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	115 304	(84 342)
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(552)	1 447
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	233 806	242 036
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	127 006	63 391
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	2 258 620	2 532 056
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	2 337 747	1 876 335
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	2 369 329	1 903 716
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	31 582	27 381
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	(79 127)	655 721
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(67 992)	680 183
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	11 135	24 462
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	81	192
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	603 426	607 987
1. Koszty akwizycji, w tym:	353 716	341 715
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(48 700)	(2 713)
2. Koszty administracyjne	242 245	248 314
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	(7 465)	(17 958)
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	183 234	155 950
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	(165 574)	(281 615)

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 11 Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wszelkiego rodzaju, wynikającej z posiadania i użytkowania statków powietrznych, łącznie z ubezpieczeniem odpowiedzialności przewoźnika

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	3 359	3 672
1. Składki przypisane brutto	5 450	4 528
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	1 597	1 012
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	780	(489)
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	286	(333)
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	62	48
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	219	311
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	4 243	(2 062)
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	2 128	445
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	2 128	445
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	-
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	2 115	(2 507)
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	2 174	(2 491)
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	59	16
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	-	(60)
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	1 667	1 551
1. Koszty akwizycji, w tym:	1 112	1 121
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(521)	65
2. Koszty administracyjne	589	455
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	34	25
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	200	80
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	(120)	(77)
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	(2 350)	4 599

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 12 Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej za żeglugę morską i śródlądową, wynikającej z posiadania i użytkowania statków żeglugi śródlądowej i statków morskich, łącznie z ubezpieczeniem odpowiedzialności przewoźnika

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	513	520
1. Składki przypisane brutto	575	583
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	10	19
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	51	46
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(1)	2
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	6	8
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	398	296
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	317	190
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	317	190
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	-
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	81	106
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	81	106
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	-	-
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	-	-
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	306	284
1. Koszty akwizycji, w tym:	181	164
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(32)	(6)
2. Koszty administracyjne	125	120
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	10	3
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	(7)	5
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	(188)	(60)

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 13 Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej (ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej ogólnej) nieujętej w grupach 10-12

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	650 625	648 927
1. Składki przypisane brutto	676 024	756 291
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	13 194	22 031
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	10 038	88 780
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(2 167)	3 447
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	23 087	23 948
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	6 689	14 551
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	201 858	383 659
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	254 633	208 744
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	256 239	210 481
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	1 606	1 737
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	(52 775)	174 915
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(46 666)	197 748
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	6 109	22 833
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	2	168
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	200 270	187 705
1. Koszty akwizycji, w tym:	147 436	140 145
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(16 998)	(15 808)
2. Koszty administracyjne	54 221	49 226
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	1 387	1 666
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	17 137	8 748
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	7 434
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	261 134	99 712

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 14 Ubezpieczenie kredytu

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	16 015	17 730
1. Składki przypisane brutto	14 175	14 715
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	1 630	1 824
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	(3 597)	(4 900)
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(127)	(61)
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	533	518
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	2 808	130
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	1 290	401
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	2 650	474
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	1 360	73
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	1 518	(271)
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	1 600	(354)
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	82	(83)
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	312	348
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	4 675	6 512
1. Koszty akwizycji, w tym:	1 976	3 434
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(470)	230
2. Koszty administracyjne	3 264	3 707
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	565	629
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	80	96
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	1 505	1 547
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	7 168	9 615

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 15 Gwarancja ubezpieczeniowa

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	19 639	15 494
1. Składki przypisane brutto	61 075	65 351
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	26 442	28 651
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	23 980	31 892
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	8 986	10 686
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	(830)	(846)
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	9 525	9 721
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	6 363	6 523
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	10 667	10 762
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	4 304	4 239
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	3 162	3 198
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	5 048	5 452
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	1 886	2 254
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno- ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	-	-
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	9 410	10 883
1. Koszty akwizycji, w tym:	5 320	9 237
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(7 393)	(837)
2. Koszty administracyjne	7 883	8 336
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	3 793	6 690
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	(557)	(262)
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	355	774
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	76	(6 468)

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 16 Ubezpieczenie różnych ryzyk finansowych

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	66 245	62 852
1. Składki przypisane brutto	85 073	82 282
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	21 103	16 679
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	5 008	7 353
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	7 283	4 602
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	3 758	1 764
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	1 129	324
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	5 111	8 728
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	6 208	10 686
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	1 097	1 958
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	(3 982)	(8 404)
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(11 292)	58 910
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	(7 310)	67 314
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno- ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	1 308	182
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	47 021	45 544
1. Koszty akwizycji, w tym:	44 338	42 586
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(435)	925
2. Koszty administracyjne	3 647	3 528
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	964	570
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	3 757	3 398
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	1 621	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	15 167	15 168

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 17 Ubezpieczenie ochrony prawnej

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	878	915
1. Składki przypisane brutto	3 535	875
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	-	-
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	2 657	(40)
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	-	-
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	1	51
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	549	922
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	596	732
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	596	732
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	-
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	(47)	190
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(47)	190
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	-	-
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	-	-
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	1 287	710
1. Koszty akwizycji, w tym:	723	416
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(504)	-
2. Koszty administracyjne	564	294
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	55	3
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	46
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	(1 012)	(715)

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń bezpośrednich

GRUPA USTAWOWA NR 18 Ubezpieczenie świadczenia pomocy na korzyść osób, które popadły w trudności w czasie podróży lub podczas nieobecności w miejscu zamieszkania

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	260 897	222 490
1. Składki przypisane brutto	290 260	237 416
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	(184)	292
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	29 084	14 621
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(463)	(13)
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	463	981
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	159 653	128 563
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	153 505	125 493
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	153 505	125 493
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	-
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	6 148	3 070
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	6 148	3 002
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	-	(68)
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	-	-
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	97 554	98 708
1. Koszty akwizycji, w tym:	55 537	51 502
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(10 173)	(2 503)
2. Koszty administracyjne	42 017	47 206
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	4 431	1 245
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	(278)	(5 045)

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczne rachunki ubezpieczeń – reasekuracja czynna

Techniczny rachunek ubezpieczeń – reasekuracja czynna ogółem

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	140 959	44 852
1. Składki przypisane brutto	595 066	122 628
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	74 434	60 842
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	394 137	60 233
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	14 464	43 299
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	2 969	2 632
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	110 075	40 600
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	36 722	24 136
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	49 250	35 344
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	12 528	11 208
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	73 353	16 464
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	372 299	15 871
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	298 946	(593)
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	4 690	1 417
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	59 204	16 240
1. Koszty akwizycji, w tym:	29 158	8 412
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(226 732)	-
2. Koszty administracyjne	30 046	7 828
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	8 199	4 136
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	2 528	(1 124)
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	(40 768)	(13 785)

W roku 2015 PZU prowadził działalność w zakresie reasekuracji czynnej we wszystkich klasach rachunkowych z wyjątkiem klasy 9. W roku 2014 PZU prowadził działalność w zakresie reasekuracji czynnej we wszystkich klasach rachunkowych z wyjątkiem klasy 8 i 9.

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń – reasekuracja czynna

KLASA RACHUNKOWA NR 1 Następstwa wypadków i choroba (grupa 1, 2)

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	7 844	89
1. Składki przypisane brutto	11 895	1 038
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	449	859
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	3 314	741
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(288)	651
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	226	21
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	4 424	(1)
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	-	-
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	-	-
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	-
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	4 424	(1)
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	4 424	(1)
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	-	-
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	-	-
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	2 531	116
1. Koszty akwizycji, w tym:	2 475	1
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(401)	-
2. Koszty administracyjne	56	115
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	889	-
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	226	(5)

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń – reasekuracja czynna

KLASA RACHUNKOWA NR 2 Komunikacyjne – odpowiedzialność cywilna (grupa 10)

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	55 222	1 804
1. Składki przypisane brutto	181 687	14 384
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	7 873	7 830
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	119 162	12 292
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	570	7 542
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	418	463
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	48 508	(730)
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	376	2 806
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	376	2 806
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	-
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	48 132	(3 536)
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	48 132	(3 536)
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	-	-
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	-	-
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	33 773	1 794
1. Koszty akwizycji, w tym:	12 056	231
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(28 532)	-
2. Koszty administracyjne	21 717	1 563
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	924	7
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	(251)	90
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	(27 314)	1 106

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń – reasekuracja czynna

KLASA RACHUNKOWA NR 3 Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	7 385	2 429
1. Składki przypisane brutto	24 986	5 397
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	132	129
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	17 485	2 959
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	16	120
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	1 161	39
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	2 828	681
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	1 834	364
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	1 834	364
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	-
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	994	317
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	994	317
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	-	-
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	-	-
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	4 523	451
1. Koszty akwizycji, w tym:	3 861	66
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(11 110)	-
2. Koszty administracyjne	662	385
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	1 225	685
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	(18)	12
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	(12)	639

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń – reasekuracja czynna

KLASA RACHUNKOWA NR 4 Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	3 063	4 547
1. Składki przypisane brutto	5 706	11 779
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	2 837	6 825
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	(2 372)	2 367
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(2 178)	1 960
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	138	290
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	1 742	1 707
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	705	540
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	705	541
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	1
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	1 037	1 167
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	1 037	1 335
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	-	168
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	30	7
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	1 039	1 459
1. Koszty akwizycji, w tym:	869	1 094
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	-	-
2. Koszty administracyjne	170	365
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	(7)	82
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	(28)
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	397	1 610

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń – reasekuracja czynna

KLASA RACHUNKOWA NR 5 Od ognia i innych szkód rzeczowych (grupy 8, 9)

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	49 582	29 618
1. Składki przypisane brutto	133 975	71 676
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	56 285	35 684
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	41 568	32 064
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	13 460	25 690
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	830	1 594
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	27 956	33 150
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	30 443	9 471
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	42 971	20 631
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	12 528	11 160
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	(2 487)	23 679
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	88 478	22 253
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	90 965	(1 426)
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno- ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	3 957	1 268
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	14 317	7 652
1. Koszty akwizycji, w tym:	8 026	3 698
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(4 964)	-
2. Koszty administracyjne	6 291	3 954
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	4 481	2 613
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	2 479	(1 287)
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	(2 778)	(12 184)

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń – reasekuracja czynna

KLASA RACHUNKOWA NR 6 Odpowiedzialność cywilna (grupy 11, 12, 13)

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	6 641	3 367
1. Składki przypisane brutto	33 108	7 022
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	1 810	2 133
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	24 483	3 043
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(174)	1 521
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	66	33
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	3 913	3 479
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	2 447	9 573
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	2 447	9 573
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	-
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	1 466	(6 094)
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	1 466	(6 092)
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	-	2
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	2	-
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	2 405	1 434
1. Koszty akwizycji, w tym:	1 715	1 025
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(4 987)	-
2. Koszty administracyjne	690	409
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	48	481
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	332	168
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	7	(2 162)

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń – reasekuracja czynna

KLASA RACHUNKOWA NR 7 Kredyt i gwarancje (grupy 14, 15)

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	4 561	556
1. Składki przypisane brutto	1 826	7 443
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	463	5 672
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	(1 823)	6 887
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	1 375	5 672
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	4	79
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	435	(90)
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	(2)	45
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	(2)	45
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	-
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	437	(135)
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	542	(135)
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	105	-
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	-	-
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	(603)	2 943
1. Koszty akwizycji, w tym:	(718)	2 033
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(1 650)	-
2. Koszty administracyjne	115	910
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	3	12
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	(14)	10
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	4 744	(2 240)

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń – reasekuracja czynna

KLASA RACHUNKOWA NR 8 Świadczenie pomocy (grupa 18)

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	-	-
1. Składki przypisane brutto	863	-
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	-	-
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	863	-
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	-	-
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	-	-
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	-	-
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	-	-
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	-	-
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	-
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	-	-
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	-	-
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	-	-
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno- ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	-	-
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	1	-
1. Koszty akwizycji, w tym:	-	-
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(242)	-
2. Koszty administracyjne	1	-
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	-	-
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	(1)	-

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Techniczny rachunek ubezpieczeń – reasekuracja czynna

KLASA RACHUNKOWA NR 10 Pozostałe (grupa 16)

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Składki (1-2-3+4)	6 661	2 442
1. Składki przypisane brutto	201 020	3 889
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	4 585	1 710
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	191 457	(120)
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	1 683	143
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	-	-
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	126	113
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	20 269	2 404
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	919	1 337
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	919	1 384
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	-	47
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	19 350	1 067
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	227 226	1 730
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	207 876	663
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	701	142
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	1 218	391
1. Koszty akwizycji, w tym:	874	264
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(174 846)	-
2. Koszty administracyjne	344	127
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	-	-
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	636	256
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	(89)
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	(16 037)	(549)

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

---

Opinia aktuarusza

Stwierdzam, że rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe utworzone na 31 grudnia 2015 roku w Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Spółka Akcyjna za pomocą metod matematyki ubezpieczeniowej ustalono w sposób prawidłowy.

Paweł Chadysz
Główny Aktuarusz PZU

Warszawa, dnia 14 marca 2016 roku

Załączona informacja dodatkowa stanowi integralną część sprawozdania finansowego

Dodatkowe informacji i objaśnienia

1. Wartości niematerialne i prawne

Wartości niematerialne i prawne	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) koszty zakończonych prac rozwojowych	-	-
b) wartość firmy	-	-
c) nabyte koncesje, patenty, licencje i podobne wartości w tym:	274 269	232 324
- oprogramowanie komputerowe	270 642	229 340
d) inne wartości niematerialne i prawne	-	-
e) zaliczki na wartości niematerialne i prawne	87 898	51 675
Wartości niematerialne i prawne, razem	362 167	283 999

Zmiana stanu wartości niematerialnych i prawnych, łącznie	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) wartość brutto wartości niematerialnych i prawnych na początek okresu	560 499	475 736
b) zwiększenia (z tytułu)	243 506	171 807
- zakup	141 291	92 059
- przeniesienia	102 215	78 593
- inne (w tym oszacowania)	-	1 155
c) zmniejszenia (z tytułu)	107 233	87 044
- sprzedaż	-	-
- likwidacja	2 385	8 451
- przeniesienia	102 215	78 593
- inne (w tym oszacowania)	2 633	-
d) wartość brutto wartości niematerialnych i prawnych na koniec okresu	696 772	560 499
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	274 777	221 319
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	58 105	53 458
- odpisy bieżącego roku	60 489	53 781
- sprzedaż	-	-
- likwidacja	(2 384)	(323)
- inne	-	-
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	332 882	274 777
h) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na początek okresu	1 723	9 835
- zwiększenia	-	16
- zmniejszenia	-	8 128
i) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na koniec okresu	1 723	1 723
j) wartość netto wartości niematerialnych i prawnych na koniec okresu	362 167	283 999

Wartości niematerialne i prawne - struktura własnościowa	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) własne	362 167	283 999
b) używane na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy, w tym umowy leasingu	-	-
Wartości niematerialne i prawne, razem	362 167	283 999

Zmiana stanu wartości niematerialnych i prawnych za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku	a) koszty zakończonych prac rozwojowych	b) wartość firmy	c) nabyte koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	- w tym oprogramowanie komputerowe	d) inne wartości niematerialne i prawne	e) zaliczki oraz wart. niem. i prawne w budowie	Wartości niematerialne i prawne razem
a) wartość brutto wartości niematerialnych i prawnych na początek okresu	-	-	507 088	496 944	13	53 398	560 499
b) zwiększenia (z tytułu)	-	-	102 435	99 156	-	141 071	243 506
- zakup	-	-	220	220	-	141 071	141 291
- przeniesienia	-	-	102 215	98 936	-	-	102 215
- inne (w tym oszacowania)	-	-	-	-	-	-	-
c) zmniejszenia (z tytułu)	-	-	2 385	1 619	-	104 848	107 233
- sprzedaż	-	-	-	-	-	-	-
- likwidacja	-	-	2 385	1 619	-	-	2 385
- przeniesienia	-	-	-	-	-	102 215	102 215
- inne (w tym oszacowania)	-	-	-	-	-	2 633	2 633
d) wartość brutto wartości niematerialnych i prawnych na koniec okresu	-	-	607 138	594 481	13	89 621	696 772
e) skumulowana amortyzacja na początek okresu	-	-	274 764	267 604	13	-	274 777
f) amortyzacja za okres	-	-	58 105	56 235	-	-	58 105
- odpisy bieżącego roku	-	-	60 489	57 854	-	-	60 489
- sprzedaż	-	-	-	-	-	-	-
- likwidacja	-	-	(2 384)	(1 619)	-	-	(2 384)
- inne	-	-	-	-	-	-	-
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-	-	332 869	323 839	13	-	332 882
h) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na początek okresu	-	-	-	-	-	1 723	1 723
- zwiększenia	-	-	-	-	-	-	-
- zmniejszenia	-	-	-	-	-	-	-
i) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na koniec okresu	-	-	-	-	-	1 723	1 723
j) wartość netto wartości niematerialnych i prawnych na koniec okresu	-	-	274 269	270 642	-	87 898	362 167

Zmiana stanu wartości niematerialnych i prawnych za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku	a) koszty zakończonych prac rozwojowych	b) wartość firmy	c) nabyte koncesje, patenty, licencje i podobne wartości	- w tym oprogramowanie komputerowe	d) inne wartości niematerialne i prawne	e) zaliczki oraz wart. niem. i prawne w budowie	Wartości niematerialne i prawne razem
a) wartość brutto wartości niematerialnych i prawnych na początek okresu	-	-	428 164	421 375	13	47 559	475 736
b) zwiększenia (z tytułu)	-	-	79 247	75 717	-	92 560	171 807
- zakup	-	-	654	534	-	91 405	92 059
- przeniesienia	-	-	78 593	75 183	-	-	78 593
- inne (w tym oszacowania)	-	-	-	-	-	1 155	1 155
c) zmniejszenia (z tytułu)	-	-	323	148	-	86 721	87 044
- sprzedaż	-	-	-	-	-	-	-
- likwidacja	-	-	323	148	-	8 128	8 451
- przeniesienia	-	-	-	-	-	78 593	78 593
- inne	-	-	-	-	-	-	-
d) wartość brutto wartości niematerialnych i prawnych na koniec okresu	-	-	507 088	496 944	13	53 398	560 499
e) skumulowana amortyzacja na początek okresu	-	-	221 306	215 924	13	-	221 319
f) amortyzacja za okres	-	-	53 458	51 680	-	-	53 458
- odpisy bieżącego roku	-	-	53 781	51 820	-	-	53 781
- sprzedaż	-	-	-	-	-	-	-
- likwidacja	-	-	(323)	(140)	-	-	(323)
- inne	-	-	-	-	-	-	-
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-	-	274 764	267 604	13	-	274 777
h) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na początek okresu	-	-	-	-	-	9 835	9 835
- zwiększenia	-	-	-	-	-	16	16
- zmniejszenia	-	-	-	-	-	8 128	8 128
i) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na koniec okresu	-	-	-	-	-	1 723	1 723
j) wartość netto wartości niematerialnych i prawnych na koniec okresu	-	-	232 324	229 340	-	51 675	283 999

2. Lokaty

2.1 Struktura geograficzna lokat

Struktura geograficzna lokat na dzień 31 grudnia 2015 roku	Krajowe				Zagraniczne - kraje UE				Zagraniczne - pozostałe kraje				Razem			
	Cena nabycia	Wartość godziwa	Wartość bilansowa netto	Odpis z tytułu utraty wartości	Cena nabycia	Wartość godziwa	Wartość bilansowa netto	Odpis z tytułu utraty wartości	Cena nabycia	Wartość godziwa	Wartość bilansowa netto	Odpis z tytułu utraty wartości	Cena nabycia	Wartość godziwa	Wartość bilansowa netto	Odpis z tytułu utraty wartości
I. Nieruchomości ¹⁾	789 339	707 342	475 812	78 670	-	-	-	-	-	-	-	-	789 339	707 342	475 812	78 670
II. Lokaty w jednostkach podporządkowanych ²⁾	2 987 207	6 450 534	6 909 718	7 821	1 106 616	1 117 830	1 117 757	-	176 250	13 303	13 303	-	4 270 073	7 581 667	8 040 778	7 821
III. Inne lokaty finansowe	20 357 947	23 037 013	22 348 035	33 338	1 162 724	1 414 427	1 411 700	-	81 539	79 723	79 723	-	21 602 210	24 531 163	23 839 458	33 338
1. Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu	12 572	48	48	12 524	-	-	-	-	-	-	-	-	12 572	48	48	12 524
- wyceniane w wartości godziwej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- wyceniane według kosztu nabycia	12 572	48	48	12 524	-	-	-	-	-	-	-	-	12 572	48	48	12 524
2. Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	11 718 042	13 606 029	13 606 029	20 814	-	-	-	-	-	-	-	-	11 718 042	13 606 029	13 606 029	20 814
3. Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	5 813 303	6 560 352	5 866 954	-	1 093 030	1 098 202	1 095 751	-	81 539	79 723	79 723	-	6 987 872	7 738 277	7 042 428	-
- wyceniane w wartości godziwej	245 994	250 778	250 779	-	1 023 408	1 023 326	1 023 326	-	81 539	79 723	79 723	-	1 350 941	1 353 827	1 353 828	-
- wyceniane według skorygowanej ceny nabycia lub kosztu nabycia	5 567 309	6 309 574	5 616 175	-	69 622	74 876	72 425	-	-	-	-	-	5 636 931	6 384 450	5 688 600	-
4. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Pożyczki zabezpieczone hipotecznie	884 676	913 253	917 623	-	-	-	-	-	-	-	-	-	884 676	913 253	917 623	-
6. Pozostałe pożyczki	544 259	546 349	546 399	-	69 694	70 865	70 589	-	-	-	-	-	613 953	617 214	616 988	-
7. Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1 385 095	1 391 806	1 391 806	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 385 095	1 391 806	1 391 806	-
8. Pozostałe lokaty	-	19 176	19 176	-	-	245 360	245 360	-	-	-	-	-	-	264 536	264 536	-
IV. Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	24 134 493	30 194 889	29 733 565	119 829	2 269 340	2 532 257	2 529 457	-	257 789	93 026	93 026	-	26 661 622	32 820 172	32 356 048	119 829

¹⁾ Prezentowana wartość godziwa nieruchomości wynika z wycen przeprowadzanych w latach 2013-2015, bazujących przede wszystkim na zastosowaniu metody dochodowej.

²⁾ W przypadku spółek wycenianych metodą praw własności, prezentowana wartość godziwa lokat w jednostkach podporządkowanych została przyjęta na poziomie wysokości aktywów netto tych spółek przypadających PZU na datę bilansową (z wyjątkiem Alior Bank, dla którego zaprezentowano wycenę giełdową), powiększonych o niezamortyzowaną część wartości firmy na dzień bilansowy, z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości. Ewentualne regularne oszacowania wartości godziwej lokat w jednostkach podporządkowanych, które wykonywane byłyby wyłącznie dla potrzeb jednostkowej sprawozdawczości finansowej PZU, nie są dokonywane głównie z uwagi na potencjalne znaczne i powtarzalne koszty takich działań oraz duży margines uznaniowości oraz możliwego błędu, jakim obciążone byłyby wyniki.

Struktura lokat wg stanu na 31 grudnia 2015 roku	Krajowe - wartość bilansowa netto	Zagraniczne - kraje UE - wartość bilansowa netto	Zagraniczne - pozostałe kraje - wartość bilansowa netto	Razem
I. Nieruchomości	475 812	-	-	475 812
II. Lokaty w jednostkach podporządkowanych	6 909 718	1 117 757	13 303	8 040 778
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach	1 294 327	-	-	1 294 327
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym	5 615 391	1 117 757	13 303	6 746 451
- z ograniczoną zbywalnością	-	-	-	-
III. Inne lokaty finansowe	22 348 035	1 411 700	79 723	23 839 458
1. Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu	48	-	-	48
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym	48	-	-	48
- z ograniczoną zbywalnością	-	-	-	-
2. Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	13 606 029	-	-	13 606 029
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym	13 606 029	-	-	13 606 029
- z ograniczoną zbywalnością	-	-	-	-
3. Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	5 866 954	1 095 751	79 723	7 042 428
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach	5 530 013	1 023 326	79 723	6 633 062
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych	311 760	-	-	311 760
- z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym	25 181	72 425	-	97 606
- z ograniczoną zbywalnością	-	-	-	-
4. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym	-	-	-	-
- z ograniczoną zbywalnością	-	-	-	-
5. Pożyczki zabezpieczone hipotecznie	917 623	-	-	917 623
6. Pozostałe pożyczki	546 399	70 589	-	616 988
7. Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1 391 806	-	-	1 391 806
8. Pozostałe lokaty	19 176	245 360	-	264 536
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym	19 176	245 360	-	264 536
- z ograniczoną zbywalnością	-	-	-	-
IV. Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-
Razem	29 733 565	2 529 457	93 026	32 356 048

Struktura geograficzna lokat na dzień 31 grudnia 2014 roku	Krajowe				Zagraniczne - kraje UE				Zagraniczne - pozostałe kraje				Razem			
	Cena nabycia	Wartość godziwa	Wartość bilansowa netto	Odpis z tytułu utraty wartości	Cena nabycia	Wartość godziwa	Wartość bilansowa netto	Odpis z tytułu utraty wartości	Cena nabycia	Wartość godziwa	Wartość bilansowa netto	Odpis z tytułu utraty wartości	Cena nabycia	Wartość godziwa	Wartość bilansowa netto	Odpis z tytułu utraty wartości
I. Nieruchomości ¹⁾	797 186	732 627	492 420	79 219	-	-	-	-	-	-	-	-	797 186	732 627	492 420	79 219
II. Lokaty w jednostkach podporządkowanych ²⁾	1 110 010	5 201 088	5 201 384	7 821	1 435 211	1 257 173	1 257 481	-	176 250	14 525	14 525	-	2 721 471	6 472 786	6 473 390	7 821
III. Inne lokaty finansowe	22 129 568	24 499 310	23 509 840	12 827	318 536	555 167	549 910	-	4 684	5 379	5 379	-	22 452 788	25 059 856	24 065 129	12 827
1. Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu	12 788	72	72	12 716	-	-	-	-	-	-	-	-	12 788	72	72	12 716
- wyceniane w wartości godziwej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- wyceniane według kosztu nabycia	12 788	72	72	12 716	-	-	-	-	-	-	-	-	12 788	72	72	12 716
2. Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	11 654 036	12 965 651	12 965 651	111	-	-	-	-	-	-	-	-	11 654 036	12 965 651	12 965 651	111
3. Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	7 033 378	8 057 073	7 073 833	-	248 842	267 762	262 803	-	4 684	5 379	5 379	-	7 286 904	8 330 214	7 342 015	-
- wyceniane w wartości godziwej	670 681	694 337	694 337	-	179 220	190 381	190 381	-	4 684	5 379	5 379	-	854 585	890 097	890 097	-
- wyceniane według skorygowanej ceny nabycia lub kosztu nabycia	6 362 697	7 362 736	6 379 496	-	69 622	77 381	72 422	-	-	-	-	-	6 432 319	7 440 117	6 451 918	-
4. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Pożyczki zabezpieczone hipotecznie	658 300	661 929	660 869	-	-	-	-	-	-	-	-	-	658 300	661 929	660 869	-
6. Pozostałe pożyczki	1 406 755	1 413 589	1 408 419	-	69 694	71 706	71 408	-	-	-	-	-	1 476 449	1 485 295	1 479 827	-
7. Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1 364 311	1 368 226	1 368 226	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 364 311	1 368 226	1 368 226	-
8. Pozostałe lokaty	-	32 770	32 770	-	-	215 699	215 699	-	-	-	-	-	-	248 469	248 469	-
IV. Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	24 036 764	30 433 025	29 203 644	99 867	1 753 747	1 812 340	1 807 391	-	180 934	19 904	19 904	-	25 971 445	32 265 269	31 030 939	99 867

¹⁾ Prezentowana wartość godziwa nieruchomości wynika z wycen przeprowadzanych w latach 2013-2014, bazujących przede wszystkim na zastosowaniu metody dochodowej.

²⁾ W przypadku spółek wycenianych metodą praw własności, prezentowana wartość godziwa lokat w jednostkach podporządkowanych została przyjęta na poziomie wysokości aktywów netto tych spółek przypadających PZU na datę bilansową, powiększonych o niezamortyzowaną część wartości firmy na dzień bilansowy, z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości. Ewentualne regularne oszacowania wartości godziwej lokat w jednostkach podporządkowanych, które wykonywane byłyby wyłącznie dla potrzeb jednostkowej sprawozdawczości finansowej PZU, nie są dokonywane głównie z uwagi na potencjalne znaczne i powtarzalne koszty takich działań oraz duży margines uznaniowości oraz możliwego błędu, jakim obarczone byłyby wyniki.

Struktura lokat wg stanu na 31 grudnia 2014 roku	Krajowe - wartość bilansowa netto	Zagraniczne - kraje UE - wartość bilansowa netto	Zagraniczne - pozostałe kraje - wartość bilansowa netto	Razem
I. Nieruchomości	492 420	-	-	492 420
II. Lokaty w jednostkach podporządkowanych	5 201 384	1 257 481	14 525	6 473 390
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym	5 201 384	1 257 481	14 525	6 473 390
- z ograniczoną zbywalnością	-	-	-	-
III. Inne lokaty finansowe	23 509 840	549 910	5 379	24 065 129
1. Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu	72	-	-	72
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym	72	-	-	72
- z ograniczoną zbywalnością	-	-	-	-
2. Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	12 965 651	-	-	12 965 651
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym	12 965 651	-	-	12 965 651
- z ograniczoną zbywalnością	-	-	-	-
3. Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	7 073 833	262 803	5 379	7 342 015
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach	6 736 630	190 381	5 379	6 932 390
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych	312 017	-	-	312 017
- z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym	25 186	72 422	-	97 608
- z ograniczoną zbywalnością	-	-	-	-
4. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym	-	-	-	-
- z ograniczoną zbywalnością	-	-	-	-
5. Pożyczki zabezpieczone hipotecznie	660 869	-	-	660 869
6. Pozostałe pożyczki	1 408 419	71 408	-	1 479 827
7. Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1 368 226	-	-	1 368 226
8. Pozostałe lokaty	32 770	215 699	-	248 469
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych	-	-	-	-
- z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym	32 770	215 699	-	248 469
- z ograniczoną zbywalnością	-	-	-	-
IV. Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-
Razem	29 203 644	1 807 391	19 904	31 030 939

2.2 Zmiana stanu instrumentów finansowych wg portfeli

Zmiana stanu instrumentów finansowych wg portfeli za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku	Stanu na początek okresu	Zwiększenia, w tym:		Zmniejszenia, w tym:		Stan na koniec okresu
		Nabycie	Wzrost wartości	Sprzedaż lub wykup	Spadek wartości	
a) aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	266 269	2 050 701	186 920	1 800 182	31 602	672 106
Lokaty w jednostkach powiązanych	-	-	-	-	-	-
Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	-	-	-	-	-	-
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	17 800	2 013 132	5 588	1 625 441	3 509	407 570
Pozostałe lokaty	248 469	37 569	181 332	174 741	28 093	264 536
b) zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	-	-	-	-	-	-
c) pożyczki udzielone i należności własne, w tym:	3 900 913	146 273 088	38 800	146 738 407	1 056	3 473 338
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	312 017	-	1 552	1 776	33	311 760
Pożyczki zabezpieczone hipotecznie	660 869	310 176	23 044	76 466	-	917 623
Pożyczki udzielone podmiotom podporządkowanym	79 974	187 810	6 617	39 240	-	235 161
Pozostałe pożyczki	1 479 827	49 992 002	869	50 854 693	1 017	616 988
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1 368 226	95 783 100	6 718	95 766 232	6	1 391 806
d) aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, w tym:	6 139 901	4 108 387	98 696	4 955 504	14 639	5 376 841
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	6 139 901	4 108 387	98 696	4 955 504	14 639	5 376 841
e) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	20 231 436	11 987 718	695 381	10 299 614	256 970	22 357 951
Lokaty w jednostkach powiązanych	6 393 416	1 746 566	78 542	219 599	193 308	7 805 617
Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	12 965 723	75 540	600 582	1 659	34 109	13 606 077
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	872 297	10 165 612	16 257	10 078 356	29 553	946 257
Razem	30 538 519	164 419 894	1 019 797	163 793 707	304 267	31 880 236

Zmiana stanu instrumentów finansowych wg portfeli za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku	Stan na początek okresu	Zwiększenia, w tym:		Zmniejszenia, w tym:		Stan na koniec okresu
		Nabycie	Wzrost wartości	Sprzedaż lub wykup	Spadek wartości	
a) aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	1 131 604	384 420	266 784	1 217 686	298 853	266 269
Lokaty w jednostkach powiązanych	-	-	-	-	-	-
Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	-	-	-	-	-	-
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	1 010 990	223 412	1 128	1 217 686	44	17 800
Pozostałe lokaty	120 614	161 008	265 656	-	298 809	248 469
b) zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	-	-	-	-	-	-
c) pożyczki udzielone i należności własne, w tym:	2 220 034	199 597 600	15 555	197 925 867	6 409	3 900 913
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	312 263	-	1 780	1 987	39	312 017
Pożyczki zabezpieczone hipotecznie	-	658 300	2 569	-	-	660 869
Pożyczki udzielone podmiotom podporządkowanym	-	78 627	1 347	-	-	79 974
Pozostałe pożyczki	1 720 077	101 021 002	7 513	101 268 765	-	1 479 827
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	187 694	97 839 671	2 346	96 655 115	6 370	1 368 226
d) aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, w tym:	5 621 548	996 324	110 751	572 982	15 740	6 139 901
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	5 621 548	996 324	110 751	572 982	15 740	6 139 901
e) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	18 118 137	8 777 378	682 261	7 090 616	255 724	20 231 436
Lokaty w jednostkach powiązanych	4 957 219	1 579 468	11 049	-	154 320	6 393 416
Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	12 264 218	298 550	645 143	144 439	97 749	12 965 723
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	896 700	6 899 360	26 069	6 946 177	3 655	872 297
Razem	27 091 323	209 755 722	1 075 351	206 807 151	576 726	30 538 519

2.3 Lokaty w nieruchomości

Lokaty w nieruchomości	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) grunty własne	29 743	30 073
- według cen nabycia	34 516	34 773
- według bieżącej wartości	108 151	91 542
b) prawo wieczystego użytkowania gruntu	4 958	7 629
c) budynki i budowle	431 340	447 229
- według cen nabycia	702 603	711 806
- według bieżącej wartości	451 745	470 827
d) spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu	6 420	6 583
e) aktywa trwale w budowie	3 351	906
f) zaliczki na poczet inwestycji budowlanych	-	-
Lokaty w nieruchomości, razem	475 812	492 420

Zmiana stanu lokat w nieruchomości	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) wartość brutto na początek okresu	797 186	824 665
b) zwiększenia (z tytułu)	17 797	14 409
- inwestycje	10 121	5 793
- z zakupów bezpośrednich	7 676	8 259
- pozostałe	-	357
c) zmniejszenia (z tytułu)	25 644	41 888
- likwidacja	-	-
- sprzedaż	17 968	28 883
- darowizny	-	-
- pozostałe	7 676	13 005
d) wartość brutto na koniec okresu	789 339	797 186
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	225 547	219 003
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	9 310	6 544
- odpisy amortyzacyjne bieżącego roku	18 428	19 333
- umorzenie środków trwałych zlikwidowanych	-	-
- umorzenie środków trwałych sprzedanych	(9 363)	(12 937)
- umorzenie środków trwałych darowanych	-	-
- pozostałe	245	148
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	234 857	225 547
h) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na początek okresu	79 219	90 501
- zwiększenia	73	614
- zmniejszenia	622	11 896
i) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na koniec okresu	78 670	79 219
j) wartość netto na koniec okresu	475 812	492 420

Zmiana stanu wartości nieruchomości za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku	Grunty i prawo wieczystego użytkowania gruntów	Budynki i budowle, lokale	Prawa do lokali mieszkalnych i użytkowych	Inwestycje budowlane	Zaliczki na poczet inwestycji budowlanych	Nieruchomości razem
a) wartość brutto nieruchomości na początek okresu	73 280	711 806	11 194	906	-	797 186
b) zwiększenia (z tytułu)	107	7 137	432	10 121	-	17 797
- inwestycje	-	-	-	10 121	-	10 121
- z zakupów bezpośrednich	107	7 137	432	-	-	7 676
- pozostałe	-	-	-	-	-	-
c) zmniejszenia (z tytułu)	1 369	16 340	259	7 676	-	25 644
- likwidacja	-	-	-	-	-	-
- sprzedaż	1 369	16 340	259	-	-	17 968
- darowizny	-	-	-	-	-	-
- pozostałe	-	-	-	7 676	-	7 676
d) wartość brutto nieruchomości na koniec okresu	72 018	702 603	11 367	3 351	-	789 339
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	29 802	191 172	4 573	-	-	225 547
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	1 666	7 270	374	-	-	9 310
- odpisy amortyzacyjne bieżącego roku	2 649	15 499	280	-	-	18 428
- umorzenie nieruchomości zlikwidowanych	-	-	-	-	-	-
- umorzenie nieruchomości sprzedanych	(983)	(8 229)	(151)	-	-	(9 363)
- umorzenie nieruchomości darowanych	-	-	-	-	-	-
- pozostałe	-	-	245	-	-	245
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	31 468	198 442	4 947	-	-	234 857
h) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na początek okresu	5 776	73 405	38	-	-	79 219
- zwiększenia	73	-	-	-	-	73
- zmniejszenia	-	584	38	-	-	622
i) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na koniec okresu	5 849	72 821	-	-	-	78 670
j) wartość netto nieruchomości na koniec okresu	34 701	431 340	6 420	3 351	-	475 812

Zmiana stanu wartości nieruchomości za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku	Grunty i prawo wieczystego użytkowania gruntów	Budynki i budowle, lokale	Prawa do lokali mieszkalnych i użytkowych	Inwestycje budowlane	Zaliczki na poczet inwestycji budowlanych	Nieruchomości razem
a) wartość brutto nieruchomości na początek okresu	78 892	726 818	10 837	3 372	4 746	824 665
b) zwiększenia (z tytułu)	169	8 090	357	5 793	-	14 409
- inwestycje	-	-	-	5 793	-	5 793
- z zakupów bezpośrednich	169	8 090	-	-	-	8 259
- pozostałe	-	-	357	-	-	357
c) zmniejszenia (z tytułu)	5 781	23 102	-	8 259	4 746	41 888
- likwidacja	-	-	-	-	-	-
- sprzedaż	5 781	23 102	-	-	-	28 883
- darowizny	-	-	-	-	-	-
- pozostałe	-	-	-	8 259	4 746	13 005
d) wartość brutto nieruchomości na koniec okresu	73 280	711 806	11 194	906	-	797 186
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	30 312	184 550	4 141	-	-	219 003
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	(510)	6 622	432	-	-	6 544
- odpisy amortyzacyjne bieżącego roku	3 071	15 978	284	-	-	19 333
- umorzenie nieruchomości zlikwidowanych	-	-	-	-	-	-
- umorzenie nieruchomości sprzedanych	(3 581)	(9 356)	-	-	-	(12 937)
- umorzenie nieruchomości darowanych	-	-	-	-	-	-
- pozostałe	-	-	148	-	-	148
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	29 802	191 172	4 573	-	-	225 547
h) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na początek okresu	5 790	79 965	-	-	4 746	90 501
- zwiększenia	49	527	38	-	-	614
- zmniejszenia	63	7 087	-	-	4 746	11 896
i) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na koniec okresu	5 776	73 405	38	-	-	79 219
j) wartość netto nieruchomości na koniec okresu	37 702	447 229	6 583	906	-	492 420

Nieruchomości (wg wykorzystania)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) nieruchomości dla działalności własnej	434 756	415 999
b) pozostałe nieruchomości	41 056	76 421
Nieruchomości (wg wykorzystania), razem	475 812	492 420

Lokaty w nieruchomości	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) krótkoterminowe	44 976	37 596
b) długoterminowe	430 836	454 824
Lokaty w nieruchomości, razem	475 812	492 420

Lokaty w nieruchomości (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	475 812	492 420
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
Lokaty w nieruchomości, razem	475 812	492 420

Lokaty w nieruchomości	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Wartość gruntów w użytkowaniu wieczystym niewykorzystywanych na własne potrzeby	177	1 077
Wartość gruntów w użytkowaniu wieczystym niewykorzystywanych na własne potrzeby, razem	177	1 077

2.4 Lokaty w jednostkach podporządkowanych

Lokaty w jednostkach podporządkowanych (wartość bilansowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) udziały lub akcje w jednostkach zależnych, w tym:	7 463 908	6 393 416
- lokaty długoterminowe	7 463 908	6 393 416
b) udziały lub akcje w jednostkach współzależnych, w tym:	-	-
- lokaty długoterminowe	-	-
c) udziały lub akcje w jednostkach stowarzyszonych, w tym:	-	-
- lokaty długoterminowe	-	-
d) pożyczki udzielone jednostkom zależnym, w tym:	235 161	79 974
- lokaty długoterminowe	235 161	79 974
e) pożyczki udzielone jednostkom współzależnym, w tym:	-	-
- lokaty długoterminowe	-	-
f) pożyczki udzielone jednostkom stowarzyszonym, w tym:	-	-
- lokaty długoterminowe	-	-
g) dłużne papiery wartościowe jednostek zależnych, w tym:	-	-
- lokaty długoterminowe	-	-
h) dłużne papiery wartościowe jednostek współzależnych, w tym:	-	-
- lokaty długoterminowe	-	-
i) dłużne papiery wartościowe jednostek stowarzyszonych, w tym:	-	-
- lokaty długoterminowe	-	-
j) pozostałe lokaty (wg rodzaju), w tym:	341 709	-
- lokaty długoterminowe	341 709	-
Lokaty w jednostkach podporządkowanych, razem	8 040 778	6 473 390

Na 31 grudnia 2015 roku oraz na 31 grudnia 2014 roku PZU nie posiadał papierów wartościowych w jednostkach podporządkowanych gwarantowanych przez Skarb Państwa lub organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Rzeczpospolita Polska oraz gwarantowanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Lokaty w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) udziały lub akcje, w tym:	7 463 908	6 393 416
- w jednostkach zależnych	7 463 908	6 393 416
- w jednostkach współzależnych	-	-
- w jednostkach stowarzyszonych	-	-
b) pożyczki udzielone, w tym:	235 161	79 974
- dla jednostek zależnych	235 161	79 974
- dla jednostek współzależnych	-	-
- dla jednostek stowarzyszonych	-	-
c) dłużne papiery wartościowe, w tym:	-	-
- jednostek zależnych	-	-
- jednostek współzależnych	-	-
- jednostek stowarzyszonych	-	-
d) inne, (wg rodzaju), w tym:	341 709	-
- w jednostkach zależnych	341 709	-
- w jednostkach współzależnych	-	-
- w jednostkach stowarzyszonych	-	-
Lokaty w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności, razem	8 040 778	6 473 390

Lokaty w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) wartość firmy jednostek podporządkowanych	1 290 647	754 806
- jednostek zależnych	1 290 647	754 806
- jednostek współzależnych	-	-
- jednostek stowarzyszonych	-	-
b) ujemna wartość firmy jednostek podporządkowanych	-	-
- jednostek zależnych	-	-
- jednostek współzależnych	-	-
- jednostek stowarzyszonych	-	-

Zmiana stanu wartości firmy - jednostki zależne	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014 ²⁾
a) wartość firmy brutto na początek okresu, w tym:	754 536	6 791
- UAB DK PZU Lietuva	754	754
- UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	81	81
- PrJSC IC PZU Ukraine	4 361	4 361
- PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	1 595	1 595
- Lietuvos Draudimas AB	436 809	-
- Link4 SA	221 377	-
- AAS Balta	89 559	-
b) zwiększenia	676 182	747 745
- Lietuvos Draudimas AB	-	436 809
- Link4 SA	-	221 377
- AAS Balta	-	89 559
- Alior Bank	676 182	-
c) zmniejszenia	754	-
- UAB DK PZU Lietuva	754	-
d) wartość firmy brutto na koniec okresu	1 429 964	754 536
- UAB DK PZU Lietuva	-	754
- UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	81	81
- PrJSC IC PZU Ukraine	4 361	4 361
- PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	1 595	1 595
- Lietuvos Draudimas AB	436 809	436 809
- Link4 SA	221 377	221 377
- AAS Balta	89 559	89 559
- Alior Bank	676 182	-
e) odpis wartości firmy na początek okresu	13 523	6 791

Zmiana stanu wartości firmy - jednostki zależne	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014 ²⁾
- UAB DK PZU Lietuva	754	754
- UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	81	81
- PrJSC IC PZU Ukraine	4 361	4 361
- PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	1 595	1 595
- Lietuvos Draudimas AB	1 103	-
- Link4 SA	5 263	-
- AAS Balta	366	-
- Alior Bank	-	-
f) odpis wartości firmy za okres	52 791	6 732
- UAB DK PZU Lietuva ¹⁾	(754)	-
- Lietuvos Draudimas AB	29 431	1 103
- Link4 SA	14 415	5 263
- AAS Balta	6 324	366
- Alior Bank	3 375	-
g) odpis wartości firmy na koniec okresu	66 314	13 523
- UAB DK PZU Lietuva	-	754
- UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	81	81
- PrJSC IC PZU Ukraine	4 361	4 361
- PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	1 595	1 595
- Lietuvos Draudimas AB	30 534	1 103
- Link4 SA	19 678	5 263
- AAS Balta	6 690	366
- Alior Bank	3 375	-
h) wartość firmy netto na koniec okresu	1 363 650	741 013
- UAB DK PZU Lietuva ¹⁾	-	-
- UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	-	-
- PrJSC IC PZU Ukraine	-	-
- PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	-	-
- Lietuvos Draudimas AB	406 275	435 706
- Link4 SA	201 699	216 114
- AAS Balta	82 869	89 193
- Alior Bank	672 807	-

¹⁾ UAB DK PZU Lietuva została sprzedana w 2015 roku, szczegóły zaprezentowano w punkcie 2.4.1 Dodatkowych informacji i objaśnień.

²⁾ Dane przekształcone w wyniku zakończenia alokacji ceny nabycia Link4 i Lietuvos Draudimas.

Wartości firmy przedstawione w tabeli powyżej i dotyczące jednostek podporządkowanych, są wyrażone w euro i przeliczane na złote na każdą datę bilansową wg aktualnie obowiązującego kursu walutowego, za wyjątkiem wartości firmy Alior Bank, wyrażonej w złotych. Różnice kursowe z przeliczenia oraz amortyzacja wykazywane są jako zmiany odpisu wartości firmy.

Obliczenie wartości firmy – Alior Bank ¹⁾	Na dzień nabycia I transzy	Na dzień nabycia II transzy
Aktywa	36 935 727	39 425 606
Zidentyfikowane w trakcie przejęcia nowe wartości niematerialne i prawne - znak towarowy (po uwzględnieniu amortyzacji)	100 000	98 889
Podatek odroczone od zidentyfikowanych w trakcie przejęcia nowych wartości niematerialnych i prawnych - znak towarowy	(19 000)	(18 789)
Zobowiązania	(33 835 399)	(36 492 766)
Wartość godziwa nabytych aktywów netto	3 181 328	3 012 940
Udział w kapitale zakładowym	9,9645%	9,9645%
Wartość godziwa nabytych aktywów netto po uwzględnieniu udziału w kapitale zakładowym	317 003	300 224
Wartość godziwa przekazanej zapłaty - środki pieniężne	646 704	646 705
Wartość firmy	329 701	346 481

¹⁾ Kwoty wynikające ze wstępnego rozliczenia ceny nabycia mogą ulec zmianie w wyniku zakończenia tego procesu w okresie maksymalnie 12 miesięcy od dnia objęcia kontroli.

Zmiana stanu lokat w jednostkach podporządkowanych (wg rodzaju)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) stan na początek okresu	6 473 390	4 957 219
- udziały i akcje w jednostkach podporządkowanych	6 393 416	4 957 219
- pożyczki udzielone	79 974	-
- wpłaty na kapitały	-	-
b) zwiększenia (z tytułu)	2 019 535	1 670 491
- nabycie	1 934 376	1 658 095
- korekty aktualizujące wartość	85 159	12 396
- inne	-	-
c) zmniejszenia (z tytułu)	452 147	154 320
- zbycie lub wykup	258 839	-
- korekty aktualizujące wartość	193 308	154 320
- inne	-	-
d) stan na koniec okresu	8 040 778	6 473 390
- udziały i akcje w jednostkach podporządkowanych	7 805 617	6 393 416
- pożyczki udzielone	235 161	79 974
- wpłaty na kapitały	-	-

Udziały oraz papiery wartościowe w jednostkach podporządkowanych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym	1 294 327	-
b) niedopuszczone do obrotu na rynku regulowanym	6 169 581	6 393 416
Udziały oraz papiery wartościowe w jednostkach podporządkowanych, razem	7 463 908	6 393 416

Udziały, akcje i inne instrumenty finansowe w jednostkach podporządkowanych (lokaty długoterminowe) – wg zbywalności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
A. Z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach (wartość bilansowa)	1 294 327	-
a) akcje (wartość bilansowa):	1 294 327	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	1 294 327	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	1 293 409	-
b) obligacje (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
c) inne – wg grup rodzajowych (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
B. Z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych (wartość bilansowa)	-	-
a) akcje (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
b) obligacje (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
c) inne – wg grup rodzajowych (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
C. Z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym (wartość bilansowa)	6 746 451	6 253 791
a) akcje (wartość bilansowa):	5 906 925	5 913 444
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	(6 519)	1 211 855

Udziały, akcje i inne instrumenty finansowe w jednostkach podporządkowanych (lokaty długoterminowe) – wg zbywalności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
- wartość na początek okresu	5 913 444	4 701 589
- wartość według cen nabycia	2 139 476	2 028 028
b) obligacje (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
c) inne – wg grup rodzajowych (wartość bilansowa):	839 526	340 347
udziały w jednostkach podporządkowanych (wartość bilansowa)	262 656	260 373
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	2 283	4 743
- wartość na początek okresu	260 373	255 630
- wartość według cen nabycia	261 219	261 219
pożyczki udzielone (wartość bilansowa)	235 161	79 974
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	155 187	79 974
- wartość na początek okresu	79 974	-
- wartość według cen nabycia	230 401	78 627
pozostałe lokaty (wartość bilansowa)	341 709	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	341 709	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	341 709	-
D. Z ograniczoną zbywalnością (wartość bilansowa)	-	-
a) udziały lub akcje (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
b) obligacje (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
c) inne – wg grup rodzajowych (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
Wartość według cen nabycia, razem	4 266 214	2 367 874
Wartość na początek okresu, razem	6 253 791	4 957 219
Korekty aktualizujące wartość (za okres), razem	1 786 987	1 296 572
Wartość bilansowa, razem	8 040 778	6 253 791

Udziały, akcje i inne instrumenty finansowe w jednostkach podporządkowanych (lokaty krótkoterminowe) - wg zbywalności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
A. Z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach (wartość bilansowa)	-	-
a) akcje (wartość bilansowa):	-	-
- wartość godziwa	-	-
- wartość rynkowa	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
b) obligacje (wartość bilansowa):	-	-
- wartość godziwa	-	-
- wartość rynkowa	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
c) inne - wg grup rodzajowych (wartość bilansowa):	-	-
- wartość godziwa	-	-
- wartość rynkowa	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
B. Z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych (wartość bilansowa)	-	219 599
a) akcje (wartość bilansowa):	-	219 599
- wartość godziwa	-	219 599

Udziały, akcje i inne instrumenty finansowe w jednostkach podporządkowanych (lokaty krótkoterminowe) - wg zbywalności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
- wartość rynkowa	-	219 599
- wartość według cen nabycia	-	349 739
b) obligacje (wartość bilansowa):	-	-
- wartość godziwa	-	-
- wartość rynkowa	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
c) inne - wg grup rodzajowych (wartość bilansowa):	-	-
- wartość godziwa	-	-
- wartość rynkowa	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
C. Z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym (wartość bilansowa)	-	-
a) akcje (wartość bilansowa):	-	-
- wartość godziwa	-	-
- wartość rynkowa	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
b) obligacje (wartość bilansowa):	-	-
- wartość godziwa	-	-
- wartość rynkowa	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
c) inne - wg grup rodzajowych (wartość bilansowa):	-	-
- wartość godziwa	-	-
- wartość rynkowa	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
D. Z ograniczoną zbywalnością (wartość bilansowa)	-	-
a) udziały lub akcje (wartość bilansowa):	-	-
- wartość godziwa	-	-
- wartość rynkowa	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
b) obligacje (wartość bilansowa):	-	-
- wartość godziwa	-	-
- wartość rynkowa	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
c) inne - wg grup rodzajowych (wartość bilansowa):	-	-
- wartość godziwa	-	-
- wartość rynkowa	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
Wartość według cen nabycia, razem	-	349 739
Wartość na początek okresu, razem	219 599	-
Korekty aktualizujące wartość (za okres), razem	(219 599) ¹⁾	(130 140)
Wartość bilansowa, razem	-	219 599

¹⁾ Pozycja dotyczy akcji PZU Lietuva objętych umową sprzedaży, którą opisano w punkcie 2.4.1 Dodatkowych informacji i objaśnień.

2.4.1. Sprzedaż akcji PZU Lietuva

W dniu 2 lutego 2015 roku podpisano umowę sprzedaży akcji spółki PZU Lietuva, na podstawie której Gjensidige Forsikring ASA z siedzibą w Oslo (Norwegia) nabył 1 761 941 akcji zwykłych imiennych w PZU Lietuva o wartości nominalnej 28,96 euro każda, stanowiących łącznie 99,879% akcji w kapitale zakładowym PZU Lietuva.

Sprzedaż akcji była uzależniona od spełnienia się następujących warunków zawieszających:

- braku sprzeciwu Banku Litwy wobec nabycia akcji PZU Lietuva przez kupującego (warunek spełnił się dnia 13 sierpnia 2015 roku);
- uzyskania zgód łotewskiego i estońskiego organu antymonopolowego albo pisemnych potwierdzeń, że takie zgody nie są wymagane (PZU otrzymał potwierdzenia o braku konieczności uzyskiwania takich zgód odpowiednio dnia 25 maja 2015 roku i dnia 14 maja 2015 roku);
- uzyskania zgody Litewskiej Rady Konkurencji (dnia 7 kwietnia 2015 roku PZU powziął informację o spełnieniu tego warunku);

- ukończenia procesu wydzielania aktywów i zobowiązań PZU Lietuva związanych z działalnością prowadzoną poprzez oddziały PZU Lietuva na Łotwie i w Estonii do Grupy PZU (warunek spełnił się dnia 23 czerwca 2015 roku);
- uzyskania zgody Banku Litwy na wcześniejszą spłatę przez PZU Lietuva pożyczki podporządkowanej udzielonej PZU Lietuva przez PZU (przedmiotowa zgoda została wydana dnia 15 lipca 2015 roku, a pożyczka spłacona dnia 16 lipca 2015 roku);
- uzyskania zgody norweskiej Komisji Nadzoru Finansowego na nabycie akcji PZU Lietuva przez kupującego (dnia 14 maja 2015 roku PZU powziął informację o spełnieniu tego warunku);
- zrzeczenia się prawa pierwokupu przez akcjonariusza mniejszościowego PZU Lietuva (posiadającego 0,121% akcji w kapitale zakładowym) w stosunku do akcji PZU Lietuva na rzecz PZU (warunek spełnił się dnia 30 września 2015 roku);
- uzyskania zgody litewskiej komisji rządowej na nabycie akcji PZU Lietuva przez kupującego albo pisemnego potwierdzenia, że taka zgoda nie jest wymagana (dnia 14 maja 2015 roku PZU powziął informację o spełnieniu tego warunku).

Zamknięcie transakcji sprzedaży akcji PZU Lietuva i utrata kontroli nastąpiły dnia 30 września 2015 roku.

Płatność za akcje PZU Lietuva dokonana w dniu zamknięcia transakcji wyniosła 65 966 tys. euro (wg kursu NBP z dnia poprzedzającego dzień dokonania transakcji: 279 921 tys. zł). Wpływ na wynik finansowy brutto PZU tej transakcji wyniósł 58 834 tys. zł.

17 lutego 2016 roku cena nabycia została skorygowana o różnicę pomiędzy szacowaną kwotą wyrównania aktywów netto a faktyczną kwotą wyrównania aktywów netto (ustaloną na podstawie bilansu zamknięcia przygotowanego przez kupującego i zaakceptowanego przez PZU). W wyniku korekty cena sprzedaży została obniżona o 349 tys. euro (wg kursu NBP z 31 grudnia 2015 roku: 1 488 tys. zł).

Dodatkowo, cena będzie korygowana o cztery płatności dokonywane w okresach 6-miesięcznych, każdorazowo w wysokości 1,5% kwoty nadwyżki kapitałowej obliczanej jako różnica pomiędzy faktycznymi kapitałami własnymi PZU Lietuva ustalonymi zgodnie z wymogami Banku Litwy oraz wymaganymi kapitałami PZU Lietuva wyliczonymi zgodnie z przepisami prawa oraz regulacjami wiążącymi PZU Lietuva.

2.4.2. Zakup akcji Alior Banku

Na podstawie podpisanej dnia 30 maja 2015 roku przedwstępnej umowy sprzedaży akcji Alior Banku, PZU nabył 17 818 473 akcje Alior Banku od Alior Lux S.à.r.l. & Co. S.C.A („Sprzedający 1”) oraz 500 000 akcji Alior Banku od Alior Polska sp. z o.o. („Sprzedający 2”), tj. łącznie 18 318 473 akcje stanowiące około 25,25% kapitału zakładowego Alior Banku oraz ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Alior Banku.

Akcje Alior Banku, po spełnieniu warunków wskazanych w umowie sprzedaży, są nabywane przez PZU w trzech transzach:

- w pierwszej – 6 744 900 akcji od Sprzedającego 1 i 500 000 akcji od Sprzedającego 2;
- w drugiej – 7 244 900 akcji od Sprzedającego 1;
- w trzeciej – 3 828 673 akcji od Sprzedającego 1.

Cena za jedną akcję wynosi 89,25 zł, a łączna cena za nabywane akcje wynosi 1 634 924 tys. zł.

Realizacja transakcji uzależniona była od spełnienia następujących warunków zawieszających, które stanowiły jednocześnie warunki zawieszające realizacji poszczególnych transz (pierwsze trzy punkty odnoszą się wyłącznie do transzy pierwszej):

- brak sprzeciwu Komisji Nadzoru Finansowego („KNF”) odnośnie nabycia przez PZU akcji Alior Banku (6 października 2015 roku KNF stwierdziła brak podstaw do zgłoszenia sprzeciwu);
- uzyskanie przez PZU zgody Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów („UOKiK”) lub uznanie jej za uzyskaną (6 sierpnia 2015 roku PZU powziął informację o spełnieniu tego warunku);
- uzyskanie przez PZU zgody ukraińskiego Urzędu Antymonopolowego (2 września 2015 roku PZU powziął informację o uzyskaniu przedmiotowej zgody);

- brak naruszeń oświadczeń i zapewnień złożonych przez strony umowy (warunek został spełniony 9 października 2015 roku);
- brak nieuprawnionych świadczeń określonych w umowie, które nie zostały odpowiednio zrekompensowane (warunek został spełniony 9 października 2015 roku);
- brak istotnej negatywnej zmiany określonej w umowie (warunek został spełniony 9 października 2015 roku);
- brak naruszeń zobowiązań w okresie przejściowym pomiędzy datą podpisania umowy a datą kolejnej transzy (warunek został spełniony 9 października 2015 roku);
- nabycie przez Alior Bank zorganizowanej części przedsiębiorstwa Sprzedającego 2, w skład którego wchodzi nieruchomości wymienione w punktach a) – d) uchwały nr 27/2015 walnego zgromadzenia akcjonariuszy Alior Banku z 25 maja 2015 roku (warunek został spełniony 31 lipca 2015 roku).

Dnia 12 października 2015 roku nastąpiło rozliczenie nabycia pierwszej, a 18 grudnia - drugiej transzy akcji Alior Banku. Płatność za każdą transzę wyniosła 646 705 tys. zł (łącznie 1 293 409 tys. zł). W okresie od 12 października do 18 grudnia 2015 roku Alior Bank był uznawany za jednostkę stowarzyszoną. Na dzień 18 grudnia 2015 roku Zarząd PZU wykonał dodatkowe analizy stopnia powiązania z Alior Bankiem i stwierdził, że:

- posiada łącznie bezpośrednio i pośrednio 23,9574% (w tym pośrednio poprzez kontrolowane fundusze inwestycyjne 4,0284%) akcji Alior Banku (a uwzględniając potencjalne prawa głosu wynikające z bezwzględnego obowiązku zakupu III transzy – 29,2232%) uprawniających do takiej samej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Alior Banku;
- tylko trzech akcjonariuszy posiada pakiety akcji powyżej 5% a pozostały akcjonariat jest rozdrobniony i znaczna liczba podmiotów musiałaby podjąć wspólne działania w celu przegłosowania PZU;
- posiadałyby większość głosów na większości walnych zgromadzeń (w wyniku analizy frekwencji oraz rozkładu głosowań na walnych zgromadzeniach Alior Banku w latach 2013-2015);
- na wniosek PZU powołano członka zarządu Alior Banku, będącego wcześniej członkiem Zarządu PZU oraz dwóch członków rady nadzorczej Alior Banku będących członkami kluczowego personelu kierowniczego PZU;
- nie posiada wiedzy o ewentualnych porozumieniach zawartych pomiędzy innymi akcjonariuszami Alior Banku;
- podjął zobowiązania inwestorskie wobec Alior Banku, przez co jest bardziej narażony na zmienność wyników finansowych Alior Banku, niż wynikałoby to z udziału procentowego w kapitale Alior Banku.

W związku z powyższym Zarząd PZU uznał, że PZU od dnia 18 grudnia 2015 roku sprawuje kontrolę nad Alior Bankiem mimo, że nie posiada prawa do co najmniej 50% głosów na walnym zgromadzeniu.

Jednocześnie, mając na uwadze zobowiązania wynikające z zawartej umowy sprzedaży akcji Alior Banku, na 31 grudnia 2015 roku w bilansie PZU rozpoznano również 3 828 673 akcje Alior Banku wynikające z trzeciej transzy, stanowiące 5,2658% kapitału zakładowego Alior Banku oraz ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Alior Banku, wyceniając je wg ceny wynikającej z umowy sprzedaży, czyli w łącznej kwocie 341 709 tys. zł i rozpoznając drugostronnie zobowiązanie w tej samej kwocie prezentowane w punkcie 11.5 Dodatkowych informacji i objaśnień.

Finalizacja zakupu trzeciej transzy akcji została opisana w punkcie 7.1 Wprowadzenia do sprawozdania finansowego.

Od 12 października 2015 roku Alior Bank jest wyceniany metodą praw własności w jednostkowym sprawozdaniu PZU.

2.4.3. Pożyczki dla spółek zależnych

2.4.3.1. Pożyczka PZU Zdrowie SA

23 marca 2015 roku pomiędzy PZU a PZU Zdrowie SA zawarto umowę pożyczki podporządkowanej na kwotę nie większą niż 200 000 tys. zł. Pierwsza transza pożyczki w wysokości 90 000 tys. zł została uruchomiona 26 marca 2015 roku, a druga transza w wysokości 40 000 tys. zł została uruchomiona 29 września 2015 roku. Pożyczka jest nieoprocentowana. Spłata ma nastąpić w 120 równych ratach, nie później niż do 31 grudnia 2030 roku. Wartość pożyczki na 31 grudnia 2015 roku wynosi 130 000 tys. zł.

2.4.3.2. Pożyczka dla Link4

12 września 2014 roku pomiędzy PZU a Link4 zawarto umowę pożyczki podporządkowanej na kwotę 30 000 tys. zł. Spłata pożyczki powinna nastąpić 15 września 2019 roku lub w następnym dniu roboczym, a wcześniejsza spłata możliwa jest wyłącznie w przypadku likwidacji Link4 lub po uzyskaniu zgody KNF.

Oprocentowanie pożyczki określono na warunkach rynkowych (WIBOR6M powiększony o 350 p.b.).

Wartość pożyczki na 31 grudnia 2015 roku wynosi 31 878 tys. zł.

Zestawienie jednostek podporządkowanych wg stanu na 31 grudnia 2015 roku wraz z danymi finansowymi

a) Nazwa jednostki (ze wskazaniem formy prawnej)	b) Siedziba	c) Przedmiot przedsiębiorstwa	d) Charakter powiązania kapitałowego	e) Zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności	f) Data obj. kontroli/data od której wywierany jest znaczny wpływ	g) Wartość akcji/udziałów w wg ceny nabycia	h) Korekty aktualizujące wartość (razem) ¹⁾	i) Wartość bilansowa akcji/udziałów	j) Procent posiadanego kapitału akcyjnego/zakładowego bezpośr. przez PZU	k) udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	l) inna niż określona pod lit. j), k) podstawy kontroli/współkontroli/z naczącego wpływu
1. Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie SA („PZU Życie”)	Warszawa	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń na życie	zależna	konsolidacja metodą pełną	18.12.1991	295 088	3 958 465	4 253 553	100,00%	100,00%	n.d.
2. Grupa Alior Banku	Warszawa	Prowadzenie działalności w zakresie czynności bankowych	zależna ²⁾	konsolidacja metodą pełną	18.12.2015	1 293 409	918	1 294 327	19,93%	19,93%	n.d.
3. Lietuvos Draudimas AB	Wilno-Litwa	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń majątkowych	zależna	konsolidacja metodą pełną	31.10.2014	806 968	40 273	847 241	99,98%	99,98%	n.d.
4. Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA („Link4”)	Warszawa	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń majątkowych	zależna	konsolidacja metodą pełną	15.09.2014	473 482	(58 375)	415 107	100,00%	100,00%	n.d.
5. Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta („AAS Balta”)	Ryga-Łotwa	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń majątkowych	zależna	konsolidacja metodą pełną	30.06.2014	200 776	(19 208)	181 568	99,99%	99,99%	n.d.
6. Ogrodowa - Inwestycje Sp. z o.o. (“Ogrodowa Inwestycje”)	Warszawa	Doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, działalność w zakresie holdingów	zależna	konsolidacja metodą pełną	15.09.2004	142 255	1 284	143 539	100,00%	100,00%	n.d.
7. Tower-Inwestycje Sp. z o.o. (d. PZU Tower Sp. z o.o.) („PZU Tower”)	Warszawa	Pozostała finansowa działalność usługowa z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	pośrednio zależna	konsolidacja metodą pełną	17.08.1999	112 900	4 504	117 404	27,47%	27,47%	n.d.
8. Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA („TFI PZU”)	Warszawa	Tworzenie, reprezentowanie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	zależna	konsolidacja metodą pełną	27.09.2011	38 403	35 283	73 686	100,00%	100,00%	n.d.
9. PZU Centrum Operacji SA („PZU CO”)	Warszawa	Działalność pomocnicza związana z ubezpieczeniami i funduszami emerytalnymi	zależna	konsolidacja metodą pełną	27.09.2011	40 645	(4 296)	36 349	100,00%	100,00%	n.d.
10. UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	Wilno-Litwa	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń na życie	zależna	konsolidacja metodą pełną	08.04.2004	40 235	(13 285)	26 950	99,34%	99,34%	n.d.
11. Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych (“TUW PZUW”)	Warszawa	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń majątkowych	zależna	konsolidacja metodą pełną	20.11.2015	25 850	7	25 857	100,00%	100,00%	n.d.
12. PZU Pomoc SA	Warszawa	Usługowa działalność assistance	zależna	konsolidacja metodą pełną	18.03.2009	18 566	1 213	19 779	100,00%	100,00%	n.d.

a) Nazwa jednostki (ze wskazaniem formy prawnej)	b) Siedziba	c) Przedmiot przedsiębiorstwa	d) Charakter powiązania kapitałowego	e) Zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności	f) Data obj. kontroli/data od której wywierany jest znaczny wpływ	g) Wartość akcji/udziałów w wg ceny nabycia	h) Korekty aktualizujące wartość (razem) ¹⁾	i) Wartość bilansowa akcji/udziałów	j) Procent posiadanego kapitału akcyjnego/zakładowego bezpośr. przez PZU	k) udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	l) inna niż określona pod lit. j), k) podstawy kontroli/współkontroli/z naczącego wpływu
13. PZU Asset Management S.A. („PZU AM”)	Warszawa	Zarządzanie cudzym pakietem papierów wartościowych na zlecenie	zależna	konsolidacja metodą pełną	12.07.2001	11 463	(3 591)	7 872	100,00%	100,00%	n.d.
14. PrJSC IC PZU Ukraine	Kijów-Ukraina	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń majątkowych	zależna	konsolidacja metodą pełną	01.07.2005	143 666	(135 539)	8 127	89,97%	89,97%	n.d.
15. PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	Kijów-Ukraina	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń na życie	zależna	konsolidacja metodą pełną	01.07.2005	32 584	(27 408)	5 176	53,47%	53,47%	n.d.
16. PZU Zdrowie SA (“PZU Zdrowie”)	Warszawa	Świadczenie usług medycznych	zależna	konsolidacja metodą pełną	02.09.2011	10 664	(6 263)	4 401	100,00%	100,00%	n.d.
17. PZU Finanse Sp. z o.o.	Warszawa	Pozostała finansowa działalność usługowa z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	zależna	konsolidacja metodą pełną	30.10.2013	2 050	(363)	1 687	100,00%	100,00%	n.d.
18. Międzyzakładowe Pracownicze Towarzystwo Emerytalne PZU SA w likwidacji („MPTE PZU SA”)	Warszawa	Tworzenie i zarządzanie pracowniczym programem emerytalnym	zależna	konsolidacja metodą pełną	13.08.2004	500	(304)	196	100,00%	100,00%	n.d.
19. PZU Finance AB	Sztokholm-Szwecja	Usługi finansowe	zależna	konsolidacja metodą pełną	02.06.2014	236	514	750	100,00%	100,00%	n.d.
20. Omicron BIS SA	Warszawa	Spółka nie prowadzi działalności	zależna	konsolidacja metodą pełną	21.08.2014	150	(14)	136	100,00%	100,00%	n.d.
21. Sigma BIS SA	Warszawa	Spółka nie prowadzi działalności	zależna	konsolidacja metodą pełną	19.08.2015	100	(4)	96	100,00%	100,00%	n.d.
22. Ipsilon Sp. z o.o.	Warszawa	Usługowa działalność assistance oraz świadczenie usług medycznych	zależna	konsolidacja metodą pełną	02.04.2009	52	(26)	26	100,00%	100,00%	n.d.
23. Omicron SA	Warszawa	Spółka nie prowadzi działalności	zależna	konsolidacja metodą pełną	13.09.2011	100	(19)	81	100,00%	100,00%	n.d.
24. Syta Development Sp. z o.o. w likwidacji („Syta Development”)	Warszawa	Nabywanie i zbywanie nieruchomości, pośredn. w obrocie nieruchomościami, administrowanie nieruchomościami	zależna	niekonsolidowana	29.04.1996	3 962	(3 962)	-	100,00%	100,00%	n.d.
Razem						3 694 104	3 769 804	7 463 908			

¹⁾ W pozycji „Korekty aktualizujące wartość (razem)” zawarta jest aktualizacja wartości wynikająca z wyceny metodą praw własności, w tym amortyzacja wartości firmy oraz odpis z tytułu trwałej utraty wartości firmy.

²⁾ Alior Bank został uznany za spółkę zależną na podstawie przesłanek opisanych w punkcie 2.4.2 Dodatkowych informacji i objaśnień.

a) Nazwa jednostki (ze wskazaniem formy prawnej)	m) Kapitał własny jednostki, w tym:						n) Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania, w tym:		o) Należności jednostki:		p) Aktywa jednostki, razem	r) Przychody ze sprzedaży	s) Nieopłacona przez emitenta wartość udziałów/akcji w jednostce	t) Otrzymane lub należne dywidendy od jednostki za ostatni rok obrotowy
	- kapitał zakładowy	- należne wpłaty na kapitał zakładowy (wartość ujemna)	- kapitał zapasowy	- pozostały kapitał własny, w tym:			- zobowiązania długoterminowe	- zobowiązania krótkoterminowe	- długo-terminowe	- krótkoterminowe				
				- pozostałe kapitały własne	- zysk (strata) z lat ubiegłych	- zysk (strata) netto								
1. PZU Życie ²⁾	295 000	-	2 854 505	51 924	-	1 052 124	3 290	1 094 747	9 810	256 730	27 956 769	8 065 078	-	2 420 174
2. Grupa Alior Banku ^{1) 2)}	727 075	-	2 279 843	199 950	(3 657)	309 648	3 622 521	32 831 390	-	484 862	40 003 010	2 944 950	-	-
3. Lietuvos Draudimas AB ¹⁾	48 541	-	9 707	35 626	338 085	74 736	42 615	96 958	6 068	156 793	1 255 911	638 450	-	-
4. Link4 ²⁾	111 355	-	273 506	10 557	(208 868)	(19 035)	31 878	193 601	14 112	122 050	881 620	494 939	-	-
5. AAS Balta ¹⁾	34 182	-	5 488	16 211	94 106	(4 942)	17 809	28 117	-	54 500	442 923	281 101	-	-
6. Ogrodowa Inwestycje	142 255	-	482	1 550	-	(725)	1 414	3 071	-	1 167	149 508	19 997	-	-
7. PZU Tower	411 000	-	-	14 649	(10 819)	12 567	-	1 803	-	95	432 671	193	-	-
8. TFI PZU	13 000	-	27 355	7 981	-	24 894	-	14 415	2	18 689	103 559	172 622	-	9 227
9. PZU CO	500	-	35 509	170	-	171	-	10 903	-	13 263	59 080	104 209	-	1 102
10. UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas ¹⁾	29 309	-	-	2 288	(3 111)	(1 357)	-	1 709	-	119	127 061	43 062	-	-
11. TUW PZUW	24 900	-	-	-	-	7	-	1 034	-	-	25 942	-	-	-
12. PZU Pomoc SA	4 886	-	8 439	-	-	4 576	12 036	1 739	-	10 595	34 852	75 619	-	-
13. PZU AM	5 000	-	2 913	32	-	(72)	-	12	88	37	7 923	-	-	3 806
14. PrJSC IC PZU Ukraine ¹⁾	7 216	-	658	144 571	(145 726)	2 314	-	53 682	-	36 256	133 188	137 564	-	-
15. PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance ¹⁾	7 153	-	126	22 072	(21 251)	1 581	-	3 167	-	974	82 997	30 620	-	-
16. PZU Zdrowie	650	-	10 014	-	(34)	(6 236)	130 000	2 493	-	7 254	147 259	11 860	-	-
17. PZU Finanse Sp. z o.o.	50	-	-	2 000	(36)	(353)	-	339	-	335	2 144	515	-	-
18. MPTE PZU SA	693	-	-	-	-	(495)	-	26	-	-	259	-	-	-
19. PZU Finance AB ¹⁾	219	-	-	15	23	494	3 569 863	48 637	-	72	3 619 250	-	-	-
20. Omicron BIS SA	150	-	-	-	-	(14)	-	0	-	-	140	-	-	-
21. Sigma BIS SA	96	-	-	-	-	(4)	-	-	-	-	97	-	-	-
22. Ipsilon Sp. z o.o.	50	-	-	-	(20)	(4)	-	1	-	-	27	-	-	-
23. Omicron SA	100	-	-	-	(15)	(7)	-	-	-	-	82	-	-	-
24. Syta Development	831	-	9 908	(285)	(10 005)	(166)	-	14	-	-	298	-	-	-

Powyższe dane wykazane są na podstawie niezbadanych sprawozdań finansowych spółek, za wyjątkiem PZU Życie, PZU Zdrowie, TFI PZU oraz Grupy Alior Banku.

¹⁾ Dane wg MSSF.

²⁾ W przypadku spółek ubezpieczeniowych w pozycji „przychody ze sprzedaży” zaprezentowano przypis składki brutto i pozostałe przychody techniczne, w przypadku Grupy Alior Banku zaprezentowano przychody z tytułu odsetek oraz przychody z prowizji i opłat.

Zestawienie jednostek podporządkowanych wg stanu na 31 grudnia 2014 roku wraz z danymi finansowymi

a) Nazwa jednostki (ze wskazaniem formy prawnej)	b) Siedziba	c) Przedmiot przedsiębiorstwa	d) Charakter powiązania kapitałowego	e) Zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności	f) Data obj. kontroli/data od której wywierany jest znaczny wpływ	g) Wartość akcji/udziałów w wg ceny nabycia	h) Korekty aktualizujące wartość (razem) ¹⁾	i) Wartość bilansowa akcji/udziałów	j) Procent posiadanego kapitału akcyjnego/zakładowego bezpośr. przez PZU	k) udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	l) inna niż określona pod lit. j), k) podstawy kontroli/współkontroli/z naczącego wpływu
1. Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie SA („PZU Życie”)	Warszawa	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń na życie	zależna	konsolidacja metodą pełną	18.12.1991	295 088	4 079 506	4 374 594	100,00%	100,00%	n.d.
2. Lietuvos Draudimas AB	Wilno-Litwa	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń majątkowych	zależna	konsolidacja metodą pełną	31.10.2014	807 598	(22 696)	784 902	99,98%	99,98%	n.d.
3. Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA („Link4”)	Warszawa	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń majątkowych	zależna	konsolidacja metodą pełną	15.09.2014	393 917	(2 521)	391 396	100,00%	100,00%	n.d.
4. UAB DK PZU Lietuva („PZU Lietuva”)	Wilno-Litwa	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń majątkowych	zależna	konsolidacja metodą pełną	26.04.2002	349 739	(130 140)	219 599	99,88%	99,88%	n.d.
5. Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta („AAS Balta”)	Ryga-Łotwa	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń majątkowych	zależna	konsolidacja metodą pełną	30.06.2014	200 776	(13 894)	186 882	99,99%	99,99%	n.d.
6. Ogródowa - Inwestycje Sp. z o.o. (“Ogródowa Inwestycje”)	Warszawa	Doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, działalność w zakresie holdingów	zależna	konsolidacja metodą pełną	15.09.2004	142 255	1 415	143 670	100,00%	100,00%	n.d.
7. Tower-Inwestycje Sp. z o.o. (d. PZU Tower Sp. z o.o.) („PZU Tower”)	Warszawa	Pozostała finansowa działalność usługowa z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	pośrednio zależna	konsolidacja metodą pełną	17.08.1999	112 900	1 757	114 657	27,47%	27,47%	n.d.
8. Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA („TFI PZU”)	Warszawa	Tworzenie, reprezentowanie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	zależna	konsolidacja metodą pełną	27.09.2011	38 403	18 985	57 388	100,00%	100,00%	n.d.
9. PZU Centrum Operacji SA („PZU CO”)	Warszawa	Działalność pomocnicza związana z ubezpieczeniami i funduszami emerytalnymi	zależna	konsolidacja metodą pełną	27.09.2011	40 645	(2 596)	38 049	100,00%	100,00%	n.d.
10. UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	Wilno-Litwa	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń na życie	zależna	konsolidacja metodą pełną	08.04.2004	40 236	(11 910)	28 326	99,34%	99,34%	n.d.
11. PZU Pomoc SA	Warszawa	Usługowa działalność assistance	zależna	konsolidacja metodą pełną	18.03.2009	18 566	1 869	20 435	100,00%	100,00%	n.d.
12. PZU Asset Management S.A. („PZU AM”)	Warszawa	Zarządzanie cudzym pakietem papierów wartościowych na zlecenie	zależna	konsolidacja metodą pełną	12.07.2001	11 463	257	11 720	100,00%	100,00%	n.d.
13. PrJSC IC PZU Ukraine	Kijów-Ukraina	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń majątkowych	zależna	konsolidacja metodą pełną	01.07.2005	143 666	(135 206)	8 460	89,97%	89,97%	n.d.
14. PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	Kijów-Ukraina	Prowadzenie działalności w zakresie ubezpieczeń na życie	zależna	konsolidacja metodą pełną	01.07.2005	32 584	(26 519)	6 065	53,47%	53,47%	n.d.

a) Nazwa jednostki (ze wskazaniem formy prawnej)	b) Siedziba	c) Przedmiot przedsiębiorstwa	d) Charakter powiązania kapitałowego	e) Zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności	f) Data obj. kontroli/data od której wywierany jest znaczny wpływ	g) Wartość akcji/udziałów w wg ceny nabycia	h) Korekty aktualizujące wartość (razem) ¹⁾	i) Wartość bilansowa akcji/udziałów	j) Procent posiadanego kapitału akcyjnego/zakładowego bezpośr. przez PZU	k) udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	l) inna niż określona pod lit. j), k) podstawy kontroli/współkontroli/z naczącego wpływu
15. Ipsilon Bis SA	Warszawa	Świadczenie usług medycznych	zależna	konsolidacja metodą pełną	02.09.2011	4 100	(33)	4 067	100,00%	100,00%	n.d.
16. PZU Finanse Sp. z o.o.	Warszawa	Pozostała finansowa działalność usługowa z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	zależna	konsolidacja metodą pełną	30.10.2013	2 050	(34)	2 016	100,00%	100,00%	n.d.
17. Międzyzakładowe Pracownicze Towarzystwo Emerytalne PZU SA w likwidacji („MPTE PZU SA”)	Warszawa	Tworzenie i zarządzanie pracowniczym programem emerytalnym	zależna	konsolidacja metodą pełną	13.08.2004	500	178	678	100,00%	100,00%	n.d.
18. PZU Finance AB	Sztokholm-Szwecja	Usługi finansowe	zależna	konsolidacja metodą pełną	02.06.2014	236	13	249	100,00%	100,00%	n.d.
19. Omicron BIS SA	Warszawa	Spółka nie prowadzi działalności	zależna	konsolidacja metodą pełną	21.08.2014	150	(3)	147	100,00%	100,00%	n.d.
20. Ipsilon Sp. z o.o.	Warszawa	Usługowa działalność assistance oraz świadczenie usług medycznych	zależna	konsolidacja metodą pełną	02.04.2009	52	(22)	30	100,00%	100,00%	n.d.
21. Omicron SA	Warszawa	Spółka nie prowadzi działalności	zależna	konsolidacja metodą pełną	13.09.2011	100	(14)	86	100,00%	100,00%	n.d.
22. Syta Development Sp. z o.o. w likwidacji („Syta Development”)	Warszawa	Nabywanie i zbywanie nieruchomości, pośredn. w obrocie nieruchomościami, administrowanie nieruchomościami	zależna	niekonsolidowana	29.04.1996	3 962	(3 962)	-	100,00%	100,00%	n.d.
Razem						2 638 986	3 754 430	6 393 416			

¹⁾ W pozycji „Korekty aktualizujące wartość (razem)” zawarta jest aktualizacja wartości wynikająca z wyceny metodą praw własności, w tym amortyzacja wartości firmy oraz odpis z tytułu trwałej utraty wartości firmy.

a) Nazwa jednostki (ze wskazaniem formy prawnej)	m) Kapitał własny jednostki, w tym:						n) Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania, w tym:		o) Należności jednostki:		p) Aktywa jednostki, razem	r) Przychody ze sprzedaży	s) Nieopłacone przez emitenta wartość udziałów/akcji w jednostce	t) Otrzymane lub należne dywidendy od jednostki za ostatni rok obrotowy
	- kapitał zakładowy	- należne wpłaty na kapitał zakładowy (wartość ujemna)	- kapitał zapasowy	- pozostały kapitał własny, w tym:			- zobowiązania długoterminowe	- zobowiązania krótkoterminowe	- długo-terminowe	- krótkoterminowe				
				- pozostałe kapitały własne	- zysk (strata) z lat ubiegłych	- zysk (strata) netto								
1. PZU Życie ²⁾	295 000	-	2 723 207	155 054	-	1 201 333	2 602	2 055 289	4 784	353 470	29 503 727	8 183 342	-	2 060 000
2. Lietuvos Draudimas AB ¹⁾	48 541	-	9 707	35 302	362 131	(24 046)	-	82 194	2 937	96 797	984 753	82 724	-	-
3. Link4 ²⁾	111 354	-	201 142	24 922	(208 868)	(22 636)	30 434	30 821	5 327	58 616	668 749	417 235	-	-
4. PZU Lietuva ¹⁾	216 481	-	-	54 250	(33 883)	(18 125)	-	23 713	-	52 158	670 352	295 680	-	-
5. AAS Balta ¹⁾	34 182	-	5 488	16 330	111 570	(17 465)	-	23 276	-	48 829	404 991	120 925	-	-
6. Ogrodowa Inwestycje	142 255	-	2 345	921	-	(1 863)	1 858	3 261	-	1 633	150 719	21 376	-	-
7. PZU Tower	411 000	-	-	176 216	(11 176)	357	-	68	-	102	580 548	326	-	-
8. TFI PZU	13 000	-	18 128	7 695	-	18 454	-	17 114	2	29 182	93 458	146 145	-	11 989
9. PZU CO	500	-	35 509	11	-	2 102	150	11 691	-	12 150	57 445	97 634	-	18 222
10. UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas ¹⁾	29 309	-	-	2 318	(3 353)	241	-	1 821	-	196	109 886	37 168	-	-
11. PZU Pomoc SA	4 886	-	12 695	-	-	2 309	12 017	20 051	-	15 539	54 353	46 495	-	-
12. PZU AM	5 000	-	5 008	1 475	-	234	-	18	88	62	11 787	37	-	-
13. PrJSC IC PZU Ukraine ¹⁾	7 216	-	652	147 255	(144 494)	(1 226)	-	27 607	-	16 033	116 839	132 873	-	-
14. PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance ¹⁾	7 153	-	-	25 315	(25 448)	4 323	-	3 360	-	2 043	107 182	40 690	-	-
15. Ipsilon Bis SA	100	-	-	4 000	(22)	(12)	-	1	-	-	4 071	-	-	-
16. PZU Finanse Sp. z o.o.	50	-	-	2 000	-	(36)	-	2	-	1	2 019	-	-	-
17. MPTE PZU SA	790	-	-	-	-	(120)	-	24	-	79	741	-	-	-
18. PZU Finance AB ¹⁾	219	-	-	6	-	23	-	701	-	128	2 128 486	-	-	-
19. Omicron BIS SA	150	-	-	-	-	(3)	-	1	-	-	148	-	-	-
20. Ipsilon Sp. z o.o.	50	-	-	-	(17)	(4)	-	1	-	-	31	-	-	-
21. Omicron SA	100	-	-	-	(8)	(6)	-	-	-	-	89	-	-	-
22. Syta Development	826	-	9 374	(285)	(9 601)	(404)	-	90	-	-	-	591	-	-

¹⁾ Dane wg MSSF.

²⁾ W przypadku spółek ubezpieczeniowych w pozycji „przychody ze sprzedaży” zaprezentowano przypis składki brutto i pozostałe przychody techniczne.

Lokaty w jednostkach podporządkowanych (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	6 909 718	5 201 384
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	1 131 060	1 272 006
b1. tys. LTL	-	836 704
tys. PLN	-	1 032 827
b2. tys. UAH	82 016	64 671
tys. PLN	13 303	14 525
b3. tys. EUR	262 116	52 649
tys. PLN	1 117 007	224 405
b4. tys. SEK	1 614	549
tys. PLN	750	249
Lokaty w jednostkach podporządkowanych, razem	8 040 778	6 473 390

2.5 Inne lokaty finansowe

Inne lokaty finansowe	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu	48	72
b) jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	13 606 029	12 965 651
c) dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	7 042 428	7 342 015
d) udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	-	-
e) pożyczki zabezpieczone hipotecznie, w tym:	917 623	660 869
- zabezpieczone dodatkowo polisami	-	-
f) pozostałe pożyczki, w tym:	616 988	1 479 827
- dla ubezpieczonych, których głównym zabezpieczeniem jest polisa	-	-
- dla ubezpieczonych, niezabezpieczonych polisami	-	-
g) lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1 391 806	1 368 226
h) pozostałe lokaty	264 536	248 469
Inne lokaty finansowe, razem	23 839 458	24 065 129

Zmiana stanu innych lokat finansowych (wg rodzaju)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) stan na początek okresu	24 065 129	22 134 104
Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	12 965 723	12 264 218
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	7 342 015	7 841 501
Pozostałe lokaty	3 757 391	2 028 385
b) zwiększenia (z tytułu)	163 420 156	209 160 582
- nabycie	162 485 518	208 097 627
- korekty aktualizujące wartość	934 638	1 062 955
- inne	-	-
c) zmniejszenia (z tytułu)	163 645 827	207 229 557
- zbycie lub wykup	163 534 868	206 807 151
- korekty aktualizujące wartość	110 959	422 406
- inne	-	-
d) stan na koniec okresu	23 839 458	24 065 129
Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	13 606 077	12 965 723
Dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	7 042 428	7 342 015
Pozostałe lokaty	3 190 953	3 757 391

Inne lokaty finansowe	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) krótkoterminowe	2 533 315	4 084 369
b) długoterminowe	21 306 143	19 980 760
Inne lokaty finansowe, razem	23 839 458	24 065 129

Inne lokaty finansowe (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	20 942 131	22 324 996
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	2 897 327	1 740 133
b1. tys. EUR	603 677	336 555
tys. PLN	2 572 568	1 434 500
b2. tys. USD	33 401	8 948
tys. PLN	130 300	31 384
b3. tys. HUF	4 925 961	16 353 080
tys. PLN	66 998	221 388
b4. pozostałe waluty tys. PLN	127 461	52 861
Inne lokaty finansowe, razem	23 839 458	24 065 129

Inne lokaty finansowe według kwalifikacji portfeli	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	672 106	266 269
b) pożyczki udzielone i należności własne	3 238 178	3 820 939
c) aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	5 376 840	6 139 901
d) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	14 552 334	13 838 020
Inne lokaty finansowe, razem	23 839 458	24 065 129

Inne lokaty finansowe w instrumenty finansowe	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) emitowane przez Skarb Państwa lub organizacje międzynarodowe, których członkiem jest RP	5 828 325	6 104 591
- lokaty długoterminowe	5 507 730	5 352 044
- lokaty krótkoterminowe	320 595	752 547
b) gwarantowane przez Skarb Państwa lub organizacje międzynarodowe, których członkiem jest RP	603 212	602 968
c) emitowane przez NBP	-	-
d) gwarantowane przez NBP	-	-
e) emitowane przez samorząd terytorialny lub związek tych jednostek lub miasto stołeczne Warszawa	26 251	26 252
f) gwarantowane przez samorząd terytorialny lub związek tych jednostek lub miasto stołeczne Warszawa	-	-
g) pozostałe	17 381 670	17 331 318
Inne lokaty finansowe w instrumenty finansowe, razem	23 839 458	24 065 129

Papiery wartościowe (inne lokaty finansowe)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym	6 633 062	6 932 390
b) niedopuszczone do obrotu na rynku regulowanym	6 922 315	6 496 220
Papiery wartościowe (inne lokaty finansowe), razem	13 555 377	13 428 610

Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu (wartość bilansowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) udziały i akcje, w tym:	48	72
- lokaty długoterminowe	48	72
b) dłużne papiery wartościowe, w tym:	-	-
- lokaty długoterminowe	-	-
c) inne (wg rodzaju)	-	-
Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu, razem	48	72

Zmiana stanu lokat w udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu (wg rodzaju)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) stan na początek okresu	72	69
Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu	72	69
b) zwiększenia (z tytułu)	-	3
- nabycie	-	-
- korekta wartości	-	3
- inne	-	-
c) zmniejszenia (z tytułu)	24	-
- zbycie	24	-
- korekta wartości	-	-
- inne	-	-
d) stan na koniec okresu	48	72
Udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu	48	72

W powyższej tabeli nie są wykazywane jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych, które zaprezentowano w pozycji II.3 aktywów bilansu.

Udziały, akcje oraz inne instrumenty finansowe o zmiennej kwocie dochodu (lokaty długoterminowe) - wg zbywalności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
A. Z nieograniczoną zbywalnością, notowane na giełdach (wartość bilansowa)	-	-
a) akcje (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
b) obligacje (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
c) inne - wg grup rodzajowych (wartość bilansowa):	-	-
listy zastawne (wartość bilansowa)	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
jednostki uczestnictwa w funduszach otwartych (wartość bilansowa)	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
B. Z nieograniczoną zbywalnością, notowane na rynkach pozagiełdowych (wartość bilansowa)	-	-
a) akcje (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
b) obligacje (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
c) inne - wg grup rodzajowych (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
C. Z nieograniczoną zbywalnością, nienotowane na rynku regulowanym (wartość bilansowa)	13 606 077	12 965 723
a) akcje (wartość bilansowa):	48	72
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	(24)	3
- wartość na początek okresu	72	69
- wartość według cen nabycia	12 572	12 788
b) obligacje (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-

Udziały, akcje oraz inne instrumenty finansowe o zmiennej kwocie dochodu (lokaty długoterminowe) - wg zbywalności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
c) inne - wg grup rodzajowych (wartość bilansowa):	13 606 029	12 965 651
jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych (wartość bilansowa)	13 606 029	12 965 651
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	640 378	701 502
- wartość na początek okresu	12 965 651	12 264 149
- wartość według cen nabycia	11 718 042	11 654 036
pożyczki (wartość bilansowa)	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
D. Z ograniczoną zbywalnością (wartość bilansowa)	-	-
a) udziały lub akcje (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
b) obligacje (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
c) inne - wg grup rodzajowych (wartość bilansowa):	-	-
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-	-
- wartość na początek okresu	-	-
- wartość według cen nabycia	-	-
Wartość według cen nabycia, razem	11 730 614	11 666 824
Wartość na początek okresu, razem	12 965 723	12 264 218
Korekty aktualizujące wartość (za okres), razem	640 354	701 505
Wartość bilansowa, razem	13 606 077	12 965 723

W latach 2014–2015 nie wystąpiły udziały, akcje oraz inne instrumenty finansowe o zmiennej kwocie dochodu stanowiące lokaty krótkoterminowe, udziały ani akcje krótkoterminowe zapewniające 5% lub więcej kapitału i ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników w jednostkach innych niż wykazane jako jednostki podporządkowane.

2.5.1. Pozostałe pożyczki

Pozostałe pożyczki	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
	Wartość bilansowa	Typ zabezpieczenia	Wartość bilansowa	Typ zabezpieczenia
Transakcje buy-sell-back	409 570	Papiery dłużne	1 121 138	Papiery dłużne
Pożyczki zabezpieczone aktywami, inne niż hipoteczne	207 418	Głównie zastawy na akcjach, portfelach wierzytelności, a także na rachunkach bankowych, innych pożyczkach i inne.	358 689	Głównie zastawy na akcjach, portfelach wierzytelności, a także na rachunkach bankowych, innych pożyczkach i inne.
Pozostałe pożyczki, razem	616 988		1 479 827	

2.5.2. Dłużne papiery wartościowe emitowane przez korporacje oraz jednostki samorządu terytorialnego

Dłużne papiery wartościowe według klasyfikacji emitentów na dzień 31 grudnia 2015 roku	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena wg wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Spółki indeksu WIG - Banki	w zamortyzowanym koszcie	335 556	336 941	337 427	-
Spółki indeksu WIG - Banki	w wartości godziwej	98 472	101 266	101 266	-
Banki zagraniczne	w zamortyzowanym koszcie	69 622	72 425	74 876	-
Banki hipoteczne	w wartości godziwej	41 983	43 179	43 179	-
Samorzady krajowe	w zamortyzowanym koszcie	25 000	26 251	29 733	-
Pozostałe	w wartości godziwej	18 419	17 154	17 154	-
Spółki indeksu WIG - Paliwa	w wartości godziwej	13 489	13 673	13 673	-
Razem		602 541	610 889	617 308	

Dłużne papiery wartościowe według klasyfikacji emitentów na dzień 31 grudnia 2014 roku	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena wg wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Spółki indeksu WIG - Banki	w zamortyzowanym koszcie	335 557	337 203	344 677	-
Spółki indeksu WIG - Banki	w wartości godziwej	136 224	141 992	141 992	-
Banki zagraniczne	w zamortyzowanym koszcie	69 622	72 422	77 381	-
Banki hipoteczne	w wartości godziwej	41 983	42 623	42 623	-
Samorzady krajowe	w zamortyzowanym koszcie	25 000	26 252	30 442	-
Spółki indeksu WIG - Paliwa	w wartości godziwej	13 489	13 965	13 965	-
Razem		621 875	634 457	651 080	

2.5.3. Papiery emitowane przez rządy inne niż RP

Według stanu na 31 grudnia 2015 roku:

Nazwa emitenta	Waluta	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena wg wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Niemcy	EUR	w wartości godziwej	684 709	680 057	680 057	-
Stany Zjednoczone	USD	w wartości godziwej	80 031	77 843	77 843	-
Rumunia	EUR	w wartości godziwej	52 805	56 754	56 754	-
Węgry	EUR	w wartości godziwej	46 872	47 554	47 554	-
Węgry	HUF	w wartości godziwej	41 964	40 852	40 852	-
Portugalia	EUR	w wartości godziwej	36 735	35 565	35 565	-
Hiszpania	EUR	w wartości godziwej	31 627	30 451	30 451	-
Islandia	USD	w wartości godziwej	1 508	1 880	1 880	-
Razem			976 251	970 956	970 956	

Według stanu na 31 grudnia 2014 roku:

Nazwa emitenta	Waluta	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena wg wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Rumunia	EUR	w wartości godziwej	31 203	34 424	34 424	-
Islandia	USD	w wartości godziwej	4 684	5 379	5 379	-
Razem			35 887	39 803	39 803	

2.5.4. Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych

Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych (wg zapadalności)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) do 3 miesięcy	752 466	1 368 226
b) powyżej 3 miesięcy do 1 roku	639 340	-
c) powyżej 1 roku do 5 lat	-	-
d) powyżej 5 lat	-	-
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych, razem	1 391 806	1 368 226

Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	491 756	261 037
b) w walutach obcych w bankach krajowych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	900 050	1 107 189
b1. tys. EUR	206 063	213 127
tys. PLN	878 138	908 412
b2. tys. USD	5 617	2 402
tys. PLN	21 912	8 426
b3. tys. HUF	-	14 060 496
tys. PLN	-	190 351
c) w walutach obcych w bankach zagran. (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych, razem	1 391 806	1 368 226

2.5.5. Instrumenty pochodne

W latach 2015 i 2014 PZU nie stosował rachunkowości zabezpieczeń, ani nie posiadał instrumentów pochodnych, zabezpieczających wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

W ramach swojej działalności lokacyjnej PZU wykorzystuje różnego typu pochodne instrumenty finansowe służące do zarządzania różnymi typami ryzyka inwestycyjnego. Instrumenty te zmniejszają lub zwiększają ekspozycje na poszczególne typy ryzyka. Instrumentami pochodnymi stosowanymi przez PZU w 2015 i 2014 roku były transakcje typu swap i forward na stopę procentową i kursy walut, a także kontrakty terminowe na indeksy giełdowe, ceny towarów lub ceny obligacji.

Podstawowym rodzajem ryzyka związanym z instrumentami pochodnymi występującymi w PZU jest ryzyko rynkowe, które obejmuje ryzyko stopy procentowej i ryzyko zmiany ceny różnych instrumentów.

Na 31 grudnia 2015 roku PZU posiadał następujące instrumenty pochodne oraz osiągnął w 2015 roku następujące wyniki na transakcjach instrumentami pochodnymi:

Rodzaj zabezpieczonego ryzyka	Cel nabycia / wystawienia	Zakres i charakter instrumentu	Waluta	Termin ustalania cen, zapadalności, wygaśnięcia lub wykonania instrumentu	Możliwość wcześniejszego rozliczenia - okres lub dzień - jeśli istnieje	Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów lub pasywów	Dodatkowe zabezpieczenia związane z tym instrumentem, przyjęte lub złożone	Wartość nominalna na 31 grudnia 2015 w tys. waluty	Wartość nominalna na 31 grudnia 2015 przeliczona na złote w tys. zł.	Ilość na 31 grudnia 2015	Typ pozycji na 31 grudnia 2015 (krótka / długa)	Aktywa - wartość bilansowa w tys. zł.	Zobowiązania - wartość bilansowa w tys. zł.	Wynik zrealizowany w 2015 roku w tys. zł.	Wynik niezrealizowany w 2015 roku w tys. zł.
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2024-02-24	Tak	Brak	Brak	3 500 037	47 604	1	n/d	-	12 798	9 859	(12 798)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2024-04-08	Tak	Brak	Brak	3 500 037	47 604	1	n/d	9 322	-	(6 551)	9 322
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2024-04-08	Tak	Brak	Brak	3 500 037	47 604	1	n/d	9 557	-	(6 773)	9 557
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2016-03-09	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	-	6 075	6 041	(6 075)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2016-03-09	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	-	6 050	6 017	(6 050)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-06-16	Tak	Brak	Brak	50 000	50 000	1	n/d	-	2 217	2 047	(2 217)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-06-16	Tak	Brak	Brak	25 000	25 000	1	n/d	-	1 108	1 023	(1 108)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-06-18	Tak	Brak	Brak	70 000	70 000	1	n/d	-	3 150	2 912	(3 150)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2024-06-05	Tak	Brak	Brak	65 000	65 000	1	n/d	3 075	-	-	(712)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-07-08	Tak	Brak	Brak	25 000	25 000	1	n/d	782	-	(701)	782
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	MXN	2017-10-13	Tak	Brak	Brak	3 635 000	814 967	1	n/d	5 068	-	-	6 240
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2016-11-10	Tak	Brak	Brak	125 000	125 000	1	n/d	-	184	161	(184)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2016-11-12	Tak	Brak	Brak	128 000	128 000	1	n/d	-	201	188	(201)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2019-12-09	Tak	Brak	Brak	25 000	25 000	1	n/d	-	211	128	(211)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	MXN	2017-10-13	Tak	Brak	Brak	3 635 000	814 967	1	n/d	-	6 199	-	(6 224)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2019-12-19	Tak	Brak	Brak	15 000	15 000	1	n/d	-	125	77	(125)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2019-12-23	Tak	Brak	Brak	10 000	10 000	1	n/d	-	58	27	(58)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2019-12-23	Tak	Brak	Brak	30 000	30 000	1	n/d	-	175	81	(175)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2024-02-24	Tak	Brak	Brak	3 326 005	45 237	1	n/d	1 122	-	(473)	1 122
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	266 953	262 975	1	n/d	-	20 505	-	(20 505)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2023-05-20	Tak	Brak	Brak	114 000	444 725	1	n/d	6 474	-	-	6 474
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	256 665	252 841	1	n/d	13 375	-	-	13 375
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	MXN	2017-07-21	Tak	Brak	Brak	4 200 000	941 640	1	n/d	2 591	-	-	2 591
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	370 260	364 743	1	n/d	-	23 018	-	(23 018)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	124 740	122 881	1	n/d	-	7 544	-	(7 544)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	155 019	152 709	1	n/d	-	8 405	-	(8 405)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	AUD	2019-08-12	Tak	Brak	Brak	36 600	104 478	1	n/d	151	-	-	151
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	AUD	2019-08-14	Tak	Brak	Brak	150 000	428 190	1	n/d	457	-	-	457
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	ILS	2018-08-14	Tak	Brak	Brak	383 000	382 847	1	n/d	458	-	-	458
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	ILS	2018-08-14	Tak	Brak	Brak	950 000	949 620	1	n/d	1 159	-	-	1 159
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-11-06	Tak	Brak	Brak	425 000	425 000	1	n/d	500	-	-	500
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2025-08-26	Tak	Brak	Brak	50 000	50 000	1	n/d	-	806	-	(806)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	199 063	196 097	1	n/d	9 253	-	-	9 253
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	648 798	639 131	1	n/d	30 157	-	-	30 157
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	ZAR	2025-08-25	Tak	Brak	Brak	1 150 000	287 155	1	n/d	-	9 049	-	(9 049)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	196 145	193 222	1	n/d	-	5 393	-	(5 393)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	ZAR	2025-09-11	Tak	Brak	Brak	575 002	143 578	1	n/d	3 893	-	-	3 893
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	ZAR	2025-09-11	Tak	Brak	Brak	575 002	143 578	1	n/d	3 930	-	-	3 930
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	AUD	2019-10-23	Tak	Brak	Brak	40 000	114 184	1	n/d	-	351	-	(351)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	AUD	2019-10-23	Tak	Brak	Brak	107 000	305 442	1	n/d	-	967	-	(967)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CAD	2025-10-28	Tak	Brak	Brak	33 000	92 737	1	n/d	-	27	-	(27)

Rodzaj zabezpieczonego ryzyka	Cel nabycia / wystawienia	Zakres i charakter instrumentu	Waluta	Termin ustalania cen, zapadalności, wygaśnięcia lub wykonania instrumentu	Możliwość wcześniejszego rozliczenia - okres lub dzień - jeśli istnieje	Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów lub pasywów	Dodatkowe zabezpieczenia związane z tym instrumentem, przyjęte lub złożone	Wartość nominalna na 31 grudnia 2015 w tys. waluty	Wartość nominalna na 31 grudnia 2015 przeliczona na złote w tys. zł.	Ilość na 31 grudnia 2015	Typ pozycji na 31 grudnia 2015 (krótka / długa)	Aktywa - wartość bilansowa w tys. zł.	Zobowiązania - wartość bilansowa w tys. zł.	Wynik zrealizowany w 2015 roku w tys. zł.	Wynik niezrealizowany w 2015 roku w tys. zł.
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2023-12-19	Tak	Brak	Brak	7 049 996	95 887	1	n/d	-	64	(130)	(64)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CAD	2025-11-09	Tak	Brak	Brak	56 000	157 371	1	n/d	-	1 661	-	(1 661)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2025-12-08	Tak	Brak	Brak	25 000	25 000	1	n/d	11	-	-	11
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2020-04-30	Tak	Brak	Brak	2 000 000	27 202	1	n/d	6 057	-	(4 845)	6 057
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2020-05-11	Tak	Brak	Brak	1 000 000	13 601	1	n/d	-	3 264	2 641	(3 264)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2020-05-11	Tak	Brak	Brak	1 000 000	13 601	1	n/d	-	3 257	2 635	(3 257)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	RUB	2016-04-13	Tak	Brak	Brak	325 000	17 160	1	n/d	-	97	(323)	(97)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	RUB	2016-04-13	Tak	Brak	Brak	325 000	17 160	1	n/d	-	106	(314)	(106)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-07-12	Tak	Brak	Brak	112 500	112 500	1	n/d	9 163	-	(8 668)	9 163
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-07-31	Tak	Brak	Brak	125 000	125 000	1	n/d	-	9 340	8 791	(9 340)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	ZAR	2022-09-20	Tak	Brak	Brak	637 501	159 184	1	n/d	-	10 010	-	(8 168)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-09-28	Tak	Brak	Brak	50 000	50 000	1	n/d	-	2 549	2 356	(2 549)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-10-02	Tak	Brak	Brak	25 000	25 000	1	n/d	-	1 273	1 178	(1 273)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	ZAR	2022-10-03	Tak	Brak	Brak	637 501	159 184	1	n/d	9 741	-	-	8 193
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-10-04	Tak	Brak	Brak	112 500	112 500	1	n/d	-	5 615	5 193	(5 615)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-10-09	Tak	Brak	Brak	25 000	25 000	1	n/d	-	1 273	1 178	(1 273)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-10-19	Tak	Brak	Brak	50 000	50 000	1	n/d	-	2 434	2 248	(2 434)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-10-19	Tak	Brak	Brak	50 000	50 000	1	n/d	-	2 434	2 248	(2 434)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-01-08	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	-	4 380	-	(364)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-01-08	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	-	4 380	-	(364)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2023-01-08	Tak	Brak	Brak	44 500	173 599	1	n/d	-	6 809	-	(3 493)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-01-09	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	-	4 671	-	(402)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2023-01-30	Tak	Brak	Brak	25 000	97 528	1	n/d	-	3 928	-	(1 957)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2023-03-12	Tak	Brak	Brak	69 500	271 126	1	n/d	12 464	-	-	5 538
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	RUB	2016-04-15	Tak	Brak	Brak	325 000	17 160	1	n/d	174	-	311	174
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	RUB	2016-04-15	Tak	Brak	Brak	325 000	17 160	1	n/d	173	-	312	173
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2023-05-14	Tak	Brak	Brak	111 000	433 022	1	n/d	-	17 426	-	(7 868)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-11-20	Tak	Brak	Brak	187 500	187 500	1	n/d	3 733	-	(3 245)	3 733
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-11-20	Tak	Brak	Brak	125 000	125 000	1	n/d	2 489	-	(2 164)	2 489
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	EUR	2017-06-19	Tak	Brak	Brak	95 000	404 843	1	n/d	9 615	-	(7 745)	9 615
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2023-06-20	Tak	Brak	Brak	130 000	130 000	1	n/d	-	9 119	-	857
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	77 664	76 507	1	n/d	-	8 862	-	(6 317)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2017-07-09	Tak	Brak	Brak	128 000	499 341	1	n/d	-	11 763	6 239	(11 763)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	EUR	2017-07-09	Tak	Brak	Brak	100 000	426 150	1	n/d	10 939	-	-	1 980
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	78 851	77 676	1	n/d	12 330	-	-	5 462
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-07-29	Tak	Brak	Brak	2 500 000	394 250	1	n/d	10 480	-	-	724
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-07-29	Tak	Brak	Brak	425 000	425 000	1	n/d	-	17 704	-	(910)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-01-16	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	4 841	-	-	388
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-01-16	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	5 456	-	-	424
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-08-03	Tak	Brak	Brak	1 225 003	193 183	1	n/d	5 293	-	-	394
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-01-08	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	5 398	-	-	377
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-08-19	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	-	11 610	-	(752)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-08-16	Tak	Brak	Brak	1 250 000	197 125	1	n/d	5 485	-	-	306

Rodzaj zabezpieczonego ryzyka	Cel nabycia / wystawienia	Zakres i charakter instrumentu	Waluta	Termin ustalania cen, zapadalności, wygaśnięcia lub wykonania instrumentu	Możliwość wcześniejszego rozliczenia - okres lub dzień - jeśli istnieje	Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów lub pasywów	Dodatkowe zabezpieczenia związane z tym instrumentem, przyjęte lub złożone	Wartość nominalna na 31 grudnia 2015 w tys. waluty	Wartość nominalna na 31 grudnia 2015 przeliczona na złote w tys. zł.	Ilość na 31 grudnia 2015	Typ pozycji na 31 grudnia 2015 (krótka / długa)	Aktywa - wartość bilansowa w tys. zł.	Zobowiązania - wartość bilansowa w tys. zł.	Wynik zrealizowany w 2015 roku w tys. zł.	Wynik niezrealizowany w 2015 roku w tys. zł.
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2023-09-09	Tak	Brak	Brak	130 000	130 000	1	n/d	13 941	-	-	(904)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	84 996	83 730	1	n/d	-	8 158	-	(7 170)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	81 213	80 003	1	n/d	-	8 695	-	(6 599)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-09-17	Tak	Brak	Brak	215 000	215 000	1	n/d	11 225	-	-	570
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-10-19	Tak	Brak	Brak	1 250 000	197 125	1	n/d	-	4 848	-	(262)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-10-21	Tak	Brak	Brak	1 200 000	189 240	1	n/d	-	4 492	-	(237)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-10-21	Tak	Brak	Brak	1 200 000	189 240	1	n/d	-	4 492	-	(237)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-10-19	Tak	Brak	Brak	1 250 000	197 125	1	n/d	-	4 689	-	(257)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2017-10-26	Tak	Brak	Brak	128 000	499 341	1	n/d	7 701	-	-	5 785
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	179 632	176 955	1	n/d	12 916	-	-	15 911
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	USD	2016-01-11	Tak	Brak	Brak	5 500	21 456	1	długa	139	-	-	139
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	EUR	2016-01-04	Tak	Brak	Brak	80 300	342 198	1	długa	2 233	-	-	2 233
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	EUR	2016-01-04	Tak	Brak	Brak	2 350	10 015	1	długa	38	-	-	38
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	GBP	2016-01-07	Tak	Brak	Brak	12 500	72 328	1	długa	377	-	-	377
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	EUR	2016-01-07	Tak	Brak	Brak	25 000	106 538	1	długa	553	-	-	553
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	EUR	2016-01-11	Tak	Brak	Brak	3 698	15 760	1	długa	142	-	-	142
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	EUR	2016-01-11	Tak	Brak	Brak	462	1 970	1	długa	18	-	-	18
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	USD	2016-01-11	Tak	Brak	Brak	15 200	59 297	1	krótka	-	267	-	(267)
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	HUF	2016-01-29	Tak	Brak	Brak	2 894 420	39 367	1	długa	87	-	-	87
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc	EUR	2016-12-20	Tak	Brak	Brak	48 294	205 806	195	krótka	-	2 306	-	(634)
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc	EUR	2016-06-20	Tak	Brak	Brak	48 421	206 346	195	krótka	-	1 776	-	(540)
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc	EUR	2016-03-20	Tak	Brak	Brak	48 474	206 574	195	krótka	-	1 517	-	(478)
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc	EUR	2017-03-20	Tak	Brak	Brak	48 233	205 545	195	krótka	-	2 525	-	(634)
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc	EUR	2016-09-20	Tak	Brak	Brak	48 358	206 076	195	krótka	-	2 057	-	(602)
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	DKK	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	2 328	-
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	EUR	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(32 308)	-
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	HUF	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(579)	-
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	RUB	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	3	-
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	USD	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(4 584)	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(8 088)	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	EUR	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	26 092	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(3 779)	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	ILS	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	4 071	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(625)	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	SEK	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	3 890	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	THB	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	1 471	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	817	-

Rodzaj zabezpieczonego ryzyka	Cel nabycia / wystawienia	Zakres i charakter instrumentu	Waluta	Termin ustalania cen, zapadalności, wygaśnięcia lub wykonania instrumentu	Możliwość wcześniejszego rozliczenia - okres lub dzień - jeśli istnieją	Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów lub pasywów	Dodatkowe zabezpieczenia związane z tym instrumentem, przyjęte lub złożone	Wartość nominalna na 31 grudnia 2015 w tys. waluty	Wartość nominalna na 31 grudnia 2015 przeliczona na złote w tys. zł.	Ilość na 31 grudnia 2015	Typ pozycji na 31 grudnia 2015 (krótka / długa)	Aktywa - wartość bilansowa w tys. zł.	Zobowiązania - wartość bilansowa w tys. zł.	Wynik zrealizowany w 2015 roku w tys. zł.	Wynik niezrealizowany w 2015 roku w tys. zł.
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc	EUR	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	3 671	-
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc	USD	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(839)	-
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc	USD	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(7 230)	-
Ryzyko wartości indeksu	handl.	Opcja	EUR	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(10 188)	-
Ryzyko wartości indeksu	handl.	Opcja	JPY	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(1 820)	-
Ryzyko wartości indeksu	handl.	Opcja	USD	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(4 981)	-
Ryzyko wartości instrumentów bazowych	handl.	Opcja	USD	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(7 889)	-
Ryzyko kursowe	handl.	Umowy na przyszłe kursy	EUR	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(707)	-
Ryzyko kursowe	handl.	Umowy na przyszłe kursy	GBP	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(175)	-
Ryzyko kursowe	handl.	Umowy na przyszłe kursy	HUF	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(87)	-
Ryzyko kursowe	handl.	Umowy na przyszłe kursy	USD	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	180	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	PLN	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(210)	-
RAZEM												264 536	304 467	(19 607)	(28 567)

Na 31 grudnia 2014 roku PZU posiadał następujące instrumenty pochodne oraz osiągnął w 2014 roku następujące wyniki na transakcjach instrumentami pochodnymi:

Rodzaj zabezpieczanego ryzyka	Cel nabycia / wystawienia	Zakres i charakter instrumentu	Waluta	Termin ustalania cen, zapadalności, wygaśnięcia lub wykonania instrumentu	Możliwość wcześniejszego rozliczenia - okres lub dzień - jeśli istnieją	Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów lub pasywów	Dodatki zabezpieczenia związane z tym instrumentem, przyjęte lub złożone	Wartość nominalna na 31 grudnia 2014 w tys. waluty	Wartość nominalna na 31 grudnia 2014 przeliczona na złote w tys. zł.	Ilość na 31 grudnia 2014	Typ pozycji na 31 grudnia 2014 (krótka / długa)	Aktywa - wartość bilansowa w tys. zł.	Zobowiązania - wartość bilansowa w tys. zł.	Wynik zrealizowany w 2014 roku w tys. zł.	Wynik niezrealizowany w 2014 roku w tys. zł.
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na surowce	USD	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	10 767	-
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc.	EUR	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(18 839)	-
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc.	USD	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(17)	-
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc.	EUR	2015-12-20	Tak	Brak	Brak	48 518	206 800	195	krótka	-	873	-	(873)
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc.	EUR	2016-12-20	Tak	Brak	Brak	48 294	205 844	195	krótka	-	1 673	(201)	(1 673)
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc.	EUR	2015-06-20	Tak	Brak	Brak	48 579	207 060	195	krótka	-	613	-	(613)
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc.	EUR	2016-06-20	Tak	Brak	Brak	48 421	206 385	195	krótka	-	1 236	-	(1 236)
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc.	EUR	2016-03-20	Tak	Brak	Brak	48 475	206 613	195	krótka	-	1 039	-	(1 039)
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc.	EUR	2017-03-20	Tak	Brak	Brak	48 233	205 584	195	krótka	-	1 892	-	(1 892)
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc.	EUR	2015-09-20	Tak	Brak	Brak	48 553	206 947	195	krótka	-	736	-	(736)
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc.	EUR	2016-09-20	Tak	Brak	Brak	48 358	206 114	195	krótka	-	1 455	-	(1 455)
Ryzyko kursowe	handl.	Kontr. term. na st. proc.	GBP	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	1 319	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	HUF	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	1 260	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	PLN	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(93)	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	ZAR	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(2 960)	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	PLN	2015-06-29	Tak	Brak	Brak	125 000	125 000	1	długa	211	-	-	211
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	PLN	2015-01-09	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	długa	108	-	-	108
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	PLN	2015-07-09	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	długa	102	-	-	102
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	PLN	2015-01-12	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	długa	110	-	-	110
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	PLN	2015-07-10	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	długa	88	-	-	88

Rodzaj zabezpieczonego ryzyka	Cel nabycia / wystawienia	Zakres i charakter instrumentu	Waluta	Termin ustalania cen, zapadalności, wygaśnięcia lub wykonania instrumentu	Możliwość wcześniejszego rozliczenia - okres lub dzień - jeśli istnieje	Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów lub pasywów	Dodatkowe zabezpieczenia związane z tym instrumentem, przyjęte lub złożone	Wartość nominalna na 31 grudnia 2014 w tys. waluty	Wartość nominalna na 31 grudnia 2014 przeliczona na złote w tys. zł.	Ilość na 31 grudnia 2014	Typ pozycji na 31 grudnia 2014 (krótka / długa)	Aktywa - wartość bilansowa w tys. zł.	Zobowiązania - wartość bilansowa w tys. zł.	Wynik zrealizowany w 2014 roku w tys. zł.	Wynik niezrealizowany w 2014 roku w tys. zł.
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	PLN	2015-02-16	Tak	Brak	Brak	500 000	500 000	1	długa	115	-	-	115
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	PLN	2015-11-16	Tak	Brak	Brak	500 000	500 000	1	długa	294	-	-	294
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	PLN	2015-05-08	Tak	Brak	Brak	500 000	500 000	1	długa	-	1 581	-	(1 205)
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	PLN	2015-05-19	Tak	Brak	Brak	500 000	500 000	1	krótka	1 862	-	-	1 291
Ryzyko stopy proc.	handl.	Um. na prz. st. proc. - FRA	PLN	2015-09-28	Tak	Brak	Brak	125 000	125 000	1	długa	-	590	-	(487)
Ryzyko kursowe	handl.	Umowy na przyszłe kursy	EUR	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	915	-
Ryzyko kursowe	handl.	Umowy na przyszłe kursy	EUR	2015-02-27	Tak	Brak	Brak	18 000	76 721	1	krótka	-	1 261	-	(1 261)
Ryzyko kursowe	handl.	Umowy na przyszłe kursy	EUR	2015-02-27	Tak	Brak	Brak	18 000	76 721	1	krótka	-	859	-	(859)
Ryzyko kursowe	handl.	Umowy na przyszłe kursy	USD	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	2 027	-
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	EUR	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(7 726)	-
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	HUF	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	31	-
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	RUB	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	9	-
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	USD	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(1 056)	-
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	HUF	2015-01-09	Tak	Brak	Brak	14 000 000	189 532	1	n/d	1 000	-	-	1 000
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	EUR	2015-01-09	Tak	Brak	Brak	2 800	11 934	1	n/d	-	211	-	(211)
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	USD	2015-01-09	Tak	Brak	Brak	1 550	5 436	1	n/d	-	236	-	(236)
Ryzyko kursowe	handl.	FX SWAP	EUR	2015-01-20	Tak	Brak	Brak	25 000	106 558	1	n/d	151	-	-	151
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(3 459)	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	7 241	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	EUR	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	2 569	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	1 334	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	MXN	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(1 675)	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	52 530	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	SEK	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	14 515	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	ZAR	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	-	-	(4)	-
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2024-02-24	Tak	Brak	Brak	3 500 000	47 383	1	n/d	-	11 548	673	(11 548)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2016-03-07	Tak	Brak	Brak	500 000	500 000	1	n/d	7 156	-	-	7 156
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	ILS	2017-03-19	Tak	Brak	Brak	927 500	837 625	1	n/d	8 640	-	-	8 640
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2024-04-03	Tak	Brak	Brak	3 326 000	45 027	1	n/d	8 027	-	-	(627)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	THB	2016-04-07	Tak	Brak	Brak	4 180 000	444 334	1	n/d	-	2 870	(691)	(2 870)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	THB	2024-04-07	Tak	Brak	Brak	980 000	104 174	1	n/d	9 573	-	907	9 573
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2024-04-08	Tak	Brak	Brak	3 500 000	47 383	1	n/d	7 889	-	(666)	7 889
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2024-04-08	Tak	Brak	Brak	3 500 000	47 383	1	n/d	8 139	-	(666)	8 139
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2016-03-09	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	-	2 871	-	(2 871)

Rodzaj zabezpieczonego ryzyka	Cel nabycia / wystawienia	Zakres i charakter instrumentu	Waluta	Termin ustalania cen, zapadalności, wygaśnięcia lub wykonania instrumentu	Możliwość wcześniejszego rozliczenia - okres lub dzień - jeśli istnieje	Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów lub pasywów	Dodatkowe zabezpieczenia związane z tym instrumentem, przyjęte lub złożone	Wartość nominalna na 31 grudnia 2014 w tys. waluty	Wartość nominalna na 31 grudnia 2014 przeliczona na złote w tys. zł.	Ilość na 31 grudnia 2014	Typ pozycji na 31 grudnia 2014 (krótka / długa)	Aktywa - wartość bilansowa w tys. zł.	Zobowiązania - wartość bilansowa w tys. zł.	Wynik zrealizowany w 2014 roku w tys. zł.	Wynik niezrealizowany w 2014 roku w tys. zł.
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2016-03-09	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	-	2 846	-	(2 846)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2024-06-10	Tak	Brak	Brak	25 000	25 000	1	n/d	-	3 313	340	(3 313)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-06-12	Tak	Brak	Brak	50 000	50 000	1	n/d	-	2 510	679	(2 510)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-06-16	Tak	Brak	Brak	50 000	50 000	1	n/d	-	2 607	677	(2 607)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-06-16	Tak	Brak	Brak	50 000	50 000	1	n/d	-	2 549	677	(2 549)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-06-16	Tak	Brak	Brak	25 000	25 000	1	n/d	-	1 275	338	(1 275)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-06-18	Tak	Brak	Brak	70 000	70 000	1	n/d	-	3 633	948	(3 633)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2024-06-05	Tak	Brak	Brak	65 000	65 000	1	n/d	3 786	-	-	3 786
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-07-08	Tak	Brak	Brak	25 000	25 000	1	n/d	801	-	-	801
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2024-09-04	Tak	Brak	Brak	29 000	29 000	1	n/d	-	1 756	-	(1 756)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-11-07	Tak	Brak	Brak	425 000	425 000	1	n/d	2 744	-	-	2 744
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	MXN	2017-10-13	Tak	Brak	Brak	3 635 000	865 857	1	n/d	-	1 170	-	(1 170)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	SEK	2018-10-31	Tak	Brak	Brak	923 750	418 644	1	n/d	2 272	-	-	2 272
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2016-11-10	Tak	Brak	Brak	125 000	125 000	1	n/d	-	170	-	(170)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2016-11-10	Tak	Brak	Brak	65 000	65 000	1	n/d	-	108	-	(108)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2016-11-12	Tak	Brak	Brak	128 000	128 000	1	n/d	-	190	-	(190)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2019-12-09	Tak	Brak	Brak	25 000	25 000	1	n/d	-	172	-	(172)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	MXN	2017-10-13	Tak	Brak	Brak	3 635 000	865 857	1	n/d	26	-	-	26
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2023-12-19	Tak	Brak	Brak	7 050 000	95 443	1	n/d	-	20 498	-	(20 498)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2019-12-19	Tak	Brak	Brak	15 000	15 000	1	n/d	-	102	-	(102)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2019-12-23	Tak	Brak	Brak	10 000	10 000	1	n/d	-	37	-	(37)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2019-12-23	Tak	Brak	Brak	30 000	30 000	1	n/d	-	110	-	(110)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2019-12-29	Tak	Brak	Brak	15 000	15 000	1	n/d	-	1	-	(1)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2019-12-29	Tak	Brak	Brak	30 000	30 000	1	n/d	27	-	-	27
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2020-04-30	Tak	Brak	Brak	2 000 000	27 076	1	n/d	5 982	-	(2 946)	5 982
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2020-05-11	Tak	Brak	Brak	1 000 000	13 538	1	n/d	-	3 263	1 709	(3 263)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	HUF	2020-05-11	Tak	Brak	Brak	1 000 000	13 538	1	n/d	-	3 256	1 702	(3 256)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	RUB	2016-04-13	Tak	Brak	Brak	325 000	19 565	1	n/d	2 058	-	1 156	2 058
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	RUB	2016-04-13	Tak	Brak	Brak	325 000	19 565	1	n/d	2 040	-	1 190	2 040
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-07-12	Tak	Brak	Brak	112 500	112 500	1	n/d	11 053	-	(3 078)	11 053
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-07-13	Tak	Brak	Brak	275 000	275 000	1	n/d	-	5 454	3 722	(5 454)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-07-31	Tak	Brak	Brak	275 000	275 000	1	n/d	4 782	-	(2 978)	4 782
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2018-07-31	Tak	Brak	Brak	125 000	125 000	1	n/d	-	11 202	2 292	(11 202)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	ZAR	2022-09-20	Tak	Brak	Brak	637 500	193 163	1	n/d	-	1 841	-	5 673
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-09-28	Tak	Brak	Brak	50 000	50 000	1	n/d	-	3 495	880	(3 495)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-10-02	Tak	Brak	Brak	25 000	25 000	1	n/d	-	1 753	435	(1 753)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	ZAR	2022-10-03	Tak	Brak	Brak	637 500	193 163	1	n/d	1 549	-	-	(5 701)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-10-04	Tak	Brak	Brak	112 500	112 500	1	n/d	-	7 738	1 797	(7 738)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-10-09	Tak	Brak	Brak	25 000	25 000	1	n/d	-	1 759	427	(1 759)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-10-19	Tak	Brak	Brak	50 000	50 000	1	n/d	-	3 402	677	(3 402)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-10-19	Tak	Brak	Brak	50 000	50 000	1	n/d	-	3 402	677	(3 402)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-01-08	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	6 107	-	(5 737)	6 107
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-01-08	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	6 107	-	(5 737)	6 107

Rodzaj zabezpieczonego ryzyka	Cel nabycia / wystawienia	Zakres i charakter instrumentu	Waluta	Termin ustalania cen, zapadalności, wygaśnięcia lub wykonania instrumentu	Możliwość wcześniejszego rozliczenia - okres lub dzień - jeśli istnieje	Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów lub pasywów	Dodatkowe zabezpieczenia związane z tym instrumentem, przyjęte lub złożone	Wartość nominalna na 31 grudnia 2014 w tys. waluty	Wartość nominalna na 31 grudnia 2014 przeliczona na złote w tys. zł.	Ilość na 31 grudnia 2014	Typ pozycji na 31 grudnia 2014 (krótka / długa)	Aktywa - wartość bilansowa w tys. zł.	Zobowiązania - wartość bilansowa w tys. zł.	Wynik zrealizowany w 2014 roku w tys. zł.	Wynik niezrealizowany w 2014 roku w tys. zł.
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-01-08	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	-	4 017	-	(4 629)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-01-08	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	-	4 017	-	(4 629)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2023-01-08	Tak	Brak	Brak	44 500	156 070	1	n/d	-	3 316	-	(9 887)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-01-09	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	6 591	-	(6 175)	6 591
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-01-09	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	-	4 269	-	(5 109)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2023-01-30	Tak	Brak	Brak	25 000	87 680	1	n/d	-	1 971	-	(5 597)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2023-03-12	Tak	Brak	Brak	69 500	243 750	1	n/d	6 925	-	-	15 949
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	RUB	2016-04-15	Tak	Brak	Brak	325 000	19 565	1	n/d	-	1 892	(1 405)	(1 892)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	RUB	2016-04-15	Tak	Brak	Brak	325 000	19 565	1	n/d	-	1 895	(1 399)	(1 895)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-05-11	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	3 622	-	(2 499)	3 622
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-05-11	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	3 622	-	(2 499)	3 622
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2023-05-14	Tak	Brak	Brak	111 000	389 299	1	n/d	-	9 558	-	(25 243)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-05-19	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	3 356	-	(2 206)	3 356
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-05-19	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	3 356	-	(2 206)	3 356
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-05-19	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	3 579	-	(2 423)	3 579
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-05-19	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	3 579	-	(2 423)	3 579
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-11-20	Tak	Brak	Brak	187 500	187 500	1	n/d	4 729	-	5 206	4 729
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2023-05-21	Tak	Brak	Brak	114 000	399 821	1	n/d	8 739	-	-	25 718
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-11-20	Tak	Brak	Brak	187 500	187 500	1	n/d	3 153	-	3 471	3 153
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-06-10	Tak	Brak	Brak	125 000	125 000	1	n/d	-	2 315	1 689	(2 315)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-06-10	Tak	Brak	Brak	125 000	125 000	1	n/d	-	2 315	1 689	(2 315)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-06-10	Tak	Brak	Brak	125 000	125 000	1	n/d	-	2 321	1 695	(2 321)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-06-10	Tak	Brak	Brak	125 000	125 000	1	n/d	-	2 321	1 695	(2 321)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-06-18	Tak	Brak	Brak	100 000	100 000	1	n/d	-	1 863	1 274	(1 863)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-06-18	Tak	Brak	Brak	100 000	100 000	1	n/d	-	1 863	1 274	(1 863)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	EUR	2017-06-19	Tak	Brak	Brak	95 000	404 919	1	n/d	7 642	-	-	7 358
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2023-06-20	Tak	Brak	Brak	130 000	130 000	1	n/d	-	9 976	-	(13 425)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	77 664	102 493	1	n/d	-	2 544	-	1 661
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2023-06-28	Tak	Brak	Brak	25 000	25 000	1	n/d	4 350	-	(43)	4 350
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2017-07-09	Tak	Brak	Brak	128 000	448 922	1	n/d	-	5 891	-	(3 660)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	EUR	2017-07-09	Tak	Brak	Brak	100 000	426 230	1	n/d	8 959	-	-	8 108
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	78 851	104 060	1	n/d	6 868	-	-	(1 500)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-07-29	Tak	Brak	Brak	2 500 000	384 250	1	n/d	9 757	-	-	5 509
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-07-29	Tak	Brak	Brak	425 000	425 000	1	n/d	-	16 795	-	(17 210)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-01-16	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	4 454	-	-	4 675
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-01-15	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	-	5 358	4 888	(5 358)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-01-15	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	-	5 978	5 456	(5 978)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-01-16	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	5 032	-	-	5 134
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-08-03	Tak	Brak	Brak	1 225 000	188 283	1	n/d	4 900	-	-	2 722
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-05-19	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	-	13 802	10 658	(13 802)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-06-10	Tak	Brak	Brak	250 000	250 000	1	n/d	4 843	-	(3 595)	4 843
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2015-01-08	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	-	5 365	5 014	(5 365)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-01-08	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	5 021	-	-	4 637

Rodzaj zabezpieczonego ryzyka	Cel nabycia / wystawienia	Zakres i charakter instrumentu	Waluta	Termin ustalania cen, zapadalności, wygaśnięcia lub wykonania instrumentu	Możliwość wcześniejszego rozliczenia - okres lub dzień - jeśli istnieją	Możliwość wymiany lub zamiany na inny składnik aktywów lub pasywów	Dodatkowe zabezpieczenia związane z tym instrumentem, przyjęte lub złożone	Wartość nominalna na 31 grudnia 2014 w tys. waluty	Wartość nominalna na 31 grudnia 2014 przeliczona na złote w tys. zł.	Ilość na 31 grudnia 2014	Typ pozycji na 31 grudnia 2014 (krótka / długa)	Aktywa - wartość bilansowa w tys. zł.	Zobowiązania - wartość bilansowa w tys. zł.	Wynik zrealizowany w 2014 roku w tys. zł.	Wynik niezrealizowany w 2014 roku w tys. zł.
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-08-19	Tak	Brak	Brak	225 000	225 000	1	n/d	-	10 858	-	(9 333)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-08-16	Tak	Brak	Brak	1 250 000	192 125	1	n/d	5 179	-	-	2 914
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2023-09-09	Tak	Brak	Brak	130 000	130 000	1	n/d	14 844	-	-	14 034
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	84 996	112 169	1	n/d	-	988	-	1 819
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	81 213	107 176	1	n/d	-	2 094	-	1 702
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2017-09-17	Tak	Brak	Brak	215 000	215 000	1	n/d	10 654	-	-	9 023
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-10-19	Tak	Brak	Brak	1 250 000	192 125	1	n/d	-	4 586	-	(3 337)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-10-21	Tak	Brak	Brak	1 200 000	184 440	1	n/d	-	4 256	-	(3 236)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-10-21	Tak	Brak	Brak	1 200 000	184 440	1	n/d	-	4 256	-	(3 236)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	CZK	2017-10-19	Tak	Brak	Brak	1 250 000	192 125	1	n/d	-	4 432	-	(3 332)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	USD	2017-10-26	Tak	Brak	Brak	128 000	448 922	1	n/d	1 916	-	-	3 561
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	BRL	2018-01-02	Tak	Brak	Brak	179 632	237 060	1	n/d	-	2 995	-	(3 830)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2016-01-14	Tak	Brak	Brak	200 000	200 000	1	n/d	-	5 612	2 698	(5 612)
Ryzyko stopy proc.	handl.	IRS	PLN	2016-01-15	Tak	Brak	Brak	150 000	150 000	1	n/d	-	4 180	2 023	(4 180)
RAZEM												248 469	275 055	79 121	(33 154)

2.6 Informacja o obciążeniu lokat ryzykiem

Celem zarządzania ryzykiem jest zapewnienie, że PZU realizując swoje cele biznesowe, monitoruje i zarządza portfelami w sposób bezpieczny i adekwatny do skali ponoszonego ryzyka.

Do głównych elementów strategii zarządzania ryzykiem w PZU należą:

- struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem, w której kluczową rolę odgrywają Rada Nadzorcza, Zarząd, Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, Komitet Ryzyka Kredytowego („Komitety”), Pion Inwestycji oraz Biuro Ryzyka;
- procesy obejmujące identyfikację, pomiar i ocenę, monitorowanie, raportowanie oraz działania zarządcze dotyczące poszczególnych ryzyk; ustalony przez Radę Nadzorczą, Zarząd i adekwatne Komitety system limitów i ograniczeń akceptowalnego poziomu ryzyka.

Rada Nadzorcza, Zarząd i Komitety, w oparciu o funkcjonujące w Spółce regulacje, nadzorują realizację podstawowego celu polityki zarządzania ryzykiem, jakim jest ograniczanie ryzyka poprzez jego aktywne monitorowanie i zarządzanie. Apetyt na ryzyko określa system limitów, uwzględniający wszystkie istotne czynniki związane z ryzykiem inwestycyjnym. Podstawowymi narzędziami zarządzania ryzykiem inwestycyjnym w Spółce są:

- limity VaR – Value at Risk, wartość narażona na ryzyko, miara ryzyka kwantyfikująca potencjalną stratę, która w horyzoncie jednego roku przy normalnych warunkach rynkowych nie zostanie przekroczona z prawdopodobieństwem 99,5%;
- limity bpv – basis point value, tj. zmiany wartości instrumentów finansowych i portfela w przypadku przesunięcia krzywych stóp procentowych o 1 pkt. baz. w górę;
- limity zaangażowania w akcje uwzględniające ekspozycje instrumentów pochodnych na ryzyko akcji;
- limit pozycji maksymalnej w poszczególnych walutach obcych;
- limit pozycji globalnej w poszczególnych walutach obcych;
- limity pozycji w pojedynczej walucie obcej;
- limity zaangażowania;
- limity wartości zaangażowania kredytowego netto ważonego okresem do zapadalności.

Raporty ryzyka inwestycyjnego sporządzane są na bazie dziennej w celach operacyjnych oraz okresowo (miesięcznie, kwartalnie) w celach zarządczych. Odbiorcami raportów okresowych są przede wszystkim Rada Nadzorcza, Zarząd i Komitety.

Poniżej przedstawiono informacje dotyczące najbardziej istotnych ryzyk rynkowych w PZU.

2.6.1. Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej definiowane jest jako możliwość poniesienia straty na skutek zmiany wartości instrumentów finansowych lub aktywów oraz zmiany wartości bieżącej prognozowanych przepływów ze zobowiązań w wyniku zmian w strukturze terminowej rynkowych stóp procentowych lub wahań zmienności rynkowych stóp procentowych wolnych od ryzyka. Poniższa tabela prezentuje instrumenty finansowe narażone na ryzyko stopy procentowej.

Ryzyko stopy procentowej	31 grudnia 2015 (mln zł)	31 grudnia 2015 (% lokat finansowych)	31 grudnia 2014 (mln zł)	31 grudnia 2014 (% lokat finansowych)
Instrumenty finansowe w portfelu instrumentów przeznaczonych do obrotu i portfelu instrumentów dostępnych do sprzedaży	1 353,8	4,2%	890,1	2,9%
Instrumenty finansowe w portfelu utrzymywanych do daty zapadalności	5 376,8	16,8%	6 139,9	19,8%
Dłużne papiery wartościowe utrzymywane w portfelu pożyczek	311,8	1,0%	312,0	1,0%
Fundusze inwestycyjne dłużne i pieniężne	6 996,2	21,9%	6 806,0	21,9%

2.6.2. Ryzyko cen akcji

Ryzyko cen akcji definiowane jest jako możliwość poniesienia straty na skutek zmiany wartości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych w wyniku zmian rynkowych cen akcji lub wahań zmienności rynkowych cen akcji.

Ryzyko cen akcji	31 grudnia 2015 (mln zł)	31 grudnia 2015 (% lokat finansowych)	31 grudnia 2014 (mln zł)	31 grudnia 2014 (% lokat finansowych)
Instrumenty finansowe narażone na ryzyko cen akcji w tym:	7 861,6	24,3%	6 393,4	20,6%
- akcje nienotowane	6 169,6	19,1%	6 372,9	20,5%
- akcje notowane	1 294,3	4,0%	-	0,0%
- pozostałe lokaty	341,7	1,1%	-	0,0%
- fundusze akcyjne	56,0	0,2%	20,5	0,1%

2.6.3. Ryzyko cen nieruchomości

Ryzyko nieruchomości definiowane jest jako możliwość poniesienia straty na skutek zmian wartości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych w wyniku zmian rynkowych cen nieruchomości.

Ryzyko cen nieruchomości	31 grudnia 2015 (mln zł)	31 grudnia 2015 (% lokat finansowych)	31 grudnia 2014 (mln zł)	31 grudnia 2014 (% lokat finansowych)
Wartość lokat narażonych na ryzyko nieruchomości w tym:	1 643,3	5,1%	1 526,2	4,9%
- certyfikaty inwestycyjne funduszy sektora nieruchomości	1 167,5	3,6%	1 033,8	3,3%
- nieruchomości	475,8	1,5%	492,4	1,6%

2.6.4. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe definiowane jest jako ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikające z wahań wiarygodności i zdolności kredytowej emitentów papierów wartościowych, kontrahentów i wszelkich dłużników, materializujące się niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta lub wzrostem spreadu kredytowego.

Poniżej przedstawiono aktywa obciążone ryzykiem kredytowym w podziale na kategorie ratingowe na 31 grudnia 2015 roku i na 31 grudnia 2014 roku. W prezentacji przyjęto następujące założenia:

- ekspozycję na ryzyko kredytowe wynikające z transakcji warunkowych przedstawiono jako ekspozycję wobec emitenta papierów stanowiących zabezpieczenie;
- przyjęto ratingi inwestycyjne wg agencji ratingowej Fitch (w przypadku braku ratingu agencji Fitch zastosowano rating agencji Standard&Poors lub Moody's).

Aktywa obciążone ryzykiem kredytowym 31 grudnia 2015 roku (mln zł)	AAA	AA	A	BBB	BB	niższy niż BB lub brak ratingu	Razem
Dłużne papiery wartościowe	758	-	5 530	428	309	17	7 042
- utrzymywane do terminu wymagalności	-	-	5 279	72	25	-	5 376
- dostępne do sprzedaży	519	-	251	150	9	17	946
- wyceniane w wartości godziwej	239	-	-	45	124	-	408
- pożyczki	-	-	-	161	151	-	312
Depozyty bankowe i trans. warunk. na skarb. pap. wart.	-	-	1 032	769	-	-	1 801
Pożyczki hipoteczne	-	-	-	-	-	918	918
Pozostałe pożyczki	-	-	-	-	71	372	443
Instrumenty pochodne	-	15	239	11	-	-	265
Udział reasekuratorów w rezerwach szkodowych netto	-	-	-	-	-	-	-
Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-	-	-	-
Należności z tytułu reasekuracji	-	-	-	-	-	-	-
Aktywa obciążone ryz. kredytowym razem	758	15	6 801	1 208	380	1 307	10 469

Aktywa obciążone ryzykiem kredytowym 31 grudnia 2014 roku (mln zł)	AAA	AA	A	BBB	BB	niższy niż BB lub brak ratingu	Razem
Dłużne papiery wartościowe	-	-	6 962	380	-	-	7 342
-utrzymywane do terminu wymagalności	-	-	6 115	25	-	-	6 140
-dostępne do sprzedaży	-	-	827	45	-	-	872
-wyceniane w wartości godziwej	-	-	-	18	-	-	18
-pożyczki	-	-	20	292	-	-	312
Depozyty bankowe i trans. warunk. na skarb. pap. wart.	-	-	2 218	168	-	103	2 489
Pożyczki hipoteczne	-	-	-	-	-	661	661
Pozostałe pożyczki	-	-	-	-	71	368	439
Instrumenty pochodne	-	7	240	1	-	-	248
Udział reasekuratorów w rezerwach szkodowych netto	-	-	-	-	-	-	-
Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-	-	-	-
Należności z tytułu reasekuracji	-	-	-	-	-	-	-
Aktywa obciążone ryz. kredytowym razem	-	7	9 420	549	71	1 132	11 179

Na 31 grudnia 2015 roku maksymalna potencjalna strata kredytowa dla PZU wynosiła 548,3 mln zł (na 31 grudnia 2014 roku: 489,1 mln zł). Kwotę tę obliczono na podstawie średnich, skumulowanych współczynników prawdopodobieństwa wystąpienia zdarzenia niewypłacalności w horyzoncie 10-letnim dla danej grupy ratingowej, publikowanych przez agencję ratingową Standard&Poor's, prezentowanych w tabeli poniżej:

Aktywa obciążone ryzykiem kredytowym 31 grudnia 2015 roku	AAA	AA	A	BBB	BB	niższy niż BB lub brak ratingu ¹⁾
Współczynniki dla przeliczenia na dzień 31 grudnia 2015 roku (%)	0,74	0,82	1,51	4,06	13,74	25,91
Współczynniki dla przeliczenia na dzień 31 grudnia 2014 roku (%)	0,74	0,84	1,59	4,33	14,39	26,97

¹⁾ W przypadku zaangażowania w pożyczki hipoteczne bez ratingu przyjęto współczynnik w wysokości 2%, co odpowiada współczynnikowi dla najniższego ratingu inwestycyjnego BBB+.

2.6.5. Ryzyko koncentracji

Ryzyko koncentracji	31 grudnia 2015 (mln zł)	31 grudnia 2015 (% lokat finansowych)	31 grudnia 2014 (mln zł)	31 grudnia 2014 (% lokat finansowych)
Skarbowe papiery wartościowe wyemitowane przez Skarb Państwa RP wraz z transakcjami warunkowymi na tych papierach	5 870,2	18,3%	7 788,9	25,1%

2.6.6. Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe definiowane jest jako możliwość poniesienia straty na skutek zmian wartości aktywów, rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym i instrumentów pochodnych w wyniku zmian kursów wymiany walut lub wahań zmienności kursów wymiany walut.

PZU narażony jest na ryzyko walutowe wynikające z niedopasowania walutowego rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, których wartość jest uzależniona od kursów walutowych i aktywów denominowanych w walutach obcych, w szczególności: papierów wartościowych, lokat w instytucjach finansowych, jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych oraz instrumentów pochodnych, tj. fx forward, fx swap, swap procentowo-walutowy, których instrumentami bazowymi są kursy wymiany walutowej.

Ryzyko walutowe	31 grudnia 2015 (mln zł)	31 grudnia 2014 (mln zł)
Wartość aktywów denominowanych w walutach obcych	4 028,4	3 012,1
Wartość rezerw techniczno – ubezpieczeniowych denominowanych w walutach obcych na udziale własnym	437,6	762,5
Zobowiązania z tytułu pożyczek od PZU Finance AB (publ) pochodzące ze środków z wyemitowanych przez PZU Finance AB (publ) dłużnych papierów wartościowych	3 611,6	2 127,2
Niedopasowanie walutowe	(20,8)	122,4

3. Należności

Struktura geograficzna należności	31 grudnia 2015				31 grudnia 2014			
	Krajowe	Zagraniczne - kraje UE	Zagraniczne - pozostałe kraje	Razem	Krajowe	Zagraniczne - kraje UE	Zagraniczne - pozostałe kraje	Razem
I. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	1 428 341	3 652	1 835	1 433 828	1 394 646	3 875	446	1 398 967
1. Należności od ubezpieczających	1 293 812	2 084	1 835	1 297 731	1 265 883	2 457	446	1 268 786
2. Należności od pośredników	113 529	86	-	113 615	107 774	110	-	107 884
3. Inne należności	21 000	1 482	-	22 482	20 989	1 308	-	22 297
II. Należności z tytułu reasekuracji	22 644	12 995	5 290	40 929	12 514	7 137	-	19 651
III. Inne należności	240 711	67 004	19 431	327 146	933 483	53 238	32 480	1 019 201
1. Należności od budżetu	63 641	-	-	63 641	1 953	-	-	1 953
2. Pozostałe należności ¹⁾	177 070	67 004	19 431	263 505	931 530	53 238	32 480	1 017 248
Razem należności	1 691 696	83 651	26 556	1 801 903	2 340 643	64 250	32 926	2 437 819

¹⁾ Na 31 grudnia 2014 roku pozostałe należności zawierają należność od PZU Życie z tytułu zaliczki na poczet dywidendy przewidywanej na koniec 2014 roku w kwocie 730 000 tys. zł, opisanej w punkcie 7.2.1 Wprowadzenia do sprawozdania finansowego.

3.1 Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich

Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) należności od ubezpieczających	1 297 731	1 268 786
- od jednostek podporządkowanych	2 408	40
- krajowe	2 408	40
- zagraniczne	-	-
- od pozostałych jednostek	1 295 323	1 268 746
- krajowe	1 291 404	1 265 843
- zagraniczne	3 919	2 903
b) należności od pośredników ubezpieczeniowych	113 615	107 884
- od jednostek podporządkowanych	11	-
- krajowe	11	-
- zagraniczne	-	-
- od pozostałych jednostek	113 604	107 884
- krajowe	113 518	107 774
- zagraniczne	86	110
c) inne należności	22 482	22 297
- od jednostek podporządkowanych	-	70
- krajowe	-	70
- zagraniczne	-	-
- od pozostałych jednostek	22 482	22 227
- krajowe	21 000	20 919
- zagraniczne	1 482	1 308
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich (netto), razem	1 433 828	1 398 967
d) odpisy aktualizujące	533 079	536 891
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich (brutto), razem	1 966 907	1 935 858

Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich - o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) do 3 miesięcy	994 230	890 890
b) powyżej 3 miesięcy do 1 roku	333 453	399 686
c) powyżej 1 roku do 5 lat	106 145	107 633
d) powyżej 5 lat	-	758
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, razem	1 433 828	1 398 967

Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich netto	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) od jednostek zależnych	2 419	110
b) od jednostek współzależnych	-	-
c) od jednostek stowarzyszonych	-	-
d) od znaczącego inwestora	-	-
e) od wspólnika jednostki współzależnej	-	-
f) od jednostki dominującej	-	-
g) pozostałe	1 431 409	1 398 857
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, razem	1 433 828	1 398 967

Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	1 433 828	1 398 967
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
b1. tys. EUR	-	-
tys. PLN	-	-
b2. tys. USD	-	-
tys. PLN	-	-
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, razem	1 433 828	1 398 967

Saldo rozrachunków z tytułu koasekuracji	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Saldo rozrachunków z tytułu koasekuracji	105 502	173 360

3.2 Należności z tytułu reasekuracji

Należności z tytułu reasekuracji	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) należności bieżące w reasekuracji czynnej, w tym:	9 989	5 334
- od cedentów z rynku krajowego	5 712	4 892
- od cedentów zagranicznych	4 277	442
b) należności bieżące w reasekuracji biernej, w tym:	26 321	14 306
- od reasekuratorów krajowych	16 493	7 622
- od reasekuratorów zagranicznych	9 828	6 684
c) należności bieżące od retrocesjonariuszy, w tym:	4 619	11
- krajowych	439	-
- zagranicznych	4 180	11
d) należności z tytułu prowizji reasekuracyjnej rozliczanej w czasie	-	-
e) należności z tytułu udziału reasekuratorów w szkodach wypłaconych	-	-
Należności z tytułu reasekuracji (netto), razem	40 929	19 651
f) odpisy aktualizujące	6 226	5 001
Należności z tytułu reasekuracji (brutto), razem	47 155	24 652

Należności z tytułu reasekuracji	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) od jednostek zależnych	2 452	194
b) od jednostek współzależnych	-	-
c) od jednostek stowarzyszonych	-	-
d) od znaczącego inwestora	-	-
e) od wspólnika jednostki współzależnej	-	-
f) od jednostki dominującej	-	-
g) pozostałe	38 477	19 457
Należności z tytułu reasekuracji, razem	40 929	19 651

Należności z tytułu reasekuracji	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) należności bieżące w reasekuracji czynnej, w tym:	9 989	5 334
- od cedentów będących jednostkami zależnymi	2 452	194
- od cedentów będących jednostkami współzależnymi	-	-
- od cedentów będących jednostkami stowarzyszonymi	-	-
- od cedenta będącego znaczącym inwestorem	-	-
- od cedenta będącego wspólnikiem jednostki współzależnej	-	-
- od cedenta będącego jednostką dominującą	-	-
b) należności bieżące w reasekuracji biernej, w tym:	26 321	14 306
- od reasekuratorów będących jednostkami zależnymi	-	-
- od cedentów będących jednostkami współzależnymi	-	-
- od reasekuratorów będących jednostkami stowarzyszonymi	-	-
- od reasekuratora będącego znaczącym inwestorem	-	-
- od reasekuratora będącego wspólnikiem jednostki współzależnej	-	-
- od reasekuratora będącego jednostką dominującą	-	-
c) należności bieżące od retrocesjonariuszy, w tym:	4 619	11
- od będących jednostkami zależnymi	-	-
- od cedentów będących jednostkami współzależnymi	-	-
- od będących jednostkami stowarzyszonymi	-	-
- od będącego znaczącym inwestorem	-	-
- od będącego wspólnikiem jednostki współzależnej	-	-
- od będącego jednostką dominującą	-	-
d) pozostałe	-	-
Należności z tytułu reasekuracji, razem	40 929	19 651

Należności z tytułu reasekuracji (netto) - o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) do 3 miesięcy	33 080	12 830
b) powyżej 3 miesięcy do 1 roku	5 238	4 424
c) powyżej 1 roku do 5 lat	2 611	2 303
d) powyżej 5 lat	-	94
Należności z tytułu reasekuracji (netto), razem	40 929	19 651

Należności z tytułu reasekuracji (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	22 869	15 935
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	18 060	3 716
b1. tys. EUR	203	247
tys. PLN	867	1 052
b2. tys. USD	3 523	711
tys. PLN	13 745	2 494
b3. tys. EUR	1 576	-
tys. PLN	732	-
b4. tys. USD	15 117	-
tys. PLN	2 452	-
B5. pozostałe waluty	264	170
Należności z tytułu reasekuracji, razem	40 929	19 651

3.3 Inne należności

Inne należności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) należności od budżetu	63 641	1 953
b) rozrachunki z tytułu gwarancji i akredytyw	-	-
c) pozostałe należności, w tym:	263 505	1 017 248
Należności z tytułu nierozliczonych transakcji lokacyjnych i depozytów zabezpieczających	76 822	76 739
Rozliczenia z tytułu ZFŚS	57 008	59 705
Należności z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	40 401	34 086
Należności z tytułu rozliczeń w ramach Podatkowej Grupy Kapitałowej	29 560	71 809
Rozliczenia przewencyjne	27 035	16 689
Należności z tytułu wykonywania czynności komisarza awaryjnego	9 746	9 491
Zajęcia komornicze	6 843	4 543
Zatrzymane kaucje gwarancyjne	3 537	3 789
Przedpłaty dla dostawców	1 506	2 097
Należności z tytułu niedoborów i szkód	483	1 301
Należności z tytułu zaliczki na poczet dywidendy od PZU Życie	-	730 000
Inne należności (netto), razem	327 146	1 019 201
d) odpisy aktualizujące	10 159	10 429
Inne należności (brutto), razem	337 305	1 029 630

Inne należności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) od jednostek zależnych	37 127	803 507
b) od jednostek współzależnych	-	-
c) od jednostek stowarzyszonych	-	-
d) od znaczącego inwestora	-	-
e) od wspólnika jednostki współzależnej	-	-
f) od jednostki dominującej	-	-
g) pozostałe	290 019	215 694
Inne należności, razem	327 146	1 019 201

Inne należności - o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) do 3 miesięcy	295 834	997 625
b) powyżej 3 miesięcy do 1 roku	14 072	8 606
c) powyżej 1 roku do 5 lat	9 922	12 744
d) powyżej 5 lat	7 318	226
Inne należności, razem	327 146	1 019 201

Inne należności (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	258 846	941 407
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	68 300	77 794
b1. tys. EUR	11 361	10 646
tys. PLN	48 413	45 376
b2. tys. USD	4 740	8 849
tys. PLN	18 493	31 036
b3. tys. CHF	3	
tys. PLN	11	
b4. tys. GBP	239	253
tys. PLN	1 383	1 382
b5. pozostałe waluty	-	-
Inne należności, razem	327 146	1 019 201

3.4 Pozostałe informacje dotyczące należności

3.4.1. Zmiana stanu odpisów aktualizujących należności wg rodzaju należności

Zmiana stanu odpisów aktualizujących należności wg rodzaju należności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) stan na początek okresu (wg rodzaju należności)	552 321	579 824
odpisy na należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	536 891	560 021
odpisy na należności z tytułu reasekuracji	5 001	4 620
odpisy na inne należności	10 429	15 183
b) zwiększenia (z tytułu)	99 095	65 068
odpisy na należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	96 094	59 477
odpisy na należności z tytułu reasekuracji	3 001	5 591
odpisy na inne należności	-	-
c) zmniejszenia (z tytułu)	101 952	92 571
- wykorzystanie odpisów	1 426	2 312
odpisy na należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	1 178	1 138
odpisy na należności z tytułu reasekuracji	-	-
odpisy na inne należności	248	1 174
- rozwiązanie odpisów z tytułu spłaty i innych tytułów	100 526	90 259
odpisy na należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	98 728	81 469
odpisy na należności z tytułu reasekuracji	1 776	5 210
odpisy na inne należności	22	3 580
d) stan na koniec okresu (wg rodzaju należności)	549 464	552 321
odpisy na należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	533 079	536 891
odpisy na należności z tytułu reasekuracji	6 226	5 001
odpisy na inne należności	10 159	10 429

3.4.2. Informacje o należnościach przeterminowanych netto

Należności przeterminowane netto	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) do 3 miesięcy	159 095	122 856
- należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	136 462	114 035
- należności z tytułu reasekuracji	20 874	6 265
- inne należności	1 759	2 556
b) powyżej 3 miesięcy	181 908	135 342
- należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	166 746	125 209
- należności z tytułu reasekuracji	6 537	2 276
- inne należności	8 625	7 857
Należności przeterminowane netto razem, w tym:	341 003	258 198
a) do 3 miesięcy	159 095	122 856
b) powyżej 3 miesięcy	181 908	135 342

Na 31 grudnia 2015 roku wartość należności przeterminowanych netto powyżej 1 roku wynosiła: 88 646 tys. zł. (31 grudnia 2014: 64 464 tys. zł.).

4. Inne składniki aktywów

4.1 Rzeczowe składniki aktywów

Rzeczowe składniki aktywów	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) urządzenia techniczne i maszyny	41 288	39 605
b) środki transportu	56 541	50 823
c) inne środki trwałe	20 569	21 092
d) środki trwałe w budowie	12 182	12 529
e) zaliczki na środki trwałe w budowie	-	-
f) zapasy	114	156
g) odzyski po szkodach	214	444
Rzeczowe składniki aktywów, razem	130 908	124 649

Rzeczowe składniki aktywów – struktura własnościowa	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) własne	130 908	124 649
b) obce	-	-
Rzeczowe składniki aktywów, razem	130 908	124 649

Środki trwałe (bilansowe) - struktura własnościowa	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) własne	130 908	124 649
b) używane na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy, w tym umowy leasingu	-	-
Środki trwałe bilansowe, razem	130 908	124 649

Środki trwałe (wykazywane pozabilansowo)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) używane na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy, w tym umowy leasingu, w tym:	136 477	123 161
dzierżawa	136 477	123 161
Środki trwałe wykazywane pozabilansowo, razem	136 477	123 161

W 2015 roku i w 2014 roku PZU nie poniósł kosztów wytworzenia środków trwałych w budowie i środków trwałych na własne potrzeby.

Tabela ruchu rzeczowych składników aktywów za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Inne środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Zaliczki na środki trwałe w budowie	Zapasy	Odzyski po szkodach	Rzeczowe składniki aktywów razem
a) wartość brutto środków trwałych na początek okresu	288 650	84 872	61 986	12 529	-	156	444	448 637
b) zwiększenia (z tytułu)	24 234	18 345	6 047	32 063	-	1 304	866	82 859
- inwestycje	-	-	-	-	-	-	-	-
- z zakupów bezpośrednich	6 988	-	3 489	32 063	-	-	-	42 540
- przeniesienia	10 659	18 034	2 496	-	-	-	-	31 189
- pozostałe (w tym oszacowania)	6 587	311	62	-	-	1 304	866	9 130
c) zmniejszenia (z tytułu)	65 709	15 649	5 789	32 410	-	1 346	1 096	121 999
- likwidacja	64 163	45	5 195	-	-	-	-	69 403
- sprzedaż	944	15 604	85	-	-	-	-	16 633
- przeniesienia	-	-	-	31 189	-	-	-	31 189
- pozostałe	602	-	509	1 221	-	1 346	1 096	4 774
d) wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	247 175	87 568	62 244	12 182	-	114	214	409 497
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	249 045	34 049	40 894	-	-	-	-	323 988
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	(43 158)	(3 022)	781	-	-	-	-	(45 399)
- odpisy amortyzacyjne bieżącego roku	21 854	10 006	6 029	-	-	-	-	37 889
- umorzenie środków trwałych zlikwidowanych	(64 087)	(19)	(5 169)	-	-	-	-	(69 275)
- umorzenie środków trwałych sprzedanych	(925)	(13 009)	(79)	-	-	-	-	(14 013)
- pozostałe	-	-	-	-	-	-	-	-
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	205 887	31 027	41 675	-	-	-	-	278 589
h) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na początek okresu	-	-	-	-	-	-	-	-
- zwiększenia	-	-	-	-	-	-	-	-
- zmniejszenia	-	-	-	-	-	-	-	-
i) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na koniec okresu	-	-	-	-	-	-	-	-
j) wartość netto środków trwałych na koniec okresu	41 288	56 541	20 569	12 182	-	114	214	130 908

Tabela ruchu rzeczowych składników aktywów za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Inne środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Zaliczki na środki trwałe w budowie	Zapasy	Odzyski po szkodach	Rzeczowe składniki aktywów razem
a) wartość brutto środków trwałych na początek okresu	316 317	78 515	61 218	5 161	-	214	246	461 671
b) zwiększenia (z tytułu)	20 940	18 866	6 607	32 181	-	366	2 991	81 951
- inwestycje	-	-	-	-	-	-	-	-
- z zakupów bezpośrednich	16 605	-	3 238	25 737	-	-	-	45 580
- przeniesienia	4 148	17 296	3 369	-	-	-	-	24 813
- pozostałe (w tym oszacowania)	187	1 570	-	6 444	-	366	2 991	11 558
c) zmniejszenia (z tytułu)	48 607	12 509	5 839	24 813	-	424	2 793	94 985
- likwidacja	47 164	54	5 585	-	-	-	-	52 803
- sprzedaż	657	12 455	109	-	-	-	-	13 221
- przeniesienia	-	-	-	24 813	-	-	-	24 813
- pozostałe	786	-	145	-	-	424	2 793	4 148
d) wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	288 650	84 872	61 986	12 529	-	156	444	448 637
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	282 169	34 322	40 986	-	-	-	-	357 477
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	(33 124)	(273)	(92)	-	-	-	-	(33 489)
- odpisy amortyzacyjne bieżącego roku	15 096	9 008	5 805	-	-	-	-	29 909
- umorzenie środków trwałych zlikwidowanych	(47 156)	(54)	(5 571)	-	-	-	-	(52 781)
- umorzenie środków trwałych sprzedanych	(602)	(10 450)	(109)	-	-	-	-	(11 161)
- pozostałe	(462)	1 223	(217)	-	-	-	-	544
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	249 045	34 049	40 894	-	-	-	-	323 988
h) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na początek okresu	-	-	-	-	-	-	-	-
- zwiększenia	-	-	-	-	-	-	-	-
- zmniejszenia	-	-	-	-	-	-	-	-
i) odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na koniec okresu	-	-	-	-	-	-	-	-
j) wartość netto środków trwałych na koniec okresu	39 605	50 823	21 092	12 529	-	156	444	124 649

4.2 Środki pieniężne

Środki pieniężne	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych	65 076	47 001
b) inne środki pieniężne	-	-
Środki pieniężne, razem	65 076	47 001

Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania opisano w punkcie 27.1 Dodatkowych informacji i objaśnień.

Środki pieniężne - struktura walutowa	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	61 864	46 291
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	3 212	710
b1. tys. EUR	409	123
tys. PLN	1 744	525
b2. tys. USD	376	53
tys. PLN	1 468	185
b3. pozostałe	-	81
Środki pieniężne, razem	65 076	47 001

5. Rozliczenia międzyokresowe

5.1 Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Zmiana stanu aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
1. Stan aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego na początek okresu, w tym:	408 388	347 521
a) odniesionych na wynik finansowy	401 078	346 015
b) odniesionych na kapitał własny	7 310	1 506
c) odniesionych na wartość firmy lub ujemną wartość firmy	-	-
2. Zwiększenia	115 725	83 686
a) odniesione na wynik finansowy okresu w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi (z tytułu)	115 725	77 882
- powstania różnic przejściowych, w tym:	115 725	77 882
rozliczenia międzyokresowe kosztów	57 885	13 841
instrumenty finansowe	57 734	60 485
pozostałe rezerwy	106	3 556
- zmiany stawek podatkowych	-	-
- nieuwjętej różnicy przejściowej poprzedniego okresu	-	-
b) odniesione na wynik finansowy okresu w związku ze stratą podatkową (z tytułu)	-	-
c) odniesione na kapitał własny w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi (z tytułu)	-	5 804
- powstania różnic przejściowych, w tym:	-	5 804
instrumenty finansowe	-	5 804
- zmiany stawek podatkowych	-	-
- nieuwjętej różnicy przejściowej poprzedniego okresu	-	-
d) odniesione na kapitał własny w związku ze stratą podatkową (z tytułu)	-	-
e) odniesione na wartość firmy lub ujemną wartość firmy w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi (z tytułu)	-	-
3. Zmniejszenia	65 008	22 819
a) odniesione na wynik finansowy okresu w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi (z tytułu)	59 891	22 819
- odwrócenia się różnic przejściowych, w tym:	59 891	22 819
należności ubezpieczeniowe	31 231	4 323
instrumenty finansowe	19 641	-
pozostałe rezerwy	5 508	3 829
rozliczenia międzyokresowe kosztów	2 453	11 460
pozostałe różnice przejściowe	1 058	3 207
- zmiany stawek podatkowych	-	-
- odpisanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-

b) odniesione na wynik finansowy okresu w związku ze stratą podatkową (z tytułu)	-	-
c) odniesione na kapitał własny w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi (z tytułu)	5 117	-
- odwrócenia się różnic przejściowych, w tym:	5 117	-
instrumenty finansowe	5 117	-
zmiany stawek podatkowych	-	-
odpisania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-
d) odniesione na kapitał własny w związku ze stratą podatkową (z tytułu)	-	-
e) odniesione na wartość firmy lub ujemną wartość firmy w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi (z tytułu)	-	-
4. Stan aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego na koniec okresu, razem, w tym:	459 105	408 388
a) odniesionych na wynik finansowy	456 912	401 078
b) odniesionych na kapitał własny	2 193	7 310
c) odniesionych na wartość firmy lub ujemną wartość firmy	-	-

¹⁾ Dotyczy skumulowanych zmian aktywów z tytułu podatku odroczonego odniesionych na wynik finansowy roku poprzedniego i lat wcześniejszych.

²⁾ Dotyczy kapitału z aktualizacji wyceny.

³⁾ Dotyczy skumulowanego wpływu zmian aktywów z tytułu podatku odroczonego odniesionych na wynik finansowy roku 2015 i lat wcześniejszych.

Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego prezentowane są po skompensowaniu właściwych kwot wynikających z ujemnych i dodatnich różnic przejściowych.

Dodatkowe informacje dotyczące ujemnych różnic przejściowych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) ujemne różnice przejściowe na początek okresu, w tym:	2 149 410	1 829 057
instrumenty finansowe	776 807	427 914
rozliczenia międzyokresowe kosztów	646 088	632 344
należności ubezpieczeniowe	541 902	564 651
pozostałe różnice przejściowe	104 016	120 897
pozostałe rezerwy	80 597	83 251
b) ujemne różnice przejściowe na koniec okresu, w tym:	2 416 340	2 149 410
instrumenty finansowe	950 373	776 807
rozliczenia międzyokresowe kosztów	937 834	646 088
należności ubezpieczeniowe	377 523	541 902
pozostałe różnice przejściowe	98 448	104 016
pozostałe rezerwy	52 162	80 597
ujemne różnice kursowe wygasające w ciągu 1 roku	2 607 907	2 197 911
ujemne różnice kursowe wygasające w okresie dłuższym niż 1 rok	(191 567)	(48 501)

5.2 Inne rozliczenia międzyokresowe czynne

Inne rozliczenia międzyokresowe	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) rozliczenia międzyokresowe z tytułu reasekuracji ¹⁾	612 964	106 545
b) odroczone koszty informatyczne	15 167	14 893
c) odroczone koszty związane z nieruchomościami	7 100	9 788
d) inne	49 849	5 643
Inne rozliczenia międzyokresowe, razem	685 080	136 869

¹⁾ W pozycji rozliczenia międzyokresowe z tytułu reasekuracji wykazano głównie składkę zarachowaną brutto z tytułu reasekuracji czynnej w wysokości 591 405 tys. zł. (31 grudnia 2014 roku: 102 834 tys. zł).

6. Zmiany odpisów aktualizujących

Zmiany stanu odpisów aktualizujących z tytułu trwałej utraty wartości w roku zakończonym 31 grudnia 2015 roku.

Wyszczególnienie	Odpisy wg stanu na 1 stycznia 2015 roku w tym:		Utworzenia, w tym:		Rozwiązania, w tym:		Wykorzystania, w tym:		Odpisy wg stanu na 31 grudnia 2015 roku, w tym:	
	odniesione na wynik finansowy	odniesione na kapitał własny	odniesione na wynik finansowy	odniesione na kapitał własny	odniesione na wynik finansowy	odniesione na kapitał własny	odniesione na wynik finansowy	odniesione na kapitał własny	odniesione na wynik finansowy	odniesione na kapitał własny
I. Wartości niematerialne i prawne	1 723	-	-	-	-	-	-	-	1 723	-
II. Lokaty	96 804	3 063	20 776	-	(814)	-	-	-	116 766	3 063
1. Nieruchomości	76 156	3 063	73	-	(622)	-	-	-	75 607	3 063
2. Lokaty w jednostkach podporządkowanych	7 821	-	-	-	-	-	-	-	7 821	-
3. Inne lokaty finansowe	12 827	-	20 703	-	(192)	-	-	-	33 338	-
a) udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu	12 716	-	-	-	(192)	-	-	-	12 524	-
b) jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	111	-	20 703	-	-	-	-	-	20 814	-
c) dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
d) udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e) pożyczki zabezpieczone hipotecznie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
f) pozostałe pożyczki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
g) lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
h) pozostałe lokaty (wg rodzaju)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IV. Należności	552 321	-	99 095	-	(100 526)	-	(1 426)	-	549 464	-
1. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	536 891	-	96 094	-	(98 728)	-	(1 178)	-	533 079	-
2. Należności z tytułu reasekuracji	5 001	-	3 001	-	(1 776)	-	-	-	6 226	-
3. Inne należności	10 429	-	-	-	(22)	-	(248)	-	10 159	-
3.1. Należności od budżetu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2. Pozostałe należności	10 429	-	-	-	(22)	-	(248)	-	10 159	-
V. Inne składniki aktywów, w tym	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1. Rzeczowe składniki aktywów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Pozostałe składniki aktywów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VI. Rozliczenia międzyokresowe	1 909	-	-	-	(1 839)	-	-	-	70	-
1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Aktywowane koszty akwizycji	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Zarachowane odsetki i czynsze	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Inne rozliczenia międzyokresowe	1 909	-	-	-	(1 839)	-	-	-	70	-

Zmiany stanu odpisów aktualizujących z tytułu trwałej utraty wartości w roku zakończonym 31 grudnia 2014 roku.

Wyszczególnienie	Odpisy wg stanu na 1 stycznia 2014 roku w tym:		Utworzenia, w tym:		Rozwiązania, w tym:		Wykorzystania, w tym:		Odpisy wg stanu na 31 grudnia 2014 roku, w tym:	
	odniesione na wynik finansowy	odniesione na kapitał własny	odniesione na wynik finansowy	odniesione na kapitał własny	odniesione na wynik finansowy	odniesione na kapitał własny	odniesione na wynik finansowy	odniesione na kapitał własny	odniesione na wynik finansowy	odniesione na kapitał własny
I. Wartości niematerialne i prawne	9 835	-	16	-	(8 128)	-	-	-	1 723	-
II. Lokaty	105 008	3 017	4 237	320	(12 441)	(274)	-	-	96 804	3 063
1. Nieruchomości	87 484	3 017	294	320	(11 622)	(274)	-	-	76 156	3 063
2. Lokaty w jednostkach podporządkowanych	3 878	-	3 943	-	-	-	-	-	7 821	-
3. Inne lokaty finansowe	13 646	-	-	-	(819)	-	-	-	12 827	-
a) udziały, akcje oraz inne papiery wartościowe o zmiennej kwocie dochodu	12 719	-	-	-	(3)	-	-	-	12 716	-
b) jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	927	-	-	-	(816)	-	-	-	111	-
c) dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
d) udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e) pożyczki zabezpieczone hipotecznie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
f) pozostałe pożyczki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
g) lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
h) pozostałe lokaty (wg rodzaju)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IV. Należności	579 824	-	65 068	-	(90 259)	-	(2 312)	-	552 321	-
1. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	560 021	-	59 477	-	(81 469)	-	(1 138)	-	536 891	-
2. Należności z tytułu reasekuracji	4 620	-	5 591	-	(5 210)	-	-	-	5 001	-
3. Inne należności	15 183	-	-	-	(3 580)	-	(1 174)	-	10 429	-
3.1. Należności od budżetu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2. Pozostałe należności	15 183	-	-	-	(3 580)	-	(1 174)	-	10 429	-
V. Inne składniki aktywów, w tym	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1. Rzeczowe składniki aktywów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Pozostałe składniki aktywów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VI. Rozliczenia międzyokresowe	70	-	1 839	-	-	-	-	-	1 909	-
1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Aktywowane koszty akwizycji	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Zarachowane odsetki i czynsze	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Inne rozliczenia międzyokresowe	70	-	1 839	-	-	-	-	-	1 909	-

6.1 Wartość bilansowa odsetek naliczonych od aktywów objętych odpisami z tytułu trwałej utraty wartości

Na 31 grudnia 2015 roku i na 31 grudnia 2014 roku nie wystąpiły odsetki naliczone od aktywów objętych odpisami z tytułu trwałej utraty wartości.

7. Kapitały własne

7.1 Kapitał zakładowy

Struktura kapitału zakładowego na 31 grudnia 2015 roku

Seria/emisja	Wartość nom. jednej akcji	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Rodzaj ograniczenie praw do akcji	Liczba akcji ¹⁾	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej (w zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od dnia)
A	0,1 zł	imiennie	brak	brak	40 110	4 011	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
A	0,1 zł	na okaziciela	brak	brak	604 423 090	60 442 309	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
B	0,1 zł	na okaziciela	brak	brak	259 059 800	25 905 980	aport	31.03.1999	01.01.1999
Razem					863 523 000	86 352 300			

¹⁾ Split akcji opisany został w pkt. 7.1.1 Dodatkowych informacji o objaśnieniach.

Struktura kapitału zakładowego na 31 grudnia 2014 roku

Seria/emisja	Wartość nom. jednej akcji	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Rodzaj ograniczenie praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej (w zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od dnia)
A	1 zł	imiennie	brak	brak	4 011	4 011	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
A	1 zł	na okaziciela	brak	brak	60 442 309	60 442 309	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
B	1 zł	na okaziciela	brak	brak	25 905 980	25 905 980	aport	31.03.1999	01.01.1999
Razem					86 352 300	86 352 300			

Struktura akcjonariatu na 31 grudnia 2015 roku

Lp.	Nazwa akcjonariusza	Liczba akcji oraz głosów	Procent udziału w kapitale podstawowym oraz w ogólnej liczbie głosów na WZA
1.	Skarb Państwa	297 420 578 ¹⁾	34,4427%
2.	Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny Aviva BZ WBK ¹⁾	49 156 660 ¹⁾	5,6926%
3.	Pozostali akcjonariusze	516 945 762	59,8647%
	Razem	863 523 000	100,0000%

¹⁾ Na podstawie raportu bieżącego nr 3/2016 dotyczącego wykazu akcjonariuszy posiadających co najmniej 5% liczby głosów na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu PZU w dniu 7 stycznia 2016 roku.

Struktura akcjonariatu na 31 grudnia 2014 roku

Lp.	Nazwa akcjonariusza	Liczba akcji oraz głosów	Procent udziału w kapitale podstawowym oraz w ogólnej liczbie głosów na WZA
1.	Skarb Państwa	30 385 253	35,1875%
2.	Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny Aviva BZ WBK ¹⁾	4 317 691	5,0001%
3.	Pozostali akcjonariusze	51 649 356	59,8124%
	Razem	86 352 300	100,0000%

¹⁾ Wg informacji po rozliczeniu transakcji giełdowych 27 maja 2014 roku.

7.1.1. Podział (split) akcji

30 czerwca 2015 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę w sprawie podziału (splitu) wszystkich akcji PZU poprzez obniżenie wartości nominalnej każdej akcji PZU z 1 zł do 0,10 zł oraz zwiększenie liczby akcji PZU składających się na kapitał zakładowy z 86 352 300 do 863 523 000. Podział akcji nastąpił poprzez wymianę wszystkich akcji w stosunku 1:10. Podział akcji nie wpłynął na wysokość kapitału zakładowego PZU.

3 listopada 2015 roku Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego zarejestrował odpowiednią zmianę w statucie PZU. Zgodnie z uchwałą Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych z 24 listopada 2015 roku, dzień podziału ustalono na 30 listopada 2015 roku.

7.2 Dywidendy

7.2.1. Dywidenda z zysku za rok 2014

12 maja 2015 roku Zarząd PZU postanowił wystąpić do ZWZ PZU z wnioskiem w sprawie podziału zysku netto PZU za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku w kwocie 2 636 733 tys. zł w następujący sposób:

- 2 590 569 tys. zł, tj. 30,00 zł na akcję przeznaczyć na wypłatę dywidendy;
- 36 164 tys. zł przeznaczyć na kapitał zapasowy;
- 10 000 tys. zł przeznaczyć na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

30 czerwca 2015 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto PZU za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku zgodną z wnioskiem Zarządu PZU.

Dzień dywidendy został ustalony na 30 września 2015 roku, a dywidendę wypłacono 21 października 2015 roku.

7.2.2. Propozycja podziału zysku za 2015 rok

Do dnia podpisania jednostkowego sprawozdania finansowego Zarząd PZU nie podjął uchwały w sprawie propozycji podziału zysku za rok 2015.

7.3 Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	538 139	538 139
b) utworzony ustawowo	28 784	28 784
c) utworzony zgodnie ze statutem lub umową, ponad wymaganą ustawowo (minimalną) wartość	3 873 726	3 837 562
d) z dopłat akcjonariuszy	-	-
e) inny	5 699	3 821
Kapitał zapasowy, razem	4 446 348	4 408 306

7.4 Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) z tytułu aktualizacji wyceny środków trwałych	10 616	12 494
b) z tytułu odroczonego podatku dochodowego	(361 785)	(252 907)
c) różnice kursowe z przeliczenia oddziałów zagranicznych	-	-

Kapitał z aktualizacji wyceny	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
d) inny (wg rodzaju):	5 948 680	5 437 746
- z tytułu aktualizacji lokat finansowych wycenianych metodą praw własności	4 042 463	4 103 981
- z tytułu aktualizacji lokat finansowych zakwalifikowanych do portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	1 906 217	1 333 765
Kapitał z aktualizacji wyceny, razem	5 597 511	5 197 333

Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów finansowych (brutto)	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
1. Bilans otwarcia	5 437 746	4 952 733
2. Zwiększenia, z tytułu:	653 422	854 194
a) skutków przeszacowania aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	653 422	854 194
- zyski z okresowej wyceny	634 628	843 012
- kwoty odpisane na dzień wyłączenia z ksiąg rachunkowych (tj. np. sprzedaż)	8 213	11 182
- kwoty przeszacowania odpisane do rachunku zysków i strat w przypadku stwierdzenia trwałej utraty wartości	10 581	-
- zyski z wyceny ustalone na dzień przekwalifikowania aktywów do kategorii dostępnych do sprzedaży (z kategorii utrzymywanych do terminu wymagalności)	-	-
- kwoty rozliczone w przypadku przekwalifikowania aktywów do kategorii utrzymywanych do terminu wymagalności (ponowne przekwalifikowanie do HTM, po upływie okresu, o którym mowa w Par. 8 ust. 4 rozporządzenia o instrumentach finansowych)	-	-
b) wynikające ze stosowania rachunkowości zabezpieczeń:	-	-
- kwoty rozliczone w przypadku zabezpieczania wartości godziwej oprocentowanego instrumentu finansowego	-	-
- okresowej wyceny pozycji zabezpieczanych oraz instrumentów zabezpieczających w związku z zabezpieczaniem zmian w przepływach pieniężnych	-	-
- okresowej wyceny pozycji zabezpieczanych oraz instrumentów zabezpieczających w związku z zabezpieczaniem udziałów w aktywach netto jednostek zagranicznych	-	-
c) inne	-	-
d) ustalenia, przeszacowania i odpisania na wynik finansowy rezerwy oraz aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-
3. Zmniejszenia, z tytułu:	142 488	369 181
a) skutków przeszacowania aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	142 488	369 181
- straty z okresowej wyceny	112 202	346 489
- kwoty odpisane na dzień wyłączenia z ksiąg rachunkowych (tj. np. sprzedaż)	30 286	22 692
- straty z wyceny ustalone na dzień przekwalifikowania aktywów do kategorii dostępnych do sprzedaży (z kategorii utrzymywanych do terminu wymagalności)	-	-
- kwoty rozliczone w przypadku przekwalifikowania aktywów do kategorii utrzymywanych do terminu wymagalności (ponowne przekwalifikowanie do HTM, po upływie okresu, o którym mowa w Par. 8 ust. 4 rozporządzenia o instrumentach finansowych)	-	-
b) wynikające ze stosowania rachunkowości zabezpieczeń:	-	-
- kwoty rozliczone w przypadku zabezpieczania wartości godziwej oprocentowanego instrumentu finansowego	-	-
- okresowej wyceny pozycji zabezpieczanych oraz instrumentów zabezpieczających w związku z zabezpieczaniem zmian w przepływach pieniężnych	-	-
- okresowej wyceny pozycji zabezpieczanych oraz instrumentów zabezpieczających w związku z zabezpieczaniem udziałów w aktywach netto jednostek zagranicznych	-	-
c) inne	-	-
d) ustalenia, przeszacowania i odpisania na wynik finansowy rezerwy oraz aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-
4. Bilans zamknięcia	5 948 680	5 437 746

8. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) rezerwa składek:	4 734 129	4 151 052
- rezerwy brutto	5 049 466	4 423 916
- udział reasekuratorów	315 337	272 864
b) rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego:	84 741	1 236
- rezerwy brutto	84 741	1 236
- udział reasekuratorów	-	-
c) rezerwa ubezpieczeń na życie:	-	-
- rezerwy brutto	-	-
- udział reasekuratorów	-	-
d) rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia:	12 182 768	12 222 769
- rezerwy brutto	12 904 732	12 633 798
- udział reasekuratorów	721 964	411 029
e) rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych:	1 958	1 419
- rezerwy brutto	1 958	1 419
- udział reasekuratorów	-	-
f) rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	632 972	596 825
g) rezerwy na zwrot składek dla członków	-	-
h) pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie	-	-
- rezerwy brutto	-	-
- udział reasekuratorów	-	-
i) rezerwy ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	-	-
- rezerwy brutto	-	-
- udział reasekuratorów	-	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	17 636 568	16 973 301

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – brutto (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) rezerwa składek:	5 049 466	4 423 916
- w walucie polskiej	5 049 466	4 423 916
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
b) rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego:	84 741	1 236
- w walucie polskiej	84 741	1 236
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
c) rezerwa ubezpieczeń na życie:	-	-
- w walucie polskiej	-	-
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
d) rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia:	12 904 732	12 633 798
- w walucie polskiej	12 153 294	11 861 563
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	751 438	772 235
d1. tys. EUR	176 331	181 174
tys. PLN	751 433	772 218
d2. tys. USD	1	5
tys. PLN	5	17
e) rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych:	1 958	1 419
- w walucie polskiej	1 958	1 419
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
f) rezerwy na wyrównanie szkodowości (ryzyka):	632 972	596 825
- w walucie polskiej	632 972	596 825
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
g) rezerwy na zwrot składek dla członków:	-	-
- w walucie polskiej	-	-
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
h) pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe określone w statucie:	-	-
- w walucie polskiej	-	-
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – brutto (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
i) rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający:	-	-
- w walucie polskiej	-	-
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	18 673 869	17 657 194

Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) udział reasekuratorów w rezerwie składek:	315 337	272 864
- w walucie polskiej	315 337	272 864
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
b) udział reasekuratorów w rezerwie na pokrycie ryzyka niewygasłego:	-	-
- w walucie polskiej	-	-
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
c) udział reasekuratorów w rezerwie ubezpieczeń na życie:	-	-
- w walucie polskiej	-	-
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
d) udział reasekuratorów w rezerwie na niewypłacone odszkodowania i świadczenia:	721 964	411 029
- w walucie polskiej	408 118	401 377
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	313 846	9 652
d1. tys. EUR	2 044	2 101
tys. PLN	8 712	8 955
d2. tys. USD	77 238	189
tys. PLN	301 312	663
d3.pozostałe	3 822	34
e) udział reasekuratorów w rezerwie na premie i rabaty dla ubezpieczonych:	-	-
- w walucie polskiej	-	-
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
f) udział reasekuratorów w pozostałych rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych określonych w statucie:	-	-
- w walucie polskiej	-	-
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
g) udział reasekuratorów w rezerwie ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający:	-	-
- w walucie polskiej	-	-
- w walucie obcej (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych, razem	1 037 301	683 893

8.1 Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego

Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) rezerwa składek:	4 734 129	4 151 052
- rezerwy brutto	5 049 466	4 423 916
- udział reasekuratorów	315 337	272 864
b) rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego:	84 741	1 236
- rezerwy brutto	84 741	1 236
- udział reasekuratorów	-	-
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego, razem	4 818 870	4 152 288

8.2 Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia

8.2.1. Wartość rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto

Wartość rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	Stan rezerw na dzień 31 grudnia 2015 roku	Wartość rezerw z tytułu szkód zaistniałych w okresie sprawozdawczym
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	117 623	76 858
OC komunikacyjne (gr. 10)	9 488 175	1 289 622
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	493 726	325 374
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	65 079	38 479
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	553 316	263 079
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	1 771 319	278 309
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	33 020	10 905
Świadczenie pomocy (gr. 18)	42 359	31 206
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	2 254	748
Pozostałe (gr. 16)	337 861	234 019
Razem rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	12 904 732	2 548 599

Wartość rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	Stan rezerw na dzień 31 grudnia 2014 roku	Wartość rezerw z tytułu szkód zaistniałych w okresie sprawozdawczym
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	119 018	69 763
OC komunikacyjne (gr. 10)	9 503 799	1 170 079
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	451 901	314 920
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	65 754	22 846
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	491 057	211 537
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	1 812 901	297 226
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	28 930	4 059
Świadczenie pomocy (gr. 18)	36 211	26 303
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	2 301	691
Pozostałe (gr. 16)	121 926	15 901
Razem rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	12 633 798	2 133 325

8.2.2. Udział reasekuratorów w rezerwach na niewypłacone odszkodowania i świadczenia

Udział reasekuratorów w rezerwach na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	Stan rezerw na dzień 31 grudnia 2015 roku	Wartość rezerw z tytułu szkód zaistniałych w okresie sprawozdawczym
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	5	3
OC komunikacyjne (gr. 10)	222 587	1 696
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	611	529
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	19 251	18 519
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	117 468	94 157
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	59 785	3 420
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	12 293	3 692
Świadczenie pomocy (gr. 18)	-	-
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	-	-
Pozostałe (gr. 16)	289 964	211 188
Razem udział reasekuratorów	721 964	333 204

Udział reasekuratorów w rezerwach na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	Stan rezerw na dzień 31 grudnia 2014 roku	Wartość rezerw z tytułu szkód zaistniałych w okresie sprawozdawczym
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	3	3
OC komunikacyjne (gr. 10)	211 434	1 465
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	362	297
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	5 849	3 999
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	38 949	6 658
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	53 587	8 201
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	11 447	1 638
Świadczenie pomocy (gr. 18)	-	-
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	-	-
Pozostałe (gr. 16)	89 398	11 575
Razem udział reasekuratorów	411 029	33 836

8.3 Wartość rezerw na skapitalizowaną wartość świadczeń rentowych

8.3.1. Wartość rezerw na skapitalizowaną wartość świadczeń rentowych przed uwzględnieniem dyskont i odpisów brutto

Wartość rezerw na skapitalizowaną wartość świadczeń rentowych przed uwzględnieniem dyskont i odpisów brutto	Stan rezerw na dzień 31 grudnia 2015 roku	Udział reasekuratorów
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	-	-
OC komunikacyjne (gr. 10)	9 117 957	291 894
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	-	-
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	-	-
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	-	-
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	755 692	3 057
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	-	-
Świadczenie pomocy (gr. 18)	-	-
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	-	-
Pozostałe (gr. 16)	-	-
Razem wartość rezerw brutto	9 873 649	294 951

Wartość rezerw na skapitalizowaną wartość świadczeń rentowych przed uwzględnieniem dyskont i odpisów brutto	Stan rezerw na dzień 31 grudnia 2014 roku	Udział reasekuratorów
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	-	-
OC komunikacyjne (gr. 10)	9 243 470	254 839
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	-	-
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	-	-
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	-	-
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	917 256	2 526
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	-	-
Świadczenie pomocy (gr. 18)	-	-
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	-	-
Pozostałe (gr. 16)	-	-
Razem wartość rezerw brutto	10 160 726	257 365

9. Oszacowane regresy, odzyski i dotacje

9.1 Oszacowane regresy, odzyski i dotacje brutto

Oszacowane regresy, odzyski i dotacje brutto	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	-	-
OC komunikacyjne (gr. 10)	38 999	34 764
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	48 735	61 008
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	-	-
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	6 468	13 917
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	1 370	7
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	967	4 067
Świadczenie pomocy (gr. 18)	-	-
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	-	-
Pozostałe (gr. 16)	-	-
Razem oszacowane regresy, odzyski i dotacje brutto	96 539	113 763

9.2 Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach, odzyskach i dotacjach

Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach, odzyskach i dotacjach	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	-	-
OC komunikacyjne (gr. 10)	37	17
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	-	-
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	-	-
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	1	1
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	30	-
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	396	1 625
Świadczenie pomocy (gr. 18)	-	-
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	-	-
Pozostałe (gr. 16)	-	-
Razem udział reasekuratorów	464	1 643

10. Pozostałe rezerwy

10.1 Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników

Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) rezerwy na świadczenia emerytalne	12 109	12 245
b) inne obowiązkowe świadczenia pracowników (wg tytułów):	38 178	60 422
rezerwy na urlopy	20 787	43 274
rezerwy na odprawy pośmiertne	17 391	17 148
Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników, razem	50 287	72 667

Zmiana stanu rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) stan rezerw na początek okresu (wg tytułów)	72 667	83 251
rezerwy na świadczenia emerytalne	12 245	9 042
rezerwy na urlopy	43 274	36 906
rezerwy na odprawy pośmiertne	17 148	14 675
rezerwy na świadczenia po okresie zatrudnienia	-	22 628
b) zwiększenia (z tytułu)	2 705	14 634
rezerwy na świadczenia emerytalne	373	3 571
rezerwy na urlopy	1 933	8 514
rezerwy na odprawy pośmiertne	399	2 549
rezerwy na świadczenia po okresie zatrudnienia	-	-

Zmiana stanu rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
c) wykorzystanie (z tytułu)	24 949	2 590
rezerwy na świadczenia emerytalne	373	368
rezerwy na urlopy	24 420	2 146
rezerwy na odprawy pośmiertne	156	76
rezerwy na świadczenia po okresie zatrudnienia	-	-
d) rozwiązanie (z tytułu)	136	22 628
rezerwy na świadczenia emerytalne	136	-
rezerwy na urlopy	-	-
rezerwy na odprawy pośmiertne	-	-
rezerwy na świadczenia po okresie zatrudnienia	-	22 628
e) stan rezerw na koniec okresu (wg tytułów)	50 287	72 667
rezerwy na świadczenia emerytalne	12 109	12 245
rezerwy na urlopy	20 787	43 274
rezerwy na odprawy pośmiertne	17 391	17 148
rezerwy na świadczenia po okresie zatrudnienia	-	-

Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	50 287	72 667
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników, razem	50 287	72 667

10.2 Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego prezentowane są po skompensowaniu właściwych kwot wynikających z ujemnych i dodatnich różnic przejściowych.

Zmiana stanu rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
1. Stan rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego na początek okresu, w tym:	500 965	344 644
a) odniesionej na wynik finansowy ¹⁾	240 748	196 990
b) odniesionej na kapitał własny ²⁾	260 217	147 654
c) odniesionej na wartość firmy lub ujemną wartość firmy	-	-
2. Zwiększenia	307 144	162 778
a) odniesione na wynik finansowy okresu z tytułu dodatnich różnic przejściowych (z tytułu)	203 383	50 215
- powstania różnic przejściowych, w tym:	203 383	50 215
rozliczenia międzyokresowe	183 477	21 002
pozostałe różnice przejściowe	14 508	12 478
instrumenty finansowe	5 398	16 735
- zmiany stawek podatkowych	-	-
- nieujętej różnicy przejściowej poprzedniego okresu	-	-
b) odniesione na kapitał własny w związku z dodatnimi różnicami przejściowymi (z tytułu)	103 761	112 563
- powstania różnic przejściowych, w tym:	103 761	112 563
instrumenty finansowe	103 761	112 563
- zmiany stawek podatkowych	-	-
- nieujętej różnicy przejściowej poprzedniego okresu	-	-
c) odniesione na wartość firmy lub ujemną wartość firmy w związku z dodatnimi różnicami przejściowymi (z tytułu)	-	-
3. Zmniejszenia	-	6 457
a) odniesione na wynik finansowy okresu w związku z dodatnimi różnicami przejściowymi (z tytułu)	-	6 457
- odwrócenia się różnic przejściowych (wykorzystania rezerwy na odroczonego podatku dochodowy), w tym:	-	6 457
rozliczenia międzyokresowe	-	6 457
- zmiany stawek podatkowych	-	-

Zmiana stanu rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
- rozwiązania rezerwy wskutek braku możliwości jej wykorzystania	-	-
b) odniesione na kapitał własny w związku z dodatnimi różnicami przejściowymi (z tytułu)	-	-
- odwrócenia się różnic przejściowych (wykorzystania rezerwy na odroczonego podatek dochodowy)	-	-
- zmiany stawek podatkowych	-	-
- rozwiązania rezerwy wskutek braku możliwości jej wykorzystania	-	-
c) odniesione na wartość firmy lub ujemną wartość firmy w związku z dodatnimi różnicami przejściowymi (z tytułu)	-	-
4. Stan rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego na koniec okresu, razem	808 109	500 965
a) odniesionej na wynik finansowy ³⁾	444 131	240 748
b) odniesionej na kapitał własny ²⁾	363 978	260 217
c) odniesionych na wartość firmy lub ujemną wartość firmy	-	-

¹⁾ Dotyczy skumulowanych zmian rezerw z tytułu podatku odroczonego odniesionych na wynik finansowy roku poprzedniego i lat wcześniejszych.

²⁾ Dotyczy kapitału z aktualizacji wyceny.

³⁾ Dotyczy skumulowanego wpływu zmian rezerw z tytułu podatku odroczonego odniesionych na wynik finansowy roku 2015 i lat wcześniejszych.

Dodatkowe informacje dotyczące dodatnich różnic przejściowych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) dodatnie różnice przejściowe na początek okresu	2 636 660	1 813 914
instrumenty finansowe	1 827 891	1 147 375
rozliczenia międzyokresowe	721 059	644 503
pozostałe różnice przejściowe	87 710	22 036
b) dodatnie różnice przejściowe na koniec okresu, w tym:	4 253 199	2 636 660
instrumenty finansowe	2 402 409	1 827 891
rozliczenia międzyokresowe	1 686 723	721 059
pozostałe różnice przejściowe	164 067	87 710
dodatnie różnice kursowe wygasające w ciągu 1 roku	4 089 133	2 489 350
dodatnie różnice kursowe wygasające w okresie dłuższym niż 1 rok	164 066	147 310
c) łączna kwota różnic przejściowych związanych z inwestycjami w jednostkach podporządkowanych i oddziałach oraz we wspólnych przedsięwzięciach, na które nie utworzono rezerwy na podatek odroczonego	-	-

Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (struktura walutowa) ¹⁾	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	349 003	92 577
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, razem	349 003	92 577

¹⁾ Rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego przedstawiono w ujęciu netto po pomniejszeniu o aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego, zaprezentowane w punkcie 5.1 Dodatkowych informacji i objaśnień.

10.3 Inne rezerwy

Inne rezerwy	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) rezerwy na kary pieniężne nałożoną przez UOKiK	56 605	67 892
b) rezerwy dotyczące rozliczeń reasekuracyjnych	10 793	17 531
c) rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	1 564	7 930
d) rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania z tytułu zawartych umów ubezpieczenia	837	782
e) pozostałe rezerwy	3 827	5 791
Inne rezerwy, razem	73 626	99 926

Sprawy sporne dotyczące kar nałożonych przez UOKiK opisano w punkcie 29.2 Dodatkowych informacji i objaśnień.

Proces restrukturyzacji opisano w punkcie 28.1 Dodatkowych informacji i objaśnień.

Pozycja „Rezerwy dotyczące rozliczeń reasekuracyjnych” zawiera wyłącznie rezerwy na udziały reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych, którzy zalegają z płatnościami w stosunku do PZU lub w stosunku do których występuje uzasadnione podejrzenie, że mogą mieć w przyszłości problemy z regulowaniem swych zobowiązań.

Zmiana stanu innych rezerw	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) stan na początek okresu (wg tytułów)	99 926	81 977
rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	7 930	-
rezerwy dotyczące rozliczeń reasekuracyjnych	17 531	4 829
rezerwy na kary pieniężne nałożone przez UOKiK	67 892	67 892
pozostałe rezerwy	6 573	9 256
b) zwiększenia (z tytułu)	13 025	40 935
rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	2 508	14 536
rezerwy dotyczące rozliczeń reasekuracyjnych	8 531	21 880
rezerwy na kary pieniężne nałożone przez UOKiK	3	-
pozostałe rezerwy	1 983	4 519
c) wykorzystanie (z tytułu)	6 414	8 476
rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	5 193	6 606
rezerwy dotyczące rozliczeń reasekuracyjnych	-	-
rezerwy na kary pieniężne nałożone przez UOKiK	-	-
pozostałe rezerwy	1 221	1 870
d) rozwiązanie (z tytułu)	32 911	14 510
rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	3 681	-
rezerwy dotyczące rozliczeń reasekuracyjnych	15 269	9 178
rezerwy na kary pieniężne nałożone przez UOKiK	11 290	-
pozostałe rezerwy	2 671	5 332
e) stan na koniec okresu (wg tytułów)	73 626	99 926
rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	1 564	7 930
rezerwy dotyczące rozliczeń reasekuracyjnych	10 793	17 531
rezerwy na kary pieniężne nałożone przez UOKiK	56 605	67 892
pozostałe rezerwy	4 664	6 573
Inne rezerwy (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	73 626	99 926
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
Inne rezerwy, razem	73 626	99 926

11. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne

Struktura geograficzna zobowiązań	31 grudnia 2015				31 grudnia 2014			
	Krajowe	Zagraniczne - kraje UE	Zagraniczne - pozostałe kraje	Razem	Krajowe	Zagraniczne - kraje UE	Zagraniczne - pozostałe kraje	Razem
I. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	-	-	-	-	-	-	-	-
II. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	323 920	20 136	485	344 541	299 391	25 119	914	325 424
1. Zobowiązania wobec ubezpieczających	122 798	879	37	123 714	133 498	928	10	134 436
2. Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych	137 039	53	-	137 092	126 767	32	-	126 799
3. Inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń	64 083	19 204	448	83 735	39 126	24 159	904	64 189
III. Zobowiązania z tytułu reasekuracji	44 685	29 604	6 749	81 038	40 174	25 735	1 741	67 650
IV. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek		3 611 636		3 611 636	-	2 127 155	-	2 127 155
V. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych				-	-	-	-	-
VI. Inne zobowiązania	295 149	621 695	11 625	928 469	1 719 096	227 535	10 153	1 956 784
1. Zobowiązania wobec budżetu	50 783	-	-	50 783	40 502	-	-	40 502
2. Pozostałe zobowiązania	244 366	621 695 ¹⁾	11 625	877 686	1 678 594	227 535	10 153	1 916 282
Razem zobowiązania	663 754	4 283 071	18 859	4 965 684	2 058 661	2 405 544	12 808	4 477 013

¹⁾ W tej pozycji ujęto zobowiązanie w kwocie 341 709 tys. zł dotyczące zakupu akcji Alior Banku, opisane w punkcie 2.4.2 Dodatkowych informacji i objaśnień.

11.1 Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich

Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) zobowiązania wobec ubezpieczających	123 714	134 436
- wobec jednostek podporządkowanych	8	7
- krajowe	8	7
- zagraniczne	-	-
- wobec pozostałych jednostek	123 706	134 429
- krajowe	122 790	133 491
- zagraniczne	916	938
b) zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych, w tym:	137 092	126 799
- wobec jednostek podporządkowanych	91	40
- krajowe	91	40
- zagraniczne	-	-
- wobec pozostałych jednostek	137 001	126 759
- krajowe	136 948	126 727
- zagraniczne	53	32
c) inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń, w tym:	83 735	64 189
- wobec jednostek podporządkowanych	813	736
- krajowe	782	601
- zagraniczne	31	135
- wobec pozostałych jednostek	82 922	63 453
- krajowe	63 301	38 525
- zagraniczne	19 621	24 928
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, razem	344 541	325 424

Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) jednostek zależnych	912	783
b) jednostek współzależnych	-	-
c) jednostek stowarzyszonych	-	-
d) znaczącego inwestora	-	-
e) współnika jednostki współzależnej	-	-
f) jednostki dominującej	-	-
g) pozostałych	343 629	324 641
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, razem	344 541	325 424

Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich - o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) do 3 miesięcy	344 541	325 424
b) powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-
c) powyżej 1 roku do 5 lat	-	-
d) powyżej 5 lat	-	-
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, razem	344 541	325 424

Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	324 283	300 090
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	20 258	25 334
b1. tys. EUR	3 666	4 425
tys. PLN	15 621	18 861
b2. tys. USD	215	72
tys. PLN	838	254
b3. tys. GBP	434	782
tys. PLN	2 514	4 272
b4. tys. CHF	53	110
tys. PLN	209	391
b5. pozostałe waluty w tys. PLN	1 076	1 556
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, razem	344 541	325 424

11.2 Zobowiązania z tytułu reasekuracji

Zobowiązania z tytułu reasekuracji, razem	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) rachunki bieżące w reasekuracji czynnej, w tym:	3 330	3 571
- cedentów z rynku krajowego	1 351	3 525
- cedentów zagranicznych	1 979	46
b) rachunki bieżące w reasekuracji biernej, w tym:	66 176	62 581
- reasekuratorów krajowych	34 934	35 534
- reasekuratorów zagranicznych	31 242	27 047
c) zobowiązania z tytułu retrocesji, w tym:	11 532	1 498
- retrocesjonariuszy krajowych	8 400	1 115
- retrocesjonariuszy zagranicznych	3 132	383
d) zobowiązania z tytułu składek reasekuracyjnych rozliczanych w czasie	-	-
Zobowiązania z tytułu reasekuracji, razem	81 038	67 650

Zobowiązania z tytułu reasekuracji	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) zobowiązania bieżące w reasekuracji czynnej, w tym wobec:	3 330	3 571
- cedentów będących jednostkami zależnymi	1 883	-
- cedentów będących jednostkami współzależnymi	-	-
- cedentów będących jednostkami stowarzyszonymi	-	-
- cedenta będącego znaczącym inwestorem	-	-
- cedenta będącego współnikiem jednostki współzależnej	-	-
- cedenta będącego jednostką dominującą	-	-
b) zobowiązania bieżące w reasekuracji biernej, w tym wobec:	66 176	62 581
- reasekuratorów będących jednostkami zależnymi	-	-
- reasekuratorów będących jednostkami współzależnymi	-	-
- reasekuratorów będących jednostkami stowarzyszonymi	-	-
- reasekuratora będącego znaczącym inwestorem	-	-
- reasekuratora będącego współnikiem jednostki współzależnej	-	-
- reasekuratora będącego jednostką dominującą	-	-
c) zobowiązania bieżące wobec retrocesjonariuszy, w tym wobec:	11 532	1 498
- retrocesjonariuszy będących jednostkami zależnymi	-	-
- retrocesjonariuszy będących jednostkami współzależnymi	-	-
- retrocesjonariuszy będących jednostkami stowarzyszonymi	-	-
- retrocesjonariusza będącego znaczącym inwestorem	-	-
- retrocesjonariusza będącego współnikiem jednostki współzależnej	-	-
- retrocesjonariusza będącego jednostką dominującą	-	-
d) pozostałe	-	-
Zobowiązania z tytułu reasekuracji, razem	81 038	67 650

Zobowiązania z tytułu reasekuracji - o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) do 3 miesięcy	12 904	19 933
b) powyżej 3 miesięcy do 1 roku	27 651	21 846
c) powyżej 1 roku do 5 lat	29 533	23 662
d) powyżej 5 lat	10 950	2 209
Zobowiązania z tytułu reasekuracji, razem	81 038	67 650

Zobowiązania z tytułu reasekuracji (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	66 993	56 567
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	14 045	11 083
b1. tys. EUR	1 568	1 005
tys. PLN	6 680	4 282
b2. tys. USD	1 374	1 927
tys. PLN	5 362	6 757
b3. tys. UAH	11 609	-
tys. PLN	1 883	-
b4. pozostałe waluty	120	44
Zobowiązania z tytułu reasekuracji, razem	81 038	67 650

11.3 Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek

Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) zobowiązania zamienne na akcje zakładu ubezpieczeń	-	-
b) pozostałe (wg tytułów):	3 611 636	2 127 155
- pożyczki od PZU Finance AB (publ) pochodzące ze środków z wyemitowanych przez PZU Finance AB (publ) dłużnych papierów wartościowych	3 611 636	2 127 155
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek, razem	3 611 636	2 127 155

Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek - o pozostałym od dnia bilansowego okresie zapłaty	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) do 3 miesięcy	-	-
b) powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-
c) powyżej 1 roku do 5 lat	3 611 636	2 127 155
d) powyżej 5 lat	-	-
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek, razem	3 611 636	2 127 155

Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	-	-
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	3 611 636	2 127 155
b1. tys. EUR	847 503	499 063
tys. PLN	3 611 636	2 127 155
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek, razem	3 611 636	2 127 155

11.3.1. Pożyczki od PZU Finance AB (publ)

7 lipca 2014 roku PZU zaciągnął pożyczkę od PZU Finance AB (publ) z siedzibą w Sztokholmie o łącznej wartości wynoszącej 500 000 tys. EUR i stopie procentowej 1,425% w skali roku, która ma zostać spłacona 28 czerwca 2019 roku.

Środki na udzielenie pożyczki PZU Finance AB (publ) pozyskał w dniu 3 lipca 2014 roku z emisji pięcioletnich euroobligacji na kwotę 500 000 tys. EUR, których wykup nastąpi 3 lipca 2019 roku. Cena emisyjna jednej obligacji, o wartości nominalnej 100 000 euro, wyniosła 99 407 euro. Marża ponad Mid-Swap (krzywa, będąca średnią z krzywych bid i ask, dla obligacji o kuponie stałym odpowiadająca okresowi wykupu obligacji wyemitowanych przez PZU Finance AB (publ)) wyniosła 85 punktów bazowych, co przełożyło się na rentowność obligacji na poziomie 1,499%. Obligacje wprowadzono do obrotu na rynku regulowanym Irlandzkiej Giełdy Papierów Wartościowych na podstawie prospektu emisyjnego zatwierdzonego przez Centralny Bank Irlandii. Obligacje są oprocentowane według stałej stopy procentowej w wysokości 1,375% w skali roku, a kupon jest płacony raz w roku, a początek okresu odsetkowego następuje 3 lipca.

16 października 2015 roku PZU Finance AB (publ) wyemitowała obligacje imienne o łącznej wartości nominalnej wynoszącej 350 000 tys. EUR. Emitowane obligacje zostały asymilowane z transzą wyemitowaną w 2014 roku (ang. *tap issue*) i w konsekwencji miały identyczne parametry w zakresie wysokości kuponu, okresów odsetkowych oraz terminu wykupu. Cena emisyjna za jedną obligację wynosiła 99 218 euro powiększone o odsetki narosłe od 3 lipca 2015 roku. Rentowność obligacji na dzień emisji wyniosła 1,593%.

Zobowiązania PZU Finance AB (publ) wynikające z obligacji zostały zabezpieczone gwarancją udzieloną przez PZU, która obejmuje całość zobowiązań emitenta wynikających z emisji (w tym zobowiązanie do zapłaty wartości nominalnej obligacji oraz odsetek od obligacji) udzieloną na rzecz wszystkich obligatariuszy. Maksymalna wartość gwarancji nie została określona. Gwarancja wygasa wraz z wygaśnięciem roszczeń obligatariuszy wobec PZU Finance AB (publ).

Emisje euroobligacji stanowiły realizację strategii inwestycyjnej Grupy PZU w zakresie zarządzania dopasowaniem aktywów i pasywów w walucie euro. Po zakupie spółek w krajach bałtyckich istotna wartość aktywów Grupy PZU jest uzależniona od kursu euro, dlatego podjęto decyzję o emisji w tej walucie.

11.4 Zobowiązania wobec instytucji kredytowych

Zarówno na 31 grudnia 2015 roku jak i na 31 grudnia 2014 roku nie wystąpiły zobowiązania wobec instytucji kredytowych.

11.5 Inne zobowiązania

Inne zobowiązania	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) zobowiązania wobec budżetu	50 783	40 502
- podatek CIT	40 157	30 100
- podatek dochodowy od osób fizycznych	8 232	8 021
- podatek VAT	2 192	2 376
- pozostałe	202	5
b) pozostałe zobowiązania	877 686	1 916 282
- zobowiązania z tytułu nierozliczonych transakcji lokacyjnych i depozytów zabezpieczających ¹⁾	375 998	46 190
- wycena instrumentów pochodnych - zobowiązania przeznaczone do obrotu	304 467	275 055
- oszacowane zobowiązania pozaubezpieczeniowe	76 173	70 798
- zobowiązania z tytułu rozliczeń w ramach Podatkowej Grupy Kapitałowej	42 115	536
- składki i świadczenia ZUS	12 308	12 039
- rozrachunki tytułu likwidacji bezpośredniej	11 113	-
- zobowiązanie wobec Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego	9 478	8 564
- zatrzymane kaucje gwarancyjne	3 683	1 762
- zobowiązania z tytułu opłaty ewidencyjnej ponoszonej na rzecz Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców (CEPIK)	3 620	3 268
- rozrachunki z akcjonariuszami z tyt. dywidendy	2 982	1 471 120
- zobowiązania z tytułu zastępstwa procesowego	2 345	3 407
- pozostałe	33 404	23 543
Inne zobowiązania, razem	928 469	1 956 784

¹⁾ W tej pozycji ujęto zobowiązanie w kwocie 341 709 tys. zł dotyczące zakupu akcji Alior Banku, opisane w punkcie 2.4.2 Dodatkowych informacji i objaśnień.

Inne zobowiązania	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) jednostek zależnych	46 427	8 192
b) jednostek współzależnych	-	-
c) jednostek stowarzyszonych	-	-
d) znaczącego inwestora	-	-
e) wspólnika jednostki współzależnej	-	-
f) jednostki dominującej	-	-
g) pozostałych	882 042	1 948 592
Inne zobowiązania, razem	928 469	1 956 784

Inne zobowiązania - o pozostałym od dnia bilansowego okresie spłaty	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) do 3 miesięcy	928 469	1 956 784
b) powyżej 3 miesięcy do 1 roku	-	-
c) powyżej 1 roku do 5 lat	-	-
d) powyżej 5 lat	-	-
Inne zobowiązania, razem	928 469	1 956 784

Wszystkie instrumenty pochodne posiadane przez PZU są kwalifikowane jako zobowiązania przeznaczone do obrotu i prezentowane w pozycji inne zobowiązania o pozostałym od dnia bilansowego terminie spłaty do 3 miesięcy.

Inne zobowiązania (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	686 396	1 803 554
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	242 073	153 230
b1. tys. EUR	9 679	11 702
tys. PLN	41 246	49 878
b2. tys. USD	11 247	8 260
tys. PLN	43 876	28 968
b3. tys. RUB	3 845	62 907
tys. PLN	203	3 787
b4. tys. BRL	91 950	6 534
tys. PLN	90 580	8 623
b5. tys. ZAR	76 328	6 076
tys. PLN	19 059	1 841
b6. tys. CZK	117 445	114 047
tys. PLN	18 521	17 529
b7. tys. HUF	1 425 189	2 848 648
tys. PLN	19 384	38 565
b8. pozostałe waluty tys. PLN	9 204	4 039
Inne zobowiązania, razem	928 469	1 956 784

11.6 Pozostałe informacje dotyczące zobowiązań

11.6.1. Zobowiązania zabezpieczone na majątku emitenta oraz jednostek powiązanych

Na 31 grudnia 2015 roku i na 31 grudnia 2014 roku nie wystąpiły zobowiązania zabezpieczone na majątku emitenta.

11.6.2. Informacje o zobowiązaniach przeterminowanych

Na 31 grudnia 2015 roku i na 31 grudnia 2014 roku nie wystąpiły zobowiązania przeterminowane.

11.6.3. Zobowiązania wobec budżetu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego z tytułu uzyskania prawa własności budynków i budowli

Na 31 grudnia 2015 roku i na 31 grudnia 2014 roku nie wystąpiły zobowiązania wobec budżetu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego z tytułu uzyskania prawa własności budynków i budowli.

11.7 Fundusze specjalne

Fundusze specjalne	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) Fundusz Prewencyjny	47 287	29 243
b) Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	96 845	92 318
Fundusze specjalne, razem	144 132	121 561

12. Rozliczenia międzyokresowe

Rozliczenia międzyokresowe	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) rozliczenia międzyokresowe kosztów, w tym:	821 516	550 075
- długoterminowe	-	-
- krótkoterminowe (wg tytułów):	821 516	550 075
- zarachowane dochody i koszty reasekuracji	477 149	213 981
- zarachowane koszty prowizji z ubezpieczeń bezpośrednich	216 477	202 961
- zarachowane koszty wynagrodzeń pracowników	70 841	70 501
- zarachowane nagrody dla pracowników	42 522	51 527
- pozostałe zarachowania	14 527	11 105
b) ujemna wartość firmy	-	-
c) rozliczenia międzyokresowe przychodów, w tym:	34 887	26 054
- odroczone prowizje reasekuracyjne	25 663	20 867
- przychody z inwestycji	6 739	-
- otrzymane nieodpłatnie prawo wieczystego użytkowania gruntów	979	2 179
- pozostałe	1 506	3 008
Rozliczenia międzyokresowe, razem	856 403	576 129

Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych kosztów i przychodów	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Stan na początek okresu (wg tytułów)	576 129	518 282
rozliczenia międzyokresowe kosztów	550 075	501 342
rozliczenia międzyokresowe przychodów	26 054	16 940
a) zwiększenia (z tytułu)	1 804 323	867 006
rozliczenia międzyokresowe kosztów	1 563 079	785 400
rozliczenia międzyokresowe przychodów	241 244	81 606
b) zmniejszenia (z tytułu)	1 524 049	809 159
rozliczenia międzyokresowe kosztów	1 291 638	736 667
rozliczenia międzyokresowe przychodów	232 411	72 492
Stan na koniec okresu (wg tytułów)	856 403	576 129
rozliczenia międzyokresowe kosztów	821 516	550 075
rozliczenia międzyokresowe przychodów	34 887	26 054

13. Margines wypłacalności

13.1 Dane liczbowe do obliczenia wysokości środków własnych stanowiących pokrycie marginesu wypłacalności

Deklaracja wypłacalności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
1. Aktywa zakładu ubezpieczeń	36 358 361	34 629 778
2. Aktywa przeznaczone na pokrycie wszelkich przewidywanych zobowiązań	23 979 628	22 301 054
a) zobowiązań podporządkowanych	-	-
b) rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	17 540 493	16 861 181
c) rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	-	-
d) pozostałych rezerw	472 916	265 170
e) zobowiązań z tytułu depozytów reasekuratorów	-	-
f) pozostałych zobowiązań i funduszy specjalnych	5 109 816	4 598 574
g) rozliczeń międzyokresowych biernych i przychodów przyszłych okresów	856 403	576 129
h) wszelkich innych zobowiązań zakładu ubezpieczeń, nieuwzględnionych w wierszach a - g	-	-
3. Wartości niematerialne i prawne	362 167	283 999
4. Akcje i inne aktywa podlegające odliczeniu zgodnie z art. 148 ust. 2, 2a, 2b ustawy z uwzględnieniem art. 148 ust. 2c, 2d ustawy	5 853 666	6 065 985
a) Akcje i inne aktywa finansujące kapitały własne zakładów ubezpieczeń należących do tej samej ubezpieczeniowej grupy kapitałowej zgodnie z art. 148 ust. 2 ustawy	5 763 579	6 000 224
b) Akcje lub udziały finansujące kapitały własne innych zakładów ubezpieczeń, instytucji kredytowych i instytucji finansowych w rozumieniu prawa	-	-

Deklaracja wypłacalności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
bankowego oraz firm inwestycyjnych wchodzących w skład konglomeratu finansowego zgodnie z art. 148 ust. 2a ustawy (o ile nie zostały ujęte w pozycji 4 a))		
c) Posiadane przez zakład ubezpieczeń w odniesieniu do innych zakładów ubezpieczeń, instytucji kredytowych i instytucji finansowych w rozumieniu prawa bankowego oraz firm inwestycyjnych, zgodnie z art. 148 ust. 2b ustawy,	90 087	65 761
i) udzielone przez zakład ubezpieczeń pożyczki podporządkowane spełniające warunki określone w art. 148 ust. 4 pkt 2 ustawy	90 087	65 761
ii) skumulowane niezapłacone dywidendy z tytułu akcji uprzywilejowanych	-	-
d) Suma kwot, co do których organ nadzoru wyraził zgodę na odstąpienie od stosowania odliczeń na podstawie art. 148 ust. 2c ustawy	-	-
e) Suma kwot, co do których organ nadzoru wyraził zgodę na odstąpienie od stosowania odliczeń na podstawie art. 148 ust. 2d ustawy (o ile nie zostały ujęte w pozycji 4 d))	-	-
5. Wpływ uczestnictwa krajowego zakładu ubezpieczeń w ubezpieczeniowej grupie kapitałowej na wartość środków własnych tego zakładu ubezpieczeń	2 135 034	2 411 116
6. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	459 105	408 388
7. W przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, wartość zobowiązań wobec członków towarzystwa, pod warunkiem spełnienia wymogów określonych w art. 148 ust. 3 pkt 2 ustawy	-	-
8. Suma kwot określonych w decyzjach organu nadzoru wydanych na podstawie art. 148 ust. 4 pkt 1 ustawy, wyrażających zgodę na zaliczenie do środków własnych	-	-
9. Suma kwot określonych w decyzjach organu nadzoru wydanych na podstawie art. 148 ust. 4 pkt 2 ustawy, wyrażających zgodę na zaliczenie do środków własnych	-	-
10. Suma kwot określonych w decyzjach organu nadzoru wydanych na podstawie art. 148 ust. 4 pkt 3 ustawy, wyrażających zgodę na zaliczenie do środków własnych	-	-
11. Suma kwot określonych w decyzjach organu nadzoru wydanych na podstawie art. 148 ust. 5 ustawy, wyrażających zgodę na zaliczenie do środków własnych	-	-
12. Wartość kaucji, o której mowa w art. 113 ustawy	-	-
13. Wielkości środków własnych	7 838 829	7 981 468
14. Wielkość środków własnych na pokrycie kapitału gwarancyjnego zgodnie z art. 148a ustawy	7 838 829	7 981 468
a) Suma wartości elementów wynikających z art. 148 ust. 3 pkt 1-6 i ust. 4 pkt 1 i 2 ustawy z uwzględnieniem elementów wskazanych w art. 148 ust. 1 pkt 2-4 i ust. 2a, 2b ustawy	7 838 829	7 981 468
15. Margines wypłacalności	1 424 278	1 362 353
16. Minimalna wysokość kapitału gwarancyjnego	15 939	15 403
17. 1/3 kwoty marginesu wypłacalności	474 759	454 118
18. Nadwyżka/niedobór środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	6 414 551	6 619 115
19. Kapitał gwarancyjny	474 759	454 118
20. Nadwyżka/niedobór środków własnych na pokrycie kapitału gwarancyjnego	7 364 070	7 527 350
a) Różnica między kwotą wykazaną w poz. 14a a kapitałem gwarancyjnym	7 364 070	7 527 350

13.2 Dane liczbowe do obliczenia marginesu wypłacalności dla ubezpieczeń majątkowych i osobowych

Margines wypłacalności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
1. Kwota składki (G) (kwota większa z pozycji (1a-1b+50%*1c) i (1d-1e+50%*1f))	9 198 953	8 642 453
a) Składka przypisana w okresie ostatnich 12 miesięcy z ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji czynnej, z uwzględnieniem storn, niepomniejszona o udział reasekuratorów i retrocesjonariuszy	8 857 929	8 261 752
b) Podatek zawarty w składce z pozycji 1a	-	-
c) Składka z grup ubezpieczeń 11, 12 i 13 uwzględniona w pozycji 1a po potrąceniu zawartego w niej podatku	682 048	761 402
d) Składka przypisana w okresie ostatnich 12 miesięcy pomniejszona o zmianę stanu rezerwy składek, z ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji czynnej, z uwzględnieniem storn, niepomniejszona o udział reasekuratorów i retrocesjonariuszy	8 177 379	8 102 530
e) Podatek zawarty w składce z pozycji 1d	-	-
f) Składka z grup ubezpieczeń 11, 12 i 13 uwzględniona w pozycji 1d po potrąceniu zawartego w niej podatku	671 180	673 066
2. Równowartość kwoty w złotych T1 wg kursu średniego walut obcych NBP wg tabeli kursów nr 1 każdego roku sprawozdawczego (P1)	264 068	255 198
3. Kwota składki z tytułu ubezpieczeń choroby	-	-
a) do wysokości P1	-	-
b) powyżej wysokości P1	-	-
4. Kwota składki z tytułu pozostałych ubezpieczeń	9 198 953	8 642 453
a) do wysokości P1	264 068	255 198
b) powyżej wysokości P1	8 934 885	8 387 255
5. Współczynnik reasekuracyjny w % (H) (5b/5a, nie mniej niż 50%)	96,4230%	97,8759%
a) Odszkodowania i świadczenia brutto wypłacone w okresie ostatnich 36 miesięcy, po potrąceniu wszelkich zwrotów, regresów i odzysków, wraz ze zmianą stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto w tym okresie	15 847 862	16 092 774
b) Odszkodowania i świadczenia na udziale własnym wypłacone w okresie ostatnich 36 miesięcy, po potrąceniu wszelkich zwrotów, regresów i odzysków, wraz ze zmianą rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym w tym okresie	15 280 986	15 750 953
6. Margines wypłacalności obliczony na bazie składek ((3a*6%+3b*16%/trzy+4a*18%+4b*16%)*5)	1 424 278	1 358 416
7. Długość okresu porównawczego (36 lub 84 ostatnie miesiące)	36	36
a) Składka przypisana w okresie ostatnich 12 miesięcy z ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji czynnej, niepomniejszone o udział reasekuratorów i retrocesjonariuszy	8 857 929	8 261 752
b) Składka przypisana w okresie ostatnich 12 miesięcy z ubezpieczeń ryzyk burzy, gradu, mrozu lub kredytu, niepomniejszone o udział reasekuratorów i retrocesjonariuszy	1 879 491	1 844 297
c) Wskaźnik udziału ubezpieczeń ryzyk burzy, gradu, mrozu lub kredytu (7b/7a)	21,2182%	22,3233%
8. Przeciętna roczna kwota odszkodowań i świadczeń (J) ((8a - 8b + 8c - 8d + 1/2*(8e - 8f + 8g - 8h))/7)*dwanaście	5 443 779	5 575 089
a) Odszkodowania i świadczenia wypłacone z ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji czynnej w okresie porównawczym, niepomniejszone o udział reasekuratorów i retrocesjonariuszy	14 212 764	13 649 825
b) Zwroty, regresy i wszelkie odzyski uzyskane w okresie porównawczym	348 410	392 598
c) Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia według stanu na ostatni dzień okresu porównawczego, niepomniejszone o udział reasekuratorów i retrocesjonariuszy	12 753 875	12 520 035
d) Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia według stanu na pierwszy dzień okresu porównawczego, niepomniejszone o udział reasekuratorów i retrocesjonariuszy	10 770 367	9 684 487
e) Odszkodowania i świadczenia wypłacone z grup ubezpieczeń 11, 12 i 13 uwzględnione w pozycji 8a	692 038	656 089
f) Zwroty, regresy i wszelkie odzyski uzyskane z grup ubezpieczeń 11, 12 i 13 uwzględnione w pozycji 8b	9 416	4 703
g) Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia z grup ubezpieczeń 11, 12 i 13 uwzględnione w pozycji 8c	1 736 946	1 807 824

Margines wypłacalności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
h) Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia z grup ubezpieczeń 11, 12 i 13 uwzględnione w pozycji 8d	1 452 618	1 194 227
9. Równowartość w złotych kwoty T2 wg kursu średniego walut obcych NBP wg tabeli kursów nr 1 każdego roku sprawozdawczego (P2)	184 805	178 597
10. Przeciętna roczna kwota odszkodowań i świadczeń z tytułu ubezpieczeń choroby	-	-
a) do wysokości P2	-	-
b) powyżej wysokości P2	-	-
11. Przeciętna roczna kwota odszkodowań i świadczeń z tytułu pozostałych ubezpieczeń	5 443 779	5 671 363
a) do wysokości P2	184 805	178 597
b) powyżej wysokości P2	5 258 974	5 492 766
12. Margines wypłacalności obliczony na bazie przeciętnej rocznej kwoty odszkodowań i świadczeń ((10a*26%/trzy+10b*23%/trzy+11a*26%+11b*23%)*5)	1 212 628	1 281 951
13. Margines wypłacalności na bazie składek i przeciętnej rocznej kwoty odszkodowań i świadczeń (kwota większa z pozycji 6 i 12)	1 424 278	1 358 416
14. Margines wypłacalności na analogiczny dzień poprzedniego roku	1 362 353	1 362 353
15. Współczynnik korygujący (15a/15b, nie więcej niż 1)	99,8022%	100,0000%
a) Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym według stanu na dzień sprawozdawczy	12 086 693	12 110 649
b) Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym według stanu na dzień następný po analogicznym dniu poprzedniego roku	12 110 648	11 245 952
16. Margines wypłacalności skorygowany (14*15)	1 359 658	1 362 353
17. Margines wypłacalności dla działu II (kwota większa z pozycji 13 i 16)	1 424 278	1 362 353

14. Pozycje pozabilansowe

14.1 Należności warunkowe

Należności warunkowe	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) otrzymanych gwarancji i poręczeń	12 408	12 552
b) pozostałe (wg rodzaju):	30 515 089	9 833 478
- weksle z tytułu udzielonych gwarancji ubezpieczeniowych	7 682 993	7 792 716
- pozostałe weksle, w tym:	183 514	183 456
- od jednostek zależnych	12 944	12 018
- inne należności warunkowe ¹⁾	22 648 582	1 857 306
Należności warunkowe, razem	30 527 497	9 846 030

¹⁾ W pozycji „inne należności warunkowe” wykazano głównie należności z tytułu zabezpieczeń pożyczek, gwarancji itp. na łączną kwotę 18 868 819 tys. zł (31 grudnia 2014 roku: 1 217 686 tys. zł).

Należności warunkowe (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) otrzymanych gwarancji i poręczeń:	12 408	12 552
- w walucie polskiej	12 408	12 552
- w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
b) pozostałe (wg rodzaju):	30 515 089	9 833 478
- w walucie polskiej	30 461 554	9 754 918
- w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	53 535	78 560
b1. tys. EUR	12 461	18 429
tys. PLN	53 102	78 552
b2. tys. USD	-	2
tys. PLN	-	8
b3. tys. NOK	977	-
tys. PLN	433	-
Należności warunkowe, razem	30 527 497	9 846 030

14.1.1. Otrzymane gwarancje

W ramach umowy o linię gwarancyjną z dnia 7 września 2013 roku zawartej pomiędzy PZU a Bankiem Millennium SA, bank udziela gwarancji bankowych (wadialnych i należytego wykonania umowy) PZU w postępowaniach przetargowych na usługi ubezpieczeniowe.

Linia gwarancyjna wynosi 15 mln zł i corocznie jest odnawiana na okres kolejnego roku.

Na 31 grudnia 2015 roku w ramach linii obowiązującej w okresie od 21 października 2014 roku do 20 października 2015 roku czynnych było 26 gwarancji na łączną kwotę 4 579 tys. zł.

14.2 Zobowiązania warunkowe

Zobowiązania warunkowe, z tytułu	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) udzielonych gwarancji i poręczeń	3 651 485	2 152 111
b) weksli akceptowanych i indosowanych	-	-
c) aktywów z zobowiązaniem odsprzedaży	-	-
d) inne zobowiązania zabezpieczone na aktywach lub na przychodach	-	-
e) pozostałe (wg rodzaju):	990 962	198 634
- roszczenia sporne, niezuznane przez ubezpieczyciela skierowane przez wierzycieli na drogę postępowania sądowego	575 148	198 357
- zobowiązania warunkowe wynikające z umów subemisji	-	-
- inne zobowiązania warunkowe ¹⁾	415 814	277
Zobowiązania warunkowe, razem	4 642 447	2 350 745

¹⁾ Na dzień 31 grudnia 2015 roku w pozycji „inne zobowiązania warunkowe” wykazano głównie zobowiązania z tytułu niewypłaconych transz pożyczek na łączną kwotę 373 923 tys. zł. (31 grudnia 2014 roku: brak).

Zobowiązania warunkowe (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) udzielonych gwarancji i poręczeń:	3 651 485	2 152 111
- w walucie polskiej	4 579	6 430
- w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	3 646 906	2 145 681
a1. tys. EUR	855 780	503 409
tys. PLN	3 646 906	2 145 681
b) weksli akceptowanych i indosowanych	-	-
c) aktywów z zobowiązaniem odsprzedaży	-	-
d) inne zobowiązania zabezpieczone na aktywach lub na przychodach (wg rodzaju)	-	-
e) pozostałe, (wg rodzaju):	990 962	198 634
roszczenia sporne, niezuznane przez ubezpieczyciela skierowane przez wierzycieli na drogę postępowania sądowego:	575 148	198 357
- w walucie polskiej	575 148	198 357
- w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
inne zobowiązania warunkowe:	415 814	277
- w walucie polskiej	415 814	277
- w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
Zobowiązania warunkowe, razem	4 642 447	2 350 745

W pozycji udzielone gwarancje i poręczenia wykazano między innymi gwarancję udzieloną PZU Finance AB (publ), opisaną w punkcie 11.3.1 Dodatkowych informacji i objaśnień.

14.3 Inne pozycje pozabilansowe

Inne pozycje pozabilansowe, z tytułu	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Inne pozycje pozabilansowe (wg rodzaju):	136 477	123 161
obce składniki aktywów nie ujęte w aktywach, w tym:	136 477	123 161
- wobec jednostek zależnych	12 543	12 543
Inne pozycje pozabilansowe, razem	136 477	123 161

Inne pozycje pozabilansowe (struktura walutowa)	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
a) w walucie polskiej	136 477	123 161
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)	-	-
Inne pozycje pozabilansowe, razem	136 477	123 161

15. Składki w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Składki przypisane brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) w ubezpieczeniach bezpośrednich, w tym:	8 262 970	8 139 124
- z umów zawartych poza granicami RP, w tym:	7 677	7 713
- z umów zawartych na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej	3 408	6 251
b) w ubezpieczeniach pośrednich	595 066	122 628
Składki przypisane brutto, razem	8 858 036	8 261 752

15.1 Składki przypisane brutto w ubezpieczeniach bezpośrednich

Składki przypisane brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych)	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	437 104	445 884
b) komunikacyjne – odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	2 642 743	2 634 079
c) komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	2 142 681	2 010 892
d) morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	38 958	56 646
e) od ognia i innych szkód rzeczowych (grupy 8 i 9)	1 865 317	1 829 582
f) odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	682 049	761 402
g) kredyt i gwarancje grupy (14,15)	75 250	80 066
h) świadczenie pomocy (grupa 18)	290 260	237 416
i) ochrona prawna (grupa 17)	3 535	875
j) pozostałe (grupa 16)	85 073	82 282
Składki przypisane brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach (wg klas rachunkowych), razem	8 262 970	8 139 124

Składki przypisane otrzymane brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych z obowiązkowych ubezpieczeń OC według grup ubezpieczeń	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Grupa 10	2 587 784	2 590 408
Grupa 11	5 252	4 443
Grupa 13	305 171	386 397
Składki przypisane otrzymane brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych z obowiązkowych ubezpieczeń OC według grup ubezpieczeń, razem	2 898 207	2 981 248

15.2 Składki przypisane brutto w ubezpieczeniach pośrednich

Składki przypisane brutto w pośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
a) następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	11 895	1 038
b) komunikacyjne – odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	181 687	14 384
c) komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	24 986	5 397
d) morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	5 706	11 779
e) od ognia i innych szkód rzeczowych (grupy 8 i 9)	133 975	71 676
f) odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	33 108	7 022
g) kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	1 826	7 443
h) świadczenie pomocy (grupa 18)	863	-
i) ochrona prawna (grupa 17)	-	-
j) pozostałe (grupa 16)	201 020	3 889
Składki przypisane brutto w pośrednich ubezpieczeniach (wg klas rachunkowych), razem	595 066	122 628

Składki przypisane otrzymane brutto w pośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych z obowiązkowych ubezpieczeń OC według grup ubezpieczeń	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Grupa 10	179 307	11 710
Grupa 11	1	319
Grupa 13	17 529	126
Składki przypisane otrzymane brutto w pośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych z obowiązkowych ubezpieczeń OC według grup ubezpieczeń, razem	196 837	12 155

16. Składki zarobione brutto

16.1 Składki zarobione brutto w ubezpieczeniach bezpośrednich

Składki zarobione brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych)	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	444 901	447 938
b) komunikacyjne – odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	2 527 439	2 718 421
c) komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	2 049 740	2 012 834
d) morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	46 608	43 083
e) od ognia i innych szkód rzeczowych (grupy 8 i 9)	1 811 198	1 793 080
f) odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	671 180	673 065
g) kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	54 867	53 074
h) świadczenie pomocy (grupa 18)	261 176	222 795
i) ochrona prawna (grupa 17)	878	915
j) pozostałe (grupa 16)	80 065	74 929
Składki zarobione brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych, razem	7 948 052	8 040 134

Składki zarobione otrzymane brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych z obowiązkowych ubezpieczeń OC według grup ubezpieczeń	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Grupa 10	2 479 308	2 677 412
Grupa 11	4 529	4 960
Grupa 13	306 756	327 860
Składki zarobione otrzymane brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych, razem	2 790 593	3 010 232

16.2 Składki zarobione brutto w ubezpieczeniach pośrednich

Składki zarobione brutto w pośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych)	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	8 581	297
b) komunikacyjne – odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	62 525	2 092
c) komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	7 501	2 438
d) morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	8 078	9 412
e) od ognia i innych szkód rzeczowych (grupy 8 i 9)	92 407	39 612
f) odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	8 625	3 979
g) kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	3 649	556
h) świadczenie pomocy (grupa 18)	-	-
i) ochrona prawna (grupa 17)	-	-
j) pozostałe (grupa 16)	9 563	4 009
Składki zarobione brutto w pośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych, razem	200 929	62 395

Składki zarobione otrzymane brutto w pośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych z obowiązkowych ubezpieczeń OC według grup ubezpieczeń	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Grupa 10	60 098	2 014
Grupa 11	159	332
Grupa 13	810	91
Składki zarobione otrzymane brutto w pośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych, razem	61 067	2 437

17. Rozliczenia z tytułu reasekuracji

Rozliczenia z tytułu reasekuracji	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) składki ubezpieczeniowe otrzymane z zagranicy	54 412	30 758
b) składki reasekuracyjne przekazane za granicę	175 048	159 225
c) saldo z tytułu rozliczeń reasekuracji biernej (brutto)	(218 011)	(181 728)
d) saldo rozliczeń z tytułu reasekuracji czynnej (brutto)	285 233	77 455
e) wartość należności i zobowiązań z tytułu reasekuracji biernej, w tym:	(46 768)	(49 762)
- wartość należności od reasekuratorów zabezpieczonych gwarancjami instytucji finansowych	-	-
f) wartość należności i zobowiązań z tytułu reasekuracji czynnej, w tym:	6 659	1 763
- wartość zobowiązań wobec cedentów zabezpieczonych gwarancjami zakładu ubezpieczeń	-	-
- wartość zobowiązań wobec retrocedentów zabezpieczonych gwarancjami zakładu ubezpieczeń	-	-

18. Kwota odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto

Kwota odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) z ubezpieczeń bezpośrednich, w tym:	5 085 970	4 391 907
- koszty likwidacji szkód	546 593	499 444
b) z ubezpieczeń pośrednich, w tym:	49 250	35 344
- koszty likwidacji szkód	2 803	878
Kwota odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto, razem	5 135 220	4 427 251

18.1 Kwota odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto

Kwota odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych)	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	144 201	145 897
b) komunikacyjne – odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	2 369 329	1 903 716
c) komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	1 423 920	1 311 958
d) morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	26 123	13 125
e) od ognia i innych szkód rzeczowych (grupy 8 i 9)	690 087	657 948
f) odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	258 684	211 116
g) kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	13 317	11 236
h) świadczenie pomocy (grupa 18)	153 505	125 493
i) ochrona prawna (grupa 17)	596	732
j) pozostałe (grupa 16)	6 208	10 686
Kwota odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniach bezpośrednich (wg klas rachunkowych), razem	5 085 970	4 391 907

Kwota odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w pośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych)	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	-	-
b) komunikacyjne – odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	376	2 806
c) komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	1 834	364
d) morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	705	541
e) od ognia i innych szkód rzeczowych (grupy 8 i 9)	42 971	20 631
f) odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	2 447	9 573
g) kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	(2)	45
h) świadczenie pomocy (grupa 18)	-	-
i) ochrona prawna (grupa 17)	-	-
j) pozostałe (grupa 16)	919	1 384
Kwota odszkodowań i świadczeń wypłaconych brutto w ubezpieczeniach pośrednich (wg klas rachunkowych), razem	49 250	35 344

18.2 Koszty likwidacji szkód

Koszty likwidacji szkód w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych)	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	39 882	41 032
b) komunikacyjne – odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	258 889	222 439
c) komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	91 326	92 884
d) morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	1 278	1 228
e) od ognia i innych szkód rzeczowych (grupy 8 i 9)	88 824	84 523
f) odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	48 014	40 795
g) kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	474	631
h) świadczenie pomocy (grupa 18)	17 535	15 517
i) ochrona prawna (grupa 17)	50	40
j) pozostałe (grupa 16)	321	355
Koszty likwidacji szkód w ubezpieczeniach bezpośrednich (wg klas rachunkowych), razem	546 593	499 444

Koszty likwidacji szkód w pośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych)	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	-	-
b) komunikacyjne – odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	1	1
c) komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	-	-
d) morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	-	4
e) od ognia i innych szkód rzeczowych (grupy 8 i 9)	1 471	238
f) odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	478	588
g) kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	-	-
h) świadczenie pomocy (grupa 18)	-	-
i) ochrona prawna (grupa 17)	-	-
j) pozostałe (grupa 16)	853	47
Koszty likwidacji szkód w ubezpieczeniach pośrednich (wg klas rachunkowych), razem	2 803	878

19. Dane uzupełniające do technicznego rachunku ubezpieczeń

19.1 Dane uzupełniające do technicznego rachunku ubezpieczeń za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku

Ubezpieczenia bezpośrednie i pośrednie razem za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku	Składki przypisane brutto	Składki zarobione brutto	Odszkodowania i świadczenia brutto (wyплаты)	Koszty likwidacji szkód	Regresy, odzyski i dotacje	Saldo rozliczeń netto z tytułu reasekuracji	Koszty działalności (akwizycji i administracyjne)
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	448 999	453 482	106 155	39 882	1 836	8 522	159 408
OC komunikacyjne (gr. 10)	2 824 430	2 589 964	2 135 955	258 890	25 140	149 056	629 734
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	2 167 667	2 057 241	1 393 280	91 326	58 852	(19 535)	544 113
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	44 664	54 686	27 428	1 278	1 878	(5 671)	12 424
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	1 999 292	1 903 605	657 620	90 295	14 857	(58 764)	608 434
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	715 157	679 805	217 949	48 492	5 310	10 373	206 069
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	77 076	58 516	16 800	474	3 959	(17 618)	17 840
Świadczenie pomocy (gr. 18)	291 123	261 176	136 575	17 535	605	806	97 555
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	3 535	878	546	50	-	-	1 287
Pozostałe (gr. 16)	286 093	89 628	6 112	1 174	159	53	49 203
Ubezpieczenia bezpośrednie i pośrednie razem	8 858 036	8 148 981	4 698 420	549 396	112 596	67 222	2 326 067

Ubezpieczenia bezpośrednie za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku	Składki przypisane brutto	Składki zarobione brutto	Odszkodowania i świadczenia brutto (wyплаты)	Koszty likwidacji szkód	Regresy, odzyski i dotacje	Saldo rozliczeń netto z tytułu reasekuracji	Koszty działalności (akwizycji i administracyjne)
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	437 104	444 901	106 155	39 882	1 836	(496)	156 877
OC komunikacyjne (gr. 10)	2 642 743	2 527 439	2 135 580	258 889	25 140	8 334	595 961
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	2 142 681	2 049 740	1 391 446	91 326	58 852	(27 715)	539 590
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	38 958	46 608	26 723	1 278	1 878	(9 772)	11 385
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	1 865 317	1 811 198	616 120	88 824	14 857	(132 820)	594 117
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	682 049	671 180	215 980	48 014	5 310	(13 585)	203 664
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	75 250	54 867	16 802	474	3 959	(18 514)	18 443
Świadczenie pomocy (gr. 18)	290 260	261 176	136 575	17 535	605	184	97 554
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	3 535	878	546	50	-	-	1 287
Pozostałe (gr. 16)	85 073	80 065	6 046	321	159	(23 627)	47 985
Ubezpieczenia bezpośrednie razem	8 262 970	7 948 052	4 651 973	546 593	112 596	(218 011)	2 266 863

Ubezpieczenia pośrednie za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku	Składki przypisane brutto	Składki zarobione brutto	Odszkodowania i świadczenia brutto (wyłaty)	Koszty likwidacji szkód	Regresy, odzyski i dotacje	Saldo rozliczeń netto z tytułu reasekuracji	Koszty działalności (akwizycji i administracyjne)
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	11 895	8 581	-	-	-	9 018	2 531
OC komunikacyjne (gr. 10)	181 687	62 525	375	1	-	140 722	33 773
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	24 986	7 501	1 834	-	-	8 180	4 523
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	5 706	8 078	705	-	-	4 101	1 039
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	133 975	92 407	41 500	1 471	-	74 056	14 317
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	33 108	8 625	1 969	478	-	23 958	2 405
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	1 826	3 649	(2)	-	-	896	(603)
Świadczenie pomocy (gr. 18)	863	-	-	-	-	622	1
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	-	-	-	-	-	-	-
Pozostałe (gr. 16)	201 020	9 563	66	853	-	23 680	1 218
Ubezpieczenia pośrednie razem	595 066	200 929	46 447	2 803	-	285 233	59 204

19.2 Dane uzupełniające do technicznego rachunku ubezpieczeń za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku

Ubezpieczenia bezpośrednie i pośrednie razem za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku	Składki przypisane brutto	Składki zarobione brutto	Odszkodowania i świadczenia brutto (wyłaty)	Koszty likwidacji szkód	Regresy, odzyski i dotacje	Saldo rozliczeń netto z tytułu reasekuracji	Koszty działalności (akwizycji i administracyjne)
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	446 922	448 235	104 866	41 032	1	919	173 535
OC komunikacyjne (gr. 10)	2 648 463	2 720 513	1 706 142	222 440	22 060	10 045	591 823
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	2 016 289	2 015 272	1 265 396	92 884	45 958	(29 245)	505 344
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	68 425	52 495	16 712	1 232	4 278	(6 153)	12 584
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	1 901 258	1 832 692	608 536	84 761	14 718	(30 806)	591 519
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	768 424	677 044	181 505	41 383	2 199	(23 210)	192 665
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	87 509	53 630	16 578	631	5 928	(13 479)	27 657
Świadczenie pomocy (gr. 18)	237 416	222 795	110 631	15 517	655	(292)	98 708
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	875	915	692	40	-	-	710
Pozostałe (gr. 16)	86 171	78 938	11 758	402	90	(12 052)	46 505
Ubezpieczenia bezpośrednie i pośrednie razem	8 261 752	8 102 529	4 022 816	500 322	95 887	(104 273)	2 241 050

Ubezpieczenia bezpośrednie razem za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku	Składki przypisane brutto	Składki zarobione brutto	Odszkodowania i świadczenia brutto (wyłaty)	Koszty likwidacji szkód	Regresy, odzyski i dotacje	Saldo rozliczeń netto z tytułu reasekuracji	Koszty działalności (akwizycji i administracyjne)
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	445 884	447 938	104 866	41 032	1	(118)	173 419
OC komunikacyjne (gr. 10)	2 634 079	2 718 421	1 703 337	222 439	22 060	(1 302)	590 029
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	2 010 892	2 012 834	1 265 032	92 884	45 958	(34 212)	504 893
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	56 646	43 083	16 175	1 228	4 278	(16 290)	11 125
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	1 829 582	1 793 080	588 143	84 523	14 718	(76 885)	583 867
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	761 402	673 065	172 520	40 795	2 199	(19 634)	191 231
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	80 066	53 074	16 533	631	5 928	(18 844)	24 714
Świadczenie pomocy (gr. 18)	237 416	222 795	110 631	15 517	655	(292)	98 708
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	875	915	692	40	-	-	710
Pozostałe (gr. 16)	82 282	74 929	10 421	355	90	(14 151)	46 114
Ubezpieczenia bezpośrednie razem	8 139 124	8 040 134	3 988 350	499 444	95 887	(181 728)	2 224 810

Ubezpieczenia pośrednie za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku	Składki przypisane brutto	Składki zarobione brutto	Odszkodowania i świadczenia brutto (wyłaty)	Koszty likwidacji szkód	Regresy, odzyski i dotacje	Saldo rozliczeń netto z tytułu reasekuracji	Koszty działalności (akwizycji i administracyjne)
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	1 038	297	-	-	-	1 037	116
OC komunikacyjne (gr. 10)	14 384	2 092	2 805	1	-	11 347	1 794
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	5 397	2 438	364	-	-	4 967	451
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	11 779	9 412	537	4	-	10 137	1 459
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	71 676	39 612	20 393	238	-	46 079	7 652
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	7 022	3 979	8 985	588	-	(3 576)	1 434
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	7 443	556	45	-	-	5 365	2 943
Świadczenie pomocy (gr. 18)	-	-	-	-	-	-	-
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	-	-	-	-	-	-	-
Pozostałe (gr. 16)	3 889	4 009	1 337	47	-	2 099	391
Ubezpieczenia pośrednie razem	122 628	62 395	34 466	878	-	77 455	16 240

20. Informacje o przebiegu procesów likwidacji szkód

Informacje o przebiegu procesów likwidacji szkód za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku (dane dla ubezpieczeń bezpośrednich)	Średni czas likwidacji szkody w dniach	Wielkość szkód zaistniałych w okresie sprawozdawczym z tytułu umów ubezpieczenia zawartych w tym okresie, w tym:	
		Odszkodowania i świadczenia wypłacone z tytułu tych szkód	Rezerwa utworzona na koniec roku obrotowego na niewypłacone odszkodowania i świadczenia
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	7,61	27 187	30 823
OC komunikacyjne (gr. 10)	22,76	452 140	503 596
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	17,38	571 244	206 394
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	45,74	7 764	32 962
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	14,38	271 978	96 638
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	24,60	40 989	134 708
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	61,24	840	576
Świadczenie pomocy (gr. 18)	28,71	78 750	22 697
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	17,65	64	418
Pozostałe (gr. 16)	20,59	1 139	2 666
Razem (średnia)	16,33	1 452 095	1 031 478

Informacje o przebiegu procesów likwidacji szkód za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku (dane dla ubezpieczeń bezpośrednich)	Średni czas likwidacji szkody w dniach	Wielkość szkód zaistniałych w okresie sprawozdawczym z tytułu umów ubezpieczenia zawartych w tym okresie, w tym:	
		Odszkodowania i świadczenia wypłacone z tytułu tych szkód	Rezerwa utworzona na koniec roku obrotowego na niewypłacone odszkodowania i świadczenia
Następstwa wypadków i choroba (gr. 1, 2)	8,33	24 587	26 783
OC komunikacyjne (gr. 10)	22,43	378 403	424 739
Pozostałe komunikacyjne (gr. 3)	17,83	511 237	193 177
Morskie, lotnicze i transportowe (gr. 4, 5, 6, 7)	75,46	4 064	16 934
Od ognia i innych szkód majątkowych (gr. 8, 9)	14,90	224 449	102 367
Odpowiedzialność cywilna (gr. 11, 12, 13)	26,42	36 101	145 370
Kredyt i gwarancje (gr. 14, 15)	70,00	1 013	2 075
Świadczenie pomocy (gr. 18)	20,17	58 069	18 784
Ubezpieczenie ochrony prawnej (gr. 17)	21,26	160	355
Pozostałe (gr. 16)	22,93	1 495	15 291
Razem (średnia)	16,48	1 239 578	945 875

21. Koszty działalności ubezpieczeniowej

Koszty działalności ubezpieczeniowej na udziale własnym	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) ubezpieczeń bezpośrednich	2 266 013	2 235 788
b) ubezpieczeń pośrednich	59 204	16 240
Koszty działalności ubezpieczeniowej na udziale własnym, razem	2 325 217	2 252 028

Koszty działalności ubezpieczeniowej (wg rodzajów)	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
I. Koszty administracyjne	753 737	729 142
1. wewnętrzne:	485 281	496 205
a) zużycie materiałów i energii	29 318	20 095
b) wynagrodzenia oraz ubezpieczenia i inne świadczenia	399 696	418 950
c) amortyzacja	51 532	51 616
d) inne koszty administracyjne	4 735	5 544
2. zewnętrzne:	268 456	232 937
a) usługi obce	185 339	147 281
b) prowizje za inkaso składki	21 525	10 031
c) reklama	41 438	59 406
d) inne koszty	20 154	16 219
II. Koszty akwizycji	1 572 330	1 511 908
1. wewnętrzne	343 681	296 006
a) zużycie materiałów i energii	15 822	16 398
b) wynagrodzenia oraz ubezpieczenia i inne świadczenia zaliczane do kosztów akwizycji	293 198	253 813
c) prowizje z działalności bezpośredniej	-	-
d) amortyzacja	34 661	25 795
e) inne koszty akwizycji	-	-
2. zewnętrzne:	1 617 326	1 264 099
a) wynagrodzenia oraz ubezpieczenia i inne świadczenia zaliczane do kosztów akwizycji	-	-
b) prowizje z działalności pośredniej, w tym:	1 215 650	1 155 166
- prowizje z tytułu akwizycji	548 370	519 645
- prowizje z tytułu odnawiania polis	635 069	609 725
- prowizje za obsługę umów ubezpieczenia i umów reasekuracji	32 211	25 796
c) prowizje z działalności pośredniej	255 889	8 412
d) usługi obce	78 408	63 535
e) reklama	51 985	21 810
f) inne koszty	15 394	15 176
3. zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji ¹⁾	(388 677)	(48 197)
III. Koszty likwidacji szkód i windykacji regresów	549 396	500 322
1. wewnętrzne	238 091	245 512
a) zużycie materiałów i energii	10 145	13 015
b) wynagrodzenia rzeczoznawców i likwidatorów szkód i inne wynagrodzenia związane z likwidacją szkód i windykacją regresów	207 161	210 764
c) amortyzacja	20 785	21 733
2. zewnętrzne:	311 305	254 810
a) usługi obce	133 998	120 525
b) inne koszty	177 307	134 285
IV. Koszty działalności lokacyjnej	391 054	301 637
1. wewnętrzne	14 311	13 636
a) zużycie materiałów i energii	3 026	2 377
b) wynagrodzenia oraz ubezpieczenia i inne świadczenia na rzecz pracowników	8 257	7 879
c) amortyzacja	3 028	3 380
2. zewnętrzne:	376 743	288 001
a) usługi obce	5 654	6 958
b) inne koszty ²⁾	371 089	281 043

¹⁾ W pozycji „zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji” w 2015 roku wykazano odroczenie w czasie pośrednich kosztów akwizycji w wysokości 112 031 tys. zł, którego przyczyna została wyjaśniona w punkcie 9 Wprowadzenia do sprawozdania finansowego.

²⁾ W pozycji „inne koszty” wykazany jest między innymi wynik ujemny z realizacji i rewaloryzacji lokat.

21.1 Koszty akwizycji

Koszty akwizycji	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) poniesione w okresie sprawozdawczym, w tym:	1 961 007	1 560 105
- wartość prowizji akwizycyjnych z ubezpieczeń bezpośrednich	1 215 650	1 155 166
b) przeniesione na przyszłe okresy sprawozdawcze	957 179	568 502

21.2 Koszty administracyjne

Koszty administracyjne	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) zużycie materiałów i energii	29 318	20 095
b) usługi obce	185 339	147 281
c) podatki i opłaty	13 764	10 175
d) wynagrodzenia	312 319	328 558
e) ubezpieczenia i inne świadczenia	87 377	90 392
f) amortyzacja	51 531	51 616
g) inne, w tym:	74 089	81 025
reklama	41 438	59 406
prowizje za inkaso składki	21 525	10 031
podróże służbowe	4 735	5 544
ubezpieczenie majątku	733	862
Koszty administracyjne, razem	753 737	729 142

22. Pozostałe przychody operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) przychody finansowe	1 766	1 877
b) przychody z tytułu pełnienia czynności komisarza awaryjnego	6 567	7 320
c) przychody z tytułu prowadzenia działalności akwizycyjnej na rzecz otwartych funduszy emerytalnych	-	-
d) pozostałe przychody operacyjne, w tym:	295 520	137 292
przychody z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	187 992	69 001
dodatnie różnice kursowe	44 132	21 952
rozwiązanie rezerwy na świadczenia pracownicze	22 487	22 628
przychody z tytułu rozwiązania odpisów aktualizujących i rezerw na przyszłe koszty	17 664	8 912
otrzymane odszkodowania	7 165	3 528
refaktury kosztów	5 086	5 878
przychody ze sprzedanych środków trwałych i inwestycji rozpoczętych	1 151	1 069
pozostałe	9 843	4 324
Razem	303 853	146 489

Restrukturyzację zatrudnienia opisano w punkcie 28.1 Dodatkowych informacji i objaśnień.

23. Pozostałe koszty operacyjne

Pozostałe koszty operacyjne	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) koszty finansowe ¹⁾	54 493	78 642
b) koszty związane z pełnieniem czynności komisarza awaryjnego	174	117
c) koszty związane z prowadzeniem działalności akwizycyjnej na rzecz otwartych funduszy emerytalnych	-	-
d) pozostałe koszty operacyjne, w tym:	229 872	141 696
koszty z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	192 969	73 101
ujemne różnice kursowe	17 037	14 831
koszty podlegające refakturowaniu	4 996	5 900

Pozostałe koszty operacyjne	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
koszty restrukturyzacji zatrudnienia	2 932	5 809
koszty utworzenia rezerwy z tytułu restrukturyzacji	2 508	14 536
koszty utworzenia rezerw na prawdopodobne straty	1 983	4 519
darowizny	1 434	16 076 ²⁾
wartość sprzedanych środków trwałych i inwestycji rozpoczętych	1 362	872
odpisane należności	644	315
zapłacone kary, odszkodowania, grzywny	83	426
odsetki za zwłokę od zobowiązań podatkowych	70	964
koszty likwidacji druków ścisłego zarachowania	34	55
utworzone odpisy aktualizujące wartość należności /środki trwałe i WNiP	-	32
pozostałe	3 820	4 260
Razem	284 539	220 455

¹⁾ Pozycja „koszty finansowe” zawiera koszty odsetek i różnic kursowych od otrzymanych pożyczek PZU Finance AB (publ.) w kwocie 49 655 tys. zł (w 2014 roku 75 991 tys. zł).

²⁾ Pozycja „darowizny” zawiera darowiznę w wysokości 15 000 tys. zł przekazaną w roku 2014 na rzecz Fundacji PZU.

24. Przychody i koszty odsetkowe

W obu poniższych notach zaprezentowano odsetki określone dla okresu sprawozdawczego zgodnie z zasadą memoriału.

24.1 Przychody z odsetek wyliczone za pomocą stóp procentowych wynikających z zawartych kontraktów

Przychody z odsetek wyliczone za pomocą stóp procentowych wynikających z zawartych kontraktów w 2015 roku	Odsetki naliczone i zrealizowane w roku 2015	Odsetki naliczone i niezrealizowane w roku 2015 (wg zapadalności od dnia bilansowego)		
		do 3 miesięcy	od 3 do 12 miesięcy	powyżej 12 miesięcy
a) Lokaty w jednostkach podporządkowanych	390	-	2 640	-
b) Inne lokaty finansowe, w tym:	243 867	13 778	106 135	-
- dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	218 708	9 850	81 611	-
- udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	-	-	-	-
- pożyczki zabezpieczone hipotecznie	9 748	1 941	19 409	-
- pozostałe pożyczki	20 778	941	(550)	-
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	(5 367)	1 046	5 665	-
- pozostałe lokaty	-	-	-	-
c) Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-
d) Należności	-	-	-	-
- należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	-	-	-	-
- należności z tytułu reasekuracji	-	-	-	-
- inne należności	-	-	-	-
Przychody odsetkowe, razem	244 257	13 778	108 775	-

Przychody z odsetek wyliczone za pomocą stóp procentowych wynikających z zawartych kontraktów w 2014 roku	Odsetki naliczone i zrealizowane w roku 2014	Odsetki naliczone i niezrealizowane w roku 2014 (wg zapadalności od dnia bilansowego)		
		do 3 miesięcy	od 3 do 12 miesięcy	powyżej 12 miesięcy
a) Lokaty w jednostkach podporządkowanych	539	609	-	-
b) Inne lokaty finansowe, w tym:	348 856	24 982	86 610	-
- dłużne papiery wartościowe i inne papiery wartościowe o stałej kwocie dochodu	223 868	18 134	86 610	-
- udziały we wspólnych przedsięwzięciach lokacyjnych	-	-	-	-
- pożyczki zabezpieczone hipotecznie	-	2 569	-	-
- pozostałe pożyczki	70 226	364	-	-
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	54 762	3 915	-	-
- pozostałe lokaty	-	-	-	-
c) Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-
d) Należności	-	-	-	-
- należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	-	-	-	-
- należności z tytułu reasekuracji	-	-	-	-
- inne należności	-	-	-	-
Przychody odsetkowe, razem	349 395	25 591	86 610	-

24.2 Koszty z odsetek wyliczone za pomocą stóp procentowych wynikających z zawartych kontraktów

Koszty odsetkowe wyliczone za pomocą stóp procentowych wynikających z zawartych kontraktów w 2015 roku	Odsetki naliczone i zrealizowane w roku 2015	Odsetki naliczone i niezrealizowane w roku 2015 (wg zapadalności od dnia bilansowego)		
		do 3 miesięcy	od 3 do 12 miesięcy	powyżej 12 miesięcy
a) Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	-	-	-	-
b) Pozostałe zobowiązania, w tym:	19 001	-	34 990 ¹⁾	-
- zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	-	-	-	-
- zobowiązania z tytułu reasekuracji	-	-	-	-
- zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek	14 665	-	34 990	-
- zobowiązania wobec instytucji kredytowych	4 336	-	-	-
- inne zobowiązania	-	-	-	-
Koszty odsetkowe w 2015 roku, razem, w tym:	19 001	-	34 990	-
- zobowiązania przeznaczone do obrotu	-	-	-	-
- zobowiązania krótkoterminowe	4 336	-	-	-
- zobowiązania długoterminowe	14 665	-	34 990	-

¹⁾ Pozycja zawiera koszty różnic kursowych od otrzymanych pożyczek od PZU Finance AB (publ.) w kwocie 10 504 tys. zł.

Koszty odsetkowe wyliczone za pomocą stóp procentowych wynikających z zawartych kontraktów w 2014 roku	Odsetki naliczone i zrealizowane w roku 2014	Odsetki naliczone i niezrealizowane w roku 2014 (wg zapadalności od dnia bilansowego)		
		do 3 miesięcy	od 3 do 12 miesięcy	powyżej 12 miesięcy
a) Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	-	-	-	-
b) Pozostałe zobowiązania, w tym:	2 353	-	75 991 ¹⁾	-
- zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	-	-	-	-
- zobowiązania z tytułu reasekuracji	-	-	-	-
- zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek	-	-	75 991	-
- zobowiązania wobec instytucji kredytowych	2 353	-	-	-
- inne zobowiązania	-	-	-	-
Koszty odsetkowe w 2014 roku, razem, w tym:	2 353	-	75 991	-
- zobowiązania przeznaczone do obrotu	-	-	-	-
- zobowiązania krótkoterminowe	2 353	-	-	-
- zobowiązania długoterminowe	-	-	75 991	-

¹⁾ Pozycja zawiera koszty różnic kursowych od otrzymanych pożyczek od PZU Finance AB (publ.) w kwocie 59 400 tys. zł.

25. Podatek dochodowy

25.1 Podatkowa Grupa Kapitałowa

25 września 2014 roku pomiędzy spółkami Grupy PZU podpisano nową umowę Podatkowej Grupy Kapitałowej obejmującą 13 spółek: PZU, PZU Życie, Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PZU Centrum Operacji SA, PZU Pomoc SA, Ogrodowa-Inwestycje Sp. z o.o., Ipsilon Sp. z o.o., PZU Asset Management SA, TFI PZU SA, Ipsilon Bis SA, PZU Finanse Sp. z o.o., Omicron SA, Omicron Bis SA. PGK powołana została na okres 3 lat – od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2017 roku.

W przypadku umowy PGK spółką dominującą i reprezentującą PGK jest PZU. Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy o CIT, PGK rozlicza się z Urzędem Skarbowym w cyklach miesięcznych. PZU dokonuje wpłat zaliczek do US z tytułu podatku CIT należnych od wszystkich spółek, a one przekazują do PZU zaliczki na podatek CIT, dotyczące swojej działalności gospodarczej.

22 grudnia 2015 roku Zarząd PZU wyraził zgodę na zawarcie z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2015 roku aneksu do umowy PGK. Na mocy aneksu podpisanego 21 stycznia 2016 roku, w sytuacji, w której dochód PGK zostanie obniżony o stratę podatkową powstałą u jednej lub kilku spółek tworzących PGK, kwota różnicy pomiędzy wysokością podatku należnego PGK ustalonego bez uwzględnienia strat podatkowych oraz wysokością podatku należnego PGK ustalonego po uwzględnieniu strat podatkowych spółek, zostanie przekazana przez PZU proporcjonalnie dla każdej ze spółek, w której powstały straty podatkowe. Rozliczenie następuje w ciągu 14 dni po złożeniu deklaracji CIT-8A za rok podatkowy, za który doszło do obniżenia zobowiązania podatkowego PGK.

25.2 Podatek dochodowy bieżący

Podatek dochodowy bieżący	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
1.Zysk (strata) brutto ¹⁾	2 422 674	2 792 469
2.Różnice pomiędzy zyskiem (stratą) brutto a podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym (wg tytułów)	(2 221 312)	(1 952 371)
2a) Koszty i straty nie uznawane przez przepisy podatkowe za koszty uzyskania przychodów	530 558	760 158
Zarachowane koszty reasekuracji biernej	42 973	52 714
Zarachowane straty z lokat	338 033	392 666
Zarachowane premie i odpisy na nagrody oraz rezerwy na świadczenia pracownicze	94 758	112 380
Zarachowane i odroczone koszty akwizycji	(87 815)	32 751
Odpisy aktualizujące wartość należności ubezpieczeniowych, reasekuracyjnych i regresowych	105 585	60 166
Koszty egzekucyjne i kary umowne	3 340	7 072
Odpisy na PFRON	6 619	6 383
Darowizny	1 434	16 076
Zarachowane koszty usług obcych	13 431	2 969
Spisanie należności	31 783	29 250
Pozostałe	(19 583)	47 731
2b) Przychody, nie zaliczane do podstawy opodatkowania	2 811 975	2 753 828
Zarachowane zyski z lokat	340 470	411 673
Dywidendy	1 704 309	2 090 225
Pozostałe przychody techniczne – rozwiązanie odpisów aktualizujących i inne	188 406	156 090
Rozwiązanie rezerwy restrukturyzacyjnej i na UOKiK	14 971	-
Zarachowane przychody reasekuracji czynnej i biernej	516 870	36 852
Pozostałe	46 949	58 988
2c) Inne zmiany podstawy opodatkowania	60 105	41 299
Realizacja zarachowanych zysków z lokat z lat ubiegłych	205 192	184 731
Wypłaty należne osobom fizycznym z tytułu um. zlecenia i premii zarachow. w roku ubiegłym	(111 302)	(95 280)
Realizacja pozostałych kosztów/przychodów	(33 360)	(32 706)
Odliczenia od dochodu	(425)	(15 446)
3.Podstawa opodatkowania podatkiem dochodowym	201 362	840 098
4.Podatek dochodowy według stawki 19%	38 259	159 619

5. Zwiększenia, zaniechania, zwolnienia, odliczenia i obniżki podatku	(11 656)	7 422
6. Podatek dochodowy bieżący ujęty (wykazany) w deklaracji podatkowej okresu, w tym:	26 603	167 041
- wykazany w rachunku zysków i strat	26 603	167 041
- dotyczący pozycji, które zmniejszyły lub zwiększyły kapitał własny	-	-
- dotyczący pozycji, które zmniejszyły lub zwiększyły wartość firmy lub ujemną wartość firmy	-	-

¹⁾ Pozycja zysk/(strata) brutto uwzględnia pozycję „Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności”, zawartą w ogólnym rachunku zysków i strat.

Podatek dochodowy według rodzaju działalności	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Różnice pomiędzy zyskiem (stratą) brutto a podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym	(2 221 312)	(1 952 371)
- z tytułu działalności technicznej	(691 482)	(106 299)
- z tytułu zysków i strat nadzwyczajnych	-	-
- pozostałe	(1 529 830)	(1 846 072)
Podstawa opodatkowania podatkiem dochodowym	201 362	840 098

Przepisy dotyczące podatku dochodowego od osób prawnych, fizycznych, podatku od towarów i usług czy składek na ubezpieczenia społeczne podlegają stosunkowo częstym zmianom. Obowiązujące przepisy zawierają również niejasności, które powodują różnice w opiniach co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych zarówno między organami państwowymi, jak i między organami państwowymi i przedsiębiorstwami. Rozliczenia podatkowe oraz inne (na przykład celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów, które uprawnione są do nakładania wysokich kar, a ustalone w wyniku kontroli dodatkowe kwoty zobowiązań muszą zostać wpłacone wraz z odsetkami. Zjawiska te powodują, że ryzyko podatkowe w Polsce jest wyższe niż istniejące w niektórych krajach o bardziej rozwiniętym systemie podatkowym. Rozliczenia podatkowe mogą zostać poddane kontroli przez okres pięciu lat. W efekcie kwoty wykazane w sprawozdaniu finansowym mogą ulec zmianie w późniejszym terminie po ostatecznym ustaleniu ich wysokości przez organa skarbowe.

25.3 Podatek dochodowy odroczony

Podatek dochodowy odroczony wykazany w rachunku zysków i strat	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
- zmniejszenie (zwiększenie) z tytułu powstania i odwrócenia się różnic przejściowych	147 549	(11 305)
- zmniejszenie (zwiększenie) z tytułu zmiany stawek podatkowych	-	-
- zmniejszenie (zwiększenie) z tytułu z poprzednio nieujętej straty podatkowej, ulgi podatkowej lub różnicy przejściowej poprzedniego okresu	-	-
- zmniejszenie (zwiększenie) z tytułu odpisania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego lub braku możliwości wykorzystania rezerwy na odroczony podatek dochodowy	-	-
- inne składniki podatku odroczonego (wg tytułów)	-	-
Podatek dochodowy odroczony, razem	147 549	(11 305)

W roku 2015 i w roku 2014 nie wystąpił podatek dochodowy dotyczący działalności zaniechanej lub wyniku na operacjach nadzwyczajnych.

Podatek dochodowy odroczony wykazany poza rachunkiem zysków i strat	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
łącznie kwota podatku odroczonego:	361 785	252 907
- ujęta w kapitale własnym	361 785	252 907
- ujęta w wartości firmy lub ujemnej wartości firmy	-	-

26. Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności

Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporz. wycenianych metodą praw własności, w tym:	(53 247)	(62 055)
- odpis wartości firmy jednostek podporządkowanych	(52 791)	(6 732)
- odpis ujemnej wartości firmy jednostek podporządkowanych	-	-
- odpis różnicy w wycenie aktywów netto	(456)	(55 323)

27. Informacja dodatkowa do rachunku przepływów pieniężnych

W pozycji pozostałe wpływy z pozostałej działalności operacyjnej znajdują się następujące pozycje:

Pozostałe wpływy operacyjne – wybrane dane	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Wpływy z tyt. zwrotu zaliczek na CIT - uczestnictwo w PGK	492 686	403 983
Zwrot nadpłaty podatku dochodowego	-	19 712
Wpływy na rachunek ZFŚS i FP	5 833	6 719
Pozostałe wpływy	174 812	88 872
Razem pozostałe wpływy operacyjne	673 331	519 286

W pozycji pozostałe wydatki operacyjne z pozostałej działalności operacyjnej znajdują się następujące pozycje:

Pozostałe wydatki operacyjne – wybrane dane	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Wydatki z tytułu zaliczek na CIT - uczestnictwo w PGK	337 751	403 983
Podatek CIT	104 686	227 604
Wydatki z rachunku ZFŚS i FP	49 851	60 887
Darowizny	1 434	16 076
Pozostałe wydatki	247 587	121 187
Razem pozostałe wydatki operacyjne	741 309	829 737

27.1 Środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania

W rachunku przepływów pieniężnych wykazano środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania dotyczące środków Funduszu Prewencyjnego oraz Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Na gruncie przepisów polskich i opartych na nich wewnętrznych regulacjach PZU, środki te mogą być wydatkowane tylko w ściśle określonych celach w ramach odpowiednio działalności prewencyjnej lub socjalnej, przy zachowaniu pełnej kontroli nad tymi środkami.

28. Pozostałe informacje i objaśnienia

28.1 Restrukturyzacja zatrudnienia w PZU

18 grudnia 2014 roku Zarząd PZU podjął decyzję o rozpoczęciu działań restrukturyzacyjnych związanych z wdrożeniem nowych systemów informatycznych i automatyzacją procesów operacyjnych.

8 kwietnia 2015 roku Zarządy PZU i PZU Życie ogłosiły zamiar przeprowadzenia zwolnień grupowych, zgodnie z Ustawą z dnia 13 marca 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz. U. z 2003 roku, poz. 844 z późn. zm.) („Ustawa o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy”).

10 kwietnia 2015 roku PZU oraz związki zawodowe działające w PZU zawarły porozumienie określające warunki restrukturyzacji zatrudnienia, która dotyczyła w największym stopniu obszaru operacji majątkowych oraz HR. Finalny kształt dokumentu powstał w oparciu o doświadczenia i rozwiązania wypracowane podczas analogicznych negocjacji w latach ubiegłych.

Restrukturyzację zatrudnienia przeprowadzono w zaplanowanym okresie (maj – czerwiec 2015 roku) i finalnie objęła ona w PZU 267 osób, w tym redukcja zatrudnienia dotyczyła 134 pracowników.

Osobom, które były zwalniane lub które nie przyjęły zaproponowanej zmiany warunków zatrudnienia (analogicznie jak podczas wszystkich etapów restrukturyzacji zatrudnienia w latach 2010-2014) proponowane były korzystniejsze warunki odejścia niż te przewidziane prawem w podobnych sytuacjach (Ustawa o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy). Wysokość dodatkowych odpraw była uzależniona od stażu pracy w Grupie PZU i wysokości wynagrodzenia danego pracownika.

Koszty związane z wypłatą świadczeń na rzecz zwalnianych pracowników zostały odniesione w ciężar rezerwy restrukturyzacyjnej, która na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 1 564 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku: 9 354 tys. zł).

28.2 Sytuacja na Ukrainie

Zarówno w 2015, jak i w 2014 roku sytuacja polityczna i ekonomiczna na Ukrainie była niestabilna. Wiązało się to z następującymi czynnikami wpływającymi na ukraiński sektor ubezpieczeń:

- wysoką inflacją (48,7% rok do roku) oraz silną dynamiką deprecjacji waluty lokalnej (hrywna ukraińska) względem dolara i euro;
- załamaniem popytu wewnętrznego;
- kłopotami w sektorze bankowym
- działaniami zbrojnymi na wschodzie Ukrainy (na terytorium obwodów donieckiego i ługańskiego).

Gospodarka ukraińska w 2015 roku pogrążyła się w kryzysie. W III kwartale 2015 roku, według danych Głównego Urzędu Statystycznego Ukrainy, spadek PKB wyniósł 7,2% rok do roku.

W związku z niepewną sytuacją polityczną i ekonomiczną w kraju, zarządy PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance podjęły decyzje mające na celu ograniczenie ryzyka:

- w zakresie działalności ubezpieczeniowej poza standardowo stosowanymi wyłączeniami ryzyk ubezpieczeniowych, typu: wojna, terroryzm, itp., stosowane jest wyłączenie z ochrony ubezpieczeniowej niezgodnych z prawem działań osób trzecich. Ponadto, tymczasowo niezawierane i nieprzedłużane są umowy ubezpieczenia majątkowego dla osób fizycznych i prawnych, w tym nieruchomości, które są przedmiotem zastawu lub hipoteki w przypadku, gdy miejscem wykonania umowy jest terytorium obwodów donieckiego i ługańskiego. Podobnie jest w przypadku ubezpieczeń odpowiedzialności spedytora i przewoźnika oraz ubezpieczeń ładunków, jeżeli trasa przewozu przechodzi przez terytorium ww. obwodów,
- dokonano przeniesienia środków pieniężnych na rachunkach bieżących oraz depozytów bankowych do wybranych banków działających na Ukrainie, z uwzględnieniem kryterium posiadania przez bank wiarygodnego większościowego akcjonariusza zagranicznego oraz odpowiedniego ratingu.

Wpływy zewnętrzne zakłócają funkcjonowanie sektora finansowego i utrudniają planowanie działalności w dłuższej perspektywie czasu. Dla klientów ważną stała się w takich warunkach niezawodność zakładów ubezpieczeń. Zakłady ubezpieczeń z zagranicznym kapitałem są przez klientów postrzegane jako bardziej wiarygodne. Ta tendencja wpływa korzystnie na poziom sprzedaży ukraińskich spółek Grupy PZU. PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance dzięki dywersyfikacji portfela i kanałów sprzedaży są bardziej elastyczne na zmiany rynku i zrealizowały założenia planów finansowych na 2015 rok.

Zarząd PZU we współpracy z zarządami PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance prowadzi stały monitoring ryzyk zewnętrznych oraz zmian w ukraińskich regulacjach prawnych. Zostały przygotowane scenariusze reagowania na zmiany rynkowe i mechanizmy kontrolne. PZU nie zamierza wycofywać się z rynku ukraińskiego. Na dzień podpisania jednostkowego sprawozdania finansowego Zarząd PZU zakłada, że dalsza działalność PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance będzie kontynuowana zgodnie z przyjętymi założeniami, jednakże niestabilność gospodarcza na Ukrainie może w przyszłości wpłynąć negatywnie na sytuację finansową i wyniki finansowe PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance w sposób, który w chwili obecnej nie może być wiarygodnie przewidziany. Niniejsze sprawozdanie finansowe odzwierciedla bieżącą ocenę Zarządu PZU w tym zakresie.

28.3 Poniesione i planowane nakłady inwestycyjne w okresie najbliższych 12 miesięcy od dnia bilansowego

Poniesione nakłady inwestycyjne za rok obrotowy	2015	2014
Poniesione nakłady inwestycyjne, w tym:	201 628	151 691
- nakłady na niefinansowe aktywa trwałe	52 661	51 373

Planowane nakłady inwestycyjne w okresie najbliższych 12 miesięcy od dnia bilansowego ¹⁾	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Planowane nakłady inwestycyjne w okresie najbliższych 12 miesięcy od dnia bilansowego, w tym:	194 003	267 059
- nakłady na niefinansowe aktywa trwałe	194 003	267 059

¹⁾ Dane nie podlegały badaniu przez biegłego rewidenta.

29. Sprawy sporne

PZU bierze udział w licznych sporach sądowych, arbitrażowych oraz postępowaniach administracyjnych. Do typowych sporów sądowych, w których bierze udział PZU należą spory związane z zawartymi umowami ubezpieczeniowymi, spory dotyczące stosunku pracy oraz spory dotyczące zobowiązań umownych. Do typowych postępowań administracyjnych, w których bierze udział PZU należą postępowania związane z posiadaniem nieruchomości. Powyższe postępowania i spory mają charakter typowy i powtarzalny, zazwyczaj żadne z nich z osobna nie ma istotnego znaczenia dla PZU.

Dodatkowo PZU jest stroną w postępowaniach przed Prezesem UOKiK.

PZU uwzględnia roszczenia sporne w procesie tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na szkody znane biorąc pod uwagę prawdopodobieństwo niekorzystnego rozstrzygnięcia sporu oraz szacując wartość prawdopodobnego rozstrzygnięcia.

W 2015 roku i do dnia podpisania jednostkowego sprawozdania finansowego w PZU nie wystąpiły postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej dotyczące zobowiązań albo wierzytelności PZU, których jednostkowa wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych PZU.

Na 31 grudnia 2015 roku wartość przedmiotu sporu wszystkich 82 380 spraw (na 31 grudnia 2014 roku: 54 562 spraw) toczących się przed sądami, organami właściwymi dla postępowań arbitrażowych lub organami administracji publicznej prowadzonych w PZU wynosiła łącznie 3 401 817 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku: 2 585 791 tys. zł). W kwocie tej 2 925 272 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku: 2 270 251 tys. zł) dotyczy zobowiązań, a 476 545 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku: 315 540 tys. zł) wierzytelności PZU, co stanowiło odpowiednio 23,63% i 3,85% (na 31 grudnia 2014 roku odpowiednio: 18,41% i 2,56%) kapitałów własnych PZU wg PSR.

29.1 Uchwały ZWZ PZU w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

Pozwem z 30 lipca 2007 roku wszczęto postępowanie z powództwa Manchester Securities Corporation („MSC”) z siedzibą w Nowym Jorku przeciwko PZU o uchylenie uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006, jako sprzecznej z dobrymi obyczajami i mającej na celu pokrzywdzenie powoda – akcjonariusza PZU.

Zaskarżona uchwała ZWZ PZU podzieliła zysk netto za rok 2006 w kwocie 3 280 883 tys. zł w następujący sposób:

- na kapitał zapasowy przekazano kwotę 3 260 883 tys. zł;
- na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych przekazano kwotę 20 000 tys. zł.

Wyrokiem z 22 stycznia 2010 roku Sąd Okręgowy w Warszawie w całości uchylił ww. uchwałę ZWZ PZU. PZU wykorzystał wszystkie możliwe instancje odwoławcze, w tym skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, który 27 marca 2013 roku oddalił tę skargę kasacyjną. Wyrok ten jest prawomocny i nie podlega dalszemu zaskarżeniu.

W ocenie PZU uchylenie ww. uchwały ZWZ PZU nie powoduje po stronie akcjonariuszy powstania roszczenia o wypłatę dywidendy przez PZU.

W związku z uprawomocnieniem się wyroku uchylającego uchwałę nr 8/2007, 30 maja 2012 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę o podziale zysku za rok obrotowy 2006 w sposób odpowiadający podziałowi zysku dokonанemu uchyloną uchwałą nr 8/2007. Sprzeciw do uchwały z 30 maja 2012 roku zgłosił MSC i został on zaprotokołowany.

20 sierpnia 2012 roku doręczono PZU odpis pozwu wniesionego przez MSC do Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym wymieniona spółka domaga się uchylenia uchwały ZWZ PZU z 30 maja 2012 roku o podziale zysku za rok obrotowy 2006, a wartość przedmiotu sporu została określona przez powoda na 5 054 tys. zł. PZU złożył odpowiedź na pozew domagając się oddalenia powództwa w całości.

17 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy wydał wyrok, którym uwzględnił powództwo w całości i zasądził od PZU na rzecz MSC koszty procesu. 4 marca 2014 roku PZU złożył apelację od ww. wyroku, zaskarżając go w całości. 11 lutego 2015 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem zmienił w całości wyrok Sądu Okręgowego z 17 grudnia 2013 roku, oddalił powództwo MSC i obciążył MSC kosztami procesu. Wyrok Sądu Apelacyjnego jest prawomocny. MSC zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną z 9 czerwca 2015 roku. PZU złożył odpowiedź na skargę kasacyjną i wniósł o odmówienie przyjęcia skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, ewentualnie o jej oddalenie.

W międzyczasie 16 grudnia 2014 roku MSC wezwał pismem PZU do zapłaty 264 865 tys. zł z tytułu odszkodowania w związku z uchyleniem uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006. PZU odmówił spełnienia świadczenia.

23 września 2015 roku PZU doręczono odpis pozwu wraz z załącznikami, w sprawie wszczętej przez MSC przeciwko PZU o zapłatę 169 328 tys. zł wraz z odsetkami ustawowymi od 2 stycznia 2015 roku do dnia zapłaty. Powództwo obejmuje żądanie zapłaty odszkodowania z tytułu pozbawienia MSC oraz J.P. Morgan (MSC nabył roszczenie od J.P. Morgan), jako mniejszościowych akcjonariuszy PZU, udziału w zysku za rok obrotowy 2006, w związku z podjęciem 30 czerwca 2007 roku przez ZWZ PZU uchwały nr 8/2007. Sprawa jest prowadzona przed Sądem Okręgowym w Warszawie XX Wydział Gospodarczy. 18 grudnia 2015 roku PZU złożył odpowiedź na pozew wnosząc o oddalenie powództwa w całości.

Zdaniem Zarządu PZU roszczenia MSC są bezzasadne. W konsekwencji, na 31 grudnia 2015 roku nie dokonano zmian w prezentacji kapitałów PZU, mogących potencjalnie wynikać z uchylenia uchwały ZWZ PZU o podziale zysku za rok obrotowy 2006, w tym pozycji „Kapitał zapasowy” i „Zysk (strata) z lat ubiegłych”, nie korygowano środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

29.1.1. Inne wezwania do zapłaty dotyczące podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

W pismach z 17 grudnia 2014 roku Wspólna Reprezentacja SA wezwała PZU do zapłaty kwoty 56 281 tys. zł oraz kwoty 618 tys. zł tytułem roszczeń odszkodowawczych nabytych od akcjonariuszy wynikających z pozbawienia prawa do udziału w zysku PZU. PZU odmówił spełnienia świadczenia.

Poza wyżej wymienionymi pismami akcjonariusze lub byli akcjonariusze przesłali do PZU wezwania do zapłaty oparte o okoliczności faktyczne jak przedstawione powyżej. Niektórzy z wzywających nie wskazują konkretnych kwot, lecz liczbę akcji bądź ograniczają się tylko do żądania zapłaty. PZU udzielał odpowiedzi na piśmie stwierdzając, że roszczenia nie istnieją i nie zostaną uwzględnione.

29.1.2. Inne postępowania sądowe dotyczące podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

19 stycznia 2015 roku Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy doręczył odpis wniosku wraz z załącznikami w sprawie wszczętej przez spółkę Wspólna Reprezentacja SA o zawezwanie do próby ugodowej na kwotę 56 281 tys. zł. Na rozprawie 19 lutego 2015 roku PZU odmówił zawarcia ugody.

2 lutego 2015 roku Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy doręczył odpis wniosku MSC o zawezwanie do próby ugodowej na kwotę 264 865 tys. zł. Roszczenie objęte wnioskiem jest tożsame z żądaniem z wezwania MSC z 16 grudnia 2014 roku. Na rozprawie 24 lutego 2015 roku PZU odmówił zawarcia ugody.

Do PZU wpływały odpisy innych wniosków o zawezwania do prób ugodowych z żądaniami zawarcia ugód poprzez zapłatę kwoty z tytułu udziału w zysku za rok obrotowy 2006. Postępowania zostały już zakończone. PZU odmawiał zawarcia ugód stwierdzając, że roszczenia nie istnieją i nie zostaną uwzględnione.

Przeciwko PZU wszczęto 7 procesów o zapłatę tytułem dywidendy lub odszkodowania. PZU składa odpowiedzi na takie pozwy konsekwentnie żądając ich oddalenia w całości. W czterech procesach Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia oddalił powództwa w całości (wyroki są prawomocne). W jednej sprawie Sąd Rejonowy umorzył postępowanie na skutek cofnięcia pozwu (postanowienie jest prawomocne).

29.2 Postępowania antymonopolowe Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów („UOKiK”)

29.2.1. Kara nałożona w 2009 roku dotycząca wzorców umownych

Decyzją z 30 grudnia 2009 roku Prezes UOKiK nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 14 792 tys. zł za stosowanie przez PZU praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na:

- zamieszczaniu we wskazanych wzorcach umownych postanowień umownych wpisanych do Rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone;
- bezprawnym zamieszczaniu we wskazanych wzorcach umownych postanowień umownych naruszających art. 813 § 1 Kodeksu cywilnego, poprzez wprowadzenie nieobjętej dyspozycją tego przepisu przesłanki niewykorzystanej sumy ubezpieczenia jako warunkującej wysokość zwracanej konsumentowi przez zakład ubezpieczeń składki z tytułu niewykorzystanego okresu ochrony ubezpieczeniowej.

PZU nie zgadzał się zarówno z treścią, jak i z uzasadnieniem decyzji UOKiK. Po kilkuletnich postępowaniach, 6 listopada 2013 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów („SOKiK”) z 18 stycznia 2013 roku poprzez: uchylenie decyzji Prezesa UOKiK z 30 grudnia 2009 roku w części, oddalenie odwołania PZU z 18 stycznia 2010 roku (w zakresie dotyczącym postanowień umownych naruszających art. 813 § 1 Kodeksu cywilnego), zmniejszenie kary pieniężnej do kwoty 1 644 tys. zł. Wyrok z 6 listopada 2013 roku jest prawomocny i został zrealizowany poprzez zapłacenie przez PZU zasądzonej kary pieniężnej. 23 czerwca 2014 roku PZU wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku. PZU otrzymał odpowiedź Prezesa UOKiK na skargę kasacyjną 24 lipca 2014 roku. 28 stycznia 2015 roku Sąd Najwyższy wydał postanowienie o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. 9 września 2015 roku Sąd Najwyższy wydał wyrok, w którym oddalił skargę kasacyjną PZU. Wyrok jest ostateczny i kończy postępowanie sądowe.

29.2.2. Kary nałożone w 2011 roku

29.2.2.1. Sprawa dotycząca refundacji kosztu wynajmu samochodu zastępczego

Prezes UOKiK decyzją z 18 listopada 2011 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 11 287 tys. zł za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 roku Nr 50, poz. 331 z późn. zm.), polegającej na ograniczaniu zakresu odpowiedzialności PZU wobec konsumentów realizujących roszczenie w ramach odpowiedzialności gwarancyjnej ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego przez:

- nieuznawanie samej utraty możliwości korzystania z uszkodzonego pojazdu za szkodę majątkową i uzależnianie wypłaty odszkodowania za najem samochodu zastępczego od wykazania przez poszkodowanego szczególnych okoliczności związanych z niezbędnością wynajęcia samochodu zastępczego;
- nieuzasadnione pomijanie przy ustalaniu wielkości kwoty refundacji kosztu wynajmu samochodu zastępczego okresu oczekiwania na części zamienne przez warsztat samochodowy;

a także nakazał zaniechanie jej stosowania.

Zarząd PZU nie zgadza się zarówno z samą decyzją jak też z uzasadnieniem prawnym i faktycznym. PZU złożył odwołanie od ww. decyzji 5 grudnia 2011 roku (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się).

Na rozprawie 2 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok, w którym oddalił odwołanie PZU oraz zasądził od PZU na rzecz Prezesa UOKiK zwrot kosztów zastępstwa procesowego. 23 grudnia 2013 roku PZU wniósł apelację od tego wyroku. 17 grudnia 2014 roku Sąd Apelacyjny na rozprawie wydał postanowienie o zawieszeniu postępowania do czasu rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości w innej sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym. Na rozprawie 9 września 2015 roku Sąd Najwyższy przyjął stanowisko korzystne dla PZU stwierdzając, że w relacji z ubezpieczycielem, w związku ze zdarzeniem objętym obowiązkowym ubezpieczeniem OC posiadacza pojazdu mechanicznego, poszkodowany w wypadku komunikacyjnym nie ma statusu konsumenta. Na skutek rozpoznania przez Sąd Najwyższy ww. zagadnienia prawnego, Sąd Apelacyjny w Warszawie podjął zawieszone postępowanie i na posiedzeniu 26 stycznia 2016 roku zamknął rozprawę. Ogłoszenie wyroku zostało odroczone do 1 lutego 2016 roku. Wyrokiem z 1 lutego 2016 roku Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację PZU i zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie w całości, uchylając Decyzję Prezesa UOKiK z 18 listopada 2011 roku w całości i zasądził od Prezesa UOKiK na rzecz PZU zwrot kosztów postępowania w obu instancjach. Wyrok Sądu

Apelacyjny jest prawomocny. 2 lutego 2016 roku PZU złożył wniosek o doręczenie wyroku Sądu Apelacyjnego wraz z uzasadnieniem. Prezes UOKiK złożył tożsamy wniosek 3 lutego 2016 roku.

W świetle powyższego, PZU rozwiązał utrzymywaną rezerwę w kwocie 11 290 tys. zł.

29.2.2.2. Sprawa dotycząca sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW

Prezes UOKiK decyzją z 30 grudnia 2011 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 56 605 tys. zł za stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję i naruszającej zakaz określony w art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na zawarciu przez PZU i Maximus Broker sp. z o.o. z siedzibą w Toruniu („Maximus Broker”) porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW dzieci, młodzieży i personelu w placówkach oświatowych, polegającego na podziale rynku zbytu pod względem podmiotowym poprzez przekazanie do obsługi Maximus Broker klientów PZU z terenu województwa kujawsko-pomorskiego w zamian za rekomendowanie tym klientom ubezpieczenia w PZU i jednocześnie zakazał PZU stosowania zarzucanej praktyki.

Zarząd PZU nie zgadza się z ustaleniami stanu faktycznego i argumentacją prawną zawartą w decyzji, ponieważ przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej.

18 stycznia 2012 roku PZU złożył odwołanie od ww. decyzji (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się). W odwołaniu PZU wskazał m.in., że:

- żadne porozumienie (poza kurtażowym) pomiędzy PZU a Maximus Broker nie zostało zawarte;
- Prezes UOKiK błędnie pojmuje zasady zawierania umów ubezpieczenia z udziałem brokera;
- większość umów ubezpieczenia zawieranych przy udziale Maximus Broker była zawierana z zakładami ubezpieczeń innymi niż PZU;
- PZU i Maximus Broker nie mogą i nie mogły prowadzić działalności konkurencyjnej na rynkach, na których działają.

22 października 2012 roku PZU otrzymał odpowiedź Prezesa UOKiK na odwołanie, na którą 5 listopada 2012 roku PZU złożył replikę. 27 marca 2015 roku SOKiK wydał wyrok, w którym uchylił decyzję Prezesa UOKiK z 30 grudnia 2011 roku. 21 maja 2015 roku Prezes UOKiK wniósł apelację. 24 czerwca 2015 roku PZU złożył odpowiedź na apelację Prezesa UOKiK.

PZU posiadał rezerwę na ww. karę, której wysokość zarówno na 31 grudnia 2015 roku, jak i na 31 grudnia 2014 roku wynosiła 56 605 tys. zł.

29.3 Zgłoszenie wierzytelności PZU do masy upadłości spółek z Grupy Kapitałowej PBG

PZU jest wierzycielem PBG SA („PBG”) oraz Hydrobudowy Polska SA („Hydrobudowa”), obie firmy z siedzibami w Wysogotowie k/Poznań, z tytułu wystawionych i zrealizowanych gwarancji ubezpieczeniowych (gwarancji kontraktowych).

W 2012 roku wszczęto postępowania upadłościowe względem PBG oraz Hydrobudowy. 21 września 2012 roku PZU przystąpił do ww. postępowań zgłaszając swoje wierzytelności do mas upadłości tych spółek.

PBG i Hydrobudowa należą do jednej grupy kapitałowej, której podmiotem dominującym jest PBG i wzajemnie poręczały swoje zobowiązania. Wszystkie wierzytelności, które zgłoszono do masy upadłości Hydrobudowy w kwocie 100 996 tys. zł, w konsekwencji zgłoszono równocześnie do masy upadłości PBG.

Wierzytelności PZU w stosunku do masy upadłości PBG (po sprawdzeniu przez sędziego komisarza oraz po weryfikacji przez nadzorcę sądowego) wpisano na listę wierzytelności w kwocie 103 014 tys. zł. Zarówno na 31 grudnia 2015 roku, jak i na 31 grudnia 2014 roku kwota wierzytelności wynosiła 102 164 tys. zł, a jej zmniejszenie wynikało z upływu terminu części gwarancji, w których nie zgłoszono roszczeń. Ze względu na niskie prawdopodobieństwo odzyskania wierzytelności kwota należności nie została rozpoznana w bilansie. Na zgromadzeniu wierzycieli 5 sierpnia 2015 roku PZU głosował za przyjęciem układu a 25 sierpnia 2015 roku sędzia komisarz potwierdził wyniki głosowania i zawarcie układu. 8 października 2015 roku Sąd Upadłościowy ogłosił postanowienie, w którym zatwierdził układ zawarty z wierzycielami. Postanowienie nie jest prawomocne. W przypadku uprawomocnienia postanowienia o zatwierdzeniu układu, PZU zostanie zaspokojony w formie spłat gotówkowych w wysokości 21% kwoty wierzytelności, zgodnie z harmonogramem zawartym w Propozycjach Układowych oraz w formie bezgotówkowej, polegającej na konwersji 0,491927 % wierzytelności na akcje nowej emisji.

30. Zatrudnienie

Przeciętne zatrudnienie z podziałem na grupy zawodowe	1 stycznia - 31 grudnia 2015		1 stycznia - 31 grudnia 2014	
	Średnioroczne zatrudnienie (w etatach)	Średnioroczna liczba pracujących (w osobach)	Średnioroczne zatrudnienie (w etatach)	Średnioroczna liczba pracujących (w osobach)
a) Rada nadzorcza	9	9	9	9
b) Zarząd	6	6	6	6
c) Zatrudnienie ogółem, w tym:	7 832	9 723	7 856	9 787
- kadra kierownicza	387	630	359	637
- doradcy	1	2	1	2
- aktuariusze	3	3	3	3
- pozostali pracownicy	7 441	9 088	7 493	9 145
- w tym agenci na etatach	9	7	11	10
d) Liczba agentów nietatowych w osobach		8 678		8 571

31. Umowy o badanie oraz przegląd sprawozdań finansowych

31.1 Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) obowiązkowe badanie rocznego sprawozdania finansowego/skonsolidowanego sprawozdania finansowego	1 488	714
b) inne usługi poświadczające, w tym przegląd sprawozdania finansowego/skonsolidowanego sprawozdania finansowego	248	248
c) usługi doradztwa podatkowego	-	-
d) pozostałe usługi	27	27
Razem	1 763	989

W tabeli powyżej zaprezentowano kwoty należne podmiotom uprawnionym do badania sprawozdań finansowych PZU wypłacone lub należne za dany okres, powiększone o podatek VAT, określone zgodnie z zasadą memoriału.

31.2 Daty zawarcia i czas obowiązywania umów zawartych z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych

Umowę z KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. o przeglądy oraz badania jednostkowych sprawozdań finansowych PZU i skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy PZU za lata obrotowe 2014 – 2016 z opcją przedłużenia na lata 2017 - 2018 zawarto 26 czerwca 2014 roku.

32. Transakcje z podmiotami powiązanymi

W 2015 roku i w 2014 roku PZU nie zawarł jednej lub wielu transakcji z podmiotami powiązanymi, jeżeli pojedynczo lub łącznie byłyby one istotne.

32.1 Transakcje z Członkami Zarządu PZU i Rady Nadzorczej PZU

W 2015 i w 2014 roku nie występowały transakcje pomiędzy PZU a Członkami Zarządu PZU, Członkami Rady Nadzorczej PZU oraz osobami pozostającymi z nimi we wspólnym pożyciu, małżonkami, krewnymi lub powinowatymi do drugiego stopnia, osobami przysposobionymi lub przysposabiającymi oraz osobami, nad którymi sprawowali oni opiekę lub kuratelę lub innymi osobami, z którymi Członkowie Zarządu PZU lub Rady Nadzorczej PZU są osobiście powiązani, inne niż wynikające z zawartych umów ubezpieczeń majątkowych i osobowych, zawieranych na warunkach rynkowych.

W 2015 i w 2014 roku nie występowały żadne istotne transakcje pomiędzy PZU a jednostkami, w których Członkowie Zarządu PZU lub Rady Nadzorczej PZU, osoby pozostające z nimi we wspólnym pożyciu, małżonkowie, krewni lub powinowaci do drugiego stopnia, osoby przysposobione lub przysposabiające oraz osoby, nad którymi sprawowali oni opiekę lub kuratelę posiadają bezpośrednio lub pośrednio co najmniej 20% głosów na walnym

zgromadzeniu/zgromadzeniu wspólników, inne niż wynikające z zawartych umów ubezpieczeń majątkowych i osobowych, zawieranych na warunkach rynkowych.

32.1.1. Informacje o wartości niespłaconych zaliczek, kredytów, pożyczek, gwarancji, poręczeń lub innych umów zobowiązujących do świadczeń

W 2015 i w 2014 roku nie występowały niespłacone zaliczki, kredyty, pożyczki, gwarancje, poręczenia lub inne umowy zobowiązujące do świadczeń dotyczące Członków Zarządu PZU lub Członków Rady Nadzorczej PZU.

32.1.2. Wynagrodzenia Członków Zarządu PZU, Dyrektorów Grupy PZU i Członków Rady Nadzorczej PZU wypłacone, należne lub potencjalnie należne

Wynagrodzenia i inne krótkoterminowe świadczenia pracownicze wypłacone przez PZU	1 stycznia - 31 grudnia 2015		1 stycznia - 31 grudnia 2014	
		w tym premie i nagrody specjalne:		w tym premie i nagrody specjalne:
Zarząd, z czego:	8 124	2 862	8 226	2812
Andrzej Klesyk	2 970	1 170	2 714	914
Przemysław Dąbrowski	1 112	371	1 054	313
Dariusz Krzewina	1 281	507	1 314	534
Tomasz Tarkowski	995	332	891	228
Ryszard Trepczyński ¹⁾	1 194 ²⁾	482	1 165	424
Rafał Grodzicki ³⁾	312	-	-	-
Witold Jaworski ⁴⁾	260	-	-	-
Barbara Smalska ⁵⁾	-	-	1 088	399
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	3 799	1 530	3 717	1193
Rafał Grodzicki ³⁾	624	312	936	312
Przemysław Henschke	936	312	936	312
Sławomir Niemierka	963	300	860	199
Tobiasz Bury	1 276	606	985	370 ⁶⁾
Rada Nadzorcza, z czego:	1 224	-	1 221	-
Zbigniew Ćwiąkalski	180	-	168	-
Paweł Kaczmarek	84	-	-	-
Dariusz Filar	132	-	120	-
Aleksandra Magaczewska	156	-	97	-
Tomasz Zganiacz	72	-	144	-
Zbigniew Derdziuk	120	-	120	-
Dariusz Kacprzyk	120	-	64	-
Jakub Karnowski	120	-	64	-
Alojzy Nowak	120	-	120	-
Maciej Piotrowski	120	-	120	-
Waldemar Maj	-	-	90	-
Dariusz Daniluk	-	-	57	-
Włodzimierz Kiciński	-	-	57	-

Wynagrodzenia i inne krótkoterminowe świadczenia pracownicze wypłacone przez pozostałe podmioty z Grupy PZU	1 stycznia - 31 grudnia 2015		1 stycznia - 31 grudnia 2014	
		w tym premie:		w tym premie:
Zarząd, z czego:	3 310	1 279	2 942	996
Przemysław Dąbrowski	799	400	599	200
Dariusz Krzewina	690	273	553	133
Tomasz Tarkowski	536	179	536	179
Ryszard Trepczyński ¹⁾	643 ²⁾	259	658	259
Rafał Grodzicki ³⁾	504	168	-	-
Witold Jaworski ⁴⁾	138	-	-	-
Barbara Smalska ⁵⁾	-	-	596	225

Wynagrodzenia i inne krótkoterminowe świadczenia pracownicze wypłacone przez pozostałe podmioty z Grupy PZU	1 stycznia - 31 grudnia 2015		1 stycznia - 31 grudnia 2014	
		w tym premie:		w tym premie:
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	1 546	492	1 844	478
Rafał Grodzicki ³⁾	-	-	455	119
Przemysław Henschke	504	168	455	119
Sławomir Niemierka	464	107	427	70
Tobiasz Bury	578	217	507	170 ⁶⁾

Całkowita szacunkowa wartość świadczeń niepieniężnych przyznanych przez PZU oraz podmioty zależne PZU	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Zarząd, z czego:	1 224	1 307
Andrzej Klesyk	298	282
Przemysław Dąbrowski	191	186
Dariusz Krzewina	209	217
Tomasz Tarkowski	178	191
Ryszard Trepczyński ¹⁾	179	226
Rafał Grodzicki ³⁾	129	-
Witold Jaworski ⁴⁾	40	-
Barbara Smalska ⁵⁾	-	205
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	600	908
Rafał Grodzicki ³⁾	44	170
Przemysław Henschke	167	203
Sławomir Niemierka	176	358
Tobiasz Bury	213	177
Rada Nadzorcza, z czego:	11	-
Zbigniew Cwiąkański	10	-
Jakub Karnowski	1	-

¹⁾ Ryszard Trepczyński nie został powołany w skład Zarządu PZU nowej kadencji, której bieg rozpoczął się 1 lipca 2015 roku.

²⁾ Wskazane kwoty zawierają wynagrodzenia z tytułu zakazu konkurencji 185 tys. zł (PZU) i 100 tys. zł (PZU Życie) oraz wynagrodzenia za okres wypowiedzenia.

³⁾ Rafał Grodzicki został odwołany z funkcji Dyrektora Grupy PZU z dniem 30 czerwca 2015 roku i powołany w skład Zarządu PZU nowej kadencji, której bieg rozpoczął się 1 lipca 2015 roku.

⁴⁾ Witold Jaworski został powołany w skład Zarządu PZU 1 września 2015 roku.

⁵⁾ Barbara Smalska złożyła rezygnację 6 października 2014 roku z dniem 31 grudnia 2014 roku, w roku 2015 otrzymała wynagrodzenia za okres wypowiedzenia oraz z tytułu zakazu konkurencji w kwocie 974 tys. zł z PZU i 525 tys. zł z PZU Życie oraz 71 tys. zł świadczeń niepieniężnych.

⁶⁾ Wskazana kwota stanowi premię za 2013 rok z tytułu pełnienia innych funkcji w PZU i PZU Życie.

Wynagrodzenia Członków Zarządu PZU, Dyrektorów Grupy PZU i Członków Rady Nadzorczej PZU wypłacone, należne lub potencjalnie należne	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
a) Zaliczane w koszty	19 827	20 165
b) Wynikające z programów motywacyjnych lub premiovych opartych na kapitale emitenta	-	-

32.2 Transakcje z podmiotami zależnymi

Transakcje z podmiotami zależnymi	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
1. Składka przypisana brutto, w tym:	276 107	43 508
- od Link4	160 686	4 318
- od TUW PZUW	47 197	-
- od PrJSC IC PZU Ukraine	44 080	7 144
- od Lietuvos Draudimas AB	16 571	11 473
- od AAS Balta	9 004	5 712
- od Alior Banku	1 708	-
- od UAB DK PZU Lietuva	(4 963)	13 959

Transakcje z podmiotami zależnymi	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
2. Przychody z tytułu dywidend, w tym:	1 704 309	2 090 211
- od PZU Życie	1 690 174	2 060 000
- od TFI PZU	9 227	11 989
- od PZU AM	3 806	-
- od PZU CO	1 102	18 222
3. Pozostałe przychody, w tym:	36 004	27 397
- z tytułu zwrotu części opłaty za zarządzanie aktywami finansowymi od TFI PZU	13 884	12 908
- nieodpłatne otrzymanie akcji od PZU Pomoc	6 604	-
- z refakturowania kosztów od spółek podporządkowanych	4 384	4 862
- z tytułu czynszów z budynków wynajętych spółkom w grupie	2 978	2 712
- z tytułu rozwiązania odpisu na należności od Syta Development	-	3 560
4. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto, w tym:	6 769	9 996
- dla AAS Balta	3 327	-
- dla PZU Pomoc SA	1 877	-
- dla PrJSC IC PZU Ukraine	1 389	-
- dla Link4	158	-
- dla UAB DK PZU Lietuva	4	9 996
5. Pozostałe koszty, w tym:	118 225	126 078
- koszty odsetek od pożyczki od PZU Finance AB	39 151	17 165
- usługi informatyczne świadczone przez PZU CO	31 112	26 957
- prowizje reasekuracyjne płatne dla Link4	11 004	-
- koszty różnic kursowych od pożyczki od PZU Finance AB	9 683	58 826
- świadczenie usług wynajmu pomieszczeń przez Ogrodowa Inwestycje	5 590	5 050
- prowizje reasekuracyjne płatne dla PrJSC IC PZU Ukraine	5 289	-
- świadczenie usług cyklicznej realizacji masowych wydruków przez PZU CO	4 108	3 013
- udziały w zyskach dla PrJSC IC PZU Ukraine	3 163	-
- koszty działalności lokacyjnej z tytułu zarządzania aktywami na rzecz TFI PZU	222	4 008

Transakcje z podmiotami zależnymi	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
1. Należności, w tym:	41 998	803 811
- należność z tytułu rozliczeń w ramach Podatkowej Grupy Kapitałowej	29 560	71 809
- pozostałe należności od Link4	7 009	-
- należności z tytułu reasekuracji czynnej - składki od PZU Ukraine	2 450	-
- należność z tytułu dywidendy od PZU Życie	-	730 000
- należności depozytowe z tytułu reasekuracji czynnej - składki od UAB DK PZU Lietuva	-	27
2. Zobowiązania, w tym:	3 660 858	2 136 130
- zobowiązanie z tytułu pożyczki od PZU Finance AB (publ)	3 611 636	2 127 155
- zobowiązanie z tytułu rozliczeń w ramach Podatkowej Grupy Kapitałowej	42 115	536
- zobowiązania z tytułu reasekuracji czynnej - wobec PZU Ukraine	1 276	-
3. Należności warunkowe (pozabilansowe) z tytułu weksli od PZU Pomoc	12 944	13 158
4. Zobowiązanie warunkowe (pozabilansowe) z tytułu nieudzielonej pożyczki dla PZU Zdrowie	70 000	-

32.2.1. Pożyczki od PZU Życie

7 sierpnia 2013 roku pomiędzy PZU i PZU Życie podpisano umowę ramową w zakresie zawierania transakcji dotyczących pożyczek pieniężnych. Pożyczki pieniężne będą udzielane w polskich złotych, na czas oznaczony, nie dłuższy niż 12 miesięcy. Suma pożyczek udzielonych przez każdą ze stron nie może przekroczyć 1 mld złotych. Pożyczki udzielone prezentowane są w pozycji „Lokaty w jednostkach podporządkowanych” aktywów, a pożyczki otrzymane - w pozycji „Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek” pasywów.

32.3 Transakcje z podmiotami stowarzyszonymi

W 2015 ani w 2014 roku PZU nie posiadał podmiotów stowarzyszonych.

Podpisy osób wchodzących w skład Zarządu PZU SA:

Imię i nazwisko

Stanowisko / Funkcja

Michał Krupiński

Prezes Zarządu PZU

.....
(podpis)

Przemysław Dąbrowski

Członek Zarządu PZU

.....
(podpis)

Roger Hodgkiss

Członek Zarządu PZU

.....
(podpis)

Beata Kozłowska-Chyła

Członek Zarządu PZU

.....
(podpis)

Dariusz Krzewina

Członek Zarządu PZU

.....
(podpis)

Robert Pietryszyn

Członek Zarządu PZU

.....
(podpis)

Paweł Surówka

Członek Zarządu PZU

.....
(podpis)

Osoba odpowiedzialna za prowadzenie ksiąg rachunkowych

Katarzyna Łubkowska

Dyrektor
Biura Rachunkowości

.....
(podpis)

Główny Aktuariusz PZU

Paweł Chadysz

Dyrektor ds. Ryzyka
Ubezpieczeniowego

.....
(podpis)

Warszawa, 14 marca 2016 roku.

**Powszechny Zakład Ubezpieczeń
Spółka Akcyjna**

**Opinia i Raport
Niezależnego Biegłego Rewidenta
Rok obrotowy kończący się
dnia 31 grudnia 2015 r.**

Opinia zawiera 2 strony
Raport uzupełniający zawiera 13 stron
Opinia niezależnego biegłego rewidenta
oraz raport uzupełniający
z badania sprawozdania finansowego
za rok obrotowy kończący się
dnia 31 grudnia 2015 r.

OPINIA NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

Dla Walnego Zgromadzenia i Rady Nadzorczej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej

Opinia o sprawozdaniu finansowym

Przeprowadziliśmy badanie załączonego sprawozdania finansowego Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie przy al. Jana Pawła II 24 („Spółka”), na które składa się wprowadzenie do sprawozdania finansowego, bilans sporządzony na dzień 31 grudnia 2015 r., techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych, ogólny rachunek zysków i strat, zestawienie zmian w kapitale własnym oraz rachunek przepływów pieniężnych za rok obrotowy kończący się tego dnia, dodatkowe informacje i objaśnienia oraz:

- 1) wysokość środków własnych;
- 2) wysokość marginesu wypłacalności;
- 3) nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności;
- 4) wysokość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- 5) wysokość aktywów stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- 6) nadwyżka aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

Odpowiedzialność Zarządu oraz Rady Nadzorczej

Zarząd Spółki jest odpowiedzialny za prawidłowość ksiąg rachunkowych, sporządzenie i rzetelną prezentację tego sprawozdania finansowego oraz sporządzenie sprawozdania z działalności zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r., poz. 330 z późniejszymi zmianami) („ustawa o rachunkowości”), wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi oraz innymi obowiązującymi przepisami prawa. Zarząd Spółki jest odpowiedzialny również za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną, aby sporządzane sprawozdania finansowe były wolne od nieprawidłowości powstałych wskutek celowych działań lub błędów.

Zgodnie z ustawą o rachunkowości, Zarząd Spółki oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności spełniały wymagania przewidziane w tej ustawie.

Odpowiedzialność Biegłego Rewidenta

Naszym zadaniem jest, w oparciu o przeprowadzone badanie, wyrażenie opinii o tym sprawozdaniu finansowym oraz prawidłowości ksiąg rachunkowych stanowiących podstawę jego sporządzenia. Badanie sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień rozdziału 7 ustawy o rachunkowości oraz krajowych standardów rewizji finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania wydanych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej i Usług Atestacyjnych (IAASB). Regulacje te nakładają na nas obowiązek postępowania zgodnego z zasadami etyki oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać racjonalną pewność, że sprawozdanie finansowe i księgi rachunkowe stanowiące podstawę jego sporządzenia są wolne od istotnych nieprawidłowości.

Badanie polega na przeprowadzeniu procedur mających na celu uzyskanie dowodów badania dotyczących kwot i informacji ujawnionych w sprawozdaniu finansowym. Wybór procedur badania zależy od naszego osądu, w tym oceny ryzyka wystąpienia istotnych nieprawidłowości w sprawozdaniu finansowym na skutek celowych działań lub błędów. Przeprowadzając ocenę tego ryzyka, bierzemy pod uwagę kontrolę wewnętrzną związaną ze sporządzeniem oraz rzetelną prezentacją sprawozdania finansowego w celu zaplanowania stosownych do okoliczności procedur badania, nie zaś w celu

wyrażenia opinii na temat skuteczności działania kontroli wewnętrznej w jednostce. Badanie obejmuje również ocenę odpowiedności stosowanej polityki rachunkowości, zasadności szacunków dokonanych przez Zarząd Spółki oraz ocenę ogólnej prezentacji sprawozdania finansowego.

Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia przez nas opinii z badania.

Opinia

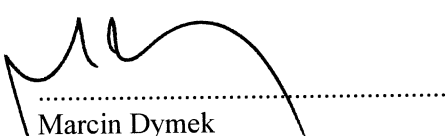
Naszym zdaniem, załączone sprawozdanie finansowe Spółki przedstawia rzetelnie i jasno sytuację majątkową i finansową Spółki na dzień 31 grudnia 2015 r., wynik finansowy oraz przepływy pieniężne za rok obrotowy kończący się tego dnia, zostało sporządzone, we wszystkich istotnych aspektach, zgodnie z zasadami rachunkowości obowiązującymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej określonymi w ustawie o rachunkowości i wydanych na jej podstawie przepisach wykonawczych oraz innymi obowiązującymi przepisami prawa, jest zgodne z wpływającymi na treść sprawozdania finansowego przepisami prawa i postanowieniami statutu Spółki oraz zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych, we wszystkich istotnych aspektach, ksiąg rachunkowych.

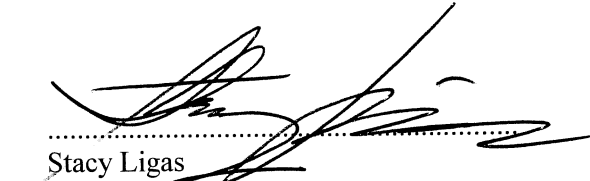
Szczególne objaśnienia na temat innych wymogów prawa i regulacji

Sprawozdanie z działalności Spółki

Zgodnie z wymogami ustawy o rachunkowości, stwierdzamy, że sprawozdanie z działalności Spółki uwzględnia, we wszystkich istotnych aspektach, informacje, o których mowa w art. 49 ustawy o rachunkowości, w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r., poz. 133) oraz w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. z 2009 r., Nr 226, poz. 1825) i są one zgodne z informacjami zawartymi w sprawozdaniu finansowym.

W imieniu KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
nr ewidencyjny 3546
ul. Inflancka 4A
00-189 Warszawa

.....
Marcin Dymek
Kluczowy biegły rewident
Nr ewidencyjny 9899
Komandytariusz, Pełnomocnik

.....
Stacy Ligas
Członek Zarządu KPMG Audyt Sp. z o.o.,
Komplementariusza KPMG Audyt Spółka
z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k.

Warszawa, 14 marca 2016 r.

**Powszechny Zakład Ubezpieczeń
Spółka Akcyjna**

**Raport uzupełniający z badania
sprawozdania finansowego
Rok obrotowy kończący się
dnia 31 grudnia 2015 r.**

Raport uzupełniający zawiera 13 stron
Raport uzupełniający z badania sprawozdania finansowego
za rok obrotowy kończący się
dnia 31 grudnia 2015 r.

Spis treści

1	Część ogólna raportu	3
1.1	Dane identyfikujące Spółkę	3
1.1.1	Nazwa Spółki	3
1.1.2	Siedziba Spółki	3
1.1.3	Rejestracja w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego	3
1.1.4	Kierownik jednostki	3
1.2	Dane identyfikujące kluczowego biegłego rewidenta i podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych	4
1.2.1	Dane identyfikujące kluczowego biegłego rewidenta	4
1.2.2	Dane identyfikujące podmiot uprawniony	4
1.3	Informacje o sprawozdaniu finansowym za poprzedni rok obrotowy	4
1.4	Zakres prac i odpowiedzialności	4
2	Analiza finansowa Spółki	6
2.1	Ogólna analiza sprawozdania finansowego	6
2.1.1	Bilans	6
2.1.2	Techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych	8
2.1.3	Ogólny rachunek zysków i strat	9
2.2	Wybrane wskaźniki finansowe	10
2.2.1	Wskaźniki efektywności działalności	10
2.2.2	Wskaźniki wypłacalności zakładu ubezpieczeń	11
3	Część szczegółowa raportu	12
3.1	System rachunkowości	12
3.2	Wprowadzenie oraz dodatkowe informacje i objaśnienia do sprawozdania finansowego	12
3.3	Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	12
3.4.	Wyliczenie marginesu wypłacalności, wymaganego kapitału gwarancyjnego oraz środków własnych na ich pokrycie	12
3.5	Sprawozdanie z działalności Spółki	13

1 Część ogólna raportu

1.1 Dane identyfikujące Spółkę

1.1.1 Nazwa Spółki

Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna, zwana dalej „Spółką”.

1.1.2 Siedziba Spółki

Al. Jana Pawła II 24, 00-133 Warszawa

1.1.3 Rejestracja w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego

Sąd rejestrowy:	Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego
Data:	30 kwietnia 2001 r.
Numer rejestru:	KRS 0000009831
Kapitał zakładowy na dzień bilansowy:	86 352 tys. zł

1.1.4 Kierownik jednostki

Funkcje kierownika jednostki sprawuje Zarząd Spółki.

W skład Zarządu Spółki na dzień sporządzenia niniejszego raportu wchodził:

- Michał Krupiński – Prezes Zarządu
- Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu
- Roger Hodgkiss – Członek Zarządu
- Beata Kozłowska-Chyła – Członek Zarządu
- Dariusz Krzewina – Członek Zarządu
- Robert Pietryszyn – Członek Zarządu
- Paweł Surówka – Członek Zarządu

W okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do daty sporządzenia niniejszego raportu w składzie Zarządu Spółki miały miejsce następujące zmiany:

- w dniu 30 czerwca 2015 r. wygasł mandat członka Zarządu Spółki Ryszarda Trepczyńskiego;
- w dniu 8 grudnia 2015 r. Andrzej Klesyk i Witold Jaworski złożyli rezygnację z dniem 9 grudnia 2015 r., a Rada Nadzorcza Spółki powierzyła Dariuszowi Krzewinie tymczasowe pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu;
- w dniu 19 stycznia 2016 r. Rafał Grodzicki i Tomasz Tarkowski złożyli rezygnację, a Rada Nadzorcza Spółki powołała w skład Zarządu następujące osoby:
  - Michała Krupińskiego, któremu powierzono funkcję Prezesa Zarządu;

- Rogera Hodgkiss, któremu powierzono funkcję Członka Zarządu;
- Beatę Kozłowską-Chyłą, której powierzono funkcję Członka Zarządu;
- Roberta Pietryszyna, któremu powierzono funkcję Członka Zarządu;
- Pawła Surówkę, któremu z dniem 20 stycznia 2016 r. powierzono funkcję Członka Zarządu.

1.2 Dane identyfikujące kluczowego biegłego rewidenta i podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych

1.2.1 Dane identyfikujące kluczowego biegłego rewidenta

Imię i nazwisko: Marcin Dymek
Numer w rejestrze: 9899

1.2.2 Dane identyfikujące podmiot uprawniony

Firma: KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
(„KPMG Audyt”)
Adres siedziby: ul. Inflancka 4A, 00-189 Warszawa
Numer rejestru: KRS 0000339379
Sąd rejestrowy: Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy w Warszawie,
XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego
Numer NIP: 527-26-15-362

KPMG Audyt jest wpisana na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych, prowadzoną przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów, pod numerem 3546.

1.3 Informacje o sprawozdaniu finansowym za poprzedni rok obrotowy

Sprawozdanie finansowe za rok obrotowy kończący się dnia 31 grudnia 2014 r. zostało zbadane przez KPMG Audyt i z dniem 16 marca 2015 r. uzyskało niezmodyfikowaną opinię biegłego rewidenta.

Sprawozdanie finansowe za rok obrotowy kończący się dnia 31 grudnia 2014 r. zostało zatwierdzone w dniu 30 czerwca 2015 r. przez Walne Zgromadzenie, które postanowiło, że zysk za ubiegły rok obrotowy w kwocie 2 636 733 tys. zł będzie podzielony następująco:

- kwota 2 590 569 tys. zł została przeznaczona na wypłatę dywidendy,
- kwota 36 164 tys. zł została przeznaczona na kapitał zapasowy,
- kwota 10 000 tys. zł została przeznaczona na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

Sprawozdanie finansowe za rok obrotowy kończący się dnia 31 grudnia 2014 r. zostało złożone w Sądzie Rejestrowym w dniu 6 lipca 2015 r.

1.4 Zakres prac i odpowiedzialności

Niniejszy raport został przygotowany dla Walnego Zgromadzenia i Rady Nadzorczej Spółki i dotyczy sprawozdania finansowego, na które składa się wprowadzenie do sprawozdania

finansowego, bilans sporządzony na dzień 31 grudnia 2015 r., techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych, ogólny rachunek zysków i strat, zestawienie zmian w kapitale własnym oraz rachunek przepływów pieniężnych za rok obrotowy kończący się tego dnia, dodatkowe informacje i objaśnienia oraz:

- 1) wysokość środków własnych;
- 2) wysokość marginesu wypłacalności;
- 3) nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności;
- 4) wysokość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- 5) wysokość aktywów stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- 6) nadwyżka aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

Badanie sprawozdania finansowego przeprowadzono zgodnie z umową z dnia 26 czerwca 2014 r., zawartą na podstawie uchwały Rady Nadzorczej z dnia 18 lutego 2014 r. odnośnie wyboru podmiotu uprawnionego do badania rocznego sprawozdania finansowego Spółki.

Badanie sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień rozdziału 7 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r., poz. 330 z późniejszymi zmianami) („ustawa o rachunkowości”) oraz krajowych standardów rewizji finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania wydanych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej i Usług Atestacyjnych (IAASB).

Badanie sprawozdania finansowego zostało przeprowadzone w Spółce w okresie październik-listopad 2015 r. (badanie wstępne) i styczeń-marzec 2016 r. (badanie końcowe).

Zarząd Spółki jest odpowiedzialny za prawidłowość ksiąg rachunkowych, sporządzenie i rzetelną prezentację sprawozdania finansowego, oraz sporządzenie sprawozdania z działalności zgodnie z ustawą o rachunkowości, wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi oraz z innymi obowiązującymi przepisami prawa.

Naszym zadaniem było, w oparciu o przeprowadzone badanie, wyrażenie opinii i sporządzenie raportu uzupełniającego, odnośnie tego sprawozdania finansowego oraz prawidłowości ksiąg rachunkowych stanowiących podstawę jego sporządzenia.

Zarząd Spółki złożył w dniu wydania niniejszego raportu oświadczenie o rzetelności i jasności sprawozdania finansowego oraz niezajścienu zdarzeń nieujawnionych w sprawozdaniu finansowym, wpływających w sposób znaczący na dane wykazane w sprawozdaniu finansowym za rok badany.

W trakcie badania sprawozdania finansowego Zarząd Spółki złożył wszystkie żądane przez nas oświadczenia, wyjaśnienia i informacje oraz udostępnił nam wszelkie dokumenty i informacje niezbędne do wydania opinii i przygotowania raportu.

Zakres planowanej i wykonanej pracy nie został w żaden sposób ograniczony. Zakres i sposób przeprowadzonego badania wynika ze sporządzonej przez nas dokumentacji roboczej, znajdującej się w siedzibie KPMG Audyt.

Kluczowy biegły rewident oraz KPMG Audyt spełniają wymóg niezależności w rozumieniu art. 56 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1011 z późniejszymi zmianami).

2 Analiza finansowa Spółki

2.1 Ogólna analiza sprawozdania finansowego

2.1.1 Bilans

AKTYWA	31.12.2015 zł '000	% sumy bilansowej	31.12.2014 zł '000	% sumy bilansowej
Wartości niematerialne i prawne	362 167	1,0%	283 999	0,8%
Lokaty				
Nieruchomości	475 812	1,3%	492 420	1,4%
Lokaty w jednostkach podporządkowanych	8 040 778	22,1%	6 473 390	18,7%
Inne lokaty finansowe	23 839 458	65,6%	24 065 129	69,5%
	32 356 048	89,0%	31 030 939	89,6%
Należności				
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	1 433 828	3,9%	1 398 967	4,0%
Należności z tytułu reasekuracji	40 929	0,1%	19 651	0,1%
Inne należności	327 146	0,9%	1 019 201	2,9%
	1 801 903	5,0%	2 437 819	7,0%
Inne składniki aktywów				
Rzeczowe składniki aktywów	130 908	0,4%	124 649	0,4%
Środki pieniężne	65 076	0,2%	47 001	0,1%
	195 984	0,5%	171 650	0,5%
Rozliczenia międzyokresowe				
Aktywowane koszty akwizycji	957 179	2,6%	568 502	1,6%
Inne rozliczenia międzyokresowe	685 080	1,9%	136 869	0,4%
	1 642 259	4,5%	705 371	2,0%
SUMA AKTYWÓW	36 358 361	100,0%	34 629 778	100,0%

Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna
Raport uzupełniający z badania sprawozdania finansowego
za rok obrotowy kończący się dnia 31 grudnia 2015 r.

PASYWA	31.12.2015	% sumy	31.12.2014	% sumy
	zł '000	bilansowej	zł '000	bilansowej
Kapitał własny				
Kapitał podstawowy	86 352	0,2%	86 352	0,2%
Kapitał zapasowy	4 446 348	12,2%	4 408 306	12,7%
Kapitał z aktualizacji wyceny	5 597 511	15,4%	5 197 333	15,0%
Zysk netto	2 248 522	6,2%	2 636 733	7,6%
	12 378 733	34,0%	12 328 724	35,6%
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	18 673 869	51,4%	17 657 194	51,0%
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	(1 037 301)	2,9%	(683 893)	2,0%
Oszacowane regresy i odzyski				
Oszacowane regresy i odzyski brutto	(96 539)	0,3%	(113 763)	0,3%
Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach i odzyskach	464	0,0%	1 643	0,0%
	(96 075)	0,3%	(112 120)	0,3%
Pozostałe rezerwy				
Rezerwy na świadczenia emerytalne i inne obowiązkowe świadczenia pracowników	50 287	0,1%	72 667	0,2%
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	349 003	1,0%	92 577	0,3%
Inne rezerwy	73 626	0,2%	99 926	0,3%
	472 916	1,3%	265 170	0,8%
Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne				
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	344 541	0,9%	325 424	0,9%
Zobowiązania z tytułu reasekuracji	81 038	0,2%	67 650	0,2%
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów	3 611 636	9,9%	2 127 155	6,1%
Inne zobowiązania	928 469	2,6%	1 956 784	5,7%
Fundusze specjalne	144 132	0,4%	121 561	0,4%
	5 109 816	14,1%	4 598 574	13,3%
Rozliczenia międzyokresowe				
Rozliczenia międzyokresowe kosztów	821 516	2,3%	550 075	1,6%
Przychody przyszłych okresów	34 887	0,1%	26 054	0,1%
	856 403	2,4%	576 129	1,7%
SUMA PASYWÓW	36 358 361	100,0%	34 629 778	100,0%

2.1.2 Techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych

	1.01.2015 - 31.12.2015 zł '000	% składki przypisanej	1.01.2014 - 31.12.2014 zł '000	% składki przypisanej
Składki				
Składki przypisane brutto	8 858 036	100,0%	8 261 752	100,0%
Udział reasekuratorów w składce przypisanej	(293 494)	3,3%	(281 468)	3,4%
Zmiana stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygasłe brutto	(709 055)	8,0%	(159 223)	1,9%
Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	42 473	0,5%	81 578	1,0%
	7 897 960	89,2%	7 902 639	95,7%
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	256 955	2,9%	266 032	3,2%
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	213 649	2,4%	143 758	1,7%
Odszkodowania i świadczenia				
Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	(5 060 585)	57,1%	(4 366 167)	52,8%
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	(5 135 220)	58,0%	(4 427 251)	53,6%
Udział reasekuratorów	74 635	0,8%	61 084	0,7%
Zmiana stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	23 956	0,3%	(864 697)	10,5%
Zmiany stanu rezerw na nie wypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(288 158)	3,3%	(985 966)	11,9%
Udział reasekuratorów	312 114	3,5%	121 269	1,5%
	(5 036 629)	56,9%	(5 230 864)	63,3%
Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym, łącznie ze zmianą stanu rezerw	(7 191)	0,1%	(2 325)	0,0%
Koszty działalności ubezpieczeniowej				
Koszty akwizycji	(1 572 330)	17,8%	(1 511 908)	18,3%
Koszty administracyjne	(753 737)	8,5%	(729 142)	8,8%
Provizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	850	0,0%	(10 978)	0,1%
	(2 325 217)	26,2%	(2 252 028)	27,3%
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	(327 046)	3,7%	(256 040)	3,1%
Zmiany stanu rezerwy na wyrównanie szkodowości	(36 147)	0,4%	(6 743)	0,1%
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	636 334	7,2%	564 429	6,8%

2.1.3 Ogólny rachunek zysków i strat

	1.01.2015 - 31.12.2015 zł '000	% składki przypisanej	1.01.2014 - 31.12.2014 zł '000	% składki przypisanej
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	636 334	7,2%	564 429	6,8%
Przychody z lokat				
Przychody z lokat w nieruchomości	5 854	0,1%	6 215	0,1%
Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	1 708 564	19,3%	2 093 953	25,3%
Przychody z innych lokat finansowych	377 268	4,3%	469 524	5,7%
Przychody z udziałów i akcji oraz jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	13 884	0,2%	11 670	0,1%
Przychody z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej	310 169	3,5%	328 612	4,0%
Przychody z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	1 344	0,0%	58 677	0,7%
Przychody z pozostałych lokat	51 871	0,6%	70 565	0,9%
Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	534	0,0%	5 230	0,1%
Wynik dodatni z realizacji lokat	412 864	4,7%	388 965	4,7%
	2 505 084	28,3%	2 963 887	35,9%
Nie zrealizowane zyski z lokat	181 605	2,1%	266 653	3,2%
Koszty działalności lokacyjnej				
Koszty utrzymania nieruchomości	(9 706)	0,1%	(9 146)	0,1%
Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	(13 051)	0,1%	(14 738)	0,2%
Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	(21 349)	0,2%	(7 386)	0,1%
Wynik ujemny z realizacji lokat	(346 948)	3,9%	(270 367)	3,3%
	(391 054)	4,4%	(301 637)	3,7%
Nie zrealizowane straty na lokatach	(218 407)	2,5%	(298 810)	3,6%
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	(256 955)	2,9%	(266 032)	3,2%
Pozostałe przychody operacyjne	303 853	3,4%	146 489	1,8%
Pozostałe koszty operacyjne	(284 539)	3,2%	(220 455)	2,7%
Zysk z działalności operacyjnej	2 475 921	28,0%	2 854 524	34,6%
Zysk brutto	2 475 921	28,0%	2 854 524	34,6%
Podatek dochodowy	(174 152)	2,0%	(155 736)	1,9%
Udział w zyskach netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	(53 247)	0,6%	(62 055)	0,8%
Zysk netto	2 248 522	25,4%	2 636 733	31,9%

2.2 Wybrane wskaźniki finansowe

2.2.1 Wskaźniki efektywności działalności

	2015	2014	2013
Wskaźnik rentowności sprzedaży = Zysk (strata) netto / Składka przypisana brutto	25,4%	31,9%	61,7%
Wskaźnik rentowności działalności technicznej = Wynik techniczny / Składka zarobiona na udziale własnym	8,1%	7,1%	13,1%
Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej = Dochody z lokat ¹ / Średnia wartość lokat bilansowych	8,1%	10,6%	7,8%
Wskaźnik poziomu szkodowości na bazie składki brutto = (Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto + zmiana stanu rezerw na niewypłacone Odszkodowania i świadczenia brutto) / Składka zarobiona brutto	66,6%	66,8%	61,0%
Wskaźnik poziomu szkodowości na udziale własnym = (Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym + zmiana stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym) / Składka zarobiona na udziale własnym	63,8%	66,2%	62,2%
Wskaźnik zatrzymania składki = Składka przypisana na udziale własnym / Składka przypisana brutto	96,7%	96,6%	97,5%
Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń = Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym / Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	98,5%	98,6%	93,8%
Wskaźnik kosztów akwizycji = Koszty akwizycji ² / Składka przypisana brutto	22,1%	18,9%	17,8%
Wskaźnik kosztów administracyjnych = Koszty administracyjne / Składka przypisana brutto	8,5%	8,8%	8,0%
Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej = Koszty działalności ubezpieczeniowej / Składka zarobiona na udziale własnym	29,4%	28,5%	25,0%

¹ Dochody z lokat liczone są jako różnica pomiędzy przychodami a kosztami działalności lokacyjnej i zawierają zarówno przychody zainkasowane, jak i zarachowane a nie zrealizowane; dochody z lokat obejmują nie zrealizowane zyski i straty ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny brutto (przed podatkiem)

² Koszty akwizycji obejmują wartości zarachowane bez zmiany stanu aktywowanych kosztów akwizycji

2.2.2 Wskaźniki wypłacalności zakładu ubezpieczeń

	2015	2014	2013
Margines wypłacalności	1 424 278	1 362 353	1 362 353
Kapitał gwarancyjny	474 759	454 118	454 118
Środki własne	7 838 829	7 981 468	9 505 612
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	6 414 551	6 619 115	8 143 259
Nadwyżka środków własnych na pokrycie kapitału gwarancyjnego	7 364 070	7 527 350	9 051 494
Stopień pokrycia marginesu wypłacalności = Środki własne / Margines wypłacalności	550,4%	585,9%	697,7%
Współczynnik pokrycia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych = Aktywa na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych / Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe ³	110,5%	118,3%	115,5%

³ Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe skorygowane o oszacowane regresy i odzyski

3 Część szczegółowa raportu

3.1 System rachunkowości

Spółka posiada aktualną dokumentację opisującą zasady rachunkowości, przyjęte przez Zarząd Spółki, w zakresie wymaganym przepisami art. 10 ustawy o rachunkowości.

W trakcie przeprowadzonego badania sprawozdania finansowego dokonaliśmy wrywkowego sprawdzenia prawidłowości działania systemu rachunkowości.

W trakcie przeprowadzonych prac nie stwierdziliśmy znaczących nieprawidłowości dotyczących systemu rachunkowości, które nie zostałyby usunięte, a mogły mieć istotny wpływ na badane sprawozdanie finansowe. Celem naszego badania nie było wyrażenie kompleksowej opinii na temat funkcjonowania tego systemu rachunkowości.

Spółka przeprowadziła inwentaryzację składników majątkowych w terminach określonych w art. 26 ustawy o rachunkowości oraz dokonała rozliczenia i ujęcia w księgach jej wyników.

3.2 Wprowadzenie oraz dodatkowe informacje i objaśnienia do sprawozdania finansowego

Dane zawarte we wprowadzeniu oraz dodatkowych informacjach i objaśnieniach do sprawozdania finansowego zostały przedstawione, we wszystkich istotnych aspektach, kompletnie i prawidłowo. Wprowadzenie oraz dodatkowe informacje i objaśnienia stanowią integralną część sprawozdania finansowego.

3.3 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na dzień 31 grudnia 2015 r. ustalone zostały zgodnie z „Regulaminem tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w PZU SA” w wysokości zapewniającej pokrycie oszacowanej przez Zarząd Spółki oczekiwanej wartości zobowiązań wynikających z umów ubezpieczenia zawartych do dnia 31 grudnia 2015 r.

Aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych są zgodne z przepisami art. 154 i 155 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 2015 r., poz. 1206 z późniejszymi zmianami) i wyniosły 20 535 296 tys. zł przy stanie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (skorygowanych o oszacowane regresy i odzyski) w wysokości 18 577 330 tys. zł.

3.4. Wyliczenie marginesu wypłacalności, kapitału gwarancyjnego oraz środków własnych na ich pokrycie

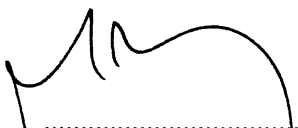
Spółka dokonała wyliczenia marginesu wypłacalności na dzień 31 grudnia 2015 r. oraz określiła wysokość kapitału gwarancyjnego zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2003 r. w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla działów i grup ubezpieczeń (Dz. U. z 2003 r., Nr 211, poz. 2060 z późniejszymi zmianami).

Na dzień 31 grudnia 2015 r. Spółka wykazywała nadwyżkę środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności w wysokości 6 414 551 tys. zł oraz nadwyżkę środków własnych na pokrycie kapitału gwarancyjnego w wysokości 7 364 070 tys. zł.

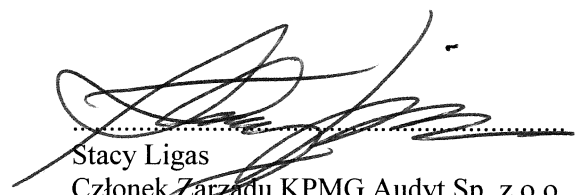
3.5 Sprawozdanie z działalności Spółki

Sprawozdanie z działalności Spółki uwzględnia, we wszystkich istotnych aspektach, informacje, o których mowa w art. 49 ustawy o rachunkowości, w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r., poz. 133) oraz w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. z 2009 r., Nr 226, poz. 1825) i są one zgodne z informacjami zawartymi w sprawozdaniu finansowym.

W imieniu KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
Nr ewidencyjny 3546
ul. Inflancka 4A
00-189 Warszawa

.....
Marcin Dymek
Kluczowy biegły rewident
Nr ewidencyjny 9899
Komandytariusz, Pełnomocnik

.....
Stacy Ligas
Członek Zarządu KPMG Audyt Sp. z o.o.,
Komplementariusza KPMG Audyt Spółka
z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k.

Warszawa, 14 marca 2016 r.

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku
wraz z opinią biegłego rewidenta

Spis treści

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	4
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	5
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	6
Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	8
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych.....	10
Informacje dodatkowe i noty objaśniające	12
1. Wstęp	12
2. Skład Grupy PZU.....	15
3. Struktura akcjonariatu	32
4. Skład Zarządu, Rady Nadzorczej i Dyrektorzy Grupy	33
5. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości	35
6. Kluczowe szacunki i osądy	66
7. Sprawozdawczość dotycząca segmentów	74
8. Zarządzanie ryzykiem	82
9. Zarządzanie kapitałem własnym.....	121
10. Wartość godziwa.....	124
11. Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto.....	133
12. Przychody z tytułu prowizji i opłat.....	134
13. Przychody netto z inwestycji	134
14. Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	135
15. Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej.....	136
16. Pozostałe przychody operacyjne	136
17. Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	136
18. Koszty odsetkowe	138
19. Koszty akwizycji.....	138
20. Koszty administracyjne.....	138
21. Koszty pracownicze	139
22. Pozostałe koszty operacyjne	139
23. Podatek dochodowy	140
24. Zysk na jedną akcję	141
25. Podatek dochodowy w innych całkowitych dochodach	141
26. Wartość firmy	141
27. Wartości niematerialne	144
28. Inne aktywa	146
29. Odroczone koszty akwizycji	146
30. Szacowane regresy i odzyski.....	147
31. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	147
32. Rzeczowe aktywa trwałe	148

---

33. Nieruchomości inwestycyjne	150
34. Jednostki wyceniane metodą praw własności	151
35. Aktywa finansowe	153
36. Utrata wartości aktywów finansowych i należności	166
37. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.....	170
38. Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych.....	172
39. Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	174
40. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	174
41. Aktywa przeznaczone do sprzedaży	175
42. Wyemitowany kapitał podstawowy oraz inne kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej.....	178
43. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	180
44. Rezerwy na świadczenia pracownicze	185
45. Inne rezerwy	186
46. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.....	189
47. Zobowiązania finansowe.....	191
48. Inne zobowiązania	195
49. Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego.....	196
50. Informacja dodatkowa do pozostałych wpływów i wydatków operacyjnych.....	196
51. Aktywa stanowiące zabezpieczenie należności, zobowiązań oraz zobowiązań warunkowych	197
52. Aktywa i zobowiązania warunkowe.....	197
53. Sprawy sporne.....	198
54. Transakcje z podmiotami powiązanymi.....	204
55. Zatrudnienie	208
56. Pozostałe informacje	209

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	Nota	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014 (przekształcone) ¹⁾
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	11	18 359 044	16 884 639
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto		(366 702)	(349 912)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto		17 992 342	16 534 727
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto		(607 471)	(105 357)
Składki zarobione netto		17 384 871	16 429 370
Przychody z tytułu prowizji i opłat	12	242 799	350 764
Przychody netto z inwestycji	13	1 571 268	1 704 649
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	14	(223 239)	427 147
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	15	391 248	515 111
Pozostałe przychody operacyjne	16	803 432	537 633
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		(12 282 925)	(11 733 228)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		425 823	191 520
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	17	(11 857 102)	(11 541 708)
Koszty odsetkowe	18	(117 433)	(147 285)
Koszty akwizycji	19	(2 376 305)	(2 147 024)
Koszty administracyjne	20	(1 657 878)	(1 527 699)
Pozostałe koszty operacyjne	22	(1 222 276)	(907 740)
Zysk z działalności operacyjnej		2 939 385	3 693 218
Udział w wynikach finansowych netto jednostek wycenianych metodą praw własności	2.4.6.1, 34	4 348	(1 525)
Zysk brutto		2 943 733	3 691 693
Podatek dochodowy	23	(601 537)	(724 066)
Zysk netto, w tym:		2 342 196	2 967 627
- zysk przypisywany właścicielom jednostki dominującej		2 342 355	2 967 731
- zyski (straty) przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących		(159)	(104)
Zysk netto z działalności kontynuowanej przypisywany właścicielom jednostki dominującej		2 342 355	2 967 731
Zysk (strata) netto z działalności zaniechanej		-	-
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych	24	863 523 000	863 519 490 ²⁾
Podstawowy i rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w złotych)	24	2,71	3,44 ²⁾

¹⁾ Informacje o powodach przekształcenia danych i jego wpływie na skonsolidowany rachunek zysków i strat przedstawiono w punkcie 5.1.2.

²⁾ Dane porównywalne przekształcono uwzględniając nową liczbę akcji po przeprowadzeniu splitu opisanego w punkcie 42.1.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	Nota	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Zysk netto		2 342 196	2 967 627
Inne całkowite dochody	25	5 766	17 193
Podlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat		(3 165)	10 580
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży		2 492	8 475
Różnice kursowe z przeliczenia		(6 574)	2 287
Inne całkowite dochody jednostek wycenianych metodą praw własności		917	(182)
Niepodlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat		8 931	6 613
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do nieruchomości inwestycyjnych		7 201	13 504
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych		1 730	(6 891)
Dochody całkowite netto, razem		2 347 962	2 984 820
- dochody całkowite przypisywane właścicielom jednostki dominującej		2 348 136	2 984 916
- dochody całkowite przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących		(174)	(96)

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Aktywa	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014 (przekształcone) ¹⁾	1 stycznia 2014 (przekształcone) ¹⁾
Wartość firmy	26	1 506 445	769 044	8 519
Wartości niematerialne	27	1 393 168	868 692	308 726
Inne aktywa	28	698 964	235 250	195 449
Odroczone koszty akwizycji	29	1 154 742	712 066	609 819
Szacowane regresy i odzyski	30	114 229	127 262	129 950
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	31, 36	1 096 852	753 115	526 605
Rzeczowe aktywa trwałe	32	1 299 788	1 001 609	927 281
Nieruchomości inwestycyjne	33	1 171 721	2 236 062	1 474 770
Jednostki wyceniane metodą praw własności	34	54 065	66 311	48 595
Aktywa finansowe		89 305 847	56 759 976	55 085 728
Utrzymywane do terminu wymagalności	35.1, 36	17 370 126	19 983 689	18 859 902
Dostępne do sprzedaży	35.2, 36	7 744 689	2 985 322	1 920 112
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	35.3, 36	20 648 403	19 096 484	19 904 176
Pochodne instrumenty zabezpieczające	8.5.2	139 578	-	-
Pożyczki	35.4, 36	43 403 051	14 694 481	14 401 538
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	37	349 189	26 957	16 949
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych	36, 38	3 270 793	3 085 432	2 671 964
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	39	67 295	368	34 895
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	40	2 439 863	324 007	569 157
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	41	1 506 048	606 610	178 897
Aktywa, razem		105 429 009	67 572 761	62 787 304

¹⁾ Informacje o powodach przekształcenia danych i jego wpływie na skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej przedstawiono w punkcie 5.1.2.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej (kontynuacja)

Kapitały i zobowiązania	Nota	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014 (przekształcone) ¹⁾	1 stycznia 2014 (przekształcone) ¹⁾
Kapitały				
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej	42			
Kapitał podstawowy	42.1	86 352	86 352	86 352
Pozostałe kapitały	42.2	10 141 607	9 885 791	9 061 351
Niepodzielony wynik		2 695 760	3 194 193	3 963 587
Zysk z lat ubiegłych		353 405	226 462	3 963 587
Zysk netto		2 342 355	2 967 731	-
Udziały niekontrolujące		2 255 188	1 292	16 341
Kapitały, razem		15 178 907	13 167 628	13 127 631
Zobowiązania				
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	43	41 280 321	40 166 885	37 324 416
Rezerwy na świadczenia pracownicze	44	117 398	120 070	123 380
Inne rezerwy	45	108 109	191 206	192 906
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	46	509 157	398 433	255 399
Zobowiązania finansowe	47	44 487 823	9 403 244	8 398 582
Inne zobowiązania	48	3 678 011	3 819 511	3 311 618
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	49	69 283	53 770	53 372
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	41	-	252 014	-
Zobowiązania, razem		90 250 102	54 405 133	49 659 673
Kapitały i zobowiązania, razem		105 429 009	67 572 761	62 787 304

¹⁾ Informacje o powodach przekształcenia danych i jego wpływie na skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej przedstawiono w punkcie 5.1.2.

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Nota	Kapitał podstawowy	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej								Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
			Pozostałe kapitały					Niepodzielony wynik					
			Akcje własne	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych	Zysk netto			
Nota		42.1		42.2.1	42.2.2			42.2.3				2.3	
Stan na 1 stycznia 2015 roku		86 352	(110)	9 678 921	248 543	66	(6 179)	(35 450)	3 194 193	-	13 166 336	1 292	13 167 628
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży		-	-	2 492	-	-	-	-	-	-	2 492	-	2 492
Inne całkowite dochody jednostek wycenianych metodą praw własności	34	-	-	871	-	45	1	-	-	-	917	-	917
Różnice kursowe z przeliczenia		-	-	-	-	-	(6 559)	-	-	-	(6 559)	(15)	(6 574)
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	44	-	-	-	-	1 730	-	-	-	-	1 730	-	1 730
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych		-	-	7 201	-	-	-	-	-	-	7 201	-	7 201
Inne całkowite dochody netto, razem		-	-	10 564	-	1 775	(6 558)	-	-	-	5 781	(15)	5 766
Zysk (strata) netto		-	-	-	-	-	-	-	-	2 342 355	2 342 355	(159)	2 342 196
Całkowite dochody razem		-	-	10 564	-	1 775	(6 558)	-	2 342 355	2 342 355	2 348 136	(174)	2 347 962
Pozostałe zmiany, w tym:		-	110	268 371	(18 430)	(44)	-	28	(2 840 788)	-	(2 590 753)	2 254 070	(336 683)
Podział wyniku finansowego	42.1.1	-	-	248 262	-	(44)	-	-	(2 838 771)	-	(2 590 553)	-	(2 590 553)
Zmiany w składzie Grupy PZU i transakcje z udziałowcami niekontrolującymi	2.4.6.1	-	-	(388)	-	-	-	28	-	-	(360)	2 254 070	2 253 710
Sprzedaż przeszacowanych nieruchomości		-	-	20 447	(18 430)	-	-	-	(2 017)	-	-	-	-
Sprzedaż akcji własnych		-	110	50	-	-	-	-	-	-	160	-	160
Stan na 31 grudnia 2015 roku		86 352	-	9 947 292	240 677	22	(4 404)	(41 980)	353 405	2 342 355	12 923 719	2 255 188	15 178 907

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (kontynuacja)

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Nota	Kapitał podstawowy	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej								Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem	
			Pozostałe kapitały					Niepodzielony wynik		Razem			
			Akcje własne	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych				Zysk netto
Nota		42.1		42.2.1	42.2.2			42.2.3				2.3	
Stan na 1 stycznia 2014 roku		86 352	(110)	8 855 999	242 297	-	902	(37 737)	3 963 587	-	13 111 290	16 341	13 127 631
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży		-	-	-	8 475	-	-	-	-	-	8 475	-	8 475
Inne całkowite dochody jednostek wycenianych metodą praw własności	34	-	-	-	-	-	(190)	8	-	-	(182)	-	(182)
Różnice kursowe z przeliczenia		-	-	-	-	-	-	2 279	-	-	2 279	8	2 287
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	44	-	-	-	-	-	(6 891)	-	-	-	(6 891)	-	(6 891)
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych		-	-	-	13 504	-	-	-	-	-	13 504	-	13 504
Inne całkowite dochody netto, razem		-	-	-	21 979	-	(7 081)	2 287	-	-	17 185	8	17 193
Zysk (strata) netto		-	-	-	-	-	-	-	-	2 967 731	2 967 731	(104)	2 967 627
Całkowite dochody razem		-	-	-	21 979	-	(7 081)	2 287	-	2 967 731	2 984 916	(96)	2 984 820
Pozostałe zmiany, w tym:		-	-	822 922	(15 733)	66	-	-	(3 737 125)	-	(2 929 870)	(14 953)	(2 944 823)
Podział wyniku finansowego		-	-	800 257	-	66	-	-	(3 736 288)	-	(2 935 965)	-	(2 935 965)
Zmiany w składzie Grupy PZU i transakcje z udziałowcami niekontrolującymi		-	-	6 095	-	-	-	-	-	-	6 095	(14 953)	(8 858)
Sprzedaż przeszacowanych nieruchomości		-	-	16 570	(15 733)	-	-	-	(837)	-	-	-	-
Stan na 31 grudnia 2014 roku		86 352	(110)	9 678 921	248 543	66	(6 179)	(35 450)	226 462	2 967 731	13 166 336	1 292	13 167 628

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	Nota	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014 (przekształcone)
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Wpływy		20 868 278	19 770 097
- wpływy z tytułu składek ubezpieczeniowych brutto		18 103 916	16 813 033
- wpływy z tytułu kontraktów inwestycyjnych		141 088	374 467
- wpływy z tytułu prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów		23 504	5 801
- wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach		75 981	57 799
- wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego		196 358	185 909
- wpływy z tytułu zbycia jednostek uczestnictwa przez fundusz inwestycyjny		945 897	1 309 017
- pozostałe wpływy operacyjne	50	1 381 534	1 024 071
Wydanki		(19 596 595)	(17 994 884)
- składki ubezpieczeniowe zapłacone z tytułu reasekuracji		(336 090)	(281 562)
- wypłacone prowizje i udziały w zyskach z tytułu reasekuracji czynnej		(34 801)	(6 665)
- odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto		(10 526 619)	(8 913 766)
- wypłacone świadczenia z tytułu kontraktów inwestycyjnych		(698 661)	(1 389 107)
- wydatki z tytułu akwizycji		(2 049 302)	(1 792 914)
- wydatki o charakterze administracyjnym		(2 228 149)	(2 043 079)
- wydatki z tytułu odsetek		(210)	(367)
- wydatki z tytułu podatku dochodowego		(662 131)	(643 411)
- wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego		(495 393)	(463 856)
- wydatki z tytułu odkupienia jednostek uczestnictwa przez fundusz inwestycyjny		(560 757)	(574 396)
- pozostałe wydatki operacyjne	50	(2 004 482)	(1 885 761)
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		1 271 683	1 775 213
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy		645 441 193	656 131 136
- zbycie nieruchomości inwestycyjnych		57 142	46 372
- wpływy z nieruchomości inwestycyjnych		245 718	161 875
- zbycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych		6 025	11 456
- zbycie udziałów i akcji		4 877 722	5 684 627
- realizacja dłużnych papierów wartościowych		45 542 373	59 499 048
- zamknięcie transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży		312 776 047	322 415 856
- zamknięcie lokat terminowych w instytucjach kredytowych		192 354 486	230 591 875
- realizacja pozostałych lokat		85 974 398	33 292 748
- odsetki otrzymane		1 413 031	4 273 948
- dywidendy otrzymane		53 325	85 347
- zwiększenie stanu środków pieniężnych z tytułu nabycia jednostek i zmiany zakresu konsolidacji		2 103 681	45 341
- pozostałe wpływy z lokat		37 245	22 643

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych (kontynuacja)

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	Nota	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014 (przekształcone)
Wydatki		(640 588 049)	(657 879 173)
- nabycie nieruchomości inwestycyjnych		(311 749)	(674 638)
- wydatki na utrzymanie nieruchomości inwestycyjnych		(168 095)	(152 702)
- nabycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych		(320 910)	(257 336)
- nabycie udziałów i akcji		(4 771 041)	(6 309 465)
- nabycie udziałów i akcji w jednostkach zależnych	2.4.6	(1 347 728)	(1 573 516)
- zmniejszenie stanu środków pieniężnych z tytułu sprzedaży jednostek i zmiany zakresu konsolidacji	2.4.1 2.4.3	(226 584)	(16 108)
- nabycie dłużnych papierów wartościowych		(43 041 422)	(60 179 445)
- otwarcie transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży		(312 954 479)	(322 391 282)
- otwarcie lokat terminowych w instytucjach kredytowych		(191 287 851)	(229 791 689)
- nabycie pozostałych lokat		(86 152 061)	(36 528 980)
- pozostałe wydatki na lokaty		(6 129)	(4 012)
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		4 853 144	(1 748 037)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy		373 819 684	368 232 652
- wpływy z tytułu kredytów i pożyczek		40 954	10 823
- wpływy z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych		1 456 955	2 015 447
- otwarcie transakcji z przyrzeczeniem odkupu		372 321 775	366 206 382
Wydatki		(377 853 538)	(368 542 449)
- dywidendy wypłacone właścicielom jednostki dominującej	42.1.1.1	(4 058 594)	(1 468 133)
- spłata kredytów i pożyczek		(126 389)	(39 815)
- zamknięcie transakcji z przyrzeczeniem odkupu		(373 634 541)	(367 019 479)
- odsetki od kredytów i pożyczek		(4 602)	(14 718)
- odsetki od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych		(28 771)	-
- pozostałe wydatki finansowe		(641)	(304)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		(4 033 854)	(309 797)
Przepływy pieniężne netto, razem		2 090 973	(282 621)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		324 007	569 157
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		24 883	37 471
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu, w tym:	40	2 439 863	324 007
- o ograniczonej możliwości dysponowania		22 428	31 081

Informacje dodatkowe i noty objaśniające

1. Wstęp

Oświadczenie o zgodności

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej (odpowiednio „skonsolidowane sprawozdanie finansowe” oraz „Grupa PZU”) sporządzono zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Komisję Europejską („MSSF”), które na 31 grudnia 2015 roku zostały opublikowane i weszły w życie.

Jednostki Grupy PZU prowadzą swoje księgi rachunkowe zgodnie ze standardami rachunkowości przyjętymi w kraju siedziby danej jednostki:

- w Polsce – wg PSR, z wyjątkiem Grupy Kapitałowej Alior Banku, Grupy Kapitałowej Armatura oraz CM Medica, prowadzących księgi wg MSSF;
- za granicą – wg MSSF, z wyjątkiem spółek litewskich prowadzących księgi zgodnie z litewskimi standardami rachunkowości.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera korekty wprowadzone w celu doprowadzenia danych finansowych tych jednostek do zgodności z MSSF.

Okres objęty sprawozdaniem

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono za okres 12 miesięcy od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku.

Zatwierdzenie sprawozdania

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało podpisane i zaakceptowane do publikacji przez Zarząd Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej („PZU”, „jednostka dominująca”) 14 marca 2016 roku i będzie podlegało zatwierdzeniu przez Walne Zgromadzenie Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej.

Waluta funkcjonalna i prezentacji

Walutą funkcjonalną i prezentacji PZU jest polski złoty. O ile nie zaznaczono inaczej, wszystkie kwoty przedstawione w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wykazane są w tysiącach złotych.

Walutą funkcjonalną spółek mających siedzibę na Ukrainie jest hrywna ukraińska, natomiast spółek z siedzibą na Litwie, Łotwie i w Szwecji jest euro.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych polskich, które są walutą funkcjonalną i prezentacji Grupy PZU.

Założenie kontynuowania działalności

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki Grupy PZU w dającej się przewidzieć przyszłości, tj. w okresie co najmniej 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego. Na dzień podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie stwierdzono istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez jednostki Grupy PZU

w okresie 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia dotychczasowej działalności.

Działalność zaniechana

W 2015 roku jednostki Grupy PZU nie zaniechały prowadzenia jakiegokolwiek istotnego rodzaju działalności.

Słowniczek pojęć

Poniżej wyjaśniono najważniejsze pojęcia i skróty użyte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Nazwy spółek

AAS Balta – Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta.

Alior Bank – Alior Bank SA.

CM Medica – Centrum Medyczne Medica sp. z o.o.

Elvita – Przedsiębiorstwo Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ELVITA – Jaworzno III sp. z o.o.

EMC – EMC Instytut Medyczny SA.

Gamma – Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.

Grupa Kapitałowa Alior Banku – Alior Bank wraz z jednostkami zależnymi: Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o., Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Money Makers SA, New Commerce Services sp. z o.o.

Grupa Kapitałowa Armatura – Armatura Kraków SA wraz z jednostkami zależnymi: Armatoora SA, Aquaform SA, Aquaform Badprodukte GmbH, Aquaform Ukraine TOW, Aquaform Romania SRL, Morehome.pl sp. z o.o. oraz jednostką współzależną Armatura Tower sp. z o.o.

Link4 – Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń Spółka Akcyjna.

Proelmed – Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o.

Prof – Med – Specjalistyczna Przychodnia Przemysłowa Prof-Med sp. z o.o.

PTE PZU – Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA.

PZU, jednostka dominująca – Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna.

PZU CO – PZU Centrum Operacji Spółka Akcyjna.

PZU FIZ AN BIS 2 – PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 2.

PZU Lietuva – UAB DK PZU Lietuva.

PZU Ukraine – PrJSC IC PZU Ukraine.

PZU Ukraine Life – PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance.

PZU Życie – Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna.

SU Krystynka – Sanatorium Uzdrawiskowe „Krystynka” sp. z o.o.

TFI – Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA.

TUW PZUW – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych.

Pozostałe definicje

DPF – ang. *discretionary participation features* – kontrakty zawierające uznaniowe udziały w zyskach w rozumieniu MSSF4 – Umowy ubezpieczeniowe.

Forbearance – narzędzia stosowane w restrukturyzacji zadłużenia, najczęściej mające postać udogodnień udzielanych dłużnikowi przez wierzyciela.

GOOZPDO – główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych w rozumieniu MSSF8 – Segmenty operacyjne.

IBNR – ang. *Incurring But Not Reported* lub II rezerwa – rezerwa na szkody i wypadki zaistniałe i niezgłoszone.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2015 rok – roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej za 2015 rok, sporządzone zgodnie z PSR, podpisane przez Zarząd PZU 14 marca 2016 roku.

KNF – Komisja Nadzoru Finansowego.

MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzone przez Komisję Europejską, które na 31 grudnia 2015 roku zostały opublikowane i weszły w życie.

PGK – Podatkowa Grupa Kapitałowa zawiązana na mocy umowy podpisanej 25 września 2014 roku pomiędzy 13 spółkami Grupy PZU: PZU, PZU Życie, Link4, PZU CO, PZU Pomoc SA, Ogrodowa-Inwestycje Sp. z o.o., Ipsilon Sp. z o.o., PZU Asset Management SA, TFI PZU SA, PZU Zdrowie SA, PZU Finanse Sp. z o.o., Omicron SA, Omicron Bis SA. PGK powołana została na okres 3 lat – od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2017 roku. Spółką dominującą i reprezentującą PGK jest PZU.

Prawo bankowe – ustawa z 29 sierpnia 1997 roku Prawo Bankowe (t.j. Dz. U. z 2015 roku poz. 128, z późn. zm.) oraz przepisy wydane na jej podstawie.

PSR – ustawa z 29 września 1994 roku o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2013 roku poz. 330, z późn. zm.) oraz przepisy wydane na jej podstawie.

PTTŻ – Polskie Tablice Trwania Życia publikowane rocznie przez Główny Urząd Statystyczny.

RBNP – ang. *Reported But Not Paid* lub I rezerwa – rezerwa na szkody zgłoszone niezlikwidowane i zlikwidowane niewypłacone.

Rozporządzenie CRR – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Rozporządzenie w sprawie marginesu wypłacalności – rozporządzenie z 28 listopada 2003 roku w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla działów i grup ubezpieczeń (Dz. U. z 2003 roku Nr 211, poz. 2060 z późn. zm.).

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU za wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku.

Stary portfel – Portfel ubezpieczeń jednostkowych (posagowych i na życie) i rent przejętych z Państwowego Zakładu Ubezpieczeń.

UKNF – Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

Ustawa o działalności ubezpieczeniowej – ustawa z 22 maja 2003 roku o działalności ubezpieczeniowej (t.j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 1206 z późn. zm.).

Ustawa o funduszach emerytalnych – ustawa z 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (t.j. Dz. U. z 2013 roku, poz. 989 z późn. zm.).

Ustawa o podatku od instytucji finansowych – ustawa z 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 68).

ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

2. Skład Grupy PZU

2.1 PZU

Jednostką dominującą w Grupie PZU jest PZU – spółka akcyjna z siedzibą w Warszawie przy Al. Jana Pawła II 24.

PZU jest wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego w Sądzie Rejonowym dla Miasta Stołecznego Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 0000009831.

Podstawowym przedmiotem działalności PZU według Polskiej Klasyfikacji Działalności są pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe (PKD 65.12), a według Europejskiej Klasyfikacji Działalności - ubezpieczenia rzeczowe (EKD 6603).

2.2 Spółki Grupy PZU oraz jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	
Jednostki objęte konsolidacją						
1	Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA	Warszawa	nd.	nd.	nd.	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://www.pzu.pl/
2	Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie SA	Warszawa	18.12.1991	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie. http://www.pzu.pl/grupa-pzu/pzu-zycie
3	Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA ¹⁾	Warszawa	15.09.2014	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://www.link4.pl/
4	Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych ²⁾	Warszawa	20.11.2015	100,00%	nd.	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://tuwpzuw.pl/
5	Lietuvos Draudimas AB ³⁾	Wilno (Litwa)	31.10.2014	99,98%	99,98%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://www.ld.lt/
6	Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta	Ryga (Łotwa)	30.06.2014	99,99%	99,99%	Ubezpieczenia majątkowe. http://www.balta.lv/
7	PrJSC IC PZU Ukraine	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe. http://www.pzu.com.ua/
8	PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie. http://www.pzu.com.ua/
9	UAB DK PZU Lietuva ⁴⁾	Wilno (Litwa)	26.04.2002	0,00%	99,88%	Ubezpieczenia majątkowe.
10	UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	Wilno (Litwa)	26.04.2002	99,34%	99,34%	Ubezpieczenia na życie. https://www.pzu.lt/
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa Kapitałowa Alior Banku						
11	Alior Bank SA ⁵⁾	Warszawa	18.12.2015	23,96% ⁶⁾	nd.	Usługi bankowe https://www.aliorbank.pl/
12	Alior Services sp. z o.o. ⁵⁾	Warszawa	18.12.2015	23,96%	nd.	Pozostała działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych
13	Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o. ⁵⁾	Kraków	18.12.2015	23,96%	nd.	Obrót wierzytelnościami.
14	Alior Leasing sp. z o.o. ⁵⁾	Wrocław	18.12.2015	23,96%	nd.	Usługi leasingowe. https://www.aliorbank.pl/wlasna-dzialalnosc/alior-leasing.html
15	Meritum Services ICB SA ⁵⁾	Gdańsk	18.12.2015	23,96%	nd.	Usługi informatyczne.
16	Money Makers SA ⁵⁾	Warszawa	18.12.2015	14,49% ⁷⁾	nd.	Usługi asset management i zarządzanie subfunduszami Alior SFIO. http://www.moneymakers.pl
17	New Commerce Services sp. z o.o. ⁵⁾	Warszawa	18.12.2015	23,96%	nd.	Działalność pomocnicza.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	
Jednostki objęte konsolidacją – pozostałe jednostki						
18	Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA	Warszawa	08.12.1998	100,00%	100,00%	Zarządzanie funduszami emerytalnymi. http://www.pzu.pl/grupa-pzu/pte-pzu
19	PZU Centrum Operacji SA	Warszawa	30.11.2001	100,00%	100,00%	Działalność pomocnicza związana z ubezpieczeniami i funduszami emerytalnymi.
20	Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA	Warszawa	30.04.1999	100,00%	100,00%	Tworzenie, reprezentowanie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi. http://www.pzu.pl/grupa-pzu/tfi-pzu
21	PZU Pomoc SA	Warszawa	18.03.2009	100,00%	100,00%	Usługowa działalność assistance. http://www.pzu.pl/grupa-pzu/pzu-pomoc
22	PZU Finance AB (publ.)	Sztokholm (Szwecja)	02.06.2014	100,00%	100,00%	Usługi finansowe.
23	PZU Finanse Sp. z o.o.	Warszawa	08.11.2013	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
24	Tower Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	27.08.1998	100,00%	100,00%	Pozostała działalność usługowa.
25	Ogrodowa-Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	15.09.2004	100,00%	100,00%	Nabywanie, eksploatacja, wynajem i zbywanie nieruchomości. http://www.ogrodowainwestycje.pl/
26	PZU Zdrowie SA	Warszawa	02.09.2011	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://www.pzu.pl/pzu-zdrowie
27	Centrum Medyczne Medica sp. z o.o.	Płock	09.05.2014	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://cmmedica.pl/
28	Specjalistyczna Przychodnia Przemysłowa Prof-Med sp. z o.o.	Włocławek	12.05.2014	100,00%	96,45%	Usługi medyczne. http://cmprofmed.pl/
29	Sanatorium Uzdrowskie „Krystynka” sp. z o.o.	Ciechocinek	09.05.2014	99,09%	98,58%	Usługi szpitalne, rehabilitacyjne, sanatoryjne. http://www.sanatoriumkrystynka.pl/
30	Przedsiębiorstwo Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ELVITA – Jaworzno III sp. z o.o.	Jaworzno	01.12.2014	100,00%	98,82%	Usługi medyczne. http://www.elvita.pl/
31	Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o.	Łaziska Górne	01.12.2014	57,00%	57,00%	Usługi medyczne. http://www.proelmed.pl/
32	Rezo-Medica sp. z o.o. ⁸⁾	Płock	23.04.2015	100,00%	nd.	Usługi medyczne. http://rezo-medica.pl/
33	Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o. ⁸⁾	Warszawa	08.09.2015	60,46%	nd.	Usługi medyczne. http://www.cmgamma.pl/
34	Nasze-Zdrowie sp. z o.o. ⁸⁾	Warszawa	26.08.2015	100,00%	nd.	Usługi medyczne. http://www.nasze-zdrowie.pl/
35	Medicus w Opolu sp. z o.o. ⁸⁾	Opole	30.09.2015	100,00%	nd.	Usługi medyczne. http://medicus.opole.pl/
36	Arm Property sp. z o.o.	Kraków	26.11.2014	100,00%	100,00%	Kupno i sprzedaż nieruchomości.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	
Jednostki objęte konsolidacją - pozostałe jednostki – ciąg dalszy						
37	Ipsilon Sp. z o.o.	Warszawa	02.04.2009	100,00%	100,00%	Usługowa działalność assistance oraz usługi medyczne.
38	PZU Asset Management SA	Warszawa	12.07.2001	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
39	Międzyzakładowe Pracownicze Towarzystwo Emerytalne PZU SA w likwidacji	Warszawa	13.08.2004	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
40	Omicron SA	Warszawa	13.09.2011	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
41	Omicron Bis SA	Warszawa	28.08.2014	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
42	Sigma BIS SA	Warszawa	12.12.2014	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
43	LLC SOS Services Ukraine	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Usługi assistance.
44	L4C sp. z o.o.	Warszawa	15.09.2014	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
Jednostki objęte konsolidacją - Grupa Kapitałowa Armatura						
45	Armatura Kraków SA	Kraków	07.10.1999	100,00%	100,00%	Dystrybucja produktów Grupy Armatura, administracja i zarządzanie grupą kapitałową. http://www.grupa-armatura.pl/
46	Armatoora SA	Nisko	10.12.2008	100,00%	100,00%	Produkcja i sprzedaż grzejników oraz baterii sanitarnych.
47	Armaton SA ⁹⁾	Kraków	10.02.2009	nd.	100,00%	Wykorzystanie wolnych środków, inwestycje rozwojowe.
48	Aquaform SA ¹⁰⁾	Środa Wlkp.	15.01.2015	100,00%	nd.	Produkcja i sprzedaż wyposażenia łazienkowego.
49	Aquaform Badprodukte GmbH ¹⁰⁾	Anhausen (Niemcy)	15.01.2015	100,00%	nd.	Sprzedaż hurtowa.
50	Aquaform Ukraine TOW ¹⁰⁾	Żytomierz (Ukraina)	15.01.2015	100,00%	nd.	Sprzedaż hurtowa.
51	Aquaform Romania SRL ¹⁰⁾	Prejmer (Rumunia)	15.01.2015	100,00%	nd.	Sprzedaż hurtowa.
52	Morehome.pl sp. z o.o. ¹⁰⁾	Środa Wlkp.	15.01.2015	100,00%	nd.	Sprzedaż detaliczna za pośrednictwem kanałów elektronicznych.
Jednostki objęte konsolidacją – fundusze inwestycyjne						
53	PZU SFIO Universum	Warszawa	15.12.2009	nd.	nd.	Lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu.
54	PZU FIZ Dynamiczny	Warszawa	27.01.2010	nd.	nd.	j.w.
55	PZU FIZ Sektora Nieruchomości ¹¹⁾	Warszawa	01.07.2008	nd.	nd.	j.w.
56	PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2 ¹¹⁾	Warszawa	21.11.2011	nd.	nd.	j.w.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	
Jednostki objęte konsolidacją - fundusze inwestycyjne – ciąg dalszy						
57	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 1	Warszawa	12.12.2012	nd.	nd.	j.w.
58	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 2	Warszawa	19.11.2012	nd.	nd.	j.w.
59	PZU FIZ Surowcowy	Warszawa	03.09.2015	nd.	nd.	j.w.
60	PZU Sejf+	Warszawa	30.09.2015	nd.	nd.	j.w.
61	PZU Dłużny Rynków Wschodzących	Warszawa	20.11.2006	nd.	nd.	j.w.
62	PZU Akcji Rynków Wschodzących	Warszawa	20.11.2006	nd.	nd.	j.w.
63	PZU Akcji Spółek Dywidendowych	Warszawa	20.11.2006	nd.	nd.	j.w.
64	PZU FIO Gotówkowy	Warszawa	01.07.2005	nd.	nd.	j.w.
65	PZU FIZ Akcji Focus	Warszawa	10.12.2015	nd.	nd.	j.w.
Wspólne przedsięwzięcie w Grupie Kapitałowej Armatura						
66	Armatura Tower Sp. z o.o.	Kraków	08.11.2013	50,00%	50,00%	Realizacja projektów budowlanych.
Jednostki stowarzyszone						
67	GSU Pomoc Górniczy Klub Ubezpieczonych SA	Tychy	08.06.1999	30,00%	30,00%	Obsługa ubezpieczeń.
68	EMC Instytut Medyczny SA ¹²⁾	Wrocław	18.06.2013	28,31% ¹³⁾	28,58% ¹³⁾	Ochrona zdrowia ludzkiego, prace badawczo-rozwojowe w dziedzinie nauk medycznych i farmacji.

¹⁾ Informacje o nabyciu Link4 zaprezentowano w punkcie 2.4.6.2.

²⁾ Informacje o utworzeniu TUW PZUW zaprezentowano w punkcie 2.4.2.

³⁾ Informacje o nabyciu Lietuvos Draudimas AB zaprezentowano w punkcie 2.4.6.3.

⁴⁾ Informacje o zbyciu PZU Lietuva zaprezentowano w punkcie 2.4.1.

⁵⁾ Informacje o nabyciu Alior Banku SA wraz z jednostkami powiązanymi zaprezentowano w punkcie 2.4.6.1.

⁶⁾ Udział Grupy PZU w kapitale zakładowym Alior Banku i głosach na Walnym Zgromadzeniu określony na podstawie liczby akcji znajdujących się w posiadaniu PZU (I i II tranza akcji nabytych w transakcji opisanej w punkcie 2.4.6.1), PZU Życie oraz konsolidowanych funduszy inwestycyjnych. Wartość nie uwzględnia akcji nabytych przez PZU w ramach III tranzy transakcji opisanej w punkcie 2.4.6.1.

⁷⁾ Jednostka bezpośrednio zależna od Alior Banku, w której posiada on 60,49%. W konsekwencji Zarząd PZU uznał, że Grupa PZU sprawuje nad jednostką kontrolę.

⁸⁾ Informacje o nabyciu Rezo-Medica sp. z o.o., Centrum Medycznego Gamma sp. z o.o., Nasze-Zdrowie sp. z o.o. oraz spółki Medicus w Opolu sp. z o.o. zaprezentowano w punkcie 2.4.6.5.

⁹⁾ Informacje o połączeniu spółek w Grupie Armatura zaprezentowano w punkcie 2.4.5.

¹⁰⁾ Informacje o nabyciu Aquaform SA wraz z jednostkami powiązanymi zaprezentowano w punkcie 2.4.6.4.

¹¹⁾ Na 31 grudnia 2015 roku fundusze PZU FIZ Sektora Nieruchomości i PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2 prowadziły swoją działalność inwestycyjną poprzez zależne spółki prawa handlowego (objęte konsolidacją) mające charakter jednostek specjalnego przeznaczenia, których liczba wynosiła odpowiednio dla każdego funduszu: 24 i 11 (31 grudnia 2014 roku: 39 i 13). Zmniejszenie liczby spółek wynikało z reorganizacji i uproszczenia struktur operacyjnych, a nie ograniczenia działalności.

¹²⁾ Informacje o zmianie zaangażowania w EMC Instytut Medyczny SA przedstawiono w punkcie 2.4.4.

¹³⁾ % głosów posiadanych przez PZU różni się od % kapitału akcyjnego i na 31 grudnia 2015 roku wynosił 25,44% (na 31 grudnia 2014 roku: 25,41%). Różnica pomiędzy udziałem w głosach a udziałem w kapitale wynika z posiadania przez akcjonariuszy niekontrolujących akcji uprzywilejowanych co do głosu.

Na 31 grudnia 2015 roku poza jednostkami wymienionymi w tabeli Grupa PZU posiadała 100% udziałów w spółce Syta Development sp. z o.o. w likwidacji, nad którą kontrolę sprawuje likwidator niezależny od Grupy PZU i z tej przyczyny spółka nie podlegała konsolidacji. Wartość tych udziałów w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy PZU wynosiła zero.

2.3 Udziały niekontrolujące

W tabeli poniżej przedstawiono spółki zależne, w których występują lub występowały udziały niekontrolujące:

Nazwa jednostki	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Alior Bank ¹⁾	70,78% ²⁾	nd.
Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.	39,54%	nd.
Proelmed	43,00%	43,00%
SU Krystynka	0,91%	1,42%
UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	0,66%	0,66%
Lietuvos Draudimas AB	0,02%	0,02%
AAS Balta	0,01%	0,01%
Prof-Med	0,00%	3,55%
Elvita	0,00%	1,18%
PZU Lietuva	nd.	0,12%

¹⁾ Alior Bank posiada jednostki zależne: Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrótu Wierzytelnościami sp. z o.o., Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Money Makers SA (udział niekontrolujący w tej jednostce wynosi 85,51%), New Commerce Services sp. z o.o.

²⁾ Wartość udziału niekontrolującego Alior Banku zaprezentowano z uwzględnieniem III transzy w rozliczeniu nabycia akcji Alior Banku na dzień objęcia kontroli. Wartość bilansowa udziału niekontrolującego Alior Banku na 31 grudnia 2015 roku wyniosła 2 249 609 tys. zł.

Poniżej przedstawiono skrócone informacje finansowe (w prowizorycznie ustalonej wartości godziwej) dotyczące Grupy Alior Banku ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Aktywa	31 grudnia 2015
Wartości niematerialne	581 706
Inne aktywa	109 378
Rzeczowe aktywa trwałe	228 955
Aktywa finansowe	35 844 054
Dostępne do sprzedaży	4 866 713
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	390 569
Pochodne instrumenty zabezpieczające	139 578
Pożyczki	30 447 194
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	329 184
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych	484 862
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	2 089 579
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	888
Aktywa, razem	39 668 606

Kapitały i zobowiązania	31 grudnia 2015
Kapitały	
Wyemitowany kapitał podstawowy oraz inne kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej	
Kapitał podstawowy	727 075
Pozostałe kapitały	2 479 793
Niepodzielony wynik	(28 413)
Udziały niekontrolujące	1 240
Kapitały, razem	3 179 695
Zobowiązania	
Rezerwy na świadczenia pracownicze	26 269
Inne rezerwy	8 731
Zobowiązania finansowe	35 921 048
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	21 776
Inne zobowiązania	511 087
Zobowiązania, razem	36 488 911
Kapitały i zobowiązania, razem	39 668 606

Ze względu na objęcie Alior Banku i jednostek od niego zależnych od 18 grudnia 2015 roku (z rozliczeniem nabycia na podstawie danych sporządzonych na 31 grudnia 2015 roku) nie zaprezentowano danych z rachunku zysków i strat, innych całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych, gdyż nie miały one wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

W okresie sprawowania kontroli nad Alior Bankiem przez Grupę PZU, Alior Bank nie wypłacił dywidendy.

W 2014 roku w Grupie PZU nie występowały jednostki zależne, w których byłyby udziały niekontrolujące istotne dla Grupy PZU.

2.4 Zmiany zakresu konsolidacji i struktury Grupy PZU

2.4.1. Sprzedaż akcji PZU Lietuva

2 lutego 2015 roku podpisano umowę sprzedaży akcji spółki PZU Lietuva, na podstawie której Gjensidige Forsikring ASA z siedzibą w Oslo (Norwegia) nabył 1 761 941 akcji zwykłych imiennych w PZU Lietuva o wartości nominalnej 28,96 euro każda, stanowiących łącznie 99,879% akcji w kapitale zakładowym PZU Lietuva.

Sprzedaż akcji była uzależniona od spełnienia się następujących warunków zawieszających:

- braku sprzeciwu Banku Litwy wobec nabycia akcji PZU Lietuva przez kupującego (warunek spełnił się 13 sierpnia 2015 roku);
- uzyskania zgód łotewskiego i estońskiego organu antymonopolowego albo pisemnych potwierdzeń, że takie zgody nie są wymagane (PZU otrzymał potwierdzenia o braku konieczności uzyskiwania takich zgód odpowiednio 25 maja 2015 roku i 14 maja 2015 roku);
- uzyskania zgody Litewskiej Rady Konkurencji (7 kwietnia 2015 roku PZU powziął informację o spełnieniu tego warunku);
- ukończenia procesu wydziałania aktywów i zobowiązań PZU Lietuva związanych z działalnością prowadzoną poprzez oddziały PZU Lietuva na Łotwie i w Estonii do Grupy PZU (warunek spełnił się 23 czerwca 2015 roku);
- uzyskania zgody Banku Litwy na wcześniejszą spłatę przez PZU Lietuva pożyczki podporządkowanej udzielonej PZU Lietuva przez PZU (przedmiotowa zgoda została wydana 15 lipca 2015 roku, a pożyczka spłacona 16 lipca 2015 roku);
- uzyskania zgody norweskiej Komisji Nadzoru Finansowego na nabycie akcji PZU Lietuva przez kupującego (14 maja 2015 roku PZU powziął informację o spełnieniu tego warunku);
- zrzeczenia się prawa pierwokupu przez akcjonariusza mniejszościowego PZU Lietuva (posiadającego 0,121% akcji w kapitale zakładowym) w stosunku do akcji PZU Lietuva na rzecz PZU (warunek spełnił się 30 września 2015 roku);

- uzyskania zgody litewskiej komisji rządowej na nabycie akcji PZU Lietuva przez kupującego albo pisemnego potwierdzenia, że taka zgoda nie jest wymagana (14 maja 2015 roku PZU powziął informację o spełnieniu tego warunku).

Zamknięcie transakcji sprzedaży akcji PZU Lietuva i utrata kontroli nastąpiły 30 września 2015 roku i od tego dnia zaprzestano konsolidacji PZU Lietuva.

Płatność za akcje PZU Lietuva dokonana w dniu zamknięcia transakcji wyniosła 65 966 tys. euro (wg kursu NBP z dnia poprzedzającego dzień dokonania transakcji: 279 921 tys. zł), na którą składały się:

- 54 000 tys. euro oferowanej ceny oraz
- 11 966 tys. euro szacowanej kwoty wyrównania aktywów netto (różnica pomiędzy szacowaną wartością aktywów netto a kwotą referencyjną aktywów netto).

17 lutego 2016 roku cenę sprzedaży skorygowano o różnicę pomiędzy szacowaną kwotą wyrównania aktywów netto a faktyczną kwotą wyrównania aktywów netto (ustaloną na podstawie bilansu zamknięcia przygotowanego przez kupującego i zaakceptowanego przez PZU). W wyniku korekty cena sprzedaży została obniżona o 349 tys. euro (wg kursu NBP z 31 grudnia 2015 roku: 1 488 tys. zł).

Dodatkowo, cena będzie korygowana o cztery płatności dokonywane w okresach 6-miesięcznych, każdorazowo w wysokości 1,5% kwoty nadwyżki kapitałowej obliczanej jako różnica pomiędzy faktycznymi kapitałami własnymi PZU Lietuva ustalonymi zgodnie z wymogami Banku Litwy oraz wymaganymi kapitałami PZU Lietuva wyliczonymi zgodnie z przepisami prawa oraz regulacjami wiążącymi PZU Lietuva.

	Rozliczenie sprzedaży (w tys. zł)
Wartość godziwa otrzymanej zapłaty (środki pieniężne)	278 433
Wartość zbytych aktywów netto	(109 821)
Udziały niekontrolujące	(3 111)
Różnice kursowe z przeliczenia przeniesione z kapitału	(18)
Wynik ze sprzedaży	165 483

Zysk ze sprzedaży akcji PZU Lietuva został wykazany w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji”.

Zmniejszenie stanu środków pieniężnych Grupy PZU o kwotę 11 277 tys. zł wykazano w linii „zmniejszenie stanu środków pieniężnych z tytułu sprzedaży jednostek i zmiany zakresu konsolidacji” skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych.

2.4.2. Utworzenie Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych Polskiego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych

3 listopada 2015 roku KNF wydała zgodę na utworzenie T UW PZUW, które 20 listopada 2015 roku zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym i od tego dnia objęte konsolidacją.

Jedynym założycielem T UW PZUW i posiadaczem 100% udziałów w kapitale zakładowym jest PZU, który objął 249 000 udziałów T UW PZUW o wartości nominalnej 100 zł każdy. Kapitał zakładowy T UW PZUW wynosi 24 900 tys. zł. PZU pokrył także fundusz organizacyjny T UW PZUW w wysokości 950 tys. zł.

Szpitaly współpracujące w ramach modelu T UW PZUW, zyskają możliwość rozpraszania ryzyka w ramach związków wzajemności dostosowanych do specyfiki danej grupy podmiotów medycznych i obniżenia dzięki temu kosztów składki ubezpieczeniowej. PZU działając w T UW PZUW jako członek założyciel udzielać będzie szpitalom – uczestnikom T UW PZUW – wsparcia w aktywnym zarządzaniu ryzykiem i wypracowywaniu rekomendacji dotyczących ograniczenia ponoszonego ryzyka, m.in. poprzez rozbudowaną współpracę w ramach medycznej oceny ryzyka.

2.4.3. Zmiany w zakresie konsolidacji funduszy inwestycyjnych

Założenia, które stosuje Grupa PZU przy włączeniu funduszy inwestycyjnych do konsolidacji zaprezentowano w punkcie 6.1.1.

Z uwagi na utratę kontroli nad funduszem PZU Funduszem Inwestycyjnym Zamkniętym Forte od 30 czerwca 2015 roku zaprzestano jego konsolidacji. W efekcie wykazano zmniejszenie stanu środków pieniężnych Grupy PZU o kwotę 215 307 tys. zł (w linii „zmniejszenie stanu środków pieniężnych z tytułu sprzedaży jednostek i zmiany zakresu konsolidacji” skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych). Po zaprzestaniu konsolidacji funduszu inwestycyjnego w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej prezentuje się wartość posiadanych przez jednostki Grupy PZU tytułów uczestnictwa w funduszu zamiast aktywów i zobowiązań funduszu inwestycyjnego.

Z uwagi na uzyskanie kontroli nad funduszem PZU Sejf+ od 30 września 2015 roku fundusz został objęty konsolidacją. W efekcie wykazano zwiększenie stanu środków pieniężnych Grupy PZU o kwotę 1 164 tys. zł (w linii „zwiększenie stanu środków pieniężnych z tytułu nabycia jednostek i zmiany zakresu konsolidacji” skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych). Po objęciu konsolidacją funduszu inwestycyjnego w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej prezentuje się aktywa i zobowiązania tego funduszu zamiast tytułów uczestnictwa w funduszu posiadanych przez jednostki Grupy PZU.

Ponadto objęto konsolidacją nowo utworzone fundusze: PZU Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Surowcowy (od 3 września 2015 roku) oraz PZU Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Akcji Focus (od 10 grudnia 2015 roku).

2.4.4. Objęcie akcji EMC Instytut Medyczny SA

17 kwietnia 2015 roku PZU FIZ AN BIS 2 zawarł umowę objęcia 325 124 akcji EMC nowej emisji (seria I) o wartości nominalnej 4 zł za akcję i cenie emisyjnej 15,80 zł za akcję. Łączna cena nabycia akcji nowej emisji wyniosła 5 137 tys. zł.

9 lipca 2015 roku zarejestrowano podwyższenie kapitału EMC, wynikające z emisji 1 265 822 akcji o wartości nominalnej 4 zł za akcję i cenie emisyjnej 15,80 zł za akcję. Zgodnie z ww. umową przyrzeczoną PZU FIZ AN BIS 2 objął 325 124 akcje (stanowiące 25,685% akcji nowej emisji). W wyniku ww. podwyższenia kapitału PZU FIZ AN BIS 2 posiada łącznie 3 760 762 akcji stanowiących 28,31% kapitału akcyjnego i uprawniających do 25,44% głosów na Walnym Zgromadzeniu EMC.

2.4.5. Połączenia jednostek pod wspólną kontrolą

26 marca 2015 roku, 27 marca 2015 roku i 30 września 2015 roku pomiędzy PZU FIZ AN BIS 2 a PZU Zdrowie SA zostały zawarte umowy sprzedaży udziałów CM Medica, Prof-Med i Elvity.

2 września 2015 roku Walne Zgromadzenie Armatury Kraków SA podjęło decyzję o połączeniu Armatury Kraków SA (jednostka przejmująca) i Armatonu SA (jednostka przejmowana), którego Armatura Kraków SA była jedynym akcjonariuszem. Przejęcie nastąpiło poprzez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą. 30 września 2015 roku połączenie zarejestrowano w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Powyższe transakcje nie miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

2.4.6. Transakcje połączenia jednostek gospodarczych

Rozliczenie transakcji połączenia jednostek gospodarczych przeprowadzane jest metodą nabycia, zgodnie z MSSF 3 – „Połączenia jednostek”. Jej zastosowanie wymaga m. in. zidentyfikowania jednostki przejmującej, ustalenia dnia przejęcia, ujęcia i wyceny możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów, przejętych zobowiązań wycenionych w wartości godziwej na dzień przejęcia oraz wszelkich udziałów niekontrolujących w jednostce przejmowanej oraz ujęcia i wyceny wartości firmy.

Szczegółowe zasady rachunkowości dotyczące rozliczania transakcji przejęcia zaprezentowano w punkcie 5.4.

Nabycie jednostek ubezpieczeniowych jest elementem realizacji strategii rozwoju Grupy PZU, zakładającej ekspansję międzynarodową, jak też wzmocnienie pozycji PZU w Polsce. Ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wartość firmy jest efektem planowanego osiągnięcia wartości dodanej z synergii w obszarze operacji, rozwiązań informatycznych oraz oferty dla Klientów. Za ujęciem wartości firmy przemawia także silna pozycja nabytych jednostek na rynkach lokalnych. Dodatkowo, w przypadku Link4, dzięki wykorzystaniu dodatkowej marki w Polsce planowane jest poszerzenie grona Klientów oraz dosprzedaż usług.

Nabycie pakietu akcji Alior Banku umożliwia Grupie PZU wzrost w nowym obszarze poza tradycyjnym biznesem ubezpieczeniowym – usługach bankowych. Ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wartość firmy wynika z faktu, że Alior Bank jest dynamicznie rosnącym podmiotem, o wysokim stopniu zaawansowania komercyjnego i technologicznego, który zostanie wykorzystany przez Grupę PZU jako platforma do konsolidacji polskiego sektora bankowego. Nabycie Alior Banku stanowi kluczowy krok w kierunku budowy grupy bankowej działającej w ramach Grupy PZU.

Nabycie jednostek świadczących usługi medyczne (w 2015 roku to: Rezo-Medica sp. z o.o., Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o., Medicus w Opolu sp. z o.o., Nasze Zdrowie sp. z o.o.) ma na celu uzupełnienie oferowanych przez Grupę PZU ubezpieczeń zdrowotnych. Rozwój oferty usług medycznych oraz ubezpieczeń zdrowotnych stanowi jeden z głównych elementów realizacji strategii Grupy PZU. Realizacja części usług w placówkach własnych pozwoli zwiększyć konkurencyjność Grupy PZU na tym rynku. Ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wartość firmy jest efektem planowanego wzrostu skali tego segmentu usług i generowanego przez ubezpieczenia zdrowotne wolumenu świadczeń przy jednoczesnej poprawie rentowności tych usług, dzięki pozostawieniu w Grupie PZU części marży.

2.4.6.1. Nabycie akcji Alior Banku

Na podstawie podpisanej 30 maja 2015 roku przedwstępnej umowy sprzedaży akcji Alior Banku, PZU nabył 17 818 473 akcje Alior Banku od Alior Lux S.à.r.l. & Co. S.C.A („Sprzedający 1”) oraz 500 000 akcji Alior Banku od Alior Polska sp. z o.o. („Sprzedający 2”), tj. łącznie 18 318 473 akcje stanowiące około 25,19% kapitału zakładowego Alior Banku oraz ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Alior Banku.

Akcje Alior Banku, po spełnieniu warunków wskazanych w umowie sprzedaży, zostały nabyte w trzech transzach:

- w pierwszej – 6 744 900 akcji od Sprzedającego 1 i 500 000 akcji od Sprzedającego 2;
- w drugiej – 7 244 900 akcji od Sprzedającego 1;
- w trzeciej – 3 828 673 akcji od Sprzedającego 1.

Cena za jedną akcję wyniosła 89,25 zł, a łączna cena za nabywane akcje 1 634 924 tys. zł.

Realizacja transakcji uzależniona była od spełnienia następujących warunków zawieszających, które stanowiły jednocześnie warunki zawieszające realizację poszczególnych transz (pierwsze trzy punkty odnoszą się wyłącznie do transzy pierwszej):

- brak sprzeciwu KNF odnośnie nabycia przez PZU akcji Alior Banku (6 października 2015 roku KNF stwierdziła brak podstaw do zgłoszenia sprzeciwu);
- uzyskanie przez PZU zgody Prezesa UOKiK lub uznanie jej za uzyskaną (6 sierpnia 2015 roku PZU powziął informację o spełnieniu tego warunku);
- uzyskanie przez PZU zgody ukraińskiego Urzędu Antymonopolowego (2 września 2015 roku PZU powziął informację o uzyskaniu przedmiotowej zgody);
- brak naruszeń oświadczeń i zapewnień złożonych przez strony umowy (warunek został spełniony 9 października 2015 roku);
- brak nieuprawnionych świadczeń określonych w umowie, które nie zostały odpowiednio zrekompensowane (warunek został spełniony 9 października 2015 roku);
- brak istotnej negatywnej zmiany określonej w umowie (warunek został spełniony 9 października 2015 roku);

- brak naruszeń zobowiązań w okresie przejściowym pomiędzy datą podpisania umowy a datą kolejnej transzy (warunek został spełniony 9 października 2015 roku);
- nabycie przez Alior Bank zorganizowanej części przedsiębiorstwa Sprzedającego 2, w skład którego wchodzi nieruchomości wymienione w punktach a) – d) uchwały nr 27/2015 walnego zgromadzenia akcjonariuszy Alior Banku z 25 maja 2015 roku (warunek został spełniony 31 lipca 2015 roku).

12 października 2015 roku nastąpiło rozliczenie nabycia pierwszej a 18 grudnia - drugiej transzy akcji Alior Banku. Płatność za każdą transzę wyniosła 646 607 tys. zł (łącznie 1 293 214 tys. zł). W okresie od 12 października 2015 roku do 18 grudnia 2015 roku Alior Bank Grupa PZU nie sprawowała kontroli nad Alior Bankiem lecz wywierała znaczący wpływ, w rezultacie czego był w tym okresie uznawany za jednostkę stowarzyszoną. W wyniku nabycia drugiej transzy Grupa PZU objęła kontrolę nad Alior Bankiem, w związku z czym od 18 grudnia 2015 roku został on objęty konsolidacją. Konsolidacją objęto także jednostki zależne od Alior Banku: Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o., Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Money Makers SA, New Commerce Services sp. z o.o.). Analizę przesłanek sprawowania kontroli przedstawiono w punkcie 6.1.1.1.

11 marca 2016 roku nastąpiło rozliczenie nabycia III transzy akcji Alior Banku. Płatność za trzecią transzę wyniosła 341 709 tys. zł. W wyniku nabycia trzech transz na 14 marca 2016 roku PZU posiada bezpośrednio 18 318 473 akcje Alior Banku stanowiące 25,19% kapitału zakładowego Alior Banku oraz ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Alior Banku. Dodatkowo pośrednio, poprzez kontrolowane fundusze inwestycyjne, PZU posiada 4,0284% kapitału zakładowego Alior Banku oraz ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Alior Banku.

Koszty związane z nabyciem akcji Alior Banku odniesione w ciężar rachunku zysków i strat wyniosły 2 307 tys. zł. Ponieważ koszty te były związane z równoległe toczącymi się projektami, zaprezentowana kwota jest najlepszym możliwym oszacowaniem ich alokacji do transakcji nabycia Alior Banku.

Prowizoryczne rozliczenie nabycia akcji Alior Banku

Uzyskanie znaczącego wpływu

Od 12 października 2015 roku do 18 grudnia 2015 roku Alior Bank był traktowany jako jednostka stowarzyszona wyceniana metodą praw własności. Efekty tej wyceny zaprezentowano w tabeli poniżej:

Uzyskanie znaczącego wpływu i wycena Alior Banku metodą praw własności	(w tys. zł)
Przekazana zapłata (I transza)	646 607
Wartość godziwa udziałów posiadanych na moment uzyskania znaczącego wpływu	244 571
Udział w prowizorycznej wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów netto Alior Banku	470 290
Wartość firmy	420 888
Wartość bilansowa na moment uzyskania znaczącego wpływu	891 178
Udział w wyniku netto Alior Banku za okres 12 października – 18 grudnia 2015 roku	5 284
Udział w innych całkowitych dochodach Alior Banku za okres 12 października – 18 grudnia 2015 roku	871
Wartość bilansowa na moment objęcia kontroli i zakończenia wyceny metodą praw własności	897 333

Uzyskanie kontroli

Rozliczenie nabycia akcji Alior Banku na dzień objęcia kontroli przeprowadzono na podstawie danych sporządzonych na 31 grudnia 2015 roku. Nie wystąpiły istotne różnice danych księgowych pomiędzy 18 grudnia 2015 roku (dzień objęcia kontroli) a 31 grudnia 2015 roku.

Udział Grupy PZU w wyniku finansowym Alior Banku za ten okres ujęto łącznie z wyceną Alior Banku metodą praw własności za okres od 12 października do 18 grudnia 2015 roku i wykazano w pozycji „Udział w wynikach finansowych netto jednostek wycenianych metodą praw własności” skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

Ze względu na następujące fakty:

- cena za III transzę została ustalona i nie podlega zmianom bez względu na warunki rynkowe;
- III transza jest nieodwołalnie powiązana z poprzednimi, dającymi Grupie PZU kontrolę nad Alior Bankiem;

- udział niekontrolujący przypisywany do akcji z III transzy nie spełnia definicji składnika kapitału, zgodnie z MSR 32 pkt. 23;

Grupa PZU ujęła również III transzę w rozliczeniu nabycia Alior Banku poprzez:

- ujęcie kwoty przekazanej zapłaty w kalkulacji wartości firmy obejmującej łącznie II i III transzę – 988 316 tys. zł;
- kalkulację wartości bilansowej udziału niekontrolującego przy założeniu, że III transza jest już własnością PZU (70,78%);
- rozpoznanie zobowiązanie do zapłaty za III transzę w wysokości 341 709 tys. zł.

W trakcie kalkulacji wartości firmy zaktualizowano wartości księgowe aktywów i zobowiązań Alior Banku do wartości godziwej oraz zidentyfikowano wartości niematerialne, niewykazywane do tej pory przez spółkę jako aktywa.

Do dnia publikacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie został zakończony proces rozliczenia nabycia Alior Banku. Wiarygodne i rzetelne wyliczenia wartości godziwej wymaga zebrania dużej ilości danych i dokonania odpowiednich kalkulacji. Uniemożliwiło to zakończenie tego procesu w krótkim czasie pomiędzy dniem objęcia kontroli nad Alior Bankiem a datą publikacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego. W związku z tym Grupa PZU zdecydowała o sporządzeniu prowizorycznego rozliczenia nabycia, w którym:

- w zakresie wyceny portfela kredytowego do wartości godziwej – przyjęto wartość godziwą wykazaną w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Alior Banku na 31 grudnia 2015 roku;
- nie rozpoznano zobowiązania z tytułu wyceny niekorzystnych umów najmu; relacji z klientami (innych niż z klientami posiadającymi rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe);
- nie zakończono analizy potencjalnej wyceny rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych do wartości godziwej;
- nie uwzględniono wyceny zobowiązań pozabilansowych.

Rozliczenie ostateczne zostanie zaprezentowane po zakończeniu procesu identyfikacji i wyliczenia wartości godziwej przejętych aktywów, zobowiązań i zobowiązań pozabilansowych, co powinno nastąpić nie później niż do dnia publikacji śródrocznego skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy PZU za I półrocze 2016 roku.

Prowizoryczna wartość godziwa przejętych aktywów i zobowiązań na moment objęcia kontroli	(w tys. zł)
Wartości niematerialne	281 706
Rzeczowe aktywa trwałe	228 955
Aktywa finansowe	35 844 054
Pozostałe należności	484 862
Środki pieniężne	2 089 579
Inne aktywa	439 450
Zidentyfikowane w trakcie przejęcia nowe wartości niematerialne, w tym:	300 000
- znak towarowy	100 000
- relacje z klientami	200 000
Aktywa łącznie	39 668 606
Zobowiązania finansowe	35 921 048
Pozostałe zobowiązania	567 863
Udziały niekontrolujące ¹⁾	1 240
Prowizoryczna wartość godziwa nabytych aktywów netto	3 178 455

¹⁾ wycenione w wartości udziału w wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów netto

Kalkulacja wartości firmy	(w tys. zł)
Przekazana zapłata (II i III transza) – środki pieniężne	988 316
Wartość udziałów niekontrolujących (70,78% udziału w wartości godziwej aktywów netto Alior Banku)	2 249 609
Wartość godziwa akcji posiadanych na moment objęcia kontroli	661 099
Prowizoryczna wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów netto Alior Banku	(3 178 455)
Wartość firmy	720 569

Zwiększenie stanu środków pieniężnych Grupy PZU o kwotę 2 089 579 tys. zł wykazano w linii „zwiększenie stanu środków pieniężnych z tytułu nabycia jednostek i zmiany zakresu konsolidacji” skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych.

Na dzień uzyskania kontroli nad Alior Bankiem Grupa PZU dokonała przeszacowania (zgodnie z MSSF 3 pkt 32(a)(iii) oraz 42) posiadanych przed dniem objęcia kontroli udziałów kapitałowych w Alior Banku do wartości godziwej i ujęła powstałą stratę w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji”.

Kwoty ujęte w rachunku zysków i strat	(w tys. zł)
Wartość bilansowa akcji Alior Banku posiadanych na moment objęcia kontroli (wycena metodą praw własności na moment objęcia kontroli)	897 333
Wartość godziwa akcji posiadanych na moment objęcia kontroli	661 099
Jednorazowy wpływ na rachunek zysków i strat z tytułu objęcia kontroli nad Alior Bankiem	(236 234)¹⁾

¹⁾ w tym (175 834) tys. zł. z tytułu zmiany wartości godziwej akcji nabytych w ramach I transzy pomiędzy datą ich nabycia a datą objęcia kontroli nad Alior Bankiem, czyli 18 grudnia 2015 roku.

2.4.6.2. Ostateczne rozliczenie nabycia akcji Link4

Na podstawie podpisanej 17 kwietnia 2014 roku umowy sprzedaży akcji Link4 PZU nabył od Royal & Sun Alliance Insurance plc (RSA) 111 354 305 akcji imiennych w Link4 stanowiących 100% kapitału zakładowego Link4 i upoważniających do 100% głosów na Walnym Zgromadzeniu Link4 („akcje Link4”) o wartości nominalnej 1,00 zł każda. Zamknięcie transakcji nabycia Link4 i objęcie kontroli nastąpiło 15 września 2014 roku i od tego dnia Link4 objęto konsolidacją. Płatność za akcje Link4 dokonana w dniu zamknięcia transakcji wyniosła 93 886 tys. euro (wg kursu NBP z dnia poprzedzającego dzień dokonania transakcji – 393 917 tys. zł).

11 marca 2015 roku sporządzono ostateczne rozliczenie transakcji. Z uwagi na różnicę pomiędzy ostateczną wartością aktywów netto a ich kwotą referencyjną RSA zapłaciło PZU wynikającą różnicę w wysokości 2 070 tys. euro. Ostateczna płatność wyniosła 91 816 tys. euro (385 378 tys. zł, w tym 6 897 tys. zł nabytych rozrachunków pomiędzy Link4 a RSA). Rozliczenie nabycia akcji Link4 przeprowadzono na podstawie danych spółki sporządzonych na 31 sierpnia 2014 roku. Nie wystąpiły istotne różnice danych księgowych pomiędzy 31 sierpnia 2014 roku a 15 września 2014 roku (dzień objęcia kontroli).

W trakcie kalkulacji wartości firmy zaktualizowano wartości księgowe aktywów i zobowiązań Link4 do wartości godziwej oraz zidentyfikowano nowe wartości niematerialne, niewykazywane do tej pory przez spółkę.

Wartość godziwa przejętych aktywów i zobowiązań na moment objęcia kontroli	Rozliczenie prowizoryczne (w tys. zł)	Korekta	Rozliczenie ostateczne (w tys. zł)
Wartości niematerialne	8 552	-	8 552
Rzeczowe aktywa trwałe	10 698	-	10 698
Aktywa finansowe	476 439	-	476 439
Należności	65 354	-	65 354
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	28 961	-	28 961
Inne aktywa	26 634	-	26 634
Zidentyfikowane w trakcie przejścia nowe wartości niematerialne, w tym:	117 266	-	117 266
- znak towarowy	50 000	-	50 000
- przyszłe zyski z zakupionego portfela umów ubezpieczenia	67 266	-	67 266
Aktywa łącznie	733 904	-	733 904
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	493 973	-	493 973
Zobowiązania	82 827	-	82 827
Udział w wartości godziwej nabytych aktywów netto	157 104	-	157 104
Wartość godziwa przekazanej zapłaty – środki pieniężne	393 917	(15 436) ¹⁾	378 481
Wyliczona wartość firmy	236 813	(15 436)	221 377

¹⁾ Na kwotę korekty w wysokości 15 436 tys. zł składa się zwrot dokonany przez RSA w wysokości 2 070 tys. euro (8 539 tys. zł) oraz pomniejszenie ceny nabycia o wartość nabytych rozrachunków pomiędzy Link4 a RSA w wysokości 6 897 tys. zł.

Wartość firmy nie będzie pomniejszała dochodu do opodatkowania.

2.4.6.3. Ostateczne rozliczenie nabycia akcji Lietuvos Draudimas AB

Na podstawie podpisanej 17 kwietnia 2014 roku umowy sprzedaży akcji Lietuvos Draudimas AB PZU nabył od RSA 805 432 akcji zwykłych imiennych w spółce Lietuvos Draudimas AB stanowiących 99,98% kapitału zakładowego Lietuvos Draudimas AB („akcje Lietuvos Draudimas AB”) i upoważniających do 99,98% głosów na Walnym Zgromadzeniu Lietuvos Draudimas AB o wartości nominalnej 50,00 litów każda.

Zamknięcie transakcji nabycia Lietuvos Draudimas AB i objęcie kontroli nastąpiło 31 października 2014 roku i od tego dnia Lietuvos Draudimas AB objęto konsolidacją. Płatność za akcje Lietuvos Draudimas AB dokonana w dniu zamknięcia transakcji wyniosła 191 012 tys. euro (wg kursu NBP z dnia poprzedzającego dzień dokonania transakcji: 807 598 tys. zł).

3 czerwca 2015 roku sporządzono ostateczne rozliczenie transakcji. Z uwagi na różnicę pomiędzy ostateczną wartością aktywów netto a ich kwotą referencyjną RSA zapłaciło PZU wynikającą różnicę w wysokości 279 tys. euro. Ostateczna płatność wyniosła 190 733 tys. euro (806 446 tys. zł).

Rozliczenie nabycia akcji Lietuvos Draudimas AB przeprowadzono na podstawie danych spółki sporządzonych na 31 października 2014 roku.

W trakcie kalkulacji wartości firmy zaktualizowano wartości księgowe aktywów i zobowiązań Lietuvos Draudimas AB do wartości godziwej oraz zidentyfikowano nowe wartości niematerialne, niewykazywane do tej pory przez spółkę.

Wartość godziwa przyjętych aktywów na moment objęcia kontroli	Rozliczenie prowizoryczne (w tys. euro)	Korekta	Rozliczenie ostateczne (w tys. euro)
Wartości niematerialne	4 595	-	4 595
Rzeczowe aktywa trwałe	11 066	-	11 066
Nieruchomości inwestycyjne	831	-	831
Aktywa finansowe	126 116	-	126 116
Należności	23 454	-	23 454
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	2 211	-	2 211
Inne aktywa	7 889	-	7 889
Zidentyfikowane w trakcie przejęcia nowe wartości niematerialne, w tym:	58 700	-	58 700
- znak towarowy	19 400	-	19 400
- relacje z klientami	18 700	-	18 700
- przyszłe zyski z zakupionego portfela umów ubezpieczenia	17 800	-	17 800
- relacje z brokerami	2 800	-	2 800
Aktywa łącznie	234 862	-	234 862
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	96 400	-	96 400
Zobowiązania	31 890	-	31 890
Udziały niekontrolujące	27	-	27
Udział w wartości godziwej nabytych aktywów netto	106 545	-	106 545
Wartość godziwa przekazanej zapłaty – środki pieniężne	191 012	(279)	190 733
Wyliczona wartość firmy	84 467	(279)	84 188

Wartość firmy nie będzie pomniejszała dochodu do opodatkowania.

2.4.6.4. Nabycie akcji Aquaform SA

Na podstawie podpisanej 15 stycznia 2015 roku umowy sprzedaży akcji spółki Aquaform SA jednostki zależne od PZU – Armatura Kraków SA i Armatoora SA (Kupujący) nabyli od Saniku SA oraz Shower Star B.V. (Sprzedawcy) łącznie 8 421 053 akcji w spółce Aquaform SA, o wartości nominalnej 0,38 zł za akcję.

Na podstawie podpisanych 31 marca 2015 roku i 14 maja 2015 roku umów sprzedaży akcji spółki Aquaform SA jednostka zależna od PZU – Armatura Kraków SA nabyła od akcjonariuszy niekontrolujących dodatkowo 1 578 947 akcji w spółce Aquaform SA.

PZU został także pośrednim właścicielem Aquaform Badprodukte GmbH, Aquaform Romania SRL, Aquaform Ukraine TOW oraz Morehome.pl sp. z o.o., spółek zależnych od Aquaform SA.

Nabycie spółki Aquaform jest związane z realizacją strategii poszerzania segmentów produktowych oferowanych przez Grupę Armatura i pozyskaniem nowych rynków zbytu

Cena nabycia pakietu kontrolującego składa się ze stałej ceny wynoszącej 5 300 tys. euro oraz ceny dodatkowej, która stanowi 6,5% łącznej wartości sprzedaży powyżej 24 000 tys. euro uzyskanej przez Aquaform SA na rynkach w Niemczech, Austrii, Szwajcarii, Francji, Holandii i Luksemburgu w latach 2015 – 2017.

Cena nabycia akcji od akcjonariuszy niekontrolujących wyniosła 3 620 tys. zł. Na podstawie budżetów sprzedaży wartość dodatkowej zapłaty oszacowano na ok. 150 tys. zł.

Łączny udział Armatura Kraków SA i Armatoora SA w kapitale akcyjnym Aquaform SA stanowi 100%, co daje 100% głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Zamknięcie transakcji nabycia Aquaform SA i objęcie kontroli nastąpiło 15 stycznia 2015 roku i od tego dnia Aquaform SA i jej jednostki zależne objęto konsolidacją.

Rozliczenie nabycia akcji Aquaform SA przeprowadzono na podstawie danych spółki sporządzonych na 31 grudnia 2014 roku. Nie wystąpiły istotne różnice danych księgowych pomiędzy 31 grudnia 2014 roku a 15 stycznia 2015 roku (dzień objęcia kontroli).

Wartość godziwa przejętych aktywów i zobowiązań na moment objęcia kontroli	Rozliczenie ostateczne (w tys. zł)
Wartości niematerialne	334
Rzeczowe aktywa trwałe	2 123
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	2 608
Należności	13 275
Inne aktywa	19 802
Zidentyfikowane w trakcie przejęcia nowe wartości niematerialne, w tym:	7 443
- znak towarowy	6 120
- korzystna umowa	1 323
Aktywa łącznie	45 585
Zobowiązania	12 302
Udział w wartości godziwej nabytych aktywów netto	33 283
Wartość godziwa przekazanej zapłaty – środki pieniężne	25 925
Zysk z tytułu okazijnego nabycia	7 358

Zysk z tytułu okazijnego nabycia wykazano w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne” skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

2.4.6.5. Nabycie udziałów spółek medycznych

Rezo-Medica sp. z o.o.

23 kwietnia 2015 roku CM Medica nabyła 2 000 udziałów spółki Rezo-Medica sp. z o.o. stanowiących 100% kapitału zakładowego Rezo-Medica sp. z o.o. i upoważniających do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników o wartości nominalnej 500 zł każdy.

Od dnia objęcia kontroli, tj. od 23 kwietnia 2015 roku Rezo-Medica sp. z o.o. objęto konsolidacją.

Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.

29 lipca 2015 roku nadzwyczajne walne zgromadzenie Gamma uchwaliło podwyższenie kapitału zakładowego Gamma poprzez emisję 29 278 udziałów o wartości nominalnej 50 zł każdy. Wszystkie udziały zostały objęte przez PZU FIZ AN BIS 2, a podwyższenie kapitału zostało zarejestrowane 8 września 2015 roku. W wyniku emisji udział PZU w kapitale zakładowym oraz w głosach na zgromadzeniu wspólników Gamma wynosi 54,95%.

25 listopada 2015 roku nadzwyczajne walne zgromadzenie Gamma uchwaliło podwyższenie kapitału zakładowego Gamma poprzez emisję 7 423 udziałów o wartości nominalnej 50 zł każdy. Wszystkie udziały zostały objęte przez PZU FIZ AN BIS 2, a podwyższenie kapitału zostało zarejestrowane 2 grudnia 2015 roku. W wyniku emisji udział PZU w kapitale zakładowym oraz w głosach na zgromadzeniu wspólników Gamma wzrósł do 60,46%.

Od dnia objęcia kontroli, tj. od 8 września 2015 roku Gamme objęto konsolidacją.

Nasze Zdrowie sp. z o.o.

26 sierpnia 2015 roku PZU Zdrowie SA nabyło 152 udziały spółki Nasze Zdrowie sp. z o.o., stanowiących 100% kapitału zakładowego i upoważniających do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników o wartości nominalnej 329 zł każdy.

Od dnia objęcia kontroli, tj. od 26 sierpnia 2015 roku Nasze Zdrowie sp. z o.o. objęto konsolidacją.

Medicus w Opolu sp. z o.o.

22 września 2015 roku PZU Zdrowie SA nabyło 13 412 udziałów spółki Medicus w Opolu sp. z o.o., stanowiących 100% kapitału zakładowego i upoważniających do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników o wartości 100 zł każdy.

Od dnia objęcia kontroli, tj. od 22 września 2015 roku Medicus w Opolu sp. z o.o. objęto konsolidacją.

Rozliczenie nabycia spółek medycznych

Rozliczenie nabycia udziałów spółek zależnych przeprowadzono na podstawie danych tych spółek sporządzonych na 30 kwietnia 2015 roku (Rezo-Medica sp. z o.o.), 31 sierpnia 2015 roku (Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o. oraz Nasze Zdrowie sp. z o.o.) oraz na 30 września 2015 roku (Medicus w Opolu sp. z o.o.). Nie wystąpiły istotne różnice danych księgowych pomiędzy danymi, na podstawie których dokonano rozliczenia transakcji a danymi na daty objęcia kontroli.

W trakcie kalkulacji wartości firmy zaktualizowano wartości księgowe rzeczowych aktywów trwałych do wartości godziwej.

Wartość godziwa przejętych aktywów na moment objęcia kontroli	Rozliczenie ostateczne (w tys. zł)
Wartości niematerialne	268
Rzeczowe aktywa trwałe	9 488
Aktywa finansowe	14 841
Należności	1 963
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 241
Inne aktywa	457
Aktywa łącznie	28 258
Zobowiązania	17 298
Udziały niekontrolujące	3 406
Udział w wartości godziwej nabytych aktywów netto	7 554
Wartość godziwa przekazanej zapłaty – środki pieniężne	27 607
Wyliczona wartość firmy	20 053

Wartość firmy nie będzie pomniejszała dochodu do opodatkowania.

2.4.6.6. Dane finansowe nabytych jednostek

W tabeli poniżej przedstawiono dane finansowe jednostek nabytych w ciągu 2015 roku uwzględnione w skonsolidowanym rachunku zysków i strat. Dane zostały sporządzone zgodnie z MSSF i dotyczą okresu, w którym spółki te znajdowały się pod kontrolą Grupy PZU.

Ze względu na przyjęte założenie dotyczące rozliczenia nabycia Alior Banku na podstawie danych sporządzonych na 31 grudnia 2015 roku, dane z rachunku zysków i strat Alior Banku będą uwzględniane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat Grupy PZU od 1 stycznia 2016 roku. W konsekwencji w tabeli nie umieszczono danych Alior Banku.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	Aquaform SA	Rezo-Medica sp. z o.o.	Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.	Nasze Zdrowie sp. z o.o.	Medicus w Opolu sp. z o.o.
Przychody netto z inwestycji	-	-	1	-	5
Pozostałe przychody operacyjne	67 395	1 655	3 545	1 970	2 881
Koszty odsetkowe	(100)	(26)	-	-	(2)
Pozostałe koszty operacyjne	(66 353)	(1 390)	(4 100)	(1 699)	(2 529)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	942	239	(554)	271	355
Zysk (strata) brutto	942	239	(554)	271	355
Podatek dochodowy	(339)	(82)	104	(60)	(66)
- część bieżąca	-	(27)	-	(60)	(66)
- część odroczone	(339)	(55)	104	-	-
Zysk (strata) netto	603	157	(450)	211	289
- zysk (strata) przypisywany właścicielom jednostki dominującej	603	157	(247)	211	289
- zyski (straty) przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących	-	-	(203)	-	-

2.4.6.7. Skonsolidowany rachunek zysków i strat uwzględniający przejęte jednostki

Poniższa tabela prezentuje kwoty przychodów oraz zysków Grupy PZU z uwzględnieniem danych finansowych nabytych jednostek zależnych wyliczone w taki sposób, jak gdyby datą przejęcia dla wszystkich połączeń przeprowadzonych w trakcie roku był początek roku.

Wybrane pozycje skonsolidowanego rachunku zysków i strat	1 stycznia - 31 grudnia 2015
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	18 359 044
Przychody z tytułu prowizji i opłat	790 541
Przychody netto z inwestycji	3 756 752 ¹⁾
Zysk netto	2 650 145

¹⁾ w tym 2 185 456 tys. zł przychodów odsetkowych Grupy Alior Banku

3. Struktura akcjonariatu

Struktura akcjonariatu PZU z uwzględnieniem akcjonariuszy posiadających co najmniej 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu PZU przedstawiała się następująco:

Stan na 31 grudnia 2015 roku

Lp.	Nazwa akcjonariusza	Liczba akcji oraz głosów na Walnym Zgromadzeniu	Procent udziału w kapitale podstawowym oraz w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu
1	Skarb Państwa	297 420 578 ¹⁾	34,4427%
2	Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny Aviva BZ WBK	49 156 660 ¹⁾	5,6926%
3	Pozostali akcjonariusze	516 945 762	59,8647%
Razem		863 523 000	100,00%

¹⁾ Na podstawie raportu bieżącego nr 3/2016 dotyczącego wykazu akcjonariuszy posiadających co najmniej 5% liczby głosów na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu PZU w dniu 7 stycznia 2016 roku.

3 listopada 2015 roku Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego zarejestrował zmiany w Statucie PZU polegające m. in. na obniżeniu wartości nominalnej każdej akcji PZU z 1 zł do 0,10 zł oraz zwiększeniu liczby akcji PZU składających się na kapitał zakładowy z 86 352 300 do 863 523 000. Dodatkowe informacje na temat podziału akcji zaprezentowano w punkcie 42.1.

Stan na 31 grudnia 2014 roku

Lp.	Nazwa akcjonariusza	Liczba akcji oraz głosów na Walnym Zgromadzeniu	Procent udziału w kapitale podstawowym oraz w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu
1	Skarb Państwa	30 385 253	35,1875%
2	Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny Aviva BZ WBK	4 317 691	5,0001%
3	Pozostali akcjonariusze	51 649 356	59,8124%
Razem		86 352 300	100,00%

Informacje o liczbie akcji uwzględnionej w wyliczeniu zysku na akcję przedstawiono w punkcie 24.

3.1.1. Transakcje dotyczące znacznych pakietów akcji PZU

W okresie od 1 stycznia 2015 roku do dnia podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie zaszły znaczące zmiany w strukturze własności znacznych pakietów akcji PZU.

3.1.2. Jednostka dominująca wobec PZU najwyższego szczebla

Na 31 grudnia 2015 roku Skarb Państwa posiadał 34,4427% akcji PZU, uprawniających do wykonywania 34,4427% głosów na Walnym Zgromadzeniu (na podstawie raportu bieżącego nr 3/2016 dotyczącego wykazu akcjonariuszy posiadających co najmniej 5% liczby głosów na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu PZU w dniu 7 stycznia 2016 roku). Nie występowała zatem jednostka dominująca wyższego szczebla w stosunku do PZU sporządzająca skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

4. Skład Zarządu, Rady Nadzorczej i Dyrektorzy Grupy

4.1 Skład Zarządu jednostki dominującej

Od 1 stycznia 2015 roku w skład Zarządu PZU wchodził:

- Andrzej Klesyk – Prezes Zarządu PZU;
- Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu PZU;
- Dariusz Krzewina – Członek Zarządu PZU;
- Tomasz Tarkowski – Członek Zarządu PZU;
- Ryszard Trepczyński – Członek Zarządu PZU.

Uchwałą z 16 marca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU powołała Andrzeja Klesyka w skład Zarządu PZU nowej kadencji i powierzyła mu pełnienie funkcji Prezesa Zarządu PZU.

24 czerwca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU, na wniosek Prezesa Zarządu PZU, powołała w skład Zarządu PZU nowej kadencji, powierzając pełnienie funkcji członków Zarządu PZU:

- Przemysława Dąbrowskiego;
- Rafała Grodzickiego;
- Dariusza Krzewinę;
- Tomasza Tarkowskiego.

Powołanie nastąpiło na okres wspólnej kadencji, której bieg rozpoczął się 1 lipca 2015 roku. Kadencja obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe. Pierwszym pełnym rokiem obrotowym kadencji jest rok 2016.

Zmiany w składzie Zarządu, o których mowa poniżej, nie spowodowały modyfikacji dotyczących biegu wspólnej kadencji.

1 września 2015 roku Rada Nadzorcza PZU, na wniosek Prezesa Zarządu PZU, powołała w skład Zarządu PZU Witolda Jaworskiego, powierzając mu pełnienie funkcji członka Zarządu.

8 grudnia 2015 roku Andrzej Klesyk złożył rezygnację z pełnienia funkcji Prezesa Zarządu PZU z dniem 9 grudnia 2015 roku. Także 8 grudnia 2015 roku Witold Jaworski złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Zarządu PZU z dniem 9 grudnia 2015 roku.

8 grudnia 2015 roku Rada Nadzorcza PZU powierzyła Dariuszowi Krzewinie tymczasowe pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu PZU od 10 grudnia 2015 roku do czasu powołania kolejnego Prezesa Zarządu PZU.

19 stycznia 2016 roku Tomasz Tarkowski oraz Rafał Grodzicki złożyli rezygnację z pełnienia funkcji Członków Zarządu PZU z dniem 19 stycznia 2016 roku.

19 stycznia 2016 roku Rada Nadzorcza Spółki powołała w skład Zarządu PZU Michała Krupińskiego, Rogera Hodgkiss, Beatę Kozłowską-Chyłę, Roberta Pietryszyna oraz Pawła Surówkę.

Od 19 stycznia 2016 roku do dnia podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego w skład Zarządu PZU wchodził:

- Michał Krupiński – Prezes Zarządu PZU;
- Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu PZU;
- Roger Hodgkiss – Członek Zarządu PZU;
- Beata Kozłowska-Chyła – Członek Zarządu PZU;
- Dariusz Krzewina – Członek Zarządu PZU;
- Robert Pietryszyn – Członek Zarządu PZU;
- Paweł Surówka – Członek Zarządu PZU (od 20 stycznia 2016 roku).

4.2 Skład Rady Nadzorczej jednostki dominującej

Od 1 stycznia 2015 roku do 30 czerwca 2015 roku w skład Rady Nadzorczej PZU wchodził:

- Aleksandra Magaczewska – Przewodnicząca Rady;
- Zbigniew Ćwiąkalski – Wiceprzewodniczący Rady;
- Tomasz Zganiacz – Sekretarz Rady;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Rady;
- Dariusz Filar – Członek Rady;
- Dariusz Kacprzyk – Członek Rady;
- Jakub Karnowski – Członek Rady;
- Alojzy Nowak – Członek Rady;
- Maciej Piotrowski – Członek Rady.

30 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU (ZWZ PZU) powołało w skład Rady Nadzorczej PZU nowej kadencji następujące osoby:

- Zbigniewa Ćwiąkalskiego (od 8 lipca 2015 roku – Przewodniczącego Rady);
- Pawła Kaczmarka (od 8 lipca 2015 roku – Wiceprzewodniczącego Rady);
- Dariusza Filara (od 8 lipca 2015 roku – Sekretarza Rady);
- Zbigniewa Derdziuka – Członek Rady;
- Dariusza Kacprzyka – Członek Rady;
- Jakuba Karnowskiego – Członek Rady;
- Aleksandrę Magaczewską – Członek Rady;
- Alojzego Nowaka – Członek Rady;
- Macieja Piotrowskiego – Członek Rady.

Powołanie nastąpiło z dniem 1 lipca 2015 roku na okres wspólnej kadencji, która obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe. Pierwszym pełnym rokiem obrotowym kadencji jest rok 2016.

Zmiany w składzie Rady Nadzorczej, o których mowa poniżej, nie spowodowały modyfikacji dotyczących biegu wspólnej kadencji.

7 stycznia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie PZU (NWZ PZU) odwołało ze składu Rady Nadzorczej PZU Zbigniewa Ćwiąkalskiego, Zbigniewa Derdziuka, Macieja Piotrowskiego, Dariusza Kacprzyka, Jakuba Karnowskiego, Aleksandrę Magaczewską oraz Dariusza Filara.

Tego samego dnia NWZ PZU powołało w skład Rady Nadzorczej: Marcina Chludzińskiego, Marcina Gargasa, Eligiusza Krześniaka, Jerzego Paluchniaka, Piotra Paszkę, Radosława Potrzeszcza, Macieja Zaborowskiego. Uchwały o odwołaniu i powołaniu członków Rady Nadzorczej weszły w życie z dniem podjęcia.

Od 7 stycznia 2016 roku do dnia podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego w skład Rady Nadzorczej PZU wchodził:

- Paweł Kaczmarek – Przewodniczący Rady (od 19 stycznia 2016 roku);
- Marcin Gargas – Wiceprzewodniczący Rady (od 19 stycznia 2016 roku);
- Maciej Zaborowski – Sekretarz Rady (od 19 stycznia 2016 roku);
- Marcin Chludziński – Członek Rady;
- Eligiusz Krześniak – Członek Rady;
- Alojzy Nowak – Członek Rady;
- Jerzy Paluchniak – Członek Rady;
- Piotr Paszko – Członek Rady;
- Radosław Potrzeszcz – Członek Rady.

4.3 Dyrektorzy Grupy PZU

Oprócz Członków Zarządu kluczowym personelem kierowniczym w Grupie PZU są także Dyrektorzy Grupy, którzy wchodzi także w skład Zarządu PZU Życie.

Od 1 stycznia 2015 roku Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Tobiasz Bury;
- Rafał Grodzicki;
- Przemysław Henschke;
- Sławomir Niemierka.

W związku z powołaniem Rafała Grodzickiego w skład Zarządu PZU, uchwałą Zarządu PZU z 21 lipca 2015 roku Rafał Grodzicki został odwołany z funkcji Dyrektora Grupy PZU z dniem 30 czerwca 2015 roku.

Z dniem 29 stycznia 2016 roku ze stanowiska Dyrektora Grupy odwołano Tobiasza Burego oraz Przemysława Henschke a powołano Tomasza Karusewicza. Z dniem 15 lutego 2016 roku na stanowisko Dyrektora Grupy powołano także Romana Pałaca.

Od 15 lutego 2016 roku do dnia podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Tomasz Karusewicz;
- Roman Pałac;
- Sławomir Niemierka.

5. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono zgodnie z koncepcją kosztu historycznego, z wyjątkiem aktualizacji wyceny nieruchomości inwestycyjnych i niektórych instrumentów finansowych, które są wyceniane w wartości godziwej.

5.1 Zmiany zasad rachunkowości, szacunków, błędy lat poprzednich

Zmiany zasad rachunkowości dokonywane są tylko wówczas, gdy:

- wymagają tego postanowienia MSSF lub;
- dobrowolnie, jeśli doprowadzi to do tego, iż zawarte w sprawozdaniu finansowym informacje o wpływie transakcji, innych zdarzeń i warunków na sytuację finansową, wynik finansowy czy też przepływy pieniężne Grupy będą bardziej przydatne i wiarygodne.

Zmianę zasad (polityki) rachunkowości związaną z początkowym zastosowaniem MSSF rozlicza się zgodnie z określonymi przepisami przejściowymi zawartymi w tych MSSF. Jeśli zmiana zasad (polityki) rachunkowości dokonywana jest w związku z początkowym zastosowaniem MSSF, które nie zawierają określonych przepisów przejściowych dotyczących tej zmiany lub zmiany dokonuje się dobrowolnie, zmianę tę jednostka wprowadza retrospektywnie. Retrospektywne wprowadzenie zmiany zasad (polityki) rachunkowości dokonywane jest poprzez korektę w sprawozdaniu z sytuacji finansowej salda otwarcia każdej pozycji kapitału własnego, której ta zmiana dotyczy dla najwcześniejszego prezentowanego okresu oraz ujawnienie innych danych porównawczych dla każdego okresu, tak jak gdyby zmienione zasady (polityka) rachunkowości były stosowane od zawsze.

Pozycje sprawozdania finansowego ustalone na podstawie szacunku podlegają weryfikacji, jeśli zmienią się okoliczności będące podstawą dokonanych szacunków lub w wyniku pozyskania nowych informacji czy zdobycia większego doświadczenia.

Skutki zmiany wartości szacunkowej uwzględnia się prospektywnie, co oznacza, że koryguje się wartości dotyczące transakcji, innych zdarzeń i warunków od momentu, w którym nastąpiła zmiana (zmiana wpływa tylko na bieżące sprawozdanie z całkowitych dochodów, bądź na wyniki danego okresu i okresów przyszłych).

Przyjmuje się założenie, że błędy koryguje się już w okresie, w którym zostały popełnione (a nie odkryte), zatem istotne błędy poprzednich okresów koryguje się retrospektywnie, a różnice odnosi na kapitał własny.

5.1.1. Zmiany w stosowanych MSSF

5.1.1.1. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wchodzące w życie od 1 stycznia 2015 roku

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano następujące nowe standardy i interpretacje oraz zmiany standardów:

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
Interpretacja KIMSF 21 - Opłaty publiczne	17 czerwca 2014 lub później	634/2014	<p>KIMSF 21 to interpretacja MSR 37 - Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe. MSR 37 określa kryteria rozpoznawania zobowiązania, jednym z których jest wymóg posiadania obecnego obowiązku wynikającego z przeszłych zdarzeń (tzw. zdarzenie obligujące). Interpretacja wyjaśnia, że zdarzeniem skutkującym powstaniem zobowiązania do uiszczenia opłaty publicznej jest działalność podlegająca opłacie publicznej, określona w odpowiednich przepisach prawnych.</p> <p>W przypadku opłat, ponoszonych przez spółki Grupy PZU, do ujęcia zobowiązania do uiszczenia opłaty dochodzi stopniowo, z biegiem czasu, w miarę osiągania przychodów stanowiących podstawę naliczenia. Wyjątkiem są opłaty wnoszone przez banki na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Finansów, wyrażonym w piśmie z 11 lutego 2015 roku, opłata ta nie powinna być odnoszona jednorazowo w koszty. Stanowisko to zostało podzielone także przez Komisję Nadzoru Finansowego. W świetle powyższego – wprowadzenie KIMSF 21 nie miało wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSSF 2011-2013	1 lipca 2014	1361/2014	<p>Zmiany do różnych standardów i interpretacji w ramach procedury wprowadzania corocznych poprawek do Standardów (MSSF 1, MSSF 3, MSSF 13 oraz MSR 40) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Wprowadzone zmiany doprecyzowały wymagane ujęcie księgowe w sytuacjach, w których poprzednio dopuszczana była dowolność interpretacji. Najważniejsze z nich to nowe lub zmienione wymogi dotyczące: znaczenia obowiązujących MSSF w MSSF 1, zakresu zwolnień dotyczących wspólnych przedsięwzięć; zakresu paragrafu 52 MSSF 13 (wyjątek dotyczący ekspozycji netto) oraz doprecyzowania powiązań między MSSF 3 a MSR 40 (usługi dodatkowe).</p> <p>Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSSF 2010-2012	1 lipca 2014	28/2015	<p>Zmiany do różnych standardów i interpretacji w ramach procedury wprowadzania corocznych poprawek do Standardów (MSSF 2, MSSF 3, MSSF 8, MSSF 13, MSR 16, MSR 24 oraz MSR 38), ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Wprowadzone zmiany doprecyzowały wymagane ujęcie księgowe w sytuacjach, w których poprzednio dopuszczana była dowolność interpretacji. Najważniejsze z nich to nowe lub zmienione wymogi dotyczące: definicji „warunku nabycia uprawnień”; księgowego ujęcia zapłaty warunkowej w ramach połączenia jednostek; łączenia segmentów operacyjnych i uzgodnienia aktywów segmentów sprawozdawczych z aktywami jednostki; wyceny krótkoterminowych należności i zobowiązań; proporcjonalnego przeliczenia skumulowanego umorzenia w modelu przeszacowania oraz definicji kadry zarządzającej.</p> <p>Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.</p>

Zmiany do MSR 19 – Świadczenia pracownicze – Programy określonych świadczeń – składki pracownicze	1 lipca 2014	29/2015	Drobne zmiany dotyczą zakresu zastosowania MSR 19 do składek od pracowników lub osób trzecich płaconych na rzecz programów określonych świadczeń. Celem zmian jest uproszczenie rozliczania składek, które są niezależne od liczby przepracowanych lat pracy (np. składek pracowniczych, obliczanych jako stały procent wynagrodzenia). Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.
---	--------------	---------	---

5.1.1.2. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wydane, jeszcze nieobowiązujące

Następujące standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wydano, ale jeszcze nie obowiązują:

- Zatwierdzone rozporządzeniem Komisji Europejskiej:

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
Zmiana do MSR 16 i MSR 41 – Rośliny produkcyjne	1 stycznia 2016	2113/2015	Zmiana wprowadza definicję aktywów produkcyjnych i usuwa je z zakresu stosowania MSR 41 przenosząc je do MSR 16, co będzie skutkowało zmianą metody wyceny. Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.
Zmiany do MSSF 11 – Rozliczenie nabycia udziału we wspólnej działalności	1 stycznia 2016	2173/2015	Zmiana precyzuje, że nabywcy udziałów we wspólnych operacjach powinni stosować wszystkie zasady dotyczące rachunkowości przejść wynikające z MSSF 3 i innych MSSF, które nie stoją w sprzeczności z MSSF 11 oraz ujawniać informacje wymagane w tych standardach. Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.
Zmiany do MSR 16 i MSR 38 – wyjaśnienie dopuszczalnych metod amortyzacji	1 stycznia 2016	2231/2015	Zmiana precyzuje, że przyjęcie metod amortyzacji opartych na przychodach generowanych przez aktywa nie jest właściwe. Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.
Zmiany do MSSF 2012-2014	1 stycznia 2016	2343/2015	Zmiany do MSSF 5 – dodanie wskazówek dotyczących reklasyfikacji aktywów z przeznaczonych do sprzedaży do przeznaczonych do dystrybucji do właścicieli i odwrotnie oraz przypadków zaprzestania klasyfikacji aktywów przeznaczonych do dystrybucji do właścicieli. Zmiany do MSSF 7 – dodanie wskazówek dotyczących ujawnień związanych z umowami obsługi aktywów oraz wyjaśnień zastosowania zmian do MSSF 7 dotyczących kompensat w skróconych śródrocznych sprawozdaniach finansowych. Zmiana do MSR 19 – wyjaśnienie, że obligacje korporacyjne wysokiej jakości wykorzystywane w szacowaniu stopy dyskontowej używanej w kalkulacji świadczeń po okresie zatrudnienia powinny być denominowane w tej samej walucie, w której będą wypłacane świadczenia (a zatem aktywność rynku na te obligacje powinna być oceniana na poziomie waluty). Zmiany do MSR 34 – uszczegółowienie pojęć. Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
Zmiany do MSR 1 – Inicjatywa dotycząca ujawnień	1 stycznia 2016	2406/2015	Dodanie wymogów dotyczących uporządkowanego układu sprawozdania finansowego, wprowadzenie wymogu uzgadniania się sum pośrednich zawartych w rachunku zysków i strat i sprawozdaniu z całkowitych dochodów oraz w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, dodatkowo dodanie wskazówek dotyczących istotności, szczegółowości prezentacji i zasad rachunkowości. Zmiana może skutkować niewielkimi modyfikacjami w układzie podstawowych tabel skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy PZU.
Zmiana do MSR 27 – metoda praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym	1 stycznia 2016	2441/2015	Zmiana zezwala jednostkom na stosowanie metody praw własności do wyceny inwestycji w jednostki zależne, stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia w jednostkowych sprawozdaniach finansowych. Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.

- Niezatwierdzone przez Komisję Europejską:

Nazwa standardu/interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
MSSF 9 - Instrumenty finansowe	24 lipca 2014	1 stycznia 2018	Standard zastępuje MSR 39 i określa wymogi w zakresie ujmowania i wyceny, utraty wartości, zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń. Standard wprowadza nowe podejście do klasyfikacji aktywów finansowych, która uzależniona jest od charakterystyki przepływów pieniężnych oraz modelu biznesowego związanymi z danymi aktywami. Standard ujednolica także model utraty wartości w stosunku do wszystkich instrumentów finansowych. Nowy model oczekiwanej straty z tytułu utraty wartości wymaga szybszego uznawania oczekiwanych strat kredytowych. Standard wprowadza zreformowany model rachunkowości zabezpieczeń, z rozszerzonymi wymaganiami ujawnień o działalności zarządzania ryzykiem. Z uwagi na różne daty wejścia w życie MSSF 9 oraz MSSF 4 Faza II, dotyczącego kontraktów ubezpieczeniowych (standard wejdzie w życie nie wcześniej niż w 2020 roku) rozważa się możliwość zastosowania różnych podejść mających na celu wyeliminowanie z rachunku zysków i strat istotnych zmienności wynikających z szybszego zastosowania zmian w wycenie aktywów finansowych w porównaniu do adekwatnych zmian w wycenie kontraktów ubezpieczeniowych. Rada rozważa następujące podejścia na okres przejściowy (pomiędzy 1 stycznia 2018 roku a datą wejścia w życie nowego MSSF 4): <ul style="list-style-type: none"> Przejrzyste wydzielenie z rachunku wyników różnicy w wycenie aktywów finansowych związanych

Nazwa standardu/interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
			<p>z działalnością ubezpieczeniową według MSSF 9 i według MSR 39 i zaprezentowanie jej w innych całkowitych dochodach;</p> <ul style="list-style-type: none"> W przypadku grup kapitałowych prowadzących zarówno działalność ubezpieczeniową, jak i bankową – możliwość stosowania MSR 39 do wyceny wszystkich aktywów finansowych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w przypadku gdy działalność ubezpieczeniowa jest dominująca (co najmniej ¾ zobowiązań grupy kapitałowej stanowią zobowiązania ubezpieczeniowe). W przypadku gdy działalność ubezpieczeniowa nie jest dominująca wszystkie aktywa finansowe w sprawozdaniu skonsolidowanym muszą być wycenione zgodnie z MSSF 9; Możliwość jednoczesnego stosowania w sprawozdaniu skonsolidowanym wyceny według MSR 39 dla aktywów finansowych związanych z działalnością ubezpieczeniową oraz MSSF 9 dla pozostałych aktywów finansowych. <p>Po objęciu Alior Banku konsolidacją – Grupa PZU nie będzie spełniała kryterium umożliwiającego zastosowanie drugiego z zaprezentowanych uproszczeń. Z uwagi na odległy termin wejścia w życie MSSF 9 oraz brak finalnego kształtu zmian do MSSF 4 w zakresie rozwiązań przejściowych nie dokonano oszacowań wpływu zastosowania MSSF 9 na całkowite dochody i kapitały własne Grupy PZU.</p>
MSSF 14 – Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe	30 stycznia 2014	1 stycznia 2016 ¹⁾	<p>Umożliwienie podmiotom stosującym MSSF po raz pierwszy, a które obecnie ujmują odroczone salda z działalności regulowanej zgodnie z ich poprzednimi, ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości, kontynuację ujmowania tych sald po przejściu na MSSF.</p> <p>Zmiana nie dotyczy Grupy PZU.</p>
MSSF 15 – Przychody z tytułu umów z klientami	28 maja 2014 oraz zmiany z 11 września 2015	1 stycznia 2018 ²⁾	<p>MSSF 15 określa, w jaki sposób i kiedy ujmuje się przychody, jak i wymaga dostarczenia bardziej szczegółowych ujawnień. Standard zastępuje MSR 18 „Przychody”, MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną” oraz wiele interpretacji związanych z ujmowaniem przychodów. Standard ma zastosowanie do prawie wszystkich umów z klientami (główne wyjątki dotyczą umów leasingowych, instrumentów finansowych oraz umów ubezpieczeniowych). Fundamentalną zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby odzwierciedlić transfer towarów lub usług na rzecz klientów oraz w takiej kwocie, która odzwierciedla wysokość wynagrodzenia (tj. płatność), do którego spółka spodziewa się uzyskać prawo w zamian za towary lub usługi. Standard dostarcza również wytycznych ujmowania transakcji, które nie były szczegółowo regulowane przez dotychczasowe standardy (np. przychody z usług czy modyfikacja umów), jak i obszerniejsze wyjaśnienia na temat ujmowania umów wieloelementowych.</p> <p>Z uwagi na odległy termin wejścia w życie oraz brak zastosowania w odniesieniu do ubezpieczeniowych podmiotów Grupy PZU nie oszacowano potencjalnego wpływu zastosowania nowego standardu na całkowite dochody i kapitały własne.</p>

Nazwa standardu/interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
MSSF 16 – Leasing	13 stycznia 2016	1 stycznia 2019	<p>MSSF 16 zastępuje MSR 17 <i>Leasing</i> oraz związane z tym standardem interpretacje. W odniesieniu do leasingobiorców nowy standard eliminuje rozróżnienie pomiędzy leasingiem finansowym oraz operacyjnym. Ujęcie leasingu operacyjnego w sprawozdaniu z sytuacji finansowej spowoduje rozpoznanie nowego składnika aktywów – prawa do użytkowania przedmiotu leasingu – oraz nowego zobowiązania – zobowiązania do dokonania płatności z tytułu leasingu. Prawa do użytkowania aktywów w leasingu podlegać będą umorzeniu natomiast od zobowiązania naliczane będą odsetki. Spowoduje to powstanie większych kosztów w początkowej fazie leasingu, nawet w przypadku gdy jego strony uzgodniły stałe opłaty roczne.</p> <p>Ujęcie umów leasingu u leasingodawcy w większości przypadków pozostanie niezmienione w związku z utrzymanym podziałem na umowy leasingu operacyjnego oraz finansowego.</p> <p>Z uwagi na odległy termin wejścia w życie i niedawną datę publikacji nowego standardu nie oszacowano jeszcze wpływu jego zastosowania na całkowite dochody i kapitały własne.</p>
Zmiany do MSR 7 – Inicjatywa dotycząca ujawnień	29 stycznia 2016	1 stycznia 2017	<p>Zmiany przewidują przedstawianie ujawnień umożliwiających ocenę zmian wartości zobowiązań powstałych w ramach działalności finansowej (zarówno wynikających z przepływów pieniężnych, jak i zmian o charakterze niepieniężnym).</p> <p>Zastosowanie wymogów będzie wymagało zamieszczenia dodatkowych ujawnień w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSR 12 – Rozpoznanie aktywów z tytułu podatku odroczonego od niezrealizowanych strat	19 stycznia 2016	1 stycznia 2017	<p>Zmiany wyjaśniają m. in., że niezrealizowane straty powiązane z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej, dla których wartością podatkową jest ich początkowy koszt, mogą powodować powstanie ujemnych różnic przejściowych.</p> <p>Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSSF 10 i MSR 28 – Sprzedaż lub przeniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem	11 września 2014	Odroczone na nieokreślony czas	<p>Główną konsekwencją zmiany jest rozpoznanie całości zysku lub straty w sytuacji gdy transakcja dotyczy zorganizowanego biznesu (niezależnie od tego, czy jest on umiejscowiony w jednostce zależnej czy nie), natomiast częściowe zyski lub straty rozpoznaje się, gdy transakcja dotyczy poszczególnych aktywów, które nie tworzą zorganizowanego biznesu, nawet jeżeli znajdują się w jednostce zależnej.</p> <p>Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>

Nazwa standardu/interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 28 – Jednostki inwestycyjne: Zastosowanie zwolnienia z konsolidacji	18 grudnia 2014	1 stycznia 2016	<p>MSSF 10 - Dodanie dodatkowych wskazówek nakazujących jednostkom inwestycyjnym obowiązkową konsolidację zależnych jednostek nieinwestycyjnych świadczących usługi związane z inwestycjami; dodanie wskazówek dotyczących braku obowiązku sporządzania sprawozdań skonsolidowanych przez jednostki dominujące niższego szczebla zależne od jednostek inwestycyjnych.</p> <p>MSR 28 – dodanie wskazówek dotyczących zastosowania wyceny metodą praw własności przez inwestora niebędącego jednostką inwestycyjną w odniesieniu do stowarzyszonej jednostki inwestycyjnej lub joint-venture.</p> <p>Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>

¹⁾ Komisja Europejska wstrzymała proces zatwierdzania do czasu opublikowania ostatecznej wersji standardu.

²⁾ 28 kwietnia 2015 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości głosowała za przesunięciem daty wejścia w życie o rok, do 1 stycznia 2018 roku.

Podsumowując, Grupa PZU nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Grupę PZU zasady rachunkowości, z wyjątkiem MSSF 9 i MSSF 15, których wpływu na stosowane przez Grupę PZU zasady rachunkowości jeszcze nie oceniono.

5.1.2. **Objaśnienie różnic między wcześniej publikowanym sprawozdaniem a niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym**

5.1.2.1. Zmiana prezentacji przepływów pieniężnych z tytułu nierozliczonych wpłat uczestników funduszy w ramach niektórych programów inwestycyjnych

W celu wierniejszego odzwierciedlenia treści ekonomicznej, w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym dokonano kompensaty przepływów na rachunkach przejściowych obejmujących nierozliczone wpłaty uczestników funduszy w ramach programów inwestycyjnych: PPE (pracowniczych programów emerytalnych), IKE (indywidualnego konta emerytalnego) oraz PI (plan inwestycyjny). Zamiast prezentacji w szyku rozwartym w pozycjach „Pozostałe wpływy operacyjne” i „Pozostałe wydatki operacyjne” przepływy te zaprezentowano w tych pozycjach po skompensowaniu („per saldo”).

5.1.2.2. Zmiana układu skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej

W celu ujęcia w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU danych finansowych grupy Alior Banku, objętej konsolidacją od 18 grudnia 2015 roku dokonano zmian prezentacyjnych w układzie skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej.

W skonsolidowanym rachunku zysków i strat:

- wydzielono nową linię „Koszty odsetkowe”, w której będą wykazywane koszty odsetkowe od depozytów terminowych i rachunków bieżących, transakcji z przyrzeczeniem odkupu czy wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych, wykazywane do tej pory w linii „Koszty finansowe”. Do tej pozycji zostały także przeniesione koszty odsetkowe dotyczące kontraktów inwestycyjnych o gwarantowanych i ustalonych warunkach, wykazywane do tej pory w linii „Zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych”.
- Usunięto linię „Zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych” – kwoty wykazywane w tej linii zostały przeniesione w zależności od sposobu wyceny kontraktu według efektywnej stopy procentowej lub wartości godziwej odpowiednio do „Kosztów odsetkowych” oraz „Zmiany netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”.
- Usunięto linię „Koszty finansowe” – koszty odsetkowe wykazywane w tej linii zostały przeniesione do pozycji „Koszty odsetkowe” natomiast różnice kursowe do pozycji „Przychody netto z inwestycji”.

W celu zwiększenia przejrzystości, w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej:

- Usunięto podział na poszczególne rodzaje rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- Usunięto pozycje dotyczące kontraktów inwestycyjnych – kwoty dotyczące kontraktów inwestycyjnych zaprezentowano w pozycji „Zobowiązania finansowe”.
- Usunięto pozycje „Instrumenty pochodne” oraz „Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych” – kwoty prezentowane dotąd w tych liniach zaprezentowano w nowej pozycji „Zobowiązania finansowe”.
- Utworzono nową pozycję „Zobowiązania finansowe” – w której zaprezentowano m. in. instrumenty pochodne, kontrakty inwestycyjne, zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych, zobowiązania wobec banków i klientów z tytułu depozytów, zobowiązania z tytułu wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych, prezentowane szczegółowo w notach.

Ponadto pozycje skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej zostały przegrupowane w celu dokładniejszego odwzorowania kryterium płynności.

5.1.2.3. Wpływ różnic na skonsolidowane sprawozdanie finansowe

W tabelach poniżej zaprezentowano wpływ powyższych zmian na pozycje skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, skonsolidowanego rachunku zysków i strat oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych.

Aktywa	31 grudnia 2014 <i>(zatwierdzone)</i>	Korekta	Punkt	31 grudnia 2014 <i>(przekształcone)</i>	1 stycznia 2014 <i>(zatwierdzone)</i>	Korekta	Punkt	1 stycznia 2014 <i>(przekształcone)</i>
Wartość firmy	785 663	(16 619)	2.4.6.2 2.4.6.3	769 044	8 519	-		8 519
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych	3 068 813	16 619	2.4.6.2 2.4.6.3	3 085 432	2 671 964	-		2 671 964
Aktywa, razem	67 572 761	-		67 572 761	62 787 304	-		62 787 304

Kapitały i zobowiązania	31 grudnia 2014 <i>(zatwierdzone)</i>	Korekta	Punkt	31 grudnia 2014 <i>(przekształcone)</i>	1 stycznia 2014 <i>(zatwierdzone)</i>	Korekta	Punkt	1 stycznia 2014 <i>(przekształcone)</i>
Kapitały, razem	13 167 628	-		13 167 628	13 127 631	-		13 127 631
Zobowiązania								
Kontrakty inwestycyjne	1 108 107	(1 108 107)	5.1.2.2	pozycja usunięta	2 121 037	(2 121 037)	5.1.2.2	pozycja usunięta
- o gwarantowanych i ustalonych warunkach	520 840	(520 840)	5.1.2.2	pozycja usunięta	1 250 492	(1 250 492)	5.1.2.2	pozycja usunięta
- na rachunek i ryzyko klienta	587 267	(587 267)	5.1.2.2	pozycja usunięta	870 545	(870 545)	5.1.2.2	pozycja usunięta
Zobowiązania finansowe	-	9 403 244	5.1.2.2	9 403 244	-	8 398 582	5.1.2.2	8 398 582
Instrumenty pochodne	625 844	(625 844)	5.1.2.2	pozycja usunięta	237 749	(237 749)	5.1.2.2	pozycja usunięta
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	2 127 527	(2 127 527)	5.1.2.2	pozycja usunięta	-	-		pozycja usunięta
Inne zobowiązania	9 361 277	(5 541 766)	5.1.2.2	3 819 511	9 351 414	(6 039 796)	5.1.2.2	3 311 618
Zobowiązania, razem	54 405 133	-		54 405 133	49 659 673	-		49 659 673
Kapitały i zobowiązania, razem	67 572 761	-		67 572 761	62 787 304	-		62 787 304

Wybrane pozycje skonsolidowanego rachunku zysków i strat	1 stycznia - 31 grudnia 2014 (zatwierdzone)	Korekta	Punkt	1 stycznia - 31 grudnia 2014 (przekształcone)
Przychody netto z inwestycji	1 793 838	(89 189)	5.1.2.2	1 704 649
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	512 533	2 578	5.1.2.2	515 111
Koszty odsetkowe	-	(147 285)	5.1.2.2	(147 285)
Zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych	(14 031)	14 031	5.1.2.2	-
Zysk z działalności operacyjnej	3 913 083	(219 865)	5.1.2.2	3 693 218
Koszty finansowe	(219 865)	(219 865)	5.1.2.2	pozycja usunięta
Zysk brutto	3 691 693	-		3 691 693

Wybrane pozycje skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 31 grudnia 2014 (zatwierdzone)	Korekta	Punkt	1 stycznia - 31 grudnia 2014 (przekształcone)
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej				
Wpływy	20 817 079	(1 046 982)	5.1.2.1	19 770 097
- pozostałe wpływy operacyjne	2 071 053	(1 046 982)	5.1.2.1	1 024 071
Wydatki	(19 041 866)	1 046 982	5.1.2.1	(17 994 884)
- pozostałe wydatki operacyjne	(2 932 743)	1 046 982	5.1.2.1	(1 885 761)
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	1 775 213	-		1 775 213
Przepływy pieniężne netto, razem	(282 621)	-		(282 621)

5.2 Zasady konsolidacji

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2015 roku obejmuje dane finansowe jednostki dominującej i wszystkich jednostek zależnych, po wyeliminowaniu wzajemnych transakcji.

Jednostka zależna to jednostka, nad którą inna jednostka sprawuje kontrolę, czyli jednocześnie: sprawuje władzę nad jednostką, podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych oraz posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy do wywierania wpływu na wysokość swoich dochodów finansowych.

W przypadku utraty kontroli nad funduszem inwestycyjnym zaprzestaje się jego konsolidacji i wyłącza ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej aktywa i zobowiązania tego funduszu, a także ewentualne zobowiązania wobec jego uczestników. W zamian prezentuje się jednostki uczestnictwa lub certyfikaty inwestycyjne odpowiadające wartości godziwej udziałów spółek Grupy PZU w aktywach netto takiego funduszu.

Konsolidacja polega na łączeniu podobnych pozycji aktywów, zobowiązań, kapitału własnego, przychodów, kosztów i przepływów pieniężnych jednostki dominującej oraz jej jednostek zależnych, a następnie wyłączeniu wartości bilansowej inwestycji jednostki dominującej w każdej z jednostek zależnych oraz tej części kapitału własnego każdej z jednostek zależnych, która odpowiada udziałowi jednostki dominującej. Wyłączeniu podlegają również aktywa i zobowiązania, przychody, koszty i przepływy pieniężne odnoszące się do transakcji między jednostkami Grupy PZU.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie jednostki dominującej.

Jednostki zależne konsoliduje się od dnia objęcia kontroli do dnia ustania kontroli.

Zasady przeliczania aktywów, zobowiązań oraz całkowitych dochodów zagranicznych jednostek zależnych wyrażonych w walutach obcych przedstawiono w punkcie 5.3.

5.3 Ujmowanie transakcji i sald wyrażonych w walutach obcych i zastosowane kursy walutowe

Transakcje przeprowadzane w walucie innej niż polski złoty ujmują się po kursie obowiązującym w dniu dokonania transakcji, ustalonym przez NBP. Na koniec okresu sprawozdawczego, pozycje pieniężne denominowane w walutach obcych przelicza się według średniego kursu NBP obowiązującego na ten dzień. Pozycje niepieniężne wyceniane w wartości godziwej i denominowane w walutach obcych wycenia się według kursu średniego NBP obowiązującego w dniu ustalenia wartości godziwej. Zyski i straty wynikłe z przeliczenia walut odnosi się bezpośrednio do rachunku zysków i strat.

Dane finansowe zagranicznych jednostek zależnych przelicza się na polskie złote:

- aktywa i zobowiązania – po średnim kursie ustalonym przez NBP obowiązującym na koniec okresu sprawozdawczego;
- pozycje rachunku zysków i strat oraz innych całkowitych dochodów – po średniej arytmetycznej średnich kursów ustalanych przez NBP na daty kończące każdy miesiąc okresu sprawozdawczego.

Różnice z przeliczeń ujmują się w pozycji „Różnice kursowe z przeliczenia” w kapitałach.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym przyjęto następujące kursy walutowe:

Kursy walutowe przyjęte do przeliczenia danych finansowych zagranicznych jednostek podporządkowanych	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
euro	4,1848	4,1892	4,2615	4,2623
lit litewski	nd.	1,2133	nd.	1,2344
hrywna ukraińska	0,1722	0,2637	0,1622	0,2246

5.4 Metoda nabycia

Nabycia jednostek zależnych przez Grupę PZU rozlicza się metodą nabycia, zgodnie z MSSF 3 „Połączenia jednostek”.

W przypadku każdego nabycia jednostki ustalana jest jednostka przejmująca oraz dzień przejęcia, którym jest dzień objęcia kontroli nad nabywaną jednostką. W dniu przejęcia ujmują się, osobno od wartości firmy, możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa, przejęte zobowiązania oraz wszelkie niekontrolujące udziały w nabytej jednostce.

W dniu przejęcia, możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i przejęte zobowiązania wycenia się w wartości godziwej.

W przypadku każdego nabycia, wszelkie niekontrolujące udziały w nabywanym podmiocie wycenia się w wartości proporcjonalnego udziału w wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów netto nabywanego podmiotu.

Wartość firmy

Wartość firmy wycenia się i ujmują się na dzień nabycia w kwocie nadwyżki sumy:

- przekazanej zapłaty wycenionej w wartości godziwej na dzień nabycia;
- wartości wszelkich niekontrolujących udziałów w nabywanej jednostce, wycenionych tak, jak opisano powyżej;
- wartości godziwej udziału w kapitale nabywanej jednostki należącego do Grupy PZU przed objęciem kontroli;

nad ustaloną na dzień nabycia kwotą netto wartości godziwych możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań.

W okresie wyceny Grupa PZU może korygować retrospektywnie prowizoryczne kwoty ujęte na dzień przejęcia, aby odzwierciedlić nowe informacje uzyskane o faktach i okolicznościach, które istniały na dzień przejęcia oraz, jeśli byłyby znane, wpłynęłyby na wycenę kwot ujętych na ten dzień. Zgodnie z pkt. 45 MSSF 3 okres wyceny nie przekracza jednego roku od dnia objęcia kontroli.

Wartości niematerialne

Wartości niematerialne nabyte w transakcji połączenia jednostek gospodarczych ujmuje się w wartości godziwej ustalonej na dzień przejęcia. Wartość godziwa składnika wartości niematerialnych odzwierciedla oczekiwania dotyczące prawdopodobieństwa osiągnięcia w przyszłości przez jednostkę korzyści ekonomicznych z tego składnika. Wartość godziwą wartości niematerialnych określa się w następujący sposób:

- znak towarowy – metodą zwolnienia z opłat licencyjnych (ang. *relief-from-royalty method*), bazującą na potencjalnych oszczędnościach z tytułu opłat licencyjnych, których jednostka nie poniesie, będąc właścicielem danego znaku towarowego (tj. bieżącej wartości przyszłych potencjalnych opłat licencyjnych). Ustalenie rynkowego poziomu opłaty licencyjnej polega na analizie stawek licencyjnych na użytkowanie znaków towarowych stosowanych pomiędzy niepowiązаныmi stronami w obrębie porównywalnego segmentu rynku. Następnie określa się hipotetyczne płatności licencyjne, które odpowiadają iloczynowi przyjętej stawki opłaty licencyjnej oraz wartości szacowanych przychodów ze sprzedaży. W celu obliczenia dochodu netto z licencji, płatności licencyjne należy zredukować o hipotetyczną wartość podatku dochodowego. Obliczone przepływy pieniężne netto powiększane są o potencjalną oszczędność podatkową z tytułu amortyzacji podatkowej znaku towarowego - TAB (ang. *tax amortisation benefit*). Na koniec, wyznaczone strumienie pieniężne podlegają dyskontowaniu za pomocą stopy dyskontowej, uwzględniającej m. in. ryzyko charakterystyczne dla danego znaku towarowego;
- relacje z brokerami oraz relacje z klientami – metodą wielookresowej nadwyżki dochodów – (MEEM, ang. *multi-period excess earnings method*) bazującą na bieżącej wartości przyszłych zysków generowanych przez poszczególne relacje. Wartość godziwa określana jest na podstawie zdyskontowanych przyszłych strumieni pieniężnych wynikających z dodatkowego przychodu generowanego przez spółkę posiadającą daną wartość niematerialną ponad przychody generowane przez spółkę, która takiej wartości nie posiada. Relacje identyfikuje się, określa prognozowany okres ich dalszego trwania (poprzez odpowiedni wskaźnik odejść z zastosowaniem tzw. krzywej Weibulla) oraz prognozuje przychody i koszty związane z poszczególnymi relacjami. Zidentyfikowany i obliczony poziom obciążenia z tytułu aktywów kapitałowych (CAC, ang. *contributory asset charge*), takich jak utrzymanie wskaźników kapitałowych na poziomach wymaganych przez organy nadzorcze, środki trwałe, zorganizowana siła robocza, znak towarowy oraz pozostałe wartości niematerialne aplikowany jest do przepływów pieniężnych po opodatkowaniu. Jeżeli istnieją struktury podatkowe, umożliwiające przeciętnemu uczestnikowi rynku podatkową amortyzację relacji – w jej wycenie uwzględnia się TAB;
- przyszłe zyski z zakupionego portfela umów ubezpieczenia (VIF, ang. *value in force*) – jako potencjalną nadwyżkę wartości księgowej rezerw techniczno-ubezpieczeniowych nad ich wartością godziwą, z uwzględnieniem odroczonej kosztów akwizycji. Wartość godziwą rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wyznacza się jako wartość oczekiwaną bieżących nominalnych przepływów pieniężnych prognozowanych przy zastosowaniu metod aktuarialnych właściwych dla poszczególnych rodzajów rezerw, z uwzględnieniem specyfiki danego portfela i trendów rynkowych. Wartość oczekiwaną bieżących przyszłych przepływów pieniężnych wyznacza się poprzez zdyskontowanie prognozowanych nominalnych przepływów pieniężnych przy zastosowaniu czynników dyskontowych wyznaczonych na bazie krzywej stóp procentowych wolnych od ryzyka. Prognozowane nominalne przepływy pieniężne uwzględniają prawdopodobieństwo wystąpienia i wielkość przyszłych odszkodowań, kosztów likwidacji szkód (bezpośrednich i pośrednich), a w przypadku rezerwy składek również koszty administracyjne związane z obsługą portfela ubezpieczeń. Oszacowanie uwzględnia udział reasekuratora wynikający z obowiązujących umów reasekuracyjnych. Odpowiednie prawdopodobieństwa zdarzenia są szacowane przy pomocy metod statystycznych i aktuarialnych, a wielkość przepływów wynika z odpowiednich zapisów umów ubezpieczenia i analiz aktuarialnych;
- relacje z klientami posiadającymi rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe (CDI, ang. *core deposit intangible*) – jako bieżąca wartość różnicy pomiędzy kosztem finansowania rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych a alternatywnym kosztem finansowania (uwzględniającym koszty odsetkowe oraz koszty administracyjne), jaki musiałby ponieść bank, gdyby nie posiadał portfela takich rachunków. Wartość CDI określa się metodą *favourable source of funds*, będącą pochodną metod kosztowych i dochodowych. W metodzie tej prognozuje się poziom retencji rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych (z zastosowaniem tzw. krzywej Weibulla), szacuje średnie saldo początkowe i liczbę rachunków, które należy uwzględnić w wycenie, oblicza salda netto depozytów, skorygowane o wskaźnik retencji oraz niestabilną część bazy depozytowej. Na podstawie wymagań w zakresie

rezerwy obowiązkowej, kosztów odsetkowych oraz administracyjnych, pomniejszonych o wynik prowizyjny z rachunków kalkuluje się koszt nabytych depozytów. Następnie, na bazie benchmarków stóp procentowych szacowany jest alternatywny koszt finansowania. W kolejnym kroku wylicza się różnicę pomiędzy alternatywnym kosztem finansowania a kosztami nabytych rachunków, która podlega dyskontowaniu za pomocą wymaganej stopy zwrotu. W wycenie CDI nie uwzględniono korzyści podatkowej z tytułu amortyzacji (TAB).

Stopa dyskontowa wykorzystywana do wyceny wartości niematerialnych odzwierciedla wartość pieniądza w czasie oraz ryzyka związane z przewidywanymi przyszłymi przepływami pieniężnymi. Jest kalkulowana na podstawie oczekiwanego zwrotu z najlepszej inwestycji alternatywnej w stosunku do inwestycji wycenianej. Stopa ta wyznacza najmniejszy wymagany przez inwestora zwrot na wycenianym aktywie w ten sposób, aby uzyskać on z niego stopę zwrotu przynajmniej równą najlepszej dostępnej alternatywie inwestycyjnej. Zwrot z alternatywnej inwestycji musi być porównywalny pod względem wartości, czasu i pewności.

Koszt kapitału własnego (CE) szacuje się na dzień objęcia kontroli zgodnie z modelem CAPM (*ang. Capital Asset Pricing Model*): $CE = RF + ERP \times \beta + SP + SR$, gdzie RF to stopa wolna od ryzyka, ERP – premia za ryzyko rynkowe, β – to miernik ryzyka systematycznego ponoszonego przez właścicieli kapitału, uwzględniający ryzyko operacyjne oraz finansowe związane z daną działalnością, SP – premia za niską kapitalizację, SR – premie specyficzne.

Rzeczowe aktywa trwałe

Nieruchomości wycenia się metodą dochodową, polegającą na określeniu wartości nieruchomości przy założeniu, że jej nabywca zapłaci cenę, której wysokość jest uzależniona od zdyskontowanej wartości możliwych do uzyskania przepływów pieniężnych.

Inne rzeczowe aktywa wycenia się metodą porównawczą lub odtworzeniową.

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wykazuje się w dotychczasowej wartości bilansowej. Zgodnie z MSSF4 różnicę pomiędzy wartością godziwą a wartością bilansową rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wykazuje się jako wartości niematerialne (przyszłe zyski z zakupionego portfela umów ubezpieczenia).

5.5 Wartość firmy

Wartość firmy, której wartość początkową ustalono w sposób opisany w punkcie 5.4 nie podlega amortyzacji, lecz na koniec każdego roku obrotowego oraz każdorazowo, gdy istnieją przesłanki, że mogło dojść do utraty wartości, poddaje się testom na utratę wartości. Test na utratę wartości firmy oparty jest na ocenie wartości odzyskiwalnej poszczególnych jednostek generujących przepływy pieniężne i porównaniu jej z ich wartością księgową (łącznie z przypisaną wartością firmy). Jednostka generująca przepływy pieniężne, dla której przeprowadza się test, nie może być większa niż segment operacyjny. W sytuacji, gdy wartość odzyskiwalna jest mniejsza, odpis z tytułu utraty wartości odnosi się w pierwszej kolejności na wartość firmy.

Wartość firmy jednostek zależnych wykazywana jest w pozycji „Wartość firmy”, natomiast wartość firmy jednostek stowarzyszonych w pozycji „Jednostki wyceniane metodą praw własności” w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

5.6 Wartości niematerialne

Składniki wartości niematerialnych rozpoznaje się, jeżeli są one możliwe do zidentyfikowania, sprawowana jest nad nimi kontrola, jest prawdopodobne, że osiągnięte zostaną przyszłe korzyści ekonomiczne, które można przyporządkować danemu składnikowi i można wiarygodnie ustalić cenę nabycia lub koszt wytworzenia danego składnika.

Wartości niematerialne wycenia się według cen nabycia lub kosztów wytworzenia pomniejszonych o odpisy amortyzacyjne, a także o odpisy z tytułu utraty wartości.

Sposób ustalenia wartości godziwej wartości niematerialnych nabywanych w transakcji połączenia jednostek gospodarczych zaprezentowano w punkcie 5.4.

Składniki wartości niematerialnych obejmują w szczególności: oprogramowanie komputerowe, autorskie prawa majątkowe, licencje oraz koncesje, a także składniki nabyte w transakcjach połączenia jednostek gospodarczych - znaki towarowe, relacje z klientami (w tym relacje z klientami posiadającymi rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe), relacje z brokerami, przyszłe zyski z zakupionego portfela umów ubezpieczenia itp.

Składniki wartości niematerialnych podlegają amortyzacji przez szacowany okres użyteczności:

- składniki inne niż składniki wartości niematerialnych nabyte w transakcjach połączenia jednostek gospodarczych – przy zastosowaniu metody liniowej przez okres od dwóch do pięciu lat. W uzasadnionych przypadkach, po indywidualnej analizie, dopuszcza się stosowanie innej stawki amortyzacji adekwatnej do przewidywanego okresu użytkowania danego składnika wartości niematerialnych. W związku z podjętą decyzją dotyczącą planowanego okresu użytkowania systemu produktowego w PZU przez okres 10 lat, przyjęto dla niego roczną stawkę amortyzacji 10%;
- składniki wartości niematerialnych nabyte w transakcjach połączenia jednostek gospodarczych (z wyjątkiem nabytych znaków towarowych) – przez okres od jednego do piętnastu lat w oparciu o wartości generowanych zysków w poszczególnych latach;
- znaki towarowe nabyte w transakcjach połączenia jednostek gospodarczych, jako wartości niematerialne o okresie użytkowania ustalonym jako nieokreślony nie podlegają amortyzacji, lecz na koniec każdego roku obrotowego oraz każdorazowo, gdy istnieją przesłanki, że mogło dojść do utraty wartości, poddaje się je testom na utratę wartości.

Amortyzacja obciąża „Pozostałe koszty operacyjne” w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

5.7 Rzeczowe aktywa trwałe

Składniki rzeczowych aktywów trwałych wykazuje się według cen nabycia lub kosztów wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Amortyzuje się wszystkie składniki rzeczowych aktywów trwałych oraz ich istotne komponenty, z wyjątkiem gruntów oraz rzeczowych aktywów trwałych w budowie. Składnik amortyzuje się od momentu, gdy jest on dostępny do użytkowania, to znaczy od momentu jego dostosowania do miejsca i warunków potrzebnych do rozpoczęcia funkcjonowania zgodnie z zamierzeniami.

Poniżej przedstawiono roczne stawki amortyzacji dla istotnych składników aktywów:

Kategoria aktywów	Stawka
Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego	2,5%
Budynki i budowle	1,5% - 10%
Maszyny i urządzenia techniczne	10% - 40%
Środki transportu	14% - 33%
Sprzęt informatyczny	20% - 40%
Pozostałe aktywa trwałe	7% - 20%

Aktywa utrzymywane na podstawie umowy leasingu finansowego amortyzuje się przez okres ich użyteczności, o ile występuje racjonalna pewność ich zakupu lub przeniesienia własności. W przeciwnym razie amortyzuje się je przez okres nie dłuższy niż przez okres trwania leasingu.

5.8 Utrata wartości rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych

Na koniec okresu sprawozdawczego przeprowadzany jest przegląd składników aktywów w celu stwierdzenia, czy nie występują przesłanki wskazujące na możliwość utraty ich wartości.

Uznaje się, że utrata wartości składników wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych wystąpiła, jeżeli w wyniku zmian technologicznych, przeznaczenia do likwidacji, wycofania z użytkowania lub wystąpienia innych przesłanek wskazujących na zmniejszenie przydatności danego składnika aktywów obniżyła się wartość przewidywanych korzyści ekonomicznych związanych ze składnikiem wartości niematerialnych lub rzeczowych aktywów trwałych.

W przypadku stwierdzenia takich przesłanek, przeprowadza się test na utratę wartości danego składnika aktywów mający na celu określenie jego wartości odzyskiwalnej. Test na utratę wartości przyszłych zysków z zakupionego portfela umów ubezpieczenia przeprowadza się łącznie z testem adekwatności rezerw opisanym w punkcie 5.18.3. W razie konieczności dokonuje się odpisu aktualizującego do wartości odzyskiwalnej. W sytuacji, gdy składnik aktywów nie generuje przepływów pieniężnych, które są w znacznym stopniu niezależne od przepływów generowanych przez inne aktywa, analizę przeprowadza się dla najmniejszej możliwej do zidentyfikowania grupy aktywów generujących niezależne wpływy pieniężne, do której należy dany składnik aktywów. Ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości wykazywane są jako koszt w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe koszty operacyjne”.

Jeżeli występują przesłanki wskazujące na to, że odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, który był ujęty w okresach ubiegłych przestał istnieć lub uległ zmniejszeniu, szacuje się wartość odzyskiwalną takiego składnika aktywów. Ujęty w ubiegłych okresach odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości odwraca się do wartości odzyskiwalnej, nieprzekraczającej wartości bilansowej, jaka została by ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby poprzednio w ogóle nie ujęto odpisu. Odwrócenie odpisu aktualizacyjnego z tytułu utraty wartości ujmuje się jako przychód w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”.

5.9 Koszty akwizycji oraz odroczone koszty akwizycji

Koszty akwizycji obejmują koszty związane z zawieraniem i odnawianiem umów ubezpieczenia. Do bezpośrednich kosztów akwizycji zalicza się między innymi koszty prowizji pośredników ubezpieczeniowych, koszty wynagrodzeń pracowników związane z zawieraniem umów ubezpieczenia, koszty atestów, ekspertyz, badań związanych z ryzykiem przyjmowanym. Do pośrednich kosztów akwizycji zalicza się koszty związane z reklamą i promocją produktów ubezpieczeniowych oraz koszty związane z badaniem wniosków i wystawianiem polis.

Zgodnie z zasadą memoriału, część kosztów akwizycji rozlicza się w czasie, zgodnie z zasadami opisanymi w punktach 5.9.1 i 5.9.2.

Aktywowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej koszty akwizycji dotyczące zarówno ubezpieczeń majątkowych i osobowych, jak też ubezpieczeń na życie podlegają testom na utratę wartości poprzez ich uwzględnienie w teście adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

5.9.1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Koszty akwizycji dotyczące ubezpieczeń majątkowych i osobowych odraczane są na zasadach stosowanych przy ustalaniu rezerwy składek i amortyzowane w ciężar rachunku zysków i strat przez okres ochrony ubezpieczeniowej (wykazywane w pozycji „Koszty akwizycji”).

Odraczaniu w czasie podlegają prowizje akwizycyjne oraz część pośrednich kosztów akwizycji związanych z zawieraniem i odnawianiem polis ubezpieczeniowych w szczególności koszty działań związane bezpośrednio z procesami sprzedażowymi, które nie mogą zostać zakwalifikowane jako bezpośrednie koszty akwizycji, przede wszystkim koszty działań związanych z: procesami zawierania umów i *underwritingu* w jednostkach sprzedażowych (wyodrębnianych na podstawie ankiet czasu pracy), automatycznym i manualnym wprowadzaniem polis do systemów produkcyjnych (ewidencja sprzedaży) oraz funkcjonowaniem contact center w zakresie sprzedaży polis.

5.9.2. Ubezpieczenia na życie

W ubezpieczeniach na życie do rozliczania kosztów akwizycji w czasie w przypadku tradycyjnych produktów z udziałem w zysku (ubezpieczenia na życie lub dożycie oraz zaopatrzenia dzieci) stosuje się metodę Zillmera.

5.10 Regresy i odzyski po szkodach w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

W przypadku niektórych grup (rodzajów) ubezpieczeń majątkowych i osobowych, po wypłacie odszkodowania lub świadczenia może dojść do przejścia przez ubezpieczyciela roszczeń wobec osób trzecich (regresy) lub prawa własności do ubezpieczonego majątku (odzyski).

Odzyski prezentuje się jako zapasy w pozycji „Inne aktywa”, a ich oszacowana wartość godziwa na dzień fizycznego przejścia pomniejsza koszty odszkodowań i świadczeń wypłaconych danego okresu.

Oszacowaną metodami aktuarialnymi wartość przewidywanych przyszłych zwrotów kosztów na skutek przejścia roszczeń wobec osób trzecich oraz przejścia prawa własności do ubezpieczonego majątku ujmuje się w pozycji „Szacowane regresy i odzyski”.

Podstawą ustalenia przyszłych regresów i odzysków są roczne trójkąty otrzymanych regresów i odzysków. Wartość przyszłych regresów i odzysków wyliczana jest przy wykorzystaniu uogólnionej metody *Chain Ladder*, w podziale na lata, w których powstały szkody.

Oszacowane wartości regresów i odzysków, ujęte w księgach rachunkowych w danym okresie pomniejszają koszty utworzenia rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia tego okresu.

5.11 Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne utrzymuje się w celu osiągnięcia przychodów z czynszów lub uzyskania korzyści wynikających ze wzrostu ich wartości, bądź obu tych pożytków równocześnie. Nieruchomości inwestycyjne nie są wykorzystywane w działalności operacyjnej.

Nieruchomości inwestycyjne ujmuje się początkowo według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, powiększonych o koszty transakcji. Po początkowym ujęciu, wycenia się je w wartości godziwej, zgodnie z zasadami opisanymi w punkcie 10.1.5. Zyski i straty wynikające ze zmiany wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnych ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej” w okresie, w którym powstały.

W przypadku gdy nieruchomość wykorzystywana na własne potrzeby staje się nieruchomością inwestycyjną, do dnia reklasyfikacji naliczana jest amortyzacja i dokonywane są ewentualne odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, a następnie:

- jeżeli ustalona na ten dzień wartość bilansowa jest wyższa niż wartość godziwa, to różnica ujmowana jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe koszty operacyjne”,
- jeżeli dotychczasowa wartość bilansowa jest niższa od wartości godziwej, to różnicę ujmuje się w pierwszej kolejności w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne” jako odwrócenie odpisu aktualizującego (do wysokości wcześniej dokonanego odpisu, przy czym kwota ujęta w skonsolidowanym rachunku zysków i strat nie może przekroczyć kwoty doprowadzającej wartość nieruchomości do takiej wartości, jaka zostałaby ustalona po odjęciu umorzenia, gdyby w ogóle nie dokonano odpisu), a pozostałą część różnicy - w innych całkowitych dochodach w pozycji „Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych”.

Przy późniejszym zbyciu nieruchomości inwestycyjnej kapitał z aktualizacji wyceny przenosi się do kapitału zapasowego.

5.12 Jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia

Jednostki stowarzyszone to jednostki, na które wywierany jest znaczący wpływ, czyli władza pozwalająca na uczestniczenie w podejmowaniu decyzji na temat polityki finansowej lub operacyjnej jednostki, w której dokonano inwestycji, niepolegająca jednak na sprawowaniu kontroli lub współkontroli.

Wspólne przedsięwzięcia to ustalenie umowne, w ramach którego strony sprawujące współkontrolę nad ustaleniem umownym mają prawa do aktywów netto tego ustalenia.

Jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia wycenia się metodą praw własności, zgodnie z którą w momencie początkowego ujęcia inwestycja ujmowana jest według kosztu, a następnie wartość bilansowa jest powiększana lub pomniejszana w celu ujęcia udziałów inwestora w zyskach lub stratach jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia. Udział Grupy PZU w wyniku finansowym jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć ujmuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Udział w zyskach netto jednostek wycenianych metodą praw własności”, natomiast udział w zmianach stanu innych całkowitych dochodów – w innych całkowitych dochodach.

Na koniec każdego roku obrotowego oraz każdorazowo, gdy istnieją przesłanki, że mogło dojść do utraty wartości, jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia poddaje się testom na utratę wartości. Test oparty jest na ocenie wartości odzyskiwalnej poszczególnych jednostek i porównaniu jej z wartością księgową (łącznie z wartością firmy). W sytuacji, gdy wartość odzyskiwalna jest mniejsza, odpis z tytułu utraty wartości odnosi się w pierwszej kolejności na wartość firmy.

5.13 Instrumenty finansowe

Ujęcie i klasyfikacja

Aktywa i zobowiązania finansowe ujmuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w momencie, gdy jednostka Grupy PZU staje się stroną wiążącego kontraktu, z którego wynika, iż ponosi ryzyko i staje się beneficjentem korzyści związanych z instrumentem finansowym. W przypadku transakcji zawieranych na zorganizowanym rynku, nabycie bądź sprzedaż aktywów i zobowiązań finansowych ujmuje się w księgach w dacie zawarcia transakcji.

Instrumenty finansowe kwalifikuje się w momencie nabycia do poszczególnych kategorii określonych w MSR 39 i ujmuje w wartości godziwej skorygowanej o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub wystawienia danego instrumentu finansowego. Wyjątkiem są instrumenty wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, w przypadku których koszty transakcyjne ujmuje się oddzielnie w pozycji „Przychody netto z inwestycji”. Wartością godziwą instrumentu finansowego w momencie jego początkowego ujęcia jest zwykle jego cena transakcyjna, o ile charakter instrumentu finansowego nie wskazuje, że jest inaczej.

Aktywa i zobowiązania finansowe klasyfikowane są do kategorii i wyceniane zgodnie z zasadami opisanymi w punktach 5.13.1 - 5.13.4.

W przypadku instrumentów finansowych przynoszących przychody odsetkowe, odsetki nalicza się począwszy od następnego dnia po dniu rozliczenia transakcji.

Wyłączenie ze sprawozdania z sytuacji finansowej

Składniki aktywów finansowych wyłącza się ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy wygasają lub są przenoszone na inny podmiot umowne prawa do przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów. Przeniesienie występuje także, gdy umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów zostają zatrzymane, ale przyjmowany jest umowny obowiązek przekazania tych przepływów jednostce spoza Grupy PZU.

Przenosząc składniki aktywów finansowych ocenia się, w jakim stopniu zachowane zostaje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów:

- jeżeli przenoszone jest zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to wyłącza się składnik aktywów finansowych ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej;
- jeżeli zachowuje się zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje się składnik aktywów finansowych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej;
- jeżeli nie przenosi się ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, ustala się czy została zachowana kontrola nad tym składnikiem aktywów finansowych.

W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest ujmowany w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej do wysokości wynikającej z trwałego zaangażowania, odpowiednio w przypadku braku kontroli składnik jest ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej wyłączany.

Zobowiązanie finansowe (lub jego część) wyłączana jest ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

5.13.1. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

Do aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności zalicza się aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie wymagalności, które nabyto z zamiarem utrzymania i Grupa PZU jest w stanie utrzymać je do terminu zapadalności.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wycenia się według zamortyzowanego kosztu, a wyniki wyceny ujmuje w pozycji „Przychody netto z inwestycji”.

5.13.2. Kredyty, pożyczki i inne należności

Kredyty, pożyczki i inne należności są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są notowane na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które jednostka zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone przez jednostkę jako wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy;
- aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży;
- aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Do kredytów, pożyczek i innych należności zalicza się w szczególności:

- dłużne papiery wartościowe nabyte w ramach kontraktu, z którego wynika, iż zbywający zachował niemalże wszystkie ryzyka i korzyści związane z tymi papierami (transakcje *buy-sell-back* i *reverse repo*);
- dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku;
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych;
- udzielone pożyczki;
- należności od klientów z tytułu kredytów;
- należności z tytułu zawartych umów ubezpieczeniowych (w tym również reasekuracji);
- inne należności.

Kredyty, pożyczki i inne należności, z wyjątkiem należności z tytułu zawartych umów ubezpieczeniowych i innych należności krótkoterminowych wycenia się na koniec okresu sprawozdawczego według zamortyzowanego kosztu.

Ze względu na ich charakter, należności z tytułu zawartych umów ubezpieczeniowych i inne należności krótkoterminowe, wycenia się w wartości nominalnej z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości należności wątpliwych (sposób oszacowania tych odpisów dla należności ubezpieczeniowych przedstawiono w punkcie 6.2.2.4).

Wynik wyceny kredytów, pożyczek i innych należności do wysokości wyceny według zamortyzowanego kosztu wykazuje w pozycji „Przychody netto z inwestycji”.

5.13.3. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Do instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży zalicza się instrumenty finansowe niezakwalifikowane do innych kategorii.

Instrumenty zaliczone do tej kategorii wycenia się w wartości godziwej, zgodnie z zasadami opisanymi w punkcie 10.1. Różnicę pomiędzy wartością godziwą na koniec okresu sprawozdawczego a ceną nabycia odnosi się bezpośrednio na kapitał z aktualizacji wyceny. W przypadku dłużnych papierów wartościowych odsetki naliczone przy wykorzystaniu efektywnej stopy procentowej ujmuje się w pozycji „Przychody netto z inwestycji”, a w kapitale z aktualizacji wyceny ujmuje się różnicę pomiędzy wartością godziwą a wartością według zamortyzowanego kosztu.

W przypadku sprzedaży instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży wartość kapitału z aktualizacji ich wyceny jest wyksięgowywana i ujmowana w pozycji „Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych”.

5.13.4. Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy obejmują:

- instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu – aktywa nabyte w celu ich sprzedaży w bliskim terminie lub zobowiązania zaciągnięte w celu ich odkupienia w krótkim terminie oraz instrumenty pochodne, które nie są wyznaczone jako efektywne instrumenty zabezpieczające;
- instrumenty finansowe zaliczone w momencie nabycia do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, o ile ich wartość godziwą można wiarygodnie oszacować. Do takich instrumentów finansowych zalicza się:
  - niektóre instrumenty, które są przeznaczone na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz kontraktów inwestycyjnych w ubezpieczeniach na życie. Przyjęta klasyfikacja tych instrumentów eliminuje lub znacząco ogranicza niedopasowanie w zakresie wyceny i rozpoznawania zobowiązań i aktywów stanowiących ich pokrycie;
  - instrumenty finansowe zarządzane i oceniane, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem, w oparciu o wartość godziwą;
  - zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta;
  - zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych.

Zasady wyceny do wartości godziwej opisano w punkcie 10.1. Skutki zmiany wyceny instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej, w tym odnoszące się do nich przychody z tytułu odsetek oraz zmiany wartości zobowiązań z tytułu kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta ujmuje się w pozycji „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej” w okresie, którego dotyczą.

Instrumenty pochodne

Instrumenty pochodne ujmuje się w księgach rachunkowych w wartości godziwej na dzień zawarcia transakcji i w późniejszych okresach wycenia się w wartości godziwej, zgodnie z zasadami opisanymi w punkcie 10.1.3.

Instrumenty pochodne wykazuje się jako aktywa finansowe, jeżeli ich wartości godziwa jest dodatnia lub jako zobowiązania finansowe, jeżeli jest ujemna.

Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych niebędących instrumentami zabezpieczającymi ujmuje się w pozycji „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”.

5.13.5. Rachunkowość zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń służy do symetrycznego ujmowania w rachunku zysków i strat kompensujących się zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz pozycji zabezpieczanej. Rachunkowość zabezpieczeń stosowana jest, gdy spełnione są wszystkie warunki określone w MSR 39:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji, charakter zabezpieczanego ryzyka, a także sposób, w jaki jednostka będzie oceniała efektywność instrumentu zabezpieczającego;
- oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą konkretnego powiązania zabezpieczającego;
- planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które mogą wpływać na rachunek zysków i strat;
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, co oznacza możliwość wiarygodnej wyceny przepływów pieniężnych związanych z pozycją zabezpieczaną oraz instrumentu zabezpieczającego;
- zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

Niektóre spółki Grupy PZU stosują rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych to zabezpieczenie przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych, które można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją i które mogłyby wpływać na rachunek zysków i strat.

Strategia zabezpieczająca ma na celu zabezpieczenie ryzyka stóp procentowych, wynikającego ze zmienności przepływów pieniężnych z tytułu aktywów o zmiennym oprocentowaniu, przy wykorzystaniu transakcji złotowych typu IRS (ang. *interest rate swap*). Pozycją zabezpieczaną są przepływy pieniężne z tytułu portfela kredytów i pożyczek złotowych o zmiennej stopie procentowej. Pozycją zabezpieczającą są transakcje IRS, w ramach których otrzymywane są stałe odsetki oparte na stopie stałej, a płacone są odsetki oparte na stopie zmiennej. Pozycje zabezpieczane wyceniane są według zamortyzowanego kosztu, zaś pozycje zabezpieczające według wartości godziwej.

Wynik wyceny efektywnej części zabezpieczeń przepływów pieniężnych ujmuje się w innych całkowitych dochodach. Część nieefektywną zabezpieczenia ujmuje się w rachunku zysków i strat.

5.13.6. Zobowiązania finansowe inne niż zobowiązania wyceniane w wartości godziwej

Do zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, których wyniki wyceny prezentuje się w pozycji „Koszty odsetkowe” zalicza się:

- zobowiązania wobec banków i wobec klientów z tytułu depozytów bieżących i terminowych;
- instrumenty dłużne wyemitowane przez Grupę PZU;
- kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach;
- transakcje sprzedaży papierów wartościowych z jednoczesnym przyrzeczeniem ich odkupu w określonym terminie i po określonej cenie (transakcje *sell-buy-back* i *repo*).

Ze względu na krótkoterminowy charakter zobowiązania z tytułu dostaw i usług wykazuje się w wartości wymaganej zapłaty.

5.13.7. Utrata wartości aktywów finansowych

Ocenę, czy występują obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, przeprowadza się na koniec każdego okresu sprawozdawczego.

W przypadku wystąpienia obiektywnych dowodów utraty wartości wynikających ze zdarzeń zaistniałych po pierwotnym ujęciu składników aktywów finansowych i powodujących zmniejszenie oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych dokonuje się stosownych odpisów w ciężar kosztów bieżącego okresu. Nie ujmuje się oczekiwanych strat z tytułu utraty wartości w wyniku przyszłych zdarzeń, bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości zalicza się informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczące trudności finansowe emitenta lub dłużnika;
- niedotrzymanie warunków umowy, np. niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub nominału;
- przyznanie pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę (ze względów ekonomicznych lub prawnych, wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy) udogodnienia, którego w innym przypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
- wysokie prawdopodobieństwo likwidacji, upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;
- zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe emitenta;
- obserwowane dane wskazujące na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu ich początkowego ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
  - negatywne zmiany dotyczące statusu płatności pożyczkobiorców w grupie (np. zwiększona ilość opóźnionych płatności) lub
  - niekorzystne zmiany sytuacji gospodarczej w danej branży, regionie itp., które wpływają na pogorszenie zdolności płatniczej dłużników;
- znaczący lub przedłużający się spadek wartości godziwej inwestycji w instrument kapitałowy poniżej kosztu nabycia (dodatkowe informacje przedstawiono w punkcie 6.2.2.3);
- niekorzystne zmiany środowiska technologicznego, rynkowego, gospodarczego, prawnego lub innego, w którym działa emitent instrumentów kapitałowych, które wskazują na możliwość nieodzyskania kosztów inwestycji w ten instrument kapitałowy.

Przesłanki utraty wartości dotyczące ekspozycji kredytowych można podzielić na przesłanki dotyczące:

- klienta, w tym:
  - klienta indywidualnego – upadłość konsumencka, zgon, brak informacji o miejscu pobytu klienta, utrata pracy, problemy finansowe klienta;
  - klienta biznesowego – postępowanie naprawcze, upadłość/likwidacja, znaczące pogorszenie wewnętrznej oceny scoringowej/ratingowej, znaczące pogorszenie sytuacji ekonomiczno-finansowej;
  - zarówno klienta indywidualnego, jak i biznesowego – znaczące opóźnienie w spłacie lub nieautoryzowany debet, nieujawniony majątek klienta.
- rachunku – wystawienie bankowego tytułu egzekucyjnego, wszczęcie postępowania egzekucyjnego, skuteczne wypowiedzenie umowy, restrukturyzacja, ekspozycja kwestionowana przez dłużnika na drodze postępowania sądowego, zidentyfikowane wyłudzenie.

Jeśli nie istnieją obiektywne dowody utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący czy nie, to ten składnik włącza się do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i pod względem utraty wartości ocenia się je łącznie. Aktywa ocenione indywidualnie pod względem utraty wartości, w przypadku których dokonano odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości, nie są uwzględniane w łącznej ocenie utraty wartości.

Kwota odpisu z tytułu utraty wartości to różnica pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych, które nie zostały poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego

(tzn. efektywnej stopy procentowej ustalonej przy początkowym ujęciu). Przychody odsetkowe są ujmowane przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości. Ekspozycje, dla których stwierdzono przesłanki utraty wartości, dzielone są na wyceniane indywidualnie i wyceniane grupowo (kolektywnie).

W przypadku wystąpienia dowodów utraty wartości instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży, straty rozpoznane uprzednio w kapitale z aktualizacji wyceny odnosi się w ciężar rachunku zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione w ciężar rachunku zysków i strat:

- w przypadku instrumentów kapitałowych nie podlegają odwróceniu;
- w przypadku instrumentów dłużnych mogą zostać odwrócone, o ile w następnych okresach wartość godziwa danego instrumentu dłużnego wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat.

Szacunki i osądy wykorzystywane do określenia odpisów z tytułu utraty wartości zaprezentowano w punkcie 6.2.2.

5.14 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych obejmują między innymi środki pieniężne w kasie oraz na bieżących rachunkach bankowych, w tym na rachunku w NBP.

Środki pieniężne wykazuje się w wartości nominalnej.

5.15 Aktywa i zobowiązania przeznaczone do sprzedaży lub grupy do zbycia

Aktywa i zobowiązania lub grupy do zbycia klasyfikuje się jako przeznaczone do sprzedaży, gdy istnieje plan ich sprzedaży oraz trwa aktywny program znalezienia nabywcy.

Aktywa i zobowiązania przeznaczone do sprzedaży lub grupy do zbycia wyceniane są w kwocie niższej z dwóch wartości: dotychczasowej wartości bilansowej oraz wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży.

5.16 Leasing

Podstawą klasyfikacji umów leasingowych jest zakres, w jakim ryzyko i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Spółki Grupy PZU są stroną umów leasingowych, zarówno jako leasingodawcy, jak i leasingobiorcy. Umowy te dotyczą przede wszystkim nieruchomości, dlatego klasyfikuje się je jako umowy leasingu operacyjnego.

Opłaty leasingowe z tytułu umów leasingu operacyjnego ujmuje się w rachunku zysków i strat jako przychody metodą liniową przez okres trwania leasingu.

5.17 Kapitały

5.17.1. Kapitał podstawowy

Kapitał podstawowy ujmuje się w wysokości określonej w statucie jednostki dominującej i zarejestrowanej w Krajowym Rejestrze Sądowym.

5.17.2. Akcje własne

Akcje własne nabyte i zatrzymane przez konsolidowane jednostki Grupy PZU wykazuje się w cenie nabycia.

5.17.3. Kapitał zapasowy

W pozycji „Kapitał zapasowy” ujmuje się:

- efekt dystrybucji zysku, zgodnie z regulacjami prawnymi kraju siedziby spółki (w Polsce zgodnie z postanowieniami Kodeksu spółek handlowych (t.j. Dz. U. z 2013 roku, poz. 1030 z późn. zm.)) oraz statutów spółek Grupy PZU;
- kapitał powstały przy sprzedaży nieruchomości inwestycyjnych, uprzednio przeniesionych z nieruchomości własnych, zgodnie z zasadami opisanymi w punkcie 5.11;
- różnicę pomiędzy zmniejszeniem wartości udziału niekontrolującego a wartością godziwą przekazanej zapłaty w transakcjach wykupu udziałów niekontrolujących w spółkach zależnych.

5.17.4. Kapitał z aktualizacji wyceny

W pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” ujmowane są skutki:

- przeszacowania aktywów finansowych zaliczonych do kategorii aktywów dostępnych do sprzedaży;
  - przeszacowania wartości nieruchomości do ich wartości godziwej na dzień ich przekwalifikowania z nieruchomości wykorzystywanych na własne potrzeby do nieruchomości inwestycyjnych;
  - wyceny instrumentów zabezpieczających, w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie;
- po uwzględnieniu korespondującej zmiany aktywów lub rezerwy z tytułu podatku odroczonego.

5.17.5. Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych

Pozycja obejmuje zyski i straty aktuarialne wynikające ze wzrostu lub obniżenia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu określonych świadczeń na skutek zmian założeń aktuarialnych i korekt założeń aktuarialnych ex post. W pozycji ujmuje się zyski i straty wynikające ze zmian przyjętych założeń demograficznych (np. umieralności, wskaźnika rotacji pracowników) oraz założeń finansowych (np. stopy dyskontowej czy prognozowanej stopy wzrostu wynagrodzeń).

5.17.6. Różnice kursowe z przeliczenia

Pozycja zawiera różnice powstałe na skutek przeliczeń danych finansowych podmiotów zagranicznych według kursów walutowych, zgodnie z zasadami opisanymi w punkcie 5.3.

5.17.7. Niepodzielony wynik

W pozycji „Niepodzielony wynik” wykazuje się:

- zysk netto lat ubiegłych, który nie został podzielony przez Walne Zgromadzenie / Zgromadzenie Wspólników;
- wynik finansowy netto bieżącego okresu;
- niepokrytą stratę netto.

Podział zysku (względnie pokrycie straty) netto jednostki dominującej oraz spółek Grupy PZU przeprowadzany jest wyłącznie w odniesieniu do zysków (strat) netto wykazanych w jednostkowych sprawozdaniach finansowych tych podmiotów sporządzonych zgodnie ze standardami rachunkowości przyjętymi w kraju siedziby danej spółki.

5.17.8. Udziały niekontrolujące

Udziały niekontrolujące stanowią tę część kapitałów w jednostce zależnej, której nie można bezpośrednio lub pośrednio przyporządkować do jednostki dominującej. Udziały niekontrolujące wycenia się w wartości proporcjonalnego udziału w wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów netto jednostki zależnej.

5.18 Umowy ubezpieczeniowe

5.18.1. Składka przypisana, rezerwa składki i rezerwa na ryzyka niewygasłe

5.18.1.1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Przypis składek w umowach ubezpieczeniowych oraz w umowach reasekuracji czynnej rozpoznaje się w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia.

Przypis składek rozpoznaje się jako przychód proporcjonalnie do okresu objętego ochroną ubezpieczeniową. Część składki przypisanej dotycząca okresu ochrony ubezpieczeniowej przypadającego po końcu okresu sprawozdawczego ujmuje się w rezerwie składek. Rezerwę składek ustala się na koniec każdego okresu sprawozdawczego metodą indywidualną, z dokładnością do jednego dnia.

Rezerwę na ryzyka niewygasłe tworzy się jako uzupełnienie do rezerwy składek, na pokrycie przyszłych odszkodowań, świadczeń i kosztów, z uwzględnieniem odroczonego kosztów akwizycji, w odniesieniu do umów ubezpieczenia, które nie wygasają z ostatnim dniem okresu sprawozdawczego. Kalkulację rezerwy na ryzyka niewygasłe przeprowadza się dla grup ubezpieczeń na koniec każdego okresu sprawozdawczego.

Ogólną kwotę rezerwy na ryzyka niewygasłe ustala się dla tych grup, dla których wskaźnik szkodowości bieżącego roku jest większy niż 100%, jako różnicę pomiędzy iloczynem rezerwy składek i wskaźnika szkodowości bieżącego roku obrotowego a rezerwą składek – dotyczącymi tego samego okresu ubezpieczenia.

5.18.1.2. Ubezpieczenia na życie

Składki przypisane w ubezpieczeniach na życie obejmują kwoty należne w trakcie okresu sprawozdawczego z tytułu zawartych umów ubezpieczenia niezależnie od tego, czy kwoty te opłacono i bez względu na to, czy kwoty te odnoszą się do całości, czy części okresu sprawozdawczego. Składki te koryguje się o zmianę stanu rezerwy składek w ciągu okresu sprawozdawczego, a także pomniejsza o składki należne reasekuratorom. Rezerwę składki tworzy się jako tę część składki przypisanej, która przypada na przyszłe okresy sprawozdawcze.

5.18.2. Koszty odszkodowań i świadczeń wypłaconych oraz rezerwy techniczne

5.18.2.1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

W kosztach okresu sprawozdawczego ujmuje się wszelkie koszty wypłaconych odszkodowań i świadczeń z zawartych umów ubezpieczenia wraz z bezpośrednimi i pośrednimi kosztami likwidacji szkód i windykacji regresów oraz zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia. Koszty odszkodowań i świadczeń pomniejsza się o wszelkie otrzymane regresy i odzyski, a także zmianę stanu oszacowanych regresów i odzysków.

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia obejmuje:

- rezerwę na niewypłacone odszkodowania i świadczenia za szkody i wypadki zaistniałe i zgłoszone do końca okresu sprawozdawczego;
- rezerwę na szkody i wypadki zaistniałe do końca okresu sprawozdawczego i niezgłoszone;
- rezerwę na koszty likwidacji szkód.

RBNP ustala się w wysokości określonej metodą indywidualną przez komórki likwidacji szkód lub też, jeśli posiadane informacje nie pozwalają na ocenę wysokości rezerwy, w wysokości średniej szkody ustalonej metodą aktuarialną. Utworzona rezerwa uwzględnia udział własny ubezpieczonego, oczekiwany wzrost cen towarów i usług naprawczych i nie może przekraczać sumy ubezpieczenia lub sumy gwarancyjnej. Rezerwę aktualizuje się niezwłocznie po uzyskaniu informacji mających wpływ na jej wysokość, metodą indywidualnej oceny lub szacunku szkód i świadczeń.

IBNR tworzy się na szkody i świadczenia niezgłoszone do dnia bilansowego, na który tworzona jest rezerwa. IBNR wylicza się przy wykorzystaniu metod analizy trójkątów szkód: uogólnionej metody *Chain Ladder*, a w przypadku niewielkiej liczby lub wartości szkód - metody Bornhuettera-Fergusona w podziale na lata, w których powstały szkody. Podstawą do wyliczeń są roczne trójkąty zarówno szkód wypłaconych, jak i szkód zgłoszonych.

Rezerwę na bezpośrednie koszty likwidacji dla szkód zgłoszonych ustala się indywidualnie dla każdej szkody, zaś dla szkód zaistniałych i niezgłoszonych – przy wykorzystaniu uogólnionej metody *Chain Ladder* (na podstawie analizy trójkątów kosztów w podziale na lata, w których powstały szkody).

Rezerwę na pośrednie koszty likwidacji szkód tworzy się metodą aktuarialną jako iloczyn wskaźnika udziału pośrednich kosztów likwidacji w wypłaconych odszkodowaniach oraz bezpośrednich kosztach likwidacji szkód i sumy rezerwy na szkody zgłoszone i niewypłacone, rezerwy na szkody i wypadki zaistniałe i niezgłoszone oraz rezerwy na bezpośrednie koszty likwidacji szkód.

Rezerwy I i II oraz rezerwę na koszty likwidacji szkód ujmuje się w wartości nominalnej, tj. bez ich dyskontowania.

Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent

Rezerwę na skapitalizowaną wartość rent wylicza się indywidualnie, jako wartość obecną renty (dożywotniej lub czasowej), płatnej z góry.

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego metodami aktuarialnymi tworzy się również rezerwę na skapitalizowaną wartość rent ze szkód zaistniałych po 31 grudnia 1990 roku i do końca okresu sprawozdawczego nieujawnionych jako renty (IBNR rentowy). Na koniec każdego okresu sprawozdawczego ustala się wysokość dodatkowej rezerwy przeznaczonej na pokrycie zobowiązań wynikających z podwyższania świadczeń rentowych pochodzących z tzw. starego portfela. Doszacowania dokonuje się dla tych rentobiorców, dla których wyliczono analogiczną rezerwę na koniec 1997 roku a świadczenie na koniec okresu sprawozdawczego jest niższe niż określony procent obecnej wartości średnich wynagrodzeń w latach 1960-1990.

5.18.2.2. Ubezpieczenia na życie

W kosztach okresu sprawozdawczego ujmuje się wszelkie koszty wypłaconych odszkodowań i świadczeń z zawartych umów ubezpieczenia wraz z bezpośrednimi i pośrednimi kosztami likwidacji szkód oraz zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia.

Koszty świadczeń wypłaconych

Świadczenia wypłacone obejmują wszelkie wypłaty i obciążenia dokonywane w okresie sprawozdawczym z tytułu świadczeń powstałych w okresie sprawozdawczym i w okresach ubiegłych (w tym również świadczenia rentowe i wykupy) oraz wszelkie bezpośrednie i pośrednie, zewnętrzne i wewnętrzne koszty likwidacji świadczeń. Koszty likwidacji zawierają także koszty postępowań spornych.

Wartość świadczeń ujmuje się w wysokości faktycznie wypłaconej, po potrąceniu zwrotów i refundacji (z wyjątkiem refundacji z tytułu reasekuracji biernej), powiększonej o zmianę stanu rezerwy na niewypłacone świadczenia oraz pomniejszonej o udział reasekuratorów w wypłaconych świadczeniach i rezerwach.

Rezerwa ubezpieczeń na życie

Rezerwy ubezpieczeń na życie określa się metodami aktuarialnymi w następujący sposób:

- ubezpieczenia grupowe pracownicze i indywidualnie kontynuowane – w oparciu o metodę aktuarialną prospektywną polegającą na ustaleniu rezerwy dla każdej umowy ubezpieczenia oddzielnie, w oparciu o określone dane statystyczne. Odpowiada ona bieżącej wartości oczekiwanych świadczeń jakie wyniknąć mogą w związku z udzieloną ochroną ubezpieczeniową pomniejszoną o bieżącą wartość przyszłych składek;
- ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – rezerwa ta tworzona jest w celu pokrycia bieżących świadczeń z tytułu udzielonej ochrony ubezpieczeniowej ponad wartość środków zgromadzonych w funduszu, odpowiednio dla poszczególnych rodzajów ubezpieczeń, zgodnie z ich warunkami ogólnymi. Jej wysokość odpowiada części opłat pobranych z tytułu udzielonej ochrony ubezpieczeniowej przypadającej na przyszłe okresy sprawozdawcze;
- pozostałe ubezpieczenia – metodą aktuarialną prospektywną, indywidualnie dla każdej umowy ubezpieczenia i odpowiada różnicy pomiędzy oczekiwaną wartością bieżącą gwarantowanych świadczeń, a wartością bieżącą należnych składek z tytułu umów ubezpieczenia.

Rezerwa dla ubezpieczeń na życie jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający

Rezerwy dla ubezpieczeń na życie jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający tworzy się w wysokości sumy wartości udziałów w funduszu znajdujących się na rachunkach ubezpieczonych wycenianych według wartości godziwej na koniec okresu sprawozdawczego.

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia

Rezerwę na niewypłacone odszkodowania i świadczenia tworzy się niezależnie na:

- świadczenia zgłoszone niewypłacone – metodą indywidualną, a w przypadku braku możliwości oceny wysokości świadczenia (jeżeli występowanie świadczeń jest zjawiskiem masowym) metodą średniej wysokości świadczenia z ostatniego kwartału poprzedzającego kwartał sprawozdawczy;
- świadczenia zaistniałe niezgłoszone – metodą ryczałtową jako procent świadczeń wypłaconych za okres ostatnich dwunastu miesięcy.

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia obejmuje również rezerwę na koszty likwidacji świadczeń.

Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych

Rezerwa ta odpowiada przewidywanym wysokościami udziałów w zyskach ubezpieczyciela (które zostaną przyznane po zakończeniu okresu rozliczeniowego) zarachowanych na koniec okresu sprawozdawczego.

Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie obejmują:

- rezerwę na rewaloryzację świadczeń z ubezpieczeń jednostkowych na życie i rent przejętych z Państwowego Zakładu Ubezpieczeń;
- rezerwę na prowadzone procesy sądowe oraz świadczenia w związku z orzeczeniami sądowymi (na podstawie art. 358 § 3 ustawy z 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 1964 r. poz. 121 z późn. zm.) w sprawie zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego;

W 1992 roku PZU przekazał PZU Życie polisy ze starego portfela.

W okresie wysokiej inflacji w Polsce w latach osiemdziesiątych XX w. istniały ograniczenia działalności lokacyjnej Państwowego Zakładu Ubezpieczeń, powodujące, że przychody z lokat kształtowały się poniżej poziomu inflacji. W rezultacie, rezerwy utworzone w odniesieniu do starego portfela nie były dostateczne na pokrycie świadczeń indeksowanych o inflację. PZU Życie częściowo zwaloryzował polisy starego portfela. Część ubezpieczonych, których świadczenia utraciły swoją realną wartość, zaczęła wytaczać procesy sądowe przeciwko PZU Życie w celu uzyskania wyższych świadczeń. PZU Życie tworzy rezerwę na rewaloryzację świadczeń ze starego portfela, która może wynikać z przyszłych spraw spornych (procesy sądowe i ugody).

Wartość rezerwy wyznaczono w oparciu o wartość oczekiwanych przyszłych dodatkowych świadczeń wynikających ze spraw sądowych i ugód. Wartość tych świadczeń ustalono poprzez ekstrapolację historycznego trendu świadczeń, oszacowanego na bazie liczby zakończonych procesów sądowych i ugód oraz wartości zasądzonych kwot.

- rezerwę na wypadek wystąpienia niskich stóp procentowych - związaną z przewidywanym obniżeniem się rentowności lokat funduszu ubezpieczeniowego w przypadku ubezpieczeń jednostkowych na życie, ubezpieczeń jednostkowych z rosnącą sumą i składką, ubezpieczeń grupowych typu *Firma* oraz ubezpieczeń rentowych. Rezerwa tworzona jest metodą aktuarialną indywidualnie dla każdej umowy ubezpieczenia w wysokości odpowiadającej różnicy pomiędzy:
  - wysokością rezerw matematycznych ustalonych przy użyciu odpowiednich formuł matematycznych i zastosowaniu zmodyfikowanych stóp technicznych uwzględniających przewidywaną ich obniżkę w przyszłości oraz
  - wysokością rezerw matematycznych ustalonych zgodnie z obowiązującymi regulaminami tworzenia rezerw, przy oryginalnej stopie technicznej, jaka miała zastosowanie w taryfikacji tych produktów.

5.18.3. Testy adekwatności rezerw

Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

W ubezpieczeniach majątkowych i osobowych test adekwatności rezerw nie jest wymagany, jednakże przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego, przeprowadzana jest procedura analogiczna do testu adekwatności rezerw w ubezpieczeniach na życie, mająca na celu weryfikację wystarczalności rezerw szkodowych w ramach poszczególnych produktów. Wykorzystuje się przy tym aktualnie obserwowane trendy dotyczące wypadkowości, tempa zgłaszania szkód i wypłat odszkodowań. Jeśli oszacowania uwzględniające aktualne trendy są wyższe od rezerw szkodowych, rezerwy podnoszone są do wysokości tych oszacowań. W przeciwnym przypadku rezerwy mogą zostać częściowo uwolnione.

Mechanizm tworzenia rezerwy na ryzyka niewygasłe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych opisany w punkcie 5.18.1.1 odpowiada minimalnym wymaganiom dla testu adekwatności rezerw określonym w punkcie 16 MSSF 4.

Ubezpieczenia na życie

Na koniec każdego roku, dla poszczególnych produktów portfela ubezpieczeń na życie, dokonuje się porównania wysokości rezerw techniczno – ubezpieczeniowych ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym z wartością obecną przyszłych oczekiwanych przepływów pieniężnych tj. wartością ekonomiczną zobowiązań. Prognozy tych przepływów obejmują przychody z tytułu składek, wydatki z tytułu świadczeń, kosztów, prowizji i są wyznaczone w oparciu o szereg założeń dotyczących: śmiertelności, szkodowości, rezygnacji, kosztów obsługi, krzywych stóp zwrotu oraz innych specyficznych dla danego produktu założeń (np. indeksacji).

Wykorzystywane do prognoz przepływów pieniężnych założenia o przewidywanym przyszłym poziomie śmiertelności, szkodowości, rezygnacji oraz inne specyficzne dla danego produktu założenia są co roku weryfikowane i aktualizowane w oparciu o bieżące doświadczenia oraz obserwowane trendy. Wraz z oceną dotyczącą ich dalszego kształtowania stanowią najlepsze oczekiwanie (ang. *best estimate assumption*) w zakresie dalszego rozwoju śmiertelności, szkodowości, rezygnacji itd.

Przyszłe indeksacje sum ubezpieczeń i składek, wynikające z prawa do udziału w zyskach, określonego jako nadwyżka osiągniętych stóp zwrotu z lokat ponad stopę techniczną, oparte są na prognozie przyszłych stóp zwrotu z obecnego portfela aktywów na pokrycie rezerw dla tych produktów wraz z przewidywanymi w przyszłości ich reinwestycjami przy aktualnej strukturze terminowej stóp procentowych, tj. zgodnie z aktualnymi oczekiwaniami rynkowymi.

Prognozy przyszłych kosztów dokonuje się w oparciu o przewidywaną liczbę umów pozostających w portfelu w kolejnych okresach i średni jednostkowy koszt obsługi przypadający na umowę. Założenia dotyczące kosztów jednostkowych ustalane są w oparciu o przewidywane przyszłe koszty utrzymania i obsługi portfela wraz z kosztami zarządzania aktywami oraz kosztami likwidacji szkód. Przyjmuje się, że jednostkowe koszty obsługi podlegają zwiększeniu w kolejnych latach projekcji o wskaźnik wzrostu kosztów. Wysokość przyszłych prowizji ustalana jest w oparciu o umówione stawki prowizyjne dla poszczególnych umów w kolejnych latach ich obowiązywania.

Do określenia wartości obecnej przyszłych przepływów finansowych wykorzystywane są czynniki dyskonta ustalone w oparciu o nieskorygowaną rentowność polskich obligacji skarbowych zgodnie z ich aktualnymi notowaniami rynkowymi.

W ramach testu porównuje się obecną wartość prognozowanych przepływów pieniężnych z wysokością rezerw wykazywaną na koniec każdego roku. W przypadku stwierdzenia niewystarczalności rezerw w stosunku do wartości zdyskontowanych przepływów wprowadza się zmiany do dotychczasowych zasad wyznaczania rezerw, dokonując tym samym korekty ich wartości.

Celem testu adekwatności rezerw jest ocena wystarczalności wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, a nie ocena adekwatności poszczególnych założeń. Test adekwatności rezerw nie prowadzi więc do bezpośredniej identyfikacji stopnia wystarczalności lub nieadekwatności poszczególnych założeń przyjętych w oszacowaniu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

5.18.4. Udział reasekuratorów

Udział reasekuratorów w składce, rezerwie składek, rezerwie na ryzyka niewygasłe, rezerwach na niewypłacone odszkodowania i świadczenia ustala się w wysokości zgodnej z warunkami odpowiednich umów reasekuracyjnych.

Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach ustala się dla tych grup ubezpieczeń, dla których istnieje pokrycie reasekuracyjne, w takiej części, w jakiej reasekuratorzy uczestniczą w odszkodowaniach i świadczeniach, zgodnie z odpowiednimi umowami reasekuracyjnymi.

5.19 Rezerwy na świadczenia pracownicze

5.19.1. Programy określonych składek

Składki na ubezpieczenia społeczne

Spółki Grupy PZU podlegają, wynikającemu z przepisów prawa kraju siedziby spółki, obowiązkowi ponoszenia przez pracodawcę części lub całości kosztów składek stanowiących ustawowe narzuty na wynagrodzenia pracownicze. W Polsce obejmują one części składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz całość składek na ubezpieczenie wypadkowe, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych. Spółki Grupy PZU są zobowiązane do zapłaty określonych składek i nie posiadają zobowiązań prawnych lub zwyczajowych do uczestniczenia w wypłacie przyszłych świadczeń na rzecz pracowników z ww. tytułów.

Płatności do programów określonych składek obciążają rachunek zysków i strat w okresie, którego dotyczą.

5.19.2. Programy określonych świadczeń

5.19.2.1. Rezerwy na odprawy emerytalne

Na mocy przepisów ustawy z 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy (t.j. Dz. U. z 2014 roku poz. 1502 z późn. zm.) pracownicy spółek Grupy PZU, mających siedziby w Polsce są uprawnieni do otrzymania odprawy emerytalnej w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia w momencie przejścia na emeryturę.

Koszty odpraw emerytalnych oszacowane metodami aktuarijalnymi rozpoznaje się memoriałowo przy zastosowaniu metody prognozowanych uprawnień jednostkowych.

Zyski i straty aktuarijalne rozpoznaje się w całości w okresie, w którym wystąpiły w pozycji „Zyski i straty aktuarijalne dotyczące rezerw pracowniczych” w innych całkowitych dochodach. Dodatkowe informacje przedstawiono w punkcie 5.17.5.

5.19.2.2. Rezerwy na świadczenia pośmiertne

Na mocy Kodeksu pracy pracownicy spółek Grupy PZU, mających siedziby w Polsce są uprawnieni do otrzymania świadczeń pośmiertnych. W razie śmierci pracownika w czasie trwania stosunku pracy lub w czasie pobierania zasiłku z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby, rodzinie przysługuje od pracodawcy świadczenie pośmiertne, którego wysokość jest uzależniona od okresu zatrudnienia pracownika w spółkach Grupy PZU i stanowi równowartość wynagrodzenia za okres od 1 do 6 miesięcy.

Zobowiązanie z tytułu świadczeń pośmiertnych, prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, wycenia się w wartości bieżącej zdyskontowanych przepływów finansowych.

5.19.3. Koszty urlopów pracowniczych

Pracownikom spółek Grupy PZU przysługuje prawo do urlopów na warunkach określonych w aktach prawnych z zakresu prawa pracy (w Polsce w Kodeksie pracy). Zgodnie z MSR 19, koszt urlopów pracowniczych uznaje się na bazie memoriałowej, stosując metodę zobowiązań. Zobowiązanie z tytułu urlopów pracowniczych ustala się w oparciu o różnicę pomiędzy faktycznym stanem wykorzystania urlopów przez pracowników, a stanem jaki istniałby, gdyby urlopy były wykorzystywane proporcjonalnie do upływu czasu w okresie, za które te urlopy przysługują pracownikom.

5.20 Inne rezerwy

Rezerwy to zobowiązania, których kwota lub termin zapłaty są niepewne. Podstawą utworzenia rezerwy jest bieżący obowiązek, wynikający ze zdarzeń przeszłych, którego wypełnienie spowoduje wypływ środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne. Kwota rezerwy ustalana jest w oparciu o wiarygodny szacunek tego wypływu na dzień bilansowy.

Rezerwa na koszty restrukturyzacji jest tworzona tylko wówczas, gdy spełnione zostaną ogólne kryteria ujmowania rezerw, a dodatkowo kryteria szczegółowe dotyczące rezerw na koszty restrukturyzacji takie, jak posiadanie szczegółowego, formalnego planu restrukturyzacji i wzbudzenie uzasadnionego oczekiwania u stron, których plan dotyczy, że zostaną przeprowadzone działania restrukturyzacyjne (poprzez rozpoczęcie wdrażania planu lub ogłoszenie jego głównych elementów).

5.21 Rozpoznawanie przychodów

Rozpoznawanie przychodów z tytułu umów ubezpieczeniowych przedstawiono w punkcie 5.18.1.

Odsetki

Przychody z tytułu odsetek rozpoznaje się memoriałowo w oparciu o efektywną stopę procentową i ujmuje w rachunku zysków i strat, w pozycji „Przychody netto z inwestycji”.

Dywidendy

Dywidendy ujmuje się jako przychody w momencie nabycia prawa do dywidendy i wykazuje się w pozycji „Przychody netto z inwestycji”.

Przychody z tytułu usług zarządzania funduszem emerytalnym

Przychody z tytułu zarządzania OFE PZU rozpoznaje się memoriałowo i wykazuje w pozycji „Przychody z tytułu prowizji i opłat”. Przychody te obejmują w szczególności:

- opłaty od składek przekazanych przez ZUS do OFE PZU – w wysokości określonej w statucie OFE PZU, z uwzględnieniem limitów określonych w ustawie o funduszach emerytalnych;
- opłaty za zarządzanie aktywami OFE PZU – w wysokości ustalonej w statucie OFE PZU z uwzględnieniem limitów określonych w ustawie o funduszach emerytalnych;
- inne opłaty określone w statucie OFE PZU.

Przychody i opłaty od funduszy oraz towarzystw funduszy inwestycyjnych

Przychody i opłaty od funduszy oraz towarzystw funduszy inwestycyjnych rozpoznaje się memoriałowo na podstawie wartości aktywów ulokowanych w poszczególnych funduszach inwestycyjnych i wykazuje w pozycji „Przychody z tytułu prowizji i opłat”.

5.22 Podatki

Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat obejmuje część bieżącą i odroczoną.

Bieżące zobowiązania z tytułu podatku dochodowego nalicza się zgodnie z przepisami podatkowymi obowiązującymi w kraju siedziby spółki.

Wykazywana w rachunku zysków i strat część odroczonego stanowi różnicę pomiędzy stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i na początek okresu sprawozdawczego z zastrzeżeniem, że rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące operacji rozliczanych z kapitałem własnym odnosi się na kapitał własny.

Wysokość rezerwy i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się metodą bilansową przy uwzględnieniu stawek podatku dochodowego od osób prawnych, które zgodnie z oczekiwaniami będą obowiązywały w momencie realizacji aktywa lub rezerwy, zgodnie z przepisami prawa podatkowego w krajach siedzib poszczególnych spółek Grupy PZU, wydanymi do końca okresu sprawozdawczego.

5.23 Zysk na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie wyniku finansowego, który przypada na zwykłych akcjonariuszy PZU, przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu.

Średnia ważona liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu okresu to liczba akcji zwykłych na początku danego okresu, skorygowana o liczbę akcji zwykłych odkupionych lub wyemitowanych w ciągu tego okresu ważona wskaźnikiem odzwierciedlającym okres występowania tych akcji. Wskaźnik odzwierciedlający okres występowania poszczególnych akcji jest to liczba dni, przez jaką określone akcje występują, do całkowitej liczby dni w danym okresie.

6. Kluczowe szacunki i osądy

Sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga od Zarządu PZU dokonania profesjonalnych osądów oraz szacunków i założeń, które mają wpływ na przyjęte zasady rachunkowości oraz prezentowane wartości aktywów, pasywów, przychodów oraz kosztów.

Szacunki oraz związane z nimi założenia opierają się na doświadczeniu historycznym oraz innych czynnikach, które są uznawane za racjonalne w danych okolicznościach, a ich wyniki dają podstawę profesjonalnego osądu co do wartości księgowej aktywów i zobowiązań, która nie wynika bezpośrednio z innych źródeł.

Dokonując osądów, szacunków czy też przyjmując założenia Zarząd PZU może, w istotnych kwestiach, opierać się na opiniach niezależnych ekspertów.

Faktyczna wartość może różnić się od wartości szacowanej. Osądy, szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Ich zmiany są ujmowane w sposób opisany w punkcie 5.1.

6.1 Dokonane osądy

6.1.1. Zasady konsolidacji

6.1.1.1. Osądy w zakresie sprawowania kontroli

Zgodnie z MSSF 10 pkt 7 Grupa PZU przyjmuje, że sprawuje kontrolę wtedy i tylko wtedy, gdy jednocześnie sprawuje władzę nad jednostką, podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych oraz posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy do wywierania wpływu na wysokość swoich wyników finansowych.

W celu stwierdzenia, czy Grupa PZU dysponuje prawami, które są wystarczające do zapewnienia władzy, czyli praktycznej możliwości kierowania istotnymi działaniami w sposób jednostronny Grupa PZU analizuje m. in.:

- jak dużą liczbą głosów dysponuje i czy posiada więcej praw głosów niż inni inwestorzy (uwzględniając przy tym potencjalne prawa głosu oraz prawa wynikające z innych ustaleń umownych);
- jak dużo podmiotów musiałoby podjąć wspólne działanie w celu przegłosowania Grupy PZU;
- rozkład głosów podczas poprzednich walnych zgromadzeń;
- ewentualne zobowiązania do zapewnienia nieprzerwanego funkcjonowania jednostki, w której dokonano inwestycji;
- czy kluczowy personel jednostki lub członkowie organu zarządzającego jednostką, w której dokonano inwestycji to osoby powiązane z Grupą PZU;
- zdolność powoływania członków organów zarządzających lub nadzorujących danej jednostki;
- możliwość zobligowania lub powstrzymania danej jednostki od dokonania istotnych transakcji;
- inne przesłanki.

Po nabyciu II transzy akcji Alior Banku, w ramach transakcji opisanej w punkcie 2.4.6.1 Grupa PZU dokonała analizy powyższych przesłanek stwierdzając, że:

- posiada łącznie 23,9574% akcji Alior Banku (a uwzględniając potencjalne prawa głosu wynikające z bezwzględnego obowiązku zakupu III transzy – 29,2232%) uprawniających do takiej samej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu Alior Banku;
- tylko trzech akcjonariuszy posiada pakiety akcji powyżej 5% a pozostały akcjonariat jest rozdrobniony i znaczna liczba podmiotów musiałaby podjąć wspólne działania w celu przegłosowania PZU;
- posiadałaby większość głosów na większości walnych zgromadzeń (w wyniku analizy frekwencji oraz rozkładu głosowań na walnych zgromadzeniach Alior Banku w latach 2013-2015);
- na wniosek Grupy PZU powołano członka zarządu Alior Banku, będącego wcześniej członkiem Zarządu PZU oraz dwóch członków rady nadzorczej Alior Banku będących członkami kluczowego personelu kierowniczego PZU;
- Grupa PZU nie posiada wiedzy o ewentualnych porozumieniach zawartych pomiędzy innymi akcjonariuszami Alior Banku;
- podjęła zobowiązania inwestorskie wobec Alior Banku, przez co jest bardziej narażona na zmienność wyników finansowych Alior Banku, niż wynikałoby to z udziału procentowego w kapitale Alior Banku.

W świetle powyższych przesłanek uznano, że począwszy od 18 grudnia 2015 roku, Grupa PZU sprawuje kontrolę nad Alior Bankiem wraz z jego jednostkami zależnymi i objęła go konsolidacją.

6.1.1.2. Zasady konsolidacji funduszy inwestycyjnych

Grupa PZU przyjęła, że sprawuje kontrolę nad funduszem inwestycyjnym, jeżeli łącznie spełnione są przesłanki:

- spółki Grupy PZU posiadają łącznie zdolność użycia swojej władzy nad funduszem w celu oddziaływania na wartość zwrotu z inwestycji, przy czym przesłankami tej zdolności są m. in. kontrola nad towarzystwem funduszy inwestycyjnych i znaczny udział w łącznej liczbie głosów na zgromadzeniu inwestorów lub radzie inwestorów;
- łączna ekspozycja spółek Grupy PZU na zmienne zwroty z zaangażowania w fundusz inwestycyjny jest znaczna, co oznacza, że łączny udział spółek Grupy PZU w aktywach netto tego funduszu jest równy lub przekracza 20% (przy czym do ustalenia tak rozumianego łącznego udziału nie wlicza się aktywów funduszu będących aktywami netto umów ubezpieczeniowych lub inwestycyjnych z funduszem kapitałowym (*unit-linked*)). Przyjmuje się, że w przypadku zaangażowania niższego niż 20% aktywów netto funduszu ekspozycja na zmienność wyników finansowych funduszu, rozpatrywana łącznie z uprawnieniami decyzyjnymi stanowią przesłankę o niekontrolowaniu takiego funduszu.

Grupa PZU dopuszcza utrzymanie konsolidacji (lub odpowiednio nieobejmowanie konsolidacją) funduszu przez dwa kolejne kwartały następujące po kwartale, na koniec którego po raz pierwszy stwierdzono spadek (lub odpowiednio

wzrost) udziału w aktywach netto funduszu poniżej (lub odpowiednio powyżej) 20% w sytuacji, gdy spadek ten (lub odpowiednio wzrost) wynika z wpłat (lub odpowiednio z wypłat) uczestników spoza Grupy PZU.

Fundusze inwestycyjne kontrolowane przez Grupę PZU są konsolidowane. Ich aktywa w całości prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa finansowe wg rodzaju i klasyfikacji do portfeli, a zobowiązanie dotyczące aktywów netto funduszu należących do inwestorów zewnętrznych – w pozycji „Zobowiązania finansowe”.

6.1.2. Klasyfikacja umów ubezpieczeniowych zgodnie z MSSF 4

Spółki Grupy PZU prowadzące działalność ubezpieczeniową stosują wytyczne zawarte w MSSF 4, dotyczące klasyfikacji swoich produktów jako umowy ubezpieczeniowe podlegające MSSF 4 bądź kontrakty inwestycyjne. Umowa spełnia definicję umowy ubezpieczeniowej jedynie wtedy, gdy zdarzenie objęte ubezpieczeniem może spowodować konieczność wypłacenia przez ubezpieczyciela znacznych świadczeń dodatkowych w każdym scenariuszu, wyłączając scenariusze, którym brakuje treści ekonomicznej (tzn. nie wywierają dostrzegalnego wpływu na ekonomikę transakcji), a więc gdy umowa przenosi znaczące ryzyko ubezpieczeniowe.

Ocena, czy dana umowa przenosi znaczące ryzyko ubezpieczeniowe wymaga analizy przepływów pieniężnych związanych z danym produktem w różnych scenariuszach oraz oszacowania prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Ocena ta zawiera element subiektywnego osądu, mającego istotny wpływ na stosowane zasady rachunkowości. Zgodnie z założeniami przyjętymi przez Grupę PZU, z istotnym ryzykiem ubezpieczeniowym mamy do czynienia wtedy, gdy wystąpienie zdarzenia objętego ubezpieczeniem pociąga za sobą wypłatę świadczenia co najmniej o 10% wyższego od świadczenia, jakie byłoby wypłacone w przypadku gdyby zdarzenie nie wystąpiło. Na podstawie tego kryterium zawierane kontrakty ujmowane są albo zgodnie z MSSF 4 albo zgodnie z MSR 39.

6.1.3. Klasyfikacja umów w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdzono, że wszystkie umowy ubezpieczeń majątkowych i osobowych przenoszą istotne ryzyko ubezpieczeniowe i w rezultacie podlegają wymogom MSSF 4.

Dodatkowo, mając na uwadze prowadzone przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości prace nad drugą fazą MSSF 4, nadal stosuje się rachunkowość umów ubezpieczeniowych w odniesieniu do gwarancji finansowych, spełniających definicję instrumentu finansowego.

6.1.4. Klasyfikacja umów w ubezpieczeniach na życie

Na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdzono, że w ofercie Grupy PZU znajdują się produkty, które nie transferują istotnego ryzyka ubezpieczeniowego (są to niektóre produkty z gwarantowaną stopą zwrotu oraz niektóre produkty z funduszem kapitałowym – *unit-linked*), w związku z czym nie spełniają definicji umowy ubezpieczeniowej w myśl MSSF 4 i zostały zaklasyfikowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jako kontrakty inwestycyjne, ujmowane zgodnie z wymogami MSR 39 (w zależności od konstrukcji danego produktu) według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej.

Do kontraktów inwestycyjnych zakwalifikowano m. in.: indywidualne ubezpieczenie na życie i dożycie Pewny Zysk (ujmowane wg zamortyzowanego kosztu), indywidualne ubezpieczenie na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym PZU IKZE oraz Program Inwestycyjny Prestige (ujmowane w wartości godziwej).

Zarówno umowy ubezpieczeniowe, jak i kontrakty inwestycyjne mogą zawierać uznaniowe udziały w zyskach. Uprawniają one ubezpieczonego do otrzymania dodatkowego świadczenia lub premii jako dodatku do świadczenia gwarantowanego. Świadczenie takie jest znaczącą częścią całego kontraktowego/umownego świadczenia, jego kwota lub okres trwania są umowne i zależne od decyzji ubezpieczyciela, a wystąpienie zależy od:

- przebiegu określonego zbioru lub określonego typu umów;
- zrealizowania lub niezrealizowania zysków z określonych aktywów;

- osiągnięcia zysków lub strat przez ubezpieczyciela, fundusz lub inną jednostkę związaną z umową.

Wszystkie umowy zawierające uznaniowy udział w zyskach, który może być określany jednostronnie przez zakład ubezpieczeń są rozpoznawane zgodnie z MSSF 4.

Ponadto nie zidentyfikowano żadnych umów ubezpieczenia na życie, w przypadku których następuje równoczesny transfer ryzyka ubezpieczeniowego i finansowego, dla których wymagane byłoby wydzielenie części ubezpieczeniowej i inwestycyjnej (ang. *unbundling*). W odniesieniu do umów, w przypadku których wydzielenie wbudowanych opcji (takich, jak prawo do wykupu umowy, zamiany na umowę bezskładkową, gwarantowaną wysokość renty za umówioną z góry składkę, indeksację sum ubezpieczeń i składek) jest możliwe, ale zgodnie z MSSF4 nieobowiązkowe, nie wydziela się elementu inwestycyjnego.

6.1.5. Nierozpoznane aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Stosując zasadę ostrożnej wyceny Grupa PZU rozpoznaje aktywa z tytułu podatku odroczonego w związku ze stratami podatkowymi poniesionymi przez jednostki Grupy PZU w zakresie, w którym jest prawdopodobne, że będzie dostępny przyszły dochód do opodatkowania, od którego można odpisać nierozliczone straty podatkowe.

Wartość nierozpoznanych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w związku ze stratami podatkowymi poniesionymi przez spółki Grupy PZU zaprezentowano w punkcie 34.

6.2 Dokonane szacunki i założenia

6.2.1. Wartość godziwa

Założenia stosowane przy określaniu wartości godziwej aktywów zaprezentowano w punkcie 10.

6.2.2. Utrata wartości

6.2.2.1. Wartość firmy

Kluczowe założenia zastosowane przy szacowaniu wartości odzyskiwalnej zaprezentowano w punkcie 26 (dla jednostek zależnych) oraz punkcie 34 (dla jednostek wycenionych metodą praw własności).

6.2.2.2. Instrumenty finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu

Dla wszystkich bilansowych ekspozycji kredytowych dokonuje się oceny (grup bilansowych ekspozycji kredytowych) w celu identyfikacji obiektywnych przesłanek utraty wartości, według najbardziej aktualnych danych w dniu dokonywania aktualizacji wartości. Przy określaniu kwoty odpisu z tytułu utraty wartości dokonuje się oceny szacunków kwot i terminów realizacji przyszłych przepływów pieniężnych. Szacunki oparte są na założeniach dotyczących wielu czynników, więc rzeczywiste wyniki mogą się od nich różnić. Skutkiem może być zmiana, w przyszłości, wysokości odpisu z tytułu utraty wartości.

Ocena indywidualna obowiązuje dla zagrożonych utratą wartości ekspozycji przekraczających przyjęte progi istotności (150 tys. zł dla klienta indywidualnego i 500 tys. zł dla klienta biznesowego) lub ekspozycji, dla których nie ma możliwości wyodrębnienia grupy aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego lub brak jest wystarczającej próby dla oszacowania parametrów grupowych.

Wycena indywidualna opiera się na analizie możliwych scenariuszy (klienci biznesowi) lub drzewa możliwych zdarzeń (klienci indywidualni). Każdemu scenariuszowi i gałęzi drzewa przypisano prawdopodobieństwo realizacji oraz oczekiwane odzyski. Dla klientów indywidualnych opracowano standardowe drzewa zdarzeń, które reprezentują różne

strategie windykacyjne. Przyjęte założenia do wycen indywidualnych są szczegółowo opisywane. Wartości odzysków oczekiwanych w ramach wycen indywidualnych są porównywane ze zrealizowanymi odzyskami w cyklach kwartalnych.

Wycena grupowa oparta jest na czasie pozostawiania danej ekspozycji w stanie utraty wartości; uwzględnia specyfikę danej grupy po kątem oczekiwanych odzysków. Zabezpieczenia uwzględniane są na poziomie ekspozycji.

Ekspozycje kredytowe, dla których nie zidentyfikowano indywidualnych przesłanek utraty wartości, grupuje się z zachowaniem zasady homogeniczności względem profilu ryzyka i tworzy się rezerwę na grupę ekspozycji służącą pokryciu poniesionych a nie zaraportowanych strat (IBNR).

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów utrzymywanych do terminu wymagalności i pożyczek ustala się w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów, a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej ustalonej przy początkowym ujęciu (pierwotnej efektywnej stopy procentowej).

Jeżeli w następnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości, wówczas uprzednio dokonany odpis jest odwracany poprzez korektę salda odpisów aktualizujących. Kwota dokonanego odwrócenia wykazywana jest w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji”.

6.2.2.3. Instrumenty kapitałowe notowane na rynkach regulowanych oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne funduszy inwestycyjnych

Odpisy z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych notowanych na rynkach regulowanych, jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych otwartych i certyfikatów funduszy inwestycyjnych zamkniętych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży dokonywane są jeżeli spełniony jest choć jeden z dwóch warunków:

- ujemna różnica pomiędzy wartością bieżącą a wartością nabycia, lub wartością zaktualizowaną (o wcześniej dokonany odpis z tytułu utraty wartości) stanowi co najmniej 30% wartości nabycia, względnie wartości zaktualizowanej;
- wartość aktywa na koniec każdego z 12 kolejnych miesięcy była niższa od wartości nabycia względnie wartości zaktualizowanej (o wcześniej dokonany odpis z tytułu utraty wartości).

Odpisu nie dokonuje się, jeżeli uznaje się, że zdarzenia, o których mowa powyżej są odwracalne w okresie 6 miesięcy od daty bilansowej lub istnieją inne przesłanki wskazujące na przejściowy charakter tych spadków.

6.2.2.4. Należności od ubezpieczających

Należności od ubezpieczających poddaje się przeglądowi w celu stwierdzenia, czy nie istnieją przesłanki wskazujące na możliwość utraty ich wartości.

W pierwszej kolejności szacowany jest odpis celowy. Odpis celowy tworzy się dla pojedynczej należności po dokonaniu oceny sytuacji gospodarczej i majątkowej dłużnika oraz prawdopodobieństwa spłaty należności. Należności te uwzględnia się przy tworzeniu odpisów grupowych.

W przypadku należności od dłużników postawionych w stan likwidacji lub w stan upadłości, odpis tworzy się do wysokości należności nieobjętej gwarancją lub innym zabezpieczeniem. Jeżeli, w stosunku do dłużnika, miało miejsce oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości, a majątek dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego, odpis tworzy się w pełnej wysokości należności.

Odpis celowy jest zwiększany, gdy uzyskano informacje wskazujące, że szacunkowa kwota możliwa do uzyskania uległa zmniejszeniu lub kwota należności, dla której ustanowiono odpis celowy uległa podwyższeniu. Utworzony odpis celowy jest rozwiązywany, gdy oszacowano, że kwota jaką można uzyskać jest wyższa niż dotychczas oszacowana lub potwierdzono, że nastąpi częściowa albo całkowita zapłata należności lub uznano kwotę za nienależną. Odpis celowy wykorzystuje się w przypadku dokonania częściowego albo całkowitego umorzenia lub spisania należności.

W zakresie, w którym nie dokonano oszacowania w drodze oceny indywidualnej, przeprowadza się ocenę zbiorczą utraty wartości należności, w wyniku której zostaje oszacowany odpis grupowy.

Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Odpis grupowy jest szacowany na podstawie przyjętego modelu oceny utraty wartości należności indywidualnie nieznaczących. W modelu odpis ustala się w drodze łącznej oceny utraty wartości należności od ubezpieczających grupowanych według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego.

Dla należności zapadłych sporządzana jest struktura wiekowa, w zależności od czasu przeterminowania. Należności zapadłe obniża się o wartość należności objętych odpisem celowym. Odpis grupowy oblicza się w poszczególnych przedziałach przeterminowania na podstawie wskaźników nieściągalności należności zapadłych ustalonych na podstawie analizy historycznej.

Dla należności niewymagalnych ustalana jest wartość należności, która prawdopodobnie stanie się wymagalna na podstawie historycznej analizy udziału należności niespłacanych w terminie. Ustalona w ten sposób kwota należności obniżana jest o wartość należności objętych odpisem celowym. Od pozostałej kwoty należności tworzony jest odpis w wysokości wskaźnika nieściągalności należności zapadłych dla najkrótszego okresu przeterminowania.

Ubezpieczenia na życie

Odpis grupowy jest szacowany dla należności nieobjętych odpisami celowymi. Należności są grupowane według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego, wskazujących na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania. Dopuszcza się grupowanie należności według kryteriów innych niż stopień przeterminowania, o ile pozwala to na bardziej wiarygodne oszacowanie wartości odpisu grupowego. Wyliczenia przeprowadza się osobno dla produktów ubezpieczeniowych lub grup produktów ubezpieczeniowych.

Oszacowania wysokości odpisów grupowych dokonuje się przy wykorzystaniu modeli opracowanych i aktualizowanych na podstawie danych o ściągalności należności w poszczególnych grupach o podobnej charakterystyce. Oszacowania te dokonywane są w oparciu o historyczne dane o nieściągalności należności w poszczególnych kategoriach przeterminowania.

6.2.3. Założenia przyjęte w procesie szacowania rezerw technicznych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Przy wylczeniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent, przyszły wzrost średniej renty szacuje się na podstawie danych historycznych z uwzględnieniem innych informacji mogących mieć wpływ na przyszły wzrost rent (przykładowo wzrost świadomości ubezpieczeniowej, zmiany legislacyjne, itp.).

Zarówno na 31 grudnia 2015 roku, jak i na 31 grudnia 2014 roku dla wszystkich rent przyjęto stopę techniczną w wysokości 3,6% oraz stopę wzrostu rent w wysokości 3,9%, oszacowaną w oparciu o prognozy inflacji oraz wzrostu wynagrodzeń.

Dla rent dożywotnich okres, przez jaki renta będzie wypłacana ustala się na podstawie publicznie dostępnych statystyk, w Polsce przykładowo PTTŻ publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny. Dodatkowo, przy ustalaniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent uwzględnia się koszt przyszłej ich obsługi w wysokości 3% wartości wypłacanych świadczeń.

Szacowaną wartość ostateczną wypłacanych odszkodowań i świadczeń w trójkątach rozwoju rezerw, a także analizę wrażliwości wyniku netto oraz kapitałów własnych na zmianę założeń wykorzystywanych przy wylczeniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent zaprezentowano w punkcie 8.5.1.1. Techniki stosowane przy wylczeniu rezerwy IBNR oraz metodologię szacowania rezerw na stary portfel przedstawiono w punkcie 5.18.2.1.

6.2.4. Założenia przyjęte w procesie szacowania rezerw technicznych w ubezpieczeniach na życie

Wysokość rezerw ubezpieczeń na życie odpowiada wartości zobowiązań wynikających z zawartych umów ubezpieczeń. Ustalana jest jako różnica pomiędzy wartością bieżącą oczekiwanych świadczeń, a wartością bieżącą oczekiwanych składek przy zastosowaniu tzw. metody składki netto. W kalkulacji rezerw uwzględnia się wszystkie świadczenia oraz składki przewidziane w umowach jako kontraktowe zobowiązania i należności, bez względu na fakt, czy umowa będzie przez ubezpieczającego realizowana do końca umówionego okresu, czy będzie przez niego wypowiedziana. Przyjęte założenia dotyczące częstotliwości występowania zdarzeń objętych ochroną ubezpieczeniową, tj. śmiertelność, zachorowalność i wypadkowość ustala się na podstawie publicznie dostępnych statystyk, w Polsce przykładowo PTTŻ lub w oparciu o statystyki własne opracowane na podstawie danych historycznych z poszczególnych grup produktów znajdujących się w portfelu.

Założenia stosowane w kalkulacji rezerw ubezpieczeń na życie określa się odrębnie dla poszczególnych produktów ubezpieczeniowych w momencie ustalania taryf składek i wprowadzenia danego produktu do sprzedaży. Co roku poszczególne przyjmowane założenia są weryfikowane pod względem adekwatności. W przypadku stwierdzenia niewystarczalności któregośkolwiek z pierwotnie określonych założeń wprowadza się zmiany w tym zakresie, natomiast w przypadku braku niedoboru, stosuje się początkowo ustalone założenia pierwotne (tzw. *lock-in-assumptions*).

Częstość występowania zdarzeń objętych ochroną ubezpieczeniową

Grupowe ubezpieczenia pracownicze w zakładach pracy oraz ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane pracownicze i rodzinne obejmują ochroną ubezpieczeniową również członków rodzin osób ubezpieczonych (głównych ubezpieczonych). Ze względu na fakt posiadania informacji wyłącznie o głównych ubezpieczonych objętych ubezpieczeniami kontynuowanymi oraz z uwagi na brak pełnych informacji na temat wieku, płci oraz stanu cywilnego i rodzinnego osób ubezpieczonych w ubezpieczeniach grupowych, przeprowadzono badanie statystyczne dotyczące struktury wieku i płci osób objętych ubezpieczeniami grupowymi oraz członków ich rodzin. Na tej podstawie określono również założenia dotyczące struktury rodzin osób objętych ubezpieczeniami indywidualnie kontynuowanymi.

Przyjęte na podstawie wyników badania statystycznego założenia do stosowanej metody ustalania rezerw dla ubezpieczeń grupowych, opartej na rachunku prawdopodobieństwa i statystyce, pozwalają na uwzględnienie struktury wieku i płci ubezpieczonych oraz członków ich rodzin i na wiarygodne oszacowanie rezerw zbiorczo dla całego portfela.

Analizę wrażliwości wyniku netto oraz kapitałów własnych na zmianę założeń wykorzystywanych przy wyliczaniu rezerw technicznych w ubezpieczeniach na życie zaprezentowano w punkcie 8.5.1.2.

6.2.5. Odroczone koszty akwizycji

Od 1 stycznia 2015 roku PZU rozszerzył zakres kosztów podlegających odraczeniu w czasie o część pośrednich kosztów akwizycji związanych z zawieraniem i odnawianiem polis ubezpieczeniowych w szczególności koszty działań związane bezpośrednio z procesami sprzedażowymi, które nie mogą zostać zakwalifikowane jako bezpośrednie koszty akwizycji, przede wszystkim koszty działań związanych z: procesami zawierania umów i *underwritingu* w jednostkach sprzedażowych (wyodrębnianych na podstawie ankiet czasu pracy), automatycznym i manualnym wprowadzaniem polis do systemów produkcyjnych (ewidencja sprzedaży) oraz funkcjonowaniem contact center w zakresie sprzedaży polis. Powyższa zmiana zapewnia lepszą współmierność przychodów i kosztów (przypis składki generowany przez te działania jest odraczany w czasie poprzez rezerwę składki) i spowodowała podwyższenie wyniku brutto 2015 roku o kwotę 112 031 tys. zł.

6.2.6. Kalkulacja rezerw na świadczenia pracownicze

Rezerwy na odprawy emerytalne i świadczenia pośmiertne (zaprezentowane w punkcie 44) szacowane są metodami aktuarialnymi z zastosowaniem odpowiednich technik i założeń aktuarialnych.

Założenia aktuarialne

W tabeli poniżej prezentowane są zasadnicze założenia aktuarialne zastosowane przy wyliczaniu tych rezerw.

Zasadnicze założenia aktuarialne przyjęte w kalkulacji rezerw na odprawy emerytalne i pośmiertne	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Stopy dyskontowe, w tym:		
- PZU i PZU Życie	zgodne z krzywą rentowności obligacji ¹⁾	zgodne z krzywą rentowności obligacji ²⁾
- pozostałe spółki Grupy PZU	1,0%-4,5%	1,0%-4,5%
Przewidywane stopy wzrostu wynagrodzeń, w tym:		
- PZU i PZU Życie	3,0%	3,0%
- pozostałe spółki Grupy PZU	0,2%-5,0%	0,2%-4,3%
Wskaźnik śmiertelności, w tym:		
- PZU i PZU Życie	PTTŻ ³⁾	PTTŻ ³⁾
- pozostałe spółki Grupy PZU	PTTŻ ³⁾	PTTŻ ³⁾
Wskaźnik rotacji pracowników, w tym:		
- PZU i PZU Życie	właściwy dla spółki ⁴⁾	właściwy dla spółki ⁴⁾
- pozostałe spółki Grupy PZU	0,0%-15,6%	0,0%-10,0%
Wskaźnik inwalidztwa (odejścia na rentę), w tym:		
- PZU i PZU Życie	0,2%	0,2%
- pozostałe spółki Grupy PZU	30%-60% PTTŻ ⁵⁾	30%-60% PTTŻ ⁵⁾

¹⁾ Krzywa rentowności obligacji zerokuponowych Skarbu Państwa zastosowana do dyskontowania rezerw na świadczenia pracownicze w PZU i PZU Życie na 31 grudnia 2015 roku obejmuje lata 2016-2045 przyjmując wartości rosnące (zakres wartości 1,51% - 3,41%).

²⁾ Krzywa rentowności obligacji zerokuponowych Skarbu Państwa zastosowana do dyskontowania rezerw na świadczenia pracownicze w PZU i PZU Życie na 31 grudnia 2014 roku obejmuje lata 2015-2045 przyjmując wartości rosnące dla przedziału do roku 2033 (zakres wartości 1,75% - 2,90%), a następnie staje się krzywą odwróconą malejącą do poziomu 2,88%.

³⁾ Wskaźnik śmiertelności przyjmowany na poziomie określonym w PTTŻ.

⁴⁾ Wskaźnik rotacji pracowników obliczony na podstawie bieżącej obserwacji odejść z pracy. Wskaźnik jest różnicowany ze względu m. in. na wiek, staż pracy i płeć pracownika.

⁵⁾ Wskaźnik inwalidztwa przyjmowany jako odpowiedni procent wartości wskaźnika śmiertelności, opisanego powyżej. W niektórych spółkach Grupy PZU wskaźnika tego nie uwzględnia się.

Analiza wrażliwości

Wpływ zmiany założeń aktuarialnych dla odpraw emerytalnych i świadczeń pośmiertnych na wartość tych rezerw	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
	Odprawy emerytalne	Świadczenia pośmiertne	Odprawy emerytalne	Świadczenia pośmiertne
Stopy dyskontowe				
- wzrost o 1 p.p.	(2 028)	(2 578)	(2 124)	(2 629)
- spadek o 1 p.p.	2 517	3 094	2 652	3 176
Przewidywane stopy wzrostu wynagrodzeń:				
- wzrost o 1 p.p.	2 490	3 056	2 611	3 125
- spadek o 1 p.p.	(2 044)	(2 596)	(2 134)	(2 639)
Wskaźnik śmiertelności:				
- wzrost o 10%	(239)	2 026	(245)	1 978
- spadek o 10%	245	(2 071)	251	(2 022)
Wskaźnik rotacji pracowników:				
- wzrost o 10%	(332)	(620)	(356)	(620)
- spadek o 10%	350	650	375	650

6.2.7. Szacunki rezerw na sprawy sporne

Rezerwy na sprawy sporne ustala się metodą indywidualną, zgodnie z MSR 37, z uwzględnieniem prawdopodobieństwa wystąpienia wpływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne dla wypełnienia ciężącego obowiązku. Wpływ środków uznaje się za prawdopodobny, jeśli bardziej możliwe jest, że do zaistnienia zdarzenia dojdzie, niż to, że do niego nie dojdzie, czyli gdy prawdopodobieństwo zaistnienia zdarzenia jest większe od prawdopodobieństwa, że zdarzenie nie nastąpi.

Szczegółowe opisy i kwoty rezerw na sprawy sporne zaprezentowano w punktach 45 i 53.

6.2.8. Aktywa i zobowiązania z tytułu podatku odroczonego

Spółki Grupy PZU dokonały oszacowania przyszłego dochodu do opodatkowania pod kątem możliwości realizacji ujemnych różnic przejściowych z tytułu strat podatkowych poniesionych przez te spółki. W wyniku tych szacunków nie rozpoznano aktywów z tytułu podatku odroczonego dotyczącego części strat podatkowych. Kwoty nierozpoznanych aktywów wykazano w punkcie 34.

7. Sprawozdawczość dotycząca segmentów

7.1 Segmenty sprawozdawcze

7.1.1. Kryterium podstawowe podziału

Segmenty operacyjne to części składowe jednostki, dla których dostępne są odrębne informacje finansowe, podlegające regularnej ocenie przez GOOZPDO, w praktyce jest to Zarząd PZU, związanej z alokacją zasobów i oceną wyników działalności.

Podstawowy podział segmentacyjny Grupy PZU oparty jest na kryterium jednostek podlegających konsolidacji, z zastrzeżeniem, że w odniesieniu do ubezpieczeniowych spółek Grupy PZU (PZU, PZU Życie i Link4) z siedzibą w Polsce wyodrębnia się dodatkowo segmenty oparte na kryteriach grup klientów, linii produktowych oraz charakteru działalności.

W przypadku PZU i Link4 wyodrębniono następujące segmenty:

- ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia osobowe i majątkowe);
- ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia osobowe i majątkowe);
- inwestycje – obejmujące działalność lokacyjną w zakresie środków własnych.

W przypadku PZU Życie wyodrębniono następujące segmenty:

- ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie);
- ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie);
- inwestycje - obejmujące działalność lokacyjną w zakresie środków własnych;
- kontrakty inwestycyjne – opisane szerzej w dalszej części tego rozdziału.

Ze względu na swą odrębność, funkcjonowanie w odrębnych środowiskach regulacyjnych, stosowany w Grupie PZU system wewnętrznej sprawozdawczości finansowej, zgodnie z podziałem segmentacyjnym Grupy PZU opartym na kryterium konsolidowanych jednostek oraz przydatności użytkownikom sprawozdań finansowych wyodrębniono dodatkowo następujące segmenty:

- ubezpieczenia emerytalne;
- Kraje bałtyckie – Litwa, Łotwa i Estonia (ubezpieczenia osobowe i majątkowe oraz ubezpieczenia na życie);
- Ukraina (ubezpieczenia osobowe i majątkowe oraz ubezpieczenia na życie).

W przypadku zaistnienia przesłanek jakościowych lub ilościowych, opisanych w MSSF 8 pkt 12-19, segmenty operacyjne mogą być łączone w segmenty sprawozdawcze. W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym nie łączono wyodrębnionych segmentów operacyjnych w segmenty sprawozdawcze, za wyjątkiem segmentu inwestycje, obejmującego działalność lokacyjną w zakresie środków własnych spółek Grupy PZU oraz segmentu Kraje bałtyckie, należące do którego kraje połączono ze względu na podobieństwo oferowanych produktów i usług oraz podobne środowisko regulacyjne.

7.1.2. Informacje dotyczące obszarów geograficznych

Grupa PZU stosuje uzupełniający podział segmentacyjny wg kryterium geograficznego, na podstawie którego wyodrębniono następujące segmenty:

- Polska;
- Kraje bałtyckie;
- Ukraina.

7.2 Rozliczenia pomiędzy segmentami

Wynik netto z inwestycji (różnica pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami) wykazywany w ubezpieczeniach korporacyjnych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach masowych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (ubezpieczenia na życie), ubezpieczeniach indywidualnych (ubezpieczenia na życie) określany jest na podstawie cen transferowych opartych na stopach procentowych z krzywych rentowności skarbowych papierów wartościowych (stopa wolna od ryzyka). W przypadku produktów ubezpieczeniowych typu *unit-linked*, z gwarantowaną stopą oraz strukturyzowanych wykazuje się wprost wynik netto z lokat stanowiących pokrycie odpowiadających im rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

7.3 Miara zysku segmentu

Podstawową miarą zysku segmentu w Grupie PZU jest:

- w przypadku spółek ubezpieczeniowych mających siedzibę w Polsce – wynik na ubezpieczeniach, będący wynikiem finansowym przed podatkiem oraz pozostałymi przychodami i kosztami operacyjnymi (w tym kosztami finansowania), uwzględniający jednak przychody z inwestycji (odpowiadających wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) określone wg stopy wolnej od ryzyka. Wynik na ubezpieczeniach jest miarą zbliżoną do zdefiniowanego w PSR wyniku technicznego ubezpieczeń z tym, że zarówno w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych jak też ubezpieczeniach na życie zawiera wynik netto z inwestycji opisany w zdaniu poprzednim;
- w przypadku spółek ubezpieczeniowych mających siedzibę za granicą – analogicznie jak powyżej z uwzględnieniem całego wyniku inwestycyjnego spółki, tj. bez korekty przychodu z inwestycji opisanej powyżej, wyliczony zgodnie z MSSF;
- w przypadku spółek innych niż ubezpieczeniowe – wynik z działalności operacyjnej według lokalnych standardów rachunkowości w kraju siedziby spółki lub według MSSF, będący wynikiem finansowym przed podatkiem i kosztami finansowania.

7.4 Charakterystyka segmentów

Poniżej przedstawiono charakterystykę wszystkich wyodrębnionych segmentów sprawozdawczych Grupy PZU z przedstawieniem standardów rachunkowości, według których przedstawiono ich dane finansowe:

- ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia osobowe i majątkowe) – raportujący wg PSR – obejmujący szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, dostosowanych do potrzeb klienta i z indywidualną wyceną ryzyka, oferowanych dużym podmiotom gospodarczym;
- ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia osobowe i majątkowe) – raportujący wg PSR – obejmujący szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, wypadkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, oferowanych klientom indywidualnym oraz podmiotom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw;
- ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie) – raportujący wg PSR – obejmujący ubezpieczenia grupowe, kierowane przez PZU Życie do grup pracowników oraz innych grup formalnych (np. związki zawodowe), w ramach których do umowy ubezpieczenia przystępują osoby pozostające w stosunku prawnym z ubezpieczającym (np. pracodawcą, związkiem zawodowym) oraz ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane, gdzie ubezpieczający nabył prawo do indywidualnej kontynuacji w fazie grupowej. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych;
- ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie) – raportujący wg PSR – obejmujący ubezpieczenia oferowane przez PZU Życie klientom indywidualnym, w ramach których umowa ubezpieczenia dotyczy konkretnego ubezpieczonego a ubezpieczony podlega indywidualnej ocenie ryzyka. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych;
- inwestycje – raportujący wg PSR – obejmujący działalność lokacyjną w zakresie środków własnych Grupy PZU rozumianych jako nadwyżka lokat nad rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi w spółkach ubezpieczeniowych Grupy PZU mających siedzibę w Polsce (PZU, Link4 i PZU Życie) powiększoną o nadwyżkę dochodów osiągniętą ponad stopę wolną od ryzyka z inwestycji odpowiadających wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych PZU, Link4 i PZU Życie w produktach ubezpieczeniowych, czyli nadwyżkę dochodów z lokat PZU, Link4 i PZU Życie ponad dochody alokowane według cen transferowych do segmentów ubezpieczeniowych. Ponadto, segment Inwestycje obejmuje dochody z innych wolnych środków finansowych w Grupie PZU (w tym konsolidowane fundusze inwestycyjne);
- ubezpieczenia emerytalne – raportujący wg PSR - obejmujący spółkę PTE PZU;
- Ukraina (ubezpieczenia osobowe i majątkowe oraz ubezpieczenia na życie) – raportujący wg MSSF – obejmujący spółki PZU Ukraine i PZU Ukraine Life;
- Kraje bałtyckie (ubezpieczenia osobowe i majątkowe oraz ubezpieczenia na życie) – raportujący wg MSSF – obejmujący spółki Lietuvos Draudimas AB wraz z oddziałem w Estonii, AAS Balta, PZU Lietuva (do 30 września 2015 roku), UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas;
- kontrakty inwestycyjne – raportujący wg PSR – obejmujący produkty PZU Życie nietransferujące istotnego ryzyka ubezpieczeniowego w rozumieniu MSSF 4 i niespełniające definicji umowy ubezpieczeniowej (tj. niektóre produkty z gwarantowaną stopą zwrotu oraz niektóre produkty z funduszem kapitałowym – *unit-linked*), opisane w punkcie 7.5.2;
- pozostałe – raportujący łącznie wg MSSF lub PSR (MSSF 8 nie wymaga prezentacji wyników segmentów zakwalifikowanych do kategorii „pozostałe” wg spójnych zasad rachunkowości) – obejmuje pozostałe jednostki, niezakwalifikowane do żadnego innego segmentu powyżej, których przychody pochodzą w przeważającej mierze z działalności produkcyjnej armatury, grzejników i odlewów oraz z działalności usługowej.

7.5 Zastosowane zasady rachunkowości według PSR

7.5.1. PZU

PSR oraz różnice pomiędzy PSR i MSSF w zakresie dotyczącym jednostkowej sprawozdawczości finansowej PZU przedstawiono szczegółowo w jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU za 2015 rok.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2015 rok dostępne jest na stronie internetowej PZU pod adresem www.pzu.pl w zakładce „Relacje inwestorskie”.

7.5.2. PZU Życie

Zasady rachunkowości według PSR dotyczące PZU Życie są zbieżne z PSR dotyczącymi PZU (pomijając rachunkowość umów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych).

Zasady dotyczące rachunkowości umów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych PZU Życie według MSSF przedstawiono w punktach 5.13.4, 5.13.5, 5.18.1.2, 5.18.2.2.

Podstawową różnicą pomiędzy PSR i MSSF w odniesieniu do rachunkowości umów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych PZU Życie jest klasyfikacja kontraktów. W PSR nie ma pojęcia kontraktu inwestycyjnego, w konsekwencji wszystkie umowy klasyfikowane są jako umowy ubezpieczeniowe. Wg MSSF klasyfikację umów przeprowadza się zgodnie z wytycznymi zawartymi w MSSF 4, dotyczącymi klasyfikacji produktów jako umowy ubezpieczeniowe (podlegające MSSF 4) bądź kontrakty inwestycyjne (ujmowane zgodnie z MSR 39). W przypadku tych ostatnich przypis składki nie jest rozpoznawany. Klasyfikację umów opisano w punkcie 6.1.2.

7.6 Konstrukcja noty segmentowej i uzgodnienia w niej zawarte

Z uwagi na oparcie miar zysku segmentów na lokalnych standardach rachunkowości obowiązujących w kraju siedziby spółki Grupy PZU lub MSSF, dane finansowe segmentów wykazywane są w różnych standardach rachunkowości (PSR, MSSF).

W nocie 7.7 zaprezentowano, wymagane zgodnie z MSSF 8 pkt 28, uzgodnienie sumy przychodów (rozumianych jako składka zarobiona netto) oraz sumy zysków lub strat segmentów sprawozdawczych ze skonsolidowanym zyskiem z działalności operacyjnej.

7.7 Uproszczenia w nocie segmentowej

W nocie segmentowej zastosowano pewne uproszczenia dopuszczalne przez MSSF 8. Poniżej przedstawiono ich uzasadnienie:

- odstąpienie od prezentacji danych o alokacji wszystkich aktywów i zobowiązań do poszczególnych segmentów. Wynika to z faktu, że sprawozdawczość zarządcza nie zawiera takich zestawień. Główną informacją analizowaną przez Zarząd PZU są dane o wynikach danych segmentów i na tej podstawie podejmowane są decyzje zarządcze, w tym o alokacji zasobów. Analiza dotycząca alokowanych do segmentów aktywów i zobowiązań ograniczona jest do monitoringu spełniania wymogów regulacyjnych dotyczących współczynników adekwatności kapitałowej oraz pokrycia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych aktywami (analiza w podziale na poszczególne spółki ubezpieczeniowe, a nie grupy produktów);
- prezentacja wyniku netto z inwestycji jedną kwotą jako różnicy pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami z inwestycji – wynikające z wewnętrznej oceny wyników segmentów w oparciu o taką łączną miarę wyników inwestycyjnych;

- niealokowanie do segmentu „inwestycje” przychodów i kosztów innych niż dotyczących zrealizowanych i niezrealizowanych przychodów i kosztów z inwestycji – wynikająca ze sposobu analizy danych tego segmentu oraz niepraktyczność takiej alokacji.

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku
(w tysiącach złotych)

Rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015 roku	Ubezpieczenia korporacyjne (ub. maj i os.)	Ubezpieczenia masowe (ub. maj i os.)	Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ub. na życie)	Ubezpieczenia indywidualne (ub. na życie)	Inwestycje	Ubezpieczenia emerytalne	Ukraina	Kraje bałtyckie	Kontrakty inwestycyjne	Pozostała działalność	Suma segmentów
	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR	MSSF	MSSF	PSR	PSR	
Składki przypisane brutto na zewnątrz	1 765 031	7 309 028	6 688 657	1 234 260	-	-	168 184	1 193 884	141 088	-	18 500 132
Składki przypisane brutto między segmentami	59 422	217 739	-	-	-	-	-	-	-	-	277 161
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 824 453	7 526 767	6 688 657	1 234 260	-	-	168 184	1 193 884	141 088	-	18 777 293
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(261 065)	(218 688)	553	(22)	-	-	(67 822)	(41 354)	-	-	(588 398)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	1 563 388	7 308 079	6 689 210	1 234 238	-	-	100 362	1 152 530	141 088	-	18 188 895
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	46 049	113 771	-	-	-	-	17 509	3 624	-	-	180 953
Składki zarobione netto	1 476 022	6 791 252	6 691 210	1 234 634	-	-	102 150	1 109 535	141 063	-	17 545 866
Dochody z lokat, w tym:	121 403	518 130	601 663	250 382	2 287 073	6 949	41 270	21 782	16 064	175 239	4 039 955
Wynik netto z inwestycji (operacje na zewnątrz)	121 403	518 130	601 663	250 382	506 166	6 949	41 270	21 782	16 064	175 239	2 259 048
Wynik netto z inwestycji (operacje między segmentami)	-	-	-	-	1 780 907	-	-	-	-	-	1 780 907
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	48 950	166 452	997	74	-	-	-	-	4	-	216 477
Przychody z działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	-	-	-	-	-	118 521	-	-	-	591 876	710 397
Pozostałe przychody operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	908	-	-	-	21 091	21 999
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	(951 558)	(4 459 100)	(4 714 810)	(843 613)	-	-	(87 081)	(695 815)	(698 693)	-	(12 450 670)
Zmiany stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(267 738)	(69 651)	(35 413)	(6 581)	-	-	757	(13 128)	4 235	-	(387 519)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	41 393	52 231	123	-	-	-	13 124	16 765	-	-	123 636
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw	308 352	32 425	-	-	-	-	(85)	5 243	-	-	345 935
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(869 551)	(4 444 095)	(4 750 100)	(850 194)	-	-	(73 285)	(686 935)	(694 458)	-	(12 368 618)
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym, rezerwy ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	(10 040)	(26 916)	31 624	(240 832)	-	-	-	-	558 454	-	312 290
Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym, łącznie ze zmianą stanu rezerw	(6 059)	(1 132)	(266)	(209)	-	-	-	-	5	-	(7 661)
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	(50 672)	(288 948)	(66 685)	(5 844)	-	-	-	-	(654)	-	(412 803)
Koszty odsetkowe	-	-	-	-	-	-	(255)	(1 833)	-	(65 502)	(67 590)
Koszty akwizycji	(287 687)	(1 394 293)	(356 308)	(122 731)	-	(2 947)	(46 617)	(252 779)	(9 993)	-	(2 473 355)
Koszty administracyjne	(127 383)	(665 744)	(577 220)	(59 670)	-	(39 865)	(21 154)	(146 422)	(9 345)	-	(1 646 803)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	16 627	(3 058)	(222)	-	-	-	-	-	-	-	13 347
Koszty działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(590 660)	(590 660)
Pozostałe koszty operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	(2 087)	-	-	-	(22 978)	(25 065)
Wynik na ubezpieczeniach / Zysk (strata) z działalności operacyjnej	311 610	651 648	1 574 693	205 610	2 287 073	81 479	2 109	43 348	1 140	109 066	5 267 776

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku
(w tysiącach złotych)

Rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku	Ubezpieczenia korporacyjne (ub. maj i os.)	Ubezpieczenia masowe (ub. maj i os.)	Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ub. na życie)	Ubezpieczenia indywidualne (ub. na życie)	Inwestycje	Ubezpieczenia emerytalne	Ukraina	Kraje bałtyckie	Kontrakty inwestycyjne	Pozostała działalność	Suma segmentów
	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR	MSSF	MSSF	PSR	PSR	
Składki przypisane brutto na zewnątrz	1 807 349	6 559 511	6 539 082	1 268 637	-	-	173 562	536 498	374 467	-	17 259 106
Składki przypisane brutto między segmentami	23 794	9 973	-	-	-	-	-	-	-	-	33 767
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 831 143	6 569 484	6 539 082	1 268 637	-	-	173 562	536 498	374 467	-	17 292 873
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(226 610)	(62 606)	(4 272)	(122)	-	-	(32 988)	(27 698)	-	-	(354 296)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	1 604 533	6 506 878	6 534 810	1 268 515	-	-	140 574	508 800	374 467	-	16 938 577
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(201 832)	37 816	2 242	(1 088)	-	-	(13 076)	(31 528)	14	-	(207 452)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	59 559	18 311	-	-	-	-	8 423	(278)	-	-	86 015
Składki zarobione netto	1 462 260	6 563 005	6 537 052	1 267 427	-	-	135 921	476 994	374 481	-	16 817 140
Dochody z lokat, w tym:	136 456	562 821	713 254	326 696	2 823 234	11 639	41 058	14 617	43 550	167 678	4 841 003
Wynik netto z inwestycji (operacje na zewnątrz)	136 456	562 821	713 254	326 696	578 923	11 639	41 058	14 617	43 550	167 678	2 596 692
Wynik netto z inwestycji (operacje między segmentami)	-	-	-	-	2 244 311	-	-	-	-	-	2 244 311
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	37 215	106 596	1 103	48	-	-	-	-	5	-	144 967
Przychody z działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	-	-	-	-	-	270 565	-	-	-	443 144	713 709
Pozostałe przychody operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	711	-	-	-	5 916	6 627
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	(774 846)	(3 728 363)	(4 513 462)	(658 202)	-	-	(103 247)	(312 758)	(1 389 147)	-	(11 480 025)
Zmiany stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(315 611)	(693 683)	14 017	19 413	-	-	(1 786)	(21 625)	(2 571)	-	(1 001 846)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	28 166	34 380	85	-	-	-	7 208	26 293	-	-	96 132
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw	98 323	24 254	-	-	-	-	3 477	(4 126)	-	-	121 928
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(963 968)	(4 363 412)	(4 499 360)	(638 789)	-	-	(94 348)	(312 216)	(1 391 718)	-	(12 263 811)
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym, rezerwy ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, rezerwa na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	2 427	(9 526)	(70 328)	(611 119)	-	-	-	-	1 015 526	-	326 980
Premie i rabaty dla ubezpieczonych na udziale własnym, łącznie ze zmianą stanu rezerw	(2 325)	-	(638)	-	-	-	-	-	(38)	-	(3 001)
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	(39 759)	(220 142)	(21 227)	(1 689)	-	-	-	-	(494)	-	(283 311)
Koszty odsetkowe	-	-	-	-	-	-	(22)	(766)	-	(82 944)	(83 732)
Koszty akwizycji	(306 347)	(1 238 906)	(356 627)	(126 442)	-	(6 349)	(52 126)	(115 445)	(16 466)	-	(2 218 708)
Koszty administracyjne	(125 050)	(617 450)	(542 974)	(53 381)	-	(72 838)	(28 130)	(80 239)	(9 716)	-	(1 529 778)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	16 192	(26 506)	1 570	-	-	-	-	-	-	-	(8 744)
Koszty działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(415 875)	(415 875)
Pozostałe koszty operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	(244)	-	-	-	(25 625)	(25 869)
Wynik na ubezpieczeniach / Zysk (strata) z działalności operacyjnej	217 101	756 480	1 761 825	162 751	2 823 234	203 484	2 353	(17 055)	15 130	92 294	6 017 597

Uzgodnienie sumy segmentów i danych skonsolidowanych	1 stycznia - 31 grudnia 2015		1 stycznia - 31 grudnia 2014	
	Składka zarobiona netto	Wynik segmentu	Składka zarobiona netto	Wynik segmentu
Suma segmentów	17 545 866	5 267 776	16 817 140	6 017 597
Prezentacja kontraktów inwestycyjnych	(141 063)	-	(374 481)	-
Wycena instrumentów kapitałowych	-	103 795	-	55 972
Wycena nieruchomości	-	(31 708)	-	(29 821)
Rezerwa na wyrównanie szkodowości i fundusz prewencyjny	-	25 193	-	(61 260)
Odpisy na ZFŚS i koszty aktuarialne	-	(17 284)	-	(11 968)
Korekty konsolidacyjne	(19 932)	(2 408 387) ¹⁾	(13 289)	(2 277 302) ¹⁾
Dane skonsolidowane	17 384 871	2 939 385	16 429 370	3 693 218

¹⁾ Korekty konsolidacyjne wynikają przede wszystkim z dywidend wypłacanych pomiędzy poszczególnymi segmentami oraz z różnych standardów rachunkowości, w jakich raportowane są poszczególne segmenty sprawozdawcze (PSR i MSSF) oraz dane skonsolidowane (MSSF).

Podział geograficzny Rok 2015	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz	16 998 069	1 193 884	168 184	(1 093)	18 359 044
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami	64 692	-	-	(64 692)	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	242 799	-	-	-	242 799
Przychody netto z inwestycji	1 512 351	16 861	42 475	(419)	1 571 268
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	(390 839)	4 310	(2 193)	165 483	(223 239)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	389 649	611	988	-	391 248
Aktywa trwałe inne niż aktywa finansowe ¹⁾	2 387 834	302 298	3 229	(405)	2 692 956
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	345 674	-	1 145	2 370	349 189
Aktywa	104 738 120	1 825 890	217 201	(1 352 202)	105 429 009

¹⁾ Dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych.

Podział geograficzny Rok 2014	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz	16 174 579	536 498	173 562	-	16 884 639
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami	26 815	-	-	(26 815)	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	350 764	-	-	-	350 764
Przychody netto z inwestycji	1 654 726	10 241	39 682	-	1 704 649
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	426 016	1 402	(271)	-	427 147
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	510 482	2 974	1 655	-	515 111
Aktywa trwałe inne niż aktywa finansowe ¹⁾	1 706 430	160 650	3 887	(666)	1 870 301
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	20 556	5 383	1 018	-	26 957
Aktywa	67 788 204	1 185 229	224 704	(1 625 376)	67 572 761

¹⁾ Dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych.

7.8 Informacje dotyczące głównych klientów

Ze względu na charakter działalności spółek Grupy PZU nie występują kontrahenci, od których przychody stanowiłyby 10% lub więcej łącznych przychodów Grupy PZU (rozumianych jako składka przypisana brutto). W nocie 54.4 zaprezentowano przychody osiągnane od 10 największych kontrahentów Grupy PZU będących jednostkami zależnymi od Skarbu Państwa. Grupa PZU nie uznaje za jednego klienta jednostek, znajdujących się pod kontrolą rządu Rzeczypospolitej Polskiej (w tym agencji rządowych oraz innych podobnych organów lokalnych, krajowych lub międzynarodowych).

8. Zarządzanie ryzykiem

8.1 Wprowadzenie

Zarządzanie ryzykiem ma na celu:

- podniesienie wartości Grupy PZU poprzez aktywne i świadome zarządzanie wielkością przyjmowanego ryzyka;
- zapobieganie przyjmowania ryzyka na poziomie, który mógłby zagrozić stabilności finansowej Grupy PZU.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie PZU jest oparte o analizę ryzyka we wszystkich procesach i jednostkach. Zarządzanie ryzykiem jest integralną częścią systemu zarządzania.

Główne elementy zarządzania ryzykiem są spójne dla wszystkich spółek Grupy PZU i wdrożone tak, by zapewnić realizację planów strategicznych poszczególnych spółek, jak i celów biznesowych całej Grupy PZU. Należą do nich m. in.:

- systemy limitów i ograniczeń akceptowalnego poziomu ryzyka, w tym poziom apetytu na ryzyko;
- procesy obejmujące identyfikację, pomiar i ocenę, monitorowanie i kontrolę, raportowanie oraz działania zarządcze dotyczące poszczególnych ryzyk;
- struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem, w której kluczową rolę odgrywają Zarządy i Rady Nadzorcze spółek oraz dedykowane Komitety.

System zarządzania ryzykiem w Grupie PZU oparty jest na:

- strukturze organizacyjnej – obejmującej podział kompetencji i zadań realizowanych w procesie zarządzania ryzykiem przez organy statutowe, komitety oraz jednostki i komórki organizacyjne;
- procesie zarządzania ryzykiem – w tym metodach identyfikacji, pomiaru i oceny, monitorowania, kontrolowania i raportowania ryzyka oraz podejmowania działań zarządczych.

Strategia zarządzania ryzykiem w Grupie PZU i w poszczególnych spółkach Grupy PZU określa ramy zarządzania ryzykiem poprzez określenie granicznych parametrów ryzyka (zdefiniowanie apetytu na ryzyko i opis profilu ryzyka), wskazanie ról i odpowiedzialności uczestników procesu zarządzania ryzykiem oraz przebiegu tego procesu. Służy ona również usprawnieniu planowania działalności oraz utrzymywaniu ryzyka na akceptowalnym poziomie.

Celem strategii oraz powiązanych z nią polityk zarządzania poszczególnymi kategoriami ryzyka jest:

- wprowadzenie jednolitych definicji dotyczących zarządzania ryzykiem;
- wprowadzenie zasad identyfikacji, pomiaru i oceny, monitorowania i kontrolowania, raportowania ryzyka oraz podejmowania decyzji o wielkości ryzyka;
- ustalenie apetytu na ryzyko oraz profilu ryzyka.

W ramach przygotowania do wejścia w życie systemu Wypłacalność II, spójnym, zintegrowanym systemem zarządzania ryzykiem Grupy PZU objęto przede wszystkim podmioty ubezpieczeniowe Grupy PZU. Wdrożone w 2015 roku podejście zapewnia zgodność z wymogami ustawy z 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1844), która weszła w życie od 1 stycznia 2016 roku. Podmioty z pozostałych sektorów rynku finansowego są zobowiązane do stosowania standardów właściwych dla danego sektora. Przyjęte regulacje wewnętrzne określają:

- procesy, metody i procedury umożliwiające pomiar i zarządzanie ryzykiem;

- podział obowiązków w procesie zarządzania ryzykiem;
- zakres oraz warunki i częstotliwość sporządzania sprawozdań dotyczących zarządzania ryzykiem.

PZU sprawuje nadzór nad system zarządzania ryzykiem Grupy PZU na podstawie zawartych z podmiotami Grupy PZU porozumień o współpracy i przekazywanych na ich podstawie informacji oraz zarządza ryzykiem Grupy PZU w ujęciu zagregowanym.

Ze względu na krótki czas, jaki minął od dnia objęcia kontroli nad Alior Bankiem (18 grudnia 2015 roku) do dnia publikacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz obowiązujące przepisy prawa bankowego dotyczące m. in. tajemnicy bankowej, zarządzanie ryzykiem w Alior Banku od dnia objęcia kontroli przez Grupę PZU do dnia publikacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego odbywało się odrębnie od zarządzania ryzykiem w pozostałych jednostkach Grupy PZU. Tym niemniej Grupa PZU może monitorować system zarządzania ryzykiem w Alior Banku poprzez członków rady nadzorczej desygnowanych przez PZU.

Do głównych rodzajów ryzyka związanych z działalnością Alior Banku należą: ryzyko rynkowe (obejmujące ryzyka stopy procentowej, płynności, walutowe oraz cen towarów), kredytowe oraz operacyjne.

8.2 Struktura organizacyjna

Struktura organizacyjna systemu zarządzania ryzykiem jest spójna w Grupie PZU i w poszczególnych spółkach ubezpieczeniowych Grupy PZU obejmuje cztery poziomy kompetencyjne.

Trzy pierwsze to:

- Rada Nadzorcza, która sprawuje nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego procesu w ramach decyzji określonych w statucie danej spółki i regulaminie Rady Nadzorczej;
- Zarząd, który organizuje i zapewnia działanie systemu zarządzania ryzykiem poprzez uchwalanie strategii, polityk, wyznaczanie apetytu na ryzyko, określenie profilu ryzyka i określenie tolerancji na poszczególne kategorie ryzyk;
- komitety, które podejmują decyzje dotyczące ograniczania poziomu poszczególnych ryzyk do ram wyznaczonych przez apetyt na ryzyko. Komitety przyjmują procedury i metodyki związane z ograniczaniem poszczególnych ryzyk, a także akceptują limity ograniczające poszczególne rodzaje ryzyk.

Czwarty poziom kompetencyjny dotyczy działań operacyjnych i podzielony jest pomiędzy trzy linie obrony:

- pierwsza linia obrony – obejmuje bieżące zarządzanie ryzykiem na poziomie jednostek i komórek organizacyjnych spółek oraz podejmowanie decyzji w ramach procesu zarządzania ryzykiem;
- druga linia obrony – obejmuje zarządzanie ryzykiem poprzez wyspecjalizowane komórki zajmujące się identyfikacją, pomiarem, oceną, monitorowaniem i raportowaniem ryzyka oraz kontrolą limitów;
- trzecia linia obrony – obejmuje audyt wewnętrzny, który przeprowadza niezależne audyty elementów systemu zarządzania ryzykiem oraz czynności kontrolnych wbudowanych w działalność Grupy.

W procesie zarządzania ryzykiem w Alior Banku aktywną rolę odgrywają zarząd i rada nadzorcza Alior Banku oraz Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem corocznie określając strategię w tym zakresie, m. in. akceptując strategię zarządzania ryzykiem rynkowym, w tym głównych limitów ryzyka oraz kontrolując zgodność polityki Alior Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym.

Zarząd Banku jest odpowiedzialny m.in. za: nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem, monitorowanie i sprawozdawanie na temat ryzyka; określanie odpowiedniej organizacji oraz podziału zadań, akceptację polityk i instrukcji regulujących zarządzanie ryzykiem oraz wyznaczanie limitów szczegółowych dla ograniczenia ryzyka Alior Banku oraz zapewnienie odpowiedniego mechanizmu ich monitorowania i powiadamiania o przekroczeniach.

Podstawowe założenia strategii zarządzania ryzykiem rynkowym i płynności w Alior Banku zawarte są w polityce zarządzania aktywami i pasywami, opracowywanej w cyklu rocznym i przedstawianej przez Zarząd Alior Banku do akceptacji Radzie Nadzorczej Alior Banku w ramach akceptacji budżetu rocznego. Obowiązuje ona do momentu jej następnej aktualizacji.

Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami sprawuje bieżącą kontrolę nad zarządzaniem ryzykiem rynkowym, w tym ryzykiem płynności, akceptuje limity operacji Alior Banku na rynkach pieniężnych i kapitałowych. Podejmuje wszelkie decyzje, jeśli nie zostały one uprzednio zakwalifikowane do wyłącznych kompetencji zarządu bądź rady nadzorczej Alior Banku.

8.3 Apetyt na ryzyko, profil ryzyka oraz tolerancja na ryzyko

W ubezpieczeniowych spółkach Grupy PZU wdrożono proces ustalania apetytu na ryzyko oraz limitów na poszczególne kategorie ryzyka zgodny z procesem grupowym. Zarząd każdej z tych spółek wyznacza apetyt na ryzyko, profil ryzyka oraz limity tolerancji odzwierciedlające jej plany strategiczne oraz cele całej Grupy PZU.

Apetyt na ryzyko definiuje się jako ryzyko, które spółka jest gotowa podjąć w trakcie realizacji swoich celów biznesowych. Miarą apetytu na ryzyko jest poziom potencjalnych strat finansowych, spadku wartości aktywów lub wzrostu wartości zobowiązań w okresie jednego roku. Poziom apetytu na ryzyko określa się jako minimalny poziom wskaźnika pokrycia wymagań kapitałowych. Apetyt na ryzyko określa maksymalny poziom dopuszczalnego ryzyka przy wyznaczaniu limitów i ograniczeń na poszczególne ryzyka cząstkowe oraz poziom, po przekroczeniu którego podejmowane są określone działania zarządcze niezbędne do ograniczenia dalszego wzrostu ryzyka.

Profil ryzyka to limity ilościowe uszczegóławiające apetyt na ryzyko.

Limity tolerancji to dodatkowe limity wprowadzone na poszczególne rodzaje ryzyka ograniczające potencjalne ryzyko.

Takie podejście zapewnia adekwatność i efektywność systemu zarządzania ryzykiem w Grupie PZU oraz zapobiega akceptacji ryzyka na poziomie, który mógłby zagrozić stabilności finansowej zarówno spółek, jak i całej Grupy PZU. Za ustalenie odpowiedniego poziomu ryzyka w spółce odpowiedzialny jest jej Zarząd. Jednostka ds. ryzyka raz w roku dokonuje przeglądu wielkości apetytu na ryzyko. Wszystkie działania koordynowane są z poziomu Grupy PZU.

8.4 Metody identyfikacji, pomiaru, oceny, monitorowania i raportowania ryzyka

Identyfikacja, pomiar, ocena, monitorowanie i raportowanie ryzyka oraz podejmowane działania zarządcze zapewniają bieżącą adekwatność i efektywność systemu zarządzania ryzykiem. W Grupie PZU proces zarządzania ryzykiem składa się z:

- identyfikacji – rozpoczynającej się wraz z propozycją rozpoczęcia tworzenia produktu ubezpieczeniowego, nabycia instrumentu finansowego, zmiany procesu operacyjnego, a także z chwilą wystąpienia każdego innego zdarzenia, potencjalnie wpływającego na powstanie ryzyka. Proces identyfikacji występuje do momentu wygaśnięcia zobowiązań, należności lub działań związanych z danym ryzykiem. Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu rzeczywistych i potencjalnych źródeł ryzyka, następnie analizowanych pod względem istotności;
- pomiaru i oceny ryzyka – przeprowadzanych w zależności od charakterystyki danego typu ryzyka oraz poziomu jego istotności. Pomiar ryzyka przeprowadzają wyspecjalizowane jednostki. Jednostka ds. ryzyka w każdej spółce odpowiada za rozwój narzędzi oraz pomiar ryzyka w zakresie określającym apetyt na ryzyko, profil ryzyka i limity tolerancji;
- monitorowania i kontroli ryzyka – polegających na bieżącym przeglądzie odchyleń realizacji od założonych punktów odniesienia (limitów, wartości progowych, planów, wartości z poprzedniego okresu, wydanych rekomendacji i zaleceń);
- raportowania – umożliwiającego efektywną komunikację o ryzyku i wspierającego zarządzanie ryzykiem na różnych poziomach decyzyjnych;
- działań zarządczych, obejmujących m. in.: unikanie ryzyka, transfer ryzyka, ograniczanie ryzyka, określanie apetytu na ryzyko, akceptację poziomu ryzyka oraz narzędzia wspierające te działania, takie jak limity, programy reasekuracyjne czy przeglądy polityki *underwritingowej*.

W procesie zarządzania ryzykiem wyróżnione są dwa poziomy:

- poziom Grupy PZU – zapewniający, że Grupa PZU realizuje swoje cele biznesowe w sposób bezpieczny i dopasowany do skali ponoszonego ryzyka. Na tym poziomie monitorowane są limity oraz ryzyka specyficzne dla Grupy PZU, takie jak: ryzyko katastroficzne, ryzyko finansowe, ryzyko kontrahenta oraz koncentracja ryzyka. Grupa PZU zapewnia wsparcie we wdrażaniu zintegrowanego systemu zarządzania ryzykiem, obejmującego wprowadzenie spójnych mechanizmów, standardów i organizacji funkcjonowania efektywnego systemu kontroli wewnętrznej (ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zgodności), systemu zarządzania ryzykiem (w szczególności w obszarze reasekuracji) oraz systemu zarządzania bezpieczeństwem w Grupie PZU oraz monitoruje ich bieżące stosowanie. Realizując swoje zadania w ramach zintegrowanego systemu zarządzania ryzykiem upoważnione osoby z Grupy PZU współpracują z Zarządami podmiotów zależnych oraz z kierownictwem takich obszarów jak finanse, ryzyko, aktuariat, reasekuracja, inwestycje oraz compliance, na podstawie właściwych porozumień o współpracy;
- poziom podmiotu – zapewniający, że realizuje on swoje cele biznesowe w sposób bezpieczny i dopasowany do skali ponoszonego przez niego ryzyka. Na tym poziomie monitorowane są limity oraz specyficzne kategorie ryzyka występujące w danym podmiocie oraz w ramach zintegrowanego systemu zarządzania ryzykiem, wdrażane są mechanizmy, standardy i organizacja funkcjonowania efektywnego systemu kontroli wewnętrznej (ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zgodności), systemu zarządzania ryzykiem (w szczególności w obszarze reasekuracji) oraz systemu zarządzania bezpieczeństwem.

8.5 Profil ryzyka

Istotna zmiana profilu ryzyka Grupy PZU, która miała miejsce w 2015 roku związana jest z objęciem konsolidacją Alior Banku i rozpoznaniem w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nabytego portfela kredytowego i depozytowego. W efekcie istotnym składnikiem ryzyka stało się ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko kredytowe, związane z tymi portfelami.

Do głównych typów ryzyka, na które narażona jest Grupa PZU należą: aktuarialne, rynkowe (w tym w szczególności ryzyko stopy procentowej), kredytowe, koncentracji, operacyjne i braku zgodności.

Kluczowym wydarzeniem z punktu widzenia profilu ryzyka Grupy PZU było zintegrowanie procesu zarządzania ryzykiem w ubezpieczeniowych spółkach Grupy PZU oraz wdrożenie w tych spółkach wymogów systemu Wypłacalność II.

8.5.1. Ryzyko aktuarialne (ubezpieczenia majątkowe i osobowe oraz ubezpieczenia na życie)

Ryzyko aktuarialne to możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wynikać z zawartych umów ubezpieczenia i umów gwarancji ubezpieczeniowych, w związku z niewłaściwymi założeniami dotyczącymi wyceny składek i tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

Ryzyko aktuarialne obejmuje:

	Ubezpieczenia majątkowe	Ubezpieczenia na życie
Ryzyko długowieczności - możliwość straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynnika umieralności, tendencji współczynnika umieralności lub jego zmienności, w przypadku gdy spadek współczynnika umieralności prowadzi do zwiększenia wartości zobowiązań ubezpieczeniowych.	X	X
Ryzyko związane z wysokością ponoszonych kosztów – możliwość straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie wydatków ponoszonych na obsługę umów ubezpieczenia lub umów reasekuracji, tendencji tych wydatków lub ich zmienności.	X	X
Ryzyko związane z rezygnacjami z umów - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynników rezygnacji z umów, zamykania, odnawiania i wykupów polis lub zmienności tych współczynników.	X	X
Ryzyko katastroficzne - możliwość straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze znacznej niepewności założeń dotyczących wyceny i tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, związanych z ekstremalnymi lub wyjątkowymi zdarzeniami.	X	X
Ryzyko składki - możliwość nieodpowiedniego oszacowania stawek taryfowych i możliwości odchylenia przypisu składek od oczekiwanego poziomu, wynikające ze zmienności w zakresie występowania, częstości i skali ubezpieczanych zdarzeń.	X	ND
Ryzyko rezerw - możliwość nieodpowiedniego oszacowania poziomu rezerw techniczno – ubezpieczeniowych, jak również możliwości fluktuacji faktycznych szkód wokół ich średniej statystycznej ze względu na stochastyczną naturę przyszłych wypłat odszkodowań.	X	ND
Ryzyko rewizji wysokości rent - możliwość straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynników korygujących stosowanych do rent, tendencji tych współczynników lub ich zmienności, w związku ze zmianami otoczenia prawnego lub stanu zdrowia ubezpieczonej osoby.	X	ND
Ryzyko śmiertelności - możliwość straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian poziomu, współczynnika umieralności, tendencji współczynnika umieralności lub jego zmienności, w przypadku gdy wzrost współczynnika umieralności prowadzi do zwiększenia wartości zobowiązań ubezpieczeniowych.	ND	X
Ryzyko zachorowalności (niezdolności do pracy) - możliwość straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynników niezdolności do pracy, chorobowości i zachorowalności, tendencji tych współczynników lub ich zmienności.	ND	X

Grupa PZU zarządza ryzykiem aktuarialnym między innymi poprzez:

- kalkulację i monitorowanie adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- strategię taryfową oraz monitorowanie obecnych szacunków i ocenę adekwatności składki;
- *underwriting*;
- reasekurację.

Kalkulacja i monitoring adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Grupa PZU zarządza ryzykiem adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych poprzez stosowanie odpowiedniej metodyki ich obliczania i kontrolę procesów związanych z ustalaniem rezerw. Polityka tworzenia rezerw opiera się na:

- ostrożnościowym podejściu do określania wielkości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- zasadzie ciągłości, polegającej na niezmienności metodyki tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych o ile tylko nie wystąpią istotne okoliczności uzasadniające dokonanie zmian.

W przypadku ubezpieczeń majątkowych i osobowych poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oceniany jest raz w miesiącu i w określonych okolicznościach (dokonanie wypłaty, pozyskanie nowych informacji od likwidatorów lub prawników) aktualizuje się ich wysokość. Do analizy rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wykorzystuje się zestawienia ich rozwoju oraz wypłat w kolejnych latach. Wynikiem tej analizy jest ocena dokładności stosowanych metod aktuarialnych.

W przypadku ubezpieczeń na życie głównymi źródłami danych przy szacowaniu oczekiwanej częstości występowania świadczeń są statystyki publiczne (tablice trwania życia) publikowane przez wyspecjalizowane jednostki statystyczne oraz analizy danych historycznych z portfeli ubezpieczeniowych. Okresowych analiz statystycznych częstości występowania świadczeń dokonuje się na poziomie grup produktów, poszczególnych portfeli ubezpieczeniowych oraz odpowiednio zdefiniowanych homogenicznych grup ryzyka. Przeprowadzane analizy dają możliwość określenia względnych częstości występowania zdarzeń w stosunku do statystyk publicznych. Stosowanie odpowiednich metod statystycznych pozwala na określenie istotności wyznaczanych statystyk. W miarę potrzeb, stosowane są odpowiednie narzędzia bezpieczeństwa przy tworzeniu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i wycenie ryzyka.

W Grupie PZU oszacowanie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych przeprowadza się pod nadzorem głównych aktuariuszy.

Strategia taryfowa oraz monitoring obecnych szacunków i ocena adekwatności składki

Celem polityki taryfowej jest zagwarantowanie adekwatnego poziomu składki (tj. wystarczającego na pokrycie obecnych i przyszłych zobowiązań, wynikających z zawartych polis oraz wydatków). Równoległe z opracowywaniem taryfy składek wykonuje się symulacje dotyczące prognozowanego wyniku ubezpieczeń w kolejnych latach. Ponadto regularnie analizuje się adekwatność składek oraz rentowności portfeli dla poszczególnych ubezpieczeń na podstawie m.in. oceny wyniku technicznego produktu za dany okres sprawozdawczy. Częstość analiz zależy od materialności produktu i możliwej fluktuacji wyniku. W przypadku niekorzystnego przebiegu ubezpieczenia podejmuje się działania dla przywrócenia określonego poziomu rentowności, polegające na dostosowaniu taryfy składek lub na zmianie profilu ubezpieczanego ryzyka poprzez modyfikację ogólnych warunków ubezpieczenia.

Underwriting

W przypadku klientów korporacyjnych oraz małych i średnich przedsiębiorstw (SME, ang. *small and medium enterprises*) proces *underwritingu* funkcjonuje niezależnie od sprzedaży. Proces sprzedaży ubezpieczeń dla klientów korporacyjnych jest poprzedzony analizą i oceną ryzyka realizowaną przez dedykowane do tego celu zespoły. Z kolei proces *underwritingu* obejmuje system akceptacji ryzyka w zależności od przyznaných zakresów kompetencyjnych i limitów.

Reasekuracja

Program reasekuracyjny Grupy PZU w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych pełni funkcję zabezpieczającą jego podstawową działalność, ograniczając ryzyko wystąpienia zjawisk o charakterze katastroficznym, mogących w negatywny sposób wpłynąć na pozycję finansową Grupy PZU. Zadanie to jest realizowane poprzez umowy obligacyjne wraz z uzupełniającą je reasekuracją fakultatywną.

Grupa PZU ogranicza swoje ryzyko m.in. poprzez:

- nieproporcjonalną umowę nadwyżki szkód chroniącą portfele przed szkodami o charakterze katastroficznym (np. powódź, huragan);
- nieproporcjonalne umowy nadwyżki szkód chroniące między innymi portfele ubezpieczeń majątkowych, technicznych, morskich, transportowych i lotniczych, OC (w tym OC z ubezpieczeń komunikacyjnych) przed skutkami dużych pojedynczych szkód;
- proporcjonalną umowę chroniącą portfel ubezpieczeń finansowych.

Optymalizacja programu reasekuracyjnego w zakresie ochrony przed szkodami o charakterze katastroficznym bazuje na wynikach wewnętrznych analiz oraz wykorzystuje modele firm zewnętrznych.

8.5.1.1. Stopień narażenia na ryzyko aktuarialne - ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Podstawowe wskaźniki kosztów w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Wskaźnik wydatków	29,96%	28,94%
Wskaźnik szkodowości na udziale własnym	63,82%	66,39%
Wskaźnik zatrzymania składki przez reasekuratora	3,54%	3,84%
Wskaźnik mieszany	93,78%	95,32%

Wskaźnik wydatków to stosunek sumy kosztów akwizycji, kosztów administracyjnych oraz prowizji reasekuracyjnych i udziału w zyskach reasekuratorów do składek zarobionych netto.

Wskaźnik szkodowości na udziale własnym to stosunek odszkodowań oraz zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto do składek zarobionych netto.

Wskaźnik zatrzymania składki przez reasekuratora to procentowy udział reasekuratora w składkach ubezpieczeniowych przypisanych brutto.

Wskaźnik mieszany to stosunek sumy kosztów akwizycji, kosztów administracyjnych, prowizji reasekuracyjnych i udziału w zyskach reasekuratorów, odszkodowań oraz zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto do składek zarobionych netto.

Poniższe tabele prezentują rozwój rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz wypłaty w kolejnych okresach sprawozdawczych.

Rozwój szkód w ubezpieczeniach bezpośrednich majątkowych i osobowych brutto (wg okresu sprawozdawczego)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rezerwa na koniec okresu sprawozdawczego	7 540 570	7 898 097	8 292 721	8 698 661	9 380 501	9 870 123	10 989 024	11 782 567	13 311 566	13 162 561
Rezerwa oraz łączne wypłaty odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego):										
- wyliczone 1 rok później	7 300 086	7 697 588	8 382 022	8 560 746	9 680 960	10 298 173	11 285 586	12 241 486	13 031 673	
- wyliczone 2 lata później	7 286 968	7 833 155	8 409 631	8 855 827	10 192 492	10 752 650	11 958 413	12 179 921		
- wyliczone 3 lata później	7 436 865	7 852 001	8 757 918	9 346 313	10 718 813	11 589 871	11 973 179			
- wyliczone 4 lata później	7 443 246	8 140 607	9 215 412	9 874 432	11 574 390	11 738 383				
- wyliczone 5 lat później	7 661 124	8 599 531	9 723 948	10 712 439	11 735 090					
- wyliczone 6 lat później	8 102 772	9 076 948	10 558 365	10 875 392						
- wyliczone 7 lat później	8 523 330	9 842 325	10 747 125							
- wyliczone 8 lat później	9 224 422	10 027 933								
- wyliczone 9 lat później	9 416 220									
Suma rezerwy oraz łącznych wypłat odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego)	9 416 220	10 027 933	10 747 125	10 875 392	11 735 090	11 738 383	11 973 179	12 179 921	13 031 673	
Łączne wypłaty odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego)	4 684 166	4 835 703	4 996 462	4 628 205	4 904 361	4 169 497	3 675 277	2 957 342	2 237 974	
Rezerwa wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	4 732 054	5 192 230	5 750 663	6 247 187	6 830 729	7 568 886	8 297 902	9 222 579	10 793 699	
Różnica pomiędzy rezerwą na koniec pierwszego roku a rezerwą oszacowaną na koniec okresu sprawozdawczego (ang. <i>run-off result</i>)	(1 875 650)	(2 129 836)	(2 454 404)	(2 176 731)	(2 354 589)	(1 868 260)	(984 155)	(397 354)	279 893	
Powyższa różnica jako procent rezerwy na koniec pierwszego roku	-25%	-27%	-30%	-25%	-25%	-19%	-9%	-3%	2%	

Rozwój szkód w ubezpieczeniach bezpośrednich majątkowych i osobowych na udziale własnym (wg okresu sprawozdawczego)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rezerwa na koniec okresu sprawozdawczego	6 356 239	6 916 099	7 433 410	7 972 938	8 639 044	9 304 621	10 413 376	11 453 315	12 813 985	12 652 743
Rezerwa oraz łączne wypłaty odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego):										
- wyliczone 1 rok później	6 145 931	6 790 822	7 568 099	7 843 760	8 838 330	9 731 139	10 722 247	11 787 321	12 524 663	
- wyliczone 2 lata później	6 201 722	6 968 715	7 597 785	8 091 605	9 344 945	10 185 213	11 282 329	11 703 615		
- wyliczone 3 lata później	6 396 354	6 991 045	7 909 625	8 558 410	9 872 521	10 946 654	11 277 787			
- wyliczone 4 lata później	6 405 273	7 246 292	8 343 715	9 106 236	10 672 033	11 071 268				
- wyliczone 5 lat później	6 589 073	7 683 193	8 874 588	9 891 566	10 817 590					
- wyliczone 6 lat później	7 008 662	8 189 106	9 656 518	10 037 345						
- wyliczone 7 lat później	7 457 627	8 904 032	9 826 508							
- wyliczone 8 lat później	8 108 651	9 070 206								
- wyliczone 9 lat później	8 280 359									
Suma rezerwy oraz łącznych wypłat odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego)	8 280 359	9 070 206	9 826 508	10 037 345	10 817 590	11 071 268	11 277 787	11 703 615	12 524 663	
Łączne wypłaty odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego)	3 745 809	4 075 856	4 281 212	3 996 811	4 211 923	3 760 879	3 308 752	2 858 444	2 176 622	
Rezerwa wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	4 534 550	4 994 350	5 545 296	6 040 534	6 605 667	7 310 389	7 969 035	8 845 171	10 348 041	
Różnica pomiędzy rezerwą na koniec pierwszego roku a rezerwą oszacowaną na koniec okresu sprawozdawczego (ang. <i>run-off result</i>)	(1 924 120)	(2 154 107)	(2 393 098)	(2 064 407)	(2 178 546)	(1 766 647)	(864 411)	(250 300)	289 322	
Powyższa różnica jako procent rezerwy na koniec pierwszego roku	-30%	-31%	-32%	-26%	-25%	-19%	-8%	-2%	2%	

Przyrost ujemnej wartości run-off'u w 2015 roku wynika głównie z rozpoznania roszczeń z tytułu szkód osobowych dla szkód z lat ubiegłych.

Główną część portfela Grupy PZU stanowią ubezpieczenia komunikacyjne – autocasco oraz OC posiadaczy pojazdów mechanicznych. Oba rodzaje ubezpieczeń zawierane są na ogół na rok, w trakcie którego szkoda musi zaistnieć, aby została wypłacona. W przypadku ubezpieczenia autocasco czas na zgłoszenie szkody jest krótki i nie jest źródłem niepewności. Inaczej jest w przypadku ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, gdzie czas na zgłoszenie szkody może wynosić aż 30 lat. Wysokość szkód majątkowych jest w szczególności wrażliwa na ilość zgłaszanych roszczeń sądowych oraz zapadające w poszczególnych sprawach wyroki sądowe. W przypadku umów ubezpieczeń OC pojawiają się nowe typy szkód oraz dodatkowe roszczenia ujawniane ze znacznym opóźnieniem, co istotnie komplikuje proces szacowania rezerw techniczno-ubezpieceniowych.

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Ze względu na uwarunkowania klimatyczne regionu, w którym działalność prowadzi Grupa PZU, ryzyko koncentracji może wystąpić w przypadku szkód o charakterze katastroficznym, jak np. powodzie czy huragany. W związku z tym poniżej zaprezentowano narażenie Grupy PZU na szkody o charakterze katastroficznym.

W zależności od udziału procentowego wartości wypłaconych szkód powodziowych i huraganowych w łącznej wartości szkód wypłaconych w latach, w których dochodziło do zdarzeń o charakterze katastroficznym, tj. powodzi czy huraganów wyróżniono trzy grupy regionów. Następnie dla każdego regionu ustalono odpowiednie wartości sum ubezpieczenia i ilości polis uzyskując koncentrację ryzyka powodziowego i huraganowego.

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody powodziowe

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody powodziowe na 31 grudnia 2015		Suma ubezpieczenia					Razem
		0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1 000 tys. zł	1 000-2 000 tys. zł	pow. 2 000 tys. zł	
Regiony A - gdzie odszkodowania powodziowe stanowią od 0 do 5% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	6,5%	10,0%	4,3%	1,9%	9,8%	32,5%
	Liczba polis	32,2%	10,3%	2,1%	0,5%	0,3%	45,4%
Regiony B - gdzie odszkodowania powodziowe stanowią od 5 do 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	1,1%	1,5%	0,8%	0,6%	7,1%	11,1%
	Liczba polis	5,8%	1,6%	0,4%	0,1%	0,2%	8,1%
Regiony C - gdzie odszkodowania powodziowe stanowią powyżej 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	6,4%	10,3%	3,9%	2,1%	33,7%	56,4%
	Liczba polis	33,1%	10,6%	1,9%	0,5%	0,4%	46,5%
Razem	Suma ubezpieczenia	14,0%	21,8%	9,0%	4,6%	50,6%	100,0%
	Liczba polis	71,1%	22,5%	4,4%	1,1%	0,9%	100,0%

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody powodziowe na 31 grudnia 2014		Suma ubezpieczenia					Razem
		0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1 000 tys. zł	1 000-2 000 tys. zł	pow. 2 000 tys. zł	
Regiony A - gdzie odszkodowania powodziowe stanowią od 0 do 5% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	3,8%	6,6%	2,5%	1,2%	12,4%	26,5%
	Liczba polis	18,6%	5,6%	1,2%	0,3%	0,3%	26,0%
Regiony B - gdzie odszkodowania powodziowe stanowią od 5 do 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	2,5%	2,8%	1,1%	0,9%	6,4%	13,7%
	Liczba polis	12,3%	2,8%	0,5%	0,2%	0,2%	16,0%
Regiony C - gdzie odszkodowania powodziowe stanowią powyżej 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	8,2%	12,9%	4,9%	2,4%	31,4%	59,8%
	Liczba polis	41,8%	13,0%	2,3%	0,5%	0,4%	58,0%
Razem	Suma ubezpieczenia	14,5%	22,3%	8,5%	4,5%	50,2%	100,0%
	Liczba polis	72,7%	21,4%	4,0%	1,0%	0,9%	100,0%

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody huraganowe

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody huraganowe na 31 grudnia 2015		Suma ubezpieczenia					Razem
		0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1 000 tys. zł	1 000-2 000 tys. zł	pow. 2 000 tys. zł	
Regiony A - gdzie odszkodowania huraganowe stanowią od 0 do 5% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	6,2%	9,9%	4,3%	2,0%	14,9%	37,3%
	Liczba polis	32,9%	10,2%	2,0%	0,5%	0,3%	45,9%
Regiony B - gdzie odszkodowania huraganowe stanowią od 5 do 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	4,6%	8,0%	3,1%	1,6%	25,5%	42,8%
	Liczba polis	23,1%	8,2%	1,5%	0,4%	0,6%	33,8%
Regiony C - gdzie odszkodowania huraganowe stanowią powyżej 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	2,9%	4,0%	1,7%	1,0%	10,3%	19,9%
	Liczba polis	15,1%	4,1%	0,8%	0,2%	0,1%	20,3%
Razem	Suma ubezpieczenia	13,7%	21,9%	9,1%	4,6%	50,7%	100,0%
	Liczba polis	71,1%	22,5%	4,3%	1,1%	1,0%	100,0%

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody huraganowe na 31 grudnia 2014		Suma ubezpieczenia					Razem
		0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1 000 tys. zł	1 000-2 000 tys. zł	pow. 2 000 tys. zł	
Regiony A - gdzie odszkodowania huraganowe stanowią od 0 do 5% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	8,9%	15,6%	6,0%	3,0%	38,3%	71,8%
	Liczba polis	46,3%	14,5%	2,8%	0,7%	0,8%	65,1%
Regiony B - gdzie odszkodowania huraganowe stanowią od 5 do 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	4,7%	5,8%	2,2%	1,3%	9,8%	23,8%
	Liczba polis	22,8%	5,9%	1,0%	0,3%	0,3%	30,3%
Regiony C - gdzie odszkodowania huraganowe stanowią powyżej 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	0,7%	0,9%	0,3%	0,2%	2,3%	4,4%
	Liczba polis	3,5%	0,9%	0,2%	0,0%	0,0%	4,6%
Razem	Suma ubezpieczenia	14,3%	22,3%	8,5%	4,5%	50,4%	100,0%
	Liczba polis	72,6%	21,3%	4,0%	1,0%	1,1%	100,0%

Przesunięcie ryzyka na regiony o wyższym odsetku szkód huraganowych wynika z większej liczby zdarzeń ubezpieczeniowych spowodowanych huraganami w 2015 roku, w porównaniu do zdarzeń z roku 2014.

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – ubezpieczenia OC inne niż komunikacyjne

Koncentrację ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych z tytułu ubezpieczeń OC innych niż komunikacyjne, mierzoną wysokością składki przypisanej brutto, przedstawiono według sum gwarancyjnych i rodzajów ochrony ubezpieczeniowej.

Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – ubezpieczenia OC na 31 grudnia 2015	Suma ubezpieczenia					Razem
	0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1 000 tys. zł	1 000-2 000 tys. zł	pow. 2 000 tys. zł	
OC ogólne, w życiu prywatnym oraz inne pozostałe	18,4%	3,4%	2,3%	2,9%	12,7%	39,7%
OC personelu medycznego oraz ZOZ	0,5%	1,2%	1,1%	6,0%	26,3%	35,1%
OC podmiotów z tytułu wykonywanej działalności gospodarczej poza medyczną i rolniczą (usługi prawne, doradcze i inne)	8,0%	3,6%	1,7%	2,1%	4,4%	19,8%
OC rolników oraz dotyczące ich majątku ruchomego	0,0%	0,0%	0,0%	5,3%	0,0%	5,3%
OC za produkt	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
Razem	26,9%	8,2%	5,1%	16,3%	43,5%	100,0%

Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – ubezpieczenia OC na 31 grudnia 2014	Suma ubezpieczenia					Razem
	0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1 000 tys. zł	1 000-2 000 tys. zł	pow. 2 000 tys. zł	
OC ogólne, w życiu prywatnym oraz inne pozostałe	15,5%	3,4%	2,5%	2,9%	14,1%	38,4%
OC personelu medycznego oraz ZOZ	0,6%	1,0%	1,2%	6,4%	33,1%	42,3%
OC podmiotów z tytułu wykonywanej działalności gospodarczej poza medyczną i rolniczą (usługi prawne, doradcze i inne)	5,5%	2,9%	1,3%	1,5%	3,7%	14,9%
OC rolników oraz dotyczące ich majątku ruchomego	0,0%	0,0%	0,0%	4,3%	0,0%	4,3%
OC za produkt	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
Razem	21,6%	7,3%	5,0%	15,1%	51,0%	100,0%

Skapitalizowana wartość rent

Poniższe wyniki nie uwzględniają wpływu zmian wyceny lokat uwzględnianych przy wyliczeniu wartości rezerwy.

Zmiana założeń dla rezerwy na skapitalizowaną wartość rent brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	Wpływ zmiany założeń na wynik finansowy netto		Wpływ zmiany założeń na kapitały własne	
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Stopa techniczna – podwyższenie o 0,5 p.p.	426 594	426 244	426 594	426 244
Stopa techniczna – obniżenie o 1,0 p.p.	(1 103 521)	(1 101 344)	(1 103 521)	(1 101 344)
Śmiertelność 110% obecnie założonej	131 619	132 268	131 619	132 268
Śmiertelność 90% obecnie założonej	(146 720)	(147 984)	(146 720)	(147 984)

Zmiana założeń dla rezerwy na skapitalizowaną wartość rent na udziale własnym w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	Wpływ zmiany założeń na wynik finansowy netto		Wpływ zmiany założeń na kapitały własne	
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Stopa techniczna – podwyższenie o 0,5 p.p.	411 837	415 451	411 837	415 451
Stopa techniczna – obniżenie o 1,0 p.p.	(1 063 628)	(1 073 704)	(1 063 628)	(1 073 704)
Śmiertelność 110% obecnie założonej	127 435	128 940	127 435	128 940
Śmiertelność 90% obecnie założonej	(142 011)	(144 263)	(142 011)	(144 263)

8.5.1.2. Stopień narażenia na ryzyko ubezpieczeniowe - ubezpieczenia na życie

Grupa PZU nie zaprezentowała informacji dotyczących rozwoju szkód w ubezpieczeniach na życie, ze względu na fakt, że niepewność kwot i okresu wypłaty odszkodowań zwykle ustępuje w ciągu jednego roku.

Koncentracja ryzyka związana jest z koncentracją umów lub sum ubezpieczenia. W przypadku tradycyjnych ubezpieczeń indywidualnych, gdzie ryzyko koncentracji związane jest z możliwością wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego lub z potencjalną wysokością wypłat z tytułu pojedynczego zdarzenia, ryzyko ocenia się w sposób indywidualny. Ocena obejmuje zarówno ryzyko medyczne, jak też – w uzasadnionych przypadkach – finansowe. Dzięki temu dokonywana jest selekcja ryzyk (ocena osoby przystępującej do umowy ubezpieczenia) oraz określenie maksymalnego poziomu akceptowalnego ryzyka.

W ubezpieczeniach grupowych wystąpienie ryzyka koncentracji jest ograniczone poprzez wielkość portfela umów. Pozwala to zmniejszyć poziom zaburzeń wynikających z losowości przebiegów ubezpieczeń. Ponadto istotnym czynnikiem zmniejszającym ryzyko związane z koncentracją jest forma umowy zbiorowej, w ramach której wszyscy członkowie grupy mają tę samą sumę ubezpieczenia oraz zakres gwarantowanej ochrony. Tym samym zjawisko koncentracji niektórych ryzyk w ramach portfela umów nie występuje.

W przypadku umów ubezpieczeń grupowych, gdzie dopuszcza się możliwość kształtowania zakresu ochrony ubezpieczeniowej na poziomie poszczególnych umów grupowych, stosowana jest uproszczona ocena ryzyka. Prowadzi się ją na podstawie informacji o branży zawodowej danego zakładu pracy przy założeniu odpowiednich limitów uczestnictwa osób ubezpieczonych w stosunku do osób zatrudnionych w zakładzie pracy. Stosowane w tych przypadkach składki ubezpieczeniowe i odpowiednie narzuty wynikają z prowadzonych analiz statystycznych częstości występowania świadczeń na poziomie zdefiniowanych homogenicznych grup ryzyka, z uwzględnieniem względnych częstości występowania zdarzeń w stosunku do statystyk publicznych.

Należy również zaznaczyć, że dla większości umów wielkość świadczenia jest ściśle zdefiniowana w umowie ubezpieczenia. W porównaniu do typowych umów ubezpieczeń majątkowych i osobowych zmniejsza się ryzyko koncentracji polegające na stosunkowo rzadkim występowaniu pojedynczych zdarzeń o znacznej wysokości wypłat.

Ubezpieczenia rentowe w ubezpieczeniach na życie

Zmiana założeń dla ubezpieczeń rentowych w ubezpieczeniach na życie	Wpływ zmiany założeń na wynik finansowy netto		Wpływ zmiany założeń na kapitały własne	
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Stopa techniczna - obniżenie o 1,0 p.p.	(31 501)	(34 259)	(31 501)	(34 259)
Śmiertelność 90% obecnie założonej	(11 704)	(12 318)	(11 704)	(12 318)

Ubezpieczenia na życie z DPF z wyłączeniem ubezpieczeń rentowych

Zmiana założeń dla rezerw dotyczących umów ubezpieczeń na życie z DPF z wyłączeniem ubezpieczeń rentowych	Wpływ zmiany założeń na wynik finansowy netto		Wpływ zmiany założeń na kapitały własne	
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Stopa techniczna - obniżenie o 1,0 p.p.	(2 157 032)	(2 194 319)	(2 157 032)	(2 194 319)
Śmiertelność 110% obecnie założonej	(901 924)	(922 805)	(901 924)	(922 805)
110% zachorowalności i wypadkowości	(178 931)	(187 082)	(178 931)	(187 082)

Wpływ rezygnacji klientów w ubezpieczeniach na życie

W wyliczeniach rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie nie uwzględnia się ryzyka rezygnacji ubezpieczonych. Poniżej zaprezentowano wpływ hipotetycznej rezygnacji 10% wszystkich klientów w ubezpieczeniach na życie.

Pozycja sprawozdania finansowego	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	2 116 763	2 093 927
Odszkodowania i świadczenia wypłacone	(803 356)	(782 563)
Zmiana stanu odroczonej kosztów akwizycji	(7 002)	(6 256)
Wynik finansowy brutto	1 306 406	1 305 109
Wynik finansowy netto	1 058 189	1 057 138
Kapitały własne	1 058 189	1 057 138

8.5.2. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe to ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikające bezpośrednio lub pośrednio z wahań poziomu i wahań zmienności rynkowych cen aktywów, spreadu kredytowego, wartości zobowiązań i instrumentów finansowych.

Ryzyko rynkowe w Grupie PZU obejmuje:

- **ryzyko cen akcji** – możliwość poniesienia straty na skutek zmiany wartości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych w wyniku zmian rynkowych cen akcji lub wahań zmienności rynkowych cen akcji;
- **ryzyko cen udziałów i akcji nienotowanych** – możliwość poniesienia straty na skutek zmian wycen akcji nienotowanych i udziałów;
- **ryzyko cen nieruchomości** – możliwość poniesienia straty na skutek zmian wartości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych w wyniku zmian rynkowych cen nieruchomości lub wahań zmienności rynkowych cen nieruchomości;
- **ryzyko cen towarów** – możliwość poniesienia straty na skutek zmiany wartości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych w wyniku zmian rynkowych cen towarów lub wahań zmienności rynkowych cen towarów;
- **ryzyko inflacji** – możliwość poniesienia straty związana z poziomem realizowanej inflacji, w szczególności inflacji cen towarów i usług, a także oczekiwań dotyczących przyszłego poziomu inflacji, mających wpływ na wycenę aktywów i zobowiązań;
- **ryzyko płynności** – ryzyko niemożności zrealizowania lokat i innych aktywów bez wpływu na ich rynkowe ceny w celu uregulowania swoich zobowiązań finansowych w momencie, gdy stają się one wymagalne;
- **ryzyko stopy procentowej** – możliwość poniesienia straty na skutek zmiany wartości instrumentów finansowych lub aktywów oraz zmiany wartości bieżącej prognozowanych przepływów ze zobowiązań w wyniku zmian w strukturze terminowej rynkowych stóp procentowych lub wahań zmienności rynkowych stóp procentowych wolnych od ryzyka;
- **ryzyko bazowe** – możliwość poniesienia straty na skutek zmiany wartości instrumentów finansowych lub aktywów oraz zmiany wartości bieżącej prognozowanych przepływów ze zobowiązań, w wyniku zmian w strukturze terminowej *spreadów* rynkowych stóp procentowych względem stóp wolnych od ryzyka lub wahań zmienności tych *spreadów* – z wyłączeniem *spreadów* kredytowych;
- **ryzyko walutowe** – możliwość poniesienia straty na skutek zmian wartości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych w wyniku zmian kursów wymiany walut lub wahań zmienności kursów wymiany walut;
- **ryzyko spreadu kredytowego** – możliwość poniesienia straty z tytułu zmiany wartości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych spowodowanych zmianą poziomu *spreadów* kredytowych w odniesieniu do struktury terminowej stóp procentowych dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa lub wahania ich zmienności;

- **ryzyko koncentracji** – możliwość poniesienia straty wynikającej z braku dywersyfikacji portfela aktywów lub z dużej ekspozycji na ryzyko niewykonania zobowiązania przez pojedynczego emitenta papierów wartościowych lub grupę powiązanych emitentów.

Ryzyko koncentracji aktywów oraz ryzyko *spreadu* kredytowego jest traktowane jako integralna część ryzyka rynkowego przy pomiarze ryzyka na potrzeby profilu ryzyka, tolerancji na ryzyko i raportowaniu wskaźników ryzyka rynkowego. Jednak proces zarządzania tymi ryzykami ma odmienną specyfikę niż proces zarządzania pozostałymi podkategoriami ryzyka rynkowego i został opisany w punkcie 8.5.3 wraz z procesem zarządzania ryzykiem niewypłacalności kontrahenta.

Ryzyko rynkowe w Grupie PZU pochodzi z trzech głównych źródeł:

- działalności związanej z dopasowaniem aktywów do zobowiązań (portfel ALM);
- działalności związanej z aktywną alokacją, tj. wyznaczaniem optymalnej średnioterminowej struktury aktywów (portfele AA);
- działalności bankowej w Alior Banku – w jej efekcie Grupa PZU istotnie zwiększyła narażenie na ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko kredytowe.

Działalność inwestycyjną w spółkach Grupy PZU reguluje szereg dokumentów zatwierdzonych przez Rady Nadzorcze, Zarządy i dedykowane Komitety.

Jednostki ds. ryzyka współuczestniczą w identyfikacji ryzyk, dokonują ich pomiaru oraz monitorują i raportują o tych ryzykach. Ryzyko rynkowe mierzy się na podstawie metody wartości zagrożonej (VaR, ang. *Value at Risk*). Całkowitą wartość ryzyka rynkowego wyznacza się poprzez agregację wielkości poszczególnych ryzyk na podstawie zdefiniowanej macierzy korelacji. W celu efektywnego zarządzania ryzykiem rynkowym ustala się limity w postaci kwoty kapitału alokowanego na dane ryzyko rynkowe, jak również limity na poszczególne czynniki ryzyka rynkowego.

W Alior Banku ekspozycja na ryzyko rynkowe i płynności jest ograniczana przez system limitów, okresowo aktualizowanych, wprowadzanych uchwałą rady nadzorczej lub zarządu, obejmujących wszystkie miary ryzyka. W Alior Banku funkcjonują trzy rodzaje limitów, różniące się zakresem oraz sposobem funkcjonowania – limity podstawowe, uzupełniające, limity stress-test. Zarządzanie ryzykiem rynkowym skupia się na potencjalnych zmianach wyniku ekonomicznego.

Ekspozycja na ryzyko rynkowe

Wartość bilansowa na 31 grudnia 2015	Nota	Aktywa na ryzyko Grupy	Aktywa na ryzyko klienta	Razem
Aktywa finansowe i środki pieniężne narażone na ryzyko stopy procentowej		82 838 239	1 625 086	84 463 325
Dłużne papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu	35.1, 35.2, 35.3, 35.4	30 962 178	1 429 723	32 391 901
Dłużne papiery wartościowe o zmiennym oprocentowaniu	35.1, 35.2, 35.3, 35.4	7 963 895	103 956	8 067 851
Należności od klientów z tytułu kredytów	35.4	30 331 615	-	30 331 615
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	35.4	5 187 637	91 407	5 279 044
Pożyczki	35.4	1 929 045	-	1 929 045
Środki pieniężne	40	2 439 863	-	2 439 863
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	35.4	3 132 740	-	3 132 740
Instrumenty pochodne		891 266	-	891 266
Aktywa finansowe narażone na inne ryzyko cenowe		3 671 814	3 541 002	7 212 816
Instrumenty kapitałowe notowane na rynku regulowanym	35.2, 35.3	2 984 125	519 322	3 503 447 ¹⁾
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	35.2, 35.3	466 001	3 021 680	3 487 681 ²⁾
Instrumenty pochodne	35.3	221 688	-	221 688
Razem		86 510 053	5 166 088	91 676 141

¹⁾ Różnica do wartości wykazanych jako instrumenty kapitałowe notowane na rynku regulowanym w notach 35.2 i 35.3 w kwocie 19 153 tys. zł dotyczy notowanych jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych wykazanych w linii poniżej.

²⁾ Różnica do wartości wykazanych jako instrumenty kapitałowe nienotowane na rynku regulowanym w notach 35.2 i 35.3 w kwocie 33 700 tys. zł dotyczy notowanych jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych (19 153 tys. zł) oraz nieujętych w tej pozycji nienotowanych instrumentów kapitałowych innych niż jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne (52 853 tys. zł).

Wartość bilansowa na 31 grudnia 2014	Nota	Aktywa na ryzyko Grupy	Aktywa na ryzyko klienta	Razem
Aktywa finansowe i środki pieniężne narażone na ryzyko stopy procentowej		48 991 002	1 557 038	50 548 040
Dłużne papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu	35.1, 35.2, 35.3, 35.4	30 686 636	1 368 931	32 055 567
Dłużne papiery wartościowe o zmiennym oprocentowaniu	35.1, 35.2, 35.3, 35.4	5 851 652	105 969	5 957 621
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	35.4	6 061 643	82 138	6 143 781
Pożyczki	35.4	2 309 972	-	2 309 972
Środki pieniężne	40	324 007	-	324 007
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	35.4	3 250 173	-	3 250 173
Instrumenty pochodne		506 919	-	506 919
Aktywa finansowe narażone na inne ryzyko cenowe		3 110 178	3 422 151	6 532 329
Instrumenty kapitałowe notowane na rynku regulowanym	35.2, 35.3	2 831 054	532 352	3 363 406 ¹⁾
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	35.2, 35.3	239 640	2 889 799	3 129 439 ²⁾
Instrumenty pochodne		39 484	-	39 484
Razem		52 101 180	4 979 189	57 080 369

¹⁾ Różnica do wartości wykazanych jako instrumenty kapitałowe notowane na rynku regulowanym w notach 35.2 i 35.3 w kwocie 10 529 tys. zł dotyczy notowanych jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych wykazanych w linii poniżej.

²⁾ Różnica do wartości wykazanych jako instrumenty kapitałowe nienotowane na rynku regulowanym w notach 35.2 i 35.3 w kwocie 10 073 tys. zł dotyczy notowanych jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych (10 529 tys. zł) oraz nieujętych w tej pozycji nienotowanych instrumentów kapitałowych innych niż jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne (456 tys. zł).

Na 31 grudnia 2015 roku nie wystąpiły aktywa finansowe i środki pieniężne przeznaczone do sprzedaży.

Wartość bilansowa aktywów finansowych i środki pieniężne przeznaczonych do sprzedaży	Nota 41	31 grudnia 2014
Aktywa finansowe i środki pieniężne narażone na ryzyko stopy procentowej		314 284
Dłużne papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu		217 852
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych		88 085
Środki pieniężne		8 347
Aktywa finansowe narażone na inne ryzyko cenowe		36 702
Instrumenty kapitałowe notowane na rynku regulowanym		16 366
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych		20 336
Razem		350 986

W ramach swojej działalności lokacyjnej Grupa PZU wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe jako narzędzia zarządzania ryzykiem inwestycyjnym. Większość instrumentów służy do zmniejszenia ekspozycji na poszczególne typy ryzyka.

W tabelach przedstawiono zaangażowanie Grupy PZU w instrumenty pochodne na 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2014 roku.

Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na 31 grudnia 2015					Aktywa w wartości godziwej na 31 grudnia 2015	Zobowiązania w wartości godziwej na 31 grudnia 2015
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem		
Instrumenty wykazywane jako transakcje zabezpieczające przepływy pieniężne – instrumenty nienotowane, w tym:							
- transakcje <i>SWAP</i>	100 000	6 060 000	4 635 000	-	10 795 000	139 578	-
Instrumenty wykazywane jako przeznaczone do obrotu, w tym:	4 539 937	9 150 822	41 305 044	8 479 530	63 475 333	751 688	846 515
Instrumenty notowane na rynku regulowanym, w tym:							
- kontrakty terminowe	413 148	1 236 454	411 090	-	2 060 692	-	20 362
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:							
- kontrakty terminowe	4 126 789	7 914 368	40 893 954	8 479 530	61 414 641	751 688	826 153
- transakcje <i>SWAP</i>	2 449 411	162 123	6 543	-	2 618 077	22 168	19 905
- opcje call (zakup)	1 299 586	6 872 059	40 069 037	8 359 530	56 600 212	725 722	802 450
- opcje put (sprzedaż)	188 896	440 093	409 187	60 000	1 098 176	3 798	-
Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową, razem	4 639 937	15 210 822	45 940 044	8 479 530	74 270 333	891 266	846 515

Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na 31 grudnia 2014					Aktywa w wartości godziwej na 31 grudnia 2014	Zobowiązania w wartości godziwej na 31 grudnia 2014
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem		
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	5 405 303	13 317 880	27 608 149	5 145 782	51 477 114	506 919	556 426
- kontrakty terminowe	2 500 000	6 417 880	-	-	8 917 880	7 203	5 735
- transakcje SWAP	2 905 303	6 900 000	27 608 149	5 145 782	42 559 234	499 716	550 691
Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową, razem	5 405 303	13 317 880	27 608 149	5 145 782	51 477 114	506 919	556 426

Instrumenty pochodne związane z kursami walut	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na 31 grudnia 2015					Aktywa w wartości godziwej na 31 grudnia 2015	Zobowiązania w wartości godziwej na 31 grudnia 2015
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem		
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	6 661 014	2 619 764	1 654 394	68 016	11 003 188	170 129	63 213
- kontakty terminowe	1 448 763	573 313	295 341	-	2 317 417	54 620	7 747
- transakcje SWAP	4 892 809	1 622 877	1 235 293	68 016	7 818 995	106 385	46 339
- opcje call (zakup)	159 721	211 787	61 880	-	433 388	9 124	-
- opcje put (sprzedaż)	159 721	211 787	61 880	-	433 388	-	9 127
Instrumenty pochodne związane z kursami walut, razem	6 661 014	2 619 764	1 654 394	68 016	11 003 188	170 129	63 213

Instrumenty pochodne związane z kursami walut	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na 31 grudnia 2014				Aktywa w wartości godziwej na 31 grudnia 2014	Zobowiązania w wartości godziwej na 31 grudnia 2014
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Razem		
Instrumenty notowane na rynku regulowanym, w tym:	-	620 808	1 030 540	1 651 348	-	9 516
- kontrakty terminowe	-	620 808	1 030 540	1 651 348	-	9 516
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	3 899 010	175 360	-	4 074 370	14 975	48 266
- kontakty terminowe	1 292 039	-	-	1 292 039	720	15 633
- transakcje SWAP	2 606 971	-	-	2 606 971	13 016	32 633
- opcje call (zakup)	-	87 680	-	87 680	994	-
- opcje put (sprzedaż)	-	87 680	-	87 680	245	-
Instrumenty pochodne związane z kursami walut, razem	3 899 010	796 168	1 030 540	5 725 718	14 975	57 782

Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na 31 grudnia 2015					Aktywa w wartości godziwej na 31 grudnia 2014	Zobowiązania w wartości godziwej na 31 grudnia 2014
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem		
Instrumenty notowane na rynku regulowanym, w tym:	514	28 987	-	-	29 501	131	-
- kontrakty terminowe	514	-	-	-	514	-	-
- opcje <i>call</i> (sprzedaż)	-	28 987	-	-	28 987	131	-
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	119 893	736 339	384 091	3 177 910	4 418 233	51 428	30 756
- opcje <i>call</i> (zakup)	119 893	385 223	384 091	1 588 955	2 478 162	51 428	-
- opcje <i>call</i> (sprzedaż)	-	351 116	-	1 588 955	1 940 071	-	30 756
Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych, razem	120 407	765 326	384 091	3 177 910	4 447 734	51 559	30 756

Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na 31 grudnia 2014				Aktywa w wartości godziwej na 31 grudnia 2014	Zobowiązania w wartości godziwej na 31 grudnia 2014
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Razem		
Instrumenty notowane na rynku regulowanym, w tym:	-	734 930	1 030 540	1 765 470	1 843	9 516
- kontrakty terminowe	-	620 808	1 030 540	1 651 348	-	9 516
- opcje <i>call</i> (zakup)	-	114 122	-	114 122	1 843	-
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	215 110	102 539	365 732	683 381	22 666	2 120
- kontrakty terminowe	153 443	-	-	153 443	-	2 120
- opcje <i>call</i> (zakup)	61 667	102 539	365 732	529 938	22 666	-
Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych, razem	215 110	837 469	1 396 272	2 448 851	24 509	11 636

Koncentracja ryzyka

	31 grudnia 2015 (tys. zł)	31 grudnia 2015 (% wartości aktywów finansowych)	31 grudnia 2014 (tys. zł)	31 grudnia 2014 (% wartości aktywów finansowych)
Zaangażowanie w skarbowe papiery wartościowe wyemitowane i gwarantowane przez Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej oraz w transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży na tych papierach	32 996 823	36,7%	36 161 177	63,7%
Zaangażowanie Grupy PZU w akcje notowane na GPW	4 896 218	5,4%	2 713 587	4,8%
Zaangażowanie w aktywa związane z jednym bankiem (PKO Bank Polski SA - depozyty bankowe, dłużne papiery wartościowe i akcje tego banku)	2 231 099	2,5%	1 953 044	3,4%
Ogólne zaangażowanie aktywa bankowe - depozyty bankowe, dłużne papiery wartościowe wyemitowane przez banki, akcje banków oraz transakcje w instrumenty pochodne z nimi zawarte	14 431 537	16,1%	13 201 504	23,3%
Zaangażowanie w aktywa finansowe denominowane w polskim złotym	79 906 781	88,9%	52 678 740	92,8%

Zaangażowanie w dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP, korporacje i jednostki samorządu terytorialnego

W tabelach poniżej zaprezentowano zaangażowanie spółek Grupy PZU w dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP, korporacje i jednostki samorządu terytorialnego. Instrumenty finansowe zakwalifikowane do portfeli utrzymywanych do terminu wymagalności oraz pożyczek zaprezentowano jako wyceniane w zamortyzowanym koszcie, natomiast instrumenty finansowe zakwalifikowane jako dostępne do sprzedaży i wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (zarówno zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, jak i przeznaczone do obrotu) zaprezentowano jako wyceniane w wartości godziwej.

Dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP

Na 31 grudnia 2015 roku	Waluta	Klasyfikacja do portfela	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Bułgaria	EUR	w wartości godziwej	24 715	25 664	25 664	-
Bułgaria	EUR	w zamortyzowanym koszcie	15 361	15 495	15 465	-
Chorwacja	EUR	w zamortyzowanym koszcie	16 910	17 023	16 806	-
Chorwacja	USD	w wartości godziwej	6 092	8 336	8 336	-
Czechy	CZK	w wartości godziwej	105 555	105 591	105 591	-
Hiszpania	EUR	w wartości godziwej	78 536	76 260	76 260	-
Irlandia	EUR	w wartości godziwej	6 878	6 827	6 827	-
Irlandia	EUR	w zamortyzowanym koszcie	7 433	7 547	7 800	-
Islandia	USD	w wartości godziwej	7 420	10 249	10 249	-
Litwa	EUR	w wartości godziwej	374 017	400 777	400 777	-
Litwa	EUR	w zamortyzowanym koszcie	137 041	139 542	141 846	-
Litwa	USD	w wartości godziwej	4 934	6 944	6 944	-
Łotwa	EUR	w wartości godziwej	55 953	59 991	59 991	-
Łotwa	EUR	w zamortyzowanym koszcie	19 024	19 433	19 065	-
Łotwa	USD	w wartości godziwej	31 236	40 191	40 191	-
Niemcy	EUR	w wartości godziwej	849 833	841 102	841 102	-
Portugalia	EUR	w wartości godziwej	80 361	78 194	78 194	-
Rumunia	EUR	w wartości godziwej	91 315	101 171	101 171	-
Rumunia	EUR	w zamortyzowanym koszcie	27 179	27 199	27 418	-
Rumunia	RON	w wartości godziwej	78 063	78 455	78 455	-
Rumunia	USD	w wartości godziwej	15 631	22 453	22 453	-
Sri Lanka	USD	w wartości godziwej	24 775	23 250	23 250	-
Turcja	USD	w wartości godziwej	99 310	103 164	103 164	-
Ukraina	UAH	w wartości godziwej	12 509 ¹⁾	9 955 ¹⁾	9 955 ¹⁾	-
Ukraina	UAH	w zamortyzowanym koszcie	13 512 ¹⁾	11 256 ¹⁾	11 322 ¹⁾	-
Ukraina	USD	w wartości godziwej	3 710	3 645	3 645	-
Ukraina	USD	w zamortyzowanym koszcie	1 518	1 965	2 071	-
Węgry	EUR	w wartości godziwej	111 052	115 176	115 176	-
Węgry	EUR	w zamortyzowanym koszcie	12 642	12 935	13 074	-
Węgry	HUF	w wartości godziwej	157 196	156 924	156 924	-
Węgry	USD	w wartości godziwej	7 801	10 718	10 718	-
Stany Zjednoczone	USD	w wartości godziwej	160 062	155 685	155 685	-
pozostałe	EUR/USD	w wartości godziwej	63 343	63 526	63 526	-
pozostałe	EUR	w zamortyzowanym koszcie	7 990	8 226	8 297	-
Razem			2 708 907	2 764 869	2 767 412	-

¹⁾ W przypadku tych obligacji co pół roku następuje spłata nominału obligacji w stałej kwocie 100 UAH (tj. 10% wartości nominalnej obligacji). Cena nabycia pokazuje rzeczywistą cenę, zapłaconą przez spółkę i nie uwzględnia dokonywanych spłat nominału.

Na 31 grudnia 2014 roku	Waluta	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Bułgaria	EUR	w wartości godziwej	12 589	13 941	13 941	-
Chorwacja	USD	w wartości godziwej	13 489	15 555	15 555	-
Chorwacja	EUR	w zamortyzowanym koszcie	2 418	2 447	2 478	-
Cypr	EUR	w wartości godziwej	20 663	21 585	21 585	-
Islandia	USD	w wartości godziwej	24 745	29 246	29 246	-
Litwa	EUR	w wartości godziwej	61 935	68 565	68 565	-
Litwa	LTL	w wartości godziwej	436 696	458 145	458 145	-
Litwa	USD	w wartości godziwej	14 178	17 113	17 113	-
Litwa	EUR	w zamortyzowanym koszcie	12 964	14 050	15 380	-
Litwa	LTL	w zamortyzowanym koszcie	14 857	15 196	15 786	-
Łotwa	EUR	w wartości godziwej	66 277	70 051	70 051	-
Łotwa	USD	w wartości godziwej	31 236	35 048	35 048	-
Łotwa	EUR	w zamortyzowanym koszcie	1 631	1 679	1 781	-
Rumunia	EUR	w wartości godziwej	143 607	156 896	156 896	-
Rumunia	RON	w wartości godziwej	48 545	50 882	50 882	-
Rumunia	USD	w wartości godziwej	15 631	20 436	20 436	-
Turcja	USD	w wartości godziwej	449	477	477	-
Ukraina	USD	w wartości godziwej	1 458	1 663	1 663	-
Ukraina	UAH	w wartości godziwej	10 183 ¹⁾	9 343 ¹⁾	9 343 ¹⁾	-
Ukraina	UAH	w zamortyzowanym koszcie	25 181 ¹⁾	9 231 ¹⁾	9 196 ¹⁾	-
Ukraina	USD	w zamortyzowanym koszcie	23 692	25 916	25 785	-
Węgry	EUR	w wartości godziwej	17 308	20 230	20 230	-
Węgry	HUF	w wartości godziwej	160 882	163 499	163 499	-
Węgry	USD	w wartości godziwej	7 801	9 456	9 456	-
Węgry	EUR	w zamortyzowanym koszcie	570	655	721	-
pozostałe	EUR/USD	w wartości godziwej	53 492	59 279	59 279	-
Razem			1 222 477	1 290 584	1 292 537	-

¹⁾ W przypadku tych obligacji co pół roku następuje spłata nominalu obligacji w stałej kwocie 100 UAH (tj. 10% wartości nominalnej obligacji). Cena nabycia pokazuje rzeczywistą cenę, zapłaconą przez spółkę i nie uwzględnia dokonywanych spłat nominalu.

Wszystkie dłużne papiery wartościowe emitowane przez rządy inne niż RP, które wyceniono w wartości godziwej lub dla których zaprezentowano wartość godziwą (zaklasyfikowane do portfela utrzymywanych do terminu wymagalności) znajdują się w Poziomie I hierarchii wartości godziwej.

Dłużne papiery emitowane przez korporacje oraz jednostki samorządu terytorialnego

Na 31 grudnia 2015 roku	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utruty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	w wartości godziwej	322 868	325 778	325 778	-
	w zamortyzowanym koszcie	1 520 556	1 534 875	1 564 538	-
Spółki indeksu WIG - Paliwa	w wartości godziwej	304 464	309 115	309 115	-
	w zamortyzowanym koszcie	700 000	700 686	710 287	-
Spółki Indeksu WIG - Chemia	w zamortyzowanym koszcie	5 795	5 857	5 872	-
Spółki Indeksu WIG - Energia	w zamortyzowanym koszcie	315 000	316 322	312 776	-
Banki krajowe nienotowane	w zamortyzowanym koszcie	20 000	20 250	22 132	-
Banki hipoteczne	w wartości godziwej	41 983	43 179	43 179	-
Banki zagraniczne	w wartości godziwej	3 710	3 876	3 876	-
	w zamortyzowanym koszcie	71 985	73 999	76 542	1 142
Samorządy krajowe	w wartości godziwej	45 632	56 592	56 592	-
	w zamortyzowanym koszcie	50 000	52 501	59 467	-
Spółki Indeksu WIG - Surowce	w wartości godziwej	51 200	51 367	51 367	-
	w zamortyzowanym koszcie	195 000	151 069	151 139	42 836
Pozostałe - objęte odpisami	w wartości godziwej	367 487	342 047	342 047	11 630
	w zamortyzowanym koszcie	86 120	87 515	87 466	-
Razem		4 101 800	4 075 028	4 122 173	55 608

Na 31 grudnia 2014 roku	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utruty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	w wartości godziwej	184 224	190 676	190 676	-
	w zamortyzowanym koszcie	1 616 283	1 630 862	1 711 036	-
Spółki indeksu WIG - Paliwa	w wartości godziwej	303 226	314 558	314 558	-
	w zamortyzowanym koszcie	700 000	700 746	715 642	-
Spółki Indeksu WIG - Chemia	w zamortyzowanym koszcie	1 211	1 236	1 229	-
Spółki Indeksu WIG - Energia	w zamortyzowanym koszcie	400 000	401 778	399 721	-
Banki krajowe nienotowane	w zamortyzowanym koszcie	20 000	20 271	23 594	-
Banki zagraniczne	w wartości godziwej	23 600	24 081	24 081	-
	w zamortyzowanym koszcie	76 359	77 813	82 944	-
Banki hipoteczne	w wartości godziwej	41 983	42 623	42 623	-
Samorządy krajowe	w wartości godziwej	45 632	58 608	58 608	-
	w zamortyzowanym koszcie	50 000	52 504	60 884	-
Pozostałe	w wartości godziwej	38 427	38 942	38 942	-
	w zamortyzowanym koszcie	62 751	63 760	64 409	-
Spółki Indeksu WIG - Surowce - objęte odpisami	w zamortyzowanym koszcie	200 000	193 142	201 339	10 144
Pozostałe - objęte pełnymi odpisami	w wartości godziwej	11 630	-	-	11 630
Banki zagraniczne - objęte pełnymi odpisami	w zamortyzowanym koszcie	1 142	-	-	1 142
Razem		3 776 468	3 811 600	3 930 288	22 916

8.5.2.1. Ryzyko stopy procentowej

W tabeli poniżej zaprezentowano test wrażliwości portfela aktywów finansowych Grupy PZU, w odniesieniu do aktywów finansowych, dla których ryzyko ponosi Grupa PZU.

Zmiana wartości portfela	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne
spadek rynkowych stóp proc. o 100 pb.	601 366	148 659	125 668	223 086
wzrost rynkowych stóp proc. o 100 pb.	(548 302)	(142 455)	(138 436)	(219 307)

Powyższe testy wrażliwości nie zawierają wpływu zmian stóp procentowych dla prezentowanych w zobowiązaniach umów ubezpieczeniowych, kontraktów inwestycyjnych, ani należności Alior Banku od klientów. Analizę wpływu zmiany stopy technicznej na wycenę umów ubezpieczeniowych zaprezentowano w punkcie 8.5.1.

Ryzyko stopy procentowej związane ze zobowiązaniami Alior Banku wobec klientów wiąże się przede wszystkim z:

- ryzykiem niedopasowania terminów przeszacowania;
- ryzykiem bazowym, czyli wpływem nierównomiernej zmiany indeksów referencyjnych o zbliżonym terminie przeszacowania na wynik finansowy;
- modelowaniem rachunków o nieokreślonym terminie zapadalności/wymagalności oraz wysokości oprocentowania ustalanego np. dla depozytów bieżących;
- wpływem pozycji pozaodsetkowych (np. kapitał, majątek trwałe).

Jedną z metod szacowania ekspozycji na ryzyko stopy procentowej jest wyznaczanie wielkości BPV, która określa szacowaną zmianę wyceny danej transakcji/pozycji w wyniku przesunięcia krzywej dochodowości równoległe o 1 p.b. Oszacowanie BPV dla Alior Banku na 31 grudnia 2015 r. przedstawiono poniżej:

Waluta	Do 6 miesięcy	6 miesięcy – 1 rok	1 rok- 3 lata	3 - 5 lat	5 - 10 lat	Razem
PLN	(192,3)	17,3	369,8	(140,0)	30,3	85,2
EUR	(19,1)	(16,2)	(19,7)	(13,8)	(6,6)	(75,4)
USD	6,1	11,3	(6,2)	(6,8)	(0,4)	4,0
CHF	0,4	(0,1)	(1,4)	0,0	0,0	(1,1)
GBP	0,6	1,7	0,1	0,0	0,0	2,5
Inne	(0,5)	(1,6)	0,0	0,0	0,0	(2,1)
Razem	(204,8)	12,5	342,6	(160,6)	23,4	13,1

W celu szacowania poziomu ryzyka stopy procentowej Alior Bank stosuje model wartości zagrożonej (VaR). 99% VaR o horyzoncie 10 dni wyliczony na 31 grudnia 2015 roku dla księgi bankowej wyniósł 6 361 tys. zł. Działalność bankowa na potrzeby zarządzania ryzykiem stopy procentowej obejmuje papiery wartościowe (inne niż nabyte w celach handlowych), pożyczki, depozyty, kredyty oraz transakcje pochodne służące zabezpieczeniu ryzyka tej działalności. Alior Bank przeprowadza analizę scenariuszy obejmującą m. in. wpływ zmian stóp procentowych na przyszły wynik odsetkowy oraz wartość ekonomiczną kapitału. W ramach tych scenariuszy utrzymywane są wewnętrzne limity, których użycie jest mierzona jest codziennie. Wykorzystanie limitu zmiany wartości ekonomicznej kapitału przy przesunięciu równoległym krzywych procentowych o +/- 200 p.b. oraz przesunięciach nierównoległych przy scenariuszach +/- 100/400 p.b. (w tenorach 1M/10Y, pomiędzy nimi interpolacja liniowa przesunięcia) na 31 grudnia 2015 roku, przedstawia tabela:

Scenariusz (1M/10Y)	Zmiana wartości ekonomicznej kapitału
+400 / +100	(170 383)
+100 / +400	(75 552)
+200 / +200	(99 421)
- 200 / - 200	79 039
- 100 / - 400	65 379
- 400 / - 100	78 498

8.5.2.2. Ryzyko walutowe

Stopień narażenia na ryzyko

Informację o narażeniu instrumentów finansowych na ryzyko walutowe w podziale na klasy zaprezentowano w punkcie 35.

Tabela poniżej prezentuje test wrażliwości portfela aktywów finansowych Grupy PZU, w odniesieniu do aktywów finansowych, dla których ryzyko ponosi Grupa PZU.

Zmiana wartości portfela	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne
wzrost kursów walut obcych wobec PLN o 20%	88 958	15 317	6 052	118 583
spadek kursów walut obcych wobec PLN o 20%	(88 958)	(15 317)	(6 052) ¹⁾	(118 583) ¹⁾

¹⁾ Przy założeniu spadku kursu hrywny ukraińskiej o 80% względem polskiego złotego (przy zachowaniu 20% spadku dla innych walut) ujemny wpływ na wynik finansowy i kapitały własne wyniosłby odpowiednio: 46 550 tys. zł i 159 081 tys. zł.

W skład aktywów finansowych narażonych na ryzyko kursów walutowych wchodzi transakcje depozytowe oraz dłużne papiery wartościowe, stanowiące zabezpieczenie realizacji wydatków z tytułu rezerw techniczno - ubezpieczeniowych denominowanych w walutach obcych, zaangażowania w instrumenty kapitałowe notowane na giełdach innych niż GPW, jednostki i certyfikaty funduszy inwestycyjnych, zaangażowania w instrumenty pochodne denominowane w walutach obcych oraz aktywa finansowe konsolidowanych zagranicznych spółek ubezpieczeniowych.

Alior Bank w celu pomiaru ryzyka walutowego stosuje model wartości zagrożonej (VaR – *Value at Risk*), który oznacza potencjalną wartość straty na utrzymywanych pozycjach walutowych związanych ze zmianami kursów walutowych, przy zachowaniu założonego poziomu ufności oraz okresu utrzymania pozycji. Do wyznaczenia VaR Alior Bank stosuje metodę wariancji–kowariancji przy zachowaniu poziomu ufności równego 99%. Wielkość jest ustalana codziennie dla poszczególnych obszarów odpowiedzialnych za podejmowanie i zarządzanie ryzykiem, indywidualnie oraz łącznie. Na 31 grudnia 2015 r. maksymalna strata na posiadanym przez Bank portfelu walutowym (zarządzanym w ramach księgi handlowej), wyznaczona w oparciu o VaR w horyzoncie czasowym 10 dni, mogła wynieść 106 tys. zł, przy zakładanym poziomie ufności 99%.

8.5.2.3. Ryzyko cen akcji

Stopień narażenia na ryzyko

Wartość portfela instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy zaprezentowano odpowiednio w punktach 35.2 oraz 35.3.

Analiza wrażliwości

W tabeli poniżej przedstawiono test wrażliwości portfela aktywów finansowych Grupy PZU, dla których ryzyko ponosi Grupa PZU.

Zmiana wartości portfela	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne
wzrost wyceny notowanych instrumentów kapitałowych o 20%	545 254	207 188	345 885	561 156
spadek wyceny notowanych instrumentów kapitałowych o 20%	(545 254)	(207 188)	(345 885)	(561 156)

8.5.2.4. Ryzyko płynności

Źródłem ryzyka płynności finansowej w Grupie PZU jest możliwość wystąpienia trzech rodzajów zdarzeń:

- niedobór środków płynnych w stosunku do bieżących potrzeb;
- brak płynności posiadanych instrumentów finansowych;
- strukturalne niedopasowanie zapadalności aktywów do wymagalności zobowiązań.

Zarządzanie ryzykiem płynności odbywa się w wymiarze krótkoterminowym, średnioterminowym oraz długoterminowym, tj.:

- płynność krótkoterminowa – utrzymuje się środki w portfelu płynnościowym oraz walutowym w wysokości nie większej niż wyznaczony dla nich limit. Ponadto do zarządzania płynnością wykorzystuje się transakcje warunkowe z przyrzeczeniem odkupu;
- płynność średnioterminowa – utrzymuje się portfele lokat o odpowiedniej płynności finansowej;
- płynność długoterminowa oraz ryzyko strukturalnego niedopasowania zapadalności aktywów do wymagalności zobowiązań – zarządza się dopasowaniem aktywów do zobowiązań (ALM, ang. *Asset Liability Management*), czyli dopasowaniem struktury lokat finansowych na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych do charakteru tych rezerw.

Proces ALM obejmuje również możliwie najlepsze zagwarantowanie zdolności do wypłaty świadczeń i odszkodowań, także w niesprzyjających scenariuszach ekonomicznych. Ryzyko płynności mierzy się poprzez oszacowanie niedoborów środków pieniężnych dla regulowania zobowiązań. Podstawą oszacowania jest zestaw analiz obejmujących m.in. lukę płynności (niedopasowania przepływów netto), analizę rozkładu wydatków z działalności operacyjnej dokonywanych w krótkich okresach i analizę niedopasowania walutowego.

Polityka zarządzania ryzykiem płynności w Alior Banku polega na utrzymaniu pozycji płynnościowych tak, aby w każdym momencie możliwe było wypełnienie zobowiązań płatniczych za pomocą dostępnych środków w kasie, wpływów z transakcji o danej dacie zapadalności lub za pomocą sprzedaży zbywalnych aktywów, przy jednoczesnej minimalizacji kosztów utrzymania płynności.

Do zarządzania płynnością Alior Banku wykorzystuje się współczynniki i powiązane z nimi limity następujących rodzajów płynności:

- płynność płatnicza – zdolność do finansowania aktywów i terminowego wykonania zobowiązań w toku normalnej działalności lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty. W ramach zarządzania płynnością płatniczą szczególny nacisk kładzie się na analizę płynności natychmiastowej oraz bieżącej (do 7 dni);
- płynność krótkoterminowa – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie 30 kolejnych dni;
- płynność średnioterminowa – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań w terminie zapadalności do 6 miesięcy;
- płynność długoterminowa – monitorowanie możliwości wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie dłuższym niż 12 miesięcy.

W ramach zarządzania ryzykiem płynności dokonuje się również analizy profilu zapadalności/wymagalności w dłuższym terminie, zależnej w dużym stopniu od przyjętych założeń w zakresie kształtowania się przyszłych przepływów gotówkowych związanych z pozycjami aktywów i pasywów. Założenia uwzględniają:

- stabilność pasywów o nieokreślonych terminach wymagalności (np. rachunki bieżące, zerwania i odnowienia depozytów, poziom ich koncentracji);
- możliwość skrócenia terminu zapadalności określonych pozycji aktywów (np. kredyty hipoteczne z możliwością wcześniejszej spłaty);
- możliwość zbycia pozycji aktywów (portfel płynnościowy).

Stopień narażenia na ryzyko

Przyszłe przepływy z aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych przedstawiono w wysokości nominalnej wartości prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych w podziale na okres, w którym nastąpi przepływ pieniężny. W przypadku dłużnych papierów wartościowych, pożyczek i lokat terminowych uwzględniono wszystkie przepływy, które nastąpią do dnia wykupu papieru wartościowego, likwidacji lokaty bądź spłaty pożyczki. Akcje i jednostki uczestnictwa zaprezentowano w okresach przewidywanej ich sprzedaży lub odkupu.

Dla potrzeb analizy dopasowania przepływów pieniężnych przedstawionych w tabelach na kolejnych stronach, zaangażowania Grupy PZU w fundusze inwestycyjne (jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne) nie zostały skonsolidowane. Oznacza to, że są wykazane jako jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne, a nie aktywa posiadane przez fundusze. Podejście takie odzwierciedla perspektywę zarządzania płynnością oraz zapewniania pokrycia rezerw technicznych aktywami na poziomie poszczególnych spółek, z uwzględnieniem ustawowych limitów dotyczących koncentracji rodzajowej tych aktywów.

Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

W tabeli poniżej przedstawiono dopasowanie niezdyktowanych przepływów finansowych wynikających z rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych oraz aktywów stanowiących ich pokrycie.

Wyszczególnienie	Przewidywana wartość przepływów pieniężnych				
	do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	powyżej 6 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat
A. Prognozowane wydatki netto wynikające z umów ubezpieczenia zawartych do końca okresu sprawozdawczego (I + II)	(2 165 008)	(1 506 727)	(2 118 797)	(5 314 198)	(10 794 855)
I. Wydatki	(2 182 454)	(1 516 853)	(2 130 151)	(5 342 773)	(10 853 734)
II. Wpływy	17 446	10 126	11 354	28 575	58 879
B. Wpływy z tytułu aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	2 361 268	1 617 615	2 108 827	6 158 922	11 869 752
I. Przyszłe wpływy, których wartość jest znana na koniec okresu sprawozdawczego	1 964 880	999 235	627 170	4 742 265	6 188 827
- Obligacje rządowe	516 048	116 264	153 072	3 169 194	5 852 887
- Inne dłużne papiery wartościowe	19 460	15 071	294 609	322 037	183 543
- Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	792 907	640 279	-	-	-
- Pożyczki	71 528	-	547	995 442	89 135
- Należności	510 039	89 155	39 971	6 745	-
- Pozostałe	54 898	138 466	138 971	248 847	63 262
II. Przyszłe wpływy, których wartość zależy bezpośrednio od rynkowych stóp procentowych lub innych wskaźników i nie jest znana na koniec okresu sprawozdawczego	342 950	615 939	1 478 420	1 413 891	5 639 869
- Obligacje rządowe	-	-	302 510	61 346	359 331
- Inne dłużne papiery wartościowe	762	-	12 471	17 632	43 205
- Pożyczki	-	-	-	34 598	-
- Akcje notowane na rynku regulowanym	-	-	-	-	-
- Udziały i akcje nienotowane na rynku regulowanym	-	-	-	-	-
- Jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych	342 188	615 939	1 163 439	1 300 315	3 436 085
- Certyfikaty inwestycyjne	-	-	-	-	1 801 248
III. Wpływy z pozostałych aktywów	53 438	2 441	3 237	2 766	41 056
C. Saldo prognozowanych przepływów (A + B)	196 260	110 888	(9 970)	844 724	1 074 897
D. Saldo skumulowanych przepływów	196 260	307 148	297 178	1 141 902	2 216 799

Prognozowane przepływy netto wynikające z umów ubezpieczeń majątkowych i osobowych zawartych do końca okresu sprawozdawczego wyznaczono metodami statystyki i matematyki aktuarialnej z uwzględnieniem danych historycznych.

Wpływy zostały skalkulowane w oparciu o składkę brutto. W wydatkach ujęto wszystkie prognozowane koszty do poniesienia w związku z zawartymi umowami ubezpieczenia.

Miarą niedopasowania terminów dat zapadalności aktywów (lokata) oraz wymagalności zobowiązań (rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) jest luka duracji. Duracja lokat w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 3,3 (na 31 grudnia 2014 roku: 2,9) natomiast duracja rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na 31 grudnia 2015 roku: 5,3 (na 31 grudnia 2014 roku: 5,8).

Ubezpieczenia na życie

W tabeli poniżej przedstawiono dopasowanie niezdyktowanych przepływów finansowych wynikających z rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i zobowiązań z tytułu kontraktów inwestycyjnych o gwarantowanych i ustalonych warunkach oraz powiązanych z nimi aktywów. Tabela ta nie obejmuje przepływów związanych z produktami ubezpieczeniowymi i kontraktami inwestycyjnymi, dla których ryzyko inwestycyjne ponosi ubezpieczający.

Wyszczególnienie	Przewidywana wartość przepływów pieniężnych					
	do 6 miesięcy	powyżej 6 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat do 10 lat	powyżej 10 lat do 20 lat	powyżej 20 lat
A. Prognozowane wydatki netto wynikające z umów ubezpieczenia i kontraktów inwestycyjnych zawartych do końca okresu sprawozdawczego (I + II)	(791 451)	(221 366)	(950 599)	(1 297 562)	(4 152 117)	(5 995 992)
I. Wydatki	(1 645 098)	(1 043 553)	(6 755 642)	(6 886 259)	(11 129 464)	(9 691 369)
II. Wpływy	853 647	822 187	5 805 043	5 588 697	6 977 347	3 695 377
B. Wpływy z tytułu aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	2 600 370	851 129	5 572 275	7 864 938	4 113 273	5 942 597
I. Przyszłe wpływy, których wartość jest znana na koniec okresu sprawozdawczego	2 600 367	849 904	5 568 194	6 175 346	4 113 047	2 066 292
- Obligacje rządowe	1 898 822	637 233	4 977 294	6 097 443	4 113 047	2 066 292
- Inne dłużne papiery wartościowe	6 152	2 766	151 503	18 261	-	-
- Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	695 372	209 884	166 529	57 535	-	-
- Pożyczki	21	21	272 868	2 107	-	-
II. Przyszłe wpływy, których wartość zależy bezpośrednio od rynkowych stóp procentowych lub innych wskaźników i nie jest znana na koniec okresu sprawozdawczego	3	1 225	4 081	1 689 592	226	3 876 305
- Obligacje rządowe	-	94	-	-	-	-
- Inne dłużne papiery wartościowe	-	1 128	4 061	902	226	-
- Pożyczki	3	3	20	20	-	-
- Jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych	-	-	-	-	-	3 876 305
- Certyfikaty inwestycyjne	-	-	-	1 688 670	-	-
III. Wpływy z pozostałych aktywów	-	-	-	-	-	-
C. Saldo prognozowanych przepływów (A + B)	1 808 919	629 763	4 621 676	6 567 376	(38 844)	(53 395)
D. Saldo skumulowanych przepływów	1 808 919	2 438 682	7 060 358	13 627 734	13 588 890	13 535 495

Prognoza przyszłych świadczeń oraz przyszłych składek netto w ubezpieczeniach na życie uwzględnia założenia dotyczące współczynników śmiertelności, współczynników wypadkowości i urodzenia dzieci, rezygnacji ubezpieczonych, prognozowanych świadczeń, prognozowanych wpływów z tytułu składek netto.

Miarą niedopasowania terminów dat zapadalności aktywów (lokata) oraz wymagalności zobowiązań (rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) jest luka duracji. Duracja lokat w ubezpieczeniach na życie na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 5,2 (na 31 grudnia 2014 roku: 4,9), podczas gdy duracja rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 19,4 (na 31 grudnia 2014 roku: 22,4).

Działalność bankowa

W poniższej tabeli zaprezentowano analizę zapadalności/wymagalności aktywów i zobowiązań Alior Banku według terminów kontraktowych. Kwoty wyrażono w milionach złotych.

31 grudnia 2015	1D	1M	3M	6M	1Y	2Y	5Y	10Y+	RAZEM
Aktywa	7 249	519	937	1 314	2 893	4 449	8 469	14 174	40 003
Gotówka i Nostro	2 090	-	-	-	-	-	-	-	2 090
Należności od banków	-	122	-	-	-	184	-	-	306
Należności od klientów	5 160	382	919	1 065	2 322	3 024	6 328	11 722	30 922
Papiery Wartościowe	-	15	17	249	570	1 241	2 141	633	4 867
Pozostałe aktywa	-	-	-	-	-	-	-	1 819	1 819
Zobowiązania i kapitały	(13 938)	(6 780)	(5 391)	(4 881)	(1 876)	(1 534)	(1 224)	(4 378)	(40 003)
Zobowiązania wobec banków	(11)	(804)	-	-	-	(203)	(43)	-	(1 061)
Zobowiązania wobec klientów	(13 927)	(5 098)	(5 385)	(4 622)	(1 687)	(621)	(47)	(17)	(31 404)
Emisje własne	-	-	(6)	(259)	(189)	(710)	(1 135)	(847)	(3 145)
Kapitały własne	-	-	-	-	-	-	-	(3 514)	(3 514)
Pozostałe zobowiązania	-	(878)	-	-	-	-	-	-	(878)
Luka bilansowa	(6 689)	(6 262)	(4 454)	(3 567)	1 017	2 915	7 244	9 795	-
Skumulowana luka bilansowa	(6 689)	(12 951)	(17 405)	(20 972)	(19 955)	(17 040)	(9 795)	-	-
Instrumenty pochodne – wpływy	-	2 455	763	536	1 722	1 108	407	60	7 052
Instrumenty pochodne – wypływy	-	(2 428)	(753)	(551)	(1 721)	(1 087)	(404)	(59)	(7 002)
Instrumenty pochodne – netto	-	27	10	(15)	2	22	3	1	50
Linie gwarancyjne i finansowe	8 639	3	9	37	134	98	2	20	8 942
Luka pozabilansowa	8 639	30	19	22	136	120	5	21	8 991
Luka ogółem	1 950	(6 232)	(4 435)	(3 545)	1 153	3 035	7 249	9 817	8 991
Luka skumulowana ogółem	1 950	(4 283)	(8 718)	(12 263)	(11 110)	(8 075)	(826)	8 991	-

Alior Bank przeprowadza ponadto testy warunków skrajnych płynności, sporządza plan pozyskania środków w sytuacjach awaryjnych oraz określa i weryfikuje zasady sprzedaży aktywów płynnych, uwzględniając koszty utrzymania płynności. Zgodnie z uchwałą KNF Alior Bank wyznacza:

- lukę płynności krótkoterminowej (minimalną nadwyżkę płynności bieżącej) definiowaną jako różnica między sumą wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym, a wartością środków obcych niestabilnych. Wartość nadwyżki na 31 grudnia 2015 roku wyniosła 1 880 mln zł;
- współczynnik pokrycia aktywów niepiętnych funduszami własnymi, obliczany jako iloraz funduszy własnych banku pomniejszonych o łączną wartość wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego i z tytułu ryzyka rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta i aktywów niepiętnych. Wartość współczynnika na 31 grudnia 2015 roku wyniosła 4,72;
- współczynnik pokrycia aktywów niepiętnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi, obliczany jako iloraz sumy funduszy własnych pomniejszonych o łączną wartość wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego, z tytułu ryzyka rozliczenia dostawy oraz ryzyka kontrahenta i środków obcych stabilnych oraz sumy aktywów niepiętnych i aktywów o ograniczonej płynności. Wartość współczynnika na 31 grudnia 2015 roku wyniosła 1,11;
- współczynnik płynności krótkoterminowej, definiowany jako iloraz sumy wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym i wartości środków obcych niestabilnych. Wartość współczynnika na 31 grudnia 2015 roku wyniosła 1,53.

Alior Bank dokonuje także pogłębionej analizy stabilności oraz struktury źródeł finansowania, w tym poziomu osadu i koncentracji dla depozytów terminowych i bieżących. Dodatkowo, monitoruje się zmienność pozycji bilansowych i pozabilansowych, w szczególności wartość prognozowanych wpływów z tytułu udzielonych klientom gwarancji.

8.5.3. Ryzyko kredytowe i koncentracji

Ryzyko kredytowe to ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikające z wahań zdolności kredytowej emitentów papierów wartościowych, kontrahentów i wszelkich dłużników.

Ryzyko kredytowe w Grupie PZU obejmuje:

- **ryzyko spreadu kredytowego** – możliwość poniesienia straty z tytułu zmiany wartości aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych spowodowanych zmianą poziomu spreadów kredytowych w odniesieniu do struktury terminowej stóp procentowych papierów wartościowych emitowanych przez Skarb Państwa lub wahania ich zmienności;
- **ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta** – ryzyko poniesienia straty w związku z niewykonaniem zobowiązań przez kontrahentów i dłużników;
- **ryzyko kredytowe w działalności bankowej** – ryzyko kredytowe wynikające z działalności w sektorze bankowym, związane przede wszystkim z niebezpieczeństwem nie wywiązania się dłużnika lub kredytobiorcy ze swoich zobowiązań;
- **ryzyko kredytowe w ubezpieczeniach finansowych** – ryzyko kredytowe wynikające z działalności w sektorze ubezpieczeń finansowych, związane przede wszystkim z niebezpieczeństwem nie wywiązania się klienta spółki, dłużnika lub kredytobiorcy z zobowiązań wobec osoby trzeciej; zagrożenie to może wynikać z niepowodzenia w realizacji przedsięwzięcia lub z niekorzystnego wpływu otoczenia gospodarczego.

Ryzyko koncentracji to ryzyko wynikające z braku dywersyfikacji portfela aktywów lub z dużej ekspozycji na ryzyko niewykonania zobowiązania przez pojedynczego emitenta papierów wartościowych lub grupę powiązanych emitentów.

Ekspozycja na ryzyko kredytowe w Grupie PZU wynika bezpośrednio z działalności lokacyjnej, działalności bankowej, działalności w segmencie ubezpieczeń finansowych i gwarancji, a także umów reasekuracji oraz działalności *bancassurance*. W Grupie PZU wyróżnia się następujące rodzaje ekspozycji na ryzyko kredytowe:

- ryzyko bankructwa emitenta instrumentów finansowych, w które Grupa PZU inwestuje lub którymi obraca, np. obligacje korporacyjne;
- ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta np. reasekuracja lub pozagiełdowe instrumenty pochodne oraz działalność *bancassurance*;
- ryzyko niewykonania zobowiązania klienta Grupy PZU wobec osoby trzeciej, np. ubezpieczenia wierzycelności pieniężnych, gwarancje ubezpieczeniowe;
- ryzyko niewykonania zobowiązania klienta wobec Grupy PZU z tytułu zaciągniętych kredytów lub pożyczek (w działalności bankowej).

Działalność bankowa

Ryzyko koncentracji

W cyklach miesięcznych Alior Bank przeprowadza analizę koncentracji bazy depozytowej, która ma na celu wskazanie potencjalnego ryzyka nadmiernego uzależnienia od źródeł finansowania cechujących się zbyt niskim stopniem dywersyfikacji. W celu oszacowania poziomu koncentracji wyznacza się wskaźnik wysokiej koncentracji liczony jako stosunek wartości środków zgromadzonych przez największych depozytariuszy do wartości bazy depozytowej. Na 31 grudnia 2015 r. wskaźnik ten wyniósł 2,22 %, co wskazuje na brak koncentracji.

W celu ograniczenia ryzyka koncentracji Alior Bank dywersyfikuje strukturę bazy depozytowej w podziale na klientów detalicznych, biznesowych, finansowych, instytucji rządowych i samorządowych, monitorując miesięcznie udział poszczególnych grup w całości bazy depozytowej.

Zarządzanie ryzykiem koncentracji z tytułu działalności kredytowej dotyczy ryzyk wynikających między innymi z:

- zaangażowań wobec pojedynczych podmiotów lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie;
- zaangażowań wobec podmiotów z tej samej branży, sektora gospodarczego, prowadzących taką samą działalność lub prowadzących obrót podobnymi towarami;
- zaangażowań wobec podmiotów z tego samego województwa oraz poszczególnych krajów bądź ich grup;
- zaangażowań zabezpieczonych tym samym rodzajem zabezpieczenia lub zabezpieczonych przez tego samego dostawcę zabezpieczenia (w tym ryzyka wynikającego z zabezpieczenia na papierach wartościowych o podobnej charakterystyce);
- zaangażowań w tej samej walucie;
- zaangażowań wobec podmiotów, o których mowa w art. 71 Prawa bankowego;
- metryki produktu;
- segmentu klienta;
- kanału dystrybucji;
- ofert specjalnych i promocji;
- koncentracji wewnętrznej.

W celu zapobiegania niekorzystnym zdarzeniom wynikającym z nadmiernej koncentracji ryzyko koncentracji ogranicza się, ustanawiając limity i stosując normy koncentracji wynikające zarówno z przepisów zewnętrznych, jak i przyjętych wewnętrznie. Należą do nich m. in.:

- zasady identyfikacji obszarów wystąpienia ryzyka koncentracji z tytułu działalności kredytowej;
- proces ustalania i aktualizowania wysokości limitów;
- proces zarządzania limitami wraz z ustaleniem sposobu postępowania w przypadku przekroczenia dozwolonego poziomu limitu;
- proces monitorowania ryzyka koncentracji;
- kontrolę procesu zarządzania ryzykiem koncentracji.

Poniższa tabela prezentuje koncentrację branżową zaangażowani bilansowych i pozabilansowych Alior Banku według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) uwzględniającą:

- kwotę kredytu (zaangażowanie bilansowe oraz pozabilansowe bez odsetek i opłat oraz uwzględnienia odpisów) pomniejszoną o wniesione kaucje pieniężne;
- nieautoryzowane debety na rachunkach bieżących;
- limity skarbowe pomniejszone o wniesione kaucje, z uwzględnieniem papierów dłużnych, których emitentem jest podmiot z danej sekcji.

Nazwa sekcji według PKD	31 grudnia 2015
Przetwórstwo przemysłowe	4 275 844
Budownictwo	3 707 790
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, w tym motocykli	3 433 278
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3 379 837
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1 889 519
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1 568 126
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1 178 549
Pozostałe	3 697 167
Razem	23 130 110

W procesie ustalenia i aktualizacji limitów koncentracji bierze się pod uwagę:

- wiarygodne informacje ekonomiczne i rynkowe dotyczące każdego z obszarów koncentracji zaangażowań, w szczególności wskaźniki makroekonomiczne, branżowe, informacje dotyczące trendów gospodarczych, z uwzględnieniem projekcji wysokości stóp procentowych, kursów wymiany, analizy ryzyka politycznego, ratingi rządów oraz instytucji finansowych;
- wiarygodne informacje na temat sytuacji ekonomicznej podmiotów, branż, gałęzi, sektorów gospodarki, informacji ogólnogospodarczych, w tym o sytuacji gospodarczej i politycznej krajów, oraz inne informacje potrzebne do oceny ryzyka koncentracji;
- informacje ekonomiczne i jakościowe dotyczące procesu zarządzania w podmiotach, wobec których Alior Bank posiada zaangażowania powodujące ryzyko koncentracji;
- ryzyko stopy procentowej, ryzyko płynności, ryzyko operacyjne i ryzyko polityczne związane ze zidentyfikowanymi zaangażowaniami i mogące wpłynąć na podwyższenie ryzyka koncentracji.

Analizy ryzyka dokonuje się w ujęciu indywidualnym i portfelowym. Podejmowane działania prowadzą do:

- minimalizacji poziomu ryzyka kredytowego pojedynczego kredytu przy założonym poziomie zwrotu;
- redukcji łącznego ryzyka kredytowego wynikającego z posiadania określonego portfela kredytowego.

W ramach minimalizacji poziomu ryzyka pojedynczego zaangażowania każdorazowo przy udzielaniu kredytu lub innego produktu kredytowego ocenia się:

- wiarygodność oraz zdolność kredytową z uwzględnieniem m.in. szczegółowej analizy źródła spłaty ekspozycji;
- zabezpieczenia, w tym weryfikuje się ich stan formalno-prawny oraz ekonomiczny, z uwzględnieniem m. in. adekwatności LTV (ang. *loan to value*).

W celu wzmocnienia kontroli ryzyka indywidualnych ekspozycji, cyklicznie monitoruje się klientów, podejmując stosowne działania w przypadku zidentyfikowania czynników podwyższonego ryzyka.

W zakresie minimalizacji poziomu ryzyka kredytowego wynikającego z posiadania określonego portfela:

- wyznacza i kontroluje limity koncentracji;
- monitoruje sygnały wczesnego ostrzegania;
- regularnie monitoruje portfel kredytowy kontrolując istotne parametry ryzyka kredytowego;
- przeprowadza regularne testy warunków skrajnych.

Ocena ryzyka w procesie kredytowym

Udzielanie produktów kredytowych realizowane jest zgodnie z metodykami kredytowania właściwymi dla segmentu klienta i rodzaju produktu. Ocena zdolności kredytowej klienta poprzedzająca wydanie decyzji o udzieleniu produktu kredytowego przeprowadzana jest z wykorzystaniem systemu wspierającego proces kredytowy, narzędzi: scoringowego lub ratingowego; zewnętrznych informacji (np. bazy CBD DZ, CBD BR, BIK, BIG) i wewnętrznych baz Alior Banku. Udzielanie produktów kredytowych przebiega zgodnie z obowiązującymi procedurami operacyjnymi wskazującymi właściwe czynności wykonywane w procesie kredytowym, odpowiedzialne za nie jednostki oraz wykorzystywane narzędzia.

Decyzje kredytowe zapadają zgodnie z obowiązującym systemem podejmowania decyzji kredytowych (szczególnie kompetencyjne dopasowane do poziomu ryzyka związanego z klientem oraz transakcją).

W celu regularnej oceny podejmowanego ryzyka kredytowego oraz mitygowania ewentualnych strat na ekspozycjach kredytowych, w okresie kredytowania monitoruje się sytuację Klienta poprzez identyfikację sygnałów wczesnego ostrzegania oraz okresowe, indywidualne przeglądy ekspozycji kredytowych.

Proces monitoringu kończy się wydaniem rekomendacji dotyczącej strategii dalszej współpracy z klientem.

W celu minimalizacji ryzyka kredytowego ustanawia się zabezpieczenia odpowiednie do ponoszonego ryzyka kredytowego i elastyczne wobec możliwości klienta. Ustanowienie zabezpieczenia nie zwalnia z obowiązku badania zdolności kredytowej klienta.

Zabezpieczenie kredytu ma na celu zapewnienie zwrotu udzielonego kredytu wraz z należnymi odsetkami i kosztami, jeśli kredytobiorca nie ureguluje należności w terminach ustalonych umową kredytu, a działania restrukturyzacyjne nie przyniosą oczekiwanych efektów. Do akceptowanych zabezpieczeń należą m. in.: gwarancje, poręczenia, blokady, zastawy rejestrowe, przewłaszczenia, ubezpieczenia kredytu, weksle i hipoteki. Przedmioty zabezpieczeń są weryfikowane w procesie kredytowym pod kątem prawnej możliwości skutecznego zabezpieczenia oraz ocenia się ich wartość rynkową, jak również wartość możliwą do odzyskania w ewentualnym procesie egzekucji. Zabezpieczenia umożliwiają pomniejszenie wysokości odpisów z tytułu utraty wartości oraz rezerw, a także stosowanie korzystniejszych wag ryzyka na potrzeby obliczania wymogu kapitałowego.

Wartość zabezpieczeń uwzględniania przy ustalaniu odpisów z tytułu utraty wartości dla kredytów detalicznych i biznesowych w 2015 roku wynosiła 994 mln zł. Dla kredytów, dla których nie stwierdzono utraty wartości w 2015 roku wynosiła 13 600 mln zł. Wpływ braku uwzględnienia wartości zabezpieczeń na poziom odpisów z tytułu utraty wartości na 31 grudnia 2015 roku wyniósłby odpowiednio 124 mln zł w przypadku odpisów z tytułu utraty wartości oraz 97 mln zł w przypadku odpisów IBNR.

Scoring i rating kredytowy

Scoring kredytowy jest narzędziem wspierającym decyzje kredytowe dla klientów indywidualnych i mikroprzedsiębiorstw, a rating kredytowy w segmencie małych, średnich i dużych przedsiębiorstw.

Proces monitorowania poprawności funkcjonowania modeli scoringowych i ratingowych prowadzi się regularnie. Jego celem jest stwierdzenie, czy stosowane modele właściwie różnicują ryzyko, a oszacowania parametrów ryzyka właściwie odzwierciedlają odpowiednie aspekty ryzyka. Ponadto, podczas kontroli funkcjonalnych weryfikuje się poprawność zastosowania modeli w procesie kredytowym.

Aktywa finansowe nieprzeterminowane	Klasa ryzyka	31 grudnia 2015
Należności nieprzeterminowane i bez utraty wartości		
Segment detaliczny		
Kredyty hipoteczne, pożyczki gotówkowe, Karty kredytowe, Debet w ROR		
(1 – klasa najlepsza, 6 – klasa najgorsza)		
	1	700 449
	2	691 423
	3	808 399
	4	887 246
	5	51 867
	6	6 851
Pożyczki, Karty kredytowe, Debet w ROR - proces standardowy		
(K1 - klasa najlepsza, K10 - klasa najgorsza)		
	K1	341 778
	K2	426 684
	K3	795 538
	K4	1 084 859
	K5	1 227 531
	K6	1 034 654
	K7	561 920
	K8	201 861
	K9	40 719
	K10	3 809
Kredyty hipoteczne		
(M1 - klasa najlepsza, M10 - klasa najgorsza)		
	M1	2 818
	M2	21 767
	M3	103 571
	M4	381 809
	M5	935 591
	M6	1 254 284
	M7	940 449
	M8	613 014
	M9	233 637

Aktywa finansowe nieprzeterminowane	Klasa ryzyka	31 grudnia 2015
	M10	54 473
Brak scoringu		2 151 619
Razem segment detaliczny		15 558 620
Segment biznesowy		
Produkty długoterminowe, Kredyty samochodowe, Limit w Rachunku Bieżącym		
(1 – klasa najlepsza, 5 – klasa najgorsza)	1	7 785
	2	11 784
	3	16 478
	4	6 172
	5	-
Modele dla mikroprzedsiębiorstw na niepełnej księgowości i Modele dla podmiotów na księgach handlowych, dealerów samochodowych oraz deweloperów		
(Q01 - klasa najlepsza, Q25 - klasa najgorsza)	Q01	21
	Q02	13 370
	Q03	195 015
	Q04	190 236
	Q05	17 095
	Q06	1 074 832
	Q07	402 377
	Q08	161 978
	Q09	1 038 925
	Q10	209 023
	Q11	1 293 114
	Q12	709 894
	Q13	521 595
	Q14	992 276
	Q15	355 544
	Q16	694 126
	Q17	674 844
	Q18	288 928
	Q19	626 156
	Q20	163 146
	Q21	89 767
	Q22	51 762
	Q23	71 686
	Q24	2 108
	Q25	44 906
Brak ratingu		687 318
Razem klienci biznesowi		10 612 261
Należności nieprzeterminowane i bez utraty wartości		26 170 881
Należności nieprzeterminowane z rozpoznaną utratą wartości		152 849
Segment detaliczny		37 337
Segment biznesowy		115 512
Razem należności od klientów nieprzeterminowane		26 323 730

Monitorowanie ryzyka kredytowego klientów indywidualnych i biznesowych

Stałą ochronę jakości portfela kredytowego zapewnia bieżące monitorowanie terminowej obsługi kredytów oraz okresowe przeglądy sytuacji finansowo-ekonomicznej klientów i wartości przyjętych zabezpieczeń, któremu podlegają wszystkie ekspozycje kredytowe klientów indywidualnych i biznesowych.

Stosowanie praktyk typu forbearance

W procesie restrukturyzacji klienta wykorzystuje się następujące narzędzia:

- wydłużenie okresu kredytowania, które skutkuje zmniejszeniem wysokości miesięcznych rat kapitałowo-odsetkowych (maksymalnie do 120 miesięcy dla produktów niezabezpieczonych);
- udzielenie karencji w spłacie (pełnej raty lub części raty);
- konsolidacja kilku zobowiązań w Alior Banku, w tym zamiana limitu w rachunku na kredyt spłacany w ratach.

W szczególnie uzasadnionych sytuacjach istnieje możliwość zastosowania innych narzędzi.

W procesie restrukturyzacji klienta biznesowego nie wprowadzono ograniczeń dotyczących form stosowanych praktyk typu *forbearance*. Z uwagi na specyfikę klientów, najczęściej stosowanymi narzędziami są:

- porozumienie poprzez zmianę harmonogramu zapadłych ekspozycji;
- aneks zmniejszający limit w kredytach odnawialnych;
- aneks zmieniający warunki w zakresie terminu spłaty/wysokości raty lub karencji na kapitał/odsetki.

Monitoring ryzyka związanego z praktykami typu forbearance

W zakresie stosowania narzędzi typu *forbearance* identyfikuje się następujące ryzyka:

- ryzyko braku/ustania spłaty;
- ryzyko utraty zabezpieczeń (w szczególności ruchomości) lub znacznego obniżenia wartości;
- ryzyko upadłości.

Ryzyka te mityguje się m. in. poprzez analizę klienta, zarówno pod kątem możliwości finansowych, jak i historii współpracy z tym klientem, informacji z wizyt terenowych i innych źródeł. Możliwa jest realizacja zabezpieczeń i istotna w jej wyniku redukcja zaangażowania przed zastosowaniem narzędzi *forbearance*. Przy zastosowaniu narzędzi *forbearance* celem jest maksymalne zabezpieczenie ekspozycji (poprzez hipoteki, poręczenia, zastawy).

Ocena utraty wartości dla ekspozycji podlegających praktykom forbearance

Dla ekspozycji podlegających praktykom *forbearance* przyjmuje się zaostrzone kryteria identyfikacji przesłanek utraty wartości. Poza standardowym katalogiem przesłanek, w odniesieniu do tych ekspozycji stosowane są dodatkowe kryteria, zdefiniowane jako wystąpienie na moment decyzji o udzieleniu klientowi udogodnienia jednej z poniższych sytuacji:

- opóźnienie powyżej 30 dni;
- inna przesłanka utraty wartości;
- ocena analityka o zagrożeniu terminowości obsługi (w przypadku klientów indywidualnych);
- ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej jako poniżej standardu lub gorszej (w przypadku klientów biznesowych).

Utrata wartości dla tych ekspozycji wyznaczana jest poprzez indywidualną analizę scenariuszową opartą na historycznych zachowaniach podobnych klientów oraz cechach specyficznych danego klienta.

Na dzień objęcia konsolidacją Grupy Alior Banku należności Alior Banku od klientów z tytułu kredytów zostały wycenione do wartości godziwej. Analiza zaangażowań podlegających *forbearance* przedstawiona w tabeli poniżej została sporządzona w oparciu o wycenę kredytów wg zamortyzowanego kosztu, wynikającą ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Alior Banku.

Kredyty udzielone klientom podlegające <i>forbearance</i>	31 grudnia 2015
Segment detaliczny	100 422
bez rozpoznanej utraty wartości	50 279
z rozpoznaną utratą wartości	79 575
IBNR ¹⁾	(212)
odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	(29 220)
oceniane metodą indywidualną	(16 672)
oceniane metodą portfelową	(12 548)
Segment biznesowy	255 597
bez rozpoznanej utraty wartości	131 887
z rozpoznaną utratą wartości	230 518
IBNR ¹⁾	(26)
odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości	(106 782)
oceniane metodą indywidualną	(90 487)
oceniane metodą portfelową	(16 295)
Razem należności netto	356 019

¹⁾ Rezerwa utworzona na grupę ekspozycji, służąca pokryciu poniesionych a nie zaraportowanych strat. Tworzona jest dla ekspozycji, dla których nie zidentyfikowano przesłanek utraty wartości, pogrupowanych z zachowaniem zasady homogeniczności względem profilu ryzyka.

Kredyty udzielone klientom podlegające <i>forbearance</i>	31 grudnia 2015
Z rozpoznaną utratą wartości	174 091
w tym wartość zabezpieczenia	124 648
Bez rozpoznanej utraty wartości	181 928
w tym wartość zabezpieczenia	97 742
nieprzeterminowane	85 305
przeterminowane	96 623
Razem należności netto	356 019

Działalność inwestycyjna

Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie PZU wynikającym z działalności inwestycyjnej reguluje szereg dokumentów zatwierdzonych przez Rady Nadzorcze, Zarządy i dedykowane Komitety.

Limity w zakresie ryzyka kredytowego i ryzyka koncentracji ustalają dedykowane Komitety.

Limity dla banków i pozostałych emitentów papierów dłużnych ustala się w odniesieniu do wielkości zaangażowania. Limity mają charakter limitów zaangażowania wobec pojedynczego podmiotu lub grupy kapitałowej (zarówno limity kredytowe, jak i limity koncentracji). Wykorzystanie limitów w zakresie ryzyka kredytowego i ryzyka koncentracji jest monitorowane. Przekroczenie przyznanego limitu oznacza zobowiązanie do przygotowania i przedstawienia planu obniżenia zaangażowania.

W zakresie oceny ryzyka kredytowego danego podmiotu wyznacza się wewnętrzne ratingi kredytowe (podejście do wyznaczania ratingu różni się w zależności od typu podmiotu). Ratingi są oparte na analizie ilościowej oraz jakościowej i stanowią podstawę do wyznaczania limitów. W celu monitorowania jakości kredytowej danych podmiotów ratingi są aktualizowane.

Stopień narażenia na ryzyko kredytowe

W tabeli poniżej zaprezentowano ekspozycję na ryzyko kredytowe aktywów obciążonych ryzykiem kredytowym w poszczególnych kategoriach ratingów Fitch (w przypadku braku ratingu agencji Fitch zastosowano rating agencji Standard&Poor`s lub Moody`s). Ekspozycję na ryzyko kredytowe wynikające z transakcji warunkowych przedstawiono jako ekspozycję wobec emitenta papierów przyjętych jako zabezpieczenie.

W zestawieniu nie uwzględniono należności od klientów z tytułu kredytów oraz należności z tytułu umów ubezpieczeniowych. Wynikało to ze znacznego rozproszenia tego portfela aktywów, skutkującego m.in. znacznym udziałem należności od małych podmiotów i osób fizycznych, nie posiadających ratingów.

Aktywa obciążone ryzykiem kredytowym na 31 grudnia 2015	Nota	AAA	AA	A	BBB	BB	Brak ratingu	Aktywa na ryzyko klienta	Razem
Dłużne papiery wartościowe		996 787	7 583	33 389 390	2 930 295	1 005 990	596 027	1 533 680	40 459 752
- utrzymywane do terminu wymagalności	35.1	-	-	17 146 791	137 859	79 058	6 418	-	17 370 126
- dostępne do sprzedaży	35.2	519 011	-	5 830 345	384 648	94 046	317 700	-	7 145 750
- wyceniane w wartości godziwej	35.3	477 776	7 583	10 208 680	422 146	530 646	32 758	1 533 680	13 213 269
- pożyczki	35.4	-	-	203 574	1 985 642	302 240	239 151	-	2 730 607
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych i transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	35.4	-	-	4 900 606	2 914 301	6 553	498 917	91 407	8 411 784
Pozostałe pożyczki	35.4	-	-	68 096	-	158 805	1 702 144	-	1 929 045
Instrumenty pochodne	35.3	-	66 641	762 776	47 499	-	236 038	-	1 112 954
	8.5.2								
Udział reasekuratorów w rezerwach szkodowych netto	31	-	353 232	310 385	534	-	93 446	-	757 597 ¹⁾
Należności z tytułu reasekuracji	38	-	8 436	21 677	1 223	-	17 687	-	49 023
Razem		996 787	435 892	39 452 930	5 893 852	1 171 348	3 144 259	1 625 087	52 720 155

¹⁾ w tym 139 578 tys. zł instrumentów pochodnych wykazywanych jako transakcje zabezpieczające przepływy pieniężne.

Aktywa obciążone ryzykiem kredytowym na 31 grudnia 2014	Nota	AAA	AA	A	BBB	BB	Brak ratingu	Aktywa na ryzyko klienta	Razem
Dłużne papiery wartościowe		-	-	33 685 106	2 415 765	310 188	127 229	1 474 900	38 013 188
- utrzymywane do terminu wymagalności	35.1	-	-	19 933 317	50 372	-	-	-	19 983 689
- dostępne do sprzedaży	35.2	-	-	2 141 329	261 139	-	32 397	-	2 434 865
- wyceniane w wartości godziwej	35.3	-	-	10 533 633	326 441	208 738	60 367	1 474 900	12 604 079
- pożyczki	35.4	-	-	1 076 827	1 777 813	101 450	34 465	-	2 990 555
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych i transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	35.4	-	-	7 195 733	1 746 022	-	370 061	82 138	9 393 954
Pozostałe pożyczki	35.4	-	-	-	-	256 763	2 053 209	-	2 309 972
Instrumenty pochodne	35.3	574	14 725	516 252	3 073	-	11 779	-	546 403
Udział reasekuratorów w rezerwach szkodowych netto	31	-	208 856	174 539	12 175	-	55 372	-	450 942
Należności z tytułu reasekuracji	38	-	5 308	12 730	491	-	10 153	-	28 682
Aktywa przeznaczone do sprzedaży		-	-	305 937	-	-	-	-	305 937
Dłużne papiery wartościowe	41	-	-	217 852	-	-	-	-	217 852
Depozyty bankowe	41	-	-	88 085	-	-	-	-	88 085
Razem		574	228 889	41 890 297	4 177 526	566 951	2 627 803	1 557 038	51 049 078

W tabeli poniżej przedstawiono współczynniki ryzyka kredytowego wykorzystywane przez Grupę PZU do pomiaru ryzyka kredytowego.

Ratingi Standard&Poor's	AAA	AA	A	BBB	BB	Brak ratingu ¹⁾
Współczynnik (%) rok 2015	0,74	0,82	1,51	4,06	13,74	25,91
Współczynnik (%) rok 2014	0,74	0,84	1,59	4,33	14,39	26,97

¹⁾ W przypadku zaangażowania w pożyczki hipoteczne bez ratingu przyjęto współczynnik w wysokości 2%, co odpowiada współczynnikowi dla najniższego ratingu inwestycyjnego BBB+.

Wielkość ryzyka kredytowego dla aktywów, dla których ryzyko ponosi Grupa PZU na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 1 821 601 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku 1 639 172 tys. zł; a przy zastosowaniu współczynników z 31 grudnia 2015 roku wartość ta wyniosłaby 1 562 795 tys. zł).

Ryzyko związane z ubezpieczeniami o charakterze finansowym (m. in. ubezpieczenia kredytów, ubezpieczenia poręczeń, gwarancje)

Ryzyko kredytowe wynikające z działalności w sektorze ubezpieczeń o charakterze finansowym (głównie kontraktowych, zabezpieczających właściwe wykonanie zobowiązań wynikających z zawartego kontraktu oraz gwarancji celnych) związane jest przede wszystkim z możliwością niewywiązania się klienta ze zobowiązań wobec osoby trzeciej.

W zakresie podejmowanego ryzyka apetyt na ryzyko określa właściwy komitet, zatwierdzając graniczne wartości zaangażowania kredytowego w podziale na ekspozycję, portfel, linie produktowe, jednostki terenowe oraz pojedyncze ryzyko i grupę kapitałową.

Niezależna od funkcji sprzedaży funkcja kontrolna w zakresie monitorowania ryzyka jest ustanowiona na trzech poziomach:

- poziom I – poziom indywidualny – ocena ryzyka ubezpieczeń finansowych (ang. *underwriting*);
- poziom II – poziom portfelowy – analiza zmian wartości ekspozycji, szkodowości portfela oraz analiza koncentracji i zaangażowania w jeden podmiot i grupę kapitałową. Informacje o poziomie ryzyka w portfelu jest przekazywana i agregowana w celu monitorowania całościowej ekspozycji w Grupie PZU;
- poziom III – właściwy komitet.

Stopień narażenia na ryzyko

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe wynikające z gwarancji ubezpieczeniowych wyrażone kwotą czynnej odpowiedzialności na 31 grudnia 2015 roku wyniosło 3 005 mln zł (na 31 grudnia 2014 roku 2 673 mln zł).

Reasekuracja (z perspektywy ryzyka kredytowego reasekuratora) w działalności ubezpieczeniowej

Grupa PZU zawiera umowy reasekuracyjne o charakterze nieproporcjonalnym oraz proporcjonalnym w celu ograniczenia zobowiązań wynikających z podstawowej działalności. Reasekuracja jest obciążona ryzykiem kredytowym związanym z ryzykiem niewykonania zobowiązania przez reasekuratora.

Jakość kredytową reasekuratorów ocenia się na podstawie danych rynkowych, danych pozyskanych ze źródeł zewnętrznych np. ze Standard&Poor's, a także na podstawie modelu wewnętrznego. Model dzieli reasekuratorów na kilka klas, w zależności od poziomu szacowanego ryzyka. Akceptuje się tylko podmioty o ryzyku niższym niż ustalony punkt odcięcia. Akceptacja nie jest automatyczna, a analizę uzupełnia się o ocenę dokonaną przez brokerów reasekuracyjnych. W ramach monitoringu ryzyka kredytowego ww. ocenę danego podmiotu aktualizuje się raz na kwartał. Dodatkowo wykonuje się testy warunków skrajnych (*stress-test*).

W poniższych tabelach przedstawiono ryzyko kredytowe reasekuratorów, z którymi współpracowały spółki Grupy PZU.

Reasekurator	Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (netto) na 31 grudnia 2015	Rating Standard&Poor's wg stanu na 31 grudnia 2015
Reasekurator 1	98 136	A+
Reasekurator 2	70 675	AA-
Reasekurator 3	64 998	AA-
Reasekurator 4	58 238	AA-
Reasekurator 5	48 182	brak ratingu
Reasekurator 6	46 761	AA-
Reasekurator 7	39 635	AA-
Reasekurator 8	31 699	AA-
Reasekurator 9	27 090	AA
Reasekurator 10	23 444	A+
Reasekurator 11	22 064	A-
Reasekurator 12	21 457	A+
Reasekurator 13	20 764	AA-
Reasekurator 14	18 806	AA
Reasekurator 15	16 554	AA+
Reasekurator 16	15 923	A
Reasekurator 17	15 837	AA-
Reasekurator 18	14 868	brak ratingu
Reasekurator 19	13 810	A
Reasekurator 20	12 265	A+
Pozostali ¹⁾	415 646	
Razem	1 096 852	

¹⁾ W pozycji „Pozostale” wykazano udziały reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych o mniejszej wartości bilansowej niż dla wymienionych powyżej.

Reasekurator	Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (netto) na 31 grudnia 2014	Rating Standard&Poor's wg stanu na 31 grudnia 2014
Reasekurator 2	69 490	AA-
Reasekurator 6	50 938	AA-
Reasekurator 12	50 069	A+
Reasekurator 3	46 689	AA-
Reasekurator 7	45 389	AA-
Reasekurator 4	25 556	AA-
Reasekurator 8	20 969	A+
Reasekurator 13	19 689	A+
Reasekurator 11	16 185	BBB+
Reasekurator 18	15 355	brak ratingu
Reasekurator 14	14 803	AA
Reasekurator 10	14 549	A+
Reasekurator 21	14 125	A+
Reasekurator 17	13 603	AA-
Reasekurator 22	12 349	A+
Reasekurator 15	11 126	AA+
Reasekurator 23	10 592	brak ratingu
Reasekurator 24	10 369	AA+
Reasekurator 25	9 736	A
Reasekurator 26	9 183	brak ratingu
Pozostali ¹⁾	292 215	
Razem ²⁾	772 979	

¹⁾ W pozycji „Pozostale” wykazano udziały reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych o mniejszej wartości bilansowej niż dla wymienionych powyżej.

²⁾ 753 115 tys. zł wykazano w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych”, natomiast 19 864 tys. zł w pozycji „Aktywa przeznaczone do sprzedaży”. Dodatkowe informacje na temat aktywów przeznaczonych do sprzedaży przedstawiono w punkcie 41.

8.5.4. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne to możliwość poniesienia straty wynikającej z niewłaściwych lub błędnych procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest optymalizacja jego poziomu i efektywności operacyjnej w działalności Grupy PZU, prowadząca do ograniczenia strat i kosztów spowodowanych materializacją tego ryzyka oraz zapewnienie adekwatnych i efektywnych mechanizmów kontrolnych. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym odbywa się zgodnie ze zdefiniowanymi wytycznymi uwzględniającymi uwarunkowania, a informacje na temat poziomu ryzyka operacyjnego są okresowo przedkładane właściwym organom wewnętrznym.

8.5.5. Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności (ang. *compliance*) to ryzyko poniesienia sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji lub wiarygodności wskutek niezastosowania się przez spółki Grupy PZU, ich pracowników lub podmioty działające w ich imieniu do przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych standardów postępowania, w tym norm etycznych.

Na podstawie regulacji wewnętrznych wprowadzono podział kompetencji w ramach systemowego i bieżącego zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Zarządzanie systemowe polega w szczególności na formułowaniu rozwiązań dotyczących realizacji zasad zarządzania ryzykiem braku zgodności, monitorowaniu procesu zarządzania tym ryzykiem oraz promowaniu i monitorowaniu przestrzegania regulacji wewnętrznych oraz przyjętych standardów postępowania w zakresie zgodności.

Bieżące zarządzanie ryzykiem braku zgodności to identyfikacja, ocena i pomiar oraz dostosowanie do wymogów regulacyjnych.

9. Zarządzanie kapitałem własnym

26 sierpnia 2013 roku Zarząd i Rada Nadzorcza przyjęły politykę kapitałową i dywidendową Grupy PZU na lata 2013-2015. Poniżej przedstawiono założenia polityki kapitałowej i dywidendowej.

Grupa PZU planuje dokonanie zmiany polityki kapitałowej i dywidendowej mającej na celu zaadresowanie wymogów Wypłacalność II.

Ze względu na krótki czas, jaki minął od dnia objęcia kontroli nad Alior Bankiem (18 grudnia 2015 roku) do dnia publikacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego, zarządzanie kapitałem własnym w Alior Banku od dnia objęcia kontroli przez Grupę PZU do dnia publikacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego odbywało się odrębnie od zarządzania kapitałem własnym w pozostałych jednostkach Grupy PZU. Tym niemniej Grupa PZU może monitorować system zarządzania kapitałem własnym w Alior Banku poprzez członków rady nadzorczej desygnowanych przez PZU.

9.1 Polityka kapitałowa

Polityka kapitałowa Grupy PZU na lata 2013-2015 ma na celu zwiększenie stopy zwrotu dla akcjonariuszy i opiera się na następujących zasadach:

- zarządzanie kapitałem (w tym kapitałem nadwyżkowym) Grupy PZU na poziomie PZU;
- utrzymanie środków własnych Grupy PZU z wyłączeniem długu podporządkowanego na poziomie nie niższym niż 250% marginesu wypłacalności Grupy PZU oraz dążenie do utrzymania środków własnych Grupy PZU z uwzględnieniem długu podporządkowanego na poziomie około 400% marginesu wypłacalności, w celu utrzymania bezpieczeństwa finansowego Grupy PZU;

- utrzymanie aktywów na pokrycie rezerw w PZU i PZU Życie na poziomie nie niższym niż 110%;
- uzyskanie optymalnej struktury finansowania poprzez zastąpienie nadwyżki kapitałowej długiem podporządkowanym do kwoty nie wyższej niż 3 mld zł, nie przekraczającej limitu 25% środków własnych stanowiących pokrycie marginesu wypłacalności, o których mowa w art. 148 ustawy o działalności ubezpieczeniowej;
- utrzymanie kapitału własnego na poziomie odpowiadającym ratingowi AA według metodologii agencji ratingowej Standard&Poor's;
- zapewnienie środków na rozwój i akwizycje w najbliższych latach;
- brak emisji akcji przez PZU w najbliższych latach.

9.2 Polityka dywidendowa

13 maja 2014 roku Zarząd PZU zaktualizował Politykę kapitałową i dywidendową Grupy PZU na lata 2013-2015 („Polityka”). Tego samego dnia Rada Nadzorcza PZU zatwierdziła zaktualizowaną Politykę, w brzmieniu przedstawionym przez Zarząd.

9.3 Zarządzanie kapitałem własnym w Alior Banku

W procesie zarządzania kapitałem własnym w Alior Banku nadrzędną rolę odgrywają zarząd i rada nadzorcza Alior Banku oraz komitet zarządzania ryzykiem.

Zarząd Alior Banku przygotowuje i wdraża procesy szacowania kapitału wewnętrznego, planowania i zarządzania kapitałowego oraz dokonuje przeglądów i nadzoruje proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP). Do kompetencji rady nadzorczej Alior Banku należy zatwierdzanie procedur dotyczących szacowania kapitału wewnętrznego oraz planowania i zarządzania kapitałowego.

Nadzór nad procesem ICAAP w Alior Banku, w tym procesem przeglądu ryzyka i metod szacowania kapitału wewnętrznego na istotne rodzaje ryzyka oraz monitoring celów kapitałowych, limitów alokacji kapitału oraz limitów dla łącznego współczynnika kapitałowego i współczynnika kapitału Tier1 sprawowany jest przez komitet zarządzania ryzykiem.

9.4 Zewnętrzne wymogi kapitałowe

9.4.1. Działalność ubezpieczeniowa

Zarządzanie kapitałem wiąże się także z monitorowaniem głównych parametrów wypłacalności zakładów ubezpieczeń, np. wysokości środków własnych i stopnia pokrycia nimi marginesu wypłacalności oraz kapitału gwarancyjnego. MSSF nie regulują sposobu wyliczania marginesu wypłacalności oraz środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności.

Do końca 2015 roku, zgodnie z ustawą o działalności ubezpieczeniowej zakład ubezpieczeń mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej był obowiązany posiadać środki własne w wysokości nie niższej niż margines wypłacalności i nie niższej niż kapitał gwarancyjny.

W celu wyliczenia wysokości środków własnych aktywa pomniejszane były o wartości niematerialne i prawne, aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, aktywa przeznaczone na pokrycie wszelkich przewidywalnych zobowiązań oraz o posiadane akcje i inne aktywa (udzielone pożyczki podporządkowane) finansujące kapitały własne zakładów ubezpieczeń należących do ubezpieczeniowej grupy kapitałowej. Tak wyliczoną wartość korygowano w proporcji do posiadanych przez PZU udziałów o sumę nadwyżek lub niedoborów środków własnych podrzędnych zakładów ubezpieczeń w stosunku do ich wymogów wypłacalności.

Zasady wyliczania środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności określała ustawa o działalności ubezpieczeniowej, a zasady wyliczania marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego rozporządzenie w sprawie marginesu wypłacalności.

Dane finansowe uwzględnione w wyliczeniu środków własnych oraz marginesu wypłacalności ustalano w oparciu o PSR.

Poniżej przedstawiono wyliczenie środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności PZU.

Wyliczenie środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Kapitał własny PZU	12 378 733	12 328 724
Wartości niematerialne i prawne	(362 167)	(283 999)
Wartość aktywów finansujących kapitały innych zakładów ubezpieczeń należących do ubezpieczeniowej grupy kapitałowej PZU	(5 853 666)	(6 065 985)
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	(459 105)	(408 388)
Wpływ innych zakładów ubezpieczeń należących do ubezpieczeniowej grupy kapitałowej PZU na wysokość środków własnych PZU:	2 135 034	2 411 116
PZU Życie SA 100,00%	1 914 227	2 213 301
Wysokość środków własnych	3 716 335	3 996 487
Margines wypłacalności	1 802 108	1 783 186
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	1 914 227	2 213 301
Link4 SA 100,00%	85 374	55 638
Wysokość środków własnych	162 363	124 938
Margines wypłacalności	76 989	69 300
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	85 374	55 638
TUW PZUW 100,00%	13 903	nd.
Wysokość środków własnych	25 857	nd.
Margines wypłacalności	11 954	nd.
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	13 903	nd.
Lietuvos Draudimas AB 99,98%	109 198	127 853
Wysokość środków własnych	227 892	214 515
Margines wypłacalności	118 672	86 636
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	109 220	127 879
AAS Balta 99,99%	30 798	22 216
Wysokość środków własnych	80 462	62 207
Margines wypłacalności	49 661	39 989
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	30 801	22 218
UAB DK PZU Lietuva 99,88% (na 31 grudnia 2014 roku)	nd.	4 692
Wysokość środków własnych	nd.	76 220
Margines wypłacalności	nd.	71 522
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	nd.	4 698
UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas 99,34%	1 786	5 696
Wysokość środków własnych	17 737	21 504
Margines wypłacalności	15 939	15 770
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	1 798	5 734
PrJSC PZU Ukraine 100,00%	(12 589)	(12 314)
Wysokość środków własnych	5 466	5 199
Margines wypłacalności	18 055	17 513
Niedobór środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	(12 589)	(12 314)
PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance 100,00%	(7 663)	(5 966)
Wysokość środków własnych	8 276	9 437
Margines wypłacalności	15 939	15 403
Niedobór środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	(7 663)	(5 966)
Wysokość środków własnych PZU	7 838 829	7 981 468
Margines wypłacalności PZU	1 424 278	1 362 353
Kapitał gwarancyjny PZU	474 759	454 118
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	6 414 551	6 619 115
Nadwyżka środków własnych na pokrycie kapitału gwarancyjnego	7 364 070	7 527 350

10 listopada 2015 roku opublikowano nową ustawę o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. poz. 1844 z 2015 roku), wdrażającą do polskiego systemu prawnego Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej („Wypłacalność II”). Ustawa wchodzi w życie 1 stycznia 2016 roku. Zgodnie z nową ustawą, kalkulację wymogu kapitałowego oparto o ryzyka

rynkowe, aktuarialne (ubezpieczeniowe), niewypłacalności kontrahenta, katastroficzne i operacyjne. Aktywa, zobowiązania, a w konsekwencji środki własne, stanowiące pokrycie wymogu kapitałowego będą wyceniane w wartości godziwej. Grupa PZU dokonała szacunkowej kalkulacji wymogu kapitałowego i środków własnych wg zasad Wypłacalność II bazując na danych na 30 września 2015 roku, stwierdzając znaczącą nadwyżkę środków własnych ponad wymóg kapitałowy (informacja niebadana przez biegłego rewidenta).

9.4.2. Działalność bankowa

Celem zarządzania kapitałem w działalności bankowej jest utrzymywanie odpowiedniej wartości funduszy własnych oraz kapitału Tier1 do pokrycia ryzyka, zgodnie z założonym apetytem na ryzyko. W ramach apetytu na ryzyko określa się oczekiwane poziomy pokrycia przez fundusze własne oraz kapitał Tier1 potencjalnej straty nieoczekiwanej z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka określonego w przepisach Rozporządzenia CRR, a także poszczególnych rodzajów ryzyka zidentyfikowanego w ramach procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego. Potencjalna strata nieoczekiwana jest wyznaczana za pomocą kapitału regulacyjnego, którego metodyka wyznaczania została określona w Rozporządzeniu CRR, a także za pomocą kapitału wewnętrznego.

Współczynnik wypłacalności oraz współczynnik Tier1 na 31 grudnia 2015 roku zostały obliczone zgodnie z Rozporządzeniem CRR. Do dnia sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego część regulacji dotyczących ustalania funduszy własnych oraz wymogów kapitałowych (tzw. „opcje narodowe”) nie została podjęta i opublikowana przez KNF. Do wyliczenia współczynnika wypłacalności w nieuregulowanym zakresie przyjęto konserwatywne podejście, które dotyczyło m. in. wartości procentowych w okresie przejściowym oraz wag ryzyka wobec ekspozycji walutowych zabezpieczonych hipotekami, dla których założenie to zostało wskazane przez KNF jako potencjalne „opcje narodowe”. W przypadku ustalenia i opublikowania „opcji narodowych”, współczynnik kapitałowy dla działalności bankowej mógłby różnić się od przedstawionego w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Fundusze własne i współczynnik wypłacalności	31 grudnia 2015
Fundusze własne ogółem dla współczynnika wypłacalności	3 853 305
Kapitał podstawowy Tier I (CET1)	2 975 899
Kapitał uzupełniający Tier II	877 406
Wymogi kapitałowe	2 457 567
Współczynnik Tier 1	9,69%
Współczynnik wypłacalności	12,54%

Na 31 grudnia 2015 roku Grupa Alior Banku w pełni uwzględniała przepisy Rozporządzenia CRR w zakresie zarządzania kapitałem, w tym rachunku funduszy własnych oraz wyliczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.

10. Wartość godziwa

10.1 Opis technik wyceny

10.1.1. Dłużne papiery wartościowe i pożyczki

Wartości godziwe dłużnych papierów wartościowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku, a w przypadku ich braku – przy wykorzystaniu modeli wyceny odnoszonych do publikowanych notowań instrumentów finansowych, stóp procentowych i indeksów giełdowych.

Wartość godziwą dłużnych papierów wartościowych, dla których nie istnieje aktywny rynek i pożyczek wyznacza się metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Współczynniki dyskontowe określa się w oparciu o krzywą rentowności papierów rządowych przesuniętą o *spread* kredytowy. Jest on wyliczany na dzień emisji w stosunku do ceny emisyjnej i powoduje równoległe przesunięcie krzywej rentowności papierów rządowych o stałą wartość na całej jej długości lub jako różnica pomiędzy rentownościami notowanych dłużnych papierów wartościowych emitentów o podobnym ratingu i działających w podobnych branżach a rentownością obligacji rządowych (w przypadku papierów

denominowanych w euro są to obligacje rządu Niemiec) przemnożona przez współczynnik ustalany na dzień emisji, uwzględniający w krzywej dyskontowej ryzyko specyficzne danego emitenta.

10.1.2. Kapitałowe aktywa finansowe

Wartości godziwe kapitałowych aktywów finansowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku.

Wartości godziwe jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych określa się według wartości jednostki uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych publikowanych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych. Wycena ta odzwierciedla udział Grupy PZU w aktywach netto tych funduszy.

10.1.3. Instrumenty pochodne

Dla instrumentów pochodnych notowanych na aktywnym rynku za wartość godziwą przyjmuje się cenę zamknięcia notowań na dzień bilansowy.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnym rynku, w tym kontraktów terminowych (ang. *forward*) oraz kontraktów zamiany oprocentowania typu IRS (ang. *interest rate swap*) określana jest metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych używane są stopy procentowe z krzywych dochodowości przypisanych do danego typu instrumentu finansowego i waluty, konstruowanych na podstawie dostępnych danych rynkowych.

Wartość godziwa opcji związanych z lokatami strukturyzowanymi określana jest na podstawie wycen podawanych przez wystawców tych opcji, z uwzględnieniem weryfikacji tych wycen przeprowadzanej przez spółki Grupy PZU, w oparciu o posiadane własne modele wyceny.

10.1.4. Należności od klientów z tytułu kredytów

Wartość godziwa należności od klientów (z pominięciem kredytów w rachunku bieżącym) określa się porównując marże osiągnięte na nowo udzielonych kredytach (w miesiącu poprzedzającym datę, na którą sporządza się skonsolidowane sprawozdanie finansowe) z marżami na całym portfelu kredytowym. Jeśli marże na nowo przyznawanych kredytach są wyższe niż marże na dotychczasowym portfelu, wartość godziwa kredytu jest niższa od jego wartości bilansowej.

Należności od klientów z tytułu kredytów zostały zaklasyfikowane w całości do poziomu 3 hierarchii wartości godziwej ze względu na fakt zastosowania modelu wyceny z istotnymi nieobserwowanymi danymi wejściowymi, czyli bieżącymi marżami osiąganymi na nowo udzielanych kredytach.

W związku z tym, że rozliczenie nabycia Alior Banku ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym ma charakter prowizoryczny, wartość godziwa należności od klientów została przyjęta na podstawie danych zaprezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Alior Banku. W ramach procesu alokacji ceny nabycia powstanie nowy model kalkulacji wartości godziwej. Po zakończeniu tych prac wartość godziwa tych aktywów zostanie skalkulowana zgodnie z nowym modelem.

10.1.5. Nieruchomości wyceniane w wartości godziwej

W zależności od charakteru danej nieruchomości, wartość godziwą określa się za pomocą metody porównawczej, dochodowej lub pozostałościowej.

Metodą porównawczą wycenia się wolne grunty pod zabudowę i niektóre mniejsze i mniej wartościowe budynki (takie jak lokale mieszkalne, garaże itp.). Metoda porównawcza zakłada ustalenie wartości godziwej poprzez odniesienie do obserwowalnych cen rynkowych, z uwzględnieniem współczynników korygujących. Współczynniki korygujące uwzględniają przykładowo takie czynniki jak upływ czasu i trend zmian cen rynkowych, lokalizacja, ekspozycja,

przeznaczenie w planie zagospodarowania przestrzennego, dostępność komunikacyjna i dojazd, powierzchnia, sąsiedztwo (w tym położenie względem atrakcyjnych obiektów), możliwości inwestycyjne, warunki fizyczne, forma władania itp.

Metoda dochodowa zakłada oszacowanie wartości godziwej nieruchomości na podstawie zdyskontowanej wartości przepływów pieniężnych. W kalkulacji uwzględnia się takie zmienne jak stopa kapitalizacji, poziom czynszów, poziom kosztów eksploatacyjnych, rezerwa z tytułu pustostanów, straty z tytułu zwolnień w płatnościach czynszu i zaległości czynszowych itp. Poziom zmiennych opisanych powyżej różni się w zależności od charakteru i przeznaczenia wycenianej nieruchomości (powierzchnia biurowa, powierzchnia handlowa, powierzchnia logistyczno-magazynowa), jej nowoczesności oraz lokalizacji (dojazd, odległość od centrum, dostępność, ekspozycja itp.), a także parametrów właściwych dla danego rynku lokalnego (m.in. stopy kapitalizacji, stawki czynszu, koszty eksploatacji).

Metodę pozostałościową stosuje się do określenia wartości rynkowej jeżeli nieruchomość ma być objęta pracami budowlanymi. Wartość godziwą nieruchomości określa się jako różnicę wartości nieruchomości po wykonaniu robót budowlanych oraz przeciętnej wartości kosztów tych robót, z uwzględnieniem zysków uzyskiwanych na rynku podobnych nieruchomości.

Nieruchomości wykazywane w wartości godziwej wyceniają licencjonowani rzeczoznawcy majątkowi. Akceptacja każdej z takich wycen jest dodatkowo poprzedzona przeglądem przez pracowników jednostek Grupy PZU w celu eliminacji potencjalnych omyłek i niespójności. Powstające ewentualne wątpliwości wyjaśniane są na bieżąco.

Nieruchomości inwestycyjne wycenia się zgodnie z poniższymi zasadami:

- nieruchomości posiadane przez fundusze inwestycyjne zależne od PZU – wyceniane co 6 miesięcy – na dni kończące każde półrocze i rok obrotowy;
- nieruchomości inwestycyjne posiadane przez spółki Grupy PZU – najbardziej wartościowe pozycje wyceniane są w przypadku stwierdzenia przesłanek o możliwej istotnej zmianie wartości (przeważnie z częstotliwością roczną). Bez względu na wartość, każda nieruchomość inwestycyjna jest wyceniana nie rzadziej niż raz na 5 lat;
- nieruchomości przeznaczone do sprzedaży – wyceniane przed rozpoczęciem ich aktywnej ekspozycji na rynku.

10.1.6. Zobowiązania finansowe

10.1.6.1. Zobowiązania wobec klientów

Ze względu na fakt, że depozyty przyjmuje się w ramach bieżącej działalności na bazie bieżącej, a więc ich warunki są zbliżone do aktualnych warunków rynkowych identycznych transakcji, a czas do zapadalności tych pozycji jest krótki, przyjmuje się, że dla zobowiązań wobec klientów o zapadalności do 1 roku wartość godziwa nie odbiega istotnie od wartości bilansowej.

10.1.6.2. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz zobowiązania podporządkowane.

Wartość godziwą zobowiązań z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych, w tym zobowiązań podporządkowanych, wyznacza się jako wartość bieżącą oczekiwanych płatności w oparciu o bieżące krzywe procentowe oraz bieżący *spread* kredytowy.

10.1.6.3. Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta

Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta wyceniane są zgodnie z wartością godziwą aktywów stanowiących pokrycie zobowiązań funduszu kapitałowego powiązanego z danym kontraktem inwestycyjnym.

10.1.6.4. Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych

Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych wyceniane są zgodnie z wartością godziwą składników majątku funduszu inwestycyjnego (wg udziału w aktywach netto funduszu inwestycyjnego).

10.2 Hierarchia wartości godziwej

W oparciu o dane wejściowe wykorzystywane przy ustalaniu wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań, dla których zaprezentowano wartość godziwą, klasyfikowane są do następujących poziomów:

- Poziom I – aktywa i zobowiązania wyceniane na bazie cen notowanych (nieskorygowanych) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów i zobowiązań. Do tego poziomu zaklasyfikowano:
  - płynne notowane dłużne papiery wartościowe;
  - akcje i certyfikaty inwestycyjne notowane na giełdach;
  - instrumenty pochodne notowane na giełdach.
- Poziom II – aktywa i zobowiązania, których wycena opiera się na danych wejściowych innych niż ceny notowane zaliczane do Poziomu I, które są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośredni (bazujący na cenach). Do tego poziomu zaklasyfikowano:
  - nienotowane dłużne papiery wartościowe oraz niepłynne notowane dłużne papiery wartościowe (w tym nieskarbowe papiery dłużne emitowane przez inne podmioty finansowe, jednostki samorządu terytorialnego, podmioty niefinansowe);
  - instrumenty pochodne inne niż notowane na giełdach;
  - jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych;
  - nieruchomości inwestycyjne lub nieruchomości przeznaczone do sprzedaży, wycenione przy zastosowaniu metody porównawczej, obejmujące wolne grunty pod zabudowę i niektóre mniejsze i mniej wartościowe budynki (w tym lokale mieszkalne, garaże itp.);
  - zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych;
  - kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta.
- Poziom III – aktywa, których wycena opiera się na danych wejściowych niemożliwych do zaobserwowania na rynkach (dane wejściowe nieobserwowalne). Do tego poziomu zaklasyfikowano:
  - nieruchomości inwestycyjne lub nieruchomości przeznaczone do sprzedaży, wycenione przy zastosowaniu metody dochodowej lub metody pozostałościowej;
  - należności od klientów z tytułu kredytów oraz zobowiązania wobec klientów z tytułu depozytów.

W sytuacji gdy do wyceny składnika aktywów lub zobowiązań używane są dane wejściowe klasyfikowane do różnych poziomów hierarchii wartości godziwej, wyceniany składnik przypisuje się do najniższego poziomu, z którego pochodzą dane wejściowe, mające istotny wpływ na całość wyceny.

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na 31 grudnia 2015	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	6 687 993	1 039 980	-	7 727 973
Instrumenty kapitałowe	195 689	386 534	-	582 223
Dłużne papiery wartościowe	6 492 304	653 446	-	7 145 750
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	13 107 367	138 093	-	13 245 460
Instrumenty kapitałowe	2 274 757	109 797	-	2 384 554
Dłużne papiery wartościowe	10 832 610	28 296	-	10 860 906
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	3 341 659	4 061 284	-	7 402 943
Instrumenty kapitałowe	1 053 043	3 024 161	-	4 077 204
Dłużne papiery wartościowe	2 278 680	73 683	-	2 352 363
Instrumenty pochodne	9 936	963 440	-	973 376
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	139 578	-	139 578
Nieruchomości inwestycyjne	-	117 305	1 054 416 ¹⁾	1 171 721
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	-	89 808	1 413 486 ¹⁾	1 503 294
Zobowiązania				
Instrumenty pochodne	36 078	904 406	-	940 484
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	656 449	-	656 449
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	-	392 914	-	392 914

¹⁾ Zmniejszenie wartości nieruchomości inwestycyjnych wynika z zakwalifikowania części nieruchomości jako aktywów przeznaczonych do sprzedaży. Dodatkowe informacje na ten temat zaprezentowano w punkcie 41.

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na 31 grudnia 2014	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	2 523 930	458 234	-	2 982 164
Instrumenty kapitałowe	357 732	189 567	-	547 299
Dłużne papiery wartościowe	2 166 198	268 667	-	2 434 865
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	12 503 393	67 744	-	12 571 137
Instrumenty kapitałowe	1 444 157	38 440	-	1 482 597
Dłużne papiery wartościowe	11 059 236	29 304	-	11 088 540
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	2 990 261	3 535 086	-	6 525 347
Instrumenty kapitałowe	1 572 464	2 890 941	-	4 463 405
Dłużne papiery wartościowe	1 415 953	99 586	-	1 515 539
Instrumenty pochodne	1 844	544 559	-	546 403
Nieruchomości inwestycyjne	-	161 092	2 074 970	2 236 062
Aktywa przeznaczone do sprzedaży ¹⁾	-	69 259	60 001	129 260
Zobowiązania				
Instrumenty pochodne	19 032	606 812	-	625 844
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	856 865	-	856 865
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	-	587 267	-	587 267

¹⁾ Dodatkowe informacje na temat aktywów przeznaczonych do sprzedaży przedstawiono w punkcie 41.

Nieruchomości inwestycyjne zaklasyfikowane do poziomu III	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Nieruchomości biurowe	551 163	929 977
Nieruchomości handlowe	-	230 270
Nieruchomości magazynowe	486 660	891 690
Pozostałe	16 593	23 033
Nieruchomości inwestycyjne zaklasyfikowane do poziomu III, razem	1 054 416 ¹⁾	2 074 970

¹⁾ Zmniejszenie wartości nieruchomości inwestycyjnych wynika z zakwalifikowania części nieruchomości jako aktywów przeznaczonych do sprzedaży. Dodatkowe informacje na ten temat zaprezentowano w punkcie 41.

Aktywa i zobowiązania, dla których ujawniana jest wartość godziwa na 31 grudnia 2015	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Jednostki wyceniane metodą praw własności - EMC	55 283	-	-	55 283
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	19 665 121	155 209	-	19 820 330
Pożyczki				
Dłużne papiery wartościowe	-	2 768 285	-	2 768 285
Należności od klientów z tytułu kredytów	-	-	30 331 615	30 331 615
Pożyczki	-	1 926 664	-	1 926 664
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec banków	-	475 809	124 831	600 640
Zobowiązania wobec klientów	-	-	33 665 013	33 665 013
Zobowiązania z tytułu emisji bankowych papierów wartościowych (Alior Bank)	-	2 301 507	-	2 301 507
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	-	3 573 225	-	3 573 225
Zobowiązania podporządkowane (Alior Bank)	-	758 560	-	758 560
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach	-	152 502	-	152 502

Aktywa i zobowiązania, dla których ujawniana jest wartość godziwa na 31 grudnia 2014	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Jednostki wyceniane metodą praw własności - EMC	52 737	-	-	52 737
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	20 443 747	3 080 645	-	23 524 392
Pożyczki				
Dłużne papiery wartościowe	-	3 091 685	-	3 091 685
Pożyczki	-	2 398 454	-	2 398 454
Zobowiązania				
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	-	2 180 294	-	2 180 294
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach	-	520 383	-	520 383

10.3 Przesunięcia pomiędzy poziomami hierarchii wartości godziwej

W przypadku zmiany sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań, wynikających np. z utraty (lub uzyskania) dostępności notowań obserwowanych na aktywnym rynku przenosi się takie aktywa lub zobowiązania pomiędzy Poziomymi I i II.

Zarówno w 2015 roku, jak i w 2014 roku nie wystąpiły istotne przeniesienia pomiędzy Poziomem I i II oraz do lub z Poziomu III.

Składniki aktywów lub zobowiązań są przenoszone pomiędzy poziomami II i III (odpowiednio między poziomami III i II) gdy:

- następuje zmiana modelu wyceny będąca efektem zastosowania nowych czynników nieobserwowalnych (odpowiednio obserwowalnych) lub
- dotychczas stosowane czynniki, których wpływ na wycenę jest istotny przestają być (odpowiednio stają się) obserwowalne na aktywnym rynku.

Przeniesienia pomiędzy poziomami hierarchii wartości godziwej dokonywane są na koniec każdego okresu sprawozdawczego wg wartości na ten dzień.

10.4 Zmiana stanu aktywów powtarzalnie wycenianych w wartości godziwej, zakwalifikowanych do Poziomu III

Zmiana stanu nieruchomości inwestycyjnych zaklasyfikowanych do Poziomu III hierarchii wartości godziwej	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Stan na początek okresu	2 074 970	1 312 329
Nabycie	268 919	667 058
Reklasyfikacje z nieruchomości własnych	2 942	33 964
Zyski lub straty ujęte w rachunku zysków i strat w pozycji:	85 752	76 391
- wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	-	(693)
- zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych do wartości godziwej	85 752	77 084
Zyski lub straty ujęte w innych całkowitych dochodach w pozycji - „Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych”	-	8 725
Reklasyfikacje do nieruchomości własnych	(29 644)	-
Reklasyfikacje do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	(1 347 832)	(10 786)
Sprzedaż	-	(15 307)
Zmiana składu grupy	-	3 481
Różnice kursowe	(691)	(885)
Stan na koniec okresu	1 054 416	2 074 970

Nieruchomości zakwalifikowane do Poziomu III wartości godziwej

Lp.	Nazwa nieruchomości	Wartość godziwa na 31 grudnia 2015	Wartość godziwa na 31 grudnia 2014	Podjęcie do wyceny	Dane niemożliwe do zaobserwowania	Zakres danych niemożliwych do zaobserwowania Na 31 grudnia 2015	Zakres danych niemożliwych do zaobserwowania Na 31 grudnia 2014
1.	Kompleks biurowy, Wrocław	273 500	276 220	Podjęcie dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa) Stopa kapitalizacji	14,25 - 15,50 euro 1)	14,25 - 15,50 euro 1)
2.	Park magazynowy, Bielany Wrocławskie	214 900	88 830	Podjęcie dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa) Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia magazynowa) Stopa kapitalizacji Koszty budowy	7,50 - 9,00 euro 2,50 - 4,20 euro 1) 2)	8,00 - 9,00 euro 2,40 - 4,20 euro 1) 2)
3.	Budynek biurowy, Warszawa	155 100	156 000	Podjęcie dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa) Miesięczna stawka czynszu (parking) Stopa kapitalizacji	11,70 - 14,10 euro 70,00 - 150,00 euro 1)	12,00 - 15,00 euro 70,00 - 150,00 euro 1)
4.	Park magazynowy w trakcie realizacji, Komorniki	118 900	101 190	Podjęcie dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa) Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia magazynowa) Stopa kapitalizacji Koszty budowy	7,50 - 9,00 euro 2,50 - 4,00 euro 1) 2)	8,50 - 9,00 euro 2,30 - 4,20 euro 1) 2)
5.	Park magazynowy w trakcie realizacji, Sosnowiec Pieńki	115 700	nd	Podjęcie mieszane przy zastosowaniu metody pozostałościowej	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa) Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia magazynowa) Stopa kapitalizacji Koszty budowy	7,50 - 9,00 euro 2,50 - 4,00 euro 1) 2)	nd nd nd nd
6.	Budynek biurowy, Warszawa	114 100	115 330	Podjęcie dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa) Miesięczna stawka czynszu (parking) Stopa kapitalizacji	10,09 - 12,91 euro 35,20 - 84,48 euro 1)	11,50 - 14,50 euro 55,00 - 85,00 euro 1)

Lp.	Nazwa nieruchomości	Wartość godziwa na 31 grudnia 2015	Wartość godziwa na 31 grudnia 2014	Podejście do wyceny	Dane niemożliwe do zaobserwowania	Zakres danych niemożliwych do zaobserwowania Na 31 grudnia 2015	Zakres danych niemożliwych do zaobserwowania Na 31 grudnia 2014
7.	Park magazynowy w trakcie realizacji, Sosnowiec	37 160	nd	Podejście mieszane przy zastosowaniu metody pozostałościowej	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa) Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia magazynowa) Stopa kapitalizacji Koszty budowy	7,50 - 9,00 euro 2,90 - 4,30 euro 1) 2)	nd nd nd nd
8.	Budynek biurowy w trakcie realizacji, Wrocław	7 160	4 250	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa) Stopa kapitalizacji Koszty budowy	11,00 - 15,50 euro 1)	11,00 - 15,50 euro 1)
9.	Pozostałe	17 896	1 333 150 ³⁾	nd.	nd.	nd.	nd.
	RAZEM	1 054 416	2 074 970				

¹⁾ Stopa kapitalizacji została ustalona na podstawie analizy stóp zwrotu osiąganych w transakcjach dla nieruchomości podobnych oraz biorąc pod uwagę postrzeżenie ryzyka przez potencjalnych inwestorów na rynku nieruchomości.

²⁾ Wartość kosztów budowy została określona na podstawie rynkowych kosztów budowy pomniejszonych o koszty poniesione na dzień wyceny.

³⁾ Nieruchomości inwestycyjne o wartości 1 280 130 tys. zł zostały przeklasyfikowane do aktywów przeznaczonych do sprzedaży. Dodatkowe informacje na ten temat zaprezentowano w punkcie 41.

Wyceny nieruchomości kwalifikowanych do Poziomu III są wrażliwe na zmiany parametrów przyjmowanych w ich wycenach, a parametry te są zależne od otoczenia makroekonomicznego (np. wzrost gospodarczy, inflacja, poziom stóp procentowych), podaży i popytu na poszczególnych lokalnych rynkach nieruchomości (uwzględniając zarówno rynek najmu jak też popyt na całe nieruchomości zgłaszany przez inwestorów finansowych). Parametry przyjmowane w tych wycenach mogą być powiązane ze sobą, przy czym poziom współzależności nie jest stały i może zmieniać się w zależności od otoczenia rynkowego.

10.5 Zmiany sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej

W 2015 i w 2014 roku nie zmieniono sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej, których wartość jest istotna z punktu widzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Wartość godziwa instrumentów finansowych, wykazanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, wynikających z objęcia konsolidacją Alior Banku została określona zgodnie z metodami opisanymi powyżej.

10.6 Największe i najlepsze wykorzystanie składnika aktywów niefinansowych a jego aktualne wykorzystanie

W przypadku jednej nieruchomości inwestycyjnej o wartości bilansowej 3 201 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku: 2 822 tys. zł) jej aktualne wykorzystanie nie było największym i najlepszym wykorzystaniem, jednakże wycena bilansowa uwzględnia jej największe i najlepsze wykorzystanie.

Nieruchomość ta to grunt zabudowany naniesieniem wymagającym wyburzenia, a optymalnym wykorzystaniem jest wybudowanie nowych obiektów.

11. Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto

Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	10 362 520	8 999 205
W ubezpieczeniach bezpośrednich	10 036 342	8 905 802
W ubezpieczeniach pośrednich	326 178	93 403
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach na życie	7 996 524	7 885 434
Składki indywidualne	3 241 407	3 256 968
Składki ubezpieczeń grupowych	4 755 117	4 628 466
Składki przypisane brutto, razem	18 359 044	16 884 639

W 2015 i w 2014 roku spółki prowadzące działalność w zakresie ubezpieczeń na życie nie prowadziły reasekuracji czynnej.

Składki przypisane brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej)	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	614 925	527 989
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	3 279 436	2 899 442
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	2 626 730	2 209 647
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	60 822	77 015
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	2 318 353	2 043 689
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	750 544	798 498
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	90 510	97 884
Świadczenie pomocy (grupa 18)	314 340	248 180
Ochrona prawna (grupa 17)	3 544	877
Pozostałe (grupa 16)	303 316 ¹⁾	95 984
Razem	10 362 520	8 999 205

¹⁾ Wzrost wynika ze składki przypisanej w ubezpieczeniach pośrednich.

12. Przychody z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Ubezpieczenia emerytalne	118 521	270 565
Prowizje z tytułu opłat manipulacyjnych	5 212	19 871
Prowizje z tytułu zarządzania aktywami otwartego funduszu emerytalnego	99 822	112 100
Pozostałe	13 487	138 594 ¹⁾
Kontrakty inwestycyjne	8 842	12 282
Przychody z tytułu opłat dotyczących kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta	8 842	12 282
Pozostałe	115 436	67 917
Przychody i opłaty od funduszy oraz towarzystw funduszy inwestycyjnych	115 436	67 917
Przychody z tytułu prowizji i opłat, razem	242 799	350 764

¹⁾ W tym 132 267 tys. zł z tytułu likwidacji części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego OFE PZU.

13. Przychody netto z inwestycji

Przychody netto z inwestycji	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Przychody odsetkowe, w tym:	1 349 061	1 480 543
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	49 884	55 849
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	931 857	961 401
- pożyczki	363 872	439 660
- należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych	757	484
- środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	2 691	23 149
Przychody z dywidend, w tym:	58 313	88 121
- aktywa finansowe zakwalifikowane do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy w momencie pierwszego rozpoznania	35 260	63 903
- aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	22 149	18 059
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	904	6 159
Przychody z tytułu nieruchomości inwestycyjnych	212 170	137 428
Różnice kursowe, w tym:	78 455	58 321
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	(15)	1 957
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	7 676	8 421
- pożyczki	887	81 952
- należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych	9 160	21 210
- środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	49 923	33 970
- zobowiązania finansowe	12 344	(79 171)
- pozostałe	(1 520)	(10 018)
Pozostałe, w tym:	(126 731)	(59 764)
- koszty działalności inwestycyjnej	(31 202)	(24 512)
- koszty utrzymania nieruchomości inwestycyjnych	(122 730)	(61 209)
- pozostałe	27 201	25 957
Przychody netto z inwestycji, razem	1 571 268	1 704 649

14. Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji

Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Wynik netto z realizacji inwestycji	(154 692)	380 284
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, w tym:	87 723	317 227
- instrumenty kapitałowe	13 369	56 405
- dłużne papiery wartościowe	74 354	260 822
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	(142 136)	97 886
- instrumenty kapitałowe	(70 941)	(36 469)
- dłużne papiery wartościowe	(29 515)	34 251
- instrumenty pochodne	(41 680)	100 104
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	9 944	21 071
- instrumenty kapitałowe	(26 035)	633
- dłużne papiery wartościowe	35 979	20 438
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, w tym:	(1 923)	1 371
- dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności	(1 923)	1 371
Pożyczki	7 726	(368)
Należności łącznie z należnościami z tytułu umów ubezpieczeniowych	(51 407)	(56 733)
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	(378)	-
Nieruchomości inwestycyjne	6 510	(170)
Wynik na sprzedaży PZU Lietuva	165 483 ¹⁾	-
Efekt objęcia konsolidacją Alior Banku	(236 234) ²⁾	-
Odpisy z tytułu utraty wartości	(68 547)	46 863
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	-	(3 945)
- instrumenty kapitałowe	-	(3 945)
Pożyczki	(51 644)	(10 242)
Dłużne papiery wartościowe	(32 693)	(10 144)
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	(947)	-
Pożyczki	(18 004)	(98)
Należności łącznie z należnościami z tytułu umów ubezpieczeniowych	972	61 050 ³⁾
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	(1 389)	-
Jednostki wyceniane metodą praw własności - EMC	(16 486) ⁴⁾	-
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji, razem	(223 239)	427 147

¹⁾ Dodatkowe informacje na temat sprzedaży PZU Lietuva zaprezentowano w punkcie 2.4.1.

²⁾ Kwota dotyczy przeszacowania pakietu akcji Alior Banku do wartości godziwej na moment objęcia kontroli. Dodatkowe informacje na temat rozliczenia nabycia Alior Banku zaprezentowano w punkcie 2.4.6.1.

³⁾ W tym rozwiązanie odpisu z tytułu utraty wartości należności dotyczącej pożyczki zabezpieczonej hipotecznie, udzielonej spółce Metro-Projekt sp. z o.o., opisanej w punkcie 53.6.

⁴⁾ Dodatkowe informacje na temat wyceny EMC oraz teście na utratę wartości zaprezentowano w punkcie 34.

15. Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej

Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, w tym:	299 235	415 951
- instrumenty kapitałowe	203 443	(160 394)
- dłużne papiery wartościowe	100 616	615 929
- wycena zobowiązań wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	(7 522)	(42 162)
- kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	2 698	2 578
Instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	16 432	22 945
- instrumenty kapitałowe	(24 687)	42 707
- dłużne papiery wartościowe	46 737	83 448
- instrumenty pochodne	(5 618)	(103 210)
Nieruchomości inwestycyjne	75 581 ¹⁾	76 215
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej, razem	391 248	515 111

¹⁾ W tym 4 326 tys. zł zmiany wartości godziwej nieruchomości prezentowanej jako aktywa przeznaczone do sprzedaży.

16. Pozostałe przychody operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Prowizje z tytułu pełnienia czynności komisarza awaryjnego	6 443	7 162
Rozwiązanie rezerw	24 333 ¹⁾	34 773 ²⁾
Rozwiązanie rezerw na świadczenia pracownicze	33 121	30 966
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	13 544	(6 613)
Przychody ze sprzedaży wyrobów, towarów i usług przez spółki nieubezpieczeniowe	409 940	295 222
Przychody z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	188 516	69 381
Odsetki za nieterminowe uregulowanie należności z ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji biernej	45 321	35 434
Pozostałe	82 214	71 308
Pozostałe przychody operacyjne, razem	803 432	537 633

¹⁾ W pozycji wykazano m. in. efekt rozwiązania rezerwy na kary nałożone przez UOKiK (11 290 tys. zł).

²⁾ W pozycji wykazano m. in. efekt rozwiązania rezerwy na koszty zamknięcia projektu GraphTalk (28 785 tys. zł).

17. Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	6 416 539	5 866 427
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	(425 564)	(191 284)
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie	5 866 386	5 866 801
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie	(259)	(236)
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, razem	11 857 102	11 541 708

17.1 Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Odszkodowania i zmiana stanu rezerw w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Odszkodowania i zmiana stanu rezerw w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych brutto	6 416 539	5 866 427
Szkody i koszty likwidacji szkód bieżącego okresu	3 886 621	3 154 034
Szkody i koszty likwidacji szkód okresów poprzednich	2 226 278	1 669 781
Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	303 640	1 042 612
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i zmianie stanu rezerw w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	(425 564)	(191 284)
Szkody i koszty likwidacji szkód bieżącego okresu	(40 626)	(18 718)
Szkody i koszty likwidacji szkód okresów poprzednich	(57 564)	(67 478)
Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	(327 374)	(105 088)
Odszkodowania i zmiana stanu rezerw w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych netto	5 990 975	5 675 143
Szkody i koszty likwidacji szkód bieżącego okresu	3 845 995	3 135 316
Szkody i koszty likwidacji szkód okresów poprzednich	2 168 714	1 602 303
Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	(23 734)	937 524

17.2 Ubezpieczenia na życie

Świadczenia ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Wynikające z wymagalności	638 118	497 470
Wynikające ze świadczeń wypłacanych w przypadku śmierci	2 912 217	2 708 948
Wynikające z zachorowalności	636 277	609 461
Wynikające z rezygnacji z umowy ubezpieczenia	370 913	265 425
Wynikające z inwalidztwa i odejść na renty	5 097	4 889
Wynikające ze świadczeń rentowych	40 046	41 657
Wynikające z urodzenia dziecka	330 666	322 564
Wynikające z leczenia szpitalnego	316 627	300 846
Wynikające ze zwrotu zgromadzonych środków i wypłat transferowych	100 259	281 834
Pozostałe	197 372	121 195
Świadczenia ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie, razem	5 547 592	5 154 289

17.3 Koszty likwidacji szkód

Koszty likwidacji szkód według rodzaju	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Zużycie materiałów i energii	13 870	16 722
Usługi obce	233 023	189 921
Podatki i opłaty	26 715	20 037
Koszty pracownicze	319 450	295 472
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	12 630	11 820
Amortyzacja wartości niematerialnych	18 527	18 650
Inne, w tym:	159 560	119 981
- zasądzone koszty, odsetki i kary w sprawach od odszkodowania	147 038	110 184
- pozostałe	12 522	9 797
Koszty likwidacji szkód, razem	783 775	672 603

18. Koszty odsetkowe

Koszty odsetkowe	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	68 209	105 975
Wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe	37 655	15 676
Kredyty bankowe zaciągnięte przez spółki z Grupy PZU	4 394	8 908
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach	6 477	16 609
Pozostałe	698	117
Koszty odsetkowe, razem	117 433	147 285

19. Koszty akwizycji

Koszty akwizycji według rodzaju	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Zużycie materiałów i energii	29 278	28 754
Usługi obce	121 243	87 212
Podatki i opłaty	5 912	5 791
Koszty pracownicze	511 482	406 247
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	18 334	13 432
Amortyzacja wartości niematerialnych	29 691	19 111
Inne, w tym:	2 102 823	1 701 745
- prowizje z działalności bezpośredniej	1 820 766	1 644 032
- reklama	89 255	43 576
- prowizje z działalności pośredniej	185 363	6 543
- pozostałe	7 439	7 594
Zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(442 458)	(115 268)
Koszty akwizycji, razem	2 376 305	2 147 024

20. Koszty administracyjne

Koszty administracyjne według rodzaju	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Zużycie materiałów i energii	56 344	36 708
Usługi obce	315 616	233 534
Podatki i opłaty	30 131	51 335
Koszty pracownicze	804 479	775 232
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	53 014	50 869
Amortyzacja wartości niematerialnych	46 273	38 365
Wynagrodzenia osób obsługujących ubezpieczenia grupowe w zakładach pracy	212 388	209 376
Inne, w tym:	139 633	132 280
- reklama	78 999	88 941
- pozostałe	60 634	43 339
Koszty administracyjne, razem	1 657 878	1 527 699

Koszty administracyjne obejmują również koszty działalności ubezpieczeniowej niezaliczone do kosztów akwizycji, związane z inkasem składek, koszty związane z zarządzaniem portfelem umów ubezpieczenia, portfelem umów reasekuracyjnych i innych wynikających ze statutowej działalności spółek ubezpieczeniowych Grupy PZU.

21. Koszty pracownicze

Koszty pracownicze	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Wynagrodzenia	1 397 889	1 247 136
Programy określonych składek, w tym:	304 070	262 903
- narzuty na wynagrodzenia	236 574	199 746
- ubezpieczenia emerytalne III filaru, w tym koszty składek na PPE poniesione w okresie	67 496	63 157
Pozostałe	69 565	76 673
Koszty pracownicze, razem	1 771 524	1 586 712

Na 31 grudnia 2015 roku spółki PZU, PZU Życie i PZU CO posiadały programy emerytalne III filaru dla swoich pracowników, będące programami określonych składek. W ramach tych programów, pracodawca dodatkowo wpłacał 7% wynagrodzenia za pracę brutto.

Koszty pracownicze znajdują się w pozycjach „Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych”, „Koszty akwizycji”, „Koszty administracyjne” i „Pozostałe koszty operacyjne” skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

22. Pozostałe koszty operacyjne

Pozostałe koszty operacyjne	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Koszty podstawowej działalności spółek nie prowadzących działalności ubezpieczeniowej, ani bankowej	432 196	307 172
Amortyzacja wartości niematerialnych nabytych w transakcjach przejęcia spółek	161 081	87 795
Koszty z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	193 388	73 051
Wydatki z tytułu działalności prewencyjnej	92 366	68 234
Obowiązkowe opłaty na rzecz instytucji rynku ubezpieczeniowego	68 267	58 744
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	41 529	35 872
Utworzenie rezerw	21 447	33 365
Darowizny	1 869	31 508 ¹⁾
Opłata na rzecz Komendy Głównej Straży Pożarnej oraz Związku Ochotniczych Straży Pożarnych	31 528	28 869
Koszty podlegające refakturowaniu	12 140	12 313
Pozostałe	166 465	170 817
Pozostałe koszty operacyjne, razem	1 222 276	907 740

¹⁾ W tym darowizny przekazane na rzecz Fundacji PZU w kwocie 30 000 tys. zł.

23. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Zysk brutto (skonsolidowany)	2 943 733	3 691 693
Stawka CIT (lub zakres stawek CIT) właściwa dla kraju siedziby jednostki dominującej (w %)	19%	19%
Podatek dochodowy jaki zostałby skalkulowany jako iloczyn zysku księgowego brutto jednostek i stawki CIT właściwej dla kraju siedziby jednostki dominującej	559 309	701 422
Różnice pomiędzy podatkiem dochodowym skalkulowanym powyżej a podatkiem dochodowym wykazany w rachunku zysków i strat:	42 228	22 644
- straty podatkowe	(681)	1 474
- grzywny, kary umowne	707	1 370
- dywidendy	(2 124)	(3 182)
- wycena aktywów finansowych	7 814	(13 018)
- wycena nieruchomości inwestycyjnych	3 554	5 365
- utworzenie/rozwiązanie odpisów na należności niezaliczone do kosztów uzyskania przychodów	12 407	(3 731)
- utworzenie / rozwiązanie pozostałych rezerw i odpisów na aktywa, niezaliczonych do kosztów uzyskania przychodów	45 301	18 865
- różnice wynikające z odmiennych stawek podatkowych	(3 321)	255
- opodatkowanie działalności ubezpieczeniowej na Ukrainie	3 761	4 015
- amortyzacja	1 701	(524)
- pozostałe zwiększenia, zaniechania, zwolnienia, odliczenia i obniżki podatku	(26 891)	11 755
Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	601 537	724 066

Łączna kwota podatku bieżącego i odroczonego	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
1. Ujętego w rachunku zysków i strat, w tym:	601 537	724 066
- podatek bieżący	483 101	673 506
- podatek odroczonego	118 436	50 560
2. Ujętego w innych całkowitych dochodach, w tym:	2 472	3 383
- podatek bieżący	-	-
- podatek odroczonego	2 472	3 383

Przepisy dotyczące podatku od towarów i usług, podatku dochodowego od osób prawnych, fizycznych czy składek na ubezpieczenia społeczne podlegają stosunkowo częstym zmianom. Obowiązujące przepisy zawierają również niejasności, które powodują różnice w opiniach co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych zarówno między organami państwowymi, jak i między organami państwowymi i przedsiębiorstwami. Rozliczenia podatkowe oraz inne (na przykład celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów, które uprawnione są do nakładania wysokich kar, a ustalone w wyniku kontroli dodatkowe kwoty zobowiązań muszą zostać wpłacone wraz z wysokimi odsetkami. Zjawiska te powodują, że ryzyko podatkowe w Polsce, krajach bałtyckich i Ukrainie jest wyższe, niż istniejące w krajach o bardziej rozwiniętym systemie podatkowym. W Polsce rozliczenia podatkowe mogą zostać poddane kontroli przez okres pięciu lat. W efekcie kwoty wykazane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym mogą ulec zmianie w późniejszym terminie po ostatecznym ustaleniu ich wysokości przez organy skarbowe.

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z 15 lutego 1992 roku o podatku osobowym od osób prawnych (t.j. Dz. U. z 2014 roku, poz. 851 z późn. zm.) (ustawa o CIT), PGK rozlicza się z Urzędem Skarbowym w cyklach miesięcznych. PZU dokonuje wpłat zaliczek do US z tytułu podatku CIT należnych od wszystkich spółek, a one przekazują do PZU zaliczki na podatek CIT, dotyczące swojej działalności gospodarczej.

22 grudnia 2015 roku Zarząd PZU wyraził zgodę na zawarcie z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2015 roku aneksu do umowy PGK. Na mocy aneksu podpisanego 21 stycznia 2016 roku, w sytuacji, w której dochód PGK zostanie obniżony o stratę podatkową powstałą u jednej lub kilku spółek tworzących PGK, kwota różnicy pomiędzy wysokością podatku należnego PGK ustalonego bez uwzględnienia strat podatkowych oraz wysokością podatku należnego PGK ustalonego po uwzględnieniu strat podatkowych spółek, zostanie przekazana przez PZU proporcjonalnie dla każdej ze spółek, w której

powstały straty podatkowe. Rozliczenie następuje w ciągu 14 dni po złożeniu deklaracji CIT-8A za rok podatkowy, za który doszło do obniżenia zobowiązania podatkowego PGK.

24. Zysk na jedną akcję

Zysk na jedną akcję	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Zysk netto z działalności kontynuowanej przypisywany właścicielom jednostki dominującej	2 342 355	2 967 731
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych	863 523 000	863 519 490 ¹⁾
Liczba akcji wyemitowanych	863 523 000	863 523 000 ¹⁾
Liczba akcji własnych (w posiadaniu konsolidowanych funduszy inwestycyjnych)	-	(3 510) ¹⁾
Podstawowy i rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w złotych)	2,71	3,44 ¹⁾

¹⁾ Dane porównywalne przekształcono, uwzględniając nową liczbę akcji, po przeprowadzeniu splitu opisanego w punkcie 42.1.

W 2015 i w 2014 roku nie zaniechano żadnego rodzaju działalności.

W 2015 i w 2014 roku nie wystąpiły transakcje ani zdarzenia powodujące rozwodnienie zysku przypadającego na jedną akcję.

25. Podatek dochodowy w innych całkowitych dochodach

Podatek dochodowy dotyczący składników innych całkowitych dochodów	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Inne całkowite dochody brutto	8 238	20 576
Podatek dochodowy	(2 472)	(3 383)
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	(404)	(1 743)
Rezerwy na odprawy emerytalne i świadczenia pośmiertne	(411)	1 526
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	(1 657)	(3 166)
Inne całkowite dochody netto	5 766	17 193

26. Wartość firmy

Wartość firmy	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014 (przekształcone)
Alior Bank	720 569	-
Lietuvos Draudimas AB	358 766	358 835
Segment ubezpieczeń masowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Link4)	221 377	221 377
Oddział Codan	112 303	112 319
AAS Balta	38 251	38 258
Spółki medyczne	49 633	29 580
Pozostałe	5 546	8 675
Wartość firmy, razem	1 506 445	769 044

Zmiana stanu wartości firmy	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014 (przekształcone)
Wartość firmy brutto na początek okresu	776 076	20 123
Zmiany w okresie:	735 448	755 953
- nabycie Alior Banku	720 569 ¹⁾	-
- nabycie Lietuvos Draudimas AB	-	358 835 ²⁾
- nabycie Link4 - egment ubezpieczeń masowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	-	221 377 ³⁾
- nabycie Oddział Codan	-	110 399
- nabycie AAS Bałta	-	37 348
- nabycie pozostałych jednostek	20 053	29 651
- sprzedaż PZU Lietuva	(3 128)	-
- różnice kursowe	(2 046)	(1 657)
Wartość firmy brutto na koniec okresu	1 511 524	776 076
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	(7 032)	(11 604)
Zmiany odpisów z tytułu utraty wartości z tytułu różnic kursowych	1 953	4 572
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	(5 079)	(7 032)
Wartość firmy netto na koniec okresu	1 506 445	769 044

¹⁾ Informacje o nabyciu Alior Banku zaprezentowano w punkcie 2.4.6.1.

²⁾ Zmiana wartości firmy wynika z ostatecznego rozliczenia nabycia akcji Lietuvos Draudimas AB, opisanego w punkcie 2.4.6.3.

³⁾ Zmiana wartości firmy wynika z ostatecznego rozliczenia nabycia akcji Link4, opisanego w punkcie 2.4.6.2.

Test na utratę wartości

Test na utratę wartości polega na porównaniu wartości księgowych (łącznie z przypisaną wartością firmy) i wartości odzyskiwalnych jednostek generujących przepływy pieniężne (ang. *cash generating unit, CGU*), do których zaalokowano wartość firmy. W przypadku spółek zagranicznych oraz polskich spółek nieubezpieczeniowych za CGU uważa się poszczególne spółki, względnie ich oddziały zagraniczne, które podlegają oddzielnemu monitorowaniu wewnętrznemu. W trakcie ostatecznego rozliczenia ceny nabycia, wartość firmy z tytułu nabycia Link4 została w całości alokowana do segmentu ubezpieczeń masowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych, który ze względu na skalę integracji działalności Link4 z PZU w ramach realizacji strategii dwóch marek, zakładającej osiągnięcie synergii z tytułu zarządzania portfelem klientów masowych oraz sprzedaży dodatkowych produktów ubezpieczeniowych, jest najmniejszym CGU, do której wartość firmy może być przypisana. Test na utratę wartości firmy sporządzono na 31 grudnia 2015 roku.

Na potrzeby testu wartość bilansowa netto segmentu ubezpieczeń masowych została ustalona w oparciu o alokację aktywów netto Grupy PZU. Alokacji dokonano w proporcji, w jakiej hipotetyczny kapitałowy wymóg wypłacalności, który można przypisać do segmentu ubezpieczeń masowych, pozostaje do całkowitego kapitałowego wymogu wypłacalności.

Wartość odzyskiwalną poszczególnych CGU ustalono w oparciu o wartość użytkową jednostek, metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych w oparciu o najbardziej aktualne zatwierdzone przez Grupę PZU projekcje finansowe, których okres nieprzekraczający 5 lat przedstawiono w tabeli poniżej. Stopy dyskontowe użyte na potrzeby testu jednostek ubezpieczeniowych oraz Alior Banku ustalono na poziomie kosztu kapitału własnego. W przypadku spółek medycznych użyto średniego ważonego kosztu kapitału (ang. *Weighted average cost of capital, WACC*). Koszt kapitału własnego został ustalony zgodnie z modelem CAPM. Ponadto w uzasadnionych przypadkach dokonano poprawek z tytułu wielkości firmy (ang. *size premium*). Stopy wolne od ryzyka ustalono w oparciu o rentowność 10-letnich obligacji rządowych kraju siedziby CGU, współczynniki beta oparto o współczynniki podobnych podmiotów notowanych. Premie rynkowe wyniosły 5,5% (w 2014 roku: 5,5-6,0%). W przypadku podmiotów ubezpieczeniowych oraz Alior Banku prognozowane przepływy pieniężne uwzględniają konieczność utrzymania odpowiedniego poziomu środków lub funduszy własnych (dla oddziałów, które nie zarządzają inwestycjami, pro-forma alokowano aktywa zarządzane na poziomie spółki macierzystej). Wskaźniki wzrostu po okresie prognozy ustalono uwzględniając długoterminowe perspektywy rozwoju rynku, na którym działa dana jednostka. W przypadku podmiotów ubezpieczeniowych działających w krajach bałtyckich uwzględniono poprawkę z tytułu oczekiwanego wzrostu wskaźnika penetracji ubezpieczeń (udział składek ubezpieczeniowych w PKB) na poziomie 0,2-0,3 pp. W pozostałych przypadkach wskaźniki wzrostu nie przekraczają długoterminowych prognoz rozwoju PKB danego kraju w ujęciu nominalnym.

Jednostka generująca przepływy pieniężne	31 grudnia 2015			31 grudnia 2014		
	Stopa dyskontowa	Stopa wzrostu po okresie prognoz	Horyzont projekcji finansowych	Stopa dyskontowa	Stopa wzrostu po okresie prognoz	Horyzont projekcji finansowych
Lietuvos Draudimas AB	5,6%	3,7%	4 lata	6,6%	3,7%	5 lat
AAS Balta	5,8%	3,8%	4 lata	6,3%	3,8%	5 lat
Oddział Codan	5,8%	3,5%	4 lata	5,5%	3,5%	5 lat
Segment ubezpieczeń masowych ¹⁾	7,5%	2,5%	5 lat	7,8% ²⁾	2,5% ²⁾	5 lat ²⁾
Alior Bank	8,9%	3,0%	5 lat	nd.	nd.	nd.
Spółki medyczne	6,6-9,1%	2,0-3,0%	4-5 lat	7,2%	3,0%	4-5 lat

¹⁾ Obejmuje wartość firmy z tytułu nabycia Link4.

²⁾ Na 31 grudnia 2014 roku, w okresie prowizorycznego rozliczenia ceny nabycia, test na utratę wartości wykonano na poziomie spółki Link4 i założenia do tego testu zaprezentowano w kolumnach oznaczonych datą 31 grudnia 2014.

W wyniku przeprowadzonego testu nie stwierdzono konieczności dokonywania odpisów z tytułu utraty wartości. W tabeli poniżej podano nadwyżkę wartości odzyskiwalnych ponad wartości księgowe oraz maksymalne stopy dyskontowe i minimalne krańcowe stopy wzrostu po okresie prognoz, wykorzystanie których powoduje zrównanie wartości bilansowych i odzyskiwalnych poszczególnych CGU.

Jednostka generująca przepływy pieniężne	31 grudnia 2015			31 grudnia 2014		
	Nadwyżka (w tys. zł)	Wartość krańcowa stopy dyskontowej	Wartość krańcowa stopy wzrostu po okresie prognoz	Nadwyżka (w tys. zł)	Wartość krańcowa stopy dyskontowej	Wartość krańcowa stopy wzrostu po okresie prognoz
Lietuvos Draudimas AB	693 103	7,5%	0,6%	676 160	8,9%	0,9%
AAS Balta	728 326	14,4%	(23,4%)	602 798	13,7%	(7,7%)
Oddział Codan	109 091	8,3%	(13,9%)	442 738	12,9%	(7,2%)
Segment ubezpieczeń masowych	6 264 698 ¹⁾	28,2%	nd. ²⁾	220 411 ³⁾	9,7% ³⁾	(0,7%) ³⁾
Alior Bank	1 383 491 ⁴⁾	10,4%	1,5%	nd.	nd.	nd.
Spółki medyczne	52 773	8,2-13,9%	(5,6%)-2,3%	18 555	9,2% - 9,3%	0,1% - 0,5%

¹⁾ Nadwyżka wartości odzyskiwalnej segmentu ubezpieczeń masowych nad jego wartością bilansową wraz z zaalokowaną do tego segmentu wartością firmy z tytułu nabycia Link4.

²⁾ Wartość zdyskontowanych przepływów pieniężnych w okresie prognozy jest wyższa niż wartość bilansowa przypisana do segmentu ubezpieczeń masowych, w związku z czym nie zaprezentowano wartości krańcowej stopy wzrostu po okresie prognozy.

³⁾ Na 31 grudnia 2014 roku, w okresie prowizorycznego rozliczenia ceny nabycia, test na utratę wartości wykonano na poziomie spółki Link4 i wyniki tego testu oraz analizę wrażliwości zaprezentowano w kolumnach oznaczonych datą 31 grudnia 2014.

⁴⁾ Nadwyżka wartości odzyskiwalnej CGU ponad wartość bilansową (100% konsolidowanych aktywów netto Alior Banku) wraz z zaalokowaną do CGU wartością firmy.

27. Wartości niematerialne

Zmiana stanu wartości niematerialnych (wg grup rodzajowych) w roku zakończonym 31 grudnia 2015

	Koszty zakończonych prac rozwojowych	Nabyte koncesje, patenty, licencje i podobne wartości, w tym:	Oprogramowanie komputerowe	Wartości niematerialne w toku wytwarzania	Inne wartości niematerialne	Wartości niematerialne, razem
Wartość brutto na początek okresu	51 233	942 948	817 592	187 851	547 722	1 729 754
Zwiększenia (z tytułu):	3 362	371 930	367 165	252 721	310 484	938 497
- zakupy i wytworzone we własnym zakresie	1 842	6 701	6 391	191 065	291	199 899
- zmiana składu grupy	260	220 403	220 403	58 893	302 750 ¹⁾	582 306
- przeniesienia z aktywów w toku wytwarzania	1 260	144 357	140 363	-	-	145 617
- pozostałe	-	469	8	2 763	7 443	10 675
Zmniejszenia (z tytułu):	(6 938)	(44 856)	(3 947)	(265 655)	(3 752)	(321 201)
- sprzedaż i likwidacja	(6 938)	(44 656)	(3 747)	(116 589)	(3 398)	(171 581)
- przeniesienia z aktywów w toku wytwarzania	-	-	-	(145 617)	-	(145 617)
- pozostałe	-	(200)	(200)	(3 449)	(354)	(4 003)
Różnice kursowe	(81)	(620)	(584)	-	(202)	(903)
Wartość brutto na koniec okresu	47 576	1 269 402	1 180 226	174 917	854 252	2 346 147
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(30 731)	(576 441)	(492 418)	(81)	(92 620)	(699 873)
Zmiany (z tytułu):	(1 936)	(79 916)	(81 653)	-	(160 607)	(242 459)
- amortyzacja za okres	(6 595)	(89 390)	(84 856)	-	(161 619)	(257 604)
- sprzedaż i likwidacja	4 683	9 587	2 847	-	2 804	17 074
- różnice kursowe	(24)	241	257	-	(2 146)	(1 929)
- pozostałe	-	(354)	99	-	354	-
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(32 667)	(656 357)	(574 071)	(81)	(253 227)	(942 332)
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	-	(42 267)	(8 102)	(118 922)	-	(161 189)
Zmiany odniesione w pozostałe koszty operacyjne	-	-	-	(37)	-	(37)
Inne zmiany	-	34 165 ²⁾	-	116 414 ²⁾	-	150 579
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-	(8 102)	(8 102)	(2 545)	-	(10 647)
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	14 909	604 943	598 053	172 291	601 025	1 393 168

¹⁾ W tym aktywa nabyte w transakcjach przejęcia spółek (znak towarowy, relacje z klientami posiadającymi rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe) w kwocie 300 000 tys. zł.

²⁾ W pozycjach wykazano m. in. usunięcie z ksiąg całości poniesionych nakładów na system GraphTalk w wysokości 116 309 tys. zł oraz na moduł do obsługi ubezpieczeń z funduszem kapitałowym oraz licencji bazowej GraphTalk w wysokości 34 165 tys. zł w ciężar odpisów z tytułu utraty wartości dokonanych w poprzednich okresach.

Zmiana stanu wartości niematerialnych (wg grup rodzajowych) w roku zakończonym 31 grudnia 2014

	Koszty zakończonych prac rozwojowych	Nabyte koncesje, patenty, licencje i podobne wartości, w tym:	Oprogramowanie komputerowe	Wartości niematerialne w toku wytwarzania	Inne wartości niematerialne	Wartości niematerialne, razem
Wartość brutto na początek okresu	-	764 179	649 709	185 704	1 961	951 844
Zwiększenia (z tytułu):	50 355	201 713	187 219	132 885	539 393	924 346
- zakupy i wytworzone we własnym zakresie	469	9 682	8 409	129 640	128	139 919
- zmiana składu grupy	49 798	76 031	67 273	2 072	539 265 ¹⁾	667 166
- przeniesienia z aktywów w toku wytwarzania	88	115 898	111 435	-	-	115 986
- pozostałe	-	102	102	1 173	-	1 275
Zmniejszenia (z tytułu):	-	(22 601)	(18 911)	(130 753)	(585)	(153 939)
- sprzedaż i likwidacja	-	(7 739)	(4 049)	(13 301)	-	(21 040)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5 ²⁾	-	(14 853)	(14 853)	(70)	(485)	(15 408)
- przeniesienia z aktywów w toku wytwarzania	-	-	-	(115 986)	-	(115 986)
- pozostałe	-	(9)	(9)	(1 396)	(100)	(1 505)
Różnice kursowe	878	(343)	(425)	15	6 953	7 503
Wartość brutto na koniec okresu	51 233	942 948	817 592	187 851	547 722	1 729 754
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	-	(476 148)	(398 033)	-	(836)	(476 984)
Zmiany (z tytułu):	(30 731)	(100 293)	(94 385)	(81)	(91 784)	(222 889)
- amortyzacja za okres	(1 136)	(76 049)	(73 162)	-	(87 853)	(165 038)
- sprzedaż i likwidacja	-	7 283	3 590	-	-	7 283
- zmiana składu grupy	(29 068)	(42 412)	(35 789)	(80)	(2 877)	(74 437)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5 ²⁾	-	10 745	10 745	-	-	10 745
- różnice kursowe	(527)	249	360	(1)	(1 154)	(1 433)
- pozostałe	-	(109)	(129)	-	100	(9)
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(30 731)	(576 441)	(492 418)	(81)	(92 620)	(699 873)
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	-	(34 165) ³⁾	-	(131 969) ³⁾	-	(166 134)
Zmiany odniesione w pozostałe koszty operacyjne	-	(301)	(301)	(121)	-	(422)
Inne zmiany:	-	(7 801)	(7 801)	13 168	-	5 367
- zmiana składu grupy	-	(8 075)	(8 075)	-	-	(8 075)
- pozostałe	-	274	274	13 168	-	13 442
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-	(42 267) ³⁾	(8 102)	(118 922) ³⁾	-	(161 189)
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	20 502	324 240	317 072	68 848	455 102	868 692

¹⁾ W tym aktywa nabyte w transakcjach przejęcia spółek (relacje z klientami, relacje z brokerami, przyszłe zyski z zakupionego portfela umów ubezpieczenia) w kwocie 536 387 tys. zł.

²⁾ W pozycji przedstawiono przeniesienie aktywów PZU Lietuva do aktywów przeznaczonych do sprzedaży w związku z transakcją opisaną w punkcie 2.4.1. Zmniejszenie aktywów zostało przeliczone kursem średnim przedstawionym w punkcie 5.3.

³⁾ W pozycji „Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości” wykazano m. in. odpisy na całość poniesionych nakładów na system GraphTalk w wysokości 116 309 tys. zł oraz na moduł do obsługi ubezpieczeń z funduszem kapitałowym oraz licencji bazowej GraphTalk w wysokości 34 165 tys. zł.

Wartości niematerialne o nieokreślonym czasie użytkowania (znaki towarowe o łącznej wartości 269 322 tys. zł, na 31 grudnia 2014 roku: 169 344 tys. zł) poddano testowi na utratę wartości, które nie wykazały konieczności dokonywania odpisów z tytułu utraty wartości.

Amortyzacja wartości niematerialnych według miejsca wykazania w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	18 527	18 650
Koszty akwizycji	29 691	19 111
Koszty administracyjne	46 273	38 365
Pozostałe koszty operacyjne ¹⁾	163 064	88 830
Koszty działalności inwestycyjnej	45	81
Pozostałe	4	1
Amortyzacja, razem	257 604	165 038

¹⁾ W tym amortyzacja wartości niematerialnych nabytych w transakcjach przejęcia spółek w kwocie 161 081 tys. zł (w 2014 roku: 87 795 tys. zł).

28. Inne aktywa

Inne aktywa	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Rozliczenia z tytułu reasekuracji	339 463	79 010
Odroczone koszty informatyczne	31 581	25 963
Zarachowane należności z bezpośredniej likwidacji szkód	41 582	-
Zapasy:	125 260	84 762
- materiały	53 201	28 528
- produkty i towary	71 794	55 720
- odzyski po szkodach	265	514
Pozostałe składniki aktywów	161 078	45 515
Inne aktywa, razem	698 964	235 250

Inne aktywa	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Krótkoterminowe	683 058	229 056
Długoterminowe	15 906	6 194
Inne aktywa, razem	698 964	235 250

29. Odroczone koszty akwizycji

Odroczone koszty akwizycji	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Krótkoterminowe	1 065 459	644 088
Długoterminowe	89 283	67 978
Odroczone koszty akwizycji, razem	1 154 742	712 066

29.1 Odroczone koszty akwizycji w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Zmiana stanu odroczonej kosztów akwizycji w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Wartość netto na początek okresu	644 451	546 476
Odroczone koszty akwizycji	1 149 975 ¹⁾	689 604
Amortyzacja za okres odniesiona na wynik finansowy	(714 632)	(572 310)
Przeniesienia aktywów PZU Lietuva do aktywów przeznaczonych do sprzedaży w związku z transakcją opisaną w punkcie 2.4.1 ²⁾	-	(15 136)
Różnice kursowe	(1 487)	(4 183)
Wartość netto na koniec okresu	1 078 307	644 451

¹⁾ Wzrost odroczonej kosztów akwizycji wynika przede wszystkim z odraczania części pośrednich kosztów akwizycji (dodatkowe informacje przedstawiono w punkcie 6.2.5) oraz konsolidacji AAS Balta, Lietuvos Draudimas AB oraz Link4 za pełny rok obrotowy.

²⁾ Zmniejszenie odroczonej kosztów akwizycji zostało przeliczone kursem średnim przedstawionym w punkcie 5.3.

29.2 Odroczone koszty akwizycji w ubezpieczeniach na życie

Zmiana stanu odroczonego kosztów akwizycji w ubezpieczeniach na życie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Wartość netto na początek okresu	67 615	63 343
Odroczone koszty akwizycji	19 873	5 578
Amortyzacja za okres odniesiona na wynik finansowy	(11 078)	(1 432)
Różnice kursowe	25	126
Wartość netto na koniec okresu	76 435	67 615

30. Szacowane regresy i odzyski

Szacowane regresy, odzyski i dotacje	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Szacowane regresy	110 340	123 617
Szacowane odzyski	3 889	3 645
Razem	114 229	127 262

Szacowane regresy, odzyski i dotacje	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Krótkoterminowe	48 983	57 162
Długoterminowe	65 246	70 100
Razem	114 229	127 262

Szacowane regresy i odzyski klasyfikuje się jako długoterminowe, jeżeli przewiduje się, że związane z nimi przepływy pieniężne nastąpią po upływie więcej niż 12 miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego.

31. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych

Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Rezerwa składek	339 255	302 173
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, w tym:	579 173	296 900
- na szkody zgłoszone	527 773	228 795
- na szkody niezgłoszone (IBNR)	28 973	46 259
- na koszty likwidacji szkód	22 427	21 846
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent	178 424	154 042
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych, razem	1 096 852	753 115

Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych wg walut	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
PLN	733 580	690 347
USD	301 332 ¹⁾	20
EUR	39 030	35 319
UAH	18 872	27 205
Pozostałe	4 038	244
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych wg walut, razem	1 096 852	753 115

¹⁾ Wzrost udziału reasekuratora w dotyczy przede wszystkim ujęcia udziału reasekuratorów (w kwocie 299 626 tys. zł) w rezerwie na szkodę powstałą w wyniku pożaru w czeskiej spółce Unipetrol, który miał miejsce w sierpniu 2015 roku.

Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Krótkoterminowe	307 016	199 156
Długoterminowe	789 836	553 959
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych, razem	1 096 852	753 115

32. Rzeczowe aktywa trwałe

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych (wg grup rodzajowych) w roku zakończonym 31 grudnia 2015

	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Rzeczowe aktywa trwałe w budowie	Nieruchomości ¹⁾	Inne rzeczowe aktywa trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe, razem
Wartość brutto na początek okresu	536 650	143 661	42 915	1 130 382	175 003	2 028 611
Zwiększenia (z tytułu):	142 095	37 136	107 030	111 110	148 845	546 216
- zakupy i wytworzone we własnym zakresie	27 742	4 906	93 918	1 568	14 072	142 206
- zmiana składu grupy	81 468	755	13 112	22 315	122 916	240 566
- przeniesienie z nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	74 662	-	74 662
- przeniesienia z aktywów w budowie	25 477	31 055	-	12 148	9 385	78 065
- pozostałe	7 408	420	-	417	2 472	10 717
Zmniejszenia (z tytułu):	(94 730)	(23 822)	(89 202)	(74 486)	(12 283)	(294 523)
- sprzedaż i likwidacja	(92 985)	(23 822)	(48)	(977)	(11 392)	(129 224)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	-	-	-	(7 958)	-	(7 958)
- przeniesienie do nieruchomości inwestycyjnych	-	-	(2 701)	(63 542)	-	(66 243)
- przeniesienia z aktywów w budowie	-	-	(78 065)	-	-	(78 065)
- pozostałe	(1 745)	-	(8 388)	(2 009)	(891)	(13 033)
Różnice kursowe	(977)	(474)	(6)	(268)	(435)	(2 160)
Wartość brutto na koniec okresu	583 038	156 501	60 737	1 166 738	311 130	2 278 144
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(438 374)	(55 322)	(422)	(367 636)	(107 359)	(969 113)
Zmiany (z tytułu):	53 369	(670)	-	(1 424)	(9 361)	41 914
- amortyzacja za okres	(34 170)	(19 791)	-	(28 384)	(19 388)	(101 733)
- sprzedaż i likwidacja	92 543	19 180	-	249	11 022	122 994
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	-	-	-	1 220	-	1 220
- przeniesienie do nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	23 867	-	23 867
- różnice kursowe	727	236	-	114	407	1 484
- pozostałe	(5 731)	(295)	-	1 510	(1 402)	(5 918)
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(385 005)	(55 992)	(422)	(369 060)	(116 720)	(927 199)
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	(3 413)	(17)	(15)	(50 203)	(4 241)	(57 889)
Zmiany odniesione na:	571	(319)	(386)	16	496	378
- pozostałe koszty operacyjne	-	(319)	(386)	-	-	(705)
- pozostałe przychody operacyjne	571	-	-	16	496	1 083
Inne zmiany:	-	-	-	6 354	-	6 354
- przeniesienie do nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	6 237	-	6 237
- pozostałe	-	-	-	117	-	117
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	(2 842)	(336)	(401)	(43 833)	(3 745)	(51 157)
Wartość netto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	195 191	100 173	59 914	753 845	190 665	1 299 788

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych (wg grup rodzajowych) w roku zakończonym 31 grudnia 2014

	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Rzeczowe aktywa trwałe w budowie	Nieruchomości ¹⁾	Inne rzeczowe aktywa trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe, razem
Wartość brutto na początek okresu	582 604	116 418	22 954	1 081 035	139 549	1 942 560
Zwiększenia (z tytułu):	64 174	53 269	66 747	132 354	54 759	371 303
- zakupy i wytworzone we własnym zakresie	26 217	12 920	54 498	8 162	9 018	110 815
- zmiana składu grupy	27 563	15 782	730	105 199	39 899	189 173
- przeniesienie z nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	15 419	-	15 419
- przeniesienia z aktywów w budowie	9 875	21 827	-	3 574	5 693	40 969
- pozostałe	519	2 740	11 519	-	149	14 927
Zmniejszenia (z tytułu):	(108 241)	(25 255)	(46 798)	(83 617)	(18 344)	(282 255)
- sprzedaż i likwidacja	(100 439)	(25 255)	-	(841)	(16 104)	(142 639)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5 ²⁾	(4 879)	-	-	(20 691)	(1 810)	(27 380)
- przeniesienie do nieruchomości inwestycyjnych	(1 893)	-	(124)	(61 714)	(62)	(63 793)
- przeniesienia z aktywów w budowie	-	-	(40 969)	-	-	(40 969)
- pozostałe	(1 030)	-	(5 705)	(371)	(368)	(7 474)
Różnice kursowe	(1 887)	(771)	12	610	(961)	(2 997)
Wartość brutto na koniec okresu	536 650	143 661	42 915	1 130 382	175 003	2 028 611
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(494 299)	(52 976)	-	(322 530)	(86 050)	(955 855)
Zmiany (z tytułu):	55 925	(2 346)	(422)	(45 106)	(21 309)	(13 258)
- amortyzacja za okres	(29 785)	(14 318)	-	(29 960)	(15 372)	(89 435)
- sprzedaż i likwidacja	99 779	20 676	-	708	15 703	136 866
- zmiana składu grupy	(20 411)	(7 074)	(415)	(28 933)	(24 166)	(80 999)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5 ²⁾	3 310	-	-	3 063	1 422	7 795
- przeniesienie do nieruchomości inwestycyjnych	1 265	-	-	10 157	36	11 458
- różnice kursowe	1 412	462	(7)	22	898	2 787
- pozostałe	355	(2 092)	-	(163)	170	(1 730)
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(438 374)	(55 322)	(422)	(367 636)	(107 359)	(969 113)
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	-	-	-	(59 424)	-	(59 424)
Zmiany odniesione na:	(2 452)	(20)	(15)	5 921	-	3 434
- pozostałe koszty operacyjne	(2 490)	(20)	(15)	(2 139)	-	(4 664)
- pozostałe przychody operacyjne	38	-	-	8 060	-	8 098
Inne zmiany:	(961)	3	-	3 300	(4 241)	(1 899)
- zmiana składu grupy	(1 301)	-	-	-	(4 241)	(5 542)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5 ²⁾	-	-	-	1 446	-	1 446
- przeniesienie do nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	1 863	-	1 863
- pozostałe	340	3	-	(9)	-	334
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	(3 413)	(17)	(15)	(50 203)	(4 241)	(57 889)
Wartość netto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	94 863	88 322	42 478	712 543	63 403	1 001 609

¹⁾ W tym prawo wieczystego użytkowania gruntu.

²⁾ W pozycjach „Przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5” przedstawiono przeniesienie aktywów PZU Lietuva do aktywów przeznaczonych do sprzedaży w związku z transakcją opisaną w punkcie 2.4.1. Zmniejszenie aktywów zostało przeliczone kursem średnim przedstawionym w punkcie 5.3.

W pozycjach „przeniesienia do nieruchomości inwestycyjnych” przedstawiono analogiczne wartości wyjaśnione w punkcie 33.

33. Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Grunty własne	116 710	177 791
Prawo wieczystego użytkowania gruntu	24 197	39 557
Budynki i budowle	1 029 798	2 017 141
Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu	1 016	1 573
Nieruchomości inwestycyjne, razem	1 171 721	2 236 062

Zmiana stanu nieruchomości inwestycyjnych	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Wartość księgowa netto na początek okresu	2 236 062	1 474 770
Zwiększenia (z tytułu):	308 167	722 477
- zakup	270 273	668 524
- zmiana składu grupy	-	3 481
- przeniesienia z nieruchomości przeznaczonych na potrzeby własne	36 139	50 472
- przeniesienie z kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	1 755	-
Zmniejszenia (z tytułu):	(1 460 445)	(53 192)
- sprzedaż i likwidacja	(3 506)	(16 000)
- przeniesienia do nieruchomości przeznaczonych na potrzeby własne	(74 662)	(15 419)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	(1 382 277)	(21 773)
Zysk (strata) z tytułu aktualizacji wyceny do wartości godziwej	88 627	92 889
- odniesiony na wynik finansowy	79 907	76 215
- odniesiony na inne całkowite dochody	8 720	16 674
Różnice kursowe	(690)	(882)
Wartość księgowa netto na koniec okresu	1 171 721	2 236 062

Pozycja „Prawo wieczystego użytkowania gruntu” zawiera prawo do odpłatnego wykorzystywania gruntu przez okres do 99 lat. Prawo takie może być przedmiotem obrotu handlowego.

W pozycji „przeniesienia z nieruchomości przeznaczonych na potrzeby własne” przedstawiono wartości wyceny nieruchomości wg wartości bilansowej (koszt historyczny pomniejszony o skumulowane umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości) na dzień przeniesienia, czyli zmiany sposobu użytkowania.

Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych wynika z wycen przeprowadzonych głównie w 2015 roku przez niezależnych rzeczoznawców.

34. Jednostki wyceniane metodą praw własności

Jednostki stowarzyszone i wspólne przedsiębiorstwa	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014		31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
Nazwa jednostki	EMC Instytut Medyczny SA		GSU Pomoc Górnicy Klub Ubezpieczonych SA		Armaturo Tower Sp. z o.o.			
Charakter relacji PZU z jednostką	Jednostka stowarzyszona - niestrategiczna		Jednostka stowarzyszona - niestrategiczna		Wspólne przedsięwzięcie - niestrategiczne			
Siedziba jednostki	Wrocław	Wrocław	Tychy	Tychy	Kraków	Kraków		
Udział w kapitale jednostki	28,31%	28,58%	30,00%	30,00%	50,00%	50,00%		
Udział w głosach jednostki	25,44%	25,41%	30,00%	30,00%	50,00%	50,00%		
Metoda wyceny w sprawozdaniu skonsolidowanym	Metoda praw własności		Metoda praw własności		Metoda praw własności			
Standard rachunkowości stosowany przez jednostkę	MSSF		PSR		MSSF			
Wartość bilansowa zaangażowania w jednostce	53 479	65 707	575	586	11	18		
Wartość godziwa zaangażowania w jednostce	55 283	52 737	Brak – jednostka nienotowana	Brak – jednostka nienotowana	Brak – jednostka nienotowana	Brak – jednostka nienotowana		
Wartość dywidend otrzymanych od jednostki	-	-	8	36	-	-		
Podstawowe informacje finansowe								
Aktywa, w tym:	252 378	241 290	2 882	2 509	22	35		
Aktywa krótkoterminowe, w tym:	54 529	49 796	2 424	2 002	22	35		
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	16 350	16 931	2 397	1 752	16	32		
Aktywa długoterminowe	197 849	191 494	458	507	-	-		

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku
(w tysiącach złotych)

Jednostki stowarzyszone i wspólne przedsiębiorstwa	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Kapitały własne	152 873	136 475	1 915	1 953	22	35
Zobowiązania, w tym:	99 505	104 815	967	556	-	-
Zobowiązania krótkoterminowe, w tym:	56 497	60 162	967	556	-	-
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe	21 934	23 930	-	-	-	-
Zobowiązania długoterminowe, w tym:	43 008	44 653	-	-	-	-
Długoterminowe zobowiązania finansowe	19 760	24 286	-	-	-	-
					-	-
Przychody z działalności podstawowej	258 070	243 262	2 056	1 093	-	-
Amortyzacja	13 141	12 607	154	49	-	-
Przychody odsetkowe	280	1 130	76	133	-	-
Koszty odsetkowe	1 969	2 419	-	-	-	-
Podatek dochodowy	551	(211)	21	33	-	-
Całkowite dochody, w tym:	(4 337)	(7 233)	(18)	21	(13)	(15)
Wynik finansowy netto, w tym:	(4 498)	(6 605)	(18)	21	(13)	(15)
Wynik finansowy netto z działalności kontynuowanej	(4 498)	(6 605)	(18)	21	(13)	(15)
Wynik finansowy netto z działalności zaniechanej	-	-	-	-	-	-
Inne całkowite dochody	161	(628)	-	-	-	-

Nie istnieją ograniczenia (np. wynikające z ustaleń w zakresie pożyczek, wymogów regulacyjnych lub umów) możliwości transferu środków przez jednostki stowarzyszone oraz wspólne przedsiębiorstwa w postaci dywidend pieniężnych.

Zmiana stanu udziałów w aktywach netto jednostek stowarzyszonych	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Stan na początek okresu	37 050	19 334
Zakup akcji EMC	5 137	19 459
Udział w zysku netto	(936)	(1 525)
Dywidendy ¹⁾	(8)	(36)
Udział w innych całkowitych dochodach	46	(182)
Stan na koniec okresu	41 289	37 050

¹⁾ Dywidendy wypłacone przez GSU Pomoc Górniczy Klub Ubezpieczonych SA.

Zmiana stanu wartości firmy dotyczącej jednostek stowarzyszonych	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Stan na początek okresu	29 261	29 261
Odpisy z tytułu utraty wartości	(16 486)	-
Stan na koniec okresu	12 775	29 261

Całość wartości firmy dotyczącej jednostek stowarzyszonych dotyczy EMC.

Uzgodnienie wyceny EMC	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Aktywa netto EMC	152 873	136 475
Udziały niekontrolujące w sprawozdaniu EMC	(7 902)	(7 825)
Wartość firmy w sprawozdaniu EMC na moment uzyskania znaczącego wpływu	(1 151)	(1 151)
Aktywa netto EMC przyjęte do wyceny metodą praw własności	143 820	127 499
Udział Grupy PZU w kapitałach EMC	40 704	36 446
Wartość firmy w sprawozdaniu Grupy PZU	12 775	29 261
Wartość bilansowa	53 479	65 707

Test na utratę wartości

Test na utratę wartości przeprowadzony na 31 grudnia 2015 roku wykazał konieczność dokonania odpisu z tytułu utraty wartości akcji EMC na kwotę 16 486 tys. zł.

Wartość odzyskiwalną ustalono w oparciu o wartość użytkową, oszacowaną metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych, z zachowaniem zasad opisanych w punkcie 26. Stopa dyskontowa została ustalona na podstawie średniego ważonego kosztu kapitału. Pozostałe założenia przyjęte przy przeprowadzaniu testu:

Jednostka generująca przepływy pieniężne	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
	Stopa dyskontowa	Stopa wzrostu po okresie prognoz	Stopa dyskontowa	Stopa wzrostu po okresie prognoz
EMC	6,2%	3,0%	6,9%	3,5%

35. Aktywa finansowe

Ze względu na zmianę celu wykorzystania aktywów od 1 stycznia 2015 roku dokonano przeklasyfikowania części aktywów wykazywanych do tej pory jako aktywa dostępne do sprzedaży do aktywów utrzymywanych do terminu wymagalności. Wartość bilansowa aktywów na moment reklasyfikacji wynosiła 83 620 tys. zł. Wartość bilansowa na 31 grudnia 2015 roku wynosi 81 767 tys. zł.

Opisane powyżej przeniesienie było jedynym przeklasyfikowaniem instrumentów finansowych z grup wykazywanych w wartości godziwej do grup wykazywanych wg kosztu lub zamortyzowanego kosztu dokonany w 2015 roku. W 2014 roku nie dokonano tego typu reklasyfikacji.

35.1 Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej
Aktywa, dla których można określić wartość godziwą	17 370 126	19 820 330	19 983 689	23 524 392
Dłużne papiery wartościowe	17 370 126	19 820 330	19 983 689	23 524 392
Rządowe	17 150 858	19 591 349	19 796 986	23 320 298
Oprocentowanie stałe	15 919 711	18 337 510	18 555 389	22 082 026
Oprocentowanie zmienne	1 231 147	1 253 839	1 241 597	1 238 272
Pozostałe	219 268	228 981	186 703	204 094
Notowane na rynku regulowanym	96 481	103 505	63 909	72 889
Oprocentowanie stałe	96 481	103 505	63 909	72 889
Nienotowane na rynku regulowanym	122 787	125 476	122 794	131 205
Oprocentowanie zmienne	122 787	125 476	122 794	131 205
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, razem	17 370 126	19 820 330	19 983 689	23 524 392

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych utrzymywanych do terminu wymagalności wg daty wykupu na 31 grudnia 2015	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Rządowe	864 390	2 756 096	65 918	1 051 738	388 242	12 024 474	17 150 858
Oprocentowanie stałe	580 705	2 489 188	40 804	1 031 699	388 242	11 389 073	15 919 711
Oprocentowanie zmienne	283 685	266 908	25 114	20 039	-	635 401	1 231 147
Pozostałe	3 784	24 122	58 307	80 178	6 273	46 604	219 268
Notowane na rynku regulowanym	3 784	-	34 190	5 630	6 273	46 604	96 481
Oprocentowanie stałe	3 784	-	34 190	5 630	6 273	46 604	96 481
Nienotowane na rynku regulowanym	-	24 122	24 117	74 548	-	-	122 787
Oprocentowanie zmienne	-	24 122	24 117	74 548	-	-	122 787
Razem	868 174	2 780 218	124 225	1 131 916	394 515	12 071 078	17 370 126

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku
(w tysiącach złotych)

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych utrzymywanych do terminu wymagalności wg daty wykupu na 31 grudnia 2014	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Rządowe	3 138 479	853 876	2 596 305	57 058	1 025 378	12 125 890	19 796 986
Oprocentowanie stałe	3 138 479	563 973	2 328 480	31 883	1 005 296	11 487 278	18 555 389
Oprocentowanie zmienne	-	289 903	267 825	25 175	20 082	638 612	1 241 597
Pozostałe	4 540	3 738	24 120	56 174	75 163	22 968	186 703
Notowane na rynku regulowanym	4 540	3 738	-	32 059	604	22 968	63 909
Oprocentowanie stałe	4 540	3 738	-	32 059	604	22 968	63 909
Nienotowane na rynku regulowanym	-	-	24 120	24 115	74 559	-	122 794
Oprocentowanie zmienne	-	-	24 120	24 115	74 559	-	122 794
Razem	3 143 019	857 614	2 620 425	113 232	1 100 541	12 148 858	19 983 689

Przez aktywa krótkoterminowe należy rozumieć aktywa o terminie wykupu do 1 roku.

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych utrzymywanych do terminu wymagalności	31 grudnia 2015				31 grudnia 2014			
	PLN	EUR	UAH	Razem	PLN	EUR	LTL	Razem
Rządowe	16 862 518	281 920	6 420	17 150 858	19 762 959	18 830	15 197	19 796 986
Oprocentowanie stałe	15 631 371	281 920	6 420	15 919 711	18 521 362	18 830	15 197	18 555 389
Oprocentowanie zmienne	1 231 147	-	-	1 231 147	1 241 597	-	-	1 241 597
Pozostałe	102 863	116 405	-	219 268	102 876	83 827	-	186 703
Notowane na rynku regulowanym	52 502	43 979	-	96 481	52 504	11 405	-	63 909
Oprocentowanie stałe	52 502	43 979	-	96 481	52 504	11 405	-	63 909
Nienotowane na rynku regulowanym	50 361	72 426	-	122 787	50 372	72 422	-	122 794
Oprocentowanie zmienne	50 361	72 426	-	122 787	50 372	72 422	-	122 794
Razem	16 965 381	398 325	6 420	17 370 126	19 865 835	102 657	15 197	19 983 689

35.2 Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
	Wycena bilansowa	Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Wycena bilansowa	Wycena wg zamortyzowanego kosztu
Instrumenty, dla których można określić wartość godziwą	7 727 973	nd.	2 982 164	nd.
Instrumenty kapitałowe	582 223	nd.	547 299	nd.
Notowane na rynku regulowanym	195 689	nd.	357 732	nd.
Nienotowane na rynku regulowanym	386 534	nd.	189 567	nd.
Dłużne papiery wartościowe	7 145 750	7 145 084	2 434 865	2 324 810
Rządowe	6 317 916	6 236 056	1 922 939	1 828 110
Oprocentowanie stałe	4 659 631	4 583 137	1 868 605	1 773 860
Oprocentowanie zmienne	1 658 285	1 652 919	54 334	54 250
Pozostałe	827 834	909 028	511 926	496 700
Notowane na rynku regulowanym	245 863	319 280	272 564	263 117
Oprocentowanie stałe	202 684	276 101	221 413	211 968
Oprocentowanie zmienne	43 179	43 179	51 151	51 149
Nienotowane na rynku regulowanym	581 971	589 748	239 362	233 583
Oprocentowanie zmienne	581 971	589 748	239 362	233 583
Instrumenty, dla których nie można określić wartości godziwej	16 716	nd.	3 158	nd.
Instrumenty kapitałowe	16 716	nd.	3 158	nd.
Nienotowane na rynku regulowanym	16 716	nd.	3 158	nd.
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży, razem	7 744 689	nd.	2 985 322	nd.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Krótkoterminowe	1 116 236	612 755
Długoterminowe	6 628 453	2 372 567
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, razem	7 744 689	2 985 322

Instrumenty kapitałowe klasyfikuje się jako długoterminowe, chyba że planowana jest ich sprzedaż w ciągu dwunastu miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego.

Wartość bilansowa dłużnych instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży na 31 grudnia 2015	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Rządowe	972 297	1 438 777	1 396 225	346 297	692 472	1 471 848	6 317 916
Oprocentowanie stałe	970 307	931 620	829 798	346 297	622 281	959 328	4 659 631
Oprocentowanie zmienne	1 990	507 157	566 427	-	70 191	512 520	1 658 285
Pozostałe	50 647	34 455	78 197	420 932	171 427	72 176	827 834
Notowane na rynku regulowanym	33 559	13 673	-	106 078	20 377	72 176	245 863
Oprocentowanie stałe	33 559	13 673	-	62 899	20 377	72 176	202 684
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	43 179	-	-	43 179
Nienotowane na rynku regulowanym	17 088	20 782	78 197	314 854	151 050	-	581 971
Oprocentowanie zmienne	17 088	20 782	78 197	314 854	151 050	-	581 971
Razem	1 022 944	1 473 232	1 474 422	767 229	863 899	1 544 024	7 145 750

Wartość bilansowa dłużnych instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży na 31 grudnia 2014	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Rządowe	394 140	454 558	260 878	178 103	180 462	454 798	1 922 939
Oprocentowanie stałe	392 605	454 501	208 136	178 103	180 462	454 798	1 868 605
Oprocentowanie zmienne	1 535	57	52 742	-	-	-	54 334
Pozostałe	145 718	9 379	13 965	-	309 255	33 609	511 926
Notowane na rynku regulowanym	145 718	9 379	13 965	-	69 893	33 609	272 564
Oprocentowanie stałe	137 190	9 379	13 965	-	27 270	33 609	221 413
Oprocentowanie zmienne	8 528	-	-	-	42 623	-	51 151
Nienotowane na rynku regulowanym	-	-	-	-	239 362	-	239 362
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	239 362	-	239 362
Razem	539 858	463 937	274 843	178 103	489 717	488 407	2 434 865

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	31 grudnia 2015				31 grudnia 2014				
	PLN	EUR	Pozostałe	Razem	PLN	EUR	LTL	Pozostałe	Razem
Instrumenty kapitałowe	493 343	105 508	88	598 939	539 734	10 601	30	92	550 457
Notowane na rynku regulowanym	171 692	23 997	-	195 689	347 247	10 485	-	-	357 732
Nienotowane na rynku regulowanym	321 651	81 511	88	403 250	192 487	116	30	92	192 725
Dłużne papiery wartościowe	5 700 875	1 389 976	54 899	7 145 750	1 625 802	346 424	453 828	8 811	2 434 865
Rządowe	5 090 608	1 172 409	54 899	6 317 916	1 357 136	103 164	453 828	8 811	1 922 939
Oprocentowanie stałe	3 432 323	1 172 409	54 899	4 659 631	1 302 802	103 164	453 828	8 811	1 868 605
Oprocentowanie zmienne	1 658 285	-	-	1 658 285	54 334	-	-	-	54 334
Pozostałe	610 267	217 567	-	827 834	268 666	243 260	-	-	511 926
Notowane na rynku regulowanym	28 296	217 567	-	245 863	29 304	243 260	-	-	272 564
Oprocentowanie stałe	28 296	174 388	-	202 684	29 304	192 109	-	-	221 413
Oprocentowanie zmienne	-	43 179	-	43 179	-	51 151	-	-	51 151
Nienotowane na rynku regulowanym	581 971	-	-	581 971	239 362	-	-	-	239 362
Oprocentowanie zmienne	581 971	-	-	581 971	239 362	-	-	-	239 362
Razem	6 194 218	1 495 484	54 987	7 744 689	2 165 536	357 025	453 858	8 903	2 985 322

35.3 Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Na 31 grudnia 2015 roku i na 31 grudnia 2014 roku spółki Grupy PZU nie były stronami umów zawierających wbudowane instrumenty pochodne, których charakter i związane z nimi ryzyka nie byłyby ściśle powiązane z umową zasadniczą.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Aktywa zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	13 245 460	12 571 137
Instrumenty kapitałowe	2 384 554	1 482 597
Notowane na rynku regulowanym	2 274 062	1 443 739
Nienotowane na rynku regulowanym	110 492	38 858
Instrumenty dłużne	10 860 906	11 088 540
Rządowe	10 630 780	11 005 221
Oprocentowanie stałe	9 047 572	9 814 334
Oprocentowanie zmienne	1 583 208	1 190 887
Pozostałe	230 126	83 319
Notowane na rynku regulowanym	230 126	83 319
Oprocentowanie stałe	230 126	83 319
Aktywa przeznaczone do obrotu	7 402 943	6 525 347
Instrumenty kapitałowe	4 077 204	4 463 405
Notowane na rynku regulowanym	1 052 849	1 572 464
Nienotowane na rynku regulowanym	3 024 355	2 890 941
Instrumenty dłużne	2 352 363	1 515 539
Rządowe	2 278 369	1 441 296
Oprocentowanie stałe	2 228 895	1 409 570
Oprocentowanie zmienne	49 474	31 726
Pozostałe	73 994	74 243
Notowane na rynku regulowanym	311	-
Oprocentowanie zmienne	311	-
Nienotowane na rynku regulowanym	73 683	74 243
Oprocentowanie zmienne	73 683	74 243
Instrumenty pochodne	973 376	546 403
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, razem	20 648 403	19 096 484

Dodatkowe informacje o zaangażowaniu w instrumenty pochodne i ryzyka z nimi związane zostały zaprezentowane w punkcie 8.5.2

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Krótkoterminowe	12 527 527	10 858 702
Długoterminowe	8 120 876	8 237 782
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, razem	20 648 403	19 096 484

Instrumenty kapitałowe klasyfikuje się jako długoterminowe, chyba że planowana jest ich sprzedaż w ciągu dwunastu miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego lub stanowią element portfela aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu.

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy wg daty wykupu na 31 grudnia 2015	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Instrumenty zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	2 002 624	1 166 790	1 033 082	1 769 097	1 329 794	3 559 519	10 860 906
Rządowe	1 883 747	1 163 974	1 014 508	1 763 377	1 312 032	3 493 142	10 630 780
Oprocentowanie stałe	1 850 833	1 071 379	1 009 658	1 623 190	1 194 758	2 297 754	9 047 572
Oprocentowanie zmienne	32 914	92 595	4 850	140 187	117 274	1 195 388	1 583 208
Pozostałe	118 877	2 816	18 574	5 720	17 762	66 377	230 126
Notowane na rynku regulowanym	118 877	2 816	18 574	5 720	17 762	66 377	230 126
Oprocentowanie stałe	118 877	2 816	18 574	5 720	17 762	66 377	230 126
Instrumenty przeznaczone do obrotu	23 682	405 335	429 829	444 114	336 548	712 855	2 352 363
Rządowe	23 371	354 747	406 734	444 114	336 548	712 855	2 278 369
Oprocentowanie stałe	4 170	344 654	386 554	444 114	336 548	712 855	2 228 895
Oprocentowanie zmienne	19 201	10 093	20 180	-	-	-	49 474
Pozostałe	311	50 588	23 095	-	-	-	73 994
Notowane na rynku regulowanym	311	-	-	-	-	-	311
Oprocentowanie zmienne	311	-	-	-	-	-	311
Nienotowane na rynku regulowanym	-	50 588	23 095	-	-	-	73 683
Oprocentowanie zmienne	-	50 588	23 095	-	-	-	73 683
Wartość bilansowa instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy wg daty wykupu, razem	2 026 306	1 572 125	1 462 911	2 213 211	1 666 342	4 272 374	13 213 269

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy wg daty wykupu na 31 grudnia 2014	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Instrumenty zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	564 379	2 537 527	1 770 867	2 132 417	1 721 732	2 361 618	11 088 540
Rządowe	556 856	2 536 934	1 769 524	2 128 868	1 721 479	2 291 560	11 005 221
Oprocentowanie stałe	556 856	2 536 838	1 542 427	1 944 593	1 277 261	1 956 359	9 814 334
Oprocentowanie zmienne	-	96	227 097	184 275	444 218	335 201	1 190 887
Pozostałe	7 523	593	1 343	3 549	253	70 058	83 319
Notowane na rynku regulowanym	7 523	593	1 343	3 549	253	70 058	83 319
Oprocentowanie stałe	7 523	593	1 343	3 549	253	70 058	83 319
Instrumenty przeznaczone do obrotu	27 063	458 380	350 305	352 300	325 609	1 882	1 515 539
Rządowe	27 063	458 380	299 332	329 030	325 609	1 882	1 441 296
Oprocentowanie stałe	1 720	451 997	299 332	329 030	325 609	1 882	1 409 570
Oprocentowanie zmienne	25 343	6 383	-	-	-	-	31 726
Pozostałe	-	-	50 973	23 270	-	-	74 243
Nienotowane na rynku regulowanym	-	-	50 973	23 270	-	-	74 243
Oprocentowanie zmienne	-	-	50 973	23 270	-	-	74 243
Wartość bilansowa instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy wg daty wykupu, razem	591 442	2 995 907	2 121 172	2 484 717	2 047 341	2 363 500	12 604 079

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy wg walut	31 grudnia 2015							
	PLN	EUR	USD	HUF	RON	CZK	Pozostałe	Razem
Aktywa zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	12 128 694	505 859	302 717	76 326	78 455	122 308	31 101	13 245 460
Instrumenty kapitałowe	2 190 827	127 187	48 718	1 105	-	16 717	-	2 384 554
Notowane na rynku regulowanym	2 190 132	30 341	35 767	1 105	-	16 717	-	2 274 062
Nienotowane na rynku regulowanym	695	96 846	12 951	-	-	-	-	110 492
Dłużne papiery wartościowe	9 937 867	378 672	253 999	75 221	78 455	105 591	31 101	10 860 906
Rządowe	9 909 571	197 939	253 317	75 221	78 455	105 591	10 686	10 630 780
Oprocentowanie stałe	8 505 742	197 939	253 317	1 433	78 455	-	10 686	9 047 572
Oprocentowanie zmienne	1 403 829	-	-	73 788	-	105 591	-	1 583 208
Pozostałe	28 296	180 733	682	-	-	-	20 415	230 126
Notowane na rynku regulowanym	28 296	180 733	682	-	-	-	20 415	230 126
Oprocentowanie stałe	28 296	180 733	682	-	-	-	20 415	230 126
Aktywa przeznaczone do obrotu	5 805 374	812 728	346 807	161 986	15 912	47 347	212 789	7 402 943
Instrumenty kapitałowe	3 763 404	152 533	117 826	27 803	13 941	1 697	-	4 077 204
Notowane na rynku regulowanym	939 885	44 029	25 494	27 803	13 941	1 697	-	1 052 849
Nienotowane na rynku regulowanym	2 823 519	108 504	92 332	-	-	-	-	3 024 355
Dłużne papiery wartościowe	1 537 221	573 992	159 446	81 704	-	-	-	2 352 363
Rządowe	1 463 227	573 992	159 446	81 704	-	-	-	2 278 369
Oprocentowanie stałe	1 413 753	573 992	159 446	81 704	-	-	-	2 228 895
Oprocentowanie zmienne	49 474	-	-	-	-	-	-	49 474
Pozostałe	73 994	-	-	-	-	-	-	73 994
Notowane na rynku regulowanym	311	-	-	-	-	-	-	311
Oprocentowanie zmienne	311	-	-	-	-	-	-	311
Nienotowane na rynku regulowanym	73 683	-	-	-	-	-	-	73 683
Oprocentowanie zmienne	73 683	-	-	-	-	-	-	73 683
Instrumenty pochodne	504 749	86 203	69 535	52 479	1 971	45 650	212 789 ¹⁾	973 376
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy wg walut, razem	17 934 068	1 318 587	649 524	238 312	94 367	169 655	243 890	20 648 403

¹⁾ W tym 156 058 tys. zł denominowane w realach brazylijskich.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy wg walut	31 grudnia 2014					
	PLN	EUR	USD	HUF	Pozostałe	Razem
Aktywa zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	11 786 698	406 087	144 511	163 498	70 343	12 571 137
Instrumenty kapitałowe	1 392 993	63 973	12 683	-	12 948	1 482 597
Notowane na rynku regulowanym	1 392 536	39 291	356	-	11 556	1 443 739
Nienotowane na rynku regulowanym	457	24 682	12 327	-	1 392	38 858
Dłużne papiery wartościowe	10 393 705	342 114	131 828	163 498	57 395	11 088 540
Rządowe	10 364 401	288 547	131 380	163 498	57 395	11 005 221
Oprocentowanie stałe	9 198 609	288 547	131 380	138 403	57 395 ¹⁾	9 814 334
Oprocentowanie zmienne	1 165 792	-	-	25 095	-	1 190 887
Pozostałe	29 304	53 567	448	-	-	83 319
Notowane na rynku regulowanym	29 304	53 567	448	-	-	83 319
Oprocentowanie stałe	29 304	53 567	448	-	-	83 319
Aktywa przeznaczone do obrotu	5 851 418	232 091	190 206	92 574	159 058	6 525 347
Instrumenty kapitałowe	4 080 344	170 477	136 881	27 502	48 201	4 463 405
Notowane na rynku regulowanym	1 379 609	67 540	49 612	27 502	48 201	1 572 464
Nienotowane na rynku regulowanym	2 700 735	102 937	87 269	-	-	2 890 941
Dłużne papiery wartościowe	1 479 939	24 842	10 758	-	-	1 515 539
Rządowe	1 405 696	24 842	10 758	-	-	1 441 296
Oprocentowanie stałe	1 373 970	24 842	10 758	-	-	1 409 570
Oprocentowanie zmienne	31 726	-	-	-	-	31 726
Pozostałe	74 243	-	-	-	-	74 243
Nienotowane na rynku regulowanym	74 243	-	-	-	-	74 243
Oprocentowanie zmienne	74 243	-	-	-	-	74 243
Instrumenty pochodne	291 135	36 772	42 567	65 072	110 857	546 403
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy wg walut, razem	17 638 116	638 178	334 717	256 072	229 401	19 096 484

¹⁾ W tym 50 885 tys. zł w lejach rumuńskich.

35.4 Pożyczki

Pożyczki	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Krótkoterminowe	19 823 627	9 286 581
Długoterminowe	23 579 424	5 407 900
Pożyczki, razem	43 403 051	14 694 481

Pożyczki na dzień 31 grudnia 2015	Wartość bilansowa wg daty zapadalności						Razem
	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	
Dłużne papiery wartościowe	301 587	718 266	207 531	364 908	50 264	1 088 051	2 730 607
Rządowe	4 020	938	-	1 843	-	-	6 801
Oprocentowanie stałe	4 020	938	-	1 843	-	-	6 801
Pozostałe	297 567	717 328	207 531	363 065	50 264	1 088 051	2 723 806
Nienotowane na rynku regulowanym	297 567	717 328	207 531	363 065	50 264	1 088 051	2 723 806
Oprocentowanie zmienne	297 567	717 328	207 531	363 065	50 264	1 088 051	2 723 806
Pozostałe, w tym:	19 522 040	2 946 278	2 239 152	2 106 844	2 946 241	10 911 889	40 672 444
- należności od klientów z tytułu kredytów	11 212 509	2 804 953	2 070 426	1 993 826	1 612 087	10 637 814	30 331 615
- transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	3 132 740	-	-	-	-	-	3 132 740
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	5 081 175	-	-	21 199	126 080	50 590	5 279 044
- pożyczki	95 616	141 325	168 726	91 819	1 208 074	223 485	1 929 045
Razem	19 823 627	3 664 544	2 446 683	2 471 752	2 996 505	11 999 940	43 403 051

Pożyczki na dzień 31 grudnia 2014	Wartość bilansowa wg daty zapadalności						Razem
	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	
Dłużne papiery wartościowe	31 938	704 738	722 721	214 196	61 336	1 255 626	2 990 555
Rządowe	28 056	2 788	1 246	-	3 056	-	35 146
Oprocentowanie stałe	28 056	2 788	1 246	-	3 056	-	35 146
Pozostałe	3 882	701 950	721 475	214 196	58 280	1 255 626	2 955 409
Notowane na rynku regulowanym	3 882	-	-	-	-	-	3 882
Oprocentowanie stałe	3 882	-	-	-	-	-	3 882
Nienotowane na rynku regulowanym	-	701 950	721 475	214 196	58 280	1 255 626	2 951 527
Oprocentowanie zmienne	-	701 950	721 475	214 196	58 280	1 255 626	2 951 527
Pozostałe, w tym:	9 254 643	220 963	620 571	456 343	775 407	375 999	11 703 926
- transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	3 250 173	-	-	-	-	-	3 250 173
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	5 958 563	124 525	-	-	20 433	40 260	6 143 781 ¹⁾
- pożyczki	45 907	96 438	620 571	456 343	754 974	335 739	2 309 972 ²⁾
Razem	9 286 581	925 701	1 343 292	670 539	836 743	1 631 625	14 694 481

¹⁾ Dla ponad 89% lokat terminowych w instytucjach kredytowych termin zapadalności przypadał przed końcem marca 2015 roku.

²⁾ Ponad 96% pożyczek stanowiły pożyczki zabezpieczone zastawami na akcjach, portfelach wierzytelności, a także na rachunkach bankowych, innych pożyczkach lub w inny sposób.

Zaklasyfikowana do Poziomu III wartość godziwa transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży i lokat terminowych w instytucjach kredytowych nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowych ze względu na ich krótkoterminowy charakter.

Należności od klientów z tytułu kredytów	31 grudnia 2015
Segment detaliczny	16 996 641
Kredyty operacyjne	167 635
Kredyty konsumpcyjne	8 538 699
Kredyty consumer finance	755 044
Kredyty na zakup papierów wartościowych	119 069
Kredyty w rachunku karty kredytowej	225 308
Kredyty na nieruchomości mieszkaniowe	6 317 227
Pozostałe kredyty hipoteczne	845 181
Pozostałe należności	28 478
Segment biznesowy	13 334 974
Kredyty operacyjne	7 306 525
Kredyty samochodowe	70 390
Kredyty inwestycyjne	5 506 929
Skupione wierzytelności (faktoring)	376 403
Pozostałe należności	74 727
Należności od klientów z tytułu kredytów, razem	30 331 615

Pożyczki na 31 grudnia 2015	PLN	EUR	USD	GBP	Pozostałe	Razem
Dłużne papiery wartościowe	2 723 806	-	1 965	-	4 836	2 730 607
Rządowe	-	-	1 965	-	4 836	6 801
Oprocentowanie stałe	-	-	1 965	-	4 836	6 801
Pozostałe	2 723 806	-	-	-	-	2 723 806
Nienotowane na rynku regulowanym	2 723 806	-	-	-	-	2 723 806
Oprocentowanie zmienne	2 723 806	-	-	-	-	2 723 806
Pozostałe, w tym:	35 350 537	4 572 426	220 453	121 653	407 375	40 672 444
- należności od klientów z tytułu kredytów	26 404 240	3 528 454	81 357	121 653	195 911	30 331 615
- transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	3 132 740	-	-	-	-	3 132 740
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 035 062	897 196	135 322	-	211 464 ¹⁾	5 279 044
- pożyczki	1 778 495	146 776	3 774	-	-	1 929 045
Pożyczki, razem	38 074 343	4 572 426	222 418	121 653	412 211	43 403 051

¹⁾ W tym m. in. korona czeska, hrywna ukraińska, korona norweska.

Pożyczki na 31 grudnia 2014	PLN	EUR	HUF	UAH	Pozostałe	Razem
Dłużne papiery wartościowe	2 951 527	-	-	13 112	25 916	2 990 555
Rządowe	-	-	-	9 230	25 916	35 146
Oprocentowanie stałe	-	-	-	9 230	25 916	35 146
Pozostałe	2 951 527	-	-	3 882	-	2 955 409
Notowane na rynku regulowanym	-	-	-	3 882	-	3 882
Oprocentowanie stałe	-	-	-	3 882	-	3 882
Nienotowane na rynku regulowanym	2 951 527	-	-	-	-	2 951 527
Oprocentowanie zmienne	2 951 527	-	-	-	-	2 951 527
Pozostałe, w tym:	10 057 726	1 137 511	380 702	72 068	55 919	11 703 926
- transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	3 250 173	-	-	-	-	3 250 173
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 642 200	1 005 698	380 702	59 262	55 919	6 143 781
- pożyczki	2 165 353	131 813	-	12 806	-	2 309 972
Pożyczki, razem	13 009 253	1 137 511	380 702	85 180	81 835	14 694 481

36. Utrata wartości aktywów finansowych i należności

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych w roku zakończonym 31 grudnia 2015	Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	Utworzenie odpisów, ujęte w rachunku zysków i strat	Rozwiązanie odpisów ujęte w rachunku zysków i strat	Usunięcie odpisów z ksiąg rachunkowych (sprzedaż, spisanie, itp.)	Różnice kursowe	Inne zmiany odpisów	Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	158 163	-	-	(111 972)	(291)	-	45 900
Instrumenty kapitałowe	158 163	-	-	(111 972)	(291)	-	45 900
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	1 235	-	-	-	1	-	1 236
Instrumenty dłużne	1 235	-	-	-	1	-	1 236
Pożyczki	25 020	51 644	-	(64)	(74)	-	76 526
Dłużne papiery wartościowe	10 144	32 693	-	-	-	-	42 837
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	947	-	-	(55)	-	892
Pożyczki	14 876	18 004	-	(64)	(19)	-	32 797
Należności łącznie z należnościami z tytułu umów ubezpieczeniowych	593 647	109 679	(110 651)	(3 337)	(1 517)	535	588 356
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	565 901	105 007	(105 951)	(1 626)	(1 233)	126	562 224
Należności z tytułu reasekuracji	5 021	3 059	(4 039)	-	-	2 207	6 248
Inne należności	22 725	1 613	(661)	(1 711)	(284)	(1 798)	19 884
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	17 531	8 531	(15 269)	-	-	-	10 793
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	-	1 389	-	-	(81)	-	1 308
Razem	795 596	171 243	(125 920)	(115 373)	(1 962)	535	724 119

Na dzień objęcia konsolidacją Grupy Alior Banku należności Alior Banku od klientów z tytułu kredytów zostały wycenione do wartości godziwej, w związku z czym na 31 grudnia 2015 roku nie wykazano żadnych odpisów z tytułu utraty wartości tych aktywów.

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych w roku zakończonym 31 grudnia 2014	Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	Utworzenie odpisów, ujęte w rachunku zysków i strat	Rozwiązanie odpisów ujęte w rachunku zysków i strat	Usunięcie odpisów z ksiąg rachunkowych (sprzedaż, spisanie, itp.)	Różnice kursowe	Zmiana składu grupy	Inne zmiany odpisów ²⁾	Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	154 899	3 945	-	-	(681)	-	-	158 163
Instrumenty kapitałowe	154 899	3 945	-	-	(681)	-	-	158 163
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	1 202	-	-	-	33	-	-	1 235
Instrumenty dłużne	1 202	-	-	-	33	-	-	1 235
Pożyczki	24 725	10 242	-	-	86	-	(10 033)	25 020
Dłużne papiery wartościowe	-	10 144	-	-	-	-	-	10 144
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	9 797	-	-	-	100	-	(9 897)	-
Pożyczki	14 928	98	-	-	(14)	-	(136)	14 876
Należności łącznie z należnościami z tytułu umów ubezpieczeniowych	651 579	66 974	(128 024)	(4 269)	(3 216)	13 273	(2 670)	593 647
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	597 608	58 748	(94 279)	(1 418)	(2 616)	10 143	(2 285)	565 901
Należności z tytułu reasekuracji	4 619	5 319	(4 938)	-	-	21	-	5 021
Inne należności	49 352	2 907	(28 807) ¹⁾	(2 851)	(600)	3 109	(385)	22 725
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	4 828	21 880	(9 178)	-	1	-	-	17 531
Razem	837 233	103 041	(137 202)	(4 269)	(3 777)	13 273	(12 703)	795 596

¹⁾ W tym rozwiązanie odpisu z tytułu utraty wartości należności w kwocie 26 275 tys. zł dotyczącej pożyczki zabezpieczonej hipotecznie, udzielonej spółce Metro-Projekt sp. z o.o., opisanej w punkcie 53.6.

²⁾ W pozycji przedstawiono przeniesienie odpisów z tytułu utraty wartości aktywów PZU Lietuva do aktywów przeznaczonych do sprzedaży w związku z transakcją opisaną w punkcie 2.4.1. Zmniejszenie odpisów zostało przeliczone kursem średnim przedstawionym w punkcie 5.3.

Jakość kredytowa aktywów finansowych na 31 grudnia 2015	Wartość bilansowa (netto) aktywów nieprzetworzonych		Wartość bilansowa (netto) aktywów przetworzonych			Wartość bilansowa (netto)	Odpisy z tytułu utraty wartości		Wartość brutto
	objętych odpisami z tytułu ustraty wartości	nieobjętych odpisami z tytułu ustraty wartości	do 3 miesiący	pow. 3 miesiący do 6 miesięcy	powyżej 6 miesięcy		tworzone indywidualnie	tworzone grupowo	
Dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności	6 422	17 363 704	-	-	-	17 370 126	1 236	-	17 371 362
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	-	7 145 750	-	-	-	7 145 750	-	-	7 145 750
Pożyczki	276 646	38 561 467	3 476 156	202 840	885 942	43 403 051	76 526	-	43 479 577
Dłużne papiery wartościowe	151 068	2 579 539	-	-	-	2 730 607	42 837	-	2 773 444
Należności od klientów z tytułu kredytów ¹⁾	-	25 766 677	3 476 156	202 840	885 942	30 331 615	-	-	30 331 615
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	-	3 132 740	-	-	-	3 132 740	-	-	3 132 740
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	9 253	5 269 791	-	-	-	5 279 044	892	-	5 279 936
Pożyczki	116 325	1 812 720	-	-	-	1 929 045	32 797	-	1 961 842
Należności łącznie z należnościami z tytułu umów ubezpieczeniowych	812 314	2 078 579	181 934	52 134	145 832	3 270 793	58 338	530 018	3 859 149
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	691 809	746 750	156 529	49 371	123 804	1 768 263	32 255	529 969	2 330 487
Należności z tytułu reasekuracji	-	21 189	21 296	785	5 753	49 023	6 248	-	55 271
Inne należności	120 505	1 310 640	4 109	1 978	16 275	1 453 507	19 835	49	1 473 391
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	61 910	1 034 942	-	-	-	1 096 852	10 793	-	1 107 645
Razem	1 157 292	66 184 442	3 658 090	254 974	1 031 774	72 286 572	146 893	530 018	72 963 483

¹⁾ Na dzień objęcia konsolidacją Grupy Alior Banku należności Alior Banku od klientów z tytułu kredytów zostały wycenione do wartości godziwej, w związku z czym na 31 grudnia 2015 roku nie wykazano żadnych odpisów z tytułu utraty wartości tych aktywów. Według najlepszego szacunku przepływów pieniężnych określonych w umowach, których wpływu nie można oczekiwać, na dzień przejęcia wyniosły one 1 937 689 tys. zł. Ze względu na prowizoryczny charakter rozliczenia nabycia Alior Banku (przedstawionego w punkcie 2.4.6.1) zaprezentowana wartość godziwa należności z tytułu kredytów może ulec zmianie w okresie 12 miesięcy od dnia objęcia kontroli nad Alior Bankiem (18 grudnia 2015 roku).

Jakość kredytowa aktywów finansowych na 31 grudnia 2014	Wartość bilansowa (netto) aktywów nieprzetworzonych		Wartość bilansowa (netto) aktywów przetworzonych			Wartość bilansowa (netto)	Odpisy z tytułu utraty wartości		Wartość brutto
	objętych odpisami z tytułu utraty wartości	nieobjętych odpisami z tytułu utraty wartości	do 3 miesiący	pow. 3 miesiący do 6 miesięcy	powyżej 6 miesięcy		tworzone indywidualnie	tworzone grupowo	
Dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności	-	19 983 689	-	-	-	19 983 689	1 235	-	19 984 924
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	-	2 434 865	-	-	-	2 434 865	-	-	2 434 865
Pożyczki	193 144	14 501 059	278	-	-	14 694 481	25 020	-	14 719 501
Dłużne papiery wartościowe	193 144	2 797 411	-	-	-	2 990 555	10 144	-	3 000 699
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	-	3 250 173	-	-	-	3 250 173	-	-	3 250 173
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	6 143 503	278	-	-	6 143 781	-	-	6 143 781
Pożyczki	-	2 309 972	-	-	-	2 309 972	14 876	-	2 324 848
Należności łącznie z należnościami z tytułu umów ubezpieczeniowych	658 762	2 029 108	142 696	36 282	218 584	3 085 432	62 866	530 781	3 679 079
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	654 682	791 053	133 175	34 199	96 974	1 710 083	35 250	530 651	2 275 984
Należności z tytułu reasekuracji	98	20 042	6 266	461	1 815	28 682	5 021	-	33 703
Inne należności	3 982	1 218 013	3 255	1 622	119 795 ¹⁾	1 346 667	22 595	130	1 369 392
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	79 569	673 546	-	-	-	753 115	17 531	-	770 646
Razem	931 475	39 622 267	142 974	36 282	218 584	40 951 582	106 652	530 781	41 589 015

¹⁾ W tym 109 478 tys. zł dotyczących pożyczki zabezpieczonej hipotecznie, udzielonej spółce Metro-Projekt sp. z o.o., opisanej w punkcie 53.6.

37. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Zmiana stanu aktywów z tytułu podatku odroczonego w roku zakończonym 31 grudnia 2015	Stan na początek okresu	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na inne całkowite dochody	Zmiana składu grupy	Różnice kursowe	Pozostałe zmiany ¹⁾	Stan na koniec okresu
Należności od klientów z tytułu kredytów	-	-	-	215 127	-	-	215 127
Zobowiązania wobec klientów	-	-	-	26 772	-	-	26 772
Wartości niematerialne	-	-	-	57 000	-	-	57 000
Instrumenty finansowe	(762)	1 070	365	(4 013)	(9)	1 786	(1 563)
Należności	1 357	(533)	-	89	7	(483)	437
Nieruchomości	2 025	(1 734)	-	-	12	(3 600)	(3 297)
Rezerwy świadczenia pracownicze	1 139	(479)	(8)	-	(2)	(884)	(234)
Rezerwa na premie oraz odpis na fundusz nagród	1 886	335	-	7	(36)	(1 537)	655
Inne rezerwy i zobowiązania	7 688	(1 010)	-	35 000	(344)	(4 388)	36 946
Straty podatkowe do rozliczenia w latach następnych	6 603	(563)	-	2 771	(108)	(5 846)	2 857
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych opłat manipulacyjnych	1 374	353	-	-	-	-	1 727
Ulga podatkowa z tytułu działalności w specjalnej strefie ekonomicznej	5 647	7 115	-	-	-	-	12 762
Aktywa z tytułu odroczonego podatku, razem	26 957	4 554	357	332 753	(480)	(14 952)	349 189

¹⁾ W pozycji przedstawiono kompensatę aktywów i rezerwy na podatek odroczony w niektórych spółkach Grupy PZU.

Zmiana stanu aktywów z tytułu podatku odroczonego w roku zakończonym 31 grudnia 2014	Stan na początek okresu	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiana składu grupy	Różnice kursowe	Pozostałe zmiany ¹⁾	Stan na koniec okresu
Instrumenty finansowe	528	1 824	(2 891)	(223)	-	(762)
Należności	342	477	494	44	-	1 357
Nieruchomości	2 689	(303)	(357)	(4)	-	2 025
Rezerwy świadczenia pracownicze	129	(64)	1 081	(7)	-	1 139
Rezerwa na premie oraz odpis na fundusz nagród	396	299	1 164	27	-	1 886
Inne rezerwy i zobowiązania	3 506	1 809	2 790	(417)	-	7 688
Straty podatkowe do rozliczenia w latach następnych	685	3 303	4 080	102	(1 567)	6 603
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych opłat manipulacyjnych	1 406	(32)	-	-	-	1 374
Ulga podatkowa z tytułu działalności w specjalnej strefie ekonomicznej	7 268	(1 621)	-	-	-	5 647
Aktywa z tytułu odroczonego podatku, razem	16 949	5 692	6 361	(478)	(1 567)	26 957

¹⁾ W pozycji przedstawiono przeniesienie aktywów PZU Lietuva do aktywów przeznaczonych do sprzedaży w związku z transakcją opisaną w punkcie 2.4.1. Zmniejszenie aktywów zostało przeliczone kursem średnim przedstawionym w punkcie 5.3.

Dla wszystkich konsolidowanych spółek uczestniczących w PGK kompensuje się aktywa i rezerwy z tytułu podatku odroczonego.

Na 31 grudnia 2015 roku nierozpoznane aktywa z tytułu odroczonego podatku związane ze stratami podatkowymi wyniosły odpowiednio:

- w Link4: 11 481 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku: 16 846 tys. zł);
- w PZU Lietuva Gyvybes Draudimas: 12 422 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku: 12 292 tys. zł);
- w spółkach celowych funduszy nieruchomości: 114 tys. zł.

Straty spółki litewskiej mogą być zrealizowane w terminie nieograniczonym przepisami prawa. Strata podatkowa dotycząca Link4 może być zrealizowana w ciągu roku (188 tys. zł) oraz w okresie od 1 roku do 5 lat (11 293 tys. zł). Okresy te będą liczone od momentu, w którym Link4 przestanie wchodzić w skład PGK (nie wcześniej niż na koniec 2017 roku).

38. Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych

Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych - wartość bilansowa	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, w tym:	1 768 263	1 710 083
- należności od ubezpieczających	1 564 151	1 557 003
- należności od pośredników ubezpieczeniowych	178 813	127 271
- inne należności	25 299	25 809
Należności z tytułu reasekuracji	49 023	28 682
Inne należności	1 453 507	1 346 667
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych (netto)	3 270 793	3 085 432

Zarówno na 31 grudnia 2015 roku, jak i na 31 grudnia 2014 roku wartość godziwa należności nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowej, głównie ze względu na ich krótkoterminowy charakter oraz politykę tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych - wg wymagalności wynikającej z warunków umowy	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Do 1 roku	3 120 310	2 843 023
Powyżej 1 roku do 5 lat	148 972	137 813
Powyżej 5 lat	1 511	104 596
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych – wg wymagalności wynikającej z warunków umowy, razem	3 270 793	3 085 432

Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych wg walut na 31 grudnia 2015 roku	PLN	EUR	USD	Pozostałe	Razem
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	1 557 239	200 760	141	10 123	1 768 263
Należności od ubezpieczających	1 399 651	154 258	141	10 101	1 564 151
Należności od pośredników ubezpieczeniowych	134 309	44 482	-	22	178 813
Inne należności	23 279	2 020	-	-	25 299
Należności z tytułu reasekuracji	26 650	4 941	13 745	3 687	49 023
Inne należności	1 016 901	202 196	214 839	19 571	1 453 507
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych wg walut, razem	2 600 790	407 897	228 725	33 381	3 270 793

Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych wg walut na 31 grudnia 2014 roku	PLN	EUR	USD	LTL	UAH	Pozostałe	Razem
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	1 509 391	97 154	132	92 338	11 068	-	1 710 083
Należności od ubezpieczających	1 369 247	86 110	132	90 459	11 055	-	1 557 003
Należności od pośredników ubezpieczeniowych	117 315	9 552	-	391	13	-	127 271
Inne należności	22 829	1 492	-	1 488	-	-	25 809
Należności z tytułu reasekuracji	16 143	5 602	2 597	-	4 170	170	28 682
Inne należności	1 044 815	118 560	165 148	1 448	2 857	13 839	1 346 667
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych wg walut, razem	2 570 349	221 316	167 877	93 786	18 095	14 009	3 085 432

38.1 Inne należności

Inne należności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Należności od budżetu, inne niż z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	45 441	153 174
Należności z tytułu rozliczeń kart płatniczych	148 690	-
Należności od Metro Projekt sp. z o.o.	-	109 478
Rozliczenia przewencyjne	62 111	64 647
Należności z tytułu wykonywania czynności komisarza awaryjnego	9 663	9 081
Należności z tytułu sprzedaży papierów wartościowych i depozytów zabezpieczających	782 735	758 394
Należności z tytułu dostaw i usług	269 637	117 242
Należności z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	40 414	34 086
Należność z tytułu wpłat na zakup akcji	-	20 890
Należności od banków	26 287	-
Pozostałe	68 529	79 675
Inne należności, razem	1 453 507	1 346 667

Kwestie związane z należnościami od Metro Projekt sp. z o.o. zostały opisane w punkcie 53.6.

W pozycji „Należności z tytułu sprzedaży papierów wartościowych i depozytów” wykazywane są należności związane z zawartymi, lecz nierozliczonymi transakcjami dotyczącymi instrumentów finansowych.

38.2 Należności z tytułu leasingu operacyjnego

Transakcje leasingu operacyjnego dotyczą w głównej mierze umów najmu nieruchomości inwestycyjnych.

Przyszłe minimalne należności z tytułu opłat leasingowych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Do 1 roku	188 741	155 027
Powyżej 1 roku do 5 lat	430 770	389 566
Powyżej 5 lat	137 410	184 977
Przyszłe minimalne należności z tytułu opłat leasingowych, razem	756 921	729 570

39. Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego

Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Krótkoterminowe	67 295	368
Długoterminowe	-	-
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego, razem	67 295	368

40. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Środki w banku centralnym	1 559 981 ¹⁾	-
Środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych	879 621	323 675
Inne środki pieniężne	261	332
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz sprawozdaniu z przepływów pieniężnych, razem	2 439 863	324 007

¹⁾ Kwota dotyczy rezerwy obowiązkowej utrzymywanej przez Alior Bank na rachunku bieżącym w NBP, w wysokości zgodnej z decyzjami Rady Polityki Pieniężnej.

Informacja dodatkowa do skonsolidowanego rachunku przepływów pieniężnych

W skonsolidowanym rachunku przepływów pieniężnych jako środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania wykazano środki Funduszy Prewencyjnych. Na gruncie polskich przepisów i opartych na nich wewnętrznych regulacjach spółek Grupy PZU, środki te mogą być wydatkowane tylko w ściśle określonych celach w ramach działalności prewencyjnej, przy zachowaniu pełnej kontroli nad tymi środkami w ramach działalności prewencyjnej.

41. Aktywa przeznaczone do sprzedaży

Aktywa przeznaczone do sprzedaży wg klasyfikacji przed przeniesieniem	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Grupy przeznaczone do sprzedaży	-	188 747
Aktywa	-	440 761
Wartości niematerialne	-	4 745
Rzeczowe aktywa trwałe	-	6 864
Aktywa finansowe	-	342 639
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych	-	32 106
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	-	19 864
Szacowane regresy	-	6 988
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	1 591
Odroczone koszty akwizycji	-	15 399
Rozliczenia międzyokresowe	-	2 216
Inne aktywa	-	2
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	-	8 347
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	-	252 014
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	-	215 057
Rezerwy na świadczenia pracownicze	-	1 464
Inne zobowiązania	-	28 721
Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów	-	6 772
Inne aktywa przeznaczone do sprzedaży	1 506 048	165 849
Rzeczowe aktywa trwałe	44 221	51 534
Nieruchomości inwestycyjne	1 461 827	114 315
Aktywa i grupy aktywów przeznaczone do sprzedaży	1 506 048	606 610
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	-	252 014

Na 31 grudnia 2014 roku w pozycji „Grupy przeznaczone do sprzedaży” zaprezentowano aktywa i zobowiązania PZU Lietuva sprzedane w transakcji opisanej w punkcie 2.4.1.

Na 31 grudnia 2015 roku w pozycji „Nieruchomości inwestycyjne” zaprezentowano przede wszystkim nieruchomości przeznaczone do sprzedaży przez fundusze inwestycyjne sektora nieruchomości ze względu na osiągnięcie przewidywanego horyzontu inwestycyjnego (w kwocie 1 345 100 tys. zł). Na 31 grudnia 2014 roku w tej pozycji wykazano głównie aktywa przeznaczone do sprzedaży przez PZU i PZU Życie w ramach projektu optymalizacji portfela. W tabeli na kolejnej stronie przedstawiono zestawienie największych nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży wraz z istotnymi parametrami, które zostały uwzględnione przy wycenie. Dla celów porównywalności zaprezentowano także wartości godziwe na 31 grudnia 2014 roku, kiedy aktywa te wykazywane były w pozycji „Nieruchomości inwestycyjne”.

Lp.	Nazwa nieruchomości	Wartość godziwa na 31 grudnia 2015	Wartość godziwa na 31 grudnia 2014 ¹⁾	Podejście do wyceny	Dane niemożliwe do zaobserwowania	Zakres danych niemożliwych do zaobserwowania na 31 grudnia 2015	Zakres danych niemożliwych do zaobserwowania na 31 grudnia 2014
1.	Budynki magazynowo-biurowe, Łódź	253 100	220 990	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni pieniężnych	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa w obiektach magazynowych) Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia magazynowa) Stopa kapitalizacji	7,50 - 9,00 euro 2,50 - 4,00 euro 2)	7,50 - 9,00 euro 2,60 - 3,60 euro 2)
2.	Kompleks biurowy, Gdańsk	165 400	168 910	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa) Stopa kapitalizacji	12,00 - 16,00 euro 2)	12,00 - 16,00 euro 2)
3.	Kompleks biurowy, Warszawa	134 400	140 240	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa) Miesięczna stawka czynszu (parking) Stopa kapitalizacji	12,00 - 34,00 euro 65,00 - 150,00 euro 2)	7,98 - 22,00 euro 23,46 - 150,00 euro 2)
4.	Budynki magazynowo-biurowe, Gdańsk	130 600	85 070	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni pieniężnych	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa w obiektach magazynowych) Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia magazynowa) Stopa kapitalizacji	7,50 - 9,00 euro 2,90 - 3,80 euro 2)	8,00 - 9,00 euro 2,60 - 3,60 euro 2)
5.	Budynek magazynowo-biurowy, Nowa Wieś Wrocławska	127 600	124 370	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa w obiektach magazynowych) Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia magazynowa) Stopa kapitalizacji	7,50 - 9,00 euro 2,50 - 4,20 euro 2)	8,00 - 9,00 euro 2,40 - 4,20 euro 2)
6.	Budynki magazynowe, Czeladź	125 800	129 500	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni pieniężnych	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa w obiektach magazynowych) Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia magazynowa) Stopa kapitalizacji	7,50 - 9,00 euro 2,90 - 4,30 euro 2)	8,00 - 9,00 euro 3,00 - 4,40 euro 2)
7.	Centrum Handlowe, Pabianice	92 300	97 250	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² powierzchni handlowej w zależności od wielkości wynajmowanej powierzchni Stopa kapitalizacji	3) 2)	3) 2)
8.	Galeria handlowa, Iława	69 200	69 100	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² powierzchni handlowej w zależności od wielkości wynajmowanej powierzchni Stopa kapitalizacji	3) 2)	3) 2)

Lp.	Nazwa nieruchomości	Wartość godziwa na 31 grudnia 2015	Wartość godziwa na 31 grudnia 2014 ¹⁾	Podejście do wyceny	Dane niemożliwe do zaobserwowania	Zakres danych niemożliwych do zaobserwowania na 31 grudnia 2015	Zakres danych niemożliwych do zaobserwowania na 31 grudnia 2014
9.	Budynki magazynowo-biurowe, Łódź	65 400	62 780	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa w obiektach magazynowych) Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia magazynowa) Stopa kapitalizacji	7,50 - 9,00 euro 2,50 - 4,00 euro 2)	7,50 - 9,00 euro 2,60 - 3,60 euro 2)
10.	Budynek magazynowo-biurowy, Nowa Wieś Wrocławska	65 100	60 50	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa w obiektach magazynowych) Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia magazynowa) Stopa kapitalizacji	7,50 - 9,00 euro 2,50 - 4,00 euro 2)	8,00 - 9,00 euro 2,40 - 4,20 euro 2)
11.	Kompleks magazynowo-biurowy, Błonie	41 800	44 180	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia biurowa w obiektach magazynowych) Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² (powierzchnia magazynowa) Stopa kapitalizacji	7,50 - 9,00 euro 2,50 - 3,60 euro 2)	7,00 - 8,00 euro 2,10 - 3,00 euro 2)
12.	Budynek handlowy, Nowy Targ	39 100	39 040	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² powierzchni handlowej w zależności od wielkości wynajmowanej powierzchni Stopa kapitalizacji	3) 2)	3) 2)
13.	Galeria handlowa, Lubin	35 300	38 650	Podejście dochodowe przy zastosowaniu metody inwestycyjnej i techniki dyskontowania strumieni dochodów	Miesięczna stawka czynszu za 1 m ² powierzchni handlowej w zależności od wielkości wynajmowanej powierzchni Stopa kapitalizacji	3) 2)	3) 2)
14.	Pozostałe	116 727	nd.	nd.	nd.	nd.	nd.
	RAZEM	1 461 827					

¹⁾ W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za 2014 rok nieruchomości te prezentowano jako nieruchomości inwestycyjne.

²⁾ Stopa kapitalizacji została ustalona na podstawie analizy stóp zwrotu osiąganych w transakcjach dla nieruchomości podobnych oraz biorąc pod uwagę postrzeganie ryzyka przez potencjalnych inwestorów na rynku nieruchomości.

³⁾ Czynsz rynkowy dla nieruchomości został określony na podstawie analizy rynku powierzchni handlowych w obiektach o zbliżonej lokalizacji i charakterystyce do wycenianej nieruchomości, a w szczególności w oparciu o poziom stawek czynszu najmu w umowach podpisanych w wycenianym centrum handlowym.

42. Wyemitowany kapitał podstawowy oraz inne kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej

42.1 Kapitał podstawowy

30 czerwca 2015 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę w sprawie podziału (splitu) wszystkich akcji PZU poprzez obniżenie wartości nominalnej każdej akcji PZU z 1 zł do 0,10 zł oraz zwiększenie liczby akcji PZU składających się na kapitał zakładowy z 86 352 300 do 863 523 000. Podział akcji nastąpił poprzez wymianę wszystkich akcji w stosunku 1:10. Podział akcji nie wpłynął na wysokość kapitału zakładowego PZU.

3 listopada 2015 roku Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, zarejestrował odpowiednią zmianę w statucie PZU. Zgodnie z uchwałą Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych z 24 listopada 2015 roku dniem podziału był 30 listopada 2015 roku.

Wszystkie akcje zostały w pełni opłacone.

Stan na 31 grudnia 2015 roku

Seria/emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej (w zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	imiennie	brak	brak	40 110	4 011	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
A	na okaziciela	brak	brak	604 423 090	60 442 309	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
B	na okaziciela	brak	brak	259 059 800	25 905 980	aport	31.03.1999	01.01.1999
Liczba akcji razem				863 523 000				
Kapitał zakładowy razem					86 352 300			

Stan na 31 grudnia 2014 roku

Seria/emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej (w zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	imiennie	brak	brak	4 011	4 011	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
A	na okaziciela	brak	brak	60 442 309	60 442 309	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
B	na okaziciela	brak	brak	25 905 980	25 905 980	aport	31.03.1999	01.01.1999
Liczba akcji razem				86 352 300				
Kapitał zakładowy razem					86 352 300			

Strukturę akcjonariatu PZU oraz informacje o transakcjach dotyczących znacznych pakietów akcji PZU przedstawiono w punkcie 3.

42.1.1. Podział zysku jednostki dominującej

W odniesieniu do podziału zysku za 2015 rok i za lata poprzednie, podziałowi podlega wyłącznie zysk wykazany w jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU sporządzonym zgodnie z PSR.

42.1.1.1. Podział zysku za 2014 rok

12 maja 2015 roku Zarząd PZU postanowił wystąpić do ZWZ PZU z wnioskiem w sprawie podziału zysku netto PZU za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku w kwocie 2 636 733 tys. zł w następujący sposób:

- 2 590 569 tys. zł, tj. 30,00 zł na akcję przeznaczyć na wypłatę dywidendy;

- 36 164 tys. zł przeznaczyć na kapitał zapasowy;
- 10 000 tys. zł przeznaczyć na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

30 czerwca 2015 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto PZU za rok zakończony 31 grudnia 2014 roku zgodną z wnioskiem Zarządu PZU.

Dzień dywidendy został ustalony na 30 września 2015 roku, a dywidendę wypłacono 21 października 2015 roku.

42.1.1.2. Podział zysku za 2015 rok

Do dnia podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego Zarząd PZU nie podjął uchwały w sprawie propozycji podziału zysku za rok 2015.

42.2 Pozostałe kapitały

Pozostałe kapitały	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Akcje własne	-	(110)
Kapitał zapasowy	9 947 292	9 678 921
Kapitał z aktualizacji wyceny	240 677	248 543
Pozostałe kapitały rezerwowe	22	66
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	(4 404)	(6 179)
Różnice kursowe z przeliczenia	(41 980)	(35 450)
Pozostałe kapitały, razem	10 141 607	9 885 791

42.2.1. Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Sprzedaż akcji powyżej ich wartości nominalnej	538 139	538 139
Podział wyników spółek Grupy PZU	9 319 165	9 070 903
Pozostały	89 988	69 879
Kapitał zapasowy, razem	9 947 292	9 678 921

42.2.2. Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	129 752	127 260
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	110 054	121 283
Inne całkowite dochody jednostek wycenianych metodą praw własności	871	-
Kapitał z aktualizacji wyceny, razem	240 677	248 543

Zmiana kapitału z aktualizacji wyceny z tytułu wyceny instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Stan na początek okresu	127 260	118 785
Zmiany	2 492	8 475
- zmiana wartości godziwej	69 434	11 931
- sprzedaż	(66 942)	(3 456)
Stan na koniec okresu	129 752	127 260

42.2.3. Różnice kursowe z przeliczenia

Różnice kursowe z przeliczenia	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Stan na początek okresu	(35 450)	(37 737)
Zmiany w okresie	(6 530)	2 287
Lietuvos Draudimas AB	1 168	6 164
AAS Balta	(126)	5 043
PZU Ukraine	(2 283)	(5 519)
PZU Ukraine Life	(2 752)	(4 472)
Pozostałe	(2 537)	1 071
Stan na koniec okresu	(41 980)	(35 450)

43. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	19 278 600	18 410 647
Rezerwa składek	5 642 997	5 133 390
Rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	119 183	19 257
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	7 706 360	7 258 764
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent	5 807 892	5 997 595
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	2 168	1 641
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	22 001 721	21 756 238
Rezerwa składek	93 816	97 456
Rezerwa ubezpieczeń na życie	16 221 886	16 281 625
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	557 680	511 587
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	494	650
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	383 888	439 364
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający	4 743 957	4 425 556
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	41 280 321	40 166 885

Powyższa tabela zawiera także kwoty rezerw w ubezpieczeniach na życie utworzonych na stary portfel (opisane w punkcie 5.18.2.2), których wysokość wynosi:

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na stary portfel	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Rezerwy ubezpieczeń na życie	442 996	471 174
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	168 536	194 623
- rezerwy na wypadek wystąpienia niskich stóp procentowych	108 846	123 273
- rezerwy na postępowania sporne	59 690	71 350
Rezerwa IBNR i RBNP	1 544	2 298
Rezerwy na stary portfel, razem	613 076	668 095

43.1 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Rezerwy brutto wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	408 534	406 557
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	11 769 457	11 620 451
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	2 021 902	1 865 335
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	99 768	113 307
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	1 810 367	1 681 882
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	2 225 334	2 252 799
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	188 681	162 080
Świadczenie pomocy (grupa 18)	184 289	151 905
Ochrona prawna (grupa 17)	5 393	2 782
Pozostałe (grupa 16)	564 875	153 549
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	19 278 600	18 410 647

Rezerwy na udziale własnym wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	407 917	405 573
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	11 505 928	11 366 417
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	1 989 171	1 829 788
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	64 873	87 795
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	1 523 481	1 501 794
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	2 142 140	2 172 237
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	112 373	94 747
Świadczenie pomocy (grupa 18)	179 650	147 603
Ochrona prawna (grupa 17)	5 392	2 781
Pozostałe (grupa 16)	250 981	48 852
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	18 181 906	17 657 587

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Krótkoterminowe	5 326 890	4 411 180
Długoterminowe	13 951 710	13 999 467
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	19 278 600	18 410 647

Jako rezerwy długoterminowe wykazano rezerwy, z których prognozowane przepływy pieniężne nastąpią po upływie więcej niż 12 miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego, czyli od 31 grudnia 2015 roku.

Zmiana stanu rezerw

Zmiana stanu rezerwy składki w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia - 31 grudnia 2015			1 stycznia - 31 grudnia 2014		
	brutto	udział reasekurato- rów	udział własny	brutto	udział reasekurato- rów	udział własny
Stan na początek okresu	5 133 390	(302 118)	4 831 272	4 428 845	(209 940)	4 218 905
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących polis zawartych w roku bieżącym	5 212 891	(248 995)	4 963 896	4 335 362	(258 368)	4 076 994
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących polis zawartych w latach poprzednich	(4 689 324)	207 871	(4 481 453)	(4 157 746)	174 566	(3 983 180)
Różnice kursowe w okresie	(13 960)	4 085	(9 875)	(18 556)	5 948	(12 608)
Zmiana składu grupy	-	-	-	642 510	(19 282)	623 228
Przeniesienia do kategorii przeznaczonych do sprzedaży zgodnie z MSSF 5 ¹⁾	-	-	-	(97 025)	4 958	(92 067)
Stan na koniec okresu	5 642 997	(339 157)	5 303 840	5 133 390	(302 118)	4 831 272

¹⁾ Przeniesienie rezerw PZU Lietuva do zobowiązań przeznaczonych do sprzedaży w związku z transakcją opisaną w punkcie 2.4.1. Zmniejszenie rezerw zostało przeliczone kursem średnim przedstawionym w punkcie 5.3.

Zmiana stanu rezerwy na pokrycie ryzyka niewygasłego (w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych)	1 stycznia - 31 grudnia 2015			1 stycznia - 31 grudnia 2014		
	brutto	udział reasekurato- rów	udział własny	brutto	udział reasekurato- rów	udział własny
Stan na początek okresu	19 257	-	19 257	8 770	(16)	8 754
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących polis zawartych w roku bieżącym	115 696	-	115 696	17 077	12	17 089
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących polis zawartych w latach poprzednich	(15 378)	-	(15 378)	(5 316)	-	(5 316)
Różnice kursowe w okresie	(392)	-	(392)	(561)	4	(557)
Zmiana składu grupy	-	-	-	12 739	-	12 739
Przeniesienia do kategorii przeznaczonych do sprzedaży zgodnie z MSSF 5 ¹⁾	-	-	-	(13 452)	-	(13 452)
Stan na koniec okresu	119 183	-	119 183	19 257	-	19 257

¹⁾ Przeniesienie rezerw PZU Lietuva do zobowiązań przeznaczonych do sprzedaży w związku z transakcją opisaną w punkcie 2.4.1. Zmniejszenie rezerw zostało przeliczone kursem średnim przedstawionym w punkcie 5.3.

Zmiana stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia - 31 grudnia 2015			1 stycznia - 31 grudnia 2014		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu, w tym:	7 258 764	(296 900)	6 961 864	6 041 030	(170 375)	5 870 655
- na szkody zgłoszone	2 704 345	(228 795)	2 475 550	2 072 193	(121 826)	1 950 367
- na szkody nie zgłoszone (IBNR)	2 868 611	(46 259)	2 822 352	2 615 113	(29 989)	2 585 124
- na koszty likwidacji szkód	1 685 808	(21 846)	1 663 962	1 353 724	(18 560)	1 335 164
Wypłacone świadczenia dotyczące szkód zaistniałych w latach poprzednich, w tym:	(2 051 618)	51 404	(2 000 214)	(1 575 921)	54 322	(1 521 599)
- wypłacone odszkodowania	(1 721 861)	46 959	(1 674 902)	(1 313 456)	50 481	(1 262 975)
- koszty likwidacji szkód	(329 757)	4 445	(325 312)	(262 465)	3 841	(258 624)
Wzrost (spadek) rezerw, w tym:	2 506 646	(334 282)	2 172 364	2 450 810	(167 606)	2 283 204
- dotyczących szkód zaistniałych w bieżącym roku	2 631 146	(342 841)	2 288 305	2 041 127	(44 022)	1 997 105
- dotyczących szkód zaistniałych w latach poprzednich	(124 500)	8 559	(115 941)	409 683	(123 584)	286 099
Pozostałe zmiany	-	(2 904)	(2 904)	2	8 789	8 791
Różnice kursowe w okresie	(7 432)	3 569	(3 863)	(10 665)	6 304	(4 361)
Zmiana składu grupy	-	-	-	454 412	(42 844)	411 568
Przeniesienia do kategorii przeznaczonych do sprzedaży zgodnie z MSSF 5 ¹⁾	-	-	-	(100 904)	14 510	(86 394)
Stan na koniec okresu	7 706 360	(579 113)	7 127 247	7 258 764	(296 900)	6 961 864
- na szkody zgłoszone	3 146 098	(527 713)	2 618 385	2 704 345	(228 795)	2 475 550
- na szkody nie zgłoszone (IBNR)	2 825 240	(28 973)	2 796 267	2 868 611	(46 259)	2 822 352
- na koszty likwidacji szkód	1 735 022	(22 427)	1 712 595	1 685 808	(21 846)	1 663 962

¹⁾ Przeniesienie rezerw PZU Lietuva do zobowiązań przeznaczonych do sprzedaży w związku z transakcją opisaną w punkcie 2.4.1. Zmniejszenie rezerw zostało przeliczone kursem średnim przedstawionym w punkcie 5.3.

Zmiana stanu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia - 31 grudnia 2015			1 stycznia - 31 grudnia 2014		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	5 997 595	(154 042)	5 843 553	5 761 332	(146 180)	5 615 152
Wypłacone świadczenia dotyczące szkód zaistniałych w latach poprzednich	(215 114)	5 853	(209 261)	(182 358)	15 853	(166 505)
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących szkód zaistniałych w latach poprzednich	(115 827)	(26 158)	(141 985)	76 457	(17 444)	59 013
Zmiany w założeniach wynikające ze zmiany stóp technicznych	(15 044)	85	(14 959)	(17 284)	446	(16 838)
Wzrost rezerw dotyczących szkód zaistniałych w bieżącym roku	166 396	(22)	166 374	278 344	(587)	277 757
Pozostałe zmiany	(10 098)	(4 146)	(14 244)	-	3 916	3 916
Różnice kursowe w okresie	(16)	6	(10)	(8)	40	32
Zmiana składu grupy	-	-	-	81 112	(10 086)	71 026
Stan na koniec okresu	5 807 892	(178 424)	5 629 468	5 997 595	(154 042)	5 843 553

43.2 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie

Zmiana stanu rezerwy ubezpieczeń na życie, rezerwy na premie i rabaty oraz pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych - umowy ubezpieczeniowe	1 stycznia - 31 grudnia 2015			1 stycznia - 31 grudnia 2014		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	16 721 639	-	16 721 639	16 526 794	-	16 526 794
Wzrost (spadek) rezerw dotyczący polis zawartych w roku bieżącym	434 269	-	434 269	490 085	-	490 085
Wzrost (spadek) rezerw dotyczący polis zawartych w latach poprzednich	(527 141)	-	(527 141)	(306 608)	-	(306 608)
Zmiany w założeniach wynikające ze zmiany stóp technicznych	498	-	498	45 395	-	45 395
Różnice kursowe	(22 997)	-	(22 997)	(34 027)	-	(34 027)
Stan na koniec okresu	16 606 268	-	16 606 268	16 721 639	-	16 721 639

Zmiana stanu rezerw ubezpieczeń na życie brutto - kontrakty unit-linked	1 stycznia - 31 grudnia 2015			1 stycznia - 31 grudnia 2014		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	4 425 556	-	4 425 556	3 907 221	-	3 907 221
Zwiększenia funduszu z tytułu składek	965 607	-	965 607	1 045 805	-	1 045 805
Pobrane opłaty	(89 502)	-	(89 502)	(90 026)	-	(90 026)
Przychody z lokat funduszu	(3 471)	-	(3 471)	147 597	-	147 597
Zmniejszenia funduszu z tytułu świadczeń, wykupów, itp.	(538 013)	-	(538 013)	(547 991)	-	(547 991)
Pozostałe zmniejszenia	(38 307)	-	(38 307)	(60 274)	-	(60 274)
Pozostałe zwiększenia	22 087	-	22 087	23 224	-	23 224
Stan na koniec okresu	4 743 957	-	4 743 957	4 425 556	-	4 425 556

Zmiana stanu rezerw szkodowych brutto	1 stycznia - 31 grudnia 2015			1 stycznia - 31 grudnia 2014		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
RBNP na początek okresu	112 728	-	112 728	138 366	-	138 366
IBNR na początek okresu	398 859	-	398 859	407 385	-	407 385
Razem RBNP i IBNR na początek okresu	511 587	-	511 587	545 751	-	545 751
Wykorzystanie rezerw szkodowych w ciągu roku	(564 032)	-	(564 032)	(523 413)	-	(523 413)
Utworzenie rezerw szkodowych w ciągu roku	610 125	(60)	610 065	489 249	-	489 249
Razem RBNP i IBNR na koniec okresu	557 680	(60)	557 620	511 587	-	511 587
RBNP na koniec okresu	155 146	(60)	155 086	112 728	-	112 728
IBNR na koniec okresu	402 534	-	402 534	398 859	-	398 859

44. Rezerwy na świadczenia pracownicze

W związku z przyjętymi zasadami rachunkowości oraz faktem, iż spółki Grupy PZU nie wydzieliły aktywów programów określonych świadczeń, wartość bilansowa rezerw programów określonych świadczeń równa się wartości bieżącej odpowiadających im zobowiązań.

Założenia aktuarialne wykorzystane przy szacowaniu rezerw na świadczenia pracownicze zaprezentowano w punkcie 6.2.6.

Rezerwy na świadczenia pracownicze	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Rezerwa na urlopy	66 654	71 923
Programy określonych świadczeń	47 442	44 384
- rezerwy na odprawy emerytalne	23 287	20 923
- rezerwy na świadczenia pośmiertne	24 155	23 461
Inne długoterminowe świadczenia pracownicze	3 302	3 763
Rezerwy na świadczenia pracownicze, razem	117 398	120 070

Przychody i koszty netto związane z rezerwami na świadczenia pracownicze	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Przychody (koszty) netto ujęte w rachunku zysków i strat	(4 568)	(1 505)
Programy określonych świadczeń	(4 381)	(1 492)
- rezerwy na odprawy emerytalne	(1 889)	(1 896)
- rezerwy na świadczenia pośmiertne	(2 492)	404
Inne długoterminowe świadczenia pracownicze	(187)	(13)
Przychody (koszty) netto ujęte w innych całkowitych dochodach	2 128	(8 438)
Programy określonych świadczeń	2 095	(7 933)
- rezerwy na odprawy emerytalne	931	(3 306)
- rezerwy na świadczenia pośmiertne	1 164	(4 627)
Inne długoterminowe świadczenia pracownicze	33	(505)
Przychody i koszty netto związane z rezerwami na świadczenia pracownicze, razem	(2 440)	(9 943)

44.1 Rezerwy na odprawy emerytalne

Zmiana stanu rezerwy na odprawy emerytalne	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Stan na początek okresu	20 923	12 141
Zmiany ujmowane w rachunku zysków i strat	1 889	1 896
- koszt bieżącego zatrudnienia	1 547	1 561
- koszt przeszłego zatrudnienia	51	185
- przychody lub koszty z tytułu odsetek	291	150
Ponowna wycena rezerwy (zmiany rozpoznawane w innych całkowitych dochodach):	(931)	3 306
- zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń demograficznych	(23)	(271)
- zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń finansowych	(929)	3 577
- pozostałe	21	-
Różnice kursowe	5	56
Świadczenia wypłacone	(681)	(548)
Zmiana składu grupy	2 082	4 072
Stan na koniec okresu	23 287	20 923

Łączne oczekiwane przepływy z tytułu odpraw emerytalnych od dnia bilansowego	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Do 3 miesięcy	827	608
Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	1 334	908
Powyżej 1 roku do 5 lat	4 243	3 274
Powyżej 5 lat	75 040	69 207
Razem	81 444	73 997

44.2 Rezerwy na świadczenia pośmiertne

Zmiana stanu rezerwy na świadczenia pośmiertne	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Stan na początek okresu	23 461	19 224
Zmiany ujmowane w rachunku zysków i strat	2 492	(404)
- koszt bieżącego zatrudnienia	1 663	2 195
- koszt przeszłego zatrudnienia	468	(2 685)
- przychody lub koszty z tytułu odsetek	361	86
Ponowna wycena rezerwy (zmiany rozpoznawane w innych całkowitych dochodach):	(1 164)	4 627
- zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń demograficznych	(235)	227
- zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń finansowych	(1 074)	4 400
- pozostałe	145	-
Świadczenia wypłacone	(634)	(81)
Zmiana składu grupy	-	95
Stan na koniec okresu	24 155	23 461

Łączne oczekiwane przepływy z tytułu świadczeń pośmiertnych od dnia bilansowego	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Do 3 miesięcy	320	299
Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	1 103	948
Powyżej 1 roku do 5 lat	6 513	6 043
Powyżej 5 lat	83 167	79 873
Razem	91 103	87 163

45. Inne rezerwy

Inne rezerwy	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Krótkoterminowe	94 353	177 400
Długoterminowe	13 756	13 806
Inne rezerwy, razem	108 109	191 206

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku
(w tysiącach złotych)

Zmiana stanu innych rezerw w roku zakończonym 31 grudnia 2015	Stan na początek okresu	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Połączenia jednostek	Różnice kursowe	Stan na koniec okresu
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji ¹⁾	9 354	3 760	(6 604)	(3 733)	-	-	2 777
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania	781	56	-	-	3 219	-	4 056
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK ²⁾	119 551	3	(50 384)	(11 290)	-	-	57 880
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu Graphtalk ³⁾	22 668	338	(17 392)	-	-	-	5 614
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych prowizji	7 234	1 881	(23)	-	-	-	9 092
Pozostałe	31 618	15 409	(16 020)	(9 310)	7 106	(113)	28 690
Inne rezerwy, razem	191 206	21 447	(90 423)	(24 333)	10 325	(113)	108 109

¹⁾ Rezerwy na koszty z tytułu restrukturyzacji wynikały z zagadnień opisanych w punkcie 56.2.

²⁾ Pozycję „Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK” wyjaśniono w punktach 53.2 i 53.3.

³⁾ Dodatkowe informacje na temat przedstawiono w punkcie 53.4.

Zmiana stanu innych rezerw w roku zakończonym 31 grudnia 2014	Stan na początek okresu	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Połączenia jednostek	Różnice kursowe	Stan na koniec okresu
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	-	17 687	(8 333)	-	-	-	9 354
Rezerwy utworzone na potencjalne zobowiązania z tytułu inwestycji dotyczących CLSIOR	916	-	-	(916)	-	-	-
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania z tytułu zawartych umów ubezpieczenia	3 075	289	-	(2 583)	-	-	781
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK ¹⁾	119 549	2	-	-	-	-	119 551
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu Graphtalk	50 944	509	-	(28 785)	-	-	22 668
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych prowizji	7 401	-	(167)	-	-	-	7 234
Pozostałe	11 021	14 878	(4 506)	(2 489)	12 522	192	31 618
Inne rezerwy, razem	192 906	33 365	(13 006)	(34 773)	12 522	192	191 206

¹⁾ Pozycję „Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK” wyjaśniono w punktach 53.2 i 53.3.

Rezerwa na koszty zamknięcia projektu GraphTalk

Pozycja „Rezerwa na koszty zamknięcia projektu GraphTalk” obejmuje w całości rezerwę PZU Życie na koszty zamknięcia projektu informatycznego GraphTalk.

Rezerwę utworzono w związku z zakończeniem projektu GraphTalk i brakiem osiągnięcia zakładanych celów i spodziewanych korzyści ekonomicznych. Dodatkowo wartość rezerwy zawiera w sobie szacunek potencjalnego zobowiązania wynikającego ze sporu z CSC Computer Sciences Polska Sp. z o.o. – zagadnienie opisane w punkcie 53.4.

Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych prowizji

Szczegółowy sposób ustalania i rozliczenia podlegających zwrotowi nienależnie otrzymanych składek jest regulowany przez art. 100a ustawy z 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 989 z późn. zm.), zgodnie z którym w przypadku zwrotu nienależnie otrzymanych składek zwrotowi do ZUS podlega także nominalna wartość opłaty od składek pobieranej przez towarzystwo emerytalne zarządzające funduszem.

PTE PZU od 2008 roku tworzy rezerwę na zwrot opłat pobranych w okresach wcześniejszych od nadpłaconych przez ZUS składek. Kalkulacja dokonywana jest na podstawie przekazanej przez ZUS informacji za lata 1999 – 2015 oraz stawce opłaty od składek pobieranej przez PTE PZU i opłaty, o którą ZUS pomniejszył przekazywane składki.

Z uwagi na fakt, że do dnia podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie otrzymano od ZUS wszystkich wymaganych informacji, nie można określić terminu zwrotu pobranych opłat od składek.

46. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Zmiana stanu rezerwy z tytułu podatku odroczonego w roku zakończonym 31 grudnia 2015 ¹⁾	Stan na początek okresu	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na inne całkowite dochody	Różnice kursowe	Pozostałe zmiany	Stan na koniec okresu
Instrumenty finansowe	281 546	(51 447)	769	69	1 786	232 723
Należności regresowe	(2 004)	402	-	(2)	(130)	(1 734)
Nieruchomości	36 750	16 359	1 657	5	(3 461)	51 310
Odroczone koszty akwizycji	121 476	83 632	-	-	-	205 108
Zarachowane przychody i koszty reasekuracyjne	(24 004)	39 074	-	-	-	15 070
Rezerwy na świadczenia pracownicze	(20 680)	6 533	403	(18)	(884)	(14 646)
Rezerwa na premie	(43 573)	1 232	-	(30)	(1 537)	(43 908)
Zobowiązania niewypłacone osobom fizycznym (z tytułu umów zlecenia, agencyjne, etc.)	(47 359)	(2 360)	-	-	-	(49 719)
Inne rezerwy i zobowiązania	(104 399)	28 668	-	(50)	(4 143)	(79 924)
Fundusz przewencyjny	18 476	(2 234)	-	-	-	16 242
Rezerwa na wyrównanie szkodowości	113 543	7 019	-	-	-	120 562
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	(1 777)	1 249	-	-	-	(528)
Straty podatkowe do rozliczenia w latach następnych	(87)	(13 247)	-	(80)	(5 772)	(19 186)
Pozostałe różnice	70 525	8 110	-	(263)	(585)	77 787
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego, razem	398 433	122 990	2 829	(369)	(14 726)	509 157

¹⁾ Kwestię kompensowania aktywów i rezerwy z tytułu podatku odroczonego spółek wchodzących w skład PGK opisano w punkcie 37.

Zmiana stanu rezerwy z tytułu podatku odroczonego w roku zakończonym 31 grudnia 2014 ¹⁾	Stan na początek okresu	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na inne całkowite dochody	Zmiana składu grupy	Różnice kursowe	Stan na koniec okresu
Instrumenty finansowe	246 912	27 175	1 743	5 716	-	281 546
Należności regresowe	(2 399)	395	-	-	-	(2 004)
Nieruchomości	13 271	20 807	3 166	(493)	(1)	36 750
Odroczone koszty akwizycji	110 706	10 770	-	-	-	121 476
Zarachowane przychody i koszty reasekuracyjne	(20 032)	(3 972)	-	-	-	(24 004)
Rezerwy na świadczenia pracownicze	(21 499)	2 889	(1 526)	(544)	-	(20 680)
Rezerwa na premie	(41 199)	(2 123)	-	(251)	-	(43 573)
Zobowiązania niewypłacone osobom fizycznym (z tytułu umów zlecenia, agencyjne, etc.)	(52 389)	5 038	-	(8)	-	(47 359)
Inne rezerwy i zobowiązania	(108 108)	3 709	-	-	-	(104 399)
Fundusz prewencyjny	31 397	(12 921)	-	-	-	18 476
Rezerwa na wyrównanie szkodowości	112 116	1 427	-	-	-	113 543
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	-	(1 777)	-	-	-	(1 777)
Pozostałe różnice	(13 377)	4 835	-	78 204	776	70 438
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego, razem	255 399	56 252	3 383	82 624	775	398 433

¹⁾ Kwestię kompensowania aktywów i rezerwy z tytułu podatku odroczonego spółek wchodzących w skład PGK opisano w punkcie 37.

47. Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej	1 989 847	2 069 976
Instrumenty pochodne przeznaczone do obrotu	940 484	625 844
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked)	392 914	587 267
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	656 449	856 865
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	42 497 976	7 333 268
Zobowiązania wobec banków	600 298	219 452
Depozyty bieżące	11 012	-
Depozyty jednodniowe	30 701	-
Depozyty terminowe	197 826	-
Emisja bankowych papierów wartościowych (Alior Bank)	32 666	-
Kredyty otrzymane	124 780	219 452
Pozostałe zobowiązania	203 313	-
Zobowiązania wobec klientów	33 655 744	-
Depozyty bieżące	12 475 022	-
Depozyty terminowe	18 529 163	-
Emisja bankowych papierów wartościowych (Alior Bank)	2 259 230	-
Pozostałe zobowiązania	392 329	-
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych (PZU)	3 536 546	2 127 527
Zobowiązania podporządkowane (Alior Bank)	758 560	-
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	3 794 306	4 411 497
Zobowiązania z tytułu pożyczek	-	53 952
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach	152 522	520 840
Zobowiązania finansowe, razem	44 487 823	9 403 244

Zobowiązania finansowe wg wymagalności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Do 3 miesięcy	29 662 084	5 362 578
Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	6 118 782	43 925
Powyżej 1 roku do 5 lat	6 932 114	2 261 463
Powyżej 5 lat	288 923	1 327
Bez określonego terminu wymagalności	1 485 920	1 733 951
Zobowiązania finansowe wg wymagalności, razem	44 487 823	9 403 244

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku
(w tysiącach złotych)

Zobowiązania finansowe wg walut na 31 grudnia 2015 roku	PLN	EUR	USD	GBP	Pozostałe	Razem
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej	1 557 985	33 815	83 697	-	314 350	1 989 847
Instrumenty pochodne przeznaczone do obrotu	508 622	33 815	83 697	-	314 350	940 484
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked)	392 914	-	-	-	-	392 914
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	656 449	-	-	-	-	656 449
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	34 598 683	5 938 243	1 456 948	289 559	214 543	42 497 976
Zobowiązania wobec banków	362 965	35 927	190 991	10 415	-	600 298
Zobowiązania wobec klientów	29 573 148	2 322 952	1 265 957	279 144	214 543	33 655 744
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych (PZU)	-	3 536 546	-	-	-	3 536 546
Zobowiązania podporządkowane (Alior Bank)	715 742	42 818	-	-	-	758 560
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	3 794 306	-	-	-	-	3 794 306
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach - wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	152 522	-	-	-	-	152 522
Zobowiązania finansowe wg walut, razem	36 156 668	5 972 058	1 540 645	289 559	528 893	44 487 823

Zobowiązania finansowe wg walut na 31 grudnia 2014 roku	PLN	EUR	USD	Pozostałe	Razem
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej	1 802 654	49 522	66 536	151 264	2 069 976
Instrumenty pochodne przeznaczone do obrotu	358 522	49 522	66 536	151 264	625 844
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked)	587 267	-	-	-	587 267
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	856 865	-	-	-	856 865
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	5 058 905	2 185 056	89 307	-	7 333 268
Zobowiązania wobec banków	72 616	57 529	89 307	-	219 452
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych (PZU)	-	2 127 527	-	-	2 127 527
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	4 411 497	-	-	-	4 411 497
Zobowiązania z tytułu pożyczek	53 952	-	-	-	53 952
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach - wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	520 840	-	-	-	520 840
Zobowiązania finansowe wg walut, razem	6 861 559	2 234 578	155 843	151 264	9 403 244

47.1 Zobowiązania podporządkowane

Całość salda zobowiązań podporządkowanych dotyczy zobowiązań zaciągniętych przez Alior Bank.

	Wartość nominalna	Oprocentowanie	Data emisji / otrzymania pożyczki	Data wykupu / spłaty pożyczki
Zobowiązania zaliczane do funduszy własnych				
Pożyczka podporządkowana (w tys. euro)	10 000	EURIBOR 3M	12 października 2011	12 października 2019
Obligacje serii F (w tys. zł)	321 700	WIBOR 6M	26 września 2014	26 września 2024
Obligacje serii G (w tys. zł)	192 950	WIBOR 6M	31 marca 2015	31 marca 2021
Obligacje serii I oraz I1 (w tys. zł)	183 350	WIBOR 6M	4 grudnia 2015	6 grudnia 2021
Obligacje Meritum Bank (w tys. zł)	67 200	WIBOR 6M	29 kwietnia 2013	29 kwietnia 2021
Obligacje Meritum Bank (w tys. zł)	80 000	WIBOR 6M	21 października 2014	21 października 2022

Zobowiązania podporządkowane, wartość bilansowa	31 grudnia 2015
Zobowiązania zaliczane do funduszy własnych	758 560
Pożyczka podporządkowana	42 818
Obligacje serii F	224 633
Obligacje serii G	195 555
Obligacje serii I	114 145
Obligacje serii I1	33 482
Obligacje Meritum Bank	147 927
Zobowiązania podporządkowane	758 560

Niższa wartość bilansowa zobowiązań podporządkowanych w stosunku do zaprezentowanej powyżej wartości nominalnej wynika z faktu, iż część wyemitowanych przez Alior Bank obligacji została objęta przez konsolidowane fundusze inwestycyjne.

47.2 Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych

3 lipca 2014 roku i 16 października 2015 roku PZU (poprzez spółkę zależną PZU Finance AB (publ.)) wyemitował euroobligacje, których wykup nastąpi 3 lipca 2019 roku. Obligacje wprowadzono do obrotu na rynku regulowanym Irlandzkiej Giełdy Papierów Wartościowych na podstawie prospektu emisyjnego zatwierdzonego przez Centralny Bank Irlandii oraz na rynku Catalyst. Obie emisje obligacji zostały zasymilowane (ang. *tap issue*) i tworzą jedną serię o identycznych parametrach w zakresie wysokości kuponu, okresów odsetkowych oraz terminu wykupu.

Parametry wyemitowanych obligacji:

Data emisji	16 października 2015	3 lipca 2014
Wartość emisji (w tys. euro)	350 000	500 000
Cena emisyjna jednej obligacji (w euro)	99 218	99 407
Oprocentowanie nominalne	1,375%	1,375%
Częstotliwość płatności kuponu	1 rok	1 rok
Rentowność obligacji w momencie emisji	1,593%	1,499%

Obligacje zaklasyfikowano jako wyceniane wg zamortyzowanego kosztu.

Niezdyskontowane przepływy pieniężne wynikające ze zobowiązań z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Do 1 roku	48 705	29 303
Powyżej 1 roku do 5 lat	3 688 273	2 248 363
Razem	3 736 978	2 277 666

Zobowiązania PZU Finance AB (publ.) wynikające z obligacji zostały zabezpieczone gwarancją udzieloną przez PZU, która obejmuje całość zobowiązań emitenta wynikających z emisji (w tym zobowiązanie do zapłaty wartości nominalnej obligacji oraz odsetek od obligacji) udzieloną na rzecz wszystkich obligatariuszy. Maksymalna wartość gwarancji nie została określona. Gwarancja wygasa wraz z wygaśnięciem roszczeń obligatariuszy wobec PZU Finance AB (publ.).

Emisje euroobligacji stanowiły realizację strategii inwestycyjnej Grupy PZU w zakresie zarządzania dopasowaniem aktywów i pasywów w walucie euro. Po zakupie spółek w krajach bałtyckich istotna wartość aktywów Grupy PZU jest uzależniona od kursu euro, dlatego podjęto decyzję o emisji w tej walucie.

47.3 Kontrakty inwestycyjne

Łączne oczekiwane przepływy z tytułu kontraktów inwestycyjnych	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Do 1 roku	504 864	989 481
Powyżej 1 roku do 5 lat	44 562	124 908
Razem	549 426	1 114 389

Aktywa finansowe związane z kontraktami inwestycyjnymi:

- o gwarantowanych i ustalonych warunkach to lokaty bankowe wykazywane w pozycji „Pożyczki – lokaty terminowe w instytucjach kredytowych” przedstawione w punkcie 35.4 lub obligacje skarbowe kwalifikowane przede wszystkim do portfela utrzymywanych do terminu wymagalności.
- na rachunek i ryzyko klienta (*unit-linked*) to głównie jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych, ujmowane w pozycji „Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy – przeznaczone do obrotu – instrumenty kapitałowe – nienotowane na rynku regulowanym”, instrumenty pochodne, ujmowane w pozycji „Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy – przeznaczone do obrotu – instrumenty pochodne” (przedstawione w punkcie 35.3), a także lokaty bankowe.

47.4 Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu

Zabezpieczenie zawartych transakcji stanowiły instrumenty finansowe opisane w punkcie 51.1.

Poniżej przedstawiono podstawową charakterystykę transakcji z przyrzeczeniem odkupu na 31 grudnia 2015 roku.

Data zapadalności transakcji	Wartość bilansowa	Waluta transakcji	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie	Instrument finansowy stanowiący zabezpieczenie	Ilość
do 1 miesiąca	3 794 306	PLN	3 808 541	Obligacje Skarbu Państwa	3 687 380
Razem	3 794 306		3 808 541		3 687 380

48. Inne zobowiązania

Inne zobowiązania	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Koszty do zapłacen	1 008 246	743 655
Zarachowane koszty prowizji agencyjnej	272 153	250 867
Zarachowane koszty wynagrodzeń	114 245	131 759
Zarachowane koszty reasekuracji	412 227	214 268
Zarachowane nagrody dla pracowników	86 283	94 558
Pozostałe	123 338	52 203
Przychody pobierane z góry	116 682	33 374
Pozostałe zobowiązania	2 553 083	3 042 482
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	696 166	686 714
Zobowiązania z tytułu reasekuracji	96 718	94 384
Zobowiązania wobec budżetu inne niż z tytułu podatku dochodowego	34 576	30 001
Rozrachunki publiczno-prawne	51 538	25 701
Zobowiązania wobec pracowników	9 110	13 106
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	11 247	11 794
Zobowiązania z tytułu transakcji na instrumentach finansowych	572 240	444 089
Zobowiązania z tytułu zakupu trzeciej transzy akcji Alior Banku	341 709	-
Zobowiązania wobec akcjonariuszy PZU z tytułu dywidend	2 982	1 471 120
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	122 078	89 787
Oszacowane zobowiązania pozaubezpieczeniowe	175 786	133 359
Zobowiązania wobec banków z tytułu dokumentów płatniczych rozliczanych przez Krajową Izbę Rozliczeniową	183 574	-
Rezerwa na odstąpienia	94 045	-
Zobowiązania Alior Banku z tytułu ubezpieczeń produktów bankowych oferowanych klientom banku	66 941	-
Zobowiązania z tytułu likwidacji bezpośredniej	11 113	-
Pozostałe	83 260	42 427
Inne zobowiązania, razem	3 678 011	3 819 511

Na 31 grudnia 2015 roku i na 31 grudnia 2014 roku wartość godziwa innych zobowiązań nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowej, ze względu na fakt, że ponad 98% to zobowiązania krótkoterminowe.

Inne zobowiązania wg wymagalności	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Do 1 roku	3 627 723	3 783 663
Powyżej 1 roku do 5 lat	41 571	33 025
Powyżej 5 lat	8 717	2 823
Inne zobowiązania wg wymagalności, razem	3 678 011	3 819 511

48.1 Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich

Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Zobowiązania wobec ubezpieczających	390 038	408 721
Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych	177 507	172 492
Inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń	128 621	105 501
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, razem	696 166	686 714

48.2 Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego

Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego w większości wynikają z umów najmu powierzchni usługowo – biurowych. Grupa PZU prowadzi politykę zawierania umów na czas określony 3 lub 5 lat z możliwością przedłużenia.

Zobowiązania z tytułu minimalnych opłat leasingu operacyjnego	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Do 1 roku	115 739	27 795
Powyżej 1 roku do 5 lat	261 708	57 573
Powyżej 5 lat	25 431	7 856
Zobowiązania z tytułu minimalnych opłat leasingu operacyjnego, razem	402 878	93 224

Opłaty z tytułu leasingu operacyjnego wykazane w rachunku zysków i strat danego okresu	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Minimalne opłaty z tytułu leasingu operacyjnego	61 198	98 827
Opłaty subleasingowe	50	(10)
Razem	61 248	98 817

49. Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego

Na 31 grudnia 2015 roku i na 31 grudnia 2014 roku całość zobowiązań z tytułu bieżącego podatku dochodowego stanowiły zobowiązania krótkoterminowe.

50. Informacja dodatkowa do pozostałych wpływów i wydatków operacyjnych

Pozostałe wpływy operacyjne	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Rachunki przejściowe obejmujące nierozliczone wpłaty uczestników funduszy w ramach programów PPE, IKE oraz IP	712	-
Wpływy z podstawowej działalności spółek nieubezpieczeniowych	672 954	524 014
Zwroty podatków (m. in. CIT, VAT)	192 218	106 621
Wpływy z tytułu likwidacji części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego OFE PZU	-	132 267
Pozostałe	515 650 ¹⁾	261 169
Razem	1 381 534	1 024 071

¹⁾ W tym 109 478 tys. zł zwrotu należności od Metro Projekt sp. z o.o. Dodatkowe informacje o tej sprawie przedstawiono w punkcie 53.6

Pozostałe wydatki operacyjne	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Rachunki przejściowe obejmujące nierozliczone wpłaty uczestników funduszy w ramach programów PPE, IKE oraz IP	-	2 522
Zwroty składek brutto	485 351	438 798
Wydatki z podstawowej działalności spółek nieubezpieczeniowych	681 197	607 718
Przekazane darowizny	118	31 446
Podatki	224 222	283 339
Pozostałe	613 594	521 938
Razem	2 004 482	1 885 761

51. Aktywa stanowiące zabezpieczenie należności, zobowiązań oraz zobowiązań warunkowych

51.1 Aktywa finansowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Na 31 grudnia 2015 roku w spółkach Grupy PZU obligacje Skarbu Państwa o wartości bilansowej 3 808 541 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku: 4 413 363 tys. zł) stanowiły zabezpieczenie zawartych transakcji warunkowego odkupu opisanych w punkcie 47.4.

51.2 Aktywa finansowe stanowiące zabezpieczenie pożyczek udzielonych

Na 31 grudnia 2015 roku i na 31 grudnia 2014 roku PZU i PZU Życie były stronami transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży, a także udzielały pożyczek zabezpieczonych aktywami finansowymi.

Informacje na temat kwot dotyczących tych transakcji znajdują się w punkcie 35.4.

51.3 Rzeczowe aktywa trwałe

Na 31 grudnia 2015 roku na aktywach przeznaczonych do sprzedaży ustanowione były zabezpieczenia w formie hipoteki do łącznej kwoty 51 209 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku: 51 209 tys. zł).

52. Aktywa i zobowiązania warunkowe

Aktywa i zobowiązania warunkowe	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Aktywa warunkowe, w tym:	33 126	20 976
- otrzymane gwarancje i poręczenia	33 126	20 976
Zobowiązania warunkowe	10 081 994	265 709
- z tytułu limitów odnawialnych w rachunkach ROR oraz kart kredytowych	7 371 753	-
- udzielone poręczenia i gwarancje	1 576 178	7 133
- roszczenia ubezpieczeniowe sporne	389 854 ¹⁾	185 109
- inne roszczenia sporne	211 282 ²⁾	36 264
- pozostałe, w tym:	532 927	37 203
- nieudzielone transze pożyczek	472 988	-
- potencjalne zobowiązania wynikające z umów kredytowych zawartych przez Grupę Armatura	31 478	34 115

¹⁾ Wzrost wartości roszczeń ubezpieczeniowych spornych wynika ze wzrostu ich liczby, przede wszystkim w PZU.

²⁾ W tym 169 328 tys. zł roszczeń dotyczących sprawy pozwu o odszkodowanie z tytułu pozbawienia prawa do dywidendy, o której mowa w punkcie 53.1.

52.1 Udzielenie przez PZU lub jednostki zależne poręczeń kredytu lub pożyczki lub udzielenie gwarancji

Udzielenie przez PZU gwarancji dla PZU Finance AB (publ.) w związku z emisją obligacji PZU Finance AB (publ.) przedstawiono w punkcie 47.2.

52.2 Potencjalne sprawy sądowe z tytułu portfela ubezpieczeń na życie rodzinnych kontynuowanych

W 1998 roku przed Sądem Najwyższym zakończył się proces sądowy dotyczący waloryzacji sumy ubezpieczenia w kontynuowanym ubezpieczeniu rodzinnym, w wyniku którego PZU Życie musiał wypłacić świadczenie wyższe niż wynikało to z umowy ubezpieczenia. Ponadto, w odosobnionych przypadkach sądy okręgowe wydają podobne wyroki.

PZU Życie uważa, iż ubezpieczeni w ramach ubezpieczeń rodzinnych indywidualnie kontynuowanych mieli i mają możliwość podnoszenia sumy ubezpieczenia i w związku z powyższym ich roszczenia co do waloryzacji świadczeń w przypadku, gdy nie podwyższyli sumy ubezpieczenia, są bezpodstawne. Jeżeli w podobnych przypadkach byłaby możliwość przyznawania przez sądy waloryzacji świadczeń ponad sumę ubezpieczenia, miałyby to potencjalnie bardzo groźne skutki dla całego systemu ubezpieczeniowego w Polsce. Gdyby w przyszłości do PZU Życie wpływały roszczenia czy też wytaczane byłyby przez ubezpieczonych sprawy sądowe z tytułu ubezpieczeń rodzinnych kontynuowanych, PZU Życie będzie zdecydowanie występował przeciwko waloryzacji świadczeń ponad sumę ubezpieczenia określoną w polisie.

W związku z tym Zarząd PZU Życie uważa, że nie ma przesłanek uzasadniających ujęcie w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym rezerw na potencjalne roszczenia z tytułu portfela ubezpieczeń na życie rodzinnych kontynuowanych.

53. Sprawy sporne

Podmioty z Grupy PZU biorą udział w licznych sporach sądowych, arbitrażowych oraz postępowaniach administracyjnych. Do typowych sporów sądowych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą spory związane z zawartymi umowami ubezpieczeniowymi, spory dotyczące stosunku pracy oraz spory dotyczące zobowiązań umownych. Do typowych postępowania administracyjnych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą postępowania związane z posiadaniem nieruchomości. Powyższe postępowania i spory mają charakter typowy i powtarzalny, zazwyczaj żadne z nich z osobna nie ma istotnego znaczenia dla Grupy PZU.

Większość sporów z udziałem spółek z Grupy PZU dotyczy dwóch spółek: PZU i PZU Życie. Dodatkowo PZU i PZU Życie są stroną w postępowaniach przed Prezesem UOKiK.

PZU i PZU Życie uwzględniają roszczenia sporne w procesie tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na szkody znane biorąc pod uwagę prawdopodobieństwo niekorzystnego rozstrzygnięcia sporu oraz szacując wartość prawdopodobnego rozstrzygnięcia. W przypadku roszczeń spornych dotyczących waloryzacji rent w PZU Życie roszczenia ujmowane są w pozostałych rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych w kwocie rocznej wartości rent ponad odpowiadającą kwotę rezerwy ustalonej w ramach rezerw matematycznych na życie.

W 2015 roku i do dnia podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego w spółkach z Grupy PZU nie wystąpiły postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej dotyczące zobowiązań albo wierzytelności PZU lub jednostki od niego bezpośrednio lub pośrednio zależnej, których jednostkowa wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych PZU.

Na 31 grudnia 2015 roku wartość przedmiotu sporu wszystkich 121 918 spraw (na 31 grudnia 2014 roku: 60 534) toczących się przed sądami, organami właściwymi dla postępowania arbitrażowego lub organami administracji publicznej prowadzonych w podmiotach z Grupy PZU wynosiła łącznie 4 898 275 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku: 3 056 350 tys. zł). W kwocie tej 3 131 109 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku: 2 509 850 tys. zł) dotyczy zobowiązań, a 1 767 166 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku: 546 500 tys. zł) wierzytelności spółek z Grupy PZU, co stanowiło odpowiednio 25,29% i 14,28% (na 31 grudnia 2014 roku odpowiednio: 20,36% i 4,43%) kapitałów własnych PZU wg PSR.

Szacując kwoty rezerw na poszczególne sprawy uwzględnia się wszystkie informacje dostępne na datę podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jednak jej wartość może ulec zmianie w przyszłości.

53.1 Uchwały ZWZ PZU w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

Pozwem z 30 lipca 2007 roku wszczęto postępowanie z powództwa Manchester Securities Corporation („MSC”) z siedzibą w Nowym Jorku przeciwko PZU o uchylenie uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006, jako sprzecznej z dobrymi obyczajami i mającej na celu pokrzywdzenie powoda – akcjonariusza PZU.

Zaskarżona uchwała ZWZ PZU podzieliła zysk netto za rok 2006 w kwocie 3 280 883 tys. zł w następujący sposób:

- na kapitał zapasowy przekazano kwotę 3 260 883 tys. zł;
- na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych przekazano kwotę 20 000 tys. zł.

Wyrokiem z 22 stycznia 2010 roku Sąd Okręgowy w Warszawie w całości uchylił ww. uchwałę ZWZ PZU. PZU wykorzystał wszystkie możliwe instancje odwoławcze, w tym skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, który 27 marca 2013 roku oddalił tę skargę kasacyjną. Wyrok ten jest prawomocny i nie podlega dalszemu zaskarżeniu.

W ocenie PZU uchylenie ww. uchwały ZWZ PZU nie powoduje po stronie akcjonariuszy powstania roszczenia o wypłatę dywidendy przez PZU.

W związku z uprawomocnieniem się wyroku uchylającego uchwałę nr 8/2007, 30 maja 2012 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę o podziale zysku za rok obrotowy 2006 w sposób odpowiadający podziałowi zysku dokonанemu uchyloną uchwałą nr 8/2007. Sprzeciw do uchwały z 30 maja 2012 roku zgłosił MSC i został on zaprotokołowany.

20 sierpnia 2012 roku doręczono PZU odpis pozwu wniesionego przez MSC do Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym wymieniona spółka domaga się uchylenia uchwały ZWZ PZU z 30 maja 2012 roku o podziale zysku za rok obrotowy 2006, a wartość przedmiotu sporu została określona przez powoda na 5 054 tys. zł. PZU złożył odpowiedź na pozew domagając się oddalenia powództwa w całości.

17 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy wydał wyrok, którym uwzględnił powództwo w całości i zasądził od PZU na rzecz MSC koszty procesu. 4 marca 2014 roku PZU złożył apelację od ww. wyroku, zaskarżając go w całości. 11 lutego 2015 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem zmienił w całości wyrok Sądu Okręgowego z 17 grudnia 2013 roku, oddalił powództwo MSC i obciążył MSC kosztami procesu. Wyrok Sądu Apelacyjnego jest prawomocny. MSC zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną z 9 czerwca 2015 roku. PZU złożył odpowiedź na skargę kasacyjną i wniósł o odmówienie przyjęcia skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, ewentualnie o jej oddalenie.

W międzyczasie 16 grudnia 2014 roku MSC wezwał pismem PZU do zapłaty 264 865 tys. zł z tytułu odszkodowania w związku z uchyleniem uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006. PZU odmówił spełnienia świadczenia.

23 września 2015 roku PZU doręczono odpis pozwu wraz z załącznikami, w sprawie wszczętej przez MSC przeciwko PZU o zapłatę 169 328 tys. zł wraz z odsetkami ustawowymi od 2 stycznia 2015 roku do dnia zapłaty. Powództwo obejmuje żądanie zapłaty odszkodowania z tytułu pozbawienia MSC oraz J.P. Morgan (MSC nabył roszczenie od J.P. Morgan), jako mniejszościowych akcjonariuszy PZU, udziału w zysku za rok obrotowy 2006, w związku z podjęciem 30 czerwca 2007 roku przez ZWZ PZU uchwały nr 8/2007. Sprawa jest prowadzona przed Sądem Okręgowym w Warszawie XX Wydział Gospodarczy. 18 grudnia 2015 roku PZU złożył odpowiedź na pozew wnosząc o oddalenie powództwa w całości.

Zdaniem Zarządu PZU roszczenia MSC są bezzasadne. W konsekwencji, na 31 grudnia 2015 roku nie dokonano zmian w prezentacji kapitałów PZU, mogących potencjalnie wynikać z uchylenia uchwały ZWZ PZU o podziale zysku za rok obrotowy 2006, w tym pozycji „Kapitał zapasowy” i „Zysk (strata) z lat ubiegłych”, nie korygowano środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

53.1.1. Inne wezwania do zapłaty dotyczące podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

W pismach z 17 grudnia 2014 roku Wspólna Reprezentacja SA wezwała PZU do zapłaty kwoty 56 281 tys. zł oraz kwoty 618 tys. zł tytułem roszczeń odszkodowawczych nabytych od akcjonariuszy wynikających z pozbawienia prawa do udziału w zysku PZU. PZU odmówił spełnienia świadczenia.

Poza wyżej wymienionymi pismami akcjonariusze lub byli akcjonariusze przesłali do PZU wezwania do zapłaty oparte o okoliczności faktyczne jak przedstawione powyżej. Niektórzy z wzywających nie wskazują konkretnych kwot, lecz liczbę akcji bądź ograniczają się tylko do żądania zapłaty. PZU udzielał odpowiedzi na piśmie stwierdzając, że roszczenia nie istnieją i nie zostaną uwzględnione.

53.1.2. Inne postępowania sądowe dotyczące podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

19 stycznia 2015 roku Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy doręczył odpis wniosku wraz z załącznikami w sprawie wszczętej przez spółkę Wspólna Reprezentacja SA o zawezwanie do próby ugodowej na kwotę 56 281 tys. zł. Na rozprawie 19 lutego 2015 roku PZU odmówił zawarcia ugody.

2 lutego 2015 roku Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy doręczył odpis wniosku MSC o zawezwanie do próby ugodowej na kwotę 264 865 tys. zł. Roszczenie objęte wnioskiem jest tożsame z żądaniem z wezwania MSC z 16 grudnia 2014 roku. Na rozprawie 24 lutego 2015 roku PZU odmówił zawarcia ugody.

Do PZU wpływały odpisy innych wniosków o zawezwania do prób ugodowych z żądaniami zawarcia ugód poprzez zapłatę kwoty z tytułu udziału w zysku za rok obrotowy 2006. Postępowania zostały już zakończone. PZU odmawiał zawarcia ugód stwierdzając, że roszczenia nie istnieją i nie zostaną uwzględnione.

Przeciwko PZU wszczęto 7 procesów o zapłatę tytułem dywidendy lub odszkodowania. PZU składa odpowiedzi na takie pozwy konsekwentnie żądając ich oddalenia w całości. W czterech procesach Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia oddalił powództwa w całości (wyroki są prawomocne). W jednej sprawie Sąd Rejonowy umorzył postępowanie na skutek cofnięcia pozwu (postanowienie jest prawomocne).

53.2 Postępowania UOKiK wobec PZU

53.2.1. Kara nałożona w 2009 roku dotycząca wzorców umownych

Decyzją z 30 grudnia 2009 roku Prezes UOKiK nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 14 792 tys. zł za stosowanie przez PZU praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na:

- zamieszczaniu we wskazanych wzorcach umownych postanowień umownych wpisanych do Rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone;
- bezprawnym zamieszczaniu we wskazanych wzorcach umownych postanowień umownych naruszających art. 813 § 1 Kodeksu cywilnego, poprzez wprowadzenie nieobjętej dyspozycją tego przepisu przesłanki niewykorzystanej sumy ubezpieczenia jako warunkującej wysokość zwracanej konsumentowi przez zakład ubezpieczeń składki z tytułu niewykorzystanego okresu ochrony ubezpieczeniowej.

PZU nie zgadzał się zarówno z treścią, jak i z uzasadnieniem decyzji UOKiK. Po kilkuletnich postępowaniach, 6 listopada 2013 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów („SOKiK”) z 18 stycznia 2013 roku poprzez: uchylenie decyzji Prezesa UOKiK z 30 grudnia 2009 roku w części, oddalenie odwołania PZU z 18 stycznia 2010 roku (w zakresie dotyczącym postanowień umownych naruszających art. 813 § 1 Kodeksu cywilnego), zmniejszenie kary pieniężnej do kwoty 1 644 tys. zł. Wyrok z 6 listopada 2013 roku jest prawomocny i został zrealizowany poprzez zapłacenie przez PZU zasądzonej kary pieniężnej. 23 czerwca 2014 roku PZU wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku. PZU otrzymał odpowiedź Prezesa UOKiK na skargę kasacyjną 24 lipca 2014 roku. 28 stycznia 2015 roku Sąd Najwyższy wydał postanowienie o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. 9 września 2015 roku Sąd Najwyższy wydał wyrok, w którym oddalił skargę kasacyjną PZU. Wyrok jest ostateczny i kończy postępowanie sądowe.

53.2.2. Kary nałożone w 2011 roku

53.2.2.1. Sprawa dotycząca refundacji kosztu wynajmu samochodu zastępczego

Prezes UOKiK decyzją z 18 listopada 2011 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 11 287 tys. zł za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 roku Nr 50, poz. 331 z późn. zm.), polegającej na ograniczaniu zakresu odpowiedzialności PZU wobec konsumentów realizujących roszczenie w ramach odpowiedzialności gwarancyjnej ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego przez:

- nieuznawanie samej utraty możliwości korzystania z uszkodzonego pojazdu za szkodę majątkową i uzależnianie wypłaty odszkodowania za najem samochodu zastępczego od wykazania przez poszkodowanego szczególnych okoliczności związanych z niezbędnością wynajęcia samochodu zastępczego;
- nieuzasadnione pomijanie przy ustalaniu wielkości kwoty refundacji kosztu wynajmu samochodu zastępczego okresu oczekiwania na części zamienne przez warsztat samochodowy;

a także nakazał zaniechanie jej stosowania.

Zarząd PZU nie zgadza się zarówno z samą decyzją jak też z uzasadnieniem prawnym i faktycznym. PZU złożył odwołanie od ww. decyzji 5 grudnia 2011 roku (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się).

Na rozprawie 2 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok, w którym oddalił odwołanie PZU oraz zasądził od PZU na rzecz Prezesa UOKiK zwrot kosztów zastępstwa procesowego. 23 grudnia 2013 roku PZU wniósł apelację od tego wyroku. 17 grudnia 2014 roku Sąd Apelacyjny na rozprawie wydał postanowienie o zawieszeniu postępowania do czasu rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości w innej sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym. Na rozprawie 9 września 2015 roku Sąd Najwyższy przyjął stanowisko korzystne dla PZU stwierdzając, że w relacji z ubezpieczycielem, w związku ze zdarzeniem objętym obowiązkowym ubezpieczeniem OC posiadacza pojazdu mechanicznego, poszkodowany w wypadku komunikacyjnym nie ma statusu konsumenta. Na skutek rozpoznania przez Sąd Najwyższy ww. zagadnienia prawnego, Sąd Apelacyjny w Warszawie podjął zawieszone postępowanie i na posiedzeniu 26 stycznia 2016 roku zamknął rozprawę. Ogłoszenie wyroku zostało odroczone do 1 lutego 2016 roku. Wyrokiem z 1 lutego 2016 roku Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację PZU i zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie w całości, uchylając Decyzję Prezesa UOKiK z 18 listopada 2011 roku w całości i zasądził od Prezesa UOKiK na rzecz PZU zwrot kosztów postępowania w obu instancjach. Wyrok Sądu Apelacyjnego jest prawomocny. 2 lutego 2016 roku PZU złożył wniosek o doręczenie wyroku Sądu Apelacyjnego wraz z uzasadnieniem. Prezes UOKiK złożył tożsamy wniosek 3 lutego 2016 roku.

W świetle powyższego, PZU rozwiązał utrzymywaną rezerwę w kwocie 11 287 tys. zł.

53.2.2.2. Sprawa dotycząca sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW

Prezes UOKiK decyzją z 30 grudnia 2011 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 56 605 tys. zł za stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję i naruszającej zakaz określony w art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na zawarciu przez PZU i Maximus Broker sp. z o.o. z siedzibą w Toruniu („Maximus Broker”) porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW dzieci, młodzieży i personelu w placówkach oświatowych, polegającego na podziale rynku zbytu pod względem podmiotowym poprzez przekazanie do obsługi Maximus Broker klientów PZU z terenu województwa kujawsko-pomorskiego w zamian za rekomendowanie tym klientom ubezpieczenia w PZU i jednocześnie zakazał PZU stosowania zarzucanej praktyki.

Zarząd PZU nie zgadza się z ustaleniami stanu faktycznego i argumentacją prawną zawartą w decyzji, ponieważ przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej.

18 stycznia 2012 roku PZU złożył odwołanie od ww. decyzji (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się). W odwołaniu PZU wskazał m.in., że:

- żadne porozumienie (poza kurtażowym) pomiędzy PZU a Maximus Broker nie zostało zawarte;
- Prezes UOKiK błędnie pojmuje zasady zawierania umów ubezpieczenia z udziałem brokera;
- większość umów ubezpieczenia zawieranych przy udziale Maximus Broker była zawierana z zakładami ubezpieczeń innymi niż PZU;
- PZU i Maximus Broker nie mogą i nie mogły prowadzić działalności konkurencyjnej na rynkach, na których działają.

22 października 2012 roku PZU otrzymał odpowiedź Prezesa UOKiK na odwołanie, na którą 5 listopada 2012 roku PZU złożył replikę. 27 marca 2015 roku SOKiK wydał wyrok, w którym uchylił decyzję Prezesa UOKiK z 30 grudnia 2011 roku. 21 maja 2015 roku Prezes UOKiK wniósł apelację. 24 czerwca 2015 roku PZU złożył odpowiedź na apelację Prezesa UOKiK

PZU posiadał rezerwę na ww. karę, której wysokość zarówno na 31 grudnia 2015 roku, jak i na 31 grudnia 2014 roku wynosiła 56 605 tys. zł.

53.3 Postępowanie UOKiK wobec PZU Życie

1 czerwca 2005 roku Prezes UOKiK wszczął na wniosek kilku wnioskodawców postępowanie antymonopolowe wobec podejrzenia nadużywania przez PZU Życie pozycji dominującej na rynku grupowych ubezpieczeń pracowniczych, które mogło stanowić naruszenie art. 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 82 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. W wyniku rozstrzygnięcia toczącego się postępowania Prezes UOKiK decyzją z 25 października 2007 roku nałożył na PZU Życie karę w wysokości 50 384 tys. zł za utrudnianie korzystania z ofert konkurentów.

Zarząd PZU Życie nie zgadza się zarówno z ustaleniami stanu faktycznego, jak i argumentacją prawną zawartą w decyzji. W ocenie Zarządu PZU Życie przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej, a w konsekwencji bezpodstawnie przyjęto, że PZU Życie posiada dominującą pozycję na rynku. PZU Życie złożył odwołanie do SOKiK, w którym sformułował 38 zarzutów materialno- i formalnoprawnych wobec decyzji Prezesa UOKiK.

Po kilkuletnich postępowaniach, SOKiK wyrokiem z 17 lutego 2011 roku częściowo zmienił zaskarżoną decyzję, jednakże oddalając odwołanie PZU Życie w zakresie wysokości nałożonej kary. 6 maja 2011 roku PZU Życie złożył apelację.

9 maja 2013 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem uwzględnił zarzuty PZU Życie i uchylił wyrok SOKiK z uwagi na nieważność postępowania sądowego, zniósł postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i skierował sprawę do ponownego rozpoznania przez SOKiK.

Skutkiem dalszych postępowań, 28 marca 2014 roku SOKiK wyrokiem oddalił odwołanie PZU Życie i zasądził od PZU Życie zwrot kosztów postępowania. 10 lipca 2014 roku PZU Życie wniósł apelację od wyroku SOKiK z 28 marca 2014 roku, zaskarżając wyrok w całości. Sąd wysłał odpis apelacji do pozwanego i pozostałych uczestników, którzy wnieśli odpowiedź na apelację. Akta przesłano do Sądu Apelacyjnego w Warszawie. 2 lipca 2015 roku PZU Życie wniósł replikę na odpowiedź na apelację, po której nastąpiła wymiana kolejnych pism procesowych. Rozprawa apelacyjna odbyła się 3 września 2015 roku, a 17 września 2015 roku Sąd Apelacyjny ogłosił wyrok, oddalając apelację PZU Życie w całości i zasądzając od PZU Życie zwrot kosztów postępowania. Wyrok jest prawomocny. PZU Życie zapłacił nałożoną karę w wysokości 50 384 tys. zł oraz koszty, którymi został obciążony. Wyrok wraz z uzasadnieniem został doręczony PZU Życie w dniu 20 stycznia 2016 roku. Obecnie PZU Życie rozważa zasadność wniesienia skargi kasacyjnej. Termin na wniesienie skargi mija 21 marca 2016 roku.

53.4 Spór z CSC Computer Sciences Polska Sp. z o.o.

9 kwietnia 2010 roku Sąd Arbitrażowy doręczył PZU Życie pozew o zapłatę w sprawie z powództwa CSC Computer Sciences Polska sp. z o.o. („CSC”) przeciwko PZU Życie, w którym CSC domagał się zapłaty kwoty łącznie 8 437 tys. euro w związku z wdrażaniem w PZU Życie systemu GraphTalk. W następstwie kolejnych zmian powództwa, CSC domagał się

zapłaty kwoty łącznie 35 663 tys. zł wraz z należnymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu CSC (tj. od 31 marca 2010 roku) do dnia zapłaty. Dochodzona kwota obejmowała roszczenia z tytułu m.in.: opłat licencyjnych, prac wdrożeniowych, usług utrzymaniowych i serwisowych, kar umownych i skapitalizowanych odsetek.

31 maja 2010 roku PZU Życie wniósł o stwierdzenie przez Sąd Arbitrażowy czasowej niewłaściwości do rozpoznania części roszczeń oraz o oddalenie powództwa w całości. PZU Życie złożył także pozew wzajemny przeciwko CSC, domagając się zapłaty kwoty 71 890 tys. zł tytułem zwrotu pobranego wynagrodzenia, ewentualnie tytułem odszkodowania za nienależyte wykonanie zobowiązań. 31 sierpnia 2010 roku CSC wniósł o oddalenie w całości powództwa PZU Życie z uwagi na brak przesłanek do uwzględnienia tego roszczenia.

Po postępowaniach przed Sądem Arbitrażowym przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie, 18 grudnia 2012 roku wydał on wyrok („Wyrok SA 108/10”) zasądzający od PZU Życie na rzecz CSC kwotę 17 193 tys. zł i umorzył postępowanie w zakresie powództwa głównego w odniesieniu do żądania zapłaty kwoty 8 437 tys. euro z ustawowymi odsetkami od tej kwoty od dnia wniesienia pozwu. Ponadto Sąd Arbitrażowy oddalił powództwo główne w pozostałej części oraz oddalił powództwo wzajemne PZU Życie.

W związku z prawomocnym zakończeniem postępowania o stwierdzenie wykonalności Wyroku 108/10, PZU Życie zapłacił 9 lipca 2015 roku na rzecz CSC objętą wyrokiem łączną kwotę 17 392 tys. zł. 20 sierpnia 2015 roku PZU Życie złożył skargę kasacyjną do Sadu Najwyższego zaskarżając w całości Wyrok SA 108/10. Do dnia podpisania sprawozdania finansowego nie nastąpiły inne istotne wydarzenia.

53.5 Zgłoszenie wierzytelności PZU do masy upadłości spółek z Grupy Kapitałowej PBG

PZU jest wierzycielem PBG SA („PBG”) oraz Hydrobudowy Polska SA („Hydrobudowa”), obie firmy z siedzibami w Wysogotowie k/Poznań, z tytułu wystawionych i zrealizowanych gwarancji ubezpieczeniowych (gwarancji kontraktowych).

W 2012 roku wszczęto postępowania upadłościowe względem PBG oraz Hydrobudowy. 21 września 2012 roku PZU przystąpił do ww. postępowań zgłaszając swoje wierzytelności do mas upadłości tych spółek.

PBG i Hydrobudowa należą do jednej grupy kapitałowej, której podmiotem dominującym jest PBG i wzajemnie poręczały swoje zobowiązania. Wszystkie wierzytelności, które zgłoszono do masy upadłości Hydrobudowy w kwocie 100 996 tys. zł, w konsekwencji zgłoszono równocześnie do masy upadłości PBG.

Wierzytelności PZU w stosunku do masy upadłości PBG (po sprawdzeniu przez sędziego komisarza oraz po weryfikacji przez nadzorcę sądowego) wpisano na listę wierzytelności w kwocie 103 014 tys. zł. Zarówno na 31 grudnia 2015 roku, jak i na 31 grudnia 2014 roku kwota wierzytelności wynosiła 102 164 tys. zł, a jej zmniejszenie wynikało z upływu terminu części gwarancji, w których nie zgłoszono roszczeń. Ze względu na niskie prawdopodobieństwo odzyskania wierzytelności, kwota należności nie została rozpoznana w skonsolidowanym sprawozdaniu w sytuacji finansowej. Na zgromadzeniu wierzycieli 5 sierpnia 2015 roku PZU głosował za przyjęciem układu a 25 sierpnia 2015 roku sędzia komisarz potwierdził wyniki głosowania i zawarcie układu. 8 października 2015 roku Sąd Upadłościowy ogłosił postanowienie, w którym zatwierdził układ zawarty z wierzycielami. Postanowienie nie jest prawomocne. W przypadku uprawomocnienia postanowienia o zatwierdzeniu układu, PZU zostanie zaspokojony w formie spłat gotówkowych w wysokości 21% kwoty wierzytelności, zgodnie z harmonogramem zawartym w Propozycjach Układowych oraz w formie bezgotówkowej, polegającej na konwersji 0,491927% wierzytelności na akcje nowej emisji.

53.6 Należność powstała w wyniku umowy pożyczki hipotecznej z Metro-Projekt Sp. z o.o.

W 1999 roku PZU Życie udzielił Metro-Projekt sp. z o.o. („Metro-Projekt”) pożyczkę hipoteczną na okres pięciu lat. Kwota pożyczki wynosiła równowartość 25 500 tys. USD. Zabezpieczenie pożyczki stanowiła hipoteka kaucyjna ustanowiona na nieruchomości składającej się z prawa użytkowania wieczystego gruntu i budynku stanowiącego własność Metro-Projekt, zlokalizowanej w Warszawie przy Al. Jerozolimskich 44.

Metro-Projekt nie spłacił pożyczki, a w listopadzie 2002 roku ogłoszono jego upadłość.

Od roku 2004 toczyły się postępowania wynikające z powództwa syndyka masy upadłości Universal SA o wyłączenie nieruchomości przy Al. Jerozolimskich 44 w Warszawie z masy upadłości Metro-Projekt.

W wyniku zawarcia ugody w roku 2012, w zamian za notarialne oświadczenie o nieodwołalnym zrzeczeniu się wszelkich roszczeń przez masę upadłości Universal SA, masa upadłości Metro-Projekt zapłaciła na rzecz tej pierwszej dodatkową kwotę 5 722 tys. zł.

Po kilku nieudanych próbach sprzedaży przedsiębiorstwa Metro-Projekt kolejne ogłoszenie syndyka masy upadłości opublikowano 25 sierpnia 2014 roku. Cenę wywoławczą ustalono na 80 000 tys. zł. 21 października 2014 roku nastąpiło otwarcie jedynej oferty opiewającej na kwotę 80 000 tys. zł.

18 grudnia 2014 roku syndyk masy upadłości sprzedał przedsiębiorstwo spółki za kwotę 80 000 tys. zł.

Na 31 grudnia 2014 roku wartość bilansowa należności od Metro-Projekt wynosiła 109 478 tys. 28 kwietnia 2015 roku wierzytelność PZU Życie w kwocie 109 478 tys. zł została zaspokojona w całości ze środków ze sprzedaży przedsiębiorstwa spółki oraz innych środków wchodzących w skład masy upadłości.

54. Transakcje z podmiotami powiązanymi

54.1 Wynagrodzenia członków Zarządów, osób zarządzających wyższego szczebla i członków organów nadzorczych spółek Grupy PZU łącznie z wynagrodzeniem z zysku oraz informacja o wartości zaliczek, kredytów, pożyczek i gwarancji udzielonych tym osobom

W 2015 i w 2014 roku spółki Grupy PZU nie udzieliły pożyczek ani żadnych podobnych świadczeń członkom Zarządów, osobom zarządzającym wyższego szczebla ani członkom swoich Rad Nadzorczych.

54.1.1. Wynagrodzenia w jednostce dominującej

Wynagrodzenia wypłacone członkom Zarządu, osobom zarządzającym wyższego szczebla oraz członkom Rady Nadzorczej PZU przedstawiono poniżej:

Wynagrodzenia i inne krótkoterminowe świadczenia pracownicze wypłacone przez PZU	1 stycznia – 31 grudnia 2015		1 stycznia – 31 grudnia 2014	
		w tym premie i nagrody specjalne:		w tym premie i nagrody specjalne:
Zarząd, z czego:	8 124	2 862	8 226	2 812
Andrzej Klesyk	2 970	1 170	2 714	914
Przemysław Dąbrowski	1 112	371	1 054	313
Dariusz Krzewina	1 281	507	1 314	534
Tomasz Tarkowski	995	332	891	228
Ryszard Trepczyński ¹⁾	1 194 ²⁾	482	1 165	424
Rafał Grodzicki ³⁾	312	-	-	-
Witold Jaworski ⁴⁾	260	-	-	-
Barbara Smalska ⁵⁾	-	-	1 088	399
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	3 799	1 530	3 717	1 193
Rafał Grodzicki ³⁾	624	312	936	312
Przemysław Henschke	936	312	936	312
Sławomir Niemierka	963	300	860	199
Tobiasz Bury	1 276	606	985	370 ⁶⁾
Rada Nadzorcza, z czego:	1 224	-	1 221	-
Zbigniew Cwiąkałski	180	-	168	-
Paweł Kaczmarek	84	-	-	-
Dariusz Filar	132	-	120	-
Aleksandra Magaczewska	156	-	97	-
Tomasz Zganiacz	72	-	144	-
Zbigniew Derdziuk	120	-	120	-
Dariusz Kacprzyk	120	-	64	-
Jakub Karnowski	120	-	64	-
Alojzy Nowak	120	-	120	-
Maciej Piotrowski	120	-	120	-
Waldemar Maj	-	-	90	-
Dariusz Daniluk	-	-	57	-
Włodzimierz Kiciński	-	-	57	-

Wynagrodzenia i inne krótkoterminowe świadczenia pracownicze wypłacone przez pozostałe podmioty z Grupy PZU	1 stycznia – 31 grudnia 2015		1 stycznia – 31 grudnia 2014	
		w tym premie:		w tym premie:
Zarząd, z czego:	3 310	1 279	2 942	996
Przemysław Dąbrowski	799	400	599	200
Dariusz Krzewina	690	273	553	133
Tomasz Tarkowski	536	179	536	179
Ryszard Trepczyński ¹⁾	643 ²⁾	259	658	259
Rafał Grodzicki ³⁾	504	168	-	-
Witold Jaworski ⁴⁾	138	-	-	-
Barbara Smalska ⁵⁾	-	-	596	225
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	1 546	492	1 844	478
Rafał Grodzicki ³⁾	-	-	455	119
Przemysław Henschke	504	168	455	119
Sławomir Niemierka	464	107	427	70
Tobiasz Bury	578	217	507	170 ⁶⁾

Całkowita szacunkowa wartość świadczeń niepieniężnych przyznanych przez PZU oraz podmioty zależne PZU	1 stycznia – 31 grudnia 2015		1 stycznia – 31 grudnia 2014	
Zarząd, z czego:		1 224		1 307
Andrzej Klesyk		298		282
Przemysław Dąbrowski		191		186
Dariusz Krzewina		209		217
Tomasz Tarkowski		178		191
Ryszard Trepczyński ¹⁾		179		226
Rafał Grodzicki ³⁾		129		-
Witold Jaworski ⁴⁾		40		-
Barbara Smalska ⁵⁾		-		205
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:		600		908
Rafał Grodzicki ³⁾		44		170
Przemysław Henschke		167		203
Sławomir Niemierka		176		358
Tobiasz Bury		213		177
Rada Nadzorcza, z czego:		11		-
Zbigniew Cwiąkański		10		-
Jakub Karnowski		1		-

¹⁾ Ryszard Trepczyński nie został powołany w skład Zarządu PZU nowej kadencji, której bieg rozpoczął się 1 lipca 2015 roku.

²⁾ Wskazane kwoty zawierają wynagrodzenia z tytułu zakazu konkurencji 185 tys. zł (PZU) i 100 tys. zł (PZU Życie) oraz wynagrodzenia za okres wypowiedzenia.

³⁾ Rafał Grodzicki został odwołany z funkcji Dyrektora Grupy PZU z dniem 30 czerwca 2015 roku i powołany w skład Zarządu PZU nowej kadencji, której bieg rozpoczął się 1 lipca 2015 roku.

⁴⁾ Witold Jaworski został powołany w skład Zarządu PZU 1 września 2015 roku.

⁵⁾ Barbara Smalska złożyła rezygnację 6 października 2014 roku z dniem 31 grudnia 2014 roku, w roku 2015 otrzymała wynagrodzenia za okres wypowiedzenia oraz z tytułu zakazu konkurencji w kwocie 974 tys. zł z PZU i 525 tys. zł z PZU Życie oraz 71 tys. zł świadczeń niepieniężnych.

⁶⁾ Wskazana kwota stanowi premię za 2013 rok z tytułu pełnienia innych funkcji w PZU i PZU Życie.

54.1.2. Wynagrodzenia w pozostałych spółkach Grupy PZU

Wynagrodzenia wypłacone członkom Zarządów i Rad Nadzorczych innych spółek Grupy PZU przedstawiono poniżej:

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Członkowie Zarządów	21 586	18 786
Członkowie Rad Nadzorczych	875	844

54.2 Pozostałe transakcje z podmiotami powiązаныmi

Salda i obroty wynikające z transakcji handlowych pomiędzy Grupą PZU a podmiotami powiązаныmi	1 stycznia – 31 grudnia 2015 roku i na 31 grudnia 2015 roku		1 stycznia – 31 grudnia 2014 roku i na 31 grudnia 2014 roku	
	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe pomioty powiązаныe ²⁾	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe pomioty powiązаныe ²⁾
Składka przypisana brutto				
w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	-	3 188	-	860
w ubezpieczeniach na życie (łącznie z wolumenami z kontraktów inwestycyjnych)	-	-	-	-
Pozostałe przychody	-	3	-	-
Koszty	-	11	-	18
w tym odpisy na należności dokonane w bieżącym okresie	-	-	-	-
Należności	-	50	-	40
wartość brutto	-	50	-	40
odpisy aktualizujące	-	-	-	-
wartość netto	-	50	-	40
Zobowiązania	-	4	-	11
Aktywa warunkowe	-	-	-	-
Zobowiązania warunkowe	-	-	-	-

¹⁾ Osoby zarządzające wyższego szczebla, dane wg oświadczeń.

²⁾ Niekonsolidowane spółki w likwidacji oraz jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności.

54.3 Prezentacja transakcji z jednostkami powiązаныmi ze Skarbem Państwa

Mając na uwadze zapisy Statutu PZU (w szczególności dotyczące ograniczeń prawa głosowania akcjonariuszy innych niż Skarb Państwa oraz zasad powoływania Rady Nadzorczej PZU), dla potrzeb przedstawienia obrotów i sald transakcji z podmiotami powiązаныmi, przyjmuje się założenie, że Skarb Państwa zachował kontrolę nad PZU w rozumieniu MSR 27, a w konsekwencji PZU pozostaje podmiotem zależnym od Skarbu Państwa.

Transakcje z jednostkami zależnymi, współzależnymi i stowarzyszonymi ze Skarbem Państwa stanowiły w przeważającej większości umowy ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz ubezpieczeń na życie i kontraktów inwestycyjnych. Transakcje te są zawierane i rozliczane na warunkach możliwych do uzyskania przez klientów niebędących stronami powiązаныmi. Należności od stron powiązanych oraz zobowiązania wobec stron powiązanych z tytułu umów ubezpieczeniowych mają charakter krótkoterminowy.

Grupa PZU stosuje zwolnienie z konieczności ujawniania transakcji z podmiotami powiązаныmi poprzez fakt znajdowania się pod kontrolą, współkontrolą lub znaczącym wpływem tego samego rządu, o którym mowa w pkt. 25 MSR 24, jednak z uwagi na użyteczność takiej informacji zdecydowała o ujawnieniu wartości przypisu składki oraz wolumenów z kontraktów inwestycyjnych wynikających z transakcji z jednostkami zależnymi, współzależnymi i stowarzyszonymi ze Skarbem Państwa rozumianymi wyłącznie jako spółki prawa handlowego i przedsiębiorstwa państwowe zależne,

współzależne i stowarzyszone ze Skarbem Państwa, których listy publikowane są na stronach internetowych Ministerstwa Skarbu Państwa.

W tabeli poniżej przedstawiono przypis składki oraz wolumeny z kontraktów inwestycyjnych wynikające z transakcji z jednostkami zależnymi, współzależnymi i stowarzyszonymi ze Skarbem Państwa.

Jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone ze Skarbem Państwa	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	49 524	69 347
- w tym składka przypisana w transakcjach z Bankiem Powszechną Kasą Oszczędności BP SA	12 617	14 066
Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie	26 503	30 749
- w tym składka przypisana i wolumeny z kontraktów inwestycyjnych w transakcjach z Bankiem Powszechną Kasą Oszczędności BP SA	26 503	30 749
Razem	76 027	100 096

54.4 Największe transakcje z jednostkami zależnymi od Skarbu Państwa

Składka przypisana brutto ¹⁾ od 10 największych kontrahentów Grupy PZU będącymi jednostkami zależnymi od Skarbu Państwa

Kontrahent	1 stycznia - 31 grudnia 2015 roku	Kontrahent	1 stycznia - 31 grudnia 2014 roku
Kontrahent 1	39 120	Kontrahent 1	44 815
Kontrahent 2	18 260	Kontrahent 2	27 282
Kontrahent 3	6 288	Kontrahent 4	5 017
Kontrahent 4	3 785	Kontrahent 5	3 847
Kontrahent 5	1 400	Kontrahent 3	3 189
Kontrahent 6	1 371	Kontrahent 6	2 530
Kontrahent 7	696	Kontrahent 11	1 925
Kontrahent 8	646	Kontrahent 12	1 521
Kontrahent 9	542	Kontrahent 13	1 154
Kontrahent 10	470	Kontrahent 9	1 106

¹⁾ Pozycja obejmuje składkę przypisaną brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych, ubezpieczeniach na życie oraz wolumeny z kontraktów inwestycyjnych.

55. Zatrudnienie

Poniższa tabela przedstawia średnie zatrudnienie w etatach w spółkach Grupy PZU.

Wyszczególnienie	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Zarządy (liczba osób na koniec okresu sprawozdawczego)	81	77
Kadra kierownicza	1 448	1 216
Doradcy	7	2
Pozostali pracownicy	21 589	15 629
Razem	23 125	16 924

Wzrost zatrudnienia w Grupie PZU w 2015 roku wynika z rozszerzenia Grupy PZU o nowo nabyte jednostki: (Alior Bank – 6 346 etaty, pozostałe spółki – 118).

56. Pozostałe informacje

56.1 Wynagrodzenie biegłego rewidenta

W tabeli poniżej zaprezentowano kwoty należne podmiotom uprawnionym do badania sprawozdań finansowych PZU wypłacone lub należne za dany okres, powiększone o podatek VAT, określone zgodnie z zasadą memoriału.

Wyszczególnienie	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Badanie sprawozdań finansowych	1 488	714
Inne usługi poświadczające	248	248
Pozostałe usługi	27	27
Razem	1 763	989

Umowę z KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k. o przeglądy oraz badania jednostkowych sprawozdań finansowych PZU i skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy PZU za lata obrotowe 2014 – 2016 z opcją przedłużenia na lata 2017 – 2018 zawarto 26 czerwca 2014 roku.

56.2 Restrukturyzacja zatrudnienia

18 grudnia 2014 roku Zarząd PZU podjął decyzję o rozpoczęciu działań restrukturyzacyjnych związanych z wdrożeniem nowych systemów informatycznych i automatyzacją procesów operacyjnych.

8 kwietnia 2015 roku Zarządy PZU i PZU Życie ogłosiły zamiar przeprowadzenia zwolnień grupowych, zgodnie z Ustawą z dnia 13 marca 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz. U. z 2003 roku, poz. 844 z późn. zm.) („Ustawa o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy”).

10 kwietnia 2015 roku PZU i PZU Życie oraz związki zawodowe działające przy tych spółkach zawarły porozumienie określające warunki restrukturyzacji zatrudnienia. Finalny kształt dokumentu powstał w oparciu o doświadczenia i rozwiązania wypracowane podczas analogicznych negocjacji w latach ubiegłych.

Restrukturyzację zatrudnienia przeprowadzono w zaplanowanym okresie (maj – czerwiec 2015 roku) i finalnie objęła ona w PZU i PZU Życie 267 osób, w tym redukcja zatrudnienia dotyczyła 134 pracowników.

Osobom, które były zwalniane lub które nie przyjęły zaproponowanej zmiany warunków zatrudnienia (analogicznie jak podczas wszystkich etapów restrukturyzacji zatrudnienia w latach 2010 – 2014) proponowane były korzystniejsze warunki odejścia niż te przewidziane prawem w podobnych sytuacjach (Ustawa o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy). Wysokość dodatkowych odpraw była uzależniona od stażu pracy w Grupie PZU i wysokości wynagrodzenia danego pracownika.

Koszty związane z wypłatą świadczeń na rzecz zwalnianych pracowników zostały odniesione w ciężar rezerwy restrukturyzacyjnej, która na 31 grudnia 2015 roku wynosiła 2 777 tys. zł (na 31 grudnia 2014 roku: 9 354 tys. zł).

56.3 Pożyczki dla jednostek zależnych od PZU

25 lutego 2015 roku pomiędzy PZU a CM Medica zawarto umowę pożyczki na kwotę 6 500 tys. zł. Oprocentowanie pożyczki określono na warunkach rynkowych (WIBOR 6M powiększony o 150 p.p.). Pożyczka została uruchomiona 22 kwietnia 2015 roku, a termin spłaty przypada 22 kwietnia 2017 roku.

23 marca 2015 roku pomiędzy PZU a PZU Zdrowie SA zawarto umowę nieoprocentowanej pożyczki pieniężnej. Maksymalna kwota pożyczki wynosi 200 000 tys. zł, a maksymalny termin spłaty to 31 grudnia 2030 roku. 24 marca 2015 roku uruchomiono pierwszą transzę w wysokości 90 000 tys. zł, a 25 września 2015 roku drugą w wysokości 40 000 tys. zł. Z uwagi na uczestnictwo obydwu spółek w Podatkowej Grupie Kapitałowej („PGK”) jest ona neutralna podatkowo.

21 maja 2015 roku pomiędzy PZU a AAS Balta zawarto umowę pożyczki podporządkowanej na kwotę 4 100 tys. euro. Oprocentowanie pożyczki określono na warunkach rynkowych (EURIBOR 3M powiększony o 330 p.b.). Pożyczka została udzielona na czas nieoznaczony.

29 maja 2015 roku pomiędzy PZU a Lietuvos Draudimas AB zawarto umowę pożyczki podporządkowanej na kwotę 10 000 tys. euro. Oprocentowanie pożyczki określono na warunkach rynkowych (EURIBOR 3M powiększony o 330 p.b.). Pożyczka została udzielona na czas nieoznaczony.

Pożyczki, jako transakcje pomiędzy spółkami w Grupie PZU, podlegają eliminacji w procesie sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego i nie wpływają na jego strukturę, ani na wynik finansowy Grupy PZU.

56.4 Emisja obligacji podporządkowanych przez Alior Bank

28 grudnia 2015 roku Rada Nadzorcza Alior Banku wyraziła zgodę na otwarcie Publicznego Programu Emisji Obligacji Podporządkowanych Alior Bank SA („Program Emisji”) oraz upoważniła Zarząd Alior Banku do zaciągania zobowiązań finansowych w drodze emisji przez Alior Bank w seriach do 800 000 niezabezpieczonych, podporządkowanych obligacji na okaziciela o wartości nominalnej 1 000 zł każda. W ramach Programu Emisji:

- łączna wartość nominalna obligacji nie przekroczy kwoty 800 000 tys. zł;
- obligacje będą emitowane i oferowane w seriach w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy od daty zatwierdzenia przez KNF prospektu emisyjnego podstawowego;
- okres zapadalności obligacji będzie wynosić od 5 do 10 lat od dnia emisji danej serii obligacji;
- świadczenia wynikające z obligacji będą miały wyłącznie charakter pieniężny;
- obligacje będą emitowane w trybie art. 33 pkt 1 Ustawy o obligacjach;
- obligacje nie będą miały postaci dokumentu;
- warunki emisji każdej serii Obligacji zawierać będą postanowienia dotyczące zakwalifikowania ich jako składnika funduszy własnych zgodnie z przepisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. U. UE L 176 z 27.6.2013, s. 1);
- zarząd Alior Banku będzie się ubiegał o dopuszczenie i wprowadzenie obligacji do obrotu na rynku regulowanym prowadzonym przez GPW w ramach systemu Catalyst w alternatywnym systemie obrotu prowadzonym przez GPW lub BondSpot S.A. w ramach systemu Catalyst;

Jednocześnie Rada Nadzorcza Alior Banku upoważniła Zarząd Alior Banku do określania ostatecznych warunków emisji poszczególnych serii obligacji, dokonywania przydziału obligacji na rzecz inwestorów oraz podjęcia wszelkich innych czynności mających na celu realizację Programu Emisji.

Otwarcie Programu Emisji umożliwi emisję poszczególnych serii obligacji w celu zapewnienia bezpiecznego poziomu łącznego współczynnika kapitałowego (TCR) w związku z podwyższeniem od 1 stycznia 2016 roku minimalnych wymogów kapitałowych dla banków, zgodnie z pismem KNF z 22 października 2015 roku, zgodnie z którym banki mają utrzymywać współczynniki kapitałowe na poziomie co najmniej 13,25% w przypadku TCR oraz 10,25% dla Tier 1.

56.5 Kontrola Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w PZU Życie

W okresie od 12 sierpnia do 3 października 2014 roku UKNF przeprowadził kontrolę w PZU Życie. Kontrola objęła działalność i stan majątkowy PZU Życie w zakresie:

- organizacji i zarządzania;
- rachunkowości;
- polityki lokacyjnej;
- rezerw techniczno – ubezpieczeniowych;
- spełniania świadczeń.

29 czerwca 2015 roku PZU Życie otrzymał protokół pokontrolny, do którego 13 lipca 2015 roku i 12 sierpnia 2015 roku złożył zastrzeżenia.

12 listopada 2015 roku PZU Życie otrzymał zalecenia dostosowania działalności zakładu ubezpieczeń do ustawy o działalności ubezpieczeniowej, ustawy o rachunkowości, rozporządzenia w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i reasekuracji oraz rozporządzenia w sprawie instrumentów finansowych.

Zalecenia dotyczyły w szczególności obowiązków informacyjnych wobec ubezpieczających oraz poszkodowanych, stosowania zasad przyjmowania reklamacji, kompletności planów technicznych w obszarze ustalania stopy technicznej oraz zasad (polityki) rachunkowości w obszarze wyceny aktywów (w szczególności niewystandaryzowanych instrumentów pochodnych), a także stosowanych metod wyceny instrumentów finansowych oraz ustalania wartości rezerwy ubezpieczeń na życie.

Termin wykonania powyższych zaleceń ustalono na 29 lutego 2016 roku.

PZU Życie w pismach z 29 grudnia 2015 roku, 4 lutego, 23 lutego oraz 29 lutego 2016 roku poinformował UKNF o sposobie realizacji zaleceń.

Kwestie zidentyfikowane przez UKNF nie mają istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

56.6 Kontrola Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w PZU

W okresie od 17 kwietnia do 17 czerwca 2015 roku Urząd Komisji Nadzoru Finansowego przeprowadził kontrolę w PZU w zakresie korzystania z usług agentów ubezpieczeniowych.

12 stycznia 2016 roku PZU otrzymał protokół z kontroli, do którego 27 stycznia zgłosił zastrzeżenia. Zdaniem Zarządu PZU wyniki kontroli nie będą miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

56.7 Sytuacja na Ukrainie

Zarówno w 2015, jak i w 2014 roku sytuacja polityczna i ekonomiczna na Ukrainie była niestabilna. Wiązało się to z następującymi czynnikami wpływającymi na ukraiński sektor ubezpieczeń:

- wysoką inflacją (48,7% rok do roku) oraz silną dynamiką deprecjacji waluty lokalnej (hrywna ukraińska) względem dolara i euro;
- załamaniem popytu wewnętrznego;
- kłopotami w sektorze bankowym;
- działaniami zbrojnymi na wschodzie Ukrainy (na terytorium obwodów donieckiego i ługańskiego).

Gospodarka ukraińska w 2015 roku pogrążyła się w kryzysie. W III kwartale 2015 roku, według danych Głównego Urzędu Statystycznego Ukrainy, spadek PKB wyniósł 7,2% rok do roku.

W związku z niepewną sytuacją polityczną i ekonomiczną w kraju, zarządy PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance podjęły decyzje mające na celu ograniczenie ryzyka:

- w zakresie działalności ubezpieczeniowej poza standardowo stosowanymi wyłączeniami ryzyk ubezpieczeniowych, typu: wojna, terroryzm, itp., stosowane jest wyłączenie z ochrony ubezpieczeniowej niezgodnych z prawem działań osób trzecich. Ponadto, tymczasowo niezawierane i nieprzedłużane są umowy ubezpieczenia majątkowego dla osób fizycznych i prawnych, w tym nieruchomości, które są przedmiotem zastawu lub hipoteki w przypadku, gdy miejscem wykonania umowy jest terytorium obwodów donieckiego i ługańskiego. Podobnie jest w przypadku ubezpieczeń odpowiedzialności spedytora i przewoźnika oraz ubezpieczeń ładunków, jeżeli trasa przewozu przechodzi przez terytorium ww. obwodów.
- dokonano przeniesienia środków pieniężnych na rachunkach bieżących oraz depozytów bankowych do wybranych banków działających na Ukrainie, z uwzględnieniem kryterium posiadania przez bank wiarygodnego większościowego akcjonariusza zagranicznego oraz odpowiedniego ratingu.

Wpływy zewnętrzne zakłócają funkcjonowanie sektora finansowego i utrudniają planowanie działalności w dłuższej perspektywie czasu. Dla klientów ważna stała się w takich warunkach niezawodność zakładów ubezpieczeń. Zakłady ubezpieczeń z zagranicznym kapitałem są przez klientów postrzegane jako bardziej wiarygodne. Ta tendencja wpływa korzystnie na poziom sprzedaży ukraińskich spółek Grupy PZU. PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance dzięki dywersyfikacji portfela i kanałów sprzedaży są bardziej elastyczne na zmiany rynku i zrealizowały założenia planów finansowych na 2015 rok.

Zarząd PZU we współpracy z zarządami PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance prowadzi stały monitoring ryzyk zewnętrznych oraz zmian w ukraińskich regulacjach prawnych. Zostały przygotowane scenariusze reagowania na zmiany rynkowe i mechanizmy kontrolne. PZU nie zamierza wycofywać się z rynku ukraińskiego. Na dzień podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego Zarząd PZU zakłada, że dalsza działalność PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance będzie kontynuowana zgodnie z przyjętymi założeniami, jednakże niestabilność gospodarcza na Ukrainie może w przyszłości wpłynąć negatywnie na sytuację finansową i wyniki finansowe PZU Ukraine i PZU Ukraine Life Insurance w sposób, który w chwili obecnej nie może być wiarygodnie przewidziany. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe odzwierciedla bieżącą ocenę Zarządu PZU w tym zakresie.

56.8 Przychody pochodzące z wymiany towarów i usług

W 2015 roku ani w 2014 roku Grupa PZU nie uzyskała przychodów pochodzących z wymiany towarów i usług.

56.9 Zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego

56.9.1. Ustawa o podatku od instytucji finansowych

15 stycznia 2016 roku opublikowano ustawę o podatku od instytucji finansowych, obowiązującą od 1 lutego 2016 roku. Zgodnie z ustawą, przedmiotem opodatkowania są aktywa płatników podatku, którymi są m. in. banki oraz zakłady ubezpieczeń. W przypadku banków opodatkowaniu podlega nadwyżka aktywów ponad kwotę 4 000 000 tys. zł (pomniejszona m. in. o wartość skarbowych papierów wartościowych), natomiast w przypadku zakładów ubezpieczeń – ponad 2 000 000 tys. zł (w przypadku zakładów ubezpieczeń limit ten obowiązuje łącznie dla wszystkich podatników zależnych lub współzależnych pośrednio lub bezpośrednio od jednego podmiotu lub grupy podmiotów powiązanych ze sobą).

Podatek obliczany miesięcznie wynosi 0,0366% podstawy opodatkowania.

Grupa PZU dokonała szacunku wpływu nowego podatku na wynik finansowy, zgodnie z którym roczny wpływ na wynik finansowy będzie kształtował się na poziomie około. 270 – 280 mln zł (około 250 – 260 mln zł za okres luty – grudzień 2016 roku). Ze względu na fakt, iż Alior Bank nie dokonał takiego oszacowania, kwoty zaprezentowane powyżej dotyczą wyłącznie ubezpieczeniowych spółek Grupy PZU.

56.9.2. Nowa ustawa o działalności ubezpieczeniowej

Informacje o wejściu w życie nowej ustawy ubezpieczeniowej zamieszczono w punkcie 9.4.1.

56.9.3. Nabycie III transzy akcji Alior Banku

Informacje o rozliczeniu nabycia III transzy akcji Alior Banku zaprezentowano w punkcie 2.4.6.1.

56.9.4. Nabywanie udziałów CM Cordis sp. z o.o.

1 lutego 2016 roku PZU Zdrowie SA nabyło 7 312 udziałów spółki CM Cordis sp. z o.o. stanowiących 100% kapitału zakładowego CM Cordis sp. z o.o. sp. k. i upoważniających do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników o wartości nominalnej 50 zł każdy.

Od dnia objęcia kontroli, tj. od 1 lutego 2016 roku CM Cordis sp. z o.o. zostanie objęta konsolidacją.

56.9.5. Postępowanie administracyjne Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Na początku 2015 roku Prezes UOKiK wszczął postępowanie wyjaśniające przeciwko 17 zakładom ubezpieczeń na życie, w tym PZU Życie, w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowo interesy ubezpieczonych zarzucając im, że poprzez stosowanie opłat likwidacyjnych w ubezpieczeniach na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi zakłady ubezpieczeń przerzucają na konsumentów koszty początkowe zawarcia tych umów. W toku postępowania wyjaśniającego PZU Życie zaproponował odstąpienie od wcześniejszej praktyki i zmianę stosowanego wzorca umowy w przypadku produktu WPI („Wielowalutowy Program Inwestycyjny”, kod warunków FMIJ40), gdzie wcześniej określony był wskaźnik wykupu stosowany w przypadkach rezygnacji konsumentów z umów ubezpieczeń (wykupów). 14 października 2015 roku Prezes UOKiK wydał decyzję nakazującą PZU Życie odstąpienie od stosowania dotychczasowego wzorca umowy oraz do zmiany zawartych już umów ubezpieczeń na podstawie ww. wzorca umów poprzez zwiększenie wskaźnika wykupów.

PZU Życie dostosował się do powyższej decyzji i w szczególności dokonał zmian stosowanego wzorca umów jak również wprowadził zmiany w zawartych wcześniej na jego podstawie umowach. Zarząd PZU Życie uważa, że w ślad za decyzją Prezesa UOKiK i jej wykonaniem nie ciąży na PZU Życie żadne dalsze niezrealizowane skutki zmiany stosowanej wcześniej praktyki, a tym samym nie są znane żadne dalsze skutki mające potencjalnie negatywny wpływ na informacje zawarte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Podpisy osób wchodzących w skład Zarządu PZU:

Imię i nazwisko

Stanowisko / Funkcja

Michał Krupiński

Prezes Zarządu PZU

.....

(podpis)

Przemysław Dąbrowski

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Roger Hodgkiss

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Beata Kozłowska-Chyła

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Dariusz Krzewina

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Robert Pietryszyn

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Paweł Surówka

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Osoba odpowiedzialna za sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego:

Katarzyna Łubkowska

Dyrektor
Biura Rachunkowości

.....

(podpis)

Warszawa, 14 marca 2016 roku

**Grupa Kapitałowa
Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń
Spółki Akcyjnej**

**Opinia i Raport
Niezależnego Biegłego Rewidenta
Rok obrotowy kończący się
dnia 31 grudnia 2015 r.**

Opinia zawiera 3 strony
Raport uzupełniający zawiera 16 stron
Opinia niezależnego biegłego rewidenta
oraz raport uzupełniający z badania
skonsolidowanego sprawozdania finansowego
za rok obrotowy kończący się
dnia 31 grudnia 2015 r.

KPMG Audyt
Spółka z ograniczoną
odpowiedzialnością sp.k.
ul. Inflancka 4A
00-189 Warszawa
Poland

Telefon +48 22 528 11 00
Fax +48 22 528 10 09
E-mail kpmg@kpmg.pl
Internet www.kpmg.pl

OPINIA NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA

Dla Walnego Zgromadzenia i Rady Nadzorczej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej

Opinia o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym

Przeprowadziliśmy badanie załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej („Grupa Kapitałowa”), w której podmiotem dominującym jest Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie przy al. Jana Pawła II 24 („jednostka dominująca”), sporządzonego na dzień 31 grudnia 2015 r., na które składa się skonsolidowany rachunek zysków i strat oraz skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów za rok obrotowy zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 grudnia 2015 r., sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym oraz skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za rok obrotowy zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. oraz informacje dodatkowe i noty objaśniające, zwanego dalej „skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym”.

Odpowiedzialność Zarządu oraz Rady Nadzorczej

Zarząd jednostki dominującej jest odpowiedzialny za sporządzenie i rzetelną prezentację tego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i innymi obowiązującymi przepisami prawa oraz sporządzenie sprawozdania z działalności Grupy Kapitałowej. Zarząd jednostki dominującej jest odpowiedzialny również za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną, aby sporządzane skonsolidowane sprawozdanie finansowe było wolne od nieprawidłowości powstałych wskutek celowych działań lub błędów.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r., poz. 330 z późniejszymi zmianami) („ustawa o rachunkowości”), Zarząd jednostki dominującej oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności grupy kapitałowej spełniały wymagania przewidziane w tej ustawie.

Odpowiedzialność Biegłego Rewidenta

Naszym zadaniem jest, w oparciu o przeprowadzone badanie, wyrażenie opinii o tym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień rozdziału 7 ustawy o rachunkowości oraz krajowych standardów rewizji finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania wydanych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej i Usług Atestacyjnych (IAASB).

Regulacje te nakładają na nas obowiązek postępowania zgodnego z zasadami etyki oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać racjonalną pewność, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest wolne od istotnych nieprawidłowości.

Badanie polega na przeprowadzeniu procedur mających na celu uzyskanie dowodów badania dotyczących kwot i informacji ujawnionych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Wybór procedur badania zależy od naszego osądu, w tym oceny ryzyka wystąpienia istotnych nieprawidłowości w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym na skutek celowych działań lub błędów. Przeprowadzając ocenę tego ryzyka bierzemy pod uwagę kontrolę wewnętrzną związaną ze sporządzeniem oraz rzetelną prezentacją skonsolidowanego sprawozdania finansowego w celu zaplanowania stosownych do okoliczności procedur badania, nie zaś w celu wyrażenia opinii na temat skuteczności działania kontroli wewnętrznej w jednostce. Badanie obejmuje również ocenę odpowiedniości stosowanej polityki rachunkowości, zasadności szacunków dokonanych przez Zarząd jednostki dominującej oraz ocenę ogólnej prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia przez nas opinii z badania.

Opinia

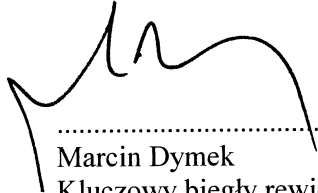
Naszym zdaniem, załączone skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej przedstawia rzetelnie i jasno sytuację majątkową i finansową Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2015 r., wynik finansowy oraz przepływy pieniężne za rok obrotowy kończący się tego dnia, zostało sporządzone, we wszystkich istotnych aspektach, zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, oraz jest zgodne z wpływającymi na treść skonsolidowanego sprawozdania finansowego przepisami prawa obowiązującymi Grupę Kapitałową.

Szczególne objaśnienia na temat innych wymogów prawa i regulacji

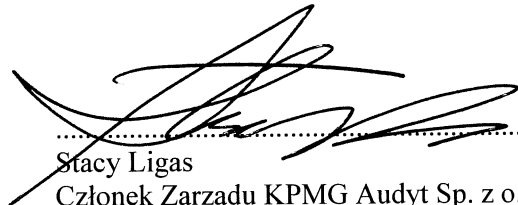
Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej

Zgodnie z wymogami ustawy o rachunkowości, stwierdzamy, że sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej uwzględnia, we wszystkich istotnych aspektach, informacje, o których mowa w art. 49 ustawy o rachunkowości, w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r., poz. 133) oraz w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. z 2009 r., Nr 226, poz. 1825) i są one zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

W imieniu KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
nr ewidencyjny 3546
ul. Inflancka 4A
00-189 Warszawa

.....
Marcin Dymek
Kluczowy biegły rewident
Nr ewidencyjny 9899
Komandytariusz, Pełnomocnik

.....
Stacy Ligas
Członek Zarządu KPMG Audyt Sp. z o.o.,
Komplementariusza KPMG Audyt Spółka
z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k.

14 marca 2016 r.
Warszawa

**Grupa Kapitałowa
Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń
Spółki Akcyjnej**

**Raport uzupełniający
z badania skonsolidowanego
sprawozdania finansowego
Rok obrotowy kończący się
dnia 31 grudnia 2015 r.**

Raport uzupełniający zawiera 16 stron
Raport uzupełniający z badania
skonsolidowanego sprawozdania finansowego
za rok obrotowy kończący się
dnia 31 grudnia 2015 r.

Spis treści

1.	Część ogólna raportu	3
1.1.	Dane identyfikujące Grupę Kapitałową	3
1.1.1.	Nazwa Grupy Kapitałowej	3
1.1.2.	Nazwa i siedziba jednostki dominującej	3
1.1.3.	Rejestracja jednostki dominującej w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego	3
1.1.4.	Kierownik Jednostki dominującej	3
1.2.	Informacja o jednostkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej	4
1.2.1.	Jednostki objęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym	4
1.3.	Dane identyfikujące kluczowego biegłego rewidenta i podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych	5
1.3.1.	Dane identyfikujące kluczowego biegłego rewidenta	5
1.3.2.	Dane identyfikujące podmiot uprawniony	5
1.4.	Informacje o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za poprzedni rok obrotowy	5
1.5.	Zakres prac i odpowiedzialności	6
1.6.	Informacja o przeprowadzonych badaniach sprawozdań finansowych jednostek objętych konsolidacją	7
1.6.1.	Jednostka dominująca	7
1.6.2.	Pozostałe jednostki objęte konsolidacją	7
2.	Analiza finansowa Grupy Kapitałowej	10
2.1.	Ogólna analiza skonsolidowanego sprawozdania finansowego	10
2.1.1.	Skonsolidowany rachunek zysków i strat	10
2.1.2.	Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	11
2.1.3.	Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	12
2.2.	Wybrane wskaźniki finansowe	14
3.	Część szczegółowa raportu	15
3.1.	Zasady rachunkowości	15
3.2.	Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego	15
3.3.	Metoda konsolidacji	15
3.4.	Wartość firmy z konsolidacji	15
3.5.	Konsolidacja kapitałów i ustalenie udziałów niekontrolujących	15
3.6.	Wyłączenia konsolidacyjne	16
3.7.	Informacje dodatkowe do skonsolidowanego sprawozdania finansowego	16
3.8.	Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej	16

1. Część ogólna raportu

1.1. Dane identyfikujące Grupę Kapitałową

1.1.1. Nazwa Grupy Kapitałowej

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej (dalej „Grupa Kapitałowa”).

1.1.2. Nazwa i siedziba jednostki dominującej

Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie przy al. Jana Pawła II 24 (dalej „Jednostka dominująca”).

1.1.3. Rejestracja Jednostki dominującej w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego

Sąd rejestrowy:	Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego
Data:	30 kwietnia 2001 r.
Numer rejestru:	KRS0000009831
Kapitał zakładowy na koniec okresu sprawozdawczego:	86 352 tys. złotych

1.1.4. Kierownik Jednostki dominującej

Funkcje kierownika Jednostki dominującej sprawuje Zarząd Jednostki dominującej.

W skład Zarządu Jednostki dominującej na dzień sporządzenia niniejszego raportu wchodzi:

- Michał Krupiński – Prezes Zarządu
- Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu
- Roger Hodgkiss – Członek Zarządu
- Beata Kozłowska-Chyła – Członek Zarządu
- Dariusz Krzewina – Członek Zarządu
- Robert Pietryszyn – Członek Zarządu
- Paweł Surówka – Członek Zarządu

W okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do daty sporządzenia niniejszego raportu w składzie Zarządu Jednostki dominującej miały miejsce następujące zmiany:

- w dniu 30 czerwca 2015 r. wygasł mandat członka Zarządu Jednostki dominującej Ryszarda Trepczyńskiego;
- w dniu 8 grudnia 2015 r. Andrzej Klesyk i Witold Jaworski złożyli rezygnację z dniem 9 grudnia 2015 r., a Rada Nadzorcza Jednostki dominującej powierzyła Dariuszowi Krzewinie tymczasowe pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu;
- w dniu 19 stycznia 2016 r. Rafał Grodzicki i Tomasz Tarkowski złożyli rezygnację, a Rada Nadzorcza Jednostki dominującej powołała w skład Zarządu następujące osoby:
  - Michała Krupińskiego, któremu powierzono funkcję Prezesa Zarządu;

- Rogera Hodgkiss, któremu powierzono funkcję Członka Zarządu;
- Beatę Kozłowską-Chyłą, której powierzono funkcję Członka Zarządu;
- Roberta Pietryszyna, któremu powierzono funkcję Członka Zarządu;
- Pawła Surówkę, któremu z dniem 20 stycznia 2016 r. powierzono funkcję Członka Zarządu.

1.2. Informacja o jednostkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej

1.2.1. Jednostki objęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym

Pełna lista jednostek zależnych objętych konsolidacją metodą pełną została przedstawiona w punkcie 1.6 niniejszego raportu oraz w notcie 2.2 informacji dodatkowych i not objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Następujące jednostki zależne zostały objęte konsolidacją po raz pierwszy w roku obrotowym kończącym się dnia 31 grudnia 2015 r., w związku z objęciem kontroli przez Jednostkę dominującą:

- Aquaform SA, Aquaform Badprodukte GmbH, Aquaform Ukraine TOW, Aquaform Romania SRL, Morehome.pl sp. z o.o. – jednostki objęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 15 stycznia 2015 r.,
- Rezo-Medica sp. z o.o. – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 23 kwietnia 2015 r.,
- Nasze-Zdrowie sp. z o.o. – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 26 sierpnia 2015 r.,
- PZU FIZ Surowcowy – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 3 września 2015 r.,
- Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o. – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 8 września 2015 r.,
- Medicus w Opolu sp. z o.o. – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 30 września 2015 r.,
- PZU Sejf+ – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 30 września 2015 r.,
- Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 20 listopada 2015 r.,
- PZU FIZ Akcji Focus – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 10 grudnia 2015 r.,
- Alior Bank SA – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 18 grudnia 2015 r.,
- Alior Services sp. z o.o. – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 18 grudnia 2015 r.,
- Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o. – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 18 grudnia 2015 r.,

- Alior Leasing sp. z o.o. – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 18 grudnia 2015 r.,
- Meritum Services ICB SA – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 18 grudnia 2015 r.,
- Money Makers SA – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 18 grudnia 2015 r.,
- New Commerce Services sp. z o.o. – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym od dnia 18 grudnia 2015 r.

Następujące jednostki zależne zostały objęte konsolidacją do momentu utraty kontroli przez Jednostkę dominującą:

- UAB DK PZU Lietuva – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 30 września 2015 r.,
- PZU Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Forte – jednostka objęta skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym w okresie 1 stycznia 2015 r. do 30 czerwca 2015 r.

1.2.2. Jednostki nieobjęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym

Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. następująca jednostka zależna nie została objęta konsolidacją ze względu na brak kontroli przez Jednostkę dominującą: Syta Development sp. z o.o. w likwidacji.

1.3. Dane identyfikujące kluczowego biegłego rewidenta i podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych

1.3.1. Dane identyfikujące kluczowego biegłego rewidenta

Imię i nazwisko: Marcin Dymek
Numer w rejestrze: 9899

1.3.2. Dane identyfikujące podmiot uprawniony

Firma: KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
(„KPMG Audyt”)
Adres siedziby: ul. Inflancka 4A, 00-189 Warszawa
Numer rejestru: KRS 0000339379
Sąd rejestrowy: Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy w Warszawie,
XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego
Numer NIP: 527-26-15-362

KPMG Audyt jest wpisana na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych, prowadzoną przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów, pod numerem 3546.

1.4. Informacje o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za poprzedni rok obrotowy

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok obrotowy kończący się dnia 31 grudnia 2014 r. zostało zbadane przez KPMG Audyt i z dniem 16 marca 2015 r. uzyskało niezmodyfikowaną opinię biegłego rewidenta.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok obrotowy kończący się dnia 31 grudnia 2014 r. zostało zatwierdzone w dniu 30 czerwca 2015 r. przez Walne Zgromadzenie Jednostki dominującej.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok obrotowy kończący się dnia 31 grudnia 2014 r. zostało złożone w Sądzie Rejestrowym w dniu 6 lipca 2015 r.

1.5. Zakres prac i odpowiedzialności

Niniejszy raport został przygotowany dla Walnego Zgromadzenia i Rady Nadzorczej Jednostki dominującej i dotyczy skonsolidowanego sprawozdania finansowego, na które składa się skonsolidowany rachunek zysków i strat oraz skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów za rok obrotowy zakończony dnia 31 grudnia 2015 r., skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 grudnia 2015 r., sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym oraz skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za rok obrotowy zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. oraz informacje dodatkowe i noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Badana Grupa Kapitałowa sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską („MSSF”).

Badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego przeprowadzono zgodnie z umową z dnia 26 czerwca 2014 r., zawartą na podstawie uchwały Rady Nadzorczej z dnia 18 lutego 2014 r. odnośnie wyboru podmiotu uprawnionego do badania rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy PZU.

Badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień rozdziału 7 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r., poz. 330 z późniejszymi zmianami) („ustawa o rachunkowości”) oraz krajowych standardów rewizji finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania wydanych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej i Usług Atestacyjnych (IAASB).

Badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego zostało przeprowadzone w jednostkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej w okresie październik-listopad 2015 r. (badanie wstępne) i styczeń-marzec 2016 r. (badanie końcowe).

Zarząd Jednostki dominującej jest odpowiedzialny za sporządzenie i rzetelną prezentację skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską i z innymi obowiązującymi przepisami prawa oraz sporządzenie sprawozdania z działalności Grupy Kapitałowej.

Naszym zadaniem było, w oparciu o przeprowadzone badanie, wyrażenie opinii i sporządzenie raportu uzupełniającego, odnośnie tego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Zarząd Jednostki dominującej złożył w dniu wydania niniejszego raportu oświadczenie o rzetelności i jasności skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz niezaistnieniu zdarzeń nieujawnionych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, wpływających w sposób znaczący na dane wykazywane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok badany.

W trakcie badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego Zarząd Jednostki dominującej złożył wszystkie żądane przez nas oświadczenia, wyjaśnienia i informacje oraz udostępnił nam wszelkie dokumenty i informacje niezbędne do wydania opinii i przygotowania raportu.

Zakres planowanej i wykonanej pracy nie został w żaden sposób ograniczony. Zakres i sposób przeprowadzonego badania wynika ze sporządzonej przez nas dokumentacji roboczej, znajdującej się w siedzibie KPMG Audyt.

Kluczowy biegły rewident oraz KPMG Audyt spełniają wymóg niezależności od jednostek wchodzących w skład badanej Grupy Kapitałowej w rozumieniu art. 56 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1011 z późniejszymi zmianami).

1.6. Informacja o przeprowadzonych badaniach sprawozdań finansowych jednostek objętych konsolidacją

1.6.1. Jednostka dominująca

Jednostkowe sprawozdanie finansowe Jednostki dominującej za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2015 r. zostało zbadane przez KPMG Audyt, podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych nr 3546 i uzyskało niezmodyfikowaną opinię biegłego rewidenta.

1.6.2. Pozostałe jednostki objęte konsolidacją

Nazwa Jednostki	Podmiot uprawniony do badania	Dzień bilansowy	Rodzaj opinii biegłego rewidenta
Jednostki objęte konsolidacją			
1. Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie SA	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
2. Link 4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	w trakcie badania
3. Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
4. Lietuvos Draudimas AB	KPMG Baltics UAB	31 grudnia 2015	w trakcie badania
5. Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta AAS BALTA	KPMG Baltics SIA	31 grudnia 2015	w trakcie badania
6. PrJSC IC PZU Ukraine	JSC KPMG Audit	31 grudnia 2015	w trakcie badania
7. PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	JSC KPMG Audit	31 grudnia 2015	w trakcie badania
8. UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	KPMG Baltics UAB	31 grudnia 2015	w trakcie badania
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa Kapitałowa Alior Banku			
9. Alior Bank SA	PricewaterhouseCoopers sp. z o.o.	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
10. Alior Services sp. z o.o.	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
11. Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o.	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
12. Alior Leasing sp. z o.o.	PricewaterhouseCoopers sp. z o.o.	31 grudnia 2015	w trakcie badania
13. Meritum Services ICB SA	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
14. Money Makers SA	Ernst & Young Audyt Polska sp. z o.o. sp. k.	31 grudnia 2015	w trakcie badania
15. New Commerce Services sp. z o.o.	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
Jednostki objęte konsolidacją – pozostałe jednostki			
16. Powszechnie Towarzystwo Emerytalne PZU SA	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
17. PZU Centrum Operacji SA	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	w trakcie badania
18. Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji

19. PZU Pomoc SA	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	w trakcie badania
20. PZU Finance AB	KPMG Sweden	31 grudnia 2015	w trakcie badania
21. PZU Finance Sp. z o.o.	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
22. Tower Inwestycje Sp. z o.o.	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	w trakcie badania
23. Ogrodowa-Inwestycje Sp. z o.o.	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	w trakcie badania
24. PZU Zdrowie SA	Sadren Biuro Audytorskie sp. z o.o.	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
25. Centrum Medyczne Medica Sp. z o.o.	Sadren Biuro Audytorskie sp. z o.o.	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
26. Specjalistyczna Przychodnia Przemysłowa Prof-med sp. z o.o.	Sadren Biuro Audytorskie sp. z o.o.	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
27. Sanatorium Uzdrawiskowe Krystynka Sp. z o.o.	Sadren Biuro Audytorskie sp. z o.o.	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
28. Przedsiębiorstwo Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ELVITA – Jaworzno III sp. z o.o. („Elvita”)	Sadren Biuro Audytorskie sp. z o.o.	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
29. Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o. („Proelmed”)	Katarzyna Walewska Biuro Rachunkowe Biegłego Rewidenta	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
30. Rezo-Medica sp. z o.o.	Sadren Biuro Audytorskie sp. z o.o.	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
31. Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.	Sadren Biuro Audytorskie sp. z o.o.	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
32. Nasze-Zdrowie sp. z o.o.	Sadren Biuro Audytorskie sp. z o.o.	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
33. Medicus w Opolu sp. z o.o.	Sadren Biuro Audytorskie sp. z o.o.	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
34. Arm Property sp. z o.o.	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
35. Ipsilon Sp. z o.o.	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
36. PZU Asset Management SA	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	w trakcie badania
37. Międzyzakładowe Pracownicze Towarzystwo Emerytalne PZU SA w likwidacji	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
38. Omicron SA	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
39. Omicron Bis SA	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
40. Sigma BIS SA	MG Profit sp. z o.o.	31 grudnia 2015	w trakcie badania
41. LLC SOS Services Ukraine	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
42. L4C sp. z o.o.	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
Jednostki objęte konsolidacją - Grupa Kapitałowa			
Armatura			
43. Armatura Kraków SA	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	w trakcie badania
44. Armatoora SA	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	w trakcie badania
45. Armaton SA	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	w trakcie badania
46. Aquaform SA	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	w trakcie badania
47. Aquaform Badprodukte GmbH	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
48. Aquaform Ukraine TOW	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
49. Aquaform Romania SRL	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
50. Morehome.pl sp. z o.o.	nie podlega badaniu	31 grudnia 2015	-
Jednostki objęte konsolidacją – fundusze inwestycyjne			
51. PZU SFIO Universum	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
52. PZU FIZ Dynamiczny	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
53. PZU FIZ Sektora Nieruchomości ¹	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
54. PZU FIZ Sektora Nieruchomości ²	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
55. FIZ Aktywów Niepublicznych BIS1	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
56. FIZ Aktywów Niepublicznych BIS2	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji

57. PZU FIZ Surowcowy	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
58. PZU Sejf+	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
59. PZU Dłużny Rynków Wschodzących (Globalnej Alokacji)	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
60. PZU Akcji Rynków Wschodzących	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
61. PZU Akcji Spółek Dywidendowych	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
62. PZU FIO Gotówkowy	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji
63. PZU FIZ Akcji Focus	KPMG Audyt	31 grudnia 2015	bez modyfikacji

¹ W skład Grupy Kapitałowej PZU wchodzi również zależne spółki prawa handlowego mające charakter jednostek specjalnego przeznaczenia inwestujące w nieruchomości będące w portfelach funduszy PZU FIZ Sektora Nieruchomości i PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2, których liczba dla każdego z ww. funduszy wynosiła, odpowiednio, 24 i 11. Spośród wszystkich wskazanych spółek, 24 spółki posiadające w swoim portfelu nieruchomości podlegają badaniu przez KPMG Audyt, a na dzień sporządzenia niniejszego raportu badania te są w trakcie realizacji.

2. Analiza finansowa Grupy Kapitałowej

2.1. Ogólna analiza skonsolidowanego sprawozdania finansowego

2.1.1. Skonsolidowany rachunek zysków i strat

	1.01.2015 - 31.12.2015 '000 zł	% składki przypisanej brutto	1.01.2014 - 31.12.2014 '000 zł	% składki przypisanej brutto
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	18 359 044		16 884 639	
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto	(366 702)	2,0%	(349 912)	2,1%
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	17 992 342	98,0%	16 534 727	97,9%
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto	(607 471)	3,3%	(105 357)	0,6%
Składki zarobione netto	17 384 871	94,7%	16 429 370	97,3%
Przychody z tytułu prowizji i opłat	242 799	1,3%	350 764	2,1%
Przychody netto z inwestycji	1 571 268	8,6%	1 704 649	10,1%
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	(223 239)	1,2%	427 147	2,5%
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	391 248	2,1%	515 111	3,1%
Pozostałe przychody operacyjne	803 432	4,4%	537 633	3,2%
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	(12 282 925)	66,9%	(11 733 228)	69,5%
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	425 823	2,3%	191 520	1,1%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(11 857 102)	64,6%	(11 541 708)	68,4%
Koszty odsetkowe	(117 433)	0,6%	(147 285)	0,9%
Koszty akwizycji	(2 376 305)	12,9%	(2 147 024)	12,7%
Koszty administracyjne	(1 657 878)	9,0%	(1 527 699)	9,0%
Pozostałe koszty operacyjne	(1 222 276)	6,7%	(907 740)	5,4%
Zysk z działalności operacyjnej	2 939 385	16,0%	3 693 218	21,9%
Udział w zyskach netto jednostek wycenianych metodą praw własności	4 348	0,0%	(1 525)	0,0%
Zysk brutto	2 943 733	16,0%	3 691 693	21,9%
Podatek dochodowy	(601 537)	3,3%	(724 066)	4,3%
Zysk netto, w tym:	2 342 196	12,8%	2 967 627	17,6%
- zysk przypisywany właścicielom kapitału własnego jednostki dominującej	2 342 355	12,8%	2 967 731	17,6%
- zyski (straty) przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących	(159)	0,0%	(104)	0,0%

2.1.2. Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

	1.01.2015 - 31.12.2015 '000 zł	% zysku netto	1.01.2014 - 31.12.2014 '000 zł	% zysku netto
Zysk netto	2 342 196		2 967 627	
Inne całkowite dochody	5 766	0,2%	17 193	0,6%
Podlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat				
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	(3 165)	0,1%	10 580	0,4%
Różnice kursowe z przeliczenia	2 492	0,1%	8 475	0,3%
Inne całkowite dochody jednostek wycenianych MPW	(6 574)	0,3%	2 287	0,1%
Inne całkowite dochody jednostek wycenianych MPW	917	0,0%	(182)	0,0%
Niepodlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat				
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	8 931	0,4%	6 613	0,2%
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	7 201	0,3%	13 504	0,5%
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	1 730	0,1%	(6 891)	0,2%
Dochody całkowite netto, razem	2 347 962	100,2%	2 984 820	100,6%
Dochody całkowite przypisywane właścicielom kapitału własnego jednostki dominującej	2 348 136	100,3%	2 984 916	100,6%
Dochody całkowite przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących	(174)	0,0%	(96)	0,0%

2.1.3. Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

AKTYWA	31.12.2015	%	31.12.2014	%
	'000 zł	aktywów	'000 zł	aktywów
Wartość firmy	1 506 445	1,4%	769 044	1,1%
Wartości niematerialne	1 393 168	1,3%	868 692	1,3%
Inne aktywa	698 964	0,7%	235 250	0,3%
Odroczone koszty akwizycji	1 154 742	1,1%	712 066	1,1%
Szacowane regresy i odzyski	114 229	0,1%	127 262	0,2%
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	1 096 852	1,0%	753 115	1,1%
Rzeczowe aktywa trwałe	1 299 788	1,2%	1 001 609	1,5%
Nieruchomości inwestycyjne	1 171 721	1,1%	2 236 062	3,3%
Jednostki wyceniane metodą praw własności	54 065	0,1%	66 311	0,1%
Aktywa finansowe	89 305 847	84,7%	56 759 976	84,0%
Utrzymywane do terminu wymagalności	17 370 126	16,5%	19 983 689	29,6%
Dostępne do sprzedaży	7 744 689	7,3%	2 985 322	4,4%
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	20 648 403	19,6%	19 096 484	28,3%
Pochodne instrumenty zabezpieczające	139 578	0,1%	-	-
Pożyczki	43 403 051	41,2%	14 694 481	21,7%
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	349 189	0,3%	26 957	0,0%
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych	3 270 793	3,1%	3 085 432	4,6%
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	67 295	0,1%	368	0,0%
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	2 439 863	2,3%	324 007	0,5%
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	1 506 048	1,4%	606 610	0,9%
Aktywa, razem	105 429 009	100,0%	67 572 761	100,0%

KAPITAŁY I ZOBOWIĄZANIA	31.12.2015	%	31.12.2014	%
	'000 zł	aktywów	'000 zł	aktywów
Kapitały				
Wyemitowany kapitał podstawowy oraz inne kapitały przypadające udziałowcom jednostki dominującej	12 923 719	12,3%	13 166 336	19,5%
Kapitał podstawowy	86 352	0,1%	86 352	0,1%
Pozostałe kapitały	10 141 607	9,6%	9 885 791	14,6%
Niepodzielony wynik	2 695 760	2,6%	3 194 193	4,7%
Zysk z lat ubiegłych	353 405	0,3%	226 462	0,3%
Zysk netto	2 342 355	2,2%	2 967 731	4,4%
Udziały niekontrolujące	2 255 188	2,1%	1 292	0,0%
Kapitały, razem	15 178 907	14,4%	13 167 628	19,5%
Zobowiązania				
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	41 280 321	39,2%	40 166 885	59,4%
Rezerwy na świadczenia pracownicze	117 398	0,1%	120 070	0,2%
Inne rezerwy	108 109	0,1%	191 206	0,3%
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	509 157	0,5%	398 433	0,6%
Zobowiązania finansowe	44 487 823	42,2%	9 403 244	13,9%
Inne zobowiązania	3 678 011	3,5%	3 819 511	5,7%
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	69 283	0,1%	53 770	0,1%
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami trwałymi zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	-	0,0%	252 014	0,4%
Zobowiązania, razem	90 250 102	85,6%	54 405 133	80,5%
Kapitały i zobowiązania, razem	105 429 009	100,0%	67 572 761	100,0%

2.2. Wybrane wskaźniki finansowe

	2015	2014	2013
Wskaźnik rentowności sprzedaży = Zysk (strata) netto / Składka przypisana brutto	12,8%	17,6%	20,0%
Wskaźnik rentowności działalności lokacyjnej = Dochody z lokat / Średnia wartość aktywów finansowych	2,4%	4,9%	4,5%
Wskaźnik poziomu szkodowości na bazie składki brutto = (Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto + zmiana stanu rezerw na niewypłacone Odszkodowania i świadczenia brutto) / Składka zarobiona brutto	69,2%	72,5%	67,9%
Wskaźnik poziomu szkodowości na udziale własnym = (Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym + zmiana stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym) / Składka zarobiona na udziale własnym	68,2%	70,3%	68,7%
Wskaźnik zatrzymania składki = Składka przypisana na udziale własnym / Składka przypisana brutto	98,0%	97,9%	98,4%
Wskaźnik zatrzymania odszkodowań i świadczeń = Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym / Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	96,5%	98,4%	99,7%
Wskaźnik kosztów akwizycji = Koszty akwizycji ¹ / Składka przypisana brutto	15,4%	13,4%	12,4%
Wskaźnik kosztów administracyjnych = Koszty administracyjne / Składka przypisana brutto	9,0%	9,0%	8,5%
Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej = Koszty działalności ubezpieczeniowej ² / Składka zarobiona na udziale własnym	23,2%	22,4%	21,1%

¹ Koszty akwizycji obejmują wartości zarachowane bez zmiany stanu aktywowanych kosztów akwizycji

² Koszty działalności obejmują koszty akwizycji (ze zmianą stanu aktywowanych kosztów akwizycji) i koszty administracyjne

3. Część szczegółowa raportu

3.1. Zasady rachunkowości

Jednostka dominująca posiada aktualną dokumentację opisującą stosowane w Grupie Kapitałowej zasady rachunkowości, przyjęte przez Zarząd Jednostki dominującej.

Przyjęte zasady rachunkowości zostały przedstawione w nocie 5 informacji dodatkowych i not objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, w zakresie wymaganym przez MSSF.

Ze względu na fakt, iż nie wszystkie jednostki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej stosują jednakowe zasady rachunkowości, zgodnie z zasadami stosowanymi przez Jednostkę dominującą, dla potrzeb sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego dokonano odpowiednich przekształceń sprawozdań finansowych tych jednostek, dostosowując dane do zasad rachunkowości stosowanych w Jednostce dominującej.

Sprawozdania finansowe jednostek objętych skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym zostały sporządzone na koniec tego samego okresu sprawozdawczego, co sprawozdanie finansowe Jednostki dominującej.

3.2. Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej zostało sporządzone zgodnie z MSSF i innymi obowiązującymi przepisami.

Podstawę sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowiła dokumentacja konsolidacyjna.

3.3. Metoda konsolidacji

Zastosowana metoda konsolidacji została przedstawiona w nocie 5.2 informacji dodatkowych i not objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

3.4. Wartość firmy z konsolidacji

Sposób ustalenia wartości firmy z konsolidacji został przedstawiony w notach 2.4, 5.4, 6.2.2 oraz 26 informacji dodatkowych i not objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

3.5. Konsolidacja kapitałów i ustalenie udziałów niekontrolujących

Kapitałem zakładowym Grupy Kapitałowej jest kapitał zakładowy Jednostki dominującej.

Wyliczenia pozostałych składników kapitału własnego Grupy Kapitałowej dokonano poprzez dodanie do poszczególnych składników kapitału własnego Jednostki dominującej odpowiednich składników kapitału własnego jednostek zależnych objętych skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym, odpowiadających procentowemu udziałowi Jednostki dominującej w kapitale własnym jednostek zależnych według stanu na koniec okresu sprawozdawczego.

Do kapitału własnego Grupy Kapitałowej włączono tylko te części odpowiednich składników kapitału własnego jednostek zależnych, które powstały od dnia objęcia kontroli nad nimi przez Jednostkę dominującą.

Wyliczenia udziałów niekontrolujących w jednostkach zależnych objętych skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym dokonano na podstawie procentowego udziału udziałów niekontrolujących w aktywach netto jednostek zależnych według stanu na koniec okresu sprawozdawczego.

3.6. Wyłączenia konsolidacyjne

Dokonano wyłączeń konsolidacyjnych dotyczących wewnątrzgrupowych rozrachunków.

Podczas konsolidacji dokonano wyłączeń dotyczących transakcji pomiędzy jednostkami Grupy, pozostałych wewnątrzgrupowych przychodów i kosztów operacyjnych oraz kosztów i przychodów finansowych.

Dane, stanowiące podstawę do wyłączeń, uzyskano z ksiąg rachunkowych jednostek konsolidowanych metodą pełną, które podlegały badaniu lub innym procedurom audytowym i uzgodniono z informacjami uzyskanymi od audytorów jednostek zależnych.

3.7. Informacje dodatkowe do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Dane zawarte w informacji dodatkowej i notach objaśniających do skonsolidowanego sprawozdania finansowego zawierające opis znaczących zasad rachunkowości oraz inne informacje objaśniające zostały przedstawione, we wszystkich istotnych aspektach, kompletnie i prawidłowo. Dane te stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

3.8. Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej

Sprawozdanie z działalności Grupy Kapitałowej uwzględnia, we wszystkich istotnych aspektach, informacje, o których mowa w art. 49 ustawy o rachunkowości, w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2014 r., poz. 133) oraz w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. z 2009 r., Nr 226, poz. 1825) i są one zgodne z informacjami zawartymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

W imieniu KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.

Nr ewidencyjny 3546

ul. Inflancka 4A

00-189 Warszawa

.....
Marcin Dymek

Kluczowy biegły rewident

Nr ewidencyjny 9899

Komandytariusz, Pełnomocnik

.....
Stacy Ligas

Członek Zarządu KPMG Audyt Sp. z o.o.,
Komplementariusza KPMG Audyt Spółka
z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k.

Warszawa, 14 marca 2016 r.

Sprawozdanie Zarządu
z działalności PZU
za 2015 rok

01	KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA PZU	4
02	OTOCZENIE ZEWNĘTRZNE W 2015 ROKU	12
	2.1 PODSTAWOWE TRENDY W POLSKIEJ GOSPODARCE	14
	2.2 SYTUACJA NA RYNKACH FINANSOWYCH	15
	2.3 REGULACJE DOTYCZĄCE RYNKU UBEZPIECZEŃ W POLSCE	17
	2.4 CZYNNIKI MAKROEKONOMICZNE, KTÓRE MOGĄ MIEĆ WPŁYW NA DZIAŁALNOŚĆ POLSKIEGO SEKTORA UBEZPIECZEŃ ORAZ DZIAŁALNOŚĆ PZU W 2016 ROKU	21
03	DZIAŁALNOŚĆ PZU	24
	3.1 STRUKTURA GRUPY KAPITAŁOWEJ PZU	26
	3.2 PZU– DZIAŁALNOŚĆ NA POLSKIM RYNKU UBEZPIECZEŃ MAJĄTKOWYCH I POZOSTAŁYCH OSOBOWYCH	27
04	STRATEGIA ROZWOJU	31
	4.1 KLUCZOWE KIERUNKI ROZWOJU GRUPY PZU W LATACH 2016 - 2020	33
	4.2 REALIZACJA KLUCZOWYCH PROJEKTÓW ORAZ INICJATYW W 2015 ROKU	36
05	ORGANIZACJA, INFRASTRUKTURA ORAZ ZASOBY LUDZKIE	39
	5.1 KANAŁY SPRZEDAŻY I OBSŁUGI	41
	5.2 ZARZĄDZANIE KADRAMI	44
	5.3 MARKETING	47
06	WYNIKI FINANSOWE	49
	6.1 GŁÓWNE CZYNNIKI MAJĄCE WPŁYW NA OSIĄGNIĘTY WYNIK FINANSOWY	51
	6.2 SKŁADKA PRZYPISANA BRUTTO	53
	6.3 DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA	53
	6.4 ODSZKODOWANIA I REZERWY TECHNICZNO-UBEZPIECZENIOWE	54
	6.5 KOSZTY AKWIZYCJI I ADMINISTRACYJNE	55
	6.6 WYNIK NA POZOSTAŁYCH PRZYCHODACH I KOSZTACH TECHNICZNYCH I OPRACYJNYCH	55
	6.7 STRUKTURA AKTYWÓW I PASYWÓW	55
	6.8 UDZIAŁ SEGMENTÓW BRANŻOWYCH W TWORZENIU WYNIKU PZU	57
	6.9 WSKAŹNIKI SPRAWNOŚCI DZIAŁANIA	58
07	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM	61
	7.1 ZARZĄDZANIE RYZYKIEM	63
	7.2 DZIAŁALNOŚĆ REASEKURACYJNA	64
	7.3 ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM	65
08	PZU NA RYNKU KAPITAŁOWYM I RYNKU DŁUŻNYM	66

	8.1 NOTOWANIA PZU ORAZ WSKAŹNIKI RYNKU KAPITAŁOWEGO	68
	8.2 RELACJE INWESTORSKIE	69
	8.3 REKOMENDACJE ANALITYKÓW	69
	8.4 POLITYKA DYWIDENDOWA	69
	8.5 RATING	70
<hr/>		
09	ŁAD KORPORACYJNY	72
	9.1 ZBIORY ZASAD ŁADU KORPORACYJNEGO STOSOWANE PRZEZ PZU	74
	9.2 STOSOWANIE DOBRYCH PRAKTYK SPÓŁEK NOTOWANYCH NA GPW	74
	9.3 STOSOWANIE ZASAD ŁADU KORPORACYJNEGO DLA INSTYTUCJI NADZOROWANYCH	75
	9.4 SYSTEM KONTROLI W PROCESIE SPORZĄDZANIA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH	77
	9.5 PODMIOT UPRAWNIONY DO BADANIA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH	78
	9.6 KAPITAŁ ZAKŁADOWY I AKCJONARIUSZE PZU; AKCJE BĘDĄCE W POSIADANIU CZŁONKÓW WŁADZ	79
	9.7 STATUT PZU	82
	9.8 WALNE ZGROMADZENIE, RADA NADZORCZA I ZARZĄD	82
	9.9 WYNAGRODZENIA CZŁONKÓW WŁADZ	92
<hr/>		
10	OŚWIADCZENIA ZARZĄDU	93
	ZAŁĄCZNIK: DANE FINANSOWE	97
	ZAŁĄCZNIK: SŁOWNIK TERMINÓW	100

1 Krótka charakterystyka PZU

Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A. (PZU, Emitent, Zakład, Spółka) jest największym ubezpieczycielem działającym na rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w Polsce z udziałem rynkowym na poziomie 31,2%¹ oraz jednym z największych w Europie Środkowo-Wschodniej.

PZU stoi na czele Grupy Kapitałowej PZU SA (Grupa PZU, Grupa).

Działania PZU skoncentrowane są na 3 obszarach biznesowych: Ubezpieczeniach, Inwestycjach i Zdrowiu poprzez spółki zależne i stowarzyszone.

Wartości, cele i aspiracje PZU

„Zapewniamy spokój z myślą o przyszłości”

Aspiracją PZU jest odróżnienie się od obecnych i potencjalnych konkurentów poprzez nieprzerwane umacnianie pozycji rynkowej dzięki skoncentrowaniu podejmowanych działań wokół satysfakcji i lojalności jej klientów.

Wartości PZU

Trzy podstawowe wartości PZU to: Przejrzystość, Innowacyjność i Efektywność. Wartości te stanowią podstawę relacji z klientami, akcjonariuszami, pracownikami i wszystkimi innymi interesariuszami PZU.

Przejrzystość - Produkty bez gwiazdek

PZU oferuje klientom produkty bez gwiazdek – rozwiązania bez ukrytych opłat czy niedopowiedzianych ograniczeń i wyłączeń odpowiedzialności. Opisy warunków produktów oferowanych przez PZU przygotowywane są prostym i zrozumiałym językiem. Pozwala to uniknąć nieporozumień i mieć pewność, że klient wie czego ma oczekiwać w ramach realizacji przez PZU przyjętych przez nią zobowiązań.

Innowacyjność

Wobec nieustannie zmieniającego się otoczenia, rosnących oczekiwań klientów i działań konkurencyjnych firm, PZU dąży do ciągłego udoskonalania zarówno swojej oferty jak i procesów wewnątrz organizacji. Aby zapewnić zrozumienie w całej organizacji co do stawianych celów długoterminowych, w 2015 roku wdrożono Strategię Innowacyjności Grupy PZU.

Strategia innowacyjności szczególną wagę przywiązuje do propagowania wzorów kulturowych sprzyjających innowacyjności, w tym otwartość na zmiany, wychodzenie poza schematy oraz stworzenie przestrzeni dla eksperymentowania, ze szczególnym uwzględnieniem metody „próbuj i sprawdzaj”, pozwalającej na wytworzenie nowych metod działania, a w konsekwencji nowych propozycji dla klientów. Strategia ta jest realizowana m.in. poprzez odpowiedni dobór pracowników, którzy realizując długoterminowe cele biznesowe starają się przełamywać istniejące wzorce zachowań oraz stare procesy. Jednocześnie założono proces ewaluacji procesów innowacyjnych, poprzez wprowadzenie mierników, jak liczba innowacji w całości zgłaszanych pomysłów lub liczba innowacji zrealizowanych do całości liczby innowacji, wartość oszczędności i dodatkowych przychodów uzyskanych w wyniku wdrożenia innowacji.

¹ Udział PZU liczony z uwzględnieniem reasekuracji czynnej PZU wobec Link4

WARTOŚĆ DLA KLIENTA

NASZE CELE

KIERUNKI ROZWOJU

zapewniamy klientom
spokój i poczucie
bezpieczeństwa

dostarczamy najlepszej
jakości produkty
po atrakcyjnej cenie

inspirujemy naszych
pracowników

jesteśmy
strażnikiem rynku

NASZE WARTOŚCI

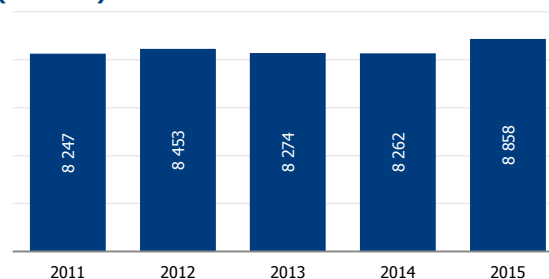

Innowacyjne produkty wyznaczają nowe standardy rynkowe. Od 2015 roku możliwe jest skorzystanie w placówkach PZU z komunikacji w języku migowym. W 2014 roku PZU jako pierwszy wprowadził na rynek możliwość bezpośredniej likwidacji szkód. Korzystając z usług PZU, klienci mogą jednocześnie skorzystać z nowoczesnej floty 300 aut zastępczych hybrydowych. Promując w procesie likwidacji szkód ekologiczne rozwiązania PZU proponuje - zamiast korzystania z samochodów zastępczych - otrzymanie na własność roweru. Z myślą o współpracy z klientami korporacyjnymi stworzono PZU Lab, pomagające klientom poprawić ich procesy zarządzania ryzykiem i przez to zmniejszenie prawdopodobieństwa zajścia zdarzeń objętych polisą, a tym samym obniżenie jej ceny. Nowatorskie produkty PZU, w ramach pełnienia roli „strażnika rynku” wyznaczają jednocześnie wysokie standardy relacji z klientami.

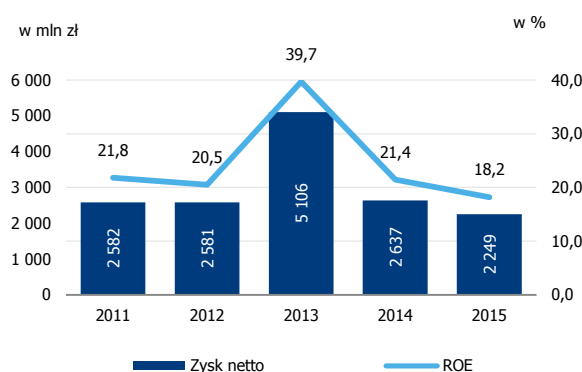
Efektywność

Efektywność operacyjna jest niezbędnym warunkiem budowy konkurencyjnej oferty rynkowej jak i wypełnienia zobowiązań PZU wobec akcjonariuszy, pracowników, dostawców i innych partnerów biznesowych. Jednym z kluczowych projektów mających na celu zwiększenie operacyjnej efektywności jest platforma Everest – system wdrażany od 2014 roku w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych. Wysoka efektywność operacyjna w połączeniu ze skalą działalności sprawiają, iż PZU ma możliwość osiągnięcia efektywności kosztowej na poziomie niedostępnym dla innych graczy rynkowych. Łącząc ponadprzeciętną efektywność kosztową z innowacyjną ofertą, PZU pełni rolę „strażnika rynku” – lidera branży dbającego o wysokie standardy oferty rynkowej.

Składka przypisana brutto (w mln zł)

Zysk netto (w mln zł) i ROE (w %)

Klienci

Z usług i produktów PZU (i PZU Życie) korzysta blisko 16 mln klientów w Polsce. W 2015 roku badania wykazały, że poziom zadowolenia klientów PZU, na rzecz których w ciągu ostatnich 12 miesięcy prowadzona była likwidacja szkody przez PZU lub miały miejsce wypłaty świadczenia przez PZU Życie, jest o 7 p.p. wyższy niż u konkurentów. Wśród klientów PZU (i PZU Życie) wskaźnik NPS (Net Promoter Score) wyniósł 11%².

PZU konsekwentnie stara się być jak najbliżej swoich obecnych i potencjalnych klientów - ich potrzeb, ambicji i aspiracji. Wszystkie podejmowane działania – od koncepcji produktów ubezpieczeniowych, przez kanały kontaktu z klientami, po działalność z zakresu Społecznej Odpowiedzialności Biznesu są zaprojektowane tak, by oferta PZU była jak najlepiej

² Badanie realizowane miesięcznie przez GFK Polonia na zlecenie PZU. Przedstawione dane są skumulowanym wynikiem pomiarów miesięcznych od stycznia do grudnia 2015 roku.

dopasowana do wymagań jej klientów. Celem PZU jest możliwie najlepsze zaadresowanie wymagań klientów na

oferta w regionie Europy Środkowej i Wschodniej od początku gospodarczej transformacji, i jednocześnie największe IPO, a w całej Europie od 2007 roku.

KPI	2015	2014	2013	2012	2011
ROE	18,2%	21,4%	39,7%	20,5%	21,8%
Wskaźnik mieszany (COR)	93,2%	94,7%	87,3%	92,3%	94,9%
Dividend yield*	8,8%	7,0%	11,1%	5,1%	8,4%

* Dywidenda zaliczkowa w kalkulowana w roku płatności

każdym poziomie wzajemnych relacji - od wyboru produktów ubezpieczeniowych, przez preferencje dotyczące kanałów komunikacji i sprzedaży po kwestie związane z likwidacją szkód i wypłatą świadczeń. W swoich działaniach PZU wykorzystuje narzędzia i metody Big Data, wspomagające segmentację i profilowanie klientów (zarówno indywidualnych jak i korporacyjnych), identyfikację czynników wpływających na rezygnacje klientów, czy lepsze adresowanie potrzeb klientów poprzez zastosowanie modeli predykcyjnych.

Oferta Produktowa

Oferta PZU jest najszerszą ofertą ubezpieczeniową na rynku polskim. Obejmuje ponad 200 rodzajów ubezpieczeń skierowanych do wszystkich Segmentów Klientów.

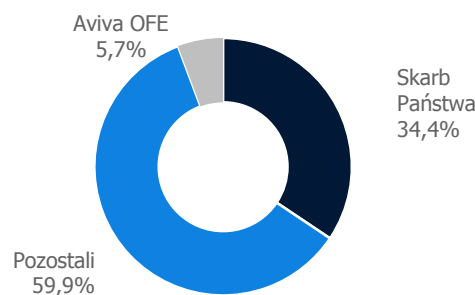
Kanały sprzedaży i obsługi klientów

Istotnym elementem oferty PZU jest największa na rynku Polskim sieć placówek własnych i innych możliwości kontaktu klienta z PZU. Obok 414 placówek własnych, PZU stawia do dyspozycji klientów ponad 6 500 Agentów współpracujących z nim na zasadach wyłączności, ponad 3 100 multiagencji, blisko 1 000 brokerów ubezpieczeniowych, kanały direct (internet, call centre) oraz sieć sprzedaży 8 współpracujących banków i 6 innych partnerów strategicznych.

Wartość dla akcjonariuszy

Od 2010 roku PZU jest spółką notowaną na GPW w Warszawie. Wartość pierwszej oferty publicznej (IPO) PZU wyniosła blisko 8,1 mld zł. Było to największe IPO w historii polskiego rynku kapitałowego, największa

Struktura akcjonariatu PZU na 31.12.2015 roku*

*zgodnie z Raportem Bieżącym 3/2016

Kluczowym akcjonariuszem PZU pozostaje Ministerstwo Skarbu Państwa reprezentujące 34,4% udziału w kapitale. Pozostali akcjonariusze to zarówno Polscy jak i światowi inwestorzy instytucjonalni (różnego rodzaju fundusze inwestycyjne i emerytalne) jak i szeroka rzesza inwestorów indywidualnych (tylko w ramach IPO akcje PZU nabyło ponad 250 tys. indywidualnych inwestorów).

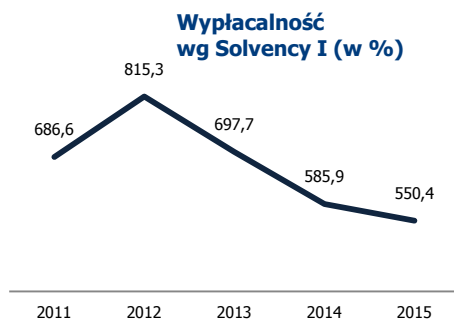
Głównym wskaźnikiem służącym pomiarowi efektywności budowy wartości Grupy stosowanym w komunikacji z rynkiem kapitałowym jest TSR (*Total Shareholder Return*). Dzięki dbałości o generowanie wysokich wolnych przepływów gotówkowych, Grupa zgodnie z preferencjami swoich akcjonariuszy wypłaca corocznie wysokie dywidendy, stanowiące istotny komponent TSR.

W 2015 roku PZU wypłacił w formie dywidendy blisko 2,6 mld zł, co daje stopę dywidendy (liczoną do ceny akcji na koniec 2015 roku tj. 34,0 zł) na poziomie 8,8%. Od debiutu giełdowego, PZU wypłacił już prawie

15 mld zł w formie dywidend, a całkowita stopa zwrotu z inwestycji w akcje PZU (TSR) wyniosła 64,2%.

Silna pozycja kapitałowa

PZU może poszczycić się wyjątkowo wysokimi wskaźnikami bezpieczeństwa kapitałowego w porównaniu do innych grup ubezpieczeniowych. I tak, zgodnie z przepisami Solvency I, na koniec 2015 roku PZU posiadał wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi na poziomie 550,4%.

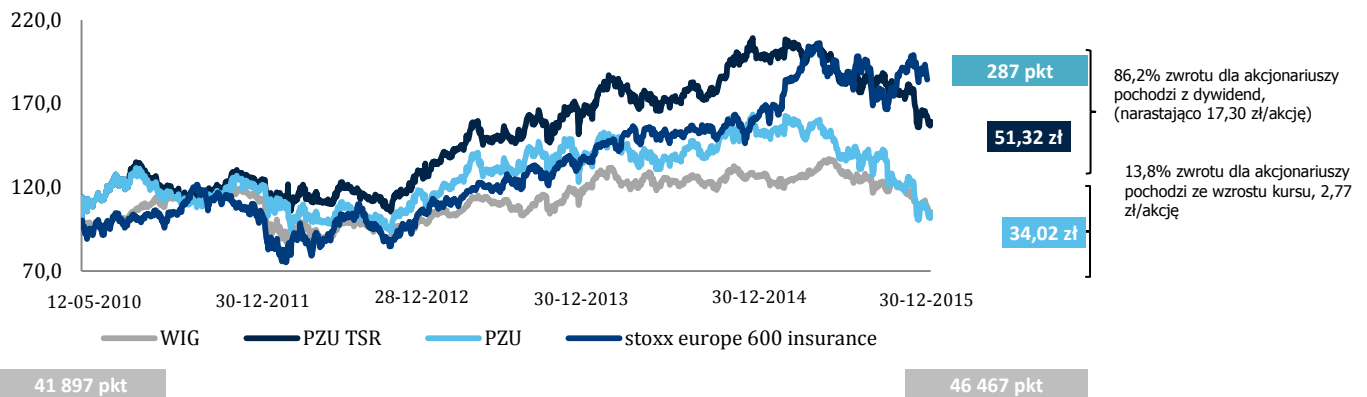
Od dnia 1 stycznia 2016 roku ustawą z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej wprowadzono do polskiego reżimu prawnego nowe wymagania kapitałowe – Solvency II. Zgodnie z nową ustawą, kalkulację wymogu kapitałowego oparto o ryzyka rynkowe, aktuarialne (ubezpieczeniowe), niewypłacalności kontrahenta, katastroficzne i operacyjne.

PZU nie opublikował wyników dotyczących wskaźnika wypłacalności wg Solvency II na poziomie jednostkowym. Na podstawie szacunków wg stanu na koniec trzeciego kwartału 2015 roku wskaźnik wypłacalności (liczony wg formuły standardowej Solvency II) dla Grupy PZU wyniósł 296,1%³. Tak wysokie wskaźniki stawiają Grupę PZU wśród grup ubezpieczeniowych o najwyższej sile kapitałowej.

Od 2009 roku PZU podlega ocenie ratingowej przez Standard & Poor's. Dnia 21 stycznia 2016 roku rating PZU nadawany przez tę agencję został obniżony z poziomu „A” do „A-” z negatywną perspektywą ratingową. Decyzja o obniżeniu ratingu PZU była konsekwencją obniżenia oceny ratingowej Polski z „A-” do „BBB+” z perspektywą „negatywny” tydzień wcześniej i nie miała związku z sytuacją spółki, która wykazuje bardzo wysoki poziom kapitalizacji i bezpieczeństwa w ramach prowadzonej działalności. Zgodnie z zasadami nadawania ratingu ocena PZU może być jedynie o jeden stopień wyższa od oceny kraju, stąd maksymalny poziom ratingu jaki S&P może nadać PZU to „A -”.

³ Dane nieaudytowane

Notowania cen akcji PZU od debiutu na GPW w Warszawie (12.05.2010=100) do dnia 31.12.2015 roku

PZU TSR - całkowita stopa zwrotu dla akcjonariuszy, uwzględnia dywidendę wypłaconą przez PZU

Podstawowe dane PZU za lata 2011-2015 (w mln zł)

Dane z rachunku zysków i strat	2015	2014	2013	2012	2011
Składki przypisane brutto (w mln zł)	8 858	8 262	8 274	8 453	8 247
Składki zarobione netto (w mln zł)	7 898	7 903	8 108	8 277	7 906
Odszkodowania i świadczenia (w mln zł)	5 037	5 231	5 047	5 473	5 387
Koszty akwizycji, w tym prowizje reasekuracyjne (w mln zł)	1 571	1 523	1 367	1 495	1 485
Koszty administracyjne (w mln zł)	754	729	663	676	634
Wynik techniczny (w mln zł)	636	564	1 062	640	332
Wynik netto na działalności inwestycyjnej (w mln zł)	2 024	2 568	4 633	2 473	2 844
Zysk (strata) brutto (w mln zł)	2 476	2 855	5 391	2 924	2 742
Zysk (strata) netto (w mln zł)	2 249	2 637	5 106	2 581	2 582
Aktywa ogółem (w mln zł)	36 358	34 630	30 137	29 913	27 398
Aktywa finansowe (w mln zł)	32 356	31 031	27 609	27 591	24 883
Kapitały własne (w mln zł)	12 379	12 329	12 260	13 453	11 745
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe (w mln zł)	17 540	16 861	15 913	14 933	13 895

Najważniejsze wydarzenia w 2015 roku

<p>Ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe</p>	<p>Składka przypisana brutto w wysokości 8 858,0 mln zł, oznacza wzrost o 7,2% w relacji do 2014 roku. Wzrost przypisu w ubezpieczeniach komunikacyjnych w wyniku zawarcia umów reasekuracji czynnej z nowo nabytymi spółkami zależnymi.</p> <p>Lider na rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych z udziałem na poziomie 31,2%⁴ (po trzech kwartałach 2015 roku).</p> <p>Lider na rynku ubezpieczeń komunikacyjnych 35,6%⁴ (stan po trzech kwartałach 2015 roku).</p>
<p>Infrastruktura</p>	<p>Zakończenie I fazy wdrażania systemu informatycznego dla polis majątkowych <i>Everest</i>. Udostępnienie systemu blisko 19 tys. użytkownikom końcowym.</p> <p>Rozpoczęcie bezpośredniej likwidacji szkód w ramach rozliczeń w PIU.</p> <p>Utworzenie własnej floty samochodów zastępczych wykorzystywanych w ramach likwidacji szkód, składającej się z 300 aut hybrydowych.</p>
<p>Zarządzanie kadrami</p>	<p>Średnioroczne zatrudnienie na poziomie 7,8 tys. w przeliczeniu na pełne etaty.</p> <p>Restrukturyzacja zatrudnienia w PZU i PZU Życie.</p> <p>VI miejsce w rankingu Pracodawca Roku organizowanym przez AIESEC.</p> <p>Wdrożenie Strategii Innowacji - propagowanie wzorów kulturowych sprzyjających innowacyjności.</p> <p>Szeroki program szkoleń i programów rozwojowych dla pracowników - SmartUp, TalentUp, MBA.</p>
<p>Wyniki finansowe i bezpieczeństwo działalności</p>	<p>Zysk netto na poziomie 2 248,5 mln zł, czyli o 14,7% niższy niż w 2014 roku, głównie na skutek niższej dywidendy z PZU Życie.</p> <p>Stopa zwrotu z kapitału 18,2% – spadek o 3,2 p.p. w stosunku do 2014 roku.</p> <p>Wyplata w formie dywidendy z zysku PZU za 2014 rok 2 590,6 mln zł.</p> <p>Utrzymanie wyższych niż średnie w sektorze wskaźników bezpieczeństwa.</p>

⁴ Udział PZU liczony z uwzględnieniem reasekuracji czynnej PZU wobec Link4

---

2 Otoczenie zewnętrzne w 2015 roku

W rozdziale:

1. Podstawowe trendy w polskiej gospodarce
2. Sytuacja na rynkach finansowych
3. Regulacje dotyczące rynku ubezpieczeń w Polsce
4. Czynniki makroekonomiczne, które mogą mieć wpływ na działalność polskiego sektora ubezpieczeń oraz działalność PZU w 2016 roku

2.1 Podstawowe trendy w polskiej gospodarce

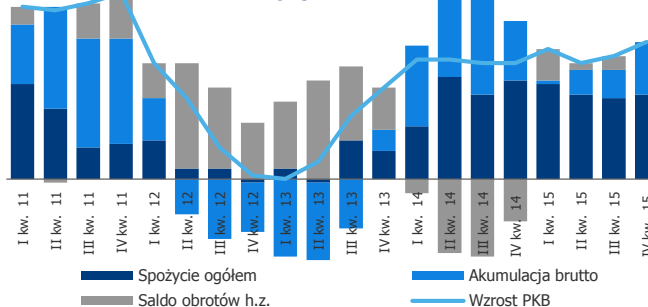
Produkt Krajowy Brutto

Realny wzrost PKB w Polsce w 2015 roku wyniósł 3,6% wobec 3,3% rok wcześniej. Kwartalne tempo wzrostu PKB oscylowało w przedziale 3,3%-3,9% r/r.

Głównym czynnikiem wzrostu gospodarczego pozostawał popyt krajowy, choć jego wzrost był niższy niż w 2014 roku (3,3% wobec 4,9%). Poprawiająca się sytuacja na rynku pracy i utrzymujący się na stosunkowo wysokim poziomie realny wzrost dochodów pozwoliły na przyspieszenie dynamiki konsumpcji gospodarstw domowych do 3,1% wobec 2,6% w 2014 roku. Rosły także ich oszczędności. Tempo wzrostu konsumpcji gospodarstw domowych było przy tym w ciągu 2015 roku nadzwyczaj stabilne. Dynamika spożycia publicznego nieco osłabła - do 3,5% wobec 4,9% w 2014 roku. W 2015 roku wzrost inwestycji w środki trwałe był niższy niż przed rokiem - ok. 6,1% wobec 9,8%. Utrzymywanie się dobrej sytuacji finansowej przedsiębiorstw, stabilny wzrost gospodarczy, stosunkowo wysoki poziom wykorzystania mocy wytwórczych, wysoka dostępność kredytu i jego niski koszt, tworzyły korzystne warunki dla wzrostu inwestycji. Jednak z drugiej strony, niepewność prognoz popytu i podwyższona zmienność na rynkach finansowych skłaniały przedsiębiorstwa do zachowania ostrożności. Z kolei do osłabienia dynamiki inwestycji publicznych mogło przyczynić się wchodzenie w okres przejściowy pomiędzy finansowaniem środkami z perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013 i perspektywy 2014-2020. W przeciwieństwie do 2014 roku, zmiana zapasów miała negatywny wpływ na dynamikę popytu krajowego i PKB w 2015 roku.

Eksport rósł w 2015 roku nieco szybciej niż import. W efekcie wpływ eksportu netto na wzrost PKB w 2015 roku był nieznacznie dodatni (0,4 p.p.), podczas gdy w 2014 roku eksport netto odjął 1,5 p.p. od wzrostu realnego PKB.

Dekompozycja wzrostu PKB w latach I kw. 2011-IV kw. 2015

Rynek pracy i konsumpcja

W 2015 roku odnotowano korzystne tendencje na rynku pracy. Stopa bezrobocia rejestrowanego systematycznie się obniżała, osiągając najniższy poziom od końca 2008 roku (9,8% w grudniu – wobec 11,4% w końcu 2014 roku). Przeciętne miesięczne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw zwiększyło się w 2015 roku o blisko 77 tysięcy osób, a jego roczna dynamika przyspieszyła do 1,4% r/r w grudniu 2015 roku wobec 1,1% r/r na koniec 2014 roku.

W warunkach deflacji presja na wzrost wynagrodzeń pozostawała ograniczona. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej wzrosło w 2015 roku o 3,2%, tyle samo co rok wcześniej. Jednakże dzięki spadkowi cen konsumpcji (CPI) realny wzrost wynagrodzeń był najwyższy od 2008 roku. Wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, po uwzględnieniu zmian cen, wyniósł 4,2% w 2015 roku wobec 3,2% rok wcześniej. Podobnie jak w 2014 roku, wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w 2015 roku rosły szybciej niż w sferze budżetowej. Realna dynamika funduszu wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw w 2015 roku wyniosła średnio miesięcznie 5,6% r/r i była największa od 7 lat. Także realny wzrost dochodów do dyspozycji brutto był znacząco większy niż w 2014 roku. Systematycznie poprawiały się również wskaźniki koniunktury konsumenckiej. Wskaźniki ufności konsumenckiej GUS osiągnęły najwyższy poziom od 2008 roku.

Lepsza sytuacja finansowa gospodarstw domowych i poprawiająca się sytuacja na rynku pracy sprzyjały wzrostowi konsumpcji i oszczędności gospodarstw domowych. Dynamika konsumpcji indywidualnej

przyspieszyła w 2015 roku do 3,1% wobec 2,6% rok wcześniej.

Inflacja, polityka pieniężna i stopy procentowe

W 2015 roku ceny konsumpcji (CPI) obniżyły się średniorocznie o 0,9%. Po osiągnięciu minimum w lutym (-1,6% r/r), roczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych powoli się zwiększał, do -0,5% r/r w końcu roku.

Spadek cen konsumpcji wynikał przede wszystkim z oddziaływania procesów globalnych – silnie spadły światowe ceny ropy naftowej i innych surowców, utrzymywały się niskie ceny żywności, niska była inflacja w krajach będących najważniejszymi partnerami handlowymi Polski. Jednocześnie w kraju brak było popytowej presji na wzrost cen, utrzymywał się spadek cen produkcji i ograniczona presja płacowa. Inflacja netto (CPI po wyłączeniu cen żywności i energii) wyniosła średniorocznie w 2015 roku zaledwie 0,3%, wobec 0,6% w 2014 roku.

W tych warunkach Rada Polityki Pieniężnej obniżyła w marcu 2015 roku stopy procentowe o 50 punktów bazowych, w tym stopę referencyjną do 1,5%. Decyzję tę uzasadniono wydłużaniem się okresu deflacji i wzrostem ryzyka utrzymywania się inflacji znacznie poniżej celu w średnim okresie. Rada Polityki Pieniężnej zasygnalizowała jednocześnie, że cykl łagodzenia polityki pieniężnej został zakończony. Do końca roku nie dokonywano już zmian stóp procentowych. W ocenie RPP z grudnia 2015 roku, pozostawienie stóp NBP na dotychczasowym poziomie sprzyjało utrzymaniu polskiej gospodarki na ścieżce zrównoważonego wzrostu oraz makroekonomicznej równowagi.

Finanse publiczne

Początkowo, budżet na 2015 rok zakładał deficyt w wysokości 46,08 mld zł. W grudniu dokonano nowelizacji budżetu i podwyższono planowany deficyt w 2015 roku do 49,98 mld zł. Jest to kwota wyraźnie wyższa niż 28,98 mld zł odnotowane w 2014 roku.

Polska nie miała żadnych problemów z pozyskaniem rynkowego finansowania. Na koniec 2015 roku prefinansowano już około 20% potrzeb pożyczkowych zaplanowanych na 2016 rok.

2.2 Sytuacja na rynkach finansowych

Rok 2015 obfitował w wydarzenia, które istotnie wpływały na rynki finansowe. Europejski Bank Centralny w końcu stycznia ogłosił program luzowania ilościowego oraz rozpoczął skup obligacji skarbowych krajów strefy euro. W konsekwencji rentowności niemieckich 10-letnich obligacji skarbowych w kolejnych miesiącach spadły do najniższych poziomów w historii, przejściowo wynosząc mniej niż 0,1%. Równolegle, niemieckie indeksy akcyjne notowały rekordowo wysokie wartości. Również na polskim rynku drożały zarówno akcje, jak i obligacje skarbowe.

Oczekiwania na podniesienie stóp procentowych przez Rezerwę Federalną w USA w 2015 roku, skontrastowane z nadzwyczajnym luzowaniem polityki pieniężnej w strefie euro, doprowadziły w I kwartale 2015 roku do bardzo wyraźnego umocnienia się dolara amerykańskiego w stosunku do wspólnej waluty europejskiej. Różnice w polityce pieniężnej oraz postrzeganiu perspektyw gospodarczych strefy euro i USA przyczyniły się do powiększenia różnicy pomiędzy rentownościami 10-letnich obligacji skarbowych Niemiec i USA do poziomów najwyższych od lat.

Innym bardzo istotnym wydarzeniem na początku 2015 roku było uwolnienie w połowie stycznia przez szwajcarski bank centralny kursu franka szwajcarskiego. Zniesiono minimalny poziom kursu EUR/CHF ustalony na 1,20. Ta decyzja doprowadziła do gwałtownego umocnienia się szwajcarskiej waluty, także w stosunku do polskiego złotego.

Dla polskich skarbowych papierów wartościowych o krótszych terminach zapadalności istotne było obniżenie przez Radę Polityki Pieniężnej stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego do 1,50% w marcu 2015 roku, kończące cykl luzowania polityki pieniężnej.

Przełom kwietnia i początek maja 2015 roku zapoczątkowały zasadniczą zmianę nastrojów na rynkach finansowych. Ceny obligacji i akcji zaczęły spadać, szczególnie w Europie. Do zmian na rynku stopy procentowej przyczyniło się wyciszenie obaw przed utrwaleniem się deflacji w strefie euro. Na pogorszenie się sytuacji na rynku akcji wpłynął wzrost awersji do ryzyka na rynkach finansowych, między innymi w związku z problemami Grecji oraz konfliktem ukraińsko-rosyjskim. Eskalacja napięcia nastąpiła w końcu czerwca 2015 roku, kiedy to premier Grecji A. Tsipras ogłosił referendum dotyczące przyjęcia warunków programu pomocowego dla tego kraju.

W burzliwej pierwszej połowie 2015 roku, rentowności polskich 10-letnich obligacji skarbowych osiągnęły zarówno najniższy, jak i najwyższy poziom w całym roku. Najpierw bowiem spadły z 2,54% do 2,00% na koniec stycznia, by wzrosnąć do 3,37% na koniec czerwca. Natomiast indeks WIG na przełomie kwietnia i maja przekroczył 57 tysięcy punktów, wzrastając o blisko 12% od końca 2014 roku. Jednak jego spadek w drugiej połowie maja i czerwca w znacznym stopniu wymazał osiągnięty wcześniej wzrost.

W sierpniu i wrześniu 2015 roku trzy główne tematy kształtowały tendencje na rynkach finansowych. Po pierwsze – sytuacja w Chinach, gdzie załamanie cen na rynku akcji w drugiej połowie sierpnia 2015 roku wywołało silne globalne turbulencje. Po drugie – możliwość rozszerzenia i wydłużenia programu luzowania ilościowego Europejskiego Banku Centralnego, który miał być zakończony do września 2016 roku. Po trzecie – oczekiwania na decyzję Rezerwy Federalnej dotyczącą ewentualnego podniesienia stóp procentowych w USA, do którego we wrześniu jednak nie doszło.

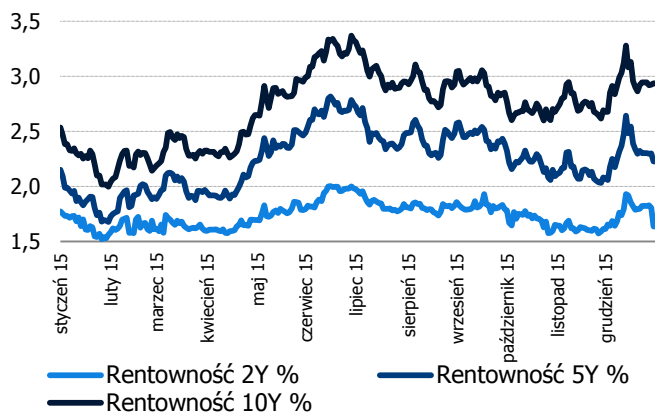
W III kwartale 2015 roku polska krzywa dochodowości zauważalnie się obniżyła i spłaszczyła. Z zewnątrz niskie rentowności podtrzymywała polityka pieniężna EBC i Fed, która podążała łagodniejszym kursem, niż powszechnie oczekiwano wcześniej. Do tego uporczywie niska inflacja w Polsce oraz spodziewany wynik polskich

wyborów sugerowały również utrzymywanie łagodnej polityki pieniężnej w Polsce.

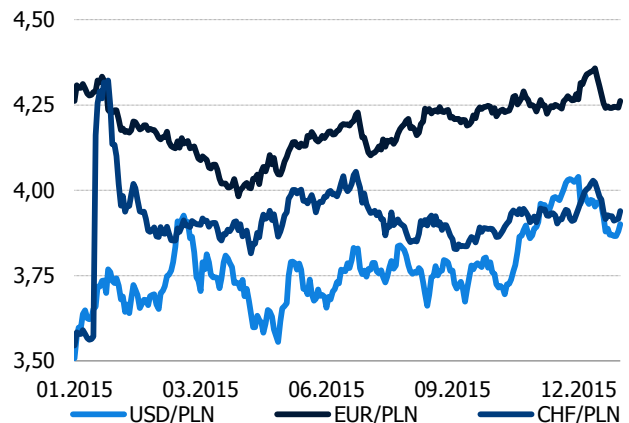
Okres ten okazał się niekorzystny dla rynku akcji. Akcje taniały nie tylko w Polsce, ale też na rynkach światowych. Początkowo spadki te były głównie związane z obawami o sytuację Grecji. Nasiliły się one wskutek pogarszającej się sytuacji gospodarczej i rynkowej Chin oraz obaw o jej implikacje dla gospodarki światowej, szczególnie innych „rynków wschodzących”. Dodatkowo w Polsce ceny akcji niektórych spółek – w szczególności z sektora bankowego – obciążane były przez pojawiające się w mediach zapowiedzi możliwych niekorzystnych dla nich rozwiązań ustawowych (w tym w zakresie podatku od aktywów instytucji finansowych), które mogłyby zostać wprowadzone po wyborach parlamentarnych w październiku 2015 roku. **REGULACJE DOTYCZĄCE RYNKU UBEZPIECZEŃ W POLSCE ROZ. 2.3**

Spadki warszawskich indeksów giełdowych nasiliły się jeszcze bardziej w ostatnich miesiącach 2015 roku. Indeks największych spółek WIG20 znalazł się w pobliżu 1700 punktów pierwszy raz od 2009 roku. Indeks WIG od majowego szczytu spadł aż o blisko 24%. Na taki rozwój sytuacji złożyło się kilka czynników. Amerykański bank centralny w grudniu podwyższył stopę funduszy federalnych o 25 punktów bazowych. Była to pierwsza podwyżka od 2006 roku. Europejski Bank Centralny w grudniu wprowadził rozluźnił politykę pieniężną, ale dokonał tego w mniejszej skali, niż oczekiwał rynek. Do tego wzmogły się obawy o sytuację rynków wschodzących. Spadały ceny surowców. Ryzyka zewnętrzne oraz zapowiedzi zmian regulacyjnych dotyczących m.in. sektora bankowego dodatkowo obciążały perspektywy polskiego rynku akcji, zwłaszcza indeksu WIG20.

Rentowność obligacji skarbowych w 2015 roku

Kurs złotego w 2015 roku

Te same czynniki silnie oddziaływały na polski rynek obligacji skarbowych i doprowadziły do zwiększenia stromizny polskiej krzywej dochodowości. W IV kwartale 2015 roku rentowności polskich 10-letnich obligacji skarbowych nieco wzrosły. Jednocześnie oczekiwania na obniżki stóp w Polsce przyczyniły się do obniżenia rentowności obligacji o krótszych terminach zapadalności.

Ostatecznie w całym 2015 roku rentowność polskich dłużnych skarbowych papierów wartościowych o rocznym terminie zapadalności spadła o około 30 pkt. bazowych do około 1,50%. Rentowności obligacji 5- i 10-letnich wzrosły natomiast odpowiednio o około 10 i 40 pkt. bazowych. Różnica pomiędzy rentownością 10-letnich i rocznych papierów wzrosła aż o około 70 pkt. bazowych. Korelacja rentowności w Polsce z najważniejszymi rynkami globalnymi – jak Niemcy czy USA – utrzymała się na wysokim poziomie.

Jednocześnie w 2015 roku indeks akcji WIG20 spadł o blisko 20%, a WIG obniżył się o niecałe 10%.

Na rynku walutowym w 2015 roku utrzymał się trend silnej aprecjacji dolara amerykańskiego do euro, choć nie był on już tak jednoznaczny jak w 2014 roku. Niemniej jednak euro straciło do dolara aż 10,2%. Kurs złotego do dolara również uległ silnej zmianie – za dolara trzeba było zapłacić o 11,2% więcej niż na koniec 2014 roku. Złoty osłabił się również wyraźnie do franka szwajcarskiego, tracąc 11,1%. Natomiast polska waluta pozostała stabilna w stosunku do europejskiej.

2.3 Regulacje dotyczące rynku ubezpieczeń w Polsce

Rok 2015 to kolejny rok intensywnych przygotowań mających na celu wdrożenie wymogów dyrektywy Wypłacalność II (Solvency II) **SŁOWNIK** (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 roku w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej), które obowiązują zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji od 1 stycznia 2016 roku. Nowy system koncentruje się na wymogach kapitałowych i ryzyku ponoszonym przez zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji.

Przez cały 2015 rok trwały prace nad nową ustawą o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej w związku z implementacją dyrektywy Solvency II.

Ustawa z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, w przypadku zdecydowanej większości przepisów obowiązuje od dnia 1 stycznia 2016 roku. Dla niektórych przepisów zastosowano dłuższe *vacatio legis* (m. in.: przepisy dotyczące umów na cudzy rachunek, które zaczną obowiązywać od dnia 1 kwietnia 2016 roku, od tego dnia obowiązywać będą również przepisy odnoszące się do ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, z dniem 1 sierpnia 2016 roku wejdzie w życie przepis zezwalający ubezpieczycielom na bezpośrednią lub dokonywaną przez pośredników akwizycję na rzecz dobrowolnych funduszy emerytalnych). Celem ustawy jest:

- Wprowadzenie wzorem regulacji dotyczących wymogów kapitałowych banków, nowego systemu wypłacalności dotyczącego zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (adaptacja przepisów unijnych dyrektywy Solvency II) **SŁOWNIK**. System opiera się na trzech filarach: pierwszy określa wymogi kapitałowe - nastąpi wzrost wymogów kapitałowych, które powinny odpowiadać specyficznemu profilowi ryzyka danego zakładu ubezpieczeń oraz zakładu reasekuracji; drugi - określa wymogi jakościowe dotyczące systemu zarządzania oraz procesu nadzorczego; trzeci - związany jest z obowiązkami informacyjnymi zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji.
  - Wzmocnienie prawa osób ubezpieczonych w umowach na cudzy rachunek – w szczególności grupowych (m. in. obowiązek zapewnienia ubezpieczonemu informacji o warunkach umowy, przekazanie ubezpieczonemu oraz jego spadkobiercom informacji związanych z przebiegiem postępowania likwidacyjnego).
  - Nałożenie na zakłady ubezpieczeń obowiązku przeprowadzenia analizy potrzeb, poziomu wiedzy i doświadczenia oraz sytuacji finansowej ubezpieczającego lub ubezpieczonego przed zawarciem przez nich polisy inwestycyjnej. Klienci mają również prawo odstąpienia od umów ubezpieczenia na życie z elementem inwestycyjnym w dłuższym terminie (oprócz prawa do odstąpienia przewidzianego w kc **SŁOWNIK**) i mniejszym kosztem (60 dni od daty otrzymania informacji określonej w ustawie, natomiast maksymalna opłata za przedterminowe rozwiązanie umowy ma wynieść nie więcej niż 4% wpłaconych składek).
  - Zmiana sposobu wynagradzania pośredników ubezpieczeniowych oraz opłat likwidacyjnych dla produktów typu unit-linked oraz produktów strukturyzowanych. Przy ustalaniu wynagrodzenia pośrednika ubezpieczeniowego zakład ubezpieczeń powinien kierować się zasadą równomiernego rozłożenia w czasie wydatków z tytułu prowizji pośrednika ubezpieczeniowego (w przypadku umów zawartych na okres dłuższy niż 5 lat prowizje powinny być rozłożone na okres wynoszący minimum 60 miesięcy).
  - Nadanie nowych uprawnień KNF **SŁOWNIK** (organ nadzoru m.in. może zakazać lub ograniczyć wprowadzenia do obrotu, dystrybucji lub sprzedaży niektórych polis inwestycyjnych). KNF może też wydawać rekomendacje w zakresie niezbędnym do realizacji wytycznych i zaleceń Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych, a także w celu zapobieżenia naruszeniu interesów ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia. Utrzymanie obligatoryjnej przynależności ubezpieczycieli do Polskiej Izby Ubezpieczeń (PIU) **SŁOWNIK**.
  - Wprowadzenie szeregu unormowań dotyczących działalności zakładów ubezpieczeń i reasekuracji stricte na polskim rynku ubezpieczeniowym.
- W 2015 roku KNF wydała wytyczne dotyczące: zarządzania ryzykiem powodzi w sektorze ubezpieczeń, dystrybucji ubezpieczeń, likwidacji szkód z ubezpieczeń komunikacyjnych, reasekuracji biernej/retrocesji, zarządzania obszarami IT i bezpieczeństwa teleinformatycznego. Wytyczne są stosowane według zasady „zastosuj lub wyjaśnij”. Instytucje nadzorowane mogą nie stosować zasad zawartych w wytycznych, jednak w przypadku niestosowania którejkolwiek z zasad (trwale lub incydentalnie) na spółce ciąży obowiązek poinformowania o tym fakcie rynku i wyjaśnienia powodów niestosowania danej zasady. Równocześnie KNF pracuje – zgodnie z ustawowym uprawnieniem - nad opracowaniem kolejnych rekomendacji, m.in. dotyczące badania adekwatności produktu, dotyczące systemu zarządzania produktami.
- [Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym](#) zawiera szereg przepisów zwiększających przede wszystkim ochronę klientów instytucji finansowych (banków, zakładów ubezpieczeń, towarzystw emerytalnych). Ustawa szczegółowo określa

zasady oraz terminy rozpatrywania reklamacji składanych przez konsumentów. Ustawa powołała nową instytucję – Rzecznika Finansowego, który zastępuje Rzecznika Ubezpieczonych. Rzecznik Finansowy ma reprezentować interesy klientów instytucji finansowych (m.in. będzie rozpatrywać skargi i wnioski klientów, może nakładać do 100 tys. zł. kary na instytucje finansowe, które m.in. nie dotrzymają terminów rozpatrywania reklamacji, może przeprowadzać postępowania mediacyjne oraz inicjować i organizować działalność edukacyjną i informacyjną w zakresie ochrony praw klientów). Dodać należy, że udział podmiotu rynku finansowego w postępowaniu mediacyjnym jest obowiązkowy.

Oprócz wymienionych wyżej ustaw, wytycznych KNF i prac związanych implementacją wymogów dyrektywy Solvency II w 2015 roku wprowadzono w życie także inne regulacje, które miały lub będą mieć wpływ na funkcjonowanie Grupy PZU. Poniżej przedstawiono wybrane z nich:

[Ustawa z dnia 10 czerwca 2014 roku o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – kodeks postępowania cywilnego](#), która obowiązuje od 18 stycznia 2015 roku. Ustawą wprowadzono szereg zmian w polskim prawie antymonopolowym mających wzmocnić krajowy system ochrony konkurencji i konsumentów. Zmiany mają na celu w szczególności: poprawę wykrywalności ograniczeń konkurencji, zwiększenie skuteczności wykrywania i karania przedsiębiorców zawierających nielegalne porozumienia, wzmocnienie pozycji słabszych uczestników rynku. Dodatkowo wprowadzono zmiany w zakresie ustalenia istnienia obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji w przypadku przejęcia kontroli nad przedsiębiorcą lub nabywania części mienia innego przedsiębiorcy.

[Zmiany ustawy o ochronie konkurencji i konsumenta oraz niektórych innych ustaw z dnia 5 sierpnia 2015 roku](#). Celem tej nowelizacji jest m.in. skuteczniejsze zwalczanie nieuczciwych praktyk rynkowych w sektorze usług finansowych polegających na oferowaniu konsumentowi produktu niedostosowanego do jego potrzeb (ang. *misselling*). Zgodnie z ustawą to Prezes

UOKiK **SŁOWNIK** w drodze decyzji administracyjnej będzie rozstrzygał o niedozwolonym charakterze postanowienia wzorca umowy i zakazywał jego dalszego wykorzystywania. Postępowanie w tym zakresie prowadzone przez Prezesa UOKiK ma zastąpić kontrolę postanowień wzorców umów sprawowaną dotychczas przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Decyzje Prezesa UOKiK będą publikowane na stronie Urzędu, natomiast obecny charakter rejestru klauzul niedozwolonych (abuzywnych) zostanie utrzymany przez określony w ustawie czas.

[Ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw obowiązująca od dnia 1 stycznia 2015 roku](#) wprowadziła m.in.: zmiany przepisów dotyczących niedostatecznej kapitalizacji oraz ogranicza zwolnienie dochodów uzyskiwanych z ubezpieczeń na życie mających charakter inwestycyjny - produktów strukturyzowanych. Z zakresu opodatkowania wyłączone są dochody z ubezpieczeń na życie i dożycie, dla których przy ustalaniu wartości rezerwy w dziale ubezpieczeń na życie stosowana jest stopa techniczna. Dodatkowo uproszczono metodologię ustalania dochodu do opodatkowania z inwestowania składki ubezpieczeniowej, jako różnicę między kwotą świadczenia, a składką wpłaconą do zakładu ubezpieczeń.

[Ustawa z dnia 26 czerwca 2015 roku o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich](#) zapewnia producentom owoców i warzyw dostęp do ubezpieczeń z dopłatami z budżetu państwa do składek ubezpieczenia w przypadku stosowania przez zakłady ubezpieczeń stawek taryfowych w wysokościach wyższych niż 6% sumy ubezpieczenia upraw. Nowe przepisy uwzględniają zmiany w zasadach udzielania pomocy publicznej określone w wytycznych UE w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich w latach 2014-2020, odnoszące się do pomocy na opłacenie składek ubezpieczeniowych. Wprowadzone rozwiązanie ma zwiększyć ochronę ubezpieczeniową upraw rolnych przez wzrost liczby zawartych umów ubezpieczenia.

Ustawa z dnia 25 września 2015 roku zmieniająca ustawę z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych wprowadza przepis zgodnie z którym powództwo o odszkodowanie z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych wytacza się wyłącznie przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania albo siedziby poszkodowanego zdarzeniem powodującym szkodę albo przed sąd właściwy dla miejsca zaistnienia tego zdarzenia. Celem zmian jest ograniczenie zjawiska koncentracji spraw sądowych związanych z dochodzeniem roszczeń o odszkodowanie z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw. Celem ustawy jest zwiększenie poziomu ochrony konsumentów korzystających z usług finansowych m.in. firm udzielających kredytów konsumenckich, które nie są objęte obowiązkiem uzyskania zezwolenia KNF SŁOWNIK na prowadzenie tego rodzaju działalności.

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw. Ustawa obowiązuje od 1 stycznia 2016 roku, stanowi implementację do polskiego porządku prawnego trzech dyrektyw Rady UE: 2014/48/UE z dnia 24 marca 2014 roku, 2014/86/UE z dnia 8 lipca 2014 roku oraz 205/121/UE z dnia 27 stycznia 2015 roku. Do najważniejszych należą zmiany: w zakresie dochodu uzyskiwanego ze zbycia papierów wartościowych (obowiązek podatkowy, z tytułu ich odpłatnego zbycia, powstaje od razu po dokonaniu takiej czynności), w zakresie opodatkowania dywidend tzw. „klauzula o unikaniu opodatkowania” (podatnik nie skorzysta ze zwolnienia z opodatkowania dywidend lub innych przychodów z udziału w zyskach podmiotów powiązanych, gdy czynność ta nie odzwierciedla rzeczywistości gospodarczej i której celem lub jednym z

głównych celów było uniknięcie lub uchylenie się od opodatkowania), w zakresie cen transferowych (część podatników dokonujących transakcji z podmiotami powiązаныmi będzie zobowiązana do przygotowania znacznie bardziej rozwiniętej dokumentacji cen transferowych), w zakresie opodatkowania odsetek (zmiany w tym zakresie mają na celu skuteczne opodatkowanie dochodów z oszczędności w formie wypłacanych transgranicznie odsetek).

Ustawa z dnia 23 lipca 2015 roku o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw. Nowe regulacje wprowadzą do naszego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 roku dotyczącą rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek. Ustawa obowiązuje od dnia 23 września 2015 roku, z wyjątkiem art. 1 pkt 1 oraz art. 5, które obowiązują od dnia 1 stycznia 2016 roku.

Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych. Zgodnie z ustawą od lutego 2016 roku banki (krajowe, oddziały banków zagranicznych, oddziały instytucji kredytowych), zakłady ubezpieczeń i reasekuracji, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe oraz firmy pożyczkowe są obłożone tzw. podatkiem od aktywów finansowych, wynoszącym rocznie 0,44% wartości ich aktywów. W przypadku banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych wartość aktywów wolnych od podatku wynosi 4 mld zł. Dla ubezpieczycieli jest to kwota 2 mld zł, a dla firm pożyczkowych 200 mln zł. Limit aktywów powyżej których zakłady ubezpieczeń i reasekuracji będą płacić podatek dotyczy nie pojedynczej spółki, ale całej grupy kapitałowej.

Orzecznictwo sądowe i Rejestr Klauzul Niedozwolonych.

Dnia 9 września 2015 roku Sąd Najwyższy (Sygn. III SZP 2/15) wydał uchwałę, w której stwierdził, że poszkodowany będący osobą fizyczną, nieprowadzącą działalności gospodarczej, dochodzący roszczeń od ubezpieczyciela z polisy OC posiadaczy pojazdów mechanicznych nie jest konsumentem w rozumieniu art.

24 w związku z art. 4 pkt 12 ustawy z dnia 17 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 22(1) kc **SŁOWNIK**. W uchwale III CZP 5/11 Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że „osoba poszkodowana przez ubezpieczonego (sprawcę szkody) nie może być uznana za konsumenta, gdyż nie zawiera umowy, a zgłoszenie przez nią roszczenia wobec sprawcy szkody oraz skorzystanie z actio directa wobec ubezpieczyciela nie stanowią czynności prawnej w rozumieniu art. 221 kc”.

Projektowane regulacje prawne mogące mieć istotny wpływ na działalność ubezpieczeniową i reasekuracyjną. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie dystrybucji ubezpieczeń (IDD – Insurance Distribution Directive). Parlament Europejski w dniu 24 listopada 2015 roku zatwierdził tekst Dyrektywy w sprawie dystrybucji ubezpieczeń (IDD – Insurance Distribution Directive). Dyrektywa powinna zostać wkrótce oficjalnie przyjęta przez Radę Unii. Państwa członkowskie następnie będą miały 2 lata na wprowadzenie jej postanowień do swoich porządków prawnych. W tym czasie zostaną przygotowane akty wykonawcze przewidziane dyrektywą. Nowa dyrektywa zastąpi dotychczasową Dyrektywę 2002/92/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 grudnia 2002 roku w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego.

2.4 Czynniki makroekonomiczne, które mogą mieć wpływ na działalność polskiego sektora ubezpieczeń oraz działalność PZU w 2016 roku

Polska gospodarka okazała się jak dotąd odporna na globalne zagrożenia dla wzrostu PKB, jakie zyskały na znaczeniu w II połowie 2015 roku – do których zaliczyć trzeba przede wszystkim spowolnienie gospodarcze w Chinach oraz innych głównych rynkach wschodzących i związane z tym zmniejszenie dynamiki handlu światowego. Oceniamy, że wzrost PKB w 2016 roku może okazać się nieco tylko niższy od ubiegłorocznego, choć dane z końca 2015 roku dają nadzieję na lepszy wynik.

Czynniki określające popyt krajowy – kluczowy silnik wzrostu PKB wobec zagrożeń zewnętrznych – powinny w 2016 roku kształtować się nadal pomyślnie.

Przedsiębiorstwa w II połowie 2015 roku zintensyfikowały zatrudnianie pracowników – choć zwłaszcza pod koniec roku mogło to wiązać się z oskładkowaniem umów-zleceń z początkiem 2016 roku. Realne dochody gospodarstw domowych rosną w solidnym, stabilnym tempie. Systematycznie maleje stopa bezrobocia i poprawia się pozycja negocjacyjna pracowników wobec pracodawców. Oczekujemy zatem przyspieszenia tempa nominalnego wzrostu wynagrodzeń w gospodarce – pomimo nadal niskiej inflacji, która sprzyja łagodzeniu presji na wzrost płac. W warunkach bardzo niskiej inflacji zbliżonej zapewne średniorocznie do zera w 2016 roku, niskich stóp procentowych oraz wzrostu transferów socjalnych (program 500+), szacujemy, że dynamika konsumpcji może zbliżyć się do ok. 4,0%.

W 2016 roku powinno utrzymać się także solidne tempo wzrostu inwestycji – choć niższe w stosunku do 2015 roku. Stopień wykorzystania mocy wytwórczych jest stosunkowo wysoki, a dobra sytuacja finansowa przedsiębiorstw i niskie stopy procentowe będą ułatwiać finansowanie inwestycji. Ponadto inwestycje mieszkaniowe powinny nadal stosunkowo szybko rosnąć. Czynnikiem ograniczającym popyt inwestycyjny może natomiast okazać się sygnalizowany przez przedsiębiorstwa wzrost niepewności dotyczącej m.in. prognoz popytu. Poza tym cykl wzrostu inwestycji w przedsiębiorstwach będzie w przyszłym roku już dość zaawansowany. Nie wiadomo przy tym jakie skutki dla kredytowania gospodarki będzie mieć wprowadzenie podatku bankowego. Oczekujemy wzrostu inwestycji infrastrukturalnych w ciągu roku, choć finansowanie z perspektywy finansowej UE na lata 2007-2013 dobiega końca, a projekty z nowej dopiero będą wchodzić w fazę realizacji.

Wydaje się, że uwarunkowania makroekonomiczne dla sprzedaży ubezpieczeń oferowanych gospodarstwom domowym mogą być nieco lepsze niż w 2015 roku wobec wzrostu realnych dochodów, poprawiającej się sytuacji na rynku pracy oraz wzrostu ich oszczędności. Uwarunkowania sprzedaży ubezpieczeń korporacyjnych – implikowane przez wzrost PKB i sytuację finansową przedsiębiorstw, mogą być zbliżone do ubiegłorocznych.

Zagrożenia dla wzrostu gospodarczego w Polsce związane są obecnie przede wszystkim z sytuacją zewnętrzną – zwłaszcza ze spowolnieniem dynamiki PKB głównych rynków wschodzących, w tym Chin. Rosną także obawy, że w tych warunkach spadek cen surowców i zacieśnianie polityki pieniężnej w USA mogą prowadzić do kryzysu finansowego w krajach rozwijających się, których firmy ochoczo powiększały w ostatnich latach swoje dolarowe zadłużenie. Niepewność związana jest także z sytuacją w Grecji, na Ukrainie, z kryzysem imigracyjnym w Europie czy z aktywnością ISIS (Państwo Islamskie). Na razie zarówno w USA, jak i w strefie euro – w tym na najważniejszym dla Polski rynku niemieckim – nie widać poważniejszych oznak wpływu problemów gospodarek wschodzących na wzrost gospodarczy. Oczekujemy, że w strefie euro w 2016 roku wzrost PKB będzie co najmniej zbliżony do ubiegłorocznego. Gdyby jednak doszło do kryzysu na rynkach wschodzących, trzeba liczyć się z wolniejszym wzrostem PKB także w Polsce.

W 2016 roku - w związku z wymienionymi wyżej zagrożeniami i stosunkowo wysokim poziomem awersji do ryzyka - spodziewamy się także utrzymywania wysokiej zmienności cen na światowych (a tym samym polskich) rynkach finansowych. Może to wpływać negatywnie na dochody z lokat. Ewentualne utrzymywanie się słabości złotego może zwiększać koszty związane z ubezpieczeniami komunikacyjnymi poprzez wzrost cen części zamiennych do pojazdów.

Spadek cen ropy naftowej na przełomie 2015 i 2016 roku przełożył się na silne obniżenie cen paliw w Polsce. W efekcie, zakładając nawet inflacyjne skutki osłabienia złotego, efekt wprowadzenia podatków sektorowych i wzrost cen żywności, średnioroczna inflacja w 2016 roku może być tylko nieznacznie wyższa od zera. Niskie ceny paliw mogą przełożyć się na wzrost szkodowości ubezpieczeń komunikacyjnych. Prognozujemy, że nowa Rada Polityki Pieniężnej utrzyma w przyszłym roku stopy NBP bez zmian, choć ze względu na utrzymanie się niskiej inflacji i prawdopodobne poluzowanie polityki pieniężnej przez EBC wzrosło ostatnio prawdopodobieństwo ich obniżenia. Stopy procentowe pozostaną jednak niskie, co nadal będzie kreować problem z osiągnięciem gwarantowanych stóp zwrotu w ubezpieczeniach na życie.

Prognozy dla polskiej gospodarki	2016*	2015	2014	2013	2012
Realny wzrost PKB w % (r/r)	3,5	3,6	3,3	1,3	1,6
Wzrost konsumpcji indywidualnej w % (r/r)	3,8	3,1	2,6	0,2	0,8
Wzrost nakładów brutto na środki trwałe w % (r/r)	4,9	6,1	9,8	(1,1)	(1,8)
Wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w % (r/r, koniec roku)	1,1	(0,5)	(1,0)	0,7	2,4
Wzrost płac nominalnych w gospodarce narodowej w % (r/r)	4,5	3,2	3,2	3,7	3,7
Stopa bezrobocia w % (koniec roku)	9,0	9,8	11,4	13,4	13,4
Stopa bazowa NBP w % (koniec roku)	1,50	1,50	2,00	2,50	4,25
Kurs EUR/PLN średnioroczny	4,35	4,18	4,19	4,20	4,19
Kurs USD/PLN średnioroczny	3,98	3,77	3,16	3,16	3,26

Źródło: Biuro Analiz Makroekonomicznych PZU

* Prognoza z dnia 29 lutego 2016 roku

---

3 Działalność PZU

W rozdziale:

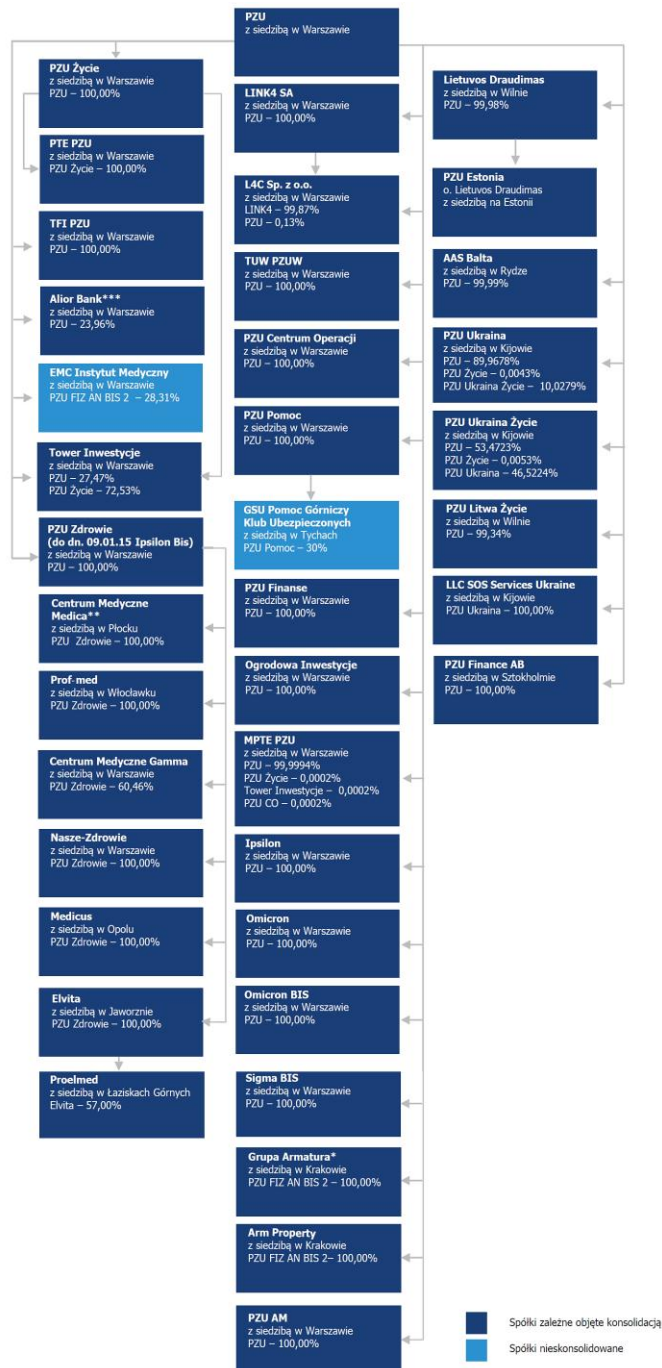
1. Struktura Grupy Kapitałowej PZU
2. PZU – działalność na polskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych

3.1 Struktura Grupy Kapitałowej PZU

Grupa PZU prowadzi różnorodną działalność w dziedzinie ubezpieczeń i finansów. Spółki Grupy PZU w szczególności oferują usługi w zakresie ubezpieczeń na życie, pozostałych ubezpieczeń osobowych i

majątkowych, ubezpieczeń zdrowotnych oraz zarządzają aktywami klientów w ramach otwartego funduszu emerytalnego i funduszy inwestycyjnych.

Struktura Grupy Kapitałowej PZU (stan na 31 grudnia 2015 roku)

* w skład Grupy Armatura wchodzi następujące spółki: Armatura Kraków SA, Armatoora SA, Armatura Tower sp. z o.o. (jednostka współzależna), Aquaform SA, Aquaform Badprodukte GmbH, Aquaform Ukraine TOW, Aquaform Romania SRL, Morehome.pl sp. z o.o.

** w skład Grupy Centrum Medyczne Medica wchodzi następujące spółki: Centrum Medyczne Medica Sp. z o.o., Sanatorium Uzdrowskowie „Krystynka” Sp. z o.o. i Rezo-Medica sp. z o.o.

*** w skład Grupy Alior Banku wchodzi następujące spółki: Alior Bank SA, Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o., Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Money Makers SA, New Commerce Services sp. z o.o.

Struktura nie zawiera funduszy inwestycyjnych.

PZU – jako jednostka dominująca – poprzez pełnienie funkcji kontrolnych w organach nadzoru spółek podejmuje kluczowe decyzje dotyczące zarówno zakresu działalności, jak i finansów podmiotów tworzących Grupę. Dzięki specjalizacji wybranych spółek oraz wykorzystaniu Podatkowej Grupy Kapitałowej spółki wzajemnie świadczą usługi zarówno na warunkach rynkowych jak i w oparciu o wewnętrzny model alokacji kosztów (w ramach PGK).

Szczegółowe informacje dotyczące zmian w strukturze organizacyjnej PZU opisano w Sprawozdaniu z działalności Grupy PZU WWW.PZU.PL/RELACJE-INWESTORSKIE/RAPORTY-OKRESOWE-BIEZACE/OKRESOWE

3.2 PZU – działalność na polskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych

Sytuacja na rynku

Rynek ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w Polsce liczony składką przypisaną brutto w pierwszych trzech kwartałach ostatnich 5 lat rósł średniorocznie o 3,6%. W okresie trzech kwartałów 2015 roku rynek ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych liczony składką przypisaną brutto wzrósł łącznie o 471,5 mln zł (+2,4%). Największy wpływ na wyższy poziom składki miał wzrost sprzedaży ubezpieczeń następstw wypadków i choroby (o 257,9 mln zł, +17,6% w porównaniu rok do roku, z czego 154,2 mln zł dotyczy działalności bezpośredniej) oraz ubezpieczeń AC komunikacyjnych (o 180,5 mln zł, +4,6%, z czego 109,4 mln zł dotyczy działalności bezpośredniej) głównie jako efekt wzrostu średniej

składki. Ponadto wzrost sprzedaży odnotowano w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej (o 134,7 mln zł, +8,9%, z czego 78,7 mln zł dotyczy działalności bezpośredniej) oraz ubezpieczeń od ognia i innych szkód rzeczowych (o 107,5 mln zł, +2,5%, w tym wzrost na działalności pośredniej o 166,0 mln zł). Spadek składki najbardziej widoczny był w ubezpieczeniach różnych strat finansowych (spadek o 278,0 mln zł, -29,5%, z czego 323,1 mln zł dotyczy działalności bezpośredniej), ubezpieczeniach kredytu i gwarancji (spadek o 100,0 mln zł, -15,0%, z czego 96,0 mln zł dotyczy działalności bezpośredniej) oraz ubezpieczeniach morskich, lotniczych i transportowych (spadek o 63,9 mln zł, -22,0%, z czego 53,7 mln zł dotyczy działalności bezpośredniej).

Cały rynek ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w okresie trzech kwartałów 2015 roku wypracował wynik netto na poziomie 2,0 mld zł (spadek o 34,2% w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego). Bez uwzględnienia dywidendy od PZU Życie zysk netto rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych zmniejszył się o 0,76 mld zł (-45,6%). Wynik techniczny rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych, po trzech kwartałach 2015 roku zmniejszył się o 623,5 mln zł, tj. o 60,2% do poziomu 411,6 mln zł. Największy wpływ na zmianę miał spadek wyniku technicznego w ubezpieczeniach OC komunikacyjnych (-446,9 mln zł) jako efekt trwającej wojny cenowej.

Niską rentowność ubezpieczeń komunikacyjnych w okresie trzech kwartałów 2015 roku można porównywać do najniższych wyników z 2010 roku.

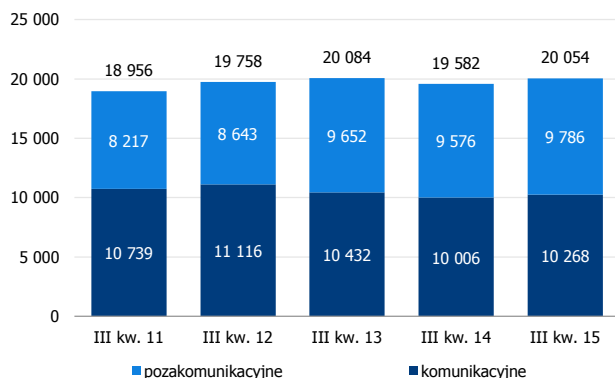
Rynek ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych - składka przypisana brutto (w mln zł)

	1 stycznia - 30 września 2015			1 stycznia - 30 września 2014		
	PZU*	Rynek	Rynek bez PZU	PZU	Rynek	Rynek bez PZU
AC	1 642	4 098	2 457	1 492	3 918	2 426
OC komunikacyjne	2 320	6 169	3 849	1 979	6 088	4 109
Inne produkty	2 663	9 786	7 123	2 684	9 576	6 892
RAZEM	6 625	20 054	13 429	6 155	19 582	13 427

Źródło: KNF (www.knf.gov.pl). Biuletyn Kwartalny. Rynek ubezpieczeń 3/2015, Rynek ubezpieczeń 3/2014, dane PZU

* zawiera Link4, który kontrybuował do wyniku Grupy od momentu przejęcia tj. 15 września 2014 roku

Składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w Polsce (w mln zł)

Źródło: KNF (www.knf.gov.pl). Biuletyn Kwartalny. Rynek ubezpieczeń 3/2015, Biuletyn Kwartalny. Rynek ubezpieczeń 3/2014, Rynek ubezpieczeń 3/2013, Rynek ubezpieczeń 3/2012, Rynek ubezpieczeń 3/2011.

wartościowe emitowane, poręczone lub gwarantowane przez Skarb Państwa i jednostki samorządu terytorialnego stanowiły 49,8% ww. portfela lokat. Zakłady ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych łącznie oszacowały wartość rezerw techniczno – ubezpieczeniowych netto na poziomie 41,0 mld zł, co stanowiło wzrost o 2,9% względem końca 2014 roku.

Wyniki techniczne	1 stycznia - 30 września 2015			1 stycznia - 30 września 2014		
	PZU*	Rynek	Rynek bez PZU	PZU	Rynek	Rynek bez PZU
AC	18	(56)	(74)	164	253	88
OC komunikacyjne	(157)	(597)	(439)	107	(150)	(257)
Inne produkty	553	1 064	510	434	932	498
RAZEM	414	412	(3)	706	1 035	329

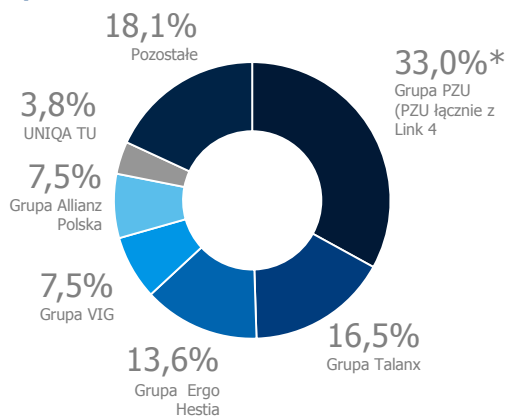
Źródło: KNF (www.knf.gov.pl). Biuletyn Kwartalny. Rynek ubezpieczeń 3/2015, Rynek ubezpieczeń 3/2014, dane PZU * zawiera Link4, który kontrybuował do wyniku Grupy od momentu przejęcia tj. 15 września 2014 roku

Spadek wyniku technicznego w grupie ubezpieczeń OC komunikacyjnych to przede wszystkim efekt niższej składki zarobionej (-319,2 mln zł, tj. -5,8%) oraz wyższych odszkodowań i świadczeń (+88,8 mln zł, tj. +2,0%), natomiast pogorszenie wyniku w grupie AC komunikacyjnych to efekt przede wszystkim wyższego poziomu odszkodowań i świadczeń (+289,2 mln zł, tj. +11,4%) oraz kosztów działalności ubezpieczeniowej (+45,5 mln zł, tj. +4,7%).

Jednocześnie, spadek rentowności zanotowano w grupie ubezpieczeń szkód powodowanych żywiołami (-65,2 mln zł na działalności bezpośredniej) oraz casco statków żeglugi morskiej i śródlądowej (-25,8 mln zł na działalności bezpośredniej).

Wartość lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych na koniec III kwartału 2015 roku (bez uwzględnienia lokat w jednostkach podporządkowanych) wyniosła 51,1 mld zł i wzrosła w porównaniu do końca 2014 roku o 1,0%. Papiery

Zakłady ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych - udział w składce przypisanej brutto za 3 kwartały 2015 roku (w %)

Grupy kapitałowe: Allianz – Allianz, Euler Hermes; Ergo Hestia – Ergo Hestia, MTU; Talanx – Warta, Europa, HDI; VIG – Compensa, Benefia, Inter-Risk

Źródło: KNF Biuletyn Kwartalny. Rynek ubezpieczeń 3/2015

*Udział Grupy PZU liczony z uwzględnieniem reasekuracji czynnej PZU wobec Link4

Działalność PZU

Na przestrzeni ostatnich lat PZU kontrolował około 1/3 rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. Po trzech kwartałach 2015 roku PZU

posiadał 31,2%⁵ udział w rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wobec 31,4% po trzech kwartałach 2014 roku.

PZU zajmował mocną pozycję rynkową w grupie ubezpieczeń komunikacyjnych (z udziałem na poziomie 35,6%⁵). Przy czym w zakresie AC komunikacyjnego udział ten wynosił 38,4%⁵, natomiast dla OC komunikacyjnego 33,8%⁵.

Po trzech kwartałach 2015 roku udział wyniku technicznego PZU w wyniku technicznym rynku wyniósł 110,2%, co przy udziale rynkowym 31,2% potwierdza wysoką rentowność ubezpieczeń PZU.

PZU oferuje szeroki zakres produktów majątkowych i pozostałych osobowych we wszystkich grupach ubezpieczeń. Na koniec 2015 roku oferta PZU obejmowała ponad 200 produktów ubezpieczeniowych. Ubezpieczenia komunikacyjne stanowią największą grupę produktów oferowanych przez PZU, zarówno pod względem liczby umów ubezpieczeń, jak również składki przypisanej brutto.

W zmieniających się warunkach oraz w obliczu nowych potrzeb klientów PZU wdrożył w 2015 roku do oferty ubezpieczeniowej nowe rozwiązania.

W zakresie ubezpieczeń masowych:

- wprowadzono do oferty PZU Auto Ochrona Prawna (PAOP), w ramach którego PZU organizuje lub pokrywa koszty ochrony interesów prawnych ubezpieczonego oraz jego najbliższej rodziny. PAOP zapewnia poradę prawnika, reprezentację adwokata lub radcy prawnego, pokrycie kosztów sądowych w sprawach związanych z posiadaniem, w tym ruchem lub użytkowaniem pojazdu. Ubezpieczenie występuje w dwóch wariantach: Komfort i Super;
- w ubezpieczeniu mieszkaniowym PZU Dom uatrakcyjniono ofertę poprzez wprowadzenie dodatkowego ubezpieczenia Ochrony Prawnej. Dzięki nowemu rozwiązaniu, klienci uzyskali realną

pomoc prawną dla siebie oraz swoich bliskich w razie gdy najemca mieszkania nie chce zapłacić czynszu, ekipa remontowa nie wywiązała się z umowy, sprzedawca nie dostarczył towaru zakupionego przez internet oraz w wielu innych przypadkach. Ubezpieczenie podobnie jak w przypadku produktu Auto występuje w dwóch wariantach: Komfort i Super.

Rok 2015 w Pionie Klienta Korporacyjnego był pierwszym rokiem funkcjonowania nowego podejścia do sprzedaży i zarządzania, co związane jest ze strategicznym projektem zmiany modelu sprzedaży korporacyjnej. Wdrożenie nowych rozwiązań ma przełożyć się na rozwój biznesu korporacyjnego w kluczowych obszarach.

W segmencie klienta korporacyjnego wprowadzono nowy produkt - gwarancja zapłaty ceny za akcje nabywane w wyniku wezwania – oferta kierowana jest głównie do podmiotów o silnej pozycji finansowej i rynkowej. Pierwsza gwarancja w ramach tego produktu została udzielona na kwotę 700 mln zł.

W zakresie ubezpieczeń finansowych dedykowanych klientom korporacyjnym, PZU brał udział w dużych projektach modernizacyjnych w Polsce, m.in. w energetyce i infrastrukturze poprzez wydanie gwarancji zabezpieczających. Uruchomiono platformę do obsługi ubezpieczenia wierzytelności pieniężnych - PZU Gepard. Platforma przeznaczona jest dla firm z segmentu korporacyjnego oraz małych i średnich przedsiębiorstw korzystających w PZU z ubezpieczenia wierzytelności pieniężnych.

W zakresie ubezpieczeń ochronnych majątkowych w 2015 roku PZU współpracował z 8 bankami oraz z 6 partnerami strategicznymi. Kontrahenci PZU są liderami w swoich branżach oraz posiadają bazy klientów o dużym potencjale dającym możliwość rozbudowania oferty o kolejne produkty w ramach bancassurance i partnerstwa strategicznego:

- w obszarze partnerstwa strategicznego współpraca dotyczyła przede wszystkim firm z branży telekomunikacyjnej i energetycznej, za

⁵ Udział PZU liczony z uwzględnieniem reasekuracji czynnej PZU wobec Link4

pośrednictwem których oferowano ubezpieczenia sprzętu elektronicznego oraz usługi assistance;

- sprzedaż w ramach kanału bancassurance w zakresie ochronnych ubezpieczeń majątkowych obejmowała głównie ubezpieczenia budynków, budowli i lokali mieszkalnych oraz ubezpieczenia dedykowane do kart płatniczych.

Czynniki, w tym zagrożenia i ryzyka, które będą miały wpływ na działalność sektora ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w 2016 roku

Obok zdarzeń o charakterze losowym (takich jak: powódzie, susza oraz przymrozki wiosenne), do głównych czynników, które wpływać mogą na sytuację sektora ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w 2016 roku należy zaliczyć:

- możliwe spowolnienie wzrostu gospodarczego w Polsce w wyniku pogarszających się uwarunkowań zewnętrznych. W konsekwencji gorsza kondycja finansowa gospodarstw domowych może wpłynąć na spadek sprzedaży polis komunikacyjnych (na skutek niższej sprzedaży nowych samochodów), niższej sprzedaży kredytów hipotecznych i związanych z nią ubezpieczeń kredytobiorców oraz zmniejszonego popytu na inne ubezpieczenia majątkowe. Gorsza sytuacja finansowa firm może wpłynąć na wzrost ryzyka kredytowego i zwiększenie szkodowości portfela ubezpieczeń finansowych;
- ograniczenie rozwoju akcji kredytów hipotecznych na skutek wprowadzenia podatku od aktywów oraz zaostrzonych wymogów Rekomendacji S **SŁOWNNIK** dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie;
- orzecznictwo Sądów Najwyższych w zakresie wysokości wypłat zadośćuczynień pieniężnych z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych dla osób najbliższych za krzywdę wynikającą z naruszenia jej dobra osobistego, nawet gdy szkoda miała miejsce przed 3 sierpnia 2008 roku;
- możliwy wzrost kosztów likwidacji szkód w związku z wprowadzeniem dalszych wytycznych KNF dotyczących likwidacji szkód;
- wzrost cen części zamiennych wpływających na koszty likwidacji szkód na skutek kolejnych spadków wartości złotego polskiego wobec euro;
- wprowadzenie wymogów Wypłacalność II od stycznia 2016 roku, które opiera się na ocenie ryzyka, może wpłynąć na zmianę modelu funkcjonowania wybranych obszarów zakładów ubezpieczeń na rynku (np. polityka taryfowa);
- pojawienie się kolejnych regulacji bądź obciążeń finansowych ZU – m.in. możliwe przywrócenie „podatku Religi” (obowiązkowej opłaty na rzecz NFZ od każdej polisy OC komunikacyjnej).

---

4 Strategia rozwoju

W rozdziale:

1. Kluczowe kierunki rozwoju Grupy PZU w latach 2016-2020
2. Realizacja kluczowych projektów oraz inicjatyw w 2015 roku

4.1 Kluczowe kierunki rozwoju Grupy PZU w latach 2016-2020

“Strategia to zasadniczo zarządzanie zmianą”
[“Strategy is fundamentally management of change”]
Prof. Arnaldo C. Hax, MIT Sloan School of Management

Dynamicznie zmieniające się otoczenie rynkowe oraz regulacyjne wymaga od Grupy zachowania równowagi pomiędzy prowadzeniem dotychczas ustalonych strategicznych działań, a szukaniem nowych innowacyjnych rozwiązań poprzez wnikliwą analizę szeregu danych oraz umiejętne eksperymentowanie.

Kierunki rozwoju Grupy PZU na lata 2016-2020:

- Klientocentryczność - *Jesteśmy po to by zapewnić naszym klientom spokój i poczucie bezpieczeństwa. Klienci zawsze mogą na nas polegać.* W praktyce, przyjęta przez Grupę misja oznacza przekształcenie PZU z organizacji skupionej wokół oferty produktowej w organizację odpowiadającą na potrzeby klientów.
- Umocnienie pozycji lidera na rynku ubezpieczeń w Polsce:
  - Obszar Klienta Detalicznego - utrzymanie pozycji lidera rynku dzięki wykorzystaniu kompleksowej oferty dostosowanej do potrzeb poszczególnych segmentów klientów oraz strategii dwóch marek (PZU i Link4);
  - Obszar Klienta Korporacyjnego:
    - (w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych) wzmocnienie pozycji, szczególnie w zakresie Średnich Klientów Korporacyjnych (tzw. Klient Mid-Korpo) i osiągnięcie statusu partnera biznesowego, o silnej pozycji eksperckiej, dostarczającego nie tylko produkty ubezpieczeniowe, ale również doradzającego klientom na każdym etapie wsparcia w zarządzaniu ryzykiem;
    - (w ubezpieczeniach na życie) utrzymanie

pozycji lidera na rynku przy wysokiej rentowności pomimo silnej presji konkurencyjnej.

- Działalność zagraniczna:
  - Dynamiczny wzrost przychodów generowanych przez działalność zagraniczną do przychodów Grupy PZU;
  - Koncentracja na rentowności i osiągnięciu wysokiego zwrotu z inwestycji.
- Rozwój oferty uzupełniającej dla ubezpieczeń o:
  - Zarządzanie aktywami klienta;
  - Ubezpieczenia zdrowotne.

Sektor ubezpieczeniowy przechodzi szereg zmian i transformacji, których efektem jest ukierunkowanie ubezpieczycieli na potrzeby klienta. Istotny kierunek zmian to tworzenie prostych i przejrzystych, pod względem warunków, produktów, które klienci z łatwością mogą porównywać. Konkurowanie w wymagających warunkach rynkowych wymusza na ubezpieczycielach nieustanne dążenie do zwiększenia efektywności przez optymalizację stosowanych modeli biznesowych i szersze wykorzystanie zaawansowanych narzędzi analitycznych wykorzystujących zasoby *Big Data*.

Dalszy rozwój Grupy PZU przebiegać będzie w okolicznościach uwarunkowanych następującymi głównymi trendami i czynnikami:

1. Środowisko niskich stóp procentowych

Przez najbliższe kilka lat Grupa PZU działać będzie w środowisku niskich stóp procentowych. Prognozy dotyczące inflacji w Polsce jak i w strefie Euro nie wskazują na istotne prawdopodobieństwo jej wzrostu do poziomu zbliżonego do 2% wcześniej niż przy końcu horyzontu Strategii. Taka sytuacja nadal będzie kreować problem z osiągnięciem gwarantowanych stóp zwrotu w ubezpieczeniach na życie, a także

będzie miała istotny wpływ na kształtowanie się wymaganych przez inwestorów stóp zwrotu możliwych do osiągnięcia przez fundusze inwestycyjne i emerytalne. **CZYNNIKI MAKROEKONOMICZNE ROZ. 2.4**

2. Rosnące wymagania regulacyjne

Wypłacalność II (Solvency II)

1 stycznia 2016 roku weszły w życie przepisy Dyrektywy Wypłacalność II (Solvency II) **SŁOWNIK**, określającej wymagania dotyczące kluczowych parametrów finansowych w działalności ubezpieczeniowej. Nowe przepisy zmieniają sposób wyznaczania marginesu wypłacalności, czyli wymogu kapitałowego dla firm ubezpieczeniowych. Zgodnie z nowymi przepisami wymogi te będą wyznaczane osobno dla ryzyka ubezpieczeniowego (aktuarialnego), rynkowego i operacyjnego. Poprzez zaostrzenie wymagań regulacyjnych Dyrektywa istotnie zmienia rynek ubezpieczeń. Jej wejście w życie ma wpływ zarówno na kalkulację składek jak i na zmiany procesów wewnętrznych w spółkach ubezpieczeniowych, przede wszystkim w obszarach zarządzania ryzykiem. Zgodnie ze zmienionymi przepisami ubezpieczyciele zobowiązani są do raportowania, zarówno do instytucji nadzorczych jak i publicznie, nowych rozszerzonych zakresów informacji. W wyniku wprowadzonych zmian niektóre firmy staną przed koniecznością dokapitalizowania albo ograniczenia zakresu prowadzonej działalności. **REGULACJE DOTYCZĄCE RYNKU UBEZPIECZEŃ W POLSCE ROZ. 2.3**

Podatek od aktywów

Od 1 lutego 2016 roku zaczął obowiązywać w Polsce podatek od aktywów instytucji finansowych. W przypadku ubezpieczycieli stawka podatku wynosi 0,44% od zgromadzonych aktywów. Wprawdzie podatek ten obejmie dużą część działających w Polsce towarzystw ubezpieczeniowych, nie mniej jednak największa część generowanych z niego wpływów pochodzić

będzie z opodatkowania aktywów Grupy PZU. Szacuje się, iż wartość podatku PZU może wynosić ok. 150-160 mln zł. **REGULACJE DOTYCZĄCE RYNKU UBEZPIECZEŃ W POLSCE ROZ. 2.3**

Zmiany w ustawie ubezpieczeniowej

Na początku 2016 roku weszły także w życie zmiany Ustawy o działalności ubezpieczeniowej. Zasadniczy kierunek wprowadzonych zmian dotyczy kształtowania relacji z klientami. Tutaj zmiany dotkną głównie zakłady oferujące ubezpieczenia na życie. Konieczne będzie prowadzenie szczegółowej analizy potrzeb klienta przy sprzedaży produktów z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi i wydawania klientowi odpowiednich rekomendacji i wskazówek. Zmienione zostały zasady wypłacania prowizji pośrednikom ubezpieczeniowym, co prowadzić będzie do zmian w procesie sprzedaży produktów ubezpieczeniowych, przede wszystkim w kanale agencyjnym. **REGULACJE DOTYCZĄCE RYNKU UBEZPIECZEŃ W POLSCE ROZ. 2.3**

3. Oczekiwania klienta

W ostatnich latach produkty finansowe, w tym w szczególności ubezpieczenia na życie, stały się na tyle skomplikowane, iż obecnie Klienci poszukują prostszych i bardziej przejrzystych rozwiązań, tzw. produktów bez gwiazdek. Produktów, których struktura będzie jasna i zrozumiała niezależnie od poziomu ich wiedzy ekonomicznej. Transparentność produktów, to m.in. odejście od kompleksowych rozwiązań łączących elementy ubezpieczenia oraz inwestycji.

Z kolei, w przypadku produktów majątkowych i pozostałych osobowych mamy do czynienia ze stałą presją na cenę, która zmusza ubezpieczycieli do konkurowania nie tylko zakresem usługi podstawowej, ale również usług dodatkowych (*assistance*, bezpośrednia likwidacja szkód, *consierge*). Wymaga to od zakładów ubezpieczeń kompleksowego i jednocześnie

elastycznego podejścia do wyceny oferowanych usług.

4. Silne trendy demograficzne i wynikające z nich zmiany w zachowaniach nabywczych

Silne trendy demograficzne prowadzić będą do szybkich zmian w strukturze wiekowej społeczeństwa i jednocześnie w zachowaniach nabywczych klientów Grupy. W szczególności w horyzoncie realizacji głównych kierunków rozwoju Grupy szybko rosnąć będzie liczba osób po 60 roku życia, w istotnej części nadal aktywnych zawodowo, mających szerokie i różnicowane potrzeby w zakresie wszelkiego rodzaju produktów ubezpieczeniowych (w tym ubezpieczeń zdrowotnych) oraz oszczędnościowych (zarządzania aktywami). Jednocześnie na rynek pracy wejdzie znacznie więcej ludzi z tzw. pokolenia „millennials”, których styl życia, preferencje i zachowania nabywcy są znacząco różne od ich rodziców. Pokolenie to jest znacznie bardziej przyzwyczajone do wszelkich form digitalizacji różnych dziedzin życia (w tym korzystania z produktów finansowych i ubezpieczeniowych). To wymaga od firm ubezpieczeniowych, w tym także PZU, oferowania produktów, a także likwidacji szkód i świadczeń kanałami mobilnymi, przy wykorzystaniu marketingu internetowego oraz mediów społecznościowych.

5. Stały wzrost znaczenia kwestii kanałów cyfrowych i mobilnych

Najbliższe kilka lat określane jest często mianem okresu „gwałtownej digitalizacji”. Przewiduje się, iż szerokie wykorzystanie nowoczesnych technologii cyfrowych będzie jednym z silniejszych

trendów do roku 2020, zarówno w zakresie spodziewanych zmian w działalności operacyjnej firm ubezpieczeniowych jak i w kształtowaniu ich relacji z klientami. Szacuje się, że na rozwiniętych rynkach, w ciągu kolejnych pięciu lat nastąpi bardzo szybki wzrost liczby klientów korzystających z kanałów cyfrowych w kontakcie z ubezpieczycielami. Skutkiem tego trendu będzie nie tylko potrzeba dostosowania relacji z klientami, ale także zagrożenie łatwiejszą dekompozycją łańcucha wartości firm ubezpieczeniowych, poprzez nasiloną konkurencyjność i przejrzystość cenową. Obecnie żadna firma z sektora usług finansowych nie może zaniedbywać kanałów zdalnych jako formy dystrybucji oraz obsługi klienta.

6. Coraz większe możliwości dopasowania się do potrzeb klientów przy pomocy technik i narzędzi *Big Data*

Połączenie trendu rosnącej roli kanałów cyfrowych w kontaktach z klientami z gwałtownie rosnącymi możliwościami analitycznymi stwarza unikalną szansę dla firm sektora finansowego, w tym w szczególności dla firm ubezpieczeniowych. Niezbędny jest jednak szereg zmian procesów biznesowych oraz inwestycje w rozwiązania umożliwiające gromadzenie i przetwarzanie dużej ilości danych oraz narzędzia do modelowania i analizy zachowań klientów, które pozwolą także na wykorzystanie danych historycznych gromadzonych przez spółki. Wykorzystanie i rozwijanie wspomnianych narzędzi pozwala na efektywniejszą segmentację klientów, co z kolei pozwala na lepsze dopasowanie oferty do potrzeb, a przy tym także optymalizację kosztów sprzedaży oraz marketingu firmy ubezpieczeniowej.

4.2 Realizacja kluczowych projektów oraz inicjatyw w 2015 roku

Poniżej zaprezentowano działania zrealizowane zarówno przez PZU jak i przez spółki z Grupy PZU w 2015 roku:

Działania zrealizowane w 2015 roku

Obszary biznesowe	Podsumowanie osiągnięć w 2015 roku
Ubezpieczenia	<ol style="list-style-type: none"> PZU pozostał liderem na rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. Według danych KNF za III kwartał 2015 roku udział PZU w rynku wyniósł 31,2%⁶ (spadek o 0,2 p.p. r/r) Wzrost udziału Link4 w rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych z 1,6% na koniec III kwartału 2014 roku do 1,9% na koniec III kwartału 2015 roku. Utrzymanie po III kwartale 2015 roku pozycji lidera w ubezpieczeniach na życie ze składką regularną z 43,9% udziałem w rynku (rok temu 42,9%). W całym rynku ubezpieczeń na życie udział PZU po III kwartale 2015 roku wyniósł 29,1%. Grupa PZU pozostaje liderem rynku na Litwie i Łotwie. Udział w litewskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniósł w 2015 roku 31,1%, natomiast w rynku łotewskim po trzech kwartałach 2015 roku 25,1%. W obu przypadkach udział w rynku wzrósł w porównaniu do roku poprzedniego. Udział Grupy PZU na rynku estońskim wyniósł w 2015 roku 13,8%. Obie spółki ukraińskie poprawiły swoje pozycje i udziały rynkowe w porównaniu do roku ubiegłego. Po trzech kwartałach 2015 roku spółka majątkowa zajmuje 7. pozycję z 2,7% udziałem w rynku, zaś życiowa pozycję 4. z 8,6% udziałem w rynku utrzymując jednocześnie dodatni wynik finansowy, pomimo trudnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Dnia 30 września 2015 roku zakończyła się transakcja sprzedaży PZU Lietuva. Nabywcą spółki został norweski Gjensidige Forsikring ASA. Ostateczna kwota sprzedaży wyniosła 66 mln euro. Dnia 3 listopada 2015 roku KNF wyraził zgodę na utworzenie przez PZU TUW – Polskiego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych. Nowy podmiot zapewni szpitalom efektywną ochronę ubezpieczeniową opartą na aktywnym zarządzaniu ryzykiem.
Inwestycje	<ol style="list-style-type: none"> Na koniec 2015 roku wartość aktywów pod zarządzaniem (AuM) TFI PZU wyniosła 28,3 mld zł, co stanowiło 11,2% aktywów zgromadzonych przez krajowe TFI tym samym plasując je na koniec 2015 roku na drugim miejscu wśród wszystkich towarzystw zrzeszonych przez IZFA. Wzrost aktywów pod zarządzaniem klientów zewnętrznych z 6,0 mld zł na koniec 2014 roku do 6,8 mld zł na koniec 2015 roku. Udział aktywów klientów zewnętrznych TFI PZU w aktywach rynku TFI (z wyłączeniem aktywów niepublicznych) na koniec 2015 roku wyniósł 5,1% (4,7% na koniec 2014 roku). TFI PZU pozostaje liderem w segmencie pracowniczych programów emerytalnych wśród krajowych TFI zarządzając aktywami o wartości 3,2 mld zł (PPE, PPO, ZPI) – wzrost AuM o 6,2% w stosunku do stanu na koniec 2014 roku. Przychody TFI PZU za 2015 rok wyniosły 172,6 mln zł co oznacza wzrost o blisko 18,1% w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku.
Zdrowie	<ol style="list-style-type: none"> Utworzono spółkę PZU Zdrowie, do której przeniesiono (bezpośrednio lub pośrednio) wszystkie aktywa medyczne. Spółka PZU Zdrowie nabyła udziały spółek medycznych: Nasze Zdrowie, Medicus w Opolu (w 2015), CM Gamma (w 2015) oraz CM Cordis (w 2016), dodatkowo CM Medica kupiła REZO-MEDICA (w 2015).

⁶ Udział PZU liczony z uwzględnieniem reasekuracji czynnej PZU wobec Link4

	3. Wzrost składki przypisanej brutto z grupowych ubezpieczeń zdrowotnych o 46% w porównaniu do 2014 roku.
--	---

Czynniki warunkujące wdrożenie	Podsumowanie działań i osiągnięć w 2015 roku
Efektywna dystrybucja i obsługa klienta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowano prace wdrożeniowe związane z wprowadzeniem nowego systemu polisowego (Platforma Everest), który będzie miał wpływ na poprawę elastyczności i konkurencyjności PZU. W 2015 roku wprowadzone zostały pozostałe produkty majątkowe oraz pierwsze ubezpieczenia korporacyjne. Przez większą część 2015 roku trwały działania przygotowujące zewnętrzne kanały sprzedaży (multiagenci, dealerzy, brokerzy) oraz kanały zdalne do pracy w nowym systemie. 2. Kontynuowano proces wdrażania nowoczesnych Oddziałów PZU – dobrze widocznych i wspólnych dla całej Grupy. W 2015 roku oddano do użytku 45 Oddziałów PZU, a od początku trwania procesu uruchomiono 151 Oddziałów funkcjonujących w nowym modelu. 3. Kontynuowano prace mające na celu ujednoczenie i podniesienie standardu wizualizacji biur Agentów Wyłącznych. W 2015 roku oddano do użytku 635 biur w nowym standardzie. Łącznie od początku projektu oddano 866 biur w nowym standardzie. 4. Trwają prace nad docelowym systemem operacyjnego wsparcia sprzedaży.
Odpowiedzialna społecznie organizacja	<ol style="list-style-type: none"> 1. W 2015 roku kluczową formą promocji aktywnego trybu życia oraz profilaktyki zdrowotnej wśród Polaków było zaangażowanie Grupy PZU w inicjatywy biegowe. PZU był strategicznym partnerem kilkudziesięciu wydarzeń sportowych, m.in. PZU Maratonu Warszawskiego. 2. W ramach aktywizacji społeczności lokalnych Grupa PZU stworzyła w kilkudziesięciu gminach w całej Polsce PZU Trasy Zdrowia – specjalnie zaprojektowane tereny zielone przeznaczone do ćwiczeń fizycznych. 3. PZU, jako mecenas kultury, dbał o zachowanie polskiego dziedzictwa kulturowego, sprawując mecenat m.in. nad Zamkiem Królewskim w Warszawie, Muzeum Łazienki Królewskie, Muzeum Narodowym w Krakowie, Muzeum Narodowym w Warszawie, czy Teatrem Wielkim - Operą Narodową. 4. W 2015 roku Fundacja PZU realizowała kolejną edycję kampanii społecznej „Kochasz? Powiedz STOP Wariatom Drogowym”. Jej głównym celem było zwiększenie bezpieczeństwa na drodze poprzez kształtowanie odpowiedzialnych postaw kierowców.
Sprawna likwidacja i efektywne operacje oraz elastyczne IT	<ol style="list-style-type: none"> 1. 84% klientów Grupy PZU zadowolonych z przebiegu likwidacji szkód i świadczeń (badanie satysfakcji na próbie 4,7 tys. klientów przeprowadzone w IV kwartale 2015 roku). 2. Dnia 1 kwietnia 2015 roku weszły w życie przepisy dot. odszkodowań wypłacanych z ubezpieczenia OC przez PIU. Inicjatorem programu Bezpośredniej Likwidacji Szkód jest PZU. 3. Prowadzono prace mające na celu wdrożenie zaawansowanego systemu identyfikacji wyłudzeń (<i>frauds</i>). Pierwsze wdrożenie narzędzia dot. obszaru ubezpieczeń komunikacyjnych planowane jest na kwiecień 2016 roku. 4. Wdrożono nowy system kadrowo-płacowy, co stanowi pierwszy krok do standaryzacji i usprawnienia procesów HR w całej firmie. 5. Celem optymalizacji kosztów przeprowadzono kolejny etap restrukturyzacji zatrudnienia w PZU i PZU Życie. W dniu 8 kwietnia 2015 roku Zarządy PZU i PZU Życie ogłosiły zamiar przeprowadzenia zwolnień grupowych, zgodnie z ustawą z dnia 13 marca 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami

stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników. Restrukturyzację przeprowadzono w II kwartale 2015 roku. Finalnie objęła ona 267 osób w PZU i PZU Życie, w tym redukcja zatrudnienia dotyczyła 134 pracowników PZU i PZU Życie.

Efektywna polityka kapitałowa i inwestycyjna oraz zintegrowany system zarządzania ryzykiem

1. Zawarto umowę nabycia 18 318 473 akcji spółki Alior Bank, stanowiących 25,19% kapitału zakładowego. Łączna wartość transakcji to 1,63 mld zł. W 2015 roku rozliczono 2 spośród przewidzianych łącznie 3 transzy akcji. Realizacja ostatniej z nich została przeprowadzona w marcu 2016 roku.
2. Nawiązano współpracę z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, na bazie której Grupa PZU będzie uczestniczyła w tworzeniu funduszy venture capital dla sektora nowych technologii.
3. PZU Finanse AB (spółka w 100% zależna od PZU) wyemitował euroobligacje o wartości 350 mln euro. Obligacje są oprocentowane według stałej stopy procentowej w wysokości 1,375% w skali roku, a odsetki od obligacji będą płatne raz do roku. Wykup obligacji nastąpi w dniu 3 lipca 2019 roku.
4. Przygotowano wszystkie ubezpieczeniowe spółki Grupy do spełnienia wymogów dyrektywy Wypłacalność II (Solvency II).
5. Dnia 21 października 2015 roku, zgodnie z decyzją WZA wypłacona została dywidenda w wysokości 2,59 mld zł, tj. 30,0 zł na jedną akcję (przed splitem akcji).
6. Dnia 30 listopada 2015 roku dokonano splitu, czyli podziału akcji PZU, w stosunku 1:10. Udział akcjonariuszy we własności oraz w prawach w PZU pozostał na poziomie sprzed splitu.

Główne cele strategiczne

Aspiracje

Stabilizacja wyniku finansowego

- Rentowny biznes ubezpieczeniowy
- Aktywne zarządzanie portfelem lokat
- Dyscyplina kosztowa, m.in. poprzez redukcję kosztów stałych

Realizacja strategii i inicjatyw strategicznych

- Rozbudowa PZU Zdrowie – dalszy rozwój oferty ubezpieczeń zdrowotnych wraz z towarzyszącymi usługami opieki medycznej
- Dynamiczna ekspansja międzynarodowa w zakresie ubezpieczeń
- Budowa pozycji czołowego zarządzającego aktywami – skokowy wzrost udziału w rynku asset management w Polsce

PZU najbardziej zaawansowany technologicznie w Europie

- Zbudowanie najlepszych na rynku kompetencji w zakresie Big Data w celu poprawy uproduktowienia klientów (CRM), underwritingu oraz procesów
- Stworzenie ekosystemu umożliwiającego efektywne zarządzanie ryzykiem klientów (od doradztwa do produktów ubezpieczeniowych)

---

5 Organizacja, infrastruktura oraz zasoby ludzkie

W rozdziale:

1. Kanały sprzedaży i obsługi
2. Zarządzanie kadrami
3. Marketing

5.1 Kanały sprzedaży i obsługi

Grupa PZU (PZU i PZU Życie) posiada największą na polskim rynku ubezpieczycieli sieć placówek sprzedażowo-obslugowych. Organizacja sieci sprzedaży PZU ma na celu zagwarantowanie efektywności sprzedaży, przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiej jakości świadczonych usług.

Na koniec 2015 roku sieć dystrybucji Grupy PZU obejmowała:

- **agentów na wyłączność** – własna sieć agencyjna PZU składała się z 6 554 agentów na wyłączność wraz z osobami fizycznymi wykonującymi czynności agencyjne. Poprzez kanał agencyjny prowadzi się sprzedaż głównie w kanale klienta masowego, ze szczególnym uwzględnieniem ubezpieczeń komunikacyjnych i majątkowych oraz ubezpieczeń indywidualnych (ubezpieczeń na życie);
- **multiagencje** – z Grupą PZU współpracuje 3 161 multiagencji, które realizują głównie sprzedaż dla klienta masowego (w tym kanale sprzedawane są wszystkie rodzaje ubezpieczeń, a w szczególności komunikacyjne i majątkowe);
- **brokerów ubezpieczeniowych** – PZU, w szczególności Pion Klienta Korporacyjnego współpracował z 965 brokerami ubezpieczeniowymi;
- **pracownicy PZU** – tysiące pracowników PZU sprzedawało ubezpieczenia (przede wszystkim klientom korporacyjnym i grupowym) we własnych placówkach, które w 2014 roku przeszły metamorfozę. Dobrze oznaczone, rozmieszczone w atrakcyjnych lokalizacjach, bez barier architektonicznych, zapewniają łatwy dostęp wszystkim klientom;
- **bancassurance i programy partnerstwa strategicznego** – w zakresie ubezpieczeń ochronnych w 2015 roku PZU współpracował z 8 bankami oraz z 6 partnerami strategicznymi. Kontrahenci PZU są liderami w swoich branżach oraz posiadają bazy klientów o dużym potencjale. W obszarze partnerstwa strategicznego współpraca

dotyczyła przede wszystkim firm z branży telekomunikacyjnej i energetycznej, za pośrednictwem których oferowano ubezpieczenia sprzętu elektronicznego oraz usługi assistance;

- **direct** – poprzez kontakt telefoniczny i Internet PZU sprzedaje produkty dla klienta indywidualnego.

Klienci PZU mogą zgłosić szkodę lub sprawę:

- za pośrednictwem internetu;
- telefonicznie poprzez infolinię;
- osobiście w wybranym oddziale;
- w warsztacie należącym do sieci naprawczej PZU (szkody komunikacyjne);
- w Mobilnym Biurze PZU Pomoc;
- na piśmie (wysłane pocztą tradycyjną, pocztą elektroniczną lub faxem).

Likwidacja szkód i świadczeń realizowana jest w 8 Regionalnych Centrach Likwidacji Szkód usytuowanych na terenie całego kraju oraz w jednostce centralnej - Centrum Operacyjnym Likwidacji Szkód i Świadczeń. Przy procesie opartym w większości na informacji elektronicznej oraz braku powiązania obsługi z miejscem zamieszkania ubezpieczonego/zdarzenia, zastosowano model równego obciążenia pracą poszczególnych jednostek likwidacyjnych realizowany w sposób automatyczny w systemie SLS. Dodatkowo wprowadzona została centralizacja obsługi niektórych typów szkód, co służy większej specjalizacji i wpływa na wzrost satysfakcji klientów. Centralizacją objęto m.in. likwidację szkód osobowych, szkody polegające na całkowitej kradzieży pojazdów osób fizycznych, likwidację szkód w ramach usługi BLS **SŁOWNIK**.

PZU jako prekursor bezpośredniej likwidacji szkód (BLS) **SŁOWNIK** na polskim rynku ubezpieczeniowym (uruchomionej w kwietniu 2014 roku) kontynuuje likwidację w ramach tej usługi. Realizuje ją w dwóch formach: indywidualnie i w ramach porozumienia. Porozumienie w zakresie BLS – wypracowane przez PIU

SŁOWNIK – objęło do końca 2015 roku osiem towarzystw ubezpieczeniowych łącznie z PZU, skupiających blisko 70% rynku ubezpieczeń OC komunikacyjnych, mierzonego składką przypisaną brutto. Bezpośrednia likwidacja szkód (BLS) w ramach porozumienia uruchomiona została od kwietnia 2015 roku. Wprowadzenie umowy w ramach BLS wpłynęło na uproszczenie procesu rozliczania wypłaconych odszkodowań i kosztów procesu pomiędzy ubezpieczycielami, opartego na ryczałtach. PZU utrzymał także wprowadzone wcześniej własne rozwiązanie BLS dla swoich klientów, poszkodowanych przez ubezpieczonych w zakładach, które nie przystąpiły do BLS.

PZU, w ramach umów o współpracy zawartych z największą w Polsce siecią podmiotów na rynku, organizuje usługi wynajmu pojazdu zastępczego, holowania pojazdów oraz parkingowe. PZU aktywnie oferuje swoją pomoc wszystkim klientom w zakresie organizacji powyższych usług.

PZU również jako pierwszy na rynku ubezpieczeniowym w Polsce uruchomił własną flotę pojazdów zastępczych. W ofercie jest 300 pojazdów z napędem hybrydowym marki Toyota Auris, gwarantujących komfort i bezpieczeństwo eksploatacji oraz ekologię. Dzięki temu uzyskano wysoki standard udostępniania samochodu zastępczego wg rynkowych stawek, który jest dedykowany dla wszystkich klientów PZU.

Rok 2015 był kolejnym rokiem kontynuowania współpracy z zakładami naprawczymi w zakresie powypadkowych napraw pojazdów. Celem współpracy z Siecią Naprawczą PZU Pomoc jest zagwarantowanie poszkodowanym najwyższych standardów jakości obsługi jak i jakości usług naprawczych. Każdemu klientowi, który zleci naprawę w zakładach należących do sieci PZU wydawany jest Certyfikat jakości, gwarantujący wykonanie naprawy w oparciu o najwyższe standardy jakości.

PZU nadal rozwija ofertę pomocy klientom w zagospodarowaniu pozostałości po szkodach poprzez oferowanie możliwości sprzedaży tych przedmiotów na platformie Pomoc Online. Klienci otrzymują propozycję

sprzedaży pozostałości za najwyższą uzyskaną kwotę oferty kupna przez wiarygodne podmioty na stałe współpracujące z administratorem platformy.

W ramach usprawniania procesu likwidacji szkód majątkowych w 2015 roku kontynuowano cykl szkoleń wzorowanych na standardach brytyjskich z najlepszych praktyk w obszarze obsługi szkód, skierowany do kadry zajmującej się likwidacją szkód majątkowych klientów korporacyjnych.

Likwidacja szkody jest dla klienta momentem prawdy, sprawdzeniem jakości zakupionego produktu w kontakcie z ubezpieczycielem. Spełnienie oczekiwań klienta w procesie likwidacyjnym stanowi klucz do zbudowania jego wiary z PZU. Dlatego też w 2015 roku podejmowane były szeroko zakrojone działania na rzecz usprawnienia i skrócenia tego procesu, m.in. zastosowanie kultury LEAN, zwiększenie zakresu likwidacji automatycznej i uproszczonej. Rozpoczęto wdrażanie usługi Samolikwidacji, pozwalającej na oszacowanie przez poszkodowanego wysokości odszkodowania w szkodach komunikacyjnych i majątkowych oraz serwisach naprawiających sprzęt uszkodzony w wyniku przepięcia. Ponadto w roku 2015 PZU rozpoczął na szeroką skalę wprowadzanie uproszczeń w kontaktach z klientem, m.in. poprzez rezygnację z korespondencji tradycyjnej i szerszego wykorzystania kontaktu telefonicznego oraz elektronicznego, a przede wszystkim poprzez dostosowanie korespondencji do zasad prostego języka.

Innowacyjnym rozwiązaniem było powołanie Organizatorów Pomocy Poszkodowanym w Wypadkach (Opiekunów PZU). Są to mobilni pracownicy, którzy spotykają się w domach poszkodowanych, aby ustalić faktyczną sytuację życiową oraz potrzeby wynikające z doznanego wypadku, za który PZU ponosi odpowiedzialność cywilną. Udzielana pomoc dotyczy m.in. organizacji szeroko rozumianej rehabilitacji medycznej, społecznej, zawodowej i psychologicznej. Opiekunowie PZU doradzają jak dostosować najbliższe otoczenie do potrzeb osoby niepełnosprawnej, jak dokonać właściwego wyboru urządzeń kompensujących dysfunkcje i inwalidztwo. Pomagają również w

organizacji wszelkich formalności związanych z likwidacją szkody. Udzielają wsparcia w uzyskaniu świadczeń oraz pomocy w kontaktach z instytucjami państwowymi (PFRON, ZUS, KRUS, MOPS, MOPR). Organizują wsparcie psychologiczne dla najbliższych członków rodziny poszkodowanego.

Jako firma nastawiona na innowacje PZU udostępnił klientom aplikację mobilną, która umożliwia ubezpieczonemu podjęcie decyzji o trybie likwidacji szkody lub świadczenia NNW w dogodnym dla niego momencie. Usługę tę wprowadzono z myślą o klientach, którzy często nie mogą odebrać telefonu w godzinach pracy, lub potrzebują więcej czasu na zastanowienie się nad proponowaną wypłatą świadczenia. Narzędzie to pozwala ubezpieczonemu w prosty i wygodny sposób uczestniczyć w decyzji o wypłacie świadczenia, a dzięki możliwości szybkiego kontaktu z Opiekunem przyspiesza również sam proces.

Spółka stale pracuje nad poprawą jakości obsługi, dlatego bardzo ważna jest informacja zwrotna od klientów. Przeprowadzane są badania satysfakcji klientów z udostępnionej aplikacji. Otrzymane sygnały wskazują iż klienci reagują na zmianę z dużym zadowoleniem. Ubezpieczeni odbierają zmianę bardzo pozytywnie, wskazując na usprawnienie procesu likwidacji szkód i świadczeń z ubezpieczeń NNW.

Kolejnym przykładem działania pro-klienckiego, które PZU wdrożył w 2015 roku, jest wizualizacja etapów obsługi sprawy w Internetowym Statusie sprawy/szkody. Logując się na stronie www.pzu.pl do szkody/sprawy klient może dowiedzieć się, w ilu krokach PZU zrealizuje proces likwidacji, na czym będą one polegały i na jakim etapie jest obecnie jego szkoda/sprawa, oraz jakie czynności już się zadziały. Dodatkowo klient ma możliwość samodzielnego ustawienia powiadomień o czynnościach jakie miały miejsce w jego sprawie/szkodzie na wskazany adres e-mail lub numer telefonu.

Na stronie www.pzu.pl zamieszczono video porady dotyczące likwidacji szkody przez internet. Krótkie filmy z udziałem pracowników PZU pokazują klientom, jak w kilku prostych krokach zgłosić sprawę, a następnie

sprawdzić jej status czy też jak skorzystać z posiadanego ubezpieczenia NNW jeżeli dojdzie do wypadku. [PZU - Wideoporada - Likwidacja szkody przez internet](#)

Jakość procesu likwidacji szkód i wypłaty świadczeń w PZU jest oceniana wysoko przez klientów. Na koniec IV kwartału 2015 roku wskaźnik satysfakcji wyniósł 84%⁷. Z kolei wskaźnik rekomendacji NPS (Net Promoter Score), będący różnicą udziału promotorów i krytyków w badaniu dla obszaru likwidacji, wyniósł 20%, a 46% z badanych klientów wskazało, że jest aktywnymi promotorami PZU.

Informatyka i operacje

Platforma Everest to nowoczesne narzędzie, służące do sprzedaży ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych, oceny ryzyka ubezpieczeniowego oraz zarządzania polisami i rozliczeniami, które od 2014 roku wdraża PZU. Dzięki tej platformie Grupa dysponować będzie możliwością szybszej dystrybucji informacji, pozwalając sprzedawcom lepiej rozpoznawać i rozumieć potrzeby klientów z poszczególnych segmentów. Usprawniając i unowocześniając środowisko pracy agentów i pracowników Grupy, Everest przyczynia się do podniesienia efektywności operacyjnej co dodatkowo rozszerza możliwości przedstawienia klientom konkurencyjnej oferty.

Zgodnie z harmonogramem, w 2014 roku PZU wprowadził do nowego systemu produkty komunikacyjne, mieszkaniowe oraz niektóre majątkowe. W 2015 roku wprowadzone zostały pozostałe produkty majątkowe oraz pierwsze ubezpieczenia korporacyjne. Przez większą część 2015 roku trwały działania przygotowujące zewnętrzne kanały sprzedaży (multiagenci, dealerzy) do pracy w nowym systemie. W kanałach tych przeprowadzono także spotkania przedwdrożeniowe i informacyjne skierowane do przyszłych użytkowników Platformy, a także szkolenia, przygotowujące do pracy w systemie. Uruchomiono

⁷ Zmiana metodologii doboru próby do badania od 2015 roku

pilotaże, pozwalające zbadać, czy spełnione są wszystkie warunki niezbędne, aby wdrożenie odbywało się płynnie i zgodnie z harmonogramem, przeprowadzając jednocześnie – w kwietniu i czerwcu 2015 – badania, które sprawdzały satysfakcję użytkowników i ich opinie na temat systemu.

Obecnie w Platformie Everest pracuje ponad 19 tys. użytkowników, w tym wszyscy pracownicy oddziałów, agenci wyłączni, agenci-partnerzy oraz pracownicy biurowi. W nowym systemie wystawiono już ponad 13 mln polis, w tym ponad 8 mln tylko w samym 2015 roku. Zakończenie pełnego wdrożenia nowego systemu polisowego planowane jest na trzeci kwartał 2016 roku.

W 2015 roku w Pionie Technologii, oprócz działalności operacyjnej oraz prac nad projektem Everest, realizowano również wewnętrzne inicjatywy strategiczne, w ramach których wykonano szereg działań wspierających kluczowe inicjatywy biznesowe, w szczególności:

- w ramach dostosowania obszaru informatyki i bezpieczeństwa do wymogów aktów zewnętrznych, zaawansowany jest proces wdrażania wytycznych KNF, co pozwoli spełnić wymogi zgodnie z planem do końca 2016 roku;
- dostosowano systemy informatyczne do raportowania zgodnie z wymaganiami dyrektywy Wyłagalność II (Solvency II) **SŁOWNIK**;
- w obszarze raportowania cyklicznym raportowaniem objęto spółki bałtyckie, a system informacji zarządczej poszerzono o spółki zależne Grupy PZU;
- kontynuowano i rozszerzono zastosowanie zwinnej metodyki wytwarzania oprogramowania.

5.2 Zarządzanie kadrami

Stan zatrudnienia

Średnioroczne zatrudnienie w PZU w 2015 roku wyniosło 7,8 tys. pracowników w przeliczeniu na pełne etaty.

W dniu 8 kwietnia 2015 roku Zarządy PZU i PZU Życie ogłosiły zamiar przeprowadzenia zwolnień grupowych, zgodnie z ustawą z dnia 13 marca 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników. Restrukturyzację przeprowadzono w II kwartale 2015 roku. Finalnie objęła ona 267 osób w PZU i PZU Życie, w tym redukcja zatrudnienia dotyczyła 134 pracowników PZU i PZU Życie.

Osobom, które były zwalniane lub które nie przyjęły zaproponowanej zmiany warunków zatrudnienia (analogicznie jak podczas wszystkich etapów restrukturyzacji zatrudnienia tj. w latach 2010-2014) proponowane były korzystniejsze warunki odejścia niż te przewidziane prawem w podobnych sytuacjach. Wysokość dodatkowych odpraw była uzależniona od stażu pracy w Grupie PZU i wysokości wynagrodzenia danego pracownika.

Polityka wynagrodzeń

W 2015 roku PZU kontynuował dotychczasową politykę wynagradzania i zatrudniania, która obejmuje wszystkie wewnętrzne regulacje określające zasady wynagradzania dedykowane poszczególnym grupom pracowników, które ustalane są zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi PZU oraz ładem korporacyjnym.

Główne założenia polityki wynagradzania PZU:

- nagradzanie i utrzymanie najlepszych pracowników poprzez konkurencyjną rynkowo politykę wynagradzania oraz szkolenia i rozwój zawodowy;
- planowanie zastępstw na stanowiskach w Grupie PZU poprzez ścieżki karier i programy rozwojowe dla pracowników i kadry menedżerskiej;
- pozyskiwanie najlepszych pracowników (w tym młodych talentów) poprzez budowanie wizerunku preferowanego pracodawcy oraz efektywną rekrutację i selekcję;
- wspieranie aktywności pozazawodowej pracowników PZU, w tym poprzez angażowanie ich

w działania CSR Grupy np. wolontariat pracowniczy.

Skonstruowany system wynagradzania uwzględnia zarówno specyfikę i skalę działania firmy, jej poszczególnych obszarów funkcjonalnych, jak i praktyki rynkowe. Część zmienna wynagrodzenia kształtowana w oparciu o powyższe czynniki różni się w zależności, której z grup pracowników dotyczy. Stosowana polityka wynagrodzeń oparta jest na systemie zarządzania wynikami pracy, ocenie kompetencji oraz ciągłym dostosowywaniu systemów wynagradzania pracowników do nowych warunków. W szczególności w części zmiennej wynagrodzenia oraz świadczeń dodatkowych.

Podstawą systemu wynagradzania w Grupie PZU jest roczna ocena pracownicza, stanowiąca element nowoczesnego systemu motywowania i nagradzania najlepszych. Roczny system oceny kompetencji oraz kwartalny system nadawania i rozliczania celów obejmuje:

- „Płacimy za wyniki” - nowy system zarządzania wynikami pracy - kwartalna ocena realizacji celów (dopasowana do poziomu zarządzania i specyfiki biznesowej), przy czym, stopień realizacji celów kwartalnych przekłada się na wysokość premii;
- „Ocena DNA PZU” – model oceny kompetencji pracowników i liderów;
- „Roczna ocena pracownika” – planowanie rozwoju pracownika na podstawie analizy realizacji celów i oceny kompetencji.

Stosowane w ramach polityki wynagradzania rozwiązania pozwoliły na powiązanie efektywności i poziomu kompetencji z podwyżkami, ofertą rozwojową i awansami. Wyposażyło to także menedżerów w narzędzia zarządzania celami/zadaniami/motywowacją pracowników oraz pozwoliło identyfikować i rozwijać pracowników o wysokich kompetencjach.

Rekrutacja, szkolenia i budowanie wizerunku preferowanego pracodawcy

W 2015 roku w wykorzystywanej aplikacji HRM (Saba Enterprise) z sukcesem został wdrożony nowy moduł

rekrutacyjny. Od tego roku cały proces rekrutacji do momentu akceptacji wniosku o zatrudnienie, odbywa się w przyjaznym środowisku aplikacji HRM, która na bieżąco informuje uczestników procesu o statusie wniosków. Po raz pierwszy w historii rekrutacji w PZU powstała obszerna i dostępna dla rekruterów baza danych, która usprawnia proces zarządzania dokumentacją oraz umożliwia podgląd historii aplikacji kandydatów. Rekruterzy mogą również publikować ogłoszenia automatycznie w kilku miejscach i dzięki temu monitorować skuteczność poszczególnych źródeł pozyskiwania kandydatów. System HRM pozwala im nie tylko zaoszczędzić czas poświęcany na publikację ogłoszeń i selekcjonowanie aplikacji, ale także wpływa na bezpieczeństwo przechowywanych danych.

Wprowadzona zmiana ma również wpływ na budowanie pozytywnego wizerunku Grupy PZU jako pracodawcy w oczach osób składających aplikacje do PZU. Jedną z głównych zalet wdrożenia modułu rekrutacyjnego HRM z punktu widzenia kandydatów jest bieżące informowanie ich o statusie w projekcie rekrutacyjnym poprzez powiadomienia mailowe z zaproszeniem na spotkanie, informacją o przedłużeniu rekrutacji lub podziękowaniem za udział w procesie.

W PZU obowiązują także mechanizmy wejścia i wyjścia z organizacji. Założeniem procesu wdrożenia nowego pracownika jest budowanie zaangażowania i lojalności w atmosferze otwartości i współpracy. Natomiast każda osoba rozstająca się z organizacją za porozumieniem stron proszona jest o opinię na temat pracy w Grupie PZU i motywy, dla których zdecydowała się na zmianę pracodawcy.

Chcąc wesprzeć pracowników w podnoszeniu ich kompetencji potrzebnych na danym stanowisku pracy w 2015 roku zorganizowano:

- **program szkoleń PLUS (Profesjonalizm - Ludzie - Umiejętności - Szkolenia)** - na podstawie oceny DNA pracownika (model kompetencyjny PZU), dobierane są dla niego szkolenia, które mają na celu jego rozwój, w obszarach które są jego słabszą stroną. Każdy program zawiera kilkanaście modułów szkoleniowych, rozwijających wszystkie

kompetencje, takie jak np. klient, wynik, odpowiedzialność, rozwój, współpraca;

- **program Menedżer 2.0**, którego celem jest rozwój kadry menedżerskiej średniego szczebla (ponad 1500 menedżerów) z zakresu budowania świadomości menedżerskiej, budowania zaangażowania zespołu, efektywności biznesowej zespołu oraz umiejętności coachingowych niezbędnych w roli menedżera. Kontynuacją i rozwinięciem szkoleń stacjonarnych jest interaktywna i zgrzywalizowana platforma **Inspiratorium Menedżer 2.0**, wykorzystująca najnowsze trendy zastosowania elementów i mechanizmów znanych z gier w celu wspierania nawyku samokształcenia i pozyskiwania wiedzy oraz mechanizmów sieci społecznościowych dla stworzenia interaktywnej przestrzeni wymiany wiedzy, doświadczeń, pomysłów i inspiracji;
- **program Lider 2.0**, którego celem jest umocnienie kluczowych menedżerów w roli wszechstronnych liderów. Uczestniczy w nim ponad 300 menedżerów;
- **coaching** dla najwyższej kadry menedżerskiej mający na celu indywidualne wsparcie ich rozwoju;
- **pozostałe formy szkoleń** – studia podyplomowe i specjalistyczne formy rozwoju zawodowego, kursy językowe;
- **„Świadoma siebie”** – program rozwojowy dla kobiet w ramach Stowarzyszenia „Kobiety PZU”.

W 2015 roku każdy zatrudniony w PZU i PZU Życie skorzystał średnio z **27 godzin** szkoleń stacjonarnych.

Ponadto, w ramach budowy nowej kultury organizacyjnej, kontynuowano realizację trzech projektów:

- **Otwarte PZU** - program budujący świadomość pracowników w obszarze otwartości. Celem projektu jest budowanie postaw innowacyjnych. W ramach programu promowane są: bezpośrednia i prosta komunikacja, dawanie informacji zwrotnej,

współpraca w zespole, partnerskie relacje i poszukiwanie nowych, innowacyjnych rozwiązań;

- **TalentUP** – skierowany do specjalistów program talentowy, który ma na celu przygotowanie pracowników do pełnienia bardziej odpowiedzialnych ról w organizacji;
- **SmartUP** – skierowany do kierowników i dyrektorów, którzy charakteryzują się wysokim potencjałem, program rozwojowy General MBA we współpracy ze Szkołą Biznesu Politechniki Warszawskiej.

Zainicjowano projekt **coachingu wewnętrznego** dedykowany średniej kadry menedżerskiej i kierownikom projektów prowadzony przez pracowników z odpowiednim przygotowaniem wywodzących się z różnych obszarów biznesowych.

PZU kontynuuje również zakrojone na szeroką skalę **działania promujące markę pracodawcy**, adresowane do studentów i profesjonalistów. W 2015 roku rozpoczęła się kampania rekrutacyjna **uThoruj sobie drogę na staż**, w efekcie której do firmy dołączyło w sumie ponad 100 studentów z całej Polski. Wiosenne działania kampanijne firmy zyskały uznanie jury branżowych konkursów EB Excellence Award i EB Stars. Kontynuowano również popularne społecznościowe konkursy **Studencki Projekt Roku** oraz **Inwestycja w Przyszłość**, dzięki którym firma wspiera najaktywniejszych studentów oraz najpopularniejsze projekty akademickie.

Eksperti PZU dzielili się swoją wiedzą i doświadczeniem podczas licznych prezentacji branżowych oraz szkoleń dla studentów (m.in. **Dni Otwartego Biznesu w PZU**), a całość działań wizerunkowych jak co roku wspierali aktywni i kreatywni **Ambasadorzy i Doradcy Grupy PZU**.

Rok zakończyła kampania wizerunkowa **#najlepszastrona**, wyróżniona kolejną prestiżową nagrodą - EBKreator. Jednym z elementów docenionej kampanii jest nowy profil **@pzukariera** na Instagramie, który jest już trzecim – po serwisach **Facebook** i **LinkedIn** – kanałem otwartej komunikacji pracodawcy w mediach społecznościowych.

5.3 Marketing

W roku 2015 PZU zrealizował szeroko zasięgowe kampanie reklamowe, w tym:

- Kampania promująca ubezpieczenie komunikacyjne OC z usługą Bezpośredniej Likwidacji Szkód (BLS). Celem kampanii było uzmysłowienie korzyści z posiadania ubezpieczenia komunikacyjnego z usługą BLS w PZU. Kampania z udziałem Marcina Dorocińskiego, objęła spoty telewizyjne oraz działania w internecie na tylkospokoj.pl;
- Kampania społeczna Fundacji PZU „Kochasz? Powiedz STOP Wariatom Drogowym”. Jej głównym celem jest zwiększenie bezpieczeństwa na drodze poprzez kształtowanie odpowiedzialnych postaw kierowców. Jej symbolem stało się niebieskie serce, które, podarowane przez osobę bliską, umieszczone w widocznym miejscu w samochodzie, miało przypominać kierowcom, aby jechali bezpiecznie. Realizowany w 2015 roku drugi etap akcji skoncentrowany był wokół inicjatywy aktywnych przejść dla pieszych oraz zwrócenia uwagi, iż odpowiedzialność za bezpieczeństwo na drodze ponosi zarówno kierowca, jak i pieszy. Przekaz ten podkreśla hasło „Kochasz? Uważaj na pieszych. To mogą być Twoi najbliżsi”. W 2015 roku PZU wybudowało aktywne przejścia dla pieszych w 20 miejscowościach w Polsce;
- Kampania Loteria OC. Kampania skierowana była do klientów, którzy mają OC w PZU. W ramach loterii ufundowano nagrody w postaci 12 samochodów osobowych i 360 rowerów. Dodatkowo, w ramach oferty specjalnej, posiadacze ubezpieczenia OC w PZU mogli tankować taniej na stacjach LOTOS i LOTOS Optima dzięki kartom rabatowym;

- Kampania Niestraszki. W grudniu ruszyła pierwsza odsłona nowej kampanii PZU „Niestraszki w pakiecie”. Jej bohaterami była piątka Niestraszzków – zabawnych, ale roztropnych postaci, które pełnią misję edukacyjną – uczą dzieci zasad bezpieczeństwa.

W roku 2015 PZU zrealizował również kampanie reklamowe o mniejszym zasięgu, m.in.:

- Kampania EMPLOYER BRANDING – celem kampanii było promowanie marki pracodawcy. W 2015 roku miała dwie odsłony: edycję wiosenną skierowaną do studentów i absolwentów w największych ośrodkach akademickich w Polsce oraz edycję jesienną skierowaną do profesjonalistów.

W 2015 roku PZU kontynuował wprowadzanie jednolitych standardów wizualnych dla biur agentów wyłącznych, zarówno w oznakowaniu jak i w aranżacji wnętrza lokali. Rozpoczęto proces oznakowania zewnętrznego multiagentów. Łącznie w 2015 roku oznakowanych zostało blisko 250 placówek multiagencyjnych.

Prowadzono stałe i długofalowe działania wspierające sprzedaż produktów majątkowych, dedykowane agentom PZU i PZU Życie. Aktywności dotyczyły wsparcia BTL kierowanego do oddziałów i biur agentów. Zorganizowano mobilne stoisko i zagwarantowano obecność PZU na 12 imprezach plenerowych w całej Polsce. PZU wyposażył również agentów w materiały brandingowe, zapewniając obecność spółki podczas lokalnych wydarzeń realizowanych przez agentów w terenie.

PZU wspierał także kampanie ATL, przeprowadzając 4 akcje wyklejenia witryn w oddziałach i biurach agentów. Łącznie wyklejając blisko 190 witryn w całej Polsce.

W 2015 roku kampanie marketingowe PZU otrzymały wiele nagród, m.in.:

-
- KTR (Klub Twórców Reklamy), Platinum Magellan Award – kampania społeczna „Kochasz? Powiedz STOP Wariatom Drogowym” Fundacji PZU;
  - Nagroda KTR, Srebro – kampania mieszkaniowa PZU z 2014 roku „Telewizor”;
  - Nagroda KTR, 2 x Brąz – projekt „Ulubiona zabawka” – (kategorie: Loyalty Program&Direct);
  - Innovation Award 2015 – wyróżnienie za projekt „Ulubiona zabawka” (kategoria: Insight).

---

6 Wyniki finansowe

W rozdziale:

1. Główne czynniki mające wpływ na osiągnięty wynik finansowy
2. Składka przypisana brutto
3. Działalność inwestycyjna
4. Odszkodowania i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe
5. Koszty akwizycji i administracyjne
6. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach technicznych i operacyjnych
7. Struktura aktywów i pasywów
8. Udział segmentów branżowych w tworzeniu wyniku PZU
9. Wskaźniki sprawności działania

6 Wyniki finansowe

6.1 Główne czynniki mające wpływ na osiągnięty wynik finansowy

W 2015 roku PZU uzyskał wynik techniczny na poziomie 636,3 mln zł wobec 564,4 mln zł w poprzednim roku (wzrost o 12,7%). Zysk netto wyniósł 2 248,5 mln zł wobec 2 636,7 mln zł w 2014 roku (spadek o 14,7%). Nie uwzględniając dywidendy otrzymanej od PZU Życie zysk netto PZU wyniósł 558,3 mln zł i był niższy o 18,4 mln zł w porównaniu do 2014 roku.

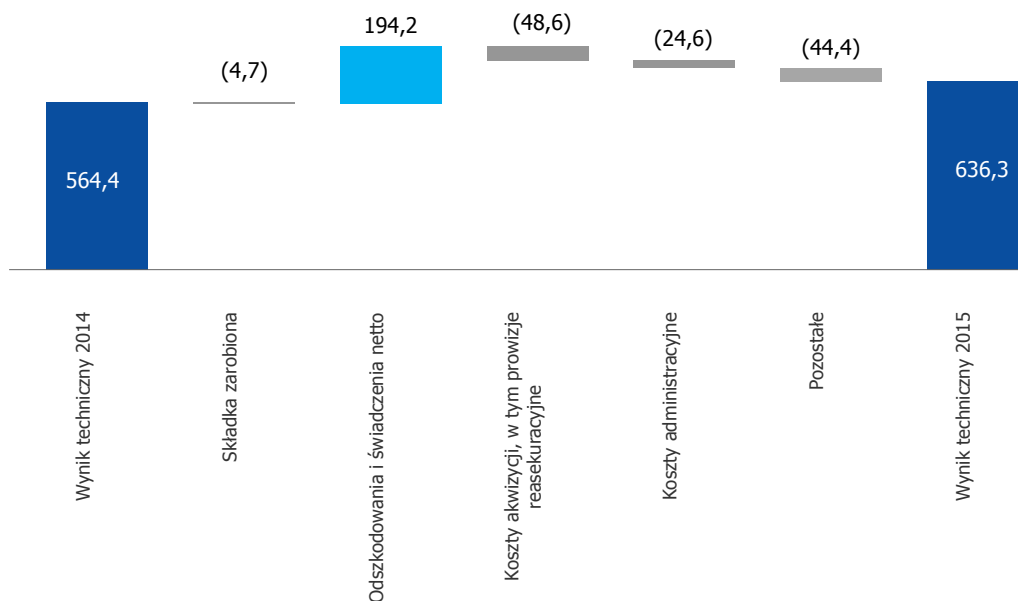
W ramach poszczególnych pozycji wyniku netto PZU odnotował:

- wzrost składki przypisanej brutto do poziomu 8 858,0 mln zł, tj. o 7,2% w porównaniu z poprzednim rokiem głównie w ubezpieczeniach komunikacyjnych jako efekt wyższej sprzedaży ubezpieczeń komunikacyjnych oferowanych przez PZU i objęcia programem reasekuracji czynnej Link4 oraz spółek w krajach bałtyckich (efekt eliminowany na poziomie konsolidacji wyników Grupy PZU) oraz w ubezpieczeniach różnych strat finansowych jako efekt podjęcia długoterminowej współpracy z nowym klientem w ramach reasekuracji czynnej. Po uwzględnieniu udziału reasekuratorów i zmiany stanu rezerw składki, składka zarobiona netto wyniosła 7 898,0 mln zł i była o 0,1% niższa niż w 2014 roku;
- niższy poziom odszkodowań i świadczeń kształtujący się na poziomie 5 036,6 mln zł, co oznacza spadek o 3,7% w porównaniu z 2014

rokiem. Główną zmianę odnotowano w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej w wyniku niższego poziomu rezerw na odszkodowania i świadczenia do szkód z lat ubiegłych. Jednocześnie wpływ na porównywalność wyników miało rozpoznanie w wyniku 2014 roku zwiększenia rezerw szkodowych na poczet roszczeń o zadośćuczynienie do szkód z lat ubiegłych;

- niższy wynik z działalności inwestycyjnej o 544,1 mln zł głównie w wyniku niższej dywidendy od PZU Życie;
- wyższe koszty akwizycji (wzrost o 48,6 mln zł) związane głównie ze wzrostem prowizji z reasekuracji czynnej (efekt zawarcia umów ze spółkami zależnymi Grupy) oraz pośrednich kosztów akwizycji (w tym kosztów działań około sprzedażowych mających na celu poprawę efektywności sieci sprzedaży). Dodatkowo, odnotowano wzrost bezpośrednich kosztów akwizycji będący konsekwencją zmiany mix-u kanałów sprzedaży (wyższy udział kanału multiagencyjnego i dealerskiego);
- wzrost kosztów administracyjnych do poziomu 753,7 mln zł względem 729,1 mln zł w 2014 roku związany głównie z rozbudową i rozpoczęciem eksploatacji Platformy Everest (docelowego systemu polisowego dla ubezpieczeń majątkowych), projektami strategicznymi mającymi na celu podwyższenie jakości obsługi klienta oraz wdrożeniem nowego modelu funkcjonowania sieci sprzedaży ubezpieczeń korporacyjnych.

Wynik techniczny PZU w 2015 roku (w mln zł)

Podstawowe wielkości rachunku zysków i strat w mln zł	2015	2014	2015/2014	
			w mln zł	w %
Składki przypisane brutto	8 858,0	8 261,8	596,3	7,2%
Składki zarobione netto	7 898,0	7 902,6	(4,7)	(0,1)%
Odszkodowania i świadczenia netto	(5 036,6)	(5 230,9)	194,2	(3,7)%
w tym odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	(5 135,2)	(4 427,3)	(708,0)	16,0%
Koszty akwizycji, w tym prowizje reasekuracyjne	(1 571,5)	(1 522,9)	(48,6)	3,2%
Koszty administracyjne	(753,7)	(729,1)	(24,6)	3,4%
Wynik techniczny	636,3	564,4	71,9	12,7%
Wynik netto na działalności inwestycyjnej	2 024,0	2 568,0	(544,1)	(21,2)%
Zysk (strata) brutto	2 475,9	2 854,5	(378,6)	(13,3)%
Zysk (strata) netto	2 248,5	2 636,7	(388,2)	(14,7)%

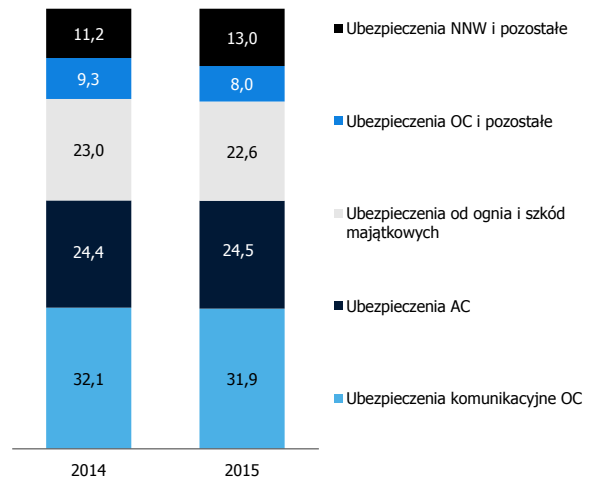
6.2 Składka przypisana brutto

Składki

W 2015 roku PZU zebrało składki brutto o wartości 8 858,0 mln zł, czyli o 7,2% więcej niż w 2014 roku. Składały się na nie przede wszystkim:

- składki z tytułu ubezpieczeń OC komunikacyjnych stanowiące 31,9% portfela ubezpieczeń PZU (32,1% w poprzednim roku). W 2015 roku wartość ich była o 6,6% wyższa niż w poprzednim roku, głównie jako efekt włączenia do programu reasekuracji czynnej Link4 oraz spółek w krajach bałtyckich;
- składki z tytułu ubezpieczeń AC z udziałem 24,5% w całości składki przypisanej brutto PZU (czyli o 0,1 p.p. więcej niż w analogicznym okresie ubiegłego roku) - wzrost związany z wyższą liczbą ubezpieczeń;
- składki z tytułu ubezpieczeń od ognia i szkód majątkowych, stanowiące 22,6% portfela składki PZU. W 2015 roku udział ich spadł o 0,4%, natomiast wartość była wyższa o 5,2% w stosunku do poprzedniego roku – efekt pozyskania kilku dużych klientów oraz zawarcia umów na okres dłuższy niż jeden rok;
- składki z tytułu ubezpieczeń NNW i pozostałych, których udział wynosił 13,0% (wzrost o 1,8 p.p. w stosunku do 2014 roku). W ramach tej kategorii ubezpieczeń zanotowano wzrost wartości ubezpieczeń różnych strat finansowych w wyniku podjęcia długoterminowej współpracy z nowym klientem w ramach obligatoryjnej kwotowej umowy reasekuracji czynnej.

Struktura składki przypisanej brutto PZU (w %)

6.3 Działalność inwestycyjna

W roku 2015 działalność lokacyjna PZU koncentrowała się na zachowaniu dywersyfikacji portfela lokat przy optymalizacji rentowności działalności lokacyjnej.

W 2015 roku wynik netto na działalności inwestycyjnej PZU wg PSR wyniósł 2 024,0 mln zł wobec 2 568,0 mln zł w 2014 roku (spadek o 21,2%). Po wyłączeniu wpływu dywidendy otrzymanej z PZU Życie wynik netto na działalności inwestycyjnej wyniósł 333,8 mln zł wobec 508,0 mln zł w poprzednim roku. Do spadku wyniku przyczyniły się głównie następujące czynniki:

- niższa wartość dywidendy otrzymanej z PZU Życie;
- gorsze wyniki na instrumentach pochodnych, które nabywane są głównie w celach handlowych na potrzeby odpowiedniego zarządzania ryzykiem w ramach portfeli inwestycyjnych;
- gorsze wyniki na instrumentach walutowych niż w 2014 roku.

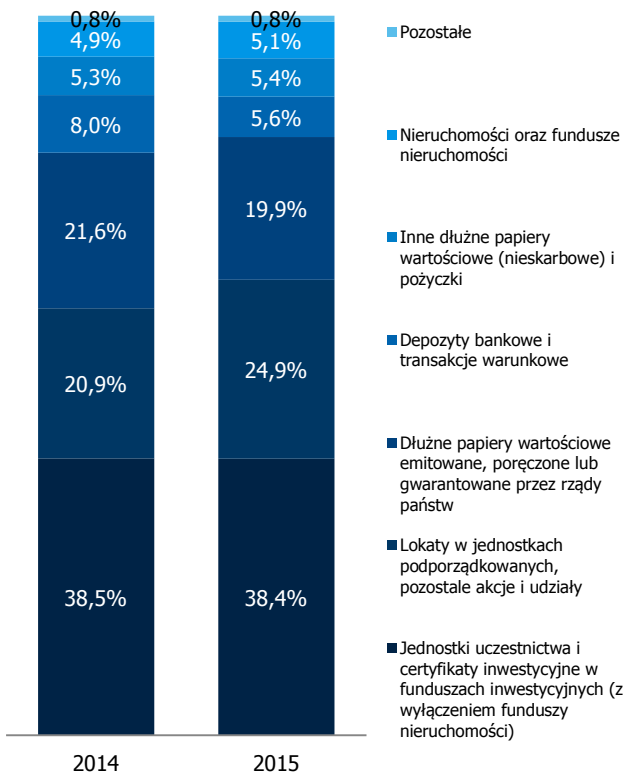
Powyższe czynniki zostały w pewnej mierze skompensowane wpływem zdarzenia jednorazowego związanego z uzyskaniem wyniku w wysokości 58,8 mln zł na sprzedaży akcji PZU Lietuva.

Transakcja sprzedaży PZU Lietuva była elementem ekspansji na kraje bałtyckie rozpoczętej w 2014 roku. Jednocześnie w ramach tych działań dokonano

przeniesienia oddziałów PZU Lietuva do spółek AAS Balta oraz Lietuvos Draudimas, co przyczyniło się do wzrostu wyceny tych jednostek poprzez kapitał z aktualizacji wyceny.

Na koniec 2015 roku wartość portfela lokat PZU wynosiła 32 356,0 mln zł wobec 31 030,9 mln zł na koniec 2014 roku.

Struktura aktywów finansowych (w %)⁸

Największą część portfela lokat PZU stanowiły jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych zarządzanych przez TFI PZU (z wyłączeniem funduszy nieruchomości). Portfele funduszy obejmowały głównie obligacje skarbowe wyceniane w wartości godziwej oraz obligacje nieskarbowe i akcje notowane, przy czym w ciągu 2015 roku istotnemu zwiększeniu uległ udział obligacji nieskarbowych kosztem udziału akcji notowanych

w związku ze zmianą alokacji aktywów w portfelach funduszy TFI PZU pomiędzy PZU a PZU Życie.

Istotną część portfela lokat PZU stanowiły lokaty w jednostkach podporządkowanych oraz pozostałe akcje i udziały utrzymywane bezpośrednio na bilansie, których udział wyniósł 24,9% wobec 20,9% na koniec 2014 roku. Główną przyczyną tego wzrostu było nabycie w 2015 roku akcji Alior Banku. Największy udział w tej klasie lokat stanowiły akcje PZU Życie.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku udział dłużnych papierów wartościowych emitowanych, poręczonych lub gwarantowanych przez rządy państw utrzymywanych bezpośrednio na bilansie zmalał do 19,9% z 21,6% w związku z ograniczonym poziomem reinwestycji ze względu na niski poziom stóp procentowych.

W roku 2015 PZU nie stosował rachunkowości zabezpieczeń.

6.4 Odszkodowania i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

W 2015 roku wartość netto odszkodowań i świadczeń oraz przyrostu stanu rezerw PZU wyniosła 5 036,6 mln zł. W stosunku do 2014 roku wartość odszkodowań łącznie ze zmianą stanu rezerw była niższa o 3,7%. Do zmiany wartości odszkodowań i świadczeń netto przyczyniły się następujące czynniki:

- niższa szkodowość w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej będąca efektem niższego poziomu rezerw na odszkodowania i świadczenia do szkód z lat ubiegłych;
- niższy poziom szkód w grupie ubezpieczeń rolnych i majątkowych (w tym szkód o charakterze masowym);
- niższa szkodowość portfela ubezpieczeń komunikacyjnych jako wypadkowa dwóch czynników:
  - zwiększenia rezerw szkodowych na poczet roszczeń o zadośćuczynienie do szkód z lat ubiegłych w 2014 roku;
  - negatywnego wpływu wyższej średniej wypłaty i wzrostu liczby szkód zgłoszonych w 2015 roku

⁸ Poszczególne kategorie lokat prezentowane z wyłączeniem portfeli funduszy inwestycyjnych prezentowanych w wydzielonej linii.

(konsekwencja trwającej od 2013 roku silnej presji cenowej).

6.5 Koszty akwizycji i administracyjne

W 2015 roku koszty akwizycji bez prowizji reasekuracyjnych wyniosły 1 572,3 mln zł i wzrosły o 4,0% w stosunku do poziomu z 2014 roku. Przyrost ten wynikał głównie ze wzrostu prowizji z reasekuracji czynnej (efekt zawarcia umów reasekuracji czynnej ze spółkami Grupy) oraz pośrednich kosztów akwizycji, w tym kosztów działań około sprzedażowych mających na celu poprawę efektywności sieci sprzedaży. Dodatkowo, odnotowano wzrost bezpośrednich kosztów akwizycji będący konsekwencją zmiany mix-u kanałów sprzedaży (wyższy udział kanału multiagencyjnego i dealerskiego).

Koszty administracyjne PZU w 2015 roku ukształtowały się na poziomie 753,7 mln zł, czyli były o 3,4% wyższe w relacji do poprzedniego roku. Na ich poziom wpłynęły głównie rozbudowa i rozpoczęcie eksploatacji Platformy Everest (docelowego systemu polisowego dla ubezpieczeń majątkowych) oraz projekty strategiczne mające na celu podwyższenie jakości obsługi klienta, w tym wdrożenie nowego modelu funkcjonowania sieci sprzedaży ubezpieczeń korporacyjnych.

6.6 Wynik na pozostałych przychodach i kosztach technicznych i operacyjnych

Saldo pozostałych przychodów i kosztów technicznych w 2015 roku było ujemne i wyniosło 113,4 mln zł. Względem roku 2014 zanotowano gorszy wynik o 1,1 mln zł, m.in. w wyniku zmiany wartości odpisów aktualizujących wartość należności.

W 2015 roku saldo pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych było dodatnie i wyniosło 19,3 mln zł wobec ujemnego w 2014 roku na poziomie 74,0 mln zł. Począwszy od połowy 2014 roku saldo pozostałych kosztów operacyjnych było obciążone kosztami odsetek oraz zmianą wyceny z tytułu różnic kursowych od pożyczki zaciągniętej od PZU Finance AB na łączną kwotę 850 mln euro (500 mln euro w lipcu 2014 roku oraz 350 mln euro w październiku 2015 roku). W 2015 koszty odsetek i różnic kursowych od

otrzymanej pożyczki PZU Finance AB (publ.) wyniosły 49,7 mln zł, tj. były niższe o 34,7% w stosunku do 2014 roku jako efekt niższych różnic kursowych.

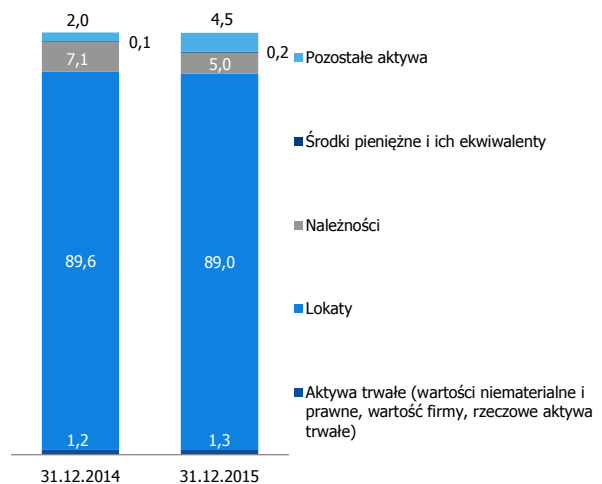
6.7 Struktura aktywów i pasywów

W dniu 31 grudnia 2015 roku suma bilansowa PZU wynosiła 36 358,4 mln zł i była o 5,0% wyższa w porównaniu ze stanem na koniec 2014 roku.

Aktywa

Głównym elementem aktywów PZU były lokaty osiągając łączną wartość 32 356,0 mln zł (wzrost o 4,3% w porównaniu do stanu na koniec 2014 roku), co stanowiło 89,0% sumy bilansowej PZU, wobec 89,6% na koniec poprzedniego roku. Z wyłączeniem lokat w jednostkach podporządkowanych poziom ten był niższy o 1,0%. Główną przyczyną wzrostu wartości lokat w jednostkach podporządkowanych było nabycie w 2015 roku akcji Alior Banku.

Struktura aktywów PZU (w %)

Należności PZU, ukształtowały się na poziomie 1 801,9 mln zł i stanowiły 5,0% aktywów. Dla porównania, na koniec 2014 roku wynosiły 2 437,8 mln zł (7,1% aktywów PZU). Wpływ na porównywalność stanu należności miało rozpoznanie w wynikach 2014 roku należności od PZU Życie z tytułu zaliczki na poczet dywidendy w kwocie 730 mln zł.

Aktywa trwałe w postaci wartości niematerialnych i prawnych, wartości firmy oraz rzeczowych aktywów

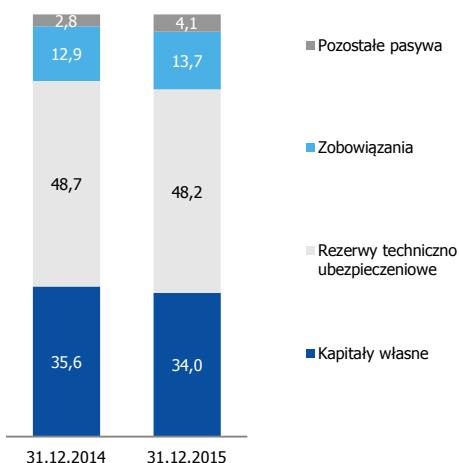
trwałych zostały wykazane w bilansie w wysokości 493,1 mln zł. Stanowiły one 1,3% aktywów.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku PZU posiadał 65,1 mln zł środków pieniężnych (0,2% aktywów). Rok wcześniej wartość ich ukształtowała się na poziomie 47,0 mln zł.

Pasywa

Na koniec 2015 roku głównym składnikiem pasywów PZU były rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe. Osiągnęły one wartość 17 540,5 mln zł, co stanowiło 48,2% pasywów. Ich udział w bilansie był na zbliżonym poziomie jak w roku ubiegłym natomiast wartościowo wzrosły o 679,3 mln zł, w szczególności ze względu na wyższe rezerwy składek w grupie ubezpieczeń komunikacyjnych i finansowych.

Struktura pasywów PZU (w %)

Na koniec 2015 roku kapitały własne osiągnęły wartość 12 378,7 mln zł i stanowiły 34,0% pasywów (spadek o 1,6 p.p.).

Saldo pozostałych zobowiązań i funduszy specjalnych na koniec roku 2015 wyniosło 5 109,8 mln zł co stanowi 14,1 % pasywów PZU. Wartościowo saldo wzrosło o 11,1% w porównaniu do roku ubiegłego.

Rachunek przepływów pieniężnych

Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej na koniec 2015 roku osiągnęły wartość 379,8 mln zł i zmalały o 424,3 mln zł w porównaniu do ubiegłego roku.

Pozycje pozabilansowe

Należności warunkowe wyniosły 30 527,5 mln zł wzrosły o 20 681,5 mln zł w porównaniu z rokiem ubiegłym. Składały się na nie m.in.:

- należności z tytułu zabezpieczeń pożyczek, gwarancji itp. na łączną kwotę 18 868,8 mln zł (wzrost salda o 17 651,1 mln zł w porównaniu do stanu na koniec roku ubiegłego);
- weksle z tytułu udzielonych gwarancji ubezpieczeniowych w kwocie 7 683,0 mln zł (spadek o 109,7 mln zł w porównaniu do salda na koniec 2014 roku) oraz
- poręczenia oraz gwarancje bankowe (wadialne i należytego wykonania umowy) wymagane w postępowaniach przetargowych na usługi ubezpieczeniowe w kwocie 12,4 mln zł.

Saldo zobowiązań warunkowych wzrosło o 2 291,7 mln zł względem roku ubiegłego. Wzrosty zanotowano głównie w pozycji udzielonych gwarancji i poręczeń, gdzie wykazano m.in. gwarancję udzieloną spółce zależnej PZU Finance AB. Gwarancja obejmuje całość zobowiązań emitenta wynikających z emisji obligacji w lipcu 2014 roku oraz w październiku 2015 roku. Zgodnie z warunkami emisji termin zapadalności obligacji, a tym samym gwarancji, wyznaczono na lipiec 2019 roku.

Zaciągnięte i udzielone kredyty i pożyczki

Na koniec 2015 wskaźnik zadłużenia PZU wzrósł do poziomu 22,6%⁹.

Dnia 19 października 2015 roku Emitent zaciągnął pożyczkę od PZU Finance AB (publ) o łącznej wartości wynoszącej 350 mln euro i stopie procentowej 1,425% w skali roku. Pożyczka ma zostać spłacona w dniu 28 czerwca 2019 roku. Pożyczka została zawarta na warunkach rynkowych.

⁹ wskaźnik zadłużenia liczony jako Zobowiązania z tytułu pobranych pożyczek / (Kapitał własny + Zobowiązania z tytułu pobranych pożyczek)

Dnia 23 marca 2015 roku PZU udzielił limitu na pożyczkę PZU Zdrowie na kwotę nie większą niż 200 mln zł. Pierwsza transza pożyczki w wysokości 90 mln zł została uruchomiona 26 marca 2015 roku, a druga transza w wysokości 40 mln zł została uruchomiona 29 września 2015 roku. Pożyczka jest nieoprocentowana. Spłata ma następować w 120 równych ratach, nie później niż do 31 grudnia 2030 roku.

6.8 Udział segmentów branżowych w tworzeniu wyniku PZU

Na potrzeby zarządzania PZU, zostały wyodrębnione następujące segmenty branżowe:

- ubezpieczenia korporacyjne (osobowe i majątkowe). Segment ten obejmuje szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, dostosowanych do potrzeb klienta i z indywidualną wyceną ryzyka oferowanych przez PZU dużym podmiotom gospodarczym;
- ubezpieczenia masowe (osobowe i majątkowe). Składają się na niego produkty ubezpieczeń majątkowych, wypadkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych. PZU świadczy je klientom indywidualnym oraz podmiotom z sektora małych i średnich firm.

Ubezpieczenia korporacyjne

W 2015 roku wynik techniczny segmentu ubezpieczeń korporacyjnych osiągnął poziom 227,0 mln zł, czyli o 106,5% więcej niż w poprzednim roku.

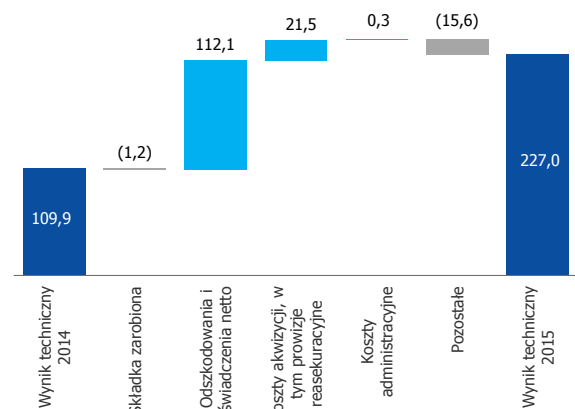
Poziom wyniku tego segmentu w 2015 roku kształtowały następujące czynniki:

- składka zarobiona na poziomie zbliżonym do roku ubiegłego (spadek o 0,1%) przy jednoczesnym spadku składki przypisanej brutto o 2,0% w stosunku do 2014 roku. W 2015 roku spadła sprzedaż głównie w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej (spadek o 88,2 mln zł) jako efekt finalizacji w grudniu 2014 roku kilku dużych przetargów prowadzonych przez podmioty

medyczne (bez wpływu na poziom składki zarobionej 2014 roku) oraz w grupie ubezpieczeń Casco pojazdów szynowych (-13,7 mln zł) i gwarancji (-9,9 mln zł). Spadek składki przypisanej częściowo skompensowany przez wzrost sprzedaży w grupie ubezpieczeń AC jako efekt wzrostu liczby ubezpieczeń oraz w grupie ubezpieczeń od ognia i innych szkód rzeczowych (+7,1%) w wyniku pozyskania kilku strategicznych klientów i zawarcia kontraktów na okres dłuższy niż jeden rok;

- niższa wartość odszkodowań i świadczeń netto o 11,7% w porównaniu do poprzedniego roku, co przy spadku składki zarobionej netto o 0,1% oznacza poprawę wskaźnika szkodowości o 7,6 p.p.

Wynik techniczny segmentu korporacyjnego (w mln zł)

Spadek odnotowano głównie w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej (niższy poziom rezerw na szkody z lat ubiegłych) oraz ubezpieczeń szkód powodowanych żywiołami (niższa szkodowość). Efekt częściowo zniwelowany wzrostem odszkodowań i świadczeń w grupie ubezpieczeń komunikacyjnych (+11,2% r/r) jako konsekwencja wyższej średniej wypłaty oraz wzrostu liczby szkód zgłoszonych;

- niższe koszty akwizycji o 21,5 mln zł tj. 7,4% w porównaniu do 2014 roku wynikały głównie z wyższego poziomu odroczenia kosztów w czasie, częściowo kompensowanych wzrostem prowizji z reasekuracji czynnej oraz pośrednich kosztów akwizycji;

- koszty administracyjne na poziomie zbliżonym do roku ubiegłego (spadek o 0,2%). Poziom kosztów w 2015 roku był kształtowany m.in. wdrożeniem zmian w zarządzaniu relacjami z klientem, w szczególności wdrożeniem nowego modelu funkcjonowania sieci sprzedaży ubezpieczeń korporacyjnych.

Ubezpieczenia masowe

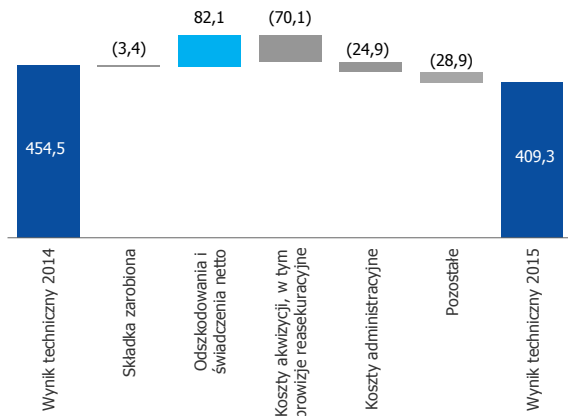
W 2015 roku wynik techniczny w segmencie ubezpieczeń masowych wyniósł 409,3 mln zł (spadek o 9,9% w stosunku do poprzedniego roku).

Wynik ten kształtowały następujące czynniki:

- składka zarobiona na poziomie 6 442,9 mln zł (spadek o 0,1%). Jednocześnie składka przypisana brutto wzrosła o 9,8% w stosunku do roku ubiegłego głównie w grupie ubezpieczeń komunikacyjnych (+7,2%). Wyższą składkę odnotowano również w grupie ubezpieczeń różnych strat finansowych (efekt podjęcia długoterminowej współpracy z nowym klientem na zasadach obligatoryjnej kwotowej umowy reasekuracji czynnej) oraz ubezpieczeń obejmujących szkody powodowane żywiołami (+8,1%). Dodatkowo na wzrost składki wpływ miało objęcie programem reasekuracji czynnej Link4 oraz spółek w krajach bałtyckich (efekt eliminowany na poziomie konsolidacji wyników Grupy PZU);
- odszkodowania i świadczenia netto ukształtowały się na poziomie 4 191,5 mln zł, tj. spadły o 1,9% w relacji do 2014 roku, głównie przez niższy poziom odszkodowań w grupie ubezpieczeń OC komunikacyjnych (rozpoznanie w wyniku 2014 roku zwiększenia rezerw na roszczenia o zadośćuczynienie do szkód z lat ubiegłych) oraz rolnych (niższy poziom szkód o charakterze masowym). Równocześnie odnotowano wzrost odszkodowań i świadczeń w grupie ubezpieczeń AC komunikacyjnych (+13,5 % r/r) w wyniku m.in. wyższej dynamiki szkód zgłoszonych i wypłaconych;

- koszty akwizycji zamknęły się kwotą 1 303,7 mln zł, czyli były wyższe o 5,7% w porównaniu do poniesionych w roku ubiegłym. Wzrosły przede wszystkim prowizje z reasekuracji czynnej (efekt zawarcia umów reasekuracji czynnej ze spółkami Grupy) oraz pośrednie koszty akwizycji (w tym kosztów działań około sprzedażowych mających na celu poprawę efektywności sieci sprzedaży). Dodatkowo, odnotowano wzrost bezpośrednich kosztów akwizycji będący konsekwencją zmiany mix-u kanałów sprzedaży (wyższy udział kanału multiagencyjnego i dealerskiego);
- koszty administracyjne, które wyniosły 629,4 mln zł i wzrosły o 4,1% w relacji do 2014 roku. Wyższe koszty związane były z rozbudową i rozpoczęciem eksploatacji Platformy Everest (docelowego systemu polisowego dla ubezpieczeń majątkowych) oraz projektami strategicznymi mającymi na celu podwyższenie jakości obsługi klienta w biurach agentów wyłącznych oraz rozwój kanałów dystrybucji.

Wynik techniczny segmentu masowego (w mln zł)

6.9 Wskaźniki sprawności działania

W 2015 roku PZU osiągnął zwrot z kapitałów własnych na poziomie 18,2%. Wskaźnik ROE był niższy o 3,2 p.p. niż w poprzednim roku.

W latach 2013-2015 stopa zwrotu z kapitału (ROE) wynosiła średnio blisko 26,4%.

Jednym z podstawowych mierników efektywności i sprawności działania firmy ubezpieczeniowej jest wskaźnik mieszany COR (ang. *Combined Ratio*), który w PZU utrzymuje się ostatnich latach na poziomie świadczącym o wysokiej rentowności.

Wskaźniki sprawności działania zostały zaprezentowane w **ZAŁĄCZNIK**.

Podstawowe wskaźniki efektywności PZU	2015	2014	2013	2012	2011
Rentowność kapitałów (ROE) <i>(uroczniony zysk netto / średni stan kapitałów własnych) x 100%</i>	18,2%	21,4%	39,7%	20,5%	21,8%
Rentowność aktywów (ROA) <i>(uroczniony zysk netto / średni stan aktywów) x 100%</i>	6,3%	8,1%	17,0%	9,0%	9,6%
Wskaźnik kosztów administracyjnych <i>(koszty administracyjne/składka zarobiona na udziale własnym)</i>	9,5%	9,2%	8,2%	8,2%	8,0%
Rentowność sprzedaży <i>(wynik finansowy netto/składka przypisana brutto) x100%</i>	25,4%	31,9%	61,7%	30,5%	31,3%

Wskaźniki sprawności działania	2015	2014	2013	2012	2011
1 Wskaźnik odszkodowań i świadczeń brutto (prosty) <i>(odszkodowania i świadczenia brutto wraz ze zmianą stanu rezerw/składka przypisana brutto) x 100%</i>	61,2%	65,5%	61,2%	66,4%	66,7%
2 Wskaźnik odszkodowań i świadczeń na udziale własnym <i>(odszkodowania i świadczenia netto / składka zarobiona na udziale własnym) x 100%</i>	63,8%	66,2%	62,2%	66,1%	68,1%
3 Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej <i>(koszty działalności ubezpieczeniowej/składka zarobiona na udziale własnym) x 100%</i>	29,4%	28,5%	25,0%	26,2%	26,8%
4 Wskaźnik kosztów akwizycji* <i>(koszty akwizycji/składka zarobiona na udziale własnym) x 100%</i>	19,9%	19,3%	16,9%	18,1%	18,8%
5 Wskaźnik kosztów administracyjnych <i>(koszty administracyjne/składka zarobiona na udziale własnym) x 100%</i>	9,5%	9,2%	8,2%	8,2%	8,0%
6 Wskaźnik mieszany (COR) <i>(odszkodowania i świadczenia netto + koszty działalności ubezpieczeniowej / składka zarobiona na udziale własnym) x 100%</i>	93,2%	94,7%	87,3%	92,3%	94,9%

* po uwzględnieniu otrzymanych prowizji reasekuracyjnych

---

7 Zarządzanie ryzykiem

W rozdziale:

1. Zarządzanie ryzykiem
2. Działalność reasekuracyjna
3. Zarządzanie kapitałem

7.1 Zarządzanie ryzykiem

Zarządzanie ryzykiem w PZU ma na celu:

- podniesienie wartości PZU poprzez aktywne i świadome zmiany wielkości przyjmowanego ryzyka;
- zapobieganie przyjmowania ryzyka na poziomie, który mógłby zagrozić stabilności finansowej PZU.

Zarządzanie ryzykiem PZU jest zintegrowane na poziomie całej Grupy PZU.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie PZU jest oparte na analizie ryzyka we wszystkich procesach oraz jednostkach i jest ono integralną częścią procesu zarządzania.

Główne elementy zintegrowanego systemu zarządzania ryzykiem są spójne dla wszystkich spółek Grupy PZU i wdrożone tak by zapewnić realizację planów strategicznych poszczególnych spółek jak i celów biznesowych całej Grupy PZU.

Należą do nich m.in.:

- systemy limitów i ograniczeń akceptowalnego poziomu ryzyka, w tym poziom apetytu na ryzyko;
- procesy obejmujące identyfikację, pomiar i ocenę, monitorowanie i kontrolowanie, raportowanie oraz działania zarządcze dotyczące poszczególnych ryzyk;
- struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem, w której kluczową rolę odgrywają Zarządy i Rady Nadzorcze spółek oraz dedykowane Komitety.

System zarządzania ryzykiem w Grupie PZU oparty jest na:

- strukturze organizacyjnej – obejmującej podział kompetencji i zadań realizowanych przez organy statutowe, komitety oraz jednostki i komórki organizacyjne w procesie zarządzania ryzykiem;
- procesie zarządzania ryzykiem w tym metodach identyfikacji, pomiaru i oceny, monitorowania i kontrolowania, raportowania ryzyka oraz podejmowania działań zarządczych.

Spójna struktura organizacyjna systemu zarządzania ryzykiem w Grupie PZU to cztery poziomy kompetencyjne wyodrębnione w poszczególnych spółkach.

Trzy pierwsze obejmują:

- Radę Nadzorczą, która sprawuje nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego procesu w ramach decyzji określonych w statucie danej spółki i regulaminem Rady Nadzorczej oraz za pośrednictwem powołanego Komitetu Audytu;
- Zarząd, który organizuje i zapewnia działanie systemu zarządzania ryzykiem poprzez uchwalanie strategii, polityk, wyznaczanie apetytu na ryzyko, określenie profilu ryzyka i określenie tolerancji na poszczególne kategorie ryzyka;
- Komitety, które podejmują decyzje dotyczące ograniczania poziomu poszczególnych ryzyk do ram wyznaczonych przez apetyt na ryzyko. Komitety przyjmują procedury i metodyki związane z ograniczaniem poszczególnych ryzyk, a także akceptują limity ograniczające poszczególne rodzaje ryzyka.

Czwarty poziom kompetencyjny dotyczy działań operacyjnych i podzielony jest pomiędzy trzy linie obrony:

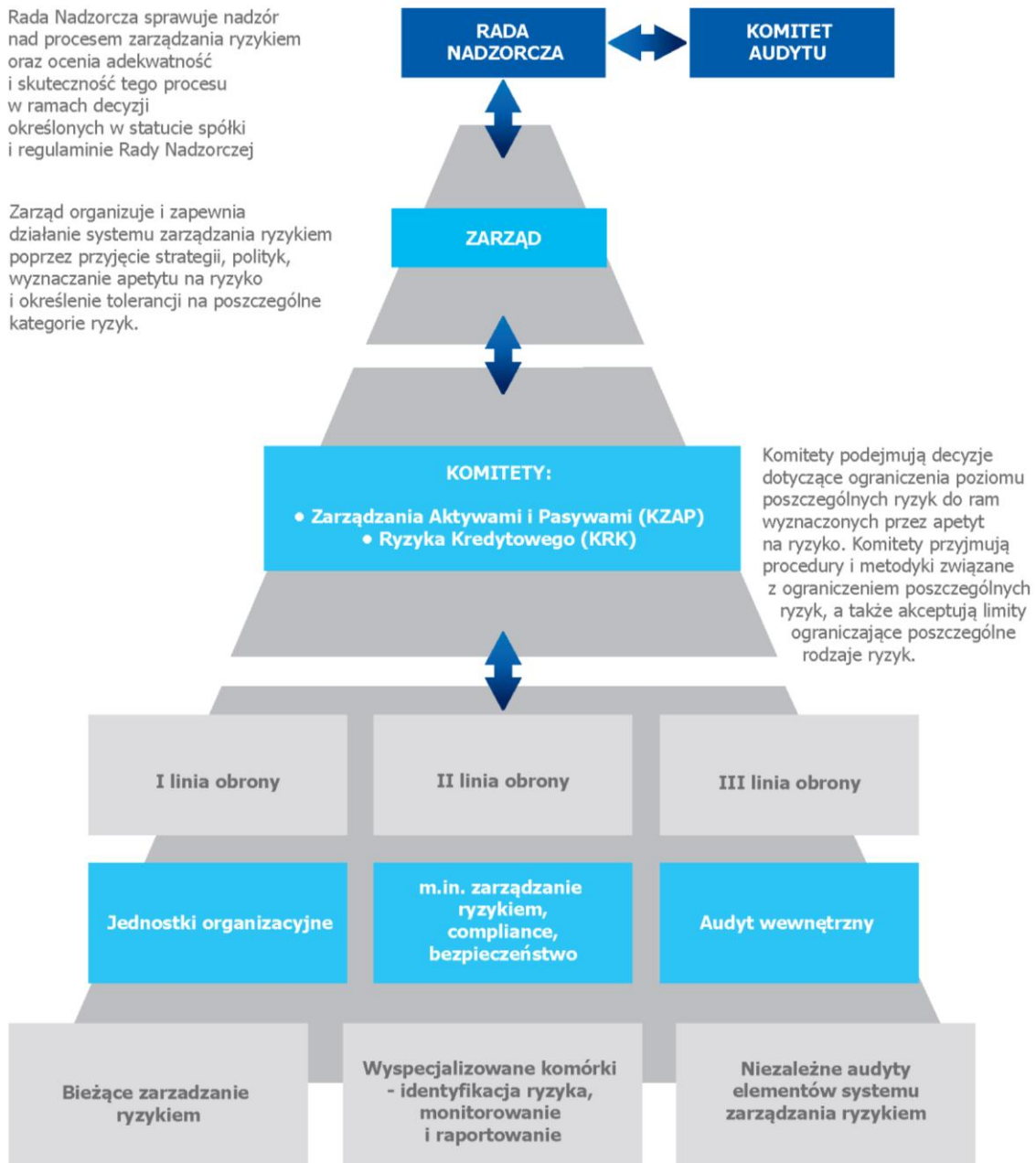
- pierwsza linia obrony – obejmuje bieżące zarządzanie ryzykiem na poziomie jednostek i komórek organizacyjnych spółek oraz podejmowanie decyzji w ramach procesu zarządzania ryzykiem;
- druga linia obrony – obejmuje zarządzanie ryzykiem poprzez wyspecjalizowane komórki zajmujące się identyfikacją, monitorowaniem i raportowaniem o ryzyku oraz kontrolą limitów;
- trzecia linia obrony – obejmuje audyt wewnętrzny, który przeprowadza niezależne audyty elementów systemu zarządzania ryzykiem oraz czynności kontrolnych wbudowanych w działalność.

Poniższy schemat obrazuje strukturę organizacyjną systemu zarządzania ryzykiem w każdej spółce ubezpieczeniowej Grupy PZU.

Szczegółowe informacje dotyczące systemu zarządzania ryzykiem, apetytu na ryzyko, procesu zarządzania

7.2 Działalność reasekuracyjna

Ochrona reasekuracyjna w ramach PZU zabezpiecza działalność ubezpieczeniową, ograniczając skutki wystąpienia zjawisk o charakterze katastroficznym, mogących w negatywny sposób wpłynąć na sytuację

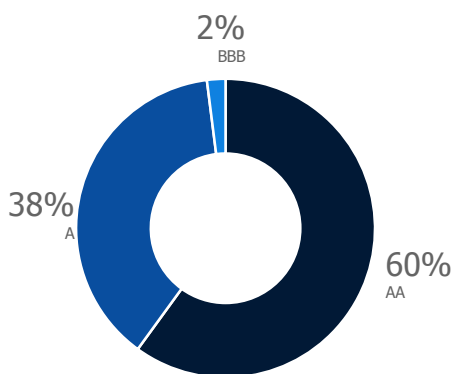
ryzykiem zostały zaprezentowane w Sprawozdaniu z działalności Grupy PZU w rozdziale 7.

WWW.PZU.PL/RELACJE-INWESTORSKIE/RAPORTY-OKRESOWE-BIEZACE/OKRESOWE

finansową zakładów ubezpieczeń. Zadanie to realizowano poprzez reasekuracyjne umowy obligatoryjne wraz z uzupełniającą je reasekuracją fakultatywną.

Na bazie zawartych umów reasekuracyjnych PZU ogranicza swoje ryzyko przed szkodami o charakterze katastroficznym (np. powódź, huragan) m.in. poprzez katastroficzną nieproporcjonalną umowę nadwyżki szkód oraz przed skutkami dużych pojedynczych szkód w ramach umów reasekuracji nieproporcjonalnej chroniącej portfele ubezpieczeń majątkowych, technicznych, morskich, lotniczych, odpowiedzialności cywilnej i odpowiedzialności cywilnej z ubezpieczeń komunikacyjnych.

Składka reasekuracyjna z umów obligacyjnych PZU według ratingu Standard & Poor's

Ograniczenie ryzyka PZU jest realizowane także poprzez reasekurację portfela ubezpieczeń finansowych.

Do głównych partnerów udzielających PZU obligacyjnej ochrony reasekuracyjnej w roku 2015 należą Swiss Re, Hannover Re, Munich Re, Scor oraz Lloyd's. Partnerzy reasekuracyjni PZU posiadają wysokie oceny ratingowe według agencji S&P/AM Best, co zapewnia spółce pewność dobrej pozycji finansowej reasekuratora.

Działalność PZU w zakresie reasekuracji czynnej obejmuje pozostałe spółki ubezpieczeniowe Grupy PZU. Dalsze zaangażowanie w ochronę spółek bałtyckich oraz Link4 spowodowało wzrost przypisu składki z tego tytułu. Ponadto, PZU pozyskuje składkę przypisaną

brutto z reasekuracji czynnej w ramach działalności na rynku krajowym i zagranicznym, głównie poprzez reasekurację fakultatywną.

7.3 Zarządzanie kapitałem

W kontekście wymogów kapitałowych, do końca 2015 roku obowiązywał w Unii Europejskiej tzw. system Solvency I (Wyłączalność I) **SŁOWNNIK**.

Z kolei, z dniem 1 stycznia 2016 roku wprowadzono nowy system dotyczący wymogów kapitałowych, Solvency II (Wyłączalność II), w polskim systemie prawnym Ustawą z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej. **REGULACJE DOTYCZĄCE RYNKU UBEZPIECZEŃ W POLSCE ROZ. 2.3**

PZU posiada solidną bazę kapitałową znacznie przewyższającą wymogi kapitałowe zarówno według Solvency I jak i Solvency II.

Na koniec 2015 roku wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności wg. Solvency I wyniósł 550,4% a wskaźnik pokrycia rezerw aktywami 110,5%.

Szczegółowe zestawienie zostało zaprezentowane **ZAŁĄCZNIK**. Wraz z wejściem systemu Solvency II, zakłady ubezpieczeń nie są zobligowane do posiadania aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

Z perspektywy wymogów wg. Solvency II, PZU dokonał szacunkowej kalkulacji wymogu kapitałowego i środków własnych bazując na danych na 30 września 2015 roku, stwierdzając kilkukrotną nadwyżkę środków własnych ponad wymóg kapitałowy.

PZU opublikował wyłącznie wskaźniki wypłacalności dla Grupy PZU. Wg. stanu na koniec III kwartału 2015 roku wskaźnik wypłacalności Solvency II (liczony wg. formuły standardowej) wyniósł 296,1%. Tak wysokie wskaźniki stawiają Grupę PZU wśród grup ubezpieczeniowych o najwyższej sile kapitałowej.

Wyliczenie środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności wg Solvency I	2015	2014	2013	2012	2011
Pokrycie marginesu wypłacalności środkami własnymi w PZU	550,4%	585,9%	697,7%	815,3%	686,6%

---

8 PZU na rynku kapitałowym i rynku dłużnym

W rozdziale:

1. Notowania PZU oraz wskaźniki rynku kapitałowego
2. Relacje Inwestorskie
3. Rekomendacje analityków
4. Polityka dywidendowa
5. Rating

8.1 Notowania PZU oraz wskaźniki rynku kapitałowego

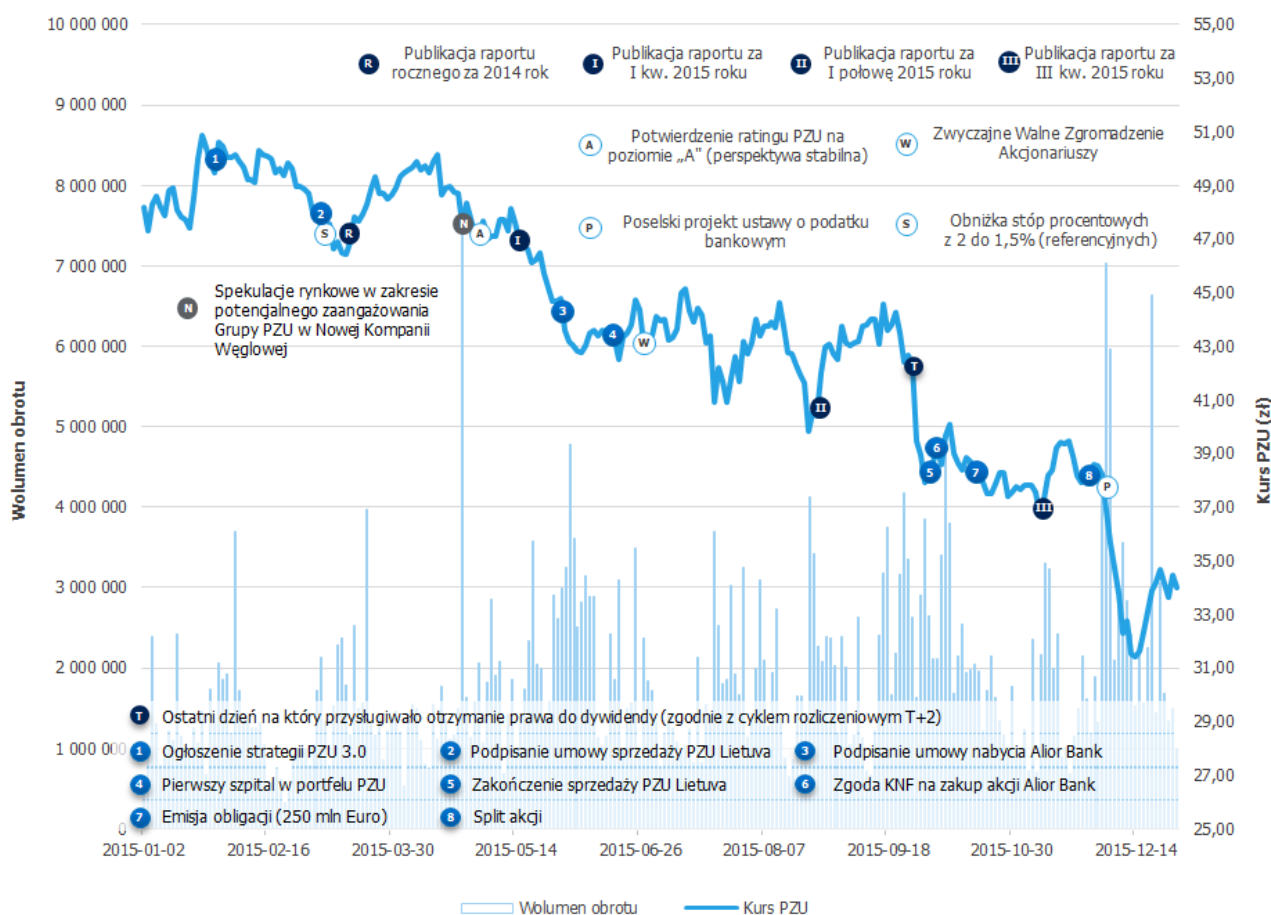
Wysokie ryzyko geopolityczne krajów Europy znalazło odzwierciedlenie w dużej zmienności głównych indeksów GPW w Warszawie. Najważniejszy polski indeks WIG20 w trakcie 2015 roku znajdował się na poziomach przekraczających 2 500 punktów, jednakże na ostatniej sesji w roku jego wartość wyniosła zaledwie 1 859 punktów, notując tym samym 19,7% spadek w porównaniu do roku 2014. Trochę lepiej radził sobie indeks WIG, który spadł o 9,6% r/r. Najbardziej odporne na spadki okazały się małe spółki - indeks

SWIG80 zyskał 9,1% r/r. Dla porównania, ten sam indeks zakończył 2014 rok z ponad 15,5% spadkiem.

PZU zadebiutował na GPW w Warszawie 12 maja 2010 roku. Od dnia debiutu wchodzi w skład indeksu WIG20 oraz WIG, WIG30, WIG-Poland, WIGdiv. Od 2012 roku akcje PZU należą do indeksów zrównoważonego rozwoju RESPECT oraz CEERIUS **SŁOWNIK**.

Szczegółową analizę kursu akcji w 2015 na tle wydarzeń gospodarczych przedstawiono w Sprawozdaniu z działalności Grupy PZU WWW.PZU.PL/RELACJE-INWESTORSKIE/RAPORTY-OKRESOWE-BIEZACE/OKRESOWE

Czynniki wpływające na kurs akcji PZU w 2015 roku

Wskaźniki rynku kapitałowego dla akcji PZU (kalkulacja w oparciu o dane PZU (PSR))	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
P/BV (C/WK)					
Cena rynkowa akcji / wartość księgowa na akcję	2,37	3,40	3,16	2,81	2,27
BVPS					
Wartość księgowa na akcję	14,34	14,28	14,20	15,58	13,60
P/E (C/Z)					
Cena / zysk netto na akcję	13,07	15,92	7,59	14,62	10,33
EPS (zł)					
Zysk (strata) netto właścicieli / ilość akcji	2,60	3,05	5,91	2,99	2,99

8.2 Relacje Inwestorskie

Dążąc do spełnienia najwyższych standardów w zakresie ładu informacyjnego oraz wychodząc naprzeciw potrzebom informacyjnym różnych grup interesariuszy, Zarząd PZU podejmuje liczne działania w obszarze relacji inwestorskich zmierzające do zwiększania transparentności spółki. Dlatego PZU konsekwentnie stosuje „Zasady prowadzenia polityki informacyjnej PZU względem uczestników rynku kapitałowego”

Wizja RI: Wartość PZU tworzymy poprzez aktywną komunikację z uczestnikami rynku kapitałowego. Budujemy zaufanie i dbamy o dobre relacje.

Więcej informacji o relacjach inwestorskich oraz strukturze akcjonariatu w sprawozdaniu z działalności Grupy PZU WWW.PZU.PL/RELACJE-INWESTORSKIE/RAPORTY-OKRESOWE-BIEZACE/OKRESOWE

8.3 Rekomendacje analityków

W 2015 roku rekomendacje dla akcji PZU wydawało 18 krajowych i zagranicznych instytucji finansowych. Łącznie analitycy sell-side wydali 28 rekomendacji. Najwięcej zostało wystawionych rekomendacji pozytywnych i neutralnych (92,9% z wszystkich wydanych rekomendacji). Mediana cen docelowych („Target Price” – TP – cena docelowa) z rekomendacji aktualnych w grudniu 2015 roku wyniosła 43,00 zł i była niższa o 13,5% w stosunku do mediany cen z początku roku. Analogicznie maksymalna cena docelowa (TP) wyniosła 49,80 zł (cena przeliczona po splicie akcji 1:10) i była niższa o 5,5% od maksymalnej ceny docelowej ze stycznia 2015 roku. Podsumowanie w zakresie statystyk rekomendacji dla PZU wraz z listą analityków (sell-side) zamieszczone w Sprawozdaniu z działalności Grupy PZU WWW.PZU.PL/RELACJE-INWESTORSKIE/RAPORTY-OKRESOWE-BIEZACE/OKRESOWE

8.4 Polityka dywidendowa

W maju 2014 roku dokonano aktualizacji Polityki kapitałowej i dywidendowej Grupy PZU na lata 2013-2015 (Polityka), przyjętej w 2013 roku. Dzięki wprowadzonym zmianom wypłacona 19 listopada 2013 roku zaliczka na poczet dywidendy przewidywanej na koniec roku obrotowego 2013 w kwocie 1 727 mln zł, tj. 20 zł na akcję (przed podziałem akcji), została uznana za część wypłaty z kapitału nadwyżkowego Grupy PZU.

Głównym celem realizacji Polityki jest obniżenie kosztu kapitału poprzez optymalizację struktury bilansu w drodze zamiany kapitału własnego tańszym kapitałem obcym, przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa i utrzymaniu środków na rozwój.

Polityka ma na celu zwiększenie stopy zwrotu dla akcjonariuszy (TSR, ang. *Total Shareholder Return*)

SŁOWNIK i opiera się na następujących zasadach:

- utrzymanie środków własnych Grupy PZU z wyłączeniem długu podporządkowanego na poziomie nie niższym niż 250% marginesu wypłacalności (wg. Solvency I) **SŁOWNIK** Grupy PZU oraz dążenie do utrzymania środków własnych Grupy PZU z uwzględnieniem długu podporządkowanego na poziomie ok. 400% marginesu wypłacalności (wg. stanu na koniec roku obrotowego), w celu utrzymania bezpieczeństwa finansowego Grupy;

- utrzymanie aktywów na pokrycie rezerw poszczególnych spółek Grupy PZU na poziomie nie niższym niż 110%;
- uzyskanie optymalnej struktury finansowania poprzez zastąpienie nadwyżki kapitałowej długiem podporządkowanym do kwoty nie wyższej niż 3 mld zł;
- utrzymanie kapitału własnego na poziomie odpowiadającym ratingowi AA według metodologii agencji ratingowej Standard & Poor's;
- zapewnienie środków na rozwój i akwizycje w najbliższych latach;
- brak emisji akcji przez PZU w najbliższych latach.

Polityka zakłada wypłatę dywidend kalkulowanych na podstawie:

- **skonsolidowanego zysku netto**, przy czym wartość wypłaconej dywidendy nie może być niższa niż 50% i nie wyższa niż 100% zysku netto wykazanego w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU zgodnym z MSSF;
- **kapitału nadwyżkowego**, przy czym całkowita kwota dywidend wypłaconych w oparciu o kapitał nadwyżkowy za lata 2013 - 2015 nie może przekroczyć 3 mld zł.

PZU planuje dokonać zmiany polityki kapitałowej i dywidendowej mającej na celu zaadresowanie wymogów Wypłacalność II.

Wypłata dywidendy za 2014 rok

W dniu 30 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU podjęło [uchwałę w sprawie podziału zysku netto PZU za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku, w której postanowiło przeznaczyć na wypłatę dywidendy kwotę 2 590,6 mln zł, tj. 30,00 zł \(przed podziałem akcji\) na jedną akcję](#). Dniem, według którego ustalono listę akcjonariuszy uprawnionych do wypłaty był 30 września 2015 roku. Dywidenda została wypłacona dnia 21 października 2015 roku.

Wypłata dywidendy za 2015 rok

Dnia 1 grudnia 2015 roku KNF wydał rekomendację w sprawie wypłaty dywidendy z zysku wypracowanego w 2015 roku. Organ nadzoru rekomenduje, aby zakłady ubezpieczeń w dalszym ciągu prowadziły zachowawczą politykę dywidendową, a wypracowany zysk przeznaczały na wzmocnienie swojej pozycji kapitałowej. Podobnie jak we wcześniejszych latach, zgodnie z zaleceniem organu nadzoru, dywidendę powinny wypłacić tylko zakłady ubezpieczeń spełniające określone kryteria finansowe. Jednocześnie wypłata dywidendy powinna zostać ograniczona maksymalnie do 75% wysokości zysku wypracowanego w 2015 roku, przy czym wskaźnik pokrycia wymagań kapitałowych według Wypłacalność II po wypłacie dywidendy powinien utrzymywać się na poziomie co najmniej 110%. Jednocześnie organ nadzoru dopuścił wypłatę dywidendy z całego wypracowanego w 2015 roku zysku, m.in. o ile pokrycie wymagań kapitałowych według Wypłacalność II po odliczeniu przewidywanych dywidend utrzymywać się będzie na poziomie równym lub wyższym niż 150%. Do dnia sporządzenia niniejszego Sprawozdania z działalności Grupy PZU Zarząd nie podjął uchwały w sprawie propozycji podziału zysku za 2015 rok.

8.5 Rating

PZU podlega regularnej ocenie przez agencję ratingową Standard & Poor's Ratings Services (S&P). Rating nadany PZU jest oceną wynikającą z analizy danych finansowych, pozycji konkurencyjnej, zarządzania i strategii korporacyjnej oraz sytuacji finansowej kraju. Rating zawiera również perspektywę ratingową (*outlook*), czyli przyszłą ocenę sytuacji spółki w przypadku zaistnienia określonych okoliczności.

Dnia 27 kwietnia 2015 roku agencja ratingowa Standard & Poor's Ratings Services (S&P) potwierdziła rating siły finansowej PZU i PZU Życie na poziomie „A” oraz utrzymała perspektywę ratingową na poziomie stabilnym dla obu spółek.

Dnia 18 grudnia 2015 roku Standard & Poor's Ratings Services umieściła rating PZU na liście pod obserwacją (*CreditWatch Negative*), w związku z rezygnacją Prezesa Zarządu, niepewnością co do kształtu przyszłej strategii oraz zdolności do przejścia testu stresu hipotetycznego bankructwa kraju emitenta w związku z inwestycją PZU w konsolidację aktywów bankowych w Polsce.

stopień do poziomu „A-” z perspektywą ratingową negatywną dla obu spółek. Decyzja o obniżeniu ratingu dla PZU była konsekwencją decyzji S&P o obniżeniu oceny ratingowej Polski. Decyzja nie wynikała ze zmiany kondycji finansowej PZU.

Dnia 21 stycznia 2016 roku Standard & Poor's Ratings obniżyła rating siły finansowej PZU i PZU Życie o jeden

Rating PZU	Obecnie		Poprzednio	
Nazwa zakładu	Rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji	Rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji
PZU				
Rating siły finansowej	A- /Watch Neg/	21 stycznia 2016	A /stabilna/	27 kwietnia 2015
Rating wiarygodności kredytowej	A- /Watch Neg/	21 stycznia 2016	A /stabilna/	27 kwietnia 2015
PZU Życie				
Rating siły finansowej	A- /Watch Neg/	21 stycznia 2016	A /stabilna/	27 kwietnia 2015
Rating wiarygodności kredytowej	A- /Watch Neg/	21 stycznia 2016	A /stabilna/	27 kwietnia 2015

---

9 Ład korporacyjny

W rozdziale:

1. Zbiory zasad ładu korporacyjnego stosowane przez PZU
2. Stosowanie Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW
3. Stosowanie Zasad Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych
4. System kontroli w procesie sporządzania sprawozdań finansowych
5. Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych
6. Kapitał zakładowy i akcjonariusze PZU; akcje będące w posiadaniu członków władz
7. Statut PZU
8. Walne Zgromadzenie, Rada Nadzorcza i Zarząd
9. Wynagrodzenia członków władz

9.1 Zbiory zasad ładu korporacyjnego stosowane przez PZU

PZU od dnia dopuszczenia akcji do obrotu na rynku regulowanym stosuje się do zasad ładu korporacyjnego wyrażonych w dokumencie [Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW](#).

Dokument ten został przyjęty przez Radę Giełdy Papierów Wartościowych w dniu 4 lipca 2007 roku i w ostatnich latach był kilkakrotnie zmieniany. Od dnia 1 stycznia 2013 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku obowiązywał dokument przyjęty uchwałą Rady GPW w sprawie uchwalenia zmian Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW z dnia 21 listopada 2012 roku. 13 października 2015 roku Rada GPW podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia nowego zbioru zasad ładu korporacyjnego pod nazwą „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016”. Nowe zasady weszły w życie 1 stycznia 2016 roku.

Aktualna treść dostępna jest na stronie internetowej poświęconej zasadom ładu korporacyjnego spółek notowanych na GPW [WWW.CORP-GOV.GPW.PL](http://www.corp-gov.gpw.pl), jak również na korporacyjnej stronie internetowej PZU (www.pzu.pl), w sekcji dedykowanej akcjonariuszom PZU – „Relacje inwestorskie”.

Sposób prowadzenia działalności gospodarczej oraz kształtowania relacji z interesariuszami PZU wytycza również zbiór zasad wyrażony w [Zasadach Dobrych Praktyk Ubezpieczeniowych](#) uchwalonych w dniu 8 czerwca 2009 roku przez Walne Zgromadzenie Polskiej Izby Ubezpieczeniowej, zrzeszającej zakłady ubezpieczeń funkcjonujące na polskim rynku. Dokument dostępny jest na stronie internetowej: www.piu.org.pl

Ponadto zasady kształtowania relacji z interesariuszami kształtuje nasz własny kodeks [Dobrych Praktyk w PZU](#). Dokument dostępny jest na stronie internetowej: www.pzu.pl

W dniu 22 lipca 2014 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała [Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych](#) („Zasady”).

Zasady oraz informacja o ich stosowaniu dostępne są na stronie internetowej PZU:

<http://www.pzu.pl/grupa-pzu/pzu-sa/zasady-ladu-korporacyjnego>

9.2 Stosowanie Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW

W 2015 roku PZU przestrzegał zasad wyrażonych w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW z wyłączeniem zasad zawartych w Rozdziale IV pkt 10 oraz w Rozdziale I pkt 5, 9 i 12.

W odniesieniu do zasady zawartej w Rozdziale IV pkt 10, dotyczącej zapewnienia akcjonariuszom możliwości udziału w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej w zakresie dwustronnej komunikacji w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad Walnego Zgromadzenia przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad należy podkreślić, iż w ocenie PZU istnieje wiele czynników natury technicznej oraz prawnej, które mogą wpłynąć na prawidłowy przebieg obrad Walnego Zgromadzenia, a w związku z powyższym na należyte stosowanie wyżej wymienionej zasady w przedmiotowym zakresie. Ponadto, w opinii PZU, obowiązujące w spółce zasady udziału w Walnych Zgromadzeniach umożliwiają realizację praw wynikających z akcji oraz zabezpieczają interesy wszystkich akcjonariuszy PZU. Komunikat o niestosowaniu zasady zawartej w Rozdziale IV pkt 10 został przekazany przez Emitenta w dniu 29 stycznia 2013 roku.

W zakresie treści Rozdziału I Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW zawierającego „Rekomendacje dotyczące dobrych praktyk spółek giełdowych” należy podkreślić, iż:

- w odniesieniu do rekomendacji zawartej w Rozdziale I pkt 5 dotyczącej polityki wynagrodzeń członków organów zarządzających i nadzorujących, za udział w pracach Rady Nadzorczej jej członkowie otrzymują wynagrodzenie, zgodnie z zasadami wynagradzania ustalonymi przez Walne Zgromadzenie, natomiast o zasadach wynagradzania członków Zarządu decyduje w drodze uchwały Rada Nadzorcza;

- polityka wynagrodzeń członków organów zarządzających i nadzorczych PZU nie zawiera wszystkich elementów wskazanych przez zalecenie Komisji Europejskiej z dnia 14 grudnia 2004 roku w sprawie wspierania odpowiedniego systemu wynagrodzeń dyrektorów spółek notowanych na giełdzie (2004/913/WE), uzupełnione o zalecenie Komisji Europejskiej z dnia 30 kwietnia 2009 roku (2009/385/WE). Ponadto PZU nie przedstawił deklaracji ujawniającej politykę wynagrodzeń na korporacyjnej stronie internetowej. Decyzja odnośnie przestrzegania w pełni powyższej zasady w przyszłości będzie należeć do Rady Nadzorczej i Walnego Zgromadzenia;
- jednocześnie należy podkreślić, iż realizując przepisy Rozp. w spr. inform. bieżących i okresowych **SŁOWNIK**. Emitent publikuje corocznie w raporcie rocznym informacje o wartości wynagrodzeń, nagród lub korzyści odrębnie dla każdej z osób zarządzających i nadzorujących PZU;
- w odniesieniu do rekomendacji zawartej w Rozdziale I pkt 9 odnoszącej się do zapewnienia zrównoważonego udziału kobiet i mężczyzn w organach spółki, PZU zawsze prowadził i prowadzi politykę powoływania w skład organów osób kompetentnych, kreatywnych, posiadających odpowiednie doświadczenie zawodowe i wykształcenie. Skład Zarządu i Rady Nadzorczej jest determinowany odpowiednio decyzją Rady Nadzorczej oraz Walnego Zgromadzenia, a inne czynniki, w tym płeć osoby nie stanowią wyznacznika w powyższym zakresie;
- w odniesieniu do rekomendacji zawartej w Rozdziale I pkt 12 odnoszącej się do zapewnienia akcjonariuszom możliwości wykonywania osobiście lub przez pełnomocnika prawa głosu w toku Walnego Zgromadzenia, poza miejscem odbywania Walnego Zgromadzenia, przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, należy podkreślić iż w ocenie PZU istnieje również wiele czynników natury technicznej oraz prawnej, które mogą wpłynąć na prawidłowy przebieg obrad

Walnego Zgromadzenia, a w związku z powyższym na należyte stosowanie ww. rekomendacji w przedmiotowym zakresie. W opinii PZU, obowiązujące w spółce zasady udziału w Walnych Zgromadzeniach umożliwiają realizację praw wynikających z akcji oraz zabezpieczają interesy wszystkich akcjonariuszy PZU.

Komunikat o niestosowaniu wyżej wymienionych rekomendacji nie był przekazywany zgodnie z wyłączeniem obowiązku publikowania raportów w odniesieniu do zasad ładu korporacyjnego Rozdziału I Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW zawartym w uchwale nr 1014/2007 Zarządu GPW z dnia 11 grudnia 2007 roku w sprawie częściowego wyłączenia obowiązku publikowania raportów dotyczących zasad ładu korporacyjnego obowiązujących na Głównym Rynku GPW.

9.3 Stosowanie Zasad Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych

Zarząd i Rada Nadzorcza PZU zadeklarowały gotowość stosowania Zasad w obiektywnie najszerszym możliwym zakresie, z uwzględnieniem zasady proporcjonalności oraz zasady „zastosuj lub wyjaśnij”, wynikających z ich treści. Przedmiotowe deklaracje Zarząd i Rada Nadzorcza PZU potwierdziły podejmując stosowne uchwały.

Informację o stosowaniu Zasad Zarząd i Rada Nadzorcza PZU przedstawiły w trakcie Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy PZU, które odbyło się 30 czerwca 2015 roku. ZWZ PZU zadeklarowało, że Walne Zgromadzenie działając w ramach przysługujących mu kompetencji będzie kierowało się „Zasadami Ładu Korporacyjnego”, w brzmieniu wydanym przez Komisję Nadzoru Finansowego w dniu 22 lipca 2014 roku, z zastrzeżeniem zasad, od których stosowania ZWZ PZU odstąpiło.

Na stronie internetowej PZU została zamieszczona szczegółowa informacja o stosowaniu Zasad przez PZU, w tym o zasadach, których stosowanie będzie częściowe, tj.:

- w odniesieniu do zasady zawartej w § 8 ust. 4. Zasad, dot. ułatwiania udziału wszystkim udziałowcom w Walnym Zgromadzeniu, między innymi poprzez zapewnienie możliwości elektronicznego aktywnego udziału w posiedzeniach, należy podkreślić, iż obecnie akcjonariusze PZU mogą śledzić transmisję obrad Walnego Zgromadzenia, natomiast Emitent nie zdecydował się na wprowadzenie tzw. eWZA; w ocenie PZU istnieje wiele czynników natury technicznej oraz prawnej, które mogą wpłynąć na prawidłowy przebieg obrad Walnego Zgromadzenia. Wątpliwości prawne dotyczą możliwości identyfikacji akcjonariuszy i badania legitymacji uczestników WZA; ryzyko wystąpienia problemów technicznych np. z połączeniem internetowym lub potencjalną zewnętrzną ingerencją w systemy informatyczne, może zaburzyć prace Walnego Zgromadzenia oraz wywołać wątpliwości co do skuteczności uchwał podejmowanych w jego trakcie; wystąpienie wskazanych ryzyk może wpłynąć na prawidłowe stosowanie przedmiotowej zasady w pełnym zakresie;
  - w odniesieniu do zasady zawartej w § 21 ust. 2. Zasad, mówiącej, iż w składzie organu nadzorującego powinna być wyodrębniona funkcja przewodniczącego, który kieruje pracami organu nadzorującego a wybór przewodniczącego organu nadzorującego powinien być dokonywany w oparciu o doświadczenie oraz umiejętności kierowania zespołem przy uwzględnieniu kryterium niezależności, należy podkreślić, iż zgodnie z ksh **SŁOWNIK** i Statutem PZU, w składzie Rady Nadzorczej PZU została wyodrębniona funkcja przewodniczącego; skład Rady Nadzorczej PZU, w tym funkcja przewodniczącego kształtowane są zgodnie z kryteriami niezależności wskazanymi w Uobr **SŁOWNIK**; wybór przewodniczącego Rady Nadzorczej dokonywany jest na podstawie kryterium posiadanej wiedzy, doświadczenia oraz umiejętności, które potwierdzają kompetencje niezbędne do należytego wykonywania obowiązków nadzorowania; zastosowanie kryterium niezależności w przypadku przewodniczącego zgodnie z wyjaśnieniem UKNF przedmiotowej zasady może budzić wątpliwości co do potencjalnej kolizji z przepisami prawa dotyczącymi uprawnień akcjonariuszy;
  - w odniesieniu do zasady zawartej w § 49 ust. 3 Zasad, dot. powoływania i odwoływania w instytucji nadzorowanej osoby kierującej komórką audytu wewnętrznego oraz osoby kierującej komórką do spraw zapewnienia zgodności za zgodą organu nadzorującego lub komitetu audytu, należy wskazać, iż PZU stosuje zasady określone w § 14 Zasad w pełnym zakresie, co oznacza, że Zarząd PZU jest jedynym organem uprawnionym i odpowiedzialnym za zarządzanie działalnością spółki; ponadto zgodnie z przepisami prawa pracy czynności z zakresu prawa pracy wykonuje organ zarządzający; z uwagi na powyższe w PZU przyjęto rozwiązanie, które przewiduje, że wybór oraz odwołanie osoby kierującej komórką audytu wewnętrznego dokonywany jest przy uwzględnieniu opinii Komitetu Audytu Rady Nadzorczej; w tożsamy sposób powoływana i odwoływana jest osoba kierująca komórką do spraw zapewnienia zgodności; Zarząd przy tych decyzjach zasięga opinii Komitetu Audytu.
- ZWZ PZU odstąpiło od spełniania:
- zasady określonej w § 10 ust. 2 w brzmieniu: „Wprowadzanie uprawnień osobistych lub innych szczególnych uprawnień dla udziałowców instytucji nadzorowanej powinno być uzasadnione i służyć realizacji istotnych celów działania instytucji nadzorowanej. Posiadanie takich uprawnień przez udziałowców powinno być odzwierciedlone w podstawowym akcie ustrojowym tej instytucji.”
- odstąpienie od stosowania zasady uzasadnione jest niezakończonym procesem prywatyzacji Spółki przez Skarb Państwa;
  - zasady określonej w § 12 ust. 1 w brzmieniu: „Udziałowcy są odpowiedzialni za niezwłoczne dokapitalizowanie instytucji nadzorowanej w

sytuacji, gdy jest to niezbędne do utrzymania kapitałów własnych instytucji nadzorowanej na poziomie wymaganym przez przepisy prawa lub regulacje nadzorcze, a także gdy wymaga tego bezpieczeństwo instytucji nadzorowanej.”

- odstąpienie od stosowania zasady uzasadnione jest niezakończonym procesem prywatyzacji Spółki przez Skarb Państwa;

- zasady określonej w § 28 ust. 4 w brzmieniu: „Organ stanowiący dokonuje oceny, czy ustalona polityka wynagradzania sprzyja rozwojowi i bezpieczeństwu działania instytucji nadzorowanej.”

- odstąpienie od stosowania zasady uzasadnione jest zbyt szerokim zakresem podmiotowym polityki wynagradzania podlegającym ocenie organu stanowiącego. Polityka wynagradzania osób pełniących kluczowe funkcje nie będących członkami organu nadzorującego i organu zarządzającego, powinna podlegać ocenie ich pracodawcy albo mocodawcy, którym jest Spółka reprezentowana przez Zarząd i kontrolowana przez Radę Nadzorczą.

Ponadto PZU nie dotyczy spełnianie:

- zasady określonej w § 11 ust. 3 w brzmieniu: „W przypadku, gdy decyzję o transakcji z podmiotem powiązaniem podejmuje organ stanowiący wszyscy udziałowcy powinni posiadać dostęp do wszelkich informacji niezbędnych dla oceny warunków, na jakich jest ona przeprowadzana oraz jej wpływu na sytuację instytucji nadzorowanej.”
  - w PZU Walne Zgromadzenie nie decyduje o transakcjach z podmiotami powiązanimi;
- zasady określonej w § 49 ust. 4 w brzmieniu: „W instytucji nadzorowanej, w której nie funkcjonuje komórka audytu lub komórka do spraw zapewnienia zgodności uprawnienia wynikające z ust. 1-3 przysługują osobom odpowiedzialnym za wykonywanie tych funkcji.”
  - w PZU funkcjonują komórki audytu i do spraw zapewnienia zgodności;

- zasady określonej w § 52 ust. 2 w brzmieniu: „W instytucji nadzorowanej, w której nie funkcjonuje komórka audytu lub komórka do spraw zapewnienia zgodności lub nie wyznaczono komórki odpowiedzialnej za ten obszar, informacje, o których mowa w ust. 1 przekazują osoby odpowiedzialne za wykonywanie tych funkcji.”

- w PZU funkcjonują komórki audytu i do spraw zapewnienia zgodności;

- zasad określonych w **Rozdziale 9** – Wykonywanie uprawnień z aktywów nabytych na ryzyko klienta, gdyż PZU nie oferuje produktów, które dotyczą zarządzania aktywami na ryzyko klienta.

9.4 System kontroli w procesie sporządzania sprawozdań finansowych

Proces sporządzania sprawozdań finansowych jest realizowany w ramach Pionu Finansów PZU, w którym funkcjonują biura Centrali PZU (w tym Biuro Rachunkowości) oraz jednostki centralne, działające w oparciu o regulaminy. Pion Finansowy PZU nadzorowany jest przez Członka Zarządu PZU.

Elementami pozwalającymi na realizację procesu są przyjęte przez Zarząd PZU zasady (polityka) rachunkowości, zakładowy plan kont wraz z komentarzem, inne szczegółowe akty wewnętrzne, określające główne zasady ewidencji zdarzeń gospodarczych PZU oraz dedykowane systemy sprawozdawcze.

Przygotowanie danych w systemach źródłowych podlega sformalizowanym procedurom operacyjnym i akceptacyjnym, które określają zakres kompetencji poszczególnych osób.

Proces sprawozdawczy realizowany jest przez wykwalifikowanych pracowników posiadających stosowną wiedzę i doświadczenie.

PZU prowadzi monitoring zmian w regulacjach zewnętrznych dotyczących m.in. zasad (polityki) rachunkowości i wymogów sprawozdawczych zakładów ubezpieczeń oraz przeprowadza odpowiednie procesy dostosowawcze w tych obszarach.

Proces zamykania ksiąg i sporządzania sprawozdań finansowych jest regulowany szczegółowymi harmonogramami, obejmującymi kluczowe czynności i punkty kontrolne wraz z przypisaniem odpowiedzialności za terminowe i poprawne wykonanie.

Kluczowe kontrole w procesie sporządzania sprawozdań finansowych obejmują:

- kontrole oraz stały monitoring jakości danych wejściowych, wspierane przez systemy finansowe, w których zdefiniowano reguły poprawności danych, zgodnie z przyjętymi w PZU aktami wewnętrznymi regulującymi zasady kontroli poprawności danych księgowych;
- mapping danych z systemów źródłowych na sprawozdania finansowe, wspomagający prawidłową prezentację danych;
- przegląd analityczny sprawozdań finansowych przez specjalistów w celu konfrontacji z wiedzą o biznesie i przeprowadzanych transakcjach gospodarczych;
- przegląd formalny sprawozdań finansowych w celu potwierdzenia zgodności z obowiązującymi regulacjami prawnymi i praktyką rynkową w zakresie wymaganych ujawnień.

Organizacja i prawidłowość procesu sporządzania sprawozdań finansowych badana jest okresowo przez audyt wewnętrzny.

Komitet audytu

Zgodnie ze Statutem Rada Nadzorcza PZU powołuje [Komitet Audytu](#), w składzie trzech Członków Rady, w tym co najmniej jednego posiadającego kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej w rozumieniu i zgodnie z wymogami Uobr. Komitet Audytu ma charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady

Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
obowiązkowe badanie rocznego sprawozdania finansowego/skonsolidowanego sprawozdania finansowego	1 488	714
inne usługi poświadczające, w tym przegląd sprawozdania finansowego/skonsolidowanego sprawozdania finansowego	248	248
usługi doradztwa podatkowego	-	-
pozostałe usługi	27	27
Razem	1 763	989

Nadzorczej i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez Radę Nadzorczą czynności nadzorczych w zakresie badania prawidłowości sprawozdawczości finansowej, efektywności systemu kontroli wewnętrznej, w tym audytu wewnętrznego oraz systemu zarządzania ryzykiem.

Biegły rewident wybrany przez Radę Nadzorczą w oparciu o rekomendację Komitetu Audytu wykonuje przeglądy półrocznych jednostkowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych oraz bada roczne jednostkowe i skonsolidowane sprawozdania finansowe.

9.5 Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych

W dniu 18 lutego 2014 roku Rada Nadzorcza PZU dokonała wyboru firmy KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k. z siedzibą w Warszawie, ul. Inflancka 4A, 00-189 Warszawa, wpisanej przez Krajową Izbę Biegłych Rewidentów na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 3546, jako podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych, z którym zostanie zawarta umowa o badanie i przegląd sprawozdań finansowych.

Zakres umowy obejmować będzie w szczególności:

- badanie rocznych sprawozdań jednostkowych PZU oraz rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy PZU;
- przeglądu śródrocznych jednostkowych sprawozdań PZU oraz śródrocznych skonsolidowanych sprawozdań Grupy PZU.

Prace, o których mowa powyżej wykonane zostaną za trzy kolejne lata obrotowe kończące się odpowiednio

w dniach: 31 grudnia 2014 roku, 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2016 roku z możliwością przedłużenia współpracy na dwa kolejne lata obrotowe kończące się odpowiednio w dniach: 31 grudnia 2017 roku oraz 31 grudnia 2018 roku.

Dotychczasowa współpraca PZU z KPMG Audyt dotyczyła głównie świadczenia przez KPMG Audyt na rzecz PZU usług doradztwa podatkowego.

9.6 Kapitał zakładowy i akcjonariusze PZU; akcje będące w posiadaniu członków władz

Dnia 30 czerwca 2015 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę w sprawie podziału (splitu) wszystkich akcji PZU poprzez obniżenie wartości nominalnej każdej akcji PZU z 1 zł do 0,10 zł oraz zwiększenie liczby akcji PZU składających się na kapitał zakładowy z 86 352 300 do 863 523 000. Podział akcji nastąpił poprzez wymianę wszystkich akcji w stosunku 1:10. Podział akcji nie wpłynął na wysokość kapitału zakładowego PZU.

Dnia 3 listopada 2015 roku Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego zarejestrował odpowiednią zmianę w Statucie PZU.

24 listopada 2015 roku Zarząd Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A. („KDPW”) podjął na wniosek PZU uchwałę nr 789/15, w sprawie określenia dnia 30 listopada 2015 roku jako dnia podziału 86 348 289 akcji PZU o wartości nominalnej 1 zł każda na 863 482 890 akcji PZU o wartości nominalnej 0,10 zł każda.

W związku z powyższym kapitał zakładowy PZU dzieli się na 863 523 000 akcji zwykłych o wartości nominalnej 0,10 zł każda dających prawo do 863 523 000 głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Zgodnie z raportem bieżącym Nr 3/2016 na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu PZU SA w dniu 7 stycznia 2016 roku akcjonariuszami posiadającymi znaczne pakiety akcji byli Skarb Państwa, który posiadał 297 420 578 akcji, co stanowiło 34,44% kapitału zakładowego PZU i uprawniało do 297 420 578 głosów na Walnym Zgromadzeniu oraz Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny Aviva BZ WBK, który posiadał 49 156 660

akcji, co stanowiło 5,69% kapitału zakładowego PZU i uprawniało do 49 156 660 głosów na Walnym Zgromadzeniu.

W ciągu 2015 roku nie zaszła żadna znacząca zmiana w strukturze własności znacznych pakietów akcji PZU.

Zarząd PZU nie posiada żadnych informacji o zawartych umowach, w wyniku których mogą w przyszłości nastąpić zmiany w proporcjach posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy.

PZU nie dokonywał emisji, wykupów ani spłat dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych oraz nie wyemitował papierów wartościowych dających akcjonariuszom specjalne uprawnienia kontrolne.

W latach 2013-2015 w PZU nie występowały programy akcji pracowniczych.

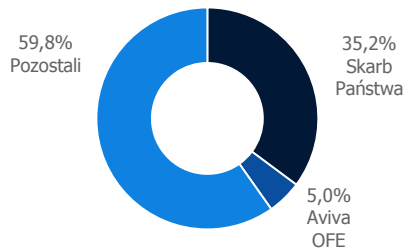
Zgodnie ze Statutem prawo głosowania akcjonariuszy zostało ograniczone w ten sposób, że żaden z nich nie może wykonywać na Walnym Zgromadzeniu więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w PZU w dniu odbywania Walnego Zgromadzenia, z zastrzeżeniem, że dla potrzeb ustalania obowiązków nabywców znacznych pakietów akcji przewidzianych w ustawie o ofercie publicznej oraz w ustawie o działalności ubezpieczeniowej, takie ograniczenie prawa głosowania uważane będzie za nieistniejące. Ograniczenie prawa głosowania nie dotyczy:

- akcjonariuszy, którzy w dniu powzięcia uchwały Walnego Zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie, byli uprawnieni z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów;
- akcjonariuszy działających z akcjonariuszami określonymi w punkcie powyżej na podstawie zawartych porozumień dotyczących wspólnego wykonywania prawa głosu z akcji. Dla potrzeb ograniczenia prawa do głosowania, głosy akcjonariuszy, między którymi istnieje stosunek dominacji lub zależności, są sumowane zgodnie z zasadami opisanymi w Statucie.

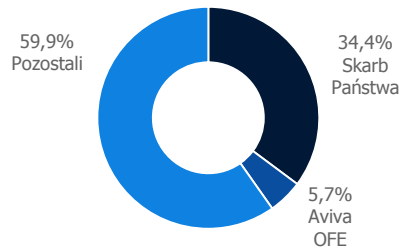
W przypadku wątpliwości wykładni postanowień dotyczących ograniczenia prawa do głosowania należy dokonywać zgodnie z art. 65 § 2 kc **SŁOWNIK**.

Zgodnie ze Statutem PZU, wyżej wymienione ograniczenia prawa głosowania akcjonariuszy wygasną od momentu, gdy udział akcjonariusza, który w dniu powzięcia uchwały walnego zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie był uprawniony z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w PZU, spadnie w kapitale zakładowym spółki poniżej poziomu 5%.

Struktura akcjonariatu PZU na 31.12.2014 roku

Struktura akcjonariatu PZU na 31.12.2015 roku

*zgodnie z Raportem Bieżącym 3/2016

Informacja o liczbie posiadanych akcji PZU została zaprezentowana w poniższej tabeli:

Lp.		Liczba akcji / uprawnień do nich na dzień wydania niniejszego Sprawozdania z działalności (tj. 14 marca 2016 roku)	Liczba akcji / uprawnień do nich na dzień wydania Sprawozdania z działalności za 2014 rok (tj. 17 marca 2015 roku)	Wynikająca zmiana w okresie pomiędzy tymi datami
Zarząd				
1	Michał Krupiński	-	nd	nd
2	Przemysław Dąbrowski	-	-	-
3	Roger Hodgkiss	-	nd	nd
4	Beata Kozłowska-Chyła	-	nd	nd
5	Dariusz Krzewina	-	-	-
6	Robert Pietryszyn	-	nd	nd
7	Paweł Surówka	-	nd	nd
8	Andrzej Klesyk	nd	-	nd
9	Tomasz Tarkowski	nd	800	nd
10	Ryszard Trepczyński	nd	-	nd
Dyrektorzy Grupy				
1	Tomasz Karusewicz	-	nd	nd
2	Sławomir Niemierka	-	-	-
3	Roman Pałac	-	nd	nd
4	Tobiasz Bury	nd	500	nd
5	Rafał Grodzicki	nd	-	nd
6	Przemysław Henschke	nd	-	nd
Rada Nadzorcza				
1	Paweł Kaczmarek	-	nd	nd
2	Marcin Gargas	-	nd	nd
3	Maciej Zaborowski	-	nd	nd
4	Marcin Chludziński	-	nd	nd
5	Eligiusz Krześniak	-	nd	nd
6	Alojzy Nowak	-	-	-
7	Jerzy Paluchniak	-	nd	nd
8	Piotr Paszko	-	nd	nd
9	Radosław Potrzeszcz	-	nd	nd
10	Aleksandra Magaczewska	nd	-	nd
11	Zbigniew Cwiąkałski	nd	-	nd
12	Tomasz Zganiacz	nd	-	nd
13	Zbigniew Derdziuk	nd	-	nd
14	Dariusz Filar	nd	-	nd
15	Dariusz Kacprzyk	nd	-	nd
16	Jakub Karnowski	nd	280	nd
17	Maciej Piotrowski	nd	-	nd
RAZEM		-	1 580	

9.7 Statut PZU

Zmiana Statutu

Zmiana Statutu PZU należy do kompetencji Walnego Zgromadzenia i wymaga podjęcia uchwały większością trzech czwartych głosów, zgody KNF w przypadkach wskazanych w UoU **SŁOWNIK** oraz wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Kompetencje do ustalenia jednolitego zmienionego tekstu należą do Rady Nadzorczej.

Dnia 30 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU dokonało zmian w Statucie PZU.

Następnie w dniu 18 września 2015 roku Rada Nadzorcza PZU podjęła uchwałę w sprawie ustalenia jednolitego tekstu zmienionego Statutu PZU. Statut został zarejestrowany w Krajowym Rejestrze Sądowym dnia 3 listopada 2015 roku.

9.8 Walne Zgromadzenie, Rada Nadzorcza i Zarząd

Walne Zgromadzenie

Walne Zgromadzenie jest najwyższym organem PZU. Sposób funkcjonowania, jak również uprawnienia Walnego Zgromadzenia, reguluje ksh **SŁOWNIK** oraz Statut.

Treść Statutu dostępna jest na korporacyjnej stronie internetowej PZU (WWW.PZU.PL) w sekcji dedykowanej akcjonariuszom PZU – „Relacje inwestorskie” w zakładce „Spółka”.

Walne Zgromadzenie nie uchwaliło swojego Regulaminu.

Walne Zgromadzenie jest organem uprawnionym do podejmowania decyzji dotyczących spraw w zakresie organizacji i funkcjonowania emitenta. Uchwały podejmowane przez Walne Zgromadzenie zapadają bezwzględną większością głosów z wyjątkiem szczególnych przypadków przewidzianych przez ksh **SŁOWNIK** bądź Statut.

Do kompetencji Walnego Zgromadzenia należy, oprócz innych spraw zastrzeżonych przez ksh lub Statut, podejmowanie uchwał w sprawach:

- rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania Zarządu z działalności emitenta oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy oraz udzielenie absolutorium poszczególnym członkom organów spółki z wykonania przez nich obowiązków;
- podziału zysku lub pokrycia straty;
- postanowień dotyczących roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przy zawiązaniu spółki lub sprawowaniu zarządu albo nadzoru;
- zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienia na nich ograniczonego prawa rzeczowego;
- umorzenia akcji i emisji obligacji;
- tworzenia kapitałów rezerwowych i rozstrzygnięcia o ich użyciu lub sposobie ich użycia;
- podziału spółki, połączenia spółki z inną spółką, likwidacji lub rozwiązania spółki;
- powołania i odwołania członków Rady Nadzorczej, z zastrzeżeniem osobistego uprawnienia Skarbu Państwa do powołania i odwołania jednego członka Rady Nadzorczej;
- ustalania zasad wynagradzania członków Rady Nadzorczej;
- nabycia lub zbycia przez emitenta nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości lub w użytkowaniu wieczystym o wartości przekraczającej równowartość 30,0 mln euro (trzydzieści milionów euro) brutto.

Zgodnie ze Statutem większością trzech czwartych głosów wymagają uchwały Walnego Zgromadzenia dotyczące:

- zmiany Statutu;
- obniżenia kapitału zakładowego;
- zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienia na nich ograniczonego prawa rzeczowego.

Większości 90% głosów oddanych wymagają uchwały Walnego Zgromadzenia:

- mające za przedmiot uprzywilejowanie akcji;
- w sprawach połączenia się emitenta poprzez przeniesienie całego jej majątku na inną spółkę;
- łączenia się poprzez zawiązanie innej spółki;
- rozwiązania spółki (w tym na skutek przeniesienia siedziby lub zakładu głównego spółki za granicę);
- likwidacji, przekształcenia oraz obniżenia kapitału zakładowego spółki w drodze umorzenia części akcji bez równoczesnego jego podwyższenia.

Walne Zgromadzenie obraduje w formie:

- Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które powinno odbyć się w terminie sześciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego;
- Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które zwoływane jest w przypadkach określonych w powszechnie obowiązujących przepisach prawa oraz w Statucie.

Walne Zgromadzenia odbywają się w Warszawie i są zwoływane przez ogłoszenie dokonywane na stronie internetowej PZU oraz w sposób określony dla przekazywania informacji bieżących zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 lipca 2005 roku o ofercie publicznej i warunkach wprowadzenia instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, tj. w formie raportów bieżących. Ogłoszenie powinno być dokonane co najmniej na dwadzieścia sześć dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. Ogłoszenie wraz z materiałami prezentowanymi akcjonariuszom udostępniane są od dnia zwołania walnego zgromadzenia, na korporacyjnej stronie internetowej PZU (WWW.PZU.PL) w sekcji dedykowanej akcjonariuszom PZU – „Relacje inwestorskie” w zakładce „Walne Zgromadzenie”. Prawidłowo zwołane Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na liczbę obecnych akcjonariuszy.

Głosowania są jawne. Tajne głosowanie zarządza się przy wyborach oraz nad wnioskami o odwołanie członków organów Emitenta lub likwidatorów Emitenta,

w sprawach ich osobistej odpowiedzialności wobec spółki, jak również w sprawach osobowych lub, z wyłączeniem przypadków, w których wymóg głosowania jawnego wynika z ustawy, na żądanie choćby jednego z akcjonariuszy obecnych lub reprezentowanych na Walnym Zgromadzeniu.

Prawa akcjonariuszy i sposób ich wykonywania na Walnym Zgromadzeniu określone są w ksh **SŁOWNNIK** oraz w Statucie.

Prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu mają tylko osoby będące akcjonariuszami emitenta na szesnaście dni przed jego datą (dzień rejestracji uczestnictwa). Akcjonariusze mają prawo uczestniczyć i wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika. Pełnomocnictwo do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu i wykonywania prawa głosu wymaga udzielenia na piśmie lub w postaci elektronicznej.

Jedna akcja PZU daje prawo do jednego głosu, z uwzględnieniem ograniczeń odnośnie wykonywania prawa głosu, opisanych w Statucie spółki. Akcjonariusz może głosować odmiennie z każdej z posiadanych akcji.

Każdy z akcjonariuszy może podczas obrad zgłaszać projekty uchwał dotyczące spraw wprowadzonych do porządku obrad.

Precyzyjny opis procedur dotyczących uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu i wykonywania prawa głosu zamieszczany jest zawsze, zgodnie z wymogami ksh **SŁOWNNIK**, w ogłoszeniu o Walnym Zgromadzeniu udostępnianym na korporacyjnej stronie internetowej PZU (WWW.PZU.PL) w sekcji dedykowanej akcjonariuszom PZU – „Relacje inwestorskie” w zakładce „Walne Zgromadzenie”.

Skład, kompetencje i sposób funkcjonowania Rady Nadzorczej

Skład

Zgodnie ze Statutem w skład Rady Nadzorczej wchodzi od siedmiu do jedenastu członków. Liczbę członków Rady Nadzorczej określa Walne Zgromadzenie.

Członkowie Rady są powoływani przez Walne Zgromadzenie na okres wspólnej kadencji trwającej trzy kolejne pełne lata obrotowe.

Co najmniej jeden członek Rady Nadzorczej musi posiadać kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej w rozumieniu i zgodnie z wymogami Uobr **SŁOWNIK**. Dodatkowo, co najmniej jeden członek Rady Nadzorczej powinien spełniać określone w Statucie kryteria niezależności (członek niezależny), dotyczące m.in. powiązań na tle zawodowym lub pokrewieństwa zwłaszcza z osobami zarządzającymi lub nadzorującymi PZU i podmiotów z Grupy PZU. Członek niezależny ma obowiązek przedłożenia pisemnego oświadczenia dotyczącego spełnienia wszystkich kryteriów niezależności przewidzianych w Statucie oraz poinformowania Spółki o zaprzestaniu spełniania tych kryteriów. Ponadto, Statut przyznaje Skarbowi Państwa uprawnienie do powoływania i odwoływania jednego członka Rady Nadzorczej w drodze pisemnego oświadczenia składanego Zarządowi. Uprawnienie to wygaśnie z chwilą, gdy Skarb Państwa przestanie być akcjonariuszem Spółki.

Na dzień 1 stycznia 2015 roku w Radzie Nadzorczej PZU funkcję pełnili:

- Aleksandra Magaczewska - Przewodnicząca Rady;
- Zbigniew Cwiąkański - Wiceprzewodniczący Rady;
- Tomasz Zganiacz - Sekretarz Rady;
- Zbigniew Derdziuk - Członek Rady;
- Dariusz Filar - Członek Rady;
- Dariusz Kacprzyk - Członek Rady;
- Jakub Karnowski - Członek Rady;
- Alojzy Nowak - Członek Rady;

- Maciej Piotrowski – Członek Rady.

Kryteria niezależnego członka Rady Nadzorczej wypełniali Dariusz Kacprzyk oraz Dariusz Filar.

Z dniem 30 czerwca 2015 roku wygasł mandat Członka Rady Nadzorczej PZU Tomasza Zganiacza.

W dniu 30 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU powołało z dniem 1 lipca 2015 roku Radę Nadzorczą PZU nowej kadencji w następującym składzie: Dariusz Kacprzyk, Dariusz Filar, Aleksandra Magaczewska, Zbigniew Cwiąkański, Jakub Karnowski, Maciej Piotrowski, Alojzy Nowak, Zbigniew Derdziuk, Paweł Kaczmarek.

W dniu 8 lipca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU powierzyła funkcję Przewodniczącego Rady Zbigniewowi Cwiąkańskiemu, Wiceprzewodniczącego Rady – Pawłowi Kaczmarkowi, a Sekretarza Rady – Dariuszowi Filarowi.

W związku z powyższym od dnia 8 lipca 2015 roku skład Rady Nadzorczej PZU przedstawiał się następująco:

- Zbigniew Cwiąkański – Przewodniczący Rady;
- Paweł Kaczmarek – Wiceprzewodniczący Rady;
- Dariusz Filar – Sekretarz Rady;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Rady;
- Aleksandra Magaczewska – Członek Rady;
- Dariusz Kacprzyk – Członek Rady;
- Jakub Karnowski – Członek Rady;
- Alojzy Nowak – Członek Rady;
- Maciej Piotrowski – Członek Rady.

Kryteria niezależnego członka Rady Nadzorczej wypełniali Dariusz Kacprzyk oraz Dariusz Filar.

Obecna kadencja Rady Nadzorczej PZU rozpoczęła się z dniem 1 lipca 2015 roku i zakończy się po upływie trzech kolejnych pełnych lat obrotowych. Mandaty członków Rady Nadzorczej wygasną najpóźniej z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia przez nich funkcji.

W dniu 7 stycznia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie PZU odwołało ze składu Rady Nadzorczej: Zbigniewa Ćwiąkałskiego, Zbigniewa Derdziuka, Macieja Piotrowskiego, Dariusza Kacprzyka, Jakuba Karnowskiego, Aleksandrę Magaczewską, Dariusza Filara. Jednocześnie z dniem 7 stycznia 2016 roku powołało w skład Rady Nadzorczej PZU: Piotra Paskę, Marcina Chłudzińskiego, Marcina Gargasę, Macieja Zaborowskiego, Eligiusza Krześniaka, Radosława Potrzezszca, Jerzego Paluchniaka.

W dniu 19 stycznia 2016 roku Rada Nadzorcza PZU powierzyła funkcję Przewodniczącego Rady Pawłowi Kaczmarkowi, Wiceprzewodniczącego Rady – Marcinowi Gargasowi, a Sekretarza Rady – Maciejowi Zaborowskiemu.

W związku z powyższym od dnia 19 stycznia 2016 roku skład Rady Nadzorczej PZU przedstawiał się następująco:

- Paweł Kaczmarek – Przewodniczący Rady;
- Marcin Gargas – Wiceprzewodniczący Rady;
- Maciej Zaborowski – Sekretarz Rady;
- Marcin Chłudziński – Członek Rady;
- Eligiusz Krześniak – Członek Rady;
- Alojzy Nowak – Członek Rady;
- Jerzy Paluchniak – Członek Rady;
- Piotr Pasko – Członek Rady;
- Radosław Potrzezszc – Członek Rady.

Kryteria niezależnego członka Rady Nadzorczej wypełniają Marcin Gargas, Maciej Zaborowski, Marcin Chłudziński, Eligiusz Krześniak, Alojzy Nowak, Piotr Pasko oraz Radosław Potrzezszc.

Kompetencje

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Zakładu we wszystkich dziedzinach jej działalności.

Zgodnie ze Statutem do kompetencji Rady Nadzorczej należy:

- ocena sprawozdania Zarządu z działalności spółki oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy w zakresie ich zgodności księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym;
- ocena wniosków Zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia straty;
- składanie Walnemu Zgromadzeniu pisemnego sprawozdania z wyników oceny, o której mowa w punktach powyżej, oraz składanie corocznej zwięzłej oceny sytuacji spółki, z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla spółki, oraz corocznego sprawozdania z pracy Rady Nadzorczej;
- zawieranie, rozwiązywanie i zmiana umów z członkami Zarządu oraz ustalenie zasad ich wynagradzania i wynagrodzeń;
- powoływanie, zawieszanie oraz odwoływanie Prezesa Zarządu, członków Zarządu lub całego Zarządu, jak również podejmowanie decyzji o ustaniu takiego zawieszenia;
- udzielanie zgody w sprawie przeniesienia całości lub części portfela ubezpieczeniowego;
- akceptowanie wniosków Zarządu w sprawie nabycia, objęcia lub zbycia udziałów oraz akcji spółek, jak również w sprawie uczestniczenia spółki w innych podmiotach – Rada Nadzorcza może określić do jakiej kwoty, na jakich warunkach oraz w jakim trybie Zarząd może dokonywać wskazanych czynności bez obowiązku uzyskania akceptacji Rady Nadzorczej;
- delegowanie członków Rady Nadzorczej do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swych czynności;
- akceptowanie instrukcji co do wykonywania przez reprezentantów spółki prawa głosu na walnych zgromadzeniach PZU Życie w sprawach: podwyższenia i obniżenia kapitału zakładowego, emisji obligacji, zbycia i wydzierżawienia

przedsiębiorstwa PZU Życie oraz ustanowienia na nim prawa użytkowania, podziału PZU Życie, połączenia PZU Życie z inną spółką, likwidacji lub rozwiązania PZU Życie;

- wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych, któremu powierzone zostanie badanie rocznych sprawozdań finansowych spółki;
- ustalanie jednolitego tekstu zmienionego Statutu;
- zatwierdzanie opracowanych przez Zarząd wieloletnich planów rozwoju spółki oraz rocznych planów finansowych;
- zatwierdzanie regulaminu Zarządu;
- rozpatrywanie i opiniowanie spraw wnoszonych przez Zarząd pod obrady Walnego Zgromadzenia.

Ponadto, do kompetencji Rady Nadzorczej należy udzielanie zgody na:

- nabycie lub zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości lub w użytkowaniu wieczystym, o wartości przekraczającej równowartość 3,0 mln euro;
- zawarcie przez spółkę z podmiotem powiązaniem ze spółką znaczącej umowy w rozumieniu Rozp. w spr. inform. bieżących i okresowych, z wyłączeniem umów typowych, zawieranych przez spółkę na warunkach rynkowych, w ramach prowadzonej działalności operacyjnej;
- zawarcie przez Emitenta umowy z subemitentem, o której mowa w art. 433 § 3 ksh **SŁOWNIK**;
- wypłatę zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy;
- tworzenie i znoszenie oddziałów regionalnych i oddziałów zagranicznych.

Sposób funkcjonowania

Rada Nadzorcza uchwała [Regulamin Rady Nadzorczej](#) określający jej organizację i sposób wykonywania czynności. Regulamin taki został uchwalony uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 9 października 2012 roku

i określa skład oraz sposób powoływania Rady Nadzorczej, zadania i zakres działalności oraz sposób jej zwoływania i prowadzenia obrad.

Zgodnie ze Statutem, posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się nie rzadziej niż raz na kwartał. Rada Nadzorcza może delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych oraz powoływać w tym celu czasowe komisje. Zakres czynności delegowanego członka rady i komisji określa uchwała Rady Nadzorczej.

Uchwały Rady Nadzorczej zapadają bezwzględną większością głosów. W przypadku równości głosów, rozstrzyga głos Przewodniczącego Rady. Uchwały mogą być podejmowane zarówno przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, jak i na piśmie w trybie pisemnym. Ponadto, Statut przewiduje możliwość oddania głosu na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady.

Zgodnie ze Statutem, uchwały Rady podejmowane są w głosowaniu jawnym, z wyjątkiem uchwał w sprawie wyboru Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego oraz Sekretarza, w sprawie delegowania członków Rady Nadzorczej do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu oraz w sprawie powoływania, zawieszenia i odwoływania Prezesa Zarządu, członków Zarządu lub całego Zarządu, jak również podejmowania decyzji o ustaniu takiego zawieszenia, które są podejmowane w głosowaniu tajnym. Ponadto, tajne głosowanie może być zarządzane na wniosek członka Rady.

Rada Nadzorcza wybiera ze swojego składu Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego, a także może wybrać spośród swoich członków Sekretarza.

Zgodnie z Regulaminem Rady Nadzorczej, oprócz powoływania przewidzianego w Statucie komitetu audytu oraz komitetu nominacji i wynagrodzeń, w celu prawidłowego wykonywania czynności nadzorczych Rada Nadzorcza może powoływać inne stałe komitety o charakterze doradczym i opiniodawczym, których kompetencje, skład i tryb pracy określa uchwalony przez radę regulamin danego komitetu. Regulamin przewiduje

możliwość korzystania przez Radę oraz powołane przez nią komitety z usług ekspertów oraz firm doradczych.

W posiedzeniach Rady Nadzorczej mogą uczestniczyć bez prawa głosu zaproszeni przez Radę członkowie Zarządu, wskazani przez zarząd pracownicy PZU właściwi dla poruszanej na posiedzeniu sprawy, a także inne zaproszone osoby. W określonych celach Rada Nadzorcza może również zaprosić na wspólne posiedzenie członków Zarządu lub Rady Nadzorczej innych spółek z Grupy PZU. Ponadto, członkowie Rady Nadzorczej są uprawnieni, za zgodą Rady, do dobrania sobie nie więcej niż jednego doradcy uprawnionego do udziału z głosem doradczym w jej posiedzeniach poświęconych raportom i sprawozdaniom finansowym, pod warunkiem zachowania przez taką osobę poufności i podpisania oświadczenia o zobowiązaniu do zachowania poufności.

W ramach Rady Nadzorczej PZU funkcjonują następujące komitety:

- komitet audytu;
- komitet nominacji i wynagrodzeń;
- komitet strategii.

Statut przewiduje powołanie przez Radę Nadzorczą komitetu audytu. W skład komitetu wchodzi trzech członków, w tym co najmniej jeden członek niezależny posiadający kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej. Szczegółowe zadania oraz zasady powoływania i funkcjonowania komitetu audytu określa uchwała Rady, która przy wyborze jego członków bierze pod uwagę kompetencje i doświadczenie kandydatów w zakresie spraw powierzonych temu komitetowi.

Zgodnie z regulaminem komitetu audytu przyjętym uchwałą Rady Nadzorczej, ma on charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez Radę czynności nadzorczych w zakresie badania prawidłowości sprawozdawczości finansowej, efektywności systemu kontroli wewnętrznej, w tym audytu wewnętrznego oraz systemu zarządzania ryzykiem. Ponadto, komitet audytu może wnioskować do Rady Nadzorczej o zlecenie wykonania określonych

czynności kontrolnych w Spółce, a wykonawcą zleconych kontroli może być jednostka wewnętrzna lub podmiot zewnętrzny.

Komitet audytu został powołany uchwałą Rady Nadzorczej w dniu 3 czerwca 2008 roku. Na dzień 1 stycznia 2015 roku w skład komitetu audytu wchodził:

- Dariusz Filar – Przewodniczący Komitetu;
- Dariusz Daniluk – Członek Komitetu;
- Tomasz Zganiacz – Członek Komitetu.

Dariusz Filar został wskazany przez Radę Nadzorczą jako członek niezależny w rozumieniu art. 86 ust. 4 Uobr **SŁOWNIK**, tj. posiadający kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej.

W związku z powołaniem Rady Nadzorczej PZU nowej kadencji z dniem 1 lipca 2015 roku przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU, na posiedzeniu w dniu 8 lipca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU ustaliła następujący skład komitetu audytu:

- Dariusz Filar – Przewodniczący Komitetu;
- Dariusz Kacprzyk – Członek Komitetu;
- Paweł Kaczmarek – Członek Komitetu.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku skład ten nie uległ zmianie.

W związku ze zmianami w składzie Rady Nadzorczej PZU 19 stycznia 2016 roku Rada Nadzorcza PZU ustaliła następujący skład komitetu audytu:

- Marcin Chludziński – Przewodniczący Komitetu;
- Jerzy Paluchniak – Członek Komitetu;
- Paweł Kaczmarek – Członek Komitetu.

Zgodnie z Regulaminem Rady Nadzorczej od momentu wprowadzenia akcji PZU do obrotu na rynku regulowanym w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi, Rada Nadzorcza może powołać komitet nominacji i wynagrodzeń.

Zgodnie ze Statutem, szczegółowe zadania oraz zasady powoływania i funkcjonowania komitetu nominacji

i wynagrodzeń określa Rada Nadzorcza w drodze uchwały. W skład komitetu powinien wchodzić co najmniej jeden członek niezależny. Jeżeli w skład Rady Nadzorczej wejdzie pięciu członków w wyniku głosowania nad jej składem, komitetu nominacji i wynagrodzeń nie powołuje się, a jego zadania wykonuje rada nadzorcza w pełnym składzie.

Zgodnie z regulaminem komitetu nominacji i wynagrodzeń przyjętym uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 4 kwietnia 2013 roku, komitet nominacji i wynagrodzeń ma charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady Nadzorczej i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez Radę czynności nadzorczych w zakresie kształtowania struktury zarządczej, w tym kwestii rozwiązań organizacyjnych, zasad wynagradzania i wynagrodzeń oraz doboru kadry o odpowiednich kwalifikacjach.

Rada Nadzorcza ustaliła, że komitet nominacji i wynagrodzeń liczy 5 osób. Na dzień 1 stycznia 2015 roku w skład komitetu nominacji i wynagrodzeń wchodził:

- Zbigniew Cwiągalski – Przewodniczący Komitetu;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Komitetu;
- Dariusz Filar – Członek Komitetu;
- Maciej Piotrowski – Członek Komitetu;
- Tomasz Zganiacz – Członek Komitetu.

W związku z powołaniem Rady Nadzorczej PZU nowej kadencji z dniem 1 lipca 2015 roku przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU, na posiedzeniu w dniu 8 lipca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU ustaliła następujący skład komitetu nominacji i wynagrodzeń:

- Zbigniew Cwiągalski – Przewodniczący Komitetu;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Komitetu;
- Dariusz Filar – Członek Komitetu;
- Maciej Piotrowski – Członek Komitetu;
- Paweł Kaczmarek – Członek Komitetu.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku skład komitetu nominacji i wynagrodzeń nie uległ zmianie.

W związku ze zmianami w składzie Rady Nadzorczej PZU 19 stycznia 2016 roku Rada Nadzorcza PZU ustaliła, że komitet nominacji i wynagrodzeń liczy 4 osoby, jednocześnie ustalając następujący skład komitetu:

- Radosław Potrzeszcz – Przewodniczący Komitetu;
- Marcin Gargas – Członek Komitetu;
- Paweł Kaczmarek – Członek Komitetu;
- Piotr Paszko – Członek Komitetu.

Komitet ulega rozwiązaniu z dniem powołania pięciu członków Rady Nadzorczej w drodze głosowania grupami, a jego uprawnienia przejmuje wówczas Rada w pełnym składzie.

Zgodnie z regulaminem komitetu strategii przyjętym uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 4 kwietnia 2013 roku, komitet strategii ma charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez radę czynności nadzorczych w zakresie opiniowania wszelkich dokumentów o charakterze strategicznym przedkładanych jej przez Zarząd (w szczególności strategii rozwoju spółki) oraz przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji w zakresie planowanych inwestycji mających istotny wpływ na aktywa Spółki.

Na dzień 1 stycznia 2015 roku w skład komitetu strategii wchodził:

- Alojzy Nowak - Przewodniczący Komitetu;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Komitetu;
- Aleksandra Magaczewska – Członek Komitetu;
- Jakub Karnowski – Członek Komitetu;
- Maciej Piotrowski – Członek Komitetu.

W związku z powołaniem Rady Nadzorczej PZU nowej kadencji z dniem 1 lipca 2015 roku przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU, na posiedzeniu w dniu 8 lipca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU ustaliła następujący skład komitetu strategii:

- Alojzy Nowak - Przewodniczący Komitetu;

- Zbigniew Derdziuk – Członek Komitetu;
- Aleksandra Magaczewska – Członek Komitetu;
- Jakub Karnowski – Członek Komitetu;
- Maciej Piotrowski – Członek Komitetu.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku skład komitetu nie uległ zmianie.

W związku ze zmianami w składzie Rady Nadzorczej PZU 19 stycznia 2016 roku Rada Nadzorcza PZU ustaliła, że komitet strategii liczy 6 osób, jednocześnie ustalając następujący skład komitetu:

- Alojzy Nowak - Przewodniczący Komitetu;
- Marcin Chludziński – Członek Komitetu;
- Marcin Gargas – Członek Komitetu;
- Piotr Paszko – Członek Komitetu;
- Radosław Potrzeszcz – Członek Komitetu;
- Maciej Zaborowski – Członek Komitetu.

Zarząd

Skład

Zgodnie ze Statutem PZU, w skład Zarządu wchodzi od trzech do siedmiu członków, powoływanych na okres wspólnej kadencji, która obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe.

Członkowie Zarządu, w tym Prezes Zarządu, są powoływani i odwoływani przez Radę Nadzorczą. Prezes Zarządu nowej kadencji powołany przed upływem bieżącej kadencji może złożyć wniosek do Rady Nadzorczej o powołanie pozostałych członków Zarządu nowej kadencji przed upływem kadencji bieżącej.

Od dnia 1 stycznia 2015 roku skład Zarządu kształtował się następująco:

- Andrzej Klesyk - Prezes Zarządu;
- Przemysław Dąbrowski - Członek Zarządu;
- Dariusz Krzewina – Członek Zarządu;
- Tomasz Tarkowski – Członek Zarządu;
- Ryszard Trepczyński - Członek Zarządu.

W dniu 30 czerwca 2015 roku wygasł mandat członka Zarządu PZU Ryszarda Trepczyńskiego, a z dniem 1 lipca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU powołała Zarząd nowej kadencji w następującym składzie:

- Andrzej Klesyk – Prezes Zarządu;
- Przemysław Dąbrowski - Członek Zarządu;
- Rafał Grodzicki – Członek Zarządu;
- Dariusz Krzewina – Członek Zarządu;
- Tomasz Tarkowski – Członek Zarządu.

W dniu 1 września 2015 roku RN PZU powołała Witolda Jaworskiego w skład Zarządu PZU.

W związku z powyższym od dnia 1 września 2015 roku skład Zarządu kształtował się następująco.

- Andrzej Klesyk – Prezes Zarządu;
- Przemysław Dąbrowski - Członek Zarządu;
- Rafał Grodzicki – Członek Zarządu;
- Witold Jaworski – Członek Zarządu;
- Dariusz Krzewina – Członek Zarządu;
- Tomasz Tarkowski – Członek Zarządu.

W dniu 8 grudnia 2015 roku Andrzej Klesyk i Witold Jaworski złożyli rezygnację z dniem 9 grudnia 2015 roku a Rada Nadzorcza PZU powierzyła Dariuszowi Krzewinie tymczasowe pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu.

Wg. stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku skład Zarządu kształtował się następująco:

- Dariusz Krzewina – p.o. Prezesa Zarządu;
- Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu;
- Rafał Grodzicki – Członek Zarządu;
- Tomasz Tarkowski – Członek Zarządu.

Obecna kadencja Zarządu PZU rozpoczęła się z dniem 1 lipca 2015 roku i obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe. Mandaty członków zarządu wygasają najpóźniej z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia przez nich funkcji.

Zarząd wykonuje wszelkie uprawnienia w zakresie zarządzania PZU, niezastrzeżone przepisami prawa lub postanowieniami Statutu dla Walnego Zgromadzenia lub Rady Nadzorczej. Do reprezentowania spółki uprawnieni są dwaj członkowie Zarządu działający łącznie lub jeden członek Zarządu działający łącznie z prokurentem. Zarząd uchwała swój regulamin, który zatwierdza Rada Nadzorcza. Regulamin Zarządu został uchwalony przez Zarząd w dniu 2 października 2012 roku, zmieniony uchwałą Zarządu w dniu 8 kwietnia 2013 roku i zatwierdzony przez Radę Nadzorczą uchwałą z dnia 16 kwietnia 2013 roku.

W dniu 19 stycznia 2016 roku Rafał Grodzicki i Tomasz Tarkowski złożyli rezygnację a Rada Nadzorcza PZU powołała w skład Zarządu następujące osoby:

- Michała Krupińskiego, któremu powierzono funkcję Prezesa Zarządu;
- Rogera Hodgkiss, któremu powierzono funkcję Członka Zarządu;
- Beatę Kozłowską – Chyła, której powierzono funkcję Członka Zarządu;
- Roberta Pietryszyna, któremu powierzono funkcję Członka Zarządu;
- Pawła Surówkę, z dniem 20 stycznia 2016 roku, któremu powierzono funkcję Członka Zarządu.

W związku z powyższym od dnia 19 stycznia 2016 roku skład Zarządu kształtował się następująco.

- Michał Krupiński - Prezes Zarządu;
- Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu;
- Roger Hodgkiss – Członek Zarządu;
- Beata Kozłowska-Chyła - Członek Zarządu;
- Dariusz Krzewina – Członek Zarządu;
- Robert Pietryszyn – Członek Zarządu;
- Paweł Surówka – Członek Zarządu (powołany z dniem 20 stycznia 2016 roku).

Regulamin Zarządu określa:

- zakres kompetencji Zarządu oraz zakres czynności wymagających zgody lub zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą;
- kompetencje Prezesa Zarządu oraz pozostałych członków Zarządu;
- zasady i organizację prac Zarządu, w tym organizację posiedzeń oraz tryb podejmowania decyzji;
- uprawnienia i obowiązki ustępujących członków Zarządu.

Zgodnie z Regulaminem uchwały Zarządu wymaga w szczególności:

- przyjęcie wieloletniego planu rozwoju i funkcjonowania spółki;
- przyjęcie planu działania i rozwoju Grupy PZU;
- przyjęcie rocznego planu finansowego oraz sprawozdania z jego wykonania;
- przyjęcie sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy oraz sprawozdania Zarządu z działalności spółki;
- przyjęcie wniosku w sprawie podziału zysku lub pokrycia straty;
- ustalenie taryfy składek ubezpieczeń obowiązkowych i dobrowolnych oraz ogólnych warunków ubezpieczeń dobrowolnych;
- ustalenie zakresu i rozmiaru reasekuracji biernej oraz zadań w zakresie reasekuracji czynnej;
- przyjęcie rocznego planu audytu i kontroli oraz sprawozdania z jego wykonania łącznie z wnioskami;
- ustalanie zasad działalności lokacyjnej, prewencyjnej i sponsoringowej;
- udzielanie poręczeń i gwarancji z wyłączeniem tych, które są czynnościami ubezpieczeniowymi, zaciąganie i udzielanie kredytów bądź pożyczek przez spółkę - z wyłączeniem pożyczek i kredytów

udzielanych ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych;

- udzielenie prokury.

Zgodnie z Regulaminem posiedzenia Zarządu odbywają się w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie.

Pracami Zarządu kieruje Prezes Zarządu, do którego kompetencji należy w szczególności:

- ustalanie zakresu odpowiedzialności poszczególnych członków Zarządu;
- zwoływanie posiedzeń Zarządu;
- ustalanie porządku obrad posiedzenia Zarządu;
- wnioskowanie do Rady Nadzorczej o powołanie lub odwołanie członka Zarządu;
- wyznaczanie osoby do kierowania pracami Zarządu pod nieobecność Prezesa Zarządu.

Pracami Zarządu kieruje Prezes Zarządu, który ustala zakres odpowiedzialności poszczególnych członków Zarządu.

Uchwały zarządu są podejmowane jedynie w obecności Prezesa Zarządu lub osoby wyznaczonej do kierowania pracami Zarządu pod jego nieobecność.

Uchwały Zarządu zapadają bezwzględną większością głosów, a w przypadku równości głosów rozstrzyga głos Prezesa. Zarząd, za zgodą Prezesa Zarządu, może podejmować uchwały w trybie pisemnym, w tym także w postaci elektronicznej (tj. wykorzystując środki porozumiewania się na odległość, przy użyciu kwalifikowanego podpisu elektronicznego). Statut przewiduje również możliwość odbywania posiedzeń Zarządu przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Prezes Zarządu podejmuje decyzje w formie zarządzeń i poleceń służbowych. Pozostali członkowie Zarządu kierują działalnością spółki w zakresie odpowiedzialności ustalonej przez Prezesa.

Statut PZU nie określa żadnych szczególnych uprawnień dla Zarządu co do podjęcia decyzji o emisji lub wykupie akcji.

Dyrektorzy Grupy

Stanowiska dyrektorów Grupy PZU zostały utworzone w PZU w związku z wdrożeniem modelu zarządczego w Grupie PZU, zgodnie z którym członkowie Zarządu PZU Życie jako dyrektorzy Grupy PZU odpowiadają w PZU i PZU Życie za te same obszary biznesowe i pionory funkcjonalne. Stanowiska dyrektorów Grupy PZU tworzone są na podstawie Regulaminu Organizacyjnego PZU (par. 20 ust. 3).

Na dzień 1 stycznia 2015 roku funkcje dyrektorów Grupy PZU pełniły następujące osoby:

- Rafał Grodzicki;
- Przemysław Henschke;
- Sławomir Niemierka
- Tobiasz Bury.

Z dniem 1 lipca 2015 roku RN PZU powołała Rafała Grodzickiego w skład Zarządu PZU.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku funkcje dyrektorów Grupy PZU pełniły następujące osoby:

- Tobiasz Bury;
- Przemysław Henschke;
- Sławomir Niemierka.

Dnia 29 stycznia 2016 roku Dyrektorem Grupy został Tomasz Karusewicz a od 15 lutego 2016 roku Roman Pałac. Ponadto z dniem 29 stycznia funkcje Dyrektorów Grupy przestali pełnić: Tobiasz Bury oraz Przemysław Henschke.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania z działalności funkcje dyrektorów Grupy PZU pełniły następujące osoby:

- Sławomir Niemierka;
- Tomasz Karusewicz;
- Roman Pałac.

9.9 Wynagrodzenia członków władz

Umowy o pracę zawierane z członkami Zarządu przyjęte uchwałą Rady Nadzorczej nie zawierają postanowień przewidujących rekompensatę w przypadku rezygnacji lub zwolnienia członków Zarządu z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia emitenta przez przejęcie.

Odrębnie zawierane są umowy o zakazie prowadzenia działalności konkurencyjnej, które regulują m.in. kwestie powstrzymania się od prowadzenia działalności konkurencyjnej wobec PZU po zakończeniu stosunku pracy w zamian za wypłacane odszkodowanie. W latach 2014-2015 spółki Grupy PZU objęte konsolidacją nie udzieliły pożyczek ani żadnych podobnych świadczeń członkom Zarządów, osobom zarządzającym wyższego szczebla ani członkom swoich Rad Nadzorczych.

Zasady przyznawania nagrody rocznej Członkom Zarządu

Premia członków Zarządu jest uzależniona od ich wyników pracy za dany rok obrotowy i przyznawana jest przez Radę Nadzorczą po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za dany rok.

Wysokość premii zależy od osiągniętych wyników nadzorowanego przez członka Zarządu obszaru biznesowego przy czym obszary mające wpływ na wynik biznesowy w większym stopniu wpływają na zmienność wynagrodzenia niż obszary wsparcia.

Wartość wynagrodzeń wypłaconych Członkom Zarządu oraz Rady Nadzorczej zostały zaprezentowane w Sprawozdaniu finansowym za rok 2015.

10 Oświadczenia Zarządu

Prawdziwość i rzetelność prezentowanych sprawozdań

Wedle najlepszej wiedzy Zarządu PZU, sprawozdanie finansowe PZU i dane porównywalne sporządzone zostały zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości oraz że odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową PZU oraz jego wynik finansowy, oraz że sprawozdanie z działalności PZU zawiera prawdziwy obraz rozwoju i osiągnięć oraz sytuacji PZU, w tym opis podstawowych zagrożeń i ryzyka.

Wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Zarząd PZU oświadcza, że podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych - KPMG Audyt Sp. z o.o. sp. k. - dokonujący badania sprawozdania finansowego, został wybrany zgodnie z przepisami prawa oraz że podmiot ten oraz biegli rewidenci, dokonujący badania tego sprawozdania, spełniali warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o badanym sprawozdaniu finansowym, zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi.

Współpraca z międzynarodowymi instytucjami publicznymi

PZU współpracuje z Europejskim Urzędem Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (EIOPA) w ramach projektu Solvency II.

Informacje o zawartych umowach znaczących zawartych pomiędzy akcjonariuszami

Zarząd PZU nie posiada wiedzy o umowach zawartych, pomiędzy akcjonariuszami, do dnia wydania niniejszego Sprawozdania z działalności PZU, w wyniku których mogą w przyszłości nastąpić zmiany w proporcjach posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy.

Informacje o zawartych znaczących umowach

Dnia 16 października 2015 roku Emitent udzielił gwarancji na zobowiązania PZU Finance AB (publ) wynikające z emisji obligacji. Maksymalna wysokość gwarancji nie została określona. Gwarancja udzielona przez PZU jest nieodwołalna i bezwarunkowa i wygaśnie po wygaśnięciu roszczeń obligatariuszy wobec PZU Finance AB. Z tytułu udzielenia gwarancji PZU nie otrzyma wynagrodzenia.

Dnia 19 października 2015 roku Emitent zaciągnął pożyczkę od PZU Finance AB (publ) o łącznej wartości wynoszącej 350 mln euro i stopie procentowej 1,425% w skali roku. Pożyczka ma zostać spłacona w dniu 28 czerwca 2019 roku.

Transakcje z podmiotami powiązanymi

Dnia 16 października 2015 roku Emitent udzielił gwarancji na zobowiązania PZU Finance AB (publ) wynikające z emisji obligacji na łączną kwotę 350 mln euro. Maksymalna wysokość gwarancji nie została określona. Gwarancja udzielona przez PZU jest nieodwołalna i bezwarunkowa i wygaśnie po wygaśnięciu roszczeń obligatariuszy wobec PZU Finance AB. Z tytułu udzielenia gwarancji PZU nie otrzyma wynagrodzenia. Dnia 19 października 2015 roku Emitent zaciągnął pożyczkę od PZU Finance AB (publ) o łącznej wartości wynoszącej 350 mln euro i stopie procentowej 1,425% w skali roku. Pożyczka ma zostać spłacona w dniu 28 czerwca 2019 roku. Pożyczka została zawarta na warunkach rynkowych. W ramach powiązań kapitałowych i biznesowych, spółki z Grupy PZU wzajemnie świadczą usługi. Z wyłączeniem spółek z Podatkowej Grupy Kapitałowej, transakcje zawarte są na warunkach rynkowych.

Podatkowa Grupa Kapitałowa

Dnia 25 września 2014 roku pomiędzy spółkami Grupy PZU została podpisana nowa umowa Podatkowej Grupy Kapitałowej obejmująca 13 spółek: PZU, PZU Życie, Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PZU Centrum Operacji SA, PZU Pomoc SA, Ogrodowa-Inwestycje Sp. z o.o., Ipsilon Sp. z o.o., PZU Asset Management SA, TFI PZU SA, Ipsilon Bis SA, PZU Finanse Sp. z o.o., Omicron SA, Omicron Bis SA. PGK powołana została na okres 3 lat – od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2017 roku.

W przypadku umowy PGK spółką dominującą i reprezentującą PGK jest PZU. Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy o CIT, PGK rozlicza się z Urzędem Skarbowym w cyklach miesięcznych. PZU dokonuje wpłat zaliczek do US z tytułu podatku CIT, należnych od wszystkich spółek, a PZU Życie przekazuje do PZU zaliczki na podatek CIT, dotyczące działalności gospodarczej PZU Życie.

Sezonowość lub cykliczność działalności

Działalność PZU nie podlega sezonowości lub cykliczności w stopniu uzasadniającym stosowanie sugestii zawartych w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej.

Ocena zarządzania zasobami finansowymi, z uwzględnieniem zdolności wywiązywania się z zaciągniętych zobowiązań, oraz określenie ewentualnych zagrożeń i działań, jakie Emitent podjął lub zamierza podjąć w celu przeciwdziałania tym zagrożeniom

---

Emitent znajduje się w bardzo dobrej sytuacji finansowej i spełnia wszystkie kryteria bezpieczeństwa

nakładane na niego przez UoU i KNF. Stabilna perspektywa ratingowa Emitenta potwierdza, że PZU posiada mocną pozycję biznesową, dysponuje wysokim poziomem kapitałów własnych oraz pozostaje konkurencyjnym podmiotem na rynku ubezpieczeniowym.

Sprawy sporne

W 2015 roku i do dnia podpisania niniejszego sprawozdania z działalności PZU nie wystąpiły postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej dotyczące zobowiązań albo wierzytelności PZU lub jednostki od niego bezpośrednio lub pośrednio zależnej, których jednostkowa wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych PZU.

Opis spraw sądowych oraz postępowań przed Prezesem UOKiK (Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów) zawarto w sprawozdaniu finansowym PZU za rok 2015. Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość wszystkich 82 781 spraw toczących się przed sądami, organami właściwymi dla postępowań arbitrażowych lub organami administracji publicznej prowadzonych w PZU wynosiła łącznie 3 406,6 mln zł. W kwocie tej 2 930,3 mln zł dotyczy zobowiązań, a 476,3 mln zł wierzytelności PZU, co stanowiło odpowiednio 23,66% i 3,85% kapitałów własnych PZU wg PSR.

Niniejsze Sprawozdanie Zarządu z działalności PZU za 2015 rok liczy 96 kolejno ponumerowanych stron.

Podpisy Członków Zarządu PZU

Michał Krupiński – Prezes Zarządu

Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu

Roger Hodgkiss – Członek Zarządu

Beata Kozłowska-Chyła – Członek Zarządu

Dariusz Krzewina – Członek Zarządu

Robert Pietryszyn – Członek Zarządu

Paweł Surówka – Członek Zarządu

Warszawa 14 marca 2016 roku

Załącznik: Dane finansowe

Dane z rachunku zysków i strat	2015	2014	2013	2012	2011
(w tys. zł)					
Składki przypisane brutto	8 858 036	8 261 752	8 273 900	8 453 498	8 247 241
Składki zarobione netto	7 897 960	7 902 639	8 108 036	8 277 136	7 906 271
Odszkodowania i świadczenia	5 036 629	5 230 864	5 047 077	5 473 011	5 386 563
Koszty akwizycji, w tym prowizje reasekuracyjne	1 571 480	1 522 886	1 366 807	1 494 696	1 484 866
Koszty administracyjne	753 737	729 142	662 694	676 296	633 907
Wynik techniczny	636 334	564 429	1 061 855	640 118	332 297
Wynik netto na działalności inwestycyjnej	2 023 981	2 568 038	4 633 302	2 472 660	2 843 963
Zysk (strata) brutto	2 475 921	2 854 524	5 390 880	2 924 381	2 741 606
Zysk (strata) netto	2 248 522	2 636 733	5 106 345	2 580 720	2 582 303

Główne pozycje bilansowe	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
(w tys. zł)					
AKTYWA, w tym:	36 358 361	34 629 778	30 136 572	29 913 216	27 397 857
Aktywa finansowe	32 356 048	31 030 939	27 609 398	27 591 485	24 882 946
Należności	1 801 903	2 437 819	1 496 637	1 473 952	1 487 399
PASYWA, w tym:	36 358 361	34 629 778	30 136 572	29 913 216	27 397 857
Kapitały własne	12 378 733	12 328 724	12 259 761	13 452 581	11 745 410
Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe	17 540 493	16 861 181	15 912 942	14 933 110	13 895 347
Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	5 109 816	4 598 574	1 280 359	810 652	826 280
Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów	856 403	576 129	518 282	498 518	517 914

Aktywa na pokrycie RTU PZU (w tys. zł)	2015	% RTU	Maksymalny limit %
A. Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe	18 577 330	100,0%	-
B. Aktywa na pokrycie rezerw techniczno - ubezpieczeniowych razem	20 535 296	110,5%	-
1. papiery wartościowe emitowane, poręczone lub gwarantowane przez Skarb Państwa oraz organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Rzeczpospolita Polska	6 841 108	36,8%	bez ograniczeń
2. obligacje emitowane lub poręczone przez jednostki samorządu terytorialnego lub związki jednostek samorządu terytorialnego	26 251	0,1%	bez ograniczeń
3. inne papiery wartościowe o stałej stopie dochodu	541 460	2,9%	10%
4. jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	6 843 761	36,8%	40%
5. pożyczki zabezpieczone hipotecznie	917 623	4,9%	25%
6. pożyczki nie zabezpieczone hipotecznie	200 901	1,1%	5%
7. certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	1 801 248	9,7%	10%
8. nieruchomości lub ich części, z wyłączeniem nieruchomości lub ich części wykorzystywanych na własne potrzeby	41 056	0,2%	25%
9. depozyty bankowe	1 391 806	7,5%	bez ograniczeń
10. należności	336 900	1,8%	25%
11. należności od budżetu państwa	63 641	0,3%	bez ograniczeń
12. środki trwałe, inne niż nieruchomości, jeżeli dokonuje się od nich odpisów amortyzacyjnych ustalonych z zachowaniem zasady ostrożności	118 398	0,6%	5%
13. środki pieniężne	4 397	0,0%	3%
14. aktywowane koszty akwizycji w zakresie zgodnym ze sposobem ustalania rezerwy składek lub rezerwy ubezpieczeń na życie w dziale I załącznika do ustawy oraz w zakresie zgodnym ze sposobem ustalania rezerwy składek w dziale II	845 148	4,5%	bez ograniczeń
15. udział reasekuratorów w rezerwach techniczno - ubezpieczeniowych	518 419	2,8%	25%
16. listy zastawne	43 179	0,2%	10%
C. Nadwyżka (niedobór) aktywów stanowiących pokrycie rezerw techniczno - ubezpieczeniowych	1 957 966	10,5%	-

Zdarzenia jednorazowe w PZU	2015	2014	2013	2012	2011
(w mln zł)					
Zmiana stóp dla rezerwy rentowej	-	-	-	(234,2)	-
Rozwiązanie rezerw na świadczenia pracownicze z tytułu wypowiedzenia Zakładowego Układu Pracy Zbiorowej	-	-	-	147,8	-
Wynik techniczny na gwarancjach kontraktowych	-	-	-	(93,2)	-
Ubezpieczenia w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych					
Rezerwa na kary nałożone przez UOKIK	-	-	-	-	(67,9)
Rozliczenia reasekuracyjne w zakresie Zielonej Karty	-	-	53,2	-	(91,8)
Odszkodowania i świadczenia z tytułu opadów śniegu i powodzi	-	-	-	-	-
Koszty finansowania dywidendy	-	-	-	-	-

Załącznik: Słownik terminów

agent ubezpieczeniowy – przedsiębiorca wykonujący działalność agencyjną na podstawie umowy zawartej z zakładem ubezpieczeń. Działalność agentów skupia się na: pozyskiwaniu klientów, zawieraniu umów ubezpieczenia, uczestniczeniu w administrowaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia oraz na organizowaniu i nadzorowaniu działalności agencyjnej

BLS (bezpośrednia likwidacja szkód) – system polegający na likwidacji szkody przez zakład ubezpieczeń, w którym zostało wykupione ubezpieczenie OC komunikacyjne przez poszkodowanego, a nie sprawcy. W Polsce w ramach PIU funkcjonuje od 1 kwietnia 2015 roku. Po przeprowadzeniu likwidacji szkody zakłady ubezpieczeń rozliczają się ryczałtem za pomocą PIU

broker ubezpieczeniowy – podmiot posiadający zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej. Wykonuje czynności w imieniu lub na rzecz podmiotu poszukującego ochrony ubezpieczeniowej

cedent – osoba przenosząca wierzytelność na nabywcę

CEERIUS (CEE Responsible Investment Universe) - jest indeksem Wiedeńskiej Giełdy Papierów Wartościowych dla spółek z regionu Europy Środkowo-Wschodniej (CEE). Tworzą go spółki spełniające jakościowe kryteria w obszarach społecznym i ekologicznym

COR - Combined Ratio – wskaźnik mieszany, liczony dla sektora ubezpieczeń majątkowych i pozostałych ubezpieczeń osobowych (dział II). Jest to stosunek kosztów ubezpieczeniowych związanych z obsługą ubezpieczeń i wypłatą odszkodowań (tj. kosztów odszkodowań, akwizycji i administracji) do składki zarobionej przypadającej na dany okres

CSR – Corporate Social Responsibility (Społeczna odpowiedzialność biznesu) - koncepcja, według której przedsiębiorstwa na etapie budowania strategii dobrowolnie uwzględniają interesy społeczne i

ochronę środowiska, a także relacje z różnymi grupami interesariuszy.

Everest – system do obsługi ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wdrażany w PZU

free float – akcjonariat rozproszony przedsiębiorstwa publicznego. To stosunek liczby akcji znajdujących się poza posiadaniem dużych inwestorów do liczby akcji ogółem - inaczej wszystkie wolnodostępne akcje znajdujące się w obrocie publicznym

GPW – Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie

IRIP (Instytut Rachunkowości i Podatków) – zadaniem Instytutu jest podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry zarządzającej i finansowo – księgowej, wyznaczanie standardów sprawozdawczości finansowej, kreowanie zmian w prawie bilansowym i podatkowym, upowszechnianie dobrych praktyk w biznesie, a tym samym lepsze przygotowanie polskich firm i instytucji do działania w warunkach wysokiej konkurencji krajów Unii Europejskiej

Kapitałowy wymóg wypłacalności (Solvency Capital Requirement, SCR) – wymóg kapitałowy obliczany zgodnie z przepisami Solvency II. Kalkulacja wymogu kapitałowego opiera się na wyliczeniu ryzyk: rynkowego, aktuarialnego (ubezpieczeniowego), niewypłacalności kontrahenta, katastroficznego i operacyjnego a następnie podlega analizie dywersyfikacji. Wskaźnik może być liczony według formuły standardowej lub, po uzyskaniu stosownej zgody organu nadzoru, przy zastosowaniu częściowego albo pełnego modelu wewnętrznego zakładu.

kc – Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku - Kodeks cywilny (Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93 z późn zm.)

KNF – Komisja Nadzoru Finansowego, www.knf.gov.pl

ksh – Ustawa z dnia 15 września 2000 roku Kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2000 nr 94 poz. 1037 z późn. zm.)

margines wypłacalności – wielkość środków własnych zakładu ubezpieczeń, nie niższa niż minimalny kapitał gwarancyjny, która jest niezbędna do zapewnienia płynności tego zakładu

marża zysku w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (w PZU Życie) – wskaźnik liczony jako stosunek zysku operacyjnego do składki przypisanej brutto segmentu ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych, z wyłączeniem efektów jednorazowych takich jak np. efekt konwersji czyli zamiany umów długoterminowych na krótkoterminowe i zmiany stóp technicznych czyli wskaźnika dyskonta rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Payout ratio – współczynnik wypłaty dywidendy, czyli iloraz wartości wypłaconej dywidendy i wyniku netto spółki, w procentach

PIU (Polska Izba Ubezpieczeń) – Ubezpieczeniowy samorząd gospodarczy, do którego przynależą wszystkie zakłady prowadzące działalność ubezpieczeniową w Polsce

rating S&P – ocena ryzyka kredytowego, dokonywana przez agencję Standard & Poor's. Rating A- oznacza wysoką zdolność emitentów papierów dłużnych do obsługi zobowiązań, uwzględniający możliwość wystąpienia czynników wpływających na obniżenie tej zdolności

reasekuracja – odstąpienie innemu zakładowi ubezpieczeń – reasekuratorowi – całości lub części ubezpieczonego ryzyka bądź grupy ryzyk wraz z odpowiednią częścią składek. W wyniku reasekuracji następuje wtórny podział ryzyk umożliwiający minimalizację zagrożeń rynku ubezpieczeniowego

reasekuracja bierna – działalność reasekuracyjna polegająca na odstępowaniu przez ubezpieczyciela (cedenta) części zawartych ubezpieczeń reasekuratorowi/reasekuratorom w formie umowy reasekuracyjnej

reasekuracja czynna – działalność reasekuracyjna polegająca na przyjmowaniu przez reasekuratora/

reasekuratorów części ubezpieczenia lub grup ubezpieczeń odstępowanych przez cedenta

rekomendacja S – rekomendacja KNF dotycząca dobrych praktyk w zakresie ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie

rekomendacja U – rekomendacja KNF dotycząca dobrych praktyk w zakresie bancassurance

RESPECT Index - indeks spółek notowanych na GPW charakteryzujących się odpowiedzialnym i zrównoważonym sposobem zarządzania oraz wysoką jakością raportowania, poziomem relacji inwestorskich i ładu informacyjnego.

rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – rezerwy, które powinny zapewnić pełne pokrycie wszelkich bieżących i przyszłych zobowiązań, jakie mogą wynikać z zawartych umów ubezpieczenia. Na rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe składają się w szczególności: rezerwa składek, rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, rezerwa na ryzyka niewygaśnięte, rezerwa gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, rezerwa na premie i rabaty dla ubezpieczonych

rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych – Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. 2009 nr 33 poz. 259)

składka przypisana brutto – kwoty składek brutto (bez uwzględnienia udziału reasekuratorów) należne z tytułu zawartych w okresie sprawozdawczym umów ubezpieczenia, bez względu na okres odpowiedzialności wynikający z tych umów

składka zarobiona – jest to składka przypisana w danym okresie, uwzględniająca rozliczenie przychodów (składki) w czasie poprzez zmiany stanu rezerw składki

Solvency I (Wypłacalność I) – margines wypłacalności dla zakładów ubezpieczeń. System funkcjonujący w Unii

Europejskiej do 31 grudnia 2015 roku od lat siedemdziesiątych XX wieku

Solvency II (Wypłacalność II) – wymogi kapitałowe dla europejskich zakładów ubezpieczeniowych oparte na podejmowanym ryzyku. Wymogi obowiązują od 1 stycznia 2016 roku

stopa techniczna – stopa stosowana przy dyskontowaniu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie oraz rezerw na skapitalizowaną wartość rent w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej. Zgodnie z rozporządzeniem MF z dnia 28 grudnia 2009 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji, stopy techniczne stosowane przez zakład ubezpieczeń nie mogą być wyższe niż 80% średniej ważonej stopy zwrotu z lokat stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ostatnich trzech latach obrotowych. Wysokość maksymalnej stopy technicznej ustala i ogłasza do 31 stycznia każdego roku KNF.

stopa wolna od ryzyka – stopa zwrotu z instrumentów finansowych z zerowym ryzykiem. W PZU stopa wolna od ryzyka bazuje na krzywych rentowności skarbowych papierów wartościowych i jest podstawą określania cen transferowych w rozliczeniach pomiędzy segmentami operacyjnymi

suma ubezpieczenia – suma pieniężna, na którą ubezpieczono przedmiot ubezpieczenia. W ubezpieczeniach majątkowych suma ubezpieczenia stanowi zazwyczaj górną granicę odpowiedzialności ubezpieczyciela

TSR – całkowita stopa zwrotu dla akcjonariuszy (cena rynkowa akcji na koniec okresu – cena rynkowa akcji na początek okresu + dywidenda wypłacona w okresie)/cena rynkowa akcji na początek okresu

Underwriting – proces selekcji i klasyfikacji zagrożeń deklarowanych do ubezpieczenia w celu oszacowania, zaakceptowania na odpowiednich warunkach lub odrzucenie ryzyka

UFK- Ubezpieczeniowy Fundusz Kapitałowy

Uobr – Ustawa z dnia 7 maja 2009 roku o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz.U. 2009 nr 77 poz. 649 z późn zm.)

UOKiK – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, www.uokik.gov.pl

UoU – Ustawa z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1844), obowiązująca, dla większości przepisów, od 1 stycznia 2016 roku. Ustawa wprowadza do polskiego systemu prawnego wymogi Solvency II

WIBOR6M – referencyjna wysokość oprocentowania kredytu na 6 miesięcy na polskim rynku międzybankowym

WIG20TR – indeks WIG20 z uwzględnieniem dywidend wypłacanych przez spółki

wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności – ustawowy wskaźnik (wg. Solvency I) określający poziom kapitałowego zabezpieczenia prowadzonej przez ubezpieczyciela działalności; ustawowo wskaźnik powinien być wyższy niż 100%

wskaźnik wypłacalności – ustawowy wskaźnik (wg. Solvency II) określający poziom kapitałowego zabezpieczenia prowadzonej przez ubezpieczyciela działalności; ustawowo wskaźnik powinien być wyższy niż 100%

Niniejsze Sprawozdanie z działalności zawiera stwierdzenia odnoszące się do przyszłości w zakresie działań strategicznych. Stwierdzenia odnoszące się do przyszłości narażone są na znane i nieznanne rodzaje ryzyka, odznaczają się niepewnością i podlegają innym istotnym czynnikom, które mogą spowodować, że faktyczne wyniki, działalności lub osiągnięcia PZU będą istotnie różniły się od przyszłych wyników, działalności lub osiągnięć wyrażonych wprost lub domyślnie w tych stwierdzeniach dotyczących przyszłości. Stwierdzenia te opierają się na szeregu założeń dotyczących obecnej i przyszłej strategii biznesowej PZU oraz środowiska, w którym będzie ona prowadziła działalność w przyszłości. PZU wyraźnie odstępuje od wszelkich obowiązków lub zobowiązań w zakresie rozpowszechniania jakichkolwiek uaktualnień lub korekt dowolnych stwierdzeń, które zostały zawarte w niniejszym Sprawozdaniu z działalności PZU, mających na celu odzwierciedlenie zmiany oczekiwań PZU lub zmian zdarzeń, warunków lub okoliczności, na których dowolne takie stwierdzenie zostało oparte, chyba że obowiązujące przepisy prawa wymagają inaczej. PZU zastrzega, że stwierdzenia dotyczące przyszłości nie stanowią gwarancji co do przyszłych wyników, a jej faktyczna sytuacja finansowa, strategia biznesowa, plany i cele kierownictwa dotyczące przyszłej działalności mogą istotnie różnić się od przedstawionych lub zasugerowanych w takich stwierdzeniach zawartych w niniejszym Sprawozdaniu z działalności PZU. Ponadto, nawet jeżeli sytuacja finansowa, strategia biznesowa, plany i cele kierownictwa dotyczące przyszłej działalności PZU będą zgodne ze stwierdzeniami dotyczącymi przyszłości zawartymi w niniejszym Sprawozdaniu z działalności PZU, to te wyniki lub wydarzenia mogą nie stanowić żadnej wskazówki co do wyników lub zdarzeń w następujących okresach.

PZU nie zobowiązuje się do publikacji jakichkolwiek uaktualnień, zmian lub korekt informacji, danych lub stwierdzeń zawartych w niniejszym Sprawozdaniu z działalności PZU w razie zmiany działań strategicznych lub zamierzeń PZU lub też wystąpienia faktów lub zdarzeń, które będą miały wpływ na te działania lub zamierzenia PZU, chyba że taki obowiązek informacyjny wynika z obowiązujących przepisów prawa.

PZU nie ponosi odpowiedzialności za efekty decyzji, które zostały podjęte po lekturze Sprawozdania z działalności PZU. Jednocześnie, niniejsze Sprawozdanie z działalności PZU nie może być traktowane jako część zaproszenia czy oferty do nabycia papierów wartościowych lub do dokonania inwestycji. Sprawozdanie z działalności PZU nie stanowi również oferty ani zaproszenia do przeprowadzenia innych transakcji dotyczących papierów wartościowych.

2015

Sprawozdanie Zarządu z działalności
Grupy Kapitałowej PZU

	List Prezesa Zarządu do Akcjonariuszy	6			
	List Przewodniczącego Rady Nadzorczej	8			
01	Krótką charakterystyka Grupy PZU	11	05	Organizacja, infrastruktura oraz zasoby ludzkie	73
02	Otoczenie zewnętrzne	27		5.1 Kanały sprzedaży i obsługi	74
	2.1 Podstawowe trendy w polskiej gospodarce	28		5.2 Zarządzanie kadrami	78
	2.2 Sytuacja na rynkach finansowych	30		5.3 Marketing	81
	2.3 Sektor ubezpieczeń w Polsce na tle Europy	31	06	Skonsolidowane wyniki finansowe	85
	2.4 Regulacje dotyczące rynku ubezpieczeń i rynków finansowych w Polsce	32		6.1 Główne czynniki mające wpływ na osiągnięty wynik finansowy	86
	2.5 Otoczenie zewnętrzne w krajach bałtyckich i na Ukrainie	35		6.2 Dochody	88
	2.6 Czynniki makroekonomiczne, które mogą mieć wpływ na działalność polskiego sektora ubezpieczeń oraz działalność Grupy PZU w 2016 roku	36		6.3 Odszkodowania i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	91
03	Działalność Grupy PZU	41		6.4 Koszty akwizycji i administracyjne	91
	3.1 Struktura Grupy Kapitałowej PZU	42		6.5 Struktura aktywów i pasywów	92
	3.2 PZU, Link4 oraz TUV PZUW – działalność na polskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych	43		6.6 Udział segmentów branżowych w tworzeniu wyniku	94
	3.3 PZU Życie – działalność na rynku ubezpieczeń na życie w Polsce	51	07	Zarządzanie ryzykiem	105
	3.4 PTE PZU – działalność na rynku funduszy emerytalnych	55		7.1 Cel zarządzania ryzykiem	106
	3.5 TFI PZU – działalność na rynku funduszy inwestycyjnych	55		7.2 System zarządzania ryzykiem	106
	3.6 Działalność za granicą	57		7.3 Apetyt na ryzyko	107
	3.7 PZU Zdrowie – działalność na rynku usług medycznych	60		7.4 Proces zarządzania ryzykiem	108
	3.8 Alior Bank – działalność bankowa	61		7.5 Profil ryzyka Grupy PZU	109
	3.9 Pozostałe obszary działalności	62		7.6 Wrażliwość na ryzyko	114
04	Strategia rozwoju	65		7.7 Działalność reasekuracyjna	115
	4.1 Kluczowe kierunki rozwoju Grupy PZU w latach 2016-2020	66		7.8 Zarządzenie kapitałem	116
	4.2 Realizacja kluczowych projektów oraz inicjatyw w 2015 roku	69	08	PZU na rynku kapitałowym i rynku dłużnym	119
				8.1 Rynek akcji i obligacji	120
				8.2 Notowania akcji PZU	120
				8.3 Finansowanie dłużne	123
				8.4 Relacje Inwestorskie	124

8.5 Rekomendacje analityków	128
8.6 Polityka dywidendowa	130
8.7 Rating	132

09 Społeczna odpowiedzialność biznesu	137
9.1 Odpowiadamy na potrzeby	138
9.2 Cenimy naszych ludzi	140
9.3 Wspieramy społeczeństwo	142
9.4 Dbamy o środowisko naturalne	145

10 Ład korporacyjny	149
10.1 Zbiory zasad ładu korporacyjnego stosowane przez PZU	150
10.2 Stosowanie Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW	150
10.3 Stosowanie Zasad Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych	151
10.4 System kontroli w procesie sporządzania sprawozdań finansowych	153
10.5 Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych	154
10.6 Kapitał zakładowy i akcjonariusze PZU; akcje będące w posiadaniu członków władz	154
10.7 Statut PZU	155
10.8 Walne Zgromadzenie, Rada Nadzorcza i Zarząd	157
10.9 Wynagrodzenia członków władz	179

11 Oświadczenia Zarządu	185
--------------------------------	-----

12 Załącznik: Dane finansowe Grupy PZU	189
---	-----

Załącznik: Słownik terminów	207
-----------------------------	-----

W raporcie wykorzystano plakaty z komunikacji wewnętrznej dla pracowników Grupy PZU.

Michał Krupiński Prezes Zarządu PZU

Naszym głównym zadaniem powinno być oferowanie klientom najlepszych i najbardziej innowacyjnych produktów ubezpieczeniowych, które zabezpieczą ich przyszłość, zdrowie oraz majątek.

Szanowni Państwo

Rok 2015 z pewnością nie był łatwym dla Grupy PZU. Wygenerowany wynik finansowy jest najniższy od czasu debiutu PZU na giełdzie – wynik netto wyniósł 2 342,2 mln złotych i spadł względem poprzedniego roku o 21,1%. Wskaźnik ROE (przypadający jednostce dominującej) osiągnął poziom 18% i był niższy o 4,6 p.p. Ubiegły rok był więc kolejnym z rzędu, w którym wzrosły koszty a spadły zyski. W skutek złej koniunktury na rynkach finansowych, wynik na portfelu lokacyjnym w porównaniu do roku ubiegłego spadł o ponad 34%, co stanowi niespełna 1 mld zł. Jednocześnie zmalała rentowność podstawowej działalności ubezpieczeniowej. Ta tendencja wymaga od nas stanowczych działań.

Słabsze w ostatnim czasie wyniki Grupy, nie zmieniają jednak faktu, że fundamenty, na których budowana jest pozycja PZU pozostają silne i stabilne. W dziedzinie ubezpieczeń PZU nadal utrzymuje pierwsze miejsce w Polsce, zarówno na rynku majątkowym (31,2%) jak i życiowym (43,9% polisy ze składką regularną). Grupa PZU pozostaje także liderem na Litwie i Łotwie, gdzie udział w tamtejszych rynkach wynosi odpowiednio 31,1% i 25,1% (ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe). Pomimo tego, że obszar ubezpieczeń zdrowotnych nie stanowi jeszcze istotnej części przychodów Grupy, to może on pochwalić się dużą dynamiką wzrostu. Widać to na przykładzie składki przypisanej brutto z grupowych ubezpieczeń zdrowotnych, której wzrost r/r wyniósł 46%. Kontynuowana jest także konsolidacja i wykorzystywanie efektów synergii z Link 4, który dla Grupy PZU może być istotnym źródłem innowacji i rozwoju, podobnie jak spółki Grupy zakupione w krajach bałtyckich. W tym kontekście należy także wymienić zakup 25%-owego pakietu akcji banku Alior.

Reasumując, sytuacja Grupy jest przede wszystkim impulsem do zmiany i w tym znaczeniu stanowi również szansę dla jej rozwoju. Skłania ona do tego aby ponownie skoncentrować się na tym, co od ponad 200 lat stanowi tożsamość PZU, czyli na działalności ubezpieczeniowej. Naszym głównym zadaniem powinno być oferowanie klientom najlepszych i najbardziej innowacyjnych produktów ubezpieczeniowych,

które zabezpieczą ich przyszłość, zdrowie oraz majątek. Dlatego motywem przewodnim naszych wszystkich działań będzie troska o to, aby nasza podstawowa działalność była w najwyższym stopniu rentowna, stabilna i ukierunkowana na przyszłość.

Jestem przekonany, że przy wspólnym wysiłku i wykorzystaniu mocnych fundamentów Grupy oraz najlepszych praktyk i innowacji dostępnych na globalnym rynku, możemy odwrócić niekorzystny trend. Zmienimy PZU w silnego lidera, który aktywnie zdobywa nowe rynki, nowych klientów i nowe obszary. Wiem, że nasi akcjonariusze podzielają mój optymizm i dziękuję im za zaufanie, które mnie oraz cały zarząd determinują do działania.

Z poważaniem,

Michał Krupiński

Prezes Zarządu PZU

Paweł Kaczmarek Przewodniczący Rady Nadzorczej PZU

Rok 2015 był dobrym okresem dla polskiej gospodarki, ale warunki do prowadzenia biznesu ubezpieczeniowego nie były już tak korzystne.

Zamykamy go z ambicją poprawienia w przyszłości wskaźników negatywnie przekładających się na wynik Grupy.

Szanowni Państwo,

rok 2015 upłynął pod znakiem zmiennych czynników zewnętrznych warunkujących działalność Grupy PZU. Był to dobry czas dla polskiej gospodarki, ale warunki do prowadzenia biznesu ubezpieczeniowego nie były już tak korzystne. Ubezpieczyciele musieli brać pod uwagę m.in. niskie stopy procentowe, trudną sytuację na rynku kapitałowym, a także zmiany regulacyjne w kraju i Unii Europejskiej.

Wszystko to nie zagroziło jednak PZU w utrzymaniu pozycji lidera polskiego rynku ubezpieczeń. Dzięki ostatnim akwizycjom (zakup spółek z Grupy RSA, m.in. Lietuvos Draudimas i AAS Balta) Grupa umocniła się także w Europie Środkowo-Wschodniej. Dziś śmiało możemy stwierdzić, że PZU należy do największych i najbardziej dynamicznych instytucji finansowych w regionie.

Przez cały 2015 rok trwały prace nad nową ustawą o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej w związku z implementacją Solvency II. Wiemy już, że pozycja kapitałowa PZU po wprowadzeniu unijnej dyrektywy pozostanie bardzo silna. Wskaźniki oszacowane na koniec III kwartału 2015r. przewyższają blisko trzykrotnie wymogi kapitałowe. Stawia to PZU w czołówce europejskich ubezpieczycieli.

W 2015 roku popyt na usługi ubezpieczeniowe utrzymał się, ale osiągnięcie zadowalających zysków utrudniała wyższa szkodowość w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych na życie oraz niska rentowność w ubezpieczeniach komunikacyjnych. Rywalizacja cenowa na rynku trwa już od dłuższego czasu i w ubiegłym roku stała się przedmiotem zainteresowania Komisji Nadzoru Finansowego. W jednym ze swoich listów otwartych Komisja zaleciła przegląd rentowności podmiotom ubezpieczeniowym. W konsekwencji należy liczyć się z koniecznością podniesienia przez rynek składek na podstawowe ubezpieczenia komunikacyjne (OC). Wdrożenie instrukcji KNF przez ubezpieczycieli powinno jednak przełożyć się w przyszłości na poprawę rentowności w tym segmencie.

Z punktu widzenia zakładów ubezpieczeniowych istotna była także inna rekomendacja KNF dotycząca likwidacji szkód. Komisja zwróciła uwagę na prowadzenie rzetelnej wyceny oraz używanie oryginalnych części zamiennych, co z kolei może spowodować podwyższanie stawek ubezpieczeń komunikacyjnych.

Po ubiegłorocznych wysokich zyskach na działalności inwestycyjnej, Grupa pozostawała pod silną presją na równie wysoki wynik. Niestety wzrost rentowności polskich obligacji skarbowych uniemożliwił osiągnięcie równie imponujących rezultatów. Skutkiem tego wynik netto na działalności inwestycyjnej był w 2015 roku niższy o blisko 34,3%. W dużej mierze przełożyło się to na całokształtowy wynik Grupy.

Dobłą wiadomością jest natomiast kolejny rekord w zebranej składce brutto. W 2015 roku Grupa PZU sprzedała ubezpieczenia za równowartość blisko 18,4 mld złotych. To aż 8,7% więcej niż w roku 2014. Największy udział w tym sukcesie mają ubezpieczenia na życie oraz ubezpieczenia komunikacyjne, w szczególności OC.

Rok 2015 zamykamy z ambicją poprawienia w przyszłości wskaźników negatywnie przekładających się na wynik Grupy. W nadchodzących miesiącach czeka nas obserwacja trendów w ogólnoswiatowej i lokalnej gospodarce. Aktualne prognozy mówią o utrzymaniu się wysokiej zmienności cen na światowych rynkach finansowych – co z kolei może wpłynąć negatywnie na dochody z lokat. W kraju ważną będzie kondycja polskiej waluty, ponieważ od niej zależą wahania kosztów części zamiennych w ubezpieczeniach komunikacyjnych. Ostateczny wynik operacyjny Grupy będzie także uwarunkowany wysokością wprowadzonego w styczniu 2016 r. podatku od aktywów instytucji finansowych.

Dziękuję wszystkim pracownikom PZU za ubiegłoroczny wkład w budowanie wartości firmy. Jednocześnie życzę powodzenia nowemu zarządowi spółki. Głęboko wierzę, że Grupę PZU czekają kolejne udane lata.

Z poważaniem,

Paweł Kaczmarek

Przewodniczący Rady Nadzorczej PZU

01

Krótką charakterystyka Grupy PZU

Grupa PZU jest liderem rynku polskiego i jedną z czołowych firm ubezpieczeniowo – inwestycyjnych w Regionie CEE.

Działalność Grupy koncentruje się na 3 obszarach: Ubezpieczeniach, Inwestycjach i Zdrowiu.

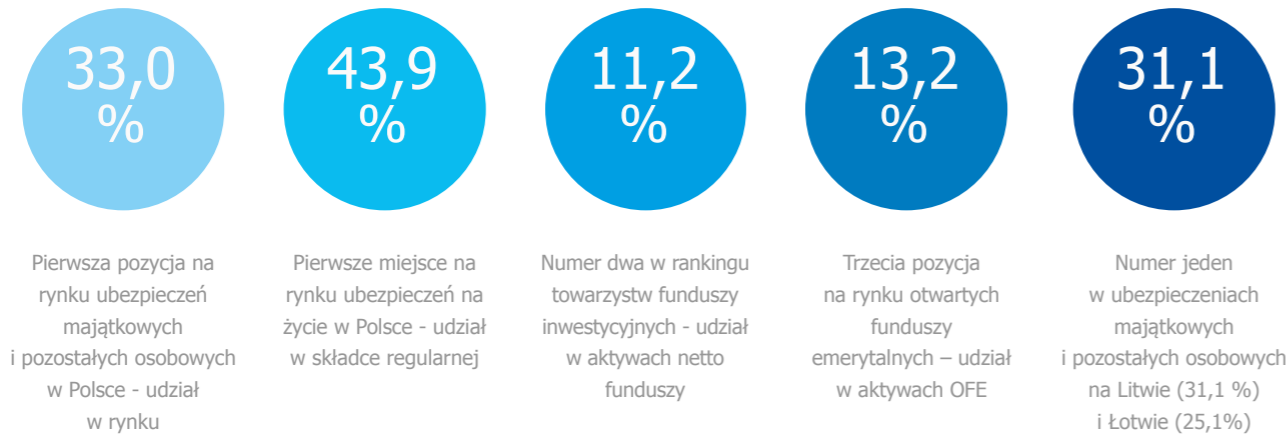
Wartościami Grupy są: Przejrzystość, Efektywność i Innowacyjność.

Jako lider rynku ubezpieczeń Grupa wyznacza wysokie standardy produktów i realizacji zobowiązań wobec klientów, pełniąc w tym zakresie rolę Strażnika Rynku.

„Tu jest PZU”

Wakacje to czas odkrywania nowych miejsc. Pokaż innym, co ciekawego jest w Twojej okolicy, i wygraj nagrody! Wejdź na stronę www.tujestpzu.pl, dodaj zrobione przez siebie zdjęcie i zbieraj lajki.

Grupa PZU jest jedną z największych instytucji finansowych w Polsce, a także Europie Środkowo-Wschodniej. Na czele Grupy stoi Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A. (PZU, Emitent) - spółka giełdowa notowana na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. Tradycje marki PZU sięgają 1803 roku, kiedy powstało pierwsze w Polsce towarzystwo ubezpieczeniowe.

Działania Grupy PZU skoncentrowane są na 3 obszarach biznesowych: Ubezpieczeniach, Inwestycjach i Zdrowiu. PZU od wielu lat zapewnia kompleksową ochronę ubezpieczeniową we wszystkich najważniejszych dziedzinach życia prywatnego, publicznego i gospodarczego, chroniąc życie, majątek i zdrowie swoich klientów.

Główne spółki z Grupy, które oferują ubezpieczenia w Polsce to: PZU (ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe) oraz Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie S.A. (PZU Życie - ubezpieczenia na życie).

Od roku 2014, po akwizycji spółki Link4, Grupa działa pod dwiema markami: bardziej tradycyjną - marką PZU i skierowaną do klientów preferujących kanały sprzedaży elektronicznej - marką Link4. Dynamicznie rozwijając portfel oferowanych produktów i usług Grupa pozostaje liderem polskiego rynku ubezpieczeń majątkowych (33,0% udziału w rynku) i ubezpieczeń na życie (43,9% udziału w rynku składki regularnej). Ponadto, w 2015 roku utworzono Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych – TUV PZUW, który od 2016 roku ma skupiać ubezpieczenia dla placówek medycznych i przyczynić się do optymalizacji składki dla swoich członków.

W ramach działalności inwestycyjnej Grupa PZU oferuje pod marką PZU Inwestycje różnego rodzaju usługi zarządzania

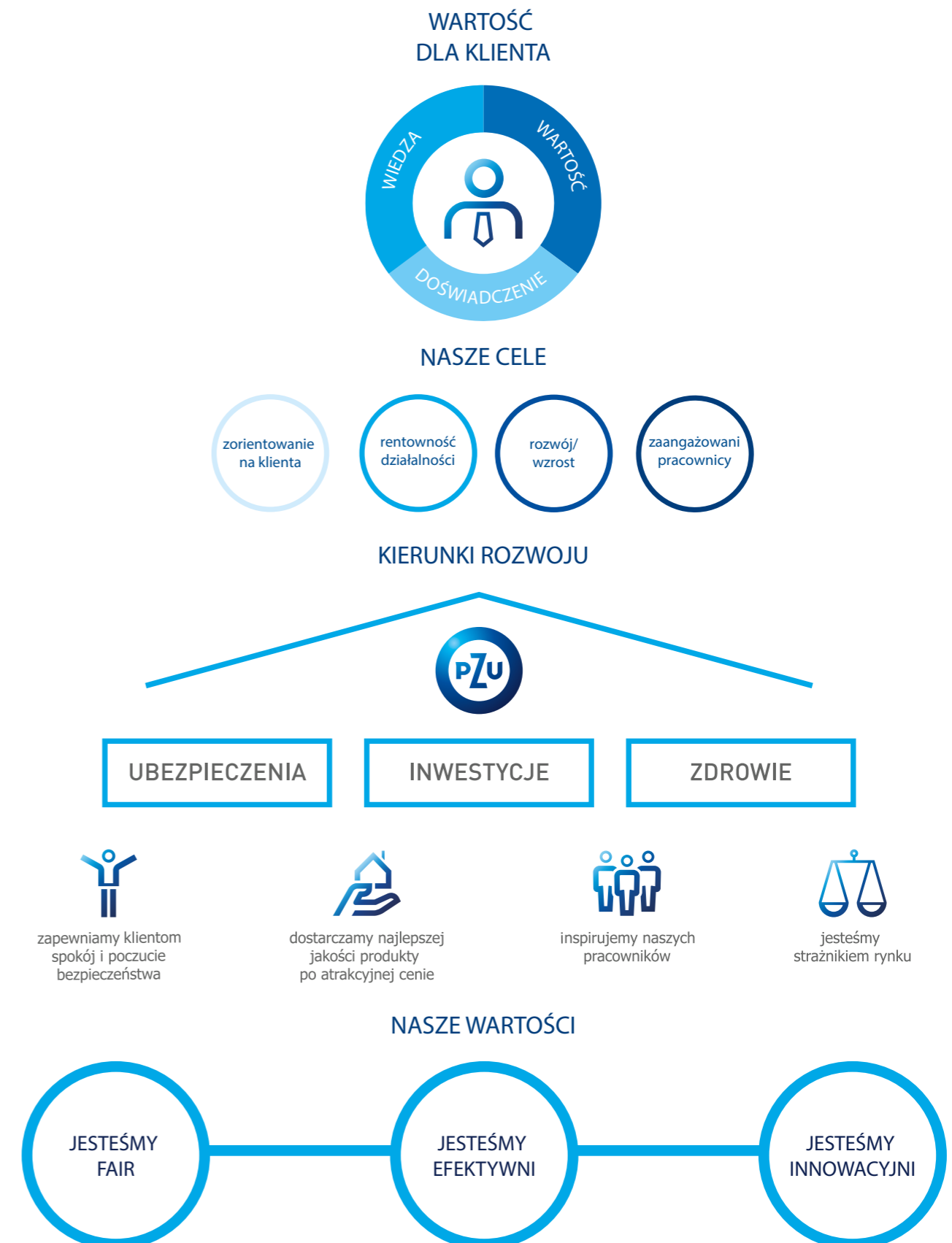
aktywami, w tym zarządzanie otwartymi funduszami emerytalnym, funduszami inwestycyjnymi i programami oszczędnościowymi.

W dążeniu do coraz lepszego i pełniejszego zaspokajania potrzeb klientów PZU intensywnie rozwija segment ubezpieczeń zdrowotnych wraz z towarzyszącymi usługami opieki medycznej pod marką PZU Zdrowie.

Budując na fundamencie długoletniej tradycji działalności ubezpieczeniowej w Polsce, PZU od kilku lat rozszerza obszar działania na region Europy Środkowo – Wschodniej. Dzięki konsekwentnej realizacji strategii ekspansji według danych za trzy kwartały 2015 roku Grupa PZU zajmowała pierwsze miejsce w regionie CEE. Głównym pod względem skali prowadzonych operacji i liczby Klientów rynkiem działalności Grupy nadal pozostaje rynek Polski, nie mniej należące do PZU spółki zależne odgrywają istotną rolę na rynkach Litwy, Łotwy, Estonii i Ukrainy. W 2015 roku zakończono etap ekspansji działalności na kraje bałtyckie. We wrześniu 2015 roku sprzedano spółkę PZU Litwa. Ta dezinwestycja była warunkiem otrzymania zgód na nabycie największego ubezpieczyciela na Litwie – Lietuvos Draudimas. Obecnie Grupa PZU jest numerem jeden na rynkach Litwy i Łotwy.

W ramach działalności inwestycyjnej Grupa nabyła w 2015 roku istotne udziały w kapitale zakładowym Alior Banku S.A. (Alior Bank) otwierając sobie drogę do pełniejszego zaangażowania w inicjatywy i produkty z obszaru *bancassurance*. Łączne udziały na poziomie blisko 30% powodują, iż Grupa PZU objęła kontrolę nad Alior Bankiem, i tym samym łączna suma aktywów Grupy PZU wzrosła o około 40 mld zł na koniec 2015 roku.

Wartości, cele i aspiracje PZU

Krótką charakterystyka Grupy PZU

Aspiracja Grupy PZU

Aspiracją jest odróżnienie się od obecnych i potencjalnych konkurentów poprzez nieprzerwane umacnianie pozycji rynkowej dzięki skoncentrowaniu podejmowanych przez Grupę działań wokół satysfakcji i lojalności jej klientów.

Wartości Grupy PZU

Trzy podstawowe wartości Grupy PZU to: Przejrzystość, Innowacyjność i Efektywność. Wartości te stanowią podstawę relacji z klientami, akcjonariuszami, pracownikami i wszystkimi innymi interesariuszami PZU.

Przejrzystość - Produkty bez gwiazdek

Grupa oferuje klientom produkty bez gwiazdek – rozwiązania bez ukrytych opłat czy niedopowiedzianych ograniczeń i wyłączeń odpowiedzialności. Opisy warunków produktów oferowanych przez PZU przygotowywane są prostym i zrozumiałym językiem. Pozwala to uniknąć nieporozumień i mieć pewność, że klient wie czego ma oczekiwać w ramach realizacji przez Grupę przyjętych przez nią zobowiązań. Koncepcja przejrzystości i prostoty dotyczy, obok tradycyjnych ubezpieczeń majątkowych oraz na życie, także tzw. polis inwestycyjnych, czyli ubezpieczeń będących formą regularnego oszczędzania. Grupa PZU pozytywnie odróżnia się od uczestników rynku, którzy nierzadko stosują praktyki nadużywające zaufania lub wprost wprowadzające klientów w błąd.

Innowacyjność

Wobec nieustannie zmieniającego się otoczenia, rosnących oczekiwań klientów i działań konkurencyjnych firm, Grupa PZU dąży do ciągłego udoskonalania zarówno swojej oferty jak i procesów wewnątrz organizacji. Aby zapewnić zrozumienie w całej organizacji co do stawianych celów długoterminowych w 2015 roku wdrożono Strategię Innowacyjności Grupy PZU.

Strategia innowacyjności szczególną wagę przywiązuje do propagowania wzorów kulturowych sprzyjających innowacyjności, w tym otwartość na zmiany, wychodzenie poza schematy oraz stworzenie przestrzeni dla eksperymentowania, ze szczególnym uwzględnieniem metody „próbuj i sprawdzaj”, pozwalającej na wytworzenie nowych metod działania, a w konsekwencji nowych propozycji dla klientów. Strategia ta jest realizowana m.in. poprzez odpowiedni dobór pracowników, którzy realizując długoterminowe cele biznesowe starają się przełamywać istniejące wzorce zachowań oraz stare procesy. Jednocześnie

założono proces ewaluacji procesów innowacyjnych, poprzez wprowadzenie poszczególnych mierników, jak liczba innowacji w całości zgłaszanych pomysłów lub liczba innowacji zrealizowanych do całości liczby innowacji, wartość oszczędności i dodatkowych przychodów uzyskanych w wyniku wdrożenia innowacji.

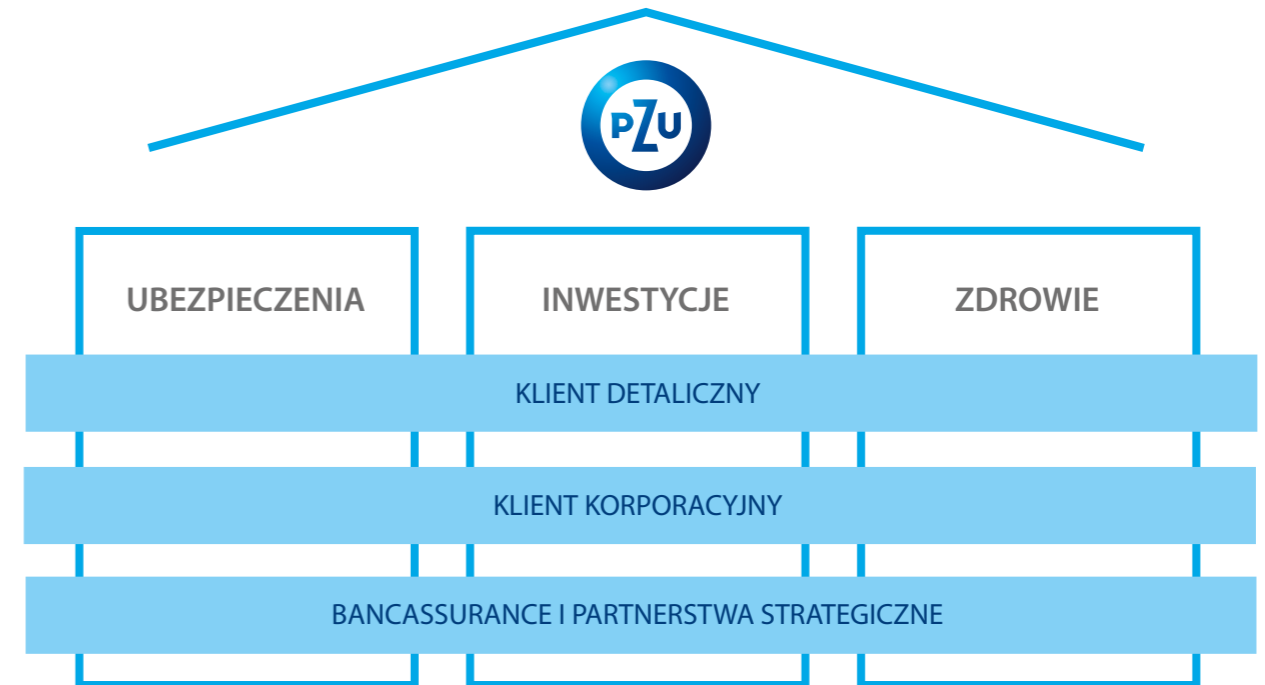
Innowacyjne produkty Grupy wyznaczają nowe standardy rynkowe. Od 2015 roku możliwe jest skorzystanie w placówkach PZU z komunikacji w języku migowym. W 2014 roku PZU jako pierwszy wprowadził na rynek możliwość bezpośredniej likwidacji szkód. Korzystając z usług PZU, klienci mogą jednocześnie skorzystać z nowoczesnej floty 300 aut zastępczych hybrydowych. Promując w procesie likwidacji szkód ekologiczne rozwiązania PZU proponuje - zamiast korzystania z samochodów zastępczych - otrzymanie na własność roweru. W ramach oferty Link4 wprowadzono rozwiązanie obliczające składkę ubezpieczeniową na podstawie rzeczywistych zachowań kierowców na drodze, promujące bezpieczną i ekologiczną jazdę. Z myślą o współpracy z klientami korporacyjnymi stworzono PZU Lab, pomagające klientom poprawić ich procesy zarządzania ryzykiem i umożliwiające przez to zmniejszenie prawdopodobieństwa zajścia zdarzeń objętych polisą, a tym samym obniżenie jej ceny. Nowatorskie produkty Grupy, w ramach pełnienia roli strażnika rynku wyznaczają jednocześnie wysokie standardy relacji z klientami.

Efektywność

Efektywność operacyjna jest niezbędnym warunkiem budowy konkurencyjnej oferty rynkowej jak i wypełnienia zobowiązań Grupy wobec akcjonariuszy, pracowników, dostawców i innych partnerów biznesowych. Jednym z kluczowych projektów mających na celu zwiększenie operacyjnej efektywności jest platforma Everest – system wdrażany od 2014 roku w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych. Wysoka efektywność operacyjna w połączeniu ze skalą działalności Grupy sprawiają, iż PZU ma możliwość osiągnięcia efektywności kosztowej na poziomie niedostępnym dla innych graczy rynkowych. Łącząc ponadprzeciętną efektywność kosztową z innowacyjną ofertą PZU pełni rolę strażnika rynku – lidera branży dbającego o wysokie standardy oferty rynkowej.

Obszary Działalności Grupy

Działalność Grupy PZU skoncentrowana jest na 3 obszarach:

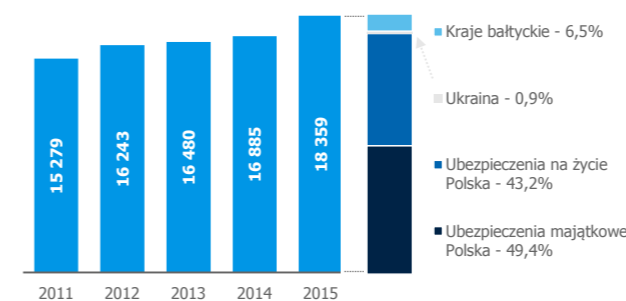

Ubezpieczenia - Grupa PZU oferuje szeroką gamę produktów ubezpieczeniowych. Przepis składki brutto za 2015 rok osiągnął rekordową wartość 18,4 mld zł. Liderami rynku ubezpieczeniowego w Polsce są PZU i PZU Życie. Grupa jest także liderem w krajach bałtyckich oraz ważnym graczem na Ukrainie - łączny przepis składek zgromadzonych na tych rynkach stanowił w 2015 roku 7,4% składki przypisanej brutto Grupy. Od lat ubezpieczenia stanowią najważniejszy element działalności Grupy, reprezentując ponad 90% zysków.

Inwestycje – PZU jest największą firmą zarządzającą aktywami na rynku polskim. Na koniec 2015 roku aktywa klientów zewnętrznych w zarządzaniu TFI PZU oraz PTE PZU wynosiły 25,3 mld zł. PZU jest także niekwestionowanym liderem rynku w zakresie pracowniczych programów emerytalnych – zarządza 509 PPE, o łącznych aktywach przekraczających 4,6 mld zł. Wysokie kompetencje skoncentrowane w ramach TFI PZU i PTE PZU dają możliwość pozyskania z rynku istotnych aktywów zarówno inwestorów indywidualnych jak i instytucjonalnych. Działania segmentu Inwestycje koncentrują się na wykorzystaniu szerokich doświadczeń i umiejętności w zarządzaniu aktywami, oferowaniu – obok tradycyjnych zamkniętych i otwartych funduszy inwestycyjnych (akcji, mieszanych, stabilnego wzrostu, dłużnych itp.) – także bardziej niszowych funduszy w rodzaju PZU Energia Medycyna Ekologia, FIZ Akord, FIZ Dynamiczny, czyli funduszy, które działając w konkretnym segmencie rynku starają się wypracować ponadprzeciętne zyski z zarządzania, nie skorelowane ze zmianami indeksów rynkowych (tzw. fundusze absolutnej stopy zwrotu).

Zdrowie – od 2014 roku rozwijając segment ubezpieczeń zdrowotnych i usługi opieki medycznej PZU współpracuje z 1 580 placówkami opieki zdrowotnej (przychodniami,

Składka przypisana brutto (w mln zł)

Krótką charakterystyka Grupy PZU

poradniami, szpitalami). Grupa rozbudowuje jednocześnie portfel własnych placówek medycznych.

Grupa PZU zamierza stać się zintegrowanym operatorem opieki koordynowanej poprzez zbudowanie kompleksowej oferty produktowej, stworzenie sieci własnych placówek medycznych, uzupełnionej o ogólnopolską sieć zewnętrzną oraz zapewnienie unikalnego i przyjaznego dla klienta modelu obsługi i organizacji wizyt.

Działania podejmowane w ramach obszaru Zdrowie wykorzystują długoletnie doświadczenie PZU w polisach medycznych. Ideą ubezpieczeń zdrowotnych i abonamentów medycznych PZU jest zapewnienie świadczenia usług w prywatnych placówkach medycznych, posiadających wykwalifikowany personel oraz wysokiej klasy sprzęt diagnostyczny. Oferta PZU pozwala pacjentom już obecnie skorzystać z opieki medycznej w całym zakresie potrzeb – od diagnostyki, przez leczenie, do rehabilitacji. Działania prowadzone w tym segmencie będą sukcesywnie zwiększać liczbę placówek medycznych, z których mogą korzystać klienci Grupy. Oferując pacjentom możliwość skorzystania z usług medycznych, PZU jest jednocześnie gwarantem wysokiej jakości tych usług.

Klienci Grupy PZU

Z usług i produktów PZU korzysta blisko 16 mln klientów w Polsce, z czego ok. 12 mln z nich z grupowych i indywidualnie kontynuowanych ubezpieczeń na życie. Przeciętny klient indywidualny PZU na rynku polskim korzysta średnio z 1,5 produktów Grupy. W 2015 roku badania wykazały, że poziom zadowolenia klientów PZU, na rzecz których w ciągu ostatnich 12 miesięcy prowadzona była likwidacja szkody przez PZU lub miały miejsce wypłaty

świadczenia przez PZU Życie, jest o 7 p.p. wyższy niż u konkurentów. Wśród klientów Grupy wskaźnik NPS (*Net Promoter Score*) wyniósł 11%¹. Z kolei, wśród klientów Link4 wskaźnik NPS wyniósł 10%, i był wyższy o 3 p.p. niż u konkurentów na rynku *direct*².

Grupa PZU konsekwentnie stara się być jak najbliższą swoich obecnych i potencjalnych klientów - ich potrzeb, ambicji i aspiracji. Wszystkie podejmowane działania – od koncepcji produktów ubezpieczeniowych, przez kanały kontaktu z klientami, po działalność z zakresu Społecznej Odpowiedzialności Biznesu są zaprojektowane tak, by oferta PZU była jak najlepiej dopasowana do wymagań jej klientów. Celem Grupy jest możliwie najlepsze zaadresowanie ich wymagań na każdym poziomie wzajemnych relacji - od wyboru produktów ubezpieczeniowych przez preferencje dotyczące kanałów komunikacji i sprzedaży po kwestie związane z likwidacją szkód i wypłatą świadczeń. W swoich działaniach Grupa wykorzystuje narzędzia i metody Big Data, wspomagające segmentację i profilowanie klientów (zarówno indywidualnych jak i korporacyjnych), identyfikację czynników wpływających na rezygnację klientów, czy lepsze adresowanie potrzeb klientów poprzez zastosowanie modeli predykcyjnych.

Oferta Produktowa

Oferta Grupy PZU jest najszerszą ubezpieczeniowo – inwestycyjną ofertą na rynku polskim. Obejmuje ponad 300 rodzajów ubezpieczeń i produktów inwestycyjnych skierowanych do wszystkich Segmentów Klientów.

¹ Badanie realizowane miesięcznie przez GFK Polonia na zlecenie PZU. Przedstawione dane są skumulowanym wynikiem pomiarów miesięcznych od stycznia do grudnia 2015 roku
² Badanie realizowane miesięcznie przez GFK Polonia na zlecenie PZU. Przedstawione dane są skumulowanym wynikiem pomiarów miesięcznych od stycznia do grudnia 2015 roku

Produkty ubezpieczeniowe Grupy oferowane są pod dwiema komplementarnymi markami: bardziej tradycyjną marką PZU i kojarzoną z kanałami sprzedaży *direct* marką Link4.

Istotny nacisk kładziony jest przy tym na innowacyjny charakter oferty produktowej. PZU jako pierwsza instytucja w Polsce utworzyła Dobrowolny Fundusz Emerytalny i zaproponowała Indywidualne Konta Zabezpieczenia Emerytalnego. Od kilku lat Grupa przeznaczająca istotne środki na rozwój oferty w zakresie ubezpieczeń zdrowotnych. Grupa jako pierwsza wprowadziła na polski rynek ubezpieczenie lekowe.

Ofertę Grupy uzupełnia szeroki wachlarz produktów inwestycyjnych - otwartych i zamkniętych funduszy inwestycyjnych, jak i produktów emerytalnych – otwartych funduszy emerytalnych, indywidualnych kont emerytalnych, indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego z dobrowolnym funduszem emerytalnym, pracowniczych programów emerytalnych. Grupa oferuje rozwiązania inwestycyjne dostosowane do potrzeb wszystkich typów inwestorów, w tym między innymi nowatorskie pracownicze programy emerytalne optymalizujące korzystanie z przywilejów podatkowych związanych z indywidualnymi kontami emerytalnymi (IKE) i kontami zabezpieczenia emerytalnego (IKZE).

Kanały sprzedaży i obsługi klientów

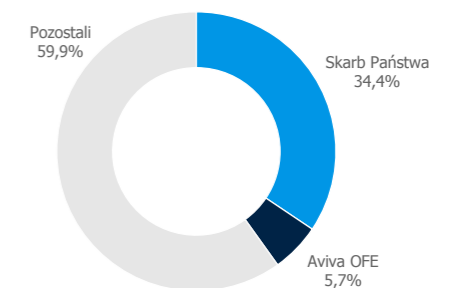
Istotnym elementem oferty Grupy jest największa na polskim rynku ubezpieczeniowo - inwestycyjnym sieć placówek własnych i innych możliwości kontaktu klienta z PZU. Obok 414 placówek własnych, Grupa stawia do dyspozycji klientów ponad 9 000 Agentów współpracujących z nią na zasadach wyłączności, ponad 3 100 multiagencji, blisko 1 000 brokerów ubezpieczeniowych, kanały *direct* (internet, call centre) oraz sieć sprzedaży 10 współpracujących banków i 6 innych partnerów strategicznych.

Wartość dla akcjonariuszy

Od 2010 roku PZU jest spółką notowaną na GPW w Warszawie. Wartość pierwszej oferty publicznej (IPO) PZU wyniosła blisko 8,1 mld zł. Było to największe IPO w historii polskiego rynku kapitałowego, największa oferta w regionie Europy Środkowej i Wschodniej od początku gospodarczej transformacji, i jednocześnie największe IPO, a w całej Europie od 2007 roku.

Kluczowym akcjonariuszem PZU pozostaje Ministerstwo Skarbu Państwa reprezentujące 34,4% udziału w kapitale. Pozostali akcjonariusze to zarówno Polscy jak i światowi inwestorzy instytucjonalni (różnego rodzaju fundusze inwestycyjne i emerytalne) jak i szeroka rzesza inwestorów indywidualnych (tylko w ramach IPO akcje PZU nabyło ponad 250 tys. indywidualnych inwestorów).

Struktura akcjonariatu PZU na 31.12.2015 roku*

* Zgodnie z Raportem bieżącym 3/2016

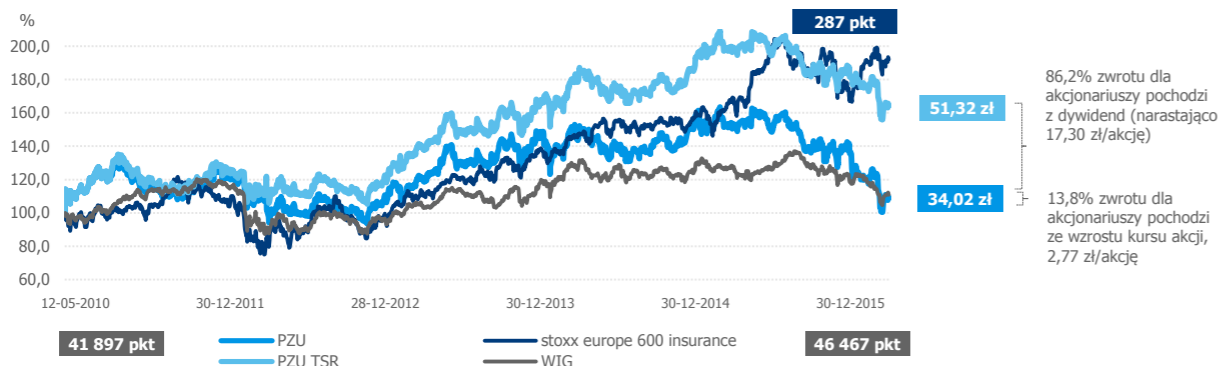
Głównym wskaźnikiem służącym pomiarowi efektywności budowy wartości Grupy stosowanym w komunikacji z rynkiem kapitałowym jest TSR (Total Shareholder Return). Dzięki dbałości o generowanie wysokich wolnych przepływów gotówkowych, Grupa zgodnie z preferencjami swoich akcjonariuszy wypłaca corocznie wysokie dywidendy, stanowiące istotny komponent TSR.

W 2015 roku PZU wypłacił w formie dywidendy blisko 2,6 mld zł, co daje stopę dywidendy (liczoną do ceny akcji na koniec 2015 roku tj. 34,0 zł) na poziomie 8,8%. Od debiutu giełdowego, PZU wypłacił już prawie 15 mld zł w formie dywidend, a całkowita stopa zwrotu z inwestycji w akcje PZU (TSR) wyniosła 64,2%.

Ochrona mienia i zabezpieczenie przed uszkodzeniem cudzej własności	Ochrona przed następstwami nieszczęśliwych wypadków	Pomnażanie oszczędności	Zabezpieczenie przyszłości bliskich	Przygotowania do emerytury	Ochrona zdrowia
<ul style="list-style-type: none"> Ubezpieczenia komunikacyjne OC i AC Pozostałe ubezpieczenia majątkowe Ubezpieczenia finansowe 	<ul style="list-style-type: none"> Ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków Usługi <i>assistance</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Produkty strukturyzowane Jednostki uczestnictwa TFI 	<ul style="list-style-type: none"> Produkty grupowe i indywidualnie kontynuowane Indywidualne ubezpieczenia ochronne 	<ul style="list-style-type: none"> II filar emerytalny – OFE III filar emerytalny (PPE, IKE i IKZE) 	<ul style="list-style-type: none"> Ubezpieczenia zdrowotne Ubezpieczenia lekowe Usługi w zakresie ochrony zdrowia: opieka podstawowa i pakiety usług dodatkowych

Krótką charakterystyka Grupy PZU

Notowania cen akcji PZU od debiutu na GPW w Warszawie (12.05.2010=100) do dnia 31.12.2015 roku

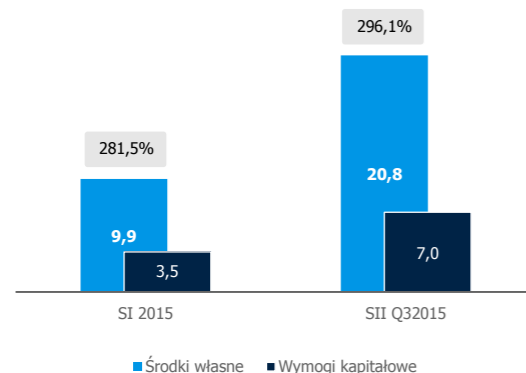
PZU TSR – całkowita stopa zwrotu dla akcjonariuszy, uwzględnia dywidendę wypłaconą przez PZU

Silna pozycja kapitałowa

Grupa PZU może poszczycić się wyjątkowo wysokimi wskaźnikami bezpieczeństwa kapitałowego w porównaniu do innych grup ubezpieczeniowych. I tak, zgodnie z przepisami Solvency I, na koniec 2015 roku Grupa PZU posiadała wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi na poziomie 281,5%.

Od dnia 1 stycznia 2016 roku ustawą z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej wprowadzono do polskiego reżimu prawnego nowe wymogi kapitałowe – Solvency II. Zgodnie z nową ustawą, kalkulację wymogu kapitałowego oparto o ryzyka rynkowe, aktuarialne (ubezpieczeniowe), niewypłacalności kontrahenta, katastroficzne i operacyjne. Według stanu na koniec trzeciego kwartału 2015 roku oszacowany wskaźnik wypłacalności (liczony wg formuły standardowej Solvency II) wyniósł 296,1%. Tak wysokie wskaźniki stawiają Grupę PZU wśród grup ubezpieczeniowych o najwyższej sile kapitałowej.

Wypłacalność wg Solvency I oraz Solvency II* (w mld zł)

*dane nieaudytowane

Od 2009 roku PZU podlega ocenie ratingowej przez Standard & Poor's. Dnia 21 stycznia 2016 roku rating PZU nadawany przez tę agencję został obniżony z poziomu „A” do „A-” z negatywną perspektywą ratingową. Decyzja o obniżeniu ratingu PZU była konsekwencją obniżenia oceny ratingowej Polski z „A-” do „BBB+” z perspektywą „negatywny” tydzień wcześniej i nie miała związku z sytuacją spółki, która wykazuje bardzo wysoki poziom kapitalizacji i bezpieczeństwa w ramach prowadzonej działalności. Zgodnie z zasadami nadawania ratingu ocena PZU może być jedynie o jeden stopień wyższa od oceny kraju, stąd maksymalny poziom ratingu jaki S&P może nadać PZU to „A -”.

Odpowiedzialność Społeczna

Jako jedna z największych instytucji finansowych w Polsce i regionie Europy Środkowo-Wschodniej, Grupa PZU uwzględnia w swojej działalności i strategii rozwoju kwestie społeczne, etyczne i środowiskowe. Wszędzie tam, gdzie możliwy jest szerszy niż tylko czysto biznesowy wpływ na otaczające Grupę środowisko zewnętrzne, PZU dba o to aby podejmowane inicjatywy przynosiły pozytywne efekty także w wymiarze społecznym. Jako dojrzała, odpowiedzialna Firma, Grupa stara się nie tylko przedstawiać swoim klientom najlepszą możliwą ofertę, ale wspólnie z jej wszystkimi interesariuszami, budować lepszą, bezpieczniejszą przyszłość.

Zrównoważony rozwój i odpowiedzialne społecznie podejście do prowadzenia biznesu są jednocześnie najlepszą drogą do wypracowania najlepszej możliwej oferty dla klientów Grupy PZU jak i odpowiedzią na oczekiwania jej interesariuszy.

W codziennej działalności Grupa kieruje się czterema regułami:

Odpowiadamy na potrzeby - PZU dostarcza swoim klientom produkty i usługi, które w najlepszy możliwy sposób odpowiadają ich oczekiwaniom,

Cenimy naszych ludzi – Grupa umożliwia swoim pracownikom rozwój ich umiejętności i kompetencji, tworząc warunki do realizowania osobistych zainteresowań,

Wspieramy społeczeństwo – PZU dąży do budowania stałych, długoterminowych relacji z lokalnymi społecznościami poprzez wsparcie inicjatyw, które w pozytywny sposób wpływają na otoczenie;

Dbamy o środowisko naturalne – PZU bierze odpowiedzialność za otoczenie, w którym działa.

Podstawowe dane skonsolidowane Grupy Kapitałowej PZU za lata 2011-2015 (w mln zł)

	2015	2014	2013	2012	2011
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	18 359,0	16 884,6	16 480,0	16 243,1	15 279,3
Przychody z prowizji i opłat	242,8	350,8	299,2	237,1	281,4
Wynik netto z działalności inwestycyjnej	1 739,3	2 646,9	2 479,4	3 613,4	1 735,3
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(11 857,1)	(11 541,7)	(11 161,2)	(12 218,7)	(10 221,1)
Koszty akwizycji	(2 376,3)	(2 147,0)	(2 015,9)	(2 000,4)	(1 962,0)
Koszty administracyjne	(1 657,9)	(1 527,7)	(1 406,5)	(1 440,3)	(1 383,9)
Koszty odsetkowe	(117,4)	(147,3)	(104,2)	(127,0)	(158,2)
Zysk z działalności operacyjnej	2 939,4	3 693,2	4 119,1	4 038,7	2 907,6
Zysk netto	2 342,2	2 967,6	3 295,0	3 253,8	2 343,9
Aktywa ogółem	105 429,0	67 572,8	62 787,3	55 909,6	52 129,3
Aktywa finansowe	89 305,8	56 760,0	55 085,7	50 423,1	46 775,4
Kapitały własne	15 178,9	13 167,6	13 127,6	14 269,3	12 869,5
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	41 280,3	40 166,9	37 324,4	35 400,8	32 522,7

* dane przekształcone za lata 2011-2014.

Podsumowanie wyników oraz wybranych wydarzeń w 2015 roku

01

Wyniki finansowe i bezpieczeństwo działalności

Zysk netto na poziomie 2 342,2 mln zł, czyli o 21,1% niższy niż w 2014 roku, głównie na skutek niższych dochodów z lokat oraz niższej rentowności ubezpieczeń.

Stopa zwrotu z kapitału (przypadająca jednostce dominującej) - 18,0% – spadek o 4,6 p.p. w stosunku do 2014 roku.

Wprowadzenie wymogów Solvency II poprzez wdrożenie nowej Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej od początku 2016 roku.

Utrzymanie wyższych niż średnie w sektorze wskaźników bezpieczeństwa. Wyliczony wskaźnik wypłacalności (Solvency II) na koniec września 2015 według formuły standardowej wyniósł 296,1%.

Wskaźnik zadłużenia na poziomie 22,6%.

Wypłata w formie dywidendy z zysku PZU za 2014 rok 2 590,6 mln zł, tj. 30,00 zł na jedną akcję (przed splitem).

Podział akcji w stosunku 1:10 tj. z 1 zł do 0,10 gr oraz zwiększenie liczby akcji PZU składających się na kapitał zakładowy do 863.523.000 akcji, bez zmiany wysokości kapitału zakładowego.

02

Ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe - Polska

PZU: Składka przypisana brutto (wg MSSF) w wysokości 8 858,0 mln zł, oznacza wzrost o 7,2% w relacji do 2014 roku. Wzrost przypisu w ubezpieczeniach komunikacyjnych w wyniku zawarcia umów reasekuracji czynnej z nowo nabytymi spółkami zależnymi.

Lider na rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych z udziałem na poziomie 31,2%* (po trzech kwartałach 2015 roku).

Lider na rynku ubezpieczeń komunikacyjnych 35,6%* (stan po trzech kwartałach 2015 roku).

Link4: Składka przypisana brutto 493,2 mln zł (w 2014 roku kontrybucja do wyniku Grupy PZU od momentu przejęcia: 138,8 mln zł).

Udział w rynku na poziomie 1,9% (po trzech kwartałach 2015 roku).

TUW PZUW: Utworzenie Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych - TUW PZUW.

03

Ubezpieczenia na życie - Polska

Składka przypisana brutto (wg MSSF) w wysokości 7 922,9 mln zł. Wzrost o 1,5% w stosunku do 2014 roku w warunkach spadku składki jednorazowej (o 8,0%). Wysoka sprzedaż produktów ochronnych (zarówno grupowych jak i indywidualnych) oraz grupowych zdrowotnych kompensowana niższą sprzedażą produktów o charakterze inwestycyjnym głównie w kanale bankowym.

Udział w rynku ubezpieczeń na życie – 29,1%, w tym wzrost rok do roku o 1 p.p. w zakresie składki regularnej do 43,9% (stan po trzech kwartałach 2015 roku).

Stabilny, wysoki poziom rentowności powyżej celu strategicznego pomimo wzrostu śmiertelności w 2015 roku.

04

Fundusze inwestycyjne

Wartość aktywów netto w wysokości 28,3 mld zł na koniec 2015 roku - przyrost w ciągu roku o 2,8 mld zł. Wartość aktywów klientów zewnętrznych 6,8 mld zł - przyrost netto o 0,8 mld zł w skali roku.

Drugie miejsce na rynku pod kątem wielkości zgromadzonych aktywów na koniec grudnia z udziałem na poziomie 11,2%

Utrzymanie pozycji lidera na rynku Pracowniczych Programów Emerytalnych przy łącznych aktywach netto na poziomie 3,2 mld PLN. Na koniec grudnia 2015 roku TFI PZU prowadziło łącznie 117 programów dla 119 tys. osób.

05

Fundusze emerytalne

Utrzymanie trzeciej pozycji na rynku zarówno pod względem liczby członków (fundusz posiadał 2 208,4 tys. członków utrzymując tym samym 13,4% udziału w rynku) oraz wartości aktywów netto (WAN na poziomie 18,5 mld PLN, tj. 13,2% udziału w rynku).

Wygenerowanie w 2015 roku najwyższej stopy zwrotu wśród wszystkich Powszechnych Towarzystw Emerytalnych.

Otrzymanie zezwolenia przez KNF na przejęcie Nordea DFE.

Utrzymanie pozycji lidera na rynku IKZE wśród dobrowolnych funduszy emerytalnych pod względem liczby uczestników.

06

Ochrona zdrowia

Współpraca z 1 580 placówkami ochrony zdrowia (1 380 na koniec 2014 roku).

Inwestycje w kolejne placówki ambulatoryjne.

Wzrost składki przypisanej brutto z ubezpieczeń zdrowotnych o 46% w stosunku do roku 2014.

07

Działalność zagraniczna

Umocnienie pozycji w ubezpieczeniach w Europie Środkowo-Wschodniej w wyniku akwizycji w roku poprzednim nowych podmiotów: Lietuvos Draudimas (Litwa), Balta (Łotwa) i oddziału Codan Forsikring (Estonia).

Litwa: Od listopada 2014 roku Grupa PZU działa na litewskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych przez Lietuvos Draudimas – lidera na rynku. Warunkiem przejęcia Lietuvos Draudimas była sprzedaż PZU Litwa – dezinwestycja nastąpiła 30 września 2015 roku. Lietuvos Draudimas odnotował w 2015 roku wzrost składki przypisanej brutto o 6,8% w porównaniu do roku poprzedniego osiągając poziom 127,2 mln euro. PZU Litwa Życie zgromadził składkę w wysokości 10,3 mln euro (udział w rynku ubezpieczeń na życie na poziomie 4,4%).

Łotwa: W 2015 roku Grupa PZU prowadziła działalność przez AAS Balta – dominujący podmiot na rynku, który wszedł w skład Grupy w czerwcu 2014 roku, a następnie (w maju 2015 roku) przejął oddział PZU Litwa funkcjonujący na rynku łotewskim od 2012 roku. Udział obu podmiotów w łotewskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych osiągnął na koniec III kwartału 2015 roku poziom 25,1%. Całkowity przypis brutto wyniósł w 2015 roku 67,1 mln euro.

Estonia: Grupa działa przez estoński oddział Lietuvos Draudimas powstały z połączenia dwóch podmiotów – nabytego w 2014 roku estońskiego oddziału, który prowadził działalność pod marką Codan oraz oddziału litewskiej spółki PZU, który zarejestrowany został w 2012 roku. Udział w estońskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniósł 13,8%. Zgromadzona składka przypisana wyniosła 38,6 mln euro.

Ukraina: Składka zgromadzona przez Grupę PZU na ukraińskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wzrosła o 58,5% w stosunku do roku ubiegłego i osiągnęła wartość 798,9 mln hrywien. Wyższa składka wynikała m.in. ze wzrostu zaufania do ubezpieczycieli zagranicznych. Zebrana przez PZU Ukraina Życie składka brutto wyniosła 177,8 mln hrywien i była wyższa o 15,2% w porównaniu do roku poprzedniego.

08

Inwestycje

Wynik netto z działalności inwestycyjnej na poziomie 1 739,3 mln zł - niższy o 34,3% w porównaniu do 2014 roku na skutek spadku wyceny instrumentów dłużnych (wzrost rentowności obligacji).

Inwestycja kapitałowa w Alior Bank - zakup 25,19% akcji banku oraz rozpoczęcie konsolidacji z dniem 18 grudnia 2015 roku.

Emisja euroobligacji o zapadalności lipiec 2019 na kwotę 350 mln euro.

09

Infrastruktura

Zakończenie I fazy wdrażania systemu informatycznego dla polis majątkowych Everest. Udostępnienie systemu blisko 19 tys. użytkownikom końcowym.

Rozpoczęcie bezpośredniej likwidacji szkód w ramach rozliczeń w PIU.

Utworzenie własnej floty samochodów zastępczych wykorzystywanych w ramach likwidacji szkód, składającej się z 300 aut hybrydowych.

*Udział PZU liczony z uwzględnieniem reasekuracji czynnej PZU wobec Link4

10

Zarządzanie kadrami

Średnioroczne zatrudnienie na poziomie 16,8 tys. w przeliczeniu na pełne etaty (z wyłączeniem pracowników Alior Bank).

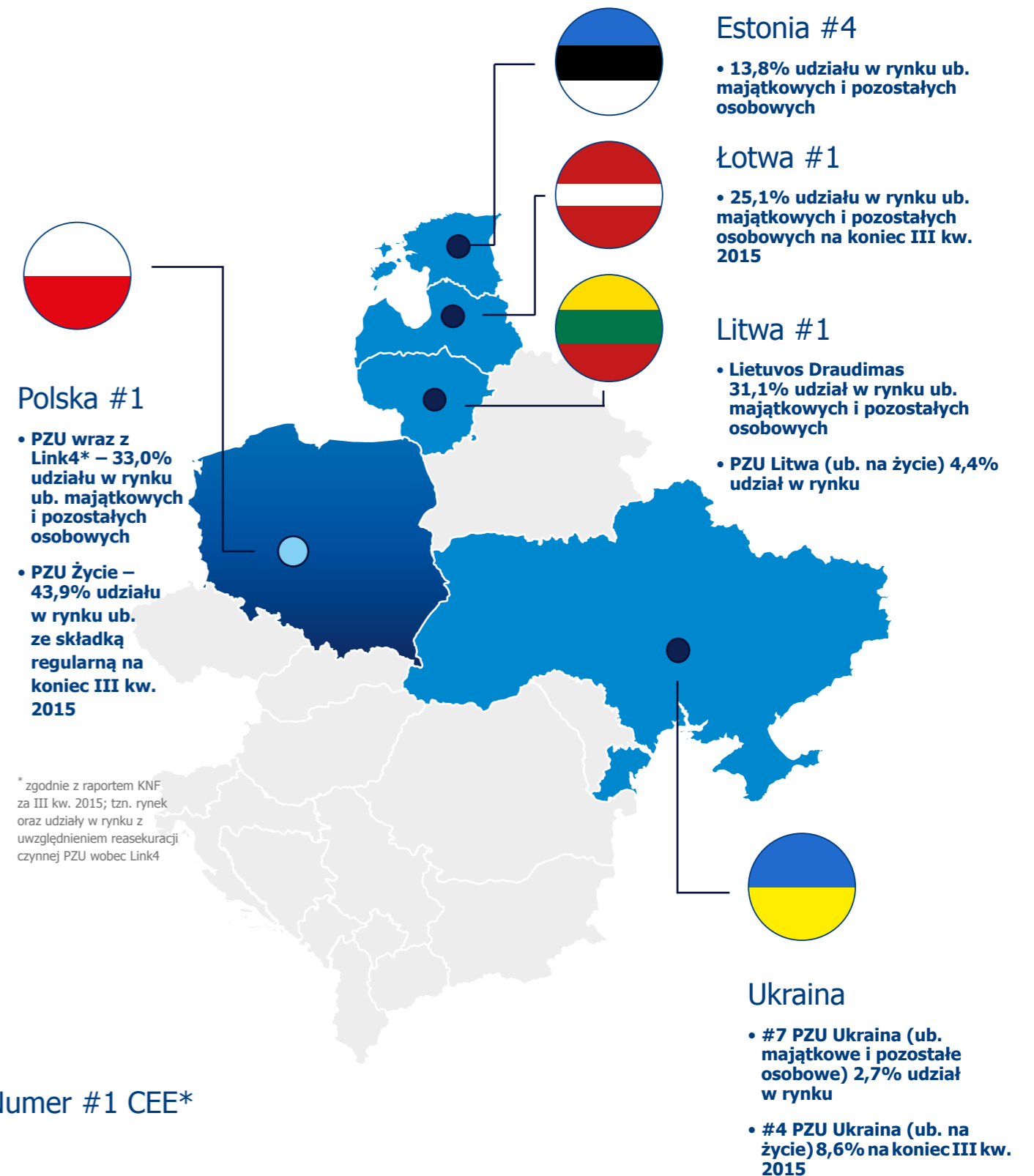
Restrukturyzacja zatrudnienia w PZU i PZU Życie.

VI miejsce w rankingu Pracodawca Roku organizowanym przez AIESEC.

Wdrożenie Strategii Innowacji - propagowanie wzorów kulturowych sprzyjających innowacyjności.

Szeroki program szkoleń i programów rozwojowych dla pracowników - SmartUp, TalentUp, MBA.

Działalność międzynarodowa Grupy PZU

Numer #1 CEE*

* Albania, Białoruś, Bośnia i Hercegowina, Bułgaria, Chorwacja, Czarnogóra, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Macedonia, Polska, Rumunia, Serbia, Słowacja, Słowenia, Ukraina, Węgry

Krótką charakterystyka Grupy PZU

Wybrane nagrody i wyróżnienia

W 2015 roku Grupa PZU otrzymała szereg nagród oraz wyróżnień. Poniżej prezentujemy wybrane z nich.

WYRÓŻNIENIA:

Jakość Obsługi:

dla PZU w kategorii „Najlepsza jakość obsługi w placówce” oraz „Najlepsza jakość obsługi w zdalnych kanałach kontaktu”

Ulubiona marka ubezpieczeniowa na Łotwie dla AAS Balta

Relacje Inwestorskie:

Pierwsze miejsce za: raport roczny w internecie; raport roczny PZU 2014; wyróżnienie za sprawozdanie Zarządu z działalności 2014

Best IR Professionals w Polsce i w Europie Środkowo-Wschodniej

Produkty:

dla Link4 w kategorii: ubezpieczenia komunikacyjne

dla TFI PZU za zarządzanie funduszem PZU Papierów Dłużnych POLONEZ

dla PTE w kategorii najlepsze OFE

dla TFI PZU za najlepszy fundusz polskich papierów skarbowych dla PZU Papierów Dłużnych POLONEZ

Marketing:

3 wyróżnienia za kampanię „Kochasz? Powiedz STOP Wariatom Drogowym”

Płatyna za kampanię „Kochasz? Powiedz STOP Wariatom Drogowym”

Nagrody HR Kraje Bałtyckie:

Najlepszy pracodawca w sektorze ubezpieczeń na Łotwie (CV-online Latvia) dla AAS Balta

Najlepszy pracodawca dla Lietuvos Draudimas i AAS Balta na Litwie i Łotwie

Nagrody HR Polska:

Top Employers Polska

HR Najwyższej Jakości

Praktyki i Staże Najwyższej Jakości

Akredytacja Pracodawcy ACCA Poland

Odpowiedzialny Pracodawca i Lider HR dla Link4

6 miejsce w badaniu Pracodawca Roku 2015

Kalendarium

MAJ

30 maja – PZU podpisał przedwstępną umowę zakupu 25,19% Alior Banku.

Czerwiec

30 czerwca – na WZA uchwalono wypłatę dywidendy na łączną kwotę 2 590,6 mln zł.

Sierpień

3 sierpnia – pilotażowe wdrożenie Platformy Everest w kanałach zewnętrznych.

Wrzesień

30 września – PZU zrealizował transakcję sprzedaży PZU Litwa.

Październik

16 października – PZU Finance AB (publ) wyemitował obligacje o łącznej wartości 350 mln euro.

Listopad

30 listopada Split akcji 1:10. W związku z tym na rynku regulowanym notowanych będzie 863 523 000 akcji PZU SA.

Listopad

3 listopada – zgoda KNF na utworzenie TUV PZUW.

Grudzień

1 grudnia – 10 milionów polis wystawionych w Platformie Everest.

Styczeń 2016

19 stycznia 2016 nowy Prezes Zarządu PZU – Michał Krupiński.

02

Otoczenie zewnętrzne

Solidne realne tempo wzrostu produktu krajowego brutto, niższe bezrobocie, wzrost realnych dochodów gospodarstw domowych oraz korzystna kondycja finansowa przedsiębiorstw tworzyły pozytywne otoczenie makroekonomiczne dla PZU. Jednak wzrost rentowności polskich obligacji skarbowych oraz spadki indeksów na polskim rynku akcji odbiły się negatywnie na wynikach inwestycyjnych Grupy PZU.

W rozdziale:

1. Podstawowe trendy w polskiej gospodarce
2. Sytuacja na rynkach finansowych
3. Sektor ubezpieczeń w Polsce na tle Europy
4. Regulacje dotyczące rynku ubezpieczeń i rynków finansowych w Polsce
5. Otoczenie zewnętrzne w krajach bałtyckich i na Ukrainie
6. Czynniki makroekonomiczne, które mogą mieć wpływ na działalność polskiego sektora ubezpieczeń oraz działalność Grupy PZU w 2016 roku

Naprawiamy relacje na drogach

Kochasz? Powiedz STOP Wariatom Drogowym razem z nami

www.stopwariatom.pl

FUNDACJA

2.1 Podstawowe trendy w polskiej gospodarce

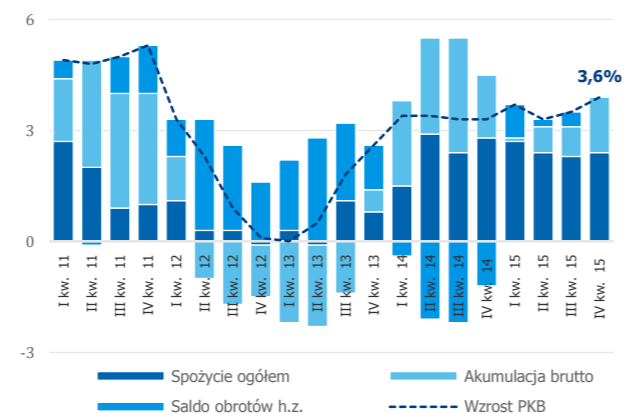
Produkt Krajowy Brutto

Realny wzrost PKB w Polsce w 2015 roku wyniósł 3,6% wobec 3,3% rok wcześniej. Kwartalne tempo wzrostu PKB oscylowało w przedziale 3,3%-3,9% r/r.

Głównym czynnikiem wzrostu gospodarczego pozostawał popyt krajowy, choć jego wzrost był niższy niż w 2014 roku (3,3% wobec 4,9%). Poprawiająca się sytuacja na rynku pracy i utrzymujący się na stosunkowo wysokim poziomie realny wzrost dochodów pozwoliły na przyspieszenie dynamiki konsumpcji gospodarstw domowych do 3,1% wobec 2,6% w 2014 roku. Rosły także ich oszczędności. Tempo wzrostu konsumpcji gospodarstw domowych było przy tym w ciągu 2015 roku nadzwyczaj stabilne. Dynamika spożycia publicznego nieco osłabła - do 3,5% wobec 4,9% w 2014 roku. W 2015 roku wzrost inwestycji w środki trwałe był niższy niż przed rokiem - ok. 6,1% wobec 9,8%. Utrzymywanie się dobrej sytuacji finansowej przedsiębiorstw, stabilny wzrost gospodarczy, stosunkowo wysoki poziom wykorzystania mocy wytwórczych, wysoka dostępność kredytu i jego niski koszt, tworzyły korzystne warunki dla wzrostu inwestycji. Jednak z drugiej strony, niepewność prognoz popytu i podwyższona zmienność na rynkach finansowych skłaniały przedsiębiorstwa do zachowania ostrożności. Z kolei do osłabienia dynamiki inwestycji publicznych mogło przyczynić się wchodzenie w okres przejściowy pomiędzy finansowaniem środkami z perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013 i perspektywy 2014-2020. W przeciwieństwie do 2014 roku, zmiana zapasów miała negatywny wpływ na dynamikę popytu krajowego i PKB w 2015 roku.

Eksport rósł w 2015 roku nieco szybciej niż import. W efekcie wpływ eksportu netto na wzrost PKB w 2015 roku był nieznacznie dodatni (0,4 p.p.), podczas gdy w 2014 roku eksport netto odjął 1,5 p.p. od wzrostu realnego PKB.

Dekompozycja wzrostu PKB w latach I kw. 2011-IV kw. 2015

Rynek pracy i konsumpcja

W 2015 roku odnotowano korzystne tendencje na rynku pracy. Stopa bezrobocia rejestrowanego systematycznie się obniżała, osiągając najniższy poziom od końca 2008 roku (9,8% w grudniu – wobec 11,4% w końcu 2014 roku). Przeciętne miesięczne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw zwiększyło się w 2015 roku o blisko 77 tysięcy osób, a jego roczna dynamika przyspieszyła do 1,4% r/r w grudniu 2015 roku wobec 1,1% r/r na koniec 2014 roku.

W warunkach deflacji presja na wzrost wynagrodzeń pozostawała ograniczona. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej wzrosło w 2015 roku o 3,2%, tyle samo co rok wcześniej. Jednakże dzięki spadkowi

cen konsumpcji (CPI) realny wzrost wynagrodzeń był najwyższy od 2008 roku. Wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej po uwzględnieniu zmian cen wyniósł 4,2% w 2015 roku wobec 3,2% rok wcześniej. Podobnie jak w 2014 roku, wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w 2015 roku rosły szybciej niż w sferze budżetowej. Realna dynamika funduszu wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw w 2015 roku wyniosła średnio miesięcznie 5,6% r/r i była największa od 7 lat. Także realny wzrost dochodów do dyspozycji brutto był znacząco większy niż w 2014 roku. Systematycznie poprawiały się również wskaźniki koniunktury konsumenckiej. Wskaźniki ufności konsumenckiej GUS osiągnęły najwyższy poziom od 2008 roku.

Lepsza sytuacja finansowa gospodarstw domowych i poprawiająca się sytuacja na rynku pracy sprzyjały wzrostowi konsumpcji i oszczędności gospodarstw domowych. Dynamika konsumpcji indywidualnej przyspieszyła w 2015 roku do 3,1% wobec 2,6% rok wcześniej.

Inflacja, polityka pieniężna i stopy procentowe

W 2015 roku ceny konsumpcji (CPI) obniżyły się średniorocznie o 0,9%. Po osiągnięciu minimum w lutym (-1,6% r/r), roczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych powoli się zwiększał, do -0,5% r/r w końcu roku.

Spadek cen konsumpcji wynikał przede wszystkim z oddziaływania procesów globalnych – silnie spadły światowe ceny ropy naftowej i innych surowców, utrzymywały się niskie ceny żywności, niska była inflacja w krajach będących najważniejszymi partnerami handlowymi Polski. Jednocześnie w kraju brak było popytowej presji na wzrost cen, utrzymywał

się spadek cen produkcji i ograniczona presja płacowa. Inflacja netto (CPI po wyłączeniu cen żywności i energii) wyniosła średniorocznie w 2015 roku zaledwie 0,3%, wobec 0,6% w 2014 roku.

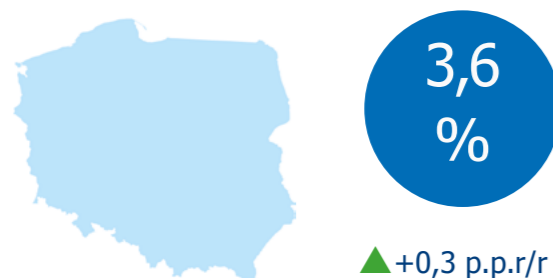
W tych warunkach Rada Polityki Pieniężnej obniżyła w marcu 2015 roku stopy procentowe o 50 punktów bazowych, w tym stopę referencyjną do 1,5%. Decyzję tę uzasadniono wydłużaniem się okresu deflacji i wzrostem ryzyka utrzymywania się inflacji znacznie poniżej celu w średnim okresie. Rada Polityki Pieniężnej zasygnalizowała jednocześnie, że cykl łagodzenia polityki pieniężnej został zakończony. Do końca roku nie dokonywano już zmian stóp procentowych. W ocenie RPP z grudnia 2015 roku, pozostawienie stóp NBP na dotychczasowym poziomie sprzyjało utrzymaniu polskiej gospodarki na ścieżce zrównoważonego wzrostu oraz makroekonomicznej równowagi.

Finanse publiczne

Początkowo budżet na 2015 rok zakładał deficyt w wysokości 46,08 mld zł. W grudniu dokonano nowelizacji budżetu i podwyższono planowany deficyt w 2015 roku do 49,98 mld zł. Jest to kwota wyraźnie wyższa niż 28,98 mld zł odnotowane w 2014 roku.

Polska nie miała żadnych problemów z pozyskaniem rynkowego finansowania. Na koniec 2015 roku prefinansowano już około 20% potrzeb pożyczkowych zaplanowanych na 2016 rok.

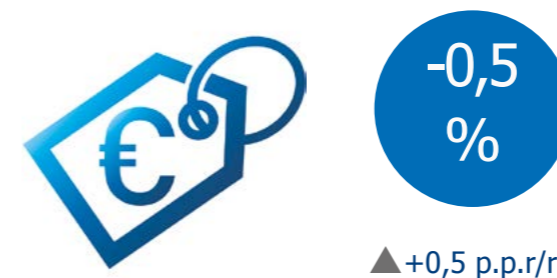
Wzrost PKB Polski w 2015 roku

Stopa bezrobocia w Polsce na koniec 2015 roku

Inflacja w Polsce w 2015 roku

Realna dynamika wynagrodzeń w Polsce w 2015 roku

2.2 Sytuacja na rynkach finansowych

Rok 2015 obfitował w wydarzenia, które istotnie wpływały na rynki finansowe. Europejski Bank Centralny w końcu stycznia ogłosił program luzowania ilościowego oraz rozpoczął skup obligacji skarbowych krajów strefy euro. W konsekwencji rentowności niemieckich 10-letnich obligacji skarbowych w kolejnych miesiącach spadły do najniższych poziomów w historii, przejściowo wynosząc mniej niż 0,1%. Równolegle, niemieckie indeksy akcyjne notowały rekordowo wysokie wartości. Również na polskim rynku drożały zarówno akcje, jak i obligacje skarbowe.

Oczekiwania na podniesienie stóp procentowych przez Rezerwę Federalną w USA w 2015 roku, skontrastowane z nadzwyczajnym luzowaniem polityki pieniężnej w strefie euro, doprowadziły w I kwartale 2015 roku do bardzo wyraźnego umocnienia się dolara amerykańskiego w stosunku do wspólnej waluty europejskiej. Różnice w polityce pieniężnej oraz postrzeganiu perspektyw gospodarczych strefy euro i USA przyczyniły się do powiększenia różnicy pomiędzy rentownościami 10-letnich obligacji skarbowych Niemiec i USA do poziomów najwyższych od lat.

Innym bardzo istotnym wydarzeniem na początku 2015 roku było uwolnienie w połowie stycznia przez szwajcarski bank centralny kursu franka szwajcarskiego. Zniesiono minimalny poziom kursu EUR/CHF ustalony na 1,20. Ta decyzja doprowadziła do gwałtownego umocnienia się szwajcarskiej waluty, także w stosunku do polskiego złotego.

Dla polskich skarbowych papierów wartościowych o krótszych terminach zapadalności istotne było obniżenie przez Radę Polityki Pieniężnej stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego do 1,50% w marcu 2015 roku, kończące cykl luzowania polityki pieniężnej.

Przełom kwietnia i początek maja 2015 roku zapoczątkowały zasadniczą zmianę nastrojów na rynkach finansowych. Ceny obligacji i akcji zaczęły spadać, szczególnie w Europie. Do zmian na rynku stopy procentowej przyczyniło się wyciszenie obaw przed utrwaleniem się deflacji w strefie euro. Na pogorszenie się sytuacji na rynku akcji wpłynął wzrost awersji do ryzyka na rynkach finansowych, między innymi w związku z problemami Grecji oraz konfliktem ukraińsko-rosyjskim. Eskalacja napięcia nastąpiła w końcu czerwca 2015 roku, kiedy to premier Grecji A. Tsipras ogłosił referendum dotyczące przyjęcia warunków programu pomocowego dla tego kraju.

W burzliwej pierwszej połowie 2015 roku, rentowności polskich 10-letnich obligacji skarbowych osiągnęły zarówno najniższy, jak i najwyższy poziom w całym roku. Najpierw bowiem spadły z 2,54% do 2,00% na koniec stycznia, by wzrosnąć do 3,37% na koniec czerwca. Natomiast indeks WIG na przełomie kwietnia i maja przekroczył 57 tysięcy punktów, wzrastając o blisko 12% od końca 2014 roku. Jednak jego spadek w drugiej połowie maja i czerwca w znacznym stopniu wymazał osiągnięty wcześniej wzrost.

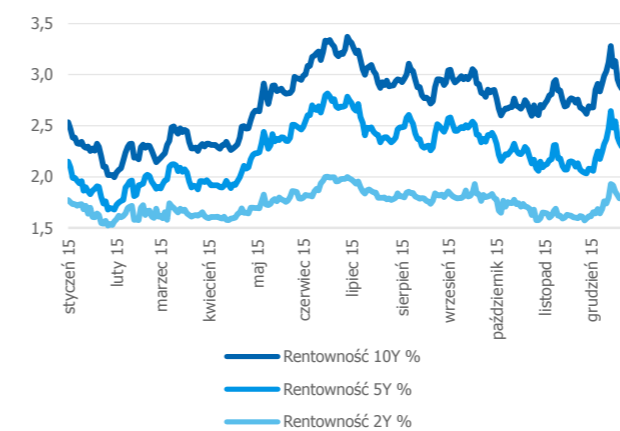
W sierpniu i wrześniu 2015 roku trzy główne tematy kształtowały tendencje na rynkach finansowych. Po pierwsze – sytuacja w Chinach, gdzie załamanie cen na rynku akcji w drugiej połowie sierpnia 2015 roku wywołało silne globalne turbulencje. Po drugie – możliwość rozszerzenia i wydłużenia programu luzowania ilościowego Europejskiego Banku Centralnego, który miał być zakończony do września 2016 roku. Po trzecie – oczekiwania na decyzję Rezerwy Federalnej dotyczącą ewentualnego podniesienia stóp procentowych w USA, do którego we wrześniu jednak nie doszło.

W III kwartale 2015 roku polska krzywa dochodowości zauważalnie się obniżyła i spłaszczyła. Z zewnątrz niskie rentowności podtrzymywała polityka pieniężna EBC i Fed, która podążała łagodniejszym kursem, niż powszechnie oczekiwano wcześniej. Do tego uporczywie niska inflacja w Polsce oraz spodziewany wynik polskich wyborów sugerowały również utrzymywanie łagodnej polityki pieniężnej w Polsce.

Okres ten okazał się niekorzystny dla rynku akcji. Akcje taniały nie tylko w Polsce, ale też na rynkach światowych. Początkowo spadki te były głównie związane z obawami o sytuację Grecji. Nasiliły się one wskutek pogarszającej się sytuacji gospodarczej i rynkowej Chin oraz obaw o jej implikacje dla gospodarki światowej, szczególnie innych „rynków wschodzących”. Dodatkowo w Polsce ceny akcji niektórych spółek – w szczególności z sektora bankowego – obciążane były przez pojawiające się w mediach zapowiedzi możliwych niekorzystnych dla nich rozwiązań ustawowych (w tym w zakresie podatku od aktywów instytucji finansowych), które mogłyby zostać wprowadzone po wyborach parlamentarnych w październiku 2015 roku. Regulacje dotyczące rynku ubezpieczeń i rynków finansowych w Polsce. ROZ 2.4. Regulacje dotyczące rynku ubezpieczeń i rynków finansowych w Polsce

Spadki warszawskich indeksów giełdowych nasiliły się jeszcze bardziej w ostatnich miesiącach 2015 roku. Indeks największych spółek WIG20 znalazł się w pobliżu 1700 punktów pierwszy raz od 2009 roku. Indeks WIG od majowego szczytu spadł aż o blisko 24%. Na taki rozwój sytuacji złożyło się kilka czynników. Amerykański bank centralny w grudniu podwyższył stopę funduszy federalnych o 25 punktów bazowych. Była to pierwsza podwyżka od 2006 roku. Europejski bank centralny w grudniu wprowadził rozluźnił politykę pieniężną, ale dokonał tego w mniejszej skali, niż oczekiwał rynek. Do tego wzmogły się obawy o sytuację rynków wschodzących. Spadały ceny surowców. Ryzyka zewnętrzne oraz zapowiedzi zmian regulacyjnych dotyczących m.in. sektora bankowego dodatkowo obciążały perspektywy polskiego rynku akcji, zwłaszcza indeksu WIG20.

Rentowność obligacji skarbowych w 2015 roku

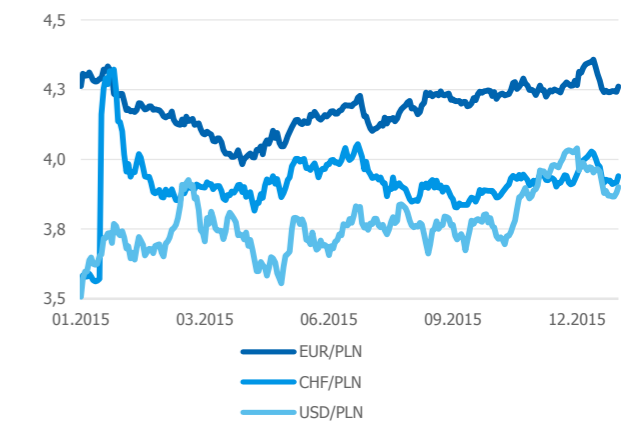
Te same czynniki silnie oddziaływały na polski rynek obligacji skarbowych i doprowadziły do zwiększenia stromizny polskiej krzywej dochodowości. W IV kwartale 2015 roku rentowności polskich 10-letnich obligacji skarbowych nieco wzrosły. Jednocześnie oczekiwania na obniżki stóp w Polsce przyczyniły się do obniżenia rentowności obligacji o krótszych terminach zapadalności.

Ostatecznie w całym 2015 roku rentowność polskich dłużnych skarbowych papierów wartościowych o rocznym terminie zapadalności spadła o około 30 pkt. bazowych do około 1,50%. Rentowności obligacji 5- i 10-letnich wzrosły natomiast odpowiednio o około 10 i 40 pkt. bazowych. Różnica pomiędzy rentownością 10-letnich i rocznych papierów wzrosła aż o około 70 pkt. bazowych. Korelacja rentowności w Polsce z najważniejszymi rynkami globalnymi – jak Niemcy czy USA – utrzymała się na wysokim poziomie.

Jednocześnie w 2015 roku indeks akcji WIG20 spadł o blisko 20%, a WIG obniżył się o niecałe 10%.

Na rynku walutowym w 2015 roku utrzymał się trend silnej aprecjacji dolara amerykańskiego do euro, choć nie był on już tak jednoznaczny jak w 2014 roku. Niemniej jednak euro straciło do dolara aż 10,2%. Kurs złotego do dolara również uległ silnej zmianie – za dolara trzeba było zapłacić o 11,2% więcej niż na koniec 2014 roku. Złoty osłabił się również wyraźnie do franka szwajcarskiego, tracąc 11,1%. Natomiast polska waluta pozostała stabilna w stosunku do europejskiej.

Kurs złotego w 2015 roku

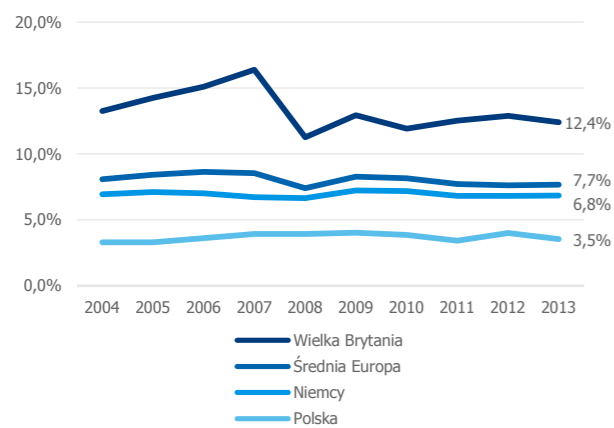
2.3 Sektor ubezpieczeń w Polsce na tle Europy

Statystyczny mieszkaniec Europy w 2013 roku wydał na ubezpieczenia 1 882,7¹ euro (wskaźnik gęstości), podczas gdy przeciętny Polak poświęcił na ten cel 361,8 euro (tj. 1 503,1 zł), czyli 5 razy mniej. W przypadku statystycznego mieszkańca Europy blisko 60% z tej kwoty przypada na ubezpieczenia na życie, w Polsce stanowią one 54%.

Analizując poziom składki w porównaniu do PKB (wskaźnik penetracji) Polska plasuje się poniżej średniej europejskiej. Dla Polski wskaźnik ten jest nieco ponad 2 razy niższy niż dla Europy. Kraje Europy Środkowo - Wschodniej takie jak Estonia, Łotwa, w których PZU prowadzi swoją działalność, mają wskaźnik odpowiednio na poziomie 1,7% i 1,3%, co z perspektywy rozwoju rynku otwiera ogromne możliwości wzrostu sprzedaży.

¹ Zgodnie z ostatnio dostępnymi danymi Insurance Europe

Wartość ubezpieczeń w stosunku do PKB (w %)

2.4 Regulacje dotyczące rynku ubezpieczeń i rynków finansowych w Polsce

Rok 2015 to kolejny rok intensywnych przygotowań mających na celu wdrożenie wymogów dyrektywy Wyplacalność II (*Solvency II*) SŁOWNIK (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 roku w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej), które obowiązują zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji od 1 stycznia 2016 roku. Nowy system koncentruje się na wymogach kapitałowych i ryzyku ponoszonym przez zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji.

Przez cały 2015 rok trwały prace nad nową ustawą o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej w związku z implementacją dyrektywy *Solvency II*.

Ustawa z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, w przypadku zdecydowanej większości przepisów obowiązuje od dnia 1 stycznia 2016 roku. Dla niektórych przepisów zastosowano dłuższe *vacatio legis* (m. in.: przepisy dotyczące umów na cudzy rachunek, które zaczną obowiązywać od dnia 1 kwietnia 2016 roku, od tego dnia obowiązywać będą również przepisy odnoszące się do ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, z dniem 1 sierpnia 2016 roku wejdzie w życie przepis zezwalający ubezpieczycielom na bezpośrednią lub dokonywaną przez pośredników akwizycję na rzecz dobrowolnych funduszy emerytalnych). Celem ustawy jest:

- Wprowadzenie wzorem regulacji dotyczących wymogów kapitałowych banków, nowego systemu wypłacalności

dotyczącego zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (adaptacja przepisów unijnych dyrektywy *Solvency II* SŁOWNIK). System opiera się na trzech filarach: pierwszy określa wymogi kapitałowe - nastąpi wzrost wymogów kapitałowych, które powinny odpowiadać specyficznemu profilowi ryzyka danego zakładu ubezpieczeń oraz zakładu reasekuracji; drugi - określa wymogi jakościowe dotyczące systemu zarządzania oraz procesu nadzorczego; trzeci - związany jest z obowiązkami informacyjnymi zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji.

- Wzmocnienie prawa osób ubezpieczonych w umowach na cudzy rachunek - w szczególności grupowych (m. in. obowiązek zapewnienia ubezpieczonemu informacji o warunkach umowy, przekazanie ubezpieczonemu oraz jego spadkobiercom informacji związanych z przebiegiem postępowania likwidacyjnego).
- Nałożenie na zakłady ubezpieczeń obowiązku przeprowadzenia analizy potrzeb, poziomu wiedzy i doświadczenia oraz sytuacji finansowej ubezpieczającego lub ubezpieczonego przed zawarciem przez nich polisy inwestycyjnej. Klienci mają również prawo odstąpienia od umów ubezpieczenia na życie z elementem inwestycyjnym w dłuższym terminie (oprócz prawa do odstąpienia przewidzianego w kc SŁOWNIK) i mniejszym kosztem (60 dni od daty otrzymania informacji określonej w ustawie, natomiast maksymalna opłata za przedterminowe rozwiązanie umowy ma wynieść nie więcej niż 4% wpłaconych składek).
- Zmiana sposobu wynagradzania pośredników ubezpieczeniowych oraz opłat likwidacyjnych dla produktów typu *unit-linked* oraz produktów strukturyzowanych. Przy ustalaniu wynagrodzenia pośrednika ubezpieczeniowego zakład ubezpieczeń powinien kierować się zasadą równomiernego rozłożenia w czasie wydatków z tytułu prowizji pośrednika ubezpieczeniowego (w przypadku umów zawartych na okres dłuższy niż 5 lat prowizje powinny być rozłożone na okres wynoszący minimum 60 miesięcy).
- Nadanie nowych uprawnień KNF SŁOWNIK (organ nadzoru m.in. może zakazać lub ograniczyć wprowadzenia do obrotu, dystrybucji lub sprzedaży niektórych polis inwestycyjnych). KNF może też wydawać rekomendacje w zakresie niezbędnym do realizacji wytycznych i zaleceń Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych, a także w celu zapobieżenia naruszeniu interesów ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia. Utrzymanie obligatoryjnej przynależności ubezpieczycieli do Polskiej Izby Ubezpieczeń (PIU) SŁOWNIK.

- Wprowadzenie szeregu unormowań dotyczących działalności zakładów ubezpieczeń i reasekuracji stricte na polskim rynku ubezpieczeniowym.

W 2015 roku KNF wydała wytyczne dotyczące: zarządzania ryzykiem powodzi w sektorze ubezpieczeń, dystrybucji ubezpieczeń, likwidacji szkód z ubezpieczeń komunikacyjnych, reasekuracji biernej/retrocesji, zarządzania obszarami IT i bezpieczeństwa teleinformatycznego. Wytyczne są stosowane według zasady „zastosuj lub wyjaśnij”. Instytucje nadzorowane mogą nie stosować zasad zawartych w wytycznych, jednak w przypadku niestosowania którejkolwiek z zasad (trwale lub incydentalnie) na spółce ciąży obowiązek poinformowania o tym fakcie rynku i wyjaśnienia powodów niestosowania danej zasady. Równocześnie KNF pracuje - zgodnie z ustawowym uprawnieniem - nad opracowaniem kolejnych rekomendacji, m.in. dotyczących badania adekwatności produktu oraz dotyczących systemu zarządzania produktami.

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym zawiera szereg przepisów zwiększających przede wszystkim ochronę klientów instytucji finansowych (banków, zakładów ubezpieczeń, towarzystw emerytalnych). Ustawa szczegółowo określa zasady oraz terminy rozpatrywania reklamacji składanych przez konsumentów. Ustawa powołała nową instytucję - Rzecznika Finansowego, który zastępuje Rzecznika Ubezpieczonych. Rzecznik Finansowy ma reprezentować interesy klientów instytucji finansowych (m.in. będzie rozpatrywać skargi i wnioski klientów, może nakładać do 100 tys. zł kary na instytucje finansowe, które m.in. nie dotrzymują terminów rozpatrywania reklamacji, może przeprowadzać postępowania mediacyjne oraz inicjować i organizować działalność edukacyjną i informacyjną w zakresie ochrony praw klientów). Dodać należy, że udział podmiotu rynku finansowego w postępowaniu mediacyjnym jest obowiązkowy.

Oprócz wymienionych wyżej ustaw, wytycznych KNF i prac związanych implementacją wymogów dyrektywy *Solvency II* w 2015 roku wprowadzono w życie także inne regulacje, które miały lub będą mieć wpływ na funkcjonowanie Grupy PZU. Poniżej przedstawiono wybrane z nich:

Ustawa z dnia 10 czerwca 2014 roku o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy - kodeks postępowania cywilnego, która obowiązuje od 18 stycznia 2015 roku. Ustawą wprowadzono szereg zmian w polskim

prawie antymonopolowym mających wzmocnić krajowy system ochrony konkurencji i konsumentów. Zmiany mają na celu w szczególności: poprawę wykrywalności ograniczeń konkurencji, zwiększenie skuteczności wykrywania i karania przedsiębiorców zawierających nielegalne porozumienia, wzmocnienie pozycji słabszych uczestników rynku. Dodatkowo wprowadzono zmiany w zakresie ustalenia istnienia obowiązku zgłoszenia zamiaru koncentracji w przypadku przejęcia kontroli nad przedsiębiorcą lub nabywania części mienia innego przedsiębiorcy.

Zmiany ustawy o ochronie konkurencji i konsumenta oraz niektórych innych ustaw z dnia 5 sierpnia 2015 roku. Celem tej nowelizacji jest m.in. skuteczniejsze zwalczanie nieuczciwych praktyk rynkowych w sektorze usług finansowych polegających na oferowaniu konsumentowi produktu niedostosowanego do jego potrzeb (ang. *misselling*). Zgodnie z ustawą to Prezes UOKiK SŁOWNIK w drodze decyzji administracyjnej będzie rozstrzygał o niedozwolonym charakterze postanowienia wzorca umowy i zakazywał jego dalszego wykorzystywania. Postępowanie w tym zakresie prowadzone przez Prezesa UOKiK ma zastąpić kontrolę postanowień wzorców umów sprawowaną dotychczas przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Decyzje Prezesa UOKiK będą publikowane na stronie Urzędu, natomiast obecny charakter rejestru klauzul niedozwolonych (abuzywnych) zostanie utrzymany przez określony w ustawie czas.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw obowiązująca od dnia 1 stycznia 2015 roku wprowadziła m.in.: zmiany przepisów dotyczących niedostatecznej kapitalizacji oraz ogranicza zwolnienie dochodów uzyskiwanych z ubezpieczeń na życie mających charakter inwestycyjny - produktów strukturyzowanych. Z zakresu opodatkowania wyłączone są dochody z ubezpieczeń na życie i dożycie, dla których przy ustalaniu wartości rezerwy w dziale ubezpieczeń na życie stosowana jest stopa techniczna. Dodatkowo uproszczono metodologię ustalania dochodu do opodatkowania z inwestowania składki ubezpieczeniowej, jako różnicę między kwotą świadczenia, a składką wpłaconą do zakładu ubezpieczeń.

Ustawa z dnia 26 czerwca 2015 roku o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich zapewnia producentom owoców i warzyw dostęp do ubezpieczeń z dopłatami z budżetu państwa do składek

ubezpieczenia w przypadku stosowania przez zakłady ubezpieczeń stawek taryfowych w wysokościach wyższych niż 6% sumy ubezpieczenia upraw. Nowe przepisy uwzględniają zmiany w zasadach udzielania pomocy publicznej określone w wytycznych UE w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich w latach 2014-2020, odnoszące się do pomocy na opłacenie składek ubezpieczeniowych. Wprowadzone rozwiązanie ma zwiększyć ochronę ubezpieczeniową upraw rolnych przez wzrost liczby zawartych umów ubezpieczenia.

Ustawa z dnia 25 września 2015 roku zmieniająca ustawę z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych wprowadza przepis zgodnie z którym powództwo o odszkodowanie z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych wytacza się wyłącznie przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania albo siedziby poszkodowanego zdarzeniem powodującym szkodę albo przed sąd właściwy dla miejsca zaistnienia tego zdarzenia. Celem zmian jest ograniczenie zjawiska koncentracji spraw sądowych związanych z dochodzeniem roszczeń o odszkodowanie z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych.

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o wykonywaniu Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA obowiązuje od 1 grudnia 2015 roku. FATCA (*Foreign Account Tax Compliance Act*) SŁOWNIK to amerykańskie prawo federalne, którego celem jest przeciwdziałanie unikaniu opodatkowania zarówno przez osoby fizyczne, jak i osoby prawne zobowiązane do płacenia podatków w Stanach Zjednoczonych. Zarówno PZU Życie jak i TFI PZU wdrożyły rozwiązania proceduralne

oraz informatyczne umożliwiające realizację obowiązków wynikających z ustawy.

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw. Celem ustawy jest zwiększenie poziomu ochrony konsumentów korzystających z usług finansowych m.in. firm udzielających kredytów konsumenckich, które nie są objęte obowiązkiem uzyskania zezwolenia KNF SŁOWNIK na prowadzenie tego rodzaju działalności.

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw. Ustawa obowiązuje od 1 stycznia 2016 roku, stanowi implementację do polskiego porządku prawnego trzech dyrektyw Rady UE: 2014/48/UE z dnia 24 marca 2014 roku, 2014/86/UE z dnia 8 lipca 2014 roku oraz 205/121/UE z dnia 27 stycznia 2015 roku. Do najważniejszych należą zmiany: w zakresie dochodu uzyskiwanego ze zbycia papierów wartościowych (obowiązek podatkowy, z tytułu ich odpłatnego zbycia, powstaje od razu po dokonaniu takiej czynności), w zakresie opodatkowania dywidend tzw. „klauzula o unikaniu opodatkowania” (podatnik nie skorzysta ze zwolnienia z opodatkowania dywidend lub innych przychodów z udziału w zyskach podmiotów powiązanych, gdy czynność ta nie odzwierciedla rzeczywistości gospodarczej i której celem lub jednym z głównych celów było uniknięcie lub uchylenie się od opodatkowania), w zakresie cen transferowych (część podatników dokonujących transakcji z podmiotami powiązanimi będzie zobowiązana do przygotowania znacznie bardziej rozwiniętej dokumentacji cen transferowych), w zakresie opodatkowania odsetek (zmiany w tym zakresie mają na celu skuteczne opodatkowanie dochodów z oszczędności w formie wypłacanych transgranicznie odsetek).

Ustawa z dnia 23 lipca 2015 roku o zmianie ustawy o rachunkowości oraz niektórych innych ustaw. Nowe regulacje wprowadzą do naszego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 roku dotyczącą rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek. Ustawa obowiązuje od dnia 23 września 2015 roku, z wyjątkiem art. 1 pkt 1 oraz art. 5, które obowiązują od dnia 1 stycznia 2016 roku.

Ustawa z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych. Zgodnie z ustawą od lutego 2016 roku banki (krajowe, oddziały banków zagranicznych, oddziały instytucji kredytowych), zakłady ubezpieczeń i reasekuracji, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe oraz firmy pożyczkowe są obłożone tzw. **podatkiem od aktywów finansowych**, wynoszącym rocznie 0,44% wartości ich aktywów. W przypadku banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych wartość aktywów wolnych od podatku wynosi 4 mld zł. Dla ubezpieczycieli jest to kwota 2 mld zł, a dla firm pożyczkowych 200 mln zł. Limit aktywów powyżej których zakłady ubezpieczeń i reasekuracji będą płacić podatek dotyczy nie pojedynczej spółki, ale całej grupy kapitałowej.

Orzecznictwo sądowe i Rejestr Klauzul Niedozwolonych. Dnia 9 września 2015 roku Sąd Najwyższy (Sygn. III SZP 2/15) wydał uchwałę, w której stwierdził, że poszkodowany będący osobą fizyczną, nieprowadzącą działalności gospodarczej, dochodzący roszczeń od ubezpieczyciela z polisy OC posiadaczy pojazdów mechanicznych nie jest konsumentem w rozumieniu art. 24 w związku z art. 4 pkt 12 ustawy z dnia 17 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 22(1) kc SŁOWNIK. W uchwale III CZP 5/11 Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że „osoba poszkodowana przez ubezpieczonego (sprawcę szkody) nie może być uznana za konsumenta, gdyż nie zawiera umowy, a zgłoszenie przez nią roszczenia wobec sprawcy szkody oraz skorzystanie z actio directa wobec ubezpieczyciela nie stanowią czynności prawnej w rozumieniu art. 221 kc”.

Projektowane regulacje prawne mogące mieć istotny wpływ na działalność ubezpieczeniową i reasekuracyjną. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie dystrybucji ubezpieczeń (IDD – *Insurance Distribution Directive*). Parlament Europejski w dniu 24 listopada 2015 roku zatwierdził tekst Dyrektywy w sprawie dystrybucji ubezpieczeń

(IDD – *Insurance Distribution Directive*). Dyrektywa powinna zostać wkrótce oficjalnie przyjęta przez Radę Unii. Państwa członkowskie następnie będą miały 2 lata na wprowadzenie jej postanowień do swoich porządków prawnych. W tym czasie zostaną przygotowane akty wykonawcze przewidziane dyrektywą. Nowa dyrektywa zastąpi dotychczasową Dyrektywę 2002/92/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 grudnia 2002 roku w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego.

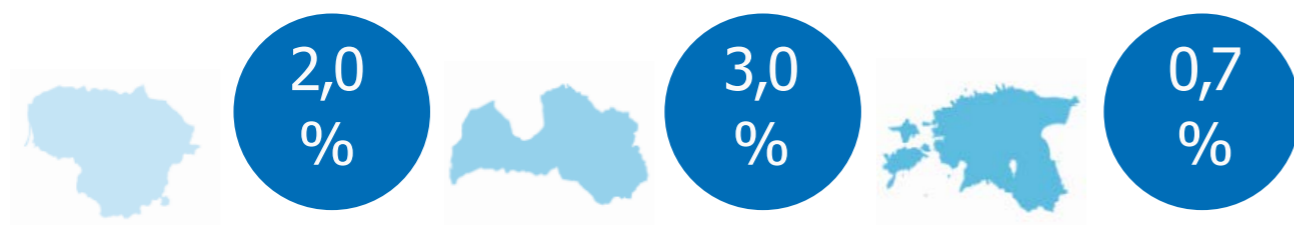
2.5 Otoczenie zewnętrzne w krajach bałtyckich i na Ukrainie

Litwa

Bank Litwy poinformował, że w porównaniu do ostatnich kilku lat tempo wzrostu gospodarczego na Litwie zmniejszyło się w 2015 roku w przybliżeniu o połowę, głównie ze względu na niekorzystny wpływ otoczenia międzynarodowego. Wzrost PKB wyniósł 2,0% r/r. Utrzymujące się niskie ceny surowców energetycznych i trwające sankcje gospodarcze nałożone na Rosję negatywnie wpływają na gospodarkę tego kraju, co pociąga za sobą konsekwencje dla krajów powiązanych z Rosją gospodarczo i finansowo. Znaczny spadek importu do Rosji wpłynął niekorzystnie na wyniki litewskich przedsiębiorstw zajmujących się transportem, magazynowaniem i handlem hurtowym w ramach działalności reeksportowej, zwłaszcza że transport towarów na Wschód stanowi znaczną część usług świadczonych przez te firmy.

Podobnie jak miało to miejsce w ostatnich latach, konsumpcja indywidualna w dalszym ciągu stanowiła podporę wzrostu gospodarczego. Rynek pracy pozostał odporny na spowolnienie rozwoju gospodarczego kraju. Zatrudnienie w przedsiębiorstwach transportowych i handlowych, czyli w podmiotach, które najbardziej ucierpiały na skutek spowolnienia gospodarczego w Rosji, utraciło swoje wcześniejsze tempo wzrostu, niemniej jednak wskaźnik ten wciąż pozostaje dodatni. W pozostałych działach gospodarki liczba miejsc pracy zwiększyła się. Z tego powodu popyt na pracę nie osłabł, co pozytywnie przełożyło się na dynamikę płac. Wraz ze wzrostem liczby wakatów w gospodarce i spadkiem bezrobocia (do 9,1%), wzrost płac, który nastąpił częściowo na skutek zwiększenia kwoty minimalnego miesięcznego wynagrodzenia, pozostał na zasadniczo niezmiennym poziomie w stosunku do roku ubiegłego, co otworzyło przed gospodarstwami domowymi możliwość zwiększenia poziomu konsumpcji.

Wzrost PKB krajów bałtyckich w 2015 roku – Litwy, Łotwy oraz Estonii

Łotwa

Pomimo trwającego kryzysu na Ukrainie i wzajemnych sankcji pomiędzy Rosją a Unią Europejską gospodarka łotewska odnotowała umiarkowany wzrost – w ujęciu rocznym dynamika wzrostu PKB wyniosła 3,0%. Głównym czynnikiem, który odpowiadał za przyspieszenie tempa wzrostu gospodarki łotewskiej, była konsumpcja krajowa. Z perspektywy wkładu poszczególnych sektorów gospodarki we wzrost PKB, najbardziej przyczyniły się do niego przedsiębiorstwa produkcyjne, handlowe, zakłady użyteczności publicznej, a także – w mniejszym stopniu – podmioty świadczące pozostałe usługi dla przedsiębiorstw. W ciągu pierwszych dziewięciu miesięcy 2015 roku eksport towarów zwiększył się o 2,0% r/r. Mimo iż warunki dla eksportu w aktualnym otoczeniu międzynarodowym są dość niekorzystne, łotewskie przedsiębiorstwa w dalszym ciągu wykazują zdolność do zwiększania wolumenu eksportu. Wzrost eksportu o dynamice wyższej od wzrostu importu przełożył się na poprawę bilansu handlowego Łotwy w pierwszych trzech kwartałach 2015 roku w porównaniu do analogicznego okresu w 2014 roku.

Inflacja pozostała na niskim poziomie i wyniosła 0,3% r/r. Warunki na rynku pracy uległy w ostatnich latach poprawie, co poskutkowało korzystnym wpływem na ogólny wzrost gospodarczy – bezrobocie systematycznie spada, zatrudnienie rośnie, a przy tym nastąpił stosunkowo szybki wzrost wynagrodzeń. Jednak w II połowie roku stopa zarejestrowanego bezrobocia wzrosła po raz pierwszy od czasu kryzysu w 2007 roku (o 0,1 p. p. do 8,3% osób aktywnych zawodowo na koniec października 2015 roku) w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego.

Estonia

W 2015 roku Estonia odnotowała niewielki wzrost gospodarczy (0,7%). Głównym czynnikiem wzrostu był wzrost sprzedaży detalicznej. Wpływ na umiarkowaną wartość wskaźnika wzrostu wywarła po części deprecjacja rubla, której skutkiem było zmniejszenie eksportu towarów i usług do Rosji.

Do wzrostu konsumpcji indywidualnej przyczynił się znaczny wzrost realnych dochodów. Znalazł on również swoje odzwierciedlenie we wzroście oszczędności gospodarstw domowych oraz zwiększeniu akcji kredytowej. Stopa bezrobocia utrzymała się na podobnym poziomie i w 2015 roku wyniosła 6,4%.

Stan deflacji utrzymuje się od 2014 roku. Zmiana wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) wyniosła -0,9% w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku. Obniżka ogólnego poziomu cen nastąpiła głównie z powodu niskich cen energii i surowców na światowych rynkach oraz jako skutek sankcji nałożonych na rynek rosyjski.

Ukraina

Od 2014 roku zarówno sytuacja polityczna jak i ekonomiczna na Ukrainie jest niestabilna. Wiąże się to z następującymi czynnikami, mającymi jednocześnie wpływ na ukraiński sektor ubezpieczeń: działania zbrojne na wschodzie Ukrainy (na terytorium obwodów donieckiego i ługańskiego), aneksja Krymu w 2014 roku, wysoka inflacja oraz silna dynamika deprecjacji waluty lokalnej (hrywna ukraińska) względem dolara i euro, załamanie popytu wewnętrznego, kłopoty w sektorze bankowym (upadek czwartego co do wielkości banku na Ukrainie – Delta Bank).

W 2015 roku wspomniane czynniki powodowały, że gospodarka ukraińska pogrążyła się w kryzysie.

W III kwartale, według danych GUS Ukrainy, spadek PKB wyniósł 7,2%. Indeks produkcji przemysłowej w 2015 roku zmniejszył się w porównaniu z poziomem produkcji przemysłowej w roku poprzednim o 13,4%. W efekcie wzrostu cen regulowanych administracyjnie i dewaluacji hrywny inflacja w grudniu 2015 roku w stosunku do grudnia 2014 roku wzrosła o 43,3%. W okresie styczeń-listopad odnotowano dodatnie saldo w handlu zagranicznym (249,5 mln USD), które wynikało ze spadku importu o 31,2% (przy jednoczesnym spadku eksportu o 30,9%). Obroty przedsiębiorstw handlu detalicznego i gastronomii na Ukrainie spadły o 20,7% w porównaniu do poziomu obrotów odnotowanych w 2014 roku.

2.6 Czynniki makroekonomiczne, które mogą mieć wpływ na działalność polskiego sektora ubezpieczeń oraz działalność Grupy PZU w 2016 roku

Polska gospodarka okazała się jak dotąd odporna na globalne zagrożenia dla wzrostu PKB, jakie zyskały na znaczeniu w II połowie 2015 roku – do których zaliczyć trzeba przede wszystkim spowolnienie gospodarcze w Chinach oraz innych głównych rynkach wschodzących i związane z tym zmniejszenie dynamiki handlu światowego. Oceniamy, że

wzrost PKB w 2016 roku może okazać się nieco tylko niższy od ubiegłorocznego, choć dane z końca 2015 roku dają nadzieję na lepszy wynik.

Czynniki określające popyt krajowy – kluczowy silnik wzrostu PKB wobec zagrożeń zewnętrznych – powinny w 2016 roku kształtować się nadal pomyślnie. Przedsiębiorstwa w II połowie 2015 roku zintensyfikowały zatrudnianie pracowników – choć zwłaszcza pod koniec roku mogło to wiązać się z oskładkowaniem umów-zleceń z początkiem 2016 roku. Realne dochody gospodarstw domowych rosną w solidnym, stabilnym tempie. Systematycznie maleje stopa bezrobocia i poprawia się pozycja negocjacyjna pracowników wobec pracodawców. Oczekujemy zatem przyspieszenia tempa nominalnego wzrostu wynagrodzeń w gospodarce – pomimo nadal niskiej inflacji, która sprzyja łagodzeniu presji na wzrost płac. W warunkach bardzo niskiej inflacji zbliżonej zapewne średniorocznie do zera w 2016 roku, niskich stóp procentowych oraz wzrostu transferów socjalnych (program 500+), szacujemy, że dynamika konsumpcji może zbliżyć się do ok. 4,0%.

W 2016 roku powinno utrzymać się także solidne tempo wzrostu inwestycji – choć niższe w stosunku do 2015 roku. Stopień wykorzystania mocy wytwórczych jest stosunkowo wysoki, a dobra sytuacja finansowa przedsiębiorstw i niskie stopy procentowe będą ułatwiać finansowanie inwestycji. Ponadto inwestycje mieszkaniowe powinny nadal stosunkowo szybko rosnąć. Czynnikiem ograniczającym popyt inwestycyjny może natomiast okazać się sygnalizowany przez przedsiębiorstwa wzrost niepewności dotyczącej m.in. prognoz popytu. Poza tym cykl wzrostu inwestycji w przedsiębiorstwach będzie w przyszłym roku już dość zaawansowany. Nie wiadomo przy tym jakie skutki dla kredytowania gospodarki będzie mieć wprowadzenie podatku bankowego. Oczekujemy wzrostu inwestycji infrastrukturalnych w ciągu roku, choć finansowanie z perspektywy finansowej UE na lata 2007-2013 dobiega końca, a projekty z nowej dopiero będą wchodzić w fazę realizacji.

Wydaje się, że uwarunkowania makroekonomiczne dla sprzedaży ubezpieczeń oferowanych gospodarstwom domowym mogą być nieco lepsze niż w 2015 roku wobec wzrostu realnych dochodów, poprawiającej się sytuacji na rynku pracy oraz wzrostu ich oszczędności. Uwarunkowania sprzedaży ubezpieczeń korporacyjnych – implikowane przez

wzrost PKB i sytuację finansową przedsiębiorstw, mogą być zbliżone do ubiegłorocznych.

Zagrożenia dla wzrostu gospodarczego w Polsce związane są obecnie przede wszystkim z sytuacją zewnętrzną – zwłaszcza ze spowolnieniem dynamiki PKB głównych rynków wschodzących, w tym Chin. Rosną także obawy, że w tych warunkach spadek cen surowców i zacieśnianie polityki pieniężnej w USA mogą prowadzić do kryzysu finansowego w krajach rozwijających się, których firmy ochoczo powiększały w ostatnich latach swoje dolarowe zadłużenie. Niepewność związana jest także z sytuacją w Grecji, na Ukrainie, z kryzysem migracyjnym w Europie czy z aktywnością ISIS (Państwo Islamskie). Na razie zarówno w USA, jak i w strefie euro – w tym na najważniejszym dla Polski rynku niemieckim – nie widać poważniejszych oznak wpływu problemów gospodarek wschodzących na wzrost gospodarczy. Oczekujemy, że w strefie euro w 2016 roku wzrost PKB będzie co najmniej zbliżony do ubiegłorocznego. Gdyby jednak doszło do kryzysu na rynkach wschodzących, trzeba liczyć się z wolniejszym wzrostem PKB także w Polsce.

W 2016 roku – w związku z wymienionymi wyżej zagrożeniami i stosunkowo wysokim poziomem awersji do ryzyka – spodziewamy się także utrzymywania wysokiej zmienności cen na światowych (a tym samym polskich) rynkach finansowych. Może to wpływać negatywnie na dochody z lokat. Ewentualne utrzymywanie się słabości złotego może zwiększać koszty związane z ubezpieczeniami komunikacyjnymi poprzez wzrost cen części zamiennych do pojazdów.

Spadek cen ropy naftowej na przełomie 2015 i 2016 roku przełożył się na silne obniżenie cen paliw w Polsce. W efekcie, zakładając nawet inflacyjne skutki osłabienia złotego, efekt wprowadzenia podatków sektorowych i wzrost cen żywności, średnioroczna inflacja w 2016 roku może być tylko nieznacznie wyższa od zera. Niskie ceny paliw mogą przełożyć się na wzrost szkodowości ubezpieczeń komunikacyjnych. Prognozujemy, że nowa Rada Polityki Pieniężnej utrzyma w przyszłym roku stopy NBP bez zmian, choć ze względu na utrzymanie się niskiej inflacji i prawdopodobne poluzowanie polityki pieniężnej przez EBC wzrosło ostatnio prawdopodobieństwo ich obniżenia. Stopy procentowe pozostaną jednak niskie, co nadal będzie kreować problem z osiągnięciem gwarantowanych stóp zwrotu w ubezpieczeniach na życie.

Prognozy dla polskiej gospodarki	2016*	2015	2014	2013	2012
Realny wzrost PKB w % (r/r)	3,5	3,6	3,3	1,3	1,6
Wzrost konsumpcji indywidualnej w % (r/r)	3,8	3,1	2,6	0,2	0,8
Wzrost nakładów brutto na środki trwałe w % (r/r)	4,9	6,1	9,8	(1,1)	(1,8)
Wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w % (r/r, koniec roku)	1,1	(0,5)	(1,0)	0,7	2,4
Wzrost płac nominalnych w gospodarce narodowej w % (r/r)	4,5	3,2	3,2	3,7	3,7
Stopa bezrobocia w % (koniec roku)	9,0	9,8	11,4	13,4	13,4
Stopa bazowa NBP w % (koniec roku)	1,50	1,50	2,00	2,50	4,25
Kurs EUR/PLN średnioroczny	4,35	4,18	4,19	4,20	4,19
Kurs USD/PLN średnioroczny	3,98	3,77	3,16	3,16	3,26

* Prognoza z dnia 29 lutego 2016 roku
Źródło: Biuro Analiz Makroekonomicznych PZU

03

Działalność Grupy PZU

Wzmacniamy pozycję lidera polskich ubezpieczeń oraz rozwijamy się na rynku międzynarodowym poprzez nabycia spółek oraz wprowadzanie innowacji produktowych i procesowych.

Pomnażamy majątek osób, które oszczędzają w największym w Polsce towarzystwie funduszy inwestycyjnych, a także zwiększamy swoją obecność na rynku usług medycznych.

Poznajmy się bliżej

Działamy w kilku krajach. Łączy nas jedno – zapewniamy spokój:

- w Estonii **Tagame Sinu meelerahu**
- na Litwie **Mes suteikiame ramybę**
- na Łotwie **Mēs nodrošinām sirdsmieru**
- na Ukrainie **Даруємо спокій**

W rozdziale:

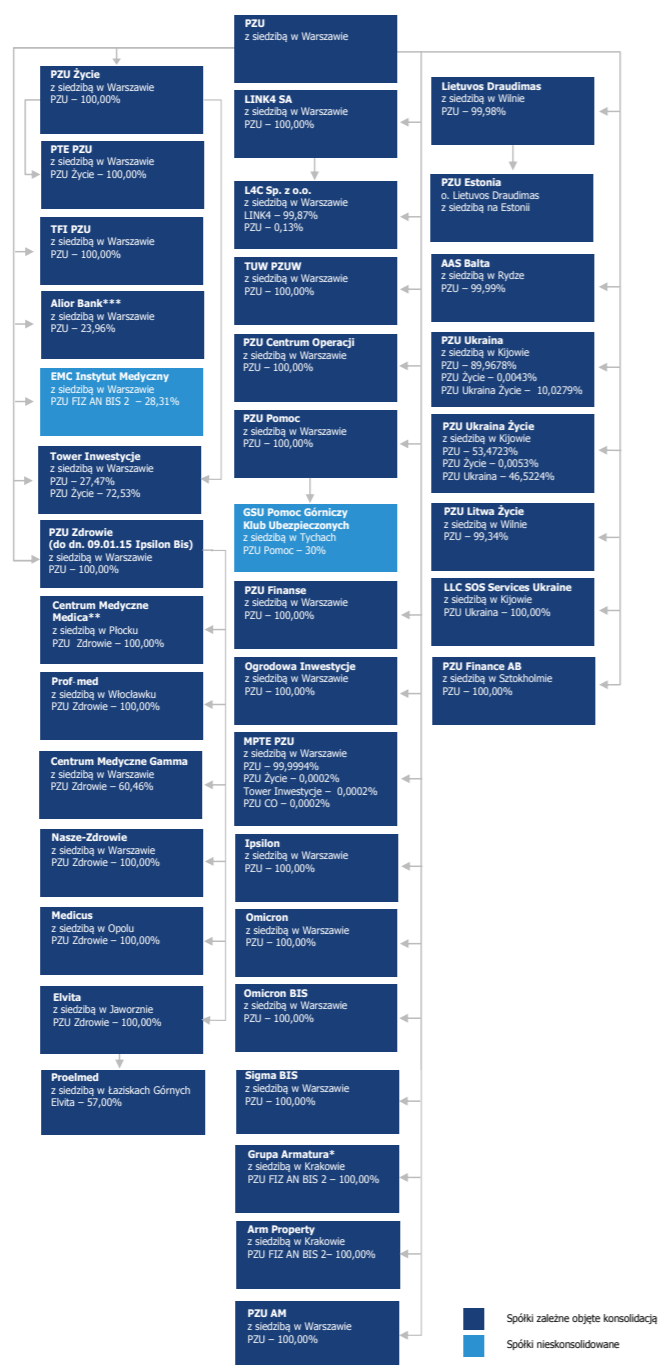
1. Struktura Grupy Kapitałowej PZU
2. PZU, Link4 i TUW PZUW – działalność na polskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych
3. PZU Życie – działalność na rynku ubezpieczeń na życie w Polsce
4. PTE PZU – działalność na rynku funduszy emerytalnych
5. TFI PZU – działalność na rynku funduszy inwestycyjnych
6. Działalność za granicą
7. PZU Zdrowie – działalność na rynku usług medycznych
8. Alior Bank - działalność bankowa
9. Pozostałe obszary działalności

3.1 Struktura Grupy Kapitałowej PZU

Grupa PZU prowadzi różnorodną działalność w dziedzinie ubezpieczeń i finansów. Spółki Grupy PZU w szczególności

oferują usługi w zakresie ubezpieczeń na życie, pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych, ubezpieczeń zdrowotnych oraz zarządzają aktywami klientów w ramach otwartego funduszu emerytalnego i funduszy inwestycyjnych.

Struktura Grupy Kapitałowej PZU (stan na 31 grudnia 2015 roku)

*w skład Grupy Armatura wchodzi następujące spółki: Armatura Kraków SA, Armatoora SA, Armatura Tower sp. z o.o. (jednostka współzależna), Aquaform SA, Aquaform Badprodukte GmbH, Aquaform Ukraine TOW, Aquaform Romania SRL, Morehome.pl sp. z o.o.
 **w skład Grupy Centrum Medyczne Medica wchodzi następujące spółki: Centrum Medyczne Medica Sp. z o.o., Sanatorium Uzdrowskowie „Krynstynka” Sp. z o.o. i Rezo-Medica sp. z o.o.
 *** w skład Grupy Alior Banku wchodzi następujące spółki: Alior Bank SA, Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o., Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Money Makers SA, New Commerce Services sp. z o.o.
 Struktura nie zawiera funduszy inwestycyjnych

PZU – jako jednostka dominująca – poprzez pełnienie funkcji kontrolnych w organach nadzoru spółek podejmuje kluczowe decyzje dotyczące zarówno zakresu działalności, jak i finansów podmiotów tworzących Grupę. Dzięki specjalizacji wybranych spółek oraz wykorzystaniu Podatkowej Grupy Kapitałowej spółki wzajemnie świadczą usługi zarówno na warunkach rynkowych jak i w oparciu o wewnętrzny model alokacji kosztów (w ramach PGK).

W 2015 roku oraz do daty wydania niniejszego sprawozdania zaszły następujące zmiany w strukturze Grupy Kapitałowej PZU:

- Dnia 3 listopada 2015 roku KNF wydała zgodę na utworzenie Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych, pod nazwą Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych (TUW PZUW). PZU, Link4 oraz PZUW ROZ. 3.2
- Zgodnie z umową zawartą dnia 2 lutego 2015 roku Grupa PZU sprzedała 99,879% akcji w kapitale zakładowym PZU Litwa norweskiemu ubezpieczycielowi Gjensidige Forsikring ASA. Zamknięcie transakcji nastąpiło 30 września 2015 roku, ostateczna kwota sprzedaży wyniosła 66 mln euro. Cena będzie korygowana o cztery płatności dokonywane w okresach 6-miesięcznych, każdorazowo w wysokości 1,5% kwoty nadwyżki kapitałowej obliczanej jako różnica pomiędzy faktycznymi kapitałami własnymi PZU Litwa ustalonymi zgodnie z wymogami Banku Litwy oraz wymaganymi kapitałami PZU Litwa wliczonymi zgodnie z przepisami prawa oraz nabyto regulacjami wiążącymi PZU Litwa. Sprzedaż PZU Litwa była warunkiem koniecznym przejścia Lietuvos Draudimas;
- PZU Zdrowie nabyła udziały spółek medycznych: Nasze Zdrowie (w 2015), Medicus w Opolu (w 2015), CM Gamma (w 2015) oraz CM Cordis (w 2016), dodatkowo CM

Medica kupiła REZO-MEDICA (w 2015). PZU ZDROWIE – DZIAŁALNOŚĆ NA RYNKU USŁUG MEDYCZNYCH ROZ. 3.7

- w ramach inwestycji kapitałowej 30 maja 2015 roku podpisano przedwstępną umowę kupna akcji Alior Banku, stanowiących 25,19% kapitału zakładowego Banku. ALIOR BANK – DZIAŁALNOŚĆ BANKOWA ROZ. 3.8;
- na podstawie umowy podpisanej 15 stycznia 2015 roku spółki Armatura Kraków SA i Armatoora SA (Kupujący) jednostki zależne od PZU – nabyły od Saniku SA oraz Shower Star B.V. (Sprzedawcy) udziały w spółce Aquaform SA. POZOSTAŁE OBSZARY DZIAŁALNOŚCI ROZ. 3.9

3.2 PZU, Link4 oraz TUW PZUW – działalność na polskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych

Sytuacja na rynku

Rynek ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w Polsce liczony składką przypisaną brutto w pierwszych trzech kwartałach ostatnich 5 lat rósł średniorocznie o 3,6%. W okresie trzech kwartałów 2015 roku rynek ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych liczony składką przypisaną brutto wzrósł łącznie o 471,5 mln zł (+2,4%). Największy wpływ na wyższy poziom składki miał wzrost sprzedaży ubezpieczeń następstw wypadków i choroby (o 257,9 mln zł, +17,6% w porównaniu rok do roku, z czego 154,2 mln zł dotyczy działalności bezpośredniej) oraz ubezpieczeń AC komunikacyjnych (o 180,5 mln zł, +4,6%, z czego 109,4 mln zł dotyczy działalności bezpośredniej) głównie jako efekt wzrostu średniej składki.

20,1
mld zł

składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych po trzecim kwartale 2015

0,4
mld zł

wynik techniczny rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych po trzecim kwartale 2015

0,9
mld zł

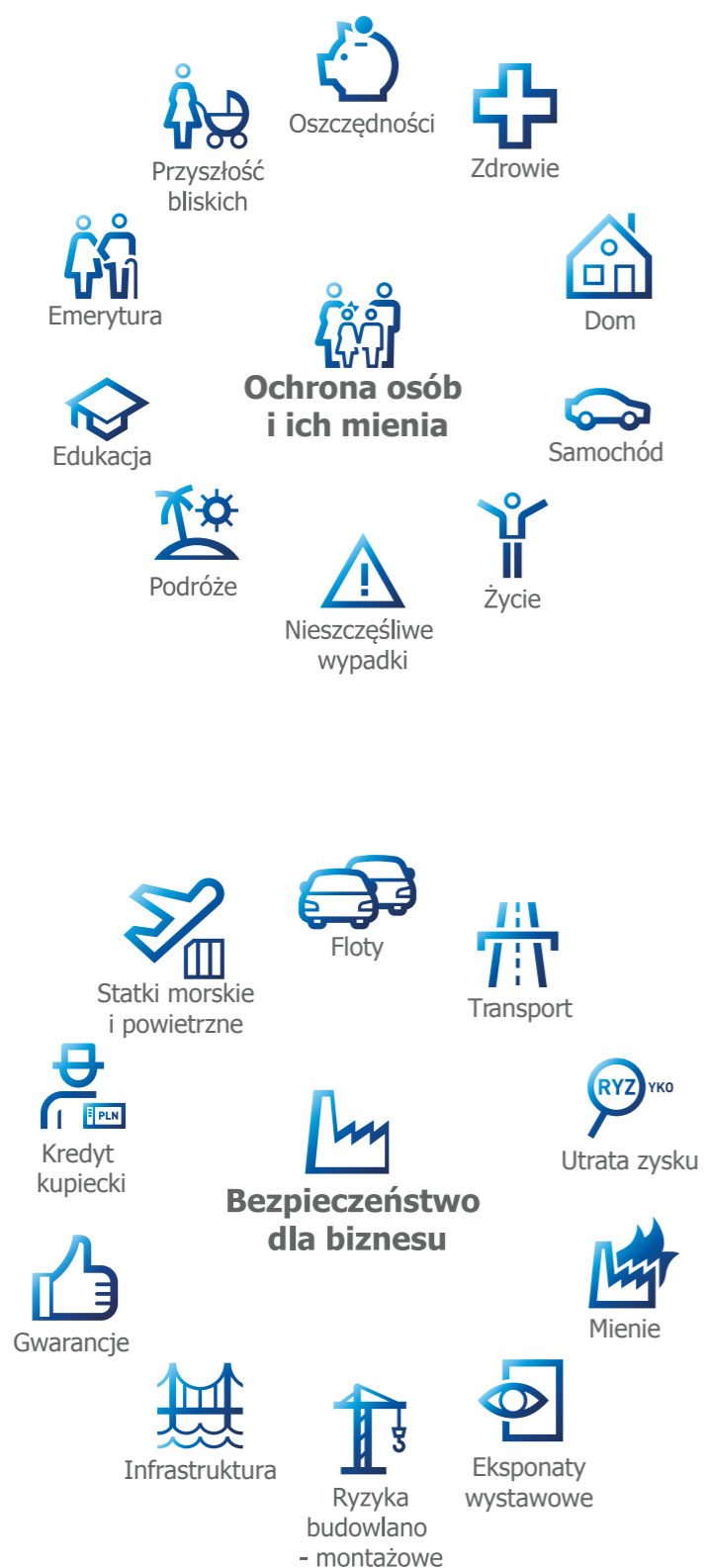
wynik netto rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych (bez dywidendy PZU Życie) po trzecim kwartale 2015

75,5
mld zł

wartość aktywów zakładów ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych na koniec trzeciego kwartału 2015

Naszym klientom zapewniamy spokój i bezpieczeństwo finansowe

Odpowiadamy na potrzeby klientów

Wdrażamy nowoczesne kanały informacji i sprzedaży

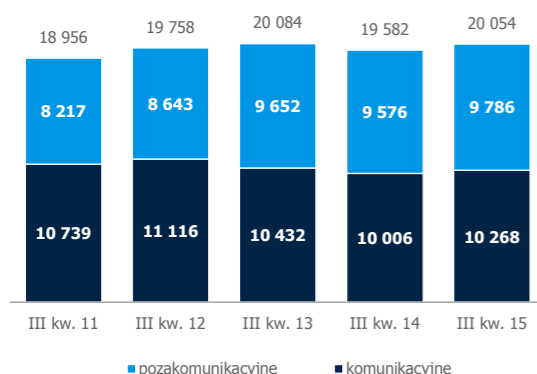

- Agenci
- Odziały własne
- Internet
- Telefon
- Multiagencje
- Brokerzy
- Partnerzy strategiczni
- Banki

KLIENCI	PRACOWNICY	DYSTRYBUCJA
~16 mln Klientów w Polsce +7 p.p. - wskaźnik NPS Klienta Detalicznego względem konkurencji +3 p.p. - wskaźnik NPS wśród klientów Link4 względem konkurentów na rynku direct	16,8 tys. pracowników w tym: 12,5 tys. w spółkach ubezpieczeniowych (11 tys. PZU i PZU Życie, 1,5 tys. w Krajach Bałtyckich i na Ukrainie) 91% zadowolonych ze swojej pracy	Polska 9 079 agentów wyłącznych 414 placówek Kraje Bałtyckie 1 071 agentów

Składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w Polsce (w mln zł)

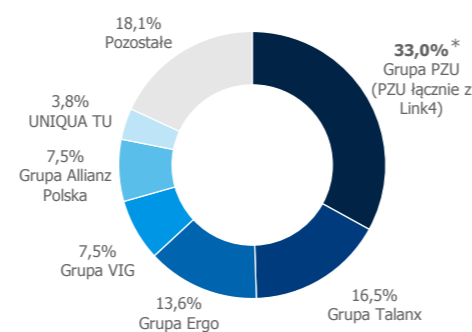

Źródło: KNF (www.knf.gov.pl). Biuletyn Kwartalny. Rynek ubezpieczeń 3/2015, Rynek ubezpieczeń 3/2014, Rynek ubezpieczeń 3/2013, Rynek ubezpieczeń 3/2012, Rynek ubezpieczeń 3/2011.

Ponadto wzrost sprzedaży odnotowano w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej (o 134,7 mln zł, +8,9%, z czego 78,7 mln zł dotyczy działalności bezpośredniej) oraz ubezpieczeń od ognia i innych szkód rzeczowych (o 107,5 mln zł, +2,5%, w tym wzrost na działalności pośredniej o 166,0 mln zł).

Spadek składki najbardziej widoczny był w ubezpieczeniach różnych strat finansowych (spadek o 278,0 mln zł, -29,5%, z czego 323,1 mln zł dotyczy działalności bezpośredniej), ubezpieczeniach kredytu i gwarancji (spadek o 100,0 mln zł, -15,0%, z czego 96,0 mln zł dotyczy działalności bezpośredniej) oraz ubezpieczeniach morskich, lotniczych i transportowych (spadek o 63,9 mln zł, -22,0%, z czego 53,7 mln zł dotyczy działalności bezpośredniej).

Zakłady ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych - udział w składce przypisanej brutto za 3 kwartały 2015 roku (w %)

Grupy kapitałowe: Allianz – Allianz, Euler Hermes; Ergo Hestia – Ergo Hestia, MTU; Talanx-Warta, Europa, HDI; VIG – Compensa, Benefia, Inter-Risk; Źródło: KNF Biuletyn Kwartalny. Rynek ubezpieczeń 3/2015

* Udział Grupy PZU liczony z uwzględnieniem reasekuracji czynnej PZU wobec Link4

Cały rynek ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w okresie trzech kwartałów 2015 roku wypracował wynik netto na poziomie 2,0 mld zł (spadek o 34,2% w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego). Bez uwzględnienia dywidendy od PZU Życie zysk netto rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych zmniejszył się o 0,76 mld zł (-45,6%). Wynik techniczny rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych, po trzech kwartałach 2015 roku zmniejszył się o 623,5 mln zł, tj. o 60,2% do poziomu 411,6 mln zł. Największy wpływ na zmianę miał spadek wyniku technicznego w ubezpieczeniach OC komunikacyjnych (-446,9 mln zł) jako efekt trwającej wojny cenowej.

Rynek ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych - składka przypisana brutto (w mln zł)

	1 stycznia - 30 września 2015			1 stycznia - 30 września 2014		
	PZU*	Rynek	Rynek bez PZU	PZU	Rynek	Rynek bez PZU
AC	1 642	4 098	2 457	1 492	3 918	2 426
OC komunikacyjne	2 320	6 169	3 849	1 979	6 088	4 109
Inne produkty	2 663	9 786	7 123	2 684	9 576	6 892
RAZEM	6 625	20 054	13 429	6 155	19 582	13 427

Źródło: KNF (www.knf.gov.pl). Biuletyn Kwartalny. Rynek ubezpieczeń 3/2015, Rynek ubezpieczeń 3/2014, dane PZU * zawiera Link4, który kontrybuował do wyniku Grupy od momentu przejścia tj. 15 września 2014 roku

Niską rentowność ubezpieczeń komunikacyjnych w okresie trzech kwartałów 2015 roku można porównywać do najniższych wyników z 2010 roku.

Spadek wyniku technicznego w grupie ubezpieczeń OC komunikacyjnych to przede wszystkim efekt niższej składki zarobionej (-319,2 mln zł, tj. -5,8%) oraz wyższych odszkodowań i świadczeń (+88,8 mln zł, tj. +2,0%), natomiast pogorszenie wyniku w grupie AC komunikacyjnych to efekt przede wszystkim wyższego poziomu odszkodowań i świadczeń (+289,2 mln zł, tj. +11,4%) oraz kosztów działalności ubezpieczeniowej (+45,5 mln zł, tj. +4,7%).

Jednocześnie spadek rentowności zanotowano w grupie ubezpieczeń szkód powodowanych żywiołami (-65,2 mln zł na działalności bezpośredniej) oraz casco statków żegluga morskiej i śródlądowej (-25,8 mln zł na działalności bezpośredniej).

Wartość lokat zakładów ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych na koniec III kwartału 2015 roku (bez uwzględnienia lokat w jednostkach podporządkowanych) wyniosła 51,1 mld zł i wzrosła w porównaniu do końca 2014 roku o 1,0%. Papiery wartościowe emitowane, poręczone lub gwarantowane przez Skarb Państwa i jednostki samorządu terytorialnego stanowiły 49,8% ww. portfela lokat.

Zakłady ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych łącznie oszacowały wartość rezerw techniczno – ubezpieczeniowych netto na poziomie 41,0 mld zł, co stanowiło wzrost o 2,9% względem końca 2014 roku.

Działalność PZU

W ramach Grupy PZU działalność na rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w Polsce prowadzi podmiot dominujący Grupy, tj. PZU. Ponadto produkty majątkowe i pozostałe osobowe oferowane są przez Link4, a od listopada 2015 roku również przez Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych (TUW PZUW).

Na przestrzeni ostatnich lat PZU kontrolował około 1/3 rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. Po trzech kwartałach 2015 roku PZU posiadał 31,2%¹ udział w rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wobec 31,4% po trzech kwartałach 2014 roku.

PZU zajmował mocną pozycję rynkową w grupie ubezpieczeń komunikacyjnych (z udziałem na poziomie 35,6%¹). Przy czym w zakresie AC komunikacyjnego udział ten wynosił 38,4%¹, natomiast dla OC komunikacyjnego 33,8%¹.

Po trzech kwartałach 2015 roku udział wyniku technicznego PZU w wyniku technicznym rynku wyniósł 110,2%, co przy udziale rynkowym 31,2% potwierdza wysoką rentowność ubezpieczeń PZU.

PZU oferuje szeroki zakres produktów majątkowych i pozostałych osobowych we wszystkich grupach ubezpieczeń. Na koniec 2015 roku oferta PZU obejmowała ponad 200 produktów ubezpieczeniowych. Ubezpieczenia komunikacyjne stanowią największą grupę produktów oferowanych przez PZU, zarówno pod względem liczby umów ubezpieczeń, jak również składki przypisanej brutto.

¹ Udział PZU liczony z uwzględnieniem reasekuracji czynnej PZU wobec Link4

Rynek ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych - wynik techniczny (w mln zł)

Wyniki techniczne	1 stycznia - 30 września 2015			1 stycznia - 30 września 2014		
	PZU*	Rynek	Rynek bez PZU	PZU	Rynek	Rynek bez PZU
AC	18	(56)	(74)	164	253	88
OC komunikacyjne	(157)	(597)	(439)	107	(150)	(257)
Inne produkty	553	1 064	510	434	932	498
RAZEM	414	412	(3)	706	1 035	329

Źródło: KNF (www.knf.gov.pl). Biuletyn Kwartalny. Rynek ubezpieczeń 3/2015, Rynek ubezpieczeń 3/2014, dane PZU * zawiera Link4, który kontrybuował do wyniku Grupy od momentu przejścia tj. 15 września 2014 roku

W zmieniających się warunkach oraz w obliczu nowych potrzeb i zainteresowań klientów PZU wdrożył w 2015 roku do oferty ubezpieczeniowej nowe rozwiązania.

W zakresie ubezpieczeń masowych:

- wprowadzono do oferty PZU Auto Ochrona Prawna (PAOP), w ramach którego PZU organizuje lub pokrywa koszty ochrony interesów prawnych ubezpieczonego oraz jego najbliższej rodziny. PAOP zapewnia poradę prawnika, reprezentację adwokata lub radcy prawnego, pokrycie kosztów sądowych w sprawach związanych z posiadaniem, w tym ruchem lub użytkowaniem pojazdu. Ubezpieczenie występuje w dwóch wariantach: Komfort i Super;
- w ubezpieczeniu mieszkaniowym PZU Dom uatrakcyjniono ofertę poprzez wprowadzenie dodatkowego ubezpieczenia Ochrony Prawnej. Dzięki nowemu rozwiązaniu, klienci uzyskali realną pomoc prawną dla siebie oraz swoich bliskich w razie gdy najemca mieszkania nie chce zapłacić czynszu, ekipa remontowa nie wywiązała się z umowy, sprzedawca nie dostarczył towaru zakupionego przez internet oraz w wielu innych przypadkach. Ubezpieczenie, podobnie jak w przypadku produktu Auto, występuje w dwóch wariantach: Komfort i Super.

Rok 2015 w Pionie Klienta Korporacyjnego był pierwszym rokiem funkcjonowania nowego podejścia do sprzedaży i zarządzania, co związane jest ze strategicznym projektem zmiany modelu sprzedaży korporacyjnej. Wdrożenie nowych rozwiązań ma przełożyć się na rozwój biznesu korporacyjnego w kluczowych obszarach.

W segmencie klienta korporacyjnego wprowadzono nowy produkt - gwarancja zapłaty ceny za akcje nabywane w wyniku wezwania – oferta kierowana jest głównie do podmiotów o silnej pozycji finansowej i rynkowej. Pierwsza gwarancja

w ramach tego produktu została udzielona na kwotę 700 mln zł.

W zakresie ubezpieczeń finansowych dedykowanych klientom korporacyjnym, PZU brał udział w dużych projektach modernizacyjnych w Polsce, m.in. w energetyce i infrastrukturze poprzez wydanie gwarancji zabezpieczających. Uruchomiono platformę do obsługi ubezpieczenia wierzycielności pieniężnych - PZU Gepard. Platforma przeznaczona jest dla firm z segmentu korporacyjnego oraz małych i średnich przedsiębiorstw korzystających w PZU z ubezpieczenia wierzycielności pieniężnych.

W zakresie ubezpieczeń ochronnych majątkowych w 2015 roku Grupa PZU współpracowała z 8 bankami oraz z 6 partnerami strategicznymi. Kontrahenci Grupy PZU są liderami w swoich branżach oraz posiadają bazy klientów o dużym potencjale dającym możliwość rozbudowania oferty o kolejne produkty w ramach *bancassurance* i partnerstwa strategicznego:

- w obszarze partnerstwa strategicznego współpraca dotyczyła przede wszystkim firm z branży telekomunikacyjnej i energetycznej, za pośrednictwem których oferowano ubezpieczenia sprzętu elektronicznego oraz usługi *assistance*;
- sprzedaż w ramach kanału *bancassurance* w zakresie ochronnych ubezpieczeń majątkowych obejmowała głównie ubezpieczenia budynków, budowli i lokali mieszkalnych oraz ubezpieczenia dedykowane do kart płatniczych.

W 2015 roku PZU zgromadził składkę przypisaną brutto w wysokości 8 858,0 mln zł, czyli o 7,2% wyższą niż w poprzednim roku. Jednocześnie, struktura sprzedaży uległa nieznacznym zmianom:

- wartość ubezpieczeń OC komunikacyjnych wyniosła 2 824,4 mln zł i była o 6,6% wyższa niż w poprzednim

roku. Stanowiły one 31,9% całości portfela, a ich udział zmniejszył się w porównaniu do 2014 roku o 0,2 p.p. Wzrost sprzedaży wynikał przede wszystkim z zawarcia umów reasekuracji czynnej ze spółkami zależnymi Grupy, w tym z nowo nabytymi spółkami w krajach bałtyckich oraz Link4;

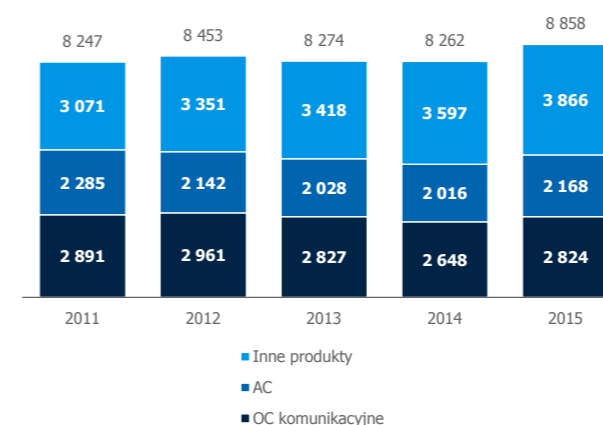
- z tytułu ubezpieczeń AC, PZU zebrał 2 167,7 mln zł składek, czyli o 7,5% więcej niż w poprzednim roku. Udział ubezpieczeń AC w całości portfela pozostał na zbliżonym poziomie jak w roku poprzednim, tj. 24,5%;
- udział składki brutto z tytułu ubezpieczeń pozakomunikacyjnych w całości składki wyniósł 43,6% (wobec 43,5% w 2014 roku). Wartość przypisu brutto wzrosła o 7,5% r/r do poziomu 3 865,9 mln zł.

W 2015 roku PZU wypłacił odszkodowania i świadczenia brutto w wysokości 5 135,2 mln zł, czyli o 16,0% więcej niż w poprzednim roku.

Dodatkowo, na porównywalność wyników r/r miało wpływ rozpoznanie w wyniku roku ubiegłego dowiązania rezerwy IBNR na poczet roszczeń o zadośćuczynienie do szkód sprzed 2008 roku.

W 2015 roku PZU wypracował zysk netto w wysokości 2 248,5 mln zł, z czego z tytułu dywidendy od PZU Życie 1 690,2 mln zł.

Składka przypisana brutto PZU (w mln zł)

Działalność Link4

W ramach realizacji strategii rozwoju Grupy PZU, zakładającej wzmocnienie pozycji PZU w Polsce jak i ekspansję międzynarodową, dnia 17 kwietnia 2014 roku PZU podpisał umowę nabycia akcji Link4. Zamknięcie transakcji nabycia Link4 nastąpiło 15 września 2014 roku, a ostateczne rozliczenie 11 marca 2015 roku. PZU, jako nabywca, zapłacił łączną cenę 91,8 mln euro.

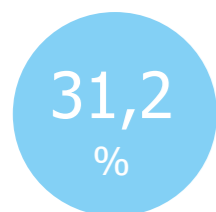
Link4 jest liderem na polskim rynku ubezpieczeń direct oferującym szeroki zakres ubezpieczeniowych produktów majątkowych i osobowych, w tym ubezpieczenia komunikacyjne, majątkowe, osobowe oraz ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej.

Ubezpieczenia komunikacyjne stanowią najistotniejszą grupę produktów oferowanych przez Link4, zarówno pod względem liczby obowiązujących umów ubezpieczenia, jak również udziału składki w łącznej wartości składki przypisanej brutto.

W 2015 roku Link4 dokonał w ofercie produktowej wielu zmian mających na celu dostosowanie oferty do zmieniających się potrzeb i trendów obserwowanych na rynku. Link4 jest spółką, która stawia na innowacyjne rozwiązania. Poniżej przedstawiono kilka inicjatyw 2015 roku:

- wprowadzono rozwiązania promujące bezpieczną jazdę oraz ecodriving dla klientów indywidualnych oraz mini flot. Spółka rozpoczęła współpracę z firmą oferującą system nawigacji GPS w telefonach komórkowych dodając do zakupionej polisy (w okresie objętym promocją) roczną licencję na nawigację i zawartą w niej sekcję „Bezpieczna jazda z Link4”. Założeniem projektu jest możliwość oferowania w przyszłości niższych cen polis przy bezpiecznej jeździe;
- stworzono nowy produkt ubezpieczenia płatności internetowych, który zostanie wykorzystany w testach zaplanowanych na I kwartał 2016 roku. Spółka będzie realizować ten projekt z innowacyjną platformą internetową wspierającą sprzedaż online. Dla tego celu spółka stworzyła nową markę Link4Pay;
- spółka wprowadziła również obrazkowe OWU, które ma na celu łatwiejsze zrozumienie zapisów. Dokument jest do pobrania ze strony www.link4.pl.

W przypadku ubezpieczeń klientów biznesowych w 2015 roku podjęto strategiczną decyzję o zaprzestaniu sprzedaży ubezpieczeń oferowanych klientom korporacyjnym. Biorąc pod uwagę znacznie większe doświadczenie w kwotowaniu oraz

udział PZU w rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych po trzecim kwartale 2015

udział Link4 w rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych po trzecim kwartale 2015

udział Grupy PZU w wyniku technicznym rynku po trzecim kwartale 2015

średni czas likwidacji szkód w PZU

wysokość kapitału regulacyjnego, ubezpieczenia dla klientów korporacyjnych będą oferowane w ramach marki PZU.

W 2015 roku Link4 zgromadził składkę przypisaną brutto w wysokości 493,2 mln zł, z czego większość stanowią ubezpieczenia komunikacyjne, odpowiednio:

- wartość OC ubezpieczeń komunikacyjnych wyniosła 320,9 mln zł co stanowi 65,1% całości portfela;
- składka z ubezpieczenia AC wyniosła 95,8 mln zł co stanowi 19,4% całości portfela ubezpieczeń.

Działalność TUV PZUW

Dnia 30 listopada 2015 roku PZU uzyskał zgodę KNF na utworzenie Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych, pod nazwą Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych (TUV PZUW). Szpitale współpracujące w ramach modelu TUV, zyskują możliwość rozpraszania ryzyka w ramach związków wzajemności dostosowanych do specyfiki danej grupy podmiotów medycznych i obniżenia dzięki temu kosztów składki ubezpieczeniowej. PZU działając w PZUW jako członek założyciel udzielać będzie szpitalom – uczestnikom TUV - wsparcia w aktywnym zarządzaniu ryzykiem i wypracowywaniu rekomendacji dotyczących ograniczania ponoszonego ryzyka, m.in. poprzez rozbudowaną współpracę w ramach Medycznej Oceny Ryzyka (MOR).

Czynniki, w tym zagrożenia i ryzyka, które będą miały wpływ na działalność sektora ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w 2016 roku
Obok zdarzeń o charakterze losowym (takich jak: powódzie, susza oraz przymrozki wiosenne), do głównych czynników, które wpływać mogą na sytuację sektora ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w 2016 roku należy zaliczyć:

- możliwe spowolnienie wzrostu gospodarczego w Polsce w wyniku pogarszających się uwarunkowań zewnętrznych.

W konsekwencji gorsza kondycja finansowa gospodarstw domowych może wpłynąć na spadek sprzedaży polis komunikacyjnych (na skutek niższej sprzedaży nowych samochodów), niższej sprzedaży kredytów hipotecznych i związanych z nią ubezpieczeń kredytobiorców oraz zmniejszonego popytu na inne ubezpieczenia majątkowe. Gorsza sytuacja finansowa firm może wpłynąć na wzrost ryzyka kredytowego i zwiększenie szkodowości portfela ubezpieczeń finansowych;

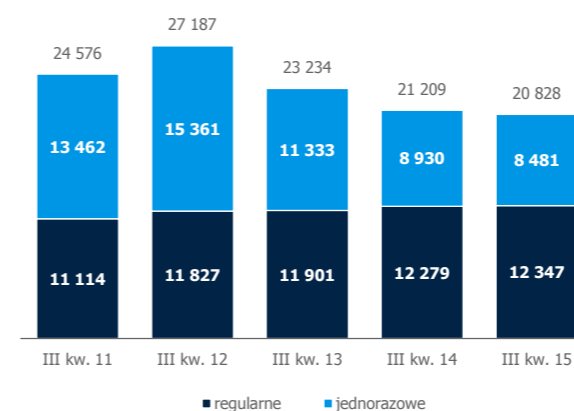
- ograniczenie rozwoju akcji kredytów hipotecznych na skutek wprowadzenia podatku od aktywów oraz zaostrzonych wymogów Rekomendacji S SŁOWNIK dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie;
- orzecznictwo Sądów Najwyższych w zakresie wysokości wypłat zadośćuczynień pieniężnych z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych dla osób najbliższych za krzywdę wynikającą z naruszenia jej dobra osobistego, nawet gdy szkoda miała miejsce przed 3 sierpnia 2008 roku;
- możliwy wzrost kosztów likwidacji szkód w związku z wprowadzeniem dalszych wytycznych KNF dotyczących likwidacji szkód;
- wzrost cen części zamiennych wpływających na koszty likwidacji szkód na skutek kolejnych spadków wartości złotego polskiego wobec euro;
- wprowadzenie wymogów Wypłacalność II od stycznia 2016 roku, które opierają się na ocenie ryzyka, może wpłynąć na zmianę modelu funkcjonowania wybranych obszarów zakładów ubezpieczeń na rynku (np. polityka taryfowa);
- pojawienie się kolejnych regulacji bądź obciążeń finansowych ZU – m.in. możliwe przywrócenie „podatku Religi” (obowiązkowej opłaty na rzecz NFZ od każdej polisy OC komunikacyjne).

3.3 PZU Życie – działalność na rynku ubezpieczeń na życie w Polsce

Sytuacja na rynku

Rynek ubezpieczeń na życie w Polsce liczony składką przypisaną brutto wyniósł po III kwartałach 2015 roku 20,8 mld zł, co oznacza, że w okresie ostatnich 5 lat średniorocznie spadał o 2,2%. Zebrana w ciągu trzech kwartałów 2015 roku składka była jednocześnie niższa niż w analogicznym okresie poprzedniego roku o 1,8%, co oznacza kontynuację spadku po serii wzrostów zakończonych w 2012 roku.

Składka przypisana brutto zakładów ubezpieczeń na życie w Polsce (w mln zł)

Źródło: KNF (www.knf.gov.pl). Biuletyn Kwartalny. Rynek ubezpieczeń 3/2015, Rynek ubezpieczeń 3/2014, Rynek ubezpieczeń 3/2013, Rynek ubezpieczeń 3/2012, Rynek ubezpieczeń 3/2011.

Należy zwrócić uwagę, iż spadek składki w ujęciu rok do roku dotyczył wyłącznie składki jednorazowej (spadek o 5,0% r/r), głównie w kanale *bancassurance*. Dynamika dla analogicznego okresu w 2014 roku również była ujemna i wyniosła -21,2%.

Przyczyn niższego przypisu składki jednorazowej w ostatnich latach należy upatrywać w aktualnej sytuacji na rynku kapitałowym oraz zmian w otoczeniu prawnym. Rekordowo niskie stopy procentowe mają wpływ na niższą rentowność polisoloikat, prowadząc tym samym do zwiększonego zainteresowania innymi produktami inwestycyjnymi tj. funduszami inwestycyjnymi oferowanymi przez TFI lub ubezpieczeniowymi produktami z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym tzw. *unit-linked*. Dodatkowo z dniem 1 stycznia 2015 roku wprowadzono podatek od krótkoterminowych produktów na życie i dożycie o stałej stopie zwrotu lub zwrocie opartym o indeksy, co wpłynęło na mniejsze zainteresowanie klientów tego typu produktami.

Powyższe zmiany przyczyniły się do tego, że segment produktów z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym charakteryzuje się najwyższą dynamiką wzrostu r/r, tj. 8,5%.

Jednocześnie udział kanału *bancassurance* w składce przypisanej brutto zakładów ubezpieczeń na życie zmniejsza się z kwartału na kwartał począwszy od 2013 roku. W III kwartale 2015 roku wyniósł 38,1%² i zmniejszył się w porównaniu do analogicznego okresu 2014 roku o 3,8 p.p.

Efektom zachodzących na rynku zmian jest wzrost znaczenia składki regularnej, która stanowi przewagę konkurencyjną PZU Życie na rynku. W ciągu trzech kwartałów 2015 składka tego typu była wyższa o 0,6% w porównaniu do tego samego okresu w 2014 roku.

Na rynku ubezpieczeń na życie zauważalna jest także stopniowo rosnąca atrakcyjność pracowniczych programów emerytalnych (PPE). Podobnie jak w latach poprzednich programy w formie ubezpieczeniowej były najczęściej

² Dane PIU(www.piu.org.pl), Rynek *bancassurance* po III kwartale 2015 roku

Rynek ubezpieczeń na życie - składka przypisana brutto (w mln zł)

	1 stycznia - 30 września 2015			1 stycznia - 30 września 2014		
	PZU Życie	Rynek	Rynek bez PZU Życie	PZU Życie	Rynek	Rynek bez PZU Życie
Składka regularna	5 421	12 347	6 927	5 267	12 279	7 012
Składka jednorazowa	649	8 481	7 832	910	8 930	8 021
RAZEM	6 069	20 828	14 759	6 176	21 209	15 032

Źródło: KNF (www.knf.gov.pl). Biuletyn Kwartalny. Rynek ubezpieczeń 3/2015, dane PZU Życie

Rynek ubezpieczeń na życie - składka przypisana brutto vs wynik techniczny (w mln zł)

	1 stycznia - 30 września 2015			1 stycznia - 30 września 2014		
	PZU Życie	Rynek	Rynek bez PZU Życie	PZU Życie	Rynek	Rynek bez PZU Życie
Składka przypisana brutto	6 069	20 828	14 759	6 176	21 209	15 032
Wynik techniczny	1 311	2 124	813	1 610	2 723	1 112

Źródło: KNF (www.knf.gov.pl). Biuletyn Kwartalny. Rynek ubezpieczeń 3/2015, dane PZU Życie

realizowaną formą PPE. W 2014 roku stanowiły 66%³ wszystkich Pracowniczych Programów Emerytalnych. Wartość aktywów zgromadzonych w pracowniczych programach emerytalnych (niezależnie od formy) na koniec 2014 roku wyniosła 10,3 mld zł i wzrosła o 9% w stosunku do 2013 roku. Na koniec 2015 roku, PPE objętych było blisko 2,4% polskich pracowników.

Łączny wynik techniczny uzyskany przez zakłady ubezpieczeń na życie w ciągu trzech kwartałów 2015 roku był niższy o 598,8 mln zł (22,0%) niż w analogicznym okresie 2014 roku i wyniósł 2 123,7 mln zł. Słabszy wynik to efekt niższej rentowności we wszystkich grupach, w szczególności ubezpieczeń na życie (Grupa I) – spadek o 350,0 mln zł (-40,5%; głównie efekt niższego wyniku z działalności lokacyjnej) oraz ubezpieczeń na życie powiązanych z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym (Grupa III) – spadek wyniku technicznego o 143,8 mln zł (-29,8%; efekt zmian regulacyjnych obniżających opłaty pobierane przez zakłady ubezpieczeń).

W tym samym okresie zakłady ubezpieczeń na życie wypracowały wynik netto na poziomie 2 366,3 mln zł, co stanowiło spadek r/r o 10,8% (285,8 mln zł). Spadek wyniku to w dużym stopniu efekt niższych niż w analogicznym okresie 2014 roku wyników inwestycyjnych ubezpieczycieli.

Wartość lokat zakładów ubezpieczeń na życie na koniec III kwartału 2015 roku wyniosła 42,4 mld zł, co oznacza spadek o 1,7% w porównaniu do końca 2014 roku. Natomiast wysoka (i wyższa od poziomu wypłaconych świadczeń) składka przyczyniła się do zwiększenia aktywów netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający (wzrost o 2,0% do poziomu 55,1 mld zł).

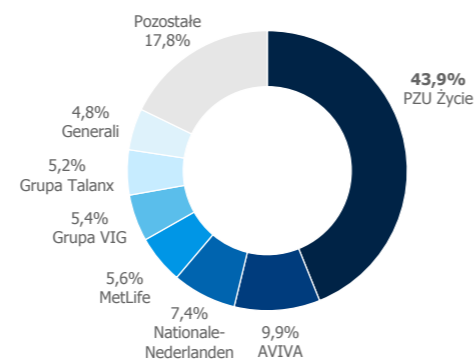
³ Pracownicze Programy Emerytalne w 2014 roku, Komisja Nadzoru Finansowego, czerwiec 2015

Działalność PZU Życie

W ramach Grupy PZU działalnością na polskim rynku ubezpieczeń na życie zajmuje się PZU Życie SA (PZU Życie). Zakład oferuje szeroki zakres ubezpieczeniowych produktów na życie, a w tym: grupowe i indywidualne ubezpieczenia ochronne, ubezpieczenia inwestycyjne oraz produkty emerytalne.

W ciągu trzech kwartałów 2015 roku PZU Życie zebrał 29,1% składki przypisanej brutto wszystkich zakładów ubezpieczeń na życie, co oznacza zachowanie ubiegłorocznego udziału w rynku. Jednocześnie, PZU Życie nadal pozostawał zdecydowanym liderem w segmencie składki płaconej regularnie. W ciągu trzech kwartałów 2015 roku pozyskał 43,9% tego rodzaju składek firm ubezpieczeniowych.

Zakłady ubezpieczeń na życie - udział w regularnej składce przypisanej brutto za 3 kwartały 2015 roku (w %)

Grupy kapitałowe: Talanx - Warta, Europa, Open Life; VIG - Compensa Życie, Polisa Życie, Skandia Życie, Benefia (30.09.2014 połączone z Compensa Życie); Aviva - Aviva TUnŻ, BZ WBK-Aviva TUnŻ
Źródło: KNF Biuletyn Kwartalny. Rynek ubezpieczeń 3/2015

Wynik techniczny PZU Życie stanowił większość wyniku uzyskiwanego przez wszystkie towarzystwa ubezpieczeń na życie. Świadczy to o wysokiej rentowności oferowanych produktów. Marża wyniku technicznego PZU Życie na składce przypisanej blisko czterokrotnie przekraczała marżę uzyskiwaną łącznie przez resztę towarzystw oferujących ubezpieczenia na życie (21,6% wobec 5,5%).

W 2015 roku oferta produktowa PZU Życie została, oprócz dostosowywania do nowych regulacji prawnych, poszerzona o innowacyjne rozwiązania mające na celu jej uatrakcyjnienie. Wśród zmian w ofercie produktów PZU Życie w 2015 roku warto wyróżnić:

- wdrożenie nowego ubezpieczenia ze składką regularną „PZU Cel na Przyszłość”. Produkt jest kierowany do klientów, którzy mają wyznaczony bądź chcą sobie ustalić cel inwestycyjny w dłuższym horyzoncie, w czasie którego chcieliby zgromadzić określone fundusze. Celem inwestycyjnym może być dofinansowanie przyszłej emerytury, budowa domu, edukacja dzieci, wcześniejsza spłata kredytu hipotecznego, itp.;
- wprowadzenie nowej wersji dodatkowego ubezpieczenia z Kartą apteczną w ubezpieczeniach ochronnych grupowych oraz indywidualnie kontynuowanych. Zmiana produktu ma związek z rozszerzeniem dotychczasowego modelu bezgotówkowego o gotówkową formę realizacji Karty aptecznej, co umożliwi realizację świadczeń we wszystkich aptekach;
- wprowadzenie zmodyfikowanego grupowego ubezpieczenia na życie Pogodna Przyszłość. Jest to nowa odsłona oferty PZU Życie dla klientów zainteresowanych pracowniczymi programami emerytalnymi (PPE). Modyfikacja polega przede wszystkim na zmianie platformy inwestycyjnej; dotychczasowe fundusze własne PZU Życie z wyceną tygodniową zostały zastąpione funduszami z oferty TFI

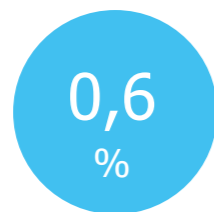
PZU wycenianymi dziennie. W programie indywidualnym dostępnych jest 6 funduszy o szerokim spektrum inwestycyjnym, natomiast w programie rekomendowanym dostępne są 4 fundusze.

Ponadto, w ofercie produktów zdrowotnych dokonano szeregu zmian, w tym wprowadzających nowe rozwiązania technologiczne, z których można wyróżnić:

- rozszerzenie oferty o ubezpieczenie dodatkowe „Cztery Pory Roku” w ubezpieczeniach indywidualnie kontynuowanych. W ramach ubezpieczenia gwarantowane jest dofinansowanie zakupu leków doraźnych i antybiotyków. Z produktu można korzystać na terenie całego kraju, w każdej aptece, wystarczy posiadać receptę. W około 1/3 aptek w Polsce dofinansowanie następuje w formie bezgotówkowej;
- wdrożenie ubezpieczenia dodatkowego „Z miłości do zdrowia”, w ramach którego koordynowana jest ścieżka leczenia osób powracających do zdrowia po zawale, udarze lub walczących z nowotworem. Zakres produktu, oprócz konsultacji medycznych, rehabilitacji i diagnostyki, obejmuje wsparcie psychologiczne oraz indywidualnego opiekuna, który poprowadzi ubezpieczonego w procesie leczenia. Dużym atutem produktu są także badania profilaktyczne, którym poddawany będzie każdy ubezpieczony w trakcie trwania umowy ubezpieczenia;
- telemedycynę (wprowadzoną jako pilot w 2016 roku) – zdalną opiekę kardiologiczną umożliwiającą samodzielne wykonanie w warunkach domowych badania EKG a następnie skonsultowanie wyników badania z lekarzem. Usługa jest świadczona całodobowo;
- rozszerzenie sieci placówek medycznych dostępnych dla klientów ubezpieczeń zdrowotnych do 1 580 w 500 miastach.

składka przypisana brutto rynku ubezpieczeń na życie po trzecim kwartale 2015

wzrost wysokości składki regularnej na rynku po trzecim kwartale 2015

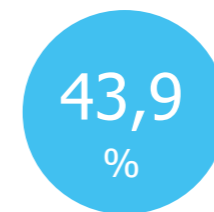
wynik techniczny rynku ubezpieczeń na życie po trzecim kwartale 2015

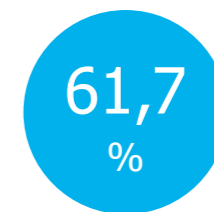
wynik netto rynku ubezpieczeń na życie po trzecim kwartale 2015

wartość aktywów zakładów ubezpieczeń na życie na koniec trzeciego kwartału 2015

udział PZU Życie w rynku ubezpieczeń na życie po trzecim kwartale 2015 (wg składki regularnej)

udział PZU Życie w wyniku technicznym po trzecim kwartale 2015

średni czas likwidacji szkód w PZU Życie

Oprócz tego przeprowadzono 10 subskrypcji cieszącego się dużym zainteresowaniem klientów ubezpieczenia strukturyzowanego Świat Zysków. W ramach poszczególnych subskrypcji oferowano zróżnicowane strategie inwestycyjne, dostosowujące się do zmiennych warunków rynkowych. Wśród zamkniętych subskrypcji, część zakończyła się, obok wypłaty gwarantowanego kapitału, wypłatą zysku (najwyższy zysk został wypłacony klientom 25 subskrypcji i wyniósł 33,33%).

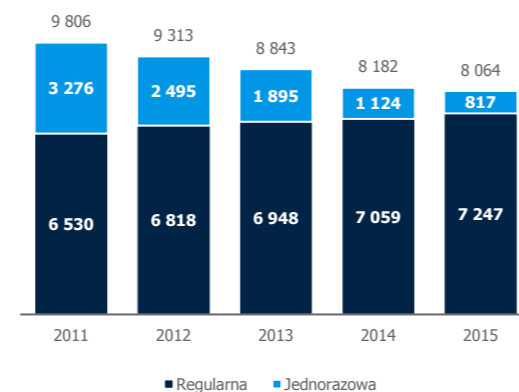
W kanale bankowym w 2015 roku kontynuowana była współpraca z dotychczasowymi dystrybutorami. Sukcesem była wysoka sprzedaż produktu typu *unit-linked* ze składką jednorazową - Wielowalutowego Programu Inwestycyjnego - oferowanego za pośrednictwem Banku Millennium SA - utrzymująca się w szczególności w I półroczu zeszłego roku.

W 2015 roku PZU Życie zgromadził według Polskich Standardów Rachunkowości składkę przypisaną brutto w wysokości 8 064,0 mln zł, czyli o 1,4% niższą niż w poprzednim roku. Główną część składki spółki stanowiły ubezpieczenia opłacane regularnie. Przedstawiały one 89,9% wartości przypisanej składki brutto (wobec 86,3% w poprzednim roku). Obejmowały one przede wszystkim przypis z tytułu ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych, z których korzystało około 12 mln Polaków.

W 2015 roku w PZU Życie koszt odszkodowań i świadczeń wyniósł 6 294,8 mln zł, czyli był o 3,6% niższy niż w poprzednim roku.

W 2015 roku PZU Życie wypracował zysk netto według Polskich Standardów Rachunkowości w wysokości 1 677,1 mln zł.

Składka przypisana brutto PZU Życie (w mln zł)

Czynniki, w tym zagrożenia i ryzyka, które będą miały wpływ na działalność sektora ubezpieczeń na życie w 2016 roku

Na sytuację na rynku ubezpieczeń na życie w 2016 roku wpływ będą mieć przede wszystkim:

- niski poziom stóp procentowych, co w dłuższym okresie wpływa na niższą dochodowość lokat inwestowanych z otrzymanych składek;
- spadek zainteresowania produktami inwestycyjnymi – odpływ kapitału do alternatywnych form oszczędzania względem polis ubezpieczeniowych;
- trudna do przewidzenia koniunktura na rynkach kapitałowych, która decyduje o atrakcyjności produktów z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym;
- wytyczne w zakresie dystrybucji ubezpieczeń wydane przez organ nadzoru oraz zapisane w UoU SŁOWNIK, które wpływają zarówno na konstrukcję produktów jak i cały sektor pośrednictwa ubezpieczeniowego;
- wyroki UOKiK w zakresie produktów z UFK;
- wprowadzenie wymogów Wypłacalność II (Solvency II) od stycznia 2016 roku, które opierają się na ocenie ryzyka może wpłynąć na zmianę modelu funkcjonowania

wybranych obszarów zakładów ubezpieczeń na rynku (np. polityka taryfowa).

3.4 PTE PZU – działalność na rynku funduszy emerytalnych

Sytuacja na rynku

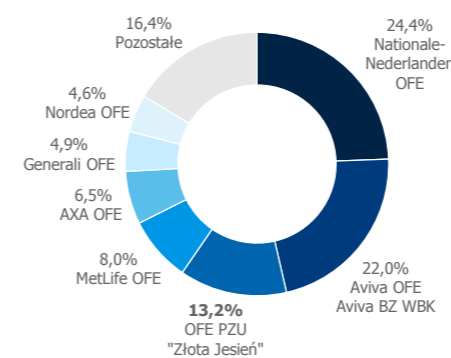
Na koniec 2015 roku aktywa netto otwartych funduszy emerytalnych ukształtowały się na poziomie 140,5 mld zł i spadły o 5,7% w porównaniu do końca poprzedniego roku.

Działalność PTE PZU

Otwarty Fundusz Emerytalny PZU Złota Jesień, którym zarządza PTE PZU SA (PTE PZU) należy do największych uczestników rynku funduszy emerytalnych w Polsce. Na koniec 2015 roku OFE PZU był trzecim co do wielkości funduszem emerytalnym, zarówno pod względem liczby członków, jak i wartości aktywów netto:

- fundusz posiadał 2 208,4 tys. członków, tj. należało do niego 13,4% wszystkich uczestników otwartych funduszy emerytalnych;
- aktywa netto wynosiły 18,5 mld zł, czyli przedstawiały 13,2% ogólnej wartości aktywów działających w Polsce otwartych funduszy emerytalnych.

Otwarte Fundusze Emerytalne - udział w aktywach netto stan na 31.12.2015 roku (w %)

Źródło: KNF, Dane miesięczne o rynku OFE, Dane za grudzień 2015 roku

W ciągu 2015 roku ZUS przekazał OFE PZU 295,7 mln zł składek, czyli o 70,2% mniej niż w poprzednim roku. Spadek poziomu składki nastąpił przede wszystkim na skutek wprowadzenia dobrowolności w przekazywaniu składek do OFE jako efekt zmian w wprowadzonych w 2014 roku (Ustawa z dnia 6 grudnia 2013 roku o zmianie niektórych ustaw

w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych).

Na koniec 2015 roku Dobrowolny Fundusz Emerytalny PZU prowadził 56,8 tys. rachunków IKZE, na których były zgromadzone aktywa o wartości 14,3 mln zł. W efekcie utrzymał on pozycję jednego z liderów w segmencie dobrowolnych funduszy emerytalnych. Stopa zwrotu wypracowana w 2015 roku wyniosła 9,1%.

Czynniki, w tym zagrożenia i ryzyka, które będą miały wpływ na działalność funduszy emerytalnych w 2016 roku

Główne wyzwania dla rynku funduszy emerytalnych w 2016 roku to:

- reforma systemu emerytalnego w Polsce i odpływ środków z otwartych funduszy emerytalnych;
- tzw. „okienko transferowe”, czyli okres pomiędzy 1 kwietnia a 31 lipca 2016 roku, w którym można będzie składać oświadczenia o dalszym przekazywaniu części składki emerytalnej do ZUS lub do OFE i do ZUS;
- koniunktura na rynku kapitałowym, a w szczególności na GPW, wpływająca na wartość aktywów funduszy i wysokość opłat pobieranych przez PTE za zarządzanie.

3.5 TFI PZU – działalność na rynku funduszy inwestycyjnych

Sytuacja na rynku

Na koniec grudnia 2015 roku środki zarządzane przez krajowe fundusze inwestycyjne wzrosły o blisko 20,6%. Aktywa dla całego rynku funduszy inwestycyjnych na koniec 2015 roku wyniosły 252,19 mld zł wobec 209,08 mld zł na koniec roku poprzedniego.

W 2015 roku bilans sprzedaży publicznych i niepublicznych rozwiązań oferowanych przez TFI na krajowym rynku wyniósł blisko 37,9 mld zł (na podstawie szacunków Analizy Online). Przyspieszenie rozwoju rynku w ostatnim roku, to przede wszystkim efekt napływu pokaźnych środków do funduszy aktywów niepublicznych kilku TFI.

Jednak biorąc pod uwagę sytuację na rynku funduszy skierowanych do szerokiego grona odbiorców, w 2015 roku krajowi inwestorzy najchętniej wybierali fundusze akcyjne oraz o charakterze absolutnej stopy zwrotu.

aktywa netto otwartych funduszy emerytalnych na koniec 2015

członków OFE na koniec 2015

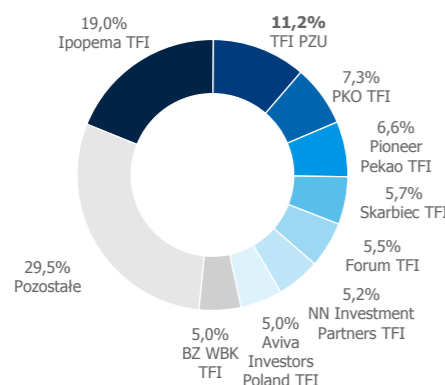

aktywa netto funduszy inwestycyjnych na koniec 2015

bilans sprzedaży funduszy inwestycyjnych krajowych TFI w 2015

Towarzystwa funduszy inwestycyjnych - udział w aktywach stan na 31.12.2015 roku (w %)

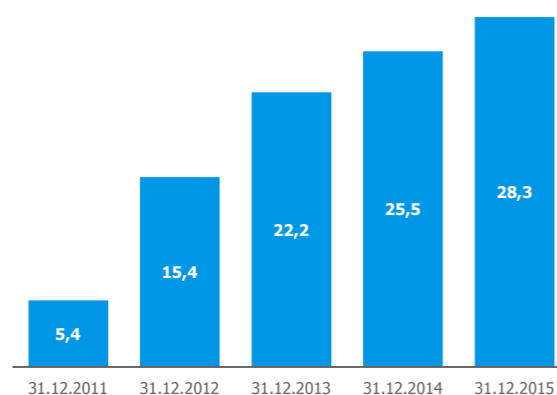
Źródło: Izba Zarządzających Funduszami i Aktywami

W wyniku opisanych wcześniej tendencji, w 2015 roku zmieniła się struktura aktywów na polskim rynku TFI. Największą dynamikę wzrostu odnotowały fundusze: aktywów niepublicznych, ochrony kapitału oraz absolutnej stopy zwrotu.

Działalność TFI PZU

W ramach Grupy PZU, działalność na rynku funduszy inwestycyjnych prowadzi [Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA \(TFI PZU\)](#). Oferuje ono produkty i usługi zarówno dla klientów indywidualnych, jak i instytucjonalnych, w tym dodatkowe programy inwestycyjno - oszczędnościowe w ramach III filaru systemu ubezpieczeń społecznych, a wśród nich: Indywidualne Konta Emerytalne (IKE), Wyspecjalizowane Programy Inwestycyjne, Pracownicze Programy Emerytalne (PPE) oraz Zakładowe Programy Inwestycyjne (ZPI).

Aktywa netto TFI PZU (w mln zł)

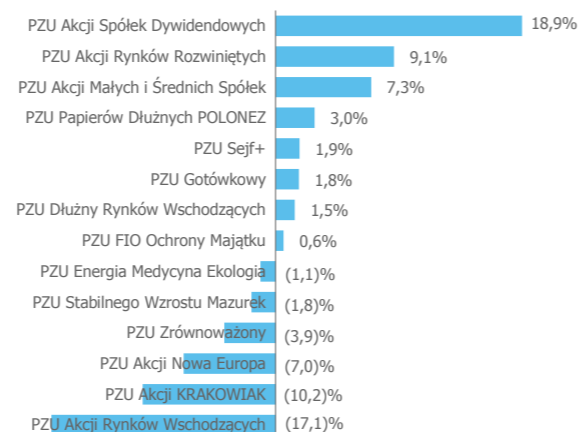

Źródło: Analizy Online

Na koniec 2015 roku TFI PZU posiadało w swej ofercie 25 funduszy i subfunduszy, z czego 19 było oferowanych również klientom spoza Grupy.

Według stanu na koniec grudnia 2015 roku TFI PZU zgromadziło aktywa netto o wartości 28 303,3 mln zł, co oznacza ich wzrost o ponad 10,8% w stosunku do stanu na koniec 2014 roku. Tym samym, TFI PZU jest jednym z największych Towarzystw Funduszy Inwestycyjnych w Polsce plasując się z końcem roku na drugiej pozycji według wspólnego raportu Analizy Online oraz IZFiA. TFI PZU jest także liderem w segmencie pracowniczych programów emerytalnych wśród wszystkich instytucji działających na tym rynku (nie tylko TFI), gromadząc na koniec ubiegłego roku aktywa o wartości ponad 3,2 mld zł.

Stopy zwrotu z funduszy inwestycyjnych TFI PZU w 2015 roku (w %)

Źródło: Analizy Online

Wzrost aktywów TFI PZU w 2015 roku wynikał przede wszystkim z:

- aktywnej sprzedaży funduszy i subfunduszy;
- dalszego rozwoju sieci dystrybucji;
- wprowadzenia nowych Pracowniczych Programów Emerytalnych;
- wyników inwestycyjnych wypracowywanych przez zarządzających funduszami.

Czynniki, w tym zagrożenia i ryzyka, które będą mieć wpływ na działalność funduszy inwestycyjnych w 2016 roku

Kondycja rynku funduszy inwestycyjnych i ich wyniki zależą przede wszystkim od:

- działań banków centralnych;
- koniunktury panującej na rynkach kapitałowych (w tym cen surowców);
- atrakcyjności tradycyjnych depozytów bankowych i rentowności skarbowych papierów wartościowych;
- ustaleń na rynku polskim modelu prowadzenia konwersji pomiędzy funduszami.

3.6 Działalność za granicą

Rynek litewski

Według Banku Litwy składka przypisana brutto zgromadzona przez zakłady ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniosła 409,1 mln euro i wzrosła o 6,0% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Dynamika rynku została w dużej mierze wygenerowana przez ubezpieczenia majątkowe (stanowiące 20,6% rynku), w których przypis składki wzrósł o 12,4%. Odnotowano także zagregowany wzrost w dominujących w strukturze składki (56,6% udziału w rynku) ubezpieczeniach komunikacyjnych. Ubezpieczenia AC wzrosły o 8,7% a ubezpieczenia OC o 0,5%. Wzrost przypisu w ubezpieczeniach AC nastąpił zarówno w efekcie przyrostu liczby polis jak i na skutek podniesienia cen, jakie miało miejsce po wcześniejszej wojnie cenowej.

W sektorze ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych na koniec 2015 roku działało 14 spółek (w tym 10 oddziałów towarzystw ubezpieczeń zarejestrowanych w innych państwach Europy). Największym zakładem ubezpieczeń na Litwie pod względem łącznej składki przypisanej brutto z tytułu ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych pozostaje Lietuvos Draudimas. W 2015 roku udział tej spółki w rynku wyniósł 31,1%. Drugie miejsce zajmuje BTA z 13,3% udziału w rynku, a trzecie - PZU Lietuva (12,8% udziału w rynku). Jednak PZU Lietuva i Gjensidige posiadają łącznie 19,4% udziału w rynku, co plasuje Grupę Gjensidige na drugim miejscu na rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych.

Przypis składki brutto odnotowany przez litewskie zakłady ubezpieczeń na życie wyniósł w 2015 roku 236,0 mln euro, co stanowiło wzrost o 9,7% w porównaniu do roku poprzedniego. Dodatnią dynamiką cechowały się zarówno produkty o składce regularnej (18,5%), jak i jednorazowej (7,9%).

W strukturze ubezpieczeń na życie dominowały ubezpieczenia z funduszem inwestycyjnym, stanowiące 72,1% wartości składki. Tradycyjne ubezpieczenia na życie stanowiły 20,9% przypisu składki.

W sektorze ubezpieczeń na życie na koniec 2015 roku działało 8 spółek. Litewski rynek ubezpieczeń na życie charakteryzuje się wysoką koncentracją. Na koniec grudnia 2015 roku udział trzech największych zakładów ubezpieczeń na życie w łącznej składce przypisanej brutto wyniósł 62,3%.

Rynek łotewski

Łotewski rynek ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych zgromadził na koniec III kwartału 2015 roku składkę przypisaną w wysokości 195,7 mln euro co oznacza wzrost o ok. 15 mln euro w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku.

Pod względem struktury produktowej największe udziały w rynku miały ubezpieczenia komunikacyjne AC (25,3%) i OC (21,2%), jak również ubezpieczenia majątkowe (19,1%) oraz zdrowotne (18,9%). Ubezpieczenia zdrowotne charakteryzują się wysoką dynamiką – w porównaniu do trzech kwartałów ubiegłego roku składka przypisana wzrosła o ponad 14%.

W roku 2015 na krajowym rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych działało 15 ubezpieczycieli, z czego 4 największych posiadało 65,3% udziału.

Rynek estoński

W 2015 roku zakłady ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych oraz oddziały zagranicznych zakładów tego sektora ubezpieczeń działające w Estonii odnotowały wzrost składki przypisanej brutto o 6,7% w stosunku do roku ubiegłego i zgromadziły łącznie składkę w wysokości 278,8 mln euro, z czego 62,0 mln euro, tj. 22,2% zgromadziły oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń działające w Estonii.

W strukturze ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w 2015 roku dominowały ubezpieczenia komunikacyjne, które stanowiły 60,7%, przy czym AC

Działalność Grupy PZU

komunikacyjne – 35,3%, oraz ubezpieczenia majątkowe (26,3% udziału w rynku).

W sektorze ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych na koniec 2015 roku działało 9 spółek (w tym 3 oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń), z których 5 posiadało 82,6% udziału.

Działalność spółek PZU w krajach bałtyckich

Od listopada 2014 roku Grupa PZU działa na litewskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych poprzez Lietuvos Draudimas, który od maja 2015 roku jest właścicielem PZU Estonia. Warunkiem przejęcia Lietuvos Draudimas była sprzedaż PZU Litwa – dezinvestycja nastąpiła 30 września 2015 roku.

Lietuvos Draudimas jest liderem ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych na Litwie z udziałem rynkowym na poziomie 31,1%. W 2015 roku odnotował wzrost składki przypisanej brutto o 6,8% w porównaniu do roku poprzedniego osiągając poziom 127,2 mln euro. Największe wzrosty odnotowano w ubezpieczeniach komunikacyjnych (6,9%) i majątkowych (5,6%).

Działalność w zakresie ubezpieczeń na życie prowadzona jest na Litwie przez UAB PZU Lietuva Gyvybės Draudimas – „PZU Litwa Życie”. Zebrana składka przypisana wyniosła 10,3 mln euro, co oznacza wzrost o 16,0% w porównaniu do roku poprzedniego. Największy wzrost sprzedaży odnotowano w ubezpieczeniach na życie i dożycie, które wzrosły o 22,5% w porównaniu z 2014 rokiem oraz w ubezpieczeniach typu *unit-linked* (wzrost o 7,9%).

Udział PZU Litwa Życie w rynku ubezpieczeń na życie wynosił 4,4% (w porównaniu z 4,1% w 2014 roku).

Na Łotwie Grupa PZU prowadzi działalność poprzez AAS Balta – dominujący podmiot na rynku – który wszedł w skład Grupy w czerwcu 2014 roku, a następnie (w maju 2015 roku) przejął oddział PZU Litwa funkcjonujący na łotewskim rynku od 2012 roku. Udział obu podmiotów w rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych osiągnął na koniec III kwartału 2015 roku poziom 25,1%, całkowity przypis składki brutto obu podmiotów wyniósł w 2015 roku 67,1 mln euro.

Od maja 2015 roku jednostka prowadząca działalność w Estonii jest oddziałem Lietuvos Draudimas i powstała

z połączenia dwóch podmiotów - oddziału litewskiej spółki PZU, który został zarejestrowany w 2012 roku oraz nabytego w 2014 roku estońskiego oddziału, który prowadził swoją działalność pod marką Codan. Udział w estońskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniósł 13,8%. Zgromadzona składka przypisana wyniosła 38,6 mln euro.

Rynek ukraiński

W 2015 roku ukraiński rynek ubezpieczeniowy odnotował wzrost. Przypis składki brutto rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w ciągu trzech kwartałów 2015 roku wyniósł 20,2 mld hrywien i był wyższy o 29,7% w porównaniu do analogicznego okresu poprzedniego roku. Wzrost ten był efektem przede wszystkim podniesienia sum ubezpieczeniowych będących następstwem dewaluacji waluty lokalnej i wzrostu inflacji oraz ustawowego podniesienia taryf ubezpieczeń obowiązkowych. Ubezpieczenia komunikacyjne, mające 28,2% udziału w rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych, odnotowały wzrost składki o 21,8%, w tym produkt Zielona Karta o 76,4%.

Zakłady ubezpieczeń na życie zebrały w ciągu trzech kwartałów 2015 roku 1,5 mld hrywien składki przypisanej brutto notując niewielki (tj. 0,2%) wzrost w porównaniu do trzech kwartałów roku poprzedniego.

Ukraiński rynek ubezpieczeniowy jest z jednej strony rozdrobniony - we wrześniu 2015 roku działało na nim 368 firm ubezpieczeniowych (z czego 50 oferowało ubezpieczenia na życie). Z drugiej strony, TOP 100 zakładów ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych generował 96,3% przypisu składki brutto całego rynku, a TOP 20 zakładów ubezpieczeń na życie – 98,9% przypisu składki.

W 2015 roku, podobnie jak i w roku poprzednim, rynek ubezpieczeń na Ukrainie działał w trudnych warunkach w związku ze słabnącą gospodarką Ukrainy oraz konfliktem zbrojnym we wschodnich regionach, procesami dewaluacyjnymi, spadkiem płynności systemu bankowego i niską aktywnością klientów. Rynek nadal charakteryzował się wysokim poziomem kosztów związanych ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych, problemami części firm ubezpieczeniowych z zachowaniem bieżącej płynności oraz spadkiem poziomu zaufania ze strony osób fizycznych. Na skutek powyższych zdarzeń zauważalna była zapoczątkowana jeszcze w 2014 roku reorientacja klientów w stronę spółek

z udziałem kapitału zachodniego - jeśli wcześniej kluczowym kryterium wyboru ubezpieczyciela była cena ubezpieczenia to obecnie na pierwsze miejsce wysunął się czynnik wiarygodności i wypłacalności ubezpieczyciela.

Na rynku ukraińskim Grupa PZU prowadzi działalność ubezpieczeniową poprzez dwie spółki: PZU Ukraine (w zakresie ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych) – „PZU Ukraina” oraz PrJSC IC PZU Ukraine Life (ubezpieczenia na życie) – „PZU Ukraina Życie”. Ponadto spółka LLC SOS Services Ukraine pełni funkcje w zakresie assistance.

W 2015 roku łączna wartość przypisanej składki brutto ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych Grupy PZU na Ukrainie wyniosła 798,9 mln hrywien, tj. była o 58,5% wyższa niż w roku poprzednim. Wzrost ten wynikał zarówno ze zwiększenia składki uzyskanej za pośrednictwem podmiotów zewnętrznych (banków i agencji turystycznych) jak i poprzez własne kanały dystrybucji. Szczególną rolę dla zwiększania przypisu odegrały ubezpieczenia komunikacyjne, Zielona Karta, ubezpieczenia turystyczne a także korporacyjne ubezpieczenia majątkowe.

W ciągu trzech kwartałów 2015 roku PZU Ukraina pozyskał 2,7% (wzrost o 0,5 p.p. w stosunku do trzech kwartałów 2014 roku) składki przypisanej brutto ukraińskiego sektora ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych, co dało mu siódme miejsce na rynku. Natomiast udział lidera wyniósł 5,3%.

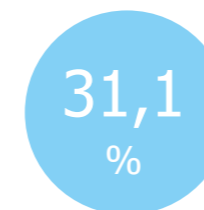
Składka przypisana zebrana przez PZU Ukraina Życie w 2015 roku wyniosła 177,8 mln hrywien i była wyższa o 15,2% w porównaniu do 2014 roku. Wzrost ten osiągnięto głównie w kanale *bancassurance* i brokerskim, w szczególności dzięki sprzedaży ubezpieczeń na życie i dożycie.

Na rynku ubezpieczeń na życie PZU Ukraina Życie zajmował po trzech kwartałach 2015 roku czwarte miejsce z udziałem w rynku na poziomie 8,6% (wzrost o 1,3 p.p. w stosunku do ubiegłego roku). Udział lidera wyniósł 18,6%.

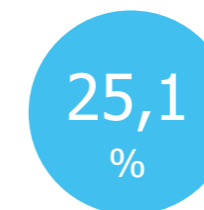
Jednocześnie należy wskazać, iż w warunkach silnej dewaluacji waluty, składka przypisana w walucie funkcjonalnej dla obu spółek była niższa niż w ubiegłym roku. W 2015 roku przypis Grupy PZU na Ukrainie wyniósł 168,2 mln zł i był niższy o 3,1% niż w roku poprzednim.

W związku z niepewną sytuacją polityczną i ekonomiczną w kraju, zarządy PZU Ukraina i PZU Ukraina Życie podjęły decyzje mające na celu ograniczenie ryzyka:

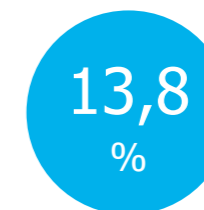
- w zakresie działalności ubezpieczeniowej poza standardowo stosowanymi wyłączeniami (wojna, terroryzm, itp.), stosowane jest wyłączenie z ochrony ubezpieczeniowej niezgodnych z prawem działań osób trzecich. Ponadto, tymczasowo nie zawierane i nie przedłużane są umowy ubezpieczenia majątkowego dla osób fizycznych i prawnych, w tym nieruchomości, które są przedmiotem zastawu lub hipoteki w przypadku, gdy miejscem wykonania umowy jest terytorium obwodów donieckiego i ługańskiego; podobnie jest w przypadku ubezpieczeń odpowiedzialności spedytora i przewoźnika oraz ubezpieczeń ładunków, jeżeli trasa przewozu przechodzi przez terytorium ww. obwodów;
- zlikwidowano oddziały regionalne na Krymie i w obwodach donieckim i ługańskim;
- dokonano przeniesienia części aktywów finansowych do wybranych banków działających na Ukrainie. Kryterium doboru banków jest posiadanie wiarygodnego dominującego akcjonariusza zagranicznego a banki państwowe powinny spełnić kryteria przewidziane w wewnętrznych regulacjach Grupy PZU.

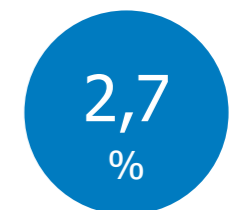
udział Lietuvos Draudimas w składce przypisanej brutto ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych na Litwie

udział AAS Balta w składce przypisanej brutto ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych na Łotwie po trzecim kwartale 2015

udział PZU w składce przypisanej brutto ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w Estonii

udział PZU Ukraina w składce przypisanej brutto ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych po trzecim kwartale 2015

Zarząd PZU, we współpracy z zarządami spółek ukraińskich, prowadzi stały monitoring sytuacji na Ukrainie. Zostały przygotowane mechanizmy kontrolne i scenariusze reagowania na zmiany rynkowe. PZU nie zamierza wycofywać się z rynku ukraińskiego. Na dzień podpisania niniejszego sprawozdania z działalności Zarząd PZU zakłada, że dalsza działalność spółek będzie kontynuowana zgodnie z przyjętymi założeniami. Tym niemniej, istniejąca na Ukrainie niestabilność gospodarcza może w przyszłości wpłynąć negatywnie na sytuację finansową i wyniki finansowe spółek ukraińskich w sposób, który w chwili obecnej nie może być wiarygodnie przewidziany.

3.7 PZU Zdrowie – działalność na rynku usług medycznych

Obszar Zdrowie w PZU

W 2014 roku Grupa PZU podjęła decyzję o rozwoju usług medycznych oraz ubezpieczeń zdrowotnych. W tym celu powołana została spółka PZU Zdrowie, która ma stanowić platformę integrującą nabyte spółki z obszaru usług medycznych oraz zarządzanie abonentami zdrowotnymi.

Spółka PZU Zdrowie powstała z przekształcenia Ipsilon Bis SA, która do tej pory nie prowadziła działalności.

Sieć placówek medycznych Grupy PZU oferuje:

- usługi medyczne dla lokalnej ludności Płocka, Włocławka i miast Górnego Śląska oraz Opola i Warszawy, a od lutego 2016 roku także Poznania, w ramach kontraktów z NFZ w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej;

- usługi w ramach dodatkowych pakietów medycznych dla klientów korporacyjnych i indywidualnych na obszarze Płocka, Włocławka i miast Górnego Śląska, Opola, Warszawy oraz od lutego 2016 roku Poznania;
- usługi medyczne dla osób posiadających ubezpieczenia zdrowotne w PZU Życie oraz dla pacjentów komercyjnych.

Połączenia spółek Grupy PZU w obszarze usług medycznych

W związku z budowaniem sieci placówek medycznych i ubezpieczeń zdrowotnych w roku 2015 oraz do dnia wydania niniejszego sprawozdania Grupa PZU powiększyła się o poniższe spółki:

- REZO-MEDICA (100% udziałów, od 23 kwietnia 2015 roku) – oferuje usługi rezonansu magnetycznego w Płocku;
- CM Gamma („Centrum Medycznego Gamma sp. z o.o.” – 60,46% udziałów), jeden z najnowocześniejszych prywatnych szpitali specjalizujących się w ortopedii w Polsce.
  - Dnia 29 lipca 2015 roku PZU FIZ AN BIS 2, fundusz inwestycyjny zarządzany przez TFI PZU, objął 29 278 udziałów Gamma stanowiących 54,95% kapitału zakładowego.
  - Dnia 25 listopada 2015 roku uchwalono podniesienie kapitału zakładowego Gamma poprzez emisję 7 423 udziałów o wartości nominalnej 50 zł każdy. Wszystkie udziały zostały objęte przez PZU FIZ AN BIS 2, a podwyższenie kapitału zostało zarejestrowane 2 grudnia 2015 roku. W wyniku emisji udział Grupy PZU w kapitale zakładowym oraz w głosach na zgromadzeniu wspólników CM Gamma wzrósł do 60,46%.
  - Dnia 29 grudnia 2015 spółka PZU Zdrowie nabyła CM Gamma.
- Nasze Zdrowie (100% udziałów, od 26 sierpnia 2015 roku) – działa na warszawskim rynku usług medycznych

z zakresu ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (zarówno podstawowej, jak również specjalistycznej);

- **Medicus w Opolu** (100% udziałów, od 22 września 2015 roku) – świadczy usługi ambulatoryjne z zakresu podstawowej, jak i specjalistycznej opieki zdrowotnej,
  - **CM Cordis** (100% udziałów, od 1 lutego 2016 roku) – realizuje usługi specjalistyczne dla pacjentów w Poznaniu.
- Łączny koszt nabycia powyższych spółek wyniósł w 2015 roku 27,6 mln zł i w skonsolidowanym sprawozdaniu ujęto Wartość firmy na kwotę 20,1 mln zł.

3.8 Alior Bank – działalność bankowa

Nabycie akcji Alior Bank oraz ujęcie w sprawozdaniu skonsolidowanym Grupy PZU

Zgodnie z umową przedwstępnej sprzedaży akcji Alior Banku SA („Alior Bank”) od Alior Lux S.à.r.l. & Co. S.C.A oraz Alior Polska sp. z o.o., podpisaną 30 maja 2015 roku, PZU nabył w trzech transzach 18 318 473 akcji Alior Bank, stanowiących ok. 25,19% udziału w kapitale zakładowym banku, za łączną kwotę 1 634,9 mln zł (89,25 zł za akcje). Realizacja transakcji uzależniona była od spełnienia warunków zawieszających, m.in. braku sprzeciwu KNF, zgody UOKiK oraz zgody ukraińskiego Urzędu Antymonopolowego. Dnia 6 października KNF nie wyraził sprzeciwu i tym samym zostały spełnione wszystkie warunki zawieszające.

PZU dokonał płatności za poszczególne transze:

- I transza 7 244 900 akcji (9,96%) za łączną kwotę 646,6 mln zł - 12 października 2015 roku;
- II transza 7 244 900 akcji (9,96%) za łączną kwotę 646,6 mln zł - 18 grudnia 2015 roku;
- III transza 3 828 673 akcji (5,27%) za łączną kwotę 341,7 mln zł - 11 marca 2016 roku.

W okresie od 12 października 2015 roku do 18 grudnia 2015 roku Alior Bank był uznawany za jednostkę stowarzyszoną.

Od momentu nabycia drugiej transzy Grupa PZU sprawuje kontrolę, w związku z czym Alior Bank został objęty konsolidacją. Na koniec 2015 roku dokonano prowizorycznego rozliczenia transakcji nabycia na podstawie danych sporządzonych na 31 grudnia 2015 roku. Nie wystąpiły istotne różnice danych księgowych pomiędzy 18 grudnia 2015 roku (dzień objęcia kontroli) a 31 grudnia 2015 roku. W 2015 roku

konsolidacji podlegały wyłącznie wartości aktywów i pasywów Alior Banku

Jednocześnie ujęto zobowiązanie z tytułu nabycia trzeciej transzy 3 828 673 akcji na łączną kwotę 341,7 mln zł.

Sytuacja na rynku

Według stanu na koniec grudnia 2015 roku w Polsce funkcjonowało 38 krajowych banków komercyjnych, 561 banków spółdzielczych oraz 27 oddziałów instytucji kredytowych. W 2015 roku, jak w latach ubiegłych, zanotowano zmniejszenie sieci bankowej (o 3,8% do 14 496 placówek) oraz stanu zatrudnienia (o 1,0%).

W okresie od stycznia do grudnia 2015 roku sektor bankowy wypracował zysk netto na poziomie 11,5 mld zł (spadek o 27,6% w porównaniu do roku poprzedniego). Na kształtowanie się wyniku netto sektora miały głównie wpływ: spadek wyniku odsetkowego o 4,8% (jako efekt obniżenia stóp procentowych przez RPP) oraz wyniku z tytułu opłat i prowizji o 3,3%. Ponadto, spadek ten spowodowany był zwiększeniem się poziomu kosztów pracowniczych oraz wzrostem kosztów ogólnego zarządu z tytułu zwiększenia opłat wnoszonych przez banki na rzecz BFG.

Wartość aktywów sektora bankowego na koniec grudnia 2015 roku ukształtowała się na poziomie 1 599,9 mld zł i była o 4,4% wyższa od poziomu z końca 2014 roku. Głównymi obszarami wzrostu był wzrost akcji kredytowej dla przedsiębiorstw (+8,8% r/r) oraz należności od gospodarstw domowych (+6,7% r/r). Pomimo niskich stóp procentowych depozyty sektora niefinansowego wzrosły na koniec grudnia 2015 roku w ujęciu rok do roku o 9,9% do 938,8 mld zł.

Wielkość funduszy własnych sektora bankowego dla współczynników kapitałowych wyniosła na koniec września 2015 roku 149,2 mld zł i w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego wzrosła o 7,4%. Wzrost ten miał związek z zatrzymaniem przez niektóre banki istotnej części zysku za 2014 rok na skutek rezygnacji lub wstrzymania wypłaty dywidend.

Łączny współczynnik kapitałowy sektora bankowego ukształtował się na koniec września 2015 roku na poziomie 15,6% (wzrost o 0,6 p.p. w stosunku do końca września 2014 roku), a współczynnik kapitału podstawowego Tier I na koniec wyżej wymienionego okresu wyniósł 14,3% (wzrost o 0,5 p.p. w porównaniu z końcem września 2014 roku).

Rynek usług medycznych

100
mld zł

Placówki medyczne współpracujące z PZU na terenie całego kraju

1 580

Działalność Alior Bank

Alior Bank to bank uniwersalny charakteryzujący się nowatorskimi rozwiązaniami oraz bogatą ofertą produktową. Grupa Alior Banku wypracowała w 2015 roku zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej na poziomie 309,6 mln zł osiągając wskaźnik zwrotu na kapitale (ROE) w wysokości 9,5%.

Powyższy wynik finansowy został osiągnięty pomimo licznych czynników mających negatywny wpływ na funkcjonowanie banku, w tym: poniesienia kosztów związanych z upadłością Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie, dokonaniem wpłaty na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców, wzrost stawek opłat na BFG, obniżki stawek opłat *interchange* od transakcji kartami, czy funkcjonowanie w środowisku rekordowo niskich stóp procentowych.

Do głównych źródeł przychodów Grupy Alior Bank zalicza się wynik odsetkowy netto, który osiągnął wartość 1 501,0 mln zł – dzięki dynamicznemu wzrostowi akcji kredytowej poprzez skuteczną politykę cenową oraz w efekcie połączenia z Meritum Bank.

Wskaźnik Koszty/Dochody ukształtował się na poziomie 51,1%, jednakże wyłączając koszty poniesione w związku z upadłością Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie oraz wpłatą na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców, wskaźnik ten ukształtowałby się na poziomie 48,1%.

Jednocześnie w 2015 roku przeprowadzono połączenie operacyjne z Meritum Bank w cztery miesiące od fuzji prawnej, co stanowi potwierdzenie kompetencji i doświadczenia pracowników Alior Bank.

Czynniki, w tym zagrożenia i ryzyka, które będą miały wpływ na działalność Alior Bank w 2016 roku

Na sytuację sektora bankowego w 2016 roku wpływ będą mieć przede wszystkim:

- nowe obciążenie podatkowe od 1 stycznia 2016 roku wynikające z ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych REGULACJE DOTYCZĄCE RYNKU UBEZPIECZEŃ ROZ. 2.4;
- podwyższenie przez KNF od 1 stycznia 2016 roku minimalnych zalecanych wymogów kapitałowych do 10,25% w zakresie wskaźnika kapitału podstawowego Tier I oraz 13,25% w zakresie łącznego współczynnika

kapitałowego, z dotychczas obowiązujących 9,00% i 12,00%;

- funkcjonowanie w otoczeniu rekordowo niskich stóp procentowych, które stwarza presję na poziom generowanej marży odsetkowej netto;
- sytuacja makroekonomiczna w polskiej gospodarce - wzrost produktu krajowego brutto oraz zatrudnienia i poziomu wynagrodzeń, przy historycznie niskim poziomie stóp procentowych oraz niskich cenach surowców energetycznych pozytywnie wpływa na poziom generowanej sprzedaży kredytów oraz jakość portfela kredytowego.

3.9 Pozostałe obszary działalności

PZU Pomoc

PZU Pomoc SA (PZU Pomoc) jest spółką pomocniczą dla spółek zależnych z Grupy PZU, powołaną w celu prowadzenia usług typu *assistance* polegających na udzielaniu pomocy klientowi w ramach likwidacji szkód.

Na koniec 2015 roku spółka posiadała wiodącą pozycję w rynku pośrednictwa sprzedaży pojazdów uszkodzonych z zastosowaniem platformy aukcyjnej online.

Z początkiem maja 2015 roku działalność spółki została podzielona i zorganizowana w ramach dwóch obszarów *Assistance* i *Zdrowie*. Obszar *Zdrowie*, w wyniku podziału poprzez wydzielenie zorganizowanej części przedsiębiorstwa został przeniesiony do spółki PZU *Zdrowie* w dniu 2 listopada 2015 roku.

PZU Pomoc posiada 30% udziałów w GSU Pomoc Górniczy Klub Ubezpieczonych. W ramach tego podmiotu rozwijane są na programy rabatowe, motywacyjne i lojalnościowe kierowane do branży górniczej.

PZU CO

PZU CO jest spółką pomocniczą dla spółek zależnych z Grupy PZU, powołaną w celu prowadzenia usług: poligraficznych, informatycznych, Data Center, Contact Center, pomocniczych związanych z ubezpieczeniami i funduszami emerytalno-rentowymi, stałego pośredniczenia przy zawieraniu umów ubezpieczenia, umów finansowych i inwestycyjnych oraz umów *assistance*.

PZU Finance AB

Działalność na rynku dłużnym Grupy PZU realizowana jest poprzez PZU Finance AB z siedzibą w Sztokholmie (Szwecja). Spółka została utworzona w 2014 roku i jest w 100% zależna od PZU. Podstawowym zakresem działalności spółki jest gromadzenie funduszy pożyczkowych poprzez emisję obligacji lub innych instrumentów dłużnych oraz udzielanie finansowania dla spółek z Grupy PZU.

W dniu 16 października 2015 roku PZU Finance AB wyemitował pięcioletnie euroobligacje na kwotę 350 mln euro. Obligacje te zostały zasymilowane i tworzą jedną serię z obligacjami o wartości nominalnej 500 mln euro wyemitowanymi przez PZU Finance AB (publ) 3 lipca 2014 roku, tzw. „tap”. FINANSOWANIE DŁUŻNE ROZ. 8.3.

PZU Finanse

PZU Finanse Sp. z o.o. jest spółką usługową, powołaną w celu prowadzenia ksiąg rachunkowych dla spółek zależnych z Grupy PZU (z wyłączeniem PZU i PZU Życie).

Ogrodowa-Inwestycje

Ogrodowa-Inwestycje Sp. z o.o. (Ogrodowa-Inwestycje) jest właścicielem biurowca City-Gate (Ogrodowa 58, Warszawa) i wynajmuje powierzchnie biurowe klientom zewnętrznym oraz spółkom z Grupy PZU.

Grupa Armatura

Grupa PZU jest zaangażowana kapitałowo w spółkę Armatura Kraków S.A. (Armatura Kraków) od października 1999 roku. Obecnie właścicielem 100% akcji Armatury Kraków jest fundusz inwestycyjny PZU FIZ AN BIS 2.

Armatura Kraków jest spółką dominującą w Grupie Kapitałowej Armatura. W skład Grupy Armatura wchodzi: Armatura Kraków SA, Armatoora SA, Aquaform SA, Aquaform Bauprodukte, Aquaform Ukraine, Aquaform Romania, Morehome.pl, jednostka współzależna Armatura Tower Sp. z o.o. Grupa Armatura prowadzi swoją działalność poza obszarem usług finansowych i ubezpieczeniowych. Jest wiodącym producentem w branży sanitarnej i grzewczej w Polsce. Spółki tworzące Grupę Armatura specjalizują się w produkcji baterii łazienkowych i kuchennych, aluminiowych grzejników centralnego ogrzewania, szerokiej gamy zaworów oraz ceramiki sanitarnej.

Dnia 15 stycznia 2015 roku Armatura Kraków przejęła kontrolę nad Grupą Aquaform SA (pośrednio nabywając również spółki Aquaform Bauprodukte, Aquaform Ukraine, Aquaform Romania, Morehome.pl), która jest producentem kabin prysznicowych, wanien i mebli łazienkowych za kwotę 25,9 mln zł (rozliczenie prowizoryczne, ponieważ cena zależy od wartości sprzedaży uzyskanej przez Aquaform SA na wybranych rynkach zagranicznych w latach 2015 – 2017).

Dnia 29 czerwca 2015 roku Armatura Kraków zbyła na rzecz PZU FIZAN BIS 2 spółkę Arm Property sp. z o.o., kończąc tym samym proces restrukturyzacji majątku nieprodukcyjnego Grupy Armatura Kraków.

04

Strategia rozwoju

Grupa PZU rozwija się i ewoluuje razem z otaczającym ją światem, w centrum swojego procesu budowy wartości stawiając niezmiennie oczekiwania i potrzeby klientów Grupy. Działania strategiczne odpowiadają na istniejące i przewidywane wyzwania rynkowe, odzwierciedlając dążenie do umocnienia silnej pozycji konkurencyjnej opierającej się na 3 Obszarach Działalności (Ubezpieczenia, Inwestycje, Zdrowie), osiągnięcia ponadprzeciętnych wyników finansowych i realizacji oczekiwań interesariuszy Grupy.

Nowe wartości dla prawdziwych mistrzów

NOWA STRATEGIA TO NOWE WARTOŚCI:

Jesteśmy Efektywni
Jesteśmy Fair
Jesteśmy Innowacyjni

Dzięki takiemu podejściu możemy w mistrzowski sposób realizować nową strategię.

W rozdziale:

1. Kluczowe kierunki rozwoju Grupy PZU w latach 2016-2020
2. Realizacja kluczowych projektów oraz inicjatyw w 2015 roku

4.1 Kluczowe kierunki rozwoju Grupy PZU w latach 2016-2020

Dynamicznie zmieniające się otoczenie rynkowe oraz regulacyjne wymaga od Grupy zachowania równowagi pomiędzy prowadzeniem dotychczas ustalonych strategicznych działań, a szukaniem nowych innowacyjnych rozwiązań poprzez wnikliwą analizę szeregu danych oraz umiejętne eksperymentowanie.

Kierunki rozwoju Grupy PZU na lata 2016-2020:

- Klientocentryczność - Jesteśmy po to by zapewnić naszym klientom spokój i poczucie bezpieczeństwa. Klienci zawsze mogą na nas polegać. W praktyce, przyjęta przez Grupę misja oznacza przekształcenie PZU z organizacji skupionej wokół oferty produktowej w organizację odpowiadającą na potrzeby klientów.
- Umocnienie pozycji lidera na rynku ubezpieczeń w Polsce:
  - Obszar Klienta Detalicznego - utrzymanie pozycji lidera rynku dzięki wykorzystaniu kompleksowej oferty dostosowanej do potrzeb poszczególnych segmentów klientów oraz strategii dwóch marek (PZU i Link4);
  - Obszar Klienta Korporacyjnego:
    - (w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych) wzmocnienie pozycji, szczególnie w zakresie Średnich Klientów Korporacyjnych (tzw. Klient Mid-Korpo) i osiągnięcie statusu partnera biznesowego, o silnej pozycji eksperckiej, dostarczającego nie tylko produkty ubezpieczeniowe, ale również doradzającego klientom na każdym etapie wsparcia w zarządzaniu ryzykiem;
    - (w ubezpieczeniach na życie) utrzymanie pozycji lidera na rynku przy wysokiej rentowności pomimo silnej presji konkurencyjnej.

- Działalność zagraniczna:
  - Dynamiczny wzrost przychodów generowanych przez działalność zagraniczną do przychodów Grupy PZU;
  - Koncentracja na rentowności i osiągnięciu wysokiego zwrotu z inwestycji.
- Rozwój oferty uzupełniającej dla ubezpieczeń o:
  - Zarządzanie aktywami klienta;
  - Ubezpieczenia zdrowotne.

Sektor ubezpieczeniowy przechodzi szereg zmian i transformacji, których efektem jest ukierunkowanie ubezpieczycieli na potrzeby klienta. Istotny kierunek zmian to tworzenie prostych i przejrzystych, pod względem warunków, produktów, które klienci z łatwością mogą porównywać.

Konkurowanie w wymagających warunkach rynkowych wymusza na ubezpieczycielach

nieustanne dążenie do zwiększenia efektywności przez optymalizację stosowanych modeli biznesowych i szersze wykorzystanie zaawansowanych narzędzi analitycznych wykorzystujących zasoby Big Data.

Dalszy rozwój Grupy PZU przebiegać będzie w okolicznościach uwarunkowanych następującymi głównymi trendami i czynnikami:

- Środowisko niskich stóp procentowych
Przez najbliższe kilka lat Grupa PZU działać będzie w środowisku niskich stóp procentowych. Prognozy dotyczące inflacji w Polsce jak i w strefie Euro nie wskazują na istotne prawdopodobieństwo jej wzrostu do poziomu zbliżonego do 2% wcześniej niż przy końcu horyzontu Strategii. Taka sytuacja nadal będzie kreować problem z osiąganiem gwarantowanych stóp

- Rosnące wymagania regulacyjne
Wypłacalność II (Solvency II)
1 stycznia 2016 roku weszły w życie przepisy Dyrektywy Wypłacalność II (Solvency II) SŁOWNIK, określającej wymagania dotyczące kluczowych parametrów finansowych w działalności ubezpieczeniowej. Nowe przepisy zmieniają sposób wyznaczania marginesu wypłacalności, czyli wymogu kapitałowego dla firm ubezpieczeniowych. Zgodnie z nowymi przepisami wymogi te będą wyznaczone osobno dla ryzyka ubezpieczeniowego (aktuarnalnego), rynkowego i operacyjnego. Poprzez zaostrzenie wymagań regulacyjnych Dyrektywa istotnie zmienia rynek ubezpieczeń. Jej wejście w życie ma wpływ zarówno na

kalkulację składek jak i na zmiany procesów wewnętrznych w spółkach ubezpieczeniowych, przede wszystkim w obszarach zarządzania ryzykiem. Zgodnie ze zmienionymi przepisami ubezpieczyciele zobowiązani są do raportowania, zarówno do instytucji nadzorczych jak i publicznie, nowych rozszerzonych zakresów informacji. W wyniku wprowadzonych zmian niektóre firmy staną przed koniecznością dokapitalizowania albo ograniczenia zakresu prowadzonej działalności. REGULACJE DOTYCZĄCE RYNKU UBEZPIECZEŃ ROZ. 2.4

Podatek od aktywów

Od 1 lutego 2016 roku zaczął obowiązywać w Polsce podatek od aktywów instytucji finansowych. W przypadku ubezpieczycieli stawka podatku wynosi 0,44% od zgromadzonych aktywów. Wprowadzenie podatku ten obejmie dużą część działających w Polsce towarzystw ubezpieczeniowych, nie mniej jednak największa część generowanych z niego wpływów pochodzić będzie

Główne cele strategiczne

Stabilizacja wyniku finansowego

Realizacja strategii i inicjatyw strategicznych

PZU najbardziej zaawansowany technologicznie w Europie

Aspiracje

- Rentowny biznes ubezpieczeniowy
- Aktywne zarządzanie portfelem lokat
- Dyscyplina kosztowa, m.in. poprzez redukcję kosztów stałych

- Rozbudowa PZU Zdrowie – dalszy rozwój oferty ubezpieczeń zdrowotnych wraz z towarzyszącymi usługami opieki medycznej
- Dynamiczna ekspansja międzynarodowa w zakresie ubezpieczeń
- Budowa pozycji czołowego zarządzającego aktywami – skokowy wzrost udziału w rynku asset management w Polsce

- Zbudowanie najlepszych na rynku kompetencji w zakresie Big Data w celu poprawy uproductowania klientów (CRM), underwritingu oraz procesów
- Stworzenie ekosystemu umożliwiającego efektywne zarządzanie ryzykiem klientów (od doradztwa do produktów ubezpieczeniowych)

ZARZĄDZANIE AKTYWAMI (PZU Inwestycje)

Perspektywa na przyszłość

UBEZPIECZENIA

Spokój i bezpieczeństwo

OPIEKA MEDYCZNA (PZU Zdrowie)

Ubezpieczenia zdrowotne

z opodatkowania aktywów Grupy PZU. Szacuje się, iż wartość podatku może wynosić ok. 270-280 mln zł (dotyczy tylko spółek ubezpieczeniowych, dane urocznione).
REGULACJE DOTYCZĄCE RYNKU UBEZPIECZEŃ ROZ. 2.4

Zmiany w ustawie ubezpieczeniowej

Na początku 2016 roku weszły także w życie zmiany Ustawy o działalności ubezpieczeniowej. Zasadniczy kierunek wprowadzonych zmian dotyczy kształtowania relacji z klientami. Tutaj zmiany dotkną głównie zakłady oferujące ubezpieczenia na życie. Konieczne będzie prowadzenie szczegółowej analizy potrzeb klienta przy sprzedaży produktów z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi i wydawania klientowi odpowiednich rekomendacji i wskazówek. Zmienione zostały zasady wypłacania prowizji pośrednikom ubezpieczeniowym, co prowadzić będzie do zmian w procesie sprzedaży produktów ubezpieczeniowych, przede wszystkim w kanale agencyjnym. REGULACJE DOTYCZĄCE RYNKU UBEZPIECZEŃ ROZ. 2.4

Oczekiwania klienta

W ostatnich latach produkty finansowe, w tym w szczególności ubezpieczenia na życie, stały się na tyle skomplikowane, iż obecnie klienci poszukują prostszych i bardziej przejrzystych rozwiązań, tzw. produktów bez gwiazdek. Produktów, których struktura będzie jasna i zrozumiała niezależnie od poziomu ich wiedzy ekonomicznej. Transparentność produktów, to m.in. odejście od kompleksowych rozwiązań łączących elementy ubezpieczenia oraz inwestycji.

Z kolei, w przypadku produktów majątkowych i pozostałych osobowych, mamy do czynienia ze stałą presją na cenę, która zmusza ubezpieczycieli do konkurencji nie tylko zakresem usługi podstawowej, ale również usług dodatkowych (assistance, bezpośrednia likwidacja szkód, consierge). Wymaga to od zakładów ubezpieczeń kompleksowego i jednocześnie elastycznego podejścia do wyceny oferowanych usług.

Silne trendy demograficzne i wynikające z nich zmiany w zachowaniach nabywczych

Silne trendy demograficzne prowadzić będą do szybkich zmian w strukturze wiekowej społeczeństwa i jednocześnie w zachowaniach nabywczych klientów Grupy.

W szczególności w horyzoncie realizacji głównych kierunków rozwoju Grupy szybko rosnąć będzie liczba osób po 60 roku życia, w istotnej części nadal aktywnych zawodowo, mających szerokie i zróżnicowane potrzeby w zakresie wszelkiego rodzaju produktów

ubezpieczeniowych (w tym ubezpieczeń zdrowotnych) oraz oszczędnościowych (zarządzania aktywami). Jednocześnie na rynek pracy wejdzie znacznie więcej ludzi z tzw. pokolenia „millennials”, których styl życia, preferencje i zachowania nabywcze są znacząco różne od ich rodziców. Pokolenie to jest znacznie bardziej przyzwyczajone do wszelkich form digitalizacji różnych dziedzin życia (w tym korzystania z produktów finansowych i ubezpieczeniowych). To wymaga od firm ubezpieczeniowych, w tym także PZU, oferowania produktów, a także likwidacji szkód i świadczeń kanałami mobilnymi, przy wykorzystaniu marketingu internetowego oraz mediów społecznościowych.

- Stały wzrost znaczenia kanałów cyfrowych i mobilnych. Najbliższe kilka lat określane jest często mianem okresu „gwałtownej digitalizacji”. Przewiduje się, iż szerokie wykorzystanie nowoczesnych technologii cyfrowych będzie jednym z silniejszych trendów do roku 2020, zarówno w zakresie spodziewanych zmian w działalności operacyjnej firm ubezpieczeniowych jak i w kształtowaniu ich relacji z klientami. Szacuje się, że na rozwiniętych rynkach, w ciągu kolejnych pięciu lat nastąpi bardzo szybki wzrost liczby klientów korzystających z kanałów cyfrowych w kontakcie z ubezpieczycielami. Skutkiem tego trendu będzie nie tylko potrzeba dostosowania relacji z klientami, ale także zagrożenie łatwiejszą dekompozycją łańcucha wartości firm ubezpieczeniowych, poprzez nasiloną konkurencyjność i przejrzystość cenową. Obecnie żadna firma z sektora usług finansowych nie może zaniedbywać kanałów zdalnych jako formy dystrybucji oraz obsługi klienta.
- Coraz większe możliwości dopasowania się do potrzeb klientów przy pomocy technik i narzędzi Big Data. Połączenie trendu rosnącej roli kanałów cyfrowych w kontaktach z klientami z gwałtownie rosnącymi możliwościami analitycznymi stwarza unikalną szansę dla firm sektora finansowego, w tym w szczególności dla firm ubezpieczeniowych. Niezbędny jest jednak szereg zmian procesów biznesowych oraz inwestycje w rozwiązania umożliwiające gromadzenie i przetwarzanie dużej ilości danych oraz narzędzia do modelowania i analizy zachowań klientów, które pozwolą także na wykorzystanie danych historycznych gromadzonych przez spółki. Wykorzystanie i rozwijanie wspomnianych narzędzi pozwala na efektywniejszą segmentację klientów, co z kolei pozwala na lepsze dopasowanie oferty do potrzeb, a przy tym także optymalizację kosztów sprzedaży oraz marketingu firmy ubezpieczeniowej.

4.2 Realizacja kluczowych projektów oraz inicjatyw w 2015 roku

W 2015 Grupa realizowała następujące cele w poszczególnych Obszarach Biznesowych:

Działania zrealizowane w 2015 roku

Obszary biznesowe	Podsumowanie osiągnięć w 2015 roku
Ubezpieczenia	<ol style="list-style-type: none"> 1. PZU pozostał liderem na rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych. Według danych KNF za III kwartał 2015 roku udział PZU w rynku wyniósł 31,2%* (spadek o 0,2 p.p. r/r) 2. Wzrost udziału Link4 w rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych z 1,6% na koniec III kwartału 2014 roku do 1,9% na koniec III kwartału 2015 roku. 3. Utrzymanie po III kwartale 2015 roku pozycji lidera w ubezpieczeniach na życie ze składką regularną z 43,9% udziałem w rynku (rok temu 42,9%). W całym rynku ubezpieczeń na życie udział PZU po III kwartale 2015 roku wyniósł 29,1%. 4. Grupa PZU pozostaje liderem rynku na Litwie i Łotwie. Udział w litewskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniósł w 2015 roku 31,1%, natomiast w rynku łotewskim po trzech kwartałach 2015 roku 25,1%. W obu przypadkach udział w rynku wzrósł w porównaniu do roku poprzedniego. Udział Grupy PZU na rynku estońskim wyniósł w 2015 roku 13,8%. Obie spółki ukraińskie poprawiły swoje pozycje i udziały rynkowe w porównaniu do roku ubiegłego. Po trzech kwartałach 2015 roku spółka majątkowa zajmuje 7. pozycję z 2,7% udziałem w rynku, zaś życiowa pozycję 4. z 8,6% udziałem w rynku utrzymując jednocześnie dodatni wynik finansowy, pomimo trudnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej. 5. Dnia 30 września 2015 roku zakończyła się transakcja sprzedaży PZU Lietuva. Nabywcą spółki został norweski Gjensidige Forsikring ASA. Ostateczna kwota sprzedaży wyniosła 66 mln euro. 6. Dnia 3 listopada 2015 roku KNF wyraził zgodę na utworzenie przez PZU TUW – Polskiego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych. Nowy podmiot zapewni szpitalom efektywną ochronę ubezpieczeniową opartą na aktywnym zarządzaniu ryzykiem.
Inwestycje	<ol style="list-style-type: none"> 1. Na koniec 2015 roku wartość aktywów pod zarządzaniem (AuM) TFI PZU wyniosła 28,3 mld zł, co stanowiło 11,2% aktywów zgromadzonych przez krajowe TFI tym samym plasując je na koniec 2015 roku na drugim miejscu wśród wszystkich towarzystw zrzeszonych przez IZFA. 2. Wzrost aktywów pod zarządzaniem klientów zewnętrznych z 6,0 mld zł na koniec 2014 roku do 6,8 mld zł na koniec 2015 roku. Udział aktywów klientów zewnętrznych TFI PZU w aktywach rynku TFI (z wyłączeniem aktywów niepublicznych) na koniec 2015 roku wyniósł 5,1% (4,7% na koniec 2014 roku). 3. TFI PZU pozostaje liderem w segmencie pracowniczych programów emerytalnych wśród krajowych TFI zarządzając aktywami o wartości 3,2 mld zł (PPE, PPO, ZPI) – wzrost AuM o 6,2% w stosunku do stanu na koniec 2014 roku. 4. Przychody TFI PZU za 2015 rok wyniosły 172,6 mln zł co oznacza wzrost o blisko 18,1% w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku.
Zdrowie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utworzono spółkę PZU Zdrowie, do której przeniesiono (bezpośrednio lub pośrednio) wszystkie aktywa medyczne. 2. Spółka PZU Zdrowie nabyła udziały spółek medycznych: Nasze Zdrowie (w 2015), Medicus w Opolu (w 2015), CM Gamma (w 2015) oraz CM Cordis (w 2016), dodatkowo CM Medica kupiła REZO-MEDICA (w 2015). 3. Wzrost składki przypisanej brutto z grupowych ubezpieczeń zdrowotnych o 46% w porównaniu do 2014 roku.

* Udział PZU liczony z uwzględnieniem reasekuracji czynnej PZU wobec Link4

Działania zrealizowane w 2015 roku

Czynniki warunkujące wdrożenie	Podsumowanie działań i osiągnięć w 2015 roku
Efektywna dystrybucja i obsługa klienta	<ol style="list-style-type: none"> Kontynuowano prace wdrożeniowe związane z wprowadzeniem nowego systemu polisowego (Platforma Everest), który będzie miał wpływ na poprawę elastyczności i konkurencyjności PZU. W 2015 roku wprowadzone zostały pozostałe produkty majątkowe oraz pierwsze ubezpieczenia korporacyjne. Przez większą część 2015 roku trwały działania przygotowujące zewnętrzne kanały sprzedaży (multiagenci, dealerzy, brokerzy) oraz kanały zdalne do pracy w nowym systemie. Kontynuowano proces wdrażania nowoczesnych Oddziałów PZU – dobrze widocznych i wspólnych dla całej Grupy. W 2015 roku oddano do użytku 45 Oddziałów PZU, a od początku trwania procesu uruchomiono 151 Oddziałów funkcjonujących w nowym modelu. Kontynuowano prace mające na celu ujednoczenie i podniesienie standardu wizualizacji biur Agentów Wyłącznych. W 2015 roku oddano do użytku 635 biur w nowym standardzie. Łącznie od początku projektu oddano 866 biur w nowym standardzie. Trwają prace nad docelowym systemem operacyjnego wsparcia sprzedaży.
Odpowiedzialna społecznie organizacja	<ol style="list-style-type: none"> W 2015 roku kluczową formą promocji aktywnego trybu życia oraz profilaktyki zdrowotnej wśród Polaków było zaangażowanie Grupy PZU w inicjatywy biegowe. PZU był strategicznym partnerem kilkudziesięciu wydarzeń sportowych, m.in. PZU Maratonu Warszawskiego. W ramach aktywizacji społeczności lokalnych Grupa PZU stworzyła w kilkudziesięciu gminach w całej Polsce PZU Trasy Zdrowia – specjalnie zaprojektowane tereny zielone przeznaczone do ćwiczeń fizycznych. PZU, jako mecenas kultury, dbał o zachowanie polskiego dziedzictwa kulturowego, sprawując mecenat m.in. nad Zamkiem Królewskim w Warszawie, Muzeum Łazienki Królewskie, Muzeum Narodowym w Krakowie, Muzeum Narodowym w Warszawie, czy Teatrem Wielkim - Operą Narodową. W 2015 roku Fundacja PZU realizowała kolejną edycję kampanii społecznej „Kochasz? Powiedz STOP Wariatom Drogowym”. Jej głównym celem było zwiększenie bezpieczeństwa na drodze poprzez kształtowanie odpowiedzialnych postaw kierowców.
Sprawna likwidacja i efektywne operacje oraz elastyczne IT	<ol style="list-style-type: none"> 84% klientów Grupy PZU zadowolonych z przebiegu likwidacji szkód i świadczeń (badanie satysfakcji na próbie 4,7 tys. klientów przeprowadzone w IV kwartale 2015 roku). Dnia 1 kwietnia 2015 roku weszły w życie przepisy dot. odszkodowań wypłacanych z ubezpieczenia OC przez PIU. Inicjatorem programu Bezpośredniej Likwidacji Szkód jest PZU. Prowadzono prace mające na celu wdrożenie zaawansowanego systemu identyfikacji wyłudzeń (frauds). Pierwsze wdrożenie narzędzia dot. obszaru ubezpieczeń komunikacyjnych planowane jest na kwiecień 2016 roku. Wdrożono nowy system kadrowo-płacowy, co stanowi pierwszy krok do standaryzacji i usprawnienia procesów HR w całej firmie. Celem optymalizacji kosztów przeprowadzono kolejny etap restrukturyzacji zatrudnienia w PZU i PZU Życie. W dniu 8 kwietnia 2015 roku Zarządy PZU i PZU Życie ogłosiły zamiar przeprowadzenia zwolnień grupowych, zgodnie z ustawą z dnia 13 marca 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników. Restrukturyzację przeprowadzono w II kwartale 2015 roku. Finalnie objęła ona 267 osób w PZU i PZU Życie, w tym redukcja zatrudnienia dotyczyła 134 pracowników PZU i PZU Życie.

Działania zrealizowane w 2015 roku

Czynniki warunkujące wdrożenie	Podsumowanie działań i osiągnięć w 2015 roku
Efektywna polityka kapitałowa i inwestycyjna oraz zintegrowany system zarządzania ryzykiem	<ol style="list-style-type: none"> Zawarto umowę nabycia 18 318 473 akcji spółki Alior Bank, stanowiących 25,19% kapitału zakładowego. Łączna wartość transakcji to 1,63 mld zł. W 2015 roku rozliczono 2 spośród przewidzianych łącznie 3 transzy akcji. Realizacja ostatniej z nich została przeprowadzona w marcu 2016 roku. Nawiązano współpracę z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, na bazie której Grupa PZU będzie uczestniczyła w tworzeniu funduszy venture capital dla sektora nowych technologii. PZU Finanse AB (spółka w 100% zależna od PZU) wyemitował euroobligacje o wartości 350 mln euro. Obligacje są oprocentowane według stałej stopy procentowej w wysokości 1,375% w skali roku, a odsetki od obligacji będą płatne raz do roku. Wykup obligacji nastąpi w dniu 3 lipca 2019 roku. Przygotowano wszystkie ubezpieczeniowe spółki Grupy do spełnienia wymogów dyrektywy Wyłącalność II (<i>Solvency II</i>). Dnia 21 października 2015 roku, zgodnie z decyzją WZA wypłacona została dywidenda w wysokości 2,59 mld zł, tj. 30,0 zł na jedną akcję (przed splitem). Dnia 30 listopada 2015 roku dokonano splitu, czyli podziału akcji PZU, w stosunku 1:10. Udział akcjonariuszy we własności oraz w prawach w PZU pozostał na poziomie sprzed splitu.

05

Organizacja, infrastruktura oraz zasoby ludzkie

Wdrażając nowe technologie pragniemy ułatwić naszym klientom dobór właściwej oferty produktowej oraz sprawić, by proces likwidacji szkód był sprawny i satysfakcjonujący, potwierdzając trafność wyboru marki PZU.

Wybierz swój pakiet benefitów

Rusza **internetowa baza benefitów** pracowniczych PZU.
Sam zdecyduj, na co przeznaczysz swoje środki ZFŚS.

Skorzystaj z kart sportowych, oferty edukacyjnej i kulturalnej,
weekendowego wypoczynku oraz atrakcyjnych zniżek.

Szczegóły na PZU24.

W rozdziale:

1. Kanały sprzedaży i obsługi
2. Zarządzanie kadrami
3. Marketing

5.1 Kanały sprzedaży i obsługi

Grupa PZU (PZU i PZU Życie) posiada największą na polskim rynku ubezpieczycieli sieć placówek sprzedażowo-usługowych. Organizacja sieci sprzedaży PZU ma na celu zagwarantowanie efektywności sprzedaży, przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiej jakości świadczonych usług.

Na koniec 2015 roku sieć dystrybucji Grupy PZU obejmowała:

- agentów na wyłączność – własna sieć agencyjna PZU składała się z 9 079 agentów na wyłączność wraz z osobami fizycznymi wykonującymi czynności agencyjne. Poprzez kanał agencyjny prowadzi się sprzedaż głównie w kanale klienta masowego, ze szczególnym uwzględnieniem ubezpieczeń komunikacyjnych i majątkowych oraz ubezpieczeń indywidualnych (ubezpieczeń na życie);
- multiagencje – z Grupą PZU współpracuje 3 161 multiagencji, które realizują głównie sprzedaż dla klienta masowego (w tym kanale sprzedawane są wszystkie rodzaje ubezpieczeń, a w szczególności komunikacyjne i majątkowe) oraz indywidualne ubezpieczenia na życie;
- brokerów ubezpieczeniowych – PZU, w szczególności Pion Klienta Korporacyjnego, współpracował z 965 brokerami ubezpieczeniowymi;
- pracowników PZU – tysiące pracowników PZU sprzedawało ubezpieczenia (przede wszystkim klientom korporacyjnym i grupowym) we własnych placówkach, które w 2014 roku przeszły metamorfozę. Dobrze oznaczone, rozmieszczone w atrakcyjnych lokalizacjach, bez barier architektonicznych, zapewniają łatwy dostęp wszystkim klientom;
- *bancassurance* i programy partnerstwa strategicznego – w zakresie ubezpieczeń ochronnych w 2015 roku Grupa PZU współpracowała z 10 bankami oraz z 6 partnerami strategicznymi. Kontrahenci Grupy PZU są liderami

w swoich branżach oraz posiadają bazy klientów o dużym potencjale. W obszarze partnerstwa strategicznego współpraca dotyczyła przede wszystkim firm z branży telekomunikacyjnej i energetycznej, za pośrednictwem których oferowano ubezpieczenia sprzętu elektronicznego oraz usługi assistance;

- direct – poprzez kontakt telefoniczny i internet PZU sprzedaje produkty dla klienta indywidualnego.

Klienci PZU mogą zgłosić szkodę lub sprawę:

- za pośrednictwem internetu;
- telefonicznie poprzez infolinię;
- osobiście w wybranym oddziale;
- w warsztacie należącym do sieci naprawczej PZU (szkody komunikacyjne);
- w Mobilnym Biurze PZU Pomoc;
- na piśmie (wysłane pocztą tradycyjną, pocztą elektroniczną lub faxem).

Likwidacja szkód i świadczeń realizowana jest w 8 Regionalnych Centrach Likwidacji Szkód usytuowanych na terenie całego kraju oraz w jednostce centralnej w Warszawie - Centrum Operacyjnym Likwidacji Szkód i Świadczeń. Przy procesie opartym w większości na informacji elektronicznej oraz braku powiązania obsługi z miejscem zamieszkania ubezpieczonego/zdarzenia, zastosowano model równego obciążenia pracą poszczególnych jednostek likwidacyjnych realizowany w sposób automatyczny w systemie SLS. Dodatkowo wprowadzona została centralizacja obsługi niektórych typów szkód, co służy większej specjalizacji i wpływa na wzrost satysfakcji klientów. Centralizacją objęto m.in. likwidację szkód osobowych, szkody polegające na całkowitej kradzieży pojazdów osób fizycznych, likwidację szkód w ramach usługi BLS SŁOWNIK.

Jak rozwijaliśmy zdalne kanały komunikacji?

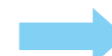
Czat na stronie www.pzu.pl

- Pracownicy Contact Center udzielają za jego pośrednictwem informacji na temat produktów ubezpieczeniowych, pomagają w poruszaniu się po stronie www.pzu.pl, podpowiadają, jak uzupełnić formularze internetowe.
- Kolejnym krokiem w rozwoju tego kanału będzie dynamiczny chat, który pozwoli reagować na zachowanie klienta na stronie WWW.

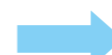
Video czat

- Umożliwia on spotkanie z przedstawicielem PZU bez wychodzenia z domu.
- W trakcie połączenia klient może zgłosić szkodę, uzyskać informację o statusie likwidacji swojej szkody oraz kupić ubezpieczenie.
- Video czat umożliwia komunikację z osobami niedosłyszącymi.

Porady video

- Porady video mają różną formę, np. wypowiedzi specjalistów, infografiki, manuale.
- Chcemy dzięki nim doradzić klientom w różnych sytuacjach lub udzielić instruktażu odnośnie właściwego wypełnienia najczęściej wykorzystywanych formularzy WWW.
- Wykorzystujemy je nie tylko na stronie www.pzu.pl, ale również w komunikacji e-mailowej.

Formularz kontaktowy

- Dzięki niemu klient może w trakcie rozmowy na infolinii wybrać temat rozmowy, pozostawić numer telefonu oraz wybrać termin, w jakim życzy sobie kontaktu zwrotnego.

Social Media Command Center

- Utworzyliśmy Zespół Obsługi i Monitoringu Mediów Społecznościowych, który odpowiada za wizerunek Spółki w sieci i ocieplanie jej wizerunku.
- Zespół prowadzi codzienny monitoring internetu i mediów społecznościowych, angażuje się w dyskusje na forach, reaguje na posty klientów na Facebooku, Twitterze i pozostałych mediach społecznościowych, udziela odpowiedzi na prywatne zapytania klientów poprzez dedykowaną aplikację Centrum Pomocy.
- Zajmuje się m.in. tematami związanymi ze sprzedażą ubezpieczeń, obsługą likwidacji szkód, pomocą assistance, ale też komunikacją, reklamą czy projektami CSR.

Listy transpromo

- To korespondencja listowa, w której łączymy elementy merytoryczne (np. transakcyjne) z elementami promocyjnymi, oferując klientom wymierną korzyść.
- Całość koncepcji oparta jest na filozofii prostego języka, a jej motywem przewodnim jest budowanie pozytywnych relacji w kontakcie z klientami. Dlatego nasze listy mają bardziej osobisty charakter, a klient znajdzie w nich ważne informacje pokazane za pomocą infografiki czy elementy prewencyjne związane z bezpieczeństwem.

Centralny adres do korespondencji papierowej i elektronicznej

- Centralizacja tych funkcji pozwoliła na wdrożenie jednolitych standardów obsługi oraz narzędzi do kontroli procesu udzielania odpowiedzi klientom.
- Dzięki temu klienci mają pewność, że ich sprawy trafiają tam, gdzie zostaną obsłużone.

Własna sieć agencyjna PZU

9 079

agentów na wyłączność wraz z osobami fizycznymi

Sprzedaż poprzez multiagencje

3 161

multiagencji

PZU jako prekursor bezpośredniej likwidacji szkód (BLS) SŁOWNIK na polskim rynku ubezpieczeniowym (uruchomionej w kwietniu 2014 roku) kontynuuje likwidację w ramach tej usługi. Realizuje ją w dwóch formach: indywidualnie i w ramach porozumienia. Porozumienie w zakresie BLS – wypracowane przez PIU SŁOWNIK – objęło do końca 2015 roku osiem towarzystw ubezpieczeniowych łącznie z PZU, skupiających blisko 70% rynku ubezpieczeń OC komunikacyjnych, mierzonego składką przypisaną brutto. Bezpośrednia likwidacja szkód (BLS) w ramach porozumienia uruchomiona została od kwietnia 2015 roku. Wprowadzenie umowy w ramach BLS wpłynęło na uproszczenie procesu rozliczania wypłaconych odszkodowań i kosztów procesu pomiędzy ubezpieczycielami, opartego na ryczałtach. PZU utrzymał także wprowadzone wcześniej własne rozwiązanie BLS dla swoich klientów, poszkodowanych przez ubezpieczonych w zakładach, które nie przystąpiły do BLS.

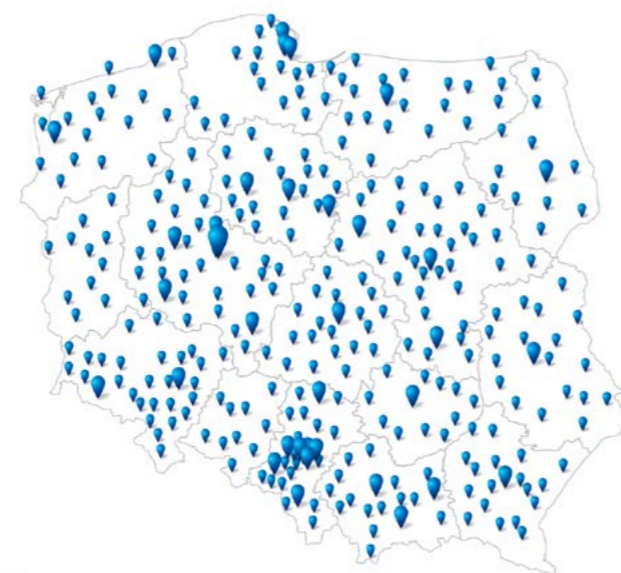
Grupa PZU, w ramach umów o współpracy zawartych z największą w Polsce siecią podmiotów na rynku, organizuje usługi wynajmu pojazdu zastępczego, holowania pojazdów oraz parkingowe. PZU aktywnie oferuje swoją pomoc wszystkim klientom w zakresie organizacji powyższych usług.

PZU również jako pierwszy na rynku ubezpieczeniowym w Polsce uruchomił własną flotę pojazdów zastępczych. W ofercie jest 300 pojazdów z napędem hybrydowym marki Toyota Auris, gwarantujących komfort i bezpieczeństwo eksploatacji oraz ekologię. Dzięki temu uzyskano wysoki standard udostępniania samochodu zastępczego wg rynkowych stawek, który jest dedykowany dla wszystkich klientów PZU.

Rok 2015 był kolejnym rokiem kontynuowania współpracy z zakładami naprawczymi w zakresie powypadkowych napraw pojazdów. Celem współpracy z Siecią Naprawczą PZU Pomoc jest zagwarantowanie poszkodowanym najwyższych standardów jakości obsługi jak i jakości usług naprawczych. Każdemu klientowi, który zleci naprawę w zakładach należących do sieci PZU wydawany jest Certyfikat jakości, gwarantujący wykonanie naprawy w oparciu o najwyższe standardy jakości.

PZU nadal rozwija ofertę pomocy klientom w zagospodarowaniu pozostałości po szkodach poprzez oferowanie możliwości sprzedaży tych przedmiotów na platformie Pomoc Online. Klienci otrzymują propozycję

Placówki PZU

więcej niż jeden oddział PZU w mieście
 jeden oddział PZU w mieście

sprzedaży pozostałości za najwyższą uzyskaną kwotę oferty kupna przez wiarygodne podmioty na stałe współpracujące z administratorem platformy.

W ramach usprawniania procesu likwidacji szkód majątkowych w 2015 roku kontynuowano cykl szkoleń wzorowanych na standardach brytyjskich z najlepszych praktyk w obszarze obsługi szkód, skierowany do kadry zajmującej się likwidacją szkód majątkowych klientów korporacyjnych.

Likwidacja szkody jest dla klienta momentem prawdy, sprawdzeniem jakości zakupionego produktu w kontakcie z ubezpieczycielem. Spełnienie oczekiwań klienta w procesie likwidacyjnym stanowi klucz do zbudowania jego więzi z PZU. Dlatego też w 2015 roku podejmowane były szeroko zakrojone działania na rzecz usprawnienia i skrócenia tego procesu, m.in. zastosowanie kultury LEAN, zwiększenie zakresu likwidacji automatycznej i uproszczonej. Rozpoczęto wdrażanie usługi Samolikwidacji, pozwalającej na oszacowanie przez poszkodowanego wysokości odszkodowania w szkodach komunikacyjnych i majątkowych oraz serwisach naprawiających sprzęt uszkodzony w wyniku przepięcia. Ponadto w roku 2015 PZU rozpoczęła na szeroką skalę wprowadzanie uproszczeń w kontaktach z klientem, m.in. poprzez rezygnację z korespondencji tradycyjnej i szerszego wykorzystania kontaktu telefonicznego oraz elektronicznego,

a przede wszystkim poprzez dostosowanie korespondencji do zasad prostego języka.

Innowacyjnym rozwiązaniem było powołanie Organizatorów Pomocy Poszkodowanym w Wypadkach (Opiekunów PZU). Są to mobilni pracownicy, którzy spotykają się w domach poszkodowanych, aby ustalić faktyczną sytuację życiową oraz potrzeby wynikające z doznanego wypadku, za który PZU ponosi odpowiedzialność cywilną. Udzielana pomoc dotyczy m.in. organizacji szeroko rozumianej rehabilitacji medycznej, społecznej, zawodowej i psychologicznej. Opiekunowie PZU doradzają jak dostosować najbliższe otoczenie do potrzeb osoby niepełnosprawnej, jak dokonać właściwego wyboru urzędzeń kompensujących dysfunkcje i inwalidztwo. Pomagają również w organizacji wszelkich formalności związanych z likwidacją szkody. Udzielają wsparcia w uzyskaniu świadczeń oraz pomocy w kontaktach z instytucjami państwowymi (PFRON, ZUS, KRUS, MOPS, MOPR). Organizują wsparcie psychologiczne dla najbliższych członków rodziny poszkodowanego.

Jako firma nastawiona na innowacje PZU udostępnił klientom aplikację mobilną, która umożliwia ubezpieczonemu podjęcie decyzji o trybie likwidacji szkody lub świadczenia NNW w dogodnym dla niego momencie. Usługę tę wprowadzono z myślą o klientach, którzy często nie mogą odebrać telefonu w godzinach pracy, lub potrzebują więcej czasu na zastanowienie się nad proponowaną wypłatą świadczenia. Narzędzie to pozwala ubezpieczonemu w prosty i wygodny sposób uczestniczyć w decyzji o wypłacie świadczenia, a dzięki możliwości szybkiego kontaktu z Opiekunem przyspiesza również sam proces.

Spółka stale pracuje nad poprawą jakości obsługi, dlatego bardzo ważna jest informacja zwrotna od klientów.

Przeprowadzane są badania satysfakcji klientów z udostępnionej aplikacji. Otrzymane sygnały wskazują iż klienci reagują na zmianę z dużym zadowoleniem. Ubezpieczeni odbierają zmianę bardzo pozytywnie, wskazując na usprawnienie procesu likwidacji szkód i świadczeń z ubezpieczeń NNW.

Kolejnym przykładem działania pro-klienckiego, które PZU wdrożył w 2015 roku, jest wizualizacja etapów obsługi sprawy w Internetowym Statusie sprawy/szkody. Logując się na stronie www.pzu.pl do szkody/sprawy klient może dowiedzieć się, w ilu krokach PZU zrealizuje proces likwidacji, na czym będą one polegały i na jakim etapie jest obecnie jego szkoda/sprawa, oraz jakie czynności już się zadziały. Dodatkowo klient ma możliwość samodzielnego ustawienia powiadomień o czynnościach jakie miały miejsce w jego sprawie/szkodzie na wskazany adres e-mail lub numer telefonu.

Na stronie www.pzu.pl zamieszczono video porady dotyczące likwidacji szkody przez internet. Krótkie filmy z udziałem pracowników PZU pokazują klientom, jak w kilku prostych krokach zgłosić sprawę, a następnie sprawdzić jej status czy też jak skorzystać z posiadanego ubezpieczenia NNW jeżeli dojdzie do wypadku. PZU - Wideoporada - Likwidacja szkody przez internet

Jakość procesu likwidacji szkód i wypłaty świadczeń w PZU jest oceniana wysoko przez klientów. Na koniec IV kwartału 2015 roku wskaźnik satysfakcji wyniósł 84%¹. Z kolei wskaźnik rekomendacji NPS (Net Promoter Score), będący różnicą udziału promotorów i krytyków w badaniu dla obszaru likwidacji, wyniósł 20%, a 46% z badanych klientów wskazało, że jest aktywnymi promotorami PZU.

¹ Zmiana metodologii doboru próby do badania od 2015 roku

Bancassurance i partnerstwo strategiczne

10

współpracujących banków

Brokerzy ubezpieczeniowi

965

współpracujących brokerów

Informatyka i operacje

Platforma Everest to nowoczesne narzędzie, służące do sprzedaży ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych, oceny ryzyka ubezpieczeniowego oraz zarządzania polisami i rozliczeniami, które od 2014 roku wdraża PZU. Dzięki tej platformie Grupa dysponować będzie możliwością szybszej dystrybucji informacji, pozwalając sprzedawcom lepiej rozpoznawać i rozumieć potrzeby klientów z poszczególnych segmentów. Usprawniając i unowocześniając środowisko pracy agentów i pracowników Grupy, Everest przyczynia się do podniesienia efektywności operacyjnej co dodatkowo rozszerza możliwości przedstawienia klientom konkurencyjnej oferty.

Zgodnie z harmonogramem, w 2014 roku PZU wprowadził do nowego systemu produkty komunikacyjne, mieszkaniowe oraz niektóre majątkowe. W 2015 roku wprowadzone zostały pozostałe produkty majątkowe oraz pierwsze ubezpieczenia korporacyjne. Przez większą część 2015 roku trwały działania przygotowujące zewnętrzne kanały sprzedaży (multiagenci, dealerzy) do pracy w nowym systemie. W kanałach tych przeprowadzono także spotkania przedwdrożeniowe i informacyjne skierowane do przyszłych użytkowników Platformy, a także szkolenia, przygotowujące do pracy w systemie. Uruchomiono pilotaże, pozwalające zbadać, czy spełnione są wszystkie warunki niezbędne, aby wdrożenie odbywało się płynnie i zgodnie z harmonogramem, przeprowadzając jednocześnie – w kwietniu i czerwcu 2015 roku – badania, które sprawdzały satysfakcję użytkowników i ich opinie na temat systemu.

Obecnie w Platformie Everest pracuje ponad 19 tys. użytkowników, w tym wszyscy pracownicy oddziałów, agenci wyłączni, agenci-partnerzy oraz pracownicy biurowi. W nowym systemie wystawiono już ponad 13 mln polis, w tym ponad 8 mln tylko w samym 2015 roku. Zakończenie pełnego wdrożenia nowego systemu polisowego planowane jest na trzeci kwartał 2016 roku.

W 2015 roku w Pionie Technologii, oprócz działalności operacyjnej oraz prac nad projektem Everest, realizowano również wewnętrzne inicjatywy strategiczne, w ramach których wykonano szereg działań wspierających kluczowe inicjatywy biznesowe, w szczególności:

- w ramach dostosowania obszaru informatyki i bezpieczeństwa do wymogów aktów zewnętrznych, zaawansowany jest proces wdrażania wytycznych KNF,

- co pozwoli spełnić wymogi zgodnie z planem do końca 2016 roku;
- dostosowano systemy informatyczne do raportowania zgodnie z wymaganiami dyrektywy Wypłacalność II (*Solvency II*) SŁOWNIK;
- w obszarze raportowania cyklicznym raportowaniem objęto spółki bałtyckie, a system informacji zarządczej poszerzono o spółki zależne Grupy PZU;
- kontynuowano i rozszerzono zastosowanie zwinnej metodyki wytwarzania oprogramowania.

5.2 Zarządzanie kadrami

Stan zatrudnienia

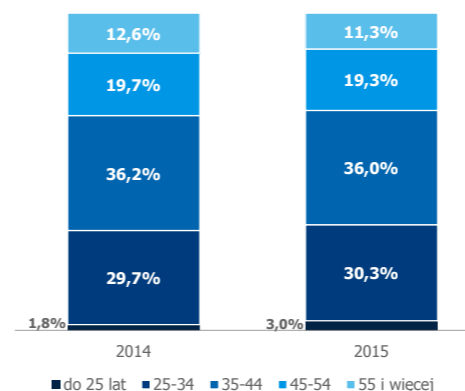
Średnioroczne zatrudnienie w Grupie PZU w 2015 roku wyniosło 16,8 tys. pracowników w przeliczeniu na pełne etaty (z wyłączeniem pracowników Alior Bank), przy czym 11 tys. pracowników zatrudniały spółki PZU i PZU Życie.

Według stanu na koniec 2015 roku wśród zatrudnionych w obu spółkach (PZU i PZU Życie) przeważały kobiety. Na koniec 2015 roku stanowiły blisko 62% ogólnej liczby zatrudnionych. Warto zwrócić uwagę, że udział kobiet w strukturze zatrudnienia w ostatnich latach utrzymuje się na stabilnym poziomie. Blisko 80% pracowników PZU oraz PZU Życie legitymowało się wykształceniem wyższym. Stabilna pozostaje także struktura wiekowa pracowników. W grudniu 2015 roku blisko 70% pracowników było w wieku do 44 lat.

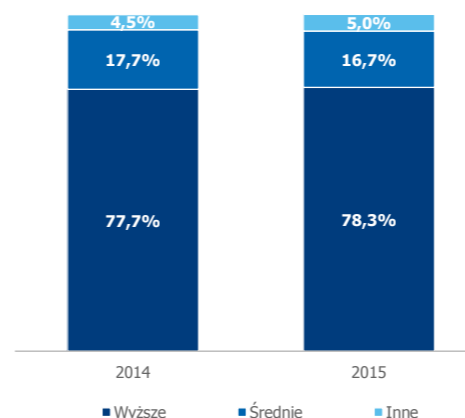
W dniu 8 kwietnia 2015 roku Zarządy PZU i PZU Życie ogłosiły zamiar przeprowadzenia zwolnień grupowych, zgodnie z ustawą z dnia 13 marca 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników. Restrukturyzację przeprowadzono w II kwartale 2015 roku. Finalnie objęła ona 267 osób w PZU i PZU Życie, w tym redukcja zatrudnienia dotyczyła 134 pracowników PZU i PZU Życie.

Osobom, które były zwalniane lub które nie przyjęły zaproponowanej zmiany warunków zatrudnienia (analogicznie jak podczas wszystkich etapów restrukturyzacji zatrudnienia tj. w latach 2010-2014) proponowane były korzystniejsze warunki odejścia niż te przewidziane prawem w podobnych sytuacjach. Wysokość dodatkowych odpraw była uzależniona od stażu pracy w Grupie PZU i wysokości wynagrodzenia danego pracownika.

Zatrudnienie w PZU i PZU Życie wg wieku (w %)

Zatrudnienie w PZU i PZU Życie wg poziomu wykształcenia (w %)

Polityka wynagrodzeń

W 2015 roku PZU kontynuował dotychczasową politykę wynagradzania i zatrudniania, która obejmuje wszystkie wewnętrzne regulacje określające zasady wynagradzania dedykowane poszczególnym grupom pracowników, które ustalane są zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi PZU oraz ładem korporacyjnym.

Główne założenia polityki wynagradzania Grupy PZU:

- nagradzanie i utrzymanie najlepszych pracowników poprzez konkurencyjną rynkowo politykę wynagradzania oraz szkolenia i rozwój zawodowy;

- planowanie zastępstw na stanowiskach w Grupie PZU poprzez ścieżki karier i programy rozwojowe dla pracowników i kadry menedżerskiej;
- pozyskiwanie najlepszych pracowników (w tym młodych talentów) poprzez budowanie wizerunku preferowanego pracodawcy oraz efektywną rekrutację i selekcję;
- wspieranie aktywności pozazawodowej pracowników Grupy PZU, w tym poprzez angażowanie ich w działania CSR Grupy np. wolontariat pracowniczy. SPOŁECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ BIZNESU ROZ. 9

Skonstruowany system wynagradzania uwzględnia zarówno specyfikę i skalę działania firmy, jej poszczególnych obszarów funkcjonalnych, jak i praktyki rynkowe. Część zmienna wynagrodzenia kształtowana w oparciu o powyższe czynniki różni się w zależności, której z grup pracowników dotyczy. Stosowana polityka wynagrodzeń oparta jest na systemie zarządzania wynikami pracy, ocenie kompetencji oraz ciągłym dostosowywaniu systemów wynagradzania pracowników do nowych warunków. W szczególności w części zmiennej wynagrodzenia oraz świadczeń dodatkowych.

Podstawą systemu wynagradzania w Grupie PZU jest roczna ocena pracownicza, stanowiąca element nowoczesnego systemu motywowania i nagradzania najlepszych. Roczny system oceny kompetencji oraz kwartalny system nadawania i rozliczania celów obejmuje:

- „Płacimy za wyniki” – nowy system zarządzania wynikami pracy – kwartalna ocena realizacji celów (dopasowana do poziomu zarządzania i specyfiki biznesowej), przy czym, stopień realizacji celów kwartalnych przekłada się na wysokość premii;
- „Ocena DNA PZU” – model oceny kompetencji pracowników i liderów;
- „Roczna ocena pracownika” – planowanie rozwoju pracownika na podstawie analizy realizacji celów i oceny kompetencji.

Stosowane w ramach polityki wynagradzania rozwiązania pozwoliły na powiązanie efektywności i poziomu kompetencji z podwyżkami, ofertą rozwojową i awansami. Wyposażyło to także menedżerów w narzędzia zarządzania celami/zadaniami/ motywacją pracowników oraz pozwoliło identyfikować i rozwijać pracowników o wysokich kompetencjach.

Rekrutacja, szkolenia i budowanie wizerunku preferowanego pracodawcy

W 2015 roku w wykorzystywanej aplikacji HRM (Saba Enterprise) z sukcesem został wdrożony nowy moduł rekrutacyjny. Od tego roku cały proces rekrutacji do momentu akceptacji wniosku o zatrudnienie, odbywa się w przyjaznym środowisku aplikacji HRM, która na bieżąco informuje uczestników procesu o statusie wniosków. Po raz pierwszy w historii rekrutacji w PZU powstała obszerna i dostępna dla rekruterów baza danych, która usprawnia proces zarządzania dokumentacją oraz umożliwia podgląd historii aplikacji kandydatów. Rekruterzy mogą również publikować ogłoszenia automatycznie w kilku miejscach i dzięki temu monitorować skuteczność poszczególnych źródeł pozyskiwania kandydatów. System HRM pozwala im nie tylko zaoszczędzić czas poświęcany na publikację ogłoszeń i selekcjonowanie aplikacji, ale także wpływa na bezpieczeństwo przechowywanych danych. Wprowadzona zmiana ma również wpływ na budowanie pozytywnego wizerunku Grupy PZU jako pracodawcy w oczach osób składających aplikacje do PZU. Jedną z głównych zalet wdrożenia modułu rekrutacyjnego HRM z punktu widzenia kandydatów jest bieżące informowanie ich o statusie w projekcie rekrutacyjnym poprzez powiadomienia mailowe z zaproszeniem na spotkanie, informacją o przedłużeniu rekrutacji lub podziękowaniem za udział w procesie.

W PZU obowiązują także mechanizmy wejścia i wyjścia z organizacji. Założeniem procesu wdrożenia nowego pracownika jest budowanie zaangażowania i lojalności w atmosferze otwartości i współpracy. Natomiast każda osoba rozstająca się z organizacją za porozumieniem stron proszona jest o opinię na temat pracy w Grupie PZU i motywy, dla których zdecydowała się na zmianę pracodawcy.

Chcąc wesprzeć pracowników w podnoszeniu ich kompetencji potrzebnych na danym stanowisku pracy w 2015 roku zorganizowano:

- **program szkoleń PLUS (Profesjonalizm – Ludzie – Umiejętności – Szkolenia)** – na podstawie oceny DNA pracownika (model kompetencyjny PZU), dobierane są dla niego szkolenia, które mają na celu jego rozwój, w obszarach które są jego słabszą stroną. Każdy program zawiera kilkanaście modułów szkoleniowych, rozwijających wszystkie kompetencje, takie jak np. klient, wynik, odpowiedzialność, rozwój, współpraca;

- **program Menedżer 2.0**, którego celem jest rozwój kadry menedżerskiej średniego szczebla (ponad 1500 menedżerów) z zakresu budowania świadomości menedżerskiej, budowania zaangażowania zespołu, efektywności biznesowej zespołu oraz umiejętności coachingowych niezbędnych w roli menedżera. Kontynuacją i rozwinięciem szkoleń stacjonarnych jest interaktywna i **zgrzywalizowana platforma Inspiratorium Menedżer 2.0**, wykorzystująca najnowsze trendy zastosowania elementów i mechanizmów znanych z gier w celu wspierania nawyku samokształcenia i pozyskiwania wiedzy oraz mechanizmów sieci społecznościowych dla stworzenia interaktywnej przestrzeni wymiany wiedzy, doświadczeń, pomysłów i inspiracji;
- **program Lider 2.0**, którego celem jest umocnienie kluczowych menedżerów w roli wszechstronnych liderów. Uczestniczy w nim ponad 300 menedżerów;
- **coaching** dla najwyższej kadry menedżerskiej mający na celu indywidualne wsparcie ich rozwoju;
- **pozostałe formy szkoleń** – studia podyplomowe i specjalistyczne formy rozwoju zawodowego, kursy językowe;
- **„Świadoma siebie”** – program rozwojowy dla kobiet w ramach Stowarzyszenia „Kobiety PZU”.

W 2015 roku każdy zatrudniony w PZU i PZU Życie skorzystał średnio z 27 godzin szkoleń stacjonarnych.

Ponadto, w ramach budowy nowej kultury organizacyjnej, kontynuowano realizację trzech projektów:

- **Otwarte PZU** – program budujący świadomość pracowników w obszarze otwartości. Celem projektu jest budowanie postaw innowacyjnych. W ramach programu promowane są: bezpośrednia i prosta komunikacja, dawanie informacji zwrotnej, współpraca w zespole, partnerskie relacje i poszukiwanie nowych, innowacyjnych rozwiązań;
- **TalentUp** – skierowany do specjalistów program talentowy, który ma na celu przygotowanie pracowników do pełnienia bardziej odpowiedzialnych ról w organizacji;
- **SmartUP** – skierowany do kierowników i dyrektorów, którzy charakteryzują się wysokim potencjałem, program rozwojowy General MBA we współpracy ze Szkołą Biznesu Politechniki Warszawskiej.

Zainicjowano projekt **coachingu wewnętrznego** dedykowany średniej kadry menedżerskiej i kierownikom projektów prowadzony przez pracowników z odpowiednim

przygotowaniem wywodzących się z różnych obszarów biznesowych.

PZU kontynuuje również zakrojone na szeroką skalę **działania promujące markę pracodawcy**, adresowane do studentów i profesjonalistów. W 2015 roku rozpoczęła się kampania rekrutacyjna uThoruj sobie drogę na staż, w efekcie której do firmy dołączyło w sumie ponad 100 studentów z całej Polski. Wiosenne działania kampanijne firmy zyskały uznanie jury branżowych konkursów EB Excellence Award i EB Stars. Kontynuowano również popularne społecznościowe konkursy Studencki Projekt Roku oraz Inwestycja w Przyszłość, dzięki którym firma wspiera najaktywniejszych studentów oraz najpopularniejsze projekty akademickie.

Eksperci PZU dzielili się swoją wiedzą i doświadczeniem podczas licznych prezentacji branżowych oraz szkoleń dla studentów (m.in. Dni Otwartego Biznesu w PZU), a całość działań wizerunkowych jak co roku wspierali aktywni i kreatywni Ambasadorzy i Doradcy Grupy PZU.

Rok zakończyła kampania wizerunkowa #najlepszastrona, wyróżniona kolejną prestiżową nagrodą - EBKreator. Jednym z elementów docenionej kampanii jest nowy profil @pzukariera na Instagramie, który jest już trzecim – po serwisach Facebook i LinkedIn – kanałem otwartej komunikacji pracodawcy w mediach społecznościowych.

Spółki z Grupy PZU są bardzo dobrze oceniane zarówno przez pracowników jak i studentów. W badaniu Pracodawca Roku 2015 prowadzonym przez największe stowarzyszenie studenckie w Polsce – AIESEC PZU zajął 6. miejsce w kategorii najbardziej pożądanym pracodawców.

Z kolei Link4 zwyciężył w Konkursie Odpowiedzialny Pracodawca – Lider HR 2015 organizowanym przez Strefę Gospodarki (Dziennik Gazeta Prawna). W 2015 roku spółki Bałta oraz LD zdobyły tytuły "Najlepszych Pracodawców" w krajach bałtyckich (ex aequo w jednej kategorii) w ramach programu organizowanego przez firmę AON Hewitt.

5.3 Marketing

W roku 2015 Grupa PZU zrealizowała szeroko zasięgowe kampanie reklamowe, w tym:

- Kampania promująca ubezpieczenie komunikacyjne OC z usługą Bezpośredniej Likwidacji Szkód (BLS). Celem kampanii było uzmysłowienie korzyści z posiadania ubezpieczenia komunikacyjnego z usługą BLS w PZU. Kampania z udziałem Marcina Dorocińskiego, objęła spoty telewizyjne oraz działania w internecie na tylkospokoj.pl;
- Kampania społeczna Fundacji PZU „Kochasz? Powiedz STOP Wariatom Drogowym”. SPOLECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ BIZNESU ROZ. 9
- Kampania Loteria OC. Kampania skierowana była do klientów, którzy mają OC w PZU. W ramach loterii ufundowano nagrody w postaci 12 samochodów osobowych i 360 rowerów. Dodatkowo, w ramach oferty specjalnej, posiadacze ubezpieczenia OC w PZU mogli tankować taniej na stacjach LOTOS i LOTOS Optima dzięki kartom rabatowym;
- Kampania Niestraszki. W grudniu ruszyła pierwsza odsłona nowej kampanii PZU „Niestraszki w pakiecie”. Jej bohaterami była piątka Niestraszaków – zabawnych, ale roztropnych postaci, które pełnią misję edukacyjną – uczą dzieci zasad bezpieczeństwa. SPOLECZNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ BIZNESU ROZ. 9

W roku 2015 Grupa PZU zrealizowała również kampanie reklamowe o mniejszym zasięgu, m.in.:

- Kampania Pomoc od serca – celem kampanii było pokazanie, że posiadanie ubezpieczenia „PZU pomoc od serca” zabezpiecza na wypadek diagnozy nowotworu, chorób serca lub innych poważnych zachorowań. Kampania była prowadzona w telewizji i internecie;
- Kampania EMPLOYER BRANDING – celem kampanii było promowanie marki pracodawcy. W 2015 roku miała dwie odsłony: edycję wiosenną skierowaną do studentów i absolwentów w największych ośrodkach akademickich w Polsce oraz edycję jesienną skierowaną do profesjonalistów.

W 2015 roku PZU kontynuował wprowadzanie jednolitych standardów wizualnych dla biur agentów wyłącznych, zarówno w oznakowaniu jak i w aranżacji wnętrza lokali. Rozpoczęto proces oznakowania zewnętrznego multiagentów. Łącznie w 2015 roku oznakowanych zostało blisko 250 placówek multiagencyjnych.

Prowadzono stałe i długofalowe działania wspierające sprzedaż produktów majątkowych i życiowych, dedykowane agentom PZU i PZU Życie. Aktywności dotyczyły wsparcia BTL kierowanego do oddziałów i biur agentów. Zorganizowano mobilne stoisko i zagwarantowano obecność PZU na 12 imprezach plenerowych w całej Polsce. PZU wyposażył również agentów w materiały brandingowe, zapewniając obecność spółki podczas lokalnych wydarzeń realizowanych przez agentów w terenie.

Grupa PZU wspierała także kampanie ATL, przeprowadzając 4 akcje wyklejenia witryn w oddziałach i biurach agentów. Łącznie wyklejając blisko 190 witryn w całej Polsce.

W 2015 roku kampanie marketingowe PZU otrzymały wiele nagród, m.in.:

- KTR (Klub Twórców Reklamy), Platinum Magellan Award – kampania społeczna „Kochasz? Powiedz STOP Wariatom Drogowym” Fundacji PZU;
- Nagroda KTR, Srebro – kampania mieszkaniowa PZU z 2014 roku „Telewizor”;
- Nagroda KTR, 2 x Brąz – projekt „Ulubiona zabawka” – (kategorie: Loyalty Program&Direct);
- Innovation Award 2015 – wyróżnienie za projekt „Ulubiona zabawka” (kategoria: Insight).

Nie daj się czarować

BBE/OBI

Socjotechnika to sztuka wywierania wpływu, a w konsekwencji osiągnięcia określonych celów poprzez manipulację ludźmi.

Dbaj o informacje chronione i nie przekazuj ich osobom nieupoważnionym!

06

Skonsolidowane wyniki finansowe

Przy składkach przypisanych brutto na poziomie 18,4 mld zł jesteśmy liderem w regionie Europy Środkowo – Wschodniej.

Zysk netto na poziomie 2,3 mld zł oraz zwrot z kapitału wynoszący 18,0% stawiają nas w gronie najbardziej dochodowych instytucji finansowych w kraju i Europie.

W rozdziale:

1. Główne czynniki mające wpływ na osiągnięty wynik finansowy
2. Dochody
3. Odszkodowania i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe
4. Koszty akwizycji i administracyjne
5. Struktura aktywów i pasywów
6. Udział segmentów branżowych w tworzeniu wyniku

6.1 Główne czynniki mające wpływ na osiągnięty wynik finansowy

W 2015 roku Grupa PZU uzyskała wynik brutto na poziomie 2 943,7 mln zł wobec 3 691,7 mln zł w poprzednim roku (spadek o 20,3%). Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej wyniósł 2 342,4 mln zł wobec 2 967,7 mln zł w 2014 roku (spadek o 21,1%).

Z wyłączeniem zdarzeń jednorazowych¹ wynik netto spadł o 20,2% względem ubiegłego roku. Zysk z działalności operacyjnej za 2015 rok wyniósł 2 939,4 mln zł i był niższy o 753,8 mln zł w stosunku do wyniku za 2014 rok.

Zmiana ta była spowodowana w szczególności przez:

- niższy wynik w segmencie ubezpieczeń masowych o 104,8 mln zł związany głównie ze spadkiem rentowności w ubezpieczeniach komunikacyjnych jako efekt wzrostu dynamiki szkód zgłoszonych przy zachowaniu średniej szkody na poziomie z roku ubiegłego i wzrostu kosztów działalności;
- wyższą rentowność w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych o 94,5 mln zł. Poprawa głównie w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej jako efekt spadku rezerw na odszkodowania dla szkód z lat ubiegłych;
- spadek rentowności w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych o 187,1 mln zł związany głównie z wyższą szkodowością produktów ochronnych na skutek większej częstości zgonów;
- niższy o 122,0 mln zł wynik segmentu ubezpieczeń emerytalnych związany ze skutkami reformy OFE;
- spadek wyniku netto na działalności inwestycyjnej na skutek niższej wyceny odsetkowych aktywów finansowych w związku ze wzrostem rentowności polskich obligacji skarbowych.

W 2015 roku wpływ na wyniki Grupy PZU miały następujące zdarzenia jednorazowe:

- wynik brutto na sprzedaży PZU Litwa w wysokości 165,5 mln zł;
- strata z tytułu zmiany wartości godziwej akcji nabytych w ramach I transzy pomiędzy datą ich nabycia a datą objęcia kontroli nad Alior Bankiem, czyli 18 grudnia 2015 roku w wysokości 175,8 mln zł;

¹ Zdarzenia jednorazowe obejmują: efekt konwersji polis umów wieloletnich na umowy roczne odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P, wynik na sprzedaży PZU Litwa, wpływ na rachunek zysków i strat, z tytułu objęcia konsolidacją Alior Banku

- efekt konwersji polis umów wieloletnich na umowy roczne odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P w wysokości 75,4 mln zł, tj. o 5,5 mln zł więcej niż w 2014 roku.

W 2015 roku nastąpiły istotne zmiany, które miały wpływ na porównywalność wyników i sumy bilansowej:

- zakup spółek bałtyckich w 2014 roku (w 2015 roku podlegają konsolidacji przez pełen okres);
- sprzedaż PZU Litwa we wrześniu 2015 roku;
- objęcie konsolidacją Alior Bank. W wyniku tej transakcji suma bilansowa wzrosła o ok. 40 mld zł a udziały niekontrolujące o 2,3 mld zł na koniec 2015 roku.

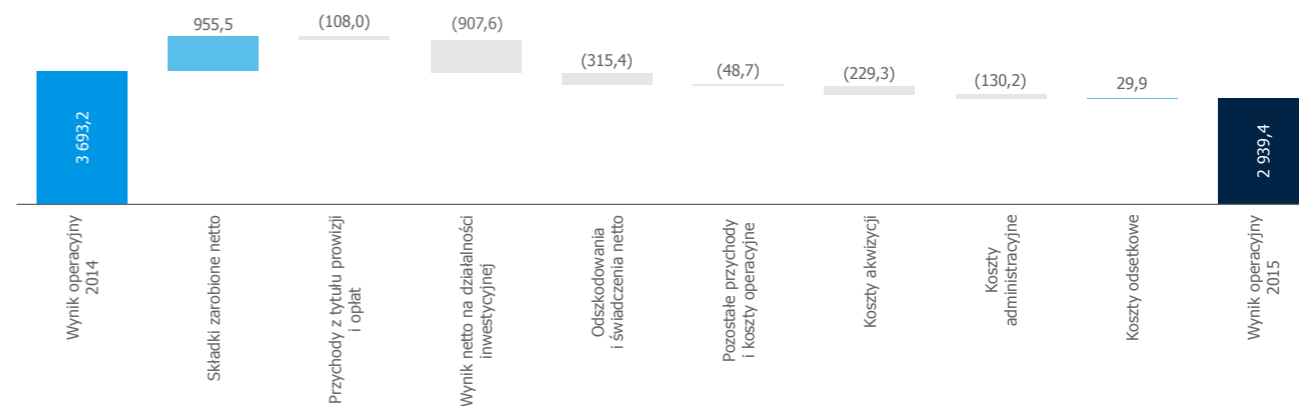
W ramach poszczególnych pozycji wyniku operacyjnego Grupa PZU odnotowała:

- wzrost składki przypisanej brutto do poziomu 18 359,0 mln zł w porównaniu z poprzednim rokiem (wyższa o 8,7%) głównie dzięki rozwojowi działalności na rynkach zagranicznych oraz składce pozyskanej przez Link4. Po uwzględnieniu udziału reasekuratorów i zmiany stanu rezerw składki, składka zarobiona netto wyniosła 17 384,9 mln zł i była o 5,8% wyższa niż w 2014 roku;
- niższy wynik netto na działalności inwestycyjnej w szczególności na skutek spadku wyceny instrumentów dłużnych. Wynik netto na działalności inwestycyjnej wyniósł 1 739,3 mln zł i był o 34,3% niższy niż w 2014 roku;
- wyższy poziom odszkodowań i wypłaconych świadczeń. Ukształtowały się one na poziomie 11 857,1 mln zł, co oznacza, że wzrosły o 2,7% w porównaniu z 2014 rokiem. W szczególności zanotowano wzrost liczby szkód zgłoszonych w ubezpieczeniach komunikacyjnych oraz częstości zgonów w ubezpieczeniach ochronnych;
- wyższe koszty akwizycji (wzrost o 229,3 mln zł) związane głównie z objęciem konsolidacją zakupionych w 2014 roku spółek ubezpieczeniowych oraz wzrostem bezpośrednich kosztów akwizycji w segmencie klienta masowego;
- wzrost kosztów administracyjnych do poziomu 1 657,9 mln zł względem 1 527,7 mln zł w 2014 roku związany głównie z wyższymi o 59,2 mln zł kosztami ponoszonymi przez spółki zagraniczne (w tym głównie nowozakupione) oraz w ramach działalności ubezpieczeniowej w Polsce wzrostem kosztów w związku z rozbudową Platformy Everest (docelowego systemu polisowego dla ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych) oraz innymi projektami strategicznymi mającymi na celu podwyższenie jakości obsługi klienta

- w biurach agentów wyłącznych oraz rozwój Kanałów Zdalnych;
- wyższe ujemne saldo pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych w wysokości 418,8 mln zł (ujemny wpływ zmiany na wynik brutto rok do roku 48,7 mln zł)

głównie z tytułu amortyzacji wartości niematerialnych zidentyfikowanych w wyniku transakcji nabycia spółek ubezpieczeniowych.

Wynik operacyjny Grupy PZU w 2015 roku (w mln zł)

Podstawowe wielkości ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat	2015	2014	2013	2012	2011
	w mln zł	w mln zł	w mln zł	w mln zł	w mln zł
Składki przypisane brutto	18 359	16 885	16 480	16 243	15 279
Składki zarobione netto	17 385	16 429	16 249	16 005	14 891
Przychody z tytułu prowizji i opłat	243	351	299	237	281
Wynik netto na działalności inwestycyjnej	1 739	2 647	2 479	3 613	1 735
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(11 857)	(11 542)	(11 161)	(12 219)	(10 221)
Koszty akwizycji	(2 376)	(2 147)	(2 016)	(2 000)	(1 962)
Koszty administracyjne	(1 658)	(1 528)	(1 406)	(1 440)	(1 384)
Koszty odsetkowe	(117)	(147)	(104)	(127)	(158)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	(419)	(370)	(220)	(31)	(274)
Wynik z działalności operacyjnej	2 939	3 693	4 119	4 039	2 908
Udział w zyskach (stratach) netto jednostek wycenianych metodą praw własności	4	(2)	1	-	-
Zysk (strata) brutto	2 944	3 692	4 120	4 039	2 908
Podatek dochodowy	(602)	(724)	(826)	(785)	(564)
Zysk (strata) netto	2 342	2 968	3 295	3 254	2 344
Zysk (strata) netto przypisywany(a) właścicielom kapitału własnego jednostki dominującej	2 342	2 968	3 293	3 255	2 345

6.2 Dochody

Składki

Składki przypisane brutto w 2015 roku osiągnęły poziom 18 359,0 mln zł wobec 16 884,6 mln zł w poprzednim roku co oznacza wzrost o 8,7%. W ramach poszczególnych segmentów zanotowano:

- wzrost przypisu składki zebranej przez spółki zagraniczne względem 2014 roku o 652,0 mln zł, w tym głównie dzięki składce pozyskanej przez podmioty zakupione w 2014 roku;
- wyższą sprzedaż w segmencie klienta masowego o 749,5 mln zł (z wyłączeniem składki między segmentami) w porównaniu do 2014 roku, w tym głównie w obrębie ubezpieczeń komunikacyjnych dzięki sprzedaży w PZU, w efekcie przejęcia Link4 oraz ubezpieczeń różnych strat finansowych (podjęcie długoterminowej współpracy z nowym klientem na zasadach obligacyjnej kwotowej umowy reasekuracji czynnej);
- wzrost sprzedaży w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych - wyższa składka regularna o 149,6 mln zł głównie w wyniku rozwoju ubezpieczeń ochronnych (wzrost średniej składki i liczby ubezpieczonych) oraz pozyskania składki w ubezpieczeniach zdrowotnych (nowi klienci);
- niższą składkę w segmencie klienta korporacyjnego względem 2014 roku o 42,3 mln zł (z wyłączeniem składki między segmentami), w tym głównie w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej w efekcie finalizacji kilku dużych przetargów (bez wpływu na poziom składki zarobionej w 2014 roku) częściowo skompensowane wyższym przypisem składki w ubezpieczeniach komunikacyjnych AC w związku ze wzrostem liczby ubezpieczeń;
- w segmencie ubezpieczeń indywidualnych spadek składki o 34,4 mln zł w porównaniu do poprzedniego roku, głównie produktów inwestycyjnych w kanale *bancassurance*.

Przychody z tytułu prowizji i opłat

W 2015 roku przychody z tytułu prowizji i opłat wniosły 242,8 mln zł do wyniku Grupy PZU, czyli były o 30,8% niższe niż w poprzednim roku. Obejmowały one przede wszystkim:

- przychody z tytułu zarządzania aktywami OFE Żłota Jesień. Wyniosły one 99,8 mln zł (spadek o 11,0% w porównaniu z 2014 rokiem w wyniku ustawowego przekazania do ZUS części aktywów OFE odpowiadających wartości 51,5% jednostek rozrachunkowych zapisanych na rachunku każdego członka OFE PZU);

- przychody i opłaty od funduszy oraz towarzystw funduszy inwestycyjnych w wysokości 115,4 mln zł, czyli o 47,5 mln zł wyższe niż w poprzednim roku głównie dzięki większej sprzedaży jednostek uczestnictwa przez kanał zewnętrzny;
- provizje z tytułu opłat manipulacyjnych od ubezpieczeń emerytalnych. Osiągnęły one poziom 5,2 mln zł, czyli 26,2% ich wartości z poprzedniego roku. Spadek związany z ustawowym obniżeniem od 1 lutego 2014 roku opłaty od składek z 3,5% do poziomu 1,75% oraz z dokonaniem przez ubezpieczonych wyboru co do dalszego przekazywania do OFE składki ustalonej w nowej wysokości 2,92% w odniesieniu do przyszłych składek.

Dodatkowo na porównywalność salda przychodów z tytułu prowizji i opłat względem 2014 roku wpłynął efekt jednorazowy roku ubiegłego w postaci przychodu z tytułu likwidacji i wycofania środków z części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego w wysokości 132,3 mln zł związany z ustawowymi zmianami w OFE.

Wynik netto na działalności inwestycyjnej i koszty odsetkowe

W 2015 roku wynik netto na działalności inwestycyjnej Grupy PZU wyniósł 1 739,3 mln zł wobec 2 646,9 mln zł w 2014 roku (spadek o 34,3%). Do spadku wyniku przyczyniły się głównie następujące czynniki:

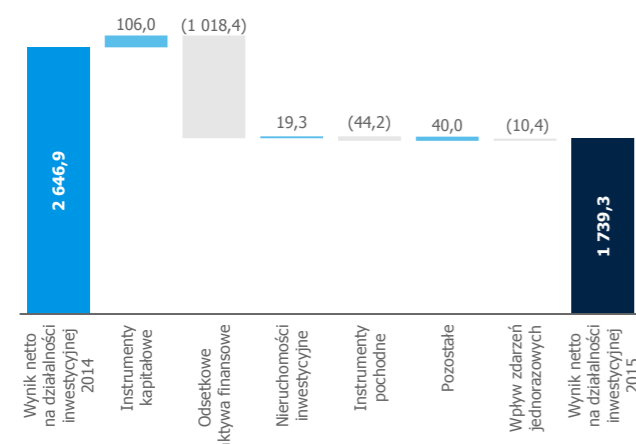
- spadek dochodów z odsetkowych aktywów finansowych na skutek wzrostu rentowności polskich obligacji skarbowych w środku i na końcu krzywej dochodowości w 2015 roku wobec spadku całej krzywej w 2014 roku;
- gorsze wyniki na instrumentach pochodnych, które nabywane są głównie w celach handlowych na potrzeby odpowiedniego zarządzania ryzykiem w ramach portfeli inwestycyjnych.

Wpływ powyższych czynników został częściowo zbilansowany lepszymi wynikami uzyskanymi na instrumentach kapitałowych.

Segmenty ubezpieczeń (mln zł), lokalne standardy rachunkowości	Przypis składki brutto (na zewnątrz)				
	2015	2014	2013	2012	2011
RAZEM	18 359	16 885	16 480	16 243	15 279
Razem ub. majątkowe i osobowe - Polska (składka przypisana na zewnątrz)	9 074	8 367	8 269	8 451	8 242
Ubezpieczenia masowe Polska	7 309	6 560	6 534	6 614	6 421
OC komunikacyjne	2 595	2 373	2 453	2 567	2 486
AC komunikacyjne	1 727	1 579	1 549	1 598	1 641
Inne produkty	2 987	2 608	2 531	2 449	2 295
Ubezpieczenia korporacyjne Polska	1 765	1 807	1 735	1 838	1 821
OC komunikacyjne	367	354	372	394	405
AC komunikacyjne	510	461	479	544	645
Inne produkty	888	992	885	899	771
Razem ubezpieczenia na życie - Polska	7 923	7 808	7 745	7 454	6 752
Ub. Grupowe i kontynuowane - Polska	6 689	6 539	6 415	6 364	6 179
Ub. Indywidualne - Polska	1 234	1 269	1 330	1 090	573
Razem ub. majątkowe i osobowe - Ukraina i Kraje bałtyckie	1 288	632	388	338	285
Ukraina ub. majątkowe i osobowe	138	133	157	142	121
Kraje bałtyckie ub. majątkowe i osobowe	1 151	499	230	196	164
Razem ubezpieczenia na życie* - Ukraina i Kraje bałtyckie	74	78	78	-	-
Ukraina ub. na życie*	31	41	47	-	-
Litwa ub. na życie*	43	37	32	-	-

* konsolidacja spółek od 1 stycznia 2013 roku

Zmiana wyniku netto z działalności inwestycyjnej (w mln zł)*

* Pozycja Pozostałe „Wyniku netto na działalności inwestycyjnej” prezentowana z uwzględnieniem różnic kursowych, w tym od własnych dłużnych papierów wartościowych ujmowanych dotychczas w linii „Koszty finansowe” jak również z uwzględnieniem wyceny kontraktów inwestycyjnych w wartości godziwej, ujmowanych dotychczas w linii „Zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych”, która od bieżącego okresu została usunięta

W 2015 roku wpływ na wynik netto na działalności inwestycyjnej Grupy PZU miały następujące zdarzenia jednorazowe wzajemnie kompensujące się:

- wynik brutto na sprzedaży PZU Litwa w wysokości 165,5 mln zł;
- strata z tytułu zmiany wartości godziwej akcji nabytych w ramach I transzy pomiędzy datą ich nabycia a datą objęcia kontroli nad Alior Bankiem, czyli 18 grudnia 2015 roku w wysokości 175,8 mln zł.

Koszty odsetkowe² w ciągu 2015 roku spadły o 20,3% w porównaniu do roku ubiegłego.

Spadek kosztów odsetkowych to głównie efekt mniejszej skali wykorzystania transakcji z przyrzeczeniem odkupu.

Na koniec 2015 roku wartość portfela lokat³ Grupy PZU wyniosła 55 411,2 mln zł wobec 53 958,7 mln zł na koniec 2014 roku.

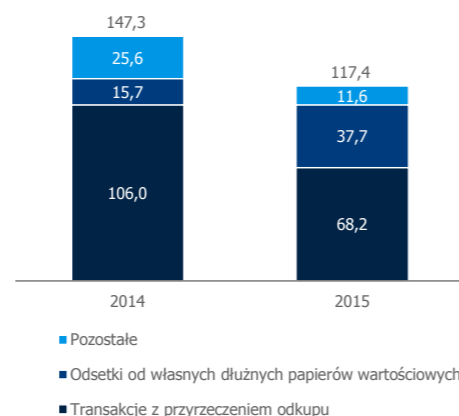
Grupa prowadzi działalność inwestycyjną zgodnie z wymogami ustawowymi przy zachowaniu odpowiedniego poziomu

² „Koszty odsetkowe” prezentowane z wyłączeniem różnic kursowych, w tym od własnych dłużnych papierów wartościowych przeniesionych od bieżącego okresu do linii Pozostałe „Wyniku netto na działalności inwestycyjnej”, natomiast z uwzględnieniem wyceny kontraktów inwestycyjnych według efektywnej stopy procentowej, ujmowanych dotychczas w linii „Zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych”.

³ Portfel lokat obejmuje aktywa finansowe (łącznie z produktami inwestycyjnymi, z wyłączeniem należności od Klientów z tytułu kredytów), nieruchomości inwestycyjne, ujemną wycenę instrumentów pochodnych oraz zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu.

bezpieczeństwa, płynności i rentowności, dlatego też dłużne skarbowe papiery wartościowe stanowiły ponad 60% portfela lokat zarówno na dzień 31 grudnia 2015 roku jak i 31 grudnia 2014 roku.

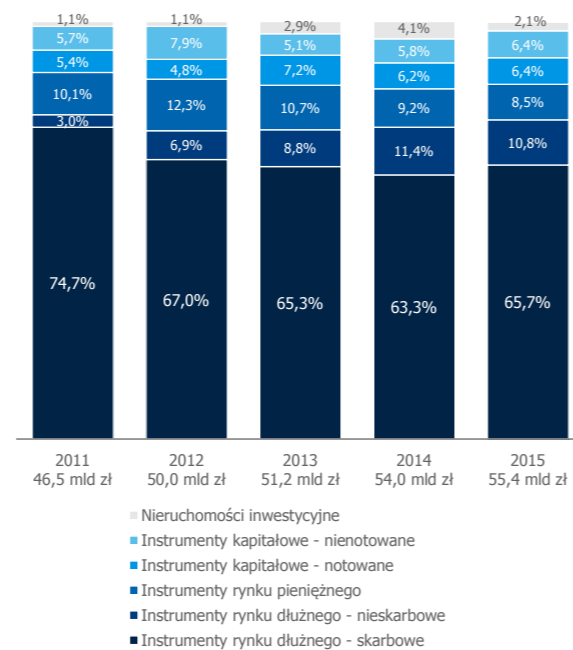
Koszty odsetkowe (w mln zł)

Wzrost stanu skarbowych instrumentów rynku dłużnego wynikał z objęcia konsolidacją portfela aktywów Alior Banku.

Spadek udziału nieruchomości inwestycyjnych wynikał z przeznaczenia do sprzedaży części portfela z tytułu osiągnięcia przewidywanego horyzontu inwestycyjnego.

Struktura Portfela lokat (w %)**

** Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową, kursami walut oraz cenami papierów wartościowych prezentowane odpowiednio w kategoriach Instrumenty rynku dłużnego – skarbowe, Instrumenty rynku pieniężnego oraz Instrumenty kapitałowe notowane oraz nietotowane.

wydzielona część tego portfela została zaprezentowana w kategorii aktywów przeznaczonych do sprzedaży.

Transakcje rynku pieniężnego zawierane były w celu zwiększenia efektywności prowadzonej działalności inwestycyjnej oraz osiągnięcia dodatkowych marż.

W roku 2015 działalność lokacyjna Grupy PZU koncentrowała się na kontynuacji realizacji założenia optymalizacji rentowności działalności lokacyjnej poprzez większą dywersyfikację portfela lokat.

Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych

W 2015 roku saldo pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych było ujemne i wyniosło 418,8 mln zł wobec także ujemnego w 2014 roku na poziomie 370,1 mln zł. Wpływ na poziom tego wyniku miały następujące czynniki:

- wyższe koszty amortyzacji wartości niematerialnych zidentyfikowanych w wyniku transakcji przejęcia w 2014 roku spółek ubezpieczeniowych oraz medycznych w wysokości 161,1 mln zł (87,8 mln zł w 2014 roku);
- wyższe wydatki związane z działalnością prewencyjną (92,4 mln zł w 2015 roku względem 68,2 mln zł rok wcześniej).

6.3 Odszkodowania i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

W 2015 roku wartość netto odszkodowań i świadczeń oraz zmiany stanu rezerw Grupy PZU wyniosła 11 857,1 mln zł.

W stosunku do 2014 roku wartość odszkodowań łącznie ze zmianą stanu rezerw była wyższa o 2,7%. Do wzrostu wartości odszkodowań i świadczeń netto przyczyniły się następujące czynniki:

- wzrost portfela ubezpieczeń grupowych ochronnych, w tym zdrowotnych przy wyższej szkodowości - wzrost częstości zgonów potwierdzony danymi GUS o całej populacji;
- wyższa szkodowość w ubezpieczeniach komunikacyjnych jako efekt zwiększenia liczby szkód zgłoszonych.

Z kolei, na spadek r/r wartości odszkodowań i świadczeń netto miały wpływ:

- obniżenie poziomu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w związku z decyzją podjętą w PZU Życie w ramach

corocznego ustalania zasad możliwych indeksacji sum ubezpieczenia klientów w ubezpieczeniach kontynuowanych o modyfikacji tych zasad od początku 2016 roku;

- niższy wzrost rezerw w indywidualnych produktach *unit-linked* w kanale bankowym w efekcie niższej sprzedaży oraz ujemnego wyniku z działalności inwestycyjnej;
- spadek rezerw na odszkodowania z tytułu szkód z lat ubiegłych w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej ogólnej oraz szkód powodowanych żywiołami w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych.

6.4 Koszty akwizycji i administracyjne

W 2015 roku koszty akwizycji wyniosły 2 376,3 mln zł i wzrosły o 10,7% w stosunku do poziomu z 2014 roku.

Przyrost ten wynikał głównie z:

- wzrostu bezpośrednich kosztów akwizycji w segmencie klienta masowego (głównie efekt zmiany stawek prowizyjnych w połowie 2014 roku) oraz pośrednich kosztów akwizycji w segmencie klienta masowego, w szczególności kosztów pracowniczych;
- rozpoczęcia konsolidacji zakupionych w 2014 roku spółek ubezpieczeniowych.

Równocześnie na spadek pozycji kosztów akwizycji wpłynął wyższy poziom kosztów odraczanych w czasie.

Koszty administracyjne Grupy w 2015 roku ukształtowały się na poziomie 1 657,9 mln zł, czyli były o 8,5% wyższe w relacji do poprzedniego roku. Na ich poziom wpłynęły następujące czynniki:

- włączenie do wyników Grupy PZU kosztów administracyjnych ponoszonych przez nowonabyte spółki ubezpieczeniowe;
- wyższe koszty związane z rozbudową Platformy Everest (docelowego systemu polisowego dla ubezpieczeń majątkowych) oraz innymi projektami strategicznymi mającymi na celu podwyższenie jakości obsługi klienta w biurach agentów wyłącznych oraz rozwój kanałów dystrybucji.

Jednocześnie odnotowano pozytywny efekt w porównaniu do roku ubiegłego w segmencie ubezpieczeń emerytalnych na skutek wyższych kosztów w 2014 roku związanych z dopłatą do Funduszu Gwarancyjnego (ustawowy wzrost w 2014 roku wymaganego poziomu środków z 0,1% do 0,3% wartości aktywów netto („WAN”) OFE).

6.5 Struktura aktywów i pasywów

W dniu 31 grudnia 2015 roku suma aktywów Grupy PZU wynosiła 105 429,0 mln zł i była o 56,0% wyższa w porównaniu ze stanem na koniec 2014 roku. Wzrost związany był w głównej mierze z objęciem konsolidacją Alior Banku.

Aktywa

Głównym elementem aktywów Grupy były lokaty (aktywa finansowe oraz nieruchomości komercyjne). Wynosiły one łącznie 90 477,6 mln zł i były wyższe o 53,4% w porównaniu do stanu na koniec poprzedniego roku. Przedstawiały one 85,8% sumy bilansowej Grupy, wobec 87,3% na koniec 2014 roku.

Wzrost wartości lokat związany był w szczególności z objęciem konsolidacją Alior Banku, w tym głównie z tytułu kredytów udzielonych klientom w wysokości 30 331,6 mln zł. Efekt ten został w niewielkim stopniu skompensowany:

- niższą wyceną odsetkowych aktywów finansowych;
- wypłatą w styczniu 2015 roku drugiej raty z tytułu dywidendy za 2013 rok w wysokości 1 468,0 mln zł;
- spadkiem udziału nieruchomości inwestycyjnych w związku z przeniesieniem do pozycji aktywów przeznaczonych do sprzedaży części portfela z tytułu osiągnięcia przewidywanego horyzontu inwestycyjnego.

Należności Grupy PZU, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych oraz bieżącego podatku dochodowego, ukształtowały się na poziomie 3 338,1 mln zł i stanowiły 3,2% aktywów. Dla porównania, na koniec 2014 roku wynosiły 3 085,8 mln zł (4,6% aktywów Grupy), a wzrost ich wartości dotyczył przede wszystkim należności od pośredników ubezpieczeniowych.

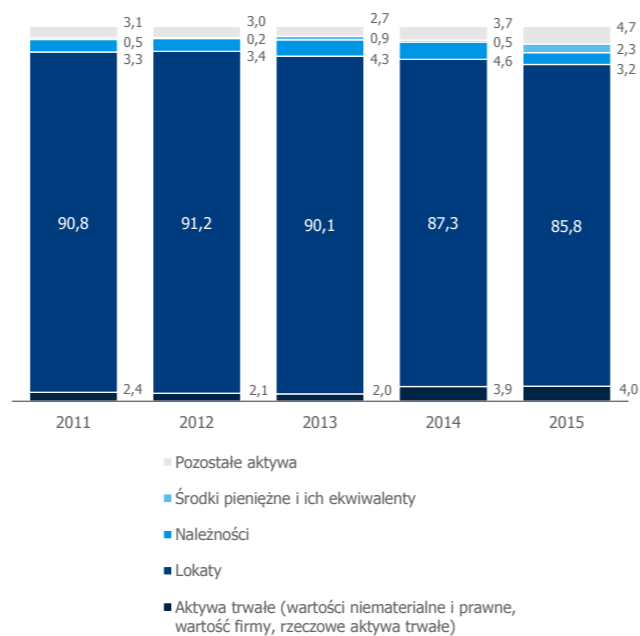
Aktywa trwałe w postaci wartości niematerialnych i prawnych, wartości firmy oraz rzeczowych aktywów trwałych zostały wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wysokości 4 199,4 mln zł. Stanowiły one 4,0% aktywów. Ich saldo wzrosło w 2015 roku o 59,1% w porównaniu do 2014 roku głównie z uwagi na rozpoczęcie konsolidacji Alior Bank w tym:

- wyliczenie wartości firmy w wysokości 720,6 mln zł;
- zidentyfikowanie nowych wartości niematerialnych w wysokości 300 mln zł, nie wykazywanych do tej pory przez spółkę.

Wyliczenie zostało sporządzone w oparciu o prowizoryczne rozliczenie nabycia.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa PZU posiadała 2 439,9 mln zł środków pieniężnych i ich ekwiwalentów (2,3% aktywów). Rok wcześniej ich wartość ukształtowała się na poziomie 324,0 mln zł. Ponad sześciokrotny wzrost tej kategorii aktywów wynikał głównie z rozpoczęcia konsolidacji Alior Banku i dotyczył środków zgromadzonych w banku centralnym. Zmiana salda w kategorii aktywa przeznaczone do sprzedaży o 899,4 mln zł wynikała z jednej strony z finalizacji transakcji sprzedaży PZU Litwa, z drugiej przeniesienia części portfela nieruchomości inwestycyjnych do tej pozycji aktywów.

Struktura aktywów Grupy PZU (w %)

Pasywa

Podobnie jak w przypadku struktury aktywów, struktura pasywów na koniec 2015 roku uległa istotnym zmianom na skutek rozpoczęcia konsolidacji Alior Bank. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe nie stanowią większości sumy bilansowej - na koniec 2015 roku stanowiły 39,2%, podczas gdy na koniec 2014 roku stanowiły 59,4%.

Na koniec 2015 roku poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wzrósł o 1 113,4 mln zł w szczególności ze względu na:

- wyższe rezerwy składki jako efekt: zawarcia kilku dużych umów z okresem ochrony dłuższym niż jeden rok oraz stopniowego wprowadzania podwyżek cen w ubezpieczeniach komunikacyjnych;

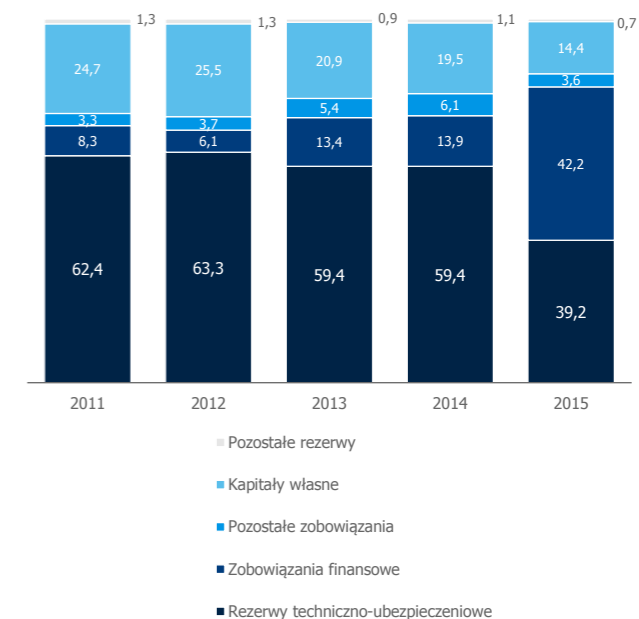
- wzrost rezerwy na odszkodowania i świadczenia w konsekwencji wystąpienia roszczenia o znacznej wartości jednostkowej (szkoda objęta programem reasekuracji XL oraz fakultatywnej proporcjonalnej; szkoda reasekurowana w ponad 90%);
- wyższe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w indywidualnych produktach *unit-linked*, szczególnie z kanału *bancassurance* – wzrost wynika ze sprzedaży umów przekraczającej poziom wypłaconych świadczeń co częściowo ograniczone zostało ujemnym wynikiem z działalności lokacyjnej;
- wyższe rezerwy w produktach indywidualnie kontynuowanych - efekt wzrostu oraz starzenia się portfela umów.

Na koniec 2015 roku kapitały własne osiągnęły wartość 15 178,9 mln zł i ukształtowały się na poziomie wyższym względem końca 2014 roku (wzrost o 15,3%). Wzrost skonsolidowanych kapitałów własnych dotyczył udziałów niekontrolujących, które m.in. w związku z objęciem konsolidacją Alior Bank osiągnęły wartość 2 255,2 mln zł. Kapitały przypadające udziałowcom jednostki dominującej spadły o 242,6 mln zł względem poprzedniego roku – efekt niższego wyniku netto za 2015 rok częściowo skompensowany zatrzymanym kapitałem wypracowanym w 2014 roku.

Największym składnikiem pasywów na koniec 2015 roku były zobowiązania finansowe, których udział wzrósł z 13,9% do 42,2% względem poprzedniego roku. Ich saldo wyniosło 44 487,8 mln zł i obejmowało w szczególności:

- zobowiązania wobec klientów 33 655,7 mln zł (głównie z tytułu depozytów wchodzącego od 18 grudnia 2015 roku w skład Grupy PZU Alior Bank);
- zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu w wysokości 3 794,3 mln zł na koniec 2015 roku względem 4 411,5 mln zł w 2014 roku;
- kontrakty inwestycyjne w wysokości 545,4 mln zł wobec 1 108,1 mln zł na koniec 2014 roku. Obniżenie wartości o 562,7 mln zł względem 2014 roku wynikało z wypłat z tytułu kolejnych transz w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie o charakterze inwestycyjnym, zarówno w kanale *bancassurance* jak i własnym oraz dodatkowo wykupów w produktach typu *unit-linked*;
- zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych w wysokości 3 536,5 mln zł (łącznie 850 mln euro, w tym emisja w 2015 roku na 350 mln euro);
- zobowiązania podporządkowane Alior Bank z tytułu pożyczki w wysokości 10 mln euro i wyemitowanych

Struktura pasywów Grupy PZU (w %)

obligacji o wartości nominalnej 708,9 mln zł (wartość bilansowa na koniec 2015 roku 758,6 mln zł).

Saldo pozostałych zobowiązań i rezerw na koniec roku 2015 wyniosło 4 482,0 mln zł względem 4 835,0 mln zł na koniec 2014 roku. Spadek dotyczył w szczególności zobowiązań wobec akcjonariuszy z tytułu dywidendy z zysku 2013 roku w wysokości 1 468,0 mln zł (dywidenda została wypłacona w styczniu 2015) i został częściowo skompensowany zobowiązaniami konsolidowanego Alior Banku oraz pozostającą do zapłaty kwotą z tytułu zakupu III transzy udziałów w Alior Banku.

Rachunek przepływów pieniężnych

Przepływy pieniężne netto na koniec 2015 roku osiągnęły wartość 2 091,0 mln zł i wzrosły o 2 373,6 mln zł w porównaniu do ubiegłego roku. Wzrost ten związany jest z wysokim saldem środków pieniężnych i ich ekwiwalentów na rachunkach Alior Banku.

Istotne pozycje pozabilansowe

Aktywa warunkowe Grupy PZU wyniosły na koniec 2015 roku 33,1 mln zł, z czego znaczące saldo stanowią gwarancje wystawione przez Bank Millennium SA dla PZU i PZU Życie. W ramach umowy o linię gwarancyjną z dnia 7 października 2013 roku zawartej pomiędzy PZU a Bankiem Millennium SA, bank udziela gwarancji bankowych (wadialnych i należytego

wykonania umowy) dla jednostek organizacyjnych PZU występujących w postępowaniach przetargowych na usługi ubezpieczeniowe.

Wartość zobowiązań warunkowych na koniec 2015 roku wyniosła 10 082,0 mln zł.

Istotny wzrost względem ubiegłego roku był efektem objęcia konsolidacją Alior Bank. Wartość zobowiązań warunkowych udzielonych klientom Alior Banku wyniosła 8 941,7 mln zł. Na niniejszą kwotę złożyło się 7 371,8 mln zł zobowiązań warunkowych dotyczących finansowania oraz 1 569,9 mln zł zobowiązań warunkowych gwarancyjnych.

Ponadto, na saldo zobowiązań warunkowych składają się roszczenia, na które nie utworzono rezerw, w tym dotyczące roszczeń ubezpieczeniowych. Saldo zobowiązań warunkowych z tyt. roszczeń wzrosło o 379,8 mln zł w 2015 roku. Zmiana ta wynikała z większej ilości spraw spornych oraz pozwu o odszkodowanie z tytułu pozbawienia prawa do dywidendy, o której mowa w punkcie 53.1 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za rok 2015.

6.6 Udział segmentów branżowych w tworzeniu wyniku

Na potrzeby zarządzania Grupą PZU, zostały wyodrębnione następujące segmenty branżowe:

- ubezpieczenia korporacyjne (majątkowe i pozostałe osobowe) – segment ten obejmuje szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, dostosowanych do potrzeb klienta i z indywidualną wyceną ryzyka oferowanych przez PZU oraz Link4 dużym podmiotom gospodarczym;
- ubezpieczenia masowe (majątkowe i pozostałe osobowe) – składają się na niego produkty ubezpieczeń majątkowych, wypadkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych. PZU oraz Link4 świadczy je klientom indywidualnym oraz podmiotom z sektora małych i średnich firm;
- ubezpieczenia na życie: grupowe i indywidualnie kontynuowane – PZU Życie oferuje je grupom pracowników i innym grupom formalnym (np. związkowi zawodowemu). Do umowy ubezpieczenia przystępują osoby pozostające w stosunku prawnym z ubezpieczającym (np. pracodawcą, związkiem zawodowym) oraz ubezpieczenia indywidualnie

kontynuowane, w których ubezpieczający nabył prawo do indywidualnej kontynuacji ubezpieczenia w fazie grupowej. Obejmuje on następujące rodzaje ubezpieczeń: ochronne, inwestycyjne (niebędące jednak kontraktami inwestycyjnymi) oraz zdrowotne;

- indywidualne ubezpieczenia na życie – PZU Życie świadczy je klientom indywidualnym. Umowa ubezpieczenia dotyczy konkretnego ubezpieczonego, który podlega indywidualnej ocenie ryzyka. Są to ubezpieczenia ochronne, inwestycyjne (niebędące kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotne;
- inwestycje – raportujący wg PSR – obejmujący działalność lokacyjną w zakresie środków własnych Grupy PZU rozumianych jako nadwyżka lokat nad rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi w spółkach ubezpieczeniowych Grupy PZU mających siedzibę w Polsce (PZU, Link4 i PZU Życie) powiększoną o nadwyżkę dochodów osiągniętą ponad stopę wolną od ryzyka z inwestycji odpowiadających wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych PZU, Link4 i PZU Życie w produktach ubezpieczeniowych, czyli nadwyżkę dochodów z lokat PZU, Link4 i PZU Życie ponad dochody alokowane według cen transferowych do segmentów ubezpieczeniowych. Ponadto, segment Inwestycje obejmuje dochody z innych wolnych środków finansowych w Grupie PZU (w tym konsolidowane fundusze inwestycyjne);
- ubezpieczenia emerytalne – działalność prowadzona przez PTE PZU;
- segment Ukraina – obejmuje zarówno ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe oraz na życie;
- segment Kraje bałtyckie – ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe oraz na życie świadczone na terenie Litwy, Łotwy i Estonii;
- kontrakty inwestycyjne – składają się na nie produkty PZU Życie nietransferujące istotnego ryzyka ubezpieczeniowego. Są to niektóre produkty z gwarantowaną stopą zwrotu oraz niektóre produkty w formie ubezpieczeniowego produktu kapitałowego – *unit-linked*;
- pozostałe – obejmują jednostki objęte konsolidacją i niezakwalifikowane do żadnego segmentu powyżej.

Ubezpieczenia korporacyjne

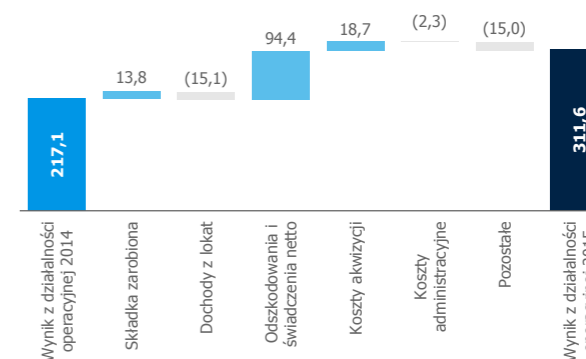
W 2015 roku segment ubezpieczeń korporacyjnych (składający się z PZU i Link4) osiągnął 311,6 mln zł zysku z działalności operacyjnej, czyli o 43,5% więcej niż w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Rozpoczęcie od września 2014 roku konsolidacji Link4 przyczyniło się do wyższego poziomu poszczególnych składowych wyniku operacyjnego w 2015 roku względem analogicznego okresu ubiegłego roku.

Na poziom wyniku segmentu w 2015 roku wpływ miały przede wszystkim następujące czynniki:

- wzrost składki zarobionej netto o 0,9% przy jednoczesnym niewielkim spadku składki przypisanej brutto do 0,4% w stosunku do 2014 roku. Niższą sprzedaż odnotowano głównie w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej jako efekt finalizacji w grudniu 2014 roku kilku dużych przetargów prowadzonych przez podmioty medyczne (bez wpływu na poziom składki zarobionej 2014 roku) oraz w grupie ubezpieczeń Casco pojazdów szynowych i gwarancji. Spadek składki przypisanej częściowo skompensowany został przez wzrost sprzedaży w grupie ubezpieczeń AC jako efekt wzrostu liczby ubezpieczeń oraz w grupie ubezpieczeń od ognia i innych szkód rzeczowych w wyniku pozyskania kilku nowych klientów i zawarcia kontraktów na okres dłuższy niż jeden rok;
- spadek wartości odszkodowań i świadczeń netto o 9,8% w stosunku do analogicznego okresu 2014 roku co przy wzroście składki zarobionej netto o 0,9% oznacza poprawę wskaźnika szkodowości o 7,0 p.p do poziomu 58,9%. Spadek odnotowano głównie w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej (niższy poziom rezerw na szkody z lat ubiegłych) oraz ubezpieczeń szkód powodowanych żywiołami (niższa szkodowość). Efekt częściowo zniwelowany wzrostem odszkodowań i świadczeń w grupie ubezpieczeń komunikacyjnych jako konsekwencja wyższej średniej wypłaty oraz wzrostu liczby szkód zgłoszonych;
- niższy poziom dochodów z lokat alokowanych do segmentu według cen transferowych o 11% do poziomu 121,4 mln zł, co podyktowane było niższym poziomem rynkowych stóp procentowych;
- spadek kosztów akwizycji o 18,7 mln zł tj. 6,1% w porównaniu do 2014 roku jako efekt wyższego poziomu odroczenia kosztów w czasie częściowo kompensowany wzrostem prowizji z reasekuracji czynnej oraz pośrednich kosztów akwizycji;
- wzrost kosztów administracyjnych do poziomu 127,4 mln zł tj. o 1,9 % w porównaniu z rokiem ubiegłym. Poziom kosztów w 2015 roku był kształtowany m.in. wdrożeniem zmian w zarządzaniu relacjami z klientem, w szczególności wdrożeniem nowego modelu funkcjonowania sieci sprzedaży ubezpieczeń korporacyjnych.

Zysk z działalności operacyjnej segmentu korporacyjnego (w mln zł)

Ubezpieczenia masowe

W 2015 roku zysk z działalności operacyjnej w segmencie ubezpieczeń masowych wyniósł 651,6 mln zł (spadek o 13,9% w stosunku do poprzedniego roku).

Rozpoczęcie od września 2014 roku konsolidacji Link4 przyczyniło się do wyższego poziomu poszczególnych składowych wyniku operacyjnego w 2015 roku względem analogicznego okresu ubiegłego roku.

Wynik ten kształtowały następujące czynniki:

- wzrost składki zarobionej netto o 3,5% do poziomu 6 791,3 mln zł przy jednoczesnym wzroście składki przypisanej brutto o 14,6 % r/r (z wyłączeniem składki pochodzącej ze spółek zależnych Grupy +11,4% r/r). Wzrost sprzedaży odnotowano głównie w grupie ubezpieczeń komunikacyjnych jako efekt wyższej sprzedaży ubezpieczeń komunikacyjnych oferowanych przez PZU oraz efekt przejścia Link4 od 15 września 2014 roku. Wyższą składkę odnotowano również w grupie ubezpieczeń różnych strat finansowych (efekt podjęcia długoterminowej współpracy z nowym klientem na zasadach obligacyjnej kwotowej umowy reasekuracji czynnej) oraz ubezpieczeń obejmujących szkody powodowane żywiołami. Dodatkowo na wzrost składki wpływ miało objęcie programem reasekuracji czynnej Link4 oraz spółek w krajach bałtyckich (efekt eliminowany na poziomie skonsolidowanym);
- wyższy poziom odszkodowań i świadczeń o 1,8% w relacji do 2014 roku. Do pogorszenia wyników względem roku ubiegłego przyczynił się głównie wyższy poziom odszkodowań i świadczeń w grupie ubezpieczeń

komunikacyjnych w głównej mierze determinowany wysoką dynamiką szkód zgłoszonych i wypłaconych w AC komunikacyjnym. Niekorzystne zmiany zostały częściowo zniwelowane przez niższy poziom szkód w ubezpieczeniach majątkowych i rolnych (w tym szkód o charakterze masowym).

Dodatkowo, wpływ na porównywalność wyników miało rozpoznanie w wyniku 2014 roku zwiększenia rezerw szkodowych na poczet roszczeń o zadośćuczynienie do szkód z lat ubiegłych;

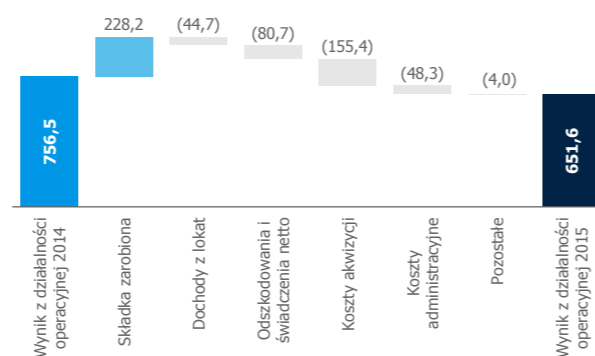
- dochody z lokat alokowane według cen transferowych do segmentu ubezpieczeń masowych niższe o 7,9% (tj. 44,7 mln zł) w porównaniu z rokiem ubiegłym jako efekt niższego poziomu rynkowych stóp procentowych;
- wyższe koszty akwizycji o 12,5% w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego w wyniku wzrostu prowizji z reasekuracji czynnej (efekt zawarcia umów reasekuracji czynnej ze spółkami zależnymi Grupy) oraz pośrednich kosztów akwizycji. Dodatkowo, odnotowano wzrost bezpośrednich kosztów akwizycji będący konsekwencją zmiany mix-u kanałów sprzedaży (wyższy udział kanału multiagencyjnego i dealerskiego) oraz działań około-sprzedażowych mających na celu poprawę efektywności sieci sprzedaży;
- koszty administracyjne wyższe o 7,8% w relacji do 2014 roku. Zmiana ta była związana z rozbudową i rozpoczęciem eksploatacji Platformy Everest (docelowego systemu polisowego dla ubezpieczeń majątkowych) oraz projektami strategicznymi mającymi na celu podwyższenie jakości obsługi klienta w biurach agentów wyłącznych oraz rozwój kanałów dystrybucji.

Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane

Wynik na działalności operacyjnej segmentu ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych wyniósł 1 574,7 mln zł i był o 10,6% niższy niż w poprzednim roku. Główne źródła wyniku to:

- wzrost składki przypisanej brutto o 149,6 mln zł (+2,3%) wynikał przede wszystkim z:
  - rozwoju ubezpieczeń grupowych ochronnych (wzrost średniej składki i liczby ubezpieczonych, w tym wysoki poziom nowej sprzedaży);
  - pozyskania składki w ubezpieczeniach zdrowotnych zawieranych w formie grupowej (nowi klienci w ubezpieczeniach ambulatoryjnych oraz sprzedaż wariantów produktu lekowego);

Zysk z działalności operacyjnej segmentu masowego (w mln zł)

- dosprzedaży ubezpieczeń dodatkowych oraz podwyższenia sumy ubezpieczenia w produktach indywidualnie kontynuowanych. Pozytywne efekty zostały częściowo skompensowane spadkiem składki w ubezpieczeniach *unit-linked*, który był efektem transferu umów PPE pracowników PZU do PPE prowadzonego przez TFI PZU;
- niższe dochody z lokat. W 2015 roku wyniosły 601,7 mln zł, czyli zmniejszyły się o 15,6% zarówno w wyniku spadku dochodów alokowanych według cen transferowych jako efekt niższego poziomu rynkowych stóp procentowych, jak i niższych dochodów w produktach typu *unit-linked* w wyniku spadków cen obligacji skarbowych wobec wzrostów w roku ubiegłym;
- wyższe o 5,6% odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto. W 2015 roku zamknęły się kwotą 4 750,1 mln zł. Zmiana była w szczególności rezultatem:
  - w ubezpieczeniach ochronnych wzrostu w stosunku do ubiegłego roku częstości zgonów, potwierdzonego przez dane GUS na całej populacji oraz dodatkowo wzrostu samego portfela umów;
  - w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie oraz produktach strukturyzowanych w kanale *bancassurance* wyższych wypłat z tytułu dożycia - zapadanie kolejnych transz produktu; bez wpływu na wynik - kompensowane zmianą rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
  - spadek innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym wyniósł 31,6 mln zł wobec wzrostu rezerw o 70,3 mln zł w poprzednim roku. Główna przyczyna to niższy wzrost rezerw w produktach indywidualnie kontynuowanych – wzrost częstości zgonów (zgon klienta

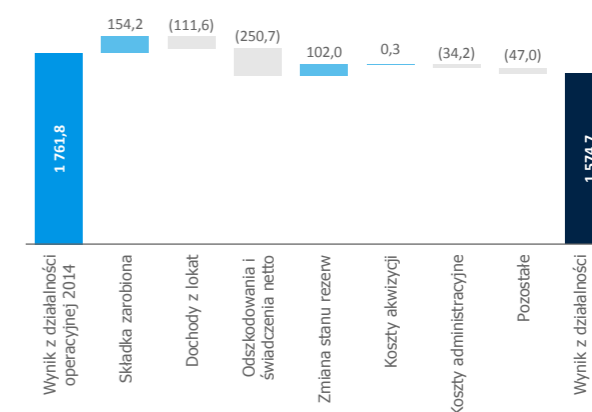
powoduje konieczność wypłaty świadczenia ale jednocześnie uwalniana jest rezerwa techniczno-ubezpieczeniowa) oraz wzrost udziału wśród osób dochodzących do portfela produktu po modyfikacji umożliwiającego tworzenie niższych początkowych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. Dodatkowo PZU Życie w ramach corocznego ustalania zasad możliwych indeksacji sum ubezpieczenia klientów w ubezpieczeniach kontynuowanych dokonał modyfikacji tych zasad od początku 2016 roku. Wpłynęło to pozytywnie na poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w tym portfelu. Również w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie oraz produktach strukturyzowanych w kanale *bancassurance* miał miejsce wyższy spadek rezerw niż w roku ubiegłym – dożycie kolejnych transz produktu przy braku sprzedaży nowych umów. Ponadto na wielkość rezerw wpływ miało nieco większe tempo konwersji polis umów wieloletnich na roczne umowy odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P. W rezultacie, uwolnionych zostało 75,4 mln zł rezerw, czyli o 5,5 mln zł więcej niż w trakcie 2014 roku;

- koszty akwizycji na poziomie zbliżonym do roku ubiegłego. Koszty te ukształtowały się na poziomie 356,3 mln zł. Czynniki determinującymi poziom bezpośrednich i pośrednich kosztów akwizycji była wysoka sprzedaż umów dodatkowych do ubezpieczeń kontynuowanych ochronnych (wynagrodzenie pośredników, koszt wysyłki ofert do klientów oraz związane z tym koszty pośrednie) oraz wzrost aktywności sieci sprzedaży w zakresie produktów zdrowotnych. Czynniki te kompensowane były niższymi kosztami akwizycji w ubezpieczeniach grupowych ochronnych w efekcie wzrostu koncentracji sieci agencyjnej na pozyskiwaniu indywidualnych produktów ochronnych;
- wyższe o 6,3% koszty administracyjne. Wzrost do poziomu 577,2 mln zł determinowany był przede wszystkim wydatkami o charakterze strategicznym z obszaru dystrybucji oraz wsparcia operacyjnego. W roku 2015 kontynuowano szereg projektów strategicznych mających na celu m.in. zbudowanie nowoczesnego kanału dystrybucji;
- spadek rok do roku wyniku w pozycji pozostałe przychody i koszty o 47,0 mln zł wynika z dokonania odpisu na fundusz prewencyjny (brak tego kosztu w roku ubiegłym, eliminowany na poziomie wyniku skonsolidowanego) oraz wyższych kosztów związanych z finansowaniem składki przez PZU Życie (wyższa sprzedaż ubezpieczeń

dodatkowych do ubezpieczeń indywidualnie kontynuowanych na warunkach promocyjnych).

Po wyłączeniu z wyniku segmentu efektu jednorazowego związanego z efektem konwersji umów długoterminowych na kontrakty odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typu P, zysk z działalności operacyjnej w trakcie 2015 roku wyniósł 1 499,3 mln zł wobec 1 692,0 mln zł w analogicznym okresie 2014 roku (spadek o 11,4%). Główna przyczyna pogorszenia wyniku to wzrost szkodowości portfela ochronnego na skutek wyższej częstości zgonów.

Zysk z działalności operacyjnej segmentu ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych (w mln zł)

Ubezpieczenia indywidualne

W 2015 roku wynik operacyjny segmentu indywidualnych ubezpieczeń na życie wyniósł 205,6 mln zł, czyli był o 26,3% wyższy niż w poprzednim roku. Główne czynniki kształtujące poziom wyniku z działalności operacyjnej segmentu to:

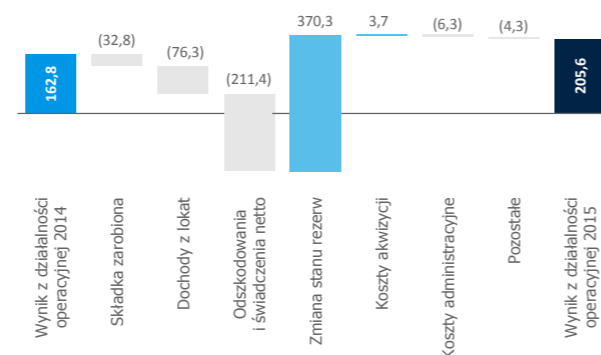
- spadek składki przypisanej brutto w stosunku do 2014 roku o 34,4 mln zł (-2,7%) był rezultatem:
  - niższej sprzedaży produktów typu *unit-linked* we współpracy z bankami;
  - braku w bieżącym roku sprzedaży produktów strukturyzowanych i depozytowych we współpracy z bankami;
  - wycofania ze sprzedaży produktu oszczędnościowego z elementem ochronnym o składce regularnej Plan na Życie.

Negatywny efekt był kompensowany poprzez:

- rekordowe subskrypcje produktu strukturyzowanego w kanale własnym;
- wysoką sprzedaż produktów ochronnych – efekt zmian systemu prowizyjnego oraz uatrakcyjnienia oferty poprzez wprowadzenie nowego dodatku Pomoc od Serca;
- wyższych średnich wpłat na rachunki IKE;
- wprowadzenie do oferty w kanale własnym nowego produktu typu unit-linked Cel na Przyszłość.
- niższe dochody z lokat. W segmencie ubezpieczeń indywidualnych spadły one rok do roku o 76,3 mln zł do poziomu 250,4 mln zł głównie w produktach typu *unit-linked* w kanale bankowym przede wszystkim jako efekt gorszych nastrojów panujących na polskim rynku kapitałowym w 2015 roku niż w trakcie ubiegłego roku. Dochody alokowane według cen transferowych obniżyły się w niewielkim stopniu;
- przyrost o 33,1% odszkodowań i świadczeń ubezpieczeniowych netto. W 2015 roku wyniosły 850,2 mln zł. Do ich wzrostu przyczyniła się wyższa wartość wykupów w produktach typu *unit-linked* sprzedawanych w kanałach własnych (wycofanie się przez PZU z pobierania opłat za wcześniejszy wykup w produkcie Plan na Życie) oraz w kanale bankowym (wzrost wielkości portfela rok do roku). W obu przypadkach znaczenie miała również sytuacja na rynkach kapitałowych. Kolejnym czynnikiem był wzrost poziomu wypłat z tytułu dożycia w produktach strukturyzowanych w kanale *bancassurance* (zapadanie kolejnych transz produktów) oraz w terminowych produktach ochronnych. Dla produktów inwestycyjnych negatywny wpływ ww. opisanych czynników na wynik operacyjny (za wyjątkiem braku opłat za wcześniejszy wykup) kompensowany był adekwatną zmianą rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- wzrost stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym był niższy niż w roku ubiegłym o 370,3 mln zł. Zmiana ta wiązała się w największym stopniu ze spadkami rezerw w bankowych produktach typu *unit-linked* – nałożyły się trzy efekty wpływające negatywnie na poziom rezerw tj. wzrosły wypłaty świadczeń, spadła składka przypisana oraz zrealizowano ujemny wynik z działalności inwestycyjnej. Dodatkowymi czynnikami obniżającymi poziom rezerw było wprowadzenie w produktach rentowych procesu weryfikacji niepodjętych przez rentobiorców świadczeń oraz wzrost poziomu wypłat z tytułu dożycia polis przy jednoczesnym braku w bieżącym roku sprzedaży produktów strukturyzowanych w kanale

- bancassurance*. Podobny efekt obserwowany był w produkcji oszczędnościowym z elementem ochronnym o składce regularnej Plan na Życie (wycofanie ze sprzedaży oraz rezygnacja z pobierania opłat za wcześniejszy wykup prowadząca do wzrostu wartości wykupów);
- niższe o 2,9% koszty akwizycji. Przyczyną spadku kosztów do poziomu 122,7 mln zł było przede wszystkim wycofanie ze sprzedaży produktu oszczędnościowego z elementem ochronnym o składce regularnej Plan na Życie;
  - koszty administracyjne wzrosły o 6,3 mln zł w stosunku do ubiegłego roku. Wzrost do poziomu 59,7 mln zł był efektem wydatków o charakterze strategicznym z obszaru dystrybucji oraz wsparcia operacyjnego. Doskonalono m.in. poziom jakości obsługi klienta w biurach agentów wyłącznych;
  - zmiany w kategorii pozostałe przychody i koszty (koszt wyższy o 4,3 mln zł) w efekcie dokonania w bieżącym roku odpisu na fundusz prewencyjny (brak tego kosztu w roku ubiegłym), eliminowany na poziomie wyniku skonsolidowanego.

Zysk z działalności operacyjnej segmentu ubezpieczeń indywidualnych (w mln zł)

Inwestycje

Dochody segmentu inwestycje stanowią działalność lokacyjną w zakresie środków własnych Grupy PZU rozumianych jako nadwyżka lokat nad rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi w spółkach ubezpieczeniowych Grupy PZU mających siedzibę w Polsce (PZU, Link4 i PZU Życie) powiększoną o nadwyżkę dochodów osiągniętą ponad stopę wolną od ryzyka z inwestycji odpowiadających wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych PZU, Link4 i PZU Życie w produktach ubezpieczeniowych, czyli nadwyżkę dochodów z lokat PZU, Link4 i PZU Życie ponad dochody alokowane według cen transferowych do segmentów ubezpieczeniowych.

Ponadto, segment inwestycje obejmuje dochody z innych wolnych środków finansowych w Grupie PZU.

Dochody z działalności operacyjnej segmentu inwestycje (wyłącznie operacje na zewnątrz) wyniosły 506,2 mln zł i były o 12,6% niższe niż w 2014 roku przede wszystkim ze względu na niższą rentowność portfela lokat spowodowaną głównie spadkiem dochodów z odsetkowych aktywów finansowych na skutek wzrostu rentowności polskich obligacji skarbowych w środku i na końcu krzywej dochodowości w 2015 roku wobec spadku całej krzywej w 2014 roku.

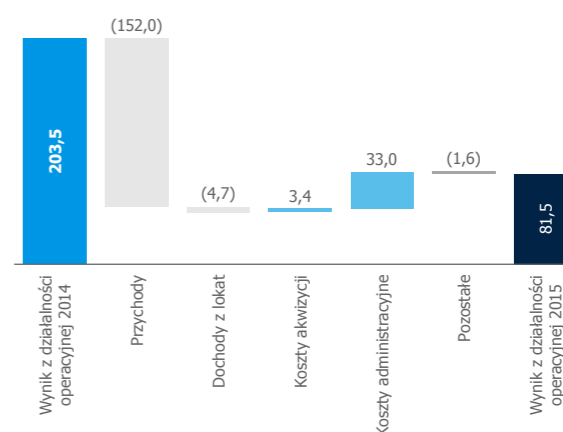
Ubezpieczenia emerytalne

W 2015 roku zysk z działalności operacyjnej segmentu ubezpieczeń emerytalnych wyniósł 81,5 mln zł, czyli spadł o 60,0% w porównaniu do 2014 roku. Źródła wyniku operacyjnego to:

- przychody z tytułu prowizji i opłat, które ukształtowały się na poziomie 118,5 mln zł, tj. spadły o 56,2% w porównaniu z poprzednim rokiem. Zmiana ta wynikała m.in.:
  - ustawowego wycofania środków w 2014 roku z części dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego w kwocie 132,3 mln zł;
  - spadku o 14,7 mln zł przychodów z tytułu opłat od składek m.in. w związku z zaniechaniem przekazywania składek do OFE po 1 sierpnia 2014 tych uczestników, którzy nie wypełnili oświadczenia w okienku transferowym, obniżeniem od 1 lutego 2014 roku opłaty z 3,5% do poziomu 1,75% oraz brak składek dla osób, dla których został uruchomiony tzw. „suwak”;
  - niższego wynagrodzenia za zarządzanie o 8,1 mln zł, będącego wynikiem przeniesienia w dniu 3 lutego 2014 roku części aktywów OFE do ZUS oraz spadkiem wartości aktywów OFE w II półroczu 2015 roku;
- dochody z lokat wyniosły 6,9 mln zł i były niższe o 4,7 mln zł z uwagi na spadek aktywów finansowych;
- koszty akwizycji zamknęły się kwotą 2,9 mln zł, tj. były o 53,6% niższe niż w poprzednim roku. Wynikało to z prowadzonych działań informacyjnych OFE w 2014 roku;
- koszty administracyjne wyniosły 39,9 mln zł, czyli były o 45,3% niższe niż w poprzednim roku. Spadły przede wszystkim koszty prowadzenia rejestrów członków funduszy o 9,3 mln zł, w związku z obniżeniem stawki za obsługę rachunków członków OFE PZU (po raz pierwszy stawkę obniżono w lutym 2014 roku a następnie w styczniu 2015 roku) a także z rezygnacją z wynagrodzenia dodatkowego dla agenta transferowego, w związku ze

spełnieniem założeń dotyczących podniesienia jakości świadczonych usług. Zmniejszeniu uległy opłaty ZUS od składek przekazywanych do OFE o 3,3 mln zł w związku z ustawowymi zmianami dotyczącymi wysokości opłaty i poziomu składek. Ponadto, spadły koszty obowiązkowych dopłat do Funduszu Gwarancyjnego w KDPW o 20,3 mln zł (w efekcie zmiany wymaganego poziomu z 0,1% na 0,3% aktywów netto OFE na koniec I kwartału 2014 roku i dopłaty dokonanej w roku ubiegłym).

Zysk z działalności operacyjnej segmentu ubezpieczeń emerytalnych (w mln zł)

Kraje bałtyckie

W latach 2014-2015 w strukturze segmentu Kraje bałtyckie miały miejsce poniższe zmiany, które istotnie wpłynęły na porównywalność danych:

- do dnia 30 września 2015 roku w skład segmentu wchodził PZU Litwa;
- w 2014 roku segment powiększył się o spółki: AAS Balta (czerwiec 2014 roku), Lietuvos Draudimas (listopad 2014 roku), estoński oddział działający pod marką Codan (listopad 2014 roku).

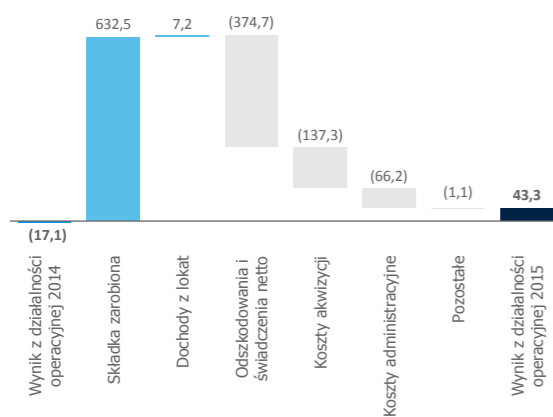
Z tytułu działalności w krajach bałtyckich, Grupa PZU wygenerowała w 2015 roku 43,3 mln zł zysku operacyjnego wobec 17,1 mln zł straty operacyjnej w poprzednim roku. Wynik ten ukształtował się pod wpływem następujących czynników:

- wzrostu składki przypisanej brutto. Wyniosła ona 1 193,9 mln zł, przy czym spółki nabyte w 2014 roku wygenerowały składkę w wysokości 981,2 mln zł, w ubezpieczeniach na życie odnotowano wzrost przypisu

składki o 5,9 mln zł (tj. 15,9%) w stosunku do roku poprzedniego;

- wzrostu dochodów z lokat. W 2015 roku wynik wyniósł 21,8 mln zł i był o 49,0% wyższy niż w poprzednim roku;
- wzrostu odszkodowań i świadczeń netto. Osiągnęły one poziom 686,9 mln zł i były o 120,0% wyższe niż w 2014 roku, przy czym wartość odszkodowań i świadczeń spółek przejętych w roku poprzednim wyniosła 546,7 mln zł.
- W ubezpieczeniach na życie wartość odszkodowań wyniosła 29,3 mln zł i była o 13,6% wyższa niż w poprzednim roku;
- przyrostu kosztów akwizycji. Wydatki segmentu na ten cel wyniosły 252,8 mln zł, w tym 202,5 mln zł stanowiły koszty akwizycji poniesione przez przejęte w 2014 roku spółki. Wskaźnik kosztów akwizycji liczony od składki zarobionej netto uległ obniżeniu o 1,4 p.p. i wyniósł 22,8%;
- wzrostu kosztów administracyjnych. Wyniosły one 146,4 mln zł i wzrosły o 82,5% w stosunku do poprzedniego roku, przy czym koszty nowonabytych spółek osiągnęły wartość 111,7 mln zł. Jednocześnie współczynnik kosztów administracyjnych wyniósł 13,2% co oznacza spadek o 3,6 p.p. w stosunku do roku poprzedniego;
- wzrostu kosztów odsetkowych. Wyniosły one 1,8 mln zł i były o 1,1 mln zł wyższe od wartości w roku poprzednim.

Zysk z działalności operacyjnej segmentu kraje bałtyckie (w mln zł)

Ukraina

Z uwagi na znaczącą deprecjację waluty na Ukrainie, wyniki zaprezentowano w walucie, w jakiej spółki raportują.

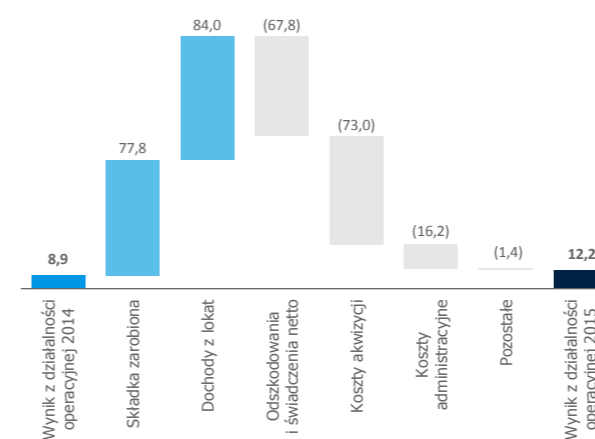
Segment Ukraina zakończył 2015 rok zyskiem z działalności operacyjnej na poziomie 12,3 mln hrywien, wobec 8,9 mln hrywien w poprzednim roku.

Zmiana wyniku segmentu była efektem:

- przyrostu składki przypisanej brutto. Wyniosła ona 976,7 mln hrywien i wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 48,4%. Odnotowano lepszą sprzedaż Zielonej Karty (podwyżki taryf) oraz ubezpieczeń zdrowotnych. Biorąc pod uwagę deprecjację waluty, przypis składki wykazał tendencję odwrotną (spadek o 5,4 mln zł);
- wzrostu dochodów z lokat. Segment osiągnął z tego tytułu 239,7 mln hrywien, czyli o 53,9% więcej niż w 2014 roku. Korzystny wpływ na ich poziom miało podniesienie bazy płynnych aktywów oraz dodatnie różnice kursowe, w szczególności w ubezpieczeniach na życie oferowanych głównie w walucie;
- przyrostu odszkodowań i świadczeń. Wyniosły one 425,6 mln hrywien, tj. były wyższe o 18,9% niż w poprzednim roku. Wzrost związany był m. in. ze wzrostem wskaźnika szkodowości o 2,3 p.p. głównie w produktach majątkowych i zdrowotnych;
- wzrostu kosztów akwizycji. Ukształtowały się one na poziomie 270,7 mln hrywien wobec 197,7 mln hrywien w poprzednim roku. Ich poziom wynikał ze wzrostu przypisu składki z ubezpieczeń komunikacyjnych i turystycznych charakteryzujących się wyższymi obciążeniami prowizyjnymi;
- wzrostu kosztów administracyjnych. Osiągnęły one wartość 122,8 mln hrywien. Dla porównania, w 2014 roku koszty administracyjne segmentu wynosiły 106,7 mln hrywien. Natomiast współczynnik kosztów administracyjnych liczony od składki zarobionej netto nie uległ zmianie i wyniósł 20,7%.

W walucie sprawozdawczej składka przypisana wyniosła 168,2 mln zł i była niższa o 3,1% w porównaniu do roku ubiegłego.

Zysk z działalności operacyjnej segmentu Ukraina (w mln hrywien)

Kontrakty inwestycyjne

W sprawozdaniu skonsolidowanym kontrakty inwestycyjne ujmowane są zgodnie z wymogami MSR 39.

Wyniki segmentu kontrakty inwestycyjne prezentowane są według Polskich Standardów Rachunkowości, co oznacza, iż ujęto m.in. składki przypisane brutto, wypłacone świadczenia oraz zmianę rezerw techniczno – ubezpieczeniowych. Powyższe kategorie są eliminowane na poziomie skonsolidowanym.

Z tytułu kontraktów inwestycyjnych, tj. produktów PZU Życie niegenerujących istotnego ryzyka ubezpieczeniowego i niespełniających definicji kontraktu ubezpieczeniowego (takich jak niektóre produkty z gwarantowaną stopą zwrotu oraz niektóre produkty z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – *unit-linked*) Grupa PZU uzyskała 1,1 mln zł zysku z działalności operacyjnej wobec 15,1 mln zł w poprzednim roku (spadek o 92,5%).

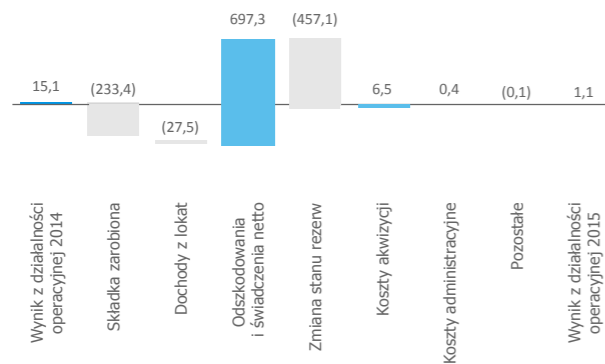
Na wynik segmentu w trakcie 2015 roku złożyły się następujące czynniki:

- składka przypisana brutto pozyskana z kontraktów inwestycyjnych spadła o 233,4 mln zł (-62,3%) w porównaniu do analogicznego okresu 2014 roku do poziomu 141,1 mln zł. Zmiany w zakresie składki przypisanej brutto wynikały przede wszystkim z:
  - niższej sprzedaży krótkoterminowych produktów na życie i dożycie w kanałach własnych,
  - wycofania z oferty krótkoterminowych produktów na życie i dożycie w kanale *bancassurance*.

W obu przypadkach przyczyną była niska opłacalność tego rodzaju umów dla klientów po spadku rynkowych stóp procentowych do rekordowo niskich poziomów oraz wprowadzeniu podatku od dochodów kapitałowych dla tego rodzaju polis. Pozytywnym czynnikiem jest wzrost rok do roku zasileń rachunków obserwowany w IKZE.

- spadek dochodów z lokat. Wyniosły one 16,1 mln zł, czyli były o 63,1% niższe niż w analogicznym okresie 2014 roku, głównie w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie w kanałach własnych i *bancassurance* oraz *unit-linked* w kanale *bancassurance* jako efekt zmniejszenia stanu lokat;
- niższa wartość odszkodowań i świadczeń ubezpieczeniowych netto na skutek znacznego spadku poziomu wypłat z tytułu dożycia w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie w kanale *bancassurance* (w ubiegłym roku zapadły transze o dużej wartości; znacznie niższa sprzedaż w kolejnych okresach; brak wpływu na wynik – analogiczny efekt w zmianie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych). Ukształtowały się one na poziomie 694,5 mln zł, czyli były o 50,1% niższe niż w poprzednim roku;
- niższe ujemne saldo zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym. Wyniosło ono 558,5 mln zł wobec 1 015,5 mln zł w poprzednim roku. Różnica wynikała głównie ze zmian w portfelu krótkoterminowych ubezpieczeń na życie i na dożycie o charakterze inwestycyjnym w kanale *bancassurance*, tj. znaczący spadek poziomu dożyć połączony z wycofaniem tego rodzaju produktów z oferty;
- mniejsze koszty akwizycji. Ukształtowały się one na poziomie 10,0 mln zł, czyli były o 39,3% niższe niż w poprzednim roku. Był to efekt znacznego ograniczenia sprzedaży oraz spadku wartości aktywów w produktach typu *unit-linked* w kanale *bancassurance* (część wynagrodzenia dla banku jest uzależniona od poziomu aktywów);
- niższe koszty administracyjne. Zamknęły się one kwotą 9,3 mln zł i spadły o 3,8% w porównaniu do 2014 roku – efekt spadku obsługiwanego portfela umów. Spadek jest mniej niż proporcjonalny ponieważ część procesów obsługowych musi być kontynuowana mimo braku generowania przychodów.

Zysk z działalności operacyjnej segmentu kontrakty inwestycyjne (w mln zł)

Wskaźniki rentowności

W 2015 roku zwrot z kapitałów własnych przypadający jednostce dominującej (PZU) ukształtował się na poziomie 18,0%. Wskaźnik ROE był niższy o 4,6 p.p. niż w poprzednim roku. Wartości wskaźników rentowności uzyskane w 2015 roku przez Grupę PZU przewyższają poziomy osiągnięte przez cały rynek (wg danych dla trzech kwartałów 2015 roku).

Wskaźniki sprawności działania

Jednym z podstawowych mierników efektywności i sprawności działania firmy ubezpieczeniowej jest wskaźnik mieszany COR (ang. *Combined Ratio*), liczony z racji swojej specyfiki dla sektora ubezpieczeń majątkowych i pozostałych ubezpieczeń osobowych (Dział II).

Wskaźnik mieszany Grupy PZU (dla ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych) utrzymuje się w ostatnich latach na poziomie zapewniającym wysoką rentowność. W 2015 roku wskaźnik zmalał głównie w efekcie spadku rezerw na odszkodowania do szkód z lat ubiegłych w grupie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej PZU.

Wskaźniki sprawności działania w podziale na poszczególne segmenty zostały zaprezentowane w ZAŁĄCZNIK

Podstawowe wskaźniki efektywności Grupy PZU	2015	2014	2013	2012	2011
Rentowność kapitałów (ROE) - przypadające jednostce dominującej (uroczniony zysk netto / średni stan kapitałów własnych) x 100%	18,0%	22,6%	24,1%	24,1%	18,3%
Rentowność kapitałów (ROE) - skonsolidowane (uroczniony zysk netto / średni stan kapitałów własnych) x 100%	16,5%	22,6%	24,1%	24,0%	18,3%
Rentowność aktywów (ROA) (uroczniony zysk netto / średni stan aktywów) x 100%	3,5%*	4,6%	5,6%	6,0%	4,6%
Wskaźnik kosztów administracyjnych (koszty administracyjne/składka zarobiona na udziale własnym) x 100%	9,5%	9,3%	8,7%	9,0%	9,3%
Rentowność sprzedaży (wynik finansowy netto/składka przypisana brutto) x 100%	12,8%	17,6%	20,0%	20,0%	15,3%

* z wyłączeniem Alior Banku

Wskaźniki sprawności działania	2015	2014	2013	2012	2011
1. Wskaźnik odszkodowań i świadczeń brutto (prosty) (odszkodowania i świadczenia brutto wraz ze zmianą stanu rezerw brutto/składka przypisana brutto) x 100%	66,9%	69,5%	67,9%	76,2%	67,9%
2. Wskaźnik odszkodowań i świadczeń na udziale własnym (odszkodowania i świadczenia netto /składka zarobiona na udziale własnym) x 100%	68,2%	70,3%	68,7%	76,3%	68,6%
3. Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej (koszty działalności ubezpieczeniowej/składka zarobiona na udziale własnym) x 100%	23,2%	22,4%	21,1%	21,5%	22,5%
4. Wskaźnik kosztów akwizycji (koszty akwizycji/składka zarobiona na udziale własnym) x 100%	13,7%	13,1%	12,4%	12,5%	13,2%
5. Wskaźnik kosztów administracyjnych (koszty administracyjne/składka zarobiona na udziale własnym) x 100%	9,5%	9,3%	8,7%	9,0%	9,3%
6. Wskaźnik mieszany w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych (odszkodowania i świadczenia netto + koszty działalności ubezpieczeniowej) / składka zarobiona na udziale własnym x 100%	94,6%	95,7%	87,8%	92,8%	95,3%
7. Marża zysku operacyjnego w ubezpieczeniach na życie (zysk operacyjny / składka przypisana brutto) x 100%	22,3%	24,4%	22,3%	19,8%	28,7%

Zagrożenia wirtualne są realne

Pamiętasz ich? Mario i Agatka przypomną Ci, jak uchronić się przed cyberzagrożeniami w pracy i nie tylko.

Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej, napisz na adres kontaktBBE@pzu.pl lub wejdź na stronę [PZU24/BiuroBezpieczeństwa](https://pzu24.pl) lub obi.pzu.pl

Zarządzanie ryzykiem

Dużo czasu poświęcamy na stałe rozwijanie zaawansowanych procedur zarządzania ryzykiem. Są one dla nas ważne fundamentalnie, bo w końcu chodzi o to, żeby bezpieczni i spokojni byli nasi klienci, a nasze wyniki pozostały przewidywalne.

W rozdziale:

1. Cel zarządzania ryzykiem
2. System zarządzania ryzykiem
3. Apetyt na ryzyko
4. Proces zarządzania ryzykiem
5. Profil ryzyka Grupy PZU
6. Wrażliwość na ryzyko
7. Działalność reasekuracyjna
8. Zarządzanie kapitałem

7.1 Cel zarządzania ryzykiem

Zarządzanie ryzykiem w Grupie PZU ma na celu:

- podniesienie wartości Grupy PZU poprzez aktywne i świadome zarządzanie wielkością przyjmowanego ryzyka;
- zapobieganie przyjmowania ryzyka na poziomie, który mógłby zagrozić stabilności finansowej Grupy PZU.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie PZU jest oparte na analizie ryzyka we wszystkich procesach i jednostkach i jest ono integralną częścią procesu zarządzania.

Główne elementy zintegrowanego systemu zarządzania ryzykiem są spójne dla wszystkich ubezpieczeniowych spółek Grupy PZU i wdrożone tak, by zapewnić realizację planów strategicznych poszczególnych spółek jak i celów biznesowych całej Grupy PZU. Należą do nich m.in.:

- systemy limitów i ograniczeń akceptowalnego poziomu ryzyka, w tym poziom apetytu na ryzyko;
- procesy obejmujące identyfikację, pomiar i ocenę, monitorowanie i kontrolowanie, raportowanie oraz działania zarządcze dotyczące poszczególnych ryzyk;
- struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem, w której kluczową rolę odgrywają Zarządy i Rady Nadzorcze spółek oraz dedykowane Komitety.

Podmioty z pozostałych sektorów rynku finansowego są zobowiązane do stosowania standardów właściwych dla danego sektora. W przyjętych regulacjach wewnętrznych określają m.in.:

- procesy, metody i procedury umożliwiające pomiar i zarządzanie ryzykiem;
- podział obowiązków w procesie zarządzania ryzykiem;
- zakres oraz warunki i częstotliwość sporządzania sprawozdań dotyczących zarządzania ryzykiem.

PZU sprawuje nadzór nad system zarządzania ryzykiem Grupy PZU na podstawie zawartych z podmiotami Grupy PZU porozumień o współpracy i przekazywanych na ich podstawie informacji oraz zarządza ryzykiem Grupy PZU w ujęciu zagregowanym.

7.2 System zarządzania ryzykiem

System zarządzania ryzykiem w Grupie PZU oparty jest na:

- strukturze organizacyjnej – obejmującej podział kompetencji i zadań realizowanych przez organy statutowe, komitety oraz jednostki i komórki organizacyjne w procesie zarządzania ryzykiem;
- procesie zarządzania ryzykiem w tym metodach identyfikacji, pomiaru i oceny, monitorowania i kontrolowania, raportowania ryzyka oraz podejmowania działań zarządczych.

Spójna w Grupie PZU i w poszczególnych podmiotach ubezpieczeniowych Grupy PZU struktura organizacyjna systemu zarządzania ryzykiem to cztery poziomy kompetencyjne.

Trzy pierwsze obejmują:

- Radę Nadzorczą, która sprawuje nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego procesu w ramach decyzji określonych w statucie danej spółki i regulaminie Rady Nadzorczej oraz za pośrednictwem powołanego Komitetu Audytu;
- Zarząd, który organizuje i zapewnia działanie systemu zarządzania ryzykiem poprzez uchwalanie strategii, polityk, wyznaczanie apetytu na ryzyko, określenie profilu ryzyka i określenie tolerancji na poszczególne kategorie ryzyka;
- Komitety, które podejmują decyzje dotyczące ograniczania poziomu poszczególnych ryzyk do ram wyznaczonych przez apetyt na ryzyko. Komitety przyjmują procedury i metodyki związane z ograniczaniem poszczególnych ryzyk, a także akceptują limity ograniczające poszczególne rodzaje ryzyka.

Czwarty poziom kompetencyjny dotyczy działań operacyjnych i podzielony jest pomiędzy trzy linie obrony:

- pierwsza linia obrony – obejmuje bieżące zarządzanie ryzykiem na poziomie jednostek i komórek organizacyjnych spółek oraz podejmowanie decyzji w ramach procesu zarządzania ryzykiem;
- druga linia obrony – obejmuje zarządzanie ryzykiem poprzez wyspecjalizowane komórki zajmujące się identyfikacją, monitorowaniem i raportowaniem o ryzyku oraz kontrolą limitów;
- trzecia linia obrony – obejmuje audyt wewnętrzny, który przeprowadza niezależne audyty elementów systemu zarządzania ryzykiem oraz czynności kontrolnych wbudowanych w działalność.

7.3 Apetyt na ryzyko

Apetyt na ryzyko w Grupie PZU został zdefiniowany jako wielkość ryzyka podejmowanego w celu realizacji celów biznesowych, natomiast jego miarą jest poziom potencjalnych strat finansowych, spadku wartości aktywów lub wzrostu wartości zobowiązań w okresie jednego roku.

Apetyt na ryzyko określa maksymalny poziom dopuszczalnego ryzyka przy wyznaczaniu limitów i ograniczeń na poszczególne ryzyka cząstkowe oraz poziom, po przekroczeniu którego podejmowane są określone działania zarządcze niezbędne do ograniczenia dalszego wzrostu ryzyka.

We wszystkich ubezpieczeniowych spółkach Grupy PZU wdrożono proces ustalania apetytu na ryzyko oraz limitów na poszczególne kategorie ryzyka zgodny z procesem grupowym. Zarząd w każdej ze spółek wyznacza apetyt na ryzyko, profil ryzyka oraz limity tolerancji odzwierciedlające jej plany strategiczne oraz cele całej Grupy PZU. Takie podejście zapewnia adekwatność i efektywność systemu zarządzania ryzykiem w Grupie PZU oraz zapobiega akceptacji ryzyka na poziomie, który mógłby zagrozić stabilności finansowej poszczególnych spółek lub całej Grupy. Za ustalenie odpowiedniego poziomu ryzyka w każdej ze spółek odpowiedzialny jest Zarząd, natomiast jednostka ds. ryzyka

Proces zarządzania ryzykiem składa się z następujących etapów:

Identyfikacja

Rozpoczyna się wraz z propozycją rozpoczęcia tworzenia produktu ubezpieczeniowego, nabycia instrumentu finansowego, zmiany procesu operacyjnego, a także z chwilą wystąpienia każdego innego zdarzenia potencjalnie wpływającego na powstanie ryzyka. Proces identyfikacji występuje do momentu wygaśnięcia zobowiązań, należności lub działań związanych z danym ryzykiem. Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu rzeczywistych i potencjalnych źródeł ryzyka, następnie analizowanych pod względem istotności.

Pomiar i ocena ryzyka

Przeprowadzane są, w zależności od charakterystyki danego typu ryzyka oraz poziomu jego istotności. Pomiar ryzyka przeprowadzają wyspecjalizowane jednostki. Jednostka ds. ryzyka w każdej spółce odpowiada za rozwój narzędzi oraz za pomiar ryzyka w zakresie określającym apetyt na ryzyko, profil ryzyka i limity tolerancji.

Monitorowanie i kontrola ryzyka

Polega na bieżącym przeglądzie odchyleń realizacji od założonych punktów odniesienia (limitów, wartości progowych, planów, wartości z poprzedniego okresu, wydanych rekomendacji i zaleceń).

Raportowanie

Umożliwia efektywną komunikację o ryzyku i wspiera zarządzanie ryzykiem na różnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze

Działania te obejmują, m.in.: unikanie ryzyka, transfer ryzyka, ograniczanie ryzyka, określanie apetytu na ryzyko, akceptację poziomu ryzyka oraz narzędzia wspierające te działania, takie jak limity, programy reasekuracyjne czy przeglądy polityki underwritingowej.

raz w roku dokonuje przeglądu wielkości apetytu na ryzyko, a wszystkie działania koordynowane są z poziomu Grupy PZU.

7.4 Proces zarządzania ryzykiem

W procesie zarządzania ryzykiem wyróżnione są dwa poziomy:

- poziom Grupy PZU – zapewnia, że Grupa PZU realizuje swoje cele biznesowe w sposób bezpieczny i dopasowany do skali ponoszonego ryzyka. Na tym poziomie monitorowane są limity oraz ryzyka specyficzne dla Grupy PZU, takie jak: ryzyko katastroficzne, ryzyko finansowe, ryzyko kontrahenta oraz koncentracja ryzyka. Grupa PZU zapewnia wsparcie we wdrażaniu zintegrowanego systemu zarządzania ryzykiem obejmującego wprowadzenie spójnych mechanizmów, standardów i organizacji funkcjonowania efektywnego systemu kontroli wewnętrznej (ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zgodności),

systemu zarządzania ryzykiem (w szczególności w obszarze reasekuracji) oraz systemu zarządzania bezpieczeństwem w Grupie PZU oraz monitoruje ich bieżące stosowanie.

- poziom podmiotu – zapewnia, że podmiot Grupy PZU realizuje swoje cele biznesowe w sposób bezpieczny i dopasowany do skali ponoszonego przez ten podmiot ryzyka. Na tym poziomie monitorowane są limity oraz specyficzne kategorie ryzyka występujące w danym podmiocie oraz w ramach zintegrowanego systemu zarządzania ryzykiem wdrażane są mechanizmy, standardy i organizacja funkcjonowania efektywnego systemu kontroli wewnętrznej (ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zgodności), systemu zarządzania ryzykiem (w szczególności

w obszarze reasekuracji) oraz systemu zarządzania bezpieczeństwem.

7.5 Profil ryzyka Grupy PZU

Najważniejsze czynniki wpływające na profil ryzyka Grupy PZU w 2015 roku

Kluczowym wydarzeniem z punktu widzenia profilu ryzyka Grupy PZU było zintegrowanie procesu zarządzania ryzykiem w ubezpieczeniowych spółkach Grupy PZU oraz wdrożenie w tych spółkach wymogów systemu Wypłacalność II SŁOWNIK oraz wytycznych organów nadzoru, w szczególności UKNF.

Do głównych ryzyk, na które narażona jest Grupa PZU należą: aktuarialne, rynkowe, kredytowe, koncentracji, operacyjne i ryzyko braku zgodności.

Ryzyko aktuarialne

Jest to możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wynikać z zawartych umów ubezpieczenia i umów gwarancji ubezpieczeniowych, w związku z niewłaściwymi założeniami dotyczącymi wyceny składek i tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

Identyfikacja ryzyka rozpoczyna się wraz z procesem tworzenia produktu ubezpieczeniowego i towarzyszy mu aż do momentu wygaśnięcia zobowiązań z nim związanych. Identyfikacja ryzyka aktuarialnego odbywa się m. in. poprzez:

- analizę ogólnych warunków ubezpieczenia pod kątem przyjmowanego ryzyka i zgodności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa;
- monitorowanie istniejących produktów;
- analizę polityki underwritingowej, taryfikacyjnej, rezerw i reasekuracyjnej oraz procesu likwidacji szkód i świadczeń.

Ocena ryzyka aktuarialnego polega na rozpoznaniu stopnia zagrożenia lub grupy zagrożeń stanowiących o możliwości powstania szkody oraz na dokonaniu analizy elementów ryzyka w sposób umożliwiający podjęcie decyzji o przyjęciu ryzyka do ubezpieczenia i ponoszenia odpowiedzialności. Celem oceny ryzyka (underwritingu) SŁOWNIK jest ocena przyszłej szkodowości oraz ograniczenie antyselekcji.

Pomiar ryzyka aktuarialnego dokonywany jest w szczególności, przy użyciu:

- analizy wybranych wskaźników;

- metody scenariuszowej – analizy utraty wartości spowodowanej przez zadaną zmianę czynników ryzyka;
- metody faktorowej – uproszczonej wersji metody scenariuszowej, zredukowanej do przypadku jednego scenariusza dla jednego czynnika ryzyka;
- danych statystycznych.

Monitorowanie i kontrolowanie ryzyka aktuarialnego obejmuje analizę poziomu ryzyka za pomocą zestawu raportów zawierających wybrane wskaźniki.

Raportowanie ma na celu efektywną komunikację o ryzyku aktuarialnym i wspiera zarządzanie ryzykiem aktuarialnym na różnych poziomach decyzyjnych od pracownika do Rady Nadzorczej. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

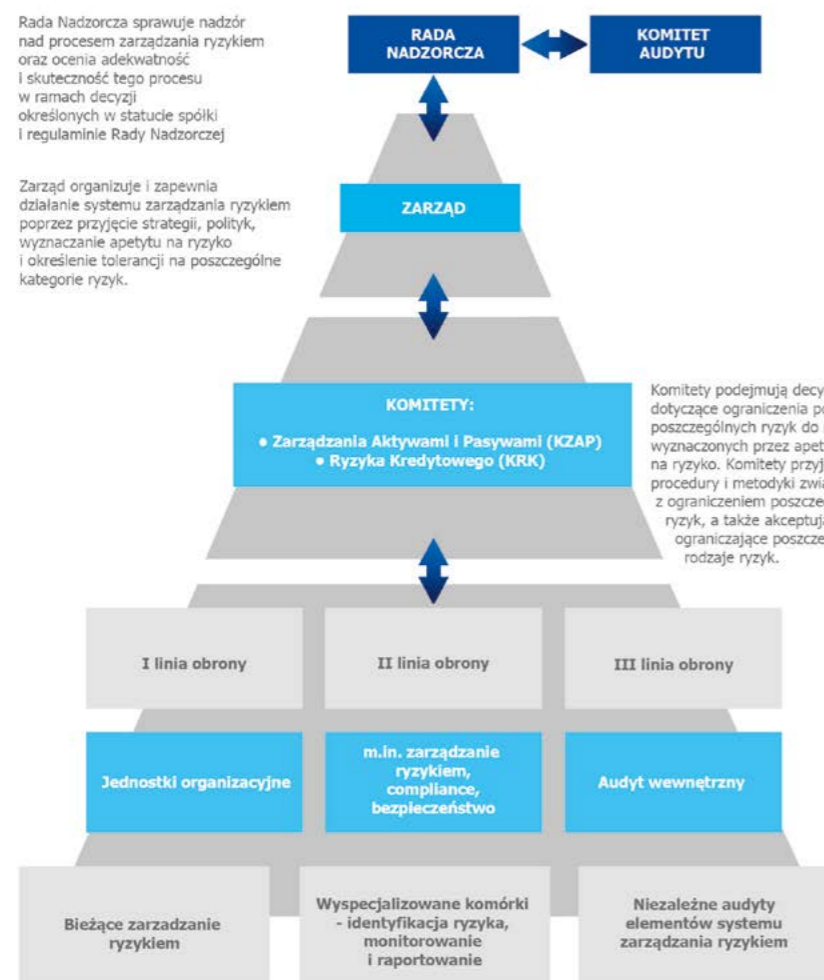
Działania zarządcze przewidywane w procesie zarządzania ryzykiem aktuarialnym realizowane są, w szczególności poprzez:

- określenie poziomu tolerancji na ryzyko aktuarialne i jego monitorowanie;
- decyzje biznesowe i plany sprzedażowe;
- kalkulację i monitorowanie adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- strategię taryfową oraz monitorowanie istniejących szacunków i ocenę adekwatności składki;
- proces oceny, wyceny i akceptacji ryzyka aktuarialnego;
- stosowanie narzędzi ograniczania ryzyka aktuarialnego, w tym w szczególności reasekuracji i prewencji.

Ponadto, w celu ograniczenia ryzyka aktuarialnego związanego z bieżącą działalnością podejmowane są w szczególności, następujące czynności:

- zdefiniowanie zakresów i wyłączeń odpowiedzialności w ogólnych warunkach ubezpieczenia;
- działania reasekuracyjne;
- adekwatna polityka taryfikacyjna;
- stosowanie odpowiedniej metodyki obliczania rezerw;
- stosowny proces underwritingu;
- stosowny proces likwidacji świadczeń;
- decyzje i plany sprzedażowe;
- prewencja.

Schemat struktury organizacyjnej systemu zarządzania ryzykiem

Ryzyko rynkowe

Jest to ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej, wynikającej bezpośrednio lub pośrednio z wahań poziomu i zmienności rynkowych cen aktywów, spreadu kredytowego, wartości zobowiązań i instrumentów finansowych.

Proces zarządzania ryzykiem spreadu kredytowego i ryzykiem koncentracji ma odmienną specyfikę od procesu zarządzania pozostałymi podkategoriami ryzyka rynkowego i został opisany w kolejnej części (Ryzyko kredytowe i koncentracji) wraz z procesem zarządzania ryzykiem niewypłacalności kontrahenta.

Identyfikacja ryzyka rynkowego polega na rozpoznaniu rzeczywistych i potencjalnych źródeł tego ryzyka. Proces identyfikacji ryzyka rynkowego związanego z aktywami rozpoczyna się w momencie podjęcia decyzji o rozpoczęciu dokonywania transakcji na danym typie instrumentów finansowych. Jednostki, które podejmują decyzję o rozpoczęciu dokonywania transakcji na danym typie instrumentów finansowych, sporządzają opis instrumentu zawierający, w szczególności, opis czynników ryzyka. Przekazują go do jednostki ds. ryzyka, która na jego podstawie identyfikuje i ocenia ryzyko rynkowe.

Proces identyfikacji ryzyka rynkowego związanego z zobowiązaniami ubezpieczeniowymi rozpoczyna się wraz z procesem tworzenia produktu ubezpieczeniowego i jest związany z identyfikacją zależności wielkości przepływów finansowych z tego produktu od czynników ryzyka rynkowego. Zidentyfikowane ryzyka rynkowe podlegają ocenie ze względu na kryterium istotności tj. czy z materializacją ryzyka związana jest strata mogąca mieć wpływ na kondycję finansową.

Ryzyko rynkowe jest mierzone przy użyciu poniższych miar ryzyka:

- VaR, wartości narażonej na ryzyko, będącą miarą ryzyka kwantyfikującą potencjalną stratę ekonomiczną, która w horyzoncie jednego roku przy normalnych warunkach rynkowych nie zostanie przekroczona z prawdopodobieństwem 99,5%;
- miar ekspozycji i wrażliwości;
- skumulowanej miesięcznej straty.

Przy pomiarze ryzyka rynkowego wyróżnia się, w szczególności, następujące etapy:

- gromadzenie informacji o aktywach i zobowiązaniach generujących ryzyko rynkowe;
- wyliczenie wartości ryzyka.

Pomiar ryzyka dokonywany jest:

- dla miar ekspozycji i wrażliwości instrumentów;
- przy wykorzystaniu częściowego modelu wewnętrznego.

Monitorowanie i kontrolowanie ryzyka rynkowego polega na analizie poziomu ryzyka i wykorzystania wyznaczonych limitów.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie ryzyka rynkowego, efektach monitorowania i kontrolowania różnym poziomom decyzyjnym. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w odniesieniu do ryzyka rynkowego polegają w szczególności na:

- dokonywaniu transakcji służących zmniejszeniu ryzyka rynkowego, tj. sprzedaż instrumentu finansowego, zamknięcie pozycji na instrumencie pochodnym, kupno zabezpieczającego instrumentu pochodnego;
- dywersyfikacji portfela aktywów, w szczególności ze względu na kategorię ryzyka rynkowego, terminy zapadalności instrumentów, koncentrację zaangażowania w jednym podmiocie, koncentrację geograficzną;
- stanowieniu ograniczeń i limitów ryzyka rynkowego.

Stanowienie limitów jest głównym narzędziem zarządczym mającym na celu utrzymanie pozycji ryzyka w ramach akceptowalnego poziomu tolerancji na ryzyko. Struktura limitów dla poszczególnych kategorii ryzyka rynkowego jak również dla poszczególnych jednostek organizacyjnych jest ustalana przez dedykowane komitety w taki sposób, aby były one spójne z tolerancją na ryzyko.

Ryzyko kredytowe i koncentracji

Ryzyko kredytowe jest to ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej, wynikające z wahań wiarygodności i zdolności kredytowej emitentów papierów wartościowych, kontrahentów i wszelkich dłużników, materializujące się niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta lub wzrostem spreadu kredytowego.

Ryzyko koncentracji jest to ryzyko wynikające z braku dywersyfikacji portfela aktywów lub z dużej ekspozycji na ryzyko niewykonania zobowiązania przez pojedynczego emitenta papierów wartościowych lub grupę powiązanych emitentów.

Identyfikacja ryzyka kredytowego i koncentracji odbywa się na etapie podejmowania decyzji o zainwestowaniu w nowy typ instrumentu finansowego lub zaangażowaniu o charakterze kredytowym w nowy podmiot. Identyfikacja polega na analizie czy z daną inwestycją wiąże się ryzyko kredytowe lub koncentracji, od czego uzależniony jest jego poziom i zmienność w czasie. Identyfikacji podlegają rzeczywiste i potencjalne źródła ryzyka kredytowego i koncentracji.

Ocena ryzyka polega na oszacowaniu prawdopodobieństwa materializacji ryzyka oraz potencjalnego wpływu materializacji ryzyka na kondycję finansową.

Pomiar ryzyka kredytowego dokonywany jest przy użyciu:

- miar ekspozycji (wartość zaangażowania kredytowego brutto i netto oraz zaangażowanie kredytowe netto ważone okresem zapadalności);
- VaR.

Ryzyko koncentracji dla pojedynczego podmiotu jest kalkulowane jako iloczyn dwóch wielkości:

- wielkości zaangażowania wobec tego podmiotu ponad próg nadmiernej koncentracji;
- współczynnika ryzyka koncentracji ustalonego dla każdego ratingu wewnętrznego.

Miarą łącznego ryzyka koncentracji jest suma ryzyk koncentracji pojedynczych podmiotów. W przypadku podmiotów powiązanych wyznacza się ryzyko koncentracji dla wszystkich podmiotów powiązanych łącznie.

Monitorowanie i kontrolowanie ryzyka kredytowego i koncentracji polega na analizie bieżącego poziomu ryzyka, ocenie zdolności kredytowej i określeniu stopnia wykorzystania wyznaczonych limitów.

Monitorowanie jest wykonywane dla:

- zaangażowań z tytułu ubezpieczeń finansowych;
- zaangażowań reasekuracyjnych;
- limitów zaangażowania oraz limitów ryzyka VaR.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie ryzyka kredytowego i koncentracji, efektach monitorowania i kontrolowania różnym poziomom decyzyjnym. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w odniesieniu do ryzyka kredytowego i ryzyka koncentracji polegają w szczególności na:

- stanowieniu limitów ograniczających zaangażowanie wobec pojedynczego podmiotu, grupy podmiotów, sektorów, państw;
- dywersyfikacji portfela aktywów i ubezpieczeń finansowych w szczególności ze względu na państwo, sektor;
- przyjęciu zabezpieczenia;
- dokonywaniu transakcji służących zmniejszeniu ryzyka kredytowego, tj. sprzedaż instrumentu finansowego, zamknięcie instrumentu pochodnego, kupno zabezpieczającego instrumentu pochodnego, restrukturyzacja udzielonego zadłużenia;
- reasekuracji portfela ubezpieczeń finansowych.

Struktura limitów ryzyka kredytowego i koncentracji dla poszczególnych emitentów jest ustalana przez dedykowane komitety w taki sposób, by były one spójne z tolerancją na ryzyko.

Ryzyko operacyjne

Jest to możliwość poniesienia straty wynikającej z niewłaściwych lub błędnych procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych.

Identyfikacja ryzyka operacyjnego odbywa się, w szczególności, poprzez:

- gromadzenie i analizę informacji o incydentach ryzyka operacyjnego;
- samoocenę ryzyka operacyjnego;
- analizy scenariuszowe.

Ocena i pomiar ryzyka operacyjnego odbywa się poprzez:

- określanie skutków wystąpienia incydentów ryzyka operacyjnego;
- szacowanie skutków wystąpienia potencjalnych incydentów ryzyka operacyjnego, które mogą wystąpić w działalności.

Monitorowanie i kontrolowanie ryzyka operacyjnego realizowane jest głównie poprzez ustanowiony system wskaźników ryzyka operacyjnego umożliwiających ocenę

zmian poziomu ryzyka operacyjnego w czasie oraz czynników mających wpływ na jego poziom w działalności.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie ryzyka operacyjnego, oraz efektach monitorowania i kontrolowania różnym poziomom decyzyjnym. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w ramach reakcji na zidentyfikowane i ocenione ryzyko operacyjne polegają, w szczególności, na:

- ograniczaniu ryzyka poprzez podjęcie działań mających na celu minimalizację ryzyka, m.in., poprzez wzmocnienie systemu kontroli wewnętrznej;
- transferze ryzyka – w szczególności za pomocą zawarcia umowy ubezpieczenia;
- unikaniu ryzyka poprzez niepodejmowanie lub wycofanie się z określonej działalności biznesowej, w przypadku stwierdzenia zbyt wysokiego ryzyka operacyjnego, którego koszty ograniczenia są nieopłacalne;
- akceptacji ryzyka – aprobatę konsekwencji wynikających z ewentualnej materializacji ryzyka operacyjnego, jeśli nie zagraża ono przekroczeniu poziomu tolerancji na ryzyko operacyjne.

Plany ciągłości działania w najistotniejszych spółkach Grupy PZU zostały wdrożone. Przetestowano działania zabezpieczające poprawne funkcjonowanie procesów objętych planem w przypadku wystąpienia awarii.

Ryzyko braku zgodności

Jest to ryzyko niedostosowania się lub naruszenia przez Spółkę lub osoby powiązane ze Spółką przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Spółkę standardów postępowania, w tym norm etycznych, które skutkują lub mogą skutkować poniesieniem przez Spółkę lub osoby działające w jej imieniu sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji lub wiarygodności.

Identyfikowanie i ocena ryzyka braku zgodności realizowane są dla poszczególnych procesów wewnętrznych PZU i PZU Życie przez kierujących jednostkami i komórkami organizacyjnymi, zgodnie z podziałem odpowiedzialności za raportowanie.

Dodatkowo jednostka ds. compliance identyfikuje ryzyko compliance na podstawie informacji wynikających ze zgłoszeń do rejestrów konfliktu interesów, prezentów i korzyści oraz nieprawidłowości, a także wpływających zapytań.

W 2015 roku spółki Grupy PZU wdrożyły Metodykę identyfikacji i oceny ryzyka braku zgodności, zgodną z rozwiązaniami przyjętymi w PZU, na podstawie, której po raz pierwszy dokonały identyfikacji i oceny ryzyka braku zgodności.

Za przekazywanie pełnej informacji na temat ryzyka braku zgodności w spółkach Grupy są odpowiedzialne jednostki ds. zgodności. Jednostki te mają za zadanie dokonanie oceny i pomiaru ryzyka braku zgodności oraz podjęcie odpowiednich działań zaradczych, które nie dopuszczają do materializacji tego ryzyka i nie wpłyną negatywnie na wizerunek Grupy PZU.

Spółki Grupy PZU przekazują na bieżąco informację na temat ryzyka braku zgodności do Biura Compliance PZU i PZU Życie. Biuro Compliance natomiast dokonuje m.in.:

- analizy raportów miesięcznych i kwartalnych otrzymanych od jednostek ds. zgodności spółek Grupy;
- oceny wpływu ryzyka braku zgodności spółek na Grupę PZU;
- analizy wykonania zaleceń wydanych spółkom z zakresu realizacji funkcji compliance;
- wsparcia jednostek ds. zgodności spółek Grupy PZU przy ocenie ryzyka braku zgodności;
- raportowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej PZU.

Ryzyko braku zgodności uwzględnia w szczególności ryzyko niedostosowania działalności spółek Grupy PZU do zmieniającego się otoczenia prawnego. Materializacja tego ryzyka może nastąpić w związku z brakiem jasnych i jednoznacznych przepisów lub ich całkowitym brakiem czyli z tzw. luką prawną. Może to powodować nieprawidłowości w działalności Grupy PZU, co w konsekwencji może przyczynić się do wzrostu kosztów (np. z uwagi na kary finansowe), jak i zwiększenia ryzyka utraty reputacji, a więc spadku wiarygodności Grupy na rynku (w efekcie możliwość poniesienia straty finansowej).

Z uwagi na szeroki zakres działalności Grupy PZU, na ryzyko utraty reputacji ma również wpływ ryzyko sporów sądowych o różnej wartości, które dotyczy przede wszystkim spółek ubezpieczeniowych wchodzących w skład Grupy.

Identyfikowanie i ocena ryzyka braku zgodności w spółkach Grupy realizowana jest dla poszczególnych procesów wewnętrznych tych spółek przez kierujących komórkami

organizacyjnymi, zgodnie z podziałem odpowiedzialności za raportowanie. Dodatkowo jednostki ds. compliance w spółkach Grupy PZU identyfikują ryzyko braku zgodności na podstawie informacji wynikających ze zgłoszeń do rejestrów konfliktu interesów, prezentów i korzyści oraz nieprawidłowości, a także wpływających zapytań.

Ocena i pomiar ryzyka braku zgodności dokonywane są poprzez określenie skutków materializacji ryzyka:

- finansowych, wynikających m.in. z kar administracyjnych, wyroków sądowych, decyzji UOKiK SŁOWNIK, kar umownych oraz odszkodowań;
- niematerialnych, dotyczących utraty reputacji, w tym uszczerbku w zakresie wizerunku i marki Grupy PZU.

Monitorowanie ryzyka braku zgodności dokonywane jest w szczególności poprzez:

- analizę raportów otrzymywanych od kierujących jednostkami i komórkami organizacyjnymi;
- monitoring wymogów regulacyjnych i dostosowania działalności do zmieniającego się otoczenia prawnego spółek Grupy PZU;
- udział w pracach legislacyjnych w zakresie zmian obowiązujących powszechnie przepisów;
- podejmowanie aktywności w organizacjach branżowych;
- koordynację procesów kontroli zewnętrznej;
- koordynację realizacji obowiązków informacyjnych giełdowych (PZU) i ustawowych;
- popularyzację w Grupie PZU wiedzy z obszaru prawa konkurencji i weryfikację wiedzy pracowników w zakresie prawa antymonopolowego w wybranych obszarach;
- monitoring orzecznictwa antymonopolowego oraz postępowań prowadzonych przez Prezesa UOKiK;
- przegląd realizacji zaleceń jednostki ds. compliance Grupy PZU;
- zapewnienie spójnej realizacji funkcji compliance w Grupie PZU.

Działania zarządcze w zakresie reakcji na ryzyko braku zgodności obejmują w szczególności:

- akceptację ryzyka m.in. wobec zmian prawnych i regulacyjnych;
- ograniczanie ryzyka, w tym: dostosowanie procedur i procesów w kontekście wymogów regulacyjnych, opiniowanie i projektowanie regulacji wewnętrznych pod

względem zgodności, uczestnictwo w procesie uzgadniania działań marketingowych;

- unikanie ryzyka poprzez zapobieganie angażowaniu w działania niezgodne z obowiązującymi wymogami regulacyjnymi, dobrymi praktykami rynkowymi lub mogące negatywnie wpłynąć na wizerunek.

W ramach ograniczania ryzyka braku zgodności na poziomie systemowym i bieżącym realizowane są m.in. następujące działania mitygujące:

- bieżąca realizacja efektywnej funkcji zgodności jako jednej z funkcji kluczowych w systemie zarządzania w spółkach Grupy PZU;
- udział w konsultacjach z organami ustawodawczymi i nadzoru (spółki nadzorowane Grupy PZU) na etapie tworzenia regulacji (konsultacje społeczne);
- delegowanie przedstawicieli spółek nadzorowanych Grupy PZU do udziału w pracach komisji przy organach nadzoru;
- prowadzenie projektów wdrożeniowych dla nowych regulacji;
- szkolenia pracowników spółek Grupy w zakresie nowych regulacji, standardów postępowania i rekomendowanych działań zarządczych;
- angażowanie niezależnych doradców zewnętrznych w procesie dostosowywania do nowych lub projektowanych regulacji;
- opiniowanie regulacji wewnętrznych spółek Grupy PZU i rekomendowanie ewentualnych zmian pod kątem ich zgodności z przepisami prawa i przyjętymi standardami postępowania;
- weryfikacja procedur i procesów w kontekście ich zgodności z przepisami prawa i przyjętymi standardami postępowania;
- wyprzedzające dostosowywanie dokumentacji do zbliżających się zmian wymogów prawnych;
- monitoring procedur likwidacji szkód (w zakresie wpływu na późniejsze procesy sądowe);
- usprawnianie i monitoring procedur obsługi prawnej spraw sądowych;
- systemowy nadzór PZU SA nad realizacją funkcji zgodności w spółkach Grupy PZU.

7.6 Wrażliwość na ryzyko

Ryzyko dotyczące aktywów finansowych

Tabela na stronie 115 podsumowuje wyniki analizy wrażliwości wyniku netto oraz kapitałów własnych Grupy PZU na zmiany ryzyka stopy procentowej, ryzyka walutowego oraz ryzyka cen instrumentów kapitałowych. Analiza nie uwzględnia wpływu zmian stóp procentowych dla prezentowanych w zobowiązaniach umów ubezpieczeniowych ani kontraktów inwestycyjnych.

W skład aktywów finansowych narażonych na ryzyko kursów walutowych wchodzi transakcje depozytowe oraz dłużne papiery wartościowe, stanowiące zabezpieczenie realizacji wydatków z tytułu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

denominowanych w walutach obcych, zaangażowania w instrumenty kapitałowe notowane na giełdach innych niż GPW, jednostki i certyfikaty funduszy inwestycyjnych, zaangażowania w instrumenty pochodne denominowane w walutach obcych oraz aktywa finansowe konsolidowanych zagranicznych spółek ubezpieczeniowych.

Ryzyko dotyczące stóp technicznych i śmiertelności

W tabeli na stronie 114 zaprezentowana została analiza wrażliwości wyniku netto oraz kapitałów własnych na zmianę założeń wykorzystywanych przy wyliczaniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent. Analiza ta nie uwzględnia wpływu na wynik finansowy netto oraz kapitały własne zmian wyceny lokat uwzględnianych przy wyliczaniu wartości rezerwy.

Wrażliwość rezerw	Wpływ zmiany założeń na:			
	wynik finansowy netto		kapitały własne	
	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014
Zmiana założeń dla rezerwy na skapitalizowaną wartość rent na udziale własnym w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych (w mln zł)				
Stopa techniczna – podwyższenie o 0,5 p.p.	412	415	412	415
Stopa techniczna – obniżenie o 1,0 p.p.	(1 064)	(1 074)	(1 064)	(1 074)
Śmiertelność 110% obecnie założonej	127	129	127	129
Śmiertelność 90% obecnie założonej	(142)	(144)	(142)	(144)
Zmiana założeń dla ubezpieczeń rentowych w ubezpieczeniach na życie (w mln zł)				
Stopa techniczna - obniżenie o 1,0 p.p.	(32)	(34)	(32)	(34)
Śmiertelność 90% obecnie założonej	(12)	(12)	(12)	(12)
Zmiana założeń dla rezerw dotyczących kontraktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych z DPF w ubezpieczeniach na życie z wyłączeniem ubezpieczeń rentowych (w mln zł)				
Stopa techniczna - obniżenie o 1,0 p.p.	(2 157)	(2 194)	(2 157)	(2 194)
Śmiertelność 110% obecnie założonej	(902)	(923)	(902)	(923)
110% zachorowalności i wypadkowości	(179)	(187)	(179)	(187)

Wrażliwość portfela aktywów (w mln zł)	Zmiana czynnika ryzyka	31 grudnia 2015		31 grudnia 2014	
		Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne
Ryzyko stopy procentowej	spadek 100 pb.	601	149	126	223
	wzrost 100 pb.	(548)	(142)	(138)	(219)
Ryzyko walutowe	wzrost 20%	89	15	6	119
	spadek 20%	(89)	(15)	(6)*	(119)*
Ryzyko cen instrumentów kapitałowych	wzrost 20%	545	207	346	561
	spadek 20%	(545)	(207)	(346)	(561)

*Przy założeniu spadku kursu hrywny ukraińskiej o 80% względem polskiego złotego (przy zachowaniu 20% spadku dla innych walut) ujemny wpływ na wynik finansowy i kapitały własne wyniósłby odpowiednio: 47 mln zł i 159 mln zł.

7.7 Działalność reasekuracyjna

Ochrona reasekuracyjna w ramach Grupy PZU zabezpiecza działalność ubezpieczeniową, ograniczając skutki wystąpienia zjawisk o charakterze katastroficznym, mogących w negatywny sposób wpłynąć na sytuację finansową zakładów ubezpieczeń. Zadanie to realizowano poprzez reasekuracyjne umowy obligatoryjne wraz z uzupełniającą je reasekuracją fakultatywną.

Umowy reasekuracyjne PZU

Na bazie zawartych umów reasekuracyjnych PZU ogranicza swoje ryzyko przed szkodami o charakterze katastroficznym (np. powódź, huragan) m.in. poprzez katastroficzną nieproporcjonalną umowę nadwyżki szkód oraz przed skutkami dużych pojedynczych szkód w ramach umów reasekuracji nieproporcjonalnej chroniącej portfele ubezpieczeń majątkowych, technicznych, morskich, lotniczych, odpowiedzialności cywilnej i odpowiedzialności cywilnej z ubezpieczeń komunikacyjnych.

Ograniczenie ryzyka PZU jest realizowane także poprzez reasekurację portfela ubezpieczeń finansowych. Do głównych partnerów udzielających PZU obligatoryjnej ochrony reasekuracyjnej w roku 2015 należą Swiss Re, Hannover Re, Scor, Munich Re oraz Lloyd's. Partnerzy reasekuracyjni PZU posiadają wysokie oceny ratingowe według agencji S&P/AM Best. Świadczy to o dobrej pozycji finansowej reasekuratora i zapewnia bezpieczeństwo Spółce.

Działalność PZU w zakresie reasekuracji czynnej obejmuje pozostałe spółki ubezpieczeniowe Grupy PZU. Dalsze zaangażowanie w ochronę spółek bałtyckich oraz Link4 spowodowało wzrost przypisu składki z tego tytułu.

Ponadto, PZU pozyskuje składkę przypisaną brutto z reasekuracji czynnej w ramach działalności na rynku krajowym i zagranicznym, głównie poprzez reasekurację fakultatywną.

Umowy reasekuracyjne PZU Życie

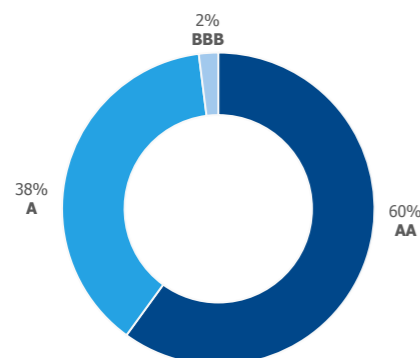
W ramach umowy reasekuracji biernej, zawartej przez PZU Życie, realizowana jest ochrona portfela PZU Życie przed kumulacją ryzyk oraz ochrona pojedynczych polis z wyższymi sumami ubezpieczenia.

Partnerami udzielającymi PZU Życie ochrony reasekuracyjnej są QBE Re, RGA, Partner Re oraz Arch Re. Partnerzy reasekuracyjni posiadają wysokie oceny ratingowe według agencji S&P, co zapewnia PZU Życie pewność dobrej pozycji finansowej reasekuratora.

Umowy reasekuracyjne spółek zagranicznych Grupy PZU oraz Link4

Pozostałe spółki ubezpieczeniowe Grupy PZU, tj. PZU Ukraina, Lietuvos Draudimas, Lietuvos Draudimas Oddział w Estonii, AAS Balta i Link4, posiadają ochronę reasekuracyjną dopasowaną do profilu prowadzonej działalności. Każdy istotny

Składka reasekuracyjna z umów obligatoryjnych PZU według ratingu Standard & Poor's

portfel ubezpieczeń zabezpieczony jest odpowiednią umową obligatoryjną. Ochrona spółek Grupy koordynowana jest przez PZU, głównego reasekuratora spółek zależnych.

7.8 Zarządzenie kapitałem

Do końca 2015 roku obowiązywał w Polsce tzw. system Solwency I SŁOWNIK. Poniżej zaprezentowano wyniki za ostatnie 5 lat dla Grupy PZU, PZU i PZU Życie.

Również do końca 2015 roku spółki ubezpieczeniowe były zobowiązane do utrzymania aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych powyżej wymaganego poziomu. Na koniec 2015 roku wskaźnik pokrycia rezerw aktywami wynosił: 110,5% dla PZU i 114,6% dla PZU Życie. Szczegółowe zestawienie zostało zaprezentowane ZAŁĄCZNIK.

Od dnia 1 stycznia 2016 roku w Unii Europejskiej obowiązuje nowy system dotyczący wymogów kapitałowych, Wypłacalność II. ROZ 2.4 Regulacje dotyczące rynku ubezpieczeń i rynków finansowych w Polsce. Wg stanu na koniec III kwartału 2015 roku oszacowany wskaźnik wypłacalności (liczony wg formuły standardowej Solwency II) wyniósł 296,1%¹. Tak wysokie wskaźniki stawiają Grupę PZU wśród grup ubezpieczeniowych o najwyższej sile kapitałowej.

¹ Dane nieaudytowane

Wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności środkami własnymi	2015	2014	2013	2012	2011
Pokrycie marginesu wypłacalności środkami własnymi w Grupie PZU	281,5%	291,2%	351,8%	405,8%	352,9%
Pokrycie marginesu wypłacalności środkami własnymi w PZU	550,4%	585,9%	697,7%	815,3%	686,6%
Pokrycie marginesu wypłacalności środkami własnymi w PZU Życie	206,2%	224,1%	235,5%	376,0%	332,5%

08

PZU na rynku kapitałowym i rynku dłużnym

Antarktyda to jedyny kontynent, na którym nie ma akcjonariuszy PZU. Nasi inwestorzy mieszkają w ponad 100 miastach w Europie, Ameryce, Azji, Afryce i Australii. Aby do nich dotrzeć już ponad 10-krotnie okrążyliśmy kulę ziemską. Od debiutu wartość obrotu akcjami PZU przekroczyła 135 mld zł.

Bądź pierwszy na mecie

Już od 15 lutego możesz spróbować swoich sił w **Wyścigu po wiedzę**. Weź udział w grze i wykaż się refleksem oraz wiedzą. Zaimponuj sprawnością umysłu. Wejdź na **6biur.pzu.pl** i pokaż, na co Cię stać.

W rozdziale:

1. Rynek akcji i obligacji
2. Notowania akcji PZU
3. Finansowanie dłużne
4. Relacje inwestorskie
5. Rekomendacje analityków
6. Polityka dywidendowa
7. Rating

8.1 Rynek akcji i obligacji

Rynki światowe w 2015 roku pozostawały pod bardzo silnym wpływem polityki banków centralnych oraz sytuacji gospodarczej strefy Euro, USA oraz Chin. SYTUACJA NA RYNKACH FINANSOWYCH ROZ. 2.2.

Na początku 2015 roku miały miejsce dwa istotne wydarzenia: ogłoszenie przez Europejski Bank Centralny skupu obligacji skarbowych krajów strefy euro oraz uwolnienie kursu franka szwajcarskiego. To drugie zrodziło wiele obaw o funkcjonowanie systemu bankowego w Polsce. Kolejny kwartał 2015 roku pozostawał pod silnym wpływem narastających problemów Grecji oraz konfliktu ukraińsko-rosyjskiego.

Druga połowa roku przyniosła załamanie na rynku chińskim, co negatywnie wpłynęło na wyceny akcji zarówno w Polsce jak i za granicą. Ponadto, sytuację w kraju dodatkowo pogarszało widmo nowych obciążeń sektora bankowego, które miało się zmaterializować wraz z wyborami parlamentarnymi w październiku 2015 roku. Ostatni kwartał nie przyniósł poprawy nastrojów. Amerykański bank centralny podwyższył stopę procentową o 25 pkt. bazowych (pierwsza podwyżka od 2006 roku), spadały ceny surowców (w szczególności ropy naftowej – spadek 35% r/r), a Europejski Bank Centralny ogłosił rozluźnienie polityki monetarnej w mniejszym stopniu niż to było oczekiwane.

Powyższe wydarzenia miały również znaczący wpływ na rynek polskiego długu. W całym 2015 roku rentowności polskich dłużnych skarbowych papierów wartościowych 5- i 10-letnich wzrosły o 10 i 40 pkt. bazowych do odpowiednio 2,2% i 2,9%.

Pogorszenie sytuacji na rynkach znalazło odzwierciedlenie w indeksie MSCI (Morgan Stanley Capital International Index) rynków wschodzących, który spadł o 17,1%. W stosunku do tego indeksu - w IV kwartale 2015 roku - nastąpiło także istotne osłabienie indeksu MSCI Poland. Było to efektem znacznego zmniejszenia kapitalizacji banków na giełdzie w Warszawie.

8.2 Notowania akcji PZU

Wysokie ryzyko geopolityczne krajów Europy znalazło odzwierciedlenie w dużej zmienności głównych indeksów GPW w Warszawie. Najważniejszy polski indeks WIG20 w trakcie 2015 roku znajdował się na poziomach przekraczających 2 500 punktów, jednakże na ostatniej sesji w roku jego wartość wyniosła zaledwie 1 859 punktów, notując tym samym 19,7% spadek w porównaniu do roku 2014. Trochę lepiej radził sobie indeks WIG, który spadł o 9,6% r/r. Najbardziej odporne na spadki okazały się małe spółki - indeks sWIG80 zyskał 9,1% r/r. Dla porównania, ten sam indeks zakończył 2014 rok z ponad 15,5% spadkiem.

Kurs akcji PZU

PZU zadebiutował na GPW w Warszawie 12 maja 2010 roku. Od dnia debiutu wchodzi w skład indeksu WIG20 oraz WIG, WIG30, WIG-Poland, WIGdiv. Od 2012 roku akcje PZU należą do indeksów zrównoważonego rozwoju RESPECT oraz CEERIUS SŁOWNIK.

W dniu 30 listopada 2015 roku PZU przeprowadził operację „splitu” (podziału) akcji, polegającą na obniżeniu wartości nominalnej akcji z 1 zł do 0,1 zł. Podział nie spowodował zmian w strukturze akcjonariatu, operacja miała charakter czysto techniczny (tj. bez wpływu na wielkość kapitału zakładowego). Po jej przeprowadzeniu cena akcji została zmniejszona dziesięciokrotnie, a liczba akcji uległa dziesięciokrotnemu zwiększeniu. Rejestrację splitu poprzedziła zmiana statutu dokonana w dniu 3 listopada 2015 roku.

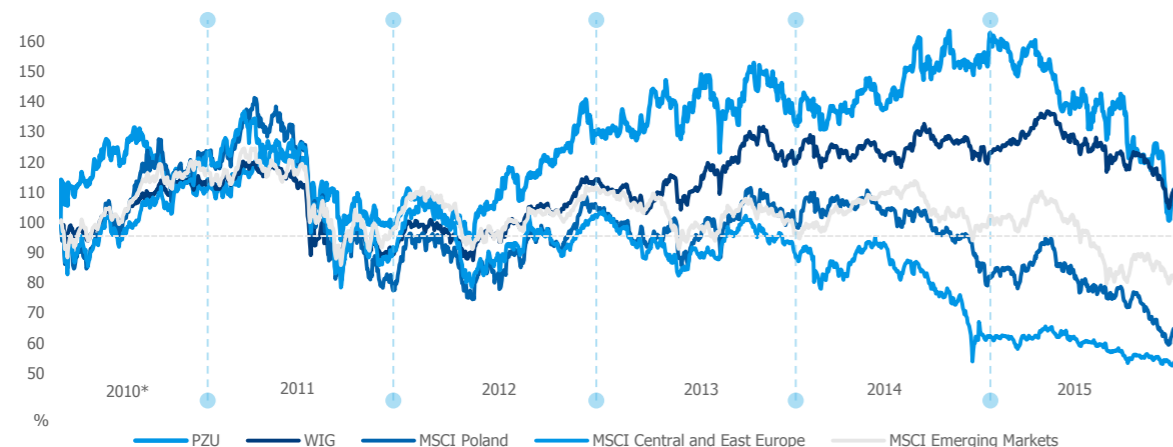
Z kapitalizacją ponad 29 mld złotych na koniec 2015 roku PZU był czwartą pod względem kapitalizacji spółek krajowych (5,7% udziału w rynku głównym GPW). Cena maksymalna akcji PZU (w przeliczeniu po splicie) w 2015 roku wyniosła 50,9 zł. Dołek cenowy zarysował się 14 grudnia 2015 roku i wyniósł 31,4 zł za akcję.

Na koniec I kwartału 2015 roku akcje PZU były wyceniane o 11,0% lepiej niż w analogicznym okresie 2014 roku, co było bardzo dobrym rezultatem na tle indeksu WIG20 (spadek 2,7% r/r) czy WIG Banki (spadek o 12,5% r/r). Kolejne kwartały przyniosły jednak osłabienie rynku. Akcje PZU po wejściu w trend spadkowy traciły na wartości szybciej niż główne indeksy rynku. Kurs zamknięcia akcji PZU na ostatniej sesji giełdowej w 2015 roku wyniósł 34,0 zł i był niższy o 30,0% od wyceny na koniec 2014 roku. Dla porównania indeks WIG20 i WIG BANKI zakończył rok odpowiednio 19,7% oraz 23,5% spadkiem. Wyprzedaż akcji dotknęła także RESPECT index, który zamknął się 15,5% niżej niż w 2014 roku.

Pocieszeniem dla inwestorów była wysoka dywidenda, którą PZU wypłacił 21 października 2015 roku. Kwota dywidendy wyniosła blisko 2,6 mld zł co dało 3 zł na akcję. Stopa dywidendy (liczona do ceny akcji na koniec 2015 roku tj. 34,0 zł) wyniosła 8,8%. Od debiutu giełdowego, PZU wypłacił już prawie 15 mld zł w formie dywidend, a całkowita stopa zwrotu z inwestycji w akcje PZU (TSR) wyniosła 64,2%.

Dynamika kursu akcji PZU na tle indeksów MSCI

* Notowania akcji od dnia 12 maja 2010 roku (debiut PZU na GPW).
Źródło: Reuters

Min/max ceny akcji PZU* na zamknięciu sesji w latach 2010 - 2015

* Ceny akcji przeliczone po splicie 1:10
Źródło: Reuters

Wskaźniki rynku kapitałowego dla akcji PZU*	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
P/BV (C/WK) Cena rynkowa akcji / wartość księgowa na akcję	2,27	3,19	2,95	2,64	2,07
BVPS Wartość księgowa na akcję	14,97	15,25	15,20	16,52	14,90
P/E (C/Z) Cena / zysk netto na akcję	12,54	14,14	11,77	11,60	11,38
EPS (zł) Zysk (strata) netto właścicieli/ ilość akcji	2,71	3,44	3,82	3,77	2,72

*kalkulacja na danych Grupy PZU wg. MSSF

Akcje PZU cechuje duża płynność. Średni spread w 2015 roku wyniósł zaledwie 7 p.b. Tak niską wartością spreadu cechowały się tylko dwa inne podmioty z rynku głównego. Średnia liczba transakcji akcjami PZU na sesję wyniosła 3 329 (33,4% wzrost r/r). Najwyższy wolumen obrotu tj. 7 528 870 sztuk zanotowano 24 kwietnia 2015 roku, co było związane ze spekulacjami rynkowymi dotyczącymi potencjalnego zaangażowania Grupy PZU w podwyższenie kapitału w Nowej Kompanii Węglowej. Informacje te zostały zdementowane przez PZU. Równie wysokie obroty miały miejsce 3 grudnia 2015 roku, kiedy do sejmu trafił projekt podatku od instytucji finansowych. Reakcja rynku była negatywna, co w rezultacie doprowadziło do kilkunastoprocentowego spadku notowań (potwierdzonych wysokimi obrotami).

Kurs akcji PZU w 2015 roku pozostawał pod silnym wpływem decyzji o rozpoczęciu inwestycji w konsolidację aktywów sektora bankowego w Polsce. 30 maja 2015 roku PZU podpisał umowę zakupu 25,19% akcji Alior Banku za cenę 1,6 mld zł. Plany Zarządu PZU zakładały zakup dalszych banków w celu stworzenia podmiotu, który byłby w piątce największych w Polsce pod względem wielkości aktywów. Jednakże do końca 2015 roku nie udało się dokonać kolejnych transakcji. Ponadto znacznie zmniejszyła się wycena rynkowa akcji banków notowanych na GPW, w tym również akcji Alior Banku, co znalazło odzwierciedlenie w spadku kapitalizacji PZU.

Statystyka akcji PZU	1 stycznia - 30 grudnia 2015	1 stycznia - 30 grudnia 2014	1 stycznia - 30 grudnia 2013	1 stycznia - 30 grudnia 2012	1 stycznia - 30 grudnia 2011
Kurs maksymalny *(zł)	50,9	51,1	47,8	43,7	39,7
Kurs minimalny *(zł)	31,4	40,9	38,5	29,2	29,4
Kurs na ostatniej sesji w roku *(zł)	34,0	48,6	44,9	43,7	30,9
Średni kurs na sesję *(zł)	43,7	45,2	43,2	34,6	34,9
Wartość obrotów (mln zł)	20 144,56	18 400,72	19 970,38	18 152,22	23 315,25
Średnia wartość obrotu na sesję (mln zł)	80,3	73,9	80,9	73,2	92,9
Liczba transakcji (szt.)	835 471	621 224	585 205	411 635	526 265
Średnia liczba transakcji na sesję	3 329	2 495	2 369	1 660	2 097
Wolumen obrotu**	470 048 842,0	407 247 220,0	464 899 980,0	525 648 380,0	667 367 130,0
Średni wolumen obrotu na sesję (szt.)**	1 872 704,5	1 635 531,0	1 882 186,2	2 119 549,9	2 658 833,2
Kapitalizacja na koniec okresu (mln zł)	29 377,1	41 967,2	38 767,9	37 736,0	26 682,9

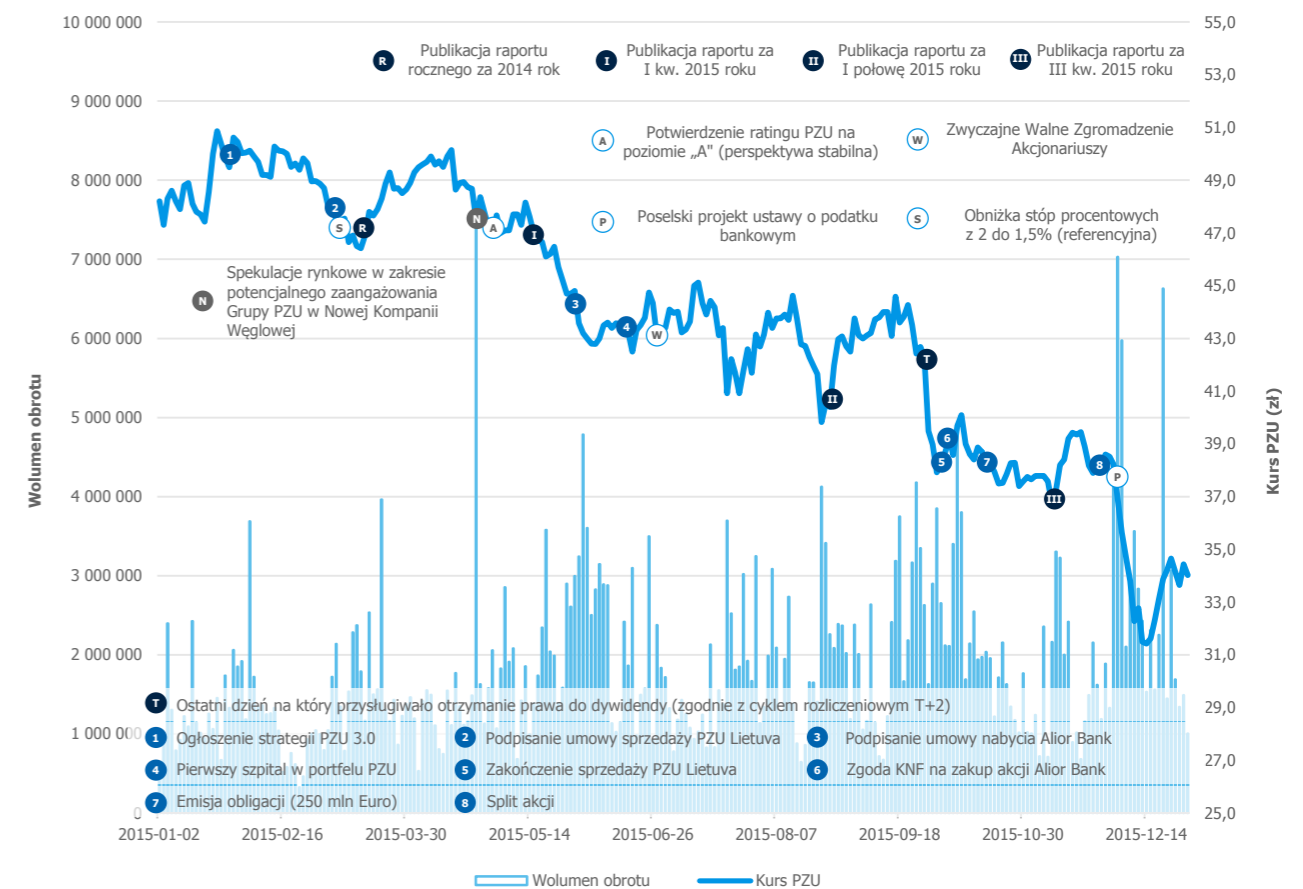
*ceny przeliczone po splicie akcji 1:10

**wolumen obrotu przeliczone po splicie akcji 1:10.

Na koniec 2015 roku kapitalizacja spółek na GPW spadła o 9% i wyniosła 517 mld zł (z uwzględnieniem 26 nowych podmiotów krajowych, które zadebiutowały na GPW w 2015 roku). Wskaźnik C/Z dla spółek krajowych spadł w 2015 roku o 7,6% do 18,2 r/r, natomiast C/WK o 15,3% do 1,1 r/r¹. Wskaźnik C/Z dla PZU wyniósł 12,54, natomiast C/WK - 2,27.

¹ http://www.gpw.pl/analizy_i_statystyki

Czynniki wpływające na kurs akcji PZU w 2015 roku

Kody Quick Response (QR) do transmisji video

W Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy

3 Podpisanie umowy nabycia Alior Bank

PZU na rynku kapitałowym i rynku dłużnym

Obligacje senioralne wyemitowane w 2015 roku zostały zakupione przez ok. 60 inwestorów (28% z Polski, 23% Holandii, 18% Wielkiej Brytanii, 12% Czech, 9% Niemiec). Cena emisyjna jednej obligacji, o wartości nominalnej 100 000 euro, wyniosła 99 218 euro. Rentowność obligacji wyniosła 1,593%. Obligacje są oprocentowane według stałej stopy procentowej w wysokości 1,375% w skali roku, a kupon będzie płatny raz w roku. Emisja posiadała rating S&P na poziomie A-, jednak w związku z obniżeniem 21 stycznia 2016 roku ratingu dla PZU do poziomu A-, co było konsekwencją decyzji S&P o obniżeniu oceny ratingowej Polski z „A-” do „BBB+” dla długoterminowych zobowiązań w walutach obcych, rating obligacji PZU uległ obniżeniu do BBB+.

Obligacje są notowane na rynku regulowanym Irlandzkiej Giełdy Papierów Wartościowych oraz na rynku Catalyst ASO GPW/Bondspot.

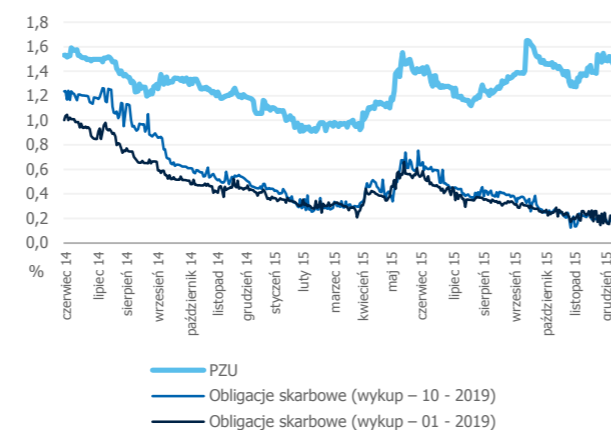
Środki pozyskane z emisji obligacji miały na celu zwiększenie zaangażowania portfela lokat w inwestycje denominowane w euro, zarządzanie pozycją walutową oraz wykorzystanie finansowania dłużnego – tańszego od kapitału własnego.

Emisja euroobligacji stanowiła realizację strategii inwestycyjnej Grupy PZU w zakresie zarządzania dopasowaniem aktywów i pasywów w walucie euro.

Wskaźnik zadłużenia Grupy PZU na 31 grudnia 2015 roku wyniósł 22,6%².

² Wskaźnik zadłużenia liczony jako suma zobowiązań z tyt. kredytów, pożyczek oraz emisji własnych dłużnych papierów wartościowych do sumy kapitałów i ww. zobowiązań.

Rentowność euro-obligacji PZU na tle obligacji skarbowych zapadających w 2019 roku (euro)

Źródło: Reuters

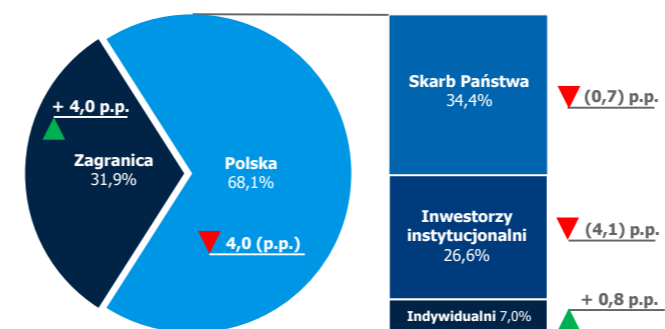
8.4 Relacje Inwestorskie

Dążąc do spełnienia najwyższych standardów w zakresie ładu informacyjnego oraz wychodząc naprzeciw potrzebom informacyjnym różnych grup interesariuszy, Zarząd PZU podejmuje liczne działania w obszarze relacji inwestorskich zmierzające do zwiększania transparentności spółki. Dlatego PZU konsekwentnie stosuje „Zasady prowadzenia polityki informacyjnej PZU względem uczestników rynku kapitałowego”.

Struktura akcjonariatu

Na dzień 31 grudnia 2015 roku akcjonariuszami posiadającymi znaczne pakiety akcji PZU byli Skarb Państwa RP (34,4% kapitału zakładowego) oraz Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny

Struktura akcjonariatu PZU 2015 - główne grupy inwestorów

▲ ▼ zmiana 2015 vs 2014

Aviva BZ WBK (5,7% kapitału zakładowego) KAPITAŁ ZAKŁADOWY I AKCJONARIUSZE PZU ROZ. 10.6.

Struktura akcjonariatu PZU w 2015 roku ulegała dalszej dywersyfikacji geograficznej. Udział inwestorów zagranicznych wzrósł o 4,0 p.p. do poziomu 31,9%. Istotnie zwiększyło się zaangażowanie inwestorów z Ameryki Północnej, których udział w akcjonariacie wzrósł prawie dwukrotnie do 9,9% r/r. Udział inwestorów z Europy (z wyłączeniem Polski) nieznacznie

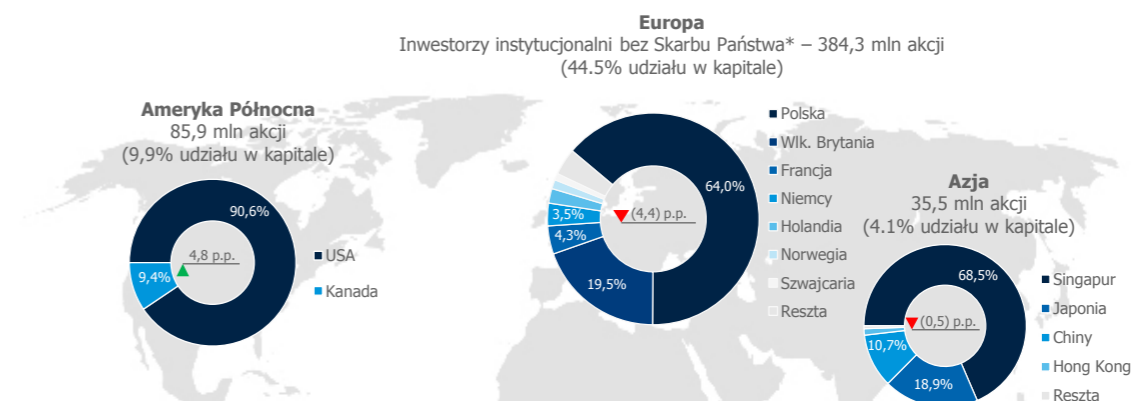
się zmniejszył o 0,3 p.p. i wyniósł 17,9%. Pod względem zmian strukturalnych szczególnie widoczny był wzrost aktywności inwestorów z Wielkiej Brytanii, których udział w 2015 roku wzrósł z 3,0% w 2014 roku do 8,1% w 2015 roku. Jednocześnie w ramach zrealizowanego badania zidentyfikowany został akcjonariat indywidualny poza granicami Polski, którego udział na koniec 2015 roku wyniósł ok. 1,1%.

Udział inwestorów instytucjonalnych z Polski spadł w 2015 roku o 4,1 p.p. do poziomu 26,6%, co miało związek ze zwiększoną podażą akcji PZU przede wszystkim ze strony polskich TFI. Jednocześnie wzrósł udział inwestorów indywidualnych z Polski do poziomu 7,0%.

Komunikacja z uczestnikami rynku kapitałowego

Wyniki finansowe Grupy PZU (za 2014 rok, I kwartał 2015 roku, I półrocze 2015 roku oraz III kwartał 2015 roku) były prezentowane i omawiane przez Zarząd PZU na spotkaniach z analitykami rynku kapitałowego (każdorazowo również transmitowane na żywo za pośrednictwem internetu). Ponadto PZU przeprowadził transmisję na żywo ze spotkania, które odbyło się 28 stycznia 2015 roku i poświęcone było prezentacji Strategii PZU 3.0 na lata 2015-2020 oraz z konferencji zrealizowanej 1 czerwca 2015 roku w związku z podpisaniem umowy nabycia akcji Alior Bank.

Struktura geograficzna akcjonariatu PZU (inwestorzy instytucjonalni)

▲ ▼ zmiana 2015 vs 2014

* Skarb Państwa – 297,4 mln akcji (34,4% udziału w kapitale)

850 mln euro łączna wartość emisji obligacji

3 lipca 2019 data wykupu

BBB+(S&P) Rating obligacji

1,375% stałe oprocentowanie

W 2015 roku PZU po raz kolejny zaprezentował najważniejsze wydarzenia, osiągnięcia i plany w formie raportu rocznego online <http://raportroczny2014.pzu.pl/>. Raport otrzymał najwyższe wyróżnienie za najlepszy raport roczny w internecie, w prestiżowym konkursie Instytutu Rachunkowości i Podatków.

Działania adresowane do inwestorów instytucjonalnych

W 2015 roku przedstawiciele PZU uczestniczyli w:

- 5 non-deal roadshows w Bostonie i Nowym Jorku (3x), Frankfurtach (1x), Hong Kongu i Singapurze (1x);
- 13 konferencjach finansowych za granicą z udziałem globalnych inwestorów instytucjonalnych;
- 5 konferencjach dla inwestorów instytucjonalnych w Warszawie;
- licznych spotkaniach w siedzibie spółki: 1on1, spotkaniach grupowych i telekonferencjach z inwestorami oraz zarządzającymi portfelami akcji.

W 2015 roku odbyły się 234 spotkania (wzrost liczby spotkań o 25,8% r/r) z 384 inwestorami instytucjonalnymi oraz ponad 130 spotkań i telekonferencji z analitykami wydającymi rekomendacje dla akcji PZU.

Działania adresowane do inwestorów indywidualnych

W 2015 roku kontynuowane były również działania komunikacyjne adresowane do licznej grona inwestorów indywidualnych. Z myślą o nich PZU:

- uczestniczył w 2 konferencjach dla inwestorów indywidualnych zorganizowanych w Polsce przez Stowarzyszenie Inwestorów Indywidualnych: XIX edycji konferencji WallStreet w Karpaczu – największym spotkaniu inwestorów indywidualnych w Europie Środkowo-Wschodniej oraz IX edycji konferencji Profesjonalny Inwestor 2015 w Zakopanem;

Odwiedzone centra inwestycyjne w 2015 roku (liczba wizyt)

Boston (3)
New York (6)
Los Angeles (1)

Hong Kong (1)
Singapur (1)

Londyn (5)
Rzym (1)
Warszawa
Praga (1)
Paryż (1)
Frankfurt (2)

- przeprowadził 4 czaty z inwestorami indywidualnymi z udziałem Członka Zarządu PZU, odpowiedzialnego za Pion Finansowy w Grupie PZU po każdorazowej publikacji wyników oraz 1 chat po ogłoszeniu Strategii PZU 3.0;
- uczestniczył w Programie „10 na 10 – komunikuj się skutecznie”, którego celem jest tworzenie wysokich standardów w zakresie komunikacji spółek giełdowych z inwestorami indywidualnymi.

Wyróżnienia i nagrody za działania RI

Działalność PZU w obszarze relacji inwestorskich jest wysoko oceniana zarówno przez inwestorów, analityków, jak i media. W 2015 roku PZU otrzymał w tej dziedzinie następujące nagrody i wyróżnienia:

- Osiem nagród za najlepsze relacje inwestorskie w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej w badaniu *Extel* 2015 SŁOWNIK:
  - *CEOs best for Investor Relations (Central & Eastern Europe)* - Andrzej Klesyk #1
  - *CEOs best for Investor Relations (Poland)* - Andrzej Klesyk #1

- *CFOs best for Investor Relations (Central & Eastern Europe)* - Przemysław Dąbrowski #1
  - *CFOs best for Investor Relations (Poland)* - Przemysław Dąbrowski #1
  - *Best IR Professionals (Central & Eastern Europe)* - Piotr Wiśniewski #1
  - *Best IR Professionals (Poland)* - Piotr Wiśniewski #1
  - *Corporates best for Investor Relations (Central & Eastern Europe)* – PZU #1
  - *Corporates best for Investor Relations (Poland)* – PZU #1
- W badaniu Extel wzięło udział 16 tys. osób ze środowiska inwestorskiego z 75 krajów. W obszarze relacji inwestorskich przedstawiciele domów maklerskich i analitycy inwestycyjni ocenili 5,5 tys. osób oraz ponad 1,5 tys. firm. Wszystkie dane wykorzystywane w tworzeniu rankingu zostały poddane zewnętrznemu audytowi, gwarantującemu ich wiarygodność i prawidłowość.
- Pierwsze miejsce za najlepszy raport roczny za 2014 rok oraz najlepszy raport roczny w internecie, w kategorii Banki i Instytucje Finansowe, w konkursie The Best Annual Report organizowanym przez IRIP SŁOWNIK. Wyróżnione zostało również sprawozdanie Zarządu o działalności. W ciągu ostatnich czterech lat PZU już dwukrotnie otrzymał pierwsze miejsce w tym konkursie, pozostając również na podium w pozostałych dwóch edycjach.
  - Nagrodę za drugie miejsce za najlepsze relacje inwestorskie według inwestorów instytucjonalnych – badanie relacji inwestorskich w spółkach z WIG 30 przeprowadzone przez Gazetę Giełdy Parkiet i Izbę Domów Maklerskich.
  - Certyfikat Spółka Przyjazna Inwestorom – nadawany przez Stowarzyszenie Inwestorów Indywidualnych spółkom, które przykładają dużą wagę do rzetelności polityki informacyjnej oraz bronią praw inwestorów.

Cele RI na 2016 rok

Główne cele relacji inwestorskich na 2016 rok:

- budowa dobrych relacji pomiędzy Zarządem PZU, a środowiskiem inwestorskim;
- zapewnienie zrozumienia i aprobaty dla strategii biznesowej PZU wśród inwestorów i analityków;
- zapewnienie pojemnego i szerokiego rynku dla akcji i obligacji PZU – poprzez kontynuację działań pro-inwestorskich mających na celu budowę zdywersyfikowanej (geograficznie, liczebnie i profilowo) bazy znających spółkę i dobrze poinformowanych inwestorów;
- zapewnienie szerokiego pokrycia dla akcji PZU przez analityków banków inwestycyjnych i domów maklerskich (sell-side) oraz zapewnienie rzetelnej wyceny akcji PZU poprzez dostarczenie analitykom wysokiej jakości informacji dotyczącej działalności PZU, trendów w branży, czynników wpływających na wyniki finansowe oraz informacji zwrotnej po analizie wydanych przez nich rekomendacji;
- kreowanie standardów relacji inwestorskich, które mogą być wzorem do naśladowania dla innych spółek giełdowych;
- dostarczanie Zarządowi PZU regularnej informacji zwrotnej na temat postrzegania PZU wśród uczestników rynku kapitałowego oraz szerokiej wiedzy o obecnych i potencjalnych akcjonariuszach spółki;
- monitoring sentymentu inwestorów do akcji PZU oraz zmian w strukturze akcjonariatu w celu stosowania najbardziej adekwatnych działań i narzędzi relacji inwestorskich oraz oceny efektywności planów RI.

Non-Deal Roadshows

spotkań z analitykami

konferencji dla inwestorów instytucjonalnych

spotkań inwestorskich

konferencje dla inwestorów indywidualnych

inwestorów indywidualnych uczestniczących w czatach z CFO

dni spędzonych na konferencjach i roadshows

dni na spotkaniach inwestorskich spędzonych przez CEO/ CFO

8.5 Rekomendacje analityków

W 2015 roku rekomendacje dla akcji PZU wydawało 18 krajowych i zagranicznych instytucji finansowych. Łącznie analitycy sell-side wydali 28 rekomendacji. Najwięcej zostało wystawionych rekomendacji pozytywnych i neutralnych (92,9% z wszystkich wydanych rekomendacji). Mediana cen docelowych („Target Price” – TP – cena docelowa) z rekomendacji aktualnych w grudniu 2015 roku wyniosła 43,00 zł i była niższa o 13,5% w stosunku do mediany cen z początku roku. Analogicznie maksymalna cena docelowa (TP) wyniosła 49,80 zł³ i była niższa o 5,5% od maksymalnej ceny docelowej ze stycznia 2015 roku.

Największy wpływ na wycenę akcji PZU przez analityków miały założenia dotyczące wzrostu i rentowności prowadzonej działalności ubezpieczeniowej, osiągniętych wyników

³ ceny przeliczone po splicie akcji 1:10

z działalności inwestycyjnej oraz oczekiwania co do wysokości dywidendy.

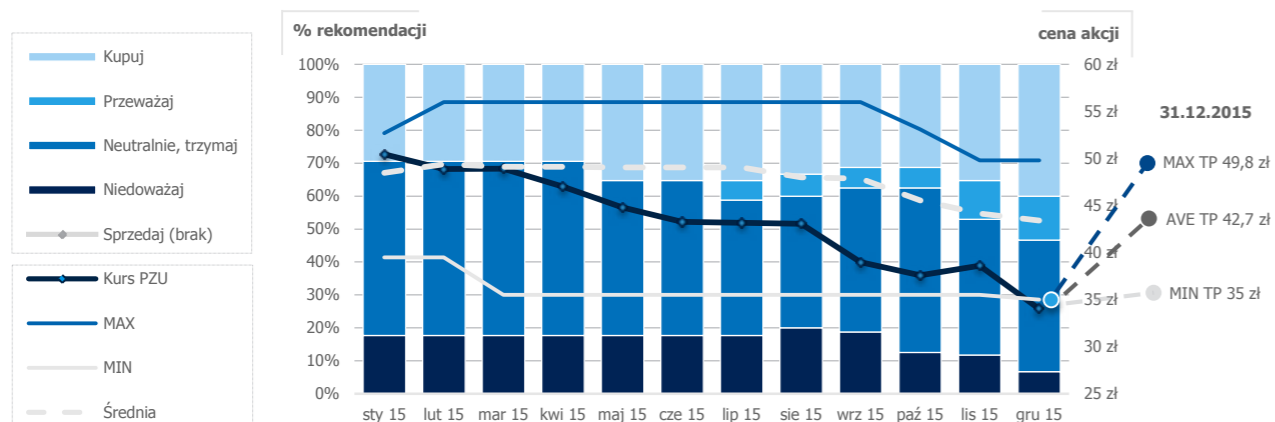
Wysoka rozbieżność - z jaką mieliśmy do czynienia na koniec 2015 roku - pomiędzy wycenami analityków, a wyceną rynkową PZU świadczy o oderwaniu się wycen rynkowych od wartości fundamentalnej. Było to m.in. związane ze słabnącym sentymentem inwestorów do akcji na rynkach globalnych (obawy o rozwój sytuacji w Chinach, niskie ceny ropy naftowej, kryzys imigracyjny), a także takimi czynnikami lokalnymi w Polsce jak np. zapowiedzi dotyczące wprowadzenia podatku od instytucji finansowych. Akcją PZU ciążyła również rosnąca niepewność co do dalszych inwestycji w konsolidację sektora bankowego w Polsce oraz oczekiwane zmiany personalne w Zarządzie PZU.

Rozkład rekomendacji i cen docelowych wydanych w 2015 roku

REKOMENDACJE			31 grudnia 2015	1 stycznia 2015	zmiana roczna	
	▲ 12	Kupuj, akumuluj, przeważaj				
	14	Neutralnie, trzymaj	Najwyższa cena docelowa	49,80*	52,70*	(5,50)%
	▼ 2	Niedoważaj, redukuj	Mediana	43,00*	49,70*	(13,48)%
			Najniższa cena docelowa	35,00*	39,50*	(11,39)%

*ceny przeliczone po splicie akcji 1:10

Oczekiwania analityków względem kursu akcji PZU 2015 roku na podstawie rekomendacji aktualnych na koniec grudnia 2015 roku

Instytucje wydające rekomendacje dla akcji PZU w 2015 roku

POLSKA

Instytucja	Analitik	Dane adresowe
Deutsche Bank	Marcin Jabłczyński	+48 22 579 87 33 marcin.jablczynski@db.com
DM mBank	Michał Konarski	+48 22 697 47 37 michal.konarski@mdm.pl
DM BH (Citi)	Andrzej Powierża	+48 22 690 35 66 andrzej.powierza@citi.com
Haitong Bank	Kamil Stolarski	+48 22 347 40 48 kstolarski@espiritasantob.pl
Ipopema Securities	Iza Rokicka	+48 22 236 92 31 rokicka@ipopema.pl
DM ING	Piotr Palenik	+48 22 820 50 20
DM PKO	Jaromir Szortyka	+48 22 580 39 47 jaromir.szortyka@pkobp.pl
DM Trigon	Hanna Kędziora	hanna.kedziora@trigon.pl
Wood & Company	Marta Jeżewska-Wasilewska	+48 22 222 15 48 marta.jezewska-wasilewska@wood.com

ZAGRANICA

Instytucja	Analitik	Dane adresowe
Barclays Capital	Ivan Bokhmat	+44 20 7773 0417 ivan.bokhmat@barclays.com
Credit Suisse	Richard Burden	+44 20 7888 0499 richard.burden@credit-suisse.com
ERSTE	Thomas Unger	+43 50 1001 7344 thomas.unger@erstegroup.com
Exane BNP Paribas	Thomas Jacquet	+33 142 99 51 96 thomas.jacquet@exanebnpparibas.com
HSBC	Dhruv Gahlaut	+44 20 7991 6728 Dhruv.gahlaut@hsbcib.com
JP Morgan	Michael Huttner	+44 20 7325 9175 michael.huttner@jpmorgan.com
Raiffeisen Centrobank	Bernd Maurer	+43 1 51520 706 maurer@rcb.at
UBS	Michael Christelis	+27 11 322 7320 michael.christelis@ubs.com
Societe Generale	Jason Kalamboussis	+44 207 762 4076 jason.kalamboussis@sgcib.com

8.6 Polityka dywidendowa

Dnia 13 maja 2014 roku Zarząd PZU podjął decyzję o aktualizacji Polityki kapitałowej i dywidendowej Grupy PZU na lata 2013 -2015 (Polityka), przyjętej 26 sierpnia 2013 roku. Dzięki wprowadzonym zmianom wypłacona 19 listopada 2013 roku zaliczka na poczet dywidendy przewidywanej na koniec roku obrotowego 2013 w kwocie 1 727 mln zł, tj. 20 zł na akcję (przed podziałem akcji), została uznana za część wypłaty z kapitału nadwyżkowego.

Głównym celem realizacji Polityki jest obniżenie kosztu kapitału poprzez optymalizację struktury bilansu w drodze zamiany kapitału własnego tańszym kapitałem obcym, przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa i utrzymaniu środków na rozwój.

Polityka ma na celu zwiększenie stopy zwrotu dla akcjonariuszy (TSR, ang. Total Shareholder Return) SŁOWNIK i opiera się na następujących zasadach:

- utrzymanie środków własnych Grupy PZU z wyłączeniem długu podporządkowanego na poziomie nie niższym niż 250% marginesu wypłacalności (wg. Solwency I SŁOWNIK) Grupy PZU oraz dążenie do utrzymania środków własnych Grupy PZU z uwzględnieniem długu podporządkowanego na poziomie ok. 400% marginesu wypłacalności (wg stanu na koniec roku obrotowego), w celu utrzymania bezpieczeństwa finansowego Grupy;
- utrzymanie aktywów na pokrycie rezerw poszczególnych spółek Grupy PZU na poziomie nie niższym niż 110%;

- uzyskanie optymalnej struktury finansowania poprzez zastąpienie nadwyżki kapitałowej długiem podporządkowanym do kwoty nie wyższej niż 3 mld zł;
- utrzymanie kapitału własnego na poziomie odpowiadającym ratingowi AA według metodologii agencji ratingowej Standard & Poor's;
- zapewnienie środków na rozwój i akwizycje w najbliższych latach;
- brak emisji akcji przez PZU w najbliższych latach.

Polityka zakłada wypłatę dywidend kalkulowanych na podstawie:

- skonsolidowanego zysku netto, przy czym wartość wypłaconej dywidendy nie może być niższa niż 50% i nie wyższa niż 100% zysku netto wykazanego w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU zgodnym z MSSF oraz
- kapitału nadwyżkowego, przy czym całkowita kwota dywidend wypłaconych w oparciu o kapitał nadwyżkowy za lata 2013 - 2015 nie może przekroczyć 3 mld zł.

PZU planuje dokonać zmiany polityki kapitałowej i dywidendowej mającej na celu zaadresowanie wymogów Wypłacalność II.

Wypłata dywidendy za 2014 rok

W dniu 30 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto PZU za rok zakończony dnia 31 grudnia 2014 roku, w której

postanowiło przeznaczyć na wypłatę dywidendy kwotę 2 590,6 mln zł, tj. 30,00 zł na jedną akcję (przed splitem). Dniem, według którego ustalono listę akcjonariuszy uprawnionych do wypłaty był 30 września 2015 roku. Dywidenda została wypłacona dnia 21 października 2015 roku.

Wypłata dywidendy za 2015 rok

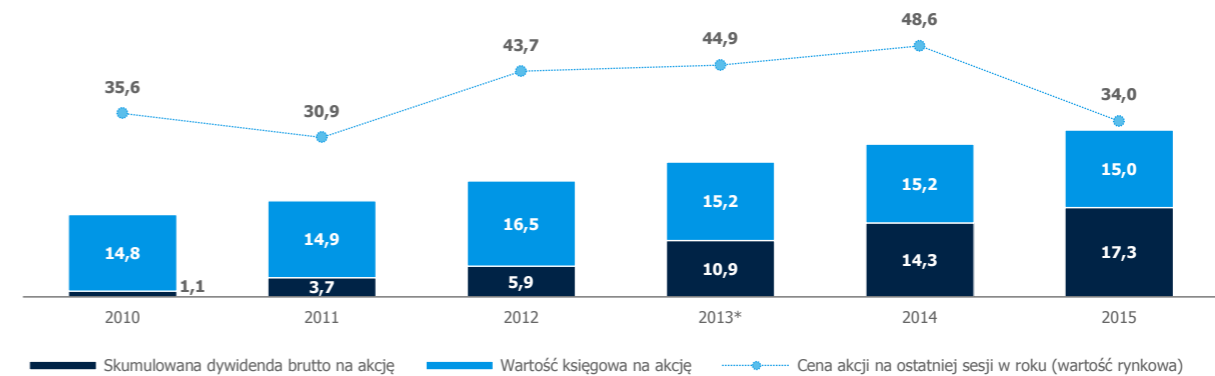
Dnia 1 grudnia 2015 roku KNF wydał rekomendację w sprawie wypłaty dywidendy z zysku wypracowanego w 2015 roku. Organ nadzoru rekomenduje, aby zakłady ubezpieczeń w dalszym ciągu prowadziły zachowawczą politykę dywidendową, a wypracowany zysk przeznaczały na wzmocnienie swojej pozycji kapitałowej.

Podobnie jak we wcześniejszych latach, zgodnie z zaleceniem organu nadzoru, dywidendę powinny wypłacić tylko zakłady

ubezpieczeń spełniające określone kryteria finansowe. Jednocześnie wypłata dywidendy powinna zostać ograniczona maksymalnie do 75% wysokości zysku wypracowanego w 2015 roku, przy czym wskaźnik pokrycia wymagań kapitałowych według Wypłacalność II po wypłacie dywidendy powinien utrzymywać się na poziomie co najmniej 110%. Jednocześnie organ nadzoru dopuścił wypłatę dywidendy z całego wypracowanego w 2015 roku zysku, m.in. o ile pokrycie wymagań kapitałowych według Wypłacalność II po odliczeniu przewidywanych dywidend utrzymać się będzie na poziomie równym lub wyższym niż 150%.

Do dnia sporządzenia niniejszego Sprawozdania z działalności Grupy PZU Zarząd nie podjął uchwały w sprawie propozycji podziału zysku za 2015 rok.

Wartość księgowa na akcję i skumulowana dywidenda brutto na akcję** [zł]

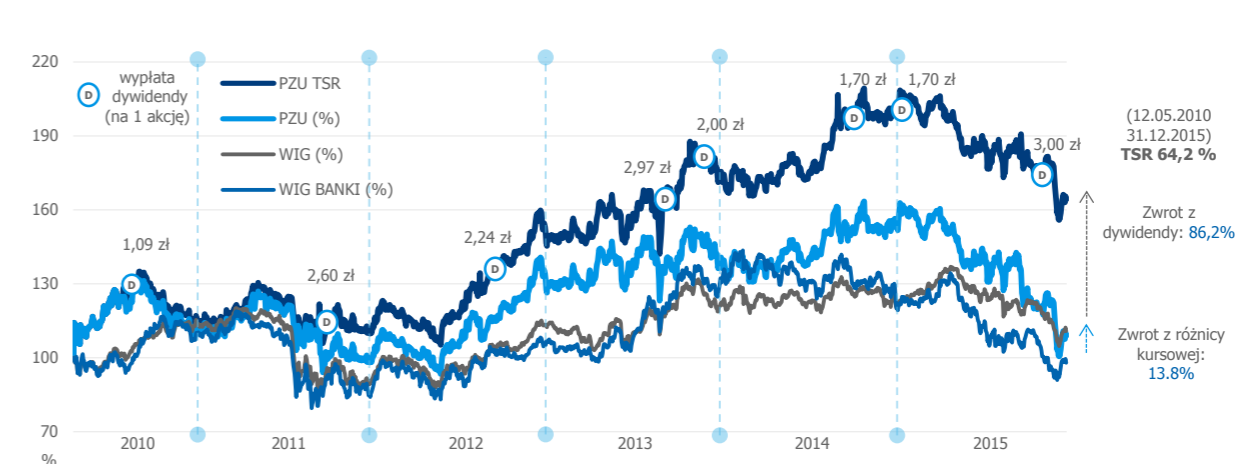
* w 2013 roku miała miejsce wypłata dywidendy z kapitałów nadwyżkowych (2 zł na akcję)
** dane historyczne zostały przeliczone w stosunku 1:10 zgodnie ze splitem akcji

Dywidenda wypłacona przez PZU z zysku za lata obrotowe 2011-2015

	2015	2014	2013	2012	2011
Skonsolidowany zysk netto Grupy PZU (w mln zł)	2 342,2	2 967,6	3 295,0	3 253,8	2 343,9
Jednostkowy zysk PZU (w mln zł)	2 248,5	2 636,7	5 106,3	2 580,7	2 582,3
Wypłacona dywidenda za rok (w mln zł)	b.d.	2 590,6	4 663,0	2 564,7	1 936,9
Dywidenda na 1 akcję za rok (w zł)**	b.d.	3,00	5,40*	2,97	2,24
Dywidenda na 1 akcję wg. daty ustalenia prawa (w zł)**	3,00	3,40	4,97	2,24	2,60
Współczynnik wypłaty dywidendy z zysku skonsolidowanego za rok	b.d.	87,3%	89,1%*	78,8%	82,6%
Stopa dywidendy w roku (%)***	8,8%	7,0%	11,1%	5,1%	8,4%
TSR (Total Shareholders Return)	(23,9)%	15,8%	14,1%	48,7%	(5,8)%

* dywidenda z kapitałów nadwyżkowych wypłacona w 2013 roku (2 zł na akcję), nieuwzględniona przy współczynniku wypłaty dywidendy
** dane historyczne zostały przeliczone w stosunku 1:10 zgodnie ze splitem akcji
*** stopa liczona jako dywidenda wg. daty ustalenia prawa do dywidendy wobec ceny akcji na koniec danego roku

Dynamika kursu akcji PZU na tle wybranych indeksów giełdowych

* Notowania od dnia 12 maja 2010 roku (debiut PZU na GPW).
** Wysokość dywidendy na akcje po przeliczeniu w stosunku 1:10 zgodnie ze splitem akcji
Źródło: Reuters.

8.7 Rating

Rating emitenta

PZU i PZU Życie podlegają regularnej ocenie przez agencję ratingową Standard & Poor's Ratings Services (S&P). Rating nadany PZU i PZU Życie jest oceną wynikającą z analizy danych finansowych, pozycji konkurencyjnej, zarządzania i strategii korporacyjnej oraz sytuacji finansowej kraju. Rating zawiera również perspektywę ratingową (outlook), czyli przyszłą ocenę sytuacji spółki w przypadku zaistnienia określonych okoliczności.

Dnia 27 kwietnia 2015 roku agencja ratingowa Standard & Poor's Ratings Services potwierdziła rating siły finansowej PZU i PZU Życie na poziomie „A” oraz utrzymała perspektywę ratingową na poziomie stabilnym dla obu spółek.

Dnia 18 grudnia 2015 roku Standard & Poor's Ratings Services umieściła rating PZU na liście pod obserwacją (CreditWatch Negative), w związku z rezygnacją Prezesa Zarządu, niepewnością co do kształtu przyszłej strategii oraz zdolności do przejścia testu stresu hipotetycznego bankructwa kraju emitenta w związku z inwestycją PZU w konsolidację aktywów bankowych w Polsce.

Dnia 21 stycznia 2016 roku Standard & Poor's Ratings obniżyła rating siły finansowej PZU i PZU Życie o jeden stopień do poziomu „A-” z perspektywą ratingową negatywną dla obu spółek. Decyzja o obniżeniu ratingu dla PZU była konsekwencją decyzji S&P o obniżeniu oceny ratingowej Polski. Decyzja nie wynikała ze zmiany kondycji finansowej PZU.

Rating kraju

Dnia 15 stycznia 2016 roku agencja ratingowa Standard & Poor's obniżyła ocenę ratingową Polski z A- do BBB+ dla długoterminowych zobowiązań w walutach obcych oraz z A/A-1 do A-/A-2 dla odpowiednio długo i krótkoterminowych zobowiązań w walucie lokalnej. Jednocześnie zmieniona została perspektywa ratingu z pozytywnej na negatywną. W uzasadnieniu swojej decyzji agencja podała, że zdaniem jej analityków inicjatywy legislacyjne podjęte w Polsce przez nowy rząd osłabiają niezależność i skuteczność kluczowych instytucji w Polsce. Zmiana perspektywy ratingu na negatywną odzwierciedla pogląd S&P, że istnieje prawdopodobieństwo dalszego obniżenia ratingu Polski w ciągu najbliższych

24 miesięcy, jeśli wiarygodność polityki pieniężnej będzie zagrożona lub jeśli deficyt finansów publicznych spadnie poniżej oczekiwań analityków agencji.

Rating euroobligacji

20 czerwca 2014 roku agencja Standard & Poors's przyznała rating niezabezpieczonego zadłużenia na poziomie A- dla euroobligacji wyemitowanych przez PZU Finance AB. W październiku 2015 roku nastąpiła emisja obligacji PZU o wartości 350 mln EUR. Obligacje te zostały zasymilowane i tworzą jedną serię z obligacjami o wartości nominalnej 500 mln euro wyemitowanymi przez PZU Finance AB (publ) 3 lipca 2014 roku, tzw. „tap”. 12 października 2015 roku analitycy S&P określili rating nowej emisji również na poziomie A-. 21 stycznia 2016 roku, w związku z obniżeniem ratingu PZU, został również obniżony rating euroobligacji wyemitowanych przez PZU Finance AB (publ) do poziomu BBB+. Jest to nadal tzw. „rating inwestycyjny”.

Rating PZU

Nazwa zakładu	Obecnie		Poprzednio	
	Rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji	Rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji
PZU				
Rating siły finansowej	A- /Watch Neg/	21 stycznia 2016	A /stabilna/	27 kwietnia 2015
Rating wiarygodności kredytowej	A- /Watch Neg/	21 stycznia 2016	A /stabilna/	27 kwietnia 2015
PZU Życie				
Rating siły finansowej	A- /Watch Neg/	21 stycznia 2016	A /stabilna/	27 kwietnia 2015
Rating wiarygodności kredytowej	A- /Watch Neg/	21 stycznia 2016	A /stabilna/	27 kwietnia 2015

Rating Rzeczypospolitej Polskiej

Kraj	Obecnie		Poprzednio	
	Rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji	Rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji
Rzeczpospolita Polska				
Rating wiarygodności kredytowej (długoterminowy w walucie lokalnej)	A- /negatywna/	15 stycznia 2016	A /pozytywna/	7 sierpnia 2015
Rating wiarygodności kredytowej (długoterminowy w walucie zagranicznej)	BBB+ /negatywna/	15 stycznia 2016	A - /pozytywna/	7 sierpnia 2015
Rating wiarygodności kredytowej (krótkoterminowy w walucie lokalnej)	A-2 /negatywna/	15 stycznia 2016	A-1 /pozytywna/	7 sierpnia 2015
Rating wiarygodności kredytowej (krótkoterminowy w walucie zagranicznej)	A-2 /negatywna/	15 stycznia 2016	A-2 /pozytywna/	7 sierpnia 2015

Rating euroobligacji wyemitowanych przez PZU Finance AB (publ)

	Obecnie		Poprzednio	
	Rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji	Rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji
EUR 350 mln do 07/03/2019	BBB+ /Watch Neg/	21 stycznia 2016	A- /stabilna/	12 października 2015
EUR 500 mln do 07/03/2019	BBB+ /Watch Neg/	21 stycznia 2016	A- /stabilna/	20 czerwca 2014

SPLIT AKCJI

SPLIT AKCJI TO OPERACJA PRZEPROWADZANA PRZEZ SPÓŁKĘ AKCYJNĄ POLEGAJĄCA NA OBNIŻENIU WARTOŚCI NOMINALNEJ AKCJI PRZY ZACHOWANIU TEJ SAMEJ WIELKOŚCI KAPITAŁU AKCYJNEGO.

PRZED SPLITEM ● PO SPLICIE

LICZBA AKCJI PRZED SPLITEM
86 352 300

LICZBA AKCJI PO SPLICIE
863 523 000

WARTOŚĆ NOMINALNA AKCJI

1
1 ZŁOTY

10
10 GROSZY

JAKIE KORZYŚCI?

WIĘKSZA DOSTĘPNOŚĆ
AKCJI DLA DROBNYCH
INWESTORÓW

DYWERSYFIKACJA
AKCJONARIUSZY

BARDZIEJ ATRAKCYJNA
CENA AKCJI DLA
POTENCJALNYCH
NABYWCÓW

Kalendarium głównych wydarzeń korporacyjnych w 2016 roku

7
stycznia

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie

15
marca

Raport roczny 2015

12
maja

Raport za I kwartał 2016

3-5
czerwca

20 Konferencja WallStreet
dla inwestorów indywidualnych

24
sierpnia

Raport za I półrocze 2016

10
listopada

Raport za III kwartały 2016

[WIĘCEJ](#)

Pomoc nam niestraszna

Dołącz do nas i razem z innymi pracownikami stwórz **Szlachetną Paczkę**. Rodzinę, którą wspólnie obdarujecie, wybierz już 21 listopada.

Więcej informacji o akcji znajdziesz na PZU 24.

Spółeczna odpowiedzialność biznesu

Jesteśmy częścią otaczającego nas świata. Wierzymy, że zrozumienie oczekiwań naszych klientów i innych interesariuszy, troska o rozwój pracowników, zaangażowanie w działalność społeczną i ochronę środowiska to nieodzowne elementy odpowiedzialnego biznesu i filary budowy wartości nowoczesnej firmy.

W rozdziale:

1. Odpowiadamy na potrzeby
2. Ceniemy naszych ludzi
3. Wspieramy społeczeństwo
4. Dbamy o środowisko naturalne

Grupa PZU jako jedna z największych instytucji finansowych w Polsce i regionie Europy Środkowo-Wschodniej (CEE) uwzględniła w swojej działalności i strategii rozwoju kwestie społeczne, etyczne i środowiskowe. Wszędzie tam, gdzie możliwy jest szerszy niż tylko czysto biznesowy wpływ na otaczającą Grupę środowisko zewnętrzne, PZU dba o to aby podejmowane działania i inicjatywy przynosiły pozytywne efekty także w wymiarze społecznym. Jako dojrzała, odpowiedzialna Firma, Grupa stara się nie tylko oferować swoim klientom najlepszą możliwą Propozycję wartości, ale wspólnie z jej wszystkimi interesariuszami, budować lepszą, bezpieczniejszą przyszłość.

Długoterminowe, zrównoważone podejście do prowadzenia biznesu znajduje odzwierciedlenie w obecności PZU w indeksie spółek odpowiedzialnych społecznie RESPECT Index (indeks Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie) oraz w składzie indeksu zrównoważonego rozwoju CEERIU (CEE Responsible Investment Universe - Indeksie Giełdy Papierów Wartościowych w Wiedniu skupiającym odpowiedzialne społecznie spółki z regionu Europy Środkowo-Wschodniej).

Zrównoważony rozwój i odpowiedzialne społecznie podejście do prowadzenia biznesu są jednocześnie drogą do wypracowania najlepszej możliwej Propozycji Wartości dla klientów Grupy PZU jak i odpowiedzi na oczekiwania pozostałych interesariuszy.

W codziennej działalności Grupa kieruje się czterema regułami:

- **Odpowiadamy na potrzeby** – celem PZU jest dostarczenie najwyższej jakości produktów, które w najlepszy możliwy sposób odpowiadają oczekiwaniom klientów;
- **Cenimy naszych ludzi** – Grupa ciągle rozwija umiejętności i kompetencje swoich pracowników, stwarzając im jednocześnie dogodne warunki do realizowania osobistych zainteresowań;
- **Wspieramy społeczeństwo** – PZU dąży do budowania stałych, długoterminowych relacji z lokalnymi społecznościami poprzez wsparcie inicjatyw, które w pozytywny sposób wpływają na otoczenie;
- **Dbamy o środowisko naturalne** – PZU bierze odpowiedzialność za otoczenie, w którym działa.

9.1 Odpowiadamy na potrzeby

Grupa PZU już od ponad 200 lat dąży do spełnienia oczekiwań i zachowania najwyższego poziomu obsługi swoich klientów. Respektujemy wszystkie zasady wprowadzone przez Polską Izbę Ubezpieczeń w dokumencie Zasady Dobrych Praktyk Ubezpieczeniowych.

Relacje z klientami

Chcąc zapewnić bezpieczeństwo i gwarancję najwyższej jakości współpracy z naszymi klientami i innymi interesariuszami PZU na bieżąco analizuje dane płynące z dostępnych kanałów komunikacyjnych oraz innych źródeł informacji. Wnioski płynące z tych analiz pozwalają nieustannie usprawniać procesy biznesowe i doskonalić relacje z naszymi klientami.

Narzędzia, które PZU wykorzystuje do analizowania potrzeb i oczekiwań klientów to między innymi:

- **badania satysfakcji klientów** – spółki PZU i PZU Życie przeprowadzają systematyczne i szeroko zakrojone badania satysfakcji i lojalności swoich klientów. Grupa PZU przeprowadza ankiety satysfakcji w każdym procesie oraz kanale sprzedażowym. Dzięki temu może jeszcze lepiej zrozumieć rynek. Badania zostały przeprowadzone z udziałem ponad 50 tys. ankietowanych, a ich wyniki pozwoliły nie tylko lepiej poznać potrzeby klientów, ale także zidentyfikować mocne strony organizacji oraz obszary, które wymagają zmian i udoskonalenia. W 2015 roku badania wykazały, że poziom zadowolenia klientów PZU, na rzecz których w ciągu ostatnich 12 miesięcy prowadzona była przez Grupę likwidacja szkody lub miały miejsce wypłaty świadczenia, jest o 7 p.p. wyższy niż u konkurentów. Wśród klientów Grupy wskaźnik NPS (Net Promoter Score) wyniósł 11%¹. Wśród klientów Link4 wskaźnik NPS wyniósł 10%, i był wyższy o 3 p.p. niż u konkurentów na rynku direct²;
- **badania jakości obsługi klientów** – PZU regularnie śledzi jakość obsługi klientów w swoich Oddziałach oraz poprzez agentów i partnerów PZU. Wnioski z tych obserwacji służą przygotowaniu programów szkoleń z zakresu obsługi klienta, w tym dla agentów i partnerów, tak by zapewnić stałe podnoszenie jakości tej obsługi;

¹ Badanie realizowane miesięcznie przez GFK Polonia na zlecenie PZU. Przedstawione dane są skumulowanym wynikiem pomiarów miesięcznych od stycznia do grudnia 2015 roku

² Badanie realizowane miesięcznie przez GFK Polonia na zlecenie PZU. Przedstawione dane są skumulowanym wynikiem pomiarów miesięcznych od stycznia do grudnia 2015 roku

- **Rada Klientów** – to ciało doradcze złożone z klientów Grupy PZU. Rada aktywnie opiniuje i wspiera PZU przy wybranych inicjatywach, dotyczących m.in.: jakości obsługi, sposobów komunikacji z klientami, procesów obsługi, materiałów marketingowych, działalności społecznej;
- **media społecznościowe i reklamacje klientów** – PZU kontaktuje się z interesariuszami m.in. poprzez blogi eksperckie czy serwisy społecznościowe takie jak Facebook, Twitter, LinkedIn czy Instagram. Platformy te umożliwiają lepszy kontakt ze zróżnicowanymi grupami odbiorców i dzięki temu pozwalają to lepiej identyfikować obszary wymagające dalszych usprawnień. Z drugiej strony, wykorzystanie nowoczesnych kanałów komunikacji wzmacnia wizerunek PZU jako przyjaznej i nowoczesnej firmy, otwartej na komentarze i dyskusję z interesariuszami;
- **audyty jakości komunikacji z klientami** – przeprowadzone przez Pracownię Prostej Polszczyzny z Uniwersytetu Wrocławskiego audyty języka pisanego i mówionego używanego przez pracowników PZU w komunikacji z klientami, stały się podstawą szeregu inicjatyw i szkoleń - adresowanych do wszystkich pracowników PZU - mających na celu uproszczenie komunikacji;
- **modele data mining** – zaawansowana analityka, wspierana przez praktyczną wiedzę biznesową ekspertów pozwoliła zbudować modele, które skutecznie odnajdują poszukiwane informacje w hurtowniach danych. Modele data mining bezpośrednio wspierają wszelkie procesy marketingowe i sprzedażowe.

Zapewniając naszym klientom jak najlepszą dostępność usług Grupy PZU staramy się jednocześnie wspierać lokalne społeczności. Znaczna część placówek PZU zlokalizowana jest w miejscowościach poniżej 15 tys. mieszkańców i jest istotnym czynnikiem stymulującym rozwój tych miejscowości i ich społeczności. W dążeniu do jak najlepszej dostępności produktów i usług PZU - jako pierwszy ubezpieczyciel w Polsce

- wprowadził w wybranych oddziałach obsługę w Polskim Języku Migowym. Usługa oferowana we współpracy z firmą Migam.org oparta jest na połączeniu wideo z tłumaczem przy pomocy tabletu. Usługa została wprowadzona pilotażowo w ośmiu wybranych oddziałach. Wdrożone przez PZU rozwiązanie umożliwi lepszą i bardziej komfortową obsługę klientów niesłyszących i niedosłyszących.

Relacje z dostawcami

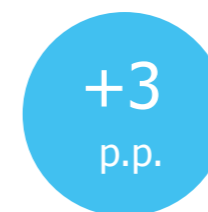
PZU przykładą także dużą wagę do kształtowania właściwych relacji z dostawcami i kooperantami. W szczególności Grupa koncentruje się na zapewnieniu jak najlepszej współpracy z agentami stawiając do ich dyspozycji programy wsparcia, szkolenia (takie jak Akademia Agentów) oraz nowy portal służący komunikacji wewnętrznej z siecią agentów Grupy. Szkoleni są także kandydaci na agentów. Z drugiej strony PZU jasno komunikuje oczekiwania przestrzegania przez dostawców, kooperantów i agentów wszelkich przepisów i regulacji prawnych właściwych dla prowadzonej przez nich działalności.

Współpraca z przemysłem

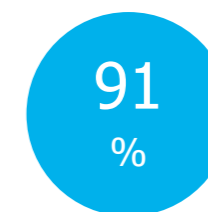
Grupa PZU to jeden z liderów na rynku Europy Środkowej i Wschodniej. Dynamicznie rozwijające się otoczenie rynkowe wymusza ciągłe udoskonalanie własnych produktów, procesów oraz adaptacji strategii rozwoju. Polskie przedsiębiorstwa oczekują od firm ubezpieczeniowych perfekcyjnej obsługi oraz innowacyjnych i dopasowanych do ich potrzeb rozwiązań. Centrum badawczo - rozwojowe PZU Lab powstało w odpowiedzi na te wymagania oraz wynika bezpośrednio ze strategii Grupy PZU, która skupia się wokół rozwoju i innowacyjnych rozwiązań. Celem projektu jest zwiększenie świadomości polskich firm w zakresie zarządzania ryzykiem oraz promowanie „dobrych praktyk” wśród klientów. PZU chce pokazać, że współpraca z ubezpieczycielem nie ogranicza się

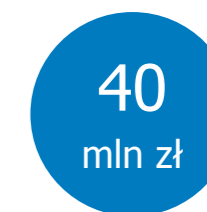
poziom zadowolenia klientów PZU wyższy niż u konkurentów

poziom zadowolenia klientów Link4 wyższy niż u konkurentów na rynku direct

pracowników PZU zadowolonych ze swojej pracy

wydatków Fundacji PZU na działalność statutową

tylko do jego produktów, ale może przynieść przedsiębiorcom długofalową wartość dodaną.

Bezpieczeństwo informacji w Grupie PZU i w relacjach z interesariuszami

Grupa PZU przywiązuje najwyższą wagę do kwestii bezpieczeństwa powierzonych jej przez klientów i innych interesariuszy i przetwarzanych przez nią informacji. W ramach swojej działalności PZU rygorystycznie przestrzega ustawy o ochronie danych osobowych, a w szczególności przepisu dopuszczającego przetwarzanie danych tylko wtedy, gdy osoba, której dane dotyczą, wyraża na to zgodę. Jako administrator danych Grupa sprawuje pełną kontrolę nad tym, jakie dane osobowe, kiedy i przez kogo zostały do zbioru wprowadzone oraz komu zostały przekazane. Relacje z agentami, współpracownikami i innymi kooperantami kształtowane są tak by, podobnie jak PZU, przestrzegali oni najwyższych standardów i dokładali wymaganej staranności w celu ochrony interesów swoich klientów - w szczególności w zakresie przetwarzania danych zgodnie z prawem, gromadzenia ich dla oznaczonych celów i niepoddawania ich dalszemu przetwarzaniu niezgodnemu z tymi celami.

Platforma Everest – kolejny krok ku idealnym relacjom z klientami

Wdrażając nowy system informatyczny Grupa PZU, wyposaża sprzedawców w wiedzę, pozwalającą sprawniej i szybciej niż dotychczas odpowiadać na potrzeby klienta i przygotować dla niego kompletną ofertę. Szerzej w KANAŁY SPRZEDAŻY I OBSŁUGI ROZ. 5.1.

9.2 Cenimy naszych ludzi

Motywujące środowisko pracy

PZU przykładą bardzo dużą wagę do tego by środowisko, w którym działają jego pracownicy, pomagało znajdować i umacniać ich motywację a przez to podnosić wartość wykonywanej przez nich pracy i osiągać najwyższą efektywność w interesie klientów, akcjonariuszy i całego otoczenia Organizacji. Efektywny i zmotywowany zespół jest w PZU najważniejszym elementem realizacji celów strategii. Konsekwentne wzmocnienie kapitału intelektualnego i socjalnego poprzez rozwój talentów pracowników Grupy,

wpływa bezpośrednio na podnoszenie głównych wskaźników efektywności i jest jednym z kluczowych warunków dla zapewnienia przyszłego wzrostu wartości Firmy.

Polityka równych szans

Zgodnie z Dobrymi Praktykami w PZU każdy pracownik ma równe szanse. Na tej zasadzie opierają się nasze relacje. We wszystkich procesach – od rekrutacji, przez ocenę wyników, awans, rozwój zawodowy, aż po udział w szkoleniach. Pracownicy mają równe szanse i możliwości - płeć, wiek, stopień sprawności, narodowość, wyznanie, przekonania polityczne, przynależność związkowa, pochodzenie etniczne, orientacja seksualna ani charakter zatrudnienia nie mają tutaj znaczenia. Grupa PZU dokłada także wszelkich starań aby tworzyć odpowiednie środowisko pracy dla osób niepełnosprawnych.

Wewnętrzne szkolenia i możliwości rozwoju kariery są dostępne dla wszystkich. Podczas procesu rekrutacji rozpatrywane są wszystkie aplikacje, które spełniają wymagania i oczekiwania co do wiedzy, umiejętności i zdolności.

Zastosowanie tych zasad pozwala na jasne powiązanie efektywności z podwyżkami, ofertą rozwojową i awansami, a także wyposaża menedżerów w narzędzia zarządzania motywacją pracowników. Co równie istotne każdy pracownik aktywnie uczestniczy w ocenie, ma możliwość wymiany opinii z przełożonym oraz bierze pełną odpowiedzialność za swój indywidualny rozwój.

Rozwój osobisty i zawodowy

Inicjatywy nakierowane na rozwój osobisty i możliwie najwyższą satysfakcję z pracy, wzmocniają motywację pracowników oraz tworzą fundament rynkowych sukcesów Grupy. W ramach wsparcia osobistego i zawodowego rozwoju pracowników w 2015 roku zorganizowanych i uruchomionych zostało wiele programów, które pomagały rozwijać zdolności w wymagających tego obszarach. Przykładem inicjatyw są program PLUS oraz programy adresowane do kadry menadżerskiej - Menadżer 2.0, Lider 2.0 i SmartUp. ZARZĄDZANIE KADRAMI ROZ 5.2.

„Trzeba tworzyć ciekawe środowisko, w którym ludzie interesują się historią, którą tworzą”

Carlos Ghosn. CEO Renault/Nissan

Zaangażowanie pracowników

Zaangażowany pracownik PZU to taki, który myśli o celowości swoich działań, o ich konsekwencjach dla organizacji i jej klientów oraz o tym, co może zrobić, by wspólnie osiągnąć jeszcze większy sukces. Wyniki ostatnich badań zaangażowania wśród pracowników Grupy PZU wykazały, że 91% zatrudnionych jest zadowolonych i bardzo zadowolonych ze swojej pracy. Od początku prowadzenia badania zarówno poziom satysfakcji pracowników jak i ich zaangażowania sukcesywnie wzrasta. W ramach badania pracownicy oceniali m.in. warunki pracy, przejrzystość procedur czy relacje z przełożonymi. W celu zapewnienia transparentności procesu badania wyniki były komunikowane wszystkim pracownikom. Na podstawie tych wyników pracownicy wraz ze swoimi przełożonymi opracowali wiele pomysłów jak uczynić PZU jeszcze bardziej przyjaznym miejscem pracy. Jedną z inicjatyw było utworzenie Sport Team. Obecnie działa 11 sekcji Sport Teamu: biegowa, rowerowa, narciarska, squashowa, siatkarska, crossfit, piłkarska, żeglarska, koszykówki, tenisa stołowego, triathlonowa. Wszystkie sekcje zrzeszają prawie 800 osób – pracowników PZU. Reprezentacja PZU Sport Teamu regularnie zajmuje czołowe miejsca w amatorskich turniejach i imprezach otwartych jak i organizowanych dla pracowników różnych korporacji. Reprezentanci sekcji biegowej PZU zajęli między innymi 2 miejsce w PZU Maratonie Warszawskim (najszybsza firma).

Wolontariat pracowniczy

Grupa PZU zachęca swoich pracowników do aktywnego wolontariatu i wspierania otaczających ją społeczności lokalnych i organizacji. Wolontariat pomaga budować trwałe i wieloletnie relacje, które pozytywnie oddziałują na wszystkie struktury Grupy.

W 2015 roku pracownicy PZU wzięli udział w kilkudziesięciu projektach Wolontariatu Pracowniczego. Tylko w ramach inicjatywy „Wolontariat to radość działania” uruchomionych zostało w edycji wiosennej 27, a w edycji jesiennej 29 różnego rodzaju projektów. W ramach inicjatyw wolontariatu pracownicy PZU przepracowali ponad 10 tys. godzin.

Do najważniejszych projektów wolontariatu pracowniczego należały:

- **Wolontariat to radość działania** – konkurs dla pracowników oraz agentów PZU. W ramach konkursu można zdobyć grant w wysokości 5 tys. zł z przeznaczeniem na dowolnie wybrany szlachetny cel;
- **„Lekcja z Prezesem” - Koalicja Prezesi – Wolontariusze** – wolontariat kompetencji, w którym członkowie zarządów spółek naszej Grupy spotykają się z uczniami w ich szkołach i opowiadają im o swoich doświadczeniach oraz motywują ich do rozwijania swoich pasji;
- **Zwolnieni z teorii** – pierwszy konkurs w Polsce, w którym uczniowie nie chwala się swoją szkolną wiedzą, tylko

praktycznymi umiejętnościami. Nie rywalizują w testach i esejach, ale w projektach społecznych;

- **Szlachetna paczka** – Fundacja PZU jest partnerem strategicznym Szlachetnej Paczki od 2013 roku. Obydwie organizacje połączyła idea mądrego pomagania, która poza doraźną pomocą, oferuje systemowe rozwiązania pozwalające na długofalowość działań i zapewniające ich trwałe efekty. W 2015 roku 76 liderów PZU zgromadziło wokół siebie 2 537 osób, które przygotowały pomoc o wartości ok. 160 000 złotych dla 82 rodzin.

Zasady etyki

Nieodzowną częścią działalności Grupy i fundamentem jej zrównoważonego rozwoju są przyjęte w PZU zasady etyki. Dążeniem firmy jest by były one odzwierciedlone we wszystkich działaniach podejmowanych przez pracowników Grupy. Z jednej strony, Zasady zawarte są w formalnych dokumentach takich jak Dobre Praktyki w PZU i Nowa Polityka Bezpieczeństwa. Z drugiej, stanowią podstawę Wartości, którymi pracownicy Grupy kierują się we wszystkich działaniach. Zasady te to:

- mądrość;
- prostota;
- wyobraźnia.

9.3 Wspieramy społeczeństwo

Nieodłączną długoterminową wartością społecznej odpowiedzialności biznesu jest silne angażowanie się w życie społeczne. PZU zapewnia organizacjom i społecznościom lokalnym wsparcie zarówno finansowe jak poprzez udostępnienie im wiedzy i doświadczenia swoich pracowników. Grupa nawiązuje ze swoimi partnerami długofalowe relacje, aby upewnić się, że wspierane przez nią inicjatywy są stale udoskonalane. PZU, ze wsparciem Fundacji PZU oraz korzystając z funduszu prewencyjnego, promuje zdrowy tryb życia, edukuje w zakresie bezpieczeństwa, wspiera rozwój medycyny oraz realizuje działania filantropijne Grupy, które są stałym elementem jej strategii zaangażowania społecznego.

Działalność prewencyjna

W ramach działalności prewencyjnej PZU podejmuje szereg inicjatyw mających na celu minimalizowanie prawdopodobieństwa zaistnienia, a jeśli już zaistnieją – skutków zdarzeń, których następstwem jest konieczność likwidacji różnego rodzaju szkód.

Grupa PZU od lat wspiera Ochotniczą i Zawodową Straż Pożarną a także Policję Państwową, dofinansowując zarówno sprzęt potrzebny do ochrony przeciwpożarowej

i przeciwpowodziowej, jak i specjalistyczne szkolenia zawodowe.

Z funduszu prewencyjnego Grupa wspiera także działalność organizacji ratowniczych – GOPW i WOPR – pomagając między innymi w zakupie sprzętu i doskonaleniu kwalifikacji ratowniczych, a także w akcjach edukacyjnych pod hasłami „Bezpieczeństwo stawiamy najwyżej” i „Wpływamy na bezpieczeństwo”.

Działalność prozdrowotna

Prewencyjna działalność prozdrowotna ma za zadanie zminimalizowanie negatywnych skutków zdarzeń poprzez szerzenie wiedzy o bezpieczeństwie i promocji zdrowia m.in. podczas wspieranych przez PZU biegów masowych.

W 2015 roku zarówno PZU, jak i PZU Życie współpracowały ze szpitalami, organizacjami pozarządowymi i mediami realizującymi projekty zdrowotne, dofinansowując zakupy sprzętu medycznego. Realizowane były programy prewencyjne służące poprawie stanu zdrowia oraz profilaktyce zdrowotnej:

- **Program PZU Trasy Zdrowia**

Program skierowany jest do samorządów lokalnych w gminach do 50 tys. mieszkańców. Jego celem jest tworzenie na terenie Polski Tras, które staną się przestrzenią do spotkań, rekreacji, uprawiania sportu

oraz edukacji prozdrowotnej, a w związku z tym także integracji środowiska lokalnego. W 2015 roku Fundacja PZU ufundowała kolejne 31 tras. Obecnie w całej Polsce działa już 61 Tras Zdrowia PZU. Każda z nich wyposażona jest w instalacje do ćwiczeń wraz z tablicami informacyjnymi, na których znalazły się plany treningowe dostosowane do potrzeb różnych grup wiekowych i zaawansowania użytkowników.

- **Wspieranie biegów masowych**

W 2015 roku Grupa PZU wspierała też wiele biegów masowych. Do najważniejszych projektów należały m.in. ultramaratony (Karkonoski, Bieg 7 Dolin), maratony (Warszawski, Gdański, Szczeciński, Lubelski), półmaratony (Warszawski, Królewski) oraz biegi na 15, 10 i 5km (Bieg po Zdrowie, Bieg Nowych Idei, Kamienna Piątka). Pośród wspieranych inicjatyw znalazły się także biegi specjalne, m.in. promujące transplantologię (Bieg po Nowe Życie), tolerancję (Tolerancja na sportowo, Bieg Na Tak – Run of Spirit), patriotyzm (Bieg Żołnierzy Wyklętych) lub zabawę (The Color Run). W biegach, w które zaangażował się w ostatnim roku PZU, wzięło udział 138 tys. osób. W sumie przebiegli oni 1 780 775 kilometrów – dwukrotnie więcej niż w 2014 roku.

- **Kampania Stop wariatom drogowym**

W 2015 roku Fundacja PZU realizowała drugą część kampanii społecznej „Kochasz? Powiedz STOP Wariatom

137 752 LICZBA BIEGACZY

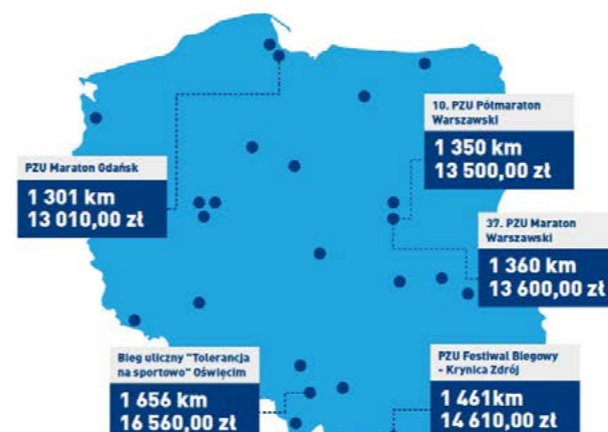

1 780 775
LICZBA PRZEBIEGNIĘTYCH km

5x
ODLEGŁOŚĆ ZIEMIA – KSIĘŻYC

44 razy
OBWÓD ZIEMI (40 075 km)

PODZIEL SIĘ KILOMETREM 2015

31 biegów zaangażowanych w akcję **Podziel się kilometrem**

Razem przebiegliśmy 20 904,8 km i zebraliśmy 215 618,00 zł

To ponad 2,5 raza więcej niż w zeszłym roku:

32 organizacje charytatywne otrzymały pomoc dzięki naszej akcji

Drogowym". Jej głównym celem jest zwiększenie bezpieczeństwa na drodze poprzez kształtowanie odpowiedzialnych postaw kierowców. Jej symbolem stało się niebieskie serce, które, podarowane przez osobę bliską, umieszczone w widocznym miejscu w samochodzie, miało przypominać kierowcom, aby jechali bezpiecznie. Serca, które są symbolem kampanii, rozdawane były we wszystkich placówkach i oddziałach PZU oraz podczas akcji specjalnych. Realizowany w 2015 roku drugi etap akcji skoncentrowany był wokół inicjatywy aktywnych przejść dla pieszych oraz zwrócenia uwagi, iż odpowiedzialność za bezpieczeństwo na drodze ponosi zarówno kierowca, jak i pieszy. Przekaz ten podkreśla hasło „Kochasz? Uważaj na pieszych. To mogą być Twoi najbliżsi”. W 2015 roku PZU wybudowało aktywne przejścia dla pieszych w 20 miejscowościach w Polsce. Każde z przejść zostało wyposażone w specjalne oświetlenie, które zapala się, gdy pieszy zbliża się do pasów, maty antypoślizgowe skracające drogę hamowania oraz system stale świecących „kocich oczek”.

• Forum Ekonomiczne w Krynicy

Grupa PZU wspiera organizacyjnie i finansowo Forum Ekonomiczne w Krynicy. To tzw. Polskie Davos gromadzi co roku premierów, ministrów, Komisarzy Europejskich oraz najważniejsze osoby sceny politycznej i gospodarczej. PZU partnerując temu wydarzeniu, aktywnie przyczynia się do wzmocnienia kontaktów polityczno-biznesowych w Europie, służąc regionalnemu i międzynarodowemu rozwojowi relacji politycznych, gospodarczych, kulturalnych i naukowych.

Fundacja PZU

Fundacja PZU od 2004 roku realizuje działania filantropijne Grupy PZU, będące jednym z najważniejszych elementów strategii zaangażowania społecznego. Celem Fundacji PZU jest promowanie edukacji dzieci i młodzieży, wspieranie talentów oraz wyrównywanie szans osób z różnych względów upośledzonych, a także zwiększanie dostępu do dóbr kultury i życia społecznego, czyli szeroko rozumiany rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Zgodnie ze swoją misją „Pomagamy Pomagać” Fundacja PZU dofinansowuje projekty realizowane przez instytucje i organizacje pozarządowe w całej Polsce, których cele i działania mieszczą się w obszarach wspieranych przez Fundację. Działalność Fundacji PZU skupia się w następujących obszarach: edukacji, opiece i pomocy społecznej, kulturze i sztuce oraz ochronie zdrowia.

W 2015 roku Fundacja PZU przeznaczyła na działalność statutową blisko 40 mln zł.

Edukacja

Fundacja PZU dofinansowuje inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich i w małych miastach prowadzone przez wiarygodnych partnerów lokalnych. Wytypowaniu najlepszych inicjatyw służą między innymi organizowane od 10 lat kolejne edycje konkursu „Z PZU po lekcjach”, w ramach którego wybierane są najlepsze projekty. W roku 2015 do konkursu zgłoszono łącznie 368 projektów, a dofinansowanie otrzymały 22 organizacje, których inicjatywy zostały uznane za najciekawsze.

W ramach działalności edukacyjnej, w drugiej połowie 2015 roku wystartowała kampania „Niestraszki w pakiecie”. Jej bohaterami jest piątka Niestraszków – zabawnych, ale roztropnych postaci, które pełnią misję edukacyjną – uczą dzieci zasad bezpieczeństwa.

Fundacja jest także partnerem Krajowego Funduszu na rzecz Dzieci - stowarzyszenia, które wspiera wybitnie zdolne dzieci oferując im pomoc merytoryczną, a także wsparcie stypendialne.

Opieka i pomoc społeczna

Działania podejmowane przez Fundację w zakresie opieki i pomocy społecznej mają na celu przede wszystkim zapobieganie marginalizacji społecznej i wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnością. Projekty zrealizowane w tym zakresie w roku 2015 to między innymi:

- „Świetlica – moje miejsce” – celem programu jest zapewnienie młodym ludziom miejsca, w którym mogliby spędzać czas po zajęciach szkolnych – uczestniczyć w zajęciach edukacyjnych, szczególnie z zakresu nauk ścisłych i rozwijać swoje zainteresowania, a także odrabiać zadania domowe pod okiem opiekuna, który im w tym pomoże.
- „Młodzi niepełnosprawni - pełnosprawni z PZU” – celem programu jest zwiększenie samodzielności, sprawności i aktywności społecznej osób niepełnosprawnych oraz wsparcie ich rodzin poprzez zorganizowane formy opieki

nad niepełnosprawnymi na obszarach wiejskich i w małych miastach.

Kultura i sztuka

W 2015 roku PZU wystąpił jako sponsor i mecenas różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych zarówno o zasięgu ogólnopolskim, jak i lokalnym, koncentrując swoją uwagę na inicjatywach związanych z polskim dziedzictwem narodowym i kulturowym. Grupa sprawuje między innymi mecenat nad Zamkiem Królewskim w Warszawie, Muzeum Łazienki Królewskie oraz Muzeum Narodowym w Krakowie. PZU od lat pomaga w zakupie eksponatów muzealnych oraz zapewnia wsparcie promocyjne i koncepcyjne. Będąc Mecenasem Kultury Polskiej, Grupa wzięła także aktywny udział w organizacji Nocy Muzeów, przygotowując dla zwiedzających specjalne strefy PZU promujące w niestandardowy sposób sztukę i kulturę. W 2015 mecenatem Grupy objęta została także Galeria Sztuki XIX Wieku w Muzeum Narodowym w Warszawie. Jako mecenas Muzeum PZU troszczy się o poprawę bezpieczeństwa – zarówno jego bezcennych zbiorów, jak i odwiedzających gości. Grupa PZU patronowała także obchodom rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego, a od 2015 roku jest również Mecenasem Muzeum Powstania Warszawskiego, wnosząc w ten sposób wkład w podtrzymywanie pamięci o tym szczególnym wydarzeniu w historii Polski.

Ochrona zdrowia

Inicjatywy związane z ochroną zdrowia podejmowane przez Fundację PZU obejmują przede wszystkim pomoc w zakupie specjalistycznego sprzętu medycznego (jak pompy insulinowe, respiratory dla noworodków), sprzętu rehabilitacyjnego i we współfinansowaniu kosztów leczenia osobom w szczególnej trudnej sytuacji finansowej. Fundacja od lat współpracuje m.in. ze Stowarzyszeniem Pomocy Dzieciom Chirurgicznie Chorym. PZU jest też sponsorem strategicznym Stowarzyszenia „Misie Ratuja Dzieci”, oferującym kompleksową opiekę rehabilitacyjno-psychologiczną dla dzieci w Ośrodku Terapeutycznym w Dźwirzynie k/Kołobrzegu. Dom Misia Ratownika gwarantuje nieodpłatnie profesjonalną opiekę terapeutyczną, a także zapewnia wszelkie udogodnienia niezbędne do prawidłowego przebiegu terapii podczas turnusów terapeutycznych.

Nagrody i wyróżnienia

- w 2015 roku kampania społeczna „Kochasz? Powiedz STOP Wariatom Drogowym” otrzymała 5 nagród (3 wyróżnienia od Klubu Twórców Reklamy oraz Platinum Magellan Award 2 miejsce w zestawieniu);
- w badaniu Pracodawca Roku 2015 prowadzonym przez największe stowarzyszenie studenckie w Polsce – AIESEC PZU zajął 6. miejsce w kategorii najbardziej pożądanych pracodawców;
- w 2015 roku ubezpieczyciele należący do Grupy PZU, działający na Litwie i Łotwie - BALTA i Lietuvos Draudimas zdobyli tytuły „Najlepszych Pracodawców” w krajach bałtyckich;
- Link4 zwyciężył w Konkursie Odpowiedzialny Pracodawca – Lider HR 2015. To ogólnopolski program z obszaru human resources (HR). Jego celem jest upowszechnianie oraz propagowanie pozytywnych wzorców, modeli i strategii działań w zakresie polityki personalnej, jak i strategii integracji spraw personalnych z biznesowymi;
- w rankingu Instytucja Roku 2015, opracowanym przez portal MojeBankowanie.pl, PZU zajął pierwsze miejsca w kategoriach „Najlepsza jakość obsługi w placówce” oraz „Najlepsza jakość obsługi w zdalnych kanałach kontaktu”.

9.4 Dbamy o środowisko naturalne

Zarządzanie wpływem na środowisko to jeden z kluczowych obszarów działań z zakresu CSR SŁOWNIK podejmowanych przez Grupę. Inicjatywy podejmowane przez PZU w tym zakresie mają dwojaki charakter: odpowiedzialnego zarządzania zasobami naturalnymi wewnątrz organizacji oraz budowania wrażliwości i świadomości ekologicznej wśród interesariuszy – pracowników, klientów, partnerów biznesowych, dostawców, przedstawicieli lokalnych społeczności. PZU dba o środowisko naturalne przede wszystkim poprzez:

- „rower zastępczy” – w ramach tej inicjatywy PZU oferuje swoim klientom wybór między samochodem zastępczym, a rowerem, który otrzymują na własność, w przypadku kolizji, w wyniku której ich pojazd musi zostać poddany naprawie. Celem tej nowatorskiej oferty jest propagowanie zdrowego trybu życia, ale także odzwierciedla dbałość firmy o środowisko;
- wprowadzenie do floty samochodowej pojazdów o napędzie hybrydowym. Napęd spełnia najwyższe obowiązujące

w Unii Europejskiej normy spalania EURO 5, a samochody przy właściwej technice jazdy spalają w mieście jedynie około 4 l/100km;

- ekonomiczne gospodarowanie zasobami i surowcami. Ważną częścią tych działań jest jak najszersze wykorzystywanie elektronicznych nośników informacji i dążenie do ograniczenia zużycia papieru w działalności biznesowej. W ostatnich latach m.in. dzięki zastosowaniu nowych drukarek, które automatycznie drukują dwustronnie oraz wykorzystaniu nieaktualnych podkładów biurowych do wydruku biurowego udało nam się zmniejszyć zużycie papieru o ok. 3% w skali roku, co przekłada się na blisko 3,3 mln kartek. Z myślą o zmniejszeniu zużycia energii instalowane są energooszczędne źródła światła oraz energooszczędne piece grzewcze. Nacisk kładziony jest także na odpowiedzialne zarządzanie odpadami i dążenie do ich pełnego ich recyklingu;
- wybór nowej siedziby back office z dbałością o aspekty ekologiczne. Budynek Konstruktorska Business Center, w którym mieści się nowa siedziba back office PZU, jest zasilany w całości energią z odnawialnych źródeł oraz oferuje ponad 30 stanowisk do ładowania samochodów elektrycznych. Budynek zaprojektowano ze szczególnym naciskiem na dbałość o środowisko naturalne – posiada certyfikat BREEAM. Kategorie oceniane w ramach certyfikatu to m.in.: jakość powietrza, zużycie energii i wody, niski poziom wytwarzanych odpadów, zastosowanie ekologicznych materiałów czy zapewnienie dobrych warunków pracy;
- działania edukacyjne prowadzone wśród pracowników. Główne inicjatywy w tym zakresie to: akcje edukujące pracowników na temat ograniczania zużycia surowców, recyklingu, np. angażowanie pracowników do zbiórki telefonów komórkowych oraz kampanie na rzecz ochrony środowiska.

Dbamy o nasze środowisko:

Wprowadziliśmy do ofert rowery zastępcze

Wyprodukowaliśmy w 2015 roku **143,5 ton** mniej dokumentacji do Archiwum

Wykorzystaliśmy **3,3 mln** kartek mniej w 2015 roku

PZU Lab

wspieramy zarządzanie ryzykiem w przedsiębiorstwach przemysłowych

4 l/100 km - budujemy flotę samochodową o napędzie hybrydowym

100% recycling - odzyskujemy papier, baterie i metale żelazne

**Na Dobrych Praktykach
daleko zalecisz!**

10

Ład korporacyjny

Rozumiemy, że rolą lidera rynku jest ustanawianie najwyższych standardów dla całej branży.

Spełniamy tę funkcję, nie tylko stosując się do szeregu kodeksów, ale pracując nad ich ciągłym doskonaleniem. Wierzymy, że jest to element mądrych zmian, które możemy wnieść do otaczającego nas świata.

W rozdziale:

1. Zbiory zasad ładu korporacyjnego stosowane przez PZU
2. Stosowanie Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW
3. Stosowanie Zasad Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych
4. System kontroli w procesie sporządzania sprawozdań finansowych
5. Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych
6. Kapitał zakładowy i akcjonariusze PZU; akcje będące w posiadaniu członków władz
7. Statut PZU
8. Walne Zgromadzenie, Rada Nadzorcza i Zarząd
9. Wynagrodzenia członków władz

10.1 Zbiory zasad ładu korporacyjnego stosowane przez PZU

PZU od dnia dopuszczenia akcji do obrotu na rynku regulowanym stosuje się do zasad ładu korporacyjnego wyrażonych w dokumencie [Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW](#).

Dokument ten został przyjęty przez Radę Giełdy Papierów Wartościowych w dniu 4 lipca 2007 roku i w ostatnich latach był kilkakrotnie zmieniany. Od dnia 1 stycznia 2013 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku obowiązywał dokument przyjęty uchwałą Rady GPW w sprawie uchwalenia zmian Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW z dnia 21 listopada 2012 roku.

13 października 2015 roku Rada GPW podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia nowego zbioru zasad ładu korporacyjnego pod nazwą „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016”. Nowe zasady weszły w życie 1 stycznia 2016 roku.

Aktualna treść dostępna jest na stronie internetowej poświęconej zasadom ładu korporacyjnego spółek notowanych na GPW WWW.CORP-GOV.GPW.PL, jak również na korporacyjnej stronie internetowej PZU (www.pzu.pl), w sekcji dedykowanej akcjonariuszom PZU – „Relacje inwestorskie”.

Sposób prowadzenia działalności gospodarczej oraz kształtowania relacji z interesariuszami PZU wytycza również zbiór zasad wyrażony w [Zasadach Dobrych Praktyk Ubezpieczeniowych](#) uchwalonych w dniu 8 czerwca 2009 roku przez Walne Zgromadzenie Polskiej Izby Ubezpieczeniowej, zrzeszającej zakłady ubezpieczeń funkcjonujące na polskim rynku. Dokument dostępny jest na stronie internetowej: <http://piu.org.pl>

Ponadto zasady kształtowania relacji z interesariuszami kształtuje własny kodeks [Dobrych Praktyk w PZU](#). Dokument dostępny jest na stronie internetowej: <http://www.pzu.pl>

W dniu 22 lipca 2014 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała [Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych](#) („Zasady”).

Zasady oraz informacja o ich stosowaniu dostępne są na stronie internetowej PZU: <http://www.pzu.pl/grupa-pzu/pzu-sa/zasady-ladu-korporacyjnego>

10.2 Stosowanie Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW

W 2015 roku PZU przestrzegał zasad wyrażonych w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW z wyłączeniem zasad zawartych w Rozdziale IV pkt 10 oraz w Rozdziale I pkt 5, 9 i 12.

W odniesieniu do zasady zawartej w Rozdziale IV pkt 10, dotyczącej zapewnienia akcjonariuszom możliwości udziału w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej w zakresie dwustronnej komunikacji w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad Walnego Zgromadzenia przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad należy podkreślić, iż w ocenie PZU istnieje wiele czynników natury technicznej oraz prawnej, które mogą wpłynąć na prawidłowy przebieg obrad Walnego Zgromadzenia, a w związku z powyższym na należyte stosowanie wyżej wymienionej zasady w przedmiotowym zakresie. Ponadto, w opinii PZU, obowiązujące w spółce zasady udziału w Walnych Zgromadzeniach umożliwiają realizację praw wynikających z akcji oraz zabezpieczają interesy wszystkich akcjonariuszy PZU. Komunikat o niestosowaniu zasady zawartej w Rozdziale IV pkt 10 został przekazany przez Emitenta w dniu 29 stycznia 2013 roku.

W zakresie treści Rozdziału I Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW zawierającego „Rekomendacje dotyczące dobrych praktyk spółek giełdowych” należy podkreślić, iż:

- w odniesieniu do rekomendacji zawartej w Rozdziale I pkt 5 dotyczącej polityki wynagrodzeń członków organów zarządzających i nadzorujących, za udział w pracach Rady Nadzorczej jej członkowie otrzymują wynagrodzenie, zgodnie z zasadami wynagradzania ustalonymi przez Walne Zgromadzenie, natomiast o zasadach wynagradzania członków Zarządu decyduje w drodze uchwały Rada Nadzorcza;
- polityka wynagrodzeń członków organów zarządzających i nadzorczych PZU nie zawiera wszystkich elementów wskazanych przez zalecenie Komisji Europejskiej z dnia 14 grudnia 2004 roku w sprawie wspierania odpowiedniego systemu wynagrodzeń dyrektorów spółek notowanych na giełdzie (2004/913/WE), uzupełnione o zalecenie Komisji Europejskiej z dnia 30 kwietnia 2009 roku (2009/385/WE). Ponadto PZU nie przedstawił deklaracji ujawniającej politykę wynagrodzeń na korporacyjnej stronie

internetowej. Decyzja odnośnie przestrzegania w pełni powyższej zasady w przyszłości będzie należeć do Rady Nadzorczej i Walnego Zgromadzenia;

- jednocześnie należy podkreślić, iż realizując przepisy Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych SŁOWNIK, Emitent publikuje corocznie w raporcie rocznym informacje o wartości wynagrodzeń, nagród lub korzyści odrębnie dla każdej z osób zarządzających i nadzorujących PZU;
- w odniesieniu do rekomendacji zawartej w Rozdziale I pkt 9 odnoszącej się do zapewnienia zrównoważonego udziału kobiet i mężczyzn w organach spółki, PZU zawsze prowadził i prowadzi politykę powoływania w skład organów osób kompetentnych, kreatywnych, posiadających odpowiednie doświadczenie zawodowe i wykształcenie. Skład Zarządu i Rady Nadzorczej jest determinowany odpowiednio decyzją Rady Nadzorczej oraz Walnego Zgromadzenia, a inne czynniki, w tym płeć osoby nie stanowią wyznacznika w powyższym zakresie;
- w odniesieniu do rekomendacji zawartej w Rozdziale I pkt 12 odnoszącej się do zapewnienia akcjonariuszom możliwości wykonywania osobiście lub przez pełnomocnika prawa głosu w toku Walnego Zgromadzenia, poza miejscem odbywania Walnego Zgromadzenia, przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, należy podkreślić iż w ocenie PZU istnieje również wiele czynników natury technicznej oraz prawnej, które mogą wpłynąć na prawidłowy przebieg obrad Walnego Zgromadzenia, a w związku z powyższym na należyte stosowanie ww. rekomendacji w przedmiotowym zakresie. W opinii PZU, obowiązujące w spółce zasady udziału w Walnych Zgromadzeniach umożliwiają realizację praw wynikających z akcji oraz zabezpieczają interesy wszystkich akcjonariuszy PZU.

Komunikat o niestosowaniu wyżej wymienionych rekomendacji nie był przekazywany zgodnie z wyłączeniem obowiązku publikowania raportów w odniesieniu do zasad ładu korporacyjnego Rozdziału I Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW zawartym w uchwale nr 1014/2007 Zarządu GPW z dnia 11 grudnia 2007 roku w sprawie częściowego wyłączenia obowiązku publikowania raportów dotyczących zasad ładu korporacyjnego obowiązujących na Głównym Rynku GPW.

10.3 Stosowanie Zasad Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych

Zarząd i Rada Nadzorcza PZU zadeklarowały gotowość stosowania Zasad w obiektywnie najszerszym możliwym zakresie, z uwzględnieniem zasady proporcjonalności oraz zasady „zastosuj lub wyjaśnij”, wynikających z ich treści. Przedmiotowe deklaracje Zarząd i Rada Nadzorcza PZU potwierdziły podejmując stosowne uchwały.

Informację o stosowaniu Zasad Zarząd i Rada Nadzorcza PZU przedstawiły w trakcie Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy PZU, które odbyło się 30 czerwca 2015 roku. ZWZ PZU zadeklarowało, że Walne Zgromadzenie działające w ramach przysługujących mu kompetencji będzie kierowało się „Zasadami Ładu Korporacyjnego”, w brzmieniu wydanym przez Komisję Nadzoru Finansowego w dniu 22 lipca 2014 roku, z zastrzeżeniem zasad, od których stosowania ZWZ PZU odstąpiło.

Na stronie internetowej PZU została zamieszczona szczegółowa informacja o stosowaniu Zasad przez PZU, w tym o zasadach, których stosowanie będzie częściowe, tj.:

- w odniesieniu do zasady zawartej w § 8 ust. 4. Zasad, dot. ułatwiania udziału wszystkim udziałowcom w Walnym Zgromadzeniu, między innymi poprzez zapewnienie możliwości elektronicznego aktywnego udziału w posiedzeniach, należy podkreślić, iż obecnie akcjonariusze PZU mogą śledzić transmisję obrad Walnego Zgromadzenia, natomiast Emitent nie zdecydował się na wprowadzenie tzw. eWZA; w ocenie PZU istnieje wiele czynników natury technicznej oraz prawnej, które mogą wpłynąć na prawidłowy przebieg obrad Walnego Zgromadzenia. Wątpliwości prawne dotyczą możliwości identyfikacji akcjonariuszy i badania legitymacji uczestników WZA; ryzyko wystąpienia problemów technicznych np. z połączeniem internetowym lub potencjalną zewnętrzną ingerencją w systemy informatyczne, może zaburzyć prace Walnego Zgromadzenia oraz wywołać wątpliwości co do skuteczności uchwał podejmowanych w jego trakcie; wystąpienie wskazanych ryzyk może wpłynąć na prawidłowe stosowanie przedmiotowej zasady w pełnym zakresie;
- w odniesieniu do zasady zawartej w § 21 ust. 2. Zasad, mówiącej, iż w składzie organu nadzorującego powinna być wyodrębniona funkcja przewodniczącego, który kieruje pracami organu nadzorującego a wybór przewodniczącego

organu nadzorującego powinien być dokonywany w oparciu o doświadczenie oraz umiejętności kierowania zespołem przy uwzględnieniu kryterium niezależności, należy podkreślić, iż zgodnie z ksh SŁOWNIK i Statutem PZU, w składzie Rady Nadzorczej PZU została wyodrębniona funkcja przewodniczącego; skład Rady Nadzorczej PZU, w tym funkcja przewodniczącego kształtowane są zgodnie z kryteriami niezależności wskazanymi w Uobr SŁOWNIK; wybór przewodniczącego Rady Nadzorczej dokonywany jest na podstawie kryterium posiadanej wiedzy, doświadczenia oraz umiejętności, które potwierdzają kompetencje niezbędne do należytego wykonywania obowiązków nadzorowania; zastosowanie kryterium niezależności w przypadku przewodniczącego zgodnie z wyjaśnieniem UKNF przedmiotowej zasady może budzić wątpliwości co do potencjalnej kolizji z przepisami prawa dotyczącymi uprawnień akcjonariuszy;

- w odniesieniu do zasady zawartej w § 49 ust. 3 Zasad, dot. powoływania i odwoływania w instytucji nadzorowanej osoby kierującej komórką audytu wewnętrznego oraz osoby kierującej komórką do spraw zapewnienia zgodności za zgodą organu nadzorującego lub komitetu audytu, należy wskazać, iż PZU stosuje zasady określone w § 14 Zasad w pełnym zakresie, co oznacza, że Zarząd PZU jest jedynym organem uprawnionym i odpowiedzialnym za zarządzenie działalnością spółki; ponadto zgodnie z przepisami prawa pracy czynności z zakresu prawa pracy wykonuje organ zarządzający; z uwagi na powyższe w PZU przyjęto rozwiązanie, które przewiduje, że wybór oraz odwołanie osoby kierującej komórką audytu wewnętrznego dokonywany jest przy uwzględnieniu opinii Komitetu Audytu Rady Nadzorczej; w tożsamy sposób powoływana i odwoływana jest osoba kierująca komórką do spraw zapewnienia zgodności; Zarząd przy tych decyzjach zasięga opinii Komitetu Audytu.

ZWZ PZU odstąpiło od spełniania:

- zasady określonej w § 10 ust. 2 w brzmieniu: „Wprowadzanie uprawnień osobistych lub innych szczególnych uprawnień dla udziałowców instytucji nadzorowanej powinno być uzasadnione i służyć realizacji istotnych celów działania instytucji nadzorowanej. Posiadanie takich uprawnień przez udziałowców powinno być odzwierciedlone w podstawowym akcie ustrojowym tej instytucji.”
– odstąpienie od stosowania zasady uzasadnione jest niezakończonym procesem prywatyzacji Spółki przez Skarb Państwa;

- zasady określonej w § 12 ust. 1 w brzmieniu: „Udziałowcy są odpowiedzialni za niezwłoczne dokapitalizowanie instytucji nadzorowanej w sytuacji, gdy jest to niezbędne do utrzymania kapitałów własnych instytucji nadzorowanej na poziomie wymaganym przez przepisy prawa lub regulacje nadzorcze, a także gdy wymaga tego bezpieczeństwo instytucji nadzorowanej.”
– odstąpienie od stosowania zasady uzasadnione jest niezakończonym procesem prywatyzacji Spółki przez Skarb Państwa;
- zasady określonej w § 28 ust. 4 w brzmieniu: „Organ stanowiący dokonuje oceny, czy ustalona polityka wynagradzania sprzyja rozwojowi i bezpieczeństwu działania instytucji nadzorowanej.”
– odstąpienie od stosowania zasady uzasadnione jest zbyt szerokim zakresem podmiotowym polityki wynagradzania podlegającym ocenie organu stanowiącego. Polityka wynagradzania osób pełniących kluczowe funkcje nie będących członkami organu nadzorującego i organu zarządzającego, powinna podlegać ocenie ich pracodawcy albo mocodawcy, którym jest Spółka reprezentowana przez Zarząd i kontrolowana przez Radę Nadzorczą.

Ponadto PZU nie dotyczy spełnianie:

- zasady określonej w § 11 ust. 3 w brzmieniu: „W przypadku, gdy decyzję o transakcji z podmiotem powiązaniem podejmuje organ stanowiący wszyscy udziałowcy powinni posiadać dostęp do wszelkich informacji niezbędnych dla oceny warunków, na jakich jest ona przeprowadzana oraz jej wpływu na sytuację instytucji nadzorowanej.”
– w PZU Walne Zgromadzenie nie decyduje o transakcjach z podmiotami powiązanymi;
- zasady określonej w § 49 ust. 4 w brzmieniu: „W instytucji nadzorowanej, w której nie funkcjonuje komórka audytu lub komórka do spraw zapewnienia zgodności uprawnienia wynikające z ust. 1-3 przysługują osobom odpowiedzialnym za wykonywanie tych funkcji.”
– w PZU funkcjonują komórki audytu i do spraw zapewnienia zgodności;
- zasady określonej w § 52 ust. 2 w brzmieniu: „W instytucji nadzorowanej, w której nie funkcjonuje komórka audytu lub komórka do spraw zapewnienia zgodności lub nie wyznaczono komórki odpowiedzialnej za ten obszar, informacje, o których mowa w ust. 1 przekazują osoby odpowiedzialne za wykonywanie tych funkcji.”
– w PZU funkcjonują komórki audytu i do spraw zapewnienia zgodności;

- zasad określonych w Rozdziale 9 – Wykonywanie uprawnień z aktywów nabytych na ryzyko klienta, gdyż PZU nie oferuje produktów, które dotyczą zarządzania aktywami na ryzyko klienta.

10.4 System kontroli w procesie sporządzania sprawozdań finansowych

Proces sporządzania sprawozdań finansowych jest realizowany w ramach Pionu Finansów PZU, w którym funkcjonują biura Centrali PZU (w tym Biuro Rachunkowości) oraz jednostki centralne działające w oparciu o regulaminy. Pion Finansowy PZU nadzorowany jest przez Członka Zarządu PZU.

Elementami pozwalającymi na realizację procesu są przyjęte przez Zarząd PZU zasady (polityka) rachunkowości, zakładowy plan kont wraz z komentarzem, inne szczegółowe akty wewnętrzne, określające główne zasady ewidencji zdarzeń gospodarczych PZU oraz dedykowane systemy sprawozdawcze.

Przygotowanie danych w systemach źródłowych podlega sformalizowanym procedurom operacyjnym i akceptacyjnym, które określają zakres kompetencji poszczególnych osób.

Proces sprawozdawczy realizowany jest przez wykwalifikowanych pracowników posiadających stosowną wiedzę i doświadczenie.

PZU prowadzi monitoring zmian w regulacjach zewnętrznych dotyczących m.in. zasad (polityki) rachunkowości i wymogów sprawozdawczych zakładów ubezpieczeń oraz przeprowadza odpowiednie procesy dostosowawcze w tych obszarach.

Proces zamykania ksiąg i sporządzania sprawozdań finansowych jest regulowany szczegółowymi harmonogramami, obejmującymi kluczowe czynności i punkty kontrolne wraz z przypisaniem odpowiedzialności za terminowe i poprawne wykonanie.

Kluczowe kontrole w procesie sporządzania sprawozdań finansowych obejmują:

- kontrole oraz stały monitoring jakości danych wejściowych, wspierane przez systemy finansowe, w których zdefiniowano reguły poprawności danych, zgodnie

- z przyjętymi w PZU aktami wewnętrznymi regulującymi zasady kontroli poprawności danych księgowych;
- mapping danych z systemów źródłowych na sprawozdania finansowe, wspomagający prawidłową prezentację danych;
- przegląd analityczny sprawozdań finansowych przez specjalistów w celu konfrontacji z wiedzą o biznesie i przeprowadzanych transakcjach gospodarczych;
- przegląd formalny sprawozdań finansowych w celu potwierdzenia zgodności z obowiązującymi regulacjami prawnymi i praktyką rynkową w zakresie wymaganych ujawnień.

Organizacja i prawidłowość procesu sporządzania sprawozdań finansowych badana jest okresowo przez audyt wewnętrzny.

Koordinacja działań w zakresie procesów skonsolidowanej sprawozdawczości finansowej jest zaadresowana m.in. poprzez strukturę organizacyjną Pionu Finansów w Centralach PZU i PZU Życie, który ma charakter wspólny, tzn. zorganizowany jest na zasadzie unii personalnej. W przypadku wszystkich skonsolidowanych jednostek zależnych PZU sprawuje funkcje kontrolne za pośrednictwem Zarządów i Rad Nadzorczych tych spółek.

Proces skonsolidowanej sprawozdawczości finansowej uregulowany jest szeregiem aktów wewnętrznych. Regulują one zasady (polityki) rachunkowości przyjęte w Grupie PZU i stosowane standardy sprawozdawcze. Ponadto podlega on szczegółowym harmonogramom, obejmującym kluczowe czynności i punkty kontrolne wraz z przypisaniem odpowiedzialności za ich terminowe i poprawne wykonanie.

Komitet audytu

Zgodnie ze Statutem, Rada Nadzorcza PZU powołuje [Komitet Audytu](#), w składzie trzech Członków Rady, w tym co najmniej jednego posiadającego kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej w rozumieniu i zgodnie z wymogami Uobr. Komitet Audytu ma charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady Nadzorczej i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez Radę Nadzorczą czynności nadzorczych w zakresie badania prawidłowości sprawozdawczości finansowej, efektywności systemu kontroli wewnętrznej, w tym audytu wewnętrznego oraz systemu zarządzania ryzykiem.

Biegły rewident wybrany przez Radę Nadzorczą w oparciu o rekomendację Komitetu Audytu wykonuje przeglądy

półrocznych jednostkowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych oraz bada roczne jednostkowe i skonsolidowane sprawozdania finansowe.

10.5 Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych

W dniu 18 lutego 2014 roku Rada Nadzorcza PZU dokonała wyboru firmy KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, sp. k. z siedzibą w Warszawie, ul. Inflancka 4A, 00-189 Warszawa, wpisanej przez Krajową Izbę Biegłych Rewidentów na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 3546, jako podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych, z którym zostanie zawarta umowa o badanie i przegląd sprawozdań finansowych.

Zakres umowy obejmować będzie w szczególności:

- badanie rocznych sprawozdań jednostkowych PZU oraz rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy PZU;
- przeglądu śródrocznych jednostkowych sprawozdań PZU oraz śródrocznych skonsolidowanych sprawozdań Grupy PZU.

Prace, o których mowa powyżej wykonane zostaną za trzy kolejne lata obrotowe kończące się odpowiednio w dniach: 31 grudnia 2014 roku, 31 grudnia 2015 roku oraz 31 grudnia 2016 roku z możliwością przedłużenia współpracy na dwa kolejne lata obrotowe kończące się odpowiednio w dniach: 31 grudnia 2017 roku oraz 31 grudnia 2018 roku.

Dotychczasowa współpraca PZU z KPMG Audyt dotyczyła głównie świadczenia przez KPMG Audyt na rzecz PZU usług doradztwa podatkowego.

10.6 Kapitał zakładowy i akcjonariusze PZU; akcje będące w posiadaniu członków władz

Dnia 30 czerwca 2015 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę w sprawie podziału (splitu) wszystkich akcji PZU poprzez obniżenie wartości nominalnej każdej akcji PZU z 1 zł do 0,10 zł oraz zwiększenie liczby akcji PZU składających się na kapitał zakładowy z 86 352 300 do 863 523 000. Podział akcji nastąpił poprzez wymianę wszystkich akcji w stosunku 1:10. Podział akcji nie wpłynął na wysokość kapitału zakładowego PZU.

Dnia 3 listopada 2015 roku Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego zarejestrował odpowiednią zmianę w Statucie PZU.

24 listopada 2015 roku Zarząd Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A. („KDPW”) podjął na wniosek PZU uchwałę nr 789/15, w sprawie określenia dnia 30 listopada 2015 roku jako dnia podziału 86 348 289 akcji PZU o wartości nominalnej 1 zł każda na 863 482 890 akcji PZU o wartości nominalnej 0,10 zł każda.

W związku z powyższym kapitał zakładowy PZU dzieli się na 863 523 000 akcji zwykłych o wartości nominalnej 0,10 zł każda dających prawo do 863 523 000 głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Zgodnie z raportem bieżącym Nr 3/2016 na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu PZU SA w dniu 7 stycznia 2016 roku akcjonariuszami posiadającymi znaczne pakiety akcji byli Skarb Państwa, który posiadał 297 420 578 akcji, co stanowiło 34,44% kapitału zakładowego PZU i uprawniało do 297 420 578 głosów na Walnym Zgromadzeniu oraz Aviva

Otwarty Fundusz Emerytalny Aviva BZ WBK, który posiadał 49 156 660 akcji, co stanowiło 5,69% kapitału zakładowego PZU i uprawniało do 49 156 660 głosów na Walnym Zgromadzeniu.

W ciągu 2015 roku nie zaszła żadna znacząca zmiana w strukturze własności znacznych pakietów akcji PZU.

Zarząd PZU nie posiada żadnych informacji o zawartych umowach, w wyniku których mogą w przyszłości nastąpić zmiany w proporcjach posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy.

PZU nie dokonywał emisji, wykupów ani spłat dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych oraz nie wyemitował papierów wartościowych dających akcjonariuszom specjalne uprawnienia kontrolne.

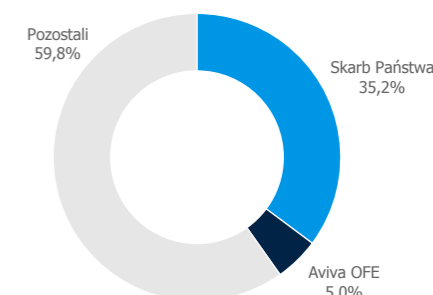
W latach 2013-2015 w PZU nie występowały programy akcji pracowniczych.

Zgodnie ze Statutem prawo głosowania akcjonariuszy zostało ograniczone w ten sposób, że żaden z nich nie może wykonywać na Walnym Zgromadzeniu więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w PZU w dniu odbywania Walnego Zgromadzenia, z zastrzeżeniem, że dla potrzeb ustalania obowiązków nabywców znacznych pakietów akcji przewidzianych w ustawie o ofercie publicznej oraz w ustawie o działalności ubezpieczeniowej, takie ograniczenie prawa głosowania uważane będzie za nieistniejące. Ograniczenie prawa głosowania nie dotyczy:

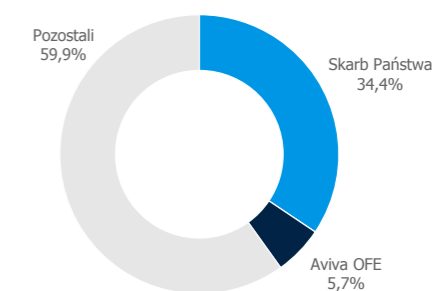
- akcjonariuszy, którzy w dniu powzięcia uchwały Walnego Zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie, byli uprawnieni z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów;
- akcjonariuszy działających z akcjonariuszami określonymi w punkcie powyżej na podstawie zawartych porozumień dotyczących wspólnego wykonywania prawa głosu z akcji. Dla potrzeb ograniczenia prawa do głosowania, głosy akcjonariuszy, między którymi istnieje stosunek dominacji lub zależności, są sumowane zgodnie z zasadami opisanymi w Statucie.

W przypadku wątpliwości wykładni postanowień dotyczących ograniczenia prawa do głosowania należy dokonywać zgodnie z art. 65 § 2 kc SŁOWNIK.

Struktura akcjonariatu PZU na 31.12.2014 r

Struktura akcjonariatu PZU na 31.12.2015 r

Zgodnie ze Statutem PZU, wyżej wymienione ograniczenia prawa głosowania akcjonariuszy wygasną od momentu, gdy udział akcjonariusza, który w dniu powzięcia uchwały walnego zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie był uprawniony z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w PZU, spadnie w kapitale zakładowym spółki poniżej poziomu 5%.

10.7 Statut PZU

Zmiana Statutu

Zmiana Statutu PZU należy do kompetencji Walnego Zgromadzenia i wymaga podjęcia uchwały większością trzech czwartych głosów, zgody KNF w przypadkach wskazanych w UoU SŁOWNIK. oraz wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Kompetencje do ustalenia jednolitego zmienionego tekstu należą do Rady Nadzorczej.

Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych	1 stycznia - 31 grudnia 2015	1 stycznia - 31 grudnia 2014
Obowiązkowe badanie rocznego sprawozdania finansowego/skonsolidowanego sprawozdania finansowego	1 488	714
Inne usługi poświadczające, w tym przegląd sprawozdania finansowego/skonsolidowanego sprawozdania finansowego	248	248
Usługi doradztwa podatkowego	-	-
Pozostałe usługi	27	27
Razem	1 763	989

Akcje lub uprawnienia do nich posiadane przez osoby zarządzające i nadzorujące oraz Dyrektorów Grupy PZU

Lp.	Organ / Imię i nazwisko	Liczba akcji / uprawnień do nich na dzień wydania Sprawozdania z działalności (tj. 14 marca 2016 roku)	Liczba akcji / uprawnień do nich na dzień wydania Sprawozdania z działalności za 2014 rok (tj. 17 marca 2015 roku)	Wynikająca zmiana w okresie pomiędzy tymi datami
Zarząd				
1.	Michał Krupiński	-	nd	nd
2.	Przemysław Dąbrowski	-	-	-
3.	Roger Hodgkiss	-	nd	nd
4.	Beata Kozłowska-Chyła	-	nd	nd
5.	Dariusz Krzewina	-	-	-
6.	Robert Pietryszyn	-	nd	nd
7.	Paweł Surówka	-	nd	nd
8.	Andrzej Klesyk	nd	-	nd
9.	Tomasz Tarkowski	nd	800	nd
10.	Ryszard Trepczyński	nd	-	nd
Dyrektorzy Grupy				
1.	Tomasz Karusewicz	-	nd	nd
2.	Sławomir Niemierka	-	-	-
3.	Roman Pałac	-	nd	nd
4.	Tobiasz Bury	nd	500	nd
5.	Rafał Grodzicki	nd	-	nd
6.	Przemysław Henschke	nd	-	nd
Rada Nadzorcza				
1.	Paweł Kaczmarek	-	nd	nd
2.	Marcin Gargas	-	nd	nd
3.	Maciej Zaborowski	-	nd	nd
4.	Marcin Chludziński	-	nd	nd
5.	Eligiusz Krześniak	-	nd	nd
6.	Alojzy Nowak	-	-	-
7.	Jerzy Paluchniak	-	nd	nd
8.	Piotr Paszko	-	nd	nd
9.	Radosław Potrzeszcz	-	nd	nd

10.	Aleksandra Magaczewska	nd	-	nd
11.	Zbigniew Cwiąkański	nd	-	nd
12.	Tomasz Zganiacz	nd	-	nd
13.	Zbigniew Derdziuk	nd	-	nd
14.	Dariusz Filar	nd	-	nd
15.	Dariusz Kacprzyk	nd	-	nd
16.	Jakub Karnowski	nd	280	nd
17.	Maciej Piotrowski	nd	-	nd
Razem		-	1 580	

Dnia 30 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU dokonało zmian w Statucie PZU.

Następnie w dniu 18 września 2015 roku Rada Nadzorcza PZU podjęła uchwałę w sprawie ustalenia jednolitego tekstu zmienionego Statutu PZU. Statut został zarejestrowany w Krajowym Rejestrze Sądowym dnia 3 listopada 2015 roku.

10.8 Walne Zgromadzenie, Rada Nadzorcza i Zarząd

Walne Zgromadzenie

Walne Zgromadzenie jest najwyższym organem PZU. Sposób funkcjonowania, jak również uprawnienia Walnego Zgromadzenia, reguluje ksh SŁOWNIK oraz Statut.

Treść Statutu dostępna jest na korporacyjnej stronie internetowej PZU (WWW.PZU.PL) w sekcji dedykowanej akcjonariuszom PZU – „Relacje inwestorskie” w zakładce „Spółka”.

Walne Zgromadzenie nie uchwaliło swojego regulaminu.

Walne Zgromadzenie jest organem uprawnionym do podejmowania decyzji dotyczących spraw w zakresie organizacji i funkcjonowania emitenta. Uchwały podejmowane przez Walne Zgromadzenie zapadają bezwzględną większością głosów z wyjątkiem szczególnych przypadków przewidzianych przez ksh SŁOWNIK bądź Statut.

Do kompetencji Walnego Zgromadzenia należy, oprócz innych spraw zastrzeżonych przez ksh lub Statut, podejmowanie uchwał w sprawach:

- rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania Zarządu z działalności emitenta oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy oraz udzielenie absolutorium poszczególnym członkom organów spółki z wykonania przez nich obowiązków;
- podziału zysku lub pokrycia straty;
- postanowień dotyczących roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przy zawiązaniu spółki lub sprawowaniu zarządu albo nadzoru;
- zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienia na nich ograniczonego prawa rzeczowego;
- umorzenia akcji i emisji obligacji;
- tworzenia kapitałów rezerwowych i rozstrzygnięcia o ich użyciu lub sposobie ich użycia;
- podziału spółki, połączenia spółki z inną spółką, likwidacji lub rozwiązania spółki;
- powołania i odwołania członków Rady Nadzorczej, z zastrzeżeniem osobistego uprawnienia Skarbu Państwa do powołania i odwołania jednego członka Rady Nadzorczej;
- ustalania zasad wynagradzania członków Rady Nadzorczej;
- nabycia lub zbycia przez emitenta nieruchomości, użytkownika wieczystego lub udziału w nieruchomości lub w użytkowaniu wieczystym o wartości przekraczającej równowartość 30,0 mln euro (trzydzieści milionów euro) brutto.

Zgodnie ze Statutem większości trzech czwartych głosów wymagają uchwały Walnego Zgromadzenia dotyczące:

- zmiany Statutu;
- obniżenia kapitału zakładowego;
- zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienia na nich ograniczonego prawa rzeczowego.

Większości 90% głosów oddanych wymagają uchwały Walnego Zgromadzenia:

- mające za przedmiot uprzywilejowanie akcji;
- w sprawach połączenia się emitenta poprzez przeniesienie całego jej majątku na inną spółkę;
- łączenia się poprzez zawiązanie innej spółki;
- rozwiązania spółki (w tym na skutek przeniesienia siedziby lub zakładu głównego spółki za granicę);
- likwidacji, przekształcenia oraz obniżenia kapitału zakładowego spółki w drodze umorzenia części akcji bez równoczesnego jego podwyższenia.

Walne Zgromadzenie obraduje w formie:

- Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które powinno odbyć się w terminie sześciu miesięcy po upływie każdego roku obrotowego;
- Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, które zwoływane jest w przypadkach określonych w powszechnie obowiązujących przepisach prawa oraz w Statucie.

Walne Zgromadzenia odbywają się w Warszawie i są zwoływane przez ogłoszenie dokonywane na stronie internetowej PZU oraz w sposób określony dla przekazywania informacji bieżących zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 lipca 2005 roku o ofercie publicznej i warunkach wprowadzenia instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, tj. w formie raportów bieżących. Ogłoszenie powinno być dokonane co najmniej na dwadzieścia sześć dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. Ogłoszenie wraz z materiałami prezentowanymi akcjonariuszom udostępniane są od dnia zwołania walnego zgromadzenia, na korporacyjnej stronie internetowej PZU (WWW.PZU.PL) w sekcji dedykowanej akcjonariuszom PZU – „Relacje inwestorskie” w zakładce „Walne Zgromadzenie”. Prawidłowo zwołane Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na liczbę obecnych akcjonariuszy. Głosowania są jawne. Tajne głosowanie zarządza się przy wyborach oraz nad wnioskami o odwołanie członków organów Emitenta lub likwidatorów Emitenta, w sprawach ich osobistej odpowiedzialności wobec spółki, jak również w sprawach

osobowych lub, z wyłączeniem przypadków, w których wymóg głosowania jawnego wynika z ustawy, na żądanie choćby jednego z akcjonariuszy obecnych lub reprezentowanych na Walnym Zgromadzeniu. Prawa akcjonariuszy i sposób ich wykonywania na Walnym Zgromadzeniu określone są w ksh SŁOWNIK oraz w Statucie. Prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu mają tylko osoby będące akcjonariuszami emitenta na szesnaście dni przed jego datą (dzień rejestracji uczestnictwa). Akcjonariusze mają prawo uczestniczyć i wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika. Pełnomocnictwo do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu i wykonywania prawa głosu wymaga udzielenia na piśmie lub w postaci elektronicznej. Jedna akcja PZU daje prawo do jednego głosu, z uwzględnieniem ograniczeń odnośnie wykonywania prawa głosu, opisanych w Statucie spółki. Akcjonariusz może głosować odmiennie z każdej z posiadanych akcji.

Każdy z akcjonariuszy może podczas obrad zgłaszać projekty uchwał dotyczące spraw wprowadzonych do porządku obrad.

Precyzyjny opis procedur dotyczących uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu i wykonywania prawa głosu zamieszczany jest zawsze, zgodnie z wymogami ksh SŁOWNIK, w ogłoszeniu o Walnym Zgromadzeniu udostępnianym na korporacyjnej stronie internetowej PZU (WWW.PZU.PL) w sekcji dedykowanej akcjonariuszom PZU – „Relacje inwestorskie” w zakładce „Walne Zgromadzenie”.

Skład, kompetencje i sposób funkcjonowania Rady Nadzorczej

Skład

Zgodnie ze Statutem w skład Rady Nadzorczej wchodzi od siedmiu do jedenastu członków. Liczbę członków Rady Nadzorczej określa Walne Zgromadzenie.

Członkowie Rady są powoływani przez Walne Zgromadzenie na okres wspólnej kadencji trwającej trzy kolejne pełne lata obrotowe.

Co najmniej jeden członek Rady Nadzorczej musi posiadać kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej w rozumieniu i zgodnie z wymogami Uobr SŁOWNIK. Dodatkowo, co najmniej jeden członek Rady Nadzorczej powinien spełniać określone w Statucie kryteria niezależności (członek niezależny), dotyczące m.in. powiązań na tle zawodowym lub pokrewieństwa zwłaszcza z osobami

zarządzającymi lub nadzorującymi PZU i podmiotów z Grupy PZU. Członek niezależny ma obowiązek przedłożenia pisemnego oświadczenia dotyczącego spełnienia wszystkich kryteriów niezależności przewidzianych w Statucie oraz poinformowania Spółki o zaprzestaniu spełniania tych kryteriów. Ponadto, Statut przyznaje Skarbowi Państwa uprawnienie do powoływania i odwoływania jednego członka Rady Nadzorczej w drodze pisemnego oświadczenia składanego Zarządowi. Uprawnienie to wygaśnie z chwilą, gdy Skarb Państwa przestanie być akcjonariuszem spółki.

Na dzień 1 stycznia 2015 roku w Radzie Nadzorczej PZU funkcję pełnili:

- Aleksandra Magaczewska - Przewodnicząca Rady;
- Zbigniew Ćwiąkowski - Wiceprzewodniczący Rady;
- Tomasz Zganiacz - Sekretarz Rady;
- Zbigniew Derdziuk - Członek Rady;
- Dariusz Filar - Członek Rady;
- Dariusz Kacprzyk - Członek Rady;
- Jakub Karnowski - Członek Rady;
- Alojzy Nowak - Członek Rady;
- Maciej Piotrowski - Członek Rady.

Kryteria niezależnego członka Rady Nadzorczej wypełniali Dariusz Kacprzyk oraz Dariusz Filar.

Z dniem 30 czerwca 2015 roku wygaśł mandat Członka Rady Nadzorczej PZU Tomasza Zganiacza.

W dniu 30 czerwca 2015 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU powołało z dniem 1 lipca 2015 roku Radę Nadzorczą PZU nowej kadencji w następującym składzie: Dariusz Kacprzyk, Dariusz Filar, Aleksandra Magaczewska, Zbigniew Ćwiąkowski, Jakub Karnowski, Maciej Piotrowski, Alojzy Nowak, Zbigniew Derdziuk, Paweł Kaczmarek.

W dniu 8 lipca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU powierzyła funkcję Przewodniczącego Rady Zbigniewowi Ćwiąkowskiemu, Wiceprzewodniczącego Rady – Pawłowi Kaczmarkowi, a Sekretarza Rady – Dariuszowi Filarowi.

W związku z powyższym od dnia 8 lipca 2015 roku skład Rady Nadzorczej PZU przedstawiał się następująco:

- Zbigniew Ćwiąkowski – Przewodniczący Rady;
- Paweł Kaczmarek – Wiceprzewodniczący Rady;
- Dariusz Filar – Sekretarz Rady;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Rady;
- Aleksandra Magaczewska – Członek Rady;
- Dariusz Kacprzyk – Członek Rady;
- Jakub Karnowski – Członek Rady;
- Alojzy Nowak – Członek Rady;
- Maciej Piotrowski – Członek Rady.

Kryteria niezależnego członka Rady Nadzorczej wypełniali Dariusz Kacprzyk oraz Dariusz Filar.

Obecna kadencja Rady Nadzorczej PZU rozpoczęła się z dniem 1 lipca 2015 roku i zakończy się po upływie trzech kolejnych

Imię i nazwisko członka Rady Nadzorczej PZU (skład wg. stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku)	Okres sprawowania funkcji członka Rady Nadzorczej PZU
Zbigniew Ćwiąkowski	Przewodniczący Rady od 8 lipca 2015 roku do 6 stycznia 2016 roku W Radzie od 10 czerwca 2010 roku do 6 stycznia 2016 roku
Paweł Kaczmarek	Wiceprzewodniczący Rady od 8 lipca 2015 roku do 6 stycznia 2016 roku Przewodniczący Rady od 19 stycznia 2016 roku
Dariusz Filar	Sekretarz Rady od 8 lipca 2015 roku do 6 stycznia 2016 roku W Radzie od 10 czerwca 2010 roku do 6 stycznia 2016 roku
Zbigniew Derdziuk	Członek Rady od 30 czerwca 2011 roku do 6 stycznia 2016 roku
Aleksandra Magaczewska	W Radzie od 18 czerwca 2014 roku do 6 stycznia 2016 roku Przewodnicząca Rady od 15 lipca 2014 roku do 30 czerwca 2015 roku
Dariusz Kacprzyk	Członek Rady od 18 czerwca 2014 roku do 6 stycznia 2016 roku
Jakub Karnowski	Członek Rady od 18 czerwca 2014 roku do 6 stycznia 2016 roku
Alojzy Nowak	Członek Rady od 30 maja 2012 roku
Maciej Piotrowski	Członek Rady od 30 maja 2012 roku do 6 stycznia 2016 roku

pełnych lat obrotowych. Mandaty członków Rady Nadzorczej wygasną najpóźniej z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia przez nich funkcji.

Na stronie 161 zaprezentowano okres sprawowania funkcji w Radzie Nadzorczej (wg składu na dzień 31 grudnia 2015 roku):

W dniu 7 stycznia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie PZU odwołało ze składu Rady Nadzorczej: Zbigniewa Cwiąkałskiego, Zbigniewa Derdziuka, Macieja Piotrowskiego, Dariusza Kacprzyka, Jakuba Karnowskiego, Aleksandrę Magaczewską, Dariusza Filara. Jednocześnie z dniem 7 stycznia 2016 roku powołało w skład Rady Nadzorczej PZU: Piotra Paszkę, Marcina Chłudzińskiego, Marcina Gargasę, Macieja Zaborowskiego, Eligiusza Krześniaka, Radosława Potrzeszcza, Jerzego Paluchniaka.

W dniu 19 stycznia 2016 roku Rada Nadzorcza PZU powierzyła funkcję Przewodniczącego Rady Pawłowi Kaczmarkowi, Wiceprzewodniczącego Rady – Marcinowi Gargasowi, a Sekretarza Rady – Maciejowi Zaborowskiemu.

W związku z powyższym od dnia 19 stycznia 2016 roku skład Rady Nadzorczej PZU przedstawiał się następująco:

- Paweł Kaczmarek – Przewodniczący Rady;
- Marcin Gargas – Wiceprzewodniczący Rady;
- Maciej Zaborowski – Sekretarz Rady;
- Marcin Chłudziński – Członek Rady;
- Eligiusz Krześniak – Członek Rady;
- Alojzy Nowak – Członek Rady;
- Jerzy Paluchniak – Członek Rady;
- Piotr Paszko – Członek Rady;
- Radosław Potrzeszcz – Członek Rady.

Kryteria niezależnego członka Rady Nadzorczej wypełniają Marcin Gargas, Maciej Zaborowski, Marcin Chłudziński, Eligiusz Krześniak, Alojzy Nowak, Piotr Paszko oraz Radosław Potrzeszcz.

**Paweł Kaczmarek – Przewodniczący Rady Nadzorczej od 19 stycznia 2016 roku
Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej od 8 lipca 2015 roku do 6 stycznia 2016 roku**

Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. W latach 1994-2014 związany z Ministerstwem Finansów. Przez szereg lat zajmował się aspektami prawnymi związanymi z problematyką długu publicznego – jego finansowaniem, konwersją i restrukturyzacją, współpracą z organami nadzoru nad rynkiem kapitałowym w tworzeniu regulacji prawnych dotyczących szeroko rozumianego rynku kapitałowego, a także polityką państwa wobec sektora małych i średnich przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem jego wsparcia finansowego. Obecnie pełni funkcję Dyrektora Departamentu Spółek Strategicznych w Ministerstwie Skarbu Państwa. Do jego zakresu obowiązków należy przygotowywanie rozwiązań systemowych z obszaru nadzoru właścicielskiego wobec spółek z udziałem Skarbu Państwa wskazanych przez Ministra odrębnym zarządzeniem. W przeszłości był członkiem szeregu rad nadzorczych, w tym m. in. GPW, Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. i Polskiej Agencji Prasowej S.A.

Marcin Gargas – Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej, w Radzie Nadzorczej od 7 stycznia 2016 roku

Absolwent Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Prawa i Administracji, kierunek prawo. W latach 2006 – 2009 aplikant radcowski w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Poznaniu. W 2010 roku uzyskał tytuł radcy prawnego (nr wpisu PZ/2614). Zdobywał doświadczenie zawodowe jako prawnik w poznańskim oddziale kancelarii Rödl & Partner (od września 2006 roku do lipca 2007 roku). Następnie od sierpnia 2007 roku do kwietnia 2009 roku kontynuował karierę jako prawnik w departamencie prawnym Ruch S.A. Od maja 2009 roku do marca 2010 roku zatrudniony na stanowisku prawnika w kancelarii Zakrzewska, Skowronek, Jurkiewicz Kancelaria Prawna spółka cywilna z siedzibą w Poznaniu. Od kwietnia 2010 r. prowadzi indywidualną praktykę zawodową w ramach kancelarii radcy prawnego. Specjalizuje się w kompleksowej obsłudze prawnej podmiotów gospodarczych działających w ramach struktur holdingowych. Zdobył znaczące doświadczenie w tworzeniu, przejęciach i przekształceniach spółek handlowych a także ich restrukturyzacji i bieżącej obsłudze korporacyjnej. W toku swojej aktywności zawodowej przeprowadził liczne audyty prawne i doradzał przy złożonych transakcjach dotyczących nabywania i sprzedaży nieruchomości. Koordynował od strony prawnej duże projekty developerskie i procesy inwestycyjne obejmujące obiekty komercyjne (galerie handlowe, stacje paliw, sieciowe sklepy wielkopowierzchniowe). Posiada znaczne doświadczenie w prowadzeniu procesów sądowych jak również w prowadzeniu postępowań przed organami i sądami administracyjnymi.

Maciej Zaborowski – Sekretarz Rady Nadzorczej, w Radzie Nadzorczej od 7 stycznia 2016 roku

Absolwent Wydziału Prawa i Administracji na Uniwersytecie Warszawskim. Ponadto absolwent XVI Szkoły Liderów Społeczeństwa Obywatelskiego założonej przez prof. Zbigniewa Pełczyńskiego z Oxford University w Wielkiej Brytanii, Center for American Law Studies (wspólna inicjatywa Uniwersytetu Stanowego na Florydzie oraz Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego) oraz Akademii Młodych Dyplomatów (Europejska Akademia Dyplomacji), specjalizacja: służba zagraniczna. Od 2012 roku posiada tytuł adwokata. Ponadto ukończył studia podyplomowe Prawo Własności Intelektualnej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz studia podyplomowe Prawo dowodowe na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Od grudnia 2005 roku do września 2007 roku wykonywał czynności zlecone w Ministerstwie Sprawiedliwości. Od września 2006 roku do września 2007 roku był asystentem Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego. Od września 2007 roku do lutego 2008 roku referent ds. prawnych w Ambasadzie RP w Rzymie – Wydział Konsularny (w tym m.in. organizacja i koordynacja przeprowadzenia krajowych wyborów parlamentarnych na terenie Republiki Włoskiej, wiceprzewodniczący obwodowej komisji wyborczej w Rzymie). Od stycznia 2010 roku do listopada 2010 roku asystent w Sejmowej Komisji Śledczej (tzw. hazardowa) w Sejmie RP, a od lipca 2008 roku do marca 2012 roku prawnik przy Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka w Sejmie RP. Od stycznia 2009 roku do listopada 2012 roku prawnik, aplikant adwokacki w Kancelarii Adwokackiej prof. dr. hab. Piotra Kruszyńskiego, a od maja 2010 roku do lutego 2012 roku prawnik w Kancelarii Adwokackiej Adwokata Rafała Rogalskiego. Od stycznia 2013 roku mediator przy Centrum Mediacyjnym Naczelnej Rady Adwokackiej. Od maja 2013 roku adwokat prowadzący indywidualną kancelarię adwokacką. Od 2014 roku członek Komisji Inicjatyw Młodych Adwokatów przy Naczelnej Radzie Adwokackiej (podkomisja legislacyjna) oraz członek Koła Młodych Adwokatów - Okręgowa Rada Adwokacka w Warszawie. Od marca 2012 roku Przewodniczący Rady Fundatorów Fundacji Odpowiedzialność Obywatelska (wcześniej od stycznia 2008 roku do lutego 2012 roku członek Rady Fundatorów). Laureat prestiżowego konkursu Risings Stars – Prawnicy Liderzy Jutra 2015 organizowanego przez Dziennik Gazeta Prawna oraz wydawnictwo Wolters Kluwer oraz komentator bieżących wydarzeń w aspekcie prawnym w programie „Panorama” w programie 2 TVP. Posiada certyfikat bezpieczeństwa wydany przez ABW upoważniający do dostępu do informacji niejawnych oznaczonych klauzulą ściśle tajne (i niższych).

Marcin Chłudziński – Członek Rady Nadzorczej od 7 stycznia 2016 roku

Absolwent Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych oraz Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Od 2004 roku związany z firmą Invent Grupa Doradztwa i Treningu, a od 2006 roku pełni funkcję prezesa tej spółki. Od 2009 roku pełni również funkcję prezesa zarządu Urbino sp. z o.o. – spółki specjalizującej się w technologiach internetowych. Posiada 9 - letnie doświadczenie w zarządzaniu spółkami prawa handlowego. Główną domeną prowadzonej przez nie działalności było finansowanie projektów inwestycyjnych, doradztwo w planowaniu strategicznym, procesy restrukturyzacyjne oraz audyt i kontrola wewnętrzna. Licencjonowany trener i doradca, specjalizujący się w planowaniu strategicznym i organizacyjnym, zarządzaniu projektami. Posiada doświadczenie w definiowaniu i zarządzaniu projektami doradczymi w administracji publicznej oraz biznesie. Stale współpracuje w charakterze wykładowcy między innymi z Uniwersytetem Warszawskim, Collegium Civitas oraz Uczelnią Łazarskiego. Posiada uprawnienia do zasiadania w radach nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa. Posiada doświadczenie w nadzorze komunalnych spółek ciepłowniczych. Publikował artykuły dotyczące zarządzania publicznego w „Rzeczach Wspólnych”, „W sieci”, „Wprost”. Realizował się również w działalności pro publico bono kierując „think tankiem” Fundacji Republikańskiej - współautor analiz, ekspert, szczególnie w: kontekście roli spółek Skarbu Państwa w realizacji celów państwowych, zarządzaniu sektorem publicznym w kontekście koncentracji wokół celów rozwojowych, współdziałaniu sektora publicznego we wspieraniu narodowej ekspansji gospodarczej. Główne kompetencje zawodowe: umiejętność kierowania spółką prawa handlowego w aspekcie organizacyjnym oraz prawno-finansowym, doświadczenie w sprawowaniu nadzoru korporacyjnego, prowadzenie procesów reorganizacji, restrukturyzacji, optymalizacji kosztowej oraz kontroli wewnętrznej, prowadzenie horyzontalnych procesów kontrolno-audytowych, definiowanie i nadzór projektów, szczególnie finansowanych ze środków UE, znajomość branży energetyczno-ciepłowniczej, wiedza i świadomość modeli, realizacji celów państwowych poprzez spółki Skarbu Państwa.

Eligiusz Krześniak – Członek Rady Nadzorczej od 7 stycznia 2016 roku

Absolwent wydziału prawa i administracji Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie uzyskał również stopień naukowy doktora prawa. Studiował ponadto na wydziale prawa Philipps-Universität w Marburgu oraz Rheinische – Wilhelms – Universität w Bonn jak również w State University of North Carolina w Charlotte. Absolwent Akademii Psychologii Przywództwa oraz Szkoły Mentorów w ramach Szkoły Biznesu Politechniki Warszawskiej. Adwokat w Warszawie od 2002 roku. Autor i współautor kilku książek prawniczych oraz kilkudziesięciu artykułów opublikowanych w Rzeczpospolitej, Pulsie Biznesu, Dzienniku Gazeta Prawna i licznych wydawnictwach prawniczych. Felietonista magazynu Forbes. Partner międzynarodowy w globalnej firmie prawniczej Squire Patton Boggs i komplementariusz w jej polskim biurze – Squire Patton Boggs Świącicki Krześniak sp. k. Posiada bogate doświadczenie w prowadzeniu projektów z zakresu fuzji i przejęć, nabywania przedsiębiorstw, jak również własności intelektualnej oraz kierowania kompleksowymi negocjacjami. Od lat wskazywany jako wiodący prawnik w Polsce w międzynarodowych rankingach Chambers Europe i Legal 500; według corocznego rankingu Rzeczpospolitej dwukrotnie, w latach 2013 i 2014 (w 2014 r. ex aequo z dwoma innymi osobami), wygrał ranking na najlepszego prawnika w dziedzinie TMT. W latach 2008-2009 pełnił funkcję wiceprzewodniczącego rady nadzorczej w PKO Banku Polskim S.A. Jest wpisany na listę arbitrów rekomendowanych dwóch największych w Polsce sądów polubownych – Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej oraz Sądu Arbitrażowego przy Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan. Przez kilka kadencji pełnił funkcje wizytatora oraz członka Komisji Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie do spraw szkolenia aplikantów adwokackich oraz Komisji ds. kontaktów zagranicznych Naczelnej Rady Adwokackiej; działał także jako mediator. Karierę zawodową rozpoczął w latach dziewięćdziesiątych jako dziennikarz radiowy i korespondent zagraniczny w Niemczech i w Stanach Zjednoczonych.

Alojzy Nowak – Członek Rady Nadzorczej od 30 maja 2012 roku

W 1984 roku ukończył studia magisterskie w SGPiS (obecnie SGH); w 1992 roku ukończył studia w zakresie ekonomii na University of Illinois at Urbana - Champaign, USA; w 1993 roku studia w zakresie bankowości, finansów i rynków kapitałowych na Uniwersytecie w Exeter w Wielkiej Brytanii, w 1996 roku studia w zakresie ekonomii na Free University of Berlin, natomiast w 1997 roku studia w zakresie International Economics at RUCA. W 2002 roku uzyskał tytuł profesora nauk ekonomicznych. Jest laureatem wielu nagród i wyróżnień, m.in. Nagrody Rektora za osiągnięcia naukowe (corocznie od 1997 roku), Nagrody Ministra Edukacji za książkę pt. „Integracja europejska. Szansa dla Polski?” oraz książkę pt. „Banki a gospodarstwa domowe - dynamika rozwoju”. Uczestniczył także w licznych organizacjach naukowych i radach programowych czasopism, m.in. jako członek kolegium redakcyjnego „Foundations of Management”, redaktor naczelny „Journal of Interdisciplinary Economics”, „Yearbook on Polish European Studies” oraz „Mazovia Regional Studies”; członek Rady Programowej „Gazeta Bankowa”; recenzent PWE SA Warszawa. Wieloletni członek Kapituły Godła „Teraz Polska” oraz członek Rady Naukowej. Wiedzę i doświadczenie zdobywał pracując m.in. jako: kierownik Zakładu Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik Katedry Gospodarki Narodowej na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, dyrektor Centrum Europejskiego Uniwersytetu Warszawskiego, prodziekan Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego ds. Współpracy z Zagranicą, dziekan Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego oraz prorektor ds. Badań Naukowych i Współpracy Uniwersytetu Warszawskiego. Poza UW wykładał we Francji, Wielkiej Brytanii, USA, Rosji, Chinach i w Korei. Ponadto pełnił funkcje: doradcy premiera, doradcy Ministra Rolnictwa, prezesa Akademickiego Związku Sportowego na Uniwersytecie Warszawskim, członka komitetu doradczego NewConnect przy Zarządzie GPW, członka Rady Fundacji NBP, przewodniczącego Rady Naukowej NBP. Na przestrzeni lat członek rad nadzorczych, w tym m.in. PTE WARTA S.A., PKO BP S.A., JSW S.A., Przewodniczący i Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej EUROLOT S.A.

Jerzy Paluchniak – Członek Rady Nadzorczej od 7 stycznia 2016 roku

Absolwent Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wydział Zarządzania i Informatyki, Kierunek Zarządzanie i Marketing, Specjalność Zarządzanie Przedsiębiorstwem. Od 2003 roku Certyfikowany Audytor Wewnętrzny (CIA). W 2005 roku uzyskał tytuł biegłego rewidenta (nr 10649) a także w tym samym roku zakończył z wynikiem pozytywnym wszystkie egzaminy ACCA. W latach 1999 – 2000 zdobywał doświadczenie zawodowe jako asystent brand managera w firmie Zielona Budka Zbigniew Grycan S.A. Jeszcze w 2000 roku kontynuował karierę zawodową we wrocławskim dziale audytu Arthur Andersen/Ernst&Young na stanowiskach od asystenta do managera (awans na stanowisko managera w 2005 roku). Od 2007 roku pracował we wrocławskim dziale audytu KPMG gdzie w 2008 roku awansował na stanowisko senior managera. Specjalizował się w badaniu sprawozdań finansowych sporządzonych zgodnie z Ustawą o Rachunkowości i Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej. Uzyskał tytuł Certyfikowanego Trenera w KPMG. Prowadził szkolenia merytoryczne z dziedziny audytu, rachunkowości i kompetencji osobistych i interpersonalnych dla klientów i pracowników KPMG. Ponadto był odpowiedzialny za działania z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu w biurze KPMG we Wrocławiu. 7 stycznia 2016 r. zakończył pracę w KPMG. Z dniem 1 lutego 2016 r. objął stanowisko Dyrektora Departamentu Audytu Wewnętrznego w Tauron Polska Energia S.A. Od 2010 roku członek Regionalnej Rady Biegłych Rewidentów we Wrocławiu.

Piotr Paszko – Członek Rady Nadzorczej od 7 stycznia 2016 roku

Doktor nauk ekonomicznych specjalność nauki o zarządzaniu. Absolwent Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu. Stypendysta Niemieckiej Centrali Wymiany Akademickiej (Deutscher Akademischer Austauschdienst) – Universität Mainz kierunek: Volkswirtschaftslehre. Menedżer, przedsiębiorca i doradca z blisko dwudziestoletnim doświadczeniem zawodowym w branży doradztwa biznesowego. Kierownik kilkudziesięciu projektów konsultingowych związanych z organizacją przedsięwzięć inwestycyjnych i rozwojowych, restrukturyzacją przedsiębiorstw, partnerstwem publiczno-prawnym. Zapewniał wsparcie doradcze licznym przedsiębiorstwom energetycznym i zakładom przemysłowym związane z opracowaniem kierunków rozwoju, prywatyzacją, przygotowaniem inwestycji, usprawnianiem zarządzania, wdrażaniem systemów kontroli finansowej oraz procesami fuzji i przejęć. Członek zarządów spółek kapitałowych. Od kilkudziesięciu lat łączy działalność doradczą z pracą naukową. Jest autorem licznych artykułów naukowych i ekspertyz. Został odznaczony przez Prezydenta RP Medalem za Długoletnią Służbę.

Radosław Potrzezsz – Członek Rady Nadzorczej od 7 stycznia 2016 roku

Ukończył prawo na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego. Ponadto odbył aplikację sądową oraz adwokacką. Członek Izby Adwokackiej we Wrocławiu. Współtworzył Podyplomowe Studia – Akademia Spółek w SGH, których jest wykładowcą. Prowadzi ponadto zajęcia na innych studiach podyplomowych, m.in. dla analityków bankowych, w zakresie ubezpieczeń gospodarczych, a także szkolenia dla aplikantów adwokackich. Arbiter w Sądzie Polubownym przy Rzeczniku Ubezpieczonych. Współtworzył w 2003 roku ustawę nowelizującą Kodeks spółek handlowych, a jako ekspert powołany przez Ministra Sprawiedliwości uczestniczył w pracach parlamentarnych nad tą nowelą. Opracowywał i opiniował również szereg innych ustaw, w tym opiniował projekty aktów prawnych dla Biura Analiz Sejmowych w trakcie kadencji Sejmu w latach 2005-2007. Od jesieni 2006 roku ekspert Komisji Śledczej do zbadania rozstrzygnięć dotyczących przekształceń kapitałowych i własnościowych w sektorze bankowym oraz działań organów nadzoru bankowego w okresie od 4 czerwca 1989 roku do 19 marca 2006 roku (tzw. Bankowej Komisji Śledczej). Ponadto pełnił funkcję członka rady nadzorczej w TVP S.A. oraz w Polskim Radiu S.A.. Autor monografii: Kapitały własne spółek handlowych, wyd. Stow. Biegłych rewidentów i księgowych 2002, współautor i współredaktor czterotomowego komentarza do kodeksu spółek handlowych opublikowanego w LexisNexis, współautor komentarza Prawo Ubezpieczeń, ustawy z komentarzem, opublikowanego w Poltext, Warszawa 2004 roku. Autor licznych artykułów w czasopismach prawniczych z zakresu prawa spółek i prawa ubezpieczeń gospodarczych.

Kompetencje

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Zakładu i we wszystkich dziedzinach jej działalności. Zgodnie ze Statutem do kompetencji Rady Nadzorczej należy:

- ocena sprawozdania Zarządu z działalności spółki oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym;
- ocena wniosków Zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia straty;
- składanie Walnemu Zgromadzeniu pisemnego sprawozdania z wyników oceny, o której mowa w punktach powyżej, oraz składanie corocznej zwięzłej oceny sytuacji spółki, z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla spółki, oraz corocznego sprawozdania z pracy Rady Nadzorczej;
- zawieranie, rozwiązywanie i zmiana umów z członkami Zarządu oraz ustalenie zasad ich wynagradzania i wynagrodzeń;
- powoływanie, zawieszanie oraz odwoływanie Prezesa Zarządu, członków Zarządu lub całego Zarządu, jak również podejmowanie decyzji o ustaniu takiego zawieszenia;
- udzielanie zgody w sprawie przeniesienia całości lub części portfela ubezpieczeniowego;
- akceptowanie wniosków Zarządu w sprawie nabycia, objęcia lub zbycia udziałów oraz akcji spółek, jak również w sprawie uczestniczenia spółki w innych podmiotach – Rada Nadzorcza może określić do jakiej kwoty, na jakich warunkach oraz w jakim trybie Zarząd może dokonywać wskazanych czynności bez obowiązku uzyskania akceptacji Rady Nadzorczej;
- delegowanie członków Rady Nadzorczej do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swych czynności;
- akceptowanie instrukcji co do wykonywania przez reprezentantów spółki prawa głosu na walnych zgromadzeniach PZU Życie w sprawach: podwyższenia i obniżenia kapitału zakładowego, emisji obligacji, zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa PZU Życie oraz ustanowienia na nim prawa użytkowania, podziału PZU Życie, połączenia PZU Życie z inną spółką, likwidacji lub rozwiązania PZU Życie;
- wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych, któremu powierzone zostanie badanie rocznych sprawozdań finansowych spółki;
- ustalanie jednolitego tekstu zmienionego Statutu;

- zatwierdzanie opracowanych przez Zarząd wieloletnich planów rozwoju spółki oraz rocznych planów finansowych;
- zatwierdzanie regulaminu Zarządu;
- rozpatrywanie i opiniowanie spraw wnoszonych przez Zarząd pod obrady Walnego Zgromadzenia.

Ponadto, do kompetencji Rady Nadzorczej należy udzielanie zgody na:

- nabycie lub zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości lub w użytkowaniu wieczystym, o wartości przekraczającej równowartość 3,0 mln euro;
- zawarcie przez spółkę z podmiotem powiązaniem ze spółką znaczącej umowy w rozumieniu Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych, z wyłączeniem umów typowych, zawieranych przez spółkę na warunkach rynkowych, w ramach prowadzonej działalności operacyjnej;
- zawarcie przez Emitenta umowy z subemitentem, o której mowa w art. 433 § 3 ksh;
- wypłatę zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy;
- tworzenie i znoszenie oddziałów regionalnych i oddziałów zagranicznych.

Sposób funkcjonowania

Rada Nadzorcza uchwała [Regulamin Rady Nadzorczej](#) określający jej organizację i sposób wykonywania czynności. Regulamin taki został uchwalony uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 9 października 2012 roku i określa skład oraz sposób powoływania Rady Nadzorczej, zadania i zakres działalności oraz sposób jej zwoływania i prowadzenia obrad.

Zgodnie ze Statutem, posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się nie rzadziej niż raz na kwartał. Rada Nadzorcza może delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych oraz powoływać w tym celu czasowe komisje. Zakres czynności delegowanego członka rady i komisji określa uchwała Rady Nadzorczej.

Uchwały Rady Nadzorczej zapadają bezwzględną większością głosów. W przypadku równości głosów, rozstrzyga głos Przewodniczącego Rady. Uchwały mogą być podejmowane zarówno przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, jak i na piśmie w trybie pisemnym. Ponadto, Statut przewiduje możliwość oddania głosu na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady.

Zgodnie ze Statutem, uchwały Rady podejmowane są w głosowaniu jawnym, z wyjątkiem uchwał w sprawie wyboru Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego oraz Sekretarza, w sprawie delegowania członków Rady Nadzorczej do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu oraz w sprawie powoływania, zawieszenia i odwoływania Prezesa Zarządu, członków Zarządu lub całego Zarządu, jak również podejmowania decyzji o ustaniu takiego zawieszenia, które są podejmowane w głosowaniu tajnym. Ponadto, tajne głosowanie może być zarządzane na wniosek członka Rady.

Rada Nadzorcza wybiera ze swojego składu Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego, a także może wybrać spośród swoich członków Sekretarza.

Zgodnie z Regulaminem Rady Nadzorczej, oprócz powoływania przewidzianego w Statucie komitetu audytu oraz komitetu nominacji i wynagrodzeń, w celu prawidłowego wykonywania czynności nadzorczych Rada Nadzorcza może powoływać inne stałe komitety o charakterze doradczym i opiniodawczym, których kompetencje, skład i tryb pracy określa uchwalony przez radę regulamin danego komitetu. Regulamin przewiduje możliwość korzystania przez Radę oraz powołane przez nią komitety z usług ekspertów oraz firm doradczych.

W posiedzeniach Rady Nadzorczej mogą uczestniczyć bez prawa głosu zaproszeni przez Radę członkowie Zarządu, wskazani przez zarząd pracownicy PZU właściwi dla poruszanej na posiedzeniu sprawy, a także inne zaproszone osoby. W określonych celach Rada Nadzorcza może również zaprosić na wspólne posiedzenie członków Zarządu lub Rady Nadzorczej innych spółek z Grupy PZU. Ponadto, członkowie Rady Nadzorczej są uprawnieni, za zgodą Rady, do dobrania sobie nie więcej niż jednego doradcy uprawnionego do udziału z głosem doradczym w jej posiedzeniach poświęconych raportom i sprawozdaniom finansowym, pod warunkiem zachowania przez taką osobę poufności i podpisania oświadczenia o zobowiązaniu do zachowania poufności.

W ramach Rady Nadzorczej PZU funkcjonują następujące komitety:

- komitet audytu;
- komitet nominacji i wynagrodzeń;
- komitet strategii.

Statut przewiduje powołanie przez Radę Nadzorczą komitetu audytu. W skład komitetu wchodzi trzech członków, w tym co najmniej jeden członek niezależny posiadający kwalifikacje

w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej. Szczegółowe zadania oraz zasady powoływania i funkcjonowania komitetu audytu określa uchwała Rady, która przy wyborze jego członków bierze pod uwagę kompetencje i doświadczenie kandydatów w zakresie spraw powierzonych temu komitetowi.

Zgodnie z regulaminem komitetu audytu przyjętym uchwałą Rady Nadzorczej, ma on charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez Radę czynności nadzorczych w zakresie badania prawidłowości sprawozdawczości finansowej, efektywności systemu kontroli wewnętrznej, w tym audytu wewnętrznego oraz systemu zarządzania ryzykiem. Ponadto, komitet audytu może wnioskować do Rady Nadzorczej o zlecenie wykonania określonych czynności kontrolnych w Zakładzie, a wykonawcą zleconych kontroli może być jednostka wewnętrzna lub podmiot zewnętrzny.

Komitet audytu został powołany uchwałą Rady Nadzorczej w dniu 3 czerwca 2008 roku. Na dzień 1 stycznia 2015 roku w skład komitetu audytu wchodził:

- Dariusz Filar – Przewodniczący Komitetu;
- Dariusz Daniluk – Członek Komitetu;
- Tomasz Zganiacz – Członek Komitetu.

Dariusz Filar został wskazany przez Radę Nadzorczą jako członek niezależny w rozumieniu art. 86 ust. 4 Uobr, tj. posiadający kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej.

W związku z powołaniem Rady Nadzorczej PZU nowej kadencji z dniem 1 lipca 2015 roku przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU, na posiedzeniu w dniu 8 lipca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU ustaliła następujący skład komitetu audytu:

- Dariusz Filar – Przewodniczący Komitetu;
- Dariusz Kacprzyk – Członek Komitetu;
- Paweł Kaczmarek – Członek Komitetu.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku skład ten nie uległ zmianie.

W związku ze zmianami w składzie Rady Nadzorczej PZU 19 stycznia 2016 roku Rada Nadzorcza PZU ustaliła następujący skład komitetu audytu:

- Marcin Chludziński – Przewodniczący Komitetu;
- Jerzy Paluchniak – Członek Komitetu;
- Paweł Kaczmarek – Członek Komitetu.

Zgodnie z Regulaminem Rady Nadzorczej od momentu wprowadzenia akcji PZU do obrotu na rynku regulowanym w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o obrocie instrumentami finansowymi, Rada Nadzorcza może powołać komitet nominacji i wynagrodzeń.

Zgodnie ze Statutem, szczegółowe zadania oraz zasady powoływania i funkcjonowania komitetu nominacji i wynagrodzeń określa Rada Nadzorcza w drodze uchwały. W skład komitetu powinien wchodzić co najmniej jeden członek niezależny. Jeżeli w skład Rady Nadzorczej wejdzie pięciu członków w wyniku głosowania nad jej składem, komitetu nominacji i wynagrodzeń nie powołuje się, a jego zadania wykonuje rada nadzorcza w pełnym składzie.

Zgodnie z regulaminem komitetu nominacji i wynagrodzeń przyjętym uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 4 kwietnia 2013 roku, komitet nominacji i wynagrodzeń ma charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady Nadzorczej i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez Radę czynności nadzorczych w zakresie kształtowania struktury zarządczej, w tym kwestii rozwiązań organizacyjnych, zasad wynagradzania i wynagrodzeń oraz doboru kadry o odpowiednich kwalifikacjach.

Rada Nadzorcza ustaliła, że komitet nominacji i wynagrodzeń liczy 5 osób. Na dzień 1 stycznia 2015 roku w skład komitetu nominacji i wynagrodzeń wchodził:

- Zbigniew Ćwiąkalski – Przewodniczący Komitetu;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Komitetu;
- Dariusz Filar – Członek Komitetu;
- Maciej Piotrowski – Członek Komitetu;
- Tomasz Zganiacz – Członek Komitetu.

W związku z powołaniem Rady Nadzorczej PZU nowej kadencji z dniem 1 lipca 2015 roku przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU, na posiedzeniu w dniu 8 lipca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU ustaliła następujący skład komitetu nominacji i wynagrodzeń:

- Zbigniew Ćwiąkalski – Przewodniczący Komitetu;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Komitetu;
- Dariusz Filar – Członek Komitetu;
- Maciej Piotrowski – Członek Komitetu;
- Paweł Kaczmarek – Członek Komitetu.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku skład komitetu nominacji i wynagrodzeń nie uległ zmianie.

W związku ze zmianami w składzie Rady Nadzorczej PZU 19 stycznia 2016 roku Rada Nadzorcza PZU ustaliła, że komitet nominacji i wynagrodzeń liczy 4 osoby, jednocześnie ustalając następujący skład komitetu:

- Radosław Potrzeszcz – Przewodniczący Komitetu;
- Marcin Gargas – Członek Komitetu;
- Paweł Kaczmarek – Członek Komitetu;
- Piotr Paszko – Członek Komitetu.

Komitet ulega rozwiązaniu z dniem powołania pięciu członków Rady Nadzorczej w drodze głosowania grupami, a jego uprawnienia przejmuje wówczas Rada w pełnym składzie.

Zgodnie z regulaminem komitetu strategii przyjętym uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 4 kwietnia 2013 roku, komitet strategii ma charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez radę czynności nadzorczych w zakresie opiniowania wszelkich dokumentów o charakterze strategicznym przedkładanych jej przez Zarząd (w szczególności strategii rozwoju spółki) oraz przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji w zakresie planowanych inwestycji mających istotny wpływ na aktywa Spółki.

Na dzień 1 stycznia 2015 roku w skład komitetu strategii wchodził:

- Alojzy Nowak - Przewodniczący Komitetu;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Komitetu;
- Aleksandra Magaczewska – Członek Komitetu;
- Jakub Karnowski – Członek Komitetu;
- Maciej Piotrowski – Członek Komitetu.

W związku z powołaniem Rady Nadzorczej PZU nowej kadencji z dniem 1 lipca 2015 roku przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU, na posiedzeniu w dniu 8 lipca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU ustaliła następujący skład komitetu strategii:

- Alojzy Nowak - Przewodniczący Komitetu;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Komitetu;
- Aleksandra Magaczewska – Członek Komitetu;
- Jakub Karnowski – Członek Komitetu;
- Maciej Piotrowski – Członek Komitetu.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku skład komitetu nie uległ zmianie.

W związku ze zmianami w składzie Rady Nadzorczej PZU 19 stycznia 2016 roku Rada Nadzorcza PZU ustaliła, że komitet strategii liczy 6 osób, jednocześnie ustalając następujący skład komitetu:

- Alojzy Nowak - Przewodniczący Komitetu;
- Marcin Chludziński – Członek Komitetu;
- Marcin Gargas – Członek Komitetu;
- Piotr Paszko – Członek Komitetu;
- Radosław Potrzebski – Członek Komitetu;
- Maciej Zaborowski – Członek Komitetu.

Zarząd

Skład

Zgodnie ze Statutem PZU, w skład Zarządu wchodzi od trzech do siedmiu członków, powoływanych na okres wspólnej kadencji, która obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe.

Członkowie Zarządu, w tym Prezes Zarządu, są powoływani i odwoływani przez Radę Nadzorczą. Prezes Zarządu nowej kadencji powołany przed upływem bieżącej kadencji może złożyć wniosek do Rady Nadzorczej o powołanie pozostałych członków Zarządu nowej kadencji przed upływem kadencji bieżącej.

Od dnia 1 stycznia 2015 roku skład Zarządu kształtował się następująco:

- Andrzej Klesyk - Prezes Zarządu;
- Przemysław Dąbrowski - Członek Zarządu;
- Dariusz Krzewina – Członek Zarządu;
- Tomasz Tarkowski – Członek Zarządu;
- Ryszard Trepczyński - Członek Zarządu.

W dniu 30 czerwca 2015 roku wygasł mandat członka Zarządu PZU Ryszarda Trepczyńskiego, a z dniem 1 lipca 2015 roku Rada Nadzorcza PZU powołała Zarząd nowej kadencji w następującym składzie:

- Andrzej Klesyk – Prezes Zarządu;
- Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu;
- Rafał Grodzicki – Członek Zarządu;
- Dariusz Krzewina – Członek Zarządu;
- Tomasz Tarkowski – Członek Zarządu.

W dniu 1 września 2015 roku RN PZU powołała Witolda Jaworskiego w skład Zarządu PZU.

W związku z powyższym od dnia 1 września 2015 roku skład Zarządu kształtował się następująco:

- Andrzej Klesyk – Prezes Zarządu;
- Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu;
- Rafał Grodzicki – Członek Zarządu;
- Witold Jaworski – Członek Zarządu;
- Dariusz Krzewina – Członek Zarządu;
- Tomasz Tarkowski – Członek Zarządu.

W dniu 8 grudnia 2015 roku Andrzej Klesyk i Witold Jaworski złożyli rezygnację z dniem 9 grudnia 2015 roku a Rada Nadzorcza PZU powierzyła Dariuszowi Krzewinie tymczasowe pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu.

Wg. stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku skład Zarządu kształtował się następująco:

- Dariusz Krzewina – p.o. Prezesa Zarządu;
- Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu;
- Rafał Grodzicki – Członek Zarządu;
- Tomasz Tarkowski – Członek Zarządu.

Obecna kadencja Zarządu PZU rozpoczęła się z dniem 1 lipca 2015 roku i obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe. Mandaty członków zarządu wygasają najpóźniej z dniem odbycia Walnego Zgromadzenia zatwierdzającego sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy pełnienia przez nich funkcji.

Obok zaprezentowano zakres odpowiedzialności członków Zarządu będących w Zarządzie w 2015 roku:

Imię i nazwisko (skład Zarządu w 2015 roku)	W Grupie PZU	Obszar odpowiedzialności
Andrzej Klesyk	Prezes Zarządu PZU od 14 grudnia 2007 roku do 8 grudnia 2015 roku	Zarządzanie Grupą PZU
Dariusz Krzewina	p.o. Prezesa Zarządu PZU od 9 grudnia 2015 roku do 18 stycznia 2016 roku Prezes Zarządu PZU Życie od 10 sierpnia 2007 roku Członek Zarządu PZU od 15 marca 2013 roku Z Grupą PZU związany od września 1993 roku	Zarządzanie korporacyjne, HR, ubezpieczenia korporacyjne, administracja i logistyka, <i>bancassurance</i> i reasekuracja
Przemysław Dąbrowski	Członek Zarządu PZU od 21 grudnia 2010 roku Członek Zarządu PZU Życie od 29 stycznia 2010 roku Z Grupą PZU związany od 2000 roku	Obszar finansów, aktuariat
Rafał Grodzicki	Członek Zarządu PZU od 1 lipca 2015 roku do 18 stycznia 2016 roku Członek Zarządu PZU Życie od 11 sierpnia 2008 roku do 19 stycznia 2016 roku Z Grupą PZU związany od lutego 2004 roku	Operacje ubezpieczeniowe, operacje zagraniczne (działalność międzynarodowa) oraz obszar biznesu zdrowotnego
Tomasz Tarkowski	Członek Zarządu PZU od 21 kwietnia 2011 roku do 19 stycznia 2016 roku Członek Zarządu PZU Życie od 1 lipca 2011 roku do 29 stycznia 2016 roku Z Grupą PZU związany od 1996 roku	Obszar likwidacji szkód
Ryszard Trepczyński	Członek Zarządu PZU / PZU Życie od 1 lipca 2011 roku do 30 czerwca 2015 roku	Obszar inwestycji
Witold Jaworski	Członek Zarządu PZU od 1 września 2015 roku do 9 grudnia 2015 roku Członek Zarządu PZU Życie od 2 września 2015 roku, Prezes Zarządu PZU Życie od 29 września 2015 roku do 9 grudnia 2015 roku	Obszar ubezpieczeń indywidualnych, marketing
Sławomir Niemierka	Członek Zarządu PZU Życie / Dyrektor Grupy od 19 marca 2012 roku Z Grupą PZU związany od 2008 roku	Obszar zarządzania ryzykiem, reasekuracji, compliance i bezpieczeństwa
Tobiasz Bury	Członek Zarządu PZU Życie / Dyrektor Grupy od 16 stycznia 2014 roku do 29 stycznia 2016 roku Z Grupą PZU związany od 2009 roku	Ubezpieczenia masowe, zarządzanie siecią Oddziałów PZU i kanałami sprzedaży, contact center i posprzedażowa obsługa klienta
Przemysław Henschke	Członek Zarządu PZU Życie od 3 lutego 2012 roku do 29 stycznia 2016 roku Dyrektor Grupy PZU od 7 lutego 2012 roku do 29 stycznia 2016 roku	Obszar IT

Zarząd wykonuje wszelkie uprawnienia w zakresie zarządzania PZU, niezastrzeżone przepisami prawa lub postanowieniami Statutu dla Walnego Zgromadzenia lub Rady Nadzorczej.

Do reprezentowania spółki uprawnieni są dwaj członkowie Zarządu działający łącznie lub jeden członek Zarządu działający łącznie z prokurentem. Zarząd uchwała swój regulamin, który zatwierdza Rada Nadzorcza. Regulamin Zarządu został uchwalony przez Zarząd w dniu 2 października 2012 roku, zmieniony uchwałą Zarządu w dniu 8 kwietnia 2013 roku i zatwierdzony przez Radę Nadzorczą uchwałą z dnia 16 kwietnia 2013 roku.

W dniu 19 stycznia 2016 roku Rafał Grodzicki i Tomasz Tarkowski złożyli rezygnację a Rada Nadzorcza PZU powołała w skład Zarządu następujące osoby:

- Michała Krupińskiego, któremu powierzono funkcję Prezesa Zarządu;
- Rogera Hodgkiss, któremu powierzono funkcję Członka Zarządu;
- Beatę Kozłowską – Chyłą, której powierzono funkcję Członka Zarządu;
- Roberta Pietryszyna, któremu powierzono funkcję Członka Zarządu;
- Pawła Surówkę, z dniem 20 stycznia 2016 roku, któremu powierzono funkcję Członka Zarządu.

W związku z powyższym od dnia 19 stycznia 2016 roku skład Zarządu kształtował się następująco:

- Michał Krupiński – Prezes Zarządu;
- Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu;
- Roger Hodgkiss – Członek Zarządu;
- Beata Kozłowska-Chyłą – Członek Zarządu;
- Dariusz Krzewina – Członek Zarządu;
- Robert Pietryszyn – Członek Zarządu;
- Paweł Surówka – Członek Zarządu (powołany z dniem 20 stycznia 2016 roku).

Michał Krupiński – Prezes Zarządu PZU od 19 stycznia 2016 roku

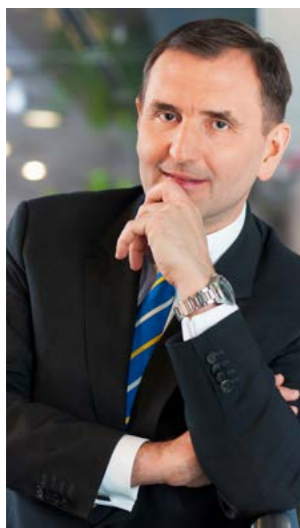
Absolwent Szkoły Głównej Handlowej. Zdobył z wyróżnieniem dyplom studiów eksperckich w zakresie ekonomii na Uniwersytecie Katolickim w Louvain. Ukończył program MBA na Columbia University Graduate School of Business, studiował także na Harvard University. W 2012 roku uhonorowany tytułem Young Global Leader przez Davos World Economic Forum. Biegłe posługuje się językami obcymi: angielskim, francuskim, niemieckim i hiszpańskim.

Od 2011 roku prezes zarządu Merrill Lynch Polska i szef bankowości inwestycyjnej dla Europy Środkowej i Wschodniej w Bank of America Merrill Lynch. Odpowiadał tam za nadzorowanie i prowadzenie projektów fuzji i przejęć, finansowania na rynkach prywatnych oraz publicznych. Doradzał w zakresie zarządzania aktywami, polityki inwestycyjnej oraz struktury kapitałowej, między innymi w sektorze bankowym i ubezpieczeniowym. Wcześniej w latach 2008 – 2011 Alternate Executive Director – Członek rady dyrektorów Banku Światowego w Waszyngtonie. Współdecydował o propozycjach pożyczek i gwarancji IBRD, kredytów i gwarancji IDA, IFC, gwarancji inwestycji oraz strategii i politykach Banku Światowego. W latach 2006 – 2008 podsekretarz stanu w Ministerstwie Skarbu Państwa, gdzie odpowiadał m.in. za nadzór właścicielski. Nadzorował program konsolidacji sektora energetyki.

Dariusz Krzewina – Prezes Zarządu PZU Życie od 10 sierpnia 2007 roku, członek Zarządu PZU od 15 marca 2013 roku

Absolwent Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego oraz studiów podyplomowych w zakresie ubezpieczeń w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Od wielu lat jest związany z branżą ubezpieczeniową. Od września 1993 roku do sierpnia 1998 roku był zatrudniony w PZU Życie, gdzie pełnił funkcję Naczelnika Wydziału Sprzedaży, Zastępcy Dyrektora oraz Dyrektora Biura Ubezpieczeń. Następnie od września 1997 roku do września 1998 roku pełnił funkcję Członka Zarządu PZU Życie. Od września 1998 roku do marca 2000 roku był Dyrektorem Generalnym ds. sprzedaży, zaś od kwietnia 2000 roku do sierpnia 2001 roku Członkiem Zarządu STUnŻycie ERGO HESTIA SA. Od kwietnia 2002 roku był Dyrektorem Sprzedaży, zaś od października 2002 roku do czerwca 2004 roku Prezesem Zarządu – Dyrektorem Sprzedaży SAMPO TUnŻ SA. Od sierpnia 2004 roku pełnił funkcję Dyrektora Biura Ubezpieczeń Grupowych PZU Życie, od stycznia 2006 roku Dyrektora koordynatora ds. Klienta Korporacyjnego. Od marca 2007 roku w Zarządzie PZU Życie, od sierpnia 2007 roku do września 2015 roku oraz od 29 stycznia 2016 roku pełni funkcję Prezesa Zarządu spółki. Od 1 lutego 2010 roku do 14 marca 2013 roku Dyrektor Grupy PZU. Od 15 marca 2013 roku Członek Zarządu PZU. W okresie od 9 grudnia 2015 roku do 18 stycznia 2016 roku p.o. Prezesa Zarządu PZU. W Grupie PZU odpowiada za ubezpieczenia korporacyjne, finansowe, operacje życiowe, sprzedaż agencyjną ubezpieczeń na życie oraz zarządzanie produktami ubezpieczeń na życie.

Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu PZU od 21 grudnia 2010 roku / PZU Życie od 29 stycznia 2010 roku

Absolwent Uniwersytetu Warszawskiego, kierunku informatyka oraz studiów podyplomowych z zarządzania. Uzyskał również tytuł MBA Uniwersytetu Illinois oraz ukończył program Warsaw-Illinois Executive MBA. Posiada szerokie doświadczenie w zarządzaniu finansami w ubezpieczeniach, w zarządzaniu inwestycjami finansowymi oraz w przeprowadzaniu dużych transakcji finansowych. Ponadto dysponuje praktyczną i teoretyczną wiedzą księgową, znajomością zagadnień podatkowych oraz elementów matematyki aktuarialnej. Karierę zawodową rozpoczął w 1993 roku. W latach 1993-1998 pracował jako analityk i kontroler finansowy w Whirlpool Polska Sp. z o.o. W latach 1998–2000 był Skarbnikiem w AIG Polska. W latach 2000–2001 pełnił funkcję Dyrektora Finansowego, Członka Zarządu Creative Team SA (Grupa Elektrim). W latach 2001-2006 był Dyrektorem Biura Planowania i Kontrolingu w PZU. W latach 2006-2008 pracował w firmach doradczych AT Kearney i Accenture na stanowisku Managera a następnie Senior Managera. Od października 2008 roku do marca 2009 roku pełnił funkcję Dyrektora – Zastępcy Szefa Pionu Finansowego w Centrali PZU i PZU Życie. Od listopada 2008 roku do lutego 2009 roku był Dyrektorem Biura Planowania i Kontrolingu w Centrali PZU i PZU Życie, następnie od marca 2009 roku Dyrektorem Biura Zarządzania Informacją w Centrali PZU i PZU Życie. Od stycznia 2010 roku pełni funkcję Członka Zarządu PZU Życie. Od grudnia 2010 roku pełni funkcję Członka Zarządu PZU. W Grupie PZU odpowiada za obszar finansów, operacje księgowe, windykację i aktuariat.

Roger Hodgkiss – Członek Zarządu PZU od 19 stycznia 2016 roku / PZU Życie od 29 stycznia 2016 roku

Posiada wieloletnie doświadczenie w branży usług finansowych. Posiada tytuł inżyniera z wyróżnieniem, Liverpool University. Jest dyplomowanym biegłym rewidentem, certyfikowanym w Wielkiej Brytanii. W latach 1998-2007 pracował dla GE Capital, gdzie zajmował stanowiska kierownicze w obszarze finansów. W latach 2007-2008 pełnił funkcję Prezesa Zarządu AAS Balta - największego ubezpieczyciela na Łotwie. W latach 2008-2009 dyrektor handlowy w Intouch Insurance Group, spółce holdingowej należącej do grupy RSA. Od 2009 roku w Zarządzie Link4 Towarzystwa Ubezpieczeń S.A., od 2012 roku Prezes Zarządu. Otrzymał nagrodę „Gazety Ubezpieczeniowej”: tytuł Człowieka Roku Ubezpieczeń 2014. W Grupie PZU odpowiada za sprzedaż detaliczną ubezpieczeń majątkowych, wsparcie sprzedaży, kanały zdalne, sieć sprzedaży, CRM oraz zarządzanie produktami ubezpieczeń majątkowych.

Beata Kozłowska-Chyła – Członek Zarządu PZU od 19 stycznia 2016 roku / PZU Życie od 29 stycznia 2016 roku

Doktor nauk prawnych i wykładowca na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, którego jest absolwentką. W latach 1994-1997 odbyła aplikację radcowską i uzyskała wpis na listę radców prawnych prowadzoną przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Warszawie. W 2015 roku Centralna Komisja Stopni i Tytułów Naukowych wszczęła postępowanie w przedmiocie nadania Pani Beacie Kozłowskiej-Chyła stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych. Pełniła funkcję p.o. Dyrektora Przedsiębiorstwa Państwowego „Uzdrowisko Konstancin” w Konstancinie-Jeziornej. Była zastępcą Dyrektora Departamentu Prawno-Licencyjnego w Urzędzie Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi (UNFE). W latach 2000-2007 adiunkt w Wyższej Szkole Administracji Publicznej w Ostrołęce, pełniła również funkcję Prodziekana Wydziału Administracji Wyższej Szkoły Administracji Publicznej w Ostrołęce. Pełniła funkcję doradcy Ministra Finansów. Była członkiem Rady Nadzorczej PZU a następnie członkiem Zarządu PZU. Ponadto pełniła funkcję członka Rady Nadzorczej TFI PZU i PTE PZU, a także członka Rady Nadzorczej Telewizji Polskiej S.A. Do stycznia 2016 roku prowadziła doradztwo prawne w Kancelarii Radcy Prawnego. Ponadto od roku 2010 jest Arbitrem Rekomendowanym Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie. Jest autorką licznych publikacji naukowych z zakresu prawa spółek, prawa papierów wartościowych oraz problematyki przekształceń własnościowych i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Jest także autorką ekspertyz prawnych sporządzanych na zlecenie Sejmu RP, m.in. do projektu ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym. Prowadzi działalność dydaktyczną na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego. W Grupie PZU odpowiada za administrację, zakupy, operacje majątkowe (posprzedażowa obsługa umów), obsługę prawną.

Robert Pietryszyn – Członek Zarządu PZU od 19 stycznia 2016 roku / PZU Życie od 29 stycznia 2016 roku

Absolwent Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, studiów Master of Business Administration (MBA) oraz Menedżerskich Studiów Podyplomowych „Zarządzanie firmą” - na Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu. Karierę zawodową rozpoczął jako pełnomocnik zarządu spółki Kronn sp. z o.o., gdzie w latach 2002 – 2004 zajmował się zarządzaniem ryzykiem finansowym – zakup wierzytelności, wykonywał czynności z zakresu reprezentacji (m.in. pozyskanie kilku dużych podmiotów). W latach 2004 – 2006 pełnił funkcję Konsultanta/Menedżera projektów w spółce PROFES Capital sp. z o.o., zajmował się bankowością inwestycyjną: restrukturyzacja przedsiębiorstw, transakcje przejęć, finansowanie (Polcolorit S.A.), zarządzanie kryzysowe. W roku 2006 zatrudniony jako Ekspert w PKO BP S.A., gdzie zajmował się optymalizacją pracy banku, restrukturyzacją kosztów. Jednocześnie, w tym samym roku pełnił funkcję Członka Zarządu ds. organizacji i strategii w spółce Dolfamex sp. z o.o. W latach 2006 – 2008 związany z Grupą Kapitałową KGHM Polska Miedź S.A. W latach 2008 – 2011 prowadził działalność gospodarczą (usługi consultingowe), zajmował się doradztwem gospodarczym w zakresie restrukturyzacji obszarów biznesowych, doradztwem strategicznym, marketingiem. Od stycznia 2011 do stycznia 2016 pełnił funkcję Prezesa Zarządu w spółce Wrocław 2012 sp. z o.o. (Stadion Wrocław), sprawował nadzór nad procesem inwestycyjnym (największa inwestycja w historii powojennego Wrocławia – 900 mln zł), strategią oraz działalnością operacyjną. Obecnie pełni również funkcję Członka Rady Nadzorczej Grupy LOTOS S.A. W przeszłości Członek Rad Nadzorczych następujących spółek: DOLMED S.A., Polcolorit S.A. (spółka notowana na GPW), Wrocław 2012 sp. z o.o., Radio Merkury S.A. (Przewodniczący Rady Nadzorczej), WKS Zawisza Bydgoszcz S.A., PGE Dystrybucja Rzeszów sp. z o.o. (Przewodniczący Rady Nadzorczej), Ruch S.A. (Przewodniczący Rady Nadzorczej, spółka notowana na GPW), Pri Bazalt S.A. (Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej). W Grupie PZU odpowiada za operacje zagraniczne (działalność międzynarodowa), obszar biznesu zdrowotnego, marketing, zarządzanie relacjami z klientami, bancassurance oraz zarządzanie nieruchomościami.

Paweł Surówka – Członek Zarządu PZU od 20 stycznia 2016 roku / PZU Życie od 29 stycznia 2016 roku

Absolwent Université Paris I Panthéon Sorbonne oraz Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales (EHESS). Podstawowe studia ukończył na Ludwig Maximilian Universität (LMU) w Monachium. W latach 2007 – 2013 zajmował stanowisko doradcy finansowego w Bank of America Merrill Lynch. Reprezentował Bank w regionie CEE poprzez budowanie relacji z inwestorami, doradzał w zakresie zarządzania portfelem, alokacji aktywów oraz ich dywersyfikacji, instrumentów alternatywnych oraz analizy rynkowej. W latach 2013 – 2015 pełnił funkcję Członka Zarządu Boryszew SA, Dyrektora biura ds. rozwoju sektora automotive, Prezes zarządów spółek zależnych z sektora automotive. W trakcie pełnienia funkcji w Grupie Boryszew odpowiadał za zarządzanie strategiczne, operacyjne i nadzór nad polityką budżetową sektora motoryzacyjnego. Odpowiadał za opracowanie i wdrożenie strategii biznesowej dla obszaru automotive. Ponadto odpowiadał za M&A w ramach polityki ekspansji oraz dezinvestycji Grupy Boryszew, a także prowadził procesy restrukturyzacji spółek segmentu motoryzacyjnego. Do stycznia 2016 roku Doradca Prezesa Zarządu PKO Bank Polski SA oraz Dyktor Bankowości Korporacyjnej i Inwestycyjnej na Niemcy, odpowiedzialny za otwarcie pierwszego zagranicznego oddziału korporacyjnego PKO Banku Polskiego, a także doradztwo i obsługę finansową dla największych klientów korporacyjnych PKO Banku Polskiego w zakresie ich ekspansji i działalności zagranicznej. Posługuje się językami obcymi: angielskim, francuskim i niemieckim. W Grupie PZU odpowiada za obszar inwestycji.

Sławomir Niemierka – Członek Zarządu PZU Życie oraz Dyrektor Grupy PZU od 19 marca 2012 roku

Absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz Harvard Business School. Posiada uprawnienia radcy prawnego. Współautor licznych publikacji dotyczących prawa finansowego i nadzoru bankowego. Był wykładowcą studiów podyplomowych PAN oraz Wyższej Szkoły Ubezpieczeń i Finansów. Wieloletni pracownik Narodowego Banku Polskiego GINB, gdzie kierował Biurem Inspekcji, odpowiedzialnym za czynności kontrolne w bankach. Członek Komitetu Sterującego GINB ds. wdrożenia Nowej Umowy Kapitałowej Bazylea II, odpowiedzialny za kontrolę modeli ryzyka, ryzyka operacyjnego i standardów rachunkowości. Członek Zespołu ds. budowy systemu zarządzania ryzykiem w NBP. Był członkiem Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, gdzie nadzorował system zarządzania ryzykiem operacyjnym. Z Grupą PZU związany od 2008 roku jako Dyrektora Zarządzający ds. Audytu. Z dniem 19 marca 2012 roku powołany do Zarządu PZU Życie oraz na stanowisko Dyrektora Grupy PZU. Odpowiada za obszar zarządzania ryzykiem, reasekuracji, compliance i bezpieczeństwa.

Tomasz Karusewicz – Członek Zarządu PZU Życie oraz Dyrektor Grupy PZU od 29 stycznia 2016 roku

Absolwent Uniwersytetu Szczecińskiego, Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania – specjalizacja w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem. Jest także certyfikowanym audytorem wewnętrznym oraz posiada uprawnienia do zasiadania w radach nadzorczych spółek Skarbu Państwa. Doświadczenie i szeroką wiedzę praktyczną w zakresie funkcjonowania dużych podmiotów gospodarczych nabył pełniąc funkcje głównie związane z nadzorem, kontrolą instytucjonalną i audytem wewnętrznym. Jako członek rad nadzorczych spółek prawa handlowego brał udział w podejmowaniu decyzji o strategicznym znaczeniu dla bieżącego działania tych podmiotów, m.in. w takich obszarach jak: inwestycje, planowanie, strategia IT, akwizycja, czy operacje finansowe. W latach 2003 – 2005 był zatrudniony w Urzędzie Miasta Szczecin. Pracował w jednostce ds. kontroli wewnętrznej, a następnie objął funkcję audytora wewnętrznego. W latach 2006 – 2008 związany z Grupą Ciech. Pełnił funkcję członka rady nadzorczej Ciech S.A. Był także zastępcą dyrektora Biura Nadzoru Właścicielskiego, gdzie sprawował nadzór właścicielski nad spółkami Grupy Ciech. Był również członkiem rad nadzorczych w spółkach Grupy Ciech, tj. Zakładów Chemicznych Alwernia S.A. oraz Ciech Polfa Sp. z o.o. W latach 2007 – 2009 był zatrudniony na stanowisku zastępcy dyrektora Biura Inwestycji Zagranicznych (Biura Rozwoju Biznesu) w PZU S.A. W okresie 2010 – 2012 był związany z Telewizją Polską S.A., najpierw jako zastępca dyrektora Biura Zarządu i Spraw Korporacyjnych, a następnie dyrektor Biura Audytu i Kontroli Wewnętrznej. Ponadto zasiadał w radzie nadzorczej m.in. Enea S.A., IKS Solino S.A. oraz Zakładów Azotowych w Tarnowie – Mościcach S.A. Obecnie sprawuje funkcję członka rady nadzorczej w Grupie Azoty S.A. Od stycznia 2016 roku ponownie związany z Grupą PZU. Został powołany na członka zarządu PZU Życie S.A. Odpowiada za obszar technologii i IT.

Roman Pałac – Członek Zarządu PZU Życie oraz Dyrektor Grupy PZU od 29 stycznia 2016 roku

Absolwent Ekonomii w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Uzyskał tytuł Master of Business Administration (MBA) w London Business School, otrzymując nagrodę rektora przeznaczoną dla najlepszych absolwentów. Posiada wieloletnie doświadczenie w instytucjach finansowych w kraju i zagranicą. W latach 2003-2007 pracował jako Project Manager w Banku Światowym, gdzie był odpowiedzialny za przygotowanie i koordynację wdrożenia programów pożyczkowych skierowanych na wdrożenie polityk poprawiających efektywność energetyczną w krajach CEE. Koordynował także prace nad reformą sektora węgla kamiennego w Polsce. Od 2009 do 2016 roku związany z The Boston Consulting Group, gdzie jako Młodszy Partner odpowiadał za doradztwo ubezpieczeniowo-bankowe w zakresie m.in. likwidacji szkód komunikacyjnych, zmian organizacyjnych, kreowania strategii biznesowej i aktywizacji sprzedaży. Uczestniczył także jako ekspert w kilku projektach fuzji bankowych. W Grupie PZU odpowiada za obszar Likwidacji Szkód i Świadczeń.

Regulamin Zarządu określa:

- zakres kompetencji Zarządu oraz zakres czynności wymagających zgody lub zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą;
- kompetencje Prezesa Zarządu oraz pozostałych członków Zarządu;
- zasady i organizację prac Zarządu, w tym organizację posiedzeń oraz tryb podejmowania decyzji;
- uprawnienia i obowiązki ustępujących członków Zarządu.

Zgodnie z Regulaminem uchwały Zarządu wymaga w szczególności:

- przyjęcie wieloletniego planu rozwoju i funkcjonowania spółki;
- przyjęcie planu działania i rozwoju Grupy PZU;
- przyjęcie rocznego planu finansowego oraz sprawozdania z jego wykonania;
- przyjęcie sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy oraz sprawozdania Zarządu z działalności spółki;
- przyjęcie wniosku w sprawie podziału zysku lub pokrycia straty;
- ustalenie taryfy składek ubezpieczeń obowiązkowych i dobrowolnych oraz ogólnych warunków ubezpieczeń dobrowolnych;
- ustalenie zakresu i rozmiaru reasekuracji biernej oraz zadań w zakresie reasekuracji czynnej;
- przyjęcie rocznego planu audytu i kontroli oraz sprawozdania z jego wykonania łącznie z wnioskami;
- ustalenie zasad działalności lokacyjnej, prewencyjnej i sponsoringowej;
- udzielanie poręczeń i gwarancji z wyłączeniem tych, które są czynnościami ubezpieczeniowymi, zaciąganie i udzielanie kredytów bądź pożyczek przez spółkę - z wyłączeniem pożyczek i kredytów udzielanych ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych;
- udzielenie prokury.

Zgodnie z Regulaminem posiedzenia Zarządu odbywają się w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie. Pracami Zarządu kieruje Prezes Zarządu, do którego kompetencji należy w szczególności:

- uustalenie zakresu odpowiedzialności poszczególnych członków Zarządu;
- zwoływanie posiedzeń Zarządu;
- ustalenie porządku obrad posiedzenia Zarządu;
- wnioskowanie do Rady Nadzorczej o powołanie lub odwołanie członka Zarządu;

- wyznaczanie osoby do kierowania pracami Zarządu pod nieobecność Prezesa Zarządu.

Pracami Zarządu kieruje Prezes Zarządu, który ustala zakres odpowiedzialności poszczególnych członków Zarządu.

Uchwały zarządu są podejmowane jedynie w obecności Prezesa Zarządu lub osoby wyznaczonej do kierowania pracami Zarządu pod jego nieobecność.

Uchwały Zarządu zapadają bezwzględną większością głosów, a w przypadku równości głosów rozstrzyga głos Prezesa. Zarząd, za zgodą Prezesa Zarządu, może podejmować uchwały w trybie pisemnym, w tym także w postaci elektronicznej (tj. wykorzystując środki porozumiewania się na odległość, przy użyciu kwalifikowanego podpisu elektronicznego). Statut przewiduje również możliwość odbywania posiedzeń Zarządu przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Prezes Zarządu podejmuje decyzje w formie zarządzeń i poleceń służbowych. Pozostali członkowie Zarządu kierują działalnością spółki w zakresie odpowiedzialności ustalonej przez Prezesa.

Statut PZU nie określa żadnych szczególnych uprawnień dla Zarządu co do podjęcia decyzji o emisji lub wykupie akcji.

10.9 Wynagrodzenia członków władz

Umowy o pracę zawierane z członkami Zarządu przyjęte uchwałą Rady Nadzorczej nie zawierają postanowień przewidujących rekompensatę w przypadku rezygnacji lub zwolnienia członków Zarządu z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia emitenta przez przejęcie.

Odrębnie zawierane są umowy o zakazie prowadzenia działalności konkurencyjnej, które regulują m.in. kwestie powstrzymania się od prowadzenia działalności konkurencyjnej wobec PZU po zakończeniu stosunku pracy w zamian za wypłacane odszkodowanie. W latach 2014-2015 spółki Grupy PZU objęte konsolidacją nie udzieliły pożyczek ani żadnych podobnych świadczeń członkom Zarządów, osobom zarządzającym wyższego szczebla ani członkom swoich Rad Nadzorczych.

Wynagrodzenia i inne krótkoterminowe świadczenia pracownicze wypłacone przez PZU (w tys.)	1 stycznia – 31 grudnia 2015		1 stycznia – 31 grudnia 2014	
		w tym premie i nagrody specjalne:		w tym premie i nagrody specjalne:
Zarząd, z czego:	8 124	2 862	8 226	2 812
Andrzej Klesyk	2 970	1 170	2 714	914
Przemysław Dąbrowski	1 112	371	1 054	313
Dariusz Krzewina	1 281	507	1 314	534
Tomasz Tarkowski	995	332	891	228
Ryszard Trepczyński ¹	1 194 ²	482	1 165	424
Rafał Grodzicki ³	312	-	-	-
Witold Jaworski ⁴	260	-	-	-
Barbara Smalska ⁵	-	-	1 088	399
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	3 799	1 530	3 717	1 193
Rafał Grodzicki ³	624	312	936	312
Przemysław Henschke	936	312	936	312
Sławomir Niemierka	963	300	860	199
Tobiasz Bury	1 276	606	985	370 ⁶
Rada Nadzorcza, z czego:	1 224	-	1 221	-
Zbigniew Ćwiakalski	180	-	168	-
Paweł Kaczmarek	84	-	-	-
Dariusz Filar	132	-	120	-
Aleksandra Magaczewska	156	-	97	-
Tomasz Zganiacz	72	-	144	-
Zbigniew Derdziuk	120	-	120	-
Dariusz Kacprzyk	120	-	64	-
Jakub Karnowski	120	-	64	-
Alojzy Nowak	120	-	120	-
Maciej Piotrowski	120	-	120	-
Waldemar Maj	-	-	90	-
Dariusz Daniluk	-	-	57	-
Włodzimierz Kiciński	-	-	57	-

Wynagrodzenia i inne krótkoterminowe świadczenia pracownicze wypłacone przez pozostałe podmioty z Grupy PZU (w tys.)	1 stycznia – 31 grudnia 2015		1 stycznia – 31 grudnia 2014	
		w tym premie i nagrody specjalne:		w tym premie i nagrody specjalne:
Zarząd, z czego:	3 310	1 279	2 942	996
Przemysław Dąbrowski	799	400	599	200
Dariusz Krzewina	690	273	553	133
Tomasz Tarkowski	536	179	536	179
Ryszard Trepczyński ¹	643 ²	259	658	259
Rafał Grodzicki ³	504	168	-	-
Witold Jaworski ⁴	138	-	-	-
Barbara Smalska ⁵	-	-	596	225
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	1 546	492	1 844	478
Rafał Grodzicki ³	-	-	455	119
Przemysław Henschke	504	168	455	119
Sławomir Niemierka	464	107	427	70
Tobiasz Bury	578	217	507	170 ⁶

Całkowita szacunkowa wartość świadczeń niepieniężnych przyznanych przez PZU oraz podmioty zależne PZU (w tys.)	1 stycznia – 31 grudnia 2015		1 stycznia – 31 grudnia 2014	
Zarząd, z czego:	1 224		1 307	
Andrzej Klesyk	298		282	
Przemysław Dąbrowski	191		186	
Dariusz Krzewina	209		217	
Tomasz Tarkowski	178		191	
Ryszard Trepczyński ¹	179		226	
Rafał Grodzicki ³	129		-	
Witold Jaworski ⁴	40		-	
Barbara Smalska ⁵	-		205	
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	600		908	
Rafał Grodzicki ³	44		170	
Przemysław Henschke	167		203	
Sławomir Niemierka	176		358	

Całkowita szacunkowa wartość świadczeń niepieniężnych przyznanych przez PZU oraz podmioty zależne PZU (w tys.)	1 stycznia – 31 grudnia 2015	1 stycznia – 31 grudnia 2014
Tobiasz Bury	213	177
Rada Nadzorcza, z czego:	11	-
Zbigniew Ćwiąkalski	10	-
Jakub Karnowski	1	-

¹ Ryszard Trepczyński nie został powołany w skład Zarządu PZU nowej kadencji, której bieg rozpoczął się 1 lipca 2015 roku.

² Wskazane kwoty zawierają wynagrodzenia z tytułu zakazu konkurencji 185 tys. zł (PZU) i 100 tys. zł (PZU Życie) oraz wynagrodzenia za okres wypowiedzenia.

³ Rafał Grodzicki został odwołany z funkcji Dyrektora Grupy PZU z dniem 30 czerwca 2015 roku i powołany w skład Zarządu PZU nowej kadencji, której bieg rozpoczął się 1 lipca 2015 roku.

⁴ Witold Jaworski został powołany w skład Zarządu PZU 1 września 2015 roku.

⁵ Barbara Smalska złożyła rezygnację 6 października 2014 roku z dniem 31 grudnia 2014 roku, w roku 2015 otrzymała wynagrodzenia za okres wypowiedzenia oraz z tytułu zakazu konkurencji w kwocie 974 tys. zł z PZU i 525 tys. zł z PZU Życie oraz 71 tys. zł świadczeń niepieniężnych.

⁶ Wskazana kwota stanowi premię za 2013 rok z tytułu pełnienia innych funkcji w PZU i PZU Życie.

Zasady przyznawania nagrody rocznej Członkom Zarządu

Premia członków Zarządu jest uzależniona od ich wyników pracy za dany rok obrotowy i przyznawana jest przez Radę Nadzorczą po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za dany rok.

Wysokość premii zależy od osiągniętych wyników nadzorowanego przez członka Zarządu obszaru biznesowego przy czym obszary mające wpływ na wynik biznesowy w większym stopniu wpływają na zmienność wynagrodzenia niż obszary wsparcia.

Dyrektorzy Grupy

Stanowiska dyrektorów Grupy PZU zostały utworzone w PZU w związku z wdrożeniem modelu zarządczego w Grupie PZU, zgodnie z którym członkowie Zarządu PZU Życie jako dyrektorzy Grupy PZU odpowiadają w PZU i PZU Życie za te same obszary biznesowe i pionory funkcjonalne. Stanowiska dyrektorów Grupy PZU tworzone są na podstawie Regulaminu Organizacyjnego PZU (par. 20 ust. 3).

Na dzień 1 stycznia 2015 roku funkcje dyrektorów Grupy PZU pełniły następujące osoby:

- Rafał Grodzicki;
- Przemysław Henschke;
- Sławomir Niemierka
- Tobiasz Bury.

Z dniem 1 lipca 2015 roku RN PZU powołała Rafała Grodzickiego w skład Zarządu PZU.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku funkcje dyrektorów Grupy PZU pełniły następujące osoby:

- Tobiasz Bury;
- Przemysław Henschke;
- Sławomir Niemierka

Dnia 29 stycznia 2016 roku Dyrektorem Grupy został Tomasz Karusewicz a od 15 lutego 2016 roku Roman Pałac. Ponadto z dniem 29 stycznia funkcje Dyrektorów Grupy przestali pełnić: Tobiasz Bury oraz Przemysław Henschke.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania z działalności funkcje dyrektorów Grupy PZU pełniły następujące osoby:

- Sławomir Niemierka;
- Tomasz Karusewicz;
- Roman Pałac.

Oświadczenia Zarządu

To miejsce
tworzymy wspólnie

Prawdziwość i rzetelność prezentowanych sprawozdań

Wedle najlepszej wiedzy Zarządu PZU, skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU i dane porównywalne sporządzone zostały zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości oraz że odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową Grupy PZU oraz jej wynik finansowy, oraz że sprawozdanie z działalności Grupy PZU zawiera prawdziwy obraz rozwoju i osiągnięć oraz sytuacji Grupy PZU, w tym opis podstawowych zagrożeń i ryzyka.

Wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Zarząd PZU oświadcza, że podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych - KPMG Audyt Sp. z o.o. sp. k. – dokonujący badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego, został wybrany zgodnie z przepisami prawa oraz że podmiot ten oraz biegli rewidenci, dokonujący badania tego sprawozdania, spełniali warunki do wyrażenia bezstronnej i niezależnej opinii o badanym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi.

Współpraca z międzynarodowymi instytucjami publicznymi

Spółki z Grupy PZU współpracują z Europejskim Urzędem Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (EIOPA) w ramach projektu Solvency II.

Informacje o zawartych umowach znaczących zawartych pomiędzy akcjonariuszami

Zarząd PZU nie posiada wiedzy o umowach zawartych, pomiędzy akcjonariuszami, do dnia wydania niniejszego Sprawozdania z działalności PZU, w wyniku których mogą w przyszłości nastąpić zmiany w proporcjach posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy.

Informacje o zawartych znaczących umowach

Dnia 16 października 2015 roku Emitent udzielił gwarancji na zobowiązania PZU Finance AB (publ) wynikające z emisji obligacji. Maksymalna wysokość gwarancji nie została określona. Gwarancja udzielona przez PZU jest nieodwołalna i bezwarunkowa i wygaśnie po wygaśnięciu roszczeń obligatariuszy wobec PZU Finance AB. Z tytułu udzielenia gwarancji PZU nie otrzyma wynagrodzenia.

Dnia 19 października 2015 roku Emitent zaciągnął pożyczkę od PZU Finance AB (publ) o łącznej wartości wynoszącej 350 mln euro i stopie procentowej 1,425% w skali roku. Pożyczka ma zostać spłacona w dniu 28 czerwca 2019 roku.

Transakcje z podmiotami powiązаныmi

W ramach powiązań kapitałowych i biznesowych, spółki z Grupy PZU wzajemnie świadczą usługi. Z wyłączeniem spółek z Podatkowej Grupy Kapitałowej, transakcje zawarte są na warunkach rynkowych.

Podatkowa Grupa Kapitałowa

Dnia 25 września 2014 roku pomiędzy spółkami Grupy PZU została podpisana nowa umowa Podatkowej Grupy Kapitałowej obejmująca 13 spółek: PZU, PZU Życie, Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PZU Centrum Operacji SA, PZU Pomoc SA, Ogrodowa-Inwestycje Sp. z o.o., Ipsilon Sp. z o.o., PZU Asset Management SA, TFI PZU SA, Ipsilon Bis SA, PZU Finanse Sp. z o.o., Omicron SA, Omicron Bis SA. PGK powołana została na okres 3 lat – od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2017 roku.

Sezonowość lub cykliczność działalności

Działalność PZU nie podlega sezonowości lub cykliczności w stopniu uzasadniającym stosowanie sugestii zawartych w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej.

Ocena zarządzania zasobami finansowymi, z uwzględnieniem zdolności wywiązywania się z zaciągniętych zobowiązań, oraz określenie ewentualnych zagrożeń i działań, jakie Emitent podjął lub zamierza podjąć w celu przeciwdziałania tym zagrożeniom

Emitent znajduje się w bardzo dobrej sytuacji finansowej i spełnia wszystkie kryteria bezpieczeństwa nakładane na niego przez UoU i KNF. Stabilna perspektywa ratingowa Emitenta potwierdza, że PZU posiada mocną pozycję biznesową, dysponuje wysokim poziomem kapitałów własnych oraz pozostaje konkurencyjnym podmiotem na rynku ubezpieczeniowym.

Sprawy sporne

W 2015 roku i do dnia podpisania niniejszego sprawozdania z działalności Grupy PZU nie wystąpiły postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania

arbitrażowego lub organem administracji publicznej dotyczące zobowiązań albo wierzytelności PZU lub jednostki od niego bezpośrednio lub pośrednio zależnej, których jednostkowa wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych PZU. Opis spraw sądowych oraz postępowań przed Prezesem UOKiK (Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów) zawarto w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU za 2015 rok.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość wszystkich 121 918 spraw toczących się przed sądami, organami właściwymi dla postępowań arbitrażowych lub organami administracji publicznej prowadzonych w podmiotach z Grupy PZU wynosiła łącznie 4 898,3 mln zł. W kwocie tej 3 131,1 mln zł dotyczy zobowiązań, a 1 767,2 mln zł wierzytelności spółek z Grupy PZU, co stanowiło odpowiednio 25,29% i 14,28% kapitałów własnych PZU wg PSR.

Niniejsze Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej PZU za 2015 rok liczy 187 kolejno ponumerowanych stron.

Podpisy Członków Zarządu PZU

Michał Krupiński – Prezes Zarządu

Przemysław Dąbrowski – Członek Zarządu

Roger Hodgkiss – Członek Zarządu

Beata Kozłowska-Chyła – Członek Zarządu

Dariusz Krzewina – Członek Zarządu

Robert Pietryszyn – Członek Zarządu

Paweł Surówka – Członek Zarządu

Warszawa 14 marca 2016 roku

12

Załącznik: Dane finansowe Grupy PZU

COMPLIANCE WEEK

Zapraszamy na serię spotkań z ciekawymi ludźmi,
oraz kawę i ...

Szczegóły znajdziesz na PZU24

Tam, gdzie zasad zbiór panuje niech i przyjaźń zapanuje.
Gdy przykazań jest wszak mnogo, warto wiedzieć kto do kogo.
Z tym ciekawym spostrzeżeniem przyjmij także zaproszenie.

Podstawowe wielkości skonsolidowanego rachunku zysków i strat (w tys. zł)	2015	2014	2013	2012	2011
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	18 359 044	16 884 639	16 480 003	16 243 131	15 279 262
Składki zarobione netto	17 384 871	16 429 370	16 248 769	16 005 240	14 890 528
Przychody z tytułu prowizji i opłat	242 799	350 764	299 169	237 102	281 351
Wynik netto na działalności inwestycyjnej	1 739 277	2 646 907	2 479 375	3 613 417	1 735 340
Odszkodowania i świadczenia netto	(11 857 102)	(11 541 708)	(11 161 224)	(12 218 731)	(10 221 122)
Koszty akwizycji	(2 376 305)	(2 147 024)	(2 015 938)	(2 000 351)	(1 961 986)
Koszty administracyjne	(1 657 878)	(1 527 699)	(1 406 480)	(1 440 301)	(1 383 897)
Koszty odsetkowe	(117 433)	(147 285)	(104 199)	(126 958)	(158 154)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne	(418 844)	(370 107)	(220 378)	(30 710)	(274 485)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	2 939 385	3 693 218	4 119 094	4 038 708	2 907 575
Udział w zyskach (stratach) netto jednostek wycenianych metodą praw własności	4 348	(1 525)	1 404	-	-
Zysk (strata) brutto	2 943 733	3 691 693	4 120 498	4 038 708	2 907 575
Zysk (strata) netto, w tym:	2 342 196	2 967 627	3 294 955	3 253 826	2 343 947
Zyski (straty) właścicieli	2 342 355	2 967 731	3 293 496	3 255 181	2 345 424
Zyski (straty) mniejszości	(159)	(104)	1 459	(1 355)	(1 477)
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych*	863 523 000	863 519 490	863 519 490	863 523 000	863 523 000
Liczba akcji wyemitowanych	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Podstawowy i rozwodniony zysk Grupy PZU na jedną akcję zwykłą Emitenta (w zł)	2,71	3,44	3,81	3,77	2,72
Zysk netto PZU (Emitenta)	2 248 522	2 636 733	5 106 345	2 580 720	2 582 303
Podstawowy i rozwodniony zysk Emitenta na jedną akcję zwykłą (w zł)	2,60	3,05	5,91	2,99	2,99

*z uwzględnieniem akcji funduszy konsolidowanych

Dane przekształcone za lata 2011-2014.

Aktywa (tys. zł)	2015	2014	2013	2012	2011
Wartości niematerialne	1 393 168	868 692	308 726	183 238	166 038
Wartość firmy	1 506 445	769 044	8 519	8 474	8 716
Rzeczowe aktywa trwałe	1 299 788	1 001 609	927 281	992 317	1 055 381
Nieruchomości inwestycyjne	1 171 721	2 236 062	1 474 770	564 404	534 222
Jednostki wyceniane metodą praw własności	54 065	66 311	48 595	-	-
Aktywa finansowe	89 305 847	56 759 976	55 085 728	50 423 076	46 775 359
Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	3 270 793	3 085 432	2 671 964	1 835 793	1 734 636
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	1 096 852	753 115	526 605	749 334	700 713
Szacowane regresy i odzyski	114 229	127 262	129 950	121 632	83 117
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	349 189	26 957	16 949	13 963	8 600
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	67 295	368	34 895	80 646	8 582
Odroczone koszty akwizycji	1 154 742	712 066	609 819	574 489	569 843
Inne aktywa	698 964	235 250	195 449	178 646	246 351
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	2 439 863	324 007	569 157	136 586	237 724
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży i aktywa wchodzące w skład grup do zbycia	1 506 048	606 610	178 897	46 962	-
Aktywa razem	105 429 009	67 572 761	62 787 304	55 909 560	52 129 282

Dane przekształcone za lata 2011-2014.

Kapitały (tys. zł)	2015	2014	2013	2012	2011
Kapitał podstawowy	86 352	86 352	86 352	86 352	86 352
Kapitał zapasowy	9 947 292	9 678 921	8 855 999	8 780 212	7 711 818
Kapitał z aktualizacji wyceny	240 677	248 543	242 297	363 242	268 831
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	(4 404)	(6 179)	902	-	-
Akcje własne	-	(110)	(110)	-	-
Pozostałe kapitały rezerwowe	22	66	-	-	-
Różnice kursowe jednostek podporządkowanych	(41 980)	(35 450)	(37 737)	(38 004)	(32 263)
Zysk (strata) z lat ubiegłych	353 405	226 462	2 397 137	1 743 148	2 403 000
Zysk (strata) netto	2 342 355	2 967 731	3 293 496	3 255 181	2 345 424
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego	-	-	(1 727 046)	-	-
Udziały niekontrolujące	2 255 188	1 292	16 341	79 138	86 343
Kapitały razem	15 178 907	13 167 628	13 127 631	14 269 269	12 869 505

Dane przekształcone za lata 2011-2014.

Zobowiązania (tys. zł)	2015	2014	2013	2012	2011
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	41 280 321	40 166 885	37 324 416	35 400 778	32 522 729
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	5 855 996	5 250 103	4 540 011	4 537 167	4 521 396
Rezerwa ubezpieczeń na życie	16 221 886	16 281 625	16 048 191	15 675 243	14 595 112
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	8 264 040	7 770 351	6 586 781	5 878 445	5 429 481
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent	5 807 892	5 997 595	5 761 332	5 660 281	5 088 626
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	2 662	2 291	2 893	4 227	7 192
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	383 888	439 364	477 987	531 617	581 155
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający	4 743 957	4 425 556	3 907 221	3 113 798	2 299 767
Rezerwy na świadczenia pracownicze	117 398	120 070	123 380	107 307	255 576
Inne rezerwy	108 109	191 206	192 906	267 456	322 063
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	509 157	398 433	255 399	357 557	109 716
Zobowiązania finansowe	44 487 823	9 403 244	8 398 582	3 435 313	4 324 166
Inne zobowiązania, w tym zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	3 747 294	3 873 281	3 364 990	2 071 880	1 725 527
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	-	252 014	-	-	-
Zobowiązania razem	90 250 102	54 405 133	49 659 673	41 640 291	39 259 777
Kapitały i zobowiązania razem	105 429 009	67 572 761	62 787 304	55 909 560	52 129 282

Dane przekształcone za lata 2011-2014.

Aktywa na pokrycie rezerw techniczno - ubezpieczeniowych PZU (tys. zł)

Wyszczególnienie	2015		Maksymalny limit %
	Razem	% RTU	
A. Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe	18 577 330	100,0%	-
B. Aktywa na pokrycie rezerw techniczno - ubezpieczeniowych razem	20 535 296	110,5%	-
1. papiery wartościowe emitowane, poręczone lub gwarantowane przez Skarb Państwa oraz organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Rzeczpospolita Polska	6 841 108	36,8%	bez ograniczeń
2. obligacje emitowane lub poręczone przez jednostki samorządu terytorialnego lub związki jednostek samorządu terytorialnego	26 251	0,1%	bez ograniczeń
3. inne papiery wartościowe o stałej stopie dochodu	541 460	2,9%	10%
4. jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	6 843 761	36,8%	40%
5. pożyczki zabezpieczone hipotecznie	917 623	4,9%	25%
6. inne pożyczki	200 901	1,1%	5%
7. certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	1 801 248	9,7%	10%
8. nieruchomości lub ich części, z wyłączeniem nieruchomości lub ich części wykorzystywanych na własne potrzeby	41 056	0,2%	25%
9. depozyty bankowe	1 391 806	7,5%	bez ograniczeń
10. należności	336 900	1,8%	25%
11. należności od budżetu państwa	63 641	0,3%	bez ograniczeń
12. środki trwałe, inne niż nieruchomości, jeżeli dokonuje się od nich odpisów amortyzacyjnych ustalonych z zachowaniem zasady ostrożności	118 398	0,6%	5%
13. środki pieniężne	4 397	0,0%	3%
14. aktywowane koszty akwizycji w zakresie zgodnym ze sposobem ustalania rezerwy składek lub rezerwy ubezpieczeń na życie w dziale I załącznika do ustawy oraz w zakresie zgodnym ze sposobem ustalania rezerwy składek w dziale II	845 148	4,5%	bez ograniczeń
15. udział reasekuratorów w rezerwach techniczno - ubezpieczeniowych	518 419	2,8%	25%
16. listy zastawne	43 179	0,2%	10%
C. Nadwyżka (niedobór) aktywów stanowiących pokrycie rezerw techniczno - ubezpieczeniowych	1 957 966	10,5%	-

Aktywa na pokrycie rezerw techniczno - ubezpieczeniowych PZU Życie (z wyłączeniem aktywów ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający) (tys. zł)

Wyszczególnienie	2015		Maksymalny limit %
	Razem	% RTU	
A. Rezerwy techniczno-ubebezpieczeniowe bez rezerw ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	17 290 586	100,0%	-
B. Aktywa na pokrycie rezerw techniczno - ubezpieczeniowych razem	20 569 115	119,0%	-
1. papiery wartościowe emitowane, poręczone lub gwarantowane przez Skarb Państwa oraz organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Rzeczpospolita Polska	13 475 140	77,9%	bez ograniczeń
"2. obligacje emitowane lub poręczone przez jednostki samorządu terytorialnego lub związki jednostek samorządu terytorialnego"	26 251	0,2%	bez ograniczeń
3. inne papiery wartościowe o stałej stopie dochodu	125 443	0,7%	10%
4. jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	3 876 305	22,4%	40%
5. certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	1 688 670	9,8%	10%
6. pożyczki zabezpieczone hipotecznie	272 452	1,6%	25%
7. inne pożyczki	1 887	0,0%	5%
8. depozyty bankowe	1 025 347	5,9%	bez ograniczeń
9. środki trwałe, inne niż nieruchomości, jeżeli dokonuje się od nich odpisów amortyzacyjnych ustalonych z zachowaniem zasady ostrożności	67 912	0,4%	5%
10. środki pieniężne	9 708	0,1%	3%
C. Nadwyżka (niedobór) aktywów stanowiących pokrycie rezerw techniczno - ubezpieczeniowych	3 278 529	19,0%	-

Aktywa na pokrycie rezerw ubezpieczeń na PZU Życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający PZU Życie (tys. zł)

Wyszczególnienie	2015		Maksymalny limit %
	Razem	% RTU	
A. Rezerwa ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	5 088 723	100,0%	-
B. Aktywa na pokrycie rezerw techniczno - ubezpieczeniowych razem	5 088 723	100,0%	-
1. papiery wartościowe emitowane, poręczone lub gwarantowane przez Skarb Państwa oraz organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Rzeczpospolita Polska	1 459 996	28,7%	bez ograniczeń
2. inne papiery wartościowe o stałej stopie dochodu	73 683	1,4%	bez ograniczeń
3. akcje	515 970	10,1%	bez ograniczeń
4. jednostki uczestnictwa lub certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	3 021 680	59,4%	bez ograniczeń
5. inne papiery wartościowe o zmiennej stopie dochodu	3 352	0,1%	bez ograniczeń
6. depozyty bankowe	91 407	1,8%	bez ograniczeń
7. należności z tytułu transakcji zawartych na rynku finansowym	18 888	0,4%	bez ograniczeń
8. zobowiązania z tytułu transakcji zawartych na rynku finansowym	(96 254)	(1,9)%	bez ograniczeń

Aktywa na pokrycie rezerw techniczno - ubezpieczeniowych PZU Życie razem (tys. zł)

Wyszczególnienie	2015	
	Razem	% RTU
A. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	22 379 309	100,0%
B. Aktywa razem	25 657 838	114,6%
C. Nadwyżka (niedobór) aktywów stanowiących pokrycie rezerw techniczno - ubezpieczeniowych	3 278 529	14,6%

Zdarzenia jednorazowe w Grupie PZU (mln zł)	2015	2014	2013	2012	2011
Strata z tytułu zmiany wartości godziwej akcji Alior Bank nabytych w ramach I transzy	(175,8)	-	-	-	-
Efekt konwersji (MSR)	75,4	69,9	127,1	207,0	406,1
Wynik na sprzedaży PZU Litwa	165,5	-	-	-	-
Rozpoczęcie konsolidacji funduszy	-	-	172,7	-	-
Dostosowanie stopy w PZU Życie wg MSSF do poziomu wg PSR	-	-	-	(390,1)	-
Obniżenie stopy technicznej w PZU Życie	-	-	-	(408,5)	-
Zmiana stóp dla rezerwy rentowej PZU	-	-	-	(234,2)	-
Rozwiązanie rezerwy na świadczenia pracownicze związane z wypowiedzeniem Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy	-	-	-	177,0	-
Sprzedaż akcji z portfela AFS	-	-	-	101,0	-
Wynik na gwarancjach kontraktowych	-	-	-	(93,2)	-
Konsolidacja Grupy Armatura	-	-	-	-	118,9
Rezerwa na kary nałożone przez UOKIK	-	-	-	-	(67,9)
Rozliczenia reasekuracyjne z tytułu Zielonej Karty	-	-	53,2	-	(91,8)

Wskaźniki sprawności działania	2015	2014	2013	2012	2011
1. Wskaźnik odszkodowań i świadczeń brutto (prosty) (odszkodowania i świadczenia brutto wraz ze zmianą stanu rezerw/składka przypisana brutto) x 100%	66,9%	69,5%	67,9%	76,2%	67,9%
2. Wskaźnik odszkodowań i świadczeń na udziale własnym (odszkodowania i świadczenia netto/składka zarobiona na udziale własnym) x 100%	68,2%	70,3%	68,7%	76,3%	68,6%
3. Wskaźnik kosztów działalności ubezpieczeniowej (koszty działalności ubezpieczeniowej/składka zarobiona na udziale własnym) x 100%	23,2%	22,4%	21,1%	21,5%	22,5%
4. Wskaźnik kosztów akwizycji (koszty akwizycji/składka zarobiona na udziale własnym) x 100%	13,7%	13,1%	12,4%	12,5%	13,2%
5. Wskaźnik kosztów administracyjnych (koszty administracyjne/składka zarobiona na udziale własnym) x 100%	9,5%	9,3%	8,7%	9,0%	9,3%
6. Wskaźnik mieszany w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych (odszkodowania i świadczenia netto + koszty działalności ubezpieczeniowej)/składka zarobiona na udziale własnym x 100%	94,6%	95,7%	87,8%	92,8%	95,3%
7. Marża zysku operacyjnego w ubezpieczeniach na życie (zysk operacyjny /składka przypisana brutto) x 100%	22,3%	24,4%	22,3%	19,8%	28,7%

Dane z rachunku zysków i strat – ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe) (tys. zł)	2015	2014	2013	2012	2011
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 824 453	1 831 143	1 740 157	1 839 912	1 823 885
Składki zarobione netto	1 476 022	1 462 260	1 555 752	1 764 459	1 723 966
Dochody z lokat	121 403	136 456	140 039	127 357	158 938
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(869 551)	(963 968)	(854 110)	(1 174 033)	(1 254 224)
Koszty akwizycji	(287 687)	(306 347)	(300 302)	(336 218)	(310 961)
Koszty administracyjne	(127 383)	(125 050)	(115 829)	(107 687)	(104 737)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	16 627	16 192	8 022	(5 715)	12 200
Pozostałe	(17 821)	(2 442)	(42 091)	(50 632)	(30 831)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	311 610	217 101	391 481	217 531	194 351
wskaźnik kosztów akwizycji (z uwzględnieniem prowizji reasekuracyjnych)*	18,4%	19,8%	18,8%	19,4%	17,3%
wskaźnik kosztów administracyjnych*	8,6%	8,6%	7,4%	6,1%	6,1%
wskaźnik szkodowości*	58,9%	65,9%	54,9%	66,5%	72,8%
wskaźnik mieszany (COR)*	85,9%	94,3%	81,1%	92,0%	96,2%

* wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

Dane z rachunku zysków i strat – ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe (tys. zł))	2015	2014	2013	2012	2011
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	7 526 767	6 569 484	6 533 743	6 613 586	6 423 356
Składki zarobione netto	6 791 252	6 563 005	6 552 285	6 512 677	6 182 305
Dochody z lokat	518 130	562 821	556 759	537 003	542 502
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(4 444 095)	(4 363 412)	(4 192 968)	(4 298 978)	(4 132 339)
Koszty akwizycji	(1 394 293)	(1 238 906)	(1 141 493)	(1 136 834)	(1 156 488)
Koszty administracyjne	(665 744)	(617 450)	(546 865)	(568 609)	(529 170)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	(3 058)	(26 506)	66 967	(15 929)	(29 617)
Pozostałe	(150 544)	(123 072)	(227 414)	(229 682)	(303 792)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	651 648	756 480	1 067 271	799 648	573 401
wskaźnik kosztów akwizycji (z uwzględnieniem prowizji reasekuracyjnych)*	20,6%	19,3%	16,4%	17,7%	19,2%
wskaźnik kosztów administracyjnych*	9,8%	9,4%	8,3%	8,7%	8,6%
wskaźnik szkodowości*	65,4%	66,5%	64,0%	66,0%	66,8%
wskaźnik mieszany (COR)*	95,8%	95,2%	88,7%	92,4%	94,6%

* wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

Dane z rachunku zysków i strat – ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (tys. zł)	2015	2014	2013	2012	2011
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	6 688 657	6 539 082	6 415 178	6 364 007	6 179 053
Ubezpieczenia grupowe	4 753 287	4 627 346	4 518 196	4 491 887	4 349 810
Ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane	1 935 370	1 911 736	1 896 982	1 872 120	1 829 243
Składki zarobione netto	6 691 210	6 537 052	6 414 069	6 362 185	6 178 109
Dochody z lokat	601 663	713 254	735 242	955 194	657 127
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(4 750 100)	(4 499 360)	(4 299 510)	(4 143 878)	(4 074 495)
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	31 624	(70 328)	(270 964)	(848 700)	(109 119)
Koszty akwizycji	(356 308)	(356 627)	(322 765)	(317 716)	(277 703)
Koszty administracyjne	(577 220)	(542 974)	(545 720)	(578 417)	(560 860)
Pozostałe	(66 176)	(19 192)	(106 931)	(55 593)	(33 277)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	1 574 693	1 761 825	1 603 421	1 373 075	1 779 782
Zysk (strata) z działalności operacyjnej z wyłączeniem efektów jednorazowych	1 499 341	1 691 965	1 476 325	1 561 157	1 349 144
wskaźnik kosztów akwizycji*	5,3%	5,5%	5,0%	5,0%	4,5%
wskaźnik kosztów administracyjnych*	8,6%	8,3%	8,5%	9,1%	9,1%
marża wyniku z działalności operacyjnej**	22,4%	25,9%	23,0%	24,5%	21,8%

* wskaźniki liczone do składki przypisanej brutto

** wskaźnik liczony do składki przypisanej brutto, liczony bez efektów jednorazowych

Dane z rachunku zysków i strat – ubezpieczenia indywidualne (tys. zł)	2015	2014	2013	2012	2011
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 234 260	1 268 637	1 329 894	1 089 970	572 718
Składki zarobione netto	1 234 634	1 267 427	1 330 782	1 091 926	574 821
Dochody z lokat**	250 382	326 696	321 867	346 956	197 443
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(850 194)	(638 789)	(626 601)	(604 780)	(649 296)
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	(240 832)	(611 119)	(712 390)	(594 055)	133 908
Koszty akwizycji	(122 731)	(126 442)	(109 519)	(90 824)	(56 104)
Koszty administracyjne	(59 670)	(53 381)	(53 225)	(53 383)	(49 180)
Pozostałe**	(5 979)	(1 641)	(11 057)	8 674	8 543
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	205 610	162 751	139 857	104 514	160 135
wskaźnik kosztów akwizycji*	9,9%	10,0%	8,2%	8,3%	9,8%
wskaźnik kosztów administracyjnych*	4,8%	4,2%	4,0%	4,9%	8,6%
marża wyniku z działalności operacyjnej*	16,7%	12,8%	10,5%	9,6%	28,0%

* wskaźniki liczone do składki przypisanej brutto

** od 2013 roku zmiana prezentacji z tytułu świadczeń dodatkowych (kickback) na wniosek KNF

Dane z rachunku zysków i strat – kontrakty inwestycyjne (tys. zł)	2015	2014	2013	2012	2011
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	141 088	374 467	1 097 951	1 859 439	3 054 350
Ubezpieczenia grupowe	2 917	44 829	673 464	1 373 414	2 293 916
Ubezpieczenia indywidualne	138 171	329 638	424 487	486 025	760 434
Składki zarobione netto	141 063	374 481	1 098 557	1 858 734	3 054 350
Dochody z lokat **	16 064	43 550	104 495	191 383	(13 956)
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(694 458)	(1 391 718)	(1 329 748)	(3 185 031)	(3 069 661)
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	558 454	1 015 526	172 272	1 171 526	72 829
Koszty akwizycji	(9 993)	(16 466)	(18 318)	(31 215)	(37 500)
Koszty administracyjne	(9 345)	(9 716)	(11 377)	(15 978)	(12 172)
Pozostałe **	(645)	(527)	(4 604)	11 651	20 868
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	1 140	15 130	11 277	1 070	14 758
marża wyniku z działalności operacyjnej*	0,8%	4,0%	1,0%	0,1%	0,5%

* wskaźnik liczony do składki przypisanej brutto

** od 2013 roku zmiana prezentacji z tytułu świadczeń dodatkowych (kickback) na wniosek KNF

Dane z rachunku zysków i strat - ub emerytalne (tys. zł)	2015	2014	2013	2012	2011
Przychody	118 521	270 565	218 300	199 165	231 638
Dochody z lokat	6 949	11 639	11 580	13 273	12 563
Koszty akwizycji	(2 947)	(6 349)	(16 776)	(20 212)	(81 559)
Koszty administracyjne	(39 865)	(72 838)	(77 923)	(92 967)	(73 091)
Pozostałe	(1 179)	467	2 251	(810)	896
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	81 479	203 484	137 432	98 449	90 447

Dane z rachunku zysków i strat – segment Ukraina (tys. zł)	2015	2014	2013	2012	2011
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	168 184	173 562	203 640	142 228	120 892
Składki zarobione netto	102 150	135 921	170 572	103 010	92 394
Dochody z lokat	41 270	41 058	24 373	17 741	14 329
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(73 285)	(94 348)	(80 892)	(53 874)	(48 809)
Koszty akwizycji	(46 617)	(52 126)	(62 445)	(27 998)	(31 594)
Koszty administracyjne	(21 154)	(28 130)	(35 904)	(28 450)	(26 854)
Pozostałe	(255)	(22)	-	-	(12)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	2 109	2 353	15 703	10 429	(546)
kurs walutowy UAH w PLN	0,1722	0,2637	0,3886	0,4001	0,3716
wskaźnik kosztów akwizycji*	45,6%	38,4%	36,6%	27,2%	34,2%
wskaźnik kosztów administracyjnych*	20,7%	20,7%	21,0%	27,6%	29,1%

* wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

Dane z rachunku zysków i strat – segment Kraje bałtyckie (tys. zł)	2015	2014	2013	2012	2011
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 193 884	536 498	262 289	195 721	164 299
Składki zarobione netto	1 109 535	476 994	227 146	171 833	139 556
Dochody z lokat	21 782	14 617	6 511	9 890	(5 701)
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(686 935)	(312 216)	(139 087)	(111 653)	(86 453)
Koszty akwizycji	(252 779)	(115 445)	(67 137)	(49 047)	(40 067)
Koszty administracyjne	(146 422)	(80 239)	(26 490)	(18 861)	(15 049)
Pozostałe	(1 833)	(766)	-	-	-
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	43 348	(17 055)	943	2 162	(7 714)
kurs walutowy EUR (LTL) w PLN	4,1848	1,2133	1,2196	1,2087	1,1990
wskaźnik kosztów akwizycji*	22,8%	24,2%	29,6%	28,5%	28,7%
wskaźnik kosztów administracyjnych*	13,2%	16,8%	11,7%	11,0%	10,8%

* wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

Segment inwestycje (tys. zł)	2015	2014	2013	2012	2011
Razem	506 166	578 923	896 372	1 525 225	115 720

Załącznik: Słownik terminów

Najpierw jestem pieszym, potem kierowcą

Kochasz? Powiedz STOP Wariatom Drogowym razem ze mną

www.stopwariatom.pl

KOMUNIKACJA WEWNĘTRZNA PZU

agent ubezpieczeniowy – przedsiębiorca wykonujący działalność agencyjną na podstawie umowy zawartej z zakładem ubezpieczeń. Działalność agentów skupia się na: pozyskiwaniu klientów, zawieraniu umów ubezpieczenia, uczestniczeniu w administrowaniu i wykonywaniu umów ubezpieczenia oraz na organizowaniu i nadzorowaniu działalności agencyjnej

BLS (bezpośrednia likwidacja szkód) – system polegający na likwidacji szkody przez zakład ubezpieczeń, w którym zostało wykupione ubezpieczenie OC komunikacyjne przez poszkodowanego, a nie sprawcy. W Polsce w ramach PIU funkcjonuje od 1 kwietnia 2015 roku. Po przeprowadzeniu likwidacji szkody zakłady ubezpieczeń rozliczają się ryczałtem za pomocą PIU

broker ubezpieczeniowy – podmiot posiadający zezwolenie na wykonywanie działalności brokerskiej. Wykonuje czynności w imieniu lub na rzecz podmiotu poszukującego ochrony ubezpieczeniowej

cedent – osoba przenosząca wierzycielność na nabywcę

CEERIUS (CEE Responsible Investment Universe) – jest indeksem Wiedeńskiej Giełdy Papierów Wartościowych dla spółek z regionu Europy Środkowo-Wschodniej (CEE). Tworzą go spółki spełniające jakościowe kryteria w obszarach społecznym i ekologicznym

COR - Combined Ratio – wskaźnik mieszany, liczony dla sektora ubezpieczeń majątkowych i pozostałych ubezpieczeń osobowych (dział II). Jest to stosunek kosztów ubezpieczeniowych związanych z obsługą ubezpieczeń i wypłatą odszkodowań (tj. kosztów odszkodowań, akwizycji i administracji) do składki zarobionej przypadającej na dany okres

CSR – Corporate Social Responsibility (Społeczna odpowiedzialność biznesu) - koncepcja, według której przedsiębiorstwa na etapie budowania strategii dobrowolnie uwzględniają interesy społeczne i ochronę środowiska, a także relacje z różnymi grupami interesariuszy.

embedded value – aktuarialna metoda wyceny, która odnosi się do wartości przyszłych zysków akcjonariuszy, które powstaną z tytułu umów ubezpieczenia istniejących obecnie

w portfelu zakładu ubezpieczeń. W metodzie tej uwzględnia się ryzyko akcjonariusza wynikające z ni

Everest – system do obsługi ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wdrażany w PZU

free float – akcjonariat rozproszony przedsiębiorstwa publicznego. To stosunek liczby akcji znajdujących się poza posiadaniem dużych inwestorów do liczby akcji ogółem - inaczej wszystkie wolnodostępne akcje znajdujące się w obrocie publicznym

GPW – Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie

IRIP (Instytut Rachunkowości i Podatków) – zadaniem Instytutu jest podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry zarządzającej i finansowo – księgowej, wyznaczanie standardów sprawozdawczości finansowej, kreowanie zmian w prawie bilansowym i podatkowym, upowszechnianie dobrych praktyk w biznesie, a tym samym lepsze przygotowanie polskich firm i instytucji do działania w warunkach wysokiej konkurencji krajów Unii Europejskiej

Kapitałowy wymóg wypłacalności (Solvency Capital Requirement, SCR) – wymóg kapitałowy obliczany zgodnie z przepisami Solvency II. Kalkulacja wymogu kapitałowego opiera się na wyliczeniu ryzyk: rynkowego, aktuarialnego (ubezpieczeniowego), niewypłacalności kontrahenta, katastroficznego i operacyjnego a następnie podlega analizie dywersyfikacji. Wskaźnik może być liczony według formuły standardowej lub, po uzyskaniu stosownej zgody organu nadzoru, przy zastosowaniu częściowego albo pełnego modelu wewnętrznego zakładu.

kc – Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku - Kodeks cywilny (Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93 z późn zm.)

KNF – Komisja Nadzoru Finansowego, www.knf.gov.pl

ksh – Ustawa z dnia 15 września 2000 roku Kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2000 nr 94 poz. 1037 z późn. zm.)

marginie wypłacalności – wielkość środków własnych zakładu ubezpieczeń, nie niższa niż minimalny kapitał gwarancyjny, która jest niezbędna do zapewnienia płynności tego zakładu

marża zysku w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (w PZU Życie)

– wskaźnik liczony jako stosunek zysku operacyjnego do składki przypisanej brutto segmentu ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych, z wyłączeniem efektów jednorazowych takich jak np. efekt konwersji czyli zamiany umów długoterminowych na krótkoterminowe i zmiany stóp technicznych czyli wskaźnika dyskonta rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Payout ratio – współczynnik wypłaty dywidendy, czyli iloraz wartości wypłaconej dywidendy i wyniku netto spółki, w procentach

PIU (Polska Izba Ubezpieczeń) – Ubezpieczeniowy samorząd gospodarczy, do którego przynależą wszystkie zakłady prowadzące działalność ubezpieczeniową w Polsce

rating S&P – ocena ryzyka kredytowego, dokonywana przez agencję Standard & Poor's. Rating A- oznacza wysoką zdolność emitentów papierów dłużnych do obsługi zobowiązań, uwzględniający możliwość wystąpienia czynników wpływających na obniżenie tej zdolności

reasekuracja – odstąpienie innemu zakładowi ubezpieczeń – reasekuratorowi – całości lub części ubezpieczonego ryzyka bądź grupy ryzyk wraz z odpowiedzialnością części składki. W wyniku reasekuracji następuje wtórny podział ryzyk umożliwiający minimalizację zagrożeń rynku ubezpieczeniowego

reasekuracja bierna – działalność reasekuracyjna polegająca na odstępowaniu przez ubezpieczyciela (cedenta) części zawartych ubezpieczeń reasekuratorowi/reasekuratorom w formie umowy reasekuracyjnej

reasekuracja czynna – działalność reasekuracyjna polegająca na przyjmowaniu przez reasekuratora/reasekuratorów części ubezpieczenia lub grup ubezpieczeń odstępowanych przez cedenta

rekommendacja S – rekomendacja KNF dotycząca dobrych praktyk w zakresie ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie

rekommendacja U – rekomendacja KNF dotycząca dobrych praktyk w zakresie *bancassurance*

rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – rezerwy, które powinny zapewnić pełne pokrycie wszelkich bieżących i przyszłych zobowiązań, jakie mogą wynikać z zawartych umów ubezpieczenia. Na rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe składają się w szczególności: rezerwa składek, rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, rezerwa na ryzyka niewygasłe, rezerwa gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, rezerwa na premie i rabaty dla ubezpieczonych

rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych – Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. 2009 nr 33 poz. 259)

składka przypisana brutto – kwoty składek brutto (bez uwzględnienia udziału reasekuratorów) należne z tytułu zawartych w okresie sprawozdawczym umów ubezpieczenia, bez względu na okres odpowiedzialności wynikający z tych umów

składka zarobiona – jest to składka przypisana w danym okresie, uwzględniająca rozliczenie przychodów (składki) w czasie poprzez zmiany stanu rezerw składki

Solvency I (Wypłacalność I) – margines wypłacalności dla zakładów ubezpieczeń. System funkcjonujący w Unii Europejskiej do 31 grudnia 2015 roku od lat siedemdziesiątych XX wieku

Solvency II (Wypłacalność II) – wymogi kapitałowe dla europejskich zakładów ubezpieczeniowych oparte na podejmowanym ryzyku. Wymogi obowiązują od 1 stycznia 2016 roku

stopa techniczna – stopa stosowana przy dyskontowaniu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie oraz rezerw na skapitalizowaną wartość rent w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej. Zgodnie z rozporządzeniem MF z dnia 28 grudnia 2009 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji, stopy techniczne stosowane przez zakład ubezpieczeń nie mogą być wyższe niż 80% średniej ważonej stopy zwrotu z lokat stanowiących pokrycie rezerw

techniczno-ubezpieczeniowych w ostatnich trzech latach obrotowych. Wysokość maksymalnej stopy technicznej ustala i ogłasza do 31 stycznia każdego roku KNF.

stopa wolna od ryzyka – stopa zwrotu z instrumentów finansowych z zerowym ryzykiem. W PZU stopa wolna od ryzyka bazuje na krzywych rentowności skarbowych papierów wartościowych i jest podstawą określania cen transferowych w rozliczeniach pomiędzy segmentami operacyjnymi

suma ubezpieczenia – suma pieniężna, na którą ubezpieczono przedmiot ubezpieczenia. W ubezpieczeniach majątkowych suma ubezpieczenia stanowi zazwyczaj górną granicę odpowiedzialności ubezpieczyciela

TSR – całkowita stopa zwrotu dla akcjonariuszy (cena rynkowa akcji na koniec okresu – cena rynkowa akcji na początek okresu + dywidenda wypłacona w okresie) / cena rynkowa akcji na początek okresu

underwriting – proces selekcji i klasyfikacji zagrożeń deklarowanych do ubezpieczenia w celu oszacowania, zaakceptowania na odpowiednich warunkach lub odrzucenia ryzyka

UFK – Ubezpieczeniowy Fundusz Kapitałowy

Uobr – Ustawa z dnia 7 maja 2009 roku o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz.U. 2009 nr 77 poz. 649 z późn zm.)

UOKiK – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, www.uokik.gov.pl

UoU – [Ustawa z dnia 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej](#) (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1844), obowiązująca, dla większości przepisów, od 1 stycznia 2016 roku. Ustawa wprowadza do polskiego systemu prawnego wymogi Solvency II

WIBOR6M – referencyjna wysokość oprocentowania kredytu na 6 miesięcy na polskim rynku międzybankowym

WIG20TR –indeks WIG20 z uwzględnieniem dywidend wypłacanych przez spółki

wskaźnik pokrycia marginesu wypłacalności – ustawowy wskaźnik (wg. Solvency I) określający poziom kapitałowego zabezpieczenia prowadzonej przez ubezpieczyciela działalności; ustawowo wskaźnik powinien być wyższy niż 100%

wskaźnik wypłacalności – ustawowy wskaźnik (wg. Solvency II) określający poziom kapitałowego zabezpieczenia prowadzonej przez ubezpieczyciela działalności; ustawowo wskaźnik powinien być wyższy niż 100%

Niniejsze Sprawozdanie z działalności zawiera stwierdzenia odnoszące się do przyszłości w zakresie działań strategicznych. Stwierdzenia odnoszące się do przyszłości narażone są na znane i nieznanne rodzaje ryzyka, odznaczają się niepewnością i podlegają innym istotnym czynnikom, które mogą spowodować, że faktyczne wyniki, działalności lub osiągnięcia Grupy PZU będą istotnie różniły się od przyszłych wyników, działalności lub osiągnięć wyrażonych wprost lub domyślnie w tych stwierdzeniach dotyczących przyszłości. Stwierdzenia te opierają się na szeregu założeń dotyczących obecnej i przyszłej strategii biznesowej Grupy PZU oraz środowiska, w którym będzie ona prowadziła działalność w przyszłości. PZU wyraźnie odstępkuje od wszelkich obowiązków lub zobowiązań w zakresie rozpowszechniania jakichkolwiek uaktualnień lub korekt dowolnych stwierdzeń, które zostały zawarte w niniejszym Sprawozdaniu z działalności Grupy PZU, mających na celu odzwierciedlenie zmiany oczekiwań PZU lub zmian zdarzeń, warunków lub okoliczności, na których dowolne takie stwierdzenie zostało oparte, chyba że obowiązujące przepisy prawa wymagają inaczej. PZU zastrzega, że stwierdzenia dotyczące przyszłości nie stanowią gwarancji co do przyszłych wyników, a jej faktyczna sytuacja finansowa, strategia biznesowa, plany i cele kierownictwa dotyczące przyszłej działalności mogą istotnie różnić się od przedstawionych lub zasugerowanych w takich stwierdzeniach zawartych w niniejszym Sprawozdaniu z działalności Grupy PZU. Ponadto, nawet jeżeli sytuacja finansowa, strategia biznesowa, plany i cele kierownictwa dotyczące przyszłej działalności Grupy PZU będą zgodne ze stwierdzeniami dotyczącymi przyszłości zawartymi w niniejszym Sprawozdaniu z działalności Grupy PZU, to te wyniki lub wydarzenia mogą nie stanowić żadnej wskazówki co do wyników lub zdarzeń w następujących okresach.

PZU nie zobowiązuje się do publikacji jakichkolwiek uaktualnień, zmian lub korekt informacji, danych lub stwierdzeń zawartych w niniejszym Sprawozdaniu z działalności Grupy PZU w razie zmiany działań strategicznych lub zamierzeń PZU lub też wystąpienia faktów lub zdarzeń, które będą miały wpływ na te działania lub zamierzenia PZU, chyba że taki obowiązek informacyjny wynika z obowiązujących przepisów prawa.

Grupa PZU nie ponosi odpowiedzialności za efekty decyzji, które zostały podjęte po lekturze Sprawozdania z działalności Grupy PZU.

Jednocześnie, niniejsze Sprawozdanie z działalności Grupy PZU nie może być traktowane jako część zaproszenia czy oferty do nabycia papierów wartościowych lub do dokonania inwestycji. Sprawozdanie z działalności Grupy PZU nie stanowi również oferty ani zaproszenia do przeprowadzenia innych transakcji dotyczących papierów wartościowych.